శ్రీః

శ్రీమద్వ్యాసమహర్షిప్రోక్త శ్రీ స్కాందపురాణాం

తర్గత [illegible] ప్రశ్నోత్తరాఖ్య సహితః, సకల పురుషార్థ

సాధనీభూతతయా [illegible] ఖిలజగజ్జేగీయమానః

స్వాంతానాం [illegible] శ్రీ ఖణ్డనామా

[illegible] గణితే

అయంగ్రంథః

శ్రీమద్విద్యానిధి, వాసుదేవశాస్త్రిణామంతేవాసిభ్యాం

దేవనగుడి, దొడ్డబెలె, నారాయణశర్మభ్యాం

యథామతి, సుపరిశోధితః

బెంగళూరాఖ్య కల్యాణనగర వాస్తవ్య వెలనాడు బి.

సుబ్బయ్య అండ్ సన్ శర్మణా స్వకీయ మైసూరు

బుక్ డిపో ముద్రాయంత్రే ముద్రామాపితశ్చ

విజయతేతరాం.

[illegible] శుక [illegible]

శ్రీకాశీఖండే పూర్వార్ధస్య విషయానుక్రమణికా.

పూర్వార్ధ విషయానుక్రమణికా సమాప్తా.

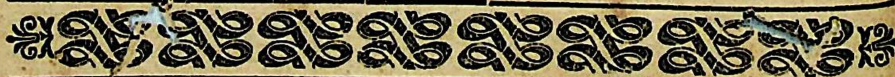
---:0:---

శ్రీకాశీఖండే ఉత్తరార్ధ విషయానుక్రమణికా

విషయానుక్రమణికా సమాప్తం.

———:0:———

శ్రీరస్తు.

శ్రీగణేశాయనమః.

శ్రీగంగావిశ్వేశ్వరేభ్యోనమః.

అథ శ్రీకాశీఖండ ప్రారంభః.

తంపసన్మహేమహేశానం మహేశానప్రియార్భకం । గణేశానంకరి
గణేశాననమనామయం ॥ ౧ ॥ భూమిష్ఠాపినయాత్రభూస్త్రిదివతో
ప్యుచ్చైరధఃస్థాపియాయాబద్ధాభువి ముక్తిదాస్యురమృతంయస్యాంమృ
తాజంతవః । యానిత్యంత్రిజగత్పవిత్రతటినీతీరేసురైఃసేవ్యతేసా కాశీ
త్రిపురారిరాజనగరీపాయాదపాయాజ్జగత్ ॥ ౨ ॥ నమస్తస్మైమహేశా
యయస్యసంధ్యాత్రయచ్ఛలాత్ । యాతాయాతంప్రకుర్వంతిత్రిజగత్ప
తయోఽనిశం ॥ ౩ ॥ అష్టాదశపురాణానాంకర్తాసత్యవతీసుతః । సూ
తాగ్రేకథయామాసకథాంపాపపనోదినీం ॥ ౪ ॥ శ్రీవ్యాసఉవాచ ॥
కదాచిన్నారదఃశ్రీమాన్స్నాత్వాశ్రీనర్మదాంభసి । శ్రీమదోంకారమ
భ్యర్చ్యసర్వదంసర్వదేహినాం ॥ ౫ ॥ వ్రజన్విలోకయాంచక్రేపురోవిం
ధ్యంధరాధరం । సంసారతాపసంహారిరేవావారిపరిష్కృతం ॥ ౬ ॥
స్థావరాణాపికుర్వంతఃస్థైస్స్యణైశ్శ్రేణ్యాచ । సాభ్యక్షైర్నస్మథార్థాఖ్యాము
చ్చైర్వసుమతీమిమాం ॥ ౭ ॥ రసాలయంరసాలైస్తైరశోకైఃశోకహారి
ణం । తాలైస్తమాలైర్హింతాలైఃసాలైస్సర్వత్రశాలితం ॥ ౮ ॥ ఖపు
రైఃఖపురాకారంశ్రీఫలంశ్రీఫలైఃకిల । గురుశ్రియంత్వగురుభిఃకపిపింగం
కపిత్థకైః ॥ ౯ ॥ వనశ్రియఃకుచాకారైర్లకుచైశ్చమనోహరం । సుధా

ఫలసమారంభిరంభాభిః పరిభాసితం ॥ ౧౦ ॥ సురంగైశ్చాపి నారంగైర్రం-
గమంటపవచ్ఛ్రియః । వానీరైశ్చాపి జంబీరైర్బీజపూరైః ప్రపూరితం
౧౧ ॥ అసిలాలోలకంకోలవల్లీహల్లీసకాఞ్చితం । లవలీలవలీలాభిర్లా-
స్యలీలాలయం కిల ॥ ౧౨ ॥ మందాందోలితకర్పూరకదలీదలసంజ్ఞయా ।
విశ్రామాయ శ్రమాపన్నానాహ్వాయంతమివాధ్వగాన్ ॥ ౧౩ ॥ పున్నా-
గమివ పున్నాగపల్లవైః కరపల్లవైః । కలయంతమివాఽలోలైర్మల్లికా-
స్తబకస్తనం ॥ ౧౪ ॥ విదీర్ణదాడిమైః స్వాంతం దర్శయంతం తురాగ-
వత్ । మాధవీం ధవరూపేణాశ్లిష్యంతమివ కాననే ॥ ౧౫ ॥ ఉదుంబరై-
రంబరగైరనంతఫలమాలితైః । బ్రహ్మాండకోటీర్బిభ్రంతమనంతమివ
సర్వతః ॥ ౧౬ ॥ పనసైర్వననాసాభైః శుకనాసైః పలాశకైః । పలాశనా-
ద్విరహిణాం పత్రత్యక్తైరివావృతం ॥ ౧౭ ॥ కదంబవాదినో నీపాన్ దృష్ట్వా
కంటకితైరివ । సమంతతో భ్రాజమానం కదంబకకదంబకైః ॥ ౧౮ ॥ నమే-
రుభిశ్చ మేరూచ్చశిఖరైరివ రాజితం । రాజాదనైశ్చ మదనైః సదనైరివ కా-
మినాం ॥ ౧౯ ॥ తటేతటే పటువటైరుచ్చైః పటకుటీవృతం । కుటజస్తబ-
కైర్భాంతమధిష్ఠితబకైరివ ॥ ౨౦ ॥ కరమర్దైః కరీరైశ్చ కరంజైశ్చ క-
రంబకైః । సహస్రకరవద్భాంతమర్ఘప్రత్యగ్రతైః కరైః ॥ ౨౧ ॥ నీరా-
జితమివోద్దీపై రాజచంపకకోరకైః । సపుష్పశాల్మలీభిశ్చ జితపద్మాకరశ్రి-
యం ॥ ౨౨ ॥ క్వచిచ్చలదలైరశ్వత్థైః క్వచిత్కాంచనకేతకైః । కృత-
మాలైర్నక్తమాలైః శోభమానం క్వచిత్ క్వచిత్ ॥ ౨౩ ॥ కర్కం-
ధుబంధుజీవైశ్చ పుత్రజీవైర్విరాజితం । సతిందుకేంగుదీభిశ్చ కరుణైః కరు-
ణాలయం ॥ ౨౪ ॥ గలన్మధూకకుసుమైః [illegible]రూపధరం హరం । స్వ-
హస్తముక్తముక్తాభిరర్చయంతమివానిశం ॥ ౨౫ ॥ సర్జార్జునానాం
నైర్బీజైర్వ్యజనైర్వీజ్యమానవత్ । నారికేలైః సఖర్జూరైర్ధృతచ్ఛ-
త్రమివాంబరే ॥ ౨౬ ॥ అమందైః పిచుమందైశ్చ మందారైః కోవిదా-
కైః । పాటలాతింతిణీఘోంటాశాఖోటైః కరహాటకైః ॥ ౨౭ ॥ ఉద్దండై-

శ్చాపి శేవాలుండై రేరండై ర్గుండపుష్పకైః । వకులై స్తిలకై శ్చైవతిల
కాంకితమస్తకం ॥ ౨౮ ॥ అశ్వత్థైః ప్లక్షైః సల్లకీభి ర్దేవదారుహారిద్రుమైః ।
సదాఫలసదాపుష్పవృక్షవల్లీవిరాజితం ॥ ౨౯ ॥ ఏలాలవంగమరిచకు
లుంజనవనావృతం । జంబ్వామ్రాతకభల్లాతశేలు శ్రీపర్ణీవర్ణీతం ॥ ౩౦ ॥
శాకశంఖవనై రమ్యంచందనై రక్తచందనైః । హారీతకీకర్ణికారధాత్రీవ
నవిభూషణం ॥ ౩౧ ॥ ద్రాక్షావల్లీనాగవల్లీకణావల్లీశతావృతం । మల్లి
కాయూథికాకుందమదయంతీసుగంధినం ॥ ౩౨ ॥ భ్రమద్భ్రమరమాలా
భిర్మాలతీభిరలంకృతం । అలిచ్ఛలాగతంకృష్ణంగోపీరంతుమనేకశః ॥
౩౩ ॥ నానామృగగణాకీర్ణంనానాపక్షివినాదితం । నానాసరిత్సరఃస్రోతః
పల్వలైఃపరితోవృతం ॥ ౩౪ ॥ తుచ్ఛశ్రియఃస్వర్గభూమీఃపరిహాయాగ
తైరివ । నానాసురనికాయైశ్చవిష్వగ్గోభిగచ్ఛయోషితం ॥ ౩౫ ॥ ఉత్సృ
జంతమివార్ఘ్యంవైపత్రపుష్పైరితస్తతః । కేకికేకారవైర్దూరాత్కు
ర్వంతంస్వాగతంకిల ॥ ౩౬ ॥ అథసూర్యశతాభాసంనభసిద్యోతితాంబ
రం । నారదందృష్టవాన్శైలోదూరాత్ప్రత్యుజ్జగామతం ॥ ౩౭ ॥ బ్ర
హ్మసూనువపుస్తేజోదూరీకృతదరీతమాః । తమాగచ్ఛంతమాలోక్యమా
నసంతమఉజ్జహౌ ॥ ౩౮ ॥ బ్రహ్మతేజఃసముద్భూతసాధ్వసఃసాధుసత్క్రి
యః । కఠినోపిపరిత్యజ్యధత్తేమృదులతాంకిల ॥ ౩౯ ॥ దృష్ట్వామృదుల
తాంతస్యదేవర్షిరపిసనారదః । ముముదేసుతరాంసంతఃప్రశ్రయగ్రా
హ్యమానసాః ॥ ౪౦ ॥ గృహానాయాంతమాలోక్యగురుంవాఽగురుమే
వవా । గేహేఽగురుర్నార్హఃప్రాప్తాంధత్తేసగురుర్నగురుర్గురుః ॥ ౪౧ ॥ తం
ప్రత్యుచ్చైఃశిరాఃసోఽపివినమ్రతరకంధరః । శైలస్త్విలాఖిలస్మాలిఃప్రణ
నామమహామునిం ॥ ౪౨ ॥ తముత్థాప్యకరాగ్రాభ్యామాశీర్భిరభినంద్య
చ । తదుద్దిష్టాసనంభేజేమనసాపిసముచ్ఛ్రితం ॥ ౪౩ ॥ సదధ్నామధు
నాజ్యేననీరార్ద్రాక్షతదూర్వయా । తిలైఃకుశైఃప్రసూనైస్తమష్టాంగా
ర్ఘ్యైరపూజయత్ ॥ ౪౪ ॥ గృహీతార్ఘ్యంకిలశ్రాంతం పాదసంవా

హానాదిభిః । గతశ్రమమథాలోక్య బభాషేఽవసతో గిరిః ॥ ౪౫ ॥ అద్య
సద్యః పరిహృతం త్వదంఘ్రిరజసా రజః । త్వదంగసంగిమహసా సహసాఽ
ప్యాంతరం తమః ॥ ౪౬ ॥ సఫలర్ధిరహం చాద్య సుదివాద్య చ మే మునే ।
ప్రాక్కృతైః సుకృతైరద్య ఫలితం మే చిరార్జితైః ॥ ౪౭ ॥ ధరాధరత్వం ఖ
లు మమాన్యం మేఽద్య భవిష్యతి । ఇతి శ్రుత్వా తదా కించిదుచ్ఛ్వస్య స్థితవా
న్మునిః ॥ ౪౮ ॥ పునరూచే కులివరః సంభ్రమాపన్నమానసః । ఉచ్ఛ్వాస
కారణం బ్రహ్మన్ బ్రూహి సర్వార్థకోవిద ॥ ౪౯ ॥ అదృష్టం తవనో దృష్టం
యదిష్టం విష్టపత్రయే । అనుక్రోశోత్తమయుచే చ మచ్యతాం ప్రణతోఽస్మ్య
హం ॥ ౫౦ ॥ త్వదాగమనజానందసందోహైర్మేదురారవః । అలంన
వక్తుమశక్తస్తథాప్యేకం వదామ్యహం ॥ ౫౧ ॥ ధరాధరణసామర్థ్యం మే
ర్వాదాపూర్వపూరుషైః । వర్ణ్యతే సముదాయాత్తదహమేకోదధేర్ధ
రాం ॥ ౫౨ ॥ గౌరీగురుత్వాద్ధిమవానాది(ధి)పత్యాచ్చ భూభృతాం । సంబం
ధిత్వాత్పశుపతేః సప్రకో మాన్యభృత్సతాం ॥ ౫౩ ॥ న మేరుః స్వర్ణపూ
ర్ణత్వాద్రత్నసానుతయాథవా । సురసద్మతయా వాపి క్వాపి మాన్యో
మతో మమ ॥ ౫౪ ॥ పరం శతం న కిం శైలా ఇలాకలనకేలయః । ఇహ సం
తి సతాం మాన్యా మాన్యాస్తే తు స్వభూమిషు ॥ ౫౫ ॥ మందేహ దేహసందే
హాదుదధైర్మైకదయాశ్రితః ॥ నిషధో నౌషధిధరోఽప్యస్తోప్యస్తమితప్రభః ॥
౫౬ ॥ నీలశ్చ నీలీ నిలయో మందరో మందలోచనః । సర్వాలయః సమ
యోరాయం నాపైతి రైవతః ॥ ౫౭ ॥ హేమకూటత్రికూటాద్యాః కూటో
త్తరపదాస్తు తే । కిష్కింధక్రౌంచసహ్యాద్యా భారసహ్యా న తే భువః ।
౫౮ ॥ ఇతి వింధ్యవచః శ్రుత్వా నారదోఽచింతయద్ధృది । అఖర్వగర్వోఽసం
సర్గేణ మహత్త్వాయ కల్పతే ॥ ౫౯ ॥ శ్రీశైలముఖ్యాః కిం శైలా నేహాన
త్యమలశ్రియః । యేషాం శిఖరమాత్రాదిదర్శనాన్ముక్తయే సతాం ॥ ౬౦
అద్యాస్య బలమాలోక్యమితి ధ్యాత్వా బ్రవీన్మునిః । సత్యముక్తం హి భవతా
గిరిసారం వివృణ్వతా ॥ ౬౧ ॥ పరం శైలేషు శైలేంద్రో మేరుస్త్వామనవ

న్యతే । మయానిఃశ్వసితంచైతత్త్వయిచాపినివేదితం ॥ ౬౨ ॥ అథవా
మద్విధానాంహికేయంచింతామహాత్మనాం । స్వస్త్యస్తుతుభ్యమిత్యు
క్త్వావ్యసర్జయాసవార్ష్యేమవత్మని ॥ ౬౩ ॥ గతేమునౌసిందస్వమతీవోద్వి
గ్నమానసః । చింతామవాపమహతీంవింధ్యోవంధ్యమనోరథః ॥ ౬౪ ॥
వింధ్యఉవాచ ॥ ధిగ్జీవితంశాస్త్రకలోజ్ఝితస్య ధిగ్జీవితంచోద్యమవర్జి
తస్య । ధిగ్జీవితంజ్ఞాతిపరాజితస్యధిగ్జీవితంవ్యర్థమనోరథస్య ॥ ౬౫ ॥ క
థంభునక్తిపదివాకథంరాత్రౌస్వపిత్యహో । రహఃశర్మకథంతస్యయస్యా
భిభవనంరిపోః ॥ ౬౬ ॥ అహోదవాగ్నిదవథుస్తథామానసబాధతే ।
బాధతేతుయథాచిత్తేచింతాసంతాపసంతతిః ॥ ౬౭ ॥ యుక్తముక్తంపు
రావిద్భిశ్చింతామూర్తిఃసుదారుణా । నభేషజైర్లంఘనైర్వానచా
న్యైరుపశామ్యతి ॥ ౬౮ ॥ చింతాజ్వరోమనుష్యాణాంక్షుధాంనిద్రాంబ
లంహరేత్ । రూపముత్సాహబుద్ధిం శ్రీజీవితంచనసంశయః ॥ ౬౯ ॥ జ్వ
రోవ్యతీతేషడహేజీర్ణజ్వరఇహోచ్యతే । అసౌచింతాజ్వరస్త్వేవప్రత్య
హంనవతాంవ్రజేత్ ॥ ౭౦ ॥ ధన్యోధన్వంతరిర్నాత్రచరకశ్చరతీహన ।
నాసత్యావపినాలంసత్యాపత్రచింతాజ్వరేకిల ॥ ౭౧ ॥ కింకరోమిక్వగచ్ఛా
మికథంమేరుంజయామ్యహం । ఉత్ప్లుత్యతస్యశిరసిపతామిసపతామ్య
తః ॥ ౭౨ ॥ శక్రంకోపయతాపూర్వమస్మద్గోత్రేణకేనచిత్ । పక్షహీ
నఃకృతోయత్రధిగహోపక్షస్యచేష్టితం ॥ ౭౩ ॥ అథ వాసకథంమేరుస్తథో
చ్చైఃస్పర్ధతేమయా । భూమేర్భారభృతఃపార్శ్వేభవంతిభాంతిభూ
మయః ॥ ౭౪ ॥ అలీకవాక్త్వమథవాసంభావ్యంనారదేకథం । బ్రహ్మచా
రిణివేదజ్ఞేసత్యలోకనివాసిని ॥ ౭౫ ॥ యుక్తాయుక్తవిచారోథమాదృశే
నోపయుజ్యతే । పరాక్రమేష్వశక్తానాంవిచారోగాహతేమనః ॥ ౭౬ ॥ అ
థవాచింతనైరత్రైఃకింవ్యర్థైర్విశ్వకారకం । విశ్వేశంశరణంయాయాం
సమేబుద్ధింప్రదాస్యతి ॥ ౭౭ ॥ అనాథనాథఃసర్వేషాంవిశ్వనాథోహిగీయ
తే । క్షణంమనసిసంచింత్యభవేదిత్థమసంశయం ॥ ౭౮ ॥ ఏతదేవకరిష్యా

మిసెష్టంకాలవిలంబనం। విచక్షణైరుపేక్ష్యోనవర్ధమానోపరాభవః॥
౪౯ ॥ మేరుంప్రదక్షిణీకుర్యాన్నిత్యమేవదివాకరః । సగ్రహర్క్షగణో
నూనంమన్యమానోబలాధికం ॥ ౫౦ ॥ ఇతి నిశ్చిత్యవింధ్యాద్రిర్వ్యవృధ
సమృధేక్షణః । అనంతగగనస్యాంతంకుర్వద్భిఃశిఖరైరివ ॥ ౫౧ । కైశ్చి
త్సార్ధంవిరోధోనకర్తవ్యఃకేనచిత్క్వచిత్ । కర్తవ్యశ్చేత్ప్రియస్తే
నయథానోపహసేజ్జనః ॥ ౫౨ ॥ నిరుధ్యబ్రాధ్నమధ్వానంకృతకృత్యఇ
వాద్రిరాట్ । స్వస్థోఽభవద్భవాధీనాప్రాణినాంహిభవిష్యతా ॥ ౫౩ ।
యమస్యయమకర్తాసౌదక్షిణాంప్రక్రమిష్యతి । సకులీనఃసచశ్రీమాన్సమ
హాన్మహితఃసచ ॥ ౫౪ ॥ యావత్స్వశక్తింశక్తోపినదర్శయతికర్హిచిత్ ।
తావత్సలంఘ్యఃసర్వేషాంజ్వలనోదారుగోయథా ॥ ౫౫ ॥ ఇతి చింతా
మహాభారంత్యక్త్వావతస్థౌస్థిరోద్యమః । ఆకాంక్షమాణస్తరణేరుదయం
బ్రాహ్మణోయథా ॥ ౫౬ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే పూర్వా
ర్ధే వింధ్యవర్ధనంనామప్రథమోధ్యాయః ॥ ... ... *

వ్యాసఉవాచ॥ సూర్యఆత్మాస్యజగతస్తస్థుషస్తమసోరిపుః। ఉదియా
యోదయగిరౌశుచిప్రసృమరైఃకరైః ॥ ౧ ॥ సంవర్ధయన్సతాంధర్మాన్క్ష
పర్వంస్తామసీంస్థితిం। పద్మినీంబోధయంస్త్విష్టాంరాత్రౌముకులితాననాం॥
౨॥ హవ్యంకవ్యంభూతబలిందేవాదీనాంప్రవర్తయన్ । ప్రోష్ఠాపరాహ్ణ
మధ్యాహ్నక్రియాకాలంవిజృంభయన్ ॥౩॥ అసతాంహృదివక్త్రేషునిర్ది
శంస్తమసఃస్థితిం। యామినీకాలకలితంజగదుజ్జీవయన్పునః॥౪॥ యస్మిన్న
భ్యుదితేజాతఃసమ్యక్పుణ్యాజనోదయః । అహ్నోప[illegible]పకరణంసద్యఃఫల
తినతిచేత్ ॥ ౫ ॥ సాయముస్తమితఃప్రాతఃకథంజీవేద్రవిఃపునః । సాను
రాగకరస్పర్శైఃప్రాచీమాశ్వాస్యఖండితాం ॥ ౬ ॥ యామంభుక్త్వాత
థాగ్నేయీంజ్వలంతీంవిరహాదివ। లవంగైలామృగమదచంద్రచందనచ
ర్చితాం ॥ ౭ ॥ తాంబూలీరాగరక్తాక్షీందాక్షాస్తబకసుస్తనీం । లవ

లీవల్లిదోర్వల్లీంకంకోలీపల్లవాంగులిం ॥ ౮ ॥ వలయానిలనిఃశ్వాసాంక్షీరోదకవరాంబరాం । త్రికూటస్వర్ణరత్నాంగీంసువెలాద్రినితంబినీమ్॥ ౯ ॥ కావెరీగాత్రమీజంఘాంచోలచోలాంశుకావృతాం । సహ్యాద్రిదుర్గవక్షోజాంకాంతీ(కాంచీ)కాంచీవిభూషణాం ॥౧౦॥ సుకోమలమహారాష్ట్రీవాగ్విలాసమనోహరాం। అద్యాపినమహాలక్ష్మీర్యాంవిముంచతిసద్గుణాం॥ ౧౧॥సుదక్షదక్షిణామాశామాశానాథఃప్రతస్థివాన్। క్రమంతఃసర్వమర్వంతోహేలయాహేలికస్యఖమ్ ॥ ౧౨ ॥ నశేకురగ్రతోగంతుంతతోఽనూరుర్వాజిజ్ఞపత్ । ౧౩ ॥ అనూరురువాచ ॥ భానోమానోన్నతోవింధ్యోనిరుధ్యగగనంస్థితః । స్పర్ధతెమెరుణాపేప్సుస్త్వద్దత్తాంతుప్రదక్షిణామ్ ॥ ౧౪ ॥ అనూరువాక్యమాకర్ణ్యసవితాప్యచింతయత్ । అహోగగనమార్గోపిరుధ్యతెచాతివిస్మయః ॥ ౧౫ ॥ వ్యాసఉవాచ ॥సూరఃశూరోపికింకుర్యాత్పాంథత్వేపథ్యనిస్థితః । త్వరావానపికోరుద్ధంమార్గమెకోవిలంఘయెత్ ॥ ౧౬ ॥ రాహుబాహుగ్రహవ్యగ్రోయఃక్షణంనావతిష్ఠతి । శూన్యమార్గనిరుద్ధఃసకింకరోతువిధ్బలీ ॥ ౧౭ ॥ యోజనానాంసహస్రేద్వెద్వెశతెద్వెచయోజనే । యోజనస్యనిమెషార్ధాద్యాతిసోపిచిరంస్థితః ॥ ౧౮ ॥ గతెబహుతిథకాలేప్రాచ్యోదీచ్యాశ్చశాదితాః । చండరశ్మికరవ్రాతపాతసంతాపతాపితాః ॥ ౧౯ ॥ పాశ్చాత్యాదాక్షిణాత్యాశ్చనిద్రాముద్రితలోచనాః । శయితాఏవవీక్షంతెనతారగ్రహమంబరమ్ ॥ ౨౦ ॥ అహోనాహస్కరాభావాన్నిశానైవాఽనిశాకరాత్ । అస్తంగతఝ్షాన్నభసఃకఃకాలస్త్వేషనేష్యతె॥౨౧॥ బ్రహ్మాండంకిమకాండేపైలయమేష్యతితత్కథం । పరాపతంతినాద్యాపిపారావారాఇతస్తతః ॥ ౨౨ ॥ స్వాహాస్వధావషట్కారవర్జితెజగతీతలే । పంచయజ్ఞక్రియాలోపాచ్చకంపేభువనత్రయమ్ ॥ ౨౩ ॥ సూర్యోదయాత్ప్రవర్తంతెయజ్ఞాద్యాఃసకలాఃక్రియాః । తాభిర్యజ్ఞభుజాంతృప్తిఃసఫితాత్రకారణమ్ ॥ ౨౪ ॥ చిత్రగుప్తాదయఃసర్వేకాలంజానంతి

సూర్యతః । స్థితిసర్గవిసర్గాణాం కారణం కేవలం రవిః ॥ ౨౫ ॥ తతస్సూర్యస్య గతిస్తంభాత్ స్తంభితం భువనత్రయం। యద్యత్తత్తత్ స్థితం తత్ర చిత్రన్యస్తమివాఖిలమ్ ॥ ౨౬ ॥ ఏకతస్తిమిరాన్నైశాదేకతస్తు దివాతపాత్ । బహూనాం ప్రలయో జాతః కాందిశీకమభూజ్జగత్ ॥ ౨౭ ॥ ఇతి వ్యాకులితే లోకే సురాసురనరోరగే । ఆః కిమేతదకాండేభూదిత్యూచుర్దుర్విధాః ప్రజాః ॥ ౨౮ ॥ తతః సర్వే సమాలోక్య బ్రహ్మాణం శరణం యయుః । స్తువంతో వివిధైః స్తోత్రై రక్ష రక్షేతి చాబ్రువన్ ॥ ౨౯ ॥ దేవా ఊచుః ॥ నమో హిరణ్యరూపాయ బ్రహ్మణే బ్రహ్మరూపిణే । అవిజ్ఞాతస్వరూపాయ కైవల్యాయామృతాయ చ ॥ ౩౦ ॥ యన్న దేవా విజానంతి మనో యత్రాపి కుంఠితం । న యత్ర వాక్ ప్రసరతి నమస్తస్మై చిదాత్మనే ॥ ౩౧ ॥ యోగినో యం హృదాకాశే ప్రణిధానేన నిశ్చలాః। జ్యోతీరూపం ప్రపశ్యంతి తస్మై శ్రీబ్రహ్మణే నమః ॥ ౩౨ ॥ కాలాత్పరాయ కాలాయ స్వేచ్ఛయా పురుషాయ చ । గుణత్రయస్వరూపాయ నమః ప్రకృతిరూపిణే ॥ ౩౩ ॥ విష్ణవే సత్త్వరూపాయ రజోరూపాయ వేధసే। తమసే రుద్రరూపాయ స్థితిసర్గాంతకారిణే ॥ ౩౪ ॥ నమో బుద్ధిస్వరూపాయ త్రిధాహంకృతయే నమః । పంచతన్మాత్రరూపాయ పంచకర్మేంద్రియాత్మనే ॥ ౩౫ ॥ నమో నమః స్వరూపాయ పంచబుద్ధీంద్రియాత్మనే । క్షిత్యాదిపంచరూపాయ నమస్తే విషయాత్మనే ॥ ౩౬ ॥ నమో బ్రహ్మాండరూపాయ తదంతర్వర్తినే నమః । అర్వాచీనపరాచీనవిశ్వరూపాయ తే నమః ॥ ౩౭ ॥ అనిత్యనిత్యరూపాయ సదసత్పతయే నమః । సమస్తభక్తకృపయా స్వేచ్ఛావిష్కృతవిగ్రహ ॥ ౩౮ ॥ తవ నిశ్శ్వసితం వేదాస్తవ స్వేదోఖిలం జగత్ । విశ్వా భూతాని తే పాదః శీర్ష్ణో ద్యౌః సమవర్తత ॥ ౩౯ ॥ నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షం లోమాని చ వనస్పతిః । చంద్రమా మనసో జాతశ్చక్షోః సూర్యస్తవ ప్రభో ॥ ౪౦ ॥ త్వమేవ సర్వం త్వయి దేవ సర్వం స్తోతా స్తుతిః స్తవ్య ఇహ త్వమేవ । ఈశ త్వయా వాస్యమిదం హి సర్వం నమోస్తు భూయోపి నమో నమస్తే ॥ ౪౧ ॥ ఇతి స్తుత్వా విధిం దేవాని

పేతుర్దండవత్ క్షితౌ । హరితుష్టస్తదా బ్రహ్మా ప్రత్యువాచ దివౌకసః ॥ ౪౨ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ యథార్థయాఽనయా స్తుత్యా తుష్టోఽస్మి ప్రణతాః సురాః । ఉత్తిష్ఠత ప్రసన్నోఽస్మి వృణుధ్వం వరముత్తమం ॥ ౪౩ ॥ యః స్తోష్యత్యనయా స్తుత్యా శ్రద్ధావాన్ సత్యవాన్ శుచిః । మాం వా హరం వా విష్ణుం వా తస్య తుష్టాః సదా వయం ॥ ౪౪ ॥ దాస్యామః సకలాన్ కామాన్ పుత్రాన్ పౌత్రాన్ పశూన్ వసు । సౌభాగ్యమాయురారోగ్యం నిర్భయత్వం రణే జయం ॥ ౪౫ ॥ ఐహికాముష్మికాన్ భోగానపవర్గం తథాఽక్షయం । యద్యదిష్టతమం తస్య తత్తత్సర్వం భవిష్యతి ॥ ౪౬ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పఠితవ్యః స్తవోత్తమః । అభీష్టద ఇతి ఖ్యాతః స్తవోఽయం సర్వసిద్ధిదః ॥ ౪౭ ॥ పునః ప్రోవాచ తాన్ వేధాః ప్రణిపత్యోత్థితాన్ సురాన్ । స్వస్థాః స్థిత భో యూయం కిమత్రాపి సమాకులాః ॥ ౪౮ ॥ ఏతే వేదా మూర్తిధరా ఇమా విద్యాస్తథాఽఖిలాః । సదక్షిణా అమీ యజ్ఞాః సత్యం ధర్మస్తపో దమః ॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మచర్యమిదం చైషా కరుణా భారతీ త్వియం । శ్రుతిస్మృతీతిహాసార్థచరితార్థా అమీ జనాః ॥ ౫౦ ॥ నేహ క్రోధో న మాత్సర్యం లోభః కామో ధృతిర్భయం । హింసా కుటిలతా గర్వో నిందాసూయాఽశుచిః క్వచిత్ ॥ ౫౧ ॥ యే బ్రాహ్మణా బ్రహ్మరతాస్తపోనిష్ఠాస్తపోధనాః । మాసోపవాసపక్షానచాతుర్మాస్యాదిసద్వ్రతాః ॥ ౫౨ ॥ పాతివ్రత్యరతా నార్యో యే చాన్యే బ్రహ్మచారిణః । తే చామీ పశ్యత సురా యే మండాః పరమోషితి ॥ ౫౩ ॥ మాతాపిత్రోరమీ భక్తా అమీ గోగ్రహణే హతాః । వ్రతే దానే జపే యజ్ఞే స్వాధ్యాయే ద్విజతర్పణే ॥ ౫౪ ॥ తీర్థే తపస్యుపకృతౌ సదాచారాదికర్మణి । ఫలాభిలాషిణీ బుద్ధిర్న యేషాం తే జనా అమీ ॥ ౫౫ ॥ గాయత్రీజాప్యనిరతా అగ్నిహోత్రపరాయణాః । ద్వ్యముఖీగోప్రదాతారః కపిలాదానతత్పరాః ॥ ౫౬ ॥ నిస్పృహాః సోమపా యే వై ద్విజపాదోదపాశ్రియే । మృతాః సారస్వతే తీర్థే ద్విజశుశ్రూషకాశ్చ యే ॥ ౫౭ ॥ ప్రతిగ్రహసమర్థా హి యే ప్రతిగ్రహవర్జితాః । తపస్తే మత్ప్రియాః పుష్కరతీర్థ

ప్రతిగ్రహాః ॥ ౫౮ ॥ ప్రయాగే మాఘమాసే యైరుషః స్నాతో ఽమలాత్మ
భిః । మకరస్థే రవౌ శుద్ధాస్త ఇమే సూర్యవర్చసః ॥ ౫౯ ॥ వారాణస్యాం
పంచనద్యాం హి స్నాతాస్తు కార్తికే । అమీ తే శుద్ధవపుషః పుణ్యభా
జో ఽతినిర్మలాః ॥ ౬౦ ॥ స్నాత్వా తు మణికర్ణిక్యాం ప్రీణితా బ్రాహ్మణా
ధనైః । తప ఏతే సర్వభోగాఢ్యాః కల్పం స్థాస్యంతి మత్పురే ॥ ౬౧ ॥ తతః కా
శీం సమాసాద్య తేన పుణ్యేన నోదితాః । విశ్వేశ్వరప్రసాదేన మోక్షమేష్యం
త్యసంశయం ॥ ౬౨ ॥ అవిముక్తే కృతం కర్మ యదల్పమపి మానవైః ।
శ్రేయోరూపం తద్విపాకో మోక్షం జన్మాంతరేష్వపి ॥ ౬౩ ॥ అహో వైశ్వే
శ్వరే క్షేత్రే మరణాదపి నో భయం । యత్ర సర్వే ప్రతీక్షంతే మృత్యుం ప్రియ
మివాతిథిం ॥ ౬౪ ॥ బ్రాహ్మణేభ్యః కురుక్షేత్రే యైర్దత్తం వసు నిర్మలం ।
నిర్మలాంగాస్త ఏతే వై తిష్ఠంతి మమ సంనిధౌ ॥ ౬౫ ॥ పితామహం సమా
సాద్య గయాయాం యైః పితామహాః । తర్పితా బ్రాహ్మణముఖే తేషామే
తే పితామహాః ॥ ౬౬ ॥ న స్నానేన న దానేన న జపేన న పూజయా । మల్లో
కః ప్రాప్యతే దేవాః ప్రాప్యతే ద్విజతర్పణాత్ ॥ ౬౭ ॥ సోపస్కరాణి వే
శ్మాని ముసలోలూఖలాదిభిః । యైర్దత్తాని సశయ్యాని తేషాం హర్మ్యా
ణ్యమూని వై ॥ ౬౮ ॥ బ్రహ్మశాలాం కారయంతి వేదమధ్యాపయంతి చ ।
విద్యాదానం చ యే కుర్యుః పురాణం శ్రావయంతి చ ॥ ౬౯ ॥ పురాణాని చ
యే దద్యుః పుస్తకాని దదత్యపి । ధర్మశాస్త్రాణి యే దద్యుస్తేషాం వాసో
త్ర మే పురే ॥ ౭౦ ॥ యజ్ఞార్థం చ వివాహార్థం వ్రతార్థం బ్రాహ్మణాయ వై ।
అఖండం వసు యే దద్యుస్తేత్రిస్యుర్వసువర్చసః ॥ ౭౧ ॥ ఆరోగ్యశాలాం
యః కుర్యాద్వైద్యపోషణతత్పరః । ఆకల్పమత్ర వసతి సర్వభోగసమన్వి
తః ॥ ౭౨ ॥ ముక్తీకుర్వంతి తీర్థాని యే చ దుష్టావరోధతః । మమావరో
ధే తే మాన్యా ఔరసాస్తనయా ఇవ ॥ ౭౩ ॥ విష్ణోర్వా మమ వా శంభో బ్రా
హ్మణా ఏవ సుప్రియాః । తేషాం మూర్త్యా వయం సాక్షాద్విచరామో మ
హీతలే ॥ ౭౪ ॥ బ్రాహ్మణాశ్చైవ గావశ్చ కులమేకం ద్విధా కృతం । ఏకత్ర

మంత్రా స్తిష్ఠంతిహావిరేకత్ర తిష్ఠతి ॥ ౨౫ ॥ బ్రాహ్మణా జంగమం తీర్థం ని
ర్మలం సార్వభౌమికం । యేషాం వాక్యోదకైనైవ శుధ్యంతి మలినా జనాః ॥
గావః పవిత్రమతులం గావో మంగలముత్తమం । యాసాం ఖురోత్థితో రే
ణుర్గంగావారిసమోభవేత్ ॥ ౨౬ ॥ శృంగాగ్రే సర్వతీర్థాని ఖురాగ్రే స
ర్వపర్వతాః । శృంగయోరంతరే యస్యాః సాక్షాద్గౌరీ మహేశ్వరీ ॥ ౨౭ ॥ దీ
యమానాం చ గాం దృష్ట్వా నృత్యంతి ప్రపితామహాః । ప్రీయంతే ఋషయః
సర్వే తుష్యామో దైవతైః సహ ॥ ౨౮ ॥ గోరూయం తే చ పాపాని దారి
ద్ర్యం వ్యాధిభిః సహ । ధాత్ర్యః సర్వస్య లోకస్య గావో మాతేవ సర్వథా ॥
౩౦ ॥ గవాం స్తుత్వా నమస్కృత్య కృత్వా చైవ ప్రదక్షిణాం । ప్రదక్షిణీకృతా తే
న సప్తద్వీపా వసుంధరా ॥ ౩౧ ॥ యా లక్ష్మీః సర్వభూతానాం యా దేవేషు
వ్యవస్థితా । ధేనురూపేణ సా దేవీ మమ పాపం వ్యపోహతు ॥ ౩౨ ॥ విష్ణోర్వ
క్షసి యా లక్ష్మీః స్వాహా చైవ విభావసోః । స్వధా యా పితృముఖ్యానాం సా ధేను
ర్వరదా సదా ॥ ౩౩ ॥ గోమయం యమునా సాక్షాద్గోమూత్రం నర్మదా
శుభా । గంగా క్షీరం తు యాసాం వై కిం పవిత్రమతః పరం ॥ ౩౪ ॥ గవా
మంగేషు తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశ । యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మే స్యాదిహ లో
కే పరత్ర చ ॥ ౩౫ ॥ ఇతి మంత్రం సముచ్చార్య ధేనూర్వా ధేనుమేవ వా ।
యో దద్యాద్ద్విజవర్యాయ స సర్వేభ్యో విశిష్యతే ॥ ౩౬ ॥ మయా చ విష్ణు
నా సార్థం శిశునేన చ మహర్షిభిః । విచార్య గోగుణాన్నిత్యం ప్రార్థనే తి విధీ
యతే ॥ ౩౭ ॥ గావో మే పురతః సంతు గావో మే సంతు పృష్ఠతః । గావో మే
హృదయే సంతు గవాం మధ్యే వసామ్యహం ॥ ౩౮ ॥ నీరాజయతి యో గా
ని గవాం పుచ్ఛేన భాగ్యవాన్ । అలక్ష్మీః కలహో రోగా స్తస్యాం గాద్యాంతి
దూరతః ॥ ౩౯ ॥ గోభిర్విప్రైశ్చ వేదైశ్చ సతీభిః సత్యవాదిభిః । అలు
బ్ధైర్దానశీలైశ్చ సప్తభిర్ధార్యతే మహీ ॥ ౪౦ ॥ మమ లోకాత్పరో లో
కో వైకుంఠ ఇతి గీయతే । తస్యోపరిష్టాత్కౌమార ఉమాలోక స్తతః పరం ॥
౪౧ ॥ శివలోక స్తదుపరి గోలోక స్తత్సమీపతః । గోమాతరః సుశీలాద్యా

స్తత్ర సంతి శివప్రియాః ॥ ౯౨ ॥ గవాం శుశ్రూషకా యే చ గోప్రదా యే
చ మానవాః । ఏషామన్యతమే లోకే తే స్యుః సర్వసమృద్ధయః ॥ ౯౩ ॥ య
త్ర క్షీరవహా నద్యో యత్ర పాయసకర్దమాః । న జరా బాధతే యత్ర తత్ర గ
చ్ఛంతి గోప్రదాః ॥ ౯౪ ॥ శ్రుతిస్మృతిపురాణజ్ఞా బ్రాహ్మణాః పరికీర్తి
తాః । తదుక్తాచారచరణా ఇతరే నామధారకాః ॥ ౯౫ ॥ శ్రుతిస్మృతి
భ్యాం హీనోఽంధః కాణః స్యాదేకయా వినా ॥ ౯౬ ॥ పురాణహీనాద్ధృ
క్శూన్యాత్కాణాంధావపి తౌ వరౌ । శ్రుతిస్మృత్యుదితో ధర్మః పురాణై
పరిగీయతే ॥ ౯౭ ॥ తద్బ్రాహ్మణాయ గా దేయా సర్వత్ర సుఖమిచ్ఛతా ।
న దేయా ద్విజమాత్రాయ దాతారం సాఽప్యధో నయేత్ ॥ ౯౮ ॥ యస్యాథ
మేఽస్తి జిజ్ఞాసా యస్య పాపాద్భయం మహత్ । శ్రోతవ్యాని పురాణాని
ధర్మమూలాని తేన వై ॥ ౯౯ ॥ చతుర్దశసు విద్యాసు పురాణం దీప ఉ
త్తమః । అంధోఽపి న తదాలోకాత్సంసారాబ్ధౌ క్వచిత్పతేత్ ॥ ౧౦౦ ॥
శ్రోతవ్యాని పురాణాని వస్తవ్యం జాహ్నవీతటే । తర్పణీయా ద్విజా నిత్యం
మమ లోకేప్సుభిః సదా ॥ ౧ ॥ ఇత్యుద్దేశాన్మయాఖ్యాతా సత్యలోకవ్యవస్థి
తిః । అభయం యచ్ఛ యార్తానాం న భేతవ్యం చ హే సురాః ॥ ౨ ॥ స్పర్ధ
తే మేరుణా వింధ్యో బ్రధ్నాధ్వపరిరోధకృత్ । తదర్థమాగతా యూయం
తదుపాయం దిశామి వః ॥ ౩ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ అస్త్యగస్త్యస్తప్యమాన
స్తప ఉగ్రం మహాతపాః । మైత్రావరుణిరాధాయ చిత్తం విశ్వేశ్వరే విభౌ ॥
౪ ॥ అవిముక్తే మహాక్షేత్రే సర్వేషాం ముక్తిహేతుకే । తారకస్యోపదే
శార్థం విశ్వేశాఽధిష్ఠితే స్వయం ॥ ౫ ॥ యాచధ్వం తత్ర గత్వా తం స వః కార్యం వి
ధాస్యతి । తేనైకదా పితా లోకా వాతాపీల్వలభక్షణాత్ ॥ ౬ ॥ అతిమిత్రం తత్ర
తేజో మిత్రావరుణజే మునౌ । తదా ప్రభృతి లోకేషు కోఽగస్త్యాన్నైవ బిభ్యతి ॥
౭ ॥ ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే వేధాస్తేఽపి ప్రముదితాననాః । దేవాః పరస్పరం ప్రోచు
రహో ధన్యతమా వయం ॥ ౮ ॥ వ్రీసంగతోఽపి ద్రష్టవ్యా కాశీ కాశీపతీ శివా । అ
హో అహోభిర్బహుభిః ఫలితో మే మనోరథః ॥ ౯ ॥ ఉత్ఫుల్లపద్మనయనా నిర్మి

తాః సుకృతార్థినః । తాపేష్వచరణౌ ధన్యా కాశీమభిప్రయాయినః ॥౧౦॥
యేయంకథాశ్రుతాస్మాభిర్ధనా సముదీరితా । తస్యాః శ్రవణజాత్పు
ణ్యాత్ప్రాప్స్యామస్త్వవ్యకాశికాం ॥ ౧౧ ॥ ఏకాక్రియాద్వ్యర్థకరీప్రా
ప్యతేపుణ్యగౌరవాత్ । ఏవంవదంతోహృష్టాస్యాః సురాః కాశీంసమా
యయుః ॥ ౧౨ ॥ ॥ వ్యాసఉవాచ ॥ ఇదంపుణ్యతమాఖ్యానం యేశ్రో
ష్యంతీహమానవాః । విధూయసర్వపాపానిపుత్రదారసమన్వితాః ॥
౧౩ ॥ ఇహవంశంపరిస్థాప్యభుక్త్వాసర్వసుఖానిచ । సత్యలోకేచిరంస్థి
త్వాతతోయాస్యంతిశాశ్వతం ॥ ౧౪ ॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణేకాశీఖండే
పూర్వార్ధే సత్యలోకవర్ణనంనామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ॥ ౨ ॥

॥ సూతఉవాచ ॥ భగవన్భూతభవ్యేశ సర్వజ్ఞానమహానిధే । అవా
ప్యకాశీంగీర్వాణైః కిమకారివదాచ్యుత ॥౧॥ అధీత్యేమాంకథాందివ్యాం
నతృప్తిమధియామ్యహం । శేవధిస్తపసాందేవైరగస్త్యః ప్రార్థితః కథం ॥
౨ ॥ కథంవింధ్యోప్యవాపస్వాంప్రకృతిం తాదృగున్నతః । తపవాగమృ
తాంభోధౌమనోమేస్నాతుముత్సుకం ॥ ౩ ॥ ఇతికృత్స్నంసమాకర్ణ్య
వ్యాసః పారాశరోమునిః । శ్రద్ధావతేస్వశిష్యాయవక్తుంసముపచక్రమే ॥౪॥
పారాశరఉవాచ । శృణుసూతమహాబుద్ధే భక్తిశ్రద్ధాసమన్వితః । శు
కవైశంపాయనాద్యాః శృణ్వంత్వేతేచబాలకాః ॥ ౫ ॥ తతోవారాణసీం
ప్రాప్యగీర్వాణాః సమహర్షయః । అవిలంబంప్రథమతోమణికర్ణ్యాంవి
ధానతః ॥ ౬ ॥ సచైలమభిమజ్జ్యాథకృతసంధ్యాదిసత్క్రియాః । సంత
ర్ప్యతర్ప్యాదిపితౄన్కుశగంధతిలోదకైః ॥ ౭ ॥ తీర్థవాసార్థినః సర్వాన్
సంతర్ప్యచపృథక్పృథక్ । రత్నైర్హిరణ్యవాసోభిరశ్వాభరణధేనుభిః ॥
౮ ॥ విచిత్రైః పత్రథాపాత్రైః స్వర్ణరౌప్యాదినిర్మితైః । అమృతస్వాదు
పక్వాన్నైః పాయసైశ్చసశర్కరైః ॥ ౯ ॥ సగోరసైరసన్ధానైర్ధాన్యై
ర్ధాన్యైరనేకధా । గంధచందనకర్పూరైస్తాంబూలైశ్చసుచామరైః ॥౧౦॥

సతూలైర్మృదుపర్యంకైర్దీపికాదర్పణాసనైః। శిబికాదాసదాసీభిర్వి
మానైః పశుభిర్గృహైః ॥ ౧౧ ॥ చిత్రధ్వజపతాకాభీరుల్లోచైశ్చంద్రచా
రుభిః। వర్షాశనప్రదానైశ్చ గృహోపస్కరసంయుతైః ॥ ౧౨ ॥ ఉపా
నత్పాదుకాభిశ్చ యతినశ్చ తపస్వినః। యోగ్యైః పటకుకూలైశ్చ వివిధై
శ్చిత్రరల్లకైః ॥ ౧౩ ॥ దండైః కమండలుయుతైరజినైర్మృగసంభవైః।
కౌపీనైరుచ్చమంచైశ్చ పరిచారకకాంచనైః ॥ ౧౪ ॥ నక్తైర్విద్యార్థి
నామన్నైరతిథ్యర్థం మహాధనైః। మహాపుస్తకసంభారైర్లేఖకా
నాంచ జీవనైః ॥ ౧౫ ॥ బహుభోజ్యప్రదానైశ్చ సత్రదానైరనేకశః।
గ్రీష్మే ప్రపార్థం ద్రవిణైర్హేమంతే గ్నిష్టికేంధనైః ॥ ౧౬ ॥
ఛత్రాచ్ఛాదనికాద్యైర్వవర్షాకాలోచితైర్బహు। రాత్రిపాఠప్రదీపై
శ్చ పాదాభ్యంజనకాదిభిః ॥ ౧౭ ॥ పురాణపాఠకాంశ్చాపి ప్రతి దేవాలయం
ధనైః। దేవాలయేనృత్యగీతకరణార్థైరనేకశః ॥ ౧౮ ॥ దేవాలయసు
ధాకార్యైర్జీర్ణోద్ధారైరనేకధా। చిత్రలేఖనమాల్యైశ్చ రంగమాలా
దిమండనైః ॥ ౧౯ ॥ నీరాజనైర్గుగ్గులుభిర్దశాంగాదిసుధూపకైః।
కర్పూరవర్తికాద్యైశ్చ దేవార్చార్థైరనేకశః ॥ ౨౦ ॥ పంచామృతా
నాం స్నపనైః సుగంధస్నపనైరపి। దేవార్థం ముఖవాసైశ్చ దేవోద్యానై
రనేకశః ॥ ౨౧ ॥ మహాపూజార్థమాల్యాదిగుంఫనార్థైస్త్రికాలతః।
శంఖభేరీమృదంగాదివాద్యనాదైః శివాలయే ॥ ౨౨ ॥ ఘంటాగడుకకుం
భాదిస్నానోపస్కరభాజనైః। శ్లక్ష్ణైర్మార్జనవస్త్రైశ్చ సుగంధైర్యక్ష
కర్దమైః ॥ ౨౩ ॥ జపహోమైః స్తోత్రపాఠైః శివనామోచ్చభాషణైః। రా
సక్రీడాదిసంయుక్తైశ్చలనైః సప్రదక్షిణైః ॥ ౨౪ ॥ ఏవమాదిభిరుద్దండైః
క్రియాకాండైరనేకశః। పంచరాత్రముషిత్వాతు కృత్వా తీర్థాన్యనేకశః॥
౨౫ ॥ దీనానాథాంశ్చ సంతర్ప్య నత్వా విశ్వేశ్వరం విభుం। బ్రహ్మచర్యా
దినియమైస్తీర్థమేవం ప్రసాధ్య చ ॥ ౨౬ ॥ పునః పునర్విశ్వనాథం దృష్ట్వా
స్తుత్వా ప్రణమ్య చ। జగ్మః పరోపకారార్థమగస్త్యర్యత్రతిష్ఠతి ॥ ౨౭ ॥

స్వనామ్నా లింగమూర్ధాఖ్యకుండం కృత్వా తదగ్రతః । శతరుద్రియసూక్తే
న జపన్నిశ్చలమానసః ॥ ౨౮ ॥ తం దృష్ట్వా దూరతో దేవా ద్వితీయమివ భా
స్కరం । జ్వలజ్జ్వలనసంకాశై రంగైః సర్వత్ర సోజ్జ్వలం ॥ ౨౯ ॥ సాక్షా
త్కిం వాడవాగ్నిర్వా మూర్త్యా వైతస్య తేతపః । స్థాణువన్నిశ్చలతరం ని
ర్మలం సన్మనో యథా ॥ ౩౦ ॥ అథవా సర్వతేజాంసి శ్రిత్వా మాం భ్రాజిష్ణుణీం
తనుం । శీలయంతి పరంధామ శాంతం శాంతపదాప్తయే ॥ ౩౧ ॥ తపనస్త
స్య తేజోఽత్యర్థం దహనోపి హి దహ్యతే । యత్తీవ్రతపసా ద్యాపి చపలాఽచ
పలాభవత్ ॥ ౩౨ ॥ యస్యాశ్రమేఽత్ర తద్దృశ్యం తేపి క్రూరా అపి సమంతతః ।
సత్వరూపా అమీ సత్వాస్త్యక్త్వా వైరం స్వభావజం ॥ ౩౩ ॥ శుండాదండేన
కరటీ సింహం కండూయతేఽభయః । అష్టాపదాంకే స్వపితి కేసరీ కేసరో
ద్భటః ॥ ౩౪ ॥ సూకరస్తబ్ధరోమాపి విహాయ నిజయూథకం । చరేద్వన
శునాం మధ్యముస్తన్యస్తేతుణో బలీ ॥ ౩౫ ॥ భూదారోపి న భూదారం తథా
కుర్యాద్యథాఽన్యతః । సర్వా లింగమయీ కాశీ యతస్తద్భీతియంత్రితః ॥
౩౬ ॥ క్రోడీకృత్య క్రోడపోతం తరక్షుః క్రీడయత్యహో । శార్దూలబాలా
నుత్సార్య శార్దూలీ మేణపోతకః ॥ ౩౭ ॥ చలత్పుచ్ఛోథ పిబతి ఫేనిలేనాననే
నవై । స్వపంతం లోమశం భల్లం వానరశ్చలదంగులిః । ౩౮ ॥ యూకాం
సంవీక్ష్య వీక్ష్యవభక్షయద్దంతకోటిభిః । గోలాంగూలారక్తముఖానీ
ల్యాంగాయూథనాయకాః ॥ ౩౯ ॥ జాతిస్వభావమాత్సర్యం త్యక్త్వైక
త్ర రమంతి చ । శశాః క్రీడంతి చ వృకైస్తైః పృష్ఠలుంఠనైర్ముహుః ॥ ౪౦ ॥ ఆ
ఖుశ్చాఖుభుజః కర్ణం కండూయేత చలాననః । మయూరపుచ్ఛపుటగో
నిద్రాతోఽత్యేతుః సుఖాధికం ॥ ౪౧ ॥ స్వకంఠం ఘర్షయత్యేవ కేకికంఠే భుజం
గమః । భుజంగమఫటాపృష్ఠే నకులః స్వకులోచితం ॥ ౪౨ ॥ వైరం పరిత్య
జ్య లుఠేదుత్ప్లుత్యోత్ప్లుత్య లీలయా । ఆలోక్య మూషకం సర్పశ్చరంతం వ
దనాగ్రతః ॥ ౪౩ ॥ క్షుధాంధోపి న గృహ్ణాతి సోపి తస్మాద్బిభేతి నో । ప్రసూ
యమానాం హరిణీం దృష్ట్వా కారుణ్యపూర్ణదృక్ ॥ ౪౪ ॥ తద్దృష్టి

పాతంముంచస్వైర్వ్యాఘ్రోదూరంవ్రజత్యహో । వ్యాఘ్రీవ్యాఘ్రస్యచ
రితంమృగీమృగవిచేష్టితం । ఉభేకథయతో౽న్యోన్యంసఖ్యావివముదా
న్వితే ॥ ౪౫ ॥ దృష్ట్వాప్యుద్దండకోదండంశబరంశంబరోమృగః । దృ
ష్టానవర్త్మత్యజతిసో౽పికండూయతేపితం ॥ ౪౬ ॥ రోహితో౽రణ్యమహి
షముఖ్యైర్జాతినిరాకులః । చమరీశబరీకేశైఃసంస్పృశత్యస్యవాలధిం ॥ ౩౭ ॥
గవయఃశల్యకశ్చా౽యముభావేకత్రతిష్ఠతః । స్త్రీసమాత్సర్యముత్సృ
జ్యమునితేజోనియంత్రితౌ ॥ ౪౮ ॥ హంసాశ్చముండయుద్ధాయనసజ్జంతే
జయైషిణః । ఏణశావంసృగాలో౽పిమృదుస్పృశతిపాణినా ॥ ౪౯ ॥ తృణ్యాం
తితృణగుల్మాదీన్శ్వాపదాస్త్వాపదాస్పదం । లోకద్వయేదుఃఖదంహిధిక్
తన్మాంసస్యభక్షణం । ౫౦ ॥ యఃస్వార్థంమాంసపచనంకురుతేపాపమో
హితః ॥ యావంత్యస్యతురోమాణితావత్సనరకేవసేత్ ॥ ౫౧ ॥ పరప్రా
ణైస్తుయేప్రాణాన్స్వాన్పుష్ణంతి హిదుర్ధియః । ఆకల్పంనరకాన్భు
క్త్వాతేభుజ్యంతేతైఃపునః ॥ ౫౨ ॥ జాతుమాంసంనభోక్తవ్యంప్రాణైః
కంఠగతైరపి । భోక్తవ్యంతర్హిభోక్తవ్యంస్వమాంసంనేతరస్యచ ॥ ౫౩ ॥
వరమేతేశ్వాపదాహ్యైమైత్రీవరుణీసేవయా । యేషాంనహింసనేబుద్ధి
ర్నతుహింసాపరానరాః ॥ ౫౪ ॥ బకో౽పిపల్వలేమత్స్యాన్నాశ్నాత్యగ్రేచ
రానపి । నసహంతో౽ప్యమహతో౽మత్స్యామత్స్యానదంతిహి ॥ ౫౫ ॥ ఏక
తఃసర్వమాంసానిమత్స్యమాంసంతథైకతః । మృతిఃస్మృతిఃకింత్వేభిర
తో౽మత్స్యాన్గజహాత్యమీ ॥ ౫౬ ॥ శ్యేనా అపివర్తికాంశ్చదృష్ట్వాభవత్యేవ
పరాఙ్ముఖాః । చిత్రమత్రాపిమధుపాభ్రమంతిమలినాశయాః ॥ ౫౭ ॥ సు
చిరంనరకాన్భుక్త్వామదిరాపానలంపటాః।మధుపాఏవజాయంతేభ్రాం
తిభాజఃపునఃపునః ॥ ౫౮ ॥ అతఏవపురాణేషుగాథేతిపరిగీయతే। స్ఫు
టార్థాత్రపురాణజ్ఞైర్జ్ఞాత్వాతత్త్వంపినాకినః ॥ ౫౯ ॥ క్వమాంసం
క్వశివేభక్తిఃక్వమద్యంక్వశివార్చనం। మద్యమాంసరతానాంచదూరేతి
ష్ఠతిశంకరః । ౬౦ ॥ వినాశివప్రసాదంహిభ్రామ్యంతిక్వాపినశ్యతి । అతఏ

వభ్రిమంత్యేతేభ్రమరాఃశివవర్జితాః ॥ ౬౧ ॥ ఇత్యాశ్రిమచర్యాం దృ
ష్ట్వాతిర్యంచోపిమునీనిప । అబోధివిబుధైరిత్థంప్రభావఃక్షేత్రజస్త్వయం
౬౨ ॥ యతోవిశ్వేశ్వరేణైతే తిర్యంచోప్యత్రవాసినః । నిధనావసరేమో
చ్యాస్తారకస్యోపదేశతః ॥ ౬౩ ॥ జ్ఞాత్వాక్షేత్రస్యమాహాత్మ్యంమోవ
సేత్కృతనిశ్చయః । తంతారయతివిశ్వేశోజీవంతమథవామృతం ॥ ౬౪॥
అవిముక్తరహస్యజ్ఞాముచ్యంతేజ్ఞానినోనరాః । అజ్ఞానినోపితిర్యంచో
ముచ్యంతేగతకిల్బిషాః ॥ ౬౫ ॥ ఇత్యాశ్చర్యపరాదేవాయావద్భ్యాంత్యా
శ్రమంమునేః । తావత్పక్షికులంగృష్ట్వాభృశంముముదిరేపునః ॥ ౬౬ ॥
సారసోలక్ష్మణాకంశేకంతమాధాయనిశ్చలః। మన్యామహేననిద్రాతిధ్యా
యేద్విశ్వేశ్వరంకిల ॥ ౬౭ ॥ కందూయమానావరటాస్వచంచుపుటకోటి
భిః । హంసంకామయమానంతువారయేత్పక్షధూననైః ॥ ౬౮ ॥ నిరు
ధ్యమానాచకైరిణచక్రీక్రేంకితభాషణైః । వదతీతికిమత్రాపికామితాకామి
నాంవర ॥ ౬౯ ॥ కలకంఠఃకిలోత్కంఠంమంజుగుంజతికుంజగః । ధ్యాన
స్థఃశోప్యతిమునిఃపారావత్యైశివార్యతే ॥ ౭౦ ॥ కేకీకేకాంపరిత్యజ్యమా
నంతిష్ఠతితద్భయాత్ । చకోరశ్చంద్రికాభోక్తానక్తవ్రతమివాస్థితః ॥౭౧॥
పఠంతీసారికాసారంశుకంసంబోధయత్యహో । అపారావారసంసారసిం
ధుపారప్రదఃశివః ॥ ౭౨ ॥ కోకిలఃకోమలాలాపైఃకలయత్కిలకాకలీం ।
కలికాలకలఘతఃకాశిస్థాన్నైతిభాషతే ॥ ౭౩ ॥ మృగాణాంపక్షిణామి
త్థందృష్ట్వాచేష్టాంత్రివిష్టపం । అకాండపాతసంకష్టంనినిందుస్త్రిదశాబ
హు ॥ ౭౪ ॥ వరమేతేపక్షిమృగాఃపశవఃకాశివాసినః । యేషాంనపునరా
వృత్తిర్నదేవానపునర్భవాః ॥ ౭౫ ॥ కాశీస్థైఃపతితైస్తుల్యానవయం
స్వర్గిణఃక్వచిత్ । కాశ్యాంపాతాద్భయంనాస్తిస్వర్గేపాతాద్భయంమ
హత్ ॥ ౭౬ ॥ వరంకాశీపురీవాసోమాసోపవసనాదిభిః । విచిత్రచ్ఛత్రసం
ఛాయంరాజ్యంనాన్యత్రనీరిపు ॥ ౭౭ ॥ శశకైర్మశకైఃకాశ్యాంయత్ప
దంహేలయాప్యతే । తత్పదంనాప్యతేన్యత్రయోగయుక్త్యాపియోగిభిః॥

౭౮ ॥ వరంవారాణసీరంకో నిఃశంకో మోక్షమాదపి । నవయంత్రిదశా
యేషాంగిరితోపీదృశీదశా ॥ ౭౯ ॥ బ్రహ్మణో దివసాష్టాంశేపదమైంద్రంవి
నశ్యతి । సలోకపాలంసార్కంచసచంద్రగ్రహతారకం ॥ ౮౦ ॥ పరార్ధ
ద్వయనాశేపికాశీస్థోమోననశ్యతి । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనకాశ్యాంశ్రేయః
సమాచరేత్ ॥ ౮౧ ॥ యత్సుఖంకాశివాసేత్రసతద్బ్రహ్మాండమండపే ।
అస్తిచేత్తత్కథంసర్వేకాశీవాసాభిలాషుకాః ॥ ౮౨ ॥ జన్మాంతరసహస్రే
షుయత్పుణ్యంసముపార్జితం । తత్పుణ్యపరివర్తేనకాశ్యాంవాసోఽత్ర
లభ్యతే ॥ ౮౩ ॥ లబ్ధ్వాపిసిద్ధింనోయాయాద్యదికుర్యాత్త్రిలోచనః । త
స్మాద్విశ్వేశ్వరంనిత్యంశరణ్యంశరణంవ్రజేత్ ॥ ౮౪ ॥ ధర్మార్థకామమో
క్షాఖ్యంపురుషార్థచతుష్టయం । అఖండంహియథాకాశ్యాంనతథాన్య
త్రకుత్రచిత్ ॥ ౮౫ ॥ ఆలస్యేనాపియోయాయాద్గృహాద్విశ్వేశ్వరాల
యం । అశ్వమేధాధికోధర్మస్తస్యస్యాచ్చపదేపదే ॥ ౮౬ ॥ యఃస్నాత్వో
త్తరవాహిన్యాంయాతివిశ్వేశదర్శనే । శ్రద్ధయాపరయాతస్యశ్రేయసోం
తోనవిద్యతే ॥ ౮౭ ॥ స్వర్ధునీదర్శనాత్స్పర్శాత్స్నానాదాచమనాదపి ।
సంధ్యోపాసనతోజప్యాత్తర్పణాద్దేవపూజనాత్ ॥ ౮౮ ॥ పంచతీర్థావలో
కాచ్చతతోవిశ్వేశ్వరేక్షణాత్ । శ్రద్ధాస్పర్శనపూజాభ్యాంధూపదీపాది
దానతః ॥ ౮౯ ॥ ప్రదక్షిణైఃస్తోత్రజపైర్నమస్కారైస్తునర్తనైః । దే
వదేవమహాదేవశంభోశివశివేతిచ ॥ ౯౦ ॥ ధూర్జటేనీలకంఠేశపినాకిన్
శశిశేఖర । త్రిశూలపాణేవిశ్వేశరక్షరక్షేతిభాషణైః ॥ ౯౧ ॥ ముక్తిమం
టపికాయాంచనిమేషార్ధోపవేశనాత్ । తత్రధర్మకథాలాపాత్పురాణ
శ్రవణాదపి ॥ ౯౨ ॥ నిత్యాదికర్మకరణాత్తథాతిథిసమర్చనైః । పరోప
కరణాద్యైశ్చధర్మస్స్యాదుత్తరోత్తరః ॥ ౯౩ ॥ శుక్లపక్షేయథాచంద్రఃక
లయాకలయైధతే । ఏవంకాశ్యాంనివసతాంధర్మరాశిఃపదేపదే ॥ ౯౪ ॥
శ్రద్ధాబీజోవిప్రపాదాంబుసిక్తఃశాఖావిద్యాస్తాశ్చతస్రోదశాపి । పుష్పా
ణ్యర్థాద్వైఫలేస్థూలసూక్ష్మేమోక్షఃకామోనర్మవృక్షోయమీడ్యః ॥ ౯౫ ॥

సర్వార్థానామత్ర దాత్రీ భవానీ సర్వాన్ కామాన్పూరయేదత్ర ఘుంఢిః ॥స
ర్వాన్ జంతూన్ మోచయేదంతకాలే విశ్వేశోత్ర శ్రోత్రమంత్రోపదేశాత్ ॥
౯౬॥ కాశ్యాం ధర్మ స్తచ్చతుష్పాదరూపః కాశ్యామర్థః సోప్యనేక ప్రకారః। కా
శ్యాం కామః సర్వసౌఖ్యైకభూమిః కాశ్యాం శ్రేయ స్తత్తు కిం నాత్ర యచ్చ॥౯౭॥
విశ్వేశ్వరో యత్ర న తత్ర చిత్రం ధర్మార్థకామామృతరూపరూపః । స్వరూప
రూపః స హి విశ్వరూప స్తస్మాన్న కాశీ సదృశీ త్రిలోకీ ॥ ౯౮ ॥ ఇతి బ్రువాణాగ
ర్వాణాదప్యుశ స్తత్తటజం మునేః। హోమధూపసుగంధాఢ్యం వటుభిర్బహు
భిర్వృతం ॥ ౯౯ ॥ శ్యామాకాంజలియాచ్ఞార్థమృషికన్యానుయాయిభిః
ధృతోపగ్రహదర్భాస్యైర్మృగశావైరలంకృతం ॥ ౧౦౦ ॥ సార్ద్రైర్వ
ల్కలకౌపీనై ర్వృక్షశాఖావలంబిభిః। బద్ధం విఘ్నమృగాదిషు వాగు
రాభిరివావృతం ॥ ౧ ॥ పతివ్రతాశిరోరత్న లోపాముద్రాంఘ్రిముద్ర
యా। ముద్రితం వీక్ష్య సన్నేముః పర్ణశాలాంగణం సురాః ॥ ౨ ॥ వి
సర్జితసమాధిం చ ధృతకర్ణాక్షమాలికం। అధిష్ఠితబృసీపృష్ఠం పరమేష్ఠి
వదుత్కటం ॥ ౩ ॥ పుగోగ స్త్యం సమాలోక్య సర్వే దేవాః సవాసవాః।
ప్రహృష్టవదనాః ప్రోచుః ప్రోచ్చైర్జయజయేతి చ ॥ ౪ ॥ మునిరుత్థాయ
తాన్సర్వానుపావేశ్య యథోచితం। ఆశీర్భిరభినంద్యాథ పప్రచ్ఛాగమకా
రణం ॥ ౫ ॥ వ్యాసఉవాచ ॥ ఇదం పుణ్యతమాఖ్యానం శ్రుత్వాథ స్త్రీస
మన్వితః। పఠిత్వా పాఠయిత్వా చ వ్రతశ్రద్ధాపతాం పురః ॥ ౬ ॥ విధూ
య సర్వపాపాని జ్ఞాత్వాఽజ్ఞాత్వా కృతాన్యపి। హంసవర్ణేన యానేన గ
చ్ఛేచ్ఛివపురం ధ్రువం ॥ ౧౦౭ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే అ
గస్త్యాశ్రమవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ॥ ౩ ॥

సూతఉవాచ॥ మునిపృష్టా స్తదా దేవా భగవం స్తే కిమబ్రువన్। సర్వ
లోకహితార్థాయ తదాఖ్యాహి మహామునే ॥ ౧ ॥ శ్రీవ్యాసఉవాచ ॥
అగస్తివచనం శ్రుత్వా బహుమానపురస్సరం। ధిషణాధిపలేరాస్యం విబు

థావ్యాలులోకిరే ॥ ౨ ॥ వాక్పతిరువాచ ॥ శృణ్వగస్త్యమహాభాగసం
వాగమనకారణం। ధన్యోసికృతకృత్యోసిమాన్యోసిమహతామపి ॥౩॥ ప్ర
త్యాశ్రమంప్రతినగంప్రత్యరణ్యంతపోధనాః । కింనసంతిమునిశ్రేష్ఠకాచి
దన్యైవతేస్థితిః ॥౪॥ తపోలక్ష్మీస్త్వయిమహాస్థిరబ్రాహ్మంతేజస్త్వయిస్థిరం।
పుణ్యలక్ష్మీస్త్వయిపరాత్వయ్యౌదార్యంమనస్త్వయి ॥ ౫ ॥ పతివ్రతే
యంకల్యాణీలోపాముద్రాసధర్మిణీ । తవాంగచ్ఛాయయాతుల్యాయ
థాపుణ్యాకారిణీ ॥ ౬ ॥ పతివ్రతాస్వరుంధత్యాసావిత్ర్యాప్యనసూ
యయా । శాండిల్యయాచసత్యాచలక్ష్మ్యాచశతరూపయా ॥ ౭ ॥ మేన
యాచసునీత్యాచసంజ్ఞయాస్వాహయాతథా । యథైషావర్ణ్యతేశ్రే
ష్ఠానతథాన్యేతినిశ్చితం ॥ ౮ ॥ భుంక్తేభుక్తేత్వయిమునేతిష్ఠతిత్వయితిష్ఠ
తి । వినిద్రితేచనిద్రాతిప్రథమంప్రతిబుధ్యతే ॥ ౯ ॥ అనలంకృతమాత్మా
నంతవనోదర్శయేత్క్వచిత్ । కార్యార్థంప్రోషితేక్వాపిసర్వమండన
వర్జితా ॥ ౧౦ ॥ నచతేనామగృహ్ణీయాత్తవాయుష్యవివృద్ధయే । పు
రుషాంతరనామాపినగృహ్ణాతికదాచన ॥ ౧౧ ॥ ఆక్రుష్టాపినచాక్రోశే
త్తాడితాపిప్రసీదతి । ఇదంకురుకృతంస్వామిన్మన్యతామితివక్తిచ ॥ ౧౨ ॥
ఆహూతాగృహకార్యాణిత్యక్త్వాగచ్ఛతిసత్వరం । కిమర్థంవ్యాహృతా
నాథసప్రసాదోవిధీయతాం ॥ ౧౩ ॥ నచిరంతిష్ఠతిద్వారినద్వారముపసే
వతే । అదాపితంత్వయాకించిత్స్వయంచిన్నదదాత్యపి ॥ ౧౪ ॥ పూజో
పకరణంసర్వమనుక్తాసాధయేత్స్వయం । నియమోదకబర్హీంషిపత్ర
పుష్పాక్షతాదికం ॥ ౧౫ ॥ ప్రతీక్షమాణావసరంయథాకాలోచితంహి
యత్ । తదుపస్థాపయేత్సర్వమనుద్విగ్నాతిహృష్టవత్ ॥ ౧౬ ॥ సేవతే
భర్తురుచ్ఛిష్టమిష్టమన్నంఫలాదికం। మహాప్రసాదఇత్యుక్త్వాపతిదత్తం
ప్రతీచ్ఛతి ॥ ౧౭ ॥ అవిభజ్యనచాశ్నీయాద్దేవపిత్రతిథిష్వపి । పరిచారక
వర్గేషుగోషుభిక్షుకులేషుచ ॥ ౧౮ ॥ సంయతోపస్కరాదక్షాహృష్టావ్య
యపరాఙ్ముఖీ । కుర్యాత్త్వయాననుజ్ఞాతానోపవాసవ్రతాదికం ॥ ౧౯ ॥

దూరతో వర్జయేదేషా సమాజోత్సవదర్శనం । నగచ్ఛేత్తీర్థయాత్రా
దివివాహప్రేక్షణాదిషు ॥ ౨౦ ॥ సుఖసుప్తం సుఖాసీనం రమమాణం యదృ
చ్ఛయా । ఆంతరేష్వపి కార్యేషు పతిం నోత్థాపయేత్క్వచిత్ ॥ ౨౧॥ స్త్రీ
ధర్మిణీ త్రిరాత్రం తు స్వముఖం నైవ దర్శయేత్ । స్వవాక్యం శ్రావయే
న్నాపి యావత్స్నాతా న శుద్ధితః ॥ ౨౨ ॥ సుస్నాతా భర్తృవదనమీక్ష
తే నాన్యస్య న క్వచిత్ । అథవా మనసి ధ్యాత్వా పతిం భానుం విలోకయేత్ ॥
హరిద్రాం కుంకుమం చైవ సిందూరం కజ్జలం తథా । కూర్పాసకం చ తాం
బూలం మాంగల్యాభరణం శుభం ॥ ౨౪ ॥ కేశసంస్కారకబరీకరకర్ణాది
భూషణం । భర్తురాయుష్యమిచ్ఛంతీ దూరయేన్న పతివ్రతా ॥ ౨౫ ॥
నరజక్యా న హైతుక్యా తథా శ్రమణయా న చ । న చ దుర్భగయా క్వాపి సఖి
త్వం కురుతే సతీ ॥ ౨౬ ॥ భర్తృవిద్వేషిణీం నారీం నైషా సంభాషతే క్వచిత్ ।
నైకాకినీ క్వచిద్భూయాన్న నగ్నా స్నాతి చ క్వచిత్ ॥ ౨౭ ॥ నోలూఖలే న
ముసలే న వర్ధన్యాం దృషద్యపి । న యంత్రకే న దేహళ్యాం సతీ చోపవిశే
త్క్వచిత్ ॥ ౨౮ ॥ వినా వ్యవాయసమయం ప్రాగల్భ్యం న క్వచిచ్చరేత్ ।
యత్ర యత్ర రుచిర్భర్తుస్తత్ర ప్రేమవతీ సదా ॥ ౨౯ ॥ ఇదమేవ వ్రతం
స్త్రీణామయమేవ పరో వృషః । ఇయమేకా దేవపూజా భర్తుర్వాక్యం న
లంఘయేత్ ॥ ౩౦ ॥ క్లీబం వా దురవస్థం వా వ్యాధితం వృద్ధమేవ వా । సుస్థి
తం దుఃస్థితం వాపి పతిమేకం న లంఘయేత్ ॥౩౦॥ హృష్టా హృష్టే విషణ్ణా స్యా
ద్విషణ్ణాస్యే ప్రియే సదా । ఏకరూపా భవేత్పుణ్యా సంపత్సు చ విపత్సు చ ॥౩౨॥ స
ర్పిర్లవణతైలాదిక్షయేపి చ పతివ్రతా । పతిం నాస్తీతి న బ్రూయాదాయాసే
షు న యోజయేత్ ॥ ౩౩ ॥ తీర్థస్నానార్థినీ నారీ పతిపాదోదకం పిబేత్ ।
శంకరాదపి విష్ణోర్వా పతిరేకోధికః స్త్రియః ॥ ౩౪ ॥ వ్రతోపవాసనియమం
పతిముల్లంఘ్య యా చరేత్ । ఆయుష్యం హరతే భర్తుర్మృతా నిరయ
మృచ్ఛతి ॥ ౩౫ ॥ ఉక్తా ప్రత్యుత్తరం దద్యాద్యా నారీ క్రోధతత్పరా । సర
మా జాయతే గ్రామే సృగాలీ నిర్జనే వనే ॥ ౩౬ ॥ స్త్రీణాం హి పరమశ్చై

కోపి నియమః సముదాహృతః । అభ్యర్చ్య చరణౌ భర్తుర్భోక్తవ్యం కృతని
శ్చయం ॥ ౩౭ ॥ ఉచ్చాసనం న సేవేత న వ్రజేత్పరవేశ్మసు । న త్రపాకర
వాక్యాని వక్తవ్యాని కదాచన ॥ ౩౮ ॥ అపవాదో న వక్తవ్యః కలహం దూ
రతస్త్యజేత్ । గురూణాం సన్నిధౌ చాపి నోచ్చైర్బ్రూయాన్న వా హ
సేత్ ॥ ౩౯ ॥ యా భర్తారం పరిత్యజ్య రహశ్చరతి దుర్మతిః । ఉలూకీ జా
యతే క్రూరా వృక్షకోటరశాయినీ ॥ ౪౦ ॥ తాడితా తాడితుం చేచ్ఛేత్సా
వ్యాఘ్రీ వృషదంశికా । కటాక్షయతి యాఽన్యం వై కేకరాక్షీ తు సా భవేత్॥
౪౧ ॥ యా భర్తారం పరిత్యజ్య మిష్టమశ్నాతి కేవలం । గ్రామే వా సూకరీ
భూయాద్వల్గుర్వాపి స్వవిట్ భుజా ॥ ౪౨ ॥ యా త్వంకృత్యాప్రియం బ్రూ
తే మూకా సా జాయతే ఖలు । యా సపత్నీం సదేర్ష్యేత దుర్భగా సా పునః
పునః ॥ ౪౩ ॥ దృష్టిం విలుప్య భర్తుర్యా కంచిదన్యం సమీక్షతే । కాణా చ
విముఖీ చాపి కురూపా చాపి జాయతే ॥ ౪౪ ॥ బాహ్యాదాయాంతమా
లోక్య త్వరితా చ జలాశనైః । తాంబూలైర్వ్యజనైశ్చైవ పాదసంవాహ
నాదిభిః ॥ ౪౫ ॥ తథైవ చాటువచనైః ఖేదసంనోదనైః పరైః । యా ప్రియం
ప్రీణయేత్ప్రీతా త్రిలోకీ ప్రీణితా తయా ॥ ౪౬ ॥ మితం దదాతి హి పితా మి
తం భ్రాతా మితం సుతః । అమితస్య హి దాతారం భర్తారం పూజయేత్సదా ॥
౪౭ ॥ భర్తా దేవో గురుర్భర్తా ధర్మతీర్థవ్రతాని చ । తస్మాత్సర్వం పరిత్యజ్య
పతిమేకం సమర్చయేత్ ॥ ౪౮ ॥ జీవహీనో యథా దేహః క్షణాదశుచితాం
వ్రజేత్ । భర్తృహీనా తథా యోషిత్సుస్నాతాప్యశుచిః సదా ॥ ౪౯ ॥
అమంగలేభ్యః సర్వేభ్యో విధవా త్యక్తమంగలా । విధవాదర్శనాత్సిద్ధిః క్వా
పి జాతు న జాయతే ॥ ౫౦ ॥ విహాయ మాతరం చైకాం సర్వామంగలవర్జి
తాం । తదాశిషమపి ప్రాజ్ఞస్త్యజేదాశీవిషోపమాం ॥ ౫౧ ॥ కన్యావివా
హసమయే వాచయేయురితి ద్విజాః । భర్తుః సహచరీ భూయాజ్జీవతోఽజీ
వతోపి హ ॥ ౫౨ ॥ భర్తా సదానుయాతవ్యో దేహవచ్ఛాయయా స్త్రియా ।
చంద్రిమా జ్యోత్స్నయా యద్వద్విద్యుతా వా విద్యుతా యథా ॥ ౫౩ ॥ అను

వ్రజతిభర్తారంగృహాత్పిత్రువసంముదా। పదేపదేఽశ్వమేధస్యఫలంప్రా
ప్నోత్యసంశయం॥౪౪॥ వ్యాలగ్రాహీయథావ్యాలంబలాదుద్ధరతేబి
లాత్। ఏవముత్క్రమ్యదూతేభ్యఃపతింస్వర్గంనయేత్సతీ॥౪౫॥ య
మదూతాఃపలాయంతేసతీమాలోక్యదూరతః। అపిదుష్కృతకర్మాణం
సముత్సృజ్యచతత్పతిం॥౪౬॥ నతథాబిభ్యతేవహ్నేర్నతథావిద్యుతో
యథా। ఆపతంతీంసమాలోక్యయమదూతాఃపతివ్రతాం॥౪౭॥ తప
నస్తప్యతేత్యంతందహనోఽపిచదహ్యతే। కంపంతేసర్వతేజాంసిదృష్ట్వా
పాతివ్రతంమహః॥౪౮॥ యావత్స్వలోమసంఖ్యాస్తితావత్కోట్య
యుతానిచ। భర్త్రాస్వర్గసుఖంభుంక్తేరమమాణాపతివ్రతా॥౪౯॥
ధన్యాసాజననీలోకేధన్యోఽసౌజనకఃపునః। ధన్యఃసచపతిఃశ్రీమాన్యేషాం
గృహేపతివ్రతా॥౫౦॥ పితృవంశ్యామాతృవంశ్యాఃపతివంశ్యాస్త్రయ
స్త్రయః। పతివ్రతాయాఃపుణ్యేనస్వర్గసౌఖ్యానిభుంజతే॥౫౧॥ శీ
లభంగేనదుర్వృత్తాఃపాతయంతికులత్రయం। పితుర్మాతుస్తథాపత్యురిహా
ముత్రచదుఃఖితాః॥౫౨॥ పతివ్రతాయాశ్చరణోయత్రయత్రస్పృశే
ద్భువం। తత్తీర్థభూమిర్మన్యేతినాత్రభారోఽస్తిపావనీ॥౫౩॥ విభ్యత్పతి
వ్రతాస్పర్శంకురుతేభానుమానపి। సోమోగంధవహశ్చాపిస్వపావిత్ర్యా
యనాన్యథా॥౫౪॥ ఆపఃపతివ్రతాస్పర్శమభిలష్యంతిసర్వదా। అద్య
జాడ్యవినాశోనోజాతస్త్వద్యాన్యపావనాః॥౫౫॥ గృహేగృహేన
కింనార్యోరూపలావణ్యగర్వితాః। పరంవిశ్వేశభక్త్యైవలభ్యతేస్త్రీప
తివ్రతా॥౫౬॥ భార్యామూలంగృహస్థస్యభార్యామూలంసుఖస్యచ।
భార్యాధర్మఫలావాప్త్యైభార్యాసంతానవృద్ధయే॥౫౭॥ పరలోక
స్త్వయంలోకోజీయతేభార్యయాద్వయం। దేవపిత్రతిథీజ్యాదినాభార్యఃక
ర్మచార్హతి॥౫౮॥ గృహస్థఃసహివిజ్ఞేయోయస్యగేహేపతివ్రతా। గ్రి
సతేఽన్యాన్ప్రతిపదంరాక్షస్యాజరయాథవా॥౫౯॥ యథాగంగావగా
హేనశరీరంపావనంభవేత్। తథాపతివ్రతాదృష్ట్యాశుభయాపావనంభ

వేత్ ॥ ౭౦ ॥ అనుయాతినభర్తారంయదిదైవాత్కథంచన । తథాపిశీ
లంసంరక్ష్యంశీలభంగాత్పతత్యధః ॥ ౭౧ ॥ తద్వైగుణ్యాదపిస్వర్గాత్ప
తిఃపతతినాన్యథా । తస్యాఃపితాచమాతాచభ్రాతృవర్గస్తథైవచ॥౭౨॥
పత్యౌమృతేచయాయోషిద్వైధవ్యంపాలయేత్క్వచిత్ । సాపునఃప్రా
ప్యభర్తారంస్వర్గభోగాన్సమశ్నుతే ॥ ౭౩ ॥ విధవాకబరీబంధో భర్తృ
బంధాయజాయతే । శిరసోవపనంతస్మాత్కార్యంవిధవయాసదా ॥ ౭౪ ॥
ఏకాహారఃసదాకార్యోనద్వితీయఃకదాచన । త్రిరాత్రంపంచరాత్రంవా
పక్షవ్రతమథాపివా ॥ ౭౫ ॥ మాసోపవాసంవాకుర్యాచ్చాంద్రాయణమ
థాపివా । కృచ్ఛ్రంపరాకంవాకుర్యాత్తప్తకృచ్ఛ్రమథాపివా ॥ ౭౬ ॥
యవాన్నైర్వాఫలాహారైః శాకాహారైః పయోవ్రతైః। ప్రాణయాత్రాం
ప్రకుర్వీతయావత్ప్రాణాఃస్వయంవ్రజేత్ ॥౭౭॥ పర్యంకశాయినీనారీవిధవా
పాతయేత్పతిం। తస్మాద్భూశయనంకార్యంపతిసౌఖ్యసమీహయా ॥౭౮॥ న
చాంగోద్వర్తనంకార్యంస్త్రియావిధవయాక్వచిత్ । గంధద్రవ్యస్య
సంయోగోనైవకార్యస్తయాపునః ॥ ౭౯ ॥ తర్పణంప్రత్యహంకార్యం
భర్తుఃకుశతిలోదకైః । తత్పితుస్తత్పితుశ్చాపినామగోత్రాదిపూర్వ
కం ॥ ౮౦ ॥ విష్ణోస్తుపూజనంకార్యంపతిబుధ్యానచాన్యథా । పతిమేవస
దాధ్యాయేద్విష్ణురూపధరంహరిం ॥ ౮౧ ॥ యద్యదిష్టతమంలోకేయచ్చ
పత్యుఃసమీహితం । తత్తద్గుణవతేదేయంపతిప్రీణనకామ్యయా ॥ ౮౨ ॥
వైశాఖకార్తికేమాఘేవిశేషనియమాంశ్చరేత్ । స్నానందానంతీర్థ
యాత్రాంవిష్ణోర్నామగ్రహంముహుః ॥ ౮౩ ॥ వైశాఖేజలకుంభాశ్చకా
ర్తికేఘృతదీపకాః । మాఘేధాన్యతిలోత్సర్గఃస్వర్గలోకేవిశిష్యతే ॥
౮౪ ॥ ప్రపాకార్యాచవైశాఖేదేవేదేయాగలంతికా । ఉపానద్వ్యజనంఛ
త్రంసూక్ష్మవాసాంసిచందనం ॥ ౮౫ ॥ సకర్పూరంచతాంబూలంపుష్ప
దానంతథైవచ । జలపాత్రాణ్యనేకానితథాపుష్పగృహాణిచ ॥ ౮౬॥ పా
నానిచవిచిత్రాణిద్రాక్షారంభాఫలానిచ । దేయానిద్విజముఖ్యేభ్యఃపతి

మేఽప్రీయతామితి ॥ ౮౭ ॥ ఊర్జేఽయవాన్నమశ్నీయాద్దేకాన్నమథవా పునః । వృంతాకంసూరణంచైవశుకశింబీచవర్జయేత్ ॥ ౮౮ ॥ కార్తికేవర్జయేత్తైలంకార్తికేవర్జయేన్మధు । కార్తికేవర్జయేత్కాంస్యంకార్తికేచాపిసంధితం ॥ ౮౯ ॥ కార్తికేమౌననియమేఘంటాంచారుప్రదాపయేత్ । పత్రభోజీకాంస్యపాత్రంఘృతపూర్ణంప్రయచ్ఛతి ॥ ౮౯ ॥ భూమిశయ్యావ్రతేదేయాశయ్యాశ్లిష్టాసతూలికా । ఫలత్యాగేఫలందేయంరసత్యాగేచతద్రసం ॥ ౯౦ ॥ ధాన్యత్యాగేచతద్ధాన్యమథవాశాలయఃస్మృతాః ॥ ధేనూర్దద్యాత్ప్రయత్నేనసాలంకారాఃసకాంచనాః ॥ ౯౧ ॥ ఏకతఃసర్వదానానిదీపదానంతథైకతః । కార్తికేదీపదానస్యకలాంనార్హంతిషోడశీం ॥ ౯౩ ॥ కించిదభ్యుదితేసూర్యేమాఘస్నానంసమాచరేత్ । యథాశక్త్యాచనియమాన్మాఘస్నాయీసమాచరేత్ ॥ ౯౪ ॥ పక్వాన్నైర్భోజయేద్విప్రాన్యతినోఽపితపస్వినః । లడ్డుకైఃఫేణికాభిశ్చవటకేండరికాదిభిః ॥ ౯౫ ॥ ఘృతపక్వైస్సమరిచైఃశుచికర్పూరవాసితైః ॥ గర్భేశర్కరయాపూర్ణైర్నేత్రానందైఃసుగంధిభిః ॥ ౯౬ ॥ శుష్కేంధనానాంభారాంశ్చదద్యాచ్ఛీతాపనుత్తయే । కంచుకంతూలగర్భంచతూలికాంసూపవీతికాం ॥ ౯౭ ॥ మంజిష్ఠారక్తవాసాంసితథాతూలవతీంపటీం । జాతీఫలలవంగైశ్చతాంబూలానిబహూన్యపి ॥ ౯౮ ॥ కంబలానివిచిత్రాణినిర్వాతానిగృహాణిచ । మృదులాఃపాదరక్షాశ్చసుగంధ్యుద్వర్తనానిచ ॥ ౯౯ ॥ ఘృతకంబలపూజాభిర్మహాస్నానపురఃసరం । కృష్ణాగురుప్రభృతిభిర్గర్భాగారేప్రధూపనైః ॥ ౧౦౦ ॥ స్థూలవర్తిప్రదీపైశ్చనైవేద్యైర్వివిధైస్తథా । భర్తృస్వరూపీభగవాన్ప్రీయతామితిచోచ్చరేత్ ॥ ౧ ॥ ఏవంవిధైశ్చవిధవావివిధైస్సీయమైవ్రతైః । వైశాఖాన్కార్తికాన్మాఘానేవమేవాతివాహయేత్ ॥ ౨ ॥ నాధిరోహేద్ధనడ్వాహంప్రాణైఃకంఠగతైరపి । కంచుకంనపరీదధ్యాద్వాసోన్నవికృతంన్యసేత్ ॥ ౩ ॥ అపృష్ట్వాతుసుతాన్కించిన్నకుర్యాద్భర్తృతత్పరా । ఏ

వంచర్యాపరానిత్యంవిధవాపిశుభామతా ॥ ౪ ॥ ఏవంధర్మసమాయుక్తా
విధవాపిపతివ్రతా । పతిలోకానవాప్నోతినభవేత్క్వాపిదుఃఖభాక్ ॥౫॥
నగంగయాతయాభేదోయానారీపతిదేవతా । ఉమాశివసమాసాక్షాత్త
స్మాత్తాంపూజయేద్బుధః ॥ ౬ ॥ బృహస్పతిరువాచ ॥ గంగాస్నానఫలం
త్వేతద్యజ్జాతంతవదర్శనం । లోపాముద్రేమహామాతర్భర్తృపాదాం
బుజేక్షణె ॥ ౭ ॥ ఇతిస్తుత్వామహాభాగాంరాజపుత్రీంపతివ్రతాం । ప్రణ
మ్యచగురుఃప్రాహమునింసర్వార్థకోవిదః ॥ ౮ ॥ ప్రణవ స్త్వంశ్రుతిరియం
క్షమైషాత్వంస్వయంతపః । సత్క్రియేయంఫలంత్వంహిధన్యోసిత్వంమహా
మునె ॥ ౯ ॥ ఇదంపాతివ్రతంతేజో బ్రహ్మతేజోభవాపరం । తత్రాప్యే
త త్తపస్తేజఃకిమసాధ్యతమంతవ ॥ ౧౦ ॥ తవనావిదితంకించి త్తథాపిచవ
దామ్యహం । యదర్థమాగతాదేవా స్తన్మునేత్రనిశామయ ॥ ౧౧ ॥ అ
యంశతమఖఃశ్రీమాన్వృత్రహాకులిశాయుధః । సిద్ధ్యష్టకంహియద్వారి
దృక్ప్రసాదంసమీక్షతె ॥ ౧౨ ॥ యస్యపుర్యాఃపరిసరెకామధేనువ్రజశ్చ
రెత్ । యత్రామరాఃకల్పవృక్షాణాంనిత్యంఛాయాసుశేరతె ॥ ౧౩ ॥ యద్ర
థ్యాసుచతిష్ఠంతి తెచింతామణికర్కరాః। అయమగ్నిర్జగద్యోనిర్ధర్మరా
జస్త్వయంపునః॥౧౪॥నిఋతిర్వరుణోవాయుఃశ్రీదరుద్రాదయ స్త్వమీ।
ఆరాధ్యంతెచచారిత్రైఃసర్వకామార్థమీశ్వరాః ॥ ౧౫ ॥ సమభ్యర్థయి
తారోమీత్వాంయాచ్యస్తుజగత్కృతె। వాఙ్మాత్రోద్యమసాధ్యంతత్తవ
విశ్వోపకారకం ॥ ౧౬ ॥ కశ్చిచ్ఛైలోవింధ్యనామాభానుమార్గావరోధ
కః । వర్ధితఃస్పర్ధయామేరో స్తద్వృద్ధింత్వంనివారయ ॥౧౭॥ మేచస్వ
భావకఠినా మెచమార్గావరోధకాః। మేస్పర్ధయావృద్ధిమ న్త స్తద్వృద్ధిర్వ
ర్ధితాఽశుభా॥౧౮॥ ఇతిశ్రుత్వాగురోర్వాక్యమవిచార్యమహామునిః।క్షణం
మునిఃసమాధాయతతఃప్రత్యువాచహ ॥ ౧౯ ॥ సాధయిష్యామివఃకార్యం
వినజ్ఞ్యేతిదివౌకసః । పునశ్చింతాపరోభూత్వాఽగస్తిర్ధ్యానపరోభ

వత్ ॥ ౧౨౦ ॥ వేదవ్యాస ఉవాచ॥ ఇమం పతివ్రతాఽధ్యాయం శ్రుత్వా స్త్రీ పురుషోఽపి వా । పాపకంచుకముత్సృజ్య శక్రలోకం ప్రయాస్యతి॥౨౧॥
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే పతివ్రతాఖ్యానం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః॥

పారాశర ఉవాచ॥ తతో ధ్యానేన విశ్వేశమాలోక్య స మునీశ్వరః । సూతప్రోవాచ తాం పుణ్యాం లోపాముద్రామిదం వచః ॥ ౧ ॥ అయి పశ్య వరారోహే కిమేతత్సముపస్థితం । క్వ తత్కార్యం క్వ చ వయం మునిమార్గానుసారిణః ॥ ౨ ॥ యేన గోత్రభిదా గోత్రా విపక్షా హేలయా కృతాః । భవేత్కుంఠితసామర్థ్యః స కథం గిరిమాత్రకే ॥ ౩ ॥ కల్పవృక్షోఽంగణే యస్య కులిశం యస్య చాయుధం । సిద్ధ్యష్టకం హి యద్ద్వారి స సిద్ధా ప్రార్థయేద్ద్విజం ॥ ౪ ॥ క్రియంతే వ్యాకులాః శైలా అహో చాహ్నా నాపి యే। తద్వృద్ధిస్తంభనే శక్తిః క్వ గతా సాఽశుశుక్షణేః ॥ ౫ ॥ నియంతా సర్వభూతానాం యోఽసౌ దండధరః ప్రభుః । స కిం దండయితుం నాలమేకం తం గ్రావమాత్రకం ॥ ౬ ॥ ఆదిత్యా వసవో రుద్రాస్తుషితాః సమరుద్గణాః ॥ విశ్వేదేవాస్తథా దస్రౌ యే చాన్యేఽపి దివౌకసః ॥ ౭ ॥ యేషాం స్వ్రక్పాతమాత్రేణ పతంతి భువనాన్యపి । తే కిం సమర్థా నో కాం తేనగవృద్ధినిషేధనే ॥ ౮ ॥ ఆజ్ఞాతం కారణం తచ్చ స్మృతం వాక్యం సుభాషితం। కాశీముద్దిశ్య యద్గీతం మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ ౯ ॥ అవిముక్తం న మోక్తవ్యం సర్వథైవ ముముక్షుభిః । కింతు విఘ్నా భవిష్యంతి కాశ్యాం నివసతాం సతాం ॥ ౧౦ ॥ ఉపస్థితోఽయం కల్యాణి సోఽంతరాయో మహానిహ । న శక్యతేఽన్యథా కర్తుం విశ్వేశోఽపి ముఖోఽయతః ॥౧౧॥ కాశీద్విజాశీర్భిరహో యదాప్తా కస్తాం ముముక్షుర్వ్యదివాముముక్షుః । గ్రాసం కరస్థం స విసృజ్య హృద్యం స్వకూర్పరం లేఢి విమూఢచేతాః ॥ ౧౨ ॥ అహో జనా బాలిశవత్కిమేతాం కాశీం త్యజేయుః సుకృతైకరాశిం । శాలూకకంఠప్రతిమం జనం కిం లభేత తద్వత్సులభా కిమేషా॥ ౧౩॥ భవాంతరావర్జితపుణ్యరాశిం కృచ్ఛ్రైర్మహద్భిర్హ్యుపగమ్య

కాశీం । పాప్యాపికింమూఢధియోన్యతోవైయియాసవోదుర్గతిముద్య
యాసవః ॥ ౧౪ ॥ క్వకాశికావిశ్వపదప్రకాశికాక్వకార్యమన్యత్ప్రతోతి
దుఃఖం । తత్పండితోస్యత్రకుతఃప్రయాతికింయాతికూశ్మాండఫలంప్యా
జాస్యే ॥ ౧౫ ॥ కాశీంప్రకాశీకృతపుణ్యరాశింహాశీఘ్రనాశీవిస్రజెన్నరఃకిం।
నూనంస్వనూనంసుకృతంతదీయంమదీయమేవంవిమృణోతిచేతః ॥ ౧౬ ॥
నరోనరోగీయదిహావిహాయసహాయభూతాంసకలస్యజంతోః।కాశీమనాశీః
సుకృతైకరాశిమన్యత్రయాతుంయతతాంనచాన్యః ॥ ౧౭ ॥ యత్రస్తపా
పాంత్రిదశైర్దురాపాంగంగాసదాసాంభవపాశశాసాం । శివావిముక్తా
మమృతైకభుక్తింముక్తావిముక్తాంనపరిత్యజంతి ॥ ౧౮ ॥ హాంహాకిమం
హానిచితాఃప్రలబ్ధాంబంహీయసాయాసభరేణకాశీం । పభూతపుణ్యద్రి
విణైకపణ్యాంప్రాప్యాపిహిత్వాక్వచగంతుముద్యతాః ॥ ౧౯ ॥ అహాజ
నానాంజడతావిహాయకాశీంయదన్యత్రనయంతిచేతః । పరిస్ఫురద్గాంగ
జలాభిరామాంకామారిశూలాగ్రధృతాంలయేపి ॥ ౨౦ ॥ శరభవేశో
కజలైకపూర్ణేపావేస్మలోకాఃపతితాబ్ధిమధ్యే । విదారిణనిదారిణవిరోధి
పాపాంకాశీంపరిత్యజ్యతరింకిమర్థం ॥ ౨౧ ॥ నసత్పథేనాపినయోగయు
క్త్యాదానైర్నవానైవతపోభిరుగ్రైః । కాశీద్విజాశీర్భిరహోసులభ్యా
కింవాప్రసాదేనచవిశ్వభర్తుః ॥ ౨౨ ॥ ధర్మస్తునఃపత్తిభరైఃకిలోప్యా
తెప్యర్థోహికామైర్బహుదానభోగకైః । అన్యత్రసర్వంసచమోక్షఏ
కఃకాశ్యాంనచాన్యత్రతథాయథాత్ర ॥ ౨౩ ॥ క్షేత్రంపవిత్రంహియథాఽ
విముక్తంనాన్యత్తథాయచ్ఛ్రుతిభిఃప్రయుక్తం । నధర్మశాస్త్రైర్న
చతైఃపురాణైస్తస్మాచ్ఛరణ్యంహిసదాఽవిముక్తం ॥ ౨౪ ॥ సహోవాచేతి
జాబాలిరారుణిసిరిడామతా । వరణాపింగలానాడీతదంతస్త్వవిముక్త
కం ॥ ౨౫ ॥ సాసుషుమ్నాపరానాడీత్రయంవారాణసీత్వసౌ । తదత్రో
త్క్రమణేసర్వజంతూనాంహిశ్రుతౌహరః ॥ ౨౬ ॥ తారకంబ్రహ్మవ్యాచష్టేతే
నబ్రహ్మాభవంతిహి । ఏవంశ్లోకోభవత్యేషఆహుర్వైవేదవాదినః ॥ ౨౭ ॥

భగవానంతకాలే ప్రతతారకస్యోపదేశతః । అవిముక్తస్థితాన్ జంతూ
న్మోచయేన్నాత్రసంశయః ॥ ౨౮ ॥ నావిముక్తసమం క్షేత్రం నావిముక్తస
మా గతిః । నావిముక్తసమం లింగం సత్యం సత్యం పునః పునః ॥ ౨౯ ॥ అవిముక్తం
పరిత్యజ్య యోఽన్యత్ర కురుతే రతిం । ముక్తిం కరతలాన్ముక్త్వా సోఽన్యాం సిద్ధిం
గవేషయేత్ ॥ ౩౦ ॥ ఇత్థం సునిశ్చిత్య మునిర్మహాత్మా క్షేత్రప్రభావం శ్రు
తితః పురాణాత్ । శ్రీవిశ్వనాథేన సమం నలింగం పురీం స కాశీం స్మృశీఘ్రకోట్యాం ॥
౩౧ ॥ శ్రీకాలరాజం చ తత ప్రణమ్య విజ్ఞాపయామాస మునీశవర్యః । అపృ
చ్ఛనాయామహమిహాగతోఽస్మి శ్రీకాశిపుర్యాస్తుయత ప్రభుస్త్వం ॥ ౩౨ ॥
హే కాలరాజ ప్రణిభూతమత్ర పరిత్యష్టమిప్రత్యవనీసుతార్కణం । నారాధయే
మూలఫలప్రసూనైః కిం మయ్యనాగస్యపరాధదృక్ స్యాః ॥ ౩౩ ॥ హే కా
లభైరవ భవానభితో భయార్తాన్మా భేష్ట చేతి భణనైః స్వకరం ప్రసార్య ।
మూర్తిం విధాయ వికటాంకటు పాపభోక్త్రీం వారాణసీస్థితజనాన్పరిపాతి
కిం న ॥ ౩౪ ॥ హే యక్షరాజరజనీకరచారుమూర్తే శ్రీపూర్ణభద్రసు
తనాయక దండపాణే । త్వం చైతపోజనితదుఃఖమపైషి సర్వం కిం మాం బహి
ర్నయసి కాశినివాసిరక్షిన్ ॥ ౩౫ ॥ త్వమన్నదస్త్వం కిల జీవదాతా త్వం
జ్ఞానదస్త్వం కిల మోక్షదోఽపి । త్వమంత్యభూషాంకురుషే జనానాం జటా
కలాపైరురగేంద్రహారైః ॥ ౩౬ ॥ గణాస్త్వదీయాః కిల సంభ్రమోగ్ర్మా
వత్రస్థవృత్తాంతవిచారకోవిదాః । సంభ్రాంతిముత్పాద్య పరామసాధూన్
క్షేత్రాత్క్షణం దూరయత స్త్వముష్మాత్ ॥ ౩౭ ॥ శృణు ప్రభో ఢుంఢివినాయక
త్వం వాచం మదీయాం తురటామ్యనాథవత్ । త్వత్స్థాః సమస్తాః కిల విఘ్న
పూగాః కిమత్ర దుర్వృత్తవదాస్థితోఽహం ॥ ౩౮ ॥ శృణ్వంత్వమీ పంచవినా
యకాశ్చ చింతామణిశ్చాపి కపర్దినామా । ఆశాగజాస్యాచ వినాయకా
తౌ శృణోత్వసౌ సిద్ధివినాయకశ్చ ॥ ౩౯ ॥ పరాపవాదో న మయా కిలోక్తః
పరాపకారోఽపి మయా కృతో న । పరస్వబుద్ధిః పరదారబుద్ధిః కృతా మయా
నాత్ర క ఏష పాకః ॥ ౪౦ ॥ గంగాత్రికాలం పరిసేవితా మయా శ్రీవిశ్వనాథో

పిసదావిలోకితః । యాత్రాః కృతాస్తాః ప్రతిపర్వసర్వతః కోఽయం విపాకోఽమ
మవిఘ్నహేతుః ॥ ౪౧ ॥ మాతర్విశాలాక్షి భవాని మంగలే జ్యేష్ఠేశి సౌభా
గ్యవిధానసుందరి । విశ్వే విధే శ్వావిభుజే నమోఽస్తు తే శ్రీచిత్రఘంటే వికటే చదు
ర్గికే ॥ ౪౨ ॥ సాక్షిణ్య ఏతాః కిల కాశిదేవతాః శృణ్వంతు నస్వార్థమహం వ్రి
జామ్యతః । అభ్యర్థితో దేవగణైః కరోమి కిం పరోపకారాయ న కిం విధీయ
తే ॥ ౪౩ ॥ దధీచిరస్థీని న కిం పురా దదౌ జగత్త్రయం కిం న దదేఽర్థనే బలిః ।
దత్తః శిరస్కిం నో మధుకైటభౌ శిరోఽబభూవ తార్క్ష్యోఽపి చ విష్ణువాహనం ॥
౪౪ ॥ ఆపృచ్ఛ్య సర్వాన్ సమునీన్ మునీశ్వరః సబాలవృద్ధానపి క్షేత్రవాసి
నః । తృణాని వృక్షాంశ్చ లతాః సమస్తాః పురీం పరిక్రమ్య చ నిర్యయౌ చ ॥ ౪౫ ॥
ప్రోషితస్య పరితోఽపి లక్షణైర్నీచవర్త్మ పరివర్తినోఽపి వా । చంద్రమౌలి
మవలోక్య యాస్యతః కస్య సిద్ధిరిహ నోపరిస్ఫురేత్ ॥ ౪౬ ॥ వరం హి కా
శ్యాం తృణవృక్షగుల్మకాః స్పృశంతి పాపం న చరంతి నాన్యతః । వయం చరా
ణాం ప్రథమా ధిగస్తు నో వారాణసీం హాద్య విహాయ గచ్ఛతః ॥ ౪౭ ॥ అసిం
హ్యుపస్పృశ్య పునః పునర్మునిః ప్రాసాదమాలాః పరితో విలోకయన్ । ఉవా
చ నేత్రే సరలే ప్రపశ్యతం కాశీం యువాం క్వ క్వ పురీ క్వ వయం బత ॥ ౪౮ ॥ స్వై
రం హసంత్వద్య విధాయ తాలికాం మిథః కరేణాపి కరం ప్రగృహ్య । సీమాచ
రా భూతగణా వ్రజామ్యహం విహాయ కాశీం సుకృతైకరాశిం ॥ ౪౯ ॥ ఇత్థం
విలప్య బహుశః స మునిస్త్వగస్త్యస్తత్రౌంచయుగ్మ వదహో అబలాస
హాయః । మూర్ఛామవాప మహతీం విరహీవ జల్పన్ హా కాశి కాశి పునరేహి
చ దేహి వృష్టిం ॥ ౫౦ ॥ స్థిత్వా క్షణం శివ శివేతి శివేతి చోక్త్వా వ్యయావః ప్రియేతిక
రినాహి దివౌకసస్తే । కిం న స్మరే త్రిజగతీసుఖదానదక్షం త్యక్తుం ప్రహి
త్య మధనం యదకారి తైస్తు ॥ ౫౧ ॥ యావద్వ్రజేత్రిచతురాణి పదాని ఖేదా
త్స్వేదోదబిందుకణికాంచితఫాలదేశః । ప్రత్యుద్గమాఽకరణతః కిల మేవి
నాశస్తావద్ధరాభయభరాదివ సంచుకోచ ॥ ౫౨ ॥ తపోయానమివారుహ్య
నిమేషార్ధేన వై మునిః । అగ్రే దదర్శ తం వింధ్యం రుద్ధాంబరమథోన్నతం ॥

చకంపేచాచలత్రాణాఽస్పృష్టైవాగస్థితంమునిం । తమగస్త్యంసప
త్నీకంవాతాపీల్వలవైరిణం ॥ ౫౪ ॥ తపఃక్రోధసముత్థాభ్యాంకాశీవిర
హాజన్మనా । ప్రళయానలవత్తీవ్రంజ్వలంతంత్రిభిరగ్నిభిః ॥ ౫౫ ॥ గిరిఃఖ
ర్వతరోభూత్వావివిక్షురవనీమివ । ఆజ్ఞాప్రసాదఃక్రియతాంకింకరోఽస్మీతి
చాబ్రవీత్ ॥ ౫౬ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ వింధ్యసాధురసిప్రాజ్ఞమాంచ
జానాసితత్త్వతః । పునరాగమనంచేన్మేతావత్ఖర్వతరోభవ ॥ ౫౭ ॥ ఇ
త్యుక్త్వాదక్షిణామాశాంసనాథామకరోన్మునిః । నిజైశ్చరణవిన్యాసైస్త
యాసాధ్వ్యాతపోనిధిః ॥ ౫౮ ॥ గతేతస్మిన్మునివరేవేపమానస్తదాగిరిః ।
పశ్యత్యుత్కంఠమివచగతశ్చేత్సాధ్వభూత్తతః ॥ ౫౯ ॥ అస్యజాతఃపునర
హంనశప్తోయదగస్తినా । నమయాసదృశోధన్యఇతిమేనేస్మగిరిః ॥ ౬౦॥
అరుణోపిచతత్కాలేకాలజ్ఞోఽశ్వానకాలయత్ । జగత్స్వాస్థ్యమవాపో
చ్చైఃపూర్వవద్భానుసంచరైః ॥ ౬౧ ॥ అద్యశ్వోవాపరశ్వోవాప్యాగమి
ష్యతివైమునిః । ఇతిచింతామహాభారైర్గిరిరాక్రాంతవత్స్థితః ॥౬౨ ॥
నాద్యాపిమునిరాయాతినాద్యాపిగిరిరేధతే । యథాఖలజనానాంహిమ
నోరథమహీరుహాః ॥ ౬౩ ॥ వివర్ధిషతియోనీచఃపరాసూయాంసము
ద్వహన్ । దూరేతద్వృద్ధివార్తాఽస్తాంప్రాగ్వృద్ధేరపిసంశయః॥౬౪॥మ
నోరథానసిద్ధ్యేయుఃసిద్ధానశ్యంత్యపిధ్రువం । ఖలానాంతేనకుశలివిశ్వంవి
శ్వేశరక్షితం॥ ౬౫ ॥ విధవానాంస్తనాయద్వద్వృద్ధ్యైవవిలయంతిచ । ఉ
న్నమ్యోన్నమ్యతత్రైవసద్యస్తలమనోరథాః ॥ ౬౬ ॥ భవేత్కూలం
కషాయద్వదల్పవర్షేణకన్నదీ । ఖలర్ధిరల్పవర్షేణతద్వత్స్యాత్స్వ
కూలంకషా॥౬౭॥అవిజ్ఞాయాన్యసామర్థ్యంస్వసామర్థ్యంప్రదర్శయేత్।ఉప
హాసమవాప్నోతితథైవాయమ్మహాచలః ॥౬౮॥ వ్యాసఉవాచ॥ గోదావరీ
తటంరమ్యంవిచరన్నపివైమునిః । నతత్యాజచతంతాపంకాశీవిరహజంప
రం ॥ ౬౯ ॥ ఉదీచీదిక్స్పృశమపిసమునిర్మాతరిశ్వనం । ప్రసార్యబా
హూసంశ్లిష్యకాశ్యాఃపృచ్ఛేదనామయం ॥ ౭౦ ॥ లోపాముద్రేసమా

దాళికాపీహజగతీతలే। వారాణస్యాఃప్రదృశ్యైతత్తత్క్షణాన్నయతోవిధిః॥
౨౧ ॥ క్వచిత్తిర్యన్ క్వచిజ్జల్పన్ క్వచిద్ధావన్ క్వచిత్ స్ఖలన్ । క్వచిచ్చోచ్ఛ్వసి
శంశ్చేతిబభ్రామేతస్తతోమునిః ॥ ౨౨ ॥ తతోవ్రజన్పదశాగ్రోపుణ్యా
రాశిస్తపోధనః । చంచచ్చంద్రశతాభానాంభాగ్యవానివసుశ్రియం ॥౨౩॥
విజిత్యభానునాభానుందివాపిసముదిత్వరాం । నిర్వాపయంతీమివతాంస్వ
చేతస్తాపసంతతిం ॥ ౨౪ ॥ తతోగస్త్యోమహాలక్ష్మీందదృశేసుచిరంస్థితాం॥
౨౫ ॥ రాత్రావబ్జేషుసంకోచోదర్శనాష్వబ్జఃక్వచిద్వ్రజేత్ । క్షీరోదే
మందరత్రాసాత్త్రస్తాధ్యుషితామివ ॥ ౨౬ ॥ యదారభ్యదధారైనాం
మాధవోమానతఃకిల । తదారభ్యస్థితాంనూనంసపత్నీర్ష్యావశాదివ ॥
౨౭ ॥ త్రైలోక్యంకోలరూపేణత్రాసయంతంమహాసురం । వినిహత్యస్థి
తాంతత్రరమ్యేకోలాపురేపురే ॥ ౨౮ ॥ సంప్రాప్యాథమహాలక్ష్మీంమునివ
ర్యఃప్రణమ్యచ । తుష్టావవాగ్భిరిష్టాభిరిష్టదాంహృష్టమానసః ॥ ౨౯ ॥
అగస్తిరువాచ ॥ మాతర్నమామికమలేకమలాయతాక్షిశ్రీవిష్ణుహృత్క-
మలవాసినివిశ్వమాతః।క్షీరోదజేకమలకోమలగర్భగౌరిలక్ష్మిప్రసీదసతతం
నమతాంశరణ్యే॥౩౦॥ త్వంశ్రీరుపేంద్రసదనేమదనైకమాతర్జ్యోత్స్నా
సిచంద్రమసిచంద్రమనోహరాస్యే। సూర్యేప్రభాసిచజగత్త్రితయేప్రభాసి
లక్ష్మిప్రసీదసతతంనమతాంశరణ్యే॥౩౧॥త్వంజాతవేదసిసదాదహనాత్మశక్తి
ర్వేధాస్త్వయాజగదిదంవివిధంవిదధ్యాత్।విశ్వంభరోపిబిభృయాదఖిలం
భవత్యాలక్ష్మిప్రసీదసతతంనమతాంశరణ్యే ॥ ౩౨ ॥ త్వత్త్యక్తమేతదమలే
హరతేహరోపిత్వంపాసిహంసివిదధాసిపరావరాసి । ఈడ్యోబభూవహరి
రప్యమలేత్వదాప్త్యాలక్ష్మిప్రసీదసతతంనమతాంశరణ్యే ॥ ౩౩ ॥ శూరఃస
ఏవసగుణీసబుధఃసధన్యోమాన్యఃసఏవకులశీలకలాకలాపైః । ఏకఃశుచిఃస
హిపుమాన్సకలేపిలోకేయత్రాపతేత్తవశుభేకరుణాకటాక్షః ॥ ౩౪ ॥
యస్మిన్వసేఃక్షణమహోపురుషేగజేఽశ్వే స్త్రైణేతృణే సరసిదేవకులే
గృహేఽన్నే । రత్నేపతత్రిణిపశౌశయనేధరాయాంసశ్రీకమేవసకలేతది

హాస్తినాన్యత్ ॥ ౮౫ ॥ త్వత్స్పృష్టమేవసకలంశుచితాంలభేతత్వత్త్య
క్తమేవసకలంత్వశుచీహలక్ష్మి । త్వన్నామయత్రచసుమంగలమేవతత్రశ్రీ
విష్ణుపత్నికమలేకమలాలయేఽపి ॥ ౮౬ ॥ లక్ష్మీంశ్రియంచకమలాంకమ
లాలయాంచపద్మాంరమాంనలినయుగ్మకరాంచమాంచ । క్షీరోదజామ
మృతకుంభకరామిరాంచవిష్ణుప్రియామితిసదాజపతాంక్వదుఃఖం ॥ ౮౭ ॥
ఇతిస్తుత్వాభగవతీంమహాలక్ష్మీంహరిప్రియాం । ప్రణనామసపత్నీకఃసా
ష్టాంగందండవన్మునిః ॥ ౮౮ ॥ శ్రీరువాచ॥ ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠభద్రంతేమిత్రావ
రుణసంభవ । పతివ్రతేత్వముత్తిష్ఠలోపాముద్రేశుభవ్రతే ॥ ౮౯ ॥ స్తు
త్యానయాప్రసన్నాహంవ్రియతాంయద్యదీప్సితం । రాజపుత్రిమహాభా
గేత్వమిహోపవిశామలే ॥ ౯౦ ॥ త్వదంగలక్షణైరేభిఃసుపవిత్రైశ్చశ్రీవ
త్రైః । నిర్వాపయితుమిచ్ఛామిస్వైత్యాస్వైస్త్రాపితాంతనుం ॥ ౯౧ ॥
ఇత్యుక్త్వామునిపత్నీంతాంసమాలింగ్యహరిప్రియా । అలంచకారచప్రీ
త్యాబహుసౌభాగ్యమండనైః ॥ ౯౨॥ పునరాహమునేజానేతవహృత్తా
పకారణం । సచేతనందునోత్యేవకాశీవిశ్లేషజోఽనలః ॥ ౯౩ । యదా
సదేవోవిశ్వేశోమందరంగతవాన్పురా । తదాకాశీవియోగనజాతాత
స్యాస్మృశీదశా ॥ ౯౪ ॥ తత్ప్రవృత్తింపునర్జ్ఞాతుంబ్రహ్మాణంకేశవంగ
ణాన్ । గణేశ్వరంచదేవాంశ్చప్రేషయామాసశూలధృక్ ॥ ౯౫ ॥ తే
చకాశీగుణాన్సర్వేవిచార్యచపునఃపునః । వ్రజంత్యద్యాపినక్వాపితాదృగ
స్తికేవాపురీ ॥ ౯౬ ॥ ఇతిశ్రుత్వాథసమునిఃప్రత్యువాచశ్రియంతతః ।
ప్రణిపత్యమహాభాగోభక్తిగర్భమిదంవచః ॥ ౯౭ ॥ యదిదేయోవరో
మహ్యంవరయోగ్యోస్మ్యహంయది । తదావారాణసీప్రాప్తిఃపునరస్త్వే
షమేవరః ॥౯౮॥ యేపఠిష్యంతిచస్తోత్రంత్వద్భక్త్యామత్కృతంసదా। తే
షాంకదాచిత్సంతాపోమాస్తుమాస్తుదరిద్రతా॥౯౯॥ మాస్తుచేష్టవియో
గశ్చమాస్తుసంపత్తిసంక్షయః।సర్వత్రవిజయశ్చాస్తువిచ్ఛేదోమాస్తుసం
తతేః ॥ ౧౦౦ ॥ శ్రీరువాచ॥ ఏవమస్తుమునేసర్వంయత్త్వయాపరిభా

షితం । ఏతత్ స్తోత్రస్య పఠనం మమ సాన్నిధ్యకారణం ॥౧॥ అలక్ష్మీః కాలకర్ణీ చ తద్గేహే న విశేత్క్వచిత్ । గజాశ్వపశుశాంత్యర్థమేతత్ స్తోత్రం సదా జపేత్ ॥ ౨॥ బాలగ్రహాభిభూతానాం బాలానాం శాంతికృత్పరం । భూర్జపత్రే లిఖిత్వా తు బధ్నీయాత్కంఠదేశతః ॥ ౩ ॥ ఇదం బీజరహస్యం మే రక్షణీయం ప్రయత్నతః । శ్రద్ధాహీనేన దాతవ్యం న దేయం చాశుచౌ క్వచిత్ ॥ ౪ ॥ అన్యచ్చ శృణు విప్రేంద్ర భవిష్యద్ద్వాపరే భవాన్ । ఏకోనత్రింశకే బ్రహ్మన్ సత్యం వ్యాసో భవిష్యతి ॥ ౫ ॥ తదా వారాణసీం ప్రాప్య సిద్ధిం ప్రాప్స్యస్యభీప్సితాం । వ్యస్య వేదాన్ పురాణాని ధర్మాన్ సముపదిశ్య చ ॥ ౬ ॥ హితం చ తే వదామ్యేకం సాంప్రతం తత్సమాచర । పశ్యేకించిదితో గత్వా స్కందం సుగ్రస్థితం ప్రభుం ॥ ౭ ॥ వారాణస్యా రహస్యం చ యథావచ్ఛివభాషితం ॥ తవ తుష్టికరం బ్రహ్మన్ కథయిష్యతి షణ్ముఖః ॥ ౮ ॥ ఇతి లబ్ధ్వా వరం సోథ మహాలక్ష్మీం ప్రణమ్య చ । యయావగస్తిర్యత్రాస్తి కుమారః శిఖివాహనః ॥ ౧౦౯ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణె కాశీఖండె అగస్త్యప్రస్థానం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ... ... *

పారాశర్య ఉవాచ॥ శృణు సూత మహాభాగ కథాం శ్రుతిసహోదరాం। యాం వై హృది నిధాయేహ పురుషః పురుషార్థభాక్ ॥౧॥ తతః శ్రీదర్శనానందసుధాధారాధునీం మునిః। అవగాహ్య సపత్నీకః పరాం ముదమవాప సః ॥౨॥ వహ్నికుండసముద్భూత సూత నిర్మలమానస । శృణుష్వైకం పురావిద్భిర్భాషితం యత్సుభాషితం ॥ ౩ ॥ పరోపకరణం యేషాం జాగర్తి హృదయే సతాం । నశ్యంతి విపదస్తేషాం సంపదః స్యుః పదే పదే ॥ ౪ ॥ తీర్థస్నానైర్న సా శుద్ధిర్బహుదానైర్న తత్ఫలం।తపోభిరుగ్రైస్తన్నాప్యముపకృత్యా యదాప్యతే ॥ ౫ ॥ పరోపకృత్యా యో ధర్మోఽర్థమోక్షదానాదిసంభవః । ఏకత్ర తులితో ధాత్రా తత్ర పూర్వోఽభవద్గురుః ॥ ౬ ॥ పరినిర్మథ్య వాగ్జాలం నిర్ణీతమిదమేవ హి । నోపకారాత్పరో ధర్మో నాపకా

రాచఘుంపరం ॥ ౭ ॥ ఉపకర్తుర్నరగస్త్యస్యజాతమేతన్నిదర్శనం । క్వ
తాదృక్కాశిజందుఃఖంక్వతాదృక్ శ్రీముఖేక్షణం ॥ ౮ ॥ కరికర్ణాగ్రచప
లంజీవితంవివిధంవసు । తస్మాత్పరోపకరణంకార్యమేకంవిపశ్చితా ॥ ౯ ॥
యల్లక్ష్మీనామమాత్రేస్త్యనరోనోమాతికుత్రచిత్ ।సాక్షాత్సమీక్ష్యతాం
లక్ష్మీంకృతకృత్యోభవన్మునిః ॥ ౧౦ ॥ గచ్ఛన్యదృచ్ఛయాసోథదూరా
చ్ఛ్రీశైలమైక్షత । యత్రసాక్షాన్నివసతిదేవఃశ్రీత్రిపురాంతకః ॥ ౧౧ ॥
ఉవాచవచనంపత్నీంతదాప్రీతమనామునిః । ఇహస్థితైవపశ్యత్వంకాంతే
కాంతతరంపరం ॥ ౧౨ ॥ శ్రీశైలశిఖరంశ్రీమదిదంతద్యద్విలోకనాత్ ।పు
నర్భవోమనుష్యాణాంభవేఽత్రనభవేత్క్వచిత్ ॥ ౧౩ ॥ గిరిశ్చతురశీ
త్యాయంయోజనానాంహివిస్తృతః । సర్వలింగమయోయస్మాదతఃకు
ర్యాత్ప్రదక్షిణం ॥ ౧౪॥ లోపాముద్రోవాచ॥ కించిద్విజ్ఞప్తుమిచ్ఛామి
యద్యాజ్ఞాస్వామినోభవేత్ । బ్రూహితేహియాఽననుజ్ఞాతాపత్యాసాపతి
తాభవేత్ ॥ ౧౫ ॥ అగస్త్యఉవాచ॥ కింవక్తుకామాదేవిత్వంబ్రూహి
తత్త్వమశంకితా । నత్వాదృశీనాంవాక్యంహిపత్యుఃఖేదాయజాయతే॥
౧౬ ॥ తతఃపప్రచ్ఛసాదేవీప్రణమ్యమునిమానతా । సర్వేషాంచహితార్థా
యస్వసందేహాపనుత్తయే ॥ ౧౭ ॥ లోపాముద్రోవాచ॥ శ్రీశైలశిఖరం
దృష్ట్వాపునర్జన్మనవిద్యతే । ఇదమేవహిసత్యంచేత్కిమర్థంకాశిరిష్య
తే ॥౧౮ ॥ అగస్తిరువాచ॥ ఆకర్ణయవరారోహేసత్యంపృష్టంత్వయా
మలే । నిర్ణీతమసకృచ్చైతన్మునిభిస్తత్త్వచింతకైః ॥ ౧౯ ॥ ముక్తిస్థానా
న్యనేకానికృతస్తత్రాపినిర్ణయః । తానితేకథయామ్యత్రతదత్తచిత్తాభవ
క్షణం ॥ ౨౦ ॥ ప్రథమంతీర్థరాజంతుప్రయాగాఖ్యంసువిశ్రుతం । కామి
కంసర్వతీర్థానాంధర్మకామార్థమోక్షదం ॥ ౨౧ ॥ నైమిషంచకురు
క్షేత్రంగంగాద్వారమవంతికా । అయోధ్యామథురాచైవద్వారకాప్యమ
రావతీ ॥ ౨౨ ॥ సరస్వతీసింధుసంగోగంగాసాగరసంగమః । కాంచీచ
త్ర్యంబకంచాపిసప్తగోదావరీతటం ॥ ౨౩ ॥ కాలంజరంప్రభాసశ్చతథా

బదరికాశ్రమః । మహాలయస్తథోంకారక్షేత్రంవైపౌరుషోత్తమం॥ ౨౪॥
గోకర్ణోభృగుకచ్ఛశ్చభృగుతుంగశ్చపుష్కరం । శ్రీపర్వతాదితీర్థాని
ధారాతీర్థంతథైవచ ॥ ౨౫ ॥ మానసాన్యపితీర్థానిసత్యాదీనిచప్రి
యే । ఏతానిముక్తిదాన్యేవనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౨౬ ॥ గయాతీ
ర్థంచయత్ప్రోక్తంతత్పితౄణాంహిముక్తిదం । పితామహానామృణతో
ముక్తాస్తత్తనయాఅపి ॥ ౨౭ ॥ సధర్మిణ్యువాచ॥ మానసాన్యపితీర్థాని
యాన్యుక్తానిమహామతే । కానికానిచతానీహవ్యాఖ్యాతుమర్హ
సి ॥ ౨౮ ॥ అగస్త్యఉవాచ॥ శృణుతీర్థానిగదతోమానసానిమమా
నఘే । యేషుసమ్యఙ్నరఃస్నాత్వాప్రయాతిపరమాంగతిం ॥ ౨౯ ॥ స
త్యంతీర్థంక్షమాతీర్థంతీర్థమింద్రియనిగ్రహః । సర్వభూతదయాతీర్థంతీర్థ
మార్జవమేవచ ॥ ౩౦ ॥ దానంతీర్థందమస్తీర్థంసంతోషస్తీర్థముచ్యతే।
బ్రహ్మచర్యంపరంతీర్థంతీర్థంచప్రియవాదితా ॥ ౩౧ ॥ జ్ఞానంతీర్థంధృతిస్తీ
ర్థంతపస్తీర్థముదాహృతం ।తీర్థానామపితత్తీర్థంవిశుద్ధిర్మనసఃపరా ॥
౩౨ ॥ నజలాప్లుతదేహస్యస్నానమిత్యభిధీయతే । సస్నాతోయోదమస్నా
తఃశుచిఃశుద్ధమనోమలః ॥ ౩౩ ॥ యోలుబ్ధఃపిశునఃక్రూరోదాంభికోవిష
యాత్మకః । సర్వతీర్థేష్వపిస్నాతఃపాపోమలినఏవసః ॥ ౩౪ ॥ నశరీర
మలత్యాగాన్నరోభవతినిర్మలః । మానసేతుమలేత్యక్తేభవత్యంతఃసు
నిర్మలః ॥ ౩౫ ॥ జాయంతేచమ్రియంతేచజలేష్వేవజలౌకసః । నచ
గచ్ఛంతితేస్వర్గమవిశుద్ధమనోమలాః ॥ ౩౬ ॥ విషయేష్వతిసంరాగో
మానసోమలఉచ్యతే । తేష్వేవహివిరాగోస్యనైర్మల్యంసముదాహృ
తం ॥ ౩౭ ॥ చిత్తమంతర్గతందుష్టంతీర్థస్నానాన్నశుధ్యతి। శతశోథజలై
ర్ధౌతంసురాభాండమివాశుచిః ॥ ౩౮ ॥ దానమిజ్యాతపఃశౌచంతీర్థసే
వాశ్రుతంతథా ।సర్వాణ్యేతానితీర్థానియదిభావోసునిర్మలః ॥ ౩౯॥
నిగృహీతేంద్రియగ్రామోయత్రైవచవసేన్నరః । తత్రతస్యకురుక్షేత్రం
నైమిషంపుష్కరాణిచ ॥ ౪౦ ॥ జ్ఞానపూతేజ్ఞానజలేరాగద్వేషమలాప

హే । యః స్నాతి మానసే తీర్థే స యాతి పరమాం గతిం ॥ ౪౧ ॥ ఏతత్తే
కథితం దేవి మానసం తీర్థలక్షణం । భౌమానామపి తీర్థానాం పుణ్యత్వే
కారణం శృణు ॥ ౪౨ ॥ యథా శరీరస్యోద్దేశాః కేచిన్మేధ్యతమాః స్మృతాః ।
తథా పృథివ్యాముద్దేశాః కేచిత్పుణ్యతమాః స్మృతాః ॥ ౪౩ ॥ ప్రభావాదద్భు
తాద్భూమేః సలిలస్య చ తేజసా । పరిగ్రహాన్మునీనాం చ తీర్థానాం పుణ్యతా స్మృ
తా ॥ ౪౪ ॥ తస్మాద్భౌమేషు తీర్థేషు మానసేషు చ నిత్యశః । ఉభయేష్వపి యః
స్నాతి స యాతి పరమాం గతిం ॥ ౪౫ ॥ అనుపోష్య త్రిరాత్రాణి తీర్థాన్య
నభిగమ్య చ । అదత్త్వా కాంచనం గాశ్చ దరిద్రో నామ జాయతే ॥ ౪౬ ॥ అ
గ్నిష్టోమాదిభిర్యజ్ఞైరిష్ట్వా విపులదక్షిణైః । న తత్ఫలమవాప్నోతి తీర్థాభిగ
మనేన యత్ ॥ ౪౭ ॥ యస్య హస్తౌ చ పాదౌ చ మనశ్చైవ సుసంయతం ।
విద్యా తపశ్చ కీర్తిశ్చ స తీర్థఫలమశ్నుతే ॥ ౪౮ ॥ ప్రతిగ్రహాదుపావృత్తః
సంతుష్టో యేన కేనచిత్ । అహంకారవిముక్తశ్చ స తీర్థఫలమశ్నుతే ॥ ౪౯ ॥
అదంభకో నిరారంభో లఘ్వాహారో జితేంద్రియః । విముక్తః సర్వసంగై
ర్యః స తీర్థఫలమశ్నుతే ॥ ౫౦ ॥ అకోపనోఽమలమతిః సత్యవాదీ దృఢవ్ర
తః । ఆత్మోపమశ్చ భూతేషు స తీర్థఫలమశ్నుతే ॥ ౫౧ ॥ తీర్థాన్యనుసరన్
ధీరః శ్రద్దధానః సమాహితః । కృతపాపో విశుద్ధ్యేత కిం పునః శుద్ధకర్మకృత్ ॥
౫౨ ॥ తిర్యగ్యోనిం న వై గచ్ఛేత్కుదేశే నైవ జాయతే । న దుఃఖీ స్యాత్స్వ
ర్గభాక్చ మోక్షోపాయం చ విందతి ॥ ౫౩ ॥ అశ్రద్దధానః పాపాత్మా నా
స్తికోఽచ్ఛిన్నసంశయః । హేతునిష్ఠశ్చ పంచైతే న తీర్థఫలభాగినః ॥ ౫౪ ॥
తీర్థాని చ యథోక్తేన విధినా సంచరంతి యే । సర్వద్వంద్వసహా ధీరాస్తే
నరాః స్వర్గభాగినః ॥ ౫౫ ॥ తీర్థయాత్రాం చికీర్షుః ప్రాగ్విధాయోపో
షణం గృహే । గణేశం చ పితౄన్విప్రాన్సాధూన్శక్త్యా ప్రపూజ్య చ ॥ ౫౬ ॥
కృతపారణకో హృష్టో గచ్ఛేన్నియమధృక్పునః । ఆగత్యాభ్యర్చ్య చ పితౄ
న్యథోక్తఫలభాగ్భవేత్ ॥ ౫౭ ॥ న పరీక్ష్యో ద్విజస్తీర్థేష్వన్నార్థీ భోజ్య
ఏవ చ । సక్తుభిః పిండదానం చ చరుణా పాయసేన చ ॥ ౫౮ ॥ కర్తవ్యమృ

షిభిర్దృష్టంపిణ్యాకేనగుడేనచ । శ్రాద్ధంతత్రప్రకర్తవ్యమర్ఘ్యావాహ
నవర్జితం ॥ ౫౯ ॥ అకాలేప్యథవాకాలేతీర్థేశ్రాద్ధంచతర్పణం ।అ
విలంబేనకర్తవ్యంనైవవిఘ్నంసమాచరేత్ ॥ ౬౦ ॥ తీర్థంప్రాప్యప్రసం
గేనస్నానంతీర్థేసమాచరేత్ । స్నానజంఫలమాప్నోతితీర్థయాత్రాశ్రి
తంనచ ॥ ౬౧ ॥ నృణాంపాపకృతాంతీర్థేపాపస్యశమనంభవేత్ । య
థోక్తఫలదంతీర్థంభవేచ్ఛుద్ధాత్మనాంనృణాం ॥ ౬౨ ॥ షోడశాంశంసల
భతేయఃపరార్థంచగచ్ఛతి । అర్ధంతీర్థఫలంతస్యయఃప్రసంగేనగచ్ఛతి॥
౬౩ ॥ కుశప్రతికృతింకృత్వాతీర్థవారిణిమజ్జయేత్ । మజ్జయేచ్చయము
ద్దిశ్యసోష్టమాంశఫలభేత్వై ॥ ౬౪ ॥ తీర్థోపవాసఃకర్తవ్యఃశిరసోముం
డనంతథా । శిరోగతానిపాపానియాంతిముండనతోయతః ॥ ౬౫ ॥ య
దహ్నితీర్థప్రాప్తిఃస్యాత్తతోహ్నఃపూర్వవాసరే। ఉపవాసస్తుకర్తవ్యఃప్రా
ప్తేహ్నిశ్రాద్ధదోభవేత్ ॥ ౬౬ ॥ తీర్థప్రసంగాత్తీర్థానాంగమప్యుక్తంత్వత్సు
రోమయా । స్వర్గసాధనమేవైతన్మోక్షోపాయశ్చవైభవేత్ ॥ ౬౭ ॥కా
శీకాంతీచమాయాఖ్యాత్వయోధ్యాద్వారవత్యపి । మధురావంతికాచై
తాఃసప్తపుర్యోత్రమోక్షదాః ॥ ౬౮ ॥ శ్రీశైలోమోక్షదఃసర్వఃకేదారో
పితతోఽధికః । శ్రీశైలాచ్చాపికేదారాత్ప్రయాగంమోక్షదంపరం ॥
౬౯ ॥ ప్రయాగాదపితీర్థాగ్ర్యాదవిముక్తంవిశిష్యతే । యథావిముక్తేని
ర్వాణంనతథాక్వాప్యసంశయం ॥ ౭౦ ॥ అన్యానిముక్తిక్షేత్రాణికాశీప్రా
ప్తికరాణిచ । కాశీంప్రాప్యవిముచ్యేతనాన్యథాతీర్థకోటిభిః ॥ ౭౧ ॥ అ
త్రార్థేకథయిష్యామితిహాసంపురాతనం। యథావిష్ణుగణైరుక్తంద్వి
జాయశివశర్మణే ॥ ౭౨ ॥ తీర్థాధ్యాయమిమంశ్రుత్వానరోనియతమాన
సః । శ్రావయిత్వాద్విజాంశ్చాపిశ్రద్ధాభక్తిసమన్వితాన్ ॥ ౭౩ ॥ క్షత్రియా
న్ధర్మనిరతాన్వైశ్యాన్సన్మార్గవర్తినః । శూద్రాన్ద్విజేషుభక్తాంశ్చ
నిష్పాపోజాయతేన్వహః ॥ ౭౪ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే తీర్థా
ధ్యాయోనామషష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ... ... *

అగస్తిరువాచ ॥ మథురాయాంద్విజఃకశ్చిదభూద్భూదేవసత్తమః ।
తస్యపుత్రోమహాతేజాఃశివశర్మేతివిశ్రుతః ॥ ౧ ॥ అధీత్యవేదాన్వేదవద
ర్థంవిజ్ఞాయతత్త్వతః । పఠిత్వాధర్మశాస్త్రాణిపురాణాన్యధిగమ్యచ ॥
౨ ॥ అంగాన్యభ్యస్యతర్కాంశ్చపరిలోడ్యసమంతతః । మీమాంసాద్వయ
మాలోక్యధనుర్వేదంవిగాహ్యచ ॥ ౩ ॥ ఆయుర్వేదంవిచార్యాపినాట్య
వేదేకృతశ్రమః । అర్థశాస్త్రాణ్యనేకానిపఠిత్వాశ్వగజచేష్టితం ॥ ౪ ॥ క
లాసుచకృతాభ్యాసోమంత్రశాస్త్రవిచక్షణః । భాషాశ్చనానాదేశానాం
లిపీర్జ్ఞాత్వావిదేశజాః ॥ ౫ ॥ అర్థానుపార్జ్యధర్మేణభుక్త్వాభోగాన్య
దృచ్ఛయా । ఉత్పాద్యపుత్రాన్సుగుణాంస్తేషాంహ్యర్థంవిభజ్యచ ॥ ౬ ॥ యౌ
వనంగత్వరంజ్ఞాత్వాజరాందృష్ట్వాశిరఃశ్రితాం । చింతామవాపమహ
తీంశివశర్మాద్విజోత్తమః ॥ ౭ ॥ పఠతోమేగతఃకాలస్తథోపార్జయతో
ధనం । నారాధితోమహేశానఃకర్మనిర్మూలనక్షమః ॥ ౮ ॥ నమయా
తోషితోవిష్ణుఃసర్వపాపహరోహరిః । సర్వకామప్రదోనృణాంగణేశో
నార్చితోమయా ॥ ౯ ॥ తమస్తోమహరఃసూర్యోనార్చితోవైమయా
క్వచిత్ । మహామాయాజగద్ధాత్రీనధ్యాతాభవబంధహృత్ ॥ ౧౦ ॥ న
ప్రీణితామయాదేవాయజ్ఞైఃసర్వైఃసమృద్ధిదాః । తులసీవనశుశ్రూషా
నకృతాపాపశాంతయే ॥ ౧౧ ॥ నమయాతర్పితావిప్రామృష్టాన్నైర్మ
ధురైరసైః । ఇహాపిచపరత్రాపివిపదామనుతారకాః ॥ ౧౨ ॥ బహుపు
ష్పఫలోపేతాఃసుచ్ఛాయాఃస్నిగ్ధపల్లవాః । పథినారోపితావృక్షాఇహా
ముత్రఫలప్రదాః ॥ ౧౩ ॥ దుకూలైఃస్వానుకూలైశ్చచేలైఃప్రత్యగ్ర
భూషణైః । నాలంకృతాఃసువాసిన్యఇహాముత్రసువాసదాః ॥ ౧౪ ॥ ద్వి
జాయనోర్వరాదత్తాయమలోకనివారిణీ । సువర్ణంనసువర్ణాయద
త్తందురితహృత్పరం ॥ ౧౫ ॥ నాలంకృతాసవత్సాగౌఃపాత్రాయప్రతి
పాదితా । ఇహాపాపహంత్రీసప్తజన్మసుఖావహా ॥ ౧౬ ॥ ఋ
ణాపనుత్తయేమాతుఃకారితోనజలాశయః । నాతిథిస్తోషితఃక్వాపిస్వర్గ

మార్గప్రదర్శకః ॥ ౧౭ ॥ ఛత్రోపానత్కుండికాశ్చ నాధ్వగాయ సమ
ర్పితాః । యాస్యతేకిసంయమిన్యాంహి స్వర్గమార్గసుఖప్రదాః ॥ ౧౮ ॥
నచకన్యావివాహోర్థం వసుక్వాపి మయార్పితం । ఇహ సౌఖ్యప్రసృష్ట్యర్థంది
వ్యకన్యార్పణకం దివి ॥ ౧౯ ॥ న వాజపేయావభృథస్నాతో లోభవశా
దహం । ఇహజన్మనిహాస్యస్మిన్బహూన్పుష్టాన్నపానదే ॥ ౨౦ ॥ న మయా
స్థాపితం లింగం కృత్వా దేవాలయం శుభం । యస్మిన్సంస్థాపితే లింగే విశ్వం
సంస్థాపితం భవేత్ ॥ ౨౧ ॥ విష్ణోరాయతనం నైవ కృతం సర్వసమృద్ధిదం ।
న చ సూర్యగణేశానాం ప్రతిమాః కారితా మయా ॥ ౨౨ ॥ న గౌరీ న మహా
లక్ష్మీశ్చిత్రేపి పరిలేఖితే । ప్రతిమాకరణాచ్చైషాం న కురూపో న దుర్భగః ॥
౨౩ ॥ సుసూక్ష్మాణి విచిత్రాణి నోజ్జ్వలాన్యంబరాణ్యపి । సమర్పితాని వి
ప్రేభ్యో దివ్యాంబరసమృద్ధయే ॥ ౨౪ ॥ న తిలాశ్చ ఘృతేనాక్తాః సమిద్ధే
హుతాశనే । హుతా వై మంత్రపూతాశ్చ సర్వపాపనుత్తయే ॥ ౨౫ ॥
శ్రీసూక్తం పావమానీ చ బ్రాహ్మణో మండలాని చ । జప్తం పురుషసూక్తం
న పాపారిశతరుద్రియం ॥ ౨౬ ॥ అశ్వత్థసేవా న కృతా త్యక్త్వాచార్కణం
త్రయోదశీం । సద్యః పాపహరా సా హి న రాత్రౌ న భృగోర్దినే ॥ ౨౭ ॥ శ
యనీయం న చోత్సృష్టం మృదులా చ ప్రతూలికా । దీపీదర్పణసంయుక్తం
సర్వభోగసమృద్ధిదం ॥ ౨౮ ॥ అజాశ్వమహిషీమేషదాసీకృష్ణాజినంతి
లాః । సకరంభాస్త్రాయకుంభానాసనం మృదుపాదుకే ॥ ౨౯ ॥ పాద్యా
భ్యంగం దీపదానం ప్రసాదానం విశేషతః । వ్యజనం వస్త్రతాంబూలం త
థాన్యన్ముఖవాసకృత్ ॥ ౩౦ ॥ నిత్యశ్రాద్ధం భూతబలింతథాఽతిథిసమర్చ
నం । విశంత్యన్యాని దత్త్వా చ ప్రశస్యానియమాలయే ॥ ౩౧ ॥ న యమం
యమదూతాంశ్చ నయామీరపియాతనాః । పశ్యంతి తే పుణ్యభాజో నైత
చ్చాపి కృతం మయా ॥ ౩౨ ॥ కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదీని తథా నక్తవ్రతా
ని చ । శరీరశుద్ధికారీణి న కృతాపి క్వచిన్మయా ॥ ౩౩ ॥ గవాంగికంచ నో
దత్తం గోకండూతిర్న వై కృతా । నోద్ధృతా పంకమగ్నా గా గోర్లోక

సుఖదాయినీ ॥ ౩౪ ॥ నార్థినః పార్థితైరర్థైః కృతార్థా హి మయా
కృతాః । దేహీ దేహీతి జల్పన్ కో భవిష్యామ్యన్యజన్మని ॥ ౩౫ ॥ న వేదాన
చ శాస్త్రాణి నార్థో దారా న నో సుతః । న క్షేత్రం న చ హర్మ్యాదిమాం
యాంతమనుయాస్యతి ॥ ౩౬ ॥ శివశర్మేతి సంచింత్య బుద్ధిం సంధాయ స
వర్తతః । నిశ్చికాయ మనస్యేవం భవేత్క్షేమతరం మమ ॥ ౩౭ ॥ యావత్స్వ
స్థోఽస్తి మే దేహో యావన్నేంద్రియవిక్లబః । తావత్స్వశ్రేయసాం హేతుం
తీర్థయాత్రాం కరోమ్యహం ॥ ౩౮ ॥ దినాని పంచ షాణ్యేవ మతివాహ్య గృ
హే ద్విజః । శుభే తిథౌ శుభే వారే శుభలగ్నబలే ద్విజః ॥ ౩౯ ॥ ఉపోష్య ర
జనీమేకాం పాత్రశ్రాద్ధం విధాయ చ । గణేశం బ్రాహ్మణాన్నత్వా భుక్త్వా
ప్రస్థితవాన్ సుధీః ॥ ౪౦ ॥ ఇతి నిశ్చిత్య నిర్వాణపదనిశ్శ్రేణికాం పరాం । స
ర్వేషామేవ జంతూనాం తత్ర సంస్థితికారిణాం ॥ ౪౧ ॥ అథ పంథానమా
క్రమ్య కియంతమపి స ద్విజః । ముహూర్తం పథి విశ్రమ్యాచింతయత్ప్రాక్
క్వయామ్యహం ॥ ౪౨ ॥ భువి తీర్థాన్యనేకాని లోలమాయుశ్చలం మనః ।
తతః సప్తపురీర్యాయాం సర్వతీర్థాని తత్ర యత్ ॥ ౪౩ ॥ అయోధ్యాం చ
పురీం గత్వా సరయూమవగాహ్య చ । తత్తీర్థేషు సంతర్ప్య పితౄన్ పిం
డప్రదానతః ॥ ౪౪ ॥ పంచరాత్రముషిత్వా తు బ్రాహ్మణాన్పరిభోజ్య చ ।
ప్రయాగమగమద్విప్రస్తీర్థరాజం సుహృష్టవత్ ॥ ౪౫ ॥ సితాఽసితే సరి
చ్ఛ్రేష్ఠే యత్ర స్త్రాంసురదుర్లభే । యత్ర ప్లుతో నరః పాపః పరం బ్రహ్మా
ధిగచ్ఛతి ॥ ౪౬ ॥ క్షేత్రం ప్రజాపతేః పుణ్యం సర్వేషామేవ దుర్లభం ।
లభ్యతే పుణ్యసంభారైర్నాన్యథాఽర్థస్య రాశిభిః ॥ ౪౭ ॥ దమయంతీం
కలింకాలంకలింద తనయాం శుభాం । ఆగత్య మిలితా యత్ర పుణ్యా స్వర్గ
తరంగిణీ ॥ ౪౮ ॥ ప్రకృష్టం సర్వయాగేభ్యః ప్రయాగమితి గీయతే । య
జ్వానాం పునరావృత్తిర్న ప్రయాగార్ద్రవర్త్మనాం ॥ ౪౯ ॥ యత్ర స్థితః
స్వయం సాక్షాచ్ఛూలటంకో మహేశ్వరః । తత్ర ప్లుతానాం జంతూనాం
మోక్షవర్త్మోపదేశకః ॥ ౫౦ ॥ తత్రాఽక్షయ్యవటోఽప్యస్తి సప్తపా

తాలమూలవాన్ । ప్రలయేపియనూరుహ్యావృకండతసయోవసత్ ॥ ౫౧॥ హిరణ్యగర్భోవిజ్ఞేయస్సాక్షాద్వటరూపధృక్ । తత్సమీపేద్విజాన్భక్త్యాసంభోజ్యాక్షయపుణ్యభాక్ ॥ ౫౨ ॥ యత్రలక్ష్మీపతిస్సాక్షాద్వైకుంఠాదేత్యమానవాన్ । శ్రీమాధవస్వరూపేణనయేద్విష్ణోఃపరంపదం ॥ ౫౩ ॥ శ్రుతిభిఃపరిపశ్యతేసితాఽసితసరిద్వరే । తత్రాప్లుతాంగాహ్యమృతంభవంతీతివినిశ్చితం ॥ ౫౪ ॥ శివలోకాద్బ్రహ్మలోకాదుమాలోకవరాత్పునః । కుమారలోకాద్వైకుంఠాత్సత్యలోకాత్సమంతతః ॥ ౫౫ ॥ తపోజనమహాభ్యాశ్చసర్వేస్వర్లోకవాసినః । భువర్లోకాచ్చభూర్లోకాన్నాగలోకాత్తథాఽఖిలాత్ ॥ ౫౬ ॥ అచలాహిమవన్ముఖ్యాఃకల్పవృక్షాదయోనగాః । స్నాతుంమాఘేసమాయాంతిప్రయాగమరుణోదయే ॥ ౫౭ ॥ దిగంగనాఃప్రార్థయంతియత్ప్రయాగాసిలానపి । తేపినఃపావయిష్యంతికింకుర్మఃపంగవోవయం ॥ ౫౮ ॥ అశ్వమేధాదియాగాశ్చప్రయాగస్యరజఃపునః । తులితంబ్రహ్మణాపూర్వంనతేతద్రజసాసమాః॥ ౫౯ ॥ మజ్జాగతానిపాపానిబహుజన్మార్జితాన్యపి । ప్రయాగనామశ్రవణాత్క్షీయంతేఽతీవవిహ్వలం ॥ ౬౦ ॥ ధర్మతీర్థమిదంసమ్యగర్థతీర్థమిదంపరం । కామికంతీర్థమేతచ్చమోక్షతీర్థమిదంధ్రువం ॥ ౬౧ ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానితావద్గర్జంతిదేహిషు । యావన్మజ్జంతినోమాఘేప్రయాగేపాపహారిణి ॥ ౬౨ ॥ తద్విష్ణోఃపరమంపదంసదాపశ్యంతిసూరయః । ఏతద్వ్యుత్పత్య తేవేదేతత్ప్రయాగంపునఃపునః ॥ ౬౩ ॥ సరస్వతీరజోరూపాతమోరూపాకలిందజా । సత్త్వరూపాచగంగాత్రనయంతిబ్రహ్మనిర్గుణం ॥ ౬౪ ॥ ఇయంవేణీహినిఃశ్రేణీబ్రహ్మణోవర్త్మయాస్యతః । జంతోర్విశుద్ధదేహస్యశ్రద్ధాఽశ్రద్ధాప్లుతస్యచ ॥ ౬౫ ॥ కాశీతికాచిదబలాభువనేషురూఢాలోలార్కకేశవవిలోలవిలోచనాచ । తద్దోర్యుగంచవరణాసిరియంతదీయావేణీతియాఽత్రగదితాఽక్షయశర్మభూమిః ॥ ౬౬ ॥ అగస్తిరువాచ ॥ సుధర్మిణిగుణాంస్తస్యకోత్రవర్ణయితుంక్షమః । తీర్థ

రాజప్రయాగస్యతీర్థైఃసంసేవితస్యచ ॥౬౭॥ పాపినాంయానిపాపానిప్రస
హ్యాక్షాలితాన్యహో।తచ్ఛుద్ధ్యైసేవ్యతేతీర్థైః ప్రయాగమధికంతతః ॥
౬౮ ॥ ప్రయాగస్యగుణాన్‌జ్ఞాత్వాశివశర్మాద్విజఃసుధీః। తత్రమాఘ
ముషిత్వాఽథప్రాపవారాణసీంపురీం ॥ ౬౯ ॥ ప్రవేశఏవసంవీక్ష్యసదేహ
లివినాయకం। అన్వలింపత్తతోభక్త్యాసాజ్యసిందూరకర్దమైః ॥ ౭౦ ॥
నివేద్యమోదకాన్పంచవంచయంతంనిజంజనం। మహోపసర్గవర్గే
భ్యస్తతోఽంతఃక్షేత్రమావిశత్ ॥ ౭౧ ॥ ఆగత్యదృష్ట్వామణికర్ణికాయా
ముదగ్వహాంస్వర్గతరంగిణీంసః। సంకీర్ణపుణ్యేతరపుణ్యకర్మణాంనృ
ణాంగతైఃస్థాణుగణైరివావృతాం ॥౭౨॥ సచైలమాప్లుత్యజలేఽమలేఽమలే
విలంబమాలంబతశుద్ధబుద్ధిః। సంతర్ప్యదేవర్షిమనుష్యదివ్యపిత్రూన్పి
తౄన్స్వాన్సహికర్మకాండవిత్ ॥ ౭౩ ॥ విధాయచద్రాక్సహిపంచ
తీర్థికాంవిశ్వేశమారాధ్యతతోయథాస్వం। పునఃపునర్వీక్ష్యపురీంపు
రారేరిదంమయాలోకినవేతివిస్మితః ॥ ౭౪ ॥ నస్వఃపురీసాత్వనయాపురాస
మంసమంజసాపిప్రతిసామ్యమావహేత్। ప్రబంధభేదాద్వ్యతిరిక్తపుస్త
కప్రతిర్యథాసల్లిపిభేదభంగతః ॥ ౭౫ ॥ పయోఽపియత్రత్యమచింత్యవైభ
వందివిస్థితాసాధుసుధాప్యతేముధా।తథాప్రసూతేస్తుపయోధరేపయోన
పీయతేపీతమిదంయదిక్వచిత్ ॥ ౭౬ ॥ అనామయాశ్చింతనయానయేశి
తుర్జన్మామనాగ్యత్రవినాపినాకినా। నకర్మసత్కర్మకృతోఽపికుర్వతేఽ
నుకుర్వతేశర్వగణాంశ్చసర్వతః ॥ ౭౭ ॥ నవర్ణ్యతేకైఃకిలకాశికేయం
జంతోఃస్థితస్యాత్రయతోఽంతకాలే। పచేలిమైఃప్రాక్కృతపుణ్యభారైరోం
కారమోంకారయతీందుమౌలిః ॥ ౭౮ ॥ సంసారిచింతామణిరత్రయస్మాత్తం
తారకంసజ్జనకర్ణికాయాం। శివోఽభిధత్తేసహసాంతకాలేతద్గీయతే
సౌమణికర్ణికేతి ॥ ౭౯ ॥ ముక్తిలక్ష్మీమహాపీఠమణిస్తచ్చరణాబ్జయోః।
కర్ణికేయంతతఃప్రాహుర్యాంజనామణికర్ణికాం ॥ ౮౦ ॥ జరాయుజాం
డజోద్భిజ్జాఃస్వేదజాహ్యత్రవాసినః। నసమామోక్షభాజస్తైస్త్రిదశైర్మ

క్తిదుర్దశైః ॥ ౭౧ ॥ మనుజన్మవృథాజాతందుర్వృత్తస్యజడాత్మనః ।
నాద్యయావన్మయైక్షిష్టకాశికాముక్తికాశికా ॥ ౭౨ ॥ పునఃపునశ్చతత్క్షేత్ర
మతిథీకృత్యనేత్రయోః । విచిత్రంచపవిత్రంచతృప్తింనాధిజగామహ ॥
౭౩ ॥ సప్తానాంచపురీణాంహిధురీణామవయామ్యహం । వారాణసీంసుని
ర్వాణవిశ్రాణనవిచక్షణాం ॥ ౭౪ ॥ తథాపిచచతస్రోన్యామయాదృగ్గో
చరీకృతాః । తాసాంప్రభావంవిజ్ఞాయాప్యాగమిష్యామ్యహంపునః ॥౭౫॥
తీర్థయాత్రాంప్రతిదినంకుర్వన్నానంసవత్సరం । నప్రాపసర్వతీర్థా
నితీర్థంకాశ్యాంతిలేతిలే ॥ ౭౬ ॥ అగస్తిరువాచ ॥ జానన్నపిగుణాన్
దేవిక్షేత్రస్యాస్యపరాన్ద్విజః । నానాప్రమాణైఃప్రవణోనిరగాత్సతథా
ప్యహో ॥ ౭౭ ॥ కింకుర్వంతిహిశాస్త్రాణిసుప్రమాణానిసుందరి । మహా
మాయాంభవిత్రీంతాంకోనివారయితుంక్షమః ॥ ౭౮ ॥ కఃసముచ్చలితం
చేతస్తోయంవాసంప్రతీపయేత్ । ప్రోచ్చస్థానస్థితమపిస్వభావోయచ్చలస్త
యోః ॥ ౭౯ ॥ శివశర్మాప్రజన్సోథదేశాద్దేశాంతరంక్రమాత్ । మహా
కాలపురీంప్రాపకలికాలవివర్జితాం ॥ ౮౦ ॥ కల్పేకల్పేఖిలంవిశ్వంకా
లయేద్యఃస్వలీలయా । తంకాలంకలయిత్వాయోమహాకాలోభవత్కిల ॥
౮౧ ॥ పాపాదవంతీసావిశ్వమవంతీతినిగద్యతే । యుగేయుగేన్యనామ్నీ
సాకలావుజ్జయినీతిచ ॥ ౮౨ ॥ విపన్నోయత్రవైజంతుఃప్రాప్యాపిశవతాం
స్ఫుటం । నపూతిగంధమాప్నోతిసముచ్ఛ్రియతినక్వచిత్ ॥ ౮౩ ॥ యమ
దూతానయస్యాంహిప్రవిశంతికదాచన । పరఃకోటీనిలింగానితస్యాంసం
తిపదేపదే ॥ ౮౪ ॥ హాటకేశోమహాకాలస్తారకేశస్తథైవచ । ఏకంలిం
గంత్రిధాభూత్వాత్రిలోకీంవ్యాప్యసంస్థితం ॥ ౮౫ ॥ జ్యోతిఃసిద్ధవటేజ్యో
తిస్తేపశ్యంతీహాయేద్విజాః । అథవాశ్రీమహాకాలద్రష్టారఃపుణ్యరాశయః ॥
౮౬ ॥ మహాకాలస్యతల్లింగంయైర్దృష్టంకష్టిభిఃక్వచిత్ । నస్పృష్టాస్తేమ
హాపాపైర్నదృష్టాస్తేయమోద్భటైః ॥ ౮౭ ॥ మహాకాలపతాకాగ్రైఃస్పృ
ష్టాఃస్పృష్టాస్తుకంగమాః । అమునాపృకశాఘాతంక్షణంవిశ్రామయంతిఖే ॥౮౮॥

మహాకాలమహాకాలమహాకాలేతిసంతతం । స్మరతఃస్మరతోసత్యంస్మరకర్తృస్మరాంతకా ॥౯॥ ఏవమారాధ్యభూతేశంమహాకాలంతతోద్విజః । జగామనగరీంకాంతీంకాంతాంత్రిభువనాదపి॥౧౦॥లక్ష్మీకాంతఃస్వయంసాక్షాజ్జంతూనాంస్తత్రనివాసినః । శ్రీకాంతానేవకురుతేపరత్రేహచనిశ్చితం॥౧॥ దృష్ట్వాకాంతీంకాంతిమతీంకాంతిసుద్ధ్యర్షిసేవితాం । కాంతిమానభవత్సోపినాకాంతిస్తత్రకస్యచిత్ ॥ ౨ ॥ తత్రకృత్యంచయత్కృత్యంతత్కృత్వాసర్వకృత్యవిత్ । సప్తరాత్రముషిత్వాతుయయౌద్వారవతీంపురీం ॥ ౩ ॥ చతుర్ణామపివర్గాణాంయత్రద్వారాణిసర్వతః । అతోద్వారవతీత్యుక్తావిద్వద్భిస్తత్త్వవేదిభిః ॥ ౪ ॥ అస్థీన్యపిచజంతూనాంయత్రచక్రాంకితాన్యహో । కించిత్రంతత్రయేయత్రస్యుఃశంఖచక్రాంకితైఃకరైః ౫ ॥ అంతకఃశిక్షయత్యేవంనిజదూతాన్స్వహుర్ముహుః । తేత్యాజ్యాయైర్ద్వారవత్యానామాపిపరిగృహ్యతే ॥ ౬ ॥ శ్రీఖండేక్వసఆమోదఃస్వర్ణేవర్ణఃక్వతాదృశః । తత్పావిత్ర్యంక్వవైతీర్థేతద్గోపీచందనేయథా ॥ ౭ ॥ దూతాఃశృణ్వంతుయద్భాలంగోపీచందనలాంఛితం । జ్వలదింగలవత్సోపిదూరేత్యాజ్యఃప్రయత్నతః ॥ ౮ ॥ తులస్యలంకృతాయేయేతులసీనామజాపకాః । తులసీవనపాలాయేతేత్యాజ్యాదూరతోభటాః ॥ ౯ ॥ యుగేయుగేద్వారవత్యారత్నానిపరితోముదా । అబ్ధిరత్నాకరోద్యాపిలోకేషుపరిగీయతే ॥ ౧౦ ॥ ద్వారవత్యాంమ్రియంతేయేజంతవఃకాలనోదితాః। చతుర్భుజాఃస్యుర్వైకుంఠేతేపీతాంబరధారిణః॥౧౧॥ తత్రాపిసంతర్ప్యపితౄన్ససదేవర్షిమానవాన్ । తత్రతేషుచతీర్థేషుసస్నౌసర్వేష్వతంద్రితః ॥ ౧౨॥ తతోమాయాపురీంప్రాప్తోదుష్ప్రాపాంపాపకారిభిః। యత్రసావైష్ణవీమాయామాయాపాశైర్నపాశయేత్ ॥ ౧౩ ॥ కేచిదూచుర్హరిద్వారంమోక్షద్వారంతతఃపరే । గంగాద్వారంచకేప్యాహుఃకేచిన్మాయాపురీంపునః ॥ ౧౪ ॥ యతోవినిర్గతాగంగాఖ్యాతాభాగీరథీభువి । యన్నామోచ్చారణాత్పుంసాంపాపంయాతిసహ

స్రధా ॥ ౧౫ ॥ వైకుంఠస్యైకసోపానంహరిద్వారంజగుర్జనాః । అత్ర
ప్లుతానరాయాంతి తద్విష్ణోఃపరమంపదం ॥ ౧౬ ॥ తీర్థోపవాసకంకృ
త్వానిశాజాగరణంతథా। ప్రాతఃస్నాత్వాచగంగాయాంతర్ప్యాన్సంత
ర్ప్యసర్వతః ॥ ౧౭ ॥ యావత్సపారణంకర్తుమియేషద్విజసత్తమః।
తావచ్ఛీతజ్వరాక్రాంతశ్చకంపేఽత్యర్థమాతురః ॥ ౧౮ ॥ వైదేశికస్త
త్రైకాకీతథాఽతిజ్వరపీడితః। చింతామవాపమహతీంకిమేతత్సముపస్థితం॥
౧౯ ॥ చింతార్ణవేనిమగ్నోఽభూత్త్యక్తాశోజీవితేధనే । సాంయాత్రిక
ఇవాగాధేభిన్నపోతోమహార్ణవే ॥ ౧౨౦ ॥ క్వతన్మిత్రంక్వకలత్రంమేక్వ
పుత్రాఃక్వచతత్స్వసు । క్వతద్విచిత్రవైహార్యంక్వసాపుస్తకసంభృతిః॥
౨౧ ॥ అద్యాపినాయుఃపర్యాప్తంపలితంనతథామయి । జ్వరోఽయందా
రుణఃప్రాప్తఃకాలజ్ఞశ్చాతిదారుణః ॥ ౨౨ ॥ మృత్యుర్మూర్ధ్నికృతావా
సోవాసోదూరేవ్యవస్థితః । అగ్నౌగృహోపరిప్రాప్తేకూపంతుఖనయేది
హ ॥ ౨౩ ॥ కిమేభిశ్చింతనైర్వ్యర్థైరతితాపకరైర్మమ । చింతయా
మిహృషీకేశంశివదంశివమేవచ ॥ ౨౪ ॥ అథవాముక్త్యుపాయోవైమయై
కఃసదనుష్ఠితః। ముక్తిపుర్యస్తుసప్తైతాఃస్వనేత్రవిషయీకృతాః ॥ ౨౫॥
స్వర్గాపవర్గయోరేకఃసాధ్యోహివిదుషాధ్రువం । తయోరసాధనేప
శ్చాత్సంతాపేనచతప్యతే ॥ ౨౬ ॥ అథవాచింతయాకింమేత్వనయాదుర
వస్థయా । రణేవామరణంశ్రేయస్తీర్థేవాత్రయథామమ ॥ ౨౭ ॥ కిమ
హంమందభాగీవరథ్యాంక్వాపిమ్రియేధునా। భాగీరథ్యాంమ్రియేచాద్య
కాచింతామమమాధవాత్ ॥ ౨౮ ॥ చర్మాస్థిసంచయేనాహమనేనవపుషా
ధ్రువం।ప్రాప్స్యామినిధనాదత్రసిద్ధింనైశ్శ్రేయసీంధ్రువం ॥ ౨౯ ॥ ఏ
వంచింతయతస్తస్యపీడాసీదతిదారుణా। కోటివృశ్చికదష్టస్యయావస్థాతా
మవాపసః ॥ ౧౩౦ ॥ స్మర్తవ్యంవిస్మృతంసర్వంక్వాహంకోహంసవేత్తి
చ । దినానిసప్తసప్తైతిస్థిత్వాపంచత్వమాగతః ॥ ౩౧ ॥ తావద్వైకుంఠ
భువనాద్విమానంసముపస్థితం । తార్క్ష్యోపలక్షితోయత్రధ్వజశ్చాతిసము

చ్ఛ్రితః ॥ ౩౨ ॥ అధిష్ఠితంసుకన్యానాంస్వర్ణకౌశేయవాససాం । చా
మరవ్యగ్రహస్తానాంసహస్రేణాతివిస్తృతం ॥ ౩౩ ॥ పుణ్యశీలసుశీలాభ్యాం
గణాభ్యాంచవిరాజితం । చతుర్భుజాభ్యాంస్వాభ్యాంకింకిణీజాలమాలితం ॥
౩౪ ॥ తద్విమానమథారుహ్యాపీతవాసాశ్చతుర్భుజః । అలంచక్రేసభావ
ర్త్మసద్విజోదివ్యభూషణః ॥ ౧౩౫ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే
సప్తపురీవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ... ❋

లోపాముద్రోవాచ॥ జీవితేశకథామేతాంపుణ్యాంపుణ్యప్రదర్శితాం।
నతృప్తిమధిగచ్ఛామిశ్రుత్వాత్వచ్ఛ్రీముఖేరితాం ॥౧॥ మాయాపుర్యాం
ముక్తిపుర్యాంశివశర్మాద్విజోత్తమః। మృతోపిమోక్షంనైవాపబ్రూహి
తత్కారణంవిభో ॥ ౨ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ సాక్షాన్మోక్షోనచైతాసు
పురీషుప్రియభాషిణి । పురోద్దిశ్యాముమేవార్థమితిహాసోమయాశ్రు
తః ॥౩॥ శృణుకాంతేవిచిత్రార్థాంకథాంపాపప్రణాశినీం । పుణ్యశీలసుశీ
లాభ్యాంకథితాంశివశర్మణే ॥ ౪ ॥ శివశర్మోవాచ ॥ అయివిష్ణుగ
ణౌపుణ్యౌపుండరీకదలేక్షణౌ । కించిద్విజ్ఞప్తుకామోహంప్రబద్ధకరసంపు
టః ॥ ౫ ॥ ననామయువయోర్వేద్మివేద్మ్యహంశ్రుత్యాచకించన । పుణ్య
శీలసుశీలాఖ్యౌయువాంభవితుమర్హథః ॥ ౬ ॥ గణావూచతుః ॥ భ
గవద్భక్తియుక్తానాంకిమజ్ఞాతంభవాదృశాం । ఏతదేవహినౌనామయ
దుక్తంశ్రీమతాత్వయా ॥ ౭ ॥ యదన్యదపితేచిత్తేప్రష్టవ్యంతదశంకితం ।
సంపృచ్ఛస్వమహాప్రాజ్ఞప్రీత్యాతత్ప్రబ్రవావహే ॥ ౮ ॥ ఇతిశ్రుత్వాస
వచనంభగవద్గణభాషితం । అతిప్రీతికరంహృద్యంతతస్తౌప్రత్యువాచ
హ ॥ ౯ ॥ దివ్యద్విజఉవాచ ॥ కఏషలోకోఽల్పశ్రీకఃస్వల్పపుణ్యజనా
కృతిః । కథమేవవికృతాకారాబ్రూతమేతన్మమాగ్రతః ॥ ౧౦ ॥ గణావూ
చతుః ॥ అయంపిశాచలోకోత్రవసంతిపిశితాశనాః । దత్వాన్నంతేపశుభా
జోయేనోనోకృత్వాదదత్యపి ॥ ౧౧ ॥ శివంప్రసంగతోభ్యర్చ్యసకృత్త్వ

శుచిచేతసః । అల్పపుణ్యాల్పలక్ష్మీకాః పిశాచాస్తత్ర మే సఖే ॥ ౧౨ ॥ తతో
గచ్ఛన్దదర్శాగ్రే హృష్టపుష్టజనావృతం । పిచండిలైః స్థూలవక్త్రైః స్నిగ్ధ
గంభీరనిస్స్వనైః ॥ ౧౩ ॥ లోకైరధ్యుషితంలోకం శ్యామలాంగైశ్చ
లోమశైః । గణౌ కథయతాం కో౽యం లోకః పుణ్యాత్మకస్తయోః ॥ ౧౪ ॥ గణా
వూచతుః ॥ గుహ్యకానామయంలోకస్త్వేతే వై గుహ్యకాస్స్మృతాః ।
న్యాయేనోపార్జ్య విత్తాని గూహయంతి చ యే భువి ॥ ౧౫ ॥ స్వమార్గగా
ధనాఢ్యాశ్చ శూద్రప్రాయాః కుటుంబినః । సంవిభజ్య చ భోక్తారః క్రోధా
సూయావివర్జితాః ॥ ౧౬ ॥ నతిథింనైవ వారంచ సంక్రాంత్యాదిన పర్వ
చ । నానర్మణం నచ ధర్మణం చ విదంత్యేతే సదాసుఖాః ॥ ౧౭ ॥ ఏకమేవ
హి జానంతి కులపూజ్యో హి యో ద్విజః । తస్మై మార్గం సంప్రయచ్ఛంతి మన్యం
తే తద్వచస్స్ఫుటం ॥ ౧౮ ॥ సమృద్ధిభాజో హ్యేతే౽పి తేన పుణ్యేన గుహ్యకాః ।
భుంజతే స్వర్గసౌఖ్యాని దేవవచ్చాకుతోభయాః ॥ ౧౯ ॥ తతో విలోక
యామాస లోకం లోచనశర్మదం । కో౽యంమే నాథ సోలోకః కింనామా
వదతాం గణౌ ॥ ౨౦ ॥ గణావూచతుః ॥ గాంధర్వాస్త్వేష లోకో౽
మీ గంధర్వాశ్చ శుభవ్రతాః । దేవానాం గాయనా హ్యేతే చారణాః స్తుతి
పాఠకాః ॥ ౨౧ ॥ గీతజ్ఞా అతిగీతేన తోషయంతి నరాధిపాన్ । స్తువంతి చ
ధనాఢ్యాంశ్చ ధనలోభేన మోహితాః ॥ ౨౨ ॥ రాజ్ఞాం ప్రసాదలబ్ధాని సు
వాసాంసి ధనాన్యపి । ద్రవ్యాణ్యపి సుగంధీని కర్పూరాదీన్యనేకశః ॥ ౨౩ ॥
బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రయచ్ఛంతి గీతం గాయంత్యహర్నిశం । శ్రితాః శివమన
స్తేషాం నాట్యశాస్త్రకృతశ్రమాః ॥ ౨౪ ॥ తేన పుణ్యేన గాంధర్వో లోక
స్త్వేషాం విశిష్యతే । బ్రాహ్మణాస్తోషితా యద్వై గీతవిద్యార్జితైర్ధనైః ॥
౨౫ ॥ గీతవిద్యాప్రభావేన దేవర్షిర్నారదో మహాన్ । మాన్యో వైష్ణవ
లోకే వై శివశంభోశ్చాతివల్లభః ॥ ౨౬ ॥ తుంబురుర్నారదశ్చోభౌ దేవా
నామతిదుర్లభౌ । నాదరూపీ శివః సాక్షాన్నాదతత్త్వవిదాం హితః ॥ ౨౭ ॥
యది గీతం క్వచిద్గీతం శ్రీమద్ధరిహరాంతికే । మోక్షస్తు తత్ఫలం ప్రాహుః

సాన్నిధ్యమథవాతయోః ॥ ౨౮ ॥ గీతజ్ఞోయదిగీతేననాప్నోతిపరమంప దం । రుద్రస్యానుచరోభూత్వాతేనైవసహమోదతే ॥ ౨౯ ॥ అస్మిన్లో కేసదాకాలంసస్మృతిరేషాప్రగీయతే । తద్గీతమాలయాపూజ్యోదేవోహరి హరాసదా ॥ ౩౦ ॥ ఇతిశృణ్వన్గణాత్ప్రిపపునరన్యన్మనోహరం । శివశ ర్మాథపప్రచ్ఛకింసంజ్ఞంనగరంత్విదం ॥ ౩౧ ॥ గణావూచతుః ॥ అస్యాంవై ద్యాధరోలోకోనానావిద్యావిశారదాః । ఏతేవిద్యార్థినామన్నముపాన ద్వస్త్రకంబలం ॥ ౩౨ ॥ ఔషధాన్యపియచ్ఛంతితత్పీడాశమనానిహి । నా నాకలాఃశిక్షయంతివిద్యాగర్వవివర్జితాః ॥ ౩౩ ॥ శిష్యంపుత్రేణపశ్యం తివస్త్రతాంబూలభోజనైః । అలంకృతాశ్చసత్కన్యాధర్మాదుద్వాహ యంతిచ ॥ ౩౪ ॥ అభిలాషధియానిత్యంపూజయంతీష్టదేవతాః । ఏతైః పుణ్యైర్వసంతీహవిద్యాధరవరాఇమం ॥ ౩౫ ॥ యావదిత్థంకథాంచక్రు స్తావత్సంయమినీపతిః । ధర్మరాజోభిసంప్రాప్తోదేవదుందుభినిఃస్వనైః ॥ ౩౬ ॥ సౌమ్యమూర్తిర్విమానస్థోథమర్ణైశ్చైః పరివారితః । సేవాకర్మ సుచతురైర్భృత్యైస్త్రిచతురైఃసహ ॥ ౩౭ ॥ ధర్మరాజఉవాచ ॥ సాధుసాధుమహాబుద్ధేశివశర్మన్ద్విజోత్తమ । కులోచితంబ్రాహ్మణానాం భవతాప్రతిపాదితం ॥ ౩౮ ॥ వేదాభ్యాసఃకృతఃపూర్వంగురవశ్చాపితోషి తాః । ధర్మశాస్త్రపురాణేషుదృష్టోధర్మస్త్వయాఽనృతః ॥ ౩౯ ॥ క్షాలితంముక్తిపుర్యద్భిరాశుగంత్రుశరీరకం । కోవిదోఽస్తిభవానేవజీవి తేజీవితేతరే ॥ ౪౦ ॥ కలేవరంపూతిగంధినసదైవాశుచిభాజనం । సుతీర్థపుణ్యావ స్థ్యానసమ్యగ్వినిమితంత్వయా ॥ ౪౧ ॥ అతఏవహిపాండిత్యమాద్రియంతే విచక్షణాః । అహఃక్షేపంనక్షిపంతిక్షణమేకంహితేబుధాః ॥ ౪౨ ॥ నిమే షాన్వంచపార్థమర్త్యేషాప్రిణంతిప్రాణినోధ్రువం । తత్రాపినప్రవర్తేయు రథుకర్మణిగర్హితే ॥ ౪౩ ॥ స్థిరాపాయఃసదాకాయోనక్షణంనిధనేఽవ తి । తస్మాద్ధఃప్రాథకార్యేకింనయతేతభవానివ ॥ ౪౪ ॥ సత్వరంగత్వరం చాయులోకఃశోకసమాకులః । తస్మాద్ధర్మేమతిఃకార్యాభవతేవసుధా

ర్మితైః ॥ ౪౫ ॥ సత్కర్మణో విపాకోఽయంతవైవంధ్యానమాప్యహో,
యదేతౌ భగవద్భక్తౌ సఖిత్వంభవతో గతౌ ॥ ౪౬ ॥ మమాజ్ఞా దీయతాం
తస్మాత్సాహాయ్యంకరవాణి కిం । యత్కర్తవ్యంమాదృశైస్తైతత్కృతం
భవత్తైవహి ॥ ౪౭ ॥ అద్యధన్యతరోఽస్మీహ యద్దృష్టౌ భగవద్గణౌ । సేవా
సదైవమేజ్ఞాప్యా శ్రీమచ్చరణసన్నిధౌ ॥ ౪౮ ॥ తతః ప్రస్థాపితస్తాభ్యాం ప్రా
విశత్స పురీంయమః । అప్రాక్షీచ్చతతో విప్రస్తౌ గణౌ ప్రస్థితే యమే ॥ ౪౯ ॥
శివశర్మోవాచ ॥ సాధూదయంధర్మరాజోఽనుసావ్యతరాకృతిః । ధ
ర్మాణ్యేవచాఽస్యస్యమనః ప్రీతికరాణిచ ॥ ౫౦ ॥ పురీసంయమనీ సేయమ
తీవశుభలక్షణా । ఆకర్ణ్య యస్యనామాపి పాపినోఽతీవబిభ్యతి ॥ ౫౧ ॥
యమరూపంవర్ణయంతి మర్త్యలోకేఽన్యథాజనాః । అన్యథాఽయం
మయాదృష్టో బ్రూతంతత్కారణంగణౌ ॥ ౫౨ ॥ కేనపశ్యంత్యముంలో
కంనివసంతితథాత్ర కే । ఇదమేవాస్యకింరూపంకించాన్యచ్చనివేద్యతాం ॥
౫౩ ॥ గణావూచతుః ॥ శృణుసౌమ్య సుసౌమ్యోఽసౌదృశ్యతేఽత్రభ
వాదృశైః । ధర్మమూర్తిః ప్రకృత్యైవనిఃశంకైః పుణ్యరాశిభిః ॥ ౫౪ ॥
అయమేవహి పింగాక్షః క్రోధరక్తాంతలోచనః । దంష్ట్రాకరాలవదనో వి
ద్యుల్లలనభీషణః ॥ ౫౫ ॥ ఊర్ధ్వకేశోఽతికృష్ణాంగః ప్రలయాంబుదనిః
స్వనః । కాలదండోద్యతకరో భ్రుకుటీకుటిలాననః ॥ ౫౬ ॥ ఆనయైనంపా
తయైనంబధానాముంచదుర్దమ । ఘాతయైనంసుదుర్వృత్తంమూర్ధ్ని
తీవ్రమయోఘనైః ॥ ౫౭ ॥ ఆతాడయైనందుర్వృత్తంధృత్వాపాదాశి
లాతలే । ఉత్పాటయాస్యనేత్రే త్వంనిధాయచరణంగలే ॥ ౫౮ ॥ ఏత
స్యగల్లావుత్ఫుల్లౌ క్షురేణాశువిపాటయ । పాశేనకంఠంబద్ధ్వాస్యసముల్లం
బయభూరుహే ॥ ౫౯ ॥ విదారయాస్యమూర్ధానంకరపత్రేణదారువత్ ॥
పార్ష్ణిఘాతైర్ఘ్నతాస్యాన్యంసముచ్చూర్ణయదారుణైః ॥ ౬౦ ॥ ప
రదారపరిష్వంగకరంఛింధ్యస్యపాపినః । పరదారగృహంయాతుః పా
దౌచాస్యవిఖండయ ॥ ౬౧ ॥ సూచీభీ రోమకూపేషుతనుంవ్యధిహి సర్వ

తః । దాతుఃపరకలత్రాణింగేనఖపఙ్త్తీర్దురాత్మనః ॥ ౬౨ ॥ పరదార
మాఃఖాఘ్రాతుమ్ముఖేనిష్ఠీవయాస్యహి । వక్తుఃపరాపవాదస్యకీలంతీక్ష్ణం
ముఖేక్షిప ॥ ౬౩ ॥ భర్జనైర్యైనంచణకవత్తప్తవాలుకకర్పరైః । భ్రా
ష్ట్రైర్వికటవక్త్రైస్త్వంపరసంతాపకారిణం ॥ ౬౪ ॥ దోషారోపంసదాక
ర్తుర్నరదోషేకూరలోచన । నిమజ్జయాస్యవదనంపూయశోణితకర్దమే॥
౬౫ ॥ అదత్తపరవస్తూనాంగృహ్యాతఃకరపల్లవం । ఆప్లుత్యాప్లుత్యతైలేన
తప్తాగారేపచోత్కట ॥ ౬౬ ॥ అపవాదంగురోర్వక్తుర్నిందాకర్తుఃసు
పర్వణాం । తప్తలోహశలాకాశ్చముఖేభీషణనిక్షిప ॥ ౬౭ ॥ పరమర్మ
స్పృశశ్చాస్యపరచ్ఛిద్రంప్రకాశితుః । సుతప్తామోమయీఃశంకూన్స
ర్వసంధిషురోపయ ॥ ౬౮ ॥ అన్యేనదీయమానేస్వనిషేధుఃపాపకారిణః॥
ఆచ్ఛిత్త్యపరవృత్తీనాంజిహ్వాంఛింధ్యస్యదుర్ముఖ ॥ ౬౯ ॥ దేవస్వభోక్తుః
క్రోడాస్యబ్రాహ్మణస్వస్యభోజనః। విదార్యోదరమస్యాశువిట్ క్రిమిభిఃపరిపూ
రయ ॥ ౭౦ ॥ నదేవార్థేనపిత్రర్థేనాతిథ్యర్థేపచేత్క్వచిత్ । తమ
ముంస్వార్థపక్తారంకుంభీపాకేపచాంధక ॥ ౭౧ ॥ ఉగ్రాస్యశిశుహంతా
రమముంవిశ్రంభఘాతినం । కృతఘ్నంనయవేగేనమహారౌరవరౌరవం॥
౭౨ ॥ బ్రహ్మఘ్నంచాంధతామిస్రేసురాపంపూయశోణితే । కాలసూత్రే
హేమచోరంసువీచౌగురుతల్పగం ॥ ౭౩ ॥ తత్సంసర్గిణమావర్షమసిప
త్రవనేతథా । ఏతాన్మహాపాతకినస్తప్తతైలకటాహకే ॥ ౭౪ ॥ ఆప్లు
త్యాప్లుత్యదుర్దంష్ట్రకాకోలైర్లోహతుండకైః।సంత్రోద్యనానాన్పా
పిష్ఠాన్నిత్యంకల్పంనివాసయ ॥ ౭౫ ॥ స్త్రీఘ్నంగోఘ్నంచమిత్రఘ్నం
కూటశాల్మలిపాదపే । ఉల్లంబయచిరంకాలమూర్ధ్వపాదమధోముఖం॥
౭౬ ॥ త్వచమస్యచసందంశైస్త్రోటయత్వంమహాభుజ । ఆశ్లేషితుమ్మితత్రి
పత్న్యాభుజావుత్పాటయాశుచ ॥ ౭౭ ॥ జ్వాలాక్లీబేమహాఘోరేనరకేఽ
ముంనిపాతయ । యోవహ్నినాదాహయతిపరక్షేత్రంపరాలయం ॥ ౭౮ ॥
కాలకూటేచగరదంకూటసాక్ష్యాభివాదినం। మానకూట్తులాకూటం

కంఠమోటేనిపాతయ ॥ ౪౯ ॥ లాలాపిబేచదుష్పేప్రిత్యతీర్థాప్సుష్ఠీవి
నంనయ । అనుపాకేచగర్భఘ్నంశూలపాకేఽన్యతాపినం ॥ ౫౦ ॥ రస
విక్రయిణంవిప్రమిక్షుయంత్రైప్రపీడయ । ప్రజాపీడాకరంభూపమంధకూ
పేనిపాతయ ॥ ౫౧ ॥ గోతిలాంశ్చతురంగాంశ్చవిక్రేతారంద్విజాధమం ।
మాతులాన్యాఃసురాయాశ్చవిక్రేతారంహలాయుధ ॥ ౫౨ ॥ ముసలో
లూఖలైర్వైశ్యంకండయైనంపునఃపునః । శూద్రంద్విజావమంతారంద్వి
జాగ్రేషంచసెవినం ॥ ౫౩ ॥ అధోముఖేచనరకేదీర్ఘగ్రీవప్రపీడయ ॥
౫౪ ॥ శూద్రంబ్రాహ్మణజేతారంవైశ్యంబ్రాహ్మణమానినం । క్షత్రియం
యాజకంచాపివిప్రంవేదవివర్జితం ॥ ౫౫ ॥ లాక్షాలవణమాంసానాం
సతైలవిషసర్పిషాం । ఆయుధేక్షువికారాణాంవిక్రేతారంద్విజాధమం ॥
౫౬ ॥ పాశపాణేకశాపాణేబద్ధ్వైవతాంశ్చరణేదృఢం । ఘాతయంతౌక
శాఘాతైర్నయతంతప్తకర్దమే ॥ ౫౭ ॥ ఇమాంస్త్రియంశ్లేషయాశు
పుంశ్చలీంకులకల్మషాం । తేనోపపతినాసార్ధంతప్తాయసమయేనచ ॥ ౫౮ ॥
స్వయంగృహీత్వానియమంయస్త్యజేదజితేంద్రియః । తంప్రాపయదు
రాధర్షంబహుభ్రమరదంశకె ॥ ౫౯ ॥ ఇత్యాదిజల్పైర్దుర్వృత్తైః
శ్రూయతెదూరతోయమః । స్వకర్మశంకితైఃపాపైర్దృశ్యతేఽతిభయం
కరః ॥ ౬౦ ॥ యేప్రజాఃపాలయంతీహపుత్రానేవనిజౌరసాన్ । దండ
యంతిచధర్మేణభూపాస్తేఽస్యసభాసదః ॥ ౬౧ ॥ వర్ణాశ్రమాశ్చయ
ద్రాష్ట్రేఽనుతిష్ఠంతినిజాంక్రియాం । కాలేనాపన్ననిధనాభూపాస్తేఽస్య
సభాసదః ॥ ౬౨ ॥ నైవదీనోనదుర్వృత్తోనాపద్గ్రస్తోనశోకభాక్ । యే
షాంరాష్ట్రేప్రదృశ్యంతేభూపాస్తేఽస్యసభాసదః ॥ ౬౩ ॥ బ్రాహ్మణాః
క్షత్రియావైశ్యాఃస్వధర్మనిరతాఃసదా । అన్యేపియేసంయమినఃసంయ
మిన్యాంవసంతితె ॥ ౬౪ ॥ ఉశీనరఃసుధన్వాచవృషపర్వాజయద్రథః ।ర
జిఃసహస్రజిత్కుక్షిర్దృఢధన్వారిపుంజయః ॥ ౬౫ ॥ యువనాశ్వోదంత
వక్త్రోనాభాగోరిపుమంగలః । కరంధమోధర్మసేనఃపరమర్దిపరాం.

తకః ॥ ౯౬ ॥ ఏ తేచాన్యేచబహవో రాజానో నీతివర్తినః । ధర్మాధర్మవి
చారజ్ఞాః సుధర్మాయాంసమాసతే ॥ ౯౭॥ అన్యచ్చ తేప్రవక్ష్యామి యేనప
శ్యంతిభాస్కరిం । దండపాశోద్యతకరాన్ దూతాన్ సుగాత్సర్వాక్వచిత్ ॥
౯౮ ॥ గోవిందమాధవముకుందహరేమురారేశంభోశివేశశశిశేఖరశూ
లపాణే । దామోదరాచ్యుతజనార్దనవాసుదేవత్యాజ్యాభటాయఇతి
సంతతమామనంతి ॥ ౯౯ ॥ గంగాధరాంధకరిపోహరనీలకంఠవైకుంఠ
కైటభరిపోకమఠాబ్జపాణే । భూతేశఖండపరశోమృడచండికేశత్యాజ్యా
భటాయఇతిసంతతమామనంతి॥౧౦౦॥విష్ణోనృసింహమధుసూదనచక్రపా
ణేగౌరీశశంకరకృపాకరచంద్రచూడ । నారాయణాసురనిబర్హణశార్ఙ్గ
పాణేత్యాజ్యాభటాయఇతిసంతతమామనంతి॥౧॥ మృత్యుంజయోగ్రవిష
మేక్షణకామశత్రో శ్రీకాంతపీతవసనాంబుదనీలశౌరే। ఈశానకృత్తివసనత్రి
దశైకనాథ త్యాజ్యాభటాయఇతిసంతతమామనంతి ॥౨॥ లక్ష్మీపతేమధు
రిపోపురుషోత్తమాద్య శ్రీకంఠదిగ్వసనశాంతపినాకపాణే । ఆనందకందధ
రణీధరపద్మనాభ త్యాజ్యాభటాయఇతిసంతతమామనంతి ॥ ౩ ॥ సర్వేశ్వ
రత్రిపురసూదనదేవదేవబ్రహ్మణ్యదేవగరుడధ్వజశంఖపాణే । త్ర్యక్షోర
గాభరణబాలమృగాంకమౌతే త్యాజ్యాభటాయఇతిసంతతమామనంతి ॥
౪ ॥ శ్రీరామరాఘవరమేశ్వరరావణారే భూతేశమన్మథరిపో ప్రమథాధినా
థ । చాణూరమర్దనహృషీకపతేమురారే త్యాజ్యాభటాయఇతిసంతత
మామనంతి ॥ ౫ ॥ శూలిన్ గిరీశరజనీశకలావతంసకంసప్రణాశనసనాత
నకేశినాశ । భర్గత్రినేత్రభవభూతపతేపురారేత్యాజ్యాభటాయఇతిసం
తతమామనంతి ॥ ౬ ॥ గోపీపతేయదుపతేవసుదేవసూనోకర్పూరగౌర
వృషభధ్వజఫాలనేత్ర । గోవర్ధనోద్ధరణధర్మధురీణగోపత్యాజ్యాభటా
యఇతిసంతతమామనంతి ॥ ౭ ॥ స్థాణోత్రిలోచనపినాకధరస్మరారేకృ
ష్ణానిరుద్ధకమలాకరకల్మషారే । విశ్వేశ్వరత్రిపథగార్ద్రజటాకలాపత్యా
జ్యాభటాయఇతిసంతతమామనంతి ॥ ౮ ॥ అష్టోత్తరాధికశతేనసుచారు

నామ్నాంసందర్భితాంలలితరత్నకదంబకేన । సన్నాయకాంద్రృఢగు
ణాంద్విజకంఠగాంయఃకుర్యాదిమాంసజనుషాహోసయమంనపశ్యేత్ ॥౯
ఇత్థంద్విజేంద్రనిజభృత్యగణాన్సదైవసంశిక్షయేదవనిగాన్సహిధర్మరా
జః । అన్యేపియేహరికథాంకథరాధరాయాం తేదూరతఃపునరహోప్య
వర్జనీయాః ॥ ౧౧౦ ॥ అగస్తిరువాచ ॥ యోధర్మరాజరచితాంలలి
తప్రబంధాంనామావలీంసకలకల్మషబీజహంత్రీం । ధీరోత్రకౌస్తుభభృ
తఃశశిభూషణస్యనిత్యంజపేత్తునరసంసపిబేన్నమాతుః ॥ ౧౧ ॥ ఇతిశృణ్వ
న్కథాంరమ్యాంశివశర్మాప్రియేఽనఘాం । ప్రహృష్టవక్త్రఃపురతోదద
ర్శాప్సరసాంపురీం ॥ ౧౧౨ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే య
మలోకవర్ణనంనామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ... *

శివశర్మోవాచ ॥ కాఇమారూపలావణ్యసౌభాగ్యనిధయస్త్రియః ।
దివ్యాలంకారధారిణ్యోదివ్యభోగసమన్వితాః ॥ ౧ ॥ గణావూచతుః ॥ ప
తాహారవిలాసిన్యోయజ్ఞభాజాంప్రియంకరాః।గీతజ్ఞానృత్యకుశలావాద్యవి
ద్యావిచక్షణాః ॥ ౨ ॥ కామకేలికలాభిజ్ఞాద్యూతవిద్యావిశారదాః । ర
సజ్ఞాభావవేదిన్యశ్చతురాశ్చోచితోక్తిషు ॥౩ ॥ నానాదేశవిశేషజ్ఞానానా
భాషాసుకోవిదాః । సంకేతోదంతనిపుణాస్వైకాస్స్వైరచరాముదా ॥౪॥
లీలానర్మసుసాభిజ్ఞాఃసుప్రలాపేషుపండితాః। యూనాంమనాంసిసతతం
స్వైహావైరమయంత్యమూః ॥ ౫ ॥ నిర్మథ్యమానాత్క్షీరోదాత్పూ
ర్వమప్సరసస్త్వమూః। నిఃసృతాస్త్రీజగజ్జేతుర్మోహనాస్త్రంమనోభువః॥
౬ ॥ ఊర్వశీమేనకారంభాచంద్రలేఖాతిలోత్తమా । వపుష్మతీకాంతిమతీలీ
లావత్యుత్పలావతీ ॥ ౭ ॥ అలంబుసాగుణవతీస్థూలకేశీకలావతీ । కలాని
ధిర్గుణనిధిఃకర్పూరతిలకోర్వరా ॥ ౮ ॥ అనంగలతికాచాపితథామదన
మోహినీ । చకోరాక్షీచంద్రకలాతథామునిమనోహరా ॥ ౯ ॥ గ్రావ
ద్రావాతపోద్వేష్ట్రీచారునాసాసుకర్ణికా । దారుసంజీవినీసుశ్రీః

తుశుల్కా-శుభాననా ॥ ౧౦ ॥ తపఃశుల్కా-తీర్థశుల్కా-దానశుల్కా-హి
మావతీ । పంచాశ్వమేధికాచైవరాజసూయార్థినీతథా॥౧౧॥అష్టాగ్ని
హోమికాతద్వద్వాజపేయశతోద్భవా । ఇత్యాద్యప్సరసాం శ్రేష్ఠంసహ
స్రంషష్టిసంమితం ॥౧౨॥ ఏతస్మిన్నప్సరోలోకేవసంత్యన్యాఅపిస్త్రియః।
సదాస్ఖలితలావణ్యాః సదాస్ఖలితయౌవనాః ॥ ౧౩ ॥ దివ్యాంబరాది
వ్యమాల్యాదివ్యగంధానులేపనాః । దివ్యభోగైఃసుసంపన్నాఃస్వేచ్ఛావి
ధృతవిగ్రహాః ॥ ౧౪ ॥ కృత్వామాసోపవాసానిస్ఖలంతిబ్రహ్మచర్యతః ।
సకృదేవద్విఃకృత్వోవాత్రిఃకృత్వోవైవయోగతః ॥ ౧౫ ॥ తాఇమాదివ్య
భోగిన్యోరూపలావణ్యసంపదః । నివసంత్యప్సరోలోకేసర్వకామసమన్వి
తాః ॥ ౧౬ ॥ కృత్వావ్రతానిసాంగానికామికానివిధానతః । భవంతిస్వై
రచారిణ్యోదేవభోగ్యాఇహాగతాః ॥ ౧౭ ॥ పతివ్రతధృతానార్యోబలేన
బలినాధృతాః । భర్తృబుద్ధ్యారమంతేతంకదాచిత్తాఇమాద్విజ ॥ ౧౮ ॥
భర్తరిప్రోషితేయాశ్చబ్రహ్మచర్యవ్రతాఃసదా । విప్లవంతేసకృద్దైవా
త్తాఏతావామలోచనాః ॥ ౧౯ ॥ కుసుమానిసుగంధీనిసువాసంచందనం
తథా । సుసారంచాపికర్పూరంసుసూక్ష్మాణ్యంబరాణిచ ॥ ౨౦ ॥ పర్ణా
నిబుజితారాణిజీర్ణానికఠినానిచ । సాగ్రాణిస్వర్ణవర్ణాని[illegible]లనీలశి
రాణిచ ॥ ౨౧ ॥ సువాసోపస్కరాఢ్యానినాగవల్ల్యాద్విజోత్తమ । శ
య్యావిచిత్రాభరణారతిశాలోచితానిచ ॥ ౨౨ ॥ బహుకౌతుకవస్తూని
సమర్చ్యద్విజదంపతీ । భోగదానమిదంకామ్యంప్రతిసంక్రమణంరవేః ॥
౨౩ ॥ కింవాప్రతివ్యతీపాతమేకసంవత్సరావధి । కోదాదితిచమంత్రేణ
యాదద్యాద్వరవర్ణినీ ॥ ౨౪ ॥ కామరూపధరోదేవఃప్రీయతామితివా
దినీ । సాశ్రేష్ఠాఽప్సరసాంమధ్యేవసేత్కల్పమిహాంగనా ॥ ౨౫ ॥ కన్యా
రూపధరాకాచిద్యాభుక్తాకేనచిత్క్వచిత్ । దేవరూపేణతంకాలమా
రభ్యబ్రహ్మచారిణీ ॥ ౨౬ ॥ తదేవవృత్తంధ్యాయంతీనిధనంయాతికాల
తః । దివ్యరూపధరాసేహజాయతేదివ్యభోగభాక్ ॥ ౨౭ ॥ నిధానమప్స

రోలోకస్యేతిశృణ్వన్ ద్విజాగ్రణీః। సౌరంలోకమథప్రాప్యతపోనసహిమా
నగః ॥ ౨౮ ॥ యథాకదంబకుసుమంకింజల్కైఃసర్వతోవృతం । దేదీప్య
మానంహితథాసహంతాద్భానుభానుభిః ॥ ౨౯ ॥ దూరాద్రవింసవిజ్ఞా
యస్మృతతామరసద్వయం । నవభిర్యోజనానాంచసహస్రైస్సంమితేనహి
౩౦ ॥ విచిత్రైకచక్రేణసప్తసప్తియుతేనచ । అనూరుశాధిష్ఠితేనపుర
తోధృతరశ్మినా ॥ ౩౧ ॥ అప్సరోమునిగంధర్వసర్పగ్రామణినైఋ
తైః। స్యందనేనాతిజవినాప్రణామకృతాంజలిః ।౩౨ ॥ తస్యప్రణామం
దేవోపిభ్రూభంగేనానుమన్యచ । అతిదూరంనభోవర్త్మవ్యతిచక్రామస
క్షణాత్ ॥ ౩౩ ॥ ప్రక్రాంతేద్యుమణౌదూరంశివశర్మాతిశర్మవాక్ ।ప్రో
వాచభగవద్భక్త్యాకథంలభ్యంరవేఃపదం ॥ ౩౪ ॥ ఏతదిచ్ఛామ్యహంశ్రో
తుమాచక్షాథాంమమాగ్రతః । సతాంసాప్తపదీమైత్రీతస్మైమైత్ర్యా
ప్రణోదితౌ ॥ ౩౫ ॥ గణావూచతుః ॥ శృణుద్విజమహాప్రాజ్ఞత్వయ్యక
థ్యంనకించన । సత్సంగాదేవసాధూనాంసత్కథాసంప్రవర్తతే ॥ ౩౬ ॥
నియంతాసర్వభూతానాంయఏకఃకారణంపరం।అనామాగోత్రరహితో
రూపాదిపరివర్జితః ॥ ౩౭॥ ఆవిర్భావతిరోభావాయద్భ్రూనర్తనవర్తి
నా । సఏవంవక్తిసతతంసర్వాత్మావేదపూరుషః ॥ ౩౮ ॥ యోసావాదిత్య
పురుషఃసోసావహమితిస్ఫుటం । అంధంతమఃప్రవిశంతియేచైవాన్యము
పాసతే ॥ ౩౯ ॥ నిశ్చితార్థంశ్రుతిమిమాంబ్రాహ్మణాస్తేద్విజోత్తమ
తమేకముపతిష్ఠంతేనిశ్చిత్యేతిపునఃపునః ॥ ౪౦ ॥ ఉపలభ్యచసావిత్రీంనో
పతిష్ఠంతయఃపరాం । కాలేత్రికాలంసప్తాహాత్సపతేన్నాత్రసంశయః ॥ ౪౧
తావత్ప్రతిజపంస్తిష్ఠేద్యావదర్ధోదయోరవేః । ఆసనస్థోజపేత్సా
నీప్రత్యగాతారకోదయాత్ ॥ ౪౨ ॥ సాదిత్యాంమధ్యమాంసంధ్యాంజ
పేదాదిత్యసంముఖః । కాలలోపోనకర్తవ్యస్తతఃకాలంప్రతీక్షయేత్
౪౩ ॥ కాలేఫలంత్యోషధయఃకాలేపుష్పంతిపాదపాః । వర్షంతితోయ
దాఃకాలేతస్మాత్కాలంనలంఘయేత్ ॥ ౪౪ ॥ మందేహాదేహనాశాయ

ముదయాస్తమయే రవిః । సమీహతే ద్విజోత్సృష్టం మంత్రతోయాంజలి
త్రయం ॥ ౪౫॥ గాయత్రీమంత్రతోయాఢ్యం దత్తం యేనాంజలిత్రయం।
కాలే సవిత్రే కిం న స్యాత్తేన దత్తం జగత్త్రయం ॥ ౪౬ ॥ కింకిం న సవితా సూతే
కాలే సమ్యగుపాసితః । ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం వసూని సపశూని చ॥౪౭॥
మిత్రపుత్రకలత్రాణి క్షేత్రాణి వివిధాని చ । భోగానష్టవిధాంశ్చాపి స్వర్గం
చాప్యపవర్గకం ॥౪౮ ॥ అష్టాదశసు విద్యాసు మీమాంసాతిగరీయసీ । త
తోపి తర్కశాస్త్రాణి పురాణం తేభ్య ఏవ తే ॥ ౪౯ ॥ తతోపి ధర్మశాస్త్రా
ణి తేభ్యో గుర్వీ శ్రుతిర్ద్విజ । తతోప్యుపనిషచ్ఛ్రేష్ఠా గాయత్రీ చ తతో
ధికా ॥ ౫౦ ॥ దుర్లభా సర్వమంత్రేషు గాయత్రీ ప్రణవాన్వితా। న గాయ
త్ర్యాధికం కించిత్త్రయీషు పరిగీయతే ॥ ౫౧॥ న గాయత్రీసమో మంత్రో
న కాశీసదృశీ పురీ । న విశ్వేశసమం లింగం సత్యం సత్యం పునః పునః ॥ ౫౨ ॥
గాయత్రీ వేదజననీ గాయత్రీ బ్రాహ్మణప్రసూః ।గాతారం త్రాయతే యస్మా
ద్గాయత్రీ తేన గీయతే ॥ ౫౩ ॥ వాచ్యవాచకసంబంధో గాయత్ర్యాః సవి
తుర్ద్వయోః । వాచ్యోసౌ సవితా సాక్షాద్గాయత్రీ వాచికా పరా ॥౫౪ ॥
ప్రభావేణైవ గాయత్ర్యాః క్షత్రియః కౌశికో వశీ । రాజర్షిత్వం పరిత్య
జ్య బ్రహ్మర్షిపదమీయివాన్ ॥ ౫౫ ॥ సామర్థ్యం ప్రాప చాత్యుచ్చైరన్య
ద్భువనసర్జనే । కింకిం న దద్యాద్గాయత్రీ సమ్యగేవముపాసితా ॥ ౫౬ ॥ న
బ్రాహ్మణో వేదపాఠాన్న శాస్త్రపఠనాదపి। దేవ్యాస్త్రికాలమభ్యాసాద్బ్రా
హ్మణః స్యాద్ద్వినాన్యథా ॥ ౫౭ ॥ గాయత్ర్యేవ పరం విష్ణుర్గాయత్ర్యేవ
పరః శివః । గాయత్ర్యేవ పరో బ్రహ్మా గాయత్ర్యేవ త్రయీ తతః ॥ ౫౮ ॥
దేవత్రయం స భగవానంశుమాలీ దివాకరః। సర్వేషామపి హాసాం రాశిః కా
లః కాలప్రవర్తకః ॥ ౫౯ ॥ అర్ఘముద్దిశ్య సతతమస్మల్లోకనివాసినః । శ్రు
తిం హ్యుదాహరంతీమాం సారాసారవివేకినః ॥౬౦ ॥ ఏషో హ దేవః ప్రదిశో
ను సర్వాః పూర్వో హ జాతః స ఉ గర్భే అంతః । స ఏవ జాతః స జనిష్యమాణః
ప్రత్యఙ్ జనాస్తిష్ఠతి సర్వతోముఖః ॥ ౬౧ ॥ సదైవముపతిష్ఠేరన్సౌరైః

సూక్తైరతంద్రితాః। యేనమస్త్యాత్ర తేవిప్రావిప్రాభాస్కరసన్నిభాః॥౬౨॥
పుష్యార్కేఽప్యథహస్తార్కేమూలార్కే ప్యథవాద్విజ। ఉత్తరార్కేఽథ
యత్కార్యంతత్ఫలత్యేవనాన్యథా॥౬౩॥ పౌషేమాస్యర్కదివసేయఃస్నా
త్వాభాస్కరోదయే। దానంహోమంజపంకుర్యాదర్వామకర్ణస్యసువ్రతః॥
౬౪॥ శ్రద్ధావానేకభక్తశ్చకామక్రోధవివర్జితః। సహాప్సరోభిర్ద్యుతిమా
న్వసేదత్రభోగవాన్ ॥ ౬౫ ॥ అయనేవిషువేచాపిషడశీతిముఖేషువా।
విషువద్యాంచయేదద్యుర్మహాదానానిసువ్రతాః ॥ ౬౬ ॥ తిలాన్జు
హ్వతిసాజ్యాంశ్చబ్రాహ్మణాన్భోజయంతిచ। పిత్రూనుద్దిశ్యచశ్రాద్ధంయేకు
ర్వంతివిపశ్చితః ॥ ౬౭ ॥ మహాపూజాంచయేకుర్యుర్మహామంత్రాన్జ
పంతిచ। తేఽత్రవైకర్తనేలోకేవికర్తనసమప్రభాః ॥ ౬౮ ॥ నదరిద్రా
నదుఃఖార్తానవ్యాధిపరిపీడితాః। సంక్రమేష్వర్కభక్తాయేనవిరూపానదు
ర్భగాః ॥ ౬౯ ॥ సంక్రమేషునరైర్యైర్దత్తంనస్నాతంతీర్థవారిషు। వి
శేషహోమోనకృతఃకపిలాజ్యప్లుతైస్తిలైః ॥ ౭౦ ॥ తేదృశ్యంతేప్రతి
ద్వారంవిహీననయనాననాః। దేహిదేహీతిజల్పంతోదేహినఃసపటచ్చ
రాః ॥ ౭౧ ॥ సమంకృష్ణాలకేనాపియోదద్యాత్కాంచనంకృతీ। సూర్య
గ్రహేకురుక్షేత్రేసవసేదత్రపుణ్యభాక్ ॥౭౨॥ సర్వంగంగాసమంతోయం
సర్వేబ్రహ్మసమాద్విజాః। సర్వందేయంస్వర్ణసమంరాహుగ్రస్తేదివాక
రే ॥ ౭౩ ॥ దత్తంజప్తంహుతంస్నాతంయత్కించిత్సదనుష్ఠితం। భానూ
పరాగేశ్రాద్ధాదితద్ధేతుర్బ్రధ్నసంనిధిః ॥ ౭౪ ॥ రవివారేసంక్రమశ్చేదు
పరాగోఽథవాభవేత్। తదాయదర్జితంపుణ్యంతదిహాక్షయమాప్యతే॥
౭౫॥ భానువారోఽథవాషష్ఠ్యాంసప్తమ్యామథజాయతే। తదాయత్సు
కృతంకర్మకృతంతదిహభుజ్యతే ॥ ౭౬ ॥ హంసోభానుఃసహస్రాంశుస్తపన
స్తాపనోరవిః। వికర్తనోవివస్వాంశ్చవిశ్వకర్మావిభావసుః ॥ ౭౭ ॥ విశ్వరూ
పోవిశ్వకర్తామార్తండోమిహిరోంఽశుమాన్। ఆదిత్యశ్చోష్ణగుఃసూర్యో
ఽర్యమాబ్రధ్నోదివాకరః ॥౭౮॥ ద్వాదశాత్మాసప్తహయోభాస్కరోఽహ

స్కారఃఖగః । సూరః ప్రభాకరః శ్రీమాన్లోకచక్షుర్గ్రహేశ్వరః ॥ ౪౯ ॥
త్రిలోకేశో లోకసాక్షీ తమోఽరిః శాశ్వతః శుచిః । గభస్తిహస్త స్తీవ్రాంశు స్త
రణిః సుమహోరణిః ॥ ౫౦ ॥ ద్యుమణిర్హరిదశ్వోఽర్కో భానుమాన్భయ
నాశనః । ఛందోశ్వో వేదవేద్యశ్చ భాస్వాన్పూషా వృషాకపిః ॥ ౫౧ ॥ ఏక
చక్రరథో మిత్రో మందేహారి స్తమిస్రహా । దైత్యహా పాపహర్తా చ ధర్మో ధ
ర్మప్రకాశకః ॥ ౫౨ ॥ హేలికశ్చిత్రభానుశ్చ కలిఘ్నస్తార్క్ష్యవాహనః ।
దిక్పతిః పద్మినీనాథః కుశేశయకరో హరిః ॥ ౫౩ ॥ ఘర్మరశ్మిర్దుర్నిరీ
క్ష్యశ్చండాంశుః కశ్యపాత్మజః । ఏభిః సప్తతిసంఖ్యాకైః పుణ్యైః సూర్యస్య
నామభిః ॥ ౫౪ ॥ ప్రణవాదిచతుర్థ్యంతైర్నమస్కారసమన్వితైః । ప్ర
త్యేకముచ్చరన్నామ దృష్ట్వాదృష్ట్వా దివాకరం ॥ ౫౫ ॥ విగృహ్య పాణియు
గ్మేన తామ్రపాత్రం సునిర్మలం । జానుభ్యామవనీం గత్వా పరిపూర్య జలే
న చ ॥ ౫౬ ॥ కరవీరాదికుసుమైర్రక్తచందనమిశ్రితైః । దూర్వాంకురై
రక్షతైశ్చ నిక్షిప్తైః పాత్రమధ్యతః ॥ ౫౭ ॥ దద్యాదర్ఘ్యమనర్ఘ్యాయ
సవిత్రే ధ్యానపూర్వకం । ఉపమాలిసమానీయ తత్పాత్రం నాన్యదృఙ్మనాః ॥
౫౮ ॥ ప్రతిమంత్రం నమస్కుర్యాదుదయాస్తమయే రవిం । అనయా నా
మసప్తత్యా మహామంత్రరహస్యయా ॥ ౫౯ ॥ ఏవం కుర్వన్నరో జాతు న
దరిద్రో న దుఃఖభాక్ । వ్యాధిభిర్ముచ్యతే ఘోరైరపి జన్మాంతరార్జితైః ॥
౬౦ ॥ వినౌషధైర్వినా వైద్యైర్వినాపథ్యపరిగ్రహైః । కాలేన నిధనం ప్రా
ప్తః సూర్యలోకే మహీయతే ॥ ౬౧ ॥ ఇత్యేకదేశః కథితో భానులోకస్య స
త్తమ । మహాతేజోనిధేరస్య కోఽపి శేషమవైత్యహో ॥ ౬౨ ॥ స్వకర్ణవి
షయీకుర్వన్నితిపుణ్యకథామిమాం । క్షణాదాలోకయాంచక్రే క్రోష హేం
జిస్యమహాపురీం ॥ ౬౩ ॥ అగస్తిరువాచ ॥ శ్రుత్వా సారీం కథామేతా
మప్సరోలోకసంయుతాం । న దరిద్రో భవేత్కోఽపి నాధర్మేషు ప్రవర్త
తే ॥ ౬౪ ॥ బ్రాహ్మణైః సతతం శ్రావ్యమిదమాఖ్యానముత్తమం । వేదపా
ఠేన యత్పుణ్యం తత్పుణ్యఫలదాయకం ॥ ౬౫ ॥ బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వై

శ్యాః శృణ్వంతో౽ధ్యాయముత్తమం। పాతకానివిసృజ్యేహగతింయాస్యం
త్యనుత్తమాం ॥ ౯౬ ॥ ఇతి శ్రీ స్కందపురాణె కాశీఖండె అప్సరఃసూ
ర్యలోకవర్ణనంనామ నవమో౽ధ్యాయః ॥ ...

శివశర్మోవాచ ॥ రమయంతీమనోతీవ కాయంకస్యేయమీశితుః। నయ
నానందసందోహదాయినీపూరనుత్తమా ॥ ౧ ॥ గణావూచతుః ॥ శివశ
ర్మన్మహాభాగసుతీర్థఫలితద్రుమ। లోకో౽త్రరమతేవిప్రసహస్రాక్ష
పురీత్వియం ॥ ౨ ॥ తపోబలేనమహతావిహితా విశ్వకర్మణా। దివాపి
కౌముదీయస్యాః సౌధశ్రేణిశ్రియంశ్రయేత్ ॥ ౩ ॥ యదాకలానిధిఃక్వాపి
దర్శేదృశ్యత్వమావహేత్। తదాస్వప్రేయసీంజ్యోత్స్నాంసౌధేష్వేషుని
గూహయేత్ ॥ ౪ ॥ యదచ్ఛభిత్తౌ వీక్ష్యస్వపస్యయోపిద్విశంకితా। ము
గ్ధానాశువిశేచ్చిత్రమపిస్వాంచిత్రశాలికాం ॥ ౫ ॥ హర్మ్యేషునీలమణిభి
ర్నిర్మితేష్వత్రనిర్భయం। స్వనిలిమానమాధాయతమోహాఃస్వపితి
ష్వతి ॥ ౬ ॥ చంద్రకాంతశిలాజాలస్రుతమాత్రామలంజలం। తత్రచా
ధాయకలశైర్నేచ్ఛంత్యన్యజ్జలంజనాః ॥ ౭ ॥ కువిందానచసంత్యత్రనచ
తేపశ్యతోహరాః। చైలాన్యలంకృతీరత్రయతఃకల్పద్రుమోర్పయేత్
౮॥ గణకానాత్రవిద్యంతెచింతావిద్యావిశారదాః। యతశ్చికెతిసర్వే
షాంచింతాంచింతామణిద్రుతం ॥ ౯ ॥ సూపకారానసంత్యత్రరసకర్మ
విచక్షణాః। దుగ్ధేసర్వరసానేకాకామధేనురతోయతః ॥ ౧౦ ॥ కీర్తిరు
చ్చైఃశ్రవాయస్యసర్వతోవాజిరాజిషు। రత్నముచ్చైఃశ్రవాఃసోత్రహ
యానాంపౌరుషాధికః ॥ ౧౧ ॥ ఐరావతోదంతివరశ్చతుర్దంతోత్రరా
జతె। ద్వితీయఇవకైలాసోజంగమస్ఫటికోజ్జ్వలః ॥ ౧౨ ॥ తరురత్నంపా
రిజాతఃస్త్రీరత్నంసోర్వశీత్విహ। నందనంవనరత్నంచరత్నంమందాకినీ
హ్యపాం ॥ ౧౩ ॥ త్రయస్త్రింశత్సురాణాంయాఃకోటిఃశ్రుతిసమీరితా।
ప్రతీక్ష్యతేసా౽వసరంసేవాయైప్రత్యహంత్విహ ॥ ౧౪ ॥ స్వర్గేష్వింద్రప

ఛాదన్యన్నవిశిష్యేతకించన। యద్యత్త్రిలోక్యామైశ్వర్యంనతత్తుల్యమ
నేనహి ॥ ౧౫ ॥ అశ్వమేధసహస్రస్యలభ్యంపినిషయేనయత్ । కింకేనసతు
ల్యమన్యత్స్యాత్పవిత్రమథవామహత్ ॥ ౧౬ ॥ అర్చిష్మతీసంయమినీ
పుణ్యావత్యమలావతీ । గంధవత్యలకేశీచనైతత్తుల్యామహర్ధిభిః ॥ ౧౭ ॥
అయమేవసహస్రాక్షస్త్వయమేవదివస్పతిః । శతమన్యురయందేవోనా
మాన్యేతానినామతః ॥ ౧౮ ॥ సప్తాపిలోకపాలాయేతఏనంసముపాసతే।
నారదాద్యైర్మునివరైరయమాశీర్భిరీడ్యతే ॥ ౧౯ ॥ ఏతత్స్థైర్యే
ణసర్వేషాంలోకానాంస్థైర్యమిష్యతే। పరాజయాన్మహేంద్రస్యత్రై
లోక్యంస్యాత్పరాజితం ॥ ౨౦ ॥ దనుజామనుజాదైత్యాస్తపస్యంత్యుగ్ర
సంయమాః । గంధర్వయక్షరక్షాంసిమహేంద్రపదలిప్సవః ॥ ౨౧ ॥ స
గరాద్యామహీపాలావాజిమేధవిధాయకాః । కృతవంతోమహాయత్నం
శక్రైశ్వర్యజిఘృక్షవః ॥ ౨౨ ॥ నిష్ప్రత్యూహంక్రతుశతంయఃకశ్చి
త్కురుతేఽవనౌ । జితేంద్రియోఽమరావత్యాంసప్రాప్నోతిపులోమజాం॥
౨౩ ॥ అసమాప్తక్రతుశతావసంత్యత్రమహీభుజః । జ్యోతిష్టోమాదిభి
ర్యాగైర్యేయజంత్యపితేద్విజాః ॥ ౨౪ ॥ తులాపురుషదానాదిమహాదా
నానిషోడశ । యేయచ్ఛంత్యమలాత్మానస్తేలభంతేఽమరావతీం ॥ ౨౫॥
అక్లీబవాదినోధీరాఃసంగ్రామేష్వపరాఙ్ముఖాః। విక్రాంతావీరశయనేతేఽ
త్రతిష్ఠంతిభూభుజః ॥ ౨౬ ॥ ఇత్యుద్దేశాత్సమాఖ్యాతామహేంద్రనగరీస్థి
తిః । యాయజూకావసంత్యత్రయజ్ఞవిద్యావిశారదాః ॥ ౨౭ ॥ ఇమామ
ర్చిష్మతీంపశ్యవీతిహోత్రపురీంశుభాం । జాతవేదసియేభక్తాస్తేవసంత్యత్ర
సువ్రతాః ॥ ౨౮ ॥ అగ్నిప్రవేశంయేకుర్యుర్దృఢసత్త్వాజితేంద్రియాః ।
స్త్రియోవాసత్త్వసంపన్నాస్తేసర్వేఅగ్నితేజసః ॥ ౨౯ ॥ అగ్నిహోత్ర
రతావిప్రాస్తథాగ్నిబ్రహ్మచారిణః । పంచాగ్నివ్రతినోయేవైతేఽగ్నిలో
కేఽగ్నితేజసః ॥ ౩౦ ॥ శీతేశీతాపనుత్త్యైయస్త్వేధ్మభారాన్ప్రయచ్ఛ
తి । కుర్యాదగ్నిష్టికాంవాఽథసవసేదగ్నిసన్నిధౌ ॥ ౩౧ ॥ అనాథస్యాగ్ని

సంస్కారం యః కుర్యాచ్ఛ్రద్ధయాన్వితః । అశక్తః ప్రేరయేదన్యం సోఽగ్ని
లోకే మహీయతే ॥ ౩౨ ॥ జఠరాగ్నివివృద్ధ్యా యో దద్యాదాగ్నేయమౌ
షధం । మందాగ్నయే స పుణ్యాత్మా వహ్నిలోకే వసేచ్చిరం ॥ ౩౩ ॥ యజ్ఞో
పస్కరవస్తూని యజ్ఞార్థం ద్రవిణం తు వా । యథాశక్తి ప్రదద్యాద్యో హ్య
ర్చిష్మత్యాం వసేత్స వై ॥ ౩౪ ॥ అగ్నిరేకో ద్విజాతీనాం నిఃశ్రేయసకరః పరః ।
గురుర్దేవో వ్రతం తీర్థం సర్వమగ్నిర్వినిశ్చితం ॥ ౩౫ ॥ అపావనాని సర్వా
ణి వహ్నిసంసర్గతః క్షణాత్ । పావనాని భవంత్యేవ తస్మాద్యః పావకః స్మృతః ॥
౩౬ ॥ అపి వేదం విదిత్వాపి యస్త్యక్త్వా వై జాతవేదసం । అన్యత్ర బధ్నాతి ర
తిం బ్రాహ్మణో న స వేదవిత్ ॥ ౩౭ ॥ అంతరాత్మా హ్యయం సాక్షాన్నిశ్చితో
హ్యాశుశుక్షణిః । మాంసగ్రాసాన్న చేత్కస్మాత్స్త్రీణాం నో మాంసపేశికాం ॥
౩౮ ॥ తైజసీ శాంభవీ మూర్తిః ప్రత్యక్షా దహనాత్మికా । కర్త్రీ హర్త్రీ పా
లయిత్రీ వినైనాం కిం విలోక్యతే ॥ ౩౯ ॥ చిత్రభానురయం సాక్షాన్నేత్రం
త్రిభువనేశితుః । అంధంతమోమయే లోకే వినైనం కః ప్రకాశకః ॥ ౪౦ ॥
ధూపప్రదీపనైవేద్యపయోదధిఘృతైక్షవం । ఏతద్భుక్తం నిషేవంతే సర్వే
దివి దివౌకసః ॥ ౪౧ ॥ శివశర్మోవాచ ॥ కోఽయం కృశానుః కస్యాయం సూ
నుః కథమిదం పదం । ఆగ్నేయం లబ్ధమేతేన బ్రూత మేతన్మమాగ్రతః ॥ ౪౨ ॥
గణావూచతుః ॥ ఆకర్ణయ మహాప్రాజ్ఞ వర్ణయావో యథాతథం । యో
ఽయం యస్య యథానేన ప్రాపి జ్యోతిష్మతీ పురీ ॥ ౪౩ ॥ నర్మదాయాస్తటే
రమ్యే పురే నర్మపురే పురా । పురారిభక్తిః పుణ్యాత్మాభవద్విశ్వానరో
మునిః ॥ ౪౪ ॥ బ్రహ్మచర్యాశ్రమే నిష్ఠో బ్రహ్మయజ్ఞరతః సదా । శాండిల్య
గోత్రః శుచిమాన్ బ్రహ్మతేజోనిధిర్వశీ ॥ ౪౫ ॥ విజ్ఞాతాఖిలశాస్త్రార్థో లౌ
కికాచారచంచురః । కదాచిచ్చింతయామాస హృది ధ్యాత్వా మహేశ్వ
రం ॥ ౪౬ ॥ చతుర్ణామప్యాశ్రమాణాం కోఽతీవ శ్రేయసే సతాం । య
స్మిన్ ప్రాప్నోతి సంతుష్టః పరత్రేహ చ వా సుఖం ॥ ౪౭ ॥ ఇదం శ్రేయస్త్వి
దం శ్రేయస్త్విదం తు సుకరం భవేత్ । ఇత్థం సర్వం సమాలోచ్య గార్హ

ష్ఠ్యం ప్రశశంస హ ॥ ౪౮ ॥ బ్రహ్మచారీ గృహస్థో వా వానప్రస్థోఽథ భిక్షుకః ॥
ఏషామాధారభూతోఽసౌ గృహస్థో నాన్యథేతి చ ॥ ౪౯ ॥ దేవైర్మనుష్యైః
పితృభిస్తిర్యగ్భిశ్చోపజీవ్యతే । గృహస్థః ప్రత్యహం యస్మాత్తస్మాచ్ఛ్రేష్ఠో గృ
హాశ్రమీ ॥ ౫౦ ॥ అస్నాత్వా చాప్యహుత్వా నాఽదత్త్వా నాశ్నాతి యో
గృహీ । దేవాదీనామృణీభూత్వా నరకం ప్రతిపద్యతే ॥ ౫౧ ॥ అస్నాతా
శీ మలం భుఙ్క్తే త్వజపీ పూయశోణితం । అహుతాశీ కృమీన్భుఙ్క్తే హ్యదత్త్వా
విడ్విభోజనః ॥ ౫౨ ॥ బ్రహ్మచర్యం హి గార్హస్థ్యే యాదృక్కల్పనమో
జ్ఝితం । స్వభావచపలే చిత్తే క్ష్వత్వాత్కృత్స్నబ్రహ్మచారిణి ॥ ౫౩ ॥ హఠాద్వా
లోకభీత్యా వా స్వార్థాద్వా బ్రహ్మచర్యభాక్ । సంకల్పయతి చిత్తే చేత్కృత
మప్యకృతం తదా ॥ ౫౪ ॥ పరదారపరిత్యాగాత్స్వదారపరితుష్టితః ।
ఋతుకాలాభిగామిత్వాద్బ్రహ్మచారీ గృహీరితః ॥ ౫౫ ॥ విముక్తరాగ
ద్వేషో యః కామక్రోధవివర్జితః । సాగ్నిః సదారః స గృహీ వానప్రస్థాద్వి
శిష్యతే ॥ ౫౬ ॥ వైరాగ్యాద్గృహముత్సృజ్య గృహధర్మాన్హ్యదిస్మరేత్ ।
స భవేదుభయభ్రష్టో వానప్రస్థో న వా గృహీ ॥ ౫౭ ॥ అయాచితోపస్థిత
యా యో వృత్త్యా వర్తతే గృహీ । యేన కేనాపి సంతుష్టో భిక్షుకాత్స విశి
ష్యతే ॥ ౫౮ ॥ ప్రార్థయేద్యత్కృచిత్కించిద్దుష్ప్రాపం వా భవిష్యతి
అశనేషు న సంతుష్టః స యతిః పతితో భవేత్ ॥ ౫౯ ॥ గుణాగుణం విచార్యై
త్థం స వై విశ్వానరో ద్విజః । ఉద్వాహవిధానేన స్వోచితాం కులకన్యకాం ॥
౬౦ ॥ అగ్నిశుశ్రూషణరతః పంచయజ్ఞపరాయణః । షట్కర్మనిర
తో నిత్యం దేవపిత్రతిథిప్రియః ॥ ౬౧ ॥ ధర్మార్థకామాన్యుక్తాత్మా సో
ఽర్జయేత్స్వస్వకాలతః । పరస్పరమసంకోచం దంపత్యోరానుకూల్యతః ॥
౬౨ ॥ పూర్వాహ్ణే దైవికం కర్మ సాకం గోత్రకర్మకాండవిత్ । మధ్యం
దినే మనుష్యాణాం పితౄణామపరాహ్ణకే ॥ ౬౩ ॥ ఏవం బహుతిథే కాలే
గతే తస్యాగ్రజన్మనః । భార్యా శుచిష్మతీ నామ కాచన పత్నీ వసువ్రతా ॥ ౬౪ ॥
అపత్యం నిత్యం కురుతే పి సంతతేః స్వర్గసాధనం । విజ్ఞాయ శంకరం కాంతం ప

ణీ సత్యవ్యజిజ్ఞపత్ ॥ ౧౫ ॥ శుచిష్మత్యువాచ । ఆర్యపుత్రార్యధిషణ ప్రాణనాథ ప్రియవ్రత । న దుర్లభం మమాస్తీహ కించిత్త్వచ్చరణార్చనాత్ ॥ ౧౬ ॥ యేనైర్భోగాః సముచితాః స్త్రీణాం తే త్వత్ప్రసాదతః । అలంకృత్య మయా భుక్తాః ప్రసంగాద్వచ్మి తాన్యపి ॥ ౧౭ ॥ సువాసాంసి సువాసాశ్చ సుశయ్యా సునితంబినీ । స్రక్తాంబూలాన్నపానాశ్చ అష్టౌ భోగాః స్వధర్మిణాం ॥ ౧౮ ॥ ఏకం మే ప్రార్థితం నాథ చిరాయ హృది సంస్థితం । గృహస్థానాం సముచితం తత్త్వం దాతుమిహార్హసి ॥ ౧౯ ॥ విశ్వానర ఉవాచ ॥ కిం న దేయం హి సుశ్రోణి తవ ప్రియహితైషిణి । తత్ప్రార్థయ మహాభాగే ప్రయచ్ఛామ్యవిలంబితం ॥ ౨౦ ॥ మహేశితుః ప్రసాదేన న మే కించిన్న దుర్లభం । ఇహాముత్ర చ కల్యాణి సర్వకల్యాణకారిణః ॥ ౨౧ ॥ ఇతి శ్రుత్వా వచః పత్యుస్తస్య సా పతిదేవతా । ఉవాచ హృష్టవదనా యది దేయో వరో మమ ॥ ౨౨ ॥ వరయోగ్యాస్మి చేన్నాథ నాన్యం వరమహం వృణే । మహేశసదృశం పుత్రం దేహి మాహేశ్వరానఘ ॥ ౨౩ ॥ ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా శుచిష్మత్యాః శుచివ్రతః । క్షణం సమాధిమాధాయ హృద్యేతత్సమచింతయత్ ॥ ౨౪ ॥ అహో కిమేతయా తన్వ్యా ప్రార్థితం హ్యతిదుర్లభం । మనోరథపథాద్దూరమస్తు వా స హి సర్వకృత్ ॥ ౨౫ ॥ తేనైవాస్యా ముఖే స్థిత్వా వాక్స్వరూపేణ శంభునా । వ్యాహృతం కోఽన్యథా కర్తుముత్సహేత భవేదిదం ॥ ౨౬ ॥ తతః ప్రోవాచ తాం పత్నీమేకపత్నీవ్రతే స్థితః । విశ్వానరమునిః శ్రీమానితి కాం తేథ విష్యతి ॥ ౨౭ ॥ ఇత్థమాశ్వాస్య తాం పత్నీం జగామ తపసే సుధీః । యత్ర విశ్వేశ్వరః సాక్షాత్కాశీనాథోఽధితిష్ఠతి ॥ ౨౮ ॥ ప్రాప్య వారాణసీం తూర్ణం దృష్ట్వాథ మణికర్ణికాం । తత్యాజ తాపత్రితయమపి జన్మశతార్జితం ॥ ౨౯ ॥ దృష్ట్వా సర్వాణి లింగాని విశ్వేశప్రముఖాని చ । స్నాత్వా సర్వేషు కుండేషు వాపీకూపసరఃసు చ ॥ ౩౦ ॥ నత్వా వినాయకాన్సర్వాన్ గౌరీః సర్వాః ప్రణమ్య చ । సంపూజ్య కాలరాజం చ భైరవం పాపభక్షణం ॥ ౩౧ ॥ దండనాయకముఖ్యాంశ్చ గణాంస్తుత్వా ప్రయత్న

త్నతః । ఆదికేశవముఖ్యాంశ్చ కేశవాన్పరితోఽప్యచ ॥౭౨॥ లోలార్క
ముఖ్యసూర్యాంశ్చ ప్రణమ్యచపునఃపునః । కృత్వాపిండప్రదానానిసర్వతీర్థే
ష్వతంద్రితః ॥౭౩॥ సహస్రభోజనాద్యైశ్చయతీన్విప్రాన్ప్రతర్ప్యచ ।
మహాపూజోపచారైశ్చలింగాన్యభ్యర్చ్యభక్తితః ॥౭౪॥ అసకృచ్చింత
యామాసకింలింగంక్షిప్రసిద్ధిదం । యత్రనిశ్చలతామేతితపస్తనయకా
మ్యయా ॥౭౫॥ శ్రీమదోంకారనాథంవాకృత్తివాసేశ్వరంకిము । కాలే
శంవృద్ధకాలేశంకలశేశ్వరమేవచ ॥౭౬॥ కేదారేశంతుకామేశంచంద్రే
శంవాత్రిలోచనం । జ్యేష్ఠేశంజంబుకేశంవాజైగీషవ్యేశ్వరంతువా ॥౭౭॥
దశాశ్వమేధమీశానంద్రుమిచండేశమేవచ । దృక్కేశంగరుడేశంచగోకర్ణే
శంగణేశ్వరం ॥౭౮॥ ఢుంఢ్వాశాగజసిద్ధాఖ్యంధర్మేశంతారకేశ్వరం ।
నందికేశంనివాసేశంపత్రీశంప్రీతికేశ్వరం ॥౭౯॥ పర్వతేశంపశుపతిం
బ్రహ్మేశంమధ్యమేశ్వరం । బృహస్పతీశ్వరంవాథవిభాండేశ్వరమేవచ ॥
౮౦ ॥ భారభూతేశ్వరంకింవామహాలక్ష్మీశ్వరంతువా । మరుత్తేశంతుమో
క్షేశంగంగేశంనర్మదేశ్వరం ॥౮౧॥ మార్కండంమణికర్ణీశంరత్నే
శ్వరమథాపివా । అథవాయోగినీపీఠంసాధకస్యైవసిద్ధిదం ॥౮౨॥ యా
మునేశంలాంగలీశంశ్రీమద్విశ్వేశ్వరంవిభుం । అవిముక్తేశ్వరంవాథవిశా
లాక్షీశమేవచ ॥౮౩॥ వ్యాఘ్రేశ్వరంవరాహేశంవ్యాసేశంవృషభధ్వ
జం । వరుణేశంవిధీశంవావసిష్ఠేశంశనీశ్వరం ॥౮౪॥ సోమేశ్వరంకిమిం
ద్రేశంస్వర్లీనంసంగమేశ్వరం । హరిశ్చంద్రేశ్వరంకింవాహరికేశేశ్వరం
తువా ॥౮౫॥ త్రిసంధ్యేశంమహాదేవముపశాంతిశివంతథా । భవానీ
శంకపర్దీశంకందుకేశంమఖేశ్వరం ॥౮౬॥ మిత్రావరుణసంజ్ఞంవాకిమే
షామాంశుపుత్రదం । క్షణంవిచార్యసమునిరితివిశ్వానరఃసుధీః ॥౮౭॥ ఆ
జ్ఞాతంవిస్మృతంతావత్ఫలితోమేమనోరథః । సిద్ధైఃసంసేవితంలింగంస
ర్వసిద్ధికరంపరం ॥౮౮॥ దర్శనాత్స్పర్శనాద్యస్యమనస్సర్వార్థభాగ్భ
వేత్ । ఉద్ఘాటితంసదైవాస్తేస్వర్గద్వారంహియత్రవై ॥౮౯॥ దివా

నిశంపూజనార్థాంవిజ్ఞాప్యత్రిదశేశ్వరం । పంచముద్రే,మహాపీఠేసిద్ధిదే
ర్వజంతుషు ॥ ౧౦౦ ॥ యత్రసావికటాదేవీప్రకటాసిద్ధిరూపిణీ । యత్ర
స్థితానాంభక్తానాంసాక్షాత్సిద్ధివినాయకః ॥ ౧ ॥ నిర్ధూయవిఘ్నజా
నిసర్వాఃసిద్ధీఃప్రయచ్ఛతి । అవిముక్తేమహాక్షేత్రే సిద్ధిక్షేత్రంహితత్పరం
౨ ॥ యత్రవీరేశ్వరంలింగంమహాగుహ్యతమంమతం । తిలాంతరాపి
కాశ్యాంభూమిర్లింగంవినాక్వచిత్ ॥ ౩ ॥ పరంవీరేశసదృశంనలిం
త్వాశుసిద్ధిదం । ధర్మదంచార్థదంసమ్యక్కామదంమోక్షదంతథా
౪ ॥ యథావీరేశ్వరంలింగంకాశ్యాంనాన్యత్తథాధ్రువం । పంచస్వ
త్రగంధర్వాఃపరాంసిద్ధిమగాత్పురా ॥ ౫ ॥ విద్యాధరఃస్వచ్ఛవిద్యో
పూర్ణశ్చయక్షరాట్ । నృత్యంతీనిజభావేనపురాహ్యత్రాప్సరోవరా
౬ ॥ సదేహాకోకిలాలాపాలింగమధ్యేలయంగతా । ఋషిర్వేదశిరా
మజపద్వైశతరుద్రియం ॥ ౭ ॥ మంత్రజ్యోతిర్వరేలింగేసశరీరో
త్పురా । చంద్రమౌలిర్భరద్వాజాపుత్రాపాశుపతోత్తమా ॥ ౮ ॥ వీరేశ్వ
రంసమభ్యర్చ్యగాయమానాలయంగతా।శంఖచూడోహినాగేంద్ర
ఫణామణిభిర్నిశి ॥ ౯ ॥ మణ్యాసాత్సిద్ధిమగమద్బహులనీరాజనైరిహ । కిన్న
రీహంసపద్యత్రభర్త్రావేణుప్రియేణవై ॥ ౧౧౦ ॥ గాయంతీసుస్వర
యాతాపరాంనిర్వాణభూమికాం । అసంఖ్యాతాఃసహస్రాణిసిద్ధాఃసిద్ధి
మాగతాః ॥ ౧౧ ॥ సిద్ధలింగమిహాఖ్యాతంతస్మాద్వీరేశ్వరంపరం ॥ ౧౨
వీరేశ్వరంసమారాధ్యభిల్లరాజోజయద్రథః । హత్వారిపూనస్ఖలితంరా
జ్యంప్రాపవిదేహజః ॥ ౧౩ ॥ విదూరథోఽథనృపతిరపుత్రఃపుత్రవా
భూత్ । వీరేశ్వరప్రసాదేనమగధాధిపతిర్వశీ ॥ ౧౪ ॥ వసుదత్తోత్తమో
ణిక్సుతాంవసుసుతోపమాం । అబ్దమభ్యర్చ్యవీరేశంరత్నదత్తోప్య
త్తవాన్ ॥ ౧౫ ॥ అహమప్యత్రవీరేశంసమారాధ్యత్రికాలతః । ఆశు
త్రమవాప్స్యామియథాభిలషితంప్రియా ॥ ౧౬ ॥ ఇతికృత్వామతిం
రోఽపోవిశ్వానరఃకృతీ । చంద్రకూపజలైఃస్నాత్వాజగ్రాహసనియమం

తీ ॥ ౧౭ ॥ ఏకాహారోభవన్మాసంమాసంనక్తాశనోభవత్ । అయాచితా
శనోమాసంమాసంత్యక్తాశనఃపునః ॥ ౧౮ ॥ పయోవ్రతోభవన్మాసం
మాసంశాకఫలాశనః । మాసంముష్టితిలాహారోమాసంపానీయభోజనః॥
౧౯॥పంచగవ్యాశనోమాసంమాసంచాంద్రాయణవ్రతీ।మాసంకుశాగ్ర
జలభుఙ్మాసంశ్వసనభక్షణః ॥౨౦ ॥ అథత్రయోదశేమాసిస్నాత్వాత్రి
పథగాంభసి । ప్రత్యూషఏవవీరేశంయావద్యాయాతిసద్విజః ॥ ౨౧ ॥ తా
వద్విలోకయాంచక్రేమధ్యేలింగంతపోధనః । విభూతిభూషితంబాలమ
ష్టవర్షాకృతింశుభం ॥ ౨౨ ॥ ఆకర్ణపూర్ణనేత్రంచసురక్తదశనచ్ఛ
దం । చారుపింగజటామౌలింనగ్నంప్రహసితాననం ॥ ౨౩ ॥ శైశవోచి
తనేపథ్యధారిణంచిత్తహారిణం । పఠంతంశ్రుతిసూక్తానిహసంతంచస్వలీ
లయా ॥ ౨౪ ॥ తమాలోక్యస్తుతించక్రేరోమకంచుకితోముదా । ప్రో
చ్చరద్గద్గదవాలాపోనమోస్త్వితిపునఃపునః ॥ ౨౫ ॥ విశ్వానరఉవాచ॥ ఏ
కంబ్రహ్మైవాద్వితీయంసమస్తంసత్యంసత్యంనేహనానాస్తికించిత్ । ఏకో
రుద్రోనద్వితీయోవతస్థేతస్మాదేకంత్వాంప్రపద్యేమహేశం ॥ ౨౬ ॥ ఏకః
కర్తాత్వంహిసర్వస్యశంభోనానారూపేష్వేకరూపోస్యరూపః । యద్వ
త్ప్రత్యప్స్వర్కఏకోప్యనేకస్తస్మాన్నాన్యంత్వాంవినేశంప్రపద్యే ॥ ౨౭ ॥
రజ్జౌసర్పఃశుక్తికాయాంచరూప్యంనైరఃపూరస్తన్మృగాఖ్యేమరీచౌ ।య
ద్వత్తద్వద్విష్వగేషప్రపంచోయస్మిన్జ్ఞాతేతంప్రపద్యేమహేశం ॥ ౨౮ ॥
తోయేశైత్యందాహకత్వంచవహ్నౌతాపోభానౌశీతభానౌప్రసాదః ।పు
ష్పేగంధోదుగ్ధమధ్యేపిసర్పిర్యత్తచ్ఛంభోత్వంతతస్త్వాంప్రపద్యే ॥ ౨౯ ॥
శబ్దంగృహ్ణాస్యశ్రవాస్త్వంహిజిఘ్రేరఘ్రాణస్త్వంవ్యంఘ్రిరాయాసిదూ
రాత్। వ్యక్షఃపశ్యేస్త్వంరసజ్ఞోప్యజిహ్వఃకస్త్వాంసమ్యగ్వేత్త్యతస్త్వాం
ప్రపద్యే ॥౧౩౦॥ నోవేదస్త్వామీశసాక్షాద్ధివేదనోవావిష్ణుర్నోవిధాతాఽ
ఖిలస్య । నోయోగీంద్రానేంద్రముఖ్యాశ్చదేవాభక్తోవేదత్వామతస్త్వాం
ప్రపద్యే ॥ ౩౧ ॥ నోతేగోత్రంనేశజన్మాపినాఖ్యానోవారూపంనైవశీలంన

దేశః। ఇత్థంభూతోఽపీశ్వరస్త్వం త్రిలోక్యాః సర్వాన్కామాన్ పూరయేస్తద్వ
జేత్వాం॥ ౩౨॥ త్వత్తః సర్వం త్వం హి సర్వం స్మరారే త్వం గౌరీశస్త్వం చ నగ్న
తిశాంతః। త్వం వై వృద్ధస్త్వం యువా త్వం చ బాలస్తత్త్వం యత్కిం నాస్యత
స్త్వాం నతోఽస్మి ॥ ౩౩ ॥ స్తుత్వేతి భూమౌ నిపపాత విప్రః సదండవద్యావదతీ
వహృష్టః । తావత్స బాలోఽఖిలవృద్ధవృద్ధః ప్రోవాచ భూదేవ వరం వృణీహి ।
౩౪ ॥ తత ఉత్థాయ హృష్టాత్మా మునిర్వైశ్వానరః కృతీ । ప్రత్యబ్రవీత్కి
మజ్ఞాతం సర్వజ్ఞస్య తవ ప్రభో ॥ ౩౫ ॥ స త్వాంతరాత్మా భగవాన్ సర్వః సర్వప్ర
దో భవాన్ ॥ యాచ్ఞాం ప్రతి నియుంక్తే మాం కిమీశో దైన్యకారిణీం ॥ ౩౬ ॥ ఇతి
శ్రుత్వా వచస్తస్య దేవో వైశ్వానరస్య హ । శుచిః శుచివ్రతస్యాథ శుచిస్మి
త్వాబ్రవీచ్ఛిశుః ॥ ౩౭ ॥ బాల ఉవాచ ॥ త్వయా శుచే శుచిష్మత్యాం యో
ఽభిలాషః కృతో హృది । అచిరేణైవ కాలేన స భవిష్యత్యసంశయః ॥ ౩౮ ॥
తవ పుత్రత్వమేష్యామి శుచిష్మత్యాం మహామతే । ఖ్యాతో గృహపతిర్నా
మ్నా శుచిః సర్వామరప్రియః ॥ ౩౯ ॥ అభిలాషాష్టకం పుణ్యం స్తోత్రమేతత్త్వ
యేరితం । అబ్దం త్రికాలపఠనాత్కామదం శివసంనిధౌ ॥ ౪౦ ॥ ఏతత్స్తోత్రస్య
పఠనం పుత్రపౌత్రధనప్రదం । సర్వశాంతికరం చాపి సర్వాపత్పరినాశనం ॥ ౪౧
స్వర్గాపవర్గసంపత్తికారకం నాత్ర సంశయః । ప్రాతరుత్థాయ సుస్నాతో
లింగమభ్యర్చ్య శాంభవం ॥ ౪౨ ॥ వర్షం జపన్నిదం స్తోత్రమపుత్రః పు
త్రవాన్ భవేత్ ॥ వైశాఖే కార్తికే మాఘే విశేషనియమైర్యుతః ॥ ౪౩ ॥
యః పఠేత్స్నానసమయే స లభేత్సకలం ఫలం । కార్తికస్య తు మాసస్య ప్ర
సాదాదహమవ్యయః ॥ ౪౪ ॥ తవ పుత్రత్వమేష్యామి యస్త్వన్యస్తత్ప
ఠిష్యతి । అభిలాషాష్టకమిదం న దేయం యస్య కస్యచిత్ ॥ ౪౫ ॥ గోపనీయం
ప్రయత్నేన మహావంధ్యాప్రసూతికృత్ । స్త్రియా వా పురుషేణాపి నియ
మాల్లింగసంనిధౌ ॥ ౪౬ ॥ అబ్దం జప్తమిదం స్తోత్రం పుత్రదం నాత్ర సంశయః ॥

ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే బాలికాపి పిత్రోర్గృహంగతః ॥ ౧౪౭ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే ఇంద్రాగ్నిలోకవర్ణనంనామదశమోఽధ్యాయః॥౧౦॥

అగస్తిరువాచ ॥ శృణుసుశ్రోణిసుభగే వైశ్వానరసముద్భవం । పుణ్యశీలసుశీలాభ్యాంయథోక్తంశివశర్మణే ॥ ౧ ॥ అథకాలేనతద్యోషిదంతర్వత్నీబభూవహ। విధివద్విహితే తేనగర్భాధానాఖ్యకర్మణి ॥ ౨ ॥ తతః పుంసవనం తేనస్పందనాత్ప్రాగ్విపశ్చితా । గృహ్యోక్తవిధినాసమ్యక్ కృతంపుంస్త్వవివృద్ధయే ॥ ౩ ॥ సీమంతోఽథాష్టమేమాసిగర్భరూపసమృద్ధికృత్ । సుఖప్రసవసిద్ధ్యైచ తేనాకారిక్రియావిదా ॥ ౪ ॥ అథాతససు తారాసు తారాధిపవరాననః । కేంద్రేగురౌశుభేలగ్నే సుగ్రహేష్వయుగేషుచ ॥ ౫ ॥ అరిష్టందీపయన్దీప్త్యా సర్వారిష్టవినాశకృత్ । తనయో నామతస్యాంతుశుచిష్మత్యాంబభూవహ ॥ ౬ ॥ సద్యఃసమస్తసుఖదో భూర్భువఃస్వర్గవాసినాం । గంధవాహోగంధవాహోదిగ్వధూముఖవాసనః॥ ౭ ॥ ఇష్టగంధప్రసూనౌఘైర్వవర్షుస్తేఘనాఘనాః। దేవదుందుభయోనేదుఃప్రసేదుఃసర్వతోదిశః ॥ ౮ ॥ సరితఃసరితఃస్వచ్ఛాభూతానాంమానసైఃసహ । తమోఽతామ్యన్నితరాంరజోఽపివిరజోఽభవత్ ॥ ౯ ॥ సత్త్వాః సత్త్వసమాయుక్తావసుధాసీచ్ఛుభాతదా । కల్యాణీసర్వతోవాణీప్రాణినఃప్రీణయంత్యభూత్ ॥ ౧౦ ॥ తిలోత్తమోర్వశీరంభాప్రభావిద్యుత్ప్రభాశుభా । సుమంగలాశుభాలాపాసుశీలాద్యావరాంగనాః ॥ ౧౧ ॥ క్వణత్కంకణపాణిః కృత్వాకరతలేముదా । ముక్తముక్తాఫలాఢ్యాః స్వయక్షకర్దమవంతిచ ॥ ౧౨ ॥ వజ్రవైదూర్యదీపానిహరిద్రాలేపనానిచ । గారుత్మతైకరూపాణిశంఖశుక్తిదధీనిచ ॥ ౧౩ ॥ పద్మరాగప్రవాలాఖ్యరత్నకుంకుమవంతిచ । గోమేదపుష్పరాగేంద్రనీలసన్మాల్యభాంజిచ ॥ ౧౪ ॥ విద్యాధర్యశ్చకిన్నర్యస్తథాఽమర్యఃసహస్రశః। చామరవ్యగ్రహస్తాగ్రిమంగల్యద్రవ్యపాణయః ॥ ౧౫ ॥ గంధర్వోరగయక్షాణాంసువాసిన్యఃశుభస

రాః । గాయంత్యోలలితంగీతంతత్రాజగ్మురనేకశః ॥ ౧౬ ॥ మరీచి
రత్రిః పులహః పులస్త్యః క్రతురంగిరాః । వసిష్ఠః కశ్యపశ్చాహం విభాండో
మాండవీసుతః ॥ ౧౭ ॥ లోమశో లోమచరణో భరద్వాజోథ గౌతమః ।
భృగుస్తు గాలవో గర్గో జాతూకర్ణ్యః పరాశరః ॥ ౧౮ ॥ ఆపస్తంబో యా
జ్ఞవల్క్యో దక్షవాల్మీకిముద్గలాః । శాతాతపశ్చ లిఖితః శిలాదః శంఖ ఉంఛ
భుక్ ॥ ౧౯ ॥ జమదగ్నిశ్చ సంవర్తో మతంగో భరతోంశుమాన్ । వ్యా
సః కాత్యాయనః కుత్సః శౌనకః సుశ్రుతః శుకః ॥ ౨౦ ॥ ఋష్యశృంగో దు
ర్వాసా రుచిర్నారదతుంబురూ । ఉత్తంకో వామదేవశ్చ చ్యవనోసిత దేవ
లౌ ॥ ౨౧ ॥ శాలంకాయనహారీతౌ విశ్వామిత్రోథ భార్గవః । మృకం
డః సహపుత్రేణ దాల్భ్య ఉద్ధాలకస్తథా ॥ ౨౨ ॥ ధౌమ్యోపమన్యువత్సా
ద్యా మునయో మునికన్యకాః । తచ్ఛాంత్యర్థం సమాజగ్ముర్ధన్యం విశ్వాన
రాశ్రమం ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మా బృహస్పతియుతో దేవో గరుడవాహనః । నంది
భృంగిసమాయుక్తో గౌర్యా సహ వృషధ్వజః ॥ ౨౪ ॥ మహేంద్రముఖ్యా గీ
ర్వాణా నాగాః పాతాలవాసినః । రత్నాన్యాదాయ బహుశః ససరిత్కా
మహాబ్ధయః ॥ ౨౫ ॥ స్థావరా జంగమం రూపం ధృత్వాయాతాః సహస్ర
శః । మహామహోత్సవే తస్మిన్ బభూవాకాలకౌముదీ ॥ ౨౬ ॥ జాతకర్మ
స్వయం చక్రే తస్య దేవః పితామహః । శ్రుతిం విచార్య తద్రూపం నామ్నా
గృహపతిస్త్వయం ॥ ౨౭ ॥ ఇతి నామ దదౌ తస్మై శ్రౌదేయమేకాదశేహని ।
నామకర్మవిధానేన తదర్థం శ్రుతిముచ్చరన్ ॥ ౨౮ ॥ అయమగ్నిర్గృ
హపతిర్గార్హపత్యః ప్రజాయా వసువిత్తమః । అగ్నే గృహపతే భిద్యు
మ్నామభి సహ ఆయచ్ఛస్వ ॥ ౨౯ ॥ అగ్నే గృహపతే స్థిత్యాపరామపి నిదర్శ
యన్ । చతుర్నిగమమంత్రోక్తైరాశీర్భిరభినంద్య చ ॥ ౩౦ ॥ కృ
త్వా బాలోచితాం రక్షాం హారేణ హారిణా సహ । నిర్యయౌ హంసమారు
హ్యాస వేషాం ప్రపితామహః ॥ ౩౧ ॥ అహో రూపమహో తేజస్త్వహో
సర్వాంగలక్షణం । అహో శుచిష్మతీ భాగ్యమావిరాసీత్స్వయం హరః ।

౩౨ ॥ అథవాకిమిదంచిత్రంశర్వభక్తజనేష్వహో । అపిభర్గవేత్స్వ
యంరుద్రోఽయతోఽపదాత్రిస్తదర్చకాః ॥ ౩౩ ॥ ఇతిస్తువంతస్తస్యాస్యే
న్యాంజగ్ముఃసహర్షయథాగతం । విశ్వానరంసమాపృచ్ఛ్య సంప్రహృష్టత
నూరుహాః ॥ ౩౪ ॥ అతఃపుత్రంసమీహంతేగృహస్థాశ్రమవాసినః । పు
త్రేణలోకాన్జయతిశ్రుతిరేషాసనాతనీ ॥ ౩౫ ॥ అపుత్రస్యగృహంశూ
న్యమపుత్రస్యార్జనంవృథా । అపుత్రస్యాన్వయశ్ఛిన్నోనాపవిత్రంహ్యపు
త్రతః ॥ ౩౬ ॥ నపుత్రాత్పరమోలాభోనపుత్రాత్పరమంసుఖం । నపు
త్రాత్పరంమిత్రంపరత్రేహచకుత్రచిత్ ॥ ౩౭ ॥ ఔరసఃక్షేత్రజఃక్రీతో
దత్తఃప్రాప్తఃసుతాసుతః । ఆపత్సురక్షితశ్చాన్యఃపుత్రాఃసప్తాత్రకీర్తితాః ॥
౩౮ ॥ ఏషామన్యతమఃకార్యోగృహస్థేనవిపశ్చితా । పూర్వపూర్వఃసు
తఃశ్రేయాన్హీనఃస్యాదుత్తరోత్తరః ॥ ౩౯ ॥ గణావూచతుః ॥ సప్రే
మాథచతుర్థేస్యమాసిపిత్రాకృతోగృహాత్ । అన్నప్రాశనమబ్దార్ధే
చూడాబ్దేచార్థవత్కృతా ॥ ౪౦ ॥ కర్ణవేధంతతఃకృత్వాశ్రవణర్క్షే
సకర్మవిత్ । బ్రహ్మతేజోభివృద్ధ్యర్థంపంచమేఽబ్దేవ్రతందదౌ ॥ ౪౧ ॥
ఉపాకర్మతతఃకృత్వావేదానధ్యాపయత్సుధీః । త్ర్యబ్దంవేదాన్సమధి
నాఽగైష్టసాంగపదక్రమాన్ ॥ ౪౨ ॥ విద్యాజాతంసమస్తంచసాక్షి
మాత్రాద్గురోర్ముఖాత్ । వినయాదిగుణానావిష్కుర్వన్జగ్రాహశ
క్తిమాన్ ॥ ౪౩ ॥ తతోఽథనవమేవర్షేపిత్రోఃశుశ్రూషణేరతం । వై
శ్వానరంగృహపతిందృష్ట్వాకాశచరోమునిః ॥ ౪౪ ॥ విశ్వానరోటజంప్రా
ప్యదేవర్షిర్నారదఃసుధీః । పప్రచ్ఛకుశలంతత్రగృహీతార్ఘ్యాసనక్రి
యాత్ ॥ ౪౫ ॥ నారదఉవాచ ॥ విశ్వానరమహాభాగశుచిష్మతిశుభవ్ర
తే । కురుతేయువయోర్వాక్యమయంగృహపతిఃశిశుః ॥ ౪౬ ॥ నాన్యత్తీ
ర్థంనవాదేవోనగురుర్నచసత్క్రియా । విహాయపిత్రోర్వచనంనా
న్యోధర్మఃసుతస్యహి ॥ ౪౭ ॥ నపిత్రోరధికంకించిత్త్రిలోక్యాంతనయస్య
హి । గర్భధారణపోషాభ్యాంపితుర్మాతాగరీయసీ ॥ ౪౮ ॥ అంభో

రభిషిచ్యస్వంజననీచరణచ్యుతైః । పారిప్న్యయాత్స్వర్ధునీశుద్ధకబంధా
ధికశుద్ధతాం ॥ ౪౯ ॥ సంన్యస్తాఖిలకర్మాపి పితువర్ణంద్వ్యోహిమస్కరీ । స
ర్వవంద్యేనయతినాప్రసూర్వంద్యాప్రయత్నతః ॥ ౫౦ ॥ ఇదమేవతపః
త్యాగ్రిమిదమేవపరంవ్రతం । అయమేవపరోధర్మో యత్పిత్రోఃపరితో
షణం ॥ ౫౧ ॥ మన్యేమానోఽనాథమస్యైతథాన్యస్యయథాయువాం । సు
ఖాకారైర్వినీతస్యశిశోర్గృహపతేరహం ॥ ౫౨ ॥ వైశ్వానరసమక్ష్మే
హిమమోత్సంగేనిషీదభో । లక్షణానిపరీక్షేహంపాణిందర్శయదక్షిణం ॥
౫౩ ॥ ఇత్యుక్తోమునినాబాలఃపిత్రోరాజ్ఞామవాప్యసః । ప్రణమ్యనారదం
శ్రీమాన్భక్త్యాప్రహ్వఉపావిశత్ ॥౫౪॥ తతోదృష్ట్వాస్యసర్వాంగంతా
లుజిహ్వాద్విజానపి । ఆనీయకుంకుమారక్తంసూత్రంచత్రిగుణీకృతం ॥
౫౫ ॥ స్మృత్వాశివాగణాధ్యక్షమూర్ధ్వభూతముదఙ్ముఖం । మునిఃపరిమ
మౌబాలమాపాదతలమస్తకం ॥౫౬॥ తిర్యగూర్ధ్వంసమోమానేయో
ఽష్టోత్తరశతాంగులః । సభవేత్పృథివీపాలోబాలోఽయంతేయథాద్విజ ॥
౫౭ ॥ పంచసూక్ష్మఃపంచదీర్ఘఃసప్తరక్తఃషడున్నతః । త్రిపృథుర్లఘు
గంభీరోద్వాత్రింశల్లక్షణస్త్వితి ॥ ౫౮ ॥ పంచదీర్ఘాణిశస్యాసియథాదీ
ర్ఘాయుషోఽస్యవై । భుజౌనేత్రేహనుర్జానునాసాఽస్యతనయస్యతే ॥
గ్రీవాజంఘామేహనైశ్చత్రిభిర్హ్రస్వైఃసమీడితః । స్వరేణసత్వనాభిభ్యాం
త్రిగంభీరఃశిశుఃశుభః ॥ ౬౦॥ త్వక్కేశాంగులిదశనాఃపర్వాణ్యంగులిజాన్య
పి । తథాస్యపంచసూక్ష్మాణిదీర్ఘాయుష్యపదభాగ్యథా ॥ ౬౧ ॥ వక్షఃకుక్షిర్ల
కంస్కంధంకరంవక్త్రంషడున్నతం । తథాఽత్రదృశ్యతేబాలేమహదైశ్వ
ర్యభాగ్యథా ॥ ౬౨॥ పాణ్యోస్తలేచనేత్రాంతేతాలుజిహ్వాధరోష్ఠకం ।
సప్తారుణంచసనఖమస్మిన్రాజ్యసుఖప్రదం ॥ ౬౩ ॥ లలాటకటివక్షోభి
స్త్రిభిర్విస్తీర్ణోయథాహ్యసౌ । సర్వతేజోతిగైశ్వర్యంతథాప్రాప్స్యతి
నాన్యథా ॥ ౬౪॥ కమఠీపృష్ఠకఠినావకర్మకరణౌకరౌ । రాజ్యహేతూ
శిశోఽస్యపాదౌచాధ్వనికోమలౌ ॥౬౫ ॥ అచ్ఛిన్నాతర్జనీంవ్యాప్యతథా

శేఖాస్యదృశ్యతే। కనిష్ఠాస్పృష్టనిర్యాతాదీర్ఘాయుష్యంయథార్షయేత్॥
౧౬ ॥ పాదౌసుమాంసలౌరక్తౌసమౌసూక్ష్మౌసుశోభనౌ। సమగుల్ఫౌ
స్వేదహీనౌస్నిగ్ధావైశ్వర్యసూచకౌ ॥ ౧౭ ॥ స్వల్పాభిఃకరరేఖాభిరార
క్తాభిఃసదాసుఖీ। లింగేనకృశహ్రస్వేనరాజరాజోభవిష్యతి ॥ ౧౮ ॥ ఉ
త్కటాసనగుల్ఫస్ఫిగ్భిరస్యాపివర్తులా। దక్షిణావర్తమరుణంమహ
దైశ్వర్యసూచికా ॥౧౯॥ ధారైకామూత్రయత్యస్మిన్దక్షిణావర్తినీయది।
గంధశ్చమీనమధురోర్యదివీర్యేతదానృపః ॥ ౨౦ ॥ విస్తీర్ణౌమాంసలౌ
స్నిగ్ధౌస్ఫిచావస్యసుఖోచితౌ। వామావర్తౌసుప్రలంబాదోషాదిగ్రక్ష
ణోచితౌ ॥ ౨౧ ॥ శ్రీవత్సవజ్రచక్రాబ్జమత్స్యకోదండదండభృత్। త
థాస్యకరగారేఖాయథాస్యాంత్రిదివస్పతిః ॥ ౨౨ ॥ ద్వాత్రింశద్దశనశ్చా
యంకరకంబుశిరోధరః। క్రౌంచదుందుభిహంసాభ్రస్వరఃసర్వేశ్వరాధి
కః ॥ ౨౩ ॥ మధుపింగలనేత్రోఽస్మాన్నైనంశ్రీస్త్యజతికర్హిచిత్। పంచరే
ఖలలాటస్తుతథాసింహోదరఃశుభః ॥ ౨౪ ॥ ఊర్ధ్వరేఖాంకితపదోఽసఃశ్వా
సఃపద్మగంధవాన్। అచ్ఛిద్రపాణిఃసునఖోమహాలక్షణవానయం ॥౨౫॥
కింతుసర్వగుణోపేతంసర్వలక్షణలక్షితం। సంపూర్ణనిర్మలకలంపాత
యేద్విధువద్విధిః ॥ ౨౬ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనరక్షణీయస్త్వసౌశిశుః॥
గుణోపిదోషతాంయాతివక్రీభూతేవిధాతరి ॥ ౨౭ ॥ శంకేఽస్యద్వాదశే
వర్షేప్రత్యూహోవిద్యుదగ్నితః। ఇత్యుక్త్వానారదోధీమాన్సజగామ
యథాగతం ॥ ౨౮ ॥ విశ్వానరఃసపత్నీకస్తచ్ఛ్రుత్వానారదేరితం।తదైవ
మన్యమానోభూద్వజ్రపాతంసుదారుణం ॥ ౨౯ ॥ హాహతోఽస్మీతివచసా
హృదయంసమతాడయత్। మూర్ఛామవాపమహతీంపుత్రశోకసమా
కులః ॥ ౩౦ ॥ శుచిష్మత్యపిదుఃఖార్తారురోదాతీవదుఃసహం। అర్తస్వరే
ణహారావైరత్యంతవ్యాకులేంద్రియా ॥ ౩౧ ॥ హాశిశోహాగుణనిధేహాపి
తుర్వాక్యకారక। హాకుతోమందభాగ్యాయాజఠరేమేసమాగతః॥ ౩౨॥
త్వదేకపుత్రాహంపుత్రకోఽత్రమాంత్రాయతేపురా। త్వద్గృహేత్వద్ధ

ణోమ్యార్ధ్యాపతితాం శోకసాగరే ॥ ౭౩ ॥ హా బాల హా విమల హా కమలా
యతాక్ష హా లోకలోచనచకోరకురంగలక్ష్మన్ । హా తాత తాతనయనా
బ్జమయూఖమాలిన్ హా మాతురుత్సవసహస్రసుఖైకహేతో ॥ ౭౪ ॥
హా పూర్ణచంద్రముఖ హా సునఖాంగులీక హా చాటుకారవచనామృతవీచి
పూర । దుఃఖైకసిద్ధ్విరహాహ్వగమయా త్వమాప్తః కింకింకృతం గృహ
పతే న మయా త్వదాప్త్యై ॥ ౭౫ ॥ నోప్తో బలిర్న బత కా ను చ దేవతా నుతి
ర్నానిశాని న మయాధ్యుషితా నివత్స । కే కే మయా న నియమాష ధమం
త్రయంత్రాః సంసాధితా స్తవకృతే సుకృతైకలభ్య ॥ ౭౬ ॥ సంసారసాగ
రతరే హరదుఃఖభారం సారం ముఖేందుమభిదర్శయ సౌఖ్యసింధో । పు
న్నామతీవ్రనరకార్ణవవాడవాగ్నే సంజీవయస్వ పితరం నిజవాక్సుధౌఘైః ॥
౭౭ ॥ కిం దేవతా అహహ జన్మమహోత్సవేఽస్య జ్ఞాత్వేతి భావి మిలితా యు
గపత్సమస్తాః । ఏకస్థసర్వగుణశీలకలాకలాపసౌందర్యలక్షణపరీక్షణపూ
ర్ణహర్షాః ॥ ౭౮ ॥ శంభో మహేశ కరుణాకర శూలపాణే మృత్యుంజయ
స్త్వమితి వేదవిదో వదంతి । త్వద్దత్తబాలతనయే యది కాలకాలః స్యాద్దేవ
మత్రవదకస్య భవేన్న పాతః ॥ ౭౯ ॥ హా హంత హంత భవతా భవతాపహా
రీకస్మాద్విధేఽత్రవిధబహుభిః ప్రయత్నైః । బాలో విశాలగుణసింధుమ
గాధమధ్యం సద్రత్నసారమఖిలం సవిధం విధాయ ॥ ౮౦ ॥ హా కాలబాలక
వతీ కిము తే న రాజ్ఞీ త్వత్కాలతాం న హృతవాన్న సుతాననేందుః । బాలే
తికోమలమృణాలలతాంగలీలే దంభోలినిష్ఠురకఠోరకుఠారదంష్ట్రః ॥ ౮౧ ॥
ఇత్థం విలప్య బహుశో నయనాంబుధారా సంపాతజాతతటినీశతముత్తరం
గం । సా తోకశోకజనితానలతాపతప్తా ప్రోచ్ఛ్వస్య దీర్ఘవిపులోష్ణమ
హా శుకోష ॥ ౮౨ ॥ ఆకర్ణ్య తత్కరుణవత్పరిదేవితాని తాని ద్రుమా వ్రతత
యః కుసుమాశ్రుపాతైః । ప్రాయో రుదంతి పతతాం విరుతార్తరావైరా
లోల్యమర్మాలిమసకృత్పవనచ్ఛలేన ॥ ౮౩ ॥ రుణ్ణంతయా కిల తథా బహు
ముక్తకంఠమార్తస్వరైః ప్రతిరవచ్ఛలతో యథోచ్చైః । తద్దుఃఖతోऽస్య

పదుర్గిరికందరాస్యాఃసర్వాదిశఃస్థగితపత్రిపన్నగాగమాహి ॥ ౯౪ ॥ శ్రు
త్వార్తనాదమితివిశ్వవరోపిమోహం హిత్వోత్థితః కిమితికింత్వితికింకిమే
తత్ । ఉచ్చైర్వదన్గృహపతిఃక్వసమేబహిస్థఃప్రాణోఽంతరాత్మనిలయఃస
కలేంద్రియేశః ॥ ౯౫ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ తతోదృష్ట్వాసపితరౌబహు
శోకసమావృతౌ।స్మితోవాచతతోమాతస్తాతసత్వర్దృక్కథంహివాం॥
౯౬ ॥ నమాంకృతవపుస్త్రాణంభవచ్చరణరేణుభిః । కాలఃకలయితుం
శక్తోనరాకీచంచలాల్పికా ॥ ౯౭ ॥ ప్రతిజ్ఞాంశ్రుణుతంతాతౌయదివాం
తనయోహ్యహం। కరిష్యేహంతథాతేనవిద్యున్మత్త్రసిష్యతి ॥ ౯౮॥
మృత్యుంజయంసమారాధ్యసర్వజ్ఞంసర్వదంసతాం ॥ కాలకాలంమహాకా
లంకాలకూటవిషాదినం ॥ ౯౯ ॥ ఇతిశ్రుత్వావచస్తస్యజరితౌద్విజదంప
తీ । అకాలామృతవర్షోఘశాంతతాపౌతదోచతుః ॥ ౧౦౦ ॥ అపయో
దపయోదృష్టిరదుగ్ధాబ్ధిసుధోదయః । అనిందుఃకౌముదీకాంతిఃకుతోనా
సుఖయత్యలం ॥ ౧ ॥ పునర్బ్రూహిపునర్బ్రూహికీదృక్కీదృగ్వదృక్పునఃపు
నః । కాలఃకలయితుంనాలంవరాకీచంచలాల్పికా ॥ ౨ ॥ ఆపయోస్తాప
నాశాయమహోపాయస్త్వయేరితః । మృత్యుంజయస్యదేవస్యసమారా
ధనలక్షణః ॥ ౩ ॥ తద్గచ్ఛశరణంతాతనాతఃపరతరంహితం । మనోరథ
పథాతీతకారిణఃకాలహారిణః ॥ ౪ ॥ కింనశ్రుతంత్వయాతాతశ్వేతకేతుం
యథాపురా । పాశితంకాలపాశేనరరక్షత్రిపురాంతకః ॥ ౫ ॥ శిలాదతన
యంమృత్యుగ్రస్తమష్టాబ్దమర్భకం । శివోనిజజనంచక్రేనందినంవిశ్వన
న్దినం ॥ ౬ ॥ క్షీరోదమథనోద్భూతంప్రలయానలసంనిభం । పీత్వాహా
లాహలంఘోరమరక్షద్భువనత్రయం ॥౭ ॥ జాలంధరంమహాదర్పంహృ
తత్రైలోక్యసంపదం । చరణాంగుష్ఠరేఖోత్థచక్రేణనిజఘానయః ॥ ౮ ॥
యఏకేషునిపాతోత్థజ్వాలైస్త్రిపురంపురా।విధాయపత్త్రిణంవిష్ణుంజ్వా
లయామాసధూర్జటిః ॥ ౯ ॥ అంధకంయస్త్రిశూలాగ్రప్రోతంవర్షా
యుతంపురా । త్రైలోక్యైశ్వర్యసంమూఢంశోషయామాసభానునా ॥

౧౧౦ ॥ కామందృష్టినిపాతేనత్రైలోక్యవిజయోర్జితం । నినాయాసం
గపదవీంవీక్షమాణేష్వజాదిషు ॥ ౧౧ ॥ తంబ్రహ్మాద్యేకకర్తారంమేఘవా
హనమచ్యుతం । ప్రయాహిపుత్రశరణంవిశ్వరక్షామణింశివం ॥ ౧౨ ॥
పిత్రోరనుజ్ఞాంప్రాప్యేతిప్రణమ్యచరణౌతయోః । ప్రదక్షిణముపావృత్య
బహ్వాశ్వాస్యవినిర్యయౌ ॥౧౩ ॥ సప్రాప్యకాశీందుష్ప్రాపాంబ్రహ్మనారా
యణాదిభిః । మహాసంవర్తసంవృత్తతాపాద్విశ్వేశపాలితాం ॥ ౧౪ ॥
స్వర్ధున్యాహారయష్ట్యేవరాజితాంకంఠభూమిషు । విచిత్రగుణశాలి
న్యాహారనీహారగౌరయా ॥ ౧౫ ॥ బహుసంసారసంతాపసంతప్తజనతో
ద్భవం । వారయంతీంవరణయాచ్ఛిందతీమసిధారయా । ౧౬ ॥ యల్ల
భ్యతేచకైవల్యంసుదృఢాష్టాంగయోగతః । వికాసయంతీంతత్సమ్యక్కా
శికాంయాంజగుర్బుధాః ॥ ౧౭ ॥ సంసారతాపతప్తాభ్యాంలోచనాభ్యాం
సదృష్టవాన్ । కర్ణాకర్ణప్రకీర్ణాభ్యాంప్రాగ్యయామణికర్ణికాం ।
౧౮ ॥తత్రస్నాత్వావిధానేనదృష్ట్వావిశ్వేశ్వరంవిభుం । త్రైలోక్యప్రాణిస
త్రాణకారిణంప్రణనామహ ॥ ౧౯ ॥ ఆలోక్యాలోక్యతల్లింగంతుతోష
హృదయేబహు । పరమానందకందాఖ్యంస్ఫుటమేతన్నసంశయః ॥ ౨౦ ॥
అహోనమత్తోధన్యోఽస్తిత్రైలోక్యేసచరాచరే । యదద్రాక్షమద్యా
హంశ్రీమద్విశ్వేశ్వరంవిభుం ॥ ౨౧ ॥ త్రిలోకీసారసర్వస్వంపిండీభూతమి
దంకిల । కింవాపీయూషపిండోఽయముద్గతఃక్షీరనీరధేః ॥ ౨౨ ॥ ఆత్మా
బోధమహాసస్యకిమసౌప్రథమాంకురః । బ్రహ్మానందసుకందోవాకిముబ్రహ్మ
రసాయనం ॥ ౨౩ ॥ యోగిహృత్పద్మనిలయంయదనాకారముచ్యతే । త
దాకారత్వమాపేదేకిమిదంలింగకైతవాత్ ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మాండభాండమ
థవానానారత్నౌఘపూరితం । అథవామోక్షవృక్షస్యఫలమేతన్నసంశ
యః ॥ ౨౫ ॥ నిర్వాణలక్ష్మ్యాఃకిమథకేశపాశఃసుపుష్పయుక్ । కైవల్య
మల్లీవల్ల్యాఃకింస్తబకఃస్తావకార్థదః ॥ ౨౬ ॥ నిఃశ్రేయసశ్రియఃకింవా
నంష్క్రీడనకందుకః । అపవర్గోదయాద్రేఃకిముదియాముసుధాకరః ॥ ౨౭ ॥

సంసారమోహతిమిరభిదురః కిమసారవిః । కిము కల్యాణరమణీరమ్యశృంగారదర్పణః ॥ ౨౮ ॥ అజ్ఞాతం నభవేదన్యత్సర్వేషాం దేహధారిణాం । అనేకకర్మబీజానాం బీజపూరోఽయమద్భుతః ॥ ౨౯ ॥ విశ్వేషాం విశ్వబీజానాం కర్తాఖ్యాతాలయో యతః । అస్మిన్నిర్వాణదే లింగే విశ్వలింగమిదం తతః ॥ ౧౩౦ ॥ షుమభాగ్యోదయేనైవ నారదేన మహర్షిణా । తదాగత్య తథోక్తం యత్కృతకృత్యోఽస్మ్యహం తతః ॥ ౩౧ ॥ ఇత్యాసందామృతరసైర్విధాయ సహపారణం । తతః శుభేఽహ్ని సంస్థాప్య లింగం సర్వహితప్రదం ॥ ౩౨ ॥ జగ్రాహ నియమాన్ఘోరాన్దుష్కరానకృతాత్మనాం । అష్టోత్తరశతైః కుంభైః పూర్ణైర్గంగామృతద్రవైః ॥ ౩౩ ॥ సంస్నాప్య వాససా పూతైః పూతాత్మా ప్రత్యహం శివం । నీలోత్పలమయీం మాలాం సమర్పయతి సోఽన్వహం ॥ ౩౪ ॥ అష్టాధికసహస్రైస్తు సుమనోభిర్వినిర్మితాం । సపత్రార్ధేన షణ్మాసం కందమూలఫలాశనః ॥ ౩౫ ॥ శీర్ణపర్ణాశనః పశ్చాత్షణ్మాసం బభూవ సః । షణ్మాసం వాయుభక్షోఽభూత్షణ్మాసం జలబిందుభుక్ ॥ ౩౬ ॥ ఏవం వర్షద్వయం తస్య వ్యతిక్రాంతం తథా సతః । జన్మతో ద్వాదశే వర్షే తద్వచో నారదేరితం ॥ ౩౭ ॥ సత్యం కరిష్యన్నివ తమభ్యగాత్కులిశాయుధః । ఉవాచ చ వరం బ్రూహి దద్మి తన్మనసి స్థితం ॥ ౩౮ ॥ అహం శతక్రతుర్విప్ర ప్రసన్నోఽస్మి శుభవ్రతైః । ఇత్యాకర్ణ్య మహేంద్రస్య వాక్యం మునికుమారకః ॥ ౩౯ ॥ ఉవాచ మధురం ధీరః కీరవన్మధురాక్షరం । మఘవన్వృత్రశత్రో త్వాం జానే కులిశపాణినం ॥ ౧౪౦ ॥ నాహం వృణే వరం త్వత్తః శంకరో వరదోఽస్తి మే ॥ ౪౧ ॥ ఇంద్ర ఉవాచ ॥ న మత్తః శంకరోఽస్త్యన్యో దేవదేవోఽస్మ్యహం శిశో । విహాయ బాలిశత్వం త్వం వరం యాచస్వ మాం వరం ॥ ౪౨ ॥ బ్రాహ్మణ ఉవాచ ॥ గచ్ఛాహల్యాపతేఽసాధో గోత్రారే పాకశాసన । న ప్రార్థయే పశుపతేరన్యం దేవాంతరం స్ఫుటం ॥ ౪౩ ॥ ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా క్రోధసంరక్తలోచనః । ఉద్యమ్య కులిశం ఘోరం భీషయామాస బాలకం ॥ ౪౪ ॥ స

దృష్ట్వాబాలకోవజ్రంవిద్యుజ్జ్వాలాశతాకులం। స్మరన్నారదవాక్యంచము
మూర్ఛాభయవిహ్వలః ॥ ౪౫ ॥ అథగౌరీపతిఃశంభురావిరాసీత్తమోను
దః। ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠభద్రంతెస్పర్శైఃసంజీవయన్నివ ॥ ౪౬ ॥ ఉన్మీల్యనేత్ర
కమలేసుప్తేఇవదివాక్షయే। అపశ్యదగ్రేచోత్థాయశంభుమర్కశతాధిక
౪౭ ॥ భాలేలోచనమాలోక్యకంఠేకాలంవృషధ్వజం। వామాంగసంని
విష్టాద్రితనయంచంద్రశేఖరం ॥ ౪౮ ॥ కపర్దేనవిరాజంతంత్రిశూలాజ
గవాయుధం। స్ఫురత్కర్పూరగౌరాంగంపరిణద్ధగజాజినం ॥ ౪౯ ॥ ప
రిజ్ఞాయమహాదేవంగురువాక్యతఆగమాత్। హర్షవాష్పాకులఃసన్న
కంఠోరోమాంచకంచుకః॥ ౫౦ ॥ క్షణంస్థగితవత్తస్థౌచిత్రకృత్రిమపు
త్రకః।యథాతథాసుసంపన్నోవిస్మృత్యాత్మానమేవచ ॥౫౧॥ నస్తోతుంన
నమస్కర్తుంకించిద్విజ్ఞప్తుమేవచ। యదాసనశశాకాలంతదాస్మిత్వా
హాశంకరః ॥ ౫౨ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ శిశోగృహపతేశక్రాద్వజ్రోద్యత
కరాదహో। జ్ఞాతోభీతోసిమాభైషీర్జిజ్ఞాసాతేకృతామయా ॥ ౫౩ ॥
మమభక్తస్యహేశక్రోనవజ్రోనాంతకోపివా। ప్రభవేదింద్రరూపేణమ
యైవత్వంహిభీషితః ॥ ౫౪ ॥ వరందదామితేభద్రత్వమగ్నిపదభాగ్భవ।
సర్వేషామేవదేవానాంవదనంత్వంభవిష్యసి ॥ ౫౫ ॥ సర్వేషామేవభూ
తానాంత్వమగ్నెంఽతశ్చరోభవ। ధర్మరాజేంద్రయోర్మధ్యేదిగీశోరా
జ్యమాప్నుహి ॥౫౬॥ త్వయేదంస్థాపితంలింగంతవనామ్నాభవిష్యతి। అ
గ్నీశ్వరఇతిఖ్యాతంసర్వతేజోభిబృంహణం ॥ ౫౭ ॥ అగ్నీశ్వరస్యభక్తానాం
నభయంవిద్యుదగ్నిజం। అగ్నిమాంద్యభయంనైవనాకాలమరణంక్వ
చిత్ ॥ ౫౮ ॥ అగ్నీశ్వరంసమభ్యర్చ్యకాశ్యాంసర్వసమృద్ధిదం। అన్య
త్రాపిమృతోదైవాదగ్నిలోకేమహీయతే ॥ ౫౯ ॥ తతఃకాశీంపునఃప్రా
ప్యకల్పాంతేమోక్షమాప్నుయాత్। వీరేశ్వరస్యపూర్వేణగంగాయాః
పశ్చిమేతటే ॥౬౦॥ అగ్నీశ్వరంసమారాధ్యవహ్నిలోకేవసేన్నరః। పి
తృభ్యాంస్వజనైఃసార్ధంమిత్రబంధుసమాయుతః ॥ ౬౧ ॥ విమానమధి

మాఽపహృత్యప్రయాహ్యేవదిశఃపతే। ఇత్యుక్త్వాసీయతద్వద్ధూర్జటిః పిత్రోశ్చపరిపశ్యతోః । దిక్పతిత్వేఽభిషిచ్యాగ్నింతత్రలింగేశివోవిశత్ ॥ ౬౨ ॥ గణావూచతుః ॥ ఇత్థమగ్నిస్వరూపంతే శివశర్మన్ప్రవర్ణితం । కిమన్యచ్ఛ్రోతుకామోసికథయావస్తదీరయ ॥ ౬౩ ॥ ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కాశీఖండే వహ్నిలోకవర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ❋

శివశర్మోవాచ ॥ నైరృతాదీన్క్రమాల్లోకానాఖ్యాతంపురుషోత్తమౌ । పురుషోత్తమపాదాబ్జపరాగోద్ధూసరాలకౌ ॥ ౧ ॥ గణావూచతుః ॥ ఆకర్ణయమహాభాగసంయమిన్యాఃపురీంపరాం । దిక్పతేర్నిరృతస్యాసౌపుణ్యాపుణ్యజనోషితా ॥ ౨ ॥ రాక్షసానివసంత్యస్యామపరద్రోహిణఃసదా । జాతిమాత్రేణరక్షాంసివృత్తైఃపుణ్యజనాఇమే ॥ ౩ ॥ స్మృత్యుక్తశ్రుతివర్త్మానోజాతావర్ణావరేష్వపి । నాద్రియంతేఽన్నపానానామస్మృత్యుక్తంకదాచన ॥ ౪ ॥ పరదారపరద్రవ్యపరద్రోహపరాఙ్ముఖాః । జాతాజాతౌనికృష్టాయామపిపుణ్యానుసారిణః ॥ ౫ ॥ ద్విజాతిభక్త్యుత్పన్నార్థైరాత్మానంపోషయంతియే । సదాసంకుచితాంగాశ్చద్విజసంభాషణాదిషు ॥ ౬ ॥ ఆహూతావస్త్రవదనావదంతిద్విజసంనిధౌ । జయజీవభగోనాథస్వామిన్నితిహివాదినః ॥ ౭ ॥ తీర్థస్నానపరానిత్యంనిత్యందేవపరాయణాః । ద్విజేషునిత్యంప్రణతాఃస్వనామాఖ్యానపూర్వకం ॥ ౮ ॥ దమదానదయాక్షాంతిశౌచేంద్రియవినిగ్రహాః । అస్తేయసత్యాహింసాశ్చసర్వేషాంధర్మహేతవః ॥ ౯ ॥ అవశ్యేషుసదోద్యుక్తాయేజాతాయత్రకుత్రచిత్ । సర్వభోగసమృద్ధాస్తేవసంత్యత్రపురోత్తమే ॥ ౧౦ ॥ మ్లేచ్ఛాఅపిసుతీర్థేషుయేమృతానాత్మఘాతకాః । విహాయకాశీంనిర్వాణవిశ్రాణాంతేఽత్రభోగినః ॥ ౧౧ ॥ అంధంతమోవిశేయుస్తేయేచైవాత్మహనోజనాః । భుక్త్వానిరయసాహస్రంతేచస్యుర్గ్రామసూకరాః ॥ ౧౨ ॥ ఆత్మఘాతోనకర్తవ్యస్తస్మాత్క్వాపివిపశ్చితా । ఇహాపిచపరత్ర

పినశుభాన్యాత్మఘాతినాం ॥ ౧౩ ॥ యథేష్టచరణం కేచిదాహుస్తత్త్వావ
బోధకాః । ప్రయాగే సర్వతీర్థానాం రాజ్ఞి సర్వాభిలాషదే ॥౧౪॥ అంత్య
జా అపి యే కేచిద్వయోధర్మానుసారిణః । పరోపకృతినిష్ఠాస్తే వసంత్యత్ర
తు సత్తమాః ॥ ౧౫ ॥ అస్య స్వరూపం వక్ష్యావో దిక్పతేః క్షణతః శృణు ।
మధ్యే వింధ్యాటవి పురా పక్కణస్థజనాగ్రణీః ॥ ౧౬ ॥ పల్లీపతిరభూదుగ్ర
పింగాక్ష ఇతి విశ్రుతః । నిర్విణ్ణో ధ్యాయాస్తత్ర శూరః క్రూరకర్మప
రాఙ్ముఖః ॥ ౧౭ ॥ ఘాతయేద్దూరసంస్థోపి యః పాంథపరిపంథినః । వ్యా
ఘ్రాదీన్ దుష్టసత్త్వాంశ్చ సహీనస్త్రిప్రయత్నతః ॥ ౧౮ ॥ జీవేన్మృగయుధ
ర్మేణ తత్రాపి కరుణాపరః । న విశ్వస్తాన్ పక్షిమృగాన్ సుప్తాన్ వ్యవాయి
నః ॥ ౧౯ ॥ న తోయగృధ్నూన్ శిశూనాంతర్వత్నీ త్వలక్షణాన్ । సఘా
తయతి ధర్మజ్ఞో జాతిధర్మపరాఙ్ముఖః ॥ ౨౦ ॥ శ్రమాతురేభ్యః పాంథేభ్య
స విశ్రామం ప్రయచ్ఛతి । హరేత్క్షుధాంతు ధార్తానాముపానద్దో ఉనుపాన
హే ॥ ౨౧ । మృగత్వచోతి మృదులా వివస్త్రేభ్యోతిసర్జతి । అనువ్రజతి
కాంతారే పాంథే రేపథికాన్ పథి ॥ ౨౨ ॥ న జిఘృక్షతి తేభ్యోర్థమభయం
చేతి యచ్ఛతి । ఆ వింధ్యాటవి మే నామ గ్రాహ్యం దుష్టభయాపహం ॥ ౨౩ ॥
నిత్యం కార్పటికాన్ సర్వాన్ స పుత్రేణ ప్రపశ్యతి । తేపి చ ప్రతితీర్థం హి
మాశీర్వాదయంతి వై ॥ ౨౪ ॥ ఇతి తిష్ఠతి పింగాక్షే సా టవీ నగరాయితా ।
అధ్వనీనే ఉధ్వగాన్ కోపి న రుణద్ధి ససాధ్వసః ॥ ౨౫ ॥ కదాచిత్తత్పితృవ్యేణ స
మీప గ్రామవాసినా । శ్రుతః కార్పటికానాం హి సార్థః సార్థో మహాస్వనః ॥ ౨౬ ॥
లుబ్ధకస్తద్ధనే లుబ్ధః క్షుద్రస్తన్నిధనోద్యతః । స రురోధ తమధ్వానమగ్రే గ
త్వా ఉగ్రగూఢవత్ ॥ ౨౭ ॥ తదాయుష్యస్య శేషేణ పింగాక్షోపి మృగయాం గ
తః । తస్మిన్నరణ్యే తన్మార్గం నికషా ప్యుషితో నిశి ॥ ౨౮ ॥ పరప్రాణద్రుహాం
పుంసాం న సిద్ధ్యే యుర్మనోరథాః । విశ్వం కుశలితే నైతద్విశ్వేశపరిరక్షి
తం ॥ ౨౯ ॥ న చింతయేదనిష్టాని తస్మాత్కృష్టిః కదాచన । విధిదృష్టం య
తో భావి కలుషం భావి కేవలం ॥ ౩౦ ॥ తస్మాదాత్మసుఖం ప్రేప్సుర్నిష్టానిష్టం ప

నచింతయేత్ । చింతయేచ్చేత్తదాచింత్యో మోక్షోపాయో న చేతరః ॥
౩౧ ॥ వ్యుష్టాయామథ యామిన్యామభూత్కోలాహలో మహాన్ । ఘా
తయధ్వం పాతయధ్వం నగ్నయధ్వం ద్రుతం భటాః ॥ ౩౨ ॥ మామార
యధ్వం త్రాయధ్వం భటాః కార్పటికా వయం । అనాయాసం లుంఠయ
ధ్వం న యుధ్వం చ యదస్తి నః ॥ ౩౩ ॥ వయం పాంథా అనాథాః స్మో విశ్వనాథ
పరాయణాః । సనాథాస్తేన దూరం స నాథతాం పథికోఽపరః ॥ ౩౪ ॥ వ
యం పింగాక్షవిశ్వాసాదస్మిన్మార్గేఽకుతోభయాః । యాతాయాతం స
దా కుర్మః స చ దూర ఇతోఽవనాత్ ॥ ౩౫ ॥ ఇతి శ్రుత్వాఽథ పింగాక్షో భటః
కార్పటికేరితం । దూరాన్మాభైష్ట మాభైష్ట బ్రువన్నితి సమాగతః ॥ ౩౬ ॥
తత్కర్ణసూత్రైరాకృష్టో భిల్లః కార్పటికప్రియః । తూర్ణం తదాయుష్య
మివ తత్రోపస్థిత వీక్షణాత్ ॥ ౩౭ ॥ కోఽయం కోఽయం దురాచారః పింగా
క్షేఽయి జీవతి । ఉల్లులుంఠయిషుః పాంథాన్ ప్రాణలింగసమాన్మమ ॥ ౩౮ ॥
ఇతి తద్వాక్యమాకర్ణ్య తారాక్షస్తత్పితృవ్యకః । ధనలోభేన పింగాక్షే
పాపం పాపో వ్యచింతయత్ ॥ ౩౯ ॥ కులధర్మం వ్యపాస్యైష వర్తతే కుల
పాంసనః । చిరం చింతితమద్యాముం ఘాతయిష్యామ్యసంశయం ॥ ౪౦ ॥
విచార్యేతి స దుష్టాత్మా భృత్యానాజ్ఞాపయత్ క్రుధా । ఆదావేనం ఘాత
యంతు తతః కార్పటికానిమాన్ ॥ ౪౧ ॥ తతోఽయుధ్యన్ దురాచారా
స్తైస్సైకేన చ తేఽఖిలాః । యథాకథంచిత్తాననయత్స చ స్వావసథాంతికం ॥
౪౨ ॥ ఆచ్ఛిన్నం హి ధనుర్బాణం ఛిన్నం సన్నహనం శరైః । అసూదయి
ష్యమేతాంస్తదభవిష్యం యదీశ్వరః ॥ ౪౩ ॥ అభిలష్యన్నితి ప్రాణాన త్యా
క్షీత్స పరార్థతః । తేఽపి కార్పటికాః ప్రాప్తాస్తత్పల్లీం గతసాధ్వసాః ॥ ౪౪ ॥
యామతిస్త్వంతకాలే స్యాద్గతిస్తదనురూపతః । దిగీశత్వమతః ప్రాప్తోఽని
ఋత్యాం నైఋతేశ్వరః ॥ ౪౫ ॥ ఇత్థమస్య స్వరూపం తే అవాభ్యాం
సముదీరితం । ఏతస్యోత్తరతో లోకో వరుణస్యాయముద్భుతః ॥ ౪౬ ॥ కూ
పవాపీతడాగానాం కర్తారో నిర్మలైర్ధనైః । ఇహలోకే మహీయంతే వా

రుణైవరుణప్రభాః ॥ ౪౭ ॥ నిర్జలేజలదాతారః పరసంతాపహారిణః । అ
ర్థిభ్యోయేప్రయచ్ఛంతి చిత్రచత్రకమండలూన్ ॥ ౪౮ ॥ పానీయశా
లికాః కుర్యుర్నానోపస్కరసంయుతాః । దద్యుర్ధర్మఘటాంశ్చాపిసు
గంధోదకపూరితాన్ ॥ ౪౯ ॥ అశ్వత్థసేకంయేకుర్యుః పథిపాదపరోపకాః
విశ్రామశాలాకర్తారః శ్రాంతసంతాపనోదకాః ॥ ౫౦ ॥ గ్రీష్మోష్మహంతి
మాయూరపింఛాదిరచితాన్యపి । చిత్రాణితాలవృంతానివితరంతితప
గమే ॥ ౫౧ ॥ రసవంతిసుగంధీనిహిమవంతితపర్తుషు । విశ్రాణయంతి
వాతృప్తిపానకానిప్రయత్నతః ॥ ౫౨ ॥ ఇక్షుక్షేత్రాణిసంకల్ప్యబ్రాహ్మ
ణేభ్యోదదత్యపి । తథానానాప్రకారాంశ్చవికారానైక్షవాన్బహూన్ ॥
౫౩ ॥ గోరసానాంప్రదాతారస్తథాగోమహిషీప్రదాః । ధారామండ
కర్తారశ్ఛాయామండపకారిణః ॥ ౫౪ ॥ దేవాలయేషుయేదద్యుర్బహ
రాగలలంతికాః। తీర్థేవాకరహర్తారస్తీర్థమార్గావనేజకాః ॥ ౫౫
అభయంయేప్రయచ్ఛంతిభయార్తోద్యతపాణయః । నిర్భయావారు
లోకేతేవసంతిలసంతిచ ॥౫౬॥ విపాశయంతియేపుణ్యాదుర్వృత్తైః
రపాశితాన్ । తేపాశపాణేర్లోకస్మిన్నివసంత్యకుతోభయాః ॥ ౫౭
నౌకాద్యుపాయైర్నద్యాదౌపాంథాన్యేతారయంత్యపి । తారయ
త్యపిదుఃఖాబ్ధేస్తత్రనాగరికాద్విజ ॥ ౫౮ ॥ ఘట్టాన్పుణ్యతటిన్యాదే
ధయంతిశిలాదిభిః । తోయార్థిసుఖసిద్ధ్యర్థంయేనరాస్తేత్రభోగినః ॥౫౯
వితర్షయంతియేపుణ్యాస్తృషితాన్శీతలైర్జలైః । తేఽత్రైవవా
లోకేసుఖసంతతిభాగినః ॥ ౬౦ ॥ జలాశయానాంసర్వేషాయమే
మఃపతిః । ప్రచేతాయాదసాంనాథఃసాక్షీసర్వేషుకర్మసు ॥ ౬౧ ॥ ఉ
త్పత్తింశృణుపతేర్వరుణస్యమహాత్మనః । ఆసీన్మునిరమేయాత్మాకర్దమ
ప్రజాపతేః ॥ ౬౨ ॥ శుచిష్మానితివిఖ్యాతస్తనయోవినయాంచితః । స్థై
మాధుర్యధైర్యాదైర్యగుణైరుపచితోహితః ॥ ౬౩ ॥ అచ్ఛోదః
స్నాతుంసగతోబాలకైఃసహ।జలక్రీడనసంసక్తంశిశుమారోహరచ్చ

౧౪ ॥ తత స్తస్మిన్మునిసుతేప్యృతే౽త్యాహితశంసిభిః । త్రైఃసమాగత్యశిశుభిఃకథితంతత్పితుఃపురః ॥ ౧౫ ॥ హరార్చనోపవిష్టస్యసమాధానిశ్చలాత్మనః । ఖితబాలవిపత్తైశ్చచచాలనమనోహరాత్ ॥౧౬॥ అధికంశిలయామానససర్వజ్ఞంత్రిలోచనం । పర్యంశంభోఃసమీపేసభువనానిచతుర్దశ ॥ ౧౭ ॥ నానాభూతానిభూతాని బ్రహ్మాండాంతర్గతానిచ । చంద్రసూర్యర్షతారాశ్చపర్వతాన్ సరితోదు గ్రిమాన్ ॥ ౧౮ ॥ సముద్రాన్తరీయాణిప్యారణ్యానీస్సురాంసిచ । నానాదేవనికాయాంశ్చబహీర్వాదీన్విమదాంపురీః ॥ ౧౯ ॥ వాపీకూపతడాగానికుల్యాఃపుష్కరిణీర్బహు । ఏకస్మిన్ కాపిసరసిజలక్రీడాపరాయణాన్ ॥ ౨౦ ॥ బహూన్మునికుమారాంశ్చమజ్జనోన్మజ్జనాదిభిః । కరయంత్రవినిర్ముక్తతోయధారాభిషేచనైః ॥ ౨౧ ॥ కరతాడితపానీయశబ్దదఝ్ఝుఖనాదిభిః । జలఖేలనకైరిత్థంసంసక్తాన్ బహుబాలకాన్ ॥ ౨౨ ॥ తేషాంమధ్యేదదర్శాథసమాధిస్థఃసకర్దమః । స్వం శిశుంశిశుమారేణనీయమానంసువిహ్వలం ॥ ౨౩ ॥ కయాచిజ్జలదేవ్యాథతస్మాచ్చకూరియాదసః । ప్రసహ్యానీత్వాదథయేదృష్టవాం స్తంసమర్పితం ॥ ౨౪ ॥ నిర్భత్స్య సరితాంనాథం కెనచిదు గ్రదరూపిణా । త్రిశూలపాణినేత్యుక్తంకోధతామ్రాక్షిసెనచ ॥ ౨౫ ॥ కుతో జలానామధిపశివభక్తస్య బాలకః । ప్రజ్ఞాపతెఃకర్దమస్యమహాభాగస్యధీమతః ॥౨౬ ॥ అజ్ఞాత్వా శివసామర్థ్యంభవతాచిరమూసితః । భయత్రస్తేనతద్వాక్యశ్రవణాత్తముదన్వతా ॥ ౨౭ ॥ బాలంరత్నైరలంకృత్యబద్ధ్వాతంశిశుమారకం । సమర్పితంసమానీయశంభుపాదాబ్జసంనిధౌ ॥ ౨౮ ॥ నత్వావిజ్ఞాపయత్తంచ నాపరాధ్యామ్యహంవిభో । అనాథనాథవిశ్వేశభక్తాపత్తినాశన ॥ ౨౯ ॥ భక్తకల్పతరోశంభో౽నేనాయందుష్టయాదసా । అనాయినమయానాథ భవభక్తజనార్భకః ॥౩౦॥ గణేనతేనవిజ్ఞాయశంభోరథమనోగతం । పాశెనబద్ధ్వాతద్యాదః శిశుహాస్తేసమర్పితం ॥ ౩౧ ॥ గృహాణేమంస్వతనయంపార్షదేశఙశరాజ్ఞయా । యాహిస్వభవనంవత్సబుద్ధివతీతిసకర్ద

మః ॥ ౮౨॥ సమాధిసమయేసర్వమితిశృణ్వన్నుదారధీః । ఉన్మీల్యనయ
నేయావత్ప్రణిధానంవిసృజ్యచ ॥ ౮౩ ॥ సంపశ్యతేశిశుంతావత్పురతః
సమవైక్షత । గృహీతశిశుమారంచపార్శ్వేఽలంకృతకర్ణికం ॥ ౮౪ ॥
తోయాదర్శకాకపక్షాగ్రింకషాయనయనాంచలం। కించిద్విరుక్షంత్వక్
క్షోభంసంభ్రమాపన్నమానసం ॥ ౮౫॥ కృతప్రణామమాలింగ్యజిఘ్రం
స్తన్ముఖపంకజం । పునర్జాతమివామంస్తపశ్యంశ్చాపిముహుర్ముహుః
౮౬ ॥ శతానిపంచవర్షాణిప్రణిధానస్థితస్యహి । కదర్థమస్యవ్యతీతా
నిశంభుమర్చయతస్తదా ॥ ౮౭ ॥ కదర్దమోపిచతత్కాలమజ్ఞాసీత్క్షణ
సంగతం। యతోనప్రభవేత్కాలోమహాకాలస్యసంనిధౌ ॥౮౮॥ తతస్తం
తనయఃపృష్ట్వాపితరంప్రణిపత్యచ । జగామతూర్ణంతపసేశ్రీమద్వారా
ణసీంపురీం ॥ ౮౯ ॥ తత్రతప్త్వాతపోఘోరంలింగంసంస్థాప్యశాంభవం।
పంచవర్షసహస్రాణిస్థితఃపాషాణనిశ్చలః ॥ ౯౦ ॥ ఆవిరాసీన్మహాదేవస్తు
ష్టస్తత్తపసాతతః। ఉవాచకార్దమేబ్రూహికందదామివరోత్తమం॥౯౧
కార్దమిరువాచ ॥ యదినాథప్రసన్నోసిభక్తానామనుకంపక । సర్వా
సామధిపత్యంమేదేహ్యపాంయాదసామపి ॥ ౯౨॥ ఇతిశ్రుత్వామహే
శానఃసర్వచింతితదఃప్రభుః । అభ్యషించతతంతత్రవారుణేపరమేపదే।
౯౩ ॥ రత్నానామబ్ధిజాతానామబ్ధీనాంసరితామపి। సరసాంపల్వలానాం
చవాప్యంబుస్రోతసాంపునః ॥ ౯౪ ॥ జలాశయానాంసర్వేషాంప్రతీచ్యా
శ్చాపివైదిశః । అధీశ్వరఃపాశపాణిర్భవసర్వామరప్రియః ॥ ౯౫ ॥ ద
దామివరమన్యంచసర్వేషాంహితకారకం।త్వయైతత్స్థాపితంలింగంతవనా
మ్నాభవిష్యతి ॥ ౯౬ ॥ వరుణేశమితిఖ్యాతంవారాణస్యాంసుసిద్ధిదం।
మణికర్ణేశలింగస్యనైఋత్యాందిశిసంస్థితం ॥ ౯౭ ॥ ఆరాధితంసదా
పుంసాంసర్వజాడ్యవినాశకృత్ । వరుణేశస్యయేభక్తానతేషాంమద్భయం
క్వచిత్ ॥ ౯౮ ॥ నసంతాపభయంతేషాంనాపాయమరణంక్వచిత్ । జ
లోదరభయంనైవనభయంవైతృషఃక్వచిత్ ॥ ౯౯ ॥ నీరసాన్యన్నపా

నానివరుణేశ్వరసంస్మృతేః। సరసానిభవిష్యంతినాత్రకార్యావిచారణా॥
౧౦౦॥ ఇత్యుక్త్వాంతర్దధేశంభుర్వరుణోపిస్వబంధుభిః। ఇమంలోకమ
లంకుర్వంస్తచారభ్యస్థితోద్విజః॥౧॥ ఇదంవరుణలోకస్యస్వరూపంతేని
రూపితం। యచ్ఛ్రుత్వాననరఃక్వాపిదురపాయైఃప్రబాధ్యతే ॥౧౦౨॥
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే నిర్ఋతి వరుణలోకవర్ణనం నామ
ద్వాదశోఽధ్యాయః॥౧౨॥ ... ... *

గణావూచతుః॥ ఇమాంగంధవతీంపుణ్యాంపురీంవాయోర్విలోక
య। వారుణ్యాఉత్తరేభాగేమహాభాగ్యనిధేద్విజ॥౧॥ అస్యాంప్రభం
జనోనామజగత్ప్రాణోదిగీశ్వరః। ఆరాధ్యశ్రీమహాదేవందిక్పాలత్వమ
వాప్తవాన్ ॥౨॥ పురాకశ్యపదాయాదఃపూతాత్మేతిచవిశ్రుతః। ధూ
ర్జటేరాజధాన్యాంసచచారవిపులంతపః॥౩॥ వారాణస్యాంమహాభా
గోవర్షాణామయుతంశతం। స్థాపయిత్వామహాలింగంపావనంపరమే
శ్వరం॥౪॥ యస్యదర్శనమాత్రేణపూతాత్మాజాయతేనరః। పాపకం
చుకముత్సృజ్యసవసేత్పావనేపురే॥౫॥ తతస్తస్యోగ్రతపసాతపసాంఫ
లదఃశివః। ఆవిరాసీత్తతోలింగాజ్జ్యోతీరూపోమహేశ్వరః॥౬॥ ఉవా
చచప్రసన్నాత్మాకరుణామృతసాగరః। ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠపూతాత్మన్వరంవ
రయసువ్రత॥౭॥ అనేనతపసోగ్రేణలింగస్యారాధనేనచ। తవాదేయం
నపూతాత్మంస్త్రైలోక్యేసచరాచరే॥౮॥ పూతాత్మోవాచ॥ దేవదే
వమహాదేవదేవానామభయప్రద। బ్రహ్మనారాయణేంద్రాదిసర్వదేవప
దప్రద॥౯॥ వేదాస్త్వాంనచవిందంతికిమాత్మకఇతిప్రభో। ప్రోక్తాశ్శ
తపథత్వంచనేతినేతీతివాదినః॥౧౦॥ బ్రహ్మావిష్ణ్వోరపిగిరాంగోచరోనచ
వాక్పతేః। ప్రమథేశంకథంస్తోతుంమాదృశఃప్రభవేత్ప్రభో॥౧౧॥
ప్రసహ్యప్రమిమీతేశభక్తిర్మాంస్తుతికర్మణి। కరోమికింజగన్నాథనవశ్యానీం
ద్రియాణిమే॥౧౨॥ విశ్వంత్వంనాస్తివైభేదస్త్వమేకఃసర్వగోయతః।

స్తుత్యంస్తోతాస్తుతి స్త్వంచసగుణోనిర్గుణోభవాన్ ॥ ౧౩ ॥ సర్వాత్మ
రాభవానేకోరూపనామవివర్జితః । యోగినోపిన తేతత్త్వంవిందంతి
రచూర్ఛితః ॥ ౧౪ ॥ యద్దైకలోనశక్నోషిరంతుంస్వైరచరప్రభో । త
దిచ్ఛాతవయోత్పన్నా సేవ్యాశక్తిరభూత్తవ ॥ ౧౫ ॥ త్వమేకోద్విత్వమా
పన్నఃశివశక్తిప్రభేదతః । త్వంజ్ఞానరూపోభగవాన్ స్వేచ్ఛాశక్తిస్వరూ
ణీ ॥౧౬॥ ఉభాభ్యాంశివశక్తిభ్యాంయువాభ్యాంనిజలీలయా।ఉత్పాదితాక్రి
యాశక్తి స్తతఃసర్వమిదంజగత్ ॥౧౭॥జ్ఞానశక్తిర్భవానీశఇచ్ఛాశక్తిరుమా
స్మృతా । క్రియాశక్తిరిదంవిశ్వమస్యత్వంకారణంతతః ॥ ౧౮ ॥ దక్షిణాం
గంతవవిధిర్వామాంగంతవచాచ్యుతః । చంద్రసూర్యాగ్నినేత్రస్త్వంత్వ
న్నిఃశ్వాసఃశ్రుతిత్రయం ॥ ౧౯ ॥ త్వత్స్వేదాదంబునిధయస్తవశ్రోత్రం
సమీరణః । బాహవస్తేదశదిశోముఖంతేబ్రాహ్మణాఃస్మృతాః ॥౨౦॥రాజ
న్యవర్యాస్తేబాహుభ్యాంవైశ్యాఊరుసముద్భవాః।పద్భ్యాంశూద్రాస్తవేశా
నకేశాస్తేజలదాఃప్రభో ॥ ౨౧ ॥ త్వంపుంప్రకృతిరూపేణబ్రహ్మాండమసృ
జఃపురా । మధ్యేబ్రహ్మాండమఖిలంవిశ్వమేతచ్చరాచరం ॥ ౨౨ ॥ అత
స్త్వత్తోనమన్యేఽహంకించిద్భిన్నంజగన్మయ । త్వయిసర్వాణిభూతాని
సర్వభూతమయోభవాన్ ॥ ౨౩ ॥ నమస్తుభ్యంనమస్తుభ్యంనమస్తుభ్యం
నమోనమః । అయమేవవరోనాథత్వయిమేఽస్తుస్థిరామతిః ॥ ౨౪ ॥ ఇ
త్యుక్తవతిదేవేశస్తస్మిన్పూతాత్మనిప్రభుః । స్వమూర్తిత్వంసమారోప్య
దిక్పాలపదమాదధే ॥ ౨౫॥ సర్వగోమమరూపేణసర్వతత్త్వావబోధకః॥
సర్వేషామాయుషోరూపంభవానేవభవిష్యతి ॥ ౨౬ ॥ తవలింగమిదం
దివ్యంయేద్రక్ష్యంతీహమానవాః । సర్వభోగసమృద్ధాస్తేత్వల్లోకసుఖభా
గినః ॥ ౨౭ ॥ పవమానేశ్వరంలింగంమధ్యేజన్మసకృన్నరః । యథోక్తవి
ధినాపూజ్యసుగంధస్నపనాదిభిః ॥ ౨౮ ॥ సుగంధచందనైఃపుష్పైర్మ
మలోకేమహీయతే । జ్యేష్ఠేశాత్పశ్చిమేభాగేవాయుకుండోత్తరేణతు ।
౨౯ ॥ పావమానంసమారాధ్యపూతోభవతితత్క్షణాత్ । ఇతిదత్వా

రాందేవస్తస్మింల్లింగే లయం యయౌ ॥ ౩౦ ॥ గణావూచతుః ॥ ఇతి గంధ
వతీపుర్యాః స్వరూపం తే నిరూపితం । తస్యాః ప్రాచ్యాం కుబేరస్య శ్రీమత్యే
షాలకాపురీ ॥ ౩౧ ॥ శంభోః సఖిత్వమాపేదే నాథోఽస్యా భక్తియోగతః ।
నిధీనాం పద్మముఖ్యానాం దాతా భోక్తా హరార్చనాత్ ॥ ౩౨ ॥ శివశర్మో
వాచ ॥ కోఽసౌ కస్య పునః కీదృగ్భక్తిరస్య సదాశివే । యయా సఖిత్వమాప
న్నో దేవదేవస్య ధూర్జటేః ॥ ౩౩ ॥ ఇతి శ్రోతుం మమ మనః శ్రుతిగోచర
తాం గతం । యువయోర్వాక్సుధాస్వాదమేదురోదరమంథరం ॥ ౩౪ ॥
గణావూచతుః ॥ శివశర్మన్మహాప్రాజ్ఞ పరిశుద్ధేంద్రియేశ్వర । సుతీర్థ
క్షాలితాశేషజన్మజాతమహామల ॥ ౩౫ ॥ సుహృది ప్రేమసంపన్నే త్వ
య్యనుద్యం న కించన । సాధుభిః సహ సంవాదః సర్వశ్రేయోఽభివృద్ధయే ॥
౩౬ ॥ ఆసీత్కాంపిల్యనగరే సోమయాజికులోద్భవః । దీక్షితో యజ్ఞద
త్తాఖ్యో యజ్ఞవిద్యావిశారదః ॥ ౩౭ ॥ వేదవేదాంగవేదార్థవేదోక్తా
చారచంచురః । రాజమాన్యబహుధనో వదాన్యః కీర్తిభాజనం ॥ ౩౮ ॥
అగ్నిశుశ్రూషణరతో వేదాధ్యయనతత్పరః । తస్య పుత్రో గుణనిధిశ్చం
ద్రబింబసమాకృతిః ॥ ౩౯ ॥ కృతోపనయనః సోఽథ విద్యాం జగ్రాహ భూ
రిశః । అథ పిత్రానభిజ్ఞాతో ద్యూతకర్మరతోఽభవత్ ॥ ౪౦ ॥ ఆదా
యాదాయ బహుశో ధనం మాతుః సకాశతః । దదాతి ద్యూతకారేభ్యో మై
త్రీం తైశ్చ చకార సః ॥ ౪౧ ॥ సంత్యక్తబ్రాహ్మణాచారః సంధ్యాస్నానపరా
ఙ్ముఖః । నిందకో వేదశాస్త్రాణాం దేవబ్రాహ్మణనిందకః ॥ ౪౨ ॥ స్మృ
త్యాచారవిహీనస్తు గీతవాద్యవినోదభాక్ । నటపాషండిభండైశ్చ బద్ధప్రే
మపరంపరః ॥ ౪౩ ॥ ప్రేరితోఽపి జనన్యా స నయాతి పితురంతికం । గృహకా
ర్యాంతరవ్యగ్రో దీక్షితో దీక్షితాయినీం ॥ ౪౪ ॥ యదా యదైవ తాం
పృచ్ఛేదయే గుణనిధిః సుతః । న దృశ్యతే మయా గేహే కల్యాణి విదధాతి
కం ॥ ౪౫ ॥ తదా తదేతి సా బ్రూయాదిదానీం స బహిర్గతః । స్నాత్వా
సమభ్యర్చ్య వై దేవానేతావంతమనేహసం ॥ ౪౬ ॥ అధీత్యాధ్యయనార్థం

సద్విప్రైర్మిత్రైఃసమంయయౌ । ఏకపుత్రేతితన్మాతా పిత్రారయతిదీక్షి
తం ॥ ౪౭ ॥ నతత్కర్మచతద్వృత్తంకించిద్వేత్తిసదీక్షితః । సచకేశాం
తకర్మాస్యకృత్వావర్షేఽథషోడశే ॥ ౪౮ ॥ గృహ్యోక్తేనవిధానేనపాణి
గ్రాహమకారయత్ । ప్రత్యహంతస్యజననీసుతంగుణనిధింమృదు ॥ ౪౯
శాంతిస్నేహార్ద్రహృదయాక్రోధనస్తేపితేత్యలం । యదిజ్ఞాస్యతితేవృ
త్తంత్వాంచమాంతాడయిష్యతి ॥ ౫౦ ॥ ఆచ్ఛాదయామితేనిత్యంపితు
రగ్రేకుచేష్టితం । లోకమాన్యోస్తితేతాతసదాచారైర్నవైధనైః ॥ ౫౧
బ్రాహ్మణానాంధనంపుత్రసద్విద్యాసాధుసంగమః । సచ్ఛ్రోత్రియాస్త్వ
నూచానాదీక్షితాఃసోమయాజినః ॥ ౫౨ ॥ ఇతిరూఢిమిహప్రాప్తాస్తవ
పూర్వపితామహాః । త్యక్త్వాదుర్వృత్తసంసర్గంసాధుసంగరతోభ
వ ॥ ౫౩ ॥ సద్విద్యాసుమనోధేహిబ్రాహ్మణాచారమాచర । తవానురూ
పారూపేణవయసాకులశీలతః ॥ ౫౪ ॥ ఊనవింశతికోఽసిత్వమేషాషోడశ
వార్షికీ । తవపత్నీగుణనిధేసాధ్వీమధురభాషిణీ ॥ ౫౫ ॥ ఏతాంసంప్ర
ణుసద్వృత్తాంపితృభక్తియుతోభవ । శ్వశురోపిహితేమాన్యఃసర్వత్రగు
ణశీలతః ॥ ౫౬ ॥ తతోఽపత్రపసేకింనత్యజదుర్వృత్తతాంశిశో । మాతు
లాస్తేఽతులాఃపుత్రవిద్యాశీలకులాదిభిః ॥ ౫౭ ॥ తేభ్యోపినబిభేషిత్వంశు
ద్ధోస్యుభయవంశతః । పశ్యైతాన్ప్రతివేశ్మస్థాన్బ్రాహ్మణానాంకుమా
రకాన్ ॥ ౫౮ ॥ గృహేపిశిష్యాన్పశ్యైతాన్పితుస్తేవినయోచితాన్ ।
రాజాపిశ్రోష్యతియదాతవదుశ్చేష్టితంసుత ॥ ౫౯ ॥ శ్రద్ధాంవిహాయతే
తాతేవృత్తిలోపంకరిష్యతి । బాలచేష్టితమేవైతద్వదంత్యద్యాపితేజనాః ॥
౬౦ ॥ అనంతరంహసిష్యంతియుక్తందీక్షితతాస్త్వితి । సర్వేప్యాక్షార
యిష్యంతితవపిత్రంచమాంచవై ॥ ౬౧ ॥ మాతుశ్చరిత్రంతనయోధత్తే
దుర్భాషణైరితి । పితాపితేనపాపీయాన్శ్రుతిస్మృతిపథీనకిం ॥ ౬౨ ॥ త
దంఘ్రిలీనస్యమనఃసోమయసాక్షీమహేశ్వరః । నచర్తుస్నాతయాపీహము
ఖందుష్టస్యవీక్షితం ॥ ౬౩ ॥ అహోబలీయాన్సవిధిర్యేనజాతోభవానితి ।

ప్రతిక్షణం జనన్యేతి శిక్ష్యమాణోఽతిదుర్మదః ॥ ౧౪ ॥ నతత్యాజ చ తద్ధర్మం
దుర్బోధో వ్యసనీ యతః । మృగయామద్యపైశున్యవేశ్యాచౌర్యదురోద
రైః ॥ ౧౫ ॥ సపారదారైర్వ్యసనైరేభిః కోఽత్ర న ఖండితః । యద్యన్మధ్యే
గృహే పశ్యేత్తత్తన్నీత్వా సుదుర్మతిః ॥ ౧౬ ॥ అర్పయేద్ద్యూతకా
రాణాం న కుప్యం వసనాదికం । నవరత్నమయీం మాతుః కరతః పితురూర్మి
కాం ॥ ౧౭ ॥ స్వపంత్యాస్త్వేకదాఽదాయ దురోదరికరేఽర్పయత్ । ఏ
కదాగచ్ఛతా రాజభవనాన్నిజముద్రికా ॥ ౧౮ ॥ దీక్షితేన పరిజ్ఞాతా దై
వాద్ద్యూతకృతః కరే । ఉవాచ దీక్షితస్తం చ కుతో లబ్ధా త్వయోర్మికా
పృష్టస్తేనాథ నిర్బంధాదసకృత్ప్రత్యువాచ కిం ॥ ౧౯ ॥ మమాక్షిపసి
విప్రోచ్చైః కిం మయా చౌర్యకర్మణా । లబ్ధా ముద్రా త్వదీయేన పుత్రేణై
షా మమార్పితా ॥ ౨౦ ॥ మమాతుర్హి పూర్వేద్యుర్జిత్వా నీతో హి
శాటకః । న కేవలం మమాప్యేతదంగులీయం సమర్పితం ॥ ౨౧ ॥ అన్యే
షాం ద్యూతకర్తౄణాం భూరి తేనార్పితం వసు । రత్నకుప్యదుకూలాని భృం
గారుప్రభృతీని చ ॥ ౨౨ ॥ భాజనాని విచిత్రాణి కాంస్యతామ్రమయాని చ
నగ్నీకృత్య ప్రతిదినం బధ్యతే ద్యూతకారిభిః ॥ ౨౩ ॥ న తేన సదృశః కశ్చిదా
క్షికో భూమిమండలే । అద్యయావత్త్వయా విప్ర దురోదరశిరోమణిః ॥ ౨౪ ॥
కథం నాజ్ఞాయి తనయోఽవినయానయకోవిదః । ఇతి శ్రుత్వా త్రపాభా
రవినమ్రతరకంధరః ॥ ౨౫ ॥ ప్రావృత్య వాససా మౌలిం ప్రావిశన్నిజమం
దిరం । మహాపతివ్రతామాన్యపత్నీం ప్రోవాచ తామథ ॥ ౨౬ ॥ దీక్షితా
యని కుత్రాసి క్వ తే గుణనిధిః సుతః । అథ తిష్ఠతు కిం తేన క్వ సా మమ శుభోర్మి
కా ॥ ౨౭ ॥ అంగోద్వర్తనకాలే యా త్వయా మేఽంగులితో ధృతా । న
వరత్నమయీ శీఘ్రం తాం మామానీయ ప్రయచ్ఛ మే ॥ ౨౮ ॥ ఇతి శ్రుత్వాథ త
ద్వాక్యం భీతా సా దీక్షితాయనీ । ప్రోవాచ సా తు మాధ్యాహ్నీం క్రియాం ని
ష్పాదయత్వథ ॥ ౨౯ ॥ వ్యగ్రాస్మి దేవపూజార్థముపహారాదికర్మణి ।
సమయోఽయమతిక్రామేదతిథీనాం ప్రియాతిథే ॥ ౩౦ ॥ ఇదానీమేవ పక్వా

స్నకరణవ్యగ్రయా మయా। స్థాపితా భాజనే క్వాపి విస్మృతేతి న వేద్మ్యహం॥
౧౧ ॥ దీక్షిత ఉవాచ ॥ హంహో సత్పుత్రజనని నిత్యం సత్యప్రభాషిణి।
యదా యదా త్వాం సంపృచ్ఛే తనయః క్వగతస్త్వితి ॥ ౧౨ ॥ తదా తదా
తి త్వం బ్రూయా నాధునేదానీం స నిర్గతః । అధీత్యాధ్యయనార్థం చద్వి
త్రైర్మిత్రైః స యుగ్బహిః ॥ ౧౩ ॥ కుతస్తే వాఛాటకః పత్నిమాంజిష్ఠ
ఘోమయాఽర్పితః । లంబతేవ స్త్రధానాం యస్తథ్యం బ్రూహి భయం
త్యజ ॥ ౧౪ ॥ సాంప్రతం నేక్ష్యతే సోపి భృంగారు మణిమండితః । పట్టసూ
త్రమయీ సాపి త్రిపటీ క్వ న్యపార్పితా ॥ ౧౫ ॥ క్వ దాక్షిణాత్యం తత్కాం
స్యం గౌడీ తామ్రఘటీ క్వసా । నాగదంతమయీ సా క్వ సుఖకౌతుకమంచి
కా ॥ ౧౬ ॥ క్వ సా పర్వతదేశీయా చంద్రకాంతశిలోద్భవా । దీపికావ్యగ్ర
హస్తాగ్రా సాలంకృచ్ఛాలభంజికా ॥ ౧౭ ॥ కింబహూక్తైన కులజే తుభ్యం
కుప్యామ్యహం వృథా । తదాభ్యవహరిష్యేహముపయంస్యామ్యహం య
దా ॥ ౧౮ ॥ అనపత్యోస్మి తేనాహం దుష్టేన కులదూషిణా । ఉత్తిష్ఠానయ
దర్భాంబు తస్మై దద్యాం తిలాంజలిం ॥ ౧౯ ॥ అపుత్రత్వం వరం నౄణాం
కుపుత్రాత్కులపాంసనాత్ । త్యజేదేకం కులస్యార్థే నీతిరేషా సనాతనీ।
౨౦ ॥ స్నాత్వా నిత్యవిధిం కృత్వా తస్మిన్నేవాహ్ని కస్యచిత్ । శ్రోత్రియస్య
సుతాం ప్రాప్య పాణిం జగ్రాహ దీక్షితః ॥ ౨౧ ॥ శ్రుత్వా తథా స వృత్తాం
తం ప్రాక్తనం స్వం వినింద్య చ । కాంచిద్దిశం సమాలోచ్య నిర్యయౌ దీక్షి
తాంగజః ॥ ౨౨ ॥ చింతామవాప మహతీం క్వ యామి కరవాణి కిం । నా
హమభ్యస్తవిద్యోస్మి న చైవాస్తి ధనోస్మ్యహం ॥ ౨౩ ॥ దేశాంతరే హ్య
స్తి ధనః సద్యో విద్యః సుఖమేధతే । భయమస్తి ధనే చౌరాత్స విద్యః సర్వతో
భయః ॥ ౨౪ ॥ యాయజూకకులే జన్మ క్వ క్వ మే వ్యసనం మహత్ । అహో
బలీయాన్ స విధిర్భావికర్మానుసంధయేత్ ॥ ౨౫ ॥ భిక్షితుం నాధిగచ్ఛామి న
మే పరిచితః క్వచిత్ । న చ పార్శ్వే ధనం కించిత్కిం కృత్వా శరణం భవేత్ ॥ ౨౬ ॥
సదానభ్యుదితే భానౌ ప్రసూర్మే మృష్టభోజనం । ఇదద్యాద్యద్యాస్తకం

యాచేయాంచేహజననీనమే ॥ ౯౭ ॥ ఇతి చింతయత స్తస్య భాస్కర స్తాచలం
గతః । ఏతస్మిన్నేవసమయేకశ్చిన్మాహేశ్వరోనరః ॥ ౯౮ ॥ మహన్తోపహా
రానాదాయనగరాద్బహిరభ్యగాత్ । సమభ్యర్చితుమీశానంశివరాత్రా
వుపోషితః ॥ ౯౯ ॥ పక్వాన్నగంధమాఘ్రాయక్షుధితఃసతమన్వగాత్ ।
ఇదమన్నంమయాగ్రాహ్యంశివాయోపస్కృతంనిశి ॥ ౧౦౦ ॥ ఇత్యాశా
మవలంబ్యాథద్వారిశంభోరుపావిశత్ । దదర్శచమహాపూజాంతేనభక్తే
ననిర్మితాం ॥ ౧ ॥ విధాయనృత్యగీతాదిభక్తాఃసుప్తాఃక్షణంయదా ।
నైవేద్యంసతదాఽదాతుంగర్భాగారంవివేశహ ॥ ౨ ॥ దీపంమందప్రభం
దృష్ట్వాపక్వాన్నావేక్షణాయసః । నిజచైలాంచలాద్వర్తిందత్త్వాసముద
దీపయత్ ॥ ౩ ॥ తతఃపక్వాన్నమాదాయత్వరితంగచ్ఛతోబహిః । తస్య
పాదతలాఘాతాత్ప్రసుప్తఃకోప్యబుధ్యత ॥ ౪ ॥ కోఽయంకోఽయంత్వరాప
న్నశ్చోరోయంగృహ్యతామితి । యావద్బ్రూయాత్సమాగత్యతావ
త్సపురరక్షకైః ॥ ౫ ॥ పలాయమానోనిహతఃక్షణాత్పంచత్వమాగతః ।
అభక్షయచ్చనైవేద్యంభావిపుణ్యబలాన్నసః ॥ ౬ ॥ అథబద్ధఃసమాగత్య
పాశముద్గరపాణిభిః । నినీషుభిఃసంయమినీంయామైఃసవికటైర్భటైః ॥ ౭ ॥
తావత్పారిషదాఃప్రాప్తాఃకింకిణీజాలమాలితం । దివ్యంవిమానమాదా
యతంనేతుంశూలపాణయః ॥ ౮ ॥ శంభోర్గణాన్సమాలోక్యభీతైస్తై
ర్యమకింకరైః । అవాదిప్రణతైరిత్థందుర్వృత్తోయంగణాద్విజః ॥ ౯ ॥
కులాచారప్రతీపోయంపితుర్వాక్యపరాఙ్ముఖః । సత్యశౌచపరిభ్రష్టః
సంధ్యాస్నానవివర్జితః ॥ ౧౧౦ ॥ ఆస్తాందూరేఽస్యకర్మాణిశివనిర్మాల్య
హారకః । ప్రత్యక్షతోఽత్రవీక్ష్యధ్వమస్పృశ్యోయంభవాదృశాం ॥ ౧౧ ॥
శివనిర్మాల్యభోక్తారఃశివనిర్మాల్యలంఘకాః । శివనిర్మాల్యదాతారఃస్పర్శ
స్తేషాంహ్యపుణ్యకృత్ ॥ ౧౨ ॥ విషమాలోడ్యవాపేయంశ్రేయోవా
నశనంపరం । సేవితవ్యంశివస్వంనప్రాణైఃకంఠగతైరపి ॥ ౧౩ ॥ యూయం
ప్రమాణంధర్మేషుయథానచతథావయం । అస్తిచేద్ధర్మలేశోస్యగణా

త్తచ్ఛృణు మహాశయ ॥ ౧౪ ॥ ఇత్థం తద్వాక్యమాకర్ణ్య ప్రోచుః పార్ష
దాస్తతః । కింకరాః శివధర్మా యే సూక్ష్మాస్తే వై భవాదృశైః ॥ ౧౫ ॥ క
లలక్ష్యైః కథం లక్ష్యా లక్ష్యా యే సూక్ష్మదృష్టిభిః । అనేనానేన సాకర్మ
తత్కృతం శృణు తే హి తత్ ॥ ౧౬ ॥ పతంతీ లింగశిరసి దీపచ్ఛాయా నివా
తా । స్వచేలాంచలతోఽనేన దత్త్వా దీపదశాం నిశి ॥ ౧౭ ॥ అపరోఽపిశ్రు
ధర్మో జాతస్తత్రాస్య కింకరాః । శృణ్వతా శివనామాని ప్రసంగాదపి గృహ్ణ
౧౮ ॥ భక్తేన విధినా పూజా క్రియమాణా నిరీక్షితా । ఉపోషితేన భూ
యామనేన స్థిరచేతసా ॥ ౧౯ ॥ కలింగరాజో భవితాఽధునా విధుతక
షః । ఏష ద్విజవరో దూతా యూయం యాత యథాగతాః ॥ ౨౦ ॥
షర్దైర్యమదూతేభ్యో మోచితస్త్వితి స ద్విజః । అరిందమస్య తనయ
లింగాధిపతేర్దమః ॥ ౨౧ ॥ క్రమాద్రాజ్యమవాప్యాథ పితర్యుపరతే
వా । నాన్యం ధర్మం విజానాతి దుర్దమో భూపతిర్దమః ॥ ౨౨ ॥ శి
లయేషు సర్వేషు దీపదానాదృతే ద్విజ । గ్రామాధీశాన్ సమాహూయ
ర్వాన్ స్వవిషయస్థితాన్ ॥ ౨౩ ॥ ఇత్థమాజ్ఞాపయామాస సమేదండ్యో
విష్యతి । యస్య యస్యాభితో గ్రామం యావంతశ్చ శివాలయాః ॥ ౨
తత్ర తత్ర సదా దీపో ద్యోతనీయోఽవిచారితం । మమాజ్ఞాభంగదోషే
శిరశ్ఛేత్స్యామ్యసంశయం ॥ ౨౪ ॥ ఇతి తద్భయతో దీప్తా దీపాః ప్ర
వాలయం । అనేనైవ స ధర్మేణ యావజ్జీవం దమో నృపః ॥ ౨౫ ॥ ధర్మర్ధిం
మహతీం ప్రాప్య కాలధర్మవశంగతః । స దీపవాసనాయోగాద్బహూ
దీపాన్ ప్రదీప్య వై ॥ ౨౬ ॥ అలకాయాః పతిరభూద్రత్నదీపశిఖాశ్రియః
ఏవం ఫలతి కాలేన శివేఽల్పమపి యత్కృతం ॥ ౨౭ ॥ ఇతి జ్ఞాత్వా శివే కా
భజనం స్వసుఖార్థిభిః । క్వ స దీక్షితదాయాదః సర్వధర్మపరాఙ్ముఖః
౨౮ ॥ స్వార్థదీపదశోద్యోతలింగమౌలితమోహరః । క్వ కలింగవిష
రాజ్యం ప్రాప్తో ధర్మరతిః సదా ॥ ౧౩౦ ॥ శివాలయే సముద్దీప్య దీపాన్
గ్వాసనోదయాత్ । క్వైషా దిక్పాలపదవీ శివశర్మన్ విలోకయ ।

వ్యధర్మిణా సేనసాంప్రతం యేహభుజ్యతే ॥ ౩౧ ॥ గణావూచతుః ॥
సర్వదైవశివేనాసౌసఖిత్వంచయథేయివాన్ । తదప్యేకమనావిప్రసంశృ
ణుష్వబ్రవావహై ॥ ౩౨ ॥ పాద్మేకల్పేపురావిప్రబ్రహ్మణోమానసాత్సు
తాత్ । పులస్త్యాద్విశ్రవాజజ్ఞేతస్యవైశ్రవణఃసుతః ॥ ౩౩ ॥ తేనేయమ
లకాభుక్తాపురీవిశ్వకృతాకృతా । ఆరాధ్యత్ర్యంబకందేవమత్యుగ్రతప
సాపురా ॥ ౩౪ ॥ వ్యతీతేతత్రకల్పేవైప్రవృత్తేమేఘవాహనే । యాజ్ఞద
త్తిరసౌశ్రీదస్తపస్తేపేసుదుఃసహం ॥ ౩౫ ॥ భక్తిప్రభావంవిజ్ఞాయశంభో
స్తద్దీపమాత్రతః । పురీంపురారేఃసంప్రాప్యకాశికాంచిత్ప్రకాశికాం ॥
౩౬ ॥ శివైకదశముద్బోధ్యచిత్తరత్నప్రదీపకం । అనన్యభక్తిస్నేహాఢ్యం
తన్మహోధ్యాననిశ్చలం ॥ ౩౭ ॥ శివైక్యసుమహాపాత్రంతపోగ్నిపరిబృం
హితం । కామక్రోధమహావిఘ్నపతంగాఘాతవర్జితం ॥ ౩౮ ॥ ప్రాణసం
రోధనిర్వాతంనిర్మలంనిర్మలేక్షణాత్ । సంస్థాప్యశాంభవంలింగంస
ద్భావకుసుమార్చితం ॥ ౩౯ ॥ తావత్తతాపసతపస్త్వగస్థిపరిశేషితం ।
యావద్బభూవతద్వర్షవర్షాణామయుతంశతం ॥ ౪౦ ॥ తతఃసహవి
శాలాక్ష్యాదేవోవిశ్వేశ్వరఃస్వయం । అలకాపతిమాలోక్యప్రసన్నేనాం
తరాత్మనా ॥ ౪౧ ॥ లింగేమనఃసమాధాయస్థితంస్థాణుస్వరూపిణం ।
ఉవాచవరదోస్మీతితత్రావలమలకాపతే ॥ ౪౨ ॥ ఉన్మీల్యనయనేయావ
త్సపశ్యతితపోధనః । తావదుద్యత్సహస్రాంశుసహస్రాధికతేజసం ॥ ౪౩ ॥
పురోదదర్శశ్రీకంఠంచంద్రచూడముమాధవం । తత్తేజఃపరిభూతాక్షితే
జాఃసంమీల్యలోచనే ॥ ౪౪ ॥ ఉవాచదేవదేవేశంమనోరథపథాతిగం ।
నిజాంఘ్రిదర్శనేనాథదృక్సామర్థ్యంప్రయచ్ఛమే ॥ ౪౫ ॥ అయమేవ
వరోనాథయత్త్వంసాక్షాన్నిరీక్ష్యసే । కిమన్యేనవరేణేశనమస్తేశశిశేఖర ॥
౪౬ ॥ ఇతితద్వచనంశ్రుత్వాదేవదేవఉమాపతిః । దదౌదర్శనసామర్థ్యం
స్పృష్ట్వాపాణితలేనతం ॥ ౪౭ ॥ ప్రసార్యనయనేపూర్వముమామేవవ్యలో
కయత్ । శంభోఃసమీపేకాయోషిదేషాసర్వాంగసుందరీ ॥ ౪౮ ॥ అనయా

కింతపస్తప్తం మయా పితవసోధికం। అహోరూపమహోప్రేమసౌభాగ్యశ్రీ
ర్మహో భృశం ॥ ౪౯ ॥ క్రూరదృగ్వీక్షతేయావత్పునఃపునరిదంవదన్ । తా
వత్పుస్ఫోటతన్నేత్రంవామంవామవిలోకనాత్ ॥ ౫౦ ॥ అథదేవ్యబ్ర
వీద్దేవంకిమసౌదుష్టతాపసః । అసకృద్వీక్ష్యమాంవక్తి న్యక్కుర్వన్మేతపఃప్ర
భాం ॥ ౫౧ ॥ అసకృద్దక్షిణేనాక్ష్ణా పునర్వామేనపశ్యతి । అసూయమానో
మేరూపంప్రేమసౌభాగ్యసంపదః ॥ ౫౨ ॥ ఇతిదేవీగిరంశ్రుత్వాప్రహస్య
ప్రాహతాంప్రభుః । ఉమేత్వదీయఃపుత్రోయంనచక్రూరేణచక్షుషా ॥ ౫౩ ॥
సంపశ్యతేతపోలక్ష్మీంతవకింత్వధివర్ణయేత్ । ఇతిదేవీంసమాభాష్యత
మీశఃపునరబ్రవీత్ ॥ ౫౪ ॥ వరాన్దదామితేవత్సతపసానేనతోషితః । ని
ధీనామధినాథస్త్వంగుహ్యకానాంచపేశ్వరః ॥ ౫౫ ॥ యక్షాణాంకిన్న
రాణాంచరాజ్ఞాంరాజాచసువ్రత । పతిఃపుణ్యజనానాంచసర్వేషాంధన
దోభవ ॥ ౫౬ ॥ మయాసఖ్యంచతేనిత్యంవత్స్యామిచతవాంతికే । అల
కాంనికషామిత్రతవప్రీతివివృద్ధయే ॥ ౫౭ ॥ ఆగచ్ఛపాదయోరస్యాఃప
తేజననీత్వియం । ఇతిదత్వావరాన్దేవఃపునరాహశివాంశివః । ప్రసాదం
కురుదేవేశితపస్విన్యంగజేఽత్రవై ॥ ౫౮ ॥ దేవ్యువాచ ॥ వత్సతేనిశ్చలా
భక్తిర్భవేభవతుసర్వదా । భవైకపింగోనేత్రేణవామేనస్ఫుటితేనహ
౫౯ ॥ దేవేనదత్తాయేతుభ్యంవరాఃసంతుతథైవతే । కుబేరోభవనా
మ్నాత్వంమమరూపేర్ష్యయాసుత ॥ ౬౦ ॥ త్వయాసంస్థాపితంలింగం
తవనామ్నాభవిష్యతి । సిద్ధిదంసాధకానాంచసర్వపాపహరంపరం ॥ ౬౧
నథనైనవియుజ్యేతనసఖ్యానచబాంధవైః । కుబేరేశ్వరలింగస్యకుర్యాద్యో
దర్శనంనరః ॥ ౬౨ ॥ విశ్వేశాద్దక్షిణేభాగేకుబేరేశంసమర్చయేత్ ।
నరోలిప్యేతనోపాపైర్నదారిద్ర్యైర్ననోఽసుఖైః ॥ ౬౩ ॥ ఇతిదత్వావ
రాన్దేవోదేవ్యాసహమహేశ్వరః । ధనదాయావిశద్ధామవైశ్వే
శ్వరంపరం ॥ ౬౪ ॥ గణావూచతుః ॥ ఇత్థంసఖిత్వంశ్రీశంభోఃప్రాప్య
ధనదఃపరం । అలకాంనికషాచైవకైలాసంశంకరాలయః ॥ ౬౫ ॥ పు

ర్యాయసప్తేశ్వరాణాం తేనస్వర్గోఽప్యమితివర్ణితం । యచ్ఛ్రుత్వాసర్వపాపే
భ్యోనరోముచ్యేదసంశయం ॥ ౧౬౬ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖం
డేగంధవత్యలకావర్ణనంనామత్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౩ ॥ *

గణావూచతుః ॥ అలకాయాః పురోభాగే పూర్వైశానీమహోదయా
అస్యాంవసంతిసతతంరుద్రభక్తాస్తపోధనాః ॥ ౧ ॥ శివస్మరణసంసక్తాః శివ
వ్రతపరాయణాః । శివసాత్కృతకర్మాణః శివపూజారతాః సదా ॥ ౨ ॥ సా
భిలాషాస్తపస్యంతిస్వర్గభోగోత్సవీహితాః । తేఽత్ర రుద్రపురేరమ్యేరు
ద్రరూపధరానరాః ॥ ౩ ॥ అజైకపాదహిర్బుధ్న్యముఖ్యాఏకాదశాపివై
రుద్రాః పరివృఢాశ్చాత్రత్రిశూలోద్యతపాణయః ॥ ౪ ॥ పుర్యష్టకంచదు
ష్టేభ్యోదేవద్రుగ్భ్యోఽవంతి తే । ప్రయచ్ఛంతివరాన్నిత్యంశివభక్తజ
నేవరాః ॥ ౫ ॥ ఏతైరపితపస్తప్తంప్రాప్యవారాణసీంపురీం । ఈశానేశం
మహాలింగంపరిష్ఠాప్యశుభప్రదం ॥ ౬ ॥ ఈశానేశప్రసాదేనదిశ్యైశ్యాం
హిదిగీశ్వరాః । ఏకాదశాప్యేకచంద్రజటాముకుటమండితాః ॥ ౭ ॥ ఫాల
నేత్రానీలగలాః శుద్ధాంగావృషభధ్వజాః । అసంఖ్యాతాః సహస్రాణియే
రుద్రాఅధిభూతలం ॥ ౮ ॥ తేఽస్యాంపురివసంత్యైశ్యాంసర్వభోగసమృ
ద్ధయః । ఈశానేశంసమభ్యర్చ్యకాశ్యాందేశాంతరేష్వపి ॥ ౯ ॥ ఏవ
న్నాస్తేనపుణ్యేనజాయంతేఽత్రపురోహితాః । అష్టమ్యాంచచతుర్ద
శ్యామీశానేశంయజంతియే ॥ ౧౦ ॥ తఏవరుద్రావిజ్ఞేయాఇహాముత్రాప్య
సంశయం । కృత్వాజాగరణంరాత్రావీశానేశ్వరసన్నిధౌ ॥ ౧౧ ॥ ఉపో
ష్యభూతాంయాంకాంచిన్నగర్భభాక్పునః । స్వర్గమార్గేకథా
మిత్థంశృణ్వన్ విష్ణుగణోదితాం ॥ ౧౨ ॥ శివశర్మాదివాప్యుచ్చైరపశ్యచ్ఛం
ద్రచంద్రికాం । ఆహ్లాదయంతీంభువనంశశిపృష్టంనర్వేంద్రిమైమర్షనః ॥
౧౩ ॥ అద్భుతస్పృత్యాచమత్కృత్యోఽయంలోకోమహారేగణౌ । పప్రచ్ఛశి
వశర్మాతౌపారిషత్తుష్టుస్తంషత్తోద్విజం ॥ ౧౪ ॥ గణావూచతుః ॥ శివశర్మన్

మహాభాగ లోకపావకలానిధేః। పీయూషవర్షిభిర్యస్య కరై రాప్యాయ్యతే జ
గత్ ॥ ౧౫ ॥ పితా సోమస్య భో విప్ర జజ్ఞేఽత్రిర్భగవానృషిః। బ్రహ్మణో
మానసాత్పూర్వం ప్రజాసర్గం విధిత్సతః ॥ ౧౬ ॥ అనుత్తరం నామ తపో
యేన తప్తం హి తత్పురా। త్రీణి వర్షసహస్రాణి దివ్యానీతి హి నః శ్రుతం।
౧౭ ॥ ఊర్ధ్వమాచక్రమే తస్య రేతః సోమత్వమీయివత్। నేత్రాభ్యాం త
చ్చుస్రావ దశధా ద్యోతయద్దిశః ॥ ౧౮ ॥ తం గర్భం విధినాదిష్టా దశ దే
వ్యో దధుస్తతః। సమేత్య ధారయామాసుర్నైవ తాః సమశక్నువన్ ॥ ౧౯ ॥
యదా న ధారణే శక్తాస్తస్య గర్భస్య తా దిశః। తతస్తాభిః స హ సోమో ని
పపాత వసుంధరాం ॥ ౨౦ ॥ పతితం సోమమాలోక్య బ్రహ్మా లోకపితామ
హః। రథమారోపయామాస లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౨౧ ॥ స తే
న రథముఖ్యేన సాగరాంతాం వసుంధరాం। త్రిఃసప్తకృత్వో దుహిణశ్చ
కారాముం ప్రదక్షిణం ॥ ౨౨ ॥ తస్య యత్ప్లావితం తేజః పృథివీమన్వపద్యత
తదోషధ్యః సముద్భూతా యాభిః సంధార్యతే జగత్ ॥ ౨౩ ॥ స లబ్ధతేజా
భగవాన్ బ్రహ్మణా వర్ధితః స్వయం। తపస్తేపే మహాభాగ పద్మానాం దశ
దశ ॥ ౨౪ ॥ అవిముక్తం సమాసాద్య క్షేత్రం పరమపావనం। సంస్థాప్య
లింగమమృతం చంద్రేశాఖ్యం స్వనామతః ॥ ౨౫ ॥ బీజౌషధీనాం తోయా
నాం రాజాభూద్ద్విజన్మనాం। ప్రసాదాద్దేవదేవస్య విశ్వేశస్య పినాకినః।
౨౬ ॥ తత్ర కూపం విధాయైకమమృతోదమితి స్మృతం। యస్యాంబుపా
నస్నానాభ్యాం నరోఽజ్ఞానాత్ప్రముచ్యతే ॥ ౨౭ ॥ తుష్టేన దేవదేవేన స్వ
మౌలౌ సోధృతః స్వయం। ఆదాయ తాం కలామేకాం జగత్సంజీవనీం
రాం ॥ ౨౮ ॥ పశ్చాద్దక్షేణ శప్తోఽపి మాసి నెక్షయమాప్య చ। ఆప్యాయ్య
తే సా కలయా పునరేవ తయా శశీ ॥ ౨౯ ॥ తతః ప్రాప్య మహారాజ్యం సో
మః సోమవతాం వరః। రాజసూయం స ఆజహ్రే సహస్రశతదక్షిణం ॥ ౩౦ ॥
దక్షిణామదదత్సోమస్త్రీంల్లోకానితి నః శ్రుతం। తేభ్యో బ్రహ్మర్షిము
ఖ్యేభ్యః సదస్యేభ్యశ్చ భో ద్విజ ॥ ౩౧ ॥ హిరణ్యగర్భో బ్రహ్మాఽత్రిర్భృగు

ర్యత్ర తత్త్విజోఽభవన్ । సదస్యోఽభూద్ధరి స్తత్ర మునిభిర్బహుభిర్వృతః ॥ ౩౨ ॥
తం సినీ చ కుహూశ్చైవ ద్యుతిః పుష్టిః ప్రభా వసుః । కీర్తిర్ధృతిశ్చ లక్ష్మీ
శ్చ నవ దేవ్యః సిషేవిరే ॥ ౩౩ ॥ ఉమయా సహితం రుద్రం సంతర్ప్యాధ్వర
కర్మణా । ప్రాప సోమ ఇతి ఖ్యాతిం దత్తాం సోమేన శంభునా ॥ ౩౪ ॥ త
త్రైవ తప్తవాన్ సోమ స్తపః పరమదుష్కరం । తత్రైవ రాజసూయం చ
చక్రే చంద్రేశ్వరాగ్రతః ॥ ౩౫ ॥ తత్రైవ బ్రాహ్మణైః ప్రీతైరిత్యుక్తస్స క
లానిధిః । సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాం రాజా త్రైలోక్యదక్షిణః ॥ ౩౬ ॥
తత్రైవ దేవదేవస్య విలోచనపదం గతః । దేవేన ప్రీతమనసా త్రైలోక్యా
హ్లాదహేతవే ॥ ౩౭ ॥ త్వం మమాస్య పరా మూర్తిరిత్యుక్త స్తత్ప్రభ
లాత్ । జగత్త్వోదయం ప్రాప్య భవిష్యతి సుఖోదయం ॥ ౩౮ ॥ త్వత్పీ
యూషమయైర్హస్తైః సృష్టమేతచ్చరాచరం । భానుతాపపరీతం చ
ప్రాణాంగ్లానిం విహాస్యతి ॥ ౩౯ ॥ ఏతదుక్త్వా మహేశానో వర్యాన స్యాన్నదా
స్యహా । ద్విజరాజతయా స్తస్మై ... త్వయా క్షేత్రే ॥ ౪౦ ॥ య
చ్చక్రేతుః కిమోత్సర్గస్త్వయా ... ప్యాసికేన తు । స్థాపితం యత్త్వయా లిం
గం ముముచం చంద్రేశ్వరాభిధం ॥ ౪౧ ॥ తత్రోత్తరలింగత్వాత్తస్మిన్ సోమసా
మాఘర్మాపస్పృక్ । ప్రతిమాసం తథా చ శ్రేయాం క్షుణ్ణాయాం సర్వగోప్య
షాం ॥ ౪౨ ॥ అహోరాత్రం వసిష్యామి త్రైలోక్య నక్షత్రసంయుతః । త
తోఽత్ర పూర్ణిమాయాం తు కృతా స్వల్పాపి సత్క్రియా ॥ ౪౩ ॥ జపహో
మార్చనధ్యానదానబ్రాహ్మణభోజనం । మహాపూజా చ సా నూనం మ
త్ప్రీత్యై భవిష్యతి ॥ ౪౪ ॥ జీర్ణోద్ధారాదికరణం నృత్యవాద్యాదికార్ప
ణం । ధ్వజారోపణకర్మాది తపస్వియతితర్పణం ॥ ౪౫ ॥ చంద్రేశ్వరక్షే
త్రం సర్వం తదానంత్యాయ జాయతే । అన్యచ్చ తే ప్రవక్ష్యామి శృణు గుహ్యం
కలానిధే ॥ ౪౬ ॥ అభక్తాయ చ నాఖ్యేయం నాస్తికాయ శ్రుతిద్విషే ।
అమావాస్యాం యదా సోమ జాయతే సోమవాసరే ॥ ౪౭ ॥ తదోపవాసః క
ర్తవ్యో భూతాయాం సద్భిరాదరాత్ । కృతనిత్యక్రియః సోమ తత్రమోప

శ్యాంనిశాముఖే ॥ ౪౮ ॥ శనిప్రదోషేసంపూజ్యలింగంచంద్రేశ్వరాహ్వ
యం । నక్తంకృత్వాత్రయోదశ్యాంనియమంపరిగృహ్యచ ॥ ౪౯ ॥
ఉపోష్యచచతుర్దశ్యాంకృత్వాజాగరణంనిశి । ప్రాతఃసోమమహాతీ
ర్థేస్నాత్వాచంద్రోదవారిభిః ॥ ౫౦ ॥ ఉపాస్యసంధ్యాంవిధివత్కృతసం
దక్రియః । ఉపచంద్రోదతీర్థేఽముశ్రాద్ధంవిధివదాచరేత్ ॥ ౫౧ ॥
వాహనార్ఘ్యరహితంపిండాన్దద్యాత్ప్రయత్నతః । వసురుద్రాది
తస్వరూపపురుషత్రయం ॥ ౫౨ ॥ మాతామహాంస్తథోద్దిశ్యతథాన్యా
పిగోత్రజాన్ । గురుశ్వశురబంధూనాంనామాన్యుచ్చార్యపిండదః ॥ ౫
కుర్వన్ శ్రాద్ధంచతీర్థేఽస్మిన్ శ్రద్ధయోద్ధరతేఖిలాన్ ॥ గయాయాంపిం
దానేనయథాతుష్యంతిపూర్వజాః ॥ ౫౪ ॥ తథాచంద్రోదకుండేఽత్రశ్రా
ద్ధైస్తృప్యంతిపూర్వజాః । గయాయాంచయథాముచ్యేత్సర్వర్ణాత్పి
తృజాన్నరః ॥ ౫౫ ॥ తథాప్రముచ్యతేచర్ణాచ్చంద్రోదేపిండదాన
యదాచంద్రేశ్వరంద్రష్టుంయాయాత్కోపినరోత్తమః ॥ ౫౬ ॥ తః
నృత్యంతిముదితాస్తత్పూర్వప్రపితామహాః । అయంచంద్రోదతీర్థే
స్తర్పణంనఃకరిష్యతి ॥ ౫౭ ॥ అస్మాకంమందభాగ్యత్వాద్యదినైవక
తి । తదాతత్తీర్థసంస్పర్శాదస్మత్తృప్తిర్భవిష్యతి ॥ ౫౮ ॥ స్పృశే
పియదామందస్తదాదత్తేతితృప్తయే । ఏవంశ్రాద్ధంవిధాయాథ
ప్ట్వాచంద్రేశ్వరంవ్రతీ। సంతర్ప్యవిప్రాంశ్చయతీన్కుర్యాద్ద్వైపార
తతః ॥ ౫౯ ॥ ఏవంవ్రతేకృతేకాశ్యాంనదర్శేసోమవాసరే । ఋ
ణత్రయాన్ముక్తోమృగాంకమదనుగ్రహాత్ ॥ ౬౦ ॥ అత్రయాత్రామహా
త్యాంకార్యాక్షేత్రనివాసిభిః । తారకజ్ఞానలాభాయక్షేత్రవిఘ్న
త్రీనీ ॥ ౬౧ ॥ చంద్రేశ్వరంసమభ్యర్చ్యయద్యన్యత్రాపిసంస్థితః
ఘనాఘపటలీంభిత్త్వాసోమలోకమవాప్స్యతి ॥ ౬౨ ॥ కలాచంద్రే
హిమానాభాగ్యైరవగమ్యతే । అన్యచ్చతేప్రవక్ష్యామిపరంగుహ్య
శోభతే ॥ ౬౩ ॥ సిద్ధయోగీశ్వరంపీఠమేతత్స్యాత్ఫలసిద్ధిదం । మురాను

గంధర్వనాగవిద్యాధరేష్వపి ॥ ౬౪ ॥ రక్షోగుహ్యకయక్షేషు కింనరేషు నరేషు చ । సప్తకోట్యస్తు సిద్ధానామత్ర సిద్ధా మమాగ్రతః ॥ ౬౫ ॥ షణ్మాసం నియతాహారో ధ్యాయన్విశ్వేశ్వరీమిహ । చండేశ్వరార్చనాయాతాన్ సిద్ధాన్ పశ్యతి సోఽగ్రగాన్ ॥ ౬౬ ॥ సిద్ధయోగీశ్వరీపాఠాద్వరదా తస్య జాయతే । తవాపి మహతీ సిద్ధిః సిద్ధయోగీశ్వరీక్షణాత్ ॥ ౬౭ ॥ సంతి పీఠాన్యనేకాని క్షితౌ సాధకసిద్ధయే । పరం యోగీశ్వరీపీఠాద్భూపృష్ఠే నాశుసిద్ధిదం ॥ ౬౮ ॥ యత్ర చండేశ్వరం లింగం త్వయేదం స్థాపితం శశిన్ । ఇదమేవ హి తత్పీఠమదృశ్యమకృతాత్మభిః ॥ ౬౯ ॥ జితకామా జితక్రోధా జితలోభస్పృహాస్మితాః । యోగీశ్వరీం ప్రపశ్యంతి మమ శక్తిం పరాం హితాం ॥ ౭౦ ॥ యే తు ప్రత్యష్టమి జనాస్తథా ప్రతిచతుర్దశి । సిద్ధయోగీశ్వరీపీఠే పూజయిష్యంతి భావితాః ॥ ౭౧ ॥ అదృష్టరూపాం సుభగాం పింగలాం సర్వసిద్ధిదాం । ధూపనైవేద్యదీపాద్యైస్తేషాం సావిర్భవిష్యతి ॥ ౭౨ ॥ ఇతి దత్త్వా వరాన్ శంభుస్తస్మై చంద్రమసే ద్విజ । అంతర్హితో మహేశానస్తత్రైశ్వేశ్వరే పురే ॥ ౭౩ ॥ తదారభ్య చ లోకేఽస్మిన్ ద్విజరాజోఽధిపోఽభవత్ । నిశో వితిమిరాః కుర్వన్నిజైః ప్రసృమరైః కరైః ॥ ౭౪ ॥ సోమవారవ్రతకృతః సోమపానరతా నరాః । సోమప్రభేణ యానేన సోమలోకం వసంతి హి ॥ ౭౫ ॥ చండేశ్వరసముత్పత్తిం తథా చాంద్రమసం తపః । యః శ్రోష్యతి నరో భక్త్యా చంద్రలోకే స ఇజ్యతే ॥ ౭౬ ॥ అగస్తిరువాచ ॥ శివశర్మణి శర్మకారిణీం పథి దివ్యే శ్రీమహారిణీం గణౌ । కథయంతౌ తు కథామిమాం శుభాముడులోకం పరిజగ్మతుస్తతః ॥ ౭౭ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే సోమలోకవర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౧౪ ॥

అగస్తిరువాచ ॥ శృణు పత్ని మహాభాగే లోపాముద్రే సధర్మిణి । కథాం విష్ణుగణాభ్యాం చ కథితాం శివశర్మణే ॥ ౧ ॥ శివశర్మోవాచ ॥ అహో గణౌ విచిత్రేయం శ్రుతా చాంద్రమసీ కథా । ఉడులోకకథాం బ్రూ

తంవిష్వగాఖ్యానకోవిదౌ ॥ ౨ ॥ గణావూచతుః ॥ పురాసిసృక్షతస్సృ
ష్టింస్రష్టురంగుష్ఠపృష్ఠతః । దక్షః ప్రజావినిర్మాణేదక్షోజాతః ప్రజాపతిః ॥౩॥
షష్టిర్దుహితరస్తస్యతపోలావణ్యభూషణాః । సర్వలావణ్యరోహిణ్యో
రోహిణీప్రముఖాశ్శుభాః ॥ ౪ ॥ తాభిస్తప్త్వాతపస్తీవ్రంప్రాప్యవైశ్వేశ్వ
రీంపురీం । ఆరాధితోమహాదేవస్సోమస్సోమవిభూషణః ॥ ౫ ॥ (యదా
తుష్టోయమీశానోదాతుంవరమథాయయా। ఉవాచచప్రసన్నాత్మాయా
చధ్వంవరముత్తమం ॥ ౬ ॥ శంభోర్వాక్యమథాకర్ణ్య ఊచుస్తాశ్చకుమా
రికాః । యదిదేయోవరోఽస్మాకంవరయోగ్యాస్స్మశంకర ॥ ౭ ॥)భవతో
పిమహాదేవభవతాపహరోఽవ్యయః । రూపేణభవతాతుల్యస్సనోభర్తా
భవత్వితి ॥ ౮ ॥ లింగంసంస్థాప్యసుమహాన్నక్షత్రేశ్వరసంజ్ఞితం । ప
ణాయాస్తతేతమ్యేసంగమేశ్వరసన్నిధౌ ॥ ౯ ॥ దివ్యంవర్షసహస్రం
తుపురుషాయితసంజ్ఞితం । తపస్తప్తర్మహాత్మాభిఃపురుషైరపిదుష్కరం ॥
౧౦ ॥ తతస్తుష్టోహివిశ్వేశోదత్తవాన్వరముత్తమం । సర్వాసామేవపత్నీనా
మేకత్రస్థిరచేతసాం ॥ ౧౧ ॥ శ్రీవిశ్వేశ్వరఉవాచ ॥ నక్షాంతంహితపో
ఘ్యాగ్రీమేతదన్యాభిరీదృశం । పురాబలాభిస్తస్మాద్వోనామనక్షత్రమస్తు
వై ॥ ౧౨ ॥ పురుషాయితసంజ్ఞేనతప్తంయత్తపసాధునా । భవతీభిస్తతః
పుంస్త్వమిచ్ఛయావోభవిష్యతి ॥ ౧౩ ॥ జ్యోతిశ్చక్రేసమస్తేఽస్మిన్నగ్ర
గణ్యాభవిష్యథ। మేషాదీనాంచరాశీనాంయోనయోయూయముత్తమాః
౧౪॥ ఓషధీనాంసుధాయాశ్చబ్రాహ్మణానాంచయఃపతిః। పతిమత్యోభవ
త్యోపితేనపత్న్యశ్శుభాననాః ॥ ౧౫ ॥ భవతీనామిదంలింగంనక్షత్రేశ్వర
సంజ్ఞితం । పూజయిత్వానరోగంతాభవతీలోకముత్తమం ॥ ౧౬ ॥ ఉ
పరిష్టాన్మృగాంకస్యలోకోవస్తుభవిష్యతి । సర్వాసాంతారకాణాంచము
ఖ్యేమాన్యాభవిష్యతి ॥ ౧౭ ॥ నక్షత్రపూజకాయేచనక్షత్రవ్రతచారిణః
తేవోలోకేవసిష్యంతినక్షత్రసదృశప్రభాః ॥ ౧౮ ॥ నక్షత్రగ్రహరాశీనాం
బాధాస్తేషాంకదాచన । నభవిష్యంతియేకాశ్యాంనక్షత్రేశ్వరపూజకాః

౧౯ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ అతిథిత్వముపాపన్నేత్రయోఽర్ధలోకః శివశ
ర్మణాస్తదా । గణయోర్భగణస్యసంకథాంకథయతోరితివిష్ణుచేతసః ॥
౨౦ ॥ శివశర్మోవాచ ॥ కస్యలోకోఽయమతులోబ్రూతంశ్రీభగవద్గణౌ ।
పీయూషభానోరివమేమనఃప్రీణయతేతరాం ॥ ౨౧ ॥ గణావూచతుః ॥
శివశర్మన్ శృణుకథామేతాంపాపాపహారిణీం । స్వర్గమార్గాఖినోభా-
యతాపత్రయవినాశినీం ॥ ౨౨ ॥ యోఽసౌపూర్వంసహస్రాంశోత్రాభ్యాం
పరివర్ణితః । సామ్రాజ్యపదమాపన్నోద్విజరాజస్తదాగతః ॥ ౨౩ ॥
దక్షిణారాజసూయస్యయేనత్రిభువనంకృతా । తపస్తతాపయోఽత్యుగ్రం
పద్మానాందశతీర్దశ ॥ ౨౪ ॥ అత్రినేత్రసముద్భూతఃపౌత్రోవైద్రుహి-
ణస్యయః । నాథఃసఔషధీనాంచజ్యోతిషాంపతిరేవచ ॥ ౨౫ ॥ నిర్మ-
లానాంకలానాంచశేవధిర్యశ్చగీయతే । ఉద్యన్నుద్యోతతాపంయఃస్వకైఃకరై-
ర్గలహస్తయేత్ ॥ ౨౬ ॥ ముదంకుముద్వతీనాంయస్తనోతిజగతాంసహ ।
దిగ్వధూచారుశృంగారదర్శనాదర్శమండలః ॥ ౨౭ ॥ కింనుస్వైర్గుణ
సంభారైరతోఽపినసమంపథః । నిజోత్తమాంగేసర్వజ్ఞశ్శికళాంయస్యావ-
తంసయేత్ ॥ ౨౮ ॥ బృహస్పతేఃసవైభార్యామైశ్వర్యమదమోహితః ।
పురోహితస్యాపిగురోర్భ్రాతురాంగిరసస్యవై ॥ ౨౯ ॥ జహారతరసా
తారాంరూపవారూపశాలినీం । వార్యమాణోఽపిగీర్వాణైర్బహుభిర్దేవ
ర్షిభిఃపునః ॥ ౩౦ ॥ నాయంకలానిధిర్దోషాద్ద్విజరాజస్యతస్యవై । హి-
త్వాత్రినేత్రంకామేనకస్యనోఖండితంమనః ॥ ౩౧ ॥ ధ్వాంతమేతదభితః
ప్రసారియత్తచ్ఛమాయవిధినాపినిర్మితం । దీపభాస్కరకరానుపాష-
ధంనాధిపత్యతమసస్తుకించన ॥ ౩౨ ॥ ఆధిపత్యమదమోహితంహితంశం
సితంస్పృశతినోహరేర్హితం । దుర్జనంవిహితతీర్థమజ్జనైఃశుద్ధధీరి
వవిరుద్ధమానసం ॥ ౩౩ ॥ ధిగ్ధిగేతదధికర్ద్ధిచేష్టితంచంద్రమేతుణవిలక్షి
తంయతః । వీక్షతేక్షణమచారుచక్షుషాఘ్రాతితైనవిపదాపదేనచ ॥ ౩౪ ॥
కఃకామేననినిర్జితస్త్రిజగతాంపుష్పాయుధేనాత్యహోకఃక్రోధస్యవశం.

గత్వా౽౽ననచకోరలోభేనసంమోహితః । రోహిణీలోచనభల్లభిన్నహృదయః
కోనాప్తవానాపదంకో౽రాజ్యశ్రియమాప్యసాంధపదవీంయాతో౽పిసల్లోచ
నః ॥ ౩౫ ॥ ఆధిపత్యకమలాతిచంచలాప్రాప్యతాంచయదిహోజ్ఝితాంకిల
నిశ్చలంసదసదుచ్చకైర్హితంకార్యమార్యచరితైస్సదైవతత్ ॥ ౩౬ ॥ స
యదాంగిరసేతారాంనన్యసర్జయదుల్బణః । రుద్రో౽థపార్ష్ణింజగ్రా
హాగృహీత్వాజగవంధనుః ॥ ౩౭ ॥ తేనబ్రహ్మశిరోనామపరమాస్త్రంమ
హాత్మనా । ఉత్సృష్టందేవదేవాయతేనతన్నాశితంతతః ॥ ౩౮ ॥ తయో
స్తద్యుద్ధమభవద్ఘోరంవైతారకామయం । తతస్త్వకాండబ్రహ్మాండభం
గాద్భీతో౽భవద్విధిః ॥ ౩౯ ॥ నివార్యరుద్రంసమరాత్సంవర్తానలవర్చ
సం । దదావాంగిరసేతారాంస్వయమేవపితామహః ॥ ౪౦ ॥ అథాంత
ర్గర్భమాలోక్యతారాంప్రాహబృహస్పతిః । మదీయాయాంనతేయో
నౌగర్భోధార్యఃకథంచన ॥ ౪౧ ॥ ఇషీకాస్తంబమాసాద్యగర్భంసాచో
త్ససర్జహ । జాతమాత్రఃసభగవాన్దేవానామాక్షిపద్వపుః ॥ ౪౨ ॥
తతఃసంశయమాపన్నాస్తారామూచుస్సురోత్తమాః । సత్యంబ్రూహిసు
తఃకస్యసోమస్యాథబృహస్పతేః ॥ ౪౩ ॥ పృచ్ఛమానాయదాదేవైర్నా
హతారాఽతిసత్రపా । తదాసాశప్తుమారబ్ధాకుమారేణాతితేజసా ॥ ౪౪ ॥
తంనివార్యతదాబ్రహ్మాతారాంపప్రచ్ఛసంశయం । ప్రోవాచప్రాంజలిఃసా
తంసోమస్యేతిపితామహం ॥ ౪౫ ॥ తదాసమూర్ధన్యుపాఘ్రాయరా
జాగర్భంప్రజాపతిః । బుధఇత్యకరోన్నామతస్యబాలస్యధీమతః ॥ ౪౬ ॥
తతశ్చసర్వదేవేభ్యస్తేజోరూపబలాధికః । బుధఃసోమంసమాపృచ్ఛ్యత
పసేకృతనిశ్చయః ॥ ౪౭ ॥ జగామకాశీంనిర్వాణరాశింవిశ్వేశపాలితాం ।
తత్రలింగంప్రతిష్ఠాప్యసస్వనామ్నాబుధేశ్వరం ॥ ౪౮ ॥ తపశ్చచారచా
త్యుగ్రముగ్రంసంశీలయన్హృది । వర్షాణామయుతంబాలోబాలేందు
తిలకంశివం ॥ ౪౯ ॥ తతోవిశ్వపతిఃశ్రీమాన్విశ్వేశోవిశ్వభావనః । బుధే
శ్వరాన్మహాలింగాదావిరాసీన్మహోదయః ॥ ౫౦ ॥ ఉవాచచప్రసన్నా

త్మాజ్యోతీరూపోమహేశ్వరః । వరంబ్రూహిమహాబుద్ధిబుధాన్యవిబుధో
త్తమః ॥ ౫౧ ॥ తవానేనాతితపసాలింగసంశీలనేనచ । ప్రసన్నోస్మిమహా
సౌమ్యనాదేయంత్వయివిద్యతే ॥ ౫౨ ॥ ఇతిశ్రుత్వావచస్సోథమేఘగం
భీరనిఃస్వనం । అవగ్రహపరిమ్లానసస్యసంజీవనోపమం ॥ ౫౩ ॥ ఉన్మీల్య
లోచనేయావత్పురఃపశ్యతిబాలకః । తావల్లింగేదదర్శాథత్ర్యంబకం
శశిశేఖరం ॥ ౫౪ ॥ బుధఉవాచ ॥ నమఃపూతాత్మనేతుభ్యంజ్యోతీరూ
పనమోస్తుతే ॥ విశ్వరూపనమస్తుభ్యంరూపాతీతాయతేనమః ॥ ౫౫ ॥
నమఃసర్వార్తినాశాయప్రణతానాంశివాత్మనే । సర్వజ్ఞాయనమస్తుభ్యం
సర్వకర్త్రేనమోస్తుతే ॥ ౫౬ ॥ కృపాలవేనమస్తుభ్యంభక్తిగమ్యాయ
తేనమః । సులభాత్రైచతపసాంతపోరూపాయతేనమః ॥ ౫౭ ॥ శంభోశివ
శివాకాంతశాంతశ్రీకంఠశూలభృత్ । శశిశేఖరసర్వేశశంకరేశ్వరధూ
ర్జటే ॥ ౫౮ ॥ పినాకపాణేగిరిశశితికంఠసదాశివ । మహాదేవనమస్తు
భ్యందేవదేవనమోస్తుతే ॥ ౫౯ ॥ స్తుతింకర్తుంనజానామిస్తుతిప్రియ
మహేశ్వర । తవపాదాంబుజద్వంద్వేనిర్వ్యాజాభక్తిరస్తుమే ॥ ౬౦ ॥ అ
యమేవవరోనాథప్రసన్నోసియదీశ్వర । నాన్యంవరంవృణేత్వత్తఃకరుణా
మృతవారిధే ॥ ౬౧ ॥ తతఃప్రాహమహేశానస్తత్స్తుత్యాపరితోషితః ।
రౌహిణేయమహాభాగసౌమ్యసౌమ్యవచోనిధే ॥ ౬౨ ॥ నక్షత్రలోకాదు
పరితవలోకోభవిష్యతి । మధ్యేసర్వగ్రహాణాంచసపర్యాంలప్స్యసేపరాం ॥
౬౩ ॥ త్వయేదంస్థాపితంలింగంసర్వేషాంబుద్ధిదాయకం । దుర్బుద్ధిహార
ణంసౌఖ్యత్స్వల్లోకవసతిప్రదం ॥ ౬౪ ॥ ఇత్యుక్త్వాఽథభగవాన్శంభుస్తత్రై
వాంతరధీయత । బుధఃస్వలోకమగమద్దేవదేవప్రసాదతః ॥ ౬౫ ॥ గ
ణావూచతుః ॥ కాశ్యాంబుధేశ్వరసమర్చనలబ్ధబుద్ధిస్సంసారసింధుమధి
గమ్యనరోనహ్యగాస్తం । ముక్తైన్నసజ్జనవిలోచనచంద్రికాంతిశ్రీకాంతకానన
గతఃస్వర్ధునసేచ్ఛబుధోమృతలోకే ॥ ౬౬ ॥ బుధేశ్వరాత్పూర్వభాగేదృష్ట్వా
లింగంబుధేశ్వరం । నబుద్ధ్యాహీయతేజంతురంతకాలేపివాతుచిత్ ॥ ౬౭ ॥

గణౌ యావత్కథామిత్థం చ కాశీతే బుధలోకగాం । తావద్విమానం సం
ప్రాప్తం శుక్రలోకమనుత్తమం ॥ ౭౨ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖం
డే నక్షత్రబుధలోకయోర్వర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౫ ॥

గణావూచతుః ॥ శివశర్మన్ మహాబుద్ధే శుక్రలోకోఽయముద్భుతః । దా
నవానాం చ దైత్యానాం గురురత్ర వసేత్కవిః ॥ ౧ ॥ పీత్వా వర్షసహస్రా
ణి కణధూమం సుదుఃసహం । యః ప్రాప్తవాన్మహావిద్యాం మృత్యుసం
జీవనీం హరాత్ ॥ ౨ ॥ ఇమాం విద్యాం న జానాతి దేవాచార్యోఽతిసుష్ఠ
రాం । ఋతే మృత్యుంజయాత్స్కందాత్పార్వత్యా గజవక్త్రతః ॥ ౩ ॥
శివశర్మోవాచ । కోఽసౌ శుక్ర ఇతి ఖ్యాతో యస్యాయం లోక ఉత్తమః । క
థం తేన చ విద్యాప్తా మృత్యుసంజీవనీ హరాత్ ॥ ౪ ॥ ఆచక్ష్యాతామిదం దే
వౌ యది ప్రీతిర్మయి ప్రభూ । తతస్తౌ స్మాహతుర్దేవౌ శుక్రస్య పరమాం క
థాం ॥ ౫ ॥ రూపాంతః శ్రీత్వా చాపమృత్యుభ్యో హ్యయం శ్రద్ధయాన్వి
తాః । భూతప్రేతపిశాచేభ్యో న భయం చాపి జాయతే । ౬ ॥ ఆజౌ ప్రవృ
త్తమానానాం సంఘకాంఘన వైరిణోః । అసిర్థేద్వగరివ్యూహవజ్రవ్యూహా
ధినాథయోః ॥ ౭ ॥ అపసృత్య తతో యుద్ధాదంధకః శుక్రసంనిధిం । అధి
గమ్య బభాషేదమవరుహ్య రథాత్తతః ॥ ౮ ॥ భగవంస్త్వాముపాశ్రిత్యా
స్మాభిః శ్రేష్ఠాంశ్చ సానుగాన్ । మన్యామహే తృణైస్తుల్యాన్ రుద్రోపేంద్రా
దికానపి ॥ ౯ ॥ కుంజరానివ సింహేభ్యో గరుడేభ్య ఇవోరగాః । అస్మత్తో
బిభ్యతి సురా గురోర్యుష్మదనుగ్రహాత్ ॥ ౧౦ ॥ వజ్రవ్యూహమనిర్భే
ద్యం విభిద్య దైత్యదానవాః । విధూయ ప్రమథానీకం హ్రదం తా పార్థివా
వ ॥ ౧౧ ॥ వయం త్వచ్ఛరణం భూత్వా పర్వతా ఇవ నిశ్చలాః । స్థిత్వా చరా
మ నిఃశంకా బాహ్యేణేంద్రమహాహవే ॥ ౧౨ ॥ అత్రభాగేన చ వయం పాదో
త్తవ సుఖప్రదా । సదారాః ససుతాశ్చైవ వసుశ్రీపామోదివానిశం ॥ ౧౩ ॥
అభిరక్షాభితో విప్ర ప్రపన్నాః శరణాగతాః । ఖల్వహాండం తు హాండచ

తతఃకుమారఃసంజజ్ఞేలోహితాంగోమహీతలాత్ । స్నేహసంవర్ధితఃసో
థధాత్ర్యాధాత్రీస్వరూపయా ॥ ౬ ॥ మాహేయఇత్యతఃఖ్యాతింపరా
మేషగతఃసదా । తతస్తేపేతపోత్యుగ్రముగ్రపుర్యాంపురానఘ ॥ ౭ ॥
అసిశ్చవరణాచాపిసరితౌయత్రశోభనే । ద్యునద్యోత్తరవాహిన్యామిలి
తేఽత్రజగద్ధితే ॥ ౮ ॥ సర్వగోపిహివిశ్వేశోయత్రనిత్యంప్రకాశతే । ము
క్తయేసర్వజంతూనాంకాలోజ్ఝితస్వవర్ష్మణాం ॥ ౯ ॥ అమృతంహిభవం
త్యేవమృతాయత్రశరీరిణః । అనుగ్రహంసమాసాద్యపరంవిశ్వేశ్వరస్య
హ ॥ ౧౦ ॥ అపునర్భవదేహాస్తేయేఽవిముక్తేతనుత్యజః । వినాసాంఖ్య
నయోగేనవినానానావ్రతాదిభిః ॥ ౧౧ ॥ సంస్థాప్యలింగంవిధినాస్వనా
మ్నాంగారకేశ్వరం । పంచముద్రేమహాస్థానేకంబలాశ్వతరోత్తరే ॥
౧౨ ॥ జ్వలదంగారవత్తేజోయావత్తస్యశరీరతః । వినిర్యయౌతపస్తావ
త్తేనతప్తంమహాత్మనా ॥ ౧౩ ॥ తతోంగారకనామ్నాససర్వలోకేషుగీయ
తే । తస్యతుష్టోమహాదేవోదదౌగ్రహపదంమహత్ ॥ ౧౪ ॥ అంగారక
చతుర్థ్యాంయేస్నాత్వోత్తరవహాంభసి । అభ్యర్చ్యాంగారకేశానంన
మస్యంతినరోత్తమాః ॥ ౧౫ ॥ నతేషాంగ్రహపీడాచకదాచిత్క్వచిజ్జా
యతే । అంగారకేనసంయుక్తాచతుర్థీలభ్యతేయది ॥ ౧౬ ॥ ఉపరా
గసమంపర్వతదుక్తంకాలవేదిభిః । తస్యాందత్తంహుతంజప్తంసర్వంభవ
తిచాక్షయం ॥ ౧౭ ॥ శ్రద్ధయాశ్రాద్ధదాయేవైచతుర్థ్యాంగారయోగతః
తేషాంపితౄణాంభవితాతృప్తిర్ద్వాదశవార్షికీ ॥ ౧౮ ॥ అంగారకచ
తుర్థ్యాంతుపురాజజ్ఞేగణేశ్వరః । అతఏవతుతత్పర్వప్రోక్తంపుణ్యసమృ
ద్ధయే ॥ ౧౯ ॥ ఏకభక్తవ్రతీతత్రసంపూజ్యగణనాయకం । కించిద్దత్వావ్రత
ముద్దిశ్యనవిఘ్నైరభిభూయతే ॥ ౨౦ ॥ అంగారేశ్వరభక్తాయేవారాణ
స్యాంనరోత్తమాః । తేఽస్మిన్నంగారకేలోకేవసంతిపరమర్ద్ధయః ॥ ౨౧ ॥
అగస్త్యఉవాచ ॥ ఇత్థంకథయతోరేవరమ్యాంపుణ్యవతీంకథాం । భ
గవద్గణయోఃప్రాపనేత్రాతిథ్యంగురోఃపురీ ॥ ౨౨ ॥ నేత్రానందకరీందృ

ష్ట్వాశివశర్మాఽథతాంపురీం । పప్రచ్ఛాచార్యవర్యస్యకస్యేయంపూరను
త్తమా ॥ ౨౩ ॥ గణావూచతుః ॥ సఖేసుఖంసమాఖ్యావో నానాఖ్యాయం
తవాగ్రేతః । అధ్వఖేదాపనోదాయపునరస్యాఃపురఃకథాం ॥ ౨౪ ॥ వి
ధేర్విధిత్సతఃపూర్వంత్రిలోకీరచనాంముదా । ఆవిరాసుఃసుతాఃసప్తమా
నసాఃస్వస్యసంనిభాః ॥ ౨౫ ॥ మరీచ్యత్ర్యంగిరోముఖ్యాఃసర్వేసృష్టిప్రవ
ర్తకాః । ప్రజాపతేరంగిరసస్తేష్వభూద్దేవసత్తమః ॥ ౨౬ ॥ సుతశ్చాం
గిరసోనామబుద్ధ్యావిబుధసత్తమః । శాంతోదాంతోజితక్రోధోమృదు
వాఙ్నిర్మలాశయః ॥ ౨౭ ॥ వేదవేదార్థతత్త్వజ్ఞఃకలాసుకుశలోఽమలః।
పారదృశ్వాతుసర్వేషాంశాస్త్రాణాంనీతివిత్తమః ॥ ౨౮ ॥ హితోపదేష్టా
హితకృదహితాత్యహితఃసదా । రూపవాన్ శీలసంపన్నోగుణవాన్ దేశ
కాలవిత్ ॥ ౨౯ ॥ సర్వలక్షణసంభారసంభృతోగురువత్సలః । తతాప
తాపసీంవృత్తింకాశ్యాంసమహతీందధత్ ॥ ౩౦ ॥ మహాల్లింగంప్రతిష్ఠా
ప్యశాంభవంభూరిభావనః । అయుతంశరదాందివ్యందివ్యతేజామహాత
పాః ॥ ౩౧ ॥ తతఃప్రసన్నోభగవాన్ విశ్వేశోవిశ్వభావనః । ఆవిర్భూయ
తతోలింగాన్మహాసాంరాశిరబ్రవీత్ ॥ ౩౨ ॥ ప్రసన్నోస్మివరంబ్రూహి
యత్తేమనసివర్తతే । ఇతిశంభుంసమాలోక్యతుష్టావేతిసహృష్టవాన్ ॥
౩౩ ॥ ఆంగిరసఉవాచ ॥ జయశంకరశాంతశశాంకరుచేరుచిరార్థదస
ర్వశుచే । శుచిదత్తగృహీతమహోపహృతేహృతభక్తజనోద్ధతతాపత
తే ॥ ౩౪ ॥ తతసర్వహృదంబరవరదనతేనతవృజినమహావనదాహకృతే।
కృతవివిధచరిత్రతనోసుతనోతనువిశిఖవిశోషణధైర్యనిధే ॥ ౩౫ ॥ నిధ
నాదివివర్జితకృతనతిక్రుత్ కృతివిహితమనోరథపన్నగభృత్ । నగభ
ర్తృసుతార్పితవామవపుఃస్వవపుఃపరిపూరితసర్వజగత్ ॥ ౩౬ ॥ త్రిజ
గన్మయరూపవిరూపసుదృక్ దృగుదంచనకుంచనకృతహుతభుక్ । భవ
భూతపతేప్రమథైకపతేపతితేష్వపిదత్తకరప్రసృతే ॥ ౩౭ ॥ ప్రసృతాఖి
లభూతలసంవరణప్రణవధ్వనిసౌధసుధాంశుధర। ధరరాజకుమారికయా

పరయాపరితఃపరితుష్టనతోఽస్మిశివ ॥ ౩౮ ॥ శివదేవగిరీశమహేశవిభోవి
భవప్రదగిరిశశివేశమృడ । మృడయోడుపతిధ్రుజగత్త్రితయంకృతయంత్ర
ణభక్తివిఘాతకృతాం ॥ ౩౯ ॥ నకృతాంతతపప బిభేమిహరప్రహరా
శుమహాఘమమోఘమతే । నమతాంతరమన్యదవైమిశివంశివపాదన
తైఃప్రణతోఽస్మితతః ॥ ౪౦ ॥ వితతేఽత్రజగత్యఖిలేఽఘహరంహరతోష
ణమేవపరంగుణవత్ । గుణహీనమహీనమహావలయంప్రలయాంతకమీ
శనతోఽస్మినతః ॥ ౪౧ ॥ ఇతిస్తుత్వామహాదేవంవిరరామాంగిరఃసుతః ।
వ్యతరచ్చమహేశానఃస్తుత్యాతుష్టోవరాన్‌బహూన్ ॥ ౪౨ ॥ శ్రీమహా
దేవఉవాచ ॥ బృహతాతపసానేనబృహతాంపతిరేధ్యహో । నామ్నా
బృహస్పతిరితిగ్రహేష్వర్చ్యోభవద్విజ ॥ ౪౩ ॥ అస్మాల్లింగార్చనాన్ని
త్యంజీవభూతోఽసిమేయతః । అతోజీవఇతిఖ్యాతింత్రిషులోకేషుయాస్యసి ॥
౪౪ ॥ వాచాంప్రపంచైశ్చతుర్భిర్నిష్ప్రపంచోయతఃస్తుతః । అతోవా
చాంప్రపంచస్యపతిర్వాచస్పతిర్భవ ॥ ౪౫ ॥ అస్యస్తోత్రస్యపఠనాదపివా
గుదియాచ్చయం । తస్యస్యాత్సంస్కృతావాణీత్రిభిర్వర్షైస్త్రికాలతః ॥
౪౬ ॥ సముత్పన్నేమహాకార్యేనసబుధ్యాప్రహీయతే । యఃపఠిష్యత్య
దఃస్తోత్రంవాయవ్యాఖ్యందినేదినే ॥ ౪౭ ॥ అస్యస్తోత్రస్యపఠనాన్నియతం
మమసన్నిధౌ । నదుర్వృత్తైఃప్రవృత్తిఃస్యాదవివేకవతాంనృణాం ॥ ౪౮ ॥
అదఃస్తోత్రంపఠన్‌జంతుర్జాతుపీడాంగ్రహోద్భవాం । నప్రాప్స్యతితతో
జప్యమిదంస్తోత్రంమమాగ్రతః ॥ ౪౯ ॥ నిత్యంప్రాతఃసముత్థాయయఃప
ఠిష్యతిమానవః । ఇమాంస్తుతింహరిష్యేఽహంతస్యబాధాఃసుదారుణాః ॥
౫౦ ॥ త్వత్ప్రతిష్ఠితలింగస్యపూజాంకృత్వాప్రయత్నతః । ఇమాంస్తు
తిమధీయానోమనోవాంఛామవాప్స్యతి ॥ ౫౧ ॥ ఇతిదత్త్వావరాన్‌శం
భుఃపునర్బ్రహ్మాణమాహ్వయత్ । సేంద్రాన్‌దేవగణాన్‌సర్వాన్‌సయక్షో
రగకింనరాన్ ॥ ౫౨ ॥ తానాగతాన్‌సమాలోక్యశివోబ్రహ్మాణమబ్రవీత్ ।
విధేవిధేహిసద్వాక్యాదముంవాచస్పతింమునిం ॥ ౫౩ ॥ గురుంసర్వసురేం

ద్రాణాంపరితఃస్వగుణైర్గురుం। అభిషించవిధానేన దేవాచార్యపదేము
దే ॥ ౪౪ ॥ అతీవధిషణాధీశోమమప్రీతోభవిష్యతి । మహాప్రసాదఇత్యా
జ్ఞాంశిరస్యాధాయతత్క్షణాత్ ॥ ౪౫ ॥ సురజ్యేష్ఠఃసురాచార్యంచకా
రాంగిరసంతదా । దేవదుందుభయోనేదుర్ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ॥
౪౬ ॥ గురుపూజాంవ్యధుఃసర్వేగీర్వాణాముదితాననాః । అభిషిక్తోవసి
ష్ఠాద్యైర్మంత్రపూతేనవారిణా ॥ ౪౭ ॥ పునరన్యంవరంప్రాదాద్గిరీశః
పతయేగిరాం । శృణ్వాంగిరసధర్మాత్మన్దేవేజ్యకులనందన ॥ ౪౮ ॥ భ
వతాస్థాపితంలింగంసుబుద్ధిపరివర్ధనం । బృహస్పతీశ్వరఇతిఖ్యాతంకా
శ్యాంభవిష్యతి ॥ ౪౯ ॥ గురుపుష్యసమాయోగేలింగమేతత్సమర్చ్య
చ । యత్కరిష్యంతిమనుజాస్తత్సిద్ధిమధియాస్యతి ॥ ౫౦ ॥ బృహస్పతీ
శ్వరంలింగంమయాగోప్యంకలౌయుగే।అస్యసందర్శనాదేవప్రతిభాప్రతిల
భ్యతే ॥౫౧॥ చండీశ్వరాద్దక్షిణతోవీరేశాన్నైరృతేస్థితం। ఆరాధ్య
ధిషణేశంవైగురులోకేమహీయతే॥ ౫౨ ॥ గుర్వంగనాగమనజంపాపం
షణ్మాససేవనాత్ । అవశ్యంవిలయంయాతితమఃసూర్యోదయాద్యథా ॥
౫౩ ॥ అతఏవహిగోప్తవ్యంమహాపాతకనాశనం । బృహస్పతీశ్వరంలిం
గంనాఖ్యేయంయస్యకస్యచిత్ ॥౫౪ ॥ ఇతిదత్వావరాన్దేవస్తత్రైవాం
తర్హితోభవత్ । ద్రుహిణోగురుణాసార్ధంసేంద్రోపేంద్రోబృహస్ప
తిం ॥ ౫౫ ॥ అస్మిన్పురేభిషిచ్యాథవిసృజ్యేంద్రాదికాన్సురాన్। అలం
చకారస్వంలోకంవిష్ణునానుమతోద్విజ ॥ ౫౬ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ అ
తిక్రమ్యగురోర్లోకంలోపాముద్రేదదర్శసః । శివశర్మాపురీంసౌరైఃప్ర
భామండలమండితాం॥౫౭॥పృష్టౌతేనచతౌతత్రతాంపురీంప్రదదర్శతుః।ద్వి
జేనద్విజవర్యాయగణవర్యౌశుచిస్మితే ॥౫౮॥ గణావూచతుః ॥ మ
రీచేఃకశ్యపాజ్జజ్ఞేదాక్షాయణ్యాంద్విజోష్ణగుః। తస్యభార్యాభవత్సంజ్ఞాపు
త్రీత్వష్టుఃప్రజాపతేః ॥ ౫౯ ॥ భర్తురిష్టాతతస్తస్మాద్రూపయౌవనశాలి
నీ । సంజ్ఞాబభూవతపసాసుదీప్తేనసమన్వితా ॥ ౬౦ ॥ ఆదిత్యస్యహితద్రూ

పంమండలస్యతుతేజసా । గాత్రేషుపరిదగ్ధ్యావైనాతికాంతమివాభవత్ ॥
౨౧ ॥ నఖల్వయంమృతోఽండస్థఇతిస్నేహాదభాషత । తదాప్రభృతిలో
కేయంమార్తండఇతిచోచ్యతే ॥ ౨౨ ॥ తేజస్త్వభ్యధికంతస్యసాఽన
హిష్ణుర్వివస్వతః। యేనాతితాపయామాసత్రైలోక్యంతిగ్మరశ్మిభృత్ ॥
౨౩ ॥ త్రీణ్యపత్యానిభోబ్రహ్మన్సంజ్ఞాయాంమహసాంనిధిః । ఆదిత్యోజ
నయామాసకన్యాంద్వౌచప్రజాపతి ॥ ౨౪ ॥ వైవస్వతంమనుంజ్యేష్ఠంయ
మంచయమునాంతతః । నాతితేజోమయంరూపంసోఢుంసాఽలంవివస్వ
తః ॥ ౨౫ ॥ మాయామయీంతతశ్ఛాయాంసవర్ణాంనిర్మమేస్వతః ।
ప్రాంజలిఃప్రణతాభూత్వాసంజ్ఞాంఛాయాతదాబ్రవీత్ ॥ ౨౬ ॥ తవాజ్ఞా
కారిణీందేవిశాధిమాంకరవాణికిం । సంజ్ఞోవాచతతశ్ఛాయాంసవర్ణే
శృణుసుందరి ॥ ౨౭ ॥ అహంయాస్యామిసదనంత్వష్టుస్త్వంపునరత్రమే।
భవనేవసకల్యాణినిర్విశంకంమమాజ్ఞయా ॥ ౨౮ ॥ మనుశేషయమావే
తౌయమునాయమసంజ్ఞకా । స్వాపత్యదృష్ట్యాద్రష్టవ్యమేతద్బాలత్రయం
త్వయా ॥ ౨౯ ॥ అనాఖ్యేయమిదంవృత్తంత్వయాపత్యౌశుచిస్మితే । ఇ
త్యాకర్ణ్యాథసాత్వాష్ట్రీందేవీంఛాయాజగాదహ ॥ ౩౦ ॥ ఆకచగ్ర
హాన్నాహమాశాపాచ్చకదాచన । ఆఖ్యాస్యామిచరిత్రంతేర్యాహిదే
వియథాసుఖం ॥ ౩౧ ॥ ఇత్యాదిశ్యసవర్ణాంసాతథేత్యుక్తాసవర్ణయా ।
పితురంతికమాసాద్యనత్వాత్వష్టారమబ్రవీత్ ॥ ౩౨ ॥ పితఃసోఢుంనశక్నో
మితేజస్తేజోనిధేరహం । తీవ్రంతస్యార్యపుత్రస్యకాశ్యపస్యమహాత్మనః ॥
౩౩ ॥ నిశమ్యాదీరితంతస్యాఃపిత్రానిర్భర్త్సితాబహు । భర్తుఃసమీ
పంయాహీతినియుక్తాసాపునఃపునః ॥ ౩౪ ॥ చింతామవాపమహతీంస్త్రీ
ణాంధిక్చేష్టితంత్వితి । నినిందబహుధాత్మానంస్త్రీత్వంచాతినినిందసా॥
౩౫॥ స్వాతంత్ర్యంనక్వచిత్స్త్రీణాంధిగస్వాతంత్ర్యజీవితం। శైశవేయౌ
వనేప్రాంతేపితృభర్తృసుతాద్భయం ॥ ౩౬ ॥ త్యక్తాభర్తృగృహం
మౌగ్ధ్యాద్ధంతదుర్వృత్తయామయా । అవిజ్ఞాతాపిచేద్యామథప

త్యున్ని కేతనం ॥ ౮౭ ॥ తతాస్తిస్రాసవర్ణా వైపరిపూర్ణ మనోరథా । అ థావతిష్ఠేస్సాతై ్రవపితాన్నిర్భర్త్సితాప్యహం ॥ ౮౮ ॥ తతో౽తిచండ శ్చండాంశుఃపితో ౽రతిభయంకరః । అహో౽యుదుచ్య తెలోకైరుపాఖ్యాన మిదంహితం ॥ ౮౯ ॥ స్ఫుటంద్రుష్టంమయాద్యే౽స్వకరాంగారకర్షణం । నష్టభర్తృగృహంమాగ్గ్యాచ్ఛే ్రయోవానపితుర్గృహం ॥ ౯౦ ॥ వయ శ్చప్రథమంచారురూపంత్రై లోక్యకాంక్షితం । సర్వాభిభవనంస్త్రీత్వం కులంచాతీవనిర్మలం ॥౯౧ ॥ పతిశ్చతాదృక్ సర్వజ్ఞోలోకచక్షు స్తమో పహః । సర్వేషాంకర్మణాంసాక్షీసర్వఃసర్వత్రసంచరః ॥౯౨॥ మయ్యాం శ్రేయఃకథంవాస్యాదితిసాపరిచింత్యచ । అగచ్ఛద్వడవాభూత్వాతపసేప ర్యనిందితా ॥ ౯౩ ॥ ఉత్తరాంశ్చకురూన్ప్రాపచరంతీనీరసంతృణం।వృ త్తైపేచతప స్త్రీవ్రంపతిమాధాయచేతసి । తపోబలేనతత్పత్న్యుఃసహిష్యేతే జఇత్యలం ॥ ౯౪ ॥ మన్యమానో౽థతాంసంజ్ఞాంసవర్ణాయాంతదారవిః। సావర్ణింజనయామాసమనుమష్టమము త్తమం ॥ ౯౫ ॥ శనైశ్చరంద్వి తీయంచసుతాంభద్రాంతృతీయికాం।సవర్ణాస్వేష్వపత్యేషుసాపత్న్యాత్ స్త్రీస్వభావతః ॥ ౯౬ ॥ చకారాభ్యధికంస్నేహంనతథాపూర్వజేష్వథ। మను స్తత్క్షాంతవాన్ జ్యేష్ఠోథత్వ్యాలంకారలాలనే ॥ ౯౭ ॥ కనిష్ఠేష్వధి కంద్రుష్ట్వాసావర్ణ్యాదిషునోయమః । కదాచిద్రోషతో౽బాల్యాద్భావి నో౽ర్థాన్యగౌరవాత్ ॥ ౯౮ ॥ పదాసంతర్జయామాసయమఃసంజ్ఞాస రూపిణీం । తంశశాపచసాక్రోధాత్సావర్ణేర్జననీతదా ॥ ౯౯ ॥ జి ఘాంసతాత్వయాపాపమాంయదంఘ్రిఃసముద్యతః । అచిరాత్తత్పతత్వే షతవేతిభృశదుఃఖితా ॥ ౧౦౦ ॥ మాతృశాపపరిత్రస్తోయమో౽పిపితుర గ్రతః । శశంససర్వంతద్ధస్తాంతంరక్షరక్షేత్యువాచచ ॥ ౧ ॥ మాత్రాస్నే తేషుసర్వేషువర్తనీయంసమంయతః । తస్యాంమయోద్యతఃపాదో౽నదే హేపరిపాతితః ॥ ౨ ॥ బాల్యాద్వాయదివామోహాత్తద్భవాన్ క్షంతుమ ర్హసి । గోపతేశాపతో౽మాతుర్మాపతత్వంఘ్రిరేషమే ॥ ౩ ॥ వివస్వా

నువాచ ॥ అపరాధసహస్రేపిజననీనశపేత్సుతం । తస్మాత్క్షమపిభోబా
లభవిష్యత్యత్రకారణం ॥౪॥ యేనత్వాంసాఽశపత్క్రోధాద్ధర్మజ్ఞంస
త్యవాదినం । మాతృశాపోన్యథాకర్తుంనశక్యఃకేనచిత్క్వచిత్ ॥ ౫ ॥
కృమయోమాంసమాదాయయాస్యంత్యస్మాన్మహీతలం । ఇత్థంతుచరి
తార్థఃస్యాచ్ఛాపస్త్రాతోభవానపి॥౬॥ఇతిపుత్రంసమాశ్వాస్యరవిరంతఃపు
రంయయౌ । చిరమాలోక్యతాంభార్యామువాచసవితావచః ॥౭॥ అయి
భామినిబాలేషుసమేష్వపికుతస్త్వయా । విధీయతేఽధికస్నేహఃసావ
ర్ణ్యాదిష్వనాదిషు ॥౮॥ నాచచక్షేయదాసాఽథభాస్వతేపరిపృచ్ఛతే ।
తదాత్మానంసమాధాయసాజ్ఞాసీత్సర్వమేవహి ॥౯॥ తతోభగవతేశప్తు
ముద్యతేసాశశంసహ । యథావృత్తంతథాతథ్యంతుతోషభగవానపి ॥
౧౦ ॥ తథ్యభాషణతస్తాంతురవిజ్ఞాత్వానిరాగసం । నశశాపచసంక్రు
ద్ధోయయౌచత్వష్టురంతికం ॥౧౧॥ త్వష్టాపిచయథాన్యాయంసాస్వయం
తిగ్మతేజసం । నిర్దగ్ధుకామంకోపేనప్రాగానర్చముదా తదా । విజ్ఞా
యతదభిప్రాయంత్వష్టోవాచాఽశుతంరవిం ॥ ౧౨ ॥ త్వష్టోవాచ ॥ త
వాతితేజసాభీతాప్రాప్యోత్తరకురూన్రవే । వడవారూపమాస్థాయవనే
చరతిశాద్వలే ॥ ౧౩ ॥ దృష్టాహితాంభవానద్యస్వాంభార్యాంసూర్యచా
రిణీం । అధృష్యాంసర్వభూతానాంతేజసాంనియమేనచ ॥ ౧౪ ॥ త్వష్ట్రా
యుత్తక్షితఃసూర్యస్తస్యైవానుమతేనచ । భ్రమిమారోప్యయత్నేనసో
తికాంతతరోఽభవత్ ॥ ౧౫ ॥ లబ్ధానుజ్ఞోఽథసవితాగత్వోత్తరకురూన
రం । సాక్షాత్తపోమయీంలక్ష్మీంచరంతీంచతపోహత్ ॥ ౧౬ ॥ దదర్శ
వడవారూపాంవాడవానలతైజసం । నీరసానితృణాన్యేవవృణ్వంతీంయో
గమాయయా ॥ ౧౭ ॥ అనేనసంసవిజ్ఞాయతాంత్వాష్ట్రీమశ్వరూపిణీం ।
సహరిహారిరూపేణముఖేనసమభావయత్ ॥ ౧౮ ॥ త్వరమాణాచపరితః
పరపూరుషశంకయా । సాతన్నిరవమచ్ఛక్రోంనాసికాభ్యాంవివస్వతః ॥
౧౯ ॥ దేవౌతస్మాదజాయేతామశ్వినౌభిషజాంవరౌ । స్వరూపమనురూ

పంచద్యుమణిస్తామదర్శయత్ ॥ ౧౨౦ ॥ తుతోషసావితందృష్ట్వామిత్రం నేత్రముదావహం। పతింపతివ్రతాకాంతంస్వాంతసంతాపహారిణం॥౨౧॥ నివృత్తించపరాంప్రాపదుష్ప్రాప్యంతపసాదకిం। తపఏవపరంశ్రేయస్తపఏవపరంధనం ॥ ౨౨ ॥ తపఏవహిదేవత్వేకారణంపరమంమతం। శివశర్మణయదేతద్వైదృశ్యతేచాతిదీప్తిమత్ ॥ ౨౩ ॥ జ్యోతిశ్చక్రస్వరూపంచవ్యోమ్నియత్పర్యథఏవచ। తత్సర్వమిహజానీహిసుమహత్తపసంమహః ॥ ౨౪ ॥ ఏవంశనైశ్చరోజజ్ఞేనచ్ఛాయాయాంవివస్వతః। సోధవారాణసీంగత్వాసర్వత్రిదశవందితాం ॥ ౨౫ ॥ తప్త్వాతపోతివిపులంలింగంసంస్థాప్యశాంకరం। ఇమంలోకమవాపోచ్చైర్గ్రహత్వంచహరార్చనాత్ ॥ ౨౬ ॥ శనైశ్చరేశ్వరందృష్ట్వావారాణస్యాంసుశోభనం। శనిబాధానజాయేతశనివారేతదర్చనాత్ ॥ ౨౭ ॥ విశ్వేశాద్దక్షిణేభాగేశుక్రేశాదుత్తరేణహి। శనైశ్చరేశమభ్యర్చ్యలోకేత్రపరిమోదతే ॥ ౨౮ ॥ శ్రుత్వాధ్యాయమిమంపుణ్యంగ్రహపీడానజాయతే। నోపసర్గభయంతస్యకాశ్యాంనివసతఃసతః ॥ ౧౯ ॥ ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కాశీఖండే భౌమగురుశనిలోకవర్ణనం నామ సప్తదశోధ్యాయః ॥ ౧౭ ॥

అగస్తిరువాచ॥ ఇతిశృణ్వన్కథాంరమ్యాంశివశర్మాథమాథురః॥ముక్తిపుర్యాంసుసంస్నాతోమాయాపుర్యాంగతాసుకః ॥ ౧ ॥ నేత్రయోఃప్రాఘుణీచక్రేతతఃసప్తర్షిమండలం। వ్రజన్సవైష్ణవంలోకమంతేవిష్ణుపురీక్షణాత్ ॥ ౨ ॥ ఉవాచచప్రసన్నాత్మాస్తుతశ్చారణమాగధైః। ప్రార్థితోదేవకన్యాభిస్తిష్ఠతిష్ఠేతిచక్షణం ॥ ౩ ॥ స్థితాసుతాసునిశ్శ్వస్యమందభాగ్యావయంత్వితి గతఃపుణ్యతమాల్లోకానసాయత్పుణ్యవత్త్రిమః ॥ ౪ ॥ ఇతిశృణ్వన్ముఖాత్తాసాంవచనానివిమానగః। దేవాకస్యాయమతులోలోకస్తేజోమయఃశుభః ॥ ౫ ॥ ఇతిద్విజవచఃశ్రుత్వాప్రోచతుర్గణసత్తమా। శివశర్మన్శివమతేసదాసప్తర్షయోమలాః ॥ ౬

జంభంజంభమేవచ ॥ ౧౪ ॥ పాకంకార్తస్వనంచైవవిపాకంపాకహారిణం
తంచంద్రదమనంశూరంశూరామరవిదారణం ॥ ౧౫ ॥ ప్రమథైర్భీమ
విక్రాంతైఃక్రాంతంమృత్యుప్రమాథిభిః । సూదితాన్పతితాంశ్చైవ
ద్రావిడైరివచందనాన్ ॥ ౧౬ ॥ యాపీత్వాకణధూమంవైసహస్రంశర
దాంపురా । వరావిద్యాత్వయాప్రాప్తాతస్యాఃకాలోఽయమాగతః ॥ ౧౭ ॥
అథవిద్యాఫలంతత్తైర్దైత్యాన్సంజీవయిష్యతః । పశ్యంతుప్రమథాఃసర్వే
త్వయాసంజీవితానిమాన్ ॥ ౧౮ ॥ ఇత్యంధకవచఃశ్రుత్వాస్థిరధీర్భార్గ
వోమునిః । కించిత్స్మితంతదాకృత్వాదానవాధిపమబ్రవీత్ ॥ ౧౯ ॥ దా
నవాధిపతేసర్వంతథ్యంయద్భాషితంత్వయా । విద్యోపార్జనమేతద్ధిదా
నవార్థంమయాకృతం ॥ ౨౦ ॥ పీత్వావర్షసహస్రంవైకణధూమంసు
దుఃసహం । ఏషాప్రాప్తేశ్వరాద్విద్యాబాంధవానాంసుఖావహా ॥ ౨౧ ॥
ఏతయావిద్యయాసోఽహంప్రమథైర్మథితాన్రణే । ఉత్థాపయిష్యేగ్లా
నానిధాన్యాన్యంబుధరోయథా ॥ ౨౨ ॥ నిర్వ్రణాన్నీరుజఃస్వస్థాన్సు
ప్త్వేవపునరుత్థితాన్ । అస్మిన్ముహూర్తేద్రష్టాసిదానవానుత్థితాన్నృ
ప ॥ ౨౩ ॥ ఇత్యుక్త్వాదానవపతింవిద్యామావర్తయత్కవిః । ఏకై
కంచైత్యముద్దిశ్యతఉత్తస్థుర్ధృతాయుధాః ॥ ౨౪ ॥ వేదాఇవసదభ్య
స్తాఃసమయేవాయథాంబుదాః । బ్రాహ్మణేభ్యోయథాదత్తాఃశ్రద్ధయా
థాపహాపది ॥ ౨౫ ॥ ఉజ్జీవితాంస్తుతాన్దృష్ట్వాతుహుండాద్యాన్మ
హాసురాన్ । వినేదుఃపూర్వదేవాస్తేజలపూర్ణాఇవాంబుదాః ॥ ౨౬ ॥
శుక్రేణోజ్జీవితాన్దృష్ట్వాదానవాంస్తాన్గణేశ్వరాః । విజ్ఞాప్యమేవదేవే
శేహ్యేవంతేఽన్యోన్యమబ్రువన్ ॥ ౨౭ ॥ ఆశ్చర్యయూపే[illegible]శ్వరా
ణాంతస్మింస్తథావర్తతియుద్ధయజ్ఞే । అమర్షితోభార్గవకర్మదృష్ట్వా
శిలాదపుత్రోఽభ్యగమన్మహేశం ॥ ౨౮ ॥ జయేతిచోక్త్వాజయమోని
ముగ్రముువాచనందీకనకావదాతం । గణేశ్వరాణాంరణకర్మదేవదేవై
శ్చసేంద్రైరపిదుష్కరంయత్ ॥ ౨౯ ॥ తద్భార్గవేణాద్యకృతంప్ర

థానఃసంజీవ్యతానాజిమృతాన్విపశ్చిత్ । ఆవర్త్యవిద్యాంమృతజీవదా
త్రీమేకైకముద్దిశ్యసహేలమీశ ॥ ౩౦ ॥ తుహుండహుండాదికుజంభజం
భవిపాకపాకాదిమహాసురేంద్రాః । యమాలయాదద్యపునర్నివృత్తాని
ద్రావయంతఃప్రమథాశ్చరంతి ॥ ౩౧ ॥ యద్యప్యసౌదైత్యవరాన్నిరస్తాన్
సంజీవయేదత్రపునఃపునస్తాన్ । జయఃకుతోనోభవితామహేశగణేశ్వ
రాణాంకుతఏవశాంతిః ॥ ౩౨ ॥ ఇత్యేవముక్తఃప్రమథేశ్వరేణసనందినా
వైప్రమథేశ్వరేశః । ఉవాచదేవఃప్రహసంస్తదానీంతంనందినంసర్వగణే
శరాజం ॥ ౩౩ ॥ నందిన్ప్రయాహిత్వరితోతిమాత్రంద్విజేంద్రవర్యందిതി
తినందనానాం । మధ్యాత్సముద్ధృత్యతథానయాశుశ్యేనోయథాలావక
మండజాతం ॥ ౩౪ ॥ సఏవముక్తోవృషభధ్వజేననదనందీవృషసింహ
నాదః । జగామతూర్ణంచవిగాహ్యసేనాంయత్రాభవద్భార్గవవంశదీ
పః ॥ ౩౫ ॥ తంరక్ష్యమాణందితిజైఃసమస్తైఃపాశాసివృక్షోపలశైలహ
స్తైః । విక్షోభ్యదైత్యాన్బలవాన్జహారకావ్యంసనందీశరభోయథే
భం ॥ ౩౬ ॥ స్రస్తాంబరంవిచ్యుతభూషణంచవిముక్తకేశంబలినాగృహీ
తం । విమోచయిష్యంతఇవానుజగ్ముఃసురారయఃసింహరవాన్సృజంతః
౩౭ ॥ దంభోలిశూలాసిపరశ్వధానాముద్దండచక్రోపలకంపనానాం । నం
దీశ్వరస్యోపరిదానవేంద్రావర్షంనవవర్షుర్జలదాఇవోగ్రం । ౩౮ ॥
తంభార్గవంప్రాప్యగణాధిరాజోముఖాగ్నినాశస్త్రశతానిదగ్ధ్వా । ఆయా
త్ప్రవృద్ధేఽసురదేవయుద్ధేభవస్యపార్శ్వేవ్యథితారిసైన్యః ॥ ౩౯ ॥ అ
యంసశుక్రోభగవన్నితీదంనివేదయామాసభవాయశీఘ్రం । జగ్రాహశు
క్రంసచదేవదేవోయథోపహారంశుచినాప్రదత్తం ॥ ౪౦ ॥ నకించిదుక్త్వా
సహిభూతగోప్తాచిక్షేపవక్త్రేఫలవత్కవీంద్రం । హాహారవస్తైరసు
రైఃసమస్తైరుచ్చైర్విముక్తోహహహేతిభూరి ॥ ౪౧ ॥ కావ్యేనిగీర్ణే
గిరిజేశ్వరేణదైత్యాజయాశారహితాబభూవుః । హస్తైర్విముక్తా
ఇవవారణేంద్రాఃశృంగైర్విహీనాఇవగోవృషాశ్చ ॥ ౪౨ ॥ శరీరహీనా

ఇవజీవసంఘాద్విజాయథాచాధ్యయనేనహీనాః । నిరుద్యమాస్సత్త్వగు
ణాయథావైయథోద్యమాభాగ్యవివర్జితాశ్చ ॥ ౪౩ ॥ పత్యావిహీనా
శ్చయథైవయోషాయథావిపత్త్రాఇవమార్గణౌఘాః । ఆయూంషిహీ
నానియథైవపుణ్యైర్వృత్తైనహీనానియథాశ్రితాని ॥౪౪॥ వినాయథా
వైభవశక్తిమేకాంభజంతిహీనాఃస్వఫలైఃక్రియౌఘాః । తథావినాతంద్వి
జవర్యమేకందైత్యాజయాశావిముఖాబభూవుః ॥ ౪౫ ॥ నందినాపహృతే
శుక్రేగిలితేచవిషాదినా । విషాదమగమన్దైత్యాహీయమానరణోత్స
వాః ॥ ౪౬ ॥ తాన్వీక్ష్యవిగతోత్సాహానంధకఃప్రత్యభాషత । కథంవి
క్రిమ్యనయతానందినావంచితావయం ॥ ౪౭ ॥ తనూర్వినాహృతాఃప్రా
ణాఃసర్వేషామద్యతేననః । ధైర్యంవీర్యంగతిఃకీర్తిఃసత్త్వంతేజఃపరాక్ర
మః ॥ ౪౮ ॥ యుగపన్నోహృతంసర్వమేకస్మిన్భార్గవేహృతే । ధిగ
స్మాన్కులపూజ్యోయైరేకోపికులసత్తమః । గురుఃసర్వసమర్థశ్చత్రాతాత్రా
తాతోనచాపది ॥౪౯॥ తద్ధైర్యమవలంబ్యేహయుధ్యధ్వమరిభిఃసహ।
సూదయిష్యామ్యహంసర్వాన్ప్రమథాన్సహనందినా ॥ ౫౦ ॥ అద్యై
తాన్వివశాన్హత్వాసహదేవైఃసవాసవైః । భార్గవంమోచయిష్యా
మిజీవంయోగీవకర్మతః ॥ ౫౧ ॥ సచాపియోగీయోగేనయదినామస్వ
యంప్రభుః । శరీరాత్తస్యనిర్గచ్ఛేదస్మాకంశేషపాలితా ॥ ౫౨ ॥ ఇ
త్యంధకవచఃశ్రుత్వాదానవామేఘనిఃస్వనాః । ప్రమథానర్దయామా
సుర్మర్తవ్యైకృతనిశ్చయాః ॥ ౫౩ ॥ సత్యాయుషినవోజాతుశక్తాఃస్యుః
ప్రమథాబలాత్ । అసత్యాయుషికింగత్వాత్యక్త్వాస్వామినమాహవే ॥
౫౪ ॥ యేస్వామినంవిహాయాజౌబహుమానధనాజనాః । యాంతితే
యాంతినియతమంధతామిస్రమాలయం ॥ ౫౫ ॥ అయశస్తమసాఖ్యా
తింమలినీకృత్యభూరిశః। ఇహాముత్రాపిసుఖినోనస్యుర్భగ్నారణాజిరాత్॥
౫౬ ॥ కిందానైఃకింతపోభిశ్చకింతీర్థపరిమజ్జనైః । ధరాతీర్థేయదిస్నా
తంపునర్భవమలాపహే ॥ ౫౭ ॥ సంప్రధార్యేతితేఽన్యోన్యందైత్యాస్తే

దనుజా స్తథా । మమంథుః ప్రమథానాజౌ రణభేరీర్నినాద్యచ ॥ ౫౮ ॥ త
త్ర బాణాసివజ్రౌఘైః కటంకటశిలామయైః । భుశుండీభిందిపాలైశ్చశక్తి
భల్లపరశ్వథైః ॥ ౫౯ ॥ ఖట్వాంగైః పట్టిశైః శూలైర్లగుడైర్ముసలైరలం ।
పరస్పరమభిఘ్నంతః ప్రచక్రుః కదనంమహత్ ॥ ౬౦ ॥ కార్ముకాణాంవికృష్టా
నాంపతతాంచపతత్రిణాం । భిందిపాలభుశుండీనాం క్ష్వేడితానాంరవోఽభ
వత్ ॥ ౬౧ ॥ రణతూర్యనినాదైశ్చగజానాంబహుబృంహితైః । హేషారవైర్హ
యానాంచమహాన్కోలాహలోఽభవత్ ॥ ౬౨ ॥ ప్రతిస్వనైరవాపూరిద్యా
వాభూమ్యోర్యదంతరం । అభీరూణాంచభీరూణాంమహారోమోద్గమో
భవత్ ॥ ౬౩ ॥ గజవాజిమహారావస్ఫుటచ్ఛబ్దగ్రహాణిచ । భగ్నధ్వజప
తాకానిక్షీణప్రహరణానిచ ॥ ౬౪ ॥ రుధిరోద్గారచిత్రాణిహ్యశ్వహస్తిర
థానిచ । పిపాసితానిసైన్యానిముమూర్ఛురుభయత్రవై ॥ ౬౫ ॥ దృ
ష్ట్వాసైన్యంచప్రమథైర్భజ్యమానమితస్తతః । దుద్రావరథమాస్థాయస్వ
యమేవాంధకోగణాన్ ॥ ౬౬ ॥ శరవజ్రప్రహారైస్తైర్వజ్రౌఘైర్న
గాఇవ । ప్రమథానేశిరేవాతైర్నిస్తోయాఇవతోయదాః ॥ ౬౭ ॥ యాం
తమాయాంతమాలోక్యదూరస్థంనికటస్థితం । ప్రత్యేకంరోమసంఖ్యాభి
ర్వ్యధాద్బాణైస్తదాంధకః ॥ ౬౮ ॥ వినాయకేనస్కందేననందినాసోమ
నందినా । నైగమేయేనశాఖనవిశాఖనబలీయసా ॥ ౬౯ ॥ ఇత్యాద్యై
స్తుగణైరుగ్రైరంధకోప్యంధకీకృతః । త్రిశూలశక్తిబాణౌఘధారాసం
పాతపాతిభిః ॥ ౭౦ ॥ తతఃకోలాహలోజాతఃప్రమథాసురసైన్యయోః ।
తేనశబ్దేనమహతాశుక్రంశంభూదరేస్థితః ॥ ౭౧ ॥ ఛిద్రాన్వేషీభ్రమన్సో
థవినికేతోయథానిలః । సప్తలోకాన్సపాతాలాన్రుద్రదేహేవ్యలోక
యత్ ॥ ౭౨ ॥ బ్రహ్మనారాయణేంద్రాణామాదిత్యాప్సరసాంతథా । భు
వనానివిచిత్రాణియుద్ధంచప్రమథాసురం ॥ ౭౩ ॥ సవర్షాణాంశతంశం
ష్టోభవస్యపరితోభ్రమన్ । నతస్యదదృశేరంధ్రం శుచేరంధ్రం ఖలో
యథా ॥ ౭౪ ॥ శాంభవేనాథయోగేనశుక్రోరూపేణభార్గవః । చస

దాథననామాపితతో దేవేనభాషితః ॥ ౪౫ ॥ శుక్రవన్నిఃసృతో యస్మాత్త
స్మాత్త్వంభృగునందన । కర్మణానేనశుక్ర స్త్వంమమపుత్రోఽసిగమ్యతాం
౪౬ ॥ జఠరాన్నిర్గతేశుక్రే దేవోఽపిముముదేతరాం । భర్గశ్రీయో
భవన్యస్మాన్నమృతో జఠరే ద్విజః ॥ ౪౭ ॥ ఇత్యేవముక్త్వా దేవేనశుక్రోఽర్కస
ద్యుతిః । వివేశదానవానీకంమేఘమాలాంయథాశశీ ॥౪౮ ॥ శుక్రో
దయాన్ముదంలేభే సదానవమహార్ణవః । యథాచంద్రోదయే హర్ష
మూర్మిమాలీమహోదధిః ॥ ౪౯ ॥ అంధకాంధకహంతారం వైవర్త
మానే మహాహవే। ఇత్థంనామ్నా భవచ్ఛుక్రః సవై భార్గవనందనః॥౫౦॥
యథాచవిద్యాంతాంప్రాపమృతసంజీవనీంపరాం । శంభోరనుగ్రహా
త్కావ్యస్తన్నిశామయసువ్రత ॥ ౫౧ ॥ గణావూచతుః ॥ పురాఽసౌ
భృగుదాయాదో గత్వావారాణసీంపురీం । అండజస్వేదజోద్భిజ్జజరాయు
జగతిప్రదాం ॥ ౫౨ ॥ సంస్థాప్యలింగంశ్రీశంభోః కూపంకృత్వాతదగ్ర
తః । బహుకాలంతపస్తేపే ధ్యాయన్విశ్వేశ్వరంప్రభుం ॥ ౫౩ ॥ రాజ
చంపకధుత్తూరకరవీరకుశేశయైః । మాలతీకర్ణికారైశ్చకదంబైర్బకు
లోత్పలైః ॥ ౫౪ ॥ మల్లికాశతపత్రీభిఃసిందువారైఃసకింశుకైః । అశో
కైఃకరుణైఃపుష్పైఃపున్నాగైర్నాగకేసరైః ॥ ౫౫ ॥ క్షుద్రాభిర్మాధవీ
భిశ్చపాటలాబిల్వచంపకైః । నవమల్లీవిచికిలైఃకుందైఃసముచుకుందకైః॥
౫౬ ॥ మందారైర్బిల్వపత్రైశ్చద్రోణైర్మరువకైర్బకైః । గ్రంథిప
ర్ణైర్దమనకైఃసురభూచూతపల్లవైః ॥ ౫౭ ॥ తులసీదేవగంధారీబృహ
త్పత్రీకుశాంకురైః।నంద్యావర్తైరగస్త్యైశ్చసశాలైర్దేవదారుభిః॥
౫౮॥ కాంచనారైఃకురుబకైర్దూర్వాంకురకురంటకైః । ప్రత్యేకమేభిః
కుసుమైఃపల్లవైరపరైరపి ॥ ౫౯ ॥ పత్రైఃశతసహస్రైశ్చససమాన
ర్చశంకరం। పంచామృతైర్ద్రోణమితైర్లక్షకృత్వఃప్రయత్నతః॥౬౦॥
స్నపయామాసదేవేశంసుగంధస్నపనైర్బహు । సహస్రకృత్వోదేవే
శంచందనైర్యక్షకర్దమైః ॥ ౬౧ ॥ సమాలిలింపదేవేశంసుగంధోద్వ

ర్తనాన్యను । గీతనృత్యోపహారైశ్చ స్తుతిభిర్బహు ॥ ౯౨ ॥
నామ్నాంసహస్రైస్స్తోత్రైస్తుష్టావశంకరం । సహస్రపంచశర
దాంబుద్ధిం శుక్రస్సమర్చయత్ ॥ ౯౩ ॥ యదా దేవం నాలులోకె మనాగ
పివపోన్ముఖం । తదాన్యంనియమం ఘోరంజగ్రాహాతీవదుఃసహం ॥ ౯౪ ॥
ప్రక్షాల్యచేతసోత్యంతంచాంచల్యాఖ్యంమహామలం । భావనావారిభిః
సకృదింద్రియైస్సహితస్యచ ॥ ౯౫ ॥ నిర్మలీకృత్యతచ్చేతోరత్నం దత్వా
పినాకినే । ప్రపపౌకణధూమౌఘం సహస్రం శరదాం కవిః ॥ ౯౬ ॥ ప్రసన్న
దత్తదా దేవో భార్గవాయ మహాత్మనె । తస్మాల్లింగాద్వినిర్గత్య సహస్రా
ర్కాధికద్యుతిః ॥ ౯౭ ॥ ఉవాచచవిరూపాక్షస్సాక్షాద్దాక్షాయణీపతిః ।
తపోనిధేప్రసన్నోస్మి వరంవరయభార్గవ ॥ ౯౮ ॥ నిశమ్యేతివచః శంభోరంభో
జనయనోద్విజః । ఉద్యదానందసందోహ రోమాంచాంచితవిగ్రహః ॥ ౯౯ ॥
తుష్టావాష్టతనుం తుష్టః ప్రఫుల్లనయనాంచలః । మౌళావంజలిమాధా
యవదన్ జయజయేతిచ ॥ ౧౦౦ ॥ భార్గవ ఉవాచ ॥ త్వంభాభిరాభిరభి
భూయతమస్సమస్తమస్తంనయస్యభిమతానినిశాచరాణాం । దేదీప్యసె
దినమణెగగనెహితాయలోకత్రయస్యజగదీశ్వరతన్నమస్తె ॥ ౧ ॥ లో
కాతివేలమతివేలమహామహోభిర్నిర్మాసికౌముదముదంచసముత్సముద్రం
విద్రావితాఖిలతమాః సుతమోహిమాంశో పీయూషపూరపరిపూరితత
న్నమస్తె ॥ ౨ ॥ త్వంపావనెపథిసదాగతిరస్యుపాస్యః కస్త్వాంవినాభువనజీ
వనజీవతీహ । స్తబ్ధప్రభంజనవివర్ధితసర్వజంతో సంతోషితాహికులస
ర్వగతన్నమస్తె ॥ ౩ ॥ విశ్వైకపావకనతావకపావకైకశక్తేర్బుతే
మృతభతామృతదివ్యకార్యం । ప్రాణిత్యదోజగదహో జగదంతరాత్మం
స్తత్పావకప్రతిపదంశమదంనమస్తె ॥ ౪ ॥ పానీయరూపపరమేశజగత్ప
విత్రచిత్రంవిచిత్రసుచరిత్రకరోషినూనం । విశ్వంపవిత్రమమలంకిలవిశ్వ
నాథపానీవగాహనతఏతదతోనతోస్మి ॥ ౫ ॥ ఆకాశరూపబహిరంతరు
తావకాశదానాద్వికస్వరమిహేశ్వరవిశ్వమేతం । త్వత్తస్సదాసదయసం

శ్వసితిస్వభావాత్సంకోచమేతిభవతోఽస్మినత స్తతస్త్వాం ॥ ౬ ॥ విశ్వంభ
రాత్మకబిభర్షివిభోఽత్రవిశ్వంకోవిశ్వనాథభవతోఽన్యతమ స్తమోఽరే । త
త్త్వాంవినానశమినాంపిమజాపిభూప స్తవ్యోఽపరః పరపరప్రణత స్తత
స్త్వాం ॥ ౭ ॥ ఆత్మస్వరూపతవరూపపరంపరాభిరాభి స్తతంహరచరాచర
రూపమేతత్ । సర్వాంతరాత్మనిలయప్రతిరూపరూపనిత్యంనతోఽస్మిపర
మాత్మతనోఽష్టమూర్తే ॥ ౮ ॥ ఇత్యష్టమూర్తిభిరిమాభిరుమాభివం
ద్యవంద్యాతివంద్యభవవిశ్వజనీనమూర్తే । ఏత త్తతంసువిలితంప్రణతప్ర
ణీతసర్వార్థసార్థపరమార్థతతోనతోఽస్మి ॥ ౯ ॥ అష్టమూర్త్యష్టకేనేత్థం
పరిష్టుత్యేతిభార్గవః । భర్గంభూమిమిలన్మౌలిః ప్రణనామపునఃపునః ॥
౧౦ ॥ ఇతిస్తుతోమహాదేవోభార్గవేణాతితేజసా । ఉత్థాప్యభూమేర్బా
హుభ్యాంధృత్వాతంప్రణతంద్విజం ॥ ౧౧ ॥ ఉవాచదశనజ్యోత్స్నాప్ర
ద్యోతితదిగంతరః । అనేనాత్యుగ్రతపసాత్వయాన్యాచరితేనచ ॥౧౨॥ లిం
గస్థాపనపుణ్యేనలింగస్యారాధనేనచ । చిత్తరత్నోపహారేణశుచినానిశ్చ
లేనచ ॥ ౧౩ ॥ అవిముక్తమహాక్షేత్రేపవిత్రాచరణేనచ । త్వాంసుతా
భ్యాంప్రపశ్యామితవాదేయంనకించన ॥ ౧౪ ॥ అనేనైవశరీరేణమమోద
రదరీంగతః । మద్వరేంద్రియమార్గేణపుత్రజన్మత్వమేష్యసి ॥ ౧౫ ॥అ
న్యంవరంప్రయచ్ఛామిదుష్ప్రాపంపార్షదైరపి । హరిహిరణ్యగర్భే
భ్యోయశోఽహంజుగోపయాం ॥ ౧౬ ॥ మృతసంజీవనీనామవిద్యాయా
మమనిర్మలా । తపోబలేనమహతామయైవపరినిర్మితా ॥౧౭॥ త్వాం
తాంతుప్రాపయామ్యద్యమంత్రరూపాంమహాశుచే । యోగ్యతాతేఽస్తి
విద్యాయా స్తస్యాఃశుచితపోనిధే ॥ ౧౮ ॥ యంయముద్దిశ్యనియతమేతా
మావర్తయిష్యసి । విద్యాంవిద్యేశ్వరశ్రేష్ఠసనప్రాణిష్యతిధ్రువం॥౧౯॥
అత్యర్కమత్యగ్నిచతేతేజోవ్యోమ్న్యతితారకం । దేదీప్యమానంభవితా
గ్రహాణాంప్రవరోభవ ॥ ౨౦ ॥ అభిత్వాంయేకరిష్యంతియాత్రాంనార్యో
నరోఽపివా । తేషాంత్వద్దృష్టిపాతేనసర్వంకార్యంప్రణంక్ష్యతి ॥ ౨౧ ॥ త

హోదయే భవిష్యంతి వివాహాదీని సువ్రత । సర్వాణి ధర్మకార్యాణి ఫలవంతి
నృణామిహ ॥ ౨౨ ॥ సర్వాశ్చ తిథయో మందాస్తవ సంయోగతః శుభాః ।
తవ భక్తా భవిష్యంతి బహుశుక్రా బహుప్రజాః ॥ ౨౩ ॥ త్వయేదం స్థాపితం
లింగం శుక్రేశమితి సంజ్ఞితం । యేఽర్చయిష్యంతి మనుజాస్తేషాం సిద్ధి
ర్భవిష్యతి ॥ ౨౪ ॥ ఆవర్షం ప్రతి శుక్రం యే నక్తవ్రతపరా నరాః । త్వ
ద్దినే శుక్రకూపే యే కృతసర్వోదకక్రియాః ॥ ౨౫ ॥ శుక్రేశమర్చయిష్యం
తి శృణు తేషాం తు యత్ఫలం । అవంధ్యశుక్రాస్తే మర్త్యాః పుత్రవంతోఽ
తిరేతసః ॥ ౨౬ ॥ పుంస్త్వసౌభాగ్యసంపన్నా భవిష్యంతి న సంశయః । వ్య
పేతవిఘ్నాస్తే సర్వే జనాః స్యుః సుఖవాసినః । ఇతి దత్వా వరాన్దేవస్తత్ర
లింగే లయం యయౌ ॥ ౨౭ ॥ గణావూచతుః ॥ శుక్రేశ్వరస్య యే భక్తాః శు
క్రలోకే వసంతి తే । విశ్వేశ్వరాద్దక్షిణతః శుక్రేశోఽస్తి పరంతప ॥ ౨౮ ॥ త
స్య దర్శనమాత్రేణ శుక్రలోకే మహీయతే । ఇత్యేషా శుక్రలోకస్య స్థితిరు
క్తానుహో మతే ॥ ౨౯ ॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥ ఇత్థం స ధర్మిణి కథాం శు
క్రలోకస్య సువ్రతే । శృణ్వన్నాంగారకం లోకమాలులోకేఽథ స ద్విజః ॥ ౩౦ ॥
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే శుక్రలోకవర్ణనం నామ షోడశోఽ
ధ్యాయః ॥ ౧౬ ॥ ... ... *

శివశర్మోవాచ ॥ శుక్రసంబంధినీ దేవా కథా శ్రావి మయా శుభా । య
స్యాః శ్రవణమాత్రేణ ప్రీణితే శ్రవణే మమ ॥ ౧ ॥ కస్య పుణ్యనిధేర్లోకః
శోకహర్తైష నిర్మలః । ఏతదాఖ్యాతుముద్యుక్తౌ భవంతౌ భవతాం
మమ ॥ ౨ ॥ ధయిత్వా శ్రోత్రపాత్రాభ్యాం వాణీమమృతరూపిణీం । న
తృప్తిమధిగచ్ఛామి భవన్ముఖసుఖోద్గతాం ॥ ౩ ॥ గణావూచతుః ॥ లో
హితాంగస్య లోకోఽయం శివశర్మన్నిబోధ హ । ఉత్పత్తిం చాస్య వక్ష్యా
వో భూసుతోఽయం యథాభవత్ ॥ ౪ ॥ పురా తపస్యతః శంభోర్దాక్షాయ
ణ్యా వియోగతః । భాలస్థలాత్పపాతైకః శ్వేదబిందుర్మహీతలే ॥ ౫ ॥

వసంతీహ ప్రజాః సృష్టుం వినియుక్తాః ప్రజాసృజా । మరీచిరత్రిః పులహః పు
లస్త్యః క్రతురంగిరాః ॥ ౭ ॥ వసిష్ఠశ్చ మహాభాగో బ్రహ్మణో మానసాః సు
తాః । సప్త బ్రహ్మాణ ఇత్యేతే పురాణే నిశ్చయం గతాః ॥ ౮ ॥ సంభూతిరన
సూయా చ క్షమా ప్రీతిశ్చ సన్నతిః । స్మృతిరూర్జా క్రమాదేషాం పత్న్యో
లోకస్య మాతరః ॥ ౯ ॥ ఏతేషాం తపసా చైతద్ధార్యతే భువనత్రయం ।
ఉత్పాద్య బ్రహ్మణా పూర్వమేతే ప్రోక్తా మహర్షయః ॥ ౧౦ ॥ ప్రజాస్సృజ
త ఏవ పుత్రా నానారూపాః ప్రయత్నతః । తతః ప్రణమ్య బ్రహ్మాణం తపసే కృత
నిశ్చయాః ॥ ౧౧ ॥ అవిముక్తం సమాసాద్య క్షేత్రం క్షేత్రజ్ఞధిష్ఠితం । ము
క్తయే సర్వజంతూనామవిముక్తం శివేన యత్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రతిష్ఠాప్య చ లింగాని
తే స్వనామాంకితాని చ । శివేతి పరయా భక్త్యా తేపురుగ్రం తపో భృశం ॥
౧౩ ॥ తుష్టస్తత్తపసా శంభుః ప్రాజాపత్యపదం దదౌ । లింగాన్యత్రీశ్వరా
దీని దృష్ట్వా కాశ్యాం ప్రయత్నతః ॥ ౧౪ ॥ ప్రాజాపత్యేఽత్ర తే లోకే వసం
త్యుజ్జ్వలతేజసః । గోకర్ణేశస్య సదనః ప్రత్యక్ తీర్థే ప్రతిష్ఠితం ॥ ౧౫ ॥ లిం
గమత్రీశ్వరం దృష్ట్వా బ్రహ్మతేజోభివర్ధతే । కర్కోటవాప్యా ఈశానే మ
రీచేః కుండముత్తమం ॥ ౧౬ ॥ తత్ర స్నాత్వా నరో భక్త్యా భ్రాజతే భాస్క
రో యథా । మరీచీశ్వరసంజ్ఞం తు తత్ర లింగం ప్రతిష్ఠితం ॥ ౧౭ ॥ తల్లింగద
ర్శనాద్దివ్యప్రమారీచం లోకమాప్నుయాత్ । కాంత్యా మరీచిమాలీవ
శోభతే పురుషర్షభః ॥ ౧౮ ॥ పులహేశపులస్త్యేశౌ స్వర్గద్వారస్య
పశ్చిమే । తౌ దృష్ట్వా మనుజో లోకే ప్రాజాపత్యే మహీయతే ॥ ౧౯ ॥ హ
రికేశవనే రమ్యే దృష్ట్వైవాంగిరసేశ్వరం । ఇహ లోకే వసేద్విప్ర తేజసా పరి
బృంహితః ॥ ౨౦ ॥ వరణాయాస్తటే రమ్యే దృష్ట్వా వాసిష్ఠమీశ్వరం । క్ర
త్వీశ్వరం చ తత్రైవ లభతే వసతిం త్విహ ॥ ౨౧ ॥ కాశ్యామేతాని లింగాని
సేవితాని శుభైషిభిః । మనోభివాంఛితం దద్యురిహ లోకే పరత్ర చ ॥ ౨౨ ॥
గణావూచతుః ॥ శివశర్మన్మహాభాగ తిష్ఠతే సాత్ర సుందరీ । అరుంధతీ
మహాపుణ్యా పతివ్రతపరాయణా ॥ ౨౩ ॥ యస్యాః స్మరణమాత్రేణ గంగా

స్నానఫలంలభేత్ । అంతఃపురచరైర్దివ్యైస్త్రైః పవిత్రైః సహితోవిభుః ।
౨౪ ॥ సదానారాయణోదేవోయస్యాశ్చక్రేకథాంముదా । కమలా
యాఃపురోభాగేపాతివ్రత్యసుతోషితః ॥ ౨౫ ॥ పతివ్రతాస్వరుంధత్యా
కమలేవిమలాశయః । యథాస్తినతథాన్యస్యాఃకస్యాశ్చితాదృగపిభామిని
౨౬ ॥ నతద్రూపంనతచ్ఛీలంనతత్కౌలీన్యమేవచ । నతత్కలాసుకౌ
ల్యంపత్యుఃశుశ్రూషణంనతత్ ॥ ౨౭ ॥ నమాధుర్యంనగాంభీర్యంనచా
ర్యపరితోషణం । అరుంధత్యాయథాదేవితథాన్యాసాంక్వచిత్ప్రియే
౨౮ ॥ ధన్యాస్తాయోషితోలోకేసభాగ్యాఃశుద్ధబుద్ధయః । అరుంధత్యాః
ప్రసంగేయాసాంనామాపిపరిగృహ్యతే ॥ ౨౯ ॥ యదాపతివ్రతానాంతుకథా
స్మద్భవనేభవేత్ । తదాప్రథమికీంరేఖామేహాలంకురుతేసతీ ॥ ౩౦
బ్రువతోరితిసంకథాంతథాగణయోర్వైష్ణవయోర్ముదావహాం। ధ్రువలో
కఉపాగతస్తతోనయనాతిథ్యమతథ్యవర్జితః ॥ ౩౧ ॥ ఇతి శ్రీ స్కాం
పురాణే కాశీఖండే సప్తర్షిలోకవర్ణనంనామాష్టాదశోఽధ్యాయః॥౧౮

శివశర్మోవాచ ॥ తిష్ఠన్నేకేనపాదేనకోయంభ్రమతిసత్తమౌ । అసౌ
రశనావ్యగ్రహస్తాగ్రోవ్యగ్రలోచనః ॥ ౧ ॥ త్రిలోకీమండపస్తంభస
భోభాభిరావృతః । అతులంజ్యోతిషాంరాశింతులయాతులయన్నివ ॥
సూత్రధారఇవవ్యోమవ్యాయామపరిమాపకః । త్రైవిక్రమోంఘ్రి
డోవాప్రోద్దండోగగనాంగణే ॥ ౩ ॥ అథవాంబరకాసారసారయూప
రూపధృక్ । కోయంకథయతందేవౌకృపయాపరయామమ ॥ ౪ ॥
మ్యేతివచస్తస్యవయస్యస్యవిమానగా । ప్రణయాదాహతుస్తస్మైశ్రీ
వాంధ్రువకథాంగణౌ ॥ ౫ ॥ గణావూచతుః ॥ మనోఃస్వాయంభువ
సీదుత్తానచరణఃసుతః । తస్యక్షితిపతేర్ద్వేప్రదార్వాసుతౌసంబభూవతుః
సురుచ్యాముత్తమోజ్యేష్ఠఃసునీత్యాంతుధ్రువోపరః । మధ్యేసభం
తేరుపవిష్టస్యచైకదా ॥ ౭ ॥ సునీత్యారాజసేవాయైనియుక్తోఽలంకృ

ర్భకః । ధ్రువోఽథాత్రేయికాపుత్రైః సమం వినయతత్పరః ॥ ౮ ॥ సగ
త్వోత్తానచరణం క్షోణీశం ప్రణనామ హ । దృష్ట్వోత్తమం తదుత్సంగే నివి
ష్టం జనకస్య వై ॥ ౯ ॥ ప్రోచ్చసింహాసనస్థస్య నృపతే బాల్యచాపలాత్ ।
ఆరోఢుకామస్త్వభవత్సునీతేయస్తదా ధ్రువః ॥ ౧౦ ॥ ఆరురుక్షుమవే
క్ష్యాముం సురుచిర్ధ్రువమబ్రవీత్ । దౌర్భగేయ కిమారోఢుమిచ్ఛేరం
కం మహీపతేః ॥ ౧౧ ॥ బాలబాలిశబుద్ధిత్వాదభాగ్యాజఠరోద్భవా । అ
స్మిన్ సింహాసనే స్థాతుం న త్వయా సుకృతం కృతం ॥ ౧౨ ॥ యది స్యాత్సుకృ
తం తత్కిం దుర్భగోదరగోఽభవః । అనేనైవానుమానేన బుధ్యస్వ స్వాఽ
ల్పపుణ్యతాం ॥ ౧౩ ॥ భూత్వా రాజకుమారోఽపి నాలంకుర్యా మమోదరం ।
సుకుక్షిజమముం పశ్య త్వముత్తమమనుత్తమం ॥ ౧౪ ॥ అధిజానుధరాజా
నేర్మానేన పరిబృంహితం । ప్రాంశోః సింహాసనస్యాస్య రుచిశ్చేదధిరోహణే ॥
౧౫ ॥ కుక్షిం మహిత్వా కిమవసః సురుచేశ్చ సురోచిషం । మధ్యేభూపసభం
బాలస్తయేతి పరిభర్త్సితః ॥ ౧౬ ॥ పతన్నిపీతబాష్పాంబుర్ధైర్యాత్కిం
చిన్న చోక్తవాన్ । ఉచితానుచితం కించిన్నోచివాన్ సోఽపి పార్థివః ॥ ౧౭ ॥
నియంత్రితో మహిష్యాశ్చ తస్యాః సౌభాగ్యగౌరవాత్ । విసృజ్య చ సభాలో
కం శోకం సంమృజ్య చేష్టితైః ॥ ౧౮ ॥ శైశవైః సశిశుర్నత్వా నృపం స్వసద
నం యయౌ । సునీతిర్నీతినిలయమవలోక్యాథ బాలకం ॥ ౧౯ ॥ ముఖల
క్షైస్త్రపవచాజ్ఞాసీద్ధ్రువం సమవమానితం । అభిసృత్య చ తం బాలం మూ
ర్ధ్న్యుపాఘ్రాయ సా సకృత్ ॥ ౨౦ ॥ కించిత్పరిమ్లానమివ ససాంత్వం పరి
షస్వజే । అథ దృష్ట్వా సునీతిం స రహోంతఃపురవాసినీం ॥ ౨౧ ॥ దీర్ఘం నిః
శ్వస్య బహుశో మాతురగ్రే రురోద హ । సాంత్వయిత్వా శనైర్నయనావదనం
పరిమార్జ్య చ ॥ ౨౨ ॥ దుకూలాంచలసంపర్కైర్మృదులైర్మృదు
పాణినా । పప్రచ్ఛ తనయం మాతా వద రోదనకారణం । విద్యమానే నరప
తౌ శిశో కేనాపమానితః ॥ ౨౩ ॥ అపోఽథ సముపస్పృశ్య తాంబూలం పరి
గృహ్య చ । మాత్రా పృష్టః స గద్గదం ధ్రువస్తాం ప్రత్యభాషత ॥ ౨౪ ॥ సం

పృచ్ఛేజననిత్వాహంసమ్యక్ శంసమమాగ్రతః । భార్యాత్వేపిచసామా
న్యేకథంసాసురుచిఃప్రియా ॥ ౨౫ ॥ కథంనభవతీమాతఃప్రియాక్షితిపతే
రసి । కథముత్తమతాంప్రాప్తఉత్తమఃసురుచేఃసుతః ॥ ౨౬ ॥ కుమార
త్వేపిసామాన్యేకథంత్వహమనుత్తమః । కథంత్వంమందభాగ్యాసిసుకు
క్షిఃసురుచిఃకథం ॥ ౨౭ ॥ కథంనృపాసనంయోగ్యముత్తమస్యకథంనమే
కథంమేసుకృతంతుచ్ఛముత్తమస్యోత్తమంకథం ॥ ౨౮ ॥ ఇతిశ్రుత్వా
చస్తస్యసునీతిర్నీతిమచ్ఛిశోః । కించిదుచ్ఛ్వస్యశనైఃశిశుకోపశా
ంతయే ॥ ౨౯ ॥ స్వభావమధురాంవాణీంవక్తుంసముపచక్రమే । సాపత్న
ప్రతిఘాంత్యక్త్వారాజనీతివిదాంవర ॥ ౩౦ ॥ సునీతిరువాచ ॥ అయి
తాతమహాబుద్ధివిశుద్ధేనాంతరాత్మనా । నివేదయామితేసర్వంమాపమా
నేమతింకృథాః ॥ ౩౧ ॥ తయాయదుక్తంతత్సర్వంతథ్యమేవనచాన్యథా
సాపత్న్యమ్మహిషీరాజ్ఞోరాజ్ఞీనామతివల్లభా ॥ ౩౨ ॥ తయాజన్మాంత
తాతయత్పుణ్యంసముపార్జితం । తత్పుణ్యోపచయాద్రాజాసురుచ్యా
సురుచిభృశం ॥ ౩౩ ॥ మాదృశ్యోమందభాగ్యాయాఃప్రమదాస్సుశి
క్షితాః । కేవలంరాజపత్నీత్వవాదస్తాసునతద్రుచిః ॥ ౩౪ ॥ మహాసు
తసంభారైరుత్తమశ్చోత్తమోదరే । ఉవాసతస్యాఃపుణ్యాయాన్నృపా
సనోచితః ॥ ౩౫ ॥ ఆతపత్రంచచంద్రాభంశుభేచాపిచచామరే ।
భద్రాసనంతథోచ్చంచసింధురాశ్చమదోద్ధురాః ॥ ౩౬ ॥ తురంగమా
స్తురగాస్త్వనాధివ్యాధిజీవితం । నిఃసపత్నంశుభంరాజ్యంప్రాజ్యం
హరార్చనం ॥ ౩౭ ॥ విపులంచకలాజ్ఞానమధీతమపరాజితం । తథాజయ
రిషడ్వర్గేస్వభావాత్సాత్వికీమతిః ॥ ౩౮ ॥ దృష్టిఃకారుణ్యసంపూర్ణా
ణీమధురభాషిణీ । అనాలస్యంచకార్యేషుతథాగురుజనేనతిః ॥ ౩౯
ర్వ్యత్రశుచితాతాతసాపరోపకృతిఃసదా । ఔర్జస్వలామనోవృత్తిః
వాదీనవాదితా ॥ ౪౦ ॥ సదోజిరేచపాండిత్యంప్రాగల్భ్యంచరణే
రణే । ఆర్జవంబంధువర్గేషుశాత్రవ్యంక్రియవక్రియే ॥ ౪౧ ॥ మా

స్త్రీప్రసమోగేషువత్సలత్వంప్రజాసుచ । బ్రాహ్మణేభ్యోఽభయంనిత్యంవృ
ద్ధవృత్త్యుపజీవనం ॥ ౪౨ ॥ వాసోభాగీరథీతీరేతీర్థేవామరణంరణే । అ
పరాఙ్ముఖతార్థిభ్యఃప్రత్యర్థిభ్యోవిశేషతః ॥౪౩॥ భోగఃపరిజనైఃసార్ధం
దానావంధ్యదినాగమః। విద్యావ్యసనితానిత్యంనిత్యంపిత్రోరుపస్థితిః॥౪౪॥
యశసఃసంచయోనిత్యంనిత్యంధర్మస్యసంచయః । స్వర్గాపవర్గయోః
సిద్ధిఃసదాశీలస్యమండనం ॥ ౪౫ ॥ సద్భిశ్చసంగతిర్నిత్యంమైత్రీచపితృమి
త్రకైః । ఇతిహాసపురాణానాముత్కంఠాశ్రవణేసదా ॥ ౪౬ ॥ విపద్యపిప
రంధైర్యంస్థైర్యంసంపత్సమాగమే। గాంభీర్యంవాగ్విలాసేషుఔదార్యం
పాత్రపాణిషు ॥ ౪౭ ॥ దేహేపరైశాకృశతాతపోభిర్నియమైర్యమైః । ఏ
తైర్మనోరథఫలైఃఫలంత్వేవతపోద్రుమాః ॥ ౪౮ ॥ తస్మాదల్పతపస్త్వ
ద్ధైర్వత్వంచాహంచమహామతే।ప్రాప్యాపిరాజసాన్నిధ్యంరాజలక్ష్మ్యాసభా
జనం ॥ ౪౯ ॥ మానాపమానయోస్తస్మాత్స్వకృతంకారణంపరం । సౌ
ష్టాపినాపమార్ష్టుంతత్పరీష్టేస్వకృతాంకృతిం । మాశోచస్త్వమతఃపు
త్రదిష్టమిష్టంసమర్పయేత్ ॥ ౫౦ ॥ ఇత్యాకర్ణ్యసునీత్యాస్తన్మహావా
క్యంసునీతిమత్ ॥ సానీతేయోధ్రువోవాచమాదదేవక్షముత్తరం॥౫౧॥
ధ్రువఉవాచ ॥ జనయిత్రిసునీతేమేశృణువాక్యమనాకులం । మాబాల
ఇతిమత్వామామవమంస్థాస్తపస్విని ॥ ౫౨ ॥ యద్యహంమానవేవంశే
జాతోఽస్మ్యత్యంతపావనే । ఉత్తానపాదతనయస్త్వదీయోదరసంభవః ॥
౫౩ ॥ తవఏవహిచేన్మాతఃకారణంసర్వసంపదాం । తత్తదాసాదితంవిద్ధిప
దమన్యైర్దురాసదం ॥ ౫౪ ॥ ఏకమేవహిసాహాయ్యంకురుమాతరతం
ద్రితా । అనుజ్ఞాదానమాత్రంచఆశీర్భిరభినందయ ॥ ౫౫ ॥ సావిజ్ఞా
త్వామహావీర్యంకుమారంకుక్షిసంభవం । మహత్యోత్సాహసంపత్త్యా
రాజమానమువాచతం ॥ ౫౬ ॥ అనుజ్ఞాతుంనశక్తాహంత్వాముత్తానశ
యాంగజ । సాష్టైకవర్షదేశీయంతథాపికథయామ్యహం ॥ ౫౭ ॥ స
పత్నీవాక్యభల్లీభిర్భిన్నేమహతిమేహృది । తవబాష్పౌఘవారిణేనతిష్ఠం

తికరోమికిం ॥ ౫౮ ॥ తానిమన్యేత్రమార్గేణస్రవంత్యవిరతంశిశో । స్రవంతీశ్చచికీర్షంతిప్రతికూలజలాఃకిల ॥ ౫౯ ॥ త్వదేకతనయాతాతత్వదాధారైకజీవితా । త్వమంగయష్టిరసిమేత్వస్మ్ముఖాసక్తలోచనా ॥౬౦॥ లబ్ధోసికతిభిఃకష్టైరిష్టాఃసంప్రార్థ్యదేవతాః। త్వన్ముఖేందూదయేతాతమన్మనఃక్షీరనీరధిః ॥౬౧॥ ఆనందపయసాపూర్యకుచావుద్వేలితోభవేత్ । త్వదంగసంగసంభూతసుఖసందోహశీతలా ॥ ౬౨ ॥ సుఖంశయేసుశయనేప్రావృత్యపులకాంబరం । అపోథసముపస్పృశ్యతాంబూలంపరిగృహ్యాచ ॥ ౬౩ ॥ త్వదాస్యస్యోష్ఠపుటకదుగ్ధవార్ధివివర్ధితాం । సుధాంసుధాంశువదనధయంత్యపిధినోమిన ॥ ౬౪ ॥ త్వదీయఃశీతలాలాపఃప్రాప్యశ్రుతిపథంయదా । సపత్నీవాక్యదవథుస్తదైవస్యాత్సవేపథుః । ౬౫ ॥ యదంగనిద్రాసిచిరంధ్యాయంత్యస్మితదేత్యహం । కదానిద్రాదరిద్రోసాభవితాక్షోదయేబ్జవత్ ॥ ౬౬ ॥ యదోపేయాగ్రుహాంగవత్సఖేలిత్వాబాలఖేలనైః । తదానఘ్యాఘ్యాముత్సృష్టుంస్తనస్యాతామిహోన్మ్కా ॥ ౬౭ ॥ యదాసౌధాద్ద్విని ర్యాయాఃపద్మరేఖాంకితంపదం ప్రాణానాంతెయియాసూనాంతదాతదవలంబనం ॥ ౬౮ ॥ యదాయదాబహిర్యాసిపుత్రచతురంపదం । తదాతదామమప్రాణాఃకంఠప్రాఘుణికీభవేత్ ॥ ౬౯ ॥ చిత్రింపుత్రత్వరయతియాతుంమేమానసాండజః । సుధాధారాధరఇవబహిశ్చిరయతిత్వయి ॥ ౭౦ ॥ అథతిష్ఠంతుకఠినాఃప్రాణాఃకంఠాటవీతటె । తపస్యంతోతిసంతప్తాస్తపసేత్వయియాస్యతి ॥౭౧॥ ఇత్యనుజ్ఞామనుప్రాప్యజననీచరణాంబుజే । క్షణంమౌలిజజంబాలజడేకృత్వాధుర్యోయయా ॥ ౭౨ ॥ తయాపిధైర్యసూత్రేణసునీత్వాపరిగుంఫ్యచ । నేత్రేందీవరజామాలాధుర్యస్యాపాయనీకృతా ॥ ౭౩ ॥ మాత్రాతన్మార్గరక్షార్థంతదాతదనుగీకృతాః । పురైరవార్యప్రసరాఃస్వాశీర్వాదాఃపరఃశతాః ॥ ౭౪ ॥ స్వసౌధాత్సవినిర్గత్యబాలోబాలపరాక్రమః । అనుకూలేనమరుతాదర్శితాధ్వావిశద్వనం ॥౭౫॥ సమరుత్తరుశాఖాగ్ర

ప్రిసారణమిషేణసః కృతాపహ్నూతిరివప్రేష్ణావనేనవనమావిశత్ ॥ ౨౬ ॥
సమాతృదైవతోఽభిజ్ఞః కేవలంరాజవర్త్మని । నవేదకాననాధ్వానంక్షణం
దధ్యౌన్నృపాత్మజః ॥ ౨౭ ॥ యావదున్మీల్యనయనేపురఃపశ్యతిసధ్రువః ।
తావద్దదర్శసప్తర్షీన్సతర్కితగతీన్వనే ॥ ౨౮ ॥ బాలిశేష్వసహాయేషు
భవేద్భాగ్యంసహాయకృత్ । అరణ్యాన్యాంరణేగేహేతతోభాగ్యంహి
కారణం ॥ ౨౯ ॥ క్వరాజతనయోబాలోగహనంక్వచతద్వనం । బలా
త్స్వసాత్ప్రకుర్వత్యేనమస్తేభవితవ్యతే ॥౩౦॥ యత్రయస్యహియద్భా
వ్యంశుభంవాశుభమేవచ । ఆకృష్యభావినీరజ్జుస్తత్రతస్యహిదాపయేత్॥
౩౧ ॥ అన్యథావిదధాత్యేషమానవోబుద్ధివైభవాత్ । భగవత్యాభవి
త్ర్యాసావిదధ్యాద్విధిరన్యథా ॥ ౩౨ ॥ నవయోనచవైచిత్ర్యంనచిత్రం
విదధేహితం । నబలంనోద్యమఃపుంసాంకారణంప్రాక్కృతంకృతం॥౩౩॥
అథదృష్ట్వాససప్తర్షీన్సప్తసప్త్యతితెజసః । భాగ్యసూత్రైరివాకృష్టో
పనీతాన్ప్రముమోదహ ॥౩౪॥ తిలకాంకితసత్ఫాలాన్కుశోపగ్రహితాం
గులీన్ । కృష్ణాజినోపవిష్టాంశ్చయజ్ఞసూత్రైరలంకృతాన్ ॥౩౫॥ సా
క్షసూత్రకరాన్కించిద్వినిమీలితలోచనాన్ । సుధౌతసూక్ష్మకాషాయవా
సఃప్రావరణాన్వితాన్ ॥ ౩౬ ॥ అకాండేపిమహాభాగాన్మిలితాన్సప్తనీ
రధీన్ । చిత్రంవిపద్వినిర్మగ్నానుద్దిధీర్షూనివప్రజాః ॥ ౩౭ ॥ ఉపగ
మ్యవినమ్రాంసఃప్రబద్ధకరసంపుటః । ధ్రువోవిజ్ఞాపయాంచక్రేప్రణమ్య
లలితంవచః ॥ ౩౮ ॥ ధ్రువఉవాచ ॥ అవైతమాంమునివరాఃసునీత్యు
దరసంభవం । ఉత్తానపాదతనయంధ్రువంనిర్విణ్ణమానసం ॥ ౩౯ ॥ ఇ
దంవనమనుప్రాప్తంసనాథంయుష్మదంఘ్రిభిః । ప్రాయోనభిజ్ఞంసర్వత్రమ
హావ్యూర్షితమానసం॥౪౦॥ తేదృష్ట్వార్జవస్వలంబాలంస్వభావమధురా
కృతిం । అనర్ఘ్యనయనేపథ్యంమృదుగంభీరభాషిణం ॥ ౪౧ ॥ ఉపోపవే
శ్యశిశుకంప్రోచుర్వైవిస్మితాభృశం । అహోబాలవిశాలాక్షమహారాజ
కుమారక ॥ ౪౨ ॥ విచార్యాపినజానీమోవదనిర్వేదకారణం । అద్యతే

హ్యర్థచింతానోకాప్యపమానః ప్రసూర్గృహే ॥ ౯౩ ॥ నీరుక్ శరీరసంప
త్తిర్నిర్వేదే కిం ను కారణం । అనవాప్తాభిలాషాణాం వై రాగ్యం జాయతే నృ
ణాం ॥ ౯౪ ॥ సప్తద్వీపపతే రాజ్ఞః కుమారస్త్వం తథా కథం । స్వభావభి
న్నప్రకృతౌ లోకేఽస్మిన్న మనోగతం ॥ ౯౫ ॥ అవగంతుం హి శక్యేత యా
నో వృద్ధస్య వా శిశోః । ఇతి శ్రుత్వా వచస్తేషాం సహజప్రేమనిర్భరం ॥ ౯౬ ॥
వాచం జగాద స తదా శిశుః ప్రాంశుమనోరథః ॥ ధ్రువ ఉవాచ ॥ ప్రేషి
తో రాజసేవార్థం జనన్యాహం మునీశ్వరాః ॥ ౯౭ ॥ రాజాంకమారురు
క్షుర్హి సురుచ్యా పరిభర్త్సితః । ఉత్తమం చోత్తమీకృత్య మాం చ మన్ద
తరం తథా ॥ ౯౮ ॥ ధిక్కృత్య ప్రశశంస స్వం నిర్వేదే కారణం త్విదం । నిశమ్యే
తి శిశోర్వాక్యం పరస్పరమవేక్ష్య తే ॥ ౯౯ ॥ క్షాత్రమేవ శశంసుస్తదహో
బాలేపి న క్షమా ॥ ౧౦౦ ॥ ఋషయ ఊచుః ॥ కిమస్మాభిరహో కార్యం క
స్తవాస్తి మనోరథః । జ్ఞాతో భవతు తావత్స నః శ్రోత్రగోచరీకురు ॥ ౧ ॥
ధ్రువ ఉవాచ ॥ మునయో మమ యో బంధురుత్తమశ్చోత్తమోత్తమః ।
పిత్రా దత్తం చ సోఽధ్యాస్తాం తద్భద్రాసనముత్తమం ॥ ౨ ॥ భవత్కృతం హి
సాహాయ్యమేతదిచ్ఛామి సువ్రతాః । ప్రియో జానేన బాలత్వాదుపదేశ
స్తదుచ్యతాం ॥ ౩ ॥ అనన్యనృపభుక్తం యద్యదన్యేభ్యః సముచ్ఛ్రితం ।
ఇంద్రాదిదురవాపం యత్తత్స్థలం లభ్యం దురాసదం ॥ ౪ ॥ పిత్రోత్సృష్టం
న కాంక్షామి కాంక్షామి స్వభుజార్జితం । మనోరథపథాతీతం భవేద్యత్పి
తురప్యహో ॥ ౫ ॥ పితృసంపత్తిభోక్తారః ప్రాయశో న యశోధనాః । న
రోత్తమాస్తు తే జ్ఞేయా యే పిత్రాధిక్యదర్శినః ॥ ౬ ॥ ఉపార్జితం హి పిత్రా
యేనాశయాంతి యశః శ్రితం । ధనం నిధనమేవాస్తు తేషాం దుర్వృత్తచేత
సాం ॥ ౭ ॥ ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య మునయః సునయోర్జితం । యథార్థ
మేవం ప్రత్యూచుర్మరీచ్యాద్యాస్తథా ధ్రువం ॥ ౮ ॥ మరీచిరువాచ ।
అనర్చితాచ్యుతపదః పదమాపద్యతే కథం । యాథాతథ్యం త్వమాత్థాంగ
నాతథ్యం కథయామ్యహం ॥ ౯ ॥ అత్రిరువాచ ॥ అనాస్వాదితగోవిందప

దాంబుజరజోరసః । మనోరథపథాతీతంస్ఫీతంనాకలయేత్పదం ॥ ౧౦॥
అంగిరాఉవాచ ॥ అదవీయఃపదంతస్యసర్వాసాంసంపదామిహ । కమ
లాకాంతకాంతాంఘ్రికమలేయఃసుశీలయేత్ ॥౧౧॥ పులస్త్యఉవాచ ॥
యస్యస్మరణమాత్రేణమహాపాతకసంతతిః । పరమాంతమవాప్నోతిసవి
ష్ణుఃసర్వదోధ్రువ ॥ ౧౨ ॥ పులహఉవాచ ॥ యదాహుఃపరమంబ్రహ్మ
ప్రధానపురుషాత్పరం । యన్మాయయాతతంసర్వంసర్వందాస్యతిసోచ్యు
తః ॥ ౧౩ ॥ క్రతురువాచ ॥ యోయజ్ఞపురుషోవిష్ణుర్వేదవేద్యోజనార్ద
నః । అంతరాత్మాస్యజగతఃసతుష్టఃకింనయచ్ఛతి ॥ ౧౪ ॥ వసిష్ఠఉవాచ॥
యద్భ్రూనర్తనవర్తిన్యఃసిద్ధయోష్టౌన్నృపాత్మజ । తమారాధ్యహృషీకేశ
మపవర్గోప్యదూరతః ॥ ౧౫ ॥ ధ్రువఉవాచ ॥ సత్యముక్తంమునీశానా
విష్ణోరారాధనంప్రతి । కథంవాభగవానిజ్యఃసవిధిశ్చోపదిశ్యతాం ॥౧౬॥
మునయఊచుః ॥ తిష్ఠతాగచ్ఛతావాపిస్వపతాజాగ్రతాతథా । శయా
నేనోపవిష్టేనజప్యోనారాయణఃసదా ॥ ౧౭ ॥ ద్వాదశాక్షరమంత్రేణవా
సుదేవాత్మకేనచ । ధ్యాయంశ్చతుర్భుజంవిష్ణుంజప్త్వాసిద్ధింనకోగతః ॥౧౮॥
అతసీపుష్పసంకాశంపీతవాససమచ్యుతం । క్షణంసర్వాత్మకంపశ్యన్కోన
సిద్ధ్యతిభూతలే ॥ ౧౯ ॥ పుత్రాన్కలత్రమిత్రాణిరాజ్యంస్వర్గాపవర్గకం ।
వాసుదేవంజపన్మర్త్యఃసర్వంప్రాప్నోత్యసంశయం ॥ ౨౦ ॥ వాసుదే
వజపాసక్తానపిపాపకృతోజనాన్ । నోపసర్పంతివైవిఘ్నాయమదూ
తాశ్చదారుణాః ॥ ౨౧ ॥ పితామహేనతేప్యేషమహామంత్రఉపాసితః ।
మనునారాజ్యకామేనవైష్ణవేనమహర్ధినా ॥ ౨౨ ॥ త్వమప్యేతేనమం
త్రేణవాసుదేవపరోభవ । యథాభిలషితామృద్ధింక్షిప్రమాప్నుహిసత్త
మ ॥ ౨౩ ॥ ఇత్యుక్త్వాంతర్హితాఃసర్వేమహాత్మానోమునీశ్వరాః । వా
సుదేవమనాభూత్వాధ్రువోపితపసేగతః ॥ ౨౪ ॥ ఇతి శ్రీ స్కాందపు
రాణే కాశీఖండే ధ్రువోపదేశో నామైకోనవింశతితమోధ్యాయః ॥౧౯॥

గణాపూ॰ చతుః ॥ ఔత్తానపాదిర్నిర్గత్య తతః కాననతో ద్విజ । ౪
మ్యాం మధువనం ప్రాప యమునాయాస్తటే మహత్ ॥ ౧ ॥ ఆద్యం భగవతః
స్థానం తత్పుణ్యం హరిమేధసః । పాపోఽపి జంతుస్తత్ప్రాప్య నిష్పాపో జాయ
తే ధ్రువం ॥ ౨ ॥ జపన్ సవాసుదేవాఖ్యం పరం బ్రహ్మ నిరామయం । అప
శ్యత్తన్మయం విశ్వం ధ్యానస్తిమితలోచనః ॥ ౩ ॥ హరిః పర్ణేషు సర్వాసు
హరిర్వారిమరీచిషు । శివామృగమృగేంద్రాదిరూపః కాననగో హరిః ॥ ౪ ॥
జలేశాలూరకూర్మాదిరూపేణ భగవాన్ హరిః । హరిరశ్వాదిరూపేణ మం
దురాస్వపి భూభుజాం ॥ ౫ ॥ అనంతరూపః పాతాలే గగనేఽనంతసంజ్ఞకః ।
ఏకోఽప్యనంతతాం యాతో రూపభేదైరనంతకైః ॥ ౬ ॥ దేవేషు యో వసే
న్నిత్యం దేవానాం వసతిర్హి యః । స వాసుదేవః సర్వత్ర దీవ్యేద్యద్వాసనా
వశాత్ ॥ ౭ ॥ విష వ్యాప్తావయం ధాతుర్యత్ర సార్థకతాం గతః । విష్ణు
నామ స్వరూపే హి సర్వవ్యాపనశీలిని ॥ ౮ ॥ సర్వేషాం చ హృషీకాణామీ
నాత్పరమేశ్వరః । హృషీకేశ ఇతి ఖ్యాతో యః స సర్వత్ర సంస్థితః ॥ ౯ ॥ న
చ్యవంతేఽపి యద్భక్తా మహతి ప్రలయే సతి । అతోఽచ్యుతోఽఖిలే లోకే స ఏకః స
ర్వగోఽవ్యయః ॥ ౧౦ ॥ ఇదం చరాచరం విశ్వం యో బభార స్వలీలయా । భృ
త్యా స్వరూపసంపత్త్యా సోఽత్ర విశ్వంభరోఽఖిలం ॥ ౧౧ ॥ తస్యేక్షణే సమీక్షే
తే నాన్యద్విష్ణుపదావృతే । నిరీక్ష్యః పుండరీకాక్షో నాన్యో నియమతోఽప్య
తః ॥ ౧౨ ॥ నాన్యశబ్దగ్రహస్తస్య జాతౌ శబ్దగ్రహావపి । వినా ముకుందగో
విందదామోదర చతుర్భుజ ॥ ౧౩ ॥ గోవిందచరణార్థార్చాం తత్ప్రి
యం కర్మ వై వినా । శంఖచక్రాంకితౌ తస్య నాన్యకర్మకరౌ కరౌ ॥ ౧౪ ॥
నిర్ద్వంద్వం చరణద్వంద్వం తన్మనో మనుతే హరేః । హిత్వాన్యన్మనసః స
ర్వం నిశ్చలత్వమవాప హ ॥ ౧౫ ॥ చరణౌ విష్ణుశరణౌ హిత్వా నారాయ
ణాంగణం । తస్య నో చరతోఽన్యత్ర చరతో విపులం తపః ॥ ౧౬ ॥ వాణీప్ర
మాణీక్రియతే గోవిందగుణవర్ణనే । జోషం సమాసతా తేన మహాసారం
తపస్యతా ॥ ౧౭ ॥ నితాంతకమలాకాంతనామధేయసుధారసం । రసయ

లీసరసనా తస్యాన్యరసస్పృహా ॥ ౧౮ ॥ శ్రీముకుందపదద్వంద్వపద్మామో
దప్రమోదితం । గంధాంతరం న తద్ఘ్రాణం పరిజిఘ్రతి శీఘ్రగం ॥ ౧౯ ॥
త్వగింద్రియం మధురిపోః పరిస్పృశ్య పదద్వయం । సర్వస్పర్శసుఖం ప్రా
ప్తస్య భూజానిజన్మనః ॥ ౨౦ ॥ శబ్దాదివిషయాధారం సారం దామోద
రం పరం । ధ్రువేంద్రియాణి సంప్రాప్య కృతార్థాన్యభవంస్తదా ॥ ౨౧ ॥
లుప్తాని సర్వతేజాంసి తత్తపస్తపనోదయే । చంద్రసూర్యానలర్క్షాణాం
ప్రదీపితజగత్త్రయే ॥ ౨౨ ॥ ఇంద్రచంద్రాగ్నివరుణసమీరణధనాధిపాః ।
యమనైఋతముఖ్యాశ్చ జాతాః స్వపదశంకితాః ॥ ౨౩ ॥ వైమానికా
స్తథాన్యేపి వసుముఖ్యా దివౌకసః । తతో ధ్రువాత్సముత్త్రేసుః స్వాధికారైర్ధి
తాధయః ॥ ౨౪ ॥ యత్ర యత్ర ధ్రువః పాదం మినోతి పృథివీతలే । ధరా తస్య భ
రాక్రాంతా వినమే తత్ర తత్ర వై ॥ ౨౫ ॥ అహో తదంగసంగీని త్యక్త్వా
జాడ్యం జలాన్యపి । రసవంతి పదస్థాని స్ఫురంత్యన్యత్ర తద్భయాత్ ॥ ౨౬ ॥
యాంతి విష్వక్తైజసాని సిద్ధరూపగుణాని చ । నేత్రాతిథీని తావంతి తత్తప
స్తేజసాభవన్ ॥ ౨౭ ॥ అహో నిజగుణస్పర్శః సతతం మాతరిశ్వనా । దూ
రదేశాంతరస్థాపితస్త్వచావిషయీకృతః ॥ ౨౮ ॥ వ్యోమ్నాపి శబ్దగుణి
నా ధ్రువారాధనబుద్ధినా । శబ్దజాతస్త్వశేషోపి తత్కర్ణశరణీకృతః ॥ ౨౯ ॥
ఆరాధితోనుదివసం సభూతైరపి పంచభిః । తప ఏవ పరం మేనే గోవిందార్పి
తమానసః ॥ ౩౦ ॥ కౌస్తుభోద్భాసితహృదః పీతకౌశేయవాససః । ధ్యా
నాత్తేజోమయం విశ్వం తేనైక్షి నృపసూనునా ॥ ౩౧ ॥ మరుత్వాంతిమహా
తిచింతాప్తాత్తపోభయాత్ । మత్పదం చేదకాంక్షిష్యదహారిష్యత్ ధ్రు
వం ధ్రువః ॥ ౩౨ ॥ సమర్థస్త్వప్సరోవర్గో నియంతుం యమినాం య
మనః । స తు యాని ప్రభవతి నాత్ర బాలే కరోమి కిం ॥ ౩౩ ॥ తపస్వినాం
తపోహంతుం ద్వావతః సాహాయ్యకారిణౌ । కామక్రోధౌ న తావస్మిన్ ప్ర
భవేతాం శశ్వద్ధ్రువే ॥ ౩౪ ॥ ఏక ఏవ కిలోపాయో బాలే మే ప్రభవిష్యతి ।
భూతాలీం భీషణాకారాం ప్రహిణోమి హి తద్భయే ॥ ౩౫ ॥ బాలత్వాద్భీ

షితోభ్రాన్తైస్తపస్త్యక్ష్యత్యసౌధ్రువం। ఇతినిశ్చిత్యభూతాలీంప్రేషయా
మాసవాసవః ॥ ౩౬ ॥ భల్లూకాకారసర్వాంగఉష్ట్రలంబశిరోధరః । క
శ్చిద్దుర్దర్శదశనస్త్వభ్యధావత్తమర్భకం ॥ ౩౭ ॥ తంవ్యాఘ్రవక్త్రఃక
శ్చిద్వ్యాదాయవికటాననం । ద్వీపోచ్చదేహసంస్థానోమహాగర్జ
న్నమభ్యగాత్ ॥ ౩౮ ॥ రయాత్తమాంసకంభుంజన్కశ్చిద్వికటదంష్ట్రకః
రోషాత్తమభిదుద్రావదృష్ట్వాసంతర్జయన్నివ ॥ ౩౯ ॥ అతితీక్ష్ణైర్విషా
ణాగ్రైస్తటానుచ్చాన్విదారయన్ । ఖురాగ్రైర్దలయన్భూమింమ
హోక్షోభిజగర్జతం ॥ ౪౦ ॥ కశ్చిద్ధిపన్నగీభూయఫటాటోపభయానకః
అతిలోలద్ద్విరసనఃఫుస్ఫూర్జనికషాచతం ॥ ౪౧ ॥ కశ్చిచ్చమహిషాకా
రశ్చక్షిపన్శృంగాగ్రతోగిరీన్ । లాంగూలతాడితధరఃశ్వసన్వేగాత్తమా
ప్తవాన్ ॥ ౪౨ ॥ కశ్చిద్దావానలాలీఢఖర్జూరద్రుమసన్నిభం । బిభ్ర
దూరుద్వయంభూతోవ్యాత్తాస్యస్తమభీషయత్ ॥ ౪౩ ॥ మాలిజైరభి
సంఘర్షంకుర్వన్దీర్ఘకృశోదరః । నిమగ్నపింగనయనఃకశ్చిద్భీషయ
తిస్మతం ॥ ౪౪ ॥ కృపాణపాణిర్భగ్నాస్యోవామహస్తకపాలధృత్ । ప్ర
చండంక్ష్వేడయన్కశ్చిదభ్యధావత్తమర్భకం ॥ ౪౫ ॥ విశాలశాలమ
దాయకుర్వన్కిలకిలారవం । కశ్చిత్తమభితోయాతికాలోదండధరోయ
థా ॥ ౪౬ ॥ తమఃసంకేతసదనంవ్యాఘ్రింప్రైవదనంమహత్ । కృత్వా
కందరాకారంబిభ్రత్కశ్చిత్తమభ్యగాత్ ॥ ౪౭ ॥ ఉలూకాకారతాం
త్వాఘూత్కారైరతిదారుణైః । హృదయాకంపనైఃకశ్చిద్భీషయామా
సతంధ్రువం ॥ ౪౮ ॥ యక్షిణీకాచిదానీయరుదంతంకస్యచిచ్ఛిశుం ।
పిబద్రుధిరంకోష్ఠాచ్ఛఖాదాస్థిమృణాలవత్ ॥ ౪౯ ॥ పిపాసితాద్యరుధి
తేపిపాస్యామ్యహంధ్రువ । యథాస్యబాలస్యతథాచర్వితాన్యస్థీనివాదీ
౫౦ ॥ ఆనీయతృణదారూణిపరిస్తీర్యసమంతతః । దావాగ్నింజ్వాలయా
మాసకాచిద్వాత్యావివర్ధితం ॥ ౫౧ ॥ వైతాలీరూపమాస్థాయభంక్త్వా
కాచిత్తరూన్గిరీన్ । రురోధగగనాధ్వానంకంపయంతీచతంభృశం ॥

అన్యాసునీతిరూపేణతవభిస్సేత్యదూరతః। రురోదాతీవదుఃఖార్తావక్షో
ఘాతంముహుర్ముహుః॥ ౫౩॥ ఉవాచచవచశ్చాటుబహుమాయావి
నిర్మితం। కారుణ్యపూర్ణవాత్సల్యమతీవాతన్వతీసతీ॥ ౫౪॥ త్వదే
కశరణాంవత్సబతమృత్యుర్జిఘాంసతి। రక్షరక్షగలాసుంమాంశరణాగ
తవత్సల ॥ ౫౫॥ ప్రతిగ్రామంప్రతిపురంప్రత్యధ్వంప్రతికాననం। ప్ర
త్యాశ్రమంప్రతిగిరింశ్రాంతాత్వద్దిదృక్షణాతురా ॥౫౬॥ యదాప్రభృతిరే
ఖాలనిరగాస్త్తపసేభవాన్। తదేవదినమారభ్యనిర్గతాహంత్వదీక్షణే॥
౫౭॥ తైస్తైఃసపత్నీదుర్వాక్యైర్యథూనోషిత్వంయథార్భక। తథాహ
మపిదూనాస్మినితరాంతద్వచోగ్నినా॥ ౫౮॥ ననిద్రామినజాగర్మినా
శ్నామినపిబామ్యహం। ధ్యాయామికేవలంత్వాహంయోగినీవవియోగి
నీ ॥ ౫౯॥ నిద్రాదరిద్రనయనాస్వప్నేపినతవాననం। ఆనందిసర్వథా
యన్మేమందభాగ్యావిలోకయే॥౬౦॥త్వదాసనప్రతినిధిర్విధుర్విధురయామ
యా। ఉదితస్వరోపినాలోకితాపంవైత్యక్తుకామయా॥ ౬౧॥ త్వదాలా
పసమాలాపంకలయత్కిలకాకలీం। కోకిలోపిమయాకర్ణినాలకాకీర్ణ
కర్ణయా॥ ౬౨॥ త్వదంగసంగమధురోధ్రువధూపితయానయా। నా
నిలోపిమయాలింగిక్వచిద్విశ్రాంతయాభృశం॥ ౬౩॥ కేదేశాఃకాశ్చస
రితఃకేశైలాస్త్వత్కృతేధ్రువ। మయాచరణచారిణ్యారాజపత్న్యాన
లంఘితాః॥ ౬౪॥ అధ్రువంసర్వమేవైతత్పశ్యంత్యంధీకృతాస్మ్యహం।
ధాత్రీంతారయస్వమాంపుత్రపాహ్యత్వంమేంధయష్టికాం॥ ౬౫॥ మృదు
లానితవాంగానిక్వేమానిక్వతపస్త్విదం। పరుషంపురుషైఃసాధ్యంపరు
షాంగైర్నార్భక ॥ ౬౬॥ అనేనతపసావత్సత్వయాఽప్యంకిమనేనసా।
ధరాధీశతనూజత్వాదధికంతద్వదాధునా॥ ౬౭॥ అనేనవయసాబాలఖేల
నీయంత్వయాశిశం। బాలక్రీడనకైరన్యైఃసవయఃశిశుభిఃసహ॥ ౬౮॥
తతఃకౌమారమాసాద్యవయోభిధ్యానశీలినా। భవతాసర్వవిద్యానాంభా
వ్యంవైపారదృశ్వనా॥౬౯॥వయోథచతురంప్రాప్యయోషాస్రక్చందనా

దికాన్ । నిర్వేక్ష్యసి బహూన్ భోగానింద్రియార్థాన్ కృతార్థయన్
౨౦ ॥ ఉత్పాద్యాథ బహూన్ పుత్రాన్ గుణినో ధర్మవత్సలాన్ । పరి
క్రామితశ్రీకస్తేష్వథో త్వంతపశ్చర ॥ ౨౧ ॥ ఇదానీమేవ తపసి బాల్యే
యుసి కః శ్రమః । పాదాంగుష్ఠకరీషాగ్నిః కదామాలిమవాప్స్యతి ॥ ౨౨
విపక్షపరిభూతేన హృతమానేన కేనచిత్ । పరిభ్రష్టశ్రియా వాపి తప్త
తేషు కో భవాన్ ॥ ౨౩ ॥ హృతమానేన తప్తవ్యం నిశమ్యేతి వచో ధ్రువః
దీర్ఘమూష్ణం హి నిఃశ్వస్య పునర్దధ్యౌ హరిం హృది ॥ ౨౪ ॥ జనయిత్రీం
నాభాష్య భూతభీతిం విహాయ చ । ధ్రువో ఽచ్యుతధ్యానపరః పునరేవ బభూ
వ హ ॥ ౨౫ ॥ సాపి భూతావలీ భీతిం బహుభీషణభూషణా । దర్శయంతీ
మభితో ఽద్రాక్షీచ్చక్రం సుదర్శనం ॥ ౨౬ ॥ పరితః పరివేషాభం సూర్య
శ్యైశ్చైః స్ఫురత్ప్రభం । రక్షణాయ చరత్తోభ్యస్తస్యాధోక్షజనిర్మితం
౨౭ ॥ భూతావలీ తమాలోక్య స్ఫురచ్చక్రం సుదర్శనం । జ్వాలామాలాకు
లం తీవ్రం రక్షంతం పరితో ధ్రువం ॥ ౨౮ ॥ అతీవ నిష్కంపహృదం గోవిం
దార్పితచేతసం । తపోంకురమివోద్భిద్య మేదినీం సముదిత్వరం ॥ ౨౯ ॥
సాపి ప్రత్యుత భీతాతం ధ్రువం ధ్రువవినిశ్చయం । నమస్కృత్య యథాయా
తం యాతా వ్యర్థమనోరథా ॥ ౩౦ ॥ గర్జత్కాదంబినీజాలం వ్యోమ్ని
వైవ్యాకులం యథా । వృథా భవతి సంప్రాప్య మనాగనిలలోలతాం ॥ ౩౧ ॥
అథ సంభారిణా సార్ధం భీతాః సర్వే దివౌకసః । సంమంత్ర్య త్వరితా జగ్ము
బ్రహ్మాణం శరణం ద్విజ ॥ ౩౨ ॥ నత్వా విజ్ఞాపయామాసుః పరిష్టుత్య పితా
మహం । వచో ఽవసరమాలోక్య పృష్టాగమనకారణాః ॥ ౩౩ ॥ దేవా ఊ
చుః ॥ ధాతరుత్తానపాదస్య తనయేన సువర్చసా । తపతా తాపితాః సర్వే
త్రిలోకీతలవాసినః ॥ ౩౪ ॥ సమ్యక్ సంవిద్మహే తాత ధ్రువస్య న మనీషితం
పదం పరిజిహీర్షుః సన్ స్యాస్తాసు మహాతపాః ॥ ౩౫ ॥ ఇతి విజ్ఞాపితో దేవైర్వి
హాస్య చతురాననః । ప్రత్యువాచాథ తాన్ సర్వాన్ ధ్రువతో భీతమానసాన్ ।
౩౬ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ న భేతవ్యం సురాస్తస్మాత్ ధ్రువాద్ధ్రువపదైషిణః

వ్రజంతు విజ్వరాః సర్వే న స వః పదమిచ్ఛతి ॥ ౮౭ ॥ న తస్మాద్భగవద్భక్తాద్భే
తవ్యం కేనచిత్క్వచిత్ । నిశ్చితం విష్ణుభక్తా యే న తేః స్యుః పరతాపినః ॥ ౮౮ ॥
ఆరాధ్య విష్ణుం దేవేశం లబ్ధ్వాతిస్మాత్స్వకాంక్షితం । భవతామపి సర్వేషాం
పదాని స్థిరయిష్యతి ॥ ౮౯ ॥ నిశమ్యేతి చ గీర్వాణాః ప్రణీతం బ్రహ్మణా వచః ।
ప్రణిపత్య స్వధిష్ణ్యాని ప్రహృష్టాః పరివవ్రజుః ॥ ౯౦ ॥ అథ నారాయణో దే
వస్తం దృష్ట్వా దృఢమానసం । అనన్యశరణం బాలం గత్వా తార్క్ష్యరథోఽ
బ్రవీత్ ॥ ౯౧ ॥ శ్రీవిష్ణురువాచ ॥ ప్రసన్నోఽస్మి మహాభాగ వరం వరయ సు
వ్రత । తపసోఽస్మాన్నివర్తస్వ చిరం ఖిన్నోఽసి బాలక ॥ ౯౨ ॥ వచోఽమృ
తం సమాకర్ణ్య పర్యున్మీల్య విలోచనే । ఇంద్రనీలమణిజ్యోతిః పటలీం పర్య
లోకయత్ ॥ ౯౩ ॥ ప్రత్యగ్రవికసన్నీలోత్పలానాం నికురంబకైః । ప్రో
త్ఫుల్లితాం సమంతాచ్చ రోదసీం సరసీమివ ॥ ౯౪ ॥ లక్ష్మీదేవీకటాక్షౌఘైః క
టాక్షితమివాఖిలం । ధ్రువస్తదానిరైక్షిష్ట ద్యావాభూమ్యోర్యదంతరం ॥
౯౫ ॥ ప్రోద్యత్కాదంబినీమధ్యవిద్యుద్దామసమానరుక్ । పురః పీతాం
బరః కృష్ణస్తేన నేత్రాతిథీకృతః ॥ ౯౬ ॥ నభో నికషపాషాణో మేరుకాంచ
నరేఖితః । యథా తథా ధ్రువేణైక్షి తదా గరుడవాహనః ॥ ౯౭ ॥ సునీల
గగనం యద్వద్భూషితం తు కలావతా । పీతేన వాససా యుక్తం సదదర్శ హ
రిం తదా ॥ ౯౮ ॥ దండవత్ప్రణిపత్యాథ పరితః పరిలుఠ్య చ । చిరోదదృ
ష్టేవ చిరం పితరం దుఃఖితః శిశుః ॥ ౯౯ ॥ నారదేన సనందేన సనకేన సుసం
స్తుతః । అన్యైః సనత్కుమారాద్యైర్యోగిభిర్యోగినాం వరః ॥ ౧౦౦ ॥
కారుణ్యబాష్పనీరార్ద్రపుండరీకవిలోచనః । ధ్రువముత్థాపయాంచక్రే
చక్రీ ధృత్వా కరేణ తం ॥ ౧ ॥ హరిస్తు పరిపస్పర్శ తదంగం ధూలిధూసరం ।
కరాభ్యాం సుకఠోరాభ్యాం నిత్యం శస్త్రపరిగ్రహాత్ ॥ ౨ ॥ స్పర్శనాద్దేవ
దేవస్య సుసంస్కృతమయీ శుభా । వాణీ ప్రవృత్తా తస్యాస్యాత్తుష్టావాథ
ధ్రువో హరిం ॥ ౧౦౩ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే ధ్రువాఖ్యా
నే భగవద్దర్శనం నామ వింశతితమోఽధ్యాయః ॥ ౨౦ ॥

ధ్రువఉవాచ ॥ నమోహిరణ్యగర్భాయసర్వస్రష్టివిధాయినే । హిర-
ణ్యరేతసేతుభ్యంసుహిరణ్యప్రదాయినే ॥ ౧ ॥ నమోహరస్వరూపాయ
భూతసంహారకారిణే । మహాభూతాత్మభూతాయభూతానాంపతయే-
నమః ॥ ౨ ॥ నమఃస్థితికృతేతుభ్యంవిష్ణవేప్రభవిష్ణవే । తృష్ణాహరాయతృ-
ష్ణాయమహాభారసహిష్ణవే ॥౩॥ నమోదైత్యమహారణ్యదావవహ్నిస్వరూ-
పిణే । దైత్యద్రుమకుఠారాయనమస్తేశార్ఙ్గపాణయే ॥౪॥ నమఃకామో-
దకీవ్యగ్రకరాగ్రాయగదాధర । మహాదనుజనాశాయనమోనందకధారి-
ణే ॥ ౫ ॥ నమశ్రీపతయేతుభ్యంనమశ్చక్రధరాయచ । ధరాధరాయవ-
రాహరూపిణేపరమాత్మనే ॥ ౬ ॥ నమఃకమలహస్తాయకమలావల్లభాయ-
తే । నమోమత్స్యాదిరూపాయనమఃకౌస్తుభవక్షసే ॥ ౭॥ నమోవేదాం-
తవేద్యాయనమఃశ్రీవత్సధారిణే । నమోగుణస్వరూపాయగుణినేగుణస్థి-
తే ॥ ౮ ॥ నమస్తేపద్మనాభాయపాంచజన్యధరాయచ । వాసుదేవన-
మస్తుభ్యందేవకీనందనాయచ ॥ ౯ ॥ ప్రద్యుమ్నాయనమస్తుభ్యమనిరుద్ధా-
యతేనమః । నమఃకంసవినాశాయనమశ్చాణూరమర్దినే ॥ ౧౦ ॥ దా-
మోదరహృషీకేశగోవిందాచ్యుతమాధవ । ఉపేంద్రకైటభారాతేమ-
ధుహంతరధోక్షజ ॥౧౧॥ నారాయణాయనరకహారిణేపాపహారిణే । వామనా-
యనమస్తుభ్యంహరయేశౌరయేనమః ॥౧౨॥ అనంతాయనమస్తుభ్యమనంత-
శయనాయచ । రుక్మిణీపతయేతుభ్యంరుక్మిప్రమథనాయచ ॥ ౧౩ ॥ చైద్య-
ఘ్నంతేనమస్తుభ్యందానవారేసురారయే । ముకుందపరమానందనంద-
గోపప్రియాయచ ॥ ౧౪ ॥ నమస్తేపుండరీకాక్షదనుజేంద్రనిషూదన ।
నమోగోపాలరూపాయవేణువాదనకారిణే ॥౧౫॥ గోపీప్రియాయకేశిఘ్నే
గోవర్ధనధరాయచ । రామాయరఘునాథాయరాఘవాయనమోన-
మః ॥ ౧౬ ॥ రావణారినమస్తుభ్యంవిభీషణశరణ్యద । అజాయజయరూ-
పాయరణాంగణవిచక్షణః ॥ ౧౭ ॥ క్షణాదికాలరూపాయనానారూపాయ
శార్ఙ్గిణే । గదినేచక్రిణేతుభ్యందైత్యచక్రవిమర్దినే ॥ ౧౮ ॥ బలాయ

స్వజననీమహాసంప త్తిదాయినీ । మహోపసర్గశమనీమహావ్యాధివినాశినీ ॥ ౯౭ ॥ యస్యాఽస్తిపరమాభ క్తిర్మయినిర్మలచేతసః । ధుంఢిస్తుతిరియం తేనజప్యామత్ప్రీతికారిణీ ॥ ౯౮ ॥ నమ స్తతీర్థస్నా నేనయత్ఫలంలభతేనరః । తత్ఫలంసమ్యగాప్నోతిజప్త్వాస్తుత్యానయామదా ॥ ౯౦ ॥ సంతిస్తోత్రాణ్యనేకానిమమప్రీతికరాణిచ । ధుంఢిస్తుతేస్తు చైతస్యాఃకలాంమహంతిషోడశీం ॥ ౯౧ ॥ ధుంఢిస్తవమిమంస్తుతింపఠన్శ్రద్ధయాపరయాముదా । పాతకైర్ముచ్యతేసద్యోమహత్పుణ్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౯౨ ॥ అపుత్రఃపుత్రమాప్నోతినిర్ధనోధనమాప్నుయాత్ । అభక్తోభక్తిమాప్నోతికీర్తనాచ్చధుంఢిస్తుతేః ॥ ౯౩ ॥ దత్వాదానాన్యనేకానికృత్వానానావ్రతానిచ । యథాలాభానవాప్నోతితథాస్తుత్యాఽనయానరః ॥ ౯౪ ॥ త్యక్త్వాసర్వాణికార్యాణిత్యక్త్వాజప్యాస్యనేకశః । ధుంఢిస్తుతిరియంజప్యాసర్వకామప్రదాయినీ ॥ ౯౫ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ ధుంఢిరావధేహివక్ష్యామిహితంతవమహామతే । యేనతేనిశ్చలంసమ్యక్పదమేతద్భవిష్యతి ॥ ౯౬ ॥ అహంజిగమిషుస్త్వాసంపురీంవారాణసీంశుభాం । సాక్షాద్విశ్వేశ్వరోయత్రతిష్ఠతేమోక్షకారణం ॥ ౯౭ ॥ విపన్నానాంచజంతూనాంయత్రవిశ్వేశ్వరఃస్వయం । కర్ణేజపఃప్రకురుతేకర్మనిర్మూలనక్షమం ॥ ౯౮ ॥ అస్యసంసారదుఃఖస్యసర్వోపద్రవదాయినః । ఉపాయఏకఏవాస్తికాశీకానందభూమికా ॥ ౯౯ ॥ ఇదంరమ్యమిదంనేతిబీజందుఃఖమహాతరోః । తస్మిన్కాశ్యగ్నినాదగ్ధేదుఃఖస్యావసరఃకుతః ॥౧౦౦॥ ప్రాప్యంసంప్రాప్యతేయేననభూయోయేనశోచ్యతే । పరమానిర్వృతేస్స్థానంయత్తదానందకాననం ॥ ౧ ॥ అమృతాయనముత్ప్రుజ్యపురుషోన్యత్రమోదతే । ఆనందకాననంశంభోఃకుతస్తస్యసుఖోదయః ॥ ౨ ॥ వరంశ్రావవహస్తస్యచాండాలాగారవీథిషు । భిక్షార్థమటనంకాశ్యాంరాజ్యంనాన్యత్రనీరపు ॥ ౩ ॥ వైకుంఠనగరాత్కాశీంసత్యంవిశ్వేశమర్చితుం । అహమాయామినియమాజ్జగదచ్యుతదర్చితాం ॥ ౪ ॥ ఏషయియాప

రమాశక్తిస్త్రిలోక్యారక్షణక్షమా । తత్ర హేతుర్మహేశానః సుదర్శ
నచక్రదః ॥ ౫ ॥ పురా జాలంధరం దైత్యం మమాపి పరికంపనం । పాదాం
గుష్ఠాగ్రరేఖోత్థం చక్రం సృష్ట్వా హరో౽హరత్ ॥ ౬ ॥ తచ్చ చక్రం మయా
లబ్ధం నేత్రపద్మార్చనాద్విభోః । ఏతత్సుదర్శనాఖ్యం వై దైత్యచక్రప్రమ
ర్దనం ॥ ౭ ॥ తన్మయా తపసా ప్రాప్తం భూతవిద్రావణం పరం । తావత్స్వ
ణున్నం పురతస్తత్ర చాహమిహాగతః ॥ ౮ ॥ కాశీమిదానీం యాస్యామి వి
శ్వేశ్వరవిలోకనే । అద్య యాత్రా౽స్తి హే కార్తిక్యాం బహుపుణ్య
దా ॥ ౯ ॥ కార్తికస్య చతుర్దశ్యాం విశ్వేశం యో విలోకయేత్ । స్నా
త్వా చోత్తరవాహిన్యాం న తస్య పునరాగతిః ॥ ౧౧౦ ॥ ఇత్యుక్త్వా తా
ర్క్ష్యమారోప్య ధ్రువమానందమేదురం । క్షణాద్వారాణసీం ప్రాప హ
రిః స్మరహరోషితాం ॥ ౧౧ ॥ పంచక్రోశ్యాశ్చ సీమానం ప్రాప్య దేవో జనా
ర్దనః । వైనతేయాదవారుహ్య కరే ధృత్వా ధ్రువం తతః ॥ ౧౨ ॥ మణి
కర్ణ్యాం పరిస్నాయ విశ్వేశమభిపూజ్య చ । ధ్రువం బభాషే భగవాన్ హితం శి
ష్యచికీర్షయా ॥ ౧౩ ॥ లింగం స్థాపయ యత్నేన క్షేత్రే౽త్రావిము
క్తకే । త్రైలోక్యస్థాపనం పుణ్యం యథా భవతి తే౽క్షయం ॥ ౧౪ ॥
యుతం యత్ప్రతిష్ఠాప్య లింగాని ఫలమాప్యతే । అన్యత్ర తదిహైకేన లింగేన ప్ర
లభ్యతే ॥ ౧౫ ॥ కాలేన భంగమాపన్నం జీర్ణోద్ధారం కరోతి యః । ఇహా
స్య ఫలస్యాంతః ప్రలయే౽పి న జాయతే ॥ ౧౬ ॥ విత్తశాఠ్యం పరిత్యజ్య ప్రాసా
దం యో౽త్ర కారయేత్ । తేన దత్తో భవేత్స్వర్ణో మేరుర్నియుతయోజనః ॥
౧౭ ॥ కూపవాపీతడాగాని శక్త్యా యో౽త్ర తు కారయేత్ । అన్యత్ర కరణా
త్తస్య పుణ్యం కోటిగుణాధికం ॥ ౧౮ ॥ ఇజ్యార్థమత్ర యః కుర్యాత్సు
రమ్యాం పుష్పవాటికాం । పుష్పే పుష్పే ఫలం తస్య సువర్ణకుసుమా
కం ॥ ౧౯ ॥ అత్ర బ్రహ్మపురీం కృత్వా యో విప్రేభ్యః ప్రయచ్ఛతి । వస్త్రా
న్నసంయుక్తాం తస్య పుణ్యఫలం శృణు ॥ ౧౨౦ ॥ క్షీయంతే సలిలాన్య
బ్ధౌ మార్కాశ్చ త్రసరేణవః । క్షయో న తస్య పుణ్యస్య శివలోకే సనాతనః ॥ ౨౧

సుతానపితపస్విభ్యః కారయిత్వాత్రిమోర్పయేత్ । జీవనోపాయసంయుక్తాః సోపిపూర్వఫలాశ్రియః ॥ ౨౨ ॥ కృత్వామహాంతిపుణ్యానిమోఽత్రవిశ్వేశ్వరేఽర్పయేత్ । నతస్యపునరావృత్తిర్ఘోరేసంసారసాగరే ॥ ౨౩ ॥ అనంతఇతివాదోయంమయిలోకేఽత్రగీయతే । పరంకాశీగుణానాంహిమయాప్యంతోనలభ్యతే ॥ ౨౪ ॥ తస్మాత్ప్రయత్నతఃకాశ్యాంధ్రువశ్రేయఃసమాశ్రయేత్ । కానిశ్రేయఃఫలంపుంసామత్రయామోపజాయతే ॥ ౨౫ ॥ గణావూచతుః ॥ ధ్రువమిత్యుపదిశ్యాథజగామగరుడధ్వజః । ధ్రువోపిలింగంసంస్థాప్యవైద్యనాథసమీపతః ॥ ౨౬ ॥ ప్రాసాదంసుమహత్కృత్వాకృత్వాకుండంతదగ్రతః । విశ్వేశ్వరంసమభ్యర్చ్యకృతకృత్యోగృహంయయౌ ॥ ౨౭ ॥ ధ్రువేశ్వరంసమభ్యర్చ్యధ్రువకుండేకృతోదకః । ధ్రువలోకమవాప్నోతినరోభోగసమన్వితః ॥ ౨౮ ॥ ధ్రువస్యపరమాఖ్యానంయఃపఠేత్ప్రాతరేదపి । సవిష్ణులోకమాసాద్యజాయతేవిష్ణువల్లభః ॥ ౨౯ ॥ నరోధ్రువస్యచరితంప్రసంగేనస్మరన్నపి । నపాపైరభిభూయేతమహత్పుణ్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౧౩౦ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే ధ్రువస్తుతిర్నామైకవింశతితమోఽధ్యాయః ॥ ౨౧ ॥ *

శివశర్మోవాచ ॥ ధ్రువాఖ్యానమిదంరమ్యంమహాపాతకనాశనం । మహాశ్చర్యకరంపుణ్యంశ్రుత్వాతృప్తోస్మిభోగణౌ ॥ ౧ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ ఇత్థంయావద్ద్విజోబ్రూతేవిమానంవాయువేగగం । తావత్ప్రాపమహర్లోకంస్వర్లోకాత్పరమాద్భుతం ॥ ౨ ॥ ద్విజోఽథలోకంసంవీక్ష్యసర్వతోమహసావృతం । తౌగణౌప్రత్యువాచేదంకోయంలోకోమనోహరః ॥ ౩ ॥ తావూచతుస్తతోవిప్రంనిశామయమహామతే । అయంసహిమహర్లోకఃస్వర్లోకాత్పరమాద్భుతః ॥ ౪ ॥ కల్పాయుషోవసంత్యత్రతపసాధూతకల్మషాః । విష్ణుస్మరణసంక్షీణసమస్తక్లేశసంచయాః ॥ ౫ ॥ నిర్వ్యాజప్రణిధానేనదృష్ట్వాతేజోమయంజగత్ । మహాయోగసమా

యుక్తావసంత్యత్రసురోత్తమాః ॥ ౬ ॥ ఇత్థంకథాంకథయతోర్భగవ
ణయోఃప్రియే । క్షణార్థేనవిమానంతజ్జనలోకంసమాయతాం ॥ ౭ ॥
నివసంత్యమలాయత్రమానసాబ్రహ్మణఃసుతాః । సనందనాద్యాయోగీం
ద్రాఃసర్వేతేత్యూర్ధ్వరేతసః ॥ ౮ ॥ అన్యేతుయోగినోయేవైహ్యాచ
ద్బ్రహ్మచారిణః । సర్వద్వంద్వవినిర్ముక్తాస్తేవసంత్యతినిర్మలాః ॥ ౯
జనలోకాత్తపోలోకస్తేషాంలోచనగోచరః । కృతస్తేనవిమానేనమనో
గేనగచ్ఛతా ॥ ౧౦ ॥ వైరాజాయత్రతేదేవావసేయుర్దాహవర్జితాః
వాసుదేవేమనోయేషాంవాసుదేవార్పితక్రియాః ॥ ౧౧ ॥ తపసాతోష్య
గోవిందమభిలాషవివర్జితాః । తపోలోకమిమంప్రాప్యవసంతివిజితేంద్రి
యాః ॥ ౧౨ ॥ శిలోంఛవృత్తయోయేవైదంతోలూఖలికాశ్చయే । అ
శ్మకుట్టాశ్చమునయఃశీర్ణపర్ణాశినశ్చయే ॥ ౧౩ ॥ గ్రీష్మేపంచాగ్నితప
సోవర్షాసుస్థండిలేశయాః । హేమంతశిశిరార్ద్రాయేక్షిపంతిసలిలేక్ష
పాః ॥ ౧౪ ॥ కుశాగ్రనీరవిప్రుషస్తృషితాయతయోపిబన్ । వాతా
శినోతిక్షుధితాఃపాదాగ్రాంగుష్ఠభూస్పృశః ॥ ౧౫ ॥ ఊర్ధ్వదోష్ణారవి
దృశస్త్వేకాంఘ్రిస్థాణునిశ్చలాః । యేవైదివానిరుచ్ఛ్వాసామాసోచ్ఛ్వా
సాశ్చయేపునః ॥ ౧౬ ॥ మాసోపవాసవ్రతినశ్చాతుర్మాస్యవ్రతాశ్చయే ।
ఋత్వంతతోయపానాయేయేషణ్మాసోపవాసకాః ॥ ౧౭ ॥ యేచవర్షాణి
మేషావైవర్షధారాంబుతర్షకాః । యేచస్థాణూపమాంప్రాప్తామృగ
కండూతిసౌఖ్యదాః ॥ ౧౮ ॥ జటాటవీకోటరాంతఃకృతనీడాండజాశ్చయే
ప్రరూఢవామలూరాంగాఃస్నాయునద్ధాస్థిసంచయాః ॥ ౧౯ ॥ లతాప్ర
తానైఃపరితోవేష్టితావయవాశ్చయే । సస్యానిచప్రరూఢానియదంగేషు
చిరాస్థితిః ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యాదిసుతపఃక్లిష్టవర్ష్మాణోయేతపోధనాః । బ్రహ్మ
యుషస్తపోలోకేతేవసంత్యకుతోభయాః ॥ ౨౧ ॥ యావదిత్థంసపుణ్యా
త్మాశృణోతిగణయోర్ముఖాత్ । తావన్నేత్రాతిథీభూతఃసత్యలోకోమ
హోజ్జ్వలః ॥ ౨౨ ॥ త్వరావంతౌగణౌతత్రవిమానాదవరుహ్యతౌ । నే

బలభద్రాయబలారాతిప్రియాయచ । బలియజ్ఞప్రమథననమోభక్తవర
ప్రద ॥ ౧౯ ॥ హిరణ్యకశిపోర్వక్షోవిదారణరణప్రియ । నమోబ్రహ్మణ్య
దేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ ॥ ౨౦॥ నమస్తేధర్మరూపాయనమఃస
త్త్వగుణాయచ । నమఃసహస్రశిరసేపురుషాయపరాయచ ॥ ౨౧ ॥ స
హస్రాక్షసహస్రాంఘ్రిసహస్రకిరణాయచ । సహస్రమూర్తేశ్రీకాంత
నమస్తేయజ్ఞపూరుష ॥ ౨౨ ॥ వేదవేద్యస్వరూపాయనమోవేదప్రియా
యచ । వేదాయవేదగదినెసదాచారాధ్వగామినే ॥ ౨౩ ॥ వైకుంఠాయ
నమస్తుభ్యంనమోవైకుంఠవాసినె । విష్టరశ్రవసేతుభ్యంనమోగరుడగా
మినె ॥ ౨౪ ॥ విష్వక్సేననమస్తుభ్యంజగన్మయజనార్దన । త్రివిక్రమాయ
సత్యాయనమఃసత్యప్రియాయచ ॥ ౨౫ ॥ కేశవాయనమస్తుభ్యంమాయి
నెబ్రహ్మగాయినె । తపోరూపాయతపసాంనమస్తేఫలదాయినె ॥ ౨౬ ॥
స్తుత్యాయస్తుతిరూపాయభక్తస్తుతిరతాయచ । నమస్తేశ్రుతిరూపాయ
శ్రుత్యాచారప్రియాయచ ॥ ౨౭ ॥ అండజాయనమస్తుభ్యంస్వేదజాయన
మోస్తుతె । జరాయుజస్వరూపాయనమఉద్భిజ్జరూపిణే ॥ ౨౮ ॥ దేవానా
మింద్రరూపోసిగ్రహాణామసిభానుమాన్ । లోకానాంసత్యలోకోఽసిసిం
ధూనాంక్షీరసాగరః ॥ ౨౯ ॥ సురాపగాసినదీనాంసరసాంమానసంసరః।
హిమవానసిశైలానాంధేనూనాంకామధుగ్భవాన్ ॥ ౩౦॥ ధాతూనాంహా
టకమసిస్ఫటికశ్చోపలేష్వసి । నీలోత్పలంప్రసూనేషువృక్షేషుతులసీభ
వాన్ ॥ ౩౧॥ సర్వపూజ్యశిలానాంవైసాలగ్రామశిలాభవాన్ । ముక్తి
క్షేత్రేషుకాశీత్వంప్రయాగస్తీర్థపఙ్క్తిషు ॥ ౩౨ ॥ వర్ణేషుశ్వేతవర్ణో
సిద్విపదాంబ్రాహ్మణోభవాన్ । గరుడోస్యండజేష్వీశవ్యవహారేషువాగ్భ
వాన్ ॥ ౩౩ ॥ వేదేష్వోపనిషద్భాగోమంత్రాణాంప్రణవోహ్యసి । అ
క్షరాణామకారోసియజ్వనాంసోమరూపధృక్ ॥ ౩౪ ॥ ప్రతాపినామగ్నిర
సిక్షమాసిత్వంక్షమావతాం । దాతౄణామసిపర్జన్యఃపవిత్రాణాంప
రోహ్యసి ॥ ౩౫ ॥ చాపోసిసర్వశస్త్రాణాంవాతోవేగవతామసి । మనో

సీంద్రియవర్గేషునిర్భయానాంవరోహ్యసి ॥ ౩౬ ॥ వ్యోమవ్యాప్తి
తాంత్వంవై పరమాత్మాసిచాత్మనాం । సంధ్యోపాస్తిర్భవాన్ దేవసర్వ
త్యేషుకర్మసు ॥౩౭॥ క్రతూనామశ్వమేధోసిదానానామభయంభవాన్
లాభానాంపుత్రలాభోసివసంతస్త్వమృతుష్వహో ॥ ౩౮ ॥ యుగానాం
ప్రథమోసిత్వంతిథీనాంత్వంకుహూర్హ్యసి । పుష్యోసినక్షత్రగణేసంక్రమః
సర్వపర్వసు ॥ ౩౯ ॥ యోగేషువ్యతిపాతస్త్వంతృణేషుహికుశోభవాన్
ఉద్యమానాంహిసర్వేషాంనిర్వాణంత్వమసిప్రభో॥౪౦॥సర్వాసామిహబు
నాంధర్మబుద్ధిర్భవానజ।అశ్వత్థఃసర్వవృక్షేషుసోమవల్లీలతాసుచ॥౪౧॥ప్రా
ణాయామోసిసర్వేషుసాధనేషుశుచిష్వహో। సర్వదఃసర్వలింగేషుశ్రీమా
న్విశ్వేశ్వరోభవాన్ ॥ ౪౨ ॥ మిత్రాణాంహికలత్రంత్వంధర్మస్త్వం
ర్వబంధుషు త్వత్తోనాన్యజ్జగత్యస్మిన్నారాయణచరాచరే ॥ ౪౩ ॥ త్వ
మేవమాతాత్వంతాతస్త్వంసుహృత్త్వంమహాధనం । త్వమేవసౌఖ్యసం
ప్రాప్తిస్త్వమాయుర్జీవనేశ్వరః ॥౪౪ ॥ సాకథాయత్ర తేనామతన్మనోయ
త్త్వదర్పితం । తత్కర్మయత్త్వదర్థంవైతత్తపోయద్భవత్స్మృతిః॥
౪౫ ॥ తద్ధనంధనినాంశుద్ధంయత్త్వదర్థేవ్యయీకృతం । సఫలస్సకలః
లోయస్మిన్ జిష్ణోత్వమర్చ్యసే ॥ ౪౬ ॥ తావచ్ఛజీవితంశ్రేయోయా
త్త్వంహృదివర్తసే।రోగాఃప్రశమమాయాంతిత్వత్పాదోదకసేవనాత్॥
౪౭ ॥ మహాపాపానిగోవిందబహుజన్మార్జితాన్యపి । సద్యోవిలయమా
యాంతివాసుదేవేతికీర్తనాత్ ॥ ౪౮ ॥ అహోపుంసాంమహామోహ
స్త్వహోపుంసాంప్రమాదతా । వాసుదేవమనాదృత్యయదన్యత్రకృ
శ్రమాః ॥ ౪౯ ॥ ఇదమేవహిమాంగల్యమిదమేవధనార్జనం । జీవితస్య
ఫలంచైతద్యద్దామోదరకీర్తనం ॥ ౫౦ ॥ అధోక్షజాత్పరోధర్మోనార్థోనా
రాయణాత్పరః । నకామఃకేశవాదన్యోనాపవర్గోహరింవినా ॥ ౫౧ ॥
ఇయమేవపరాహానిరుపసర్గోయమేవహి । అభాగ్యంపరమంచైతద్వా
సుదేవంనయత్స్మరేత్ ॥ ౫౨ ॥ హరేరారాధనంపుంసాంకింకింనకురు

బత । పుత్రమిత్రకలత్రార్థరాజ్యస్వర్గాపవర్గదం ॥ ౫౩ ॥ హరత్య
ఘంధ్వంసయతివ్యాధీనాధీన్నియచ్ఛతి । ధర్మంవివర్ధయత్యక్షిప్రంప్రయ
చ్ఛతిమనోరథం ॥ ౫౪ ॥ భగవచ్చరణద్వంద్వనిర్ద్వంద్వధ్యానముత్తమం ।
పాపినాపిప్రసంగేనవిహితంస్వహితంపరం ॥ ౫౫ ॥ పాపినాంయానిపాపా
నిమహోపపదభాంజ్యపి । సులీనధ్యానసంపన్నోనామోచ్చారోహరేర్హ
రేత్ ॥ ౫౬ ॥ ప్రమాదాదపిసంస్పృష్టోయథానలకణోదహేత్ । తథా
ష్ఠపుటసంస్పృష్టంహరినామహరేదఘం ॥ ౫౭ ॥ నితాంతంకమలాకాం
తేశాంతంచిత్తంవిధాయయః । సంశీలయేత్క్షణంనూనంకమలాత్రసుసిశ్చ
లా ॥ ౫౮ ॥ అయమేవపరోధర్మస్త్విదమేవపరంతపః । ఇదమేవపరం
తీర్థంవిష్ణుపాదాంబుయత్పిబేత్ ॥ ౫౯ ॥ తవోపహారంభక్త్యాయఃసేవతే
యజ్ఞపూరుష । సేవితస్తేననియతంపురోడాశోమహాధియా ॥ ౬౦ ॥ నచై
వావభృథస్నాతఃసచగంగాజలాప్లుతః । విష్ణుపాదోదకంకృత్వాశంఖేయః
స్నాతిమానవః ॥ ౬౧ ॥ సాలగ్రామశిలాయేనపూజితాతులసీదలైః । స
పారిజాతమాలాభిఃపూజ్యతేసురసద్మని ॥ ౬౨ ॥ బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవై
శ్యఃశూద్రోవాయదివేతరః । విష్ణుభక్తిసమాయుక్తోజ్ఞేయఃసర్వోత్తమ
శ్చసః ॥ ౬౩ ॥ శంఖచక్రాంకితతనుఃశిరసామంజరీధరః । గోపీచందనలి
ప్తాంగోదృష్టశ్చేత్తదఘంకుతః ॥ ౬౪ ॥ ప్రత్యహంద్వాదశశిలాఃసాలగ్రా
మస్యయోఽర్చయేత్ । ద్వారవత్యాఃశి[illegible]యుక్తాఃసవైకుంఠేమహీయ
తే ॥ ౬౫ ॥ తులసీయస్యభవనేప్రత్యహంపరిపూజ్యతే । తద్గృహంనోప
సర్పంతికదాచిద్యమకింకరాః ॥ ౬౬ ॥ హరినామాక్షరముఖంఫాలేగోపీ
మృదాంకితం । తులసీమాలితోరస్కంస్పృశేయుర్నయమానుగాః ॥ ౬౭ ॥
గోపీమృత్తులసీశంఖఃసాలగ్రామఃసచక్రకః । గృహేపియస్యపంచైతేత
స్యపాపభయంకుతః ॥ ౬౮ ॥ యేముహూర్తాఃక్షణాయేచయాఃకాష్ఠా
యేనిమేషకాః । ఋతేవిష్ణుస్మృతేర్యాతాస్తేషుముష్టోయమేనసః ॥ ౬౯ ॥
కేద్వ్యక్షరంహరేర్నామస్ఫులింగసదృశంజ్వలత్ । మహాపాతకానాంచ

రాశిస్తాలోపమాక్వచ ॥ ౨౦ ॥ గోవిందంపరమానందంముకుందంమధు
సూదనం । త్యక్త్వాన్యంనైవజానామినభజామిస్మరామిచ ॥ ౨౧ ॥ ననమా
మినచస్తౌమినపశ్యామీహచక్షుషా । నస్పృశామినయామిగాయా
మినహరింవినా ॥ ౨౨ ॥ జలేస్థలేచపాతాలేష్వనిలేచానలేఽచలే। విద్యాధ
సురసురేకింనరేనానరేనరే ॥ ౨౩ ॥ తృణేస్త్రీణేచపాషాణేతరుగు
లతాసుచ । సర్వత్రశ్యామలతనుంవీక్షేశ్రీవత్సవక్షసం ॥ ౨౪ ॥ సర్వేషా
హృదయావాసఃసాక్షాత్సాక్షీత్వమేవహి । బహిరంతర్వినాత్వాంన
హ్యన్యంవేద్మిసర్వగం ॥ ౨౫ ॥ ఇత్యుక్త్వావిరరామాసౌశివశర్మన్ధ్రు
వస్తదా। దేవోఽపిభగవాన్విష్ణుస్తమువాచప్రసన్నదృక్ ॥ ౨౬ ॥ శ్రీభగవా
నువాచ ॥ అయిబాలవిశాలాక్షధ్రువధ్రువమతేఽనఘ । పరిజ్ఞాతోమయా
సమ్యక్తవహృత్స్థోస్మనోరథః ॥ ౨౭ ॥ అన్నాద్భవంతిభూతానివృష్టేరన్న
సముద్భవః।తద్వృష్టేఃకారణంసూర్యఃసూర్యాధారోధ్రువైధిభోః ॥ ౨౮
జ్యోతిశ్చక్రస్యసర్వస్యగ్రహతారాదేఃసమంతతః ।గగనేభ్రమతోనిత్యం
మాధారోభవిష్యసి ॥ ౨౯ ॥ మేఢీభూతస్తువైసర్వాన్వాయుపాశైః
యంత్రితాన్ । ఆకల్పంతత్పదంతిష్ఠభ్రామయన్జ్యోతిషాంగణాన్ ॥ ౩౦ ॥
ఆరాధ్యశ్రీమహాదేవంపురాపదమిదంమయా । ఆసాదియత్తదేతత్తే
స్వప్రతిపాదితం ॥ ౩౧ ॥ కేచిచ్చతుర్యుగంయావత్కేచిన్మన్వంతరంధ్రు
వ । తిష్ఠంతిత్వంతువైకల్పంపదమేతత్ప్రశాస్యసి ॥ ౩౨ ॥ ।మనసా
యత్ప్రాపికిమన్యైర్మార్గనవైధ్రువ । తత్పదంవిహితంత్వత్తాస్థై
ర్యైరపిదుర్లభం ॥ ౩౩ ॥ అన్యాన్వరాన్ప్రయచ్ఛామిస్తవేనానేనసం
షితః । సునీతిరపితేమాతాత్వత్సమీపేచరిష్యతి ॥ ౩౪ ॥ ఇదంస్తోత్రంప
యస్తుపఠిష్యతిసమాహితః। త్రిసంధ్యంమనుజస్తస్యపాపంయాస్యతిసం
యం ॥ ౩౫ ॥ నతస్యసదనంలక్ష్మీఃపరిత్యక్ష్యత్యసంశయం । నజనస్య
యోగశ్చనబంధుకలహోదయః ॥ ౩౬ ॥ ధ్రువస్తుతిరియంపుణ్యామహాపా
తకనాశినీ । బ్రహ్మహాపివిశుద్ధ్యేతకాకథేతరపాపినాం ॥ ౩౭ ॥ మహాపు

ష్టారంసర్వలోకానాం తేనసార్ధంప్రణేమతుః ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥
గణావసౌద్విజోధీమాన్వేద వేదాంగపారగః । స్మృత్యుక్తాచారచంచుశ్చ
ప్రతీపఃపాపకర్మసు ॥ ౨౪ ॥ అయిద్విజమహాప్రాజ్ఞజానేత్వాంశివశర్మ
క । సాధూకృతంత్వయావత్ససుతీర్థప్రాణమోక్షణాత్ ॥ ౨౫ ॥ సత్వ
రంగత్వరంసర్వంయచ్చైతద్భవతేక్షితం । ద్వైనందినప్రలయతఃసృజామి
చపునఃపునః ॥ ౨౬ ॥ ఆవైరాజంప్రతిపదముపసంహరతేహరః । కాక
థామశకాభానాంనృణాంమరణధర్మిణాం ॥ ౨౭ ॥ చతుష్టయభూతగ్రా
మేషుహ్యేకఏవగుణోనృణాం । తస్మిన్వైభారతేవర్షేకర్మభూమౌ
మహీయసి ॥ ౨౮ ॥ చపలానివినిర్జిత్యేంద్రియాణిమనసాసహ । విహా
యవైరిణంలోభంవిశ్వగ్గుణగణస్యచ ॥ ౨౯ ॥ ధర్మవంశహరంకామ
మర్థసంచయహారిణం । జరాపలితకర్తారంవినిష్కృత్యవిచారతః॥౩౦॥
జిత్వాక్రోధరిపుంధైర్యాత్తపసోయశసఃశ్రియః । శరీరస్యాపిహర్తారంనే
తారంతామసీంగతిం ॥ ౩౧ ॥ మదామోదంపరిత్యజ్యప్రమాదైకపదప్రదం
ప్రమాదైకశరణ్యంచసంపదాంవినివర్తకం ॥ ౩౨ ॥ సర్వత్రలఘుతా
హేతుమహంకారంవిహాయచ । దూషణారోపణేయత్నంకుర్వాణంసజ్జ
నేష్వపి ॥ ౩౩ ॥ హిత్వామోహంమహాద్రోహారోపణంసతిఘాతినం ।
అత్యంతమంధీకరణమంధతామిస్రదర్శకం ॥ ౩౪ ॥ శ్రుతిస్మృతిపురా
ణోక్తంపరిక్షుణ్ణంమహాజనైః । ధర్మసోపానమారుహ్యయదిహాయాం
తిహేలయా ॥ ౩౫ ॥ కర్మభూమింసమీహంతేసర్వేస్వర్గౌకసోద్విజ ।
యత్రత్రార్జితభోక్తారఃపదేష్వాచ్ఛ్వపచేష్వమీ ॥ ౩౬ ॥ నార్యావర్త
సమోదేశోనకాశీసదృశీపురీ । నవిశ్వేశసమంలింగంక్వాపిబ్రహ్మాండమం
డలే ॥ ౩౭ ॥ సంతిస్వర్గాబహువిధాఃసుఖేతరవివర్జితాః । సుకృతైక
ఫలాఃసర్వేయుక్తాఃసర్వసమృద్ధిభిః ॥ ౩౮ ॥ స్వర్లోకాదధికంరమ్యంన
హిబ్రహ్మాండగోలకే । సర్వేయతంతేస్వర్గాయతపోదానవ్రతాదిభిః ॥
౩౯ ॥ స్వర్లోకాదపిరమ్యాణిపాతాలానీతినారదః । ప్రాహస్వర్గన

దాంమధ్యేపాతాలేభ్యః సమాగతః ॥ ౪౦ ॥ ఆహ్లాదకారిణః శుభ్రామ
ణయోయత్రసుప్రభాః । నాగాంగాభరణప్రోతాః పాతాలం కేనతత్సమం
॥ ౪౧ ॥ దైత్యదానవకన్యాభిరితశ్చేతశ్చశోభితే । పాతాలేకస్యనప్రీతిర్వి
ముక్తస్యాపిజాయతే ॥ ౪౨ ॥ దివార్కరశ్మయస్తత్రప్రభాంతన్వంతినా
తపం । శశినశ్చనశీతాయనిశిద్యోతాయకేవలం ॥ ౪౩ ॥ యత్రనజ్ఞాయ
తేకాలోగతోపిదనుజాదిభిః । వనానినద్యోరమ్యాణిసదంభాంసిసరాంసి
చ ॥ ౪౪ ॥ కలాః పుంస్కోకిలాలాపాః సుచేలానిశుచీనిచ । భూషణాన్య
తిరమ్యాణిగంధాద్యమనులేపనం ॥ ౪౫ ॥ వీణావేణుమృదంగాదినిస్వనా
శ్శ్రుతిహారిణః । హాటకేశంమహాలింగంయత్రవైసర్వకామదం ॥ ౪౬ ॥
తాన్యన్యానిరమ్యాణిభోగయోగ్యానిదానవైః । దైత్యోరగైశ్చభుజ్య
తేపాతాలాంతరగోచరైః ॥ ౪౭ ॥ పాతాలేభ్యోపివైరమ్యంద్విజవర్షశై
లావృతం । రత్నసానుంసమాశ్రిత్యపరితఃపరిసంస్థితం ॥ ౪౮ ॥ సదాసుకృ
తినోయత్రసర్వభోగభుజోద్విజ । నవయౌవనసంపన్నానిత్యంయత్రమృ
దృశః ॥ ౪౯ ॥ భోగభూమిరియంప్రోక్తాశ్రేయోవినిమయార్జితా । భు
జ్యతేత్వద్విధైర్లోకైస్తీర్థాభిత్యక్తదేహకైః ॥ ౫౦ ॥ అక్లీబభాషి
శ్చాపిపుత్రక్షేత్రాద్యహీనకైః । పరోపకారసంక్షీణసుఖాయుర్ధనస
చ్చయైః ॥ ౫౧ ॥ సంతిద్వీపాహ్యనేకావైపారావారాంతరస్థితాః । జం
బూద్వీపసమోద్వీపోనక్వాపిజగతీతలే ॥ ౫౨ ॥ తత్రాపినవవర్షాణిభా
రతంతత్రచోత్తమం । కర్మభూమిరియంప్రోక్తాదేవానామపిదుర్లభా ॥
౫౩ ॥ అష్టౌకింపురుషాదీనిదేవభోగ్యానితానితు । తేషుస్వర్గాత్సమా
త్యరమంతేత్రిదివౌకసః ॥ ౫౪ ॥ యోజనానాంసహస్రాణినవవిస్తారతస్త్రి
దం । భారతంప్రథమంవర్షంమేరోర్దక్షిణతఃస్థితం ॥ ౫౫ ॥ తతో
హిమవద్వింధ్యాద్రేరంతరంపుణ్యదంపరం । గంగాయమునయోర్మ
ధ్యాంతర్వేదీభువఃపరాః ॥ ౫౬ ॥ కురుక్షేత్రంహిసర్వేషాంక్షేత్రాణా
ధికంతతః । తతోపినైమిషారణ్యంస్వర్గసాధనముత్తమం ॥ ౫౭ ॥

మిషారణ్యతోఽపిహి సర్వస్మిన్ క్షితిమండలే । సర్వేభ్యోఽపిహి తీర్థేభ్యస్తీ
ర్థరాజోవిశిష్యతే ॥ ౫౮ ॥ స్వర్గదో మోక్షదశ్చైవ సర్వకామఫలప్ర
దః । ప్రయాగస్తన్మహాక్షేత్రం తీర్థరాజ ఇతి స్మృతః ॥ ౫౯ ॥ యాగాః
సర్వే మయా పూర్వం తులయా విధృతా ద్విజ । తచ్చ తీర్థవరం రమ్యం కా
మికం కామపూరణాత్ ॥ ౬౦ ॥ దృష్ట్వా ప్రకృష్టం యాగేభ్యః పుష్టేభ్యో ద
క్షిణాదిభిః । ప్రయాగమితి తన్నామ కృతం హరిహరాదిభిః ॥ ౬౧ ॥ నామ
మాత్రస్మృతేర్యస్య ప్రయాగస్య త్రికాలతః । స్మర్తుః శరీరే నో జాతు పాపం
వసతి కుత్రచిత్ ॥ ౬౨ ॥ సంతి తీర్థాన్యనేకాని పాపత్రాణకరాణి చ । నశ
క్తాన్యధికం దాతుం కృతైనః పరిశుద్ధితః ॥ ౬౩ ॥ జన్మాంతరేష్వసంఖ్యేషు యః
కృతః పాపసంచయః । దుష్ప్రాణోద్యోహి నితరాం ప్రాత్రైర్దానైస్తపోజ
పైః ॥ ౬౪ ॥ స తీర్థరాజగమనోద్యతస్య శుభజన్మనః । అంగేష్వేవ తే
త్యంతం దుర్మోవాతహతో యథా ॥ ౬౫ ॥ తతః క్రాంతార్ధమార్గస్య
ప్రయాగదృఢచేతసః । పుంసః శరీరాన్నిర్యాతుమపేక్షే తపదాంతరం ॥ ౬౬ ॥
భాగ్యాన్నేత్రాతిథీభూతే తీర్థరాజే మహాత్మనః । పలాయతే ద్రుతతరం
తమః సూర్యోదయే యథా ॥ ౬౭ ॥ సప్తధాతుమయీభూత తన్వా పాపాని
యాని వై । కేశేషు తాని తిష్ఠంతి వపనాద్యాంతి తాన్యపి ॥ ౬౮ ॥ ఏవం ని
ష్కలుషీభూయ తతః స్నాయాత్సితాసితే । యం యం కామమభిధ్యాయ
త్తం తమాప్నోతి నాన్యథా ॥ ౬౯ ॥ పుణ్యరాశిం చ విపులం పుణ్యాన్ భోగా
న్యథేప్సితాన్ । స్వర్గం ప్రాప్నోతి తత్పుణ్యాన్నిష్కామో మోక్షమాప్ను
యాత్ ॥ ౭౦ ॥ స్నాయాద్యోఽభిలషన్మోక్షం కామానన్యాన్విహాయ చ । సో
పి మోక్షమవాప్నోతి కామదాత్తీర్థరాజతః ॥ ౭౧ ॥ తీర్థరాజం పరిత్య
జ్య యోఽన్యస్మాత్కామమిచ్ఛతి । భారతాఖ్యే మహావర్షే స కామం నా
ప్నుయాత్స్ఫుటం ॥ ౭౨ ॥ సత్యలోకే ప్రయాగే చ నాంతరం వేద్మ్యహం ద్విజ
తత్ర యే శుభకర్మాణస్తే మల్లోకనివాసినః ॥ ౭౩ ॥ తీర్థాభిలాషిభిర్మ
ర్త్యైర్నసేవ్యం తీర్థాంతరం నహి । అన్యత్ర భూమివలయే తీర్థరాజాత్ప్ర

యాగతః ॥ ౭౪ ॥ యథాంతరంద్విజశ్రేష్ఠభూపేత్వీతరసేవకే । దృష్టం
తమాత్రంకథితంప్రయాగేతరతీర్థయోః ॥ ౭౫ ॥ యథాకథంచి త్తీర్థే
స్మిన్ప్రాణత్యాగంకరోతియః । తస్యాత్మఘాతదోషోనపాప్నుయాదీప్సి
తాన్యపి ॥ ౭౬ ॥ యస్యభాగ్యవతశ్చాత్రతిష్ఠంత్యస్థీన్యపిద్విజ । నతస్యదుః
ఖలేశోపిక్వాపిజన్మనిజాయతే ॥ ౭౭ ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాంప్రాయ
శ్చిత్తంచికీర్షుణా । ప్రయాగంవిధివత్సేవ్యంద్విజవాక్యాన్నసంశయః ।
౭౮ ॥ కింబహూక్తేనవిప్రేంద్రమహోదయమభీప్సునా । సేవ్యంసితాసితం
తీర్థంప్రకృష్టంజగతీతలే ॥ ౭౯ ॥ ప్రయాగతోపితీర్థాశాత్సర్వేషుభ
వనేష్వపి । అనాయాసేనవైముక్తిఃకాశ్యాందేహావసానతః ॥ ౮౦ ॥ ప్ర
యాగాదపివైరమ్యమవిముక్తంనసంశయః। యత్రవిశ్వేశ్వరఃసాక్షాత్స్వ
యంసమధితిష్ఠతి ॥౮౧ ॥ అవిముక్తాన్మహాక్షేత్రాద్విశ్వేశసమధిష్ఠితాత్।
నచకించిత్క్వచిద్రమ్యమిహబ్రహ్మాండగోలకే ॥ ౮౨ ॥ అవిముక్తమిదం
క్షేత్రమపిబ్రహ్మాండమధ్యగం । బ్రహ్మాండమధ్యనభవేత్పంచక్రోశప్రమా
ణతః ॥ ౮౩ ॥ యథాయథాహివర్ధేతజలమేకార్ణవస్యచ । తథాత
థోన్నమేదీశస్తత్క్షేత్రంప్రలయాదపి ॥ ౮౪ ॥ క్షేత్రమేతత్త్రిశూలాగ్రే
శూలినస్తిష్ఠతిద్విజ । అంతరిక్షేనభూమిష్ఠంనేక్షంతేమూఢబుద్ధయః ।
౮౫ ॥ సదాకృతయుగంచాత్రమహాపర్వాసదాత్రవై । నగ్రహాస్తోదయకృ
తోదోషోవిశ్వేశ్వరాశ్రమే ॥ ౮౬ ॥ సదాసౌమ్యాయనంతత్రసదాతత్ర
మహోదయః । సదైవమంగలంతత్రయత్రవిశ్వేశ్వరస్థితిః ॥ ౮౭ ॥ య
థాభూమితలేవిప్రపుర్యఃసంతిసహస్రశః । తథాకాశీనమంతవ్యాకాశీ
లోకోత్తరాత్వియం ॥ ౮౮ ॥ మయాసృష్టానివిప్రేంద్రభువనానిచతుర్ద
శ । అస్యాఃపుర్యావినిర్మాతాస్వయంవిశ్వేశ్వరఃప్రభుః ॥ ౮౯ ॥ పురాయ
మస్తపస్తప్త్వాబహుకాలంసుదుష్కరం। త్రైలోక్యాధికృతింప్రాప్తస్త్య
క్త్వావారాణసీంపురీం ॥ ౯౦ ॥ చరాచరస్యసర్వస్యయానికర్మాణిశ
నివై । గోచరేచిత్రగుప్తస్యకాశీవాసికృతాద్యతే ॥ ౯౧ ॥ ప్రవేశోయమ

దూతానాంనకదాచిద్ద్విజోత్తమ । మధ్యేకాశీపురీంక్వాపిరక్షిణస్తత్రత
ద్గణాః ॥ ౯౨ ॥ స్వయంనియంతావిశ్వేశస్తత్రకాశ్యాంతనుత్యజాం । త
త్రాపికృతపాపానాంనియంతాకాలభైరవః ॥౯౩ ॥ తత్రాపపంనకర్తవ్యం
దారుణారుద్రయాతనా । అహోరుద్రపిశాచత్వంనరకేభ్యోపిదుఃసహం ॥
౯౪ ॥ పాపమేవహికర్తవ్యంమతిరస్తియదీదృశీ । సుఖేనాన్యత్రకర్తవ్యం
మహీహ్యస్తిమహీయసీ ॥ ౯౫ ॥ అపికామాతురోజంతురేకాంరక్షతి
మాతరం । అపిపాపకృతాకాశీరక్ష్యామోక్షార్థినైకికా ॥ ౯౬ ॥ ప
రాపవాదశీలేనపరదారాభిలాషిణా । తేనకాశీనసంసేవ్యాక్వకాశీనిరయః
క్వసః ॥ ౯౭ ॥ అభిలష్యంతియేనిత్యంధనంచాత్రప్రతిగ్రహైః । పరస్వం
కపటైర్వాపికాశీసేవ్యానతైర్నరైః ॥ ౯౮ ॥ పరపీడాకరంకర్మకాశ్యాం
నిత్యంవివర్జయేత్ । తదేవచేత్కిమత్రస్యాత్కాశీవాసోదురాత్మనాం ॥
౯౯ ॥ త్యక్త్వావైవిశ్వేశ్వరీంభక్తింయేన్యదేవపరాయణాః । సర్వథాతై
ర్నవస్తవ్యారాజధానీపినాకినః ॥ ౧౦౦ ॥ అర్థార్థినస్తుయేవిప్రయేచ
కామార్థినోనరాః । అవిముక్తంనతైఃసేవ్యంమోక్షక్షేత్రమిదంయతః ॥
౧ ॥ శివనిందాపరాయేచవేదనిందాపరాశ్చయే । వేదాచారప్రతీపాయే
సేవ్యావారాణసీనతైః ॥ ౨ ॥ పరద్రోహధియోయేచపరేర్ష్యాకారిణ
శ్చయే । పరోపతాపినోయేవైతేషాంకాశీనసిద్ధయె ॥౩ ॥ మనసాపినయే
కాశీమభినందంతిదుర్ధియః । తేషాంనిర్వాణవార్తాపిదూరేదుర్వృత్తచే
తసాం ॥ ౪ ॥ జ్ఞానేననవినామోక్షఃక్వచిదస్తీహభూతలే। తద్జ్ఞానంనప్రా
తైర్లభ్యమపిచాంద్రాయణాదిభిః ॥ ౫ ॥ తులాపురుషముఖ్యైశ్చదా
నైశ్చశ్రద్ధయాన్వితైః । దేశేకాలేచవిధినాపాత్రేభ్యఃప్రతిపాదితైః ॥ ౬॥
నయమైర్బ్రహ్మచర్యాద్యైర్నియమైర్నార్చనాదిభిః । శరీరశోషణైర
గ్రైర్నతపోభిర్ద్విజోత్తమ ॥ ౭ ॥ నమహామంత్రజప్యైశ్చగురుభిఃప్రతి
పాదితైః । నస్వాధ్యాయైర్యథోక్తైశ్చనాగ్నిశుశ్రూషణైఃపరైః ॥ ౮ ॥
నసేవయాగురూణాంచనశాస్త్రైర్దేవతార్చనైః । ననానాతీర్థయా

తాభిజ్ఞానంసమధిగమ్యతే ॥ ౯ ॥ నయోగేనవినాజ్ఞానంయోగ స్తత్త్వా
ర్థశీలనం। గురూపదిష్టమార్గేణసదాభ్యాసవశేనచ ॥ ౧౧౦ ॥ తస్యాం
తరాయాబహవఃసుదూరశ్రవణాదయః । అతోనప్రాప్యతేజ్ఞానంయో
గాదేకేనజన్మనా ॥౧౧॥ వినాతపోజపధ్యైశ్చవినాయోగేనసువ్రత । ని
శ్రేయోలభ్యతేకాశ్యామిహైకేనైవజన్మనా ॥ ౧౨ ॥ త్వయాశుద్ధధియా
కాశ్యాంయచ్ఛ్రేయఃసముపార్జితం । తచ్ఛ్రేయసోప్యుదర్కస్తేనహా
న్యస్తిద్విజోత్తమ ॥ ౧౩ ॥ ఉక్త్వేతివిరరామాజఃశృణ్వతోర్గణయో స్త
యోః । సోపిప్రముదితశ్చాభూచ్ఛివశర్మామహామనాః ॥ ౧౧౪ ॥ ఇతి శ్రీ
స్కందపురాణె కాశీఖండే బ్రహ్మకృత-కాశీప్రశంసా నామద్వావింశతిత
మోఽధ్యాయః ॥ ౨౨ ॥ ... ...

శివశర్మోవాచ ॥ సత్యలోకేశ్వరవిధేసర్వేషాంప్రపితామహ । కించిద్వి
జ్ఞప్తుకామోస్మినభయాద్వక్తుముత్సహే ॥ ౧ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ య
త్త్వంప్రష్టుమనావిప్రజ్ఞాతంతేతన్మనోగతం । పిపృచ్ఛిషు స్త్వంనిర్వాణం
గణౌతత్కథయిష్యతః ॥ ౨ ॥ నైతయోర్విష్ణుగణయోరగోచరమిహా
స్తిహి । సర్వమేతౌవిజానీతోయత్కించిద్బ్రహ్మగోలకే ॥ ౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా
సత్కృతాస్తేనైబ్రహ్మణాభగవద్గణాః । ప్రణమ్యలోకకర్తారంతేఽపిహృ
ష్టాఃప్రతస్థిరే ॥ ౪ ॥ పునఃస్వయానమారుహ్యవైకుంఠమభితోయయుః ।
గచ్ఛతాపిపునస్తత్రద్విజేనాపృచ్ఛితౌగణౌ ॥ ౫ ॥ శివశర్మోవాచ ॥ కియ
ద్దూరంవయంప్రాప్తాగంతవ్యంచకియత్పునః । పృచ్ఛామ్యన్యచ్చవాంశ
ఙ్కాబ్రూతంప్రీత్యాతదప్యహో ॥ ౬ ॥ కాంచ్యవంతీద్వారవతీకాశ్యయో
ధ్యాచపంచమీ । మాయాపురీచమథురాపుర్యఃసప్తవిముక్తిదాః ॥ ౭ ॥
విహాయషట్పురీశ్చాన్యాఃకాశ్యామేవప్రతిష్ఠితా । ముక్తిర్విశ్వసృజా
త్కింమమముక్తిర్నసంప్రతి ॥ ౮ ॥ ఇతిసర్వంమమపురఃప్రసాదాద్వక్తు
మర్హతం । ఇతితద్వాక్యమాకర్ణ్యగణావూచతురాదరాత్ ॥ ౯ ॥

గణావూచతుః ॥ యథార్థేనకథయావస్తేయత్పృష్టంభవతానఘ । వి
ష్ణుప్రసాదాజ్జానీవోభూతంభావిభవత్తథా॥౧౦॥విప్రావభాసతేయావత్కి
రణైఃపుష్పవంతయోః । తావతీభూస్సముద్దిష్టా ససముద్రాద్రికాననా ॥
౧౧ ॥ వియచ్చతావదుపరివిస్తారపరిమండలం । యోజనానాంచనియు
తేభూమేర్భానుర్వ్యవస్థితః ॥ ౧౨ ॥ భానోఃసకాశాదుపరిలక్షేలక్ష్యఃసు
ధాకరః । నక్షత్రమండలంసోమాల్లక్షయోజనముచ్ఛ్రితం ॥ ౧౩ ॥ ఉడు
మండలతఃసౌమ్యఉపరిష్టాద్ద్విలక్షతః। ద్విలక్షేతుబుధాచ్ఛుక్రశ్శుక్రాద్భౌ
మోద్విలక్షకే ॥౧౪ ॥ మాహేయాదుపరిష్టాచ్చసురేభ్యోనియుతద్వయే।
ద్విలక్షయోజనోత్సేధఃసౌరిర్దేవపురోహితాత్ ॥ ౧౫ ॥ దశాయుతస
ముచ్ఛ్రాయంసౌరేఃసప్తర్షిమండలం । సప్తర్షిభ్యఃసహస్రాణాంశ
తాదూర్ధ్వంధ్రువఃస్థితః ॥ ౧౬ ॥ పాదగమ్యంహియత్కించిద్వస్త్వస్తి
ధరణీతలే । తద్భూలోకఇతిఖ్యాతఃసాబ్ధిద్వీపాద్రికాననం ॥ ౧౭ ॥ భూ
లోకాచ్చభువర్లోకోబ్రధ్నావధిరుదాహృతః । ఆదిత్యాద్ధ్రువంవి
ప్రస్వర్లోకఇతిగీయతే ॥ ౧౮ ॥ మహర్లోకఃస్థితేరూర్ధ్వమేకకోటి
ప్రమాణతః । కోటిద్వయేతుసంఖ్యాతోజనోభూలోకతోజనైః ॥౧౯॥
చతుష్కోటిప్రమాణస్తుతపోలోకోస్తిభూతలాత్ । ఉపరిష్టాత్తతేరష్ట
కోటయఃసత్యమీరితం ॥ ౨౦ ॥ సత్యాదుపరివైకుంఠోయోజనానాంప్ర
మాణతః । భూలోకాత్పరిసంఖ్యాతఃకోటిషోడశసమ్మితః ॥౨౧॥ య
త్రాస్తేశ్రీపతిఃసాక్షాత్సర్వేషామభయప్రదః । తతస్తుషోడశగుణఃకైలా
సోఽస్తిశివాలయః ॥ ౨౨ ॥ పార్వత్యాసహితఃశంభుర్గణాస్స్కందసం
దిభిః । యత్రతిష్ఠతివిశ్వేశఃసకలఃసపరఃస్మృతః ॥ ౨౩ ॥ తస్యదేవస్యశై
లోయంస్వలీలామూర్తిధారిణః । సవిశ్వేశఇతిఖ్యాతస్తస్యాజ్ఞాకృదిదంజ
గత్ ॥ ౨౪ ॥ సర్వేషాంశాసకశ్చాసౌతస్యశాస్తానచాపరః । స్వయంస్సృజ
తిభూతానిస్వయంపాతితథాత్తిచ ॥ ౨౫ ॥ సర్వజ్ఞఏకఃసహోత్రఃస్వేచ్ఛా
ధీనసచేష్టితః । తస్యప్రవర్తకఃకోపినహినైవనివర్తకః ॥ ౨౬ ॥ అమూ

ర్తంయత్పరంబ్రహ్మసమూర్తంశ్రుతిచోదితం । సర్వవ్యాపిసదానిత్యం
సత్యంద్వైతవివర్జితం ॥ ౨౭ ॥ సర్వేభ్యఃకారణేభ్యశ్చపరాత్పరతరంప
రం । ఆనందంబ్రహ్మణోరూపంశ్రుతయోయత్ప్రచక్షతే ॥ ౨౮ ॥ సంవి
దంతేనయంవేదావిష్ణుర్వేదనవైవిధిః । యతోవాచోనివర్తంతేహ్యప్రా
ప్యమనసాసహ ॥ ౨౯ ॥ స్వయంవేద్యఃపరంజ్యోతిఃసర్వస్యహృదిసంస్థితః ॥
యోగిగమ్యస్త్వనాఖ్యేయోయఃప్రమాణైకగోచరః ॥ ౩౦ ॥ నానారూ
పోప్యరూపోయఃసర్వగోపినగోచరః । అనంతోప్యంతకవపుఃసర్వవిత్క
ర్మవర్జితః ॥ ౩౧ ॥ తస్యేదమైశ్వరంరూపంఖండచంద్రావతంసకం ।
తమాలశ్యామలగలంస్ఫురద్భాలవిలోచనం ॥ ౩౨ ॥ లసద్వామార్ధనా
రీకంకృతశేషశుభాంగదం । గంగాతరంగసత్సంగసదాధౌతజటాతటం ।
౩౩ ॥ స్మరాంగజరజఃపుంజపూజితావయవోజ్జ్వలం । విచిత్రగాత్రవిధృతమ
హావ్యాలవిభూషణం ॥ ౩౪ ॥ మహోక్షస్యందనగమంవిరుతాజగవాయు
ధం । గజాజినోత్తరాసంగందశార్ధవదనంశుభం ॥ ౩౫ ॥ ఉత్త్రాసితమ
హామృత్యుమహాబలగణావృతం । శరణార్థికృతత్రాణంనతనిర్వాణకా
రణం । మనోరథపథాతీతంవరదానపరాయణం ॥ ౩౬ ॥ తస్యతత్త్వ
రూపస్యరూపాతీతస్యభోద్విజ । పరావరేరుద్రరూపేసర్వంవ్యాప్యావతిష్ఠతః ॥
౩౭ ॥ నిరాకారోపిసాకారఃశివఏవహికారణం । ముక్తయేభుక్తయేవాపి
నశివాన్మోక్షదోపరః ॥ ౩౮ ॥ యథాతేనాఖిలంహ్యేతత్పార్వతీపతినాత్మ
తం । ఇదంచరాచరంసర్వందృశ్యాదృశ్యమరూపిణా ॥ ౩౯ ॥ తథామృ
డానీకాంతేనవిష్ణుసాదఖిలంజగత్ । విధాయక్రీడ్యతేవిప్రనిత్యంస్వచ్ఛంద
లీలయా ॥ ౪౦ ॥ యథాశివస్తథావిష్ణుర్యథావిష్ణుస్తథాశివః । అంతరం
శివవిష్ణ్వోశ్చమనాగపినవిద్యతే ॥ ౪౧ ॥ ఆహూయపూర్వంబ్రహ్మాదీన్
సమస్తాన్దేవతాగణాన్ । విద్యాధరోరగాదీంశ్చసిద్ధగంధర్వచారణాన్ ।
౪౨ ॥ నిజసింహాసనసమంకృత్వాసింహాసనంశుభం । ఉపవేశ్యహరింతత్ర
చ్ఛత్రంకృత్వామనోహరం ॥ ౪౩ ॥ శ్లక్ష్ణంకోటిశలాకంచవిశ్వకర్మ

నిర్మితం । పాండురంరత్నదండంచస్థూలముక్తావలంబితం ॥ ౪౪ ॥ కల
శేనవిచిత్రేణహ్యుపరిష్టాద్విరాజితం । సహస్రయోజనాయామంసర్వర
త్నమయంశుభం ॥ ౪౫ ॥ పట్టసూత్రమయైరమ్యైశ్చామరైశ్చపరిష్కృ
తం । రాజాభిషేకయోగ్యైశ్చద్రవ్యైఃసర్వౌషధాదిభిః ॥ ౪౬ ॥ ప్రత్య
క్షతీర్థపాథోభిఃపంచకుంభైర్మనోహరైః । సిద్ధార్థాక్షతదూర్వాభి
ర్మంత్రైస్స్వయముపస్థితైః ॥ ౪౭ ॥ దేవానాంచతథర్షీణాంసిద్ధానాం
ఫణినామపి । ఆసీయమంగలకరాఃకన్యాఃషోడశషోడశ ॥ ౪౮ ॥ వీణామృదం
గాబ్రభేరీమరుడిండిమఝర్ఝరైః । అన్యైఃకాంస్యతాలాద్యైర్వాద్యైర్ల
లితగాయనైః ॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మఘోషమహారావైరాపూరితనభోంగణే । శుభ
తిథౌశుభేలగ్నే తారాచంద్రబలాన్వితే ॥ ౫౦ ॥ ఆబద్ధముకుటంరమ్యంకృతకౌ
తుకమంగలం । మృడానీకృతశృంగారఃసుశ్రియానుశ్రియాయుతం ॥ ౫౧ ॥
అభిషిచ్యమహేశేనస్వయంబ్రహ్మాండమండపే । దత్తంసమస్తమైశ్వర్యం
యన్నిజంనాన్యగామిచ ॥ ౫౨ ॥ తతస్తుష్టావదేవేశఃప్రమథైఃసహశార్ఙ్గి
ణం । బ్రహ్మాణంలోకకర్తారమువాచవచస్త్విదం ॥ ౫౩ ॥ మమవంద్య
స్త్వయంవిష్ణుఃప్రణమత్వమముంహరిం । ఇత్యుక్త్వాథస్వయంరుద్రోననా
మగరుడధ్వజం ॥ ౫౪ ॥ తతోగణేశ్వరైస్సర్వైర్బ్రహ్మణాచమరుద్గణైః ।
యోగిభిఃసనకాద్యైశ్చసిద్ధైర్దేవర్షిభిస్తథా ॥ ౫౫ ॥ విద్యాధరైస్స
గంధర్వైర్యక్షరక్షోప్సరోగణైః । గుహ్యకైశ్చారణైర్యాతైశ్శేషవాసుకి
తక్షకైః ॥ ౫౬ ॥ పతత్రిభిఃకిన్నరైశ్చసర్వైఃస్థావరజంగమైః । తతోజయ
జయేత్యుక్త్వానమోస్త్వితినమోస్త్వితి ॥ ౫౭ ॥ తతోహరిర్మహేశే
నసంసదిద్యుసదాంతదా । ఏతైర్మహార్హైరమ్యైశ్చానర్చపరమార్చి
షా ॥ ౫౮ ॥ త్వంకర్తాసర్వభూతానాంపాతాహర్తాత్వమేవచ । త్వమేవ
జగతాంపూజ్యస్త్వమేవజగదీశ్వరః ॥ ౫౯ ॥ దాతాధర్మార్థకామా
నాంశాస్తాదుర్నయకారిణాం । అజేయస్త్వంచసంగ్రామేమమాపిహిభ
విష్యసి ॥ ౬౦ ॥ ఇచ్ఛాశక్తిఃక్రియాశక్తిర్జ్ఞానశక్తిస్తథోత్తమా । శక్తి

త్రయమిదంవిష్ణోగృహాణపాపితంమయా ॥౬౧॥ త్వద్ద్వేష్టారోహతేను నంమయాశాస్త్యాః ప్రయత్నతః । త్వద్భక్తానాంచ యాస్విష్ణోదేయంనిర్వా ణముత్తమం ॥౬౨॥ మాయాంచాపిగృహాణేమాందుష్ప్రణోద్యాః సురాసురైః । యయాసంమోహితంవిశ్వమకించిద్ జ్ఞంభవిష్యతి ॥౬౩॥ హామబాహూర్మదీయస్త్వందక్షిణోసాపితామహ.। అస్యాపిహివిధాతాజనితాపిభవిష్యసి ॥౬౪॥ వైకుంఠైశ్వర్యమాసాద్యహరేరిత్థంహరః స్వయం । కైలాసేప్రమథైఃసార్ధంస్వైరంక్రీడత్యుమాపతిః ॥౬౫॥ తదాప్రభృతిదేవోసౌశార్ఙ్గధన్వాగదాధరః । త్రైలోక్యమఖిలంశాస్తి దానవాంతకరోహరిః ॥౬౬॥ ఇతితేకథితాః ప్రలోకానాంచపరిస్థితిః ఇదానీంకథయిష్యావస్తవనిర్వాణకారణం ॥౬౭॥ ఇదంతుపరమాఖ్యా నంశృణుయాద్యఃసమాహితః । స్వలోకమభిగమ్యాథకాశ్యాంనిర్వా ణమాప్నుయాత్ ॥౬౮॥ యజ్ఞోత్సవేవివాహేచమంగలేష్వఖిలేష్వపి రాజ్యాభిషేకసమయేదేవస్థాపనకర్మణి ॥౬౯॥ సర్వాధికారదానేష నవవేశ్మప్రవేశనే । పఠితవ్యంప్రయత్నేనతత్కార్యపరిసిద్ధయే ॥౭౦॥ పుత్రార్థీలభతేపుత్రమధనోధనవాన్భవేత్ । వ్యాధితోముచ్యతేరోగా ద్బద్ధోముచ్యేతబంధనాత్ ॥౭౧॥ జప్యమేతత్ప్రయత్నేనసతతంమంగ ళార్థినా । అమంగలానాంశమనంహరనారాయణప్రియం ॥౭౨॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే చతుర్భుజాభిషేకో నామత్రయోవింశ తమోఽధ్యాయః ॥ ౨౩ ॥ ... ...

గణావూచతుః ॥ శివశర్మన్నుదర్కంతేకథయావోనిశామయ । అ మత్రవైష్ణవేలోకేభుక్త్వాభోగాననుపమాన్ ॥౧॥ బ్రహ్మణోవత్సర పూర్ణంరమమాణోప్సరోగణైః । సుతీర్థమరణోపాత్తపుణ్యాశేషే ణైపునః ॥౨॥ భవిష్యసిమహీపాలోనగరేనందివర్ధనే । రాజ్యంచ ప్యాసపత్నంచసమృద్ధబలవాహనం ॥౩॥ కృష్టిభిర్హృష్టపుష్టైశ్చభవ

హాటకభూషణైః । సంజుష్టమిష్టాపూర్తానాంధర్మాణాంనిత్యకర్తృభిః ॥
౪ ॥ సదాసంపన్నసస్యంచసూర్వరక్షేత్రసంకులం । సుదేశంసుప్రజంసు
స్థంసుతృణంబహుగోధనం ॥ ౫ ॥ దేవతాయతనానాంచరాజిభిఃపరిరాజి
తం । సుయూపాయత్రవైగ్రామాఃసువిత్తర్ధివిరాజితాః ॥ ౬ ॥ సుపు
ష్పకృత్రిమోద్యానాఃసదాఫలపాదపాః । సపద్మినీకకాసారాయత్రరా
జంతిభూమయః ॥ ౭ ॥ సదంభానిమ్నగారాజిర్నయత్రజనతాక్వచిత్ ।
కులాన్యేవకులీనానినచాన్యాయధనానిచ ॥ ౮ ॥ విభ్రమోయత్రనారీషు
నవిద్వత్సుచకర్హిచిత్ । నద్యఃకుటిలగామిన్యోనయత్రవిషయేప్రజాః ॥
౯ ॥ తమోయుక్తాఃక్షపాయత్రబహులేషునమానవాః । రజోయుజస్త్రి
యోయత్రనధర్మేబహులానరాః ॥ ౧౦ ॥ ధనైరనంధోయత్రాస్తిమ
నోనైవచభోజనం । అనయఃస్యందనంయత్రనచవైరాజపూరుషః ॥ ౧౧ ॥
దండఃపరశుకుద్దాలవాలవ్యజనరాజిషు । ఆతపత్రేషునాన్యత్రక్వచిత్క్రో
ధాపశాసజః ॥ ౧౨ ॥ అన్యత్రాక్షికవృందేభ్యఃక్వచిన్నపరిదేవనం । అక్షి
కాఏవదృశ్యంతేయత్రపాశకపాణయః ॥ ౧౩ ॥ జాడ్యవార్తాజలేష్వేవ
స్త్రీమధ్యాఏవదుర్బలాః । కఠోరహృదయాయత్రసీమంతిన్యోనమాన
వాః ॥ ౧౪ ॥ ఔషధేష్వేవయత్రాస్తికుష్ఠయోగోనమానవే । వేధో
వ్యంతఃసురత్నేషుశూలంమూర్తికరేషువై ॥ ౧౫ ॥ కంపఃసాత్త్వికభా
వోత్థోనభయాత్కాపికస్యచిత్ । సంజ్వరఃకామజోయత్రదారిద్ర్యం
కలుషస్యచ ॥ ౧౬ ॥ దుర్లభత్వంసదాకస్యనుకృతేనచవస్తునః । ఇభా
ఏవప్రమత్తావైయుద్ధంవీచ్యోర్జలాశయే ॥ ౧౭ ॥ దానహానిర్గజేష్వే
వదుర్గమేష్వేవహికంటకాః । జనేష్వేవవిహారాహీనకస్యచిదురఃస్థలీ ॥ ౧౮ ॥
బాణేషుగుణవిశ్లేషోబంధోక్తిఃపుస్తకేదృఢా । స్నేహత్యాగఃసదైవాస్తి
యత్రపాశుపతేజనే ॥ ౧౯ ॥ దండవార్తాసదాయత్రకృతసంన్యాసకర్మ
ణాం । మార్గణాశ్చాపకేష్వేవభిక్షుకాబ్రహ్మచారిణః ॥ ౨౦ ॥ యత్రక్ష
పణకాఏవస్పృశ్యంతేమలధారిణః । హిమోమధువ్రతాఏవయత్రచంచ

లవృత్తయః ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యాదిగుణవద్దేశేత్వయిరాజ్యంప్రశాసతి । ధా
ణరాజనమర్జ్ఞశౌండీర్యగుణశాలిని ॥ ౨౨ ॥ సౌభాగ్యభాజిమాపాధ్యే
ర్యాదార్యగుణాన్వితే । సీమంతినీనాంరమ్యాణాంలావణ్యార్జితసు
యాం ॥ ౨౩ ॥ రాజ్ఞీనామయుతంభావికుమారాణాంశతత్రయం । దృ
శాలఇతిఖ్యాతఉగ్రఃపరపురంజయః ॥ ౨౪ ॥ విజితానేకసమరశ్రీసంతర్పిత
మార్గణః । అనేకగుణసంపూర్ణఃపూర్ణచంద్రనిభద్యుతిః ॥ ౨౫ ॥ స
తావభృత్కిన్నమూర్ధజక్షితిపర్షభః । ప్రజాపాలనసంపన్నఃతో
ణితభూసురః ॥ ౨౬ ॥ పదారవిందంగోవిందంహృదిధ్యాయన్నతంద్రి
వాసుదేవకథాలాపపరిక్షిప్తదినక్షపః ॥ ౨౭ ॥ కదాచిదుపవిష్టఃసన్మ
రాజసభంద్విజ। దూరాత్కార్పటికైర్దృష్టోవారాణస్యాఃసమాగతై
౨౮ ॥ త్వత్కార్మభావిసద్భృశైస్తదాత్వమభినందితః । తైఃసర్వైరాజా
దూలస్యాశీర్వాదైరనేకశః ॥ ౨౯ ॥ శ్రీమద్విశ్వేశ్వరోదేవోవిశ్వేషా
జగతాంగురుః । కాశీనాథస్తుతేకుర్యాత్కామతేరపవర్జనం ॥ ౩౦
నైఃశ్రేయసీంచసంప్రాప్తింయోదేయాత్స్మరణాదపి । కాశీనాథఃసకే
శ్యాత్ జ్ఞానంమలవివర్జితం ॥ ౩౧ ॥ యేనపుణ్యేనతేప్రాప్తంరాజ్యం
జ్యమకంటకం । తత్పుణ్యాశేషతోభూయాద్విశ్వనాథేమతిస్తవ ॥ ౩౨
యస్యప్రసాదాత్సులభమాయుఃపుత్రాంబరాంగనాః । సమృద్ధయః
మోక్షాసవిశ్వేశఃప్రసీదతు ॥ ౩౩ ॥ నామశ్రవణమాత్రేణయస్యవి
తుర్విభోః । మహాపాతకవిచ్ఛేదఃసవిశ్వేశోఽస్తుతేహృది ॥ ౩౪ ॥ త్వం
ద్ధకాలోభూపాలఃశ్రుత్వేత్యాశీఃపరంపరాం । స్మరిష్యసీదంవృత్తాంతం
ళకాంకవపుస్తదా ॥ ౩౫ ॥ ఆకారగోపనంకృత్వాతేభ్యోదత్వాసన
హు । సుముహూర్తేమనుప్రాప్యనుతేరాజ్యంవిధాయచ ॥ ౩౬
నంగలేఖయారాజ్యాతతఃకాశీంగమిష్యసి । దత్వాదానానిభూరీణిప్రీ
త్వార్థినోజనాః ॥ ౩౭ ॥ స్వనామ్నాతత్రసంస్థాప్యలింగంనిర్వాణ
ణం । ప్రాసాదంతత్రకృత్వోచ్చైస్తదగ్రేకూపముత్తమం ॥ ౩౮

యవిధివత్తత్రకలశారోపణాదికం । మణిమాణిక్యచాంపేయదుకూలే
భాశ్వగోధనం ॥ ౩౯ ॥ మహాధ్వజపతాకాశ్చఛత్రచామరదర్పణం । దే
వోపకరణంభూరివిశ్రాణ్యాశ్రమవర్జితః ॥ ౪౦ ॥ వ్రతోపవాసనియమైః
పరిక్షీణకలేబరః । మధ్యాహ్నేనిర్జనేతత్రదరిత్యస్యైకంతశోధనం ॥ ౪౧ ॥
అతివజీర్ణవపుషంపరిపింగజటాన్వితం । మూర్తిమంతమివప్రాంశుంధ
ర్మాంజనమనోహరం ॥ ౪౨ ॥ భారంశరీరయష్టేశ్చదృఢయష్ట్యాసమ
ర్ప్యచ । గర్భాగారాద్వినిష్క్రమ్యాభ్యాయాంతంరంగమండపే ॥ ౪౩ ॥
ఉపవిశ్యసమీపేతేప్రత్యుత్థైవమనుక్రమాత్ । కోసిత్వంకిమిహాసిత్వంద్వి
తీయఇవకస్త్వయం ॥ ౪౪ ॥ ప్రాసాదఃకారితఃకేనజానాస్యేవతతోవద ।
అస్యలింగస్యకింనామప్రయోజానేనవార్ధకాత్ ॥ ౪౫ ॥ పృష్టస్త్వమి
తితేనాథతదావృద్ధతపస్వినా। కథయిష్యస్యహంరాజావృద్ధకాలఇతిశ్రుతః
౪౬ ॥ దక్షిణాత్యఇహప్రాప్తస్త్వేతయాసహకాంతయా । ధ్యాయామి
లింగమేతచ్చప్రార్థయామినకించన ॥ ౪౭ ॥ ప్రాసాదస్యాస్యజటిలస్త్వయం
కారయితాశివః । విశేషతోఽస్యలింగస్యనామనోవేద్మినిశ్చితం ॥ ౪౮ ॥
ఇతిశ్రుత్వానరపతేర్వాక్యంప్రాహజటాధరః । సత్యముక్తంత్వయైకంహి
లింగనామనవేత్సియత్ ॥ ౪౯ ॥ పశ్యేయంత్వామహంనిత్యముపవిష్టంసు
నిశ్చలం । శ్రుతోభవిష్యతితవప్రాసాదోయేనకారితః ॥ ౫౦ ॥ షమాగ్రి
తత్సమాచక్ష్వయదిజానాసితత్త్వతః । ఆకర్ణ్యేతివచస్తస్యపునఃప్రాహ
భవానితి ॥ ౫౧ ॥ కర్తాకారయితాశంభుఃకిమతథ్యంబ్రవీమ్యహం । అథ
వాచింతయాకింమేతపస్విన్ననయావిభో ॥ ౫౨ ॥ ఇతిత్వయిస్థితేజోషంస
పునర్వృద్ధతాపసః । పిపాసురస్మిపానీయమానీయాశుప్రయచ్ఛమే ॥ ౫౩ ॥
ఇతితేనచసన్నస్త్వంవార్యానీయచభూపతిః । పాయయిష్యసితంవృద్ధం
తాపసంతత్క్షణాచ్చసః ॥ ౫౪ ॥ తదంబుపానతోభూయాత్సుపార్వణశశిప్ర
భః । తరుణోరూపసంపన్నఃకోశోన్ముక్తోరగోయథా ॥ ౫౫ ॥ జాతాశ్చ
ర్యేణభవతాపునరేవాభ్యభాషితః । కఃప్రభావోహిభగవన్నేషయేనభ

వాన్నృపః ॥ ౫౬ ॥ పరిత్యజ్యాత్రజరసంనవోభ్రాజసిసాంప్రతం । అస్మి
దవకాశ స్తేతతోబ్రూహితపోధన ॥ ౫౭ ॥ తపోధనఉవాచ ॥ వృద్ధకా
క్షితిపతేజానేత్వాంసుమహామతే । ఇమామపిచజానేఽహంతవపత్నీం
తివ్రతాం ॥ ౫౮ ॥ జన్మనోఽస్మాదియంరాజన్నాసీద్విప్రస్యకన్యకా । శు
జోర్వేదవపుషఃశుభాచారాశుభాననా ॥ ౫౯ ॥ తేనదత్తావివాహార్థం
నైధ్రువాయమహాత్మనే । సచకాలవశంప్రాప్తోనైధ్రువోప్రాప్తయౌ
నః ॥ ౬౦ ॥ వైధవ్యంపాలయంత్యేషామృతావంత్యాంశుభవ్రతా । తే
నపుణ్యేనసంజాతాపాండ్యస్యనృపతేఃసుతా ॥ ౬౧ ॥ పరిణీతాత్వయారా
జన్పతివ్రతరతాసదా । త్వయాసహేహసంప్రాప్తాముక్తింప్రాప్స్యత్యను
త్తమాం ॥ ౬౨ ॥ అయోధ్యాయాంమథావంత్యాంమథురాయామథా
వా । ద్వారవత్యాంచకాంచ్యాంవామాయాపుర్యామథోనృప ॥ ౬౩
అపిపాతకినోయేచకాలేననిధనంగతాః । తేహిస్వర్గాదిహాగత్యకాశ్యాం
మోక్షమవాప్నుయుః ॥ ౬౪ ॥ అవైమిత్వామపినృపద్విజోభూఃపూర్వ
న్మని । మాథురఃశివశర్మాఖ్యోమాయాపుర్యాంభవాన్మృతః ॥ ౬౫ ॥
తత్పుణ్యాత్ప్రాప్యవైకుంఠంభుక్త్వాభోగాన్మనోరమాన్ । తత్పుణ్య
షాత్క్షితిపోజాతస్త్వంనందివర్ధనే ॥ ౬౬ ॥ వృద్ధకాలావనీపాలత్రైవస
కృతేనచ । మోక్షక్షేత్రమిదంప్రాప్తోముక్తింప్రాప్స్యస్యనుత్తమాం॥౬౭
అన్యచ్ఛృణురాజేంద్రత్వయాయత్సముదీరితం । కర్తాకారయితాశం
భుఃప్రసాదస్యేతితత్స్ఫుటం ॥ ౬౮ ॥ సుకృతంనైవసతతమాఖ్యాతవ్యం
కదాచన । కృతంమయేతికథనాత్పుణ్యంక్షయతితత్క్షణాత్ ॥౬౯ ॥ తస్మా
త్సర్వప్రయత్నేనగోపనీయంనిధానవత్ । సుకృతంకీర్తనాద్వ్యర్థంభ
వేద్భస్మహుతంతథా ॥ ౭౦ ॥ నిశ్చితంవిశ్వనాథేనప్రేరితేనత్వయానఘ
కృతంహికృతకృత్యేనప్రసాదాదిహవేద్మ్యహం ॥౭౧॥ వృద్ధకాలేశ్వరః
నామలింగమేతన్మహీపతే । జానీహ్యనాదిసంసిద్ధంనిమిత్తంకింతువై
వా ॥ ౭౨ ॥ దర్శనాత్స్పర్శనాత్తస్యపూజనాచ్ఛ్రవణాన్నతేః ।

ద్ధకాలేశలింగస్యసర్వంప్రాప్నోతివాంఛితం ॥ ౭౩ ॥ కూపఃకాలోదకోనా
మజరావ్యాధివిఘాతకృత్ ।యదీయజలపానేనమాతుఃస్తన్యమపానవాన్ ॥
౭౪ ॥ కృతకూపోదకస్నానఃకృతైతల్లింగపూజనః । వర్షేణసిద్ధిమాప్నో
తిమనోభిలషితాంనరః ॥ ౭౫ ॥ నకుష్ఠంనచవిస్ఫోటానరఃఘూనపచర్చికా।
పీతాత్స్పృష్టాత్ప్రతిష్ఠంతికఫఃకాలదమోదకాత్ ॥ ౭౬ ॥ నాగ్నిమాం
ద్యంనైవశూలంనమేహోనప్రవాహికా । నమూత్రకృచ్ఛ్రోనోపామా
పానీయస్యాస్యసేవనాత్ ॥ ౭౭ ॥ భూతజ్వరాశ్చయేకేచిద్యేకేచిద్విషమ
జ్వరాః । తేక్షిప్రముపశామ్యంతిహ్యేతత్కూపోదసేవనాత్ ॥ ౭౮ ॥ త
వాగ్రితోమనుజరాపలితంచయథావిధి । ఏతత్కూపోదపానేనక్షణాన్న
ష్టంనవోఽభవం ॥ ౭౯ ॥ వృద్ధకాలేశ్వరేలింగేసేవితేనదరిద్రితా । నోప
సర్గానవారోగానపాపంనాఘజంఫలం ॥ ౮౦ ॥ ఉత్తరేకృత్తివాసస్య
వారాణస్యాంప్రయత్నతః। వృద్ధకాలేశ్వరంలింగంద్రష్టవ్యంసిద్ధికాముకైః ॥
౮౧ ॥ ఇత్యుక్త్వాతంమహీపాలంహస్తేస్పృత్వాతపోధనః । సానంగలేఖా
రాశీకంతస్మిల్లింగేలయంయయౌ ॥ ౮౨ ॥ మహాకాలమహాకాలమహాకా
లేతికీర్తనాత్ । శతధాముచ్యతేపాపైర్నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౮౩ ॥
ఇత్థంభవిత్రీతేముక్తిఃకైటభారాతిదర్శనాత్ । భోగాన్భుక్త్వాబహువి
ధాన్వైకుంఠనగరేశుభే ॥ ౮౪ ॥ ఇతిసంహృష్టతనూరుహఃసవిప్రోభగవ
త్తద్గుణవక్త్రితోసిశమ్య । స్వముదర్కమథార్కకోటిరమ్యంహరిలోకం
పరిలోకయాంచకార ॥ ౮౫ ॥ మైత్రావరుణిరువాచ ॥ లోపాముద్రేస
విప్రేంద్రోభోగాన్భుక్త్వామనోరమాన్ । మాయాపుర్యాంకృతప్రాణ
త్యాగపుణ్యబలేనచ ॥ ౮౬ ॥ వైకుంఠలోకాదాగత్యపత్తనేనందివర్ధ
నే । భౌమానిభుక్త్వాసౌఖ్యానిపుత్రానుత్పాద్యసుందరాన్ ॥ ౮౭ ॥ తేషు
రాజ్యంవినిక్షిప్యప్రాప్యవారాణసీంపురీం । విశ్వేశ్వరంసమారాధ్యనిర్వా
ణపదమీయివాన్ ॥ ౮౮ ॥ ఏతత్పుణ్యతమాఖ్యానంవిప్రస్యశివశర్మణః।

శ్రుత్వా పాపవినిర్ముక్తో జ్ఞానం పరమమృచ్ఛతి ॥ ౯౯ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురా
ణే కాశీఖండె శివశర్మనిర్వాణస్థాపనం నామ చతుర్వింశోధ్యాయః ॥ ౨౪

వ్యాసఉవాచ ॥ శృణుసూత ప్రవక్ష్యామి కథాం కలశజన్మనః । యా
మాకర్ణ్య నరో భూయాద్విరజా జ్ఞానభాజనం ॥ ౧ ॥ గిరిం ప్రదక్షిణీకృత్య
శ్రీసంజ్ఞం కలశోద్భవః । సపత్నీకో దదర్శాథ రమ్యం స్కాందవనం మహత్
॥ ౨ ॥ సర్వర్తుకుసుమాఢ్యం చ రసవత్ఫలపాదపం । సుసేవ్యకందమూలా
ఢ్యం సువల్కలమహీరుహం ॥ ౩ ॥ వినీతశ్వాపదగణం సస్సరిత్పల్వలావృతం
స్వచ్ఛగంభీరకాసారం సారం సర్వభువః పరం ॥ ౪ ॥ నానాపతత్రిసంఘుష్టం
నానామునిజనోషితం । తపఃసంకేతనిలయమిహైకం సంపదాం పదం ॥ ౫
లోహితో నామ తత్రాస్తి గిరిః స్వర్ణగిరిప్రభః । సుకందరప్రస్రవణః స్వ
నుశిఖరప్రభః ॥ ౬ ॥ కైలాసస్యైకశకలం కర్మభూమావిహాగతం । తప
స్తప్తుమివ ప్రోచ్చైర్నానాశ్చర్యసమన్వితం ॥ ౭ ॥ తత్రాద్రాక్షీన్ము
నిశ్రేష్ఠోఽగస్త్యః సాక్షాత్షడాననం । ప్రణమ్య దండవద్భూమౌ సపత్నీకో మ
హాతపాః ॥ ౮ ॥ తుష్టావ గిరిజాసూనుం సూక్తైః శ్రుతిసముద్ధృతైః । శి
థాన్యక్కృతయా స్తుత్యా ప్రబద్ధకరసంపుటః ॥ ౯ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ న
మోస్తు వృందారకవృందవంద్యపాదారవిందాయ సుధాకరాయ । షడా
నాయామితవిక్రమాయ గౌరీహృదానందసముద్భవాయ ॥ ౧౦ ॥ నమో
స్తు తుభ్యం ప్రణతార్తిహంత్రే కర్త్రే సమస్తస్య మనోరథానాం । దాత్రే
థానాం పరతారకస్య హంత్రే ప్రచండాసురతారకస్య ॥ ౧౧ ॥ అమూర్త
మూర్తాయ సహస్రమూర్తయే గుణాయ గుణ్యాయ పరాత్పరాయ । అపా
రపారాయ పరాపరాయ నమోస్తు తుభ్యం శిఖివాహనాయ ॥ ౧౨ ॥ నమో
స్తు తే బ్రహ్మవిదాం వరాయ దిగంబరాయాంబరసంస్థితాయ । హిరణ్య
వర్ణాయ హిరణ్యబాహవే నమో హిరణ్యాయ హిరణ్యరేతసే ॥ ౧౩ ॥ తపః
స్వరూపాయ తపోధనాయ తపఃఫలానాం ప్రతిపాదకాయ । సదా కుమా

రాజ్యహిమాంశుమాలినేత్రిణేత్రకృతైశ్వర్యవిరాగిణేనమః ॥ ౧౪ ॥ నమోఽస్తు తుభ్యంశరజన్మనేనిభోప్రభాతసూర్యారుణదంతపంక్తయే। బాల్యాయచా బాలపరాక్రమాయషాణ్మాతురాయాలమనాతురాయ ॥ ౧౫ ॥ మీఢుష్ట మాయోత్తరమీదుషేనమోనమోగణానాంపతయేగణాయ । నమోఽస్తు తేజన్మజరాతిగాయనమోవిశాఖాయసుశక్తిపాణయే ॥ ౧౬ ॥ సర్వస్య నాథస్యకుమారకాయక్రౌంచారయేతారకమారకాయ। స్వాహేయగాం గేయచకార్తికేయశైనేయతుభ్యంసతతంనమోఽస్తు ॥ ౧౭ ॥ ఇత్థంపరి ష్టుత్యసకార్తికేయంనమోనమస్త్విత్యభిభాషమాణః । ద్విస్త్రిఃపరిక్ర మ్యపురోపివేశస్థితోమునీశోపవిశేతిచోక్తః ॥ ౧౮ ॥ కార్తికేయఉవాచ॥ క్షేమోఽస్తికుంభజన్మనేత్రిదశైకసహాయకృత్ । జానేత్వామిహసంప్రా ప్తంతథావింధ్యాచలోన్నతిం ॥౧౯ ॥ అవిముక్తేనుహాక్షేత్రేక్షేమంత్వాత్ క్షణరక్షితే । యత్రక్షీణాయుషాంసాక్షాద్విరూపాక్షోఽస్తిమోక్షదః ॥ ౨౦ ॥ భూర్భువఃస్వస్తలేవాపినపాతాలతలేమలం । నోర్ధ్వలోకేమ యాదృష్టంతాదృక్షేత్రంకచిన్మునే ॥ ౨౦ ॥ అహమేకచరోప్యత్రత క్షేత్రప్రాప్తయేమునే । తప్యేతపాంసినాద్యాపిఫలేయుర్మమనోరథాః ॥ ౨౨ ॥ నతత్సుకృతైర్నతద్దానైర్నతపోభిర్నతజ్జపైః । నలభ్యంవివిధై ర్యత్నైర్లభ్యమైశాదనుగ్రహాత్ ॥ ౨౩ ॥ ఈశ్వరానుగ్రహాదేవకాశీవా సఃసుదుర్లభః । సులభఃస్యాన్మునేనూనంనవైసుకృతకోటిభిః ॥ ౨౪ ॥ అనైన్యవకాచిత్సాసృష్టిర్విధాతుర్యాతిరేకిణీ । నతత్క్షేత్రగుణాన్వక్తుమీశ్వ రోపీశ్వరోయతః ॥ ౨౫ ॥ అహోమేసుదౌర్బల్యమహోభాగ్యస్యదా ర్విధం । అహోమోహస్యమాహాత్మ్యంయత్కాశీహానసేవ్యతే ॥ ౨౬ ॥ శరీరంజీర్యతేనిత్యంసంజీర్యంతీంద్రియాణ్యపి । ఆయుర్నృణాంగోమృగయు నాకృతలక్ష్యోహిమృత్యునా ॥ ౨౭ ॥ సాపదఃసంపదంజ్ఞాత్వాసాపాయం కాయముచ్చకైః । చపలాచపలంచాయుర్మత్వాకాశీంసమాశ్రయేత్॥ ౨౮ ॥ యానత్సైన్నత్యాయుషశ్చాంతస్తావత్కాశీనముచ్యతే । కాలఃక

లాలవస్యాపిసంఖ్యాతుంనైవవిస్మరేత్ ॥ ౨౯ ॥ జరానికటనిష్టా బాధంతే
వ్యాధయోభృశం।తథాపిదేహోనానేహోనాహో కాశీంసమీహతే॥ ౩౦ ॥
తీర్థస్నానేనజప్యేనపరోపకరణోక్తిభిః । వినార్థంలభ్యతేధర్మోధర్మా
ర్థస్స్వయంభవేత్ ॥ ౩౧ ॥ వినైవార్థార్జనోపాయంధర్మాదర్థోభవే
ద్ధ్రువం । అతోర్థచింతాముత్సృజ్యధర్మమేకంసమాశ్రయేత్ ॥ ౩౨ ॥
ధర్మాదర్థోర్థతఃకామఃకామాత్సర్వసుఖోదయః । స్వర్గోపిసులభోధ
ర్మాత్కాశ్యాదుర్లభాపరం ॥ ౩౩ ॥ ఉపాయత్రయమేవాత్రస్థాణుని
ర్వాణకారణం । శర్వాణ్యగ్రిబభాణాద్ధాపరినిర్ణీయసర్వతః ॥ ౩౪ ॥
పూర్వంపాశుపతోయోగస్తతస్తీర్థంసితాసితం । తతోప్యేకమనాయా
సముముక్తంవిముక్తిదం ॥ ౩౫ ॥ శ్రీశైలహిమశైలాద్యానానాన్యాయ
తనానిచ । త్రిదండధారణంచాపిసంన్యాసఃసర్వకర్మణాం ॥ ౩౬ ॥ తపాం
సినానారూపాణివ్రతానినియయమాయమాః । సింధూనామపిసంభేదాఅర
ణ్యానిబహూన్యపి ॥ ౩౭ ॥ మానసాన్యపిభౌమానిధారాతీర్థాదికానిచ ।
ఊషరాశ్చాపిపీఠానిహ్యచ్ఛిన్నామ్నాయపాఠనం ॥ ౩౮ ॥ జపశ్చాపిమ
నూనాంచతథాగ్నిహవనానిచ । దానానినానాక్రతవోదేవతోపాసనా
చ ॥ ౩౯ ॥ త్రిరాత్రంపంచరాత్రాణిసాంఖ్యయోగాదయస్తథా । విష్ణో
రారాధనంశ్రేష్ఠంముక్తయేభిహితంకిల ॥ ౪౦ ॥ పుర్యశ్చాపిసమాఖ్యా
తామృతజంతువిముక్తిదాః । కైవల్యసాధనానీహభవంత్యేవవినిశ్చితం
౪౧ ॥ ఏతానియానిప్రోక్తానికాశీప్రాప్తికరాణిచ । ప్రాప్యకాశీంభవేన్ము
క్తోజంతుర్నాన్యత్రకుత్రచిత్ ॥ ౪౨ ॥ అతఏవహితక్షేత్రంపవిత్రమప
త్రకృత్ । విశ్వేశితుఃప్రియంనిత్యంవిష్వగ్బ్రహ్మాండమండలే ॥ ౪౩ ॥
మేవహితక్షేత్రంకుశలప్రశ్నకారణం । ఏహ్యేహిదేహిమేస్పర్శంజగ
త్ప్రియసువ్రత ॥ ౪౪ ॥ అపికాశ్యాఃసమాగచ్ఛతస్స్పర్శవత్స్పర్శఇష్యతే
మయాత్రతిష్ఠతానిత్యంకింతుత్వంతతఆగతః ॥ ౪౫ ॥ త్రిరాత్రమపియో
కాశ్యాంవసంతినియతేంద్రియాః । తేషాంపునంతినియతంస్పృష్టాశ్చరణా

ణవః ॥ ౪౬ ॥ త్వంతుతత్రకృతావాసఃకృతపుణ్యమహోచ్చయః । ఉత్త
రప్రవహాస్నానజాతపింగలమూర్ధజః ॥ ౪౭ ॥ తవతత్రతుయత్కుండమ
గస్తీశ్వరసంనిధౌ । తత్రస్నాత్వాచపీత్వాచకృతసర్వోదకక్రియః ॥ ౪౮ ॥
పితౄన్పిండైఃసమభ్యర్చ్యశ్రాద్ధాశ్రాద్ధవిధానతః । కృత్యకృత్యోభవే
జ్జంతుర్వారాణస్యాఃఫలంలభేత్ ॥ ౪౯ ॥ ఇత్యుక్త్వాసర్వగాత్రాణిస్పృ
ష్ట్వాకుంభోద్భవస్యచ । స్కందోఽమృతసరోవారివిగాహ్యాసుఖమాప్త
వాన్ ॥ ౫౦ ॥ జయవిశ్వేశనేత్రాణివినిమీల్యవదన్నపి । తతఃకించిత్క్షణం
దధ్యౌగుహఃస్థాణుసునిశ్చలః ॥ ౫౧ ॥ స్కందేవిసర్జితధ్యానేసుప్రసన్న
మనోముఖే । ప్రతీక్ష్యావాగవసరంపప్రచ్ఛాథమునిర్గుహం ॥ ౫౨ ॥ అ
గస్తిరువాచ ॥ స్వామిన్యథాభగవతాభగవత్యైపురాఽకథి । వారాణస్యా
స్తుమహిమాహిమశైలభువేముదా ॥ ౫౩ ॥ త్వయాయథాసమాకర్ణి
తదుత్సంగనివాసినా । తథాకథయషడ్వక్త్రక్షేత్రంమేఽతిరోచతే ॥
౫౪ ॥ స్కందఉవాచ ॥ శృణుష్వమైత్రావరుణేయథాభగవతాఽకథి । త
త్క్షేత్రస్యావిముక్తస్యమమమాతుఃపురఃపురా ॥ ౫౫ ॥ శ్రుతంచయత్తదు
త్సంగస్థితేనస్థిరచేతసా । మాహాత్మ్యంతచ్ఛృణుమునేకథ్యమానంమ
యానఘ ॥ ౫౬ ॥ గుహ్యానాంపరమంగుహ్యమవిముక్తమిహేరితం । త
త్రసంనిహితాసిద్ధిస్తత్రనిత్యంస్థితోవిభుః ॥ ౫౭ ॥ భూర్లోకేనైవసంల
గ్నంతత్క్షేత్రంత్వంతరిక్షగం । అయోగినోనవీక్షంతేపశ్యంత్యేవచయోగి
నః ॥ ౫౮ ॥ యస్తత్రనివసేద్విప్రస్సంయతాత్మాసమాహితః । త్రికాలమ
పిభుంజానోవాయుభక్షసమోభవేత్ ॥ ౫౯ ॥ నిమేషమాత్రమపియో
హ్యవిముక్తేఽతిభక్తిభాక్ । బ్రహ్మచర్యసమాయుక్తంతేనతప్తంమహత్త
పః ॥ ౬౦ ॥ యస్తుమాసంవసేద్ధీరోలఘ్వాహారోజితేంద్రియః । సర్వంతే
నవ్రతంచీర్ణందివ్యంపాశుపతంభవేత్ ॥ ౬౧ ॥ సంవత్సరంవసంస్తత్రజి
తక్రోధోజితేంద్రియః । అపరస్వవిపుష్టాంగఃపరాన్నపరివర్జకః ॥ ౬౨ ॥
పరాపవాదరహితఃకించిద్దానపరాయణః । సమాఃసహస్రమన్యత్ర తేన

తప్తంమహత్తపః ॥ ౬౩ ॥ యావజ్జీవంవసేద్యస్తు క్షేత్రమాహాత్మ్యవి
రః । జన్మమృత్యుభయంహిత్వాసయాతిపరమాంగతిం ॥ ౬౪ ॥ నయో
గైర్యాగతిర్లభ్యాజన్మాంతరశతైరపి । అన్యత్రసేలయాసాత్రలభ్యేశ
ప్రసాదతః ॥ ౬౫ ॥ బ్రహ్మహాయోఽభిగచ్ఛేద్వైదైవాద్వారాణసీంపురీ
తస్యక్షేత్రస్యమాహాత్మ్యాద్బ్రహ్మహత్యానివర్తతే ॥ ౬౬ ॥ ఆదేహప
నంయావద్యోవిముక్తంనముంచతి । నకేవలంబ్రహ్మహత్యాప్రకృతిశ్చని
ర్తతే ॥ ౬౭ ॥ అనన్యమానసోభూత్వాతత్క్షేత్రంయోనముంచతి। నము
చతిజరామృత్యుంగర్భవాసంసుదుఃసహం ॥ ౬౮ ॥ అవిముక్తంనిషేవే
దేవర్షిగణసేవితం । యదీచ్ఛేన్మానవోధీమాన్నపునర్జననంభువి ॥౬
అవిముక్తంనముంచేతసంసారభయమోచనం । ప్రాప్యవిశ్వేశ్వరందే
వసభూయోఽభిజాయతే ॥ ౭౦ ॥ కృత్వాపాపసహస్రాణిపిశాచత్వంవ
త్వపి । నతుక్రతుశతప్రాప్యస్స్వర్గఃకాశీపురీంవినా ॥ ౭౧ ॥ అంతకాలే
నుష్యాణాంఛిద్యమానేషుమర్మసు । వాతేనాతుద్యమానానాంస్మృతిర్నై
వోపజాయతే ॥ ౭౨ ॥ తత్రోత్క్రమణకాలేతుసాక్షాద్విశ్వేశ్వరస్స్వయం
వ్యాచష్టేతారకంబ్రహ్మయేనాసౌతన్మయోభవేత్ ॥ ౭౩ ॥ అశాశ్వత
దంజ్ఞాత్వామానుష్యంబహుకిల్బిషం। అవిముక్తంనిషేవేతసంసారభయ
నాశనం ॥ ౭౪॥ విఘ్నైరాలోడ్యమానోపియోవిముక్తంనముంచతి। సై
శ్రియసీంశ్రియంప్రాప్యదుఃఖాంతంసోధిగచ్ఛతి ॥ ౭౫ ॥ మహాపాపౌఘ
మనీంపుణ్యోపచయకారిణీం। భుక్తిముక్తిప్రదాంమంతేకోనకాశీంసుధీః
యేత్ ॥ ౭౬ ॥ ఏవంజ్ఞాత్వాతుమేధావీనావిముక్తంత్యజేన్నరః । అవి
క్తప్రసాదేనవిముక్తోజాయతేజనః ॥ ౭౭ ॥ అవిముక్తస్యమాహాత్మ్యం
డ్భిర్వక్త్రైః కథంమయా । వక్తుంశక్యంనశక్నోతిసహస్రాస్యోపియ
రం ॥ ౭౮ ॥ ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కాశీఖండే స్కందాగస్త్యదర్శ
నామ పంచవింశతి తమోఽధ్యాయః ॥ ౨౫ ॥ ...

అగస్తిరువాచ॥ ప్రసన్నోసియదిస్కందమయిప్రీతిరనుత్తమా । త
త్సమాచక్ష్వభగవంశ్చిరంయన్మేహృదిస్థితం ॥౧॥ అవిముక్తమిదంక్షేత్రం
కదారభ్యభువస్తలె । పరాంప్రథితిమాపన్నంమోక్షదంచాభవత్కథం॥
౨॥ కథమేషాత్రిలోకీడ్యాగీయతేమణికర్ణికా । తత్రాసీత్కింపురాస్వా
మిన్యదానామరనిమ్నగా ॥ ౩॥ వారాణసీతికాశీతిరుద్రావాసఇతిప్రభో।
అవాపనామధేయానికథమేతానిసాపురీ । (ఆనందకాననంరమ్యమవిము
క్తమనంతరమ్) ॥ ౪ ॥ మహాశ్మశానఇతిచకథంఖ్యాతంశిఖిధ్వజ । ఏతది
చ్ఛామ్యహంశ్రోతుంసందేహంమేపనోదయ ॥ ౫ ॥ స్కందఉవాచ ॥
ప్రశ్నభారోయమతులస్త్వయాయఃసముదాహృతః । కుంభయోనే౽
ముమేవార్థమప్రాక్షీదంబికాహరం ॥ ౬ ॥ యథాచదేవదేవేనసర్వజ్ఞ
ననివేదితం । జగన్మాతుఃపురస్తాచ్చతథావకథయామితె ॥ ౭ ॥ మహాప్రల
యకాలెచనష్టేస్థావరజంగమే । ఆసీత్తమోమయంసర్వమనర్కగ్రహ
తారకం ॥ ౮ ॥ అచంద్రమనహోరాత్రమనగ్న్యనిలభూతలం । అప్ర
ధానంవియచ్ఛూన్యమన్యతేజోవివర్జితం ॥౯॥ ద్రష్టృత్వాదివిహీనంచ
శబ్దస్పర్శసముజ్ఝితం । వ్యపేతగంధరూపంచరసత్యక్తమదిఙ్ముఖం ॥౧౦॥
ఇత్థంసత్యంధతమసిసూచీభేద్యేనిరంతరే । తత్సద్బ్రహ్మేతియచ్ఛ్రుత్యాస
దైకంప్రతిపాద్యతె ॥ ౧౧ ॥ అమనోగోచరోవాచాంవిషయంనకథంచ
న । అనామరూపవర్ణంచనస్థూలంనచయత్కృశం ॥ ౧౨ ॥ అహ్రస్వదీ
ర్ఘమలఘుగురుత్వపరివర్జితం । నయత్రోపచయఃకశ్చిత్తథాచాపచ
యోపిచ ॥ ౧౩ ॥ అభిధత్తేసచకితంయదస్తీతిశ్రుతిఃపునః । సత్యంజ్ఞాన
మనంతంచయదానందంపరంమహః ॥ ౧౪ ॥ అప్రమేయమనాధారమవి
కారమనాకృతి । నిర్గుణంయోగిగమ్యంచసర్వవ్యాప్యేకకారణం ॥౧౫॥
నిర్వికల్పంనిరారంభంనిర్మాయంనిరుపద్రవం। యస్యేత్థంసంవికల్ప్యంతేసం
జ్ఞాసంజ్ఞోదితస్యవై ॥౧౬॥తస్యైకలస్యచరతోద్వితీయేచ్ఛాభవత్కిల। అ
మూర్తేనస్వమూర్తిశ్చతేనాకల్పిస్వలీలయా ॥ ౧౭ ॥ సర్వైశ్వర్యగు

ణోపేతా సర్వజ్ఞానమయీ శుభా । సర్వగా సర్వరూపా చ సర్వదృక్ సర్వ
రిణీ ॥౧౭॥ సర్వైకవంద్యా సర్వాద్యా సర్వదా సర్వసంస్కృతిః । పరికల్పి
తి తాం మూర్తిమీశ్వరీం శుద్ధరూపిణీం ॥౧౯॥ అంతర్దధే పరాఖ్యం యద్బ్ర
హ్మ సర్వగమవ్యయం ॥ ౨౦ ॥ అమూర్తం యత్పరాఖ్యం వై తస్య మూ
ర్తిరహం ప్రియే । అర్వాచీనపరాచీనా ఈశ్వరం మాం జగుర్బుధాః ॥౨౧
తత స్తదేకలేనాపి స్వైరం విహరతా మయా । స్వవిగ్రహాత్స్వయం సృష్టా
స్వశరీరానపాయినీ ॥ ౨౨ ॥ ప్రధానం ప్రకృతిం త్వాం చ మాయాం గుణ
తీం పరాం । బుద్ధితత్త్వస్య జననీమాహుర్వికృతివర్జితాం ॥ ౨౩ ॥ యు
గపచ్చ త్వయా శక్త్యా సాకం కాలస్వరూపిణా । మయాద్యపురుషేణైతత్క్షే
త్రం చాపి వినిర్మితం ॥ ౨౪ ॥ స్కందఉవాచ ॥ సా శక్తిః ప్రకృతిః ప్రోక్తా
స పుమానీశ్వరః పరః । తాభ్యాం చ రమమాణాభ్యాం తస్మిన్ క్షేత్రే ఘటో
ద్భవ ॥ ౨౫ ॥ పరమానందరూపాభ్యాం పరమానందరూపిణి । పంచకో
శపరీమాణే స్వపాదతలనిర్మితే ॥ ౨౬ ॥ మునే ప్రళయకాలేపి న తత్క్షేత్రం క
దాచన । విముక్తం హి శివాభ్యాం యదవిముక్తం తతో విదుః ॥ ౨౭ ॥
యదా భూమివలయం న యదా పాం సముద్భవః । తదా విహర్తుమీశేన క్షే
త్రమేతద్వినిర్మితం ॥ ౨౮ ॥ ఇదం రహస్యం క్షేత్రస్య వేద కోపి న కుంభజ
నాస్తికాయ న వక్తవ్యం కదాచిచ్చర్మచక్షుషే ॥ ౨౯ ॥ శ్రద్ధాలవే
తాయ త్రికాలజ్ఞానచక్షుషే । శివభక్తాయ శాంతాయ వక్తవ్యం చ ముము
క్షవే ॥ ౩౦ ॥ అవిముక్తం తదారభ్య క్షేత్రమేతదుదీర్యతే । పర్యంకభూ
తం శివయోర్నిరంతరసుఖాస్పదం ॥ ౩౧ ॥ అభావః కల్ప్యతే మూఢైః
దాచ శివయోస్తయోః । క్షేత్రస్యాస్య తదాభావః కల్ప్యో నిర్వాణకారి
౩౨ ॥ అనారాధ్య మహేశానమనవాప్య చ కాశికాం । యోగాద్యుపా
విజ్ఞోపి న నిర్వాణమవాప్నుయాత్ ॥ ౩౩ ॥ అస్యానందవనం నామ పురా
రి పినాకినా । క్షేత్రస్యానందహేతుత్వాదవిముక్తమనంతరం ॥ ౩౪
నందకందబీజానామంకురాణి యతస్తతః । జ్ఞేయాని సర్వలింగాని తస్మిన్

నందకాననే ॥ ౩౫ ॥ అవిముక్తమితిఖ్యాతమాసీదిత్థంఘటోద్భవ । తథా
చాఖ్యాన్యథమునేయథాసీన్మణికర్ణికా ॥ ౩౬ ॥ ప్రాగానందవనేతత్రశి
వయోరమమాణయోః । ఇచ్ఛేత్యభూత్కలశజస్సృజ్యఃకోప్యపరఃకిల ॥ ౩౭ ॥
యస్మిన్న్యస్తేమహాభారేఆవాంస్వఃస్వైరచారిణౌ । నిర్వాణశ్రాణనంకు
ర్వఃకేవలంకాశిశాయినాం ॥ ౩౮ ॥ సఏవసర్వంకురుతేసఏవపరిపాతిచ ।
సఏవసంవృణోత్యంతేసర్వైశ్వర్యనిధిఃసచ ॥ ౩౯ ॥ చేతఃసముద్రమా
కుంచ్యచింతాకల్లోలదోలితం । సత్త్వరత్నంతమోగ్రాహంరజోవిద్రు
మవల్లితం ॥ ౪౦ ॥ యస్యప్రసాదాత్తిష్ఠావఃసుఖమానందకాననే । పరిక్షి
ప్తమనోవృత్త్యాక్వహించింతాతురేసుఖం ॥ ౪౧ ॥ సంప్రధార్యేతిసవిభుఃస
ర్వతశ్చిత్స్వరూపయా । తయాసహజగద్ధాత్ర్యాజగద్ధాతాథధూర్జటిః ॥
౪౨ ॥ సవ్యేవ్యాపారయాంచక్రేదృశమంగేసుధాముచం । తతఃపుమా
నావిరాసీదేకస్త్రైలోక్యసుందరః ॥ ౪౩ ॥ శాంతఃసత్త్వగుణోద్రిక్తోగాం
భీర్యజితసాగరః । తథాచక్షమయాయుక్తోమునేలబ్ధోపమోఽభవత్ ॥ ౪౪ ॥
ఇంద్రనీలద్యుతిశ్శ్రీమాన్పుండరీకోత్తమేక్షణః । సువర్ణకృతిసుచ్ఛా
యదుకూలయుగలావృతః ॥ ౪౫ ॥ లసత్ప్రచండదోర్దండయుగలద్వ
యరాజితః । ఉల్లసత్పరమామోదనాభీహ్రదకుశేశయః ॥ ౪౬ ॥ ఏకఃసర్వ
గుణావాసస్త్వేకఃసర్వకలానిధిః । ఏకఃసర్వోత్తమోయస్మాత్తతోయఃపు
రుషోత్తమః ॥ ౪౭ ॥ తతోమహాంతంతంవీక్ష్యమహామహిమభూషణం ।
మహాదేవఉవాచేదంమహావిష్ణుర్భవాచ్యుత ॥ ౪౮ ॥ తవనిఃశ్వసితంవే
దాస్తేభ్యఃసర్వమవైష్యసి । వేదదృష్టేనమార్గేణకురుసర్వంయథోచి
తం ॥ ౪౯ ॥ ఇత్యుక్త్వాతంమహేశానోబుద్ధితత్త్వస్వరూపిణం । శివయా
సహితోరుద్రోవివేశానందకాననం ॥ ౫౦ ॥ తతఃసభగవాన్విష్ణుర్మా
లావాఙ్ఞాంనిధాయచ । క్షణంధ్యానపరోభూత్వాతపస్యేవమనోదధౌ ॥
౫౧ ॥ ఖనిత్వాతత్రచక్రేణరమ్యాంపుష్కరిణీంహరిః । నిజాంగస్వేదసం
దోహసలిలైస్తామపూరయత్ ॥ ౫౨ ॥ సమాఃసహస్రంపంచాశత్తపఉ

గోంచచారసః । చక్రపుష్కరిణీతీరేతత్రస్థాణుసమాకృతిః ॥ ౫౩ ॥ తత్ర
సభగవానీశోమృడాన్యాసహితోమృడః । దృష్ట్వాజ్వలంతంతపసానిశ్చలం
మీలితేక్షణం ॥ ౫౪ ॥ తమువాచహృషీకేశంమౌలిమాందోలయన్ము
హుః । అహోమహత్త్వంతపసస్త్వహోధైర్యంచచేతసః ॥ ౫౫ ॥ అ
హోఅనింధనోవహ్నిర్జ్వాలత్యేవనిరంతరం । అలంతప్త్వామహావిష్ణోవ
రంవరయసత్తమ ॥ ౫౬ ॥ మృడస్యామ్రేడితమిదంప్రత్యభిజ్ఞాయభాషి
తం । ఉన్మీలితదృగంభోజఃసముత్తస్థౌచతుర్భుజః ॥ ౫౭ ॥ శ్రీవిష్ణురువా
చ ॥ యదిప్రసన్నోదేవేశదేవదేవమహేశ్వర । భవాన్యాసహితంత్వాంతు
దిదృక్షుమిచ్ఛామిసర్వదా ॥ ౫౮ ॥ సర్వకర్మసుసర్వత్రత్వామేవశశిశేఖ
ర । పురశ్చరంతంపశ్యామియథాతత్త్వేవరస్తథా ॥ ౫౯ ॥ త్వదీయచర
ణాంభోజమకరందమధూత్సుకః । మచ్చేతోభ్రమరోభ్రాంతింవిహాయా
స్తుసునిశ్చలః ॥ ౬౦ ॥ శ్రీశివఉవాచ ॥ ఏవమస్తుహృషీకేశయత్త్వయో
క్తంజనార్దన । అన్యంవరంప్రయచ్ఛామితమాకర్ణయసువ్రత ॥ ౬౧ ॥
త్వదీయస్యాస్యతపసోమహోపచయదర్శనాత్ । యన్మయాందోలితో
మౌలిరహిశ్రవణభూషణః ॥ ౬౨ ॥ తదాందోలనతఃకర్ణాత్పపాతమణి
కర్ణికా । మణిభిఃఖచితారమ్యాతతోఽస్తుమణికర్ణికా ॥ ౬౩ ॥ చ
క్రపుష్కరిణీతీర్థంపురాఖ్యాతమిదంశుభం । త్వయాచక్రేణఖననాచ్ఛం
ఖచక్రగదాధర ॥ ౬౪ ॥ మమకర్ణాత్పపాతేయంయదాచమణికర్ణికా
తదాప్రభృతిలోకేఽత్రఖ్యాతాస్తుమణికర్ణికా ॥ ౬౫ ॥ శ్రీవిష్ణురువాచ ॥
ముక్తాకుండలపాతేనతవాద్రితనయాప్రియ । తీర్థానాంపరమంతీర్థ
ముక్తిక్షేత్రమిహాస్తువై ॥ ౬౬ ॥ కాశతేత్రయతోజ్యోతిస్తదనాఖ్యేయమీ
శ్వరః । అతోనామాపరంచాస్తుకాశీతిప్రథితంవిభో ॥ ౬౭ ॥ అన్యంవరం
వరేదేవదేయఃసోప్యవిచారితం । సతేపరోపకారార్థంజగదీశమహాదే
వ ॥ ౬౮ ॥ ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంయత్కించిజ్జంతుసంజ్ఞితం । చతు
ర్భూతగ్రామేషుకాశ్యాంతన్ముక్తిమాప్నుయాత్ ॥ ౬౯ ॥ అస్మింస్తీర్థవ

శంభోమణిశ్రవణభూషణే । సంధ్యాంస్నానంజపంహోమం వేదాధ్యయన
ముత్తమం । తర్పణంపిండదానంచ దేవతానాంచపూజనం ॥ ౨౦ ॥ గో
భూతిలహిరణ్యాశ్వాదీనాన్నాంబరభూషణం । కన్యాదానంప్రయత్నేనస
ప్తతంతూననేకశః ॥ ౨౧ ॥ వృతోత్సర్గంవృషోత్సర్గంలింగాదిస్థాపనం
తథా । కరోతియోమహాప్రాజ్ఞోజ్ఞాత్వాయుఃక్షణగత్వరం ॥ ౨౨ ॥ విప
త్తింవిపులాంచాపిసంపత్తిమతిభంగురాం । అక్షయాముక్తిరేకాస్తువిపా
కస్తస్యకర్మణః ॥ ౨౩ ॥ అన్యచ్చాపిశుభంకర్మయచ్ఛ్రద్ధయాయుతం
వినాత్మఘాతమీశానత్యక్త్వాప్రాయోపవేశనం ॥ ౨౪ ॥ నైఃశ్రేయస్యాః
శ్రియోహేతుస్తదస్తుజగదీశ్వర । నానుశోచతినాఖ్యాతికృత్వాకాలాంత
రేపియం ॥ ౨౫ ॥ తదిహాక్షయతామేతుతస్యేశత్వదనుగ్రహాత్ । తవప్ర
సాదాత్తస్యేశసర్వమక్షయమస్తుతత్ ॥ ౨౬ ॥ యదస్తియద్భవిష్యచ్చయ
ద్భూతంచసదాశివ । తస్మాదేతచ్చసర్వస్మాత్తేత్రిమస్తుశుభోదయం ॥ ౨౭ ॥
యథాసదాశివత్వత్తోనకించిదధికంశివం । తథానందవనాదస్మాత్కించిన్నా
త్యధికంక్వచిత్ ॥ ౨౮ ॥ వినాసంధ్యానయోగేనవినాస్వాత్మావలోకనం।
వినాప్రతతపోదానైఃశ్రేయోస్తుప్రాణినామిహ ॥ ౨౯ ॥ శశకామశకాఃకీ
టాఃపతంగాస్తురగోరగాః । పంచక్రోశ్యాంమృతాఃకాశ్యాంసంతుసర్వా
ణదీక్షితాః ॥ ౩౦ ॥ నామాపిగృహ్ణతాంకాశ్యాఃసదైవాస్త్వేనసఃక్షయః॥
౩౧ ॥ సదాకృతయుగంచాస్తుసదాచాస్తూత్తరాయణం । స
దామహోదయశ్చాస్తుకాశ్యాంనివసతాంసతాం ॥ ౩౨ ॥ యానికానిప
విత్రాణిశ్రుత్యుక్తానిసదాశివ । తేభ్యోధికతరంచాస్తుక్షేత్రమేతత్త్రిలో
చన ॥ ౩౩ ॥ చతుర్ణామపివేదానాంపుణ్యమధ్యయనాచ్చయత్ । తత్పు
ణ్యంజాయతాంకాశ్యాంగాయత్రీలక్షజాప్యతః ॥ ౩౪ ॥ అష్టాంగయోగా
భ్యాసేనయత్పుణ్యమపిజాయతే । తత్పుణ్యంసాధికంభూయాచ్ఛ్రద్ధాకా
శీనిషేవణాత్ ॥ ౩౫ ॥ కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాద్యైర్యచ్ఛ్రేయఃస
ముపార్జ్యతే । తదేకేనోపవాసేనభవత్వానందకాననే ॥ ౩౬ ॥ అన్య

త్రియ త్తప స్తప్త్వా శ్రీయః స్యాచ్ఛరదాంశతం । తదస్తు కాశ్యాంవర్షే
భూమిశయ్యావ్రతేనహి ॥ ౮౭ ॥ ఆజన్మమానవ్రతతో యదన్యత్రఫల
స్మృతం । తదస్తు కాశ్యాం పక్షాహః సత్యవాక్పరిభాషణాత్ ॥ ౮౮ ॥
న్యత్రదత్త్వా సర్వస్వం సుకృతం యత్సమీరితం । సహస్రభోజనాత్కా
తదప్యాభ్యాదయుతాధికం ॥ ౮౯ ॥ ముక్తిక్షేత్రాణి సర్వాణి యత్సంశో
దితం ఫలం । పంచరాత్రాత్తదత్రాస్తు నిమేషవ్యపణికర్ణికాం ॥ ౯౦
ప్రయాగస్నానపుణ్యేన యత్పుణ్యం స్యాచ్ఛివప్రదం । కాశీదర్శనమా
ణతత్పుణ్యం శ్రద్ధయాస్త్విహ ॥ ౯౧ ॥ యత్పుణ్యమశ్వమేధేన యత్పు
రాజసూయతః । కాశ్యాం తత్పుణ్యమాప్నోతు త్రిరాత్రశయనాద్యమీ
తులాపురుషదానేన యత్పుణ్యం సమ్యగాప్యతే । కాశీదర్శనమాత్రే
త్పుణ్యం శ్రద్ధయాస్తువై ॥ ౯౩ ॥ ఇతి విష్ణోర్వరం శ్రుత్వా దేవదేవో జగ
తిః । ఉవాచ చ ప్రసన్నాత్మా తథాస్తు మధుసూదన ॥ ౯౪ ॥ శ్రీమహా
ఉవాచ ॥ శృణు విష్ణో మహాబాహో జగతః ప్రభవావ్యయ । విధేహి
వివిధాం యథావత్త్వం శ్రీలీలితాం ॥ ౯౫ ॥ పితేవ సర్వభూతానాం
తః పాలకోభవ । విధ్వంసనీయా వివిధా ధర్మధ్వంసవిధాయినః ॥ ౯౬
మేతరపథస్థానాముపసంహృతయే హరే । హేతుమాత్రం భవాన్
త్స్వకర్మనిహతాహితే ॥ ౯౭ ॥ యథాపరిణతం సస్యం పతేత్స్వ
నాత్ । తే పరిణతపాప్మానః పతిష్యంతి తథా స్వయం ॥ ౯౮ ॥ యేచా
మపమన్యంతే దపి తాః స్వతపోబలైః । తేషాంచైవోపసంహారః
విష్యమ్యహం హరే ॥ ౯౯ ॥ ఉపపాతకినో యే చ మహాపాతకినశ్చయే
తేపి కాశీం సమాసాద్య భవిష్యంతి గతైనసః ॥ ౧౦౦ ॥ ఇదం మహ
క్షేత్రం పంచక్రోశీపరిమితం । మమాజ్ఞా ప్రభవేదత్ర నాన్యాజ్ఞా
హ ॥ ౧ ॥ పునర్విష్ణుర్మయా ప్రోక్తో మృడానీ శుభలోచనే । అత్యు
జనా తేజోభిః మంస్తై త్రిలోక్యవిభ్రమః ॥ ౨ ॥ పాపినామపి జంతూనా
విముక్తనివాసినాం । నాన్యః శాసయితా విష్ణో తేషాం శాస్తాహమేవహి

యోజనానాంశతస్థోపియోవిముక్తంస్మరేత్హృది। బహుపాతకపూర్ణోపి
నసపాపైఃప్రబాధ్యతే ॥ ౪ ॥ మమప్రియస్యక్షేత్రస్యయోవిముక్తస్యసంస్మ
రేత్ । ప్రాణప్రయాణసమయేదూరగోప్యఘవానపి ॥ ౫ ॥ సపాపపూ
గముత్సృజ్యస్వర్గభోగాన్సమశ్నుతే । కాశీస్మరణపుణ్యేనస్వర్గాద్భ్ర
ష్టోపిజాయతే ॥ ౬ ॥ పృథివ్యామేకరాడ్భూత్వాభుక్త్వాభోగాననేకశః।
ప్రాప్యావిముక్తంతత్పుణ్యాన్నిర్వాణపదభాగ్భవేత్ ॥ ౭ ॥ బహుకాలము
షిత్వాత్రనియతేంద్రియమానసః। యద్యన్యత్రవిపద్యేతదైవయోగాచ్ఛు
చిస్మితే ॥ ౮ ॥ సోపిస్వర్గసుఖంభుక్త్వాభూత్వాక్షితిపతీశ్వరః। పునఃకా
శీమవాప్యాథవిందేన్నైఃశ్రేయసీంశ్రియం ॥ ౯ ॥ విష్ణోఽవిముక్తేసంవా
సఃకర్మనిర్మూలనక్షమః । ద్విత్రాణాంహిపవిత్రాణాంనిర్వాణాయేహ
జాయతే ॥ ౧౦ ॥ విష్ణురువాచ ॥ దేవేశక్షేత్రమాహాత్మ్యంయోన
జానాతితత్త్వతః । నశ్రద్దధాతిమ్రియతేమృతేతస్యాహకాగతిః ॥ ౧౧ ॥
శివఉవాచ ॥ అన్యత్రకృత్వాపాపానిబహూనిసుమహాంతిచ । అశ్రద్దధా
నోఽతత్త్వజ్ఞోయద్యత్రచవిపద్యతే ॥ ౧౨ ॥ మహిమన్యనభిజ్ఞోపిక్షేత్ర
స్యాస్యజనార్దన । తస్యయాగతిరుద్దిష్టాతాంనిశామయసువ్రత ॥ ౧౩ ॥
పంచక్రోశీంప్రవిశతస్తస్యపాతకసంతతిః। బహిరేవప్రతిష్ఠేతనాంతర్నిర్వి
శతేక్వచిత్ ॥ ౧౪॥ భయాద్బహిఃస్థితాయాంచతస్యపాతకసంతతౌ । త్రి
శూలపాశపాణీనాంగణానాంసీమచారిణాం ॥ ౧౫ ॥ ప్రవేశమాత్రాదన
ఘఃసర్వైరేనోభిరుజ్ఝితః । సంస్నాయమణికర్ణికాయాంపుణ్యంప్రాప్నోత్య
నుత్తమం ॥ ౧౬ ॥ సర్వతీర్థేషుసంస్నానాద్యత్పుణ్యంసమవాప్యతే । త
త్పుణ్యమాప్యతేసమ్యఙ్మణికర్ణ్యైకమజ్జనాత్ ॥ ౧౭ ॥ విధినాతత్రసంస్నా
యమృద్గోమయకుశాదిభిః । స్వశాఖావారుణైర్మంత్రైర్దూర్వాపామార్గ
దర్భకైః ॥ ౧౮ ॥ సర్వతీర్థేషుయత్పుణ్యంసర్వదానేషుయత్ఫలం। మ
ణికర్ణ్యాంవిధిస్నాతఃశ్రద్ధయాతదవాప్నుయాత్ ॥ ౧౯ ॥ అశ్రద్ధయా
పియఃస్నాతోమణికర్ణ్యాంవిధానతః । సోపిపుణ్యమవాప్నోతిస్వర్గప్రా

ప్తికరంపరం ॥ ౧౨౦ ॥ శ్రద్ధయావిధివత్స్నాత్వాకృత్వాదేవాదితర్ప
ణం । తిలబర్హిర్యవైఃసమ్యక్సర్వయజ్ఞఫలంభేత్ ॥ ౨౧ ॥ శ్రద్ధధాన
ధిస్నాతఃకృతసర్వోదకక్రియః । జపన్ దేవాన్ సమభ్యర్చ్యసర్వమంత్ర
లంలభేత్ ॥ ౨౨ ॥ స్నాత్వామౌనేనవిశ్వేశదర్శనాన్నియతేంద్రియః
సర్వవ్రతకృతంశ్రేయోలభేద్వాచంయమఃశివే ॥ ౨౩ ॥ స్నానేదేవా
నేజప్యేమలమూత్రవిసర్జనే । మౌనంకుర్యాత్ప్రయత్నేనదంతధా
వనయోః ॥ ౨౪ ॥ విశ్వేశ్వరంసమభ్యర్చ్యసూపచారైర్విధానతః
యావజ్జీవంశివార్చాయాఃఫలమాప్నోతివైసకృత్ ॥ ౨౫ ॥ దత్వాల్ప
పిదేవేశిన్యాయేనోపార్జితంధనం । అవిముక్తేమహాక్షేత్రేనదరిద్రోభ
త్క్వచిత్ ॥ ౨౬ ॥ వివిధంధనమావర్జ్యయోవిముక్తేనయచ్ఛతి ।
ప్రాప్యనిధనంమూఢోన్యత్రశోచతిసర్వదా ॥ ౨౭ ॥ రమ్యాణియానిరత్నా
నిగోగజాశ్వాంబరాణ్యపి । కృతానితానిశ్రేయోర్థమవిముక్తనివా
నాం ॥ ౨౮ ॥ విశ్వేశప్రీణనార్థాయధనంనిధనమేవవా । న్యాయేనకాశ్యాం
యఃకుర్యాత్సధన్యఃసచధర్మవిత్ ॥ ౨౯ ॥ యోసావిశ్వేశ్వరోదేవః
శీపుర్యాముమేస్థితః । లింగరూపధరఃసాక్షాన్మమశ్రేయాస్పదంహితత్
౧౩౦ ॥ అవిముక్తంమహాక్షేత్రంపంచక్రోశపరీమితం । జ్యోతిర్లింగ
దేకంహిజ్ఞేయంవిశ్వేశ్వరాభిధం ॥ ౩౧ ॥ ఏకదేశస్థితమపియథామార్త
డమండలం । దృశ్యతేసర్వగంసర్వైఃకాశ్యాంవిశ్వేశ్వరస్తథా ॥ ౩౨
నిష్ప్రత్యూహేనయోగేననానాజన్మార్జితేనచ । యత్ఫలంలభ్యతే
త్రతత్కాశ్యాంత్యజతస్తనుం ॥ ౩౩ ॥ తప్త్వాతపాంసిసర్వాణిబహూ
లంజితేంద్రియైః । యత్ఫలంలభ్యతేన్యత్రతత్కాశ్యామేకరాత్రతః ॥
అక్షేత్రమహిమజ్ఞోపిశ్రద్ధాహీనోపికాలతః । కాశీప్రవేశాదనఘో
త్త్వంలభతేమృతః ॥ ౩౫ ॥ కృత్వాప్యేనాంసిచోగ్రాణికాలాత్ప్రా
థకాశికాం । త్యక్త్వాతనుంప్రసాదాన్మేమామేవప్రతిపద్యతే ॥ ౩౬
నాబ్రధ్నంవిశాలాక్షిదినకృత్కఇహోచ్యతే ॥ ౩౭ ॥ అప్రాప్యకాశీం

వినిరంతరసుఖంలభేత్ । బ్రహ్మాద్యాఃప్రాకృతైఃపాశైర్యతోబద్ధానిరంత
రం ॥ ౩౮ ॥ చతుర్వింశతిభిఃపాశైస్త్రిగుణైఃక్రియయాదృఢైః । కంఠేబ
ద్ధావిముచ్యంతేకథంకాశీంవినాజనాః ॥ ౩౯ ॥ బహూపసర్గోయోగోయం
కృచ్ఛ్రసాధ్యంతపోపిహియత్ । యోగాద్భ్రష్టాస్తపోభ్రష్టాగర్భక్లేశసహాః
పునః ॥ ౧౪౦ ॥ కృత్వాపికాశ్యాంపాపానికాశ్యామేవమ్రియేతచేత్ ।
భూత్వారుద్రపిశాచోపిపునర్ముక్తిమవాప్స్యతి ॥ ౪౧ ॥ కాశ్యాంమృతా
నాంజంతూనాందైవాత్పాపకృతామపి । నపాతోనరకేతేషాంతేషాంశా
స్తాహమేనయత్ ॥ ౪౨ ॥ కాయంవిజ్ఞాయసాపాయంస్మృత్వాగర్భస్యవే
దనాం । త్యక్త్వారాజ్యమపిప్రాజ్యంసేవ్యాకాశీనిరంతరం ॥ ౪౩ ॥ అతర్కి
తంసమభ్యేత్యయమదూతాఃసుదారుణాః । బద్ధ్వాపాశైర్హరిష్యంతిక్షిప్రం
కాశీంతతఃశ్రయేత్ ॥ ౪౪ ॥ నపాపేభ్యోభయంయత్రనభయంయత్రవై
యమాత్ । నగర్భవాసభీర్యత్రతాంకాశీంకోనసంశ్రయేత్ ॥ ౪౫ ॥ అ
ద్యప్రాతఃపరశ్వోవామరణంప్రాప్యమేవచ । యావత్కాలవిలంబోస్తితా
వత్కాశీంసమాశ్రయేత్ ॥ ౪౬ ॥ ప్రాప్తేతుమరణేపుంసాంపునర్జన్మపు
నర్మృతిః । అపునర్భవభూమించతస్మాత్కాశీంశ్రయేద్బుధః ॥ ౪౭ ॥ పు
త్రక్షేత్రకలత్రాభిఖ్యాంత్యక్త్వామాయాంహివైష్ణవీం । భవాంతరేనేక
రూపాంభవఘ్నీంకాశికాంశ్రయేత్ ॥ ౪౮ ॥ స్కందఉవాచ ॥ దూరం
మేమరణం యువాహ మధునాథార్యంనచిత్తేత్వితిశ్రోత్రవ్యోనిభృతంకృ
తాంతమహిషగ్రైవేయఘంటారవః । నైకట్యాత్ప్రకటోత్కటశ్రిమ
ఘటామపాస్యహిత్వా ద్రుతంజీర్ణాంపర్ణకుటీం తతఃపటుమతిర్గచ్ఛేత్పు
రీంధూర్జటేః ॥ ౪౯ ॥ వ్యాసఉవాచ ॥ అగస్త్యస్యపురఃస్నాతకథయి
త్వాకథామిమాం । సర్వపాపప్రశమనీంపునఃస్కందఉవాచహ ॥౧౫౦॥
ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే మణికర్ణికాఖ్యానం నామషడ్వింశో
ధ్యాయః ॥ ౨౬ ॥

స్కందఉవాచ ॥ వారాణసీతిప్రథితంయథాచానందకాననం । తథా
చకథయామీహదేవదేవేనభాషితం ॥ ౧॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ నిశామయ
మహాబాహోవిష్ణోత్రైలోక్యసుందర । సాప్రోక్తంవారాణసీత్యాఖ్యామవి
ముక్తంయథాతథా ॥౨॥ నిర్దగ్ధాన్సాగరాన్శ్రుత్వాకపిలక్రోధవహ్ని
నా । అశ్వమేధాశ్వసంయుక్తాన్పూర్వజాన్స్వాన్భగీరథః ॥ ౩ ॥ సూ
ర్యవంశేమహాతేజారాజాపరమధార్మికః । ఆరిరాధయిషుర్గంగాం
తపసేకృతనిశ్చయః ॥ ౪ ॥ హిమవంతంనగశ్రేష్ఠమమాత్యన్యస్తరాజ్య
ధూః । జగామయశసాంరాశిరుద్దిధీర్షుఃపితామహాన్ ॥ ౫ ॥ బ్రహ్మశా
పాగ్నినిర్దగ్ధాన్మహాదుర్గతిగానపి । వినాత్రిమార్గగాంవిష్ణోకోజం
తూంస్త్రిదివంనయేత్ ॥ ౬ ॥ మమైవసాపరామూర్తిస్తోయరూపాశివా
త్మికా । బ్రహ్మాండానామనేకానామాధారఃప్రకృతిఃపరా ॥౭ ॥ శుద్ధవిద్యా
స్వరూపాచత్రిశక్తిఃకరుణాత్మికా । ఆనందామృతరూపాచశుద్ధధర్మస్వ
రూపిణీ ॥ ౮ ॥ యామేతాంజగతాంధాత్రీంధారయామిస్వలీలయా । వి
శ్వస్యరక్షణార్థాయపరబ్రహ్మస్వరూపిణీం ॥ ౯ ॥ త్రైలోక్యేయానితీర్థా
నిపుణ్యక్షేత్రాణియానిచ। సర్వత్రసర్వేమేధర్మాఃసర్వేయజ్ఞాఃసదక్షిణాః॥
౧౦ ॥ తపాంసివిష్ణోసర్వాణిశ్రుతిఃసాంగాచతుర్విధా । అహంచత్వంచక
శ్చాపిదేవతానాంగణాశ్చయే ॥ ౧౧ ॥ పురుషార్థాశ్చసర్వేవైశక్తయోవి
విధాశ్చయాః । గంగాయాంసర్వఏవైతేసూక్ష్మరూపేణసంస్థితాః ॥ ౧౨॥
సస్నాతఃసర్వతీర్థేషుసర్వక్రతుషుదీక్షితః । చీర్ణసర్వవ్రతఃసోపియస్తు
గంగాంనిషేవతే ॥ ౧౩ ॥ తపాంసితేనతప్తానిసర్వదానప్రదఃసచ । సంప్రా
ప్తయోగనియమోయస్తుగంగాంనిషేవతే ॥ ౧౪ ॥ సర్వవర్ణాశ్రమేభ్య
శ్చవేదవిద్భ్యశ్చవైతథా। శాస్త్రార్థపారగేభ్యశ్చగంగాస్నాయీవిశిష్య
తే ॥ ౧౫ ॥ మనోవాక్కాయజైర్దోషైర్దుష్టోబహువిధైరపి । వీక్ష్య
గంగాంభవేత్పూతఃపురుషోనాత్రసంశయః ॥ ౧౬ ॥ కృతేసర్వత్రతీర్థాని
త్రేతాయాంపుష్కరంపరం । ద్వాపరేతుకురుక్షేత్రంకలౌగంగైవకేవ

లం ॥ ౧౭ ॥ పూర్వజన్మాంతరాభ్యాసవాసనావశతో హరే । గంగాతీరేని
వాసః స్యాన్మదనుగ్రహాతః పరాత్ ॥ ౧౮ ॥ ధ్యానం కృతే మోక్షహేతుస్త్రే
తాయాం తచ్చ వై తపః । ద్వాపరే తద్ద్వయం యజ్ఞాః కలౌ గంగైవ కేవలం ॥
౧౯ ॥ యో దేహపతనాద్యావద్గంగాతీరం న ముంచతి । స హి వేదాంతవి
ద్యోగీ బ్రహ్మచర్యవ్రతీ సదా ॥ ౨౦ ॥ కలౌ కలుషచిత్తానాం పరద్రవ్యరతా
త్మనాం । విధిహీనక్రియాణాంచ గతిర్గంగాం వినా న హి ॥ ౨౧ ॥ అలక్ష్మీః
కాలకర్ణీ చ దుఃస్వప్నో దుర్విచింతితం । గంగాగంగేతి జపనాత్తాని నోపవి
శంతి హి ॥ ౨౨ ॥ గంగా హి సర్వభూతానామిహాముత్ర ఫలప్రదా । భా
వానురూపతో విష్ణోః సదా సర్వజగద్ధితా ॥ ౨౩ ॥ యజ్ఞదానతపోయో
గజపాః సనియమా యమాః । గంగాసేవాసహస్రాంశం న లభంతే కలౌ హ
రే ॥ ౨౪ ॥ కిమష్టాంగేన యోగేన కిం తపోభిః కిమధ్వరైః । వాస ఏవ హి గం
గాయాం బ్రహ్మజ్ఞానస్య కారణం ॥ ౨౫ ॥ అపి దూరస్థితస్యాపి గంగామాహా
త్మ్యవేదినః । అయోగ్యస్యాపి గోవిందభక్త్యా గంగా ప్రసీదతి ॥ ౨౬ ॥ శ్ర
ద్ధా ధర్మః పరః సూక్ష్మః శ్రద్ధా జ్ఞానం పరం తపః । శ్రద్ధా స్వర్గశ్చ మోక్ష
శ్చ శ్రద్ధయా సా ప్రసీదతి ॥ ౨౭ ॥ అజ్ఞానరాగలోభాద్యైః పుంసాం సమ్మూ
ఢచేతసాం । శ్రద్ధా న జాయతే ధర్మే గంగాయాం చ విశేషతః ॥ ౨౮ ॥
బహిఃస్థితం జలం యద్వన్నారికేలాంతరే స్థితం । తథా బ్రహ్మాండబాహ్యస్థం
పరబ్రహ్మాంబు జాహ్నవీ ॥ ౨౯ ॥ గంగాలాభాత్పరో లాభః క్వచిదన్యో న వి
ద్యతే । తస్మాద్గంగాముపాసీత గంగైవ పరమః పుమాన్ ॥ ౩౦ ॥ శక్తస్య పం
డితస్యాపి గుణినో దానశీలినః । గంగాస్నానవిహీనస్య హరే జన్మ నిరర్థకం ॥
౩౧ ॥ వృథా కులం వృథా విద్యా వృథా యజ్ఞా వృథా తపః । వృథా దానాని
తస్యాహ కలౌ గంగాం న యో భజేత్ ॥ ౩౨ ॥ గుణవత్పాత్రపూజాయాం
న స్యాద్ధైవ తాదృశం ఫలం । యథా గంగాజలస్నానపూజనే విధినా ఫలం ॥
౩౩ ॥ మమ తేజోఽగ్నిగర్భేయం మమ వీర్యాతిసంభృతా । దాహికా సర్వ
దోషాణాం సర్వపాపవినాశినీ ॥ ౩౪ ॥ స్మరణాదేవ గంగాయాః పాపసంఘా

తపంజరం । శతధా భేదమాయాతి గిరిర్వజ్రహతో యథా ॥౩౫॥ గంగాం గ
చ్ఛతి యస్త్వేకో యస్తు భక్త్యానుమోదయేత్ । తయోస్తుల్యం ఫలం ప్రాహు
ర్భక్తిరేవాత్ర కారణం ॥౩౬॥ గచ్ఛంస్తిష్ఠన్ జపన్ ధ్యాయన్ భుంజన్ జాగ్రన్
స్వపన్ వదన్ । యః స్మరేత్సతతం గంగాం సహి ముచ్యేత బంధనాత్ ॥౩౭॥ పితౄ
నుద్దిశ్య యో భక్త్యా పాయసం మధుసంయుతం । గుడసర్పిస్తిలైః సార్ధం గం
గాంభసి వినిక్షిపేత్ ॥౩౮॥ తృప్తా భవంతి పితరస్తస్య వర్షశతం హరే । యచ్ఛం
తి వివిధాన్ కామాన్ పరితుష్టాః పితామహాః ॥౩౯॥ లింగే సంపూజితే సర్వమ
ర్చితం స్యాజ్జగద్యథా । గంగాస్నానేన లభతే సర్వతీర్థఫలం తథా ॥౪౦॥ గంగా
యాం తు నరః స్నాత్వా యో లింగం నిత్యమర్చతి । ఏకేన జన్మనా ముక్తిం స
రాం ప్రాప్నోతి స ధ్రువం ॥౪౧॥ అగ్నిహోత్రం చ యజ్ఞాశ్చ వ్రతదాన
పాంసి చ । గంగాయాం లింగపూజాయాః కోట్యంశేనాపి నో సమాః ॥౪౨॥
గంగాం గంతుం వినిశ్చిత్య కృత్వా శ్రాద్ధాదికం గృహే । స్థితస్య సమ్యక్సం
ల్పాత్తస్య నందంతి పూర్వజాః ॥౪౩॥ పాపాని చ రుదంత్యాశు హా క్వ యా
స్యామ ఇత్యలం । లోభమోహాదిభిః సార్ధం మంత్రయంతి పునః పునః ॥౪౪॥
యథా న గంగాం యాత్యేష తథా విఘ్నం ప్రకుర్మహే । గంగాం గతో య
థా హ్యేష న ఉచ్ఛిత్తిం విధాస్యతి ॥౪౫॥ గృహాద్గంగావగాహార్థం గచ్ఛ
తు పదే పదే । నిరాశాని వ్రజంత్యేవ పాపాన్యస్య శరీరతః ॥౪౬॥ పూర్వ
న్మకృతైః పుణ్యైస్త్యక్త్వా లోభాదికం హరే । వ్యుదస్య సర్వవిఘ్నాన్
గంగాం ప్రాప్నోతి పుణ్యవాన్ ॥౪౭॥ అనుషంగేణ మాల్యేన వాణిజ్యేనా
సేవయా । కామాసక్తోపి వా మర్త్యో గంగాస్నాతో దివం వ్రజేత్ ॥౪౮॥
అనిచ్ఛయాపి సంస్పృష్టో దహనోపి యథా దహేత్ । అనిచ్ఛయాపి స
స్నాతా గంగా పాపం తథా దహేత్ ॥౪౯॥ తావద్భ్రమతి సంసారే యా
వద్గంగాం న సేవతే । సంసేవ్య గంగాం నో జంతుర్భవక్లేశం ప్రపశ్యతి ॥౫౦॥
యో గంగాంభసి నిస్నాతో భక్త్యా సంత్యక్తసంశయః । మనుష్యచర్మణా
నద్ధః స దేవో నాత్ర సంశయః ॥౫౧॥ గంగాస్నానార్థముద్యుక్తో మ

మార్గేణమృతోయది । గంగాస్నానఫలంసోపితదాప్నోతినసంశయః ॥
౫౨ ॥ మాహాత్మ్యంయేచగంగాయాఃశృణ్వంతిచపఠంతిచ । తేప్యశేషై
ర్మహాపాపైర్ముచ్యంతేనాత్రసంశయః ॥ ౫౩ ॥ దుర్బుద్ధయోదురాచా
రాహైతుకాబహుసంశయాః । పశ్యంతిమోహితావిష్ణోర్గంగామన్యనదీమి
వ ॥ ౫౪ ॥ జన్మాంతరకృతైర్దానైస్తపోభిర్నియమైర్వ్రతైః । ఇహజ
న్మనిగంగాయాంనృణాంభక్తిఃప్రజాయతే ॥ ౫౫ ॥ గంగాభక్తిమతామ
ర్థేమహేంద్రాదిపురేషుచ । హర్మ్యాణిరస్యభోగానినిర్మితానిస్వ
యంభువా ॥ ౫౬ ॥ సిద్ధయఃసిద్ధిలింగానిస్పర్శలింగాన్యనేకశః । ప్రాసా
దారత్నఖచితాశ్చింతామణిగణాఅపి ॥ ౫౭ ॥ గంగాజలాంతస్తిష్ఠంతికలి
కల్మషభీతితః । అతఏవహిసంసేవ్యాకలౌగంగేష్టసిద్ధిదా ॥ ౫౮ ॥ సూర్యో
దయేతమాంసీవవజ్రపాతభయాన్నగాః । తార్క్ష్యేక్షణాద్యథాసర్పా
మేఘావాతాహతాఇవ ॥ ౫౯ ॥ తత్త్వజ్ఞానాద్యథామోహాఃసింహందృ
ష్ట్వాయథామృగాః । తథాసర్వాణిపాపానియాంతిగంగేక్షణాత్క్షయం ॥
౬౦ ॥ దివ్యౌషధైర్యథారోగాలోభేనచయథాగుణాః । యథాగ్రీష్మోష్మ
సంతప్తిరగాధహ్రదమజ్జనాత్ ॥ ౬౧ ॥ తూలశైలోస్ఫులింగేనయథానశ్య
తితత్క్షణాత్ । తథాదోషాఃప్రణశ్యంతిగంగాంభఃస్పర్శనాద్ధ్రువం ॥ ౬౨ ॥
క్రోధేనచతపోయద్వత్కామేనచయథామతిః । అనయేనయథాలక్ష్మీర్వి
ద్యామానేనవైయథా ॥ ౬౩ ॥ దంభకౌటిల్యమాయాభిర్యథాధర్మోవిన
శ్యతి । తథానశ్యంతిపాపానిగంగాయాదర్శనేనతు ॥ ౬౪ ॥ మానుష్యం
దుర్లభంప్రాప్యవిద్యుత్సంపాతచంచలం । గంగాంయఃసేవతేసోత్రబు
ద్ధఃపారంపరంగతః ॥ ౬౫ ॥ విధూతపాపాయేమర్త్యాఃపరంజ్యోతిఃస్వ
రూపిణీం । సహస్రసూర్యప్రతిమాంగంగాంపశ్యంతితేభువి ॥ ౬౬ ॥ సా
ధారణాంభసాపూర్ణాంసాధారణనదీమివ । పశ్యంతినాస్తికాగంగాంపా
పోపహతలోచనాః ॥ ౬౭ ॥ సంసారమోచకశ్చాహంజనానామనుకంప
యా । గంగాతరంగరూపేణసోపానంనిర్మమేదివః ॥ ౬౮ ॥ సర్గ్వేపవశు

తపంజరం । శతధా భేదమాయాతి గిరిర్వజ్రహతో యథా ॥ ౩౫ ॥ గంగాం
చ్ఛతి యస్త్వేకో యస్తు భక్త్యానుమోదయేత్ । తయోస్తుల్యం ఫలం ప్రాహు
ర్భక్తిరేవాత్ర కారణం ॥ ౩౬ ॥ గచ్ఛంస్తిష్ఠన్ జపన్ ధ్యాయన్ భుంజన్ జాగ్ర
త్స్వపన్ వదన్ । యః స్మరేత్సతతం గంగాం స హి ముచ్యేత బంధనాత్ ॥ ౩౭ ॥ పితౄ
నుద్దిశ్య యో భక్త్యా పాయసం మధుసంయుతం । గుడసర్పిస్తిలైః సార్ధం గం
గాంభసి వినిక్షిపేత్ ॥ ౩౮ ॥ తృప్తా భవంతి పితరస్తస్య వర్షశతం హరే । యచ్ఛం
తి వివిధాన్ కామాన్ పరితుష్టాః పితామహాః ॥ ౩౯ ॥ లింగే సంపూజితే సర్వై
ర్పూజితం స్యాజ్జగద్యథా । గంగాస్నానేన లభతే సర్వతీర్థఫలం తథా ॥ ౪౦ ॥ గంగా
యాం తు నరః స్నాత్వా యో లింగం నిత్యమర్చతి । ఏకేన జన్మనా ముక్తిం
రాం ప్రాప్నోతి స ధ్రువం ॥ ౪౧ ॥ అగ్నిహోత్రంచ యజ్ఞాశ్చ వ్రతదాన
పాంసి చ । గంగాయాం లింగపూజాయాః కోట్యంశేనాపి నో సమాః ॥ ౪౨ ॥
గంగాం గంతుం వినిశ్చిత్య కృత్వా శ్రాద్ధాదికం గృహే । స్థితస్య సమ్యక్సం
ల్పాత్తస్య నందంతి పూర్వజాః ॥ ౪౩ ॥ పాపాని చ రుదంత్యాశు హా క్వ యా
స్యామ ఇత్యలం । లోభమోహాదిభిః సార్ధం మంత్రయంతి పునః పునః ॥ ౪౪ ॥
యథా న గంగాం యాత్యేష తథా విఘ్నం ప్రకుర్మహే । గంగాం గతో య
థా చైష న ఉచ్ఛిత్తిం విధాస్యతి ॥ ౪౫ ॥ గృహాద్గంగావగాహార్థం గచ్ఛ
స్తు పదే పదే । నిరాశాని వ్రజంత్యేవ పాపాన్యస్య శరీరతః ॥ ౪౬ ॥ పూర్వ
న్మకృతైః పుణ్యైః త్యక్త్వా లోభాదికం హరే । వ్యుదస్య సర్వవిఘ్నాన్ యః
గంగాం ప్రాప్నోతి పుణ్యవాన్ ॥ ౪౭ ॥ అనుషంగేన మాల్యేన వాణిజ్యేన
సేవయా । కామాసక్తోపి వా మర్త్యో గంగాస్నాతో దివం వ్రజేత్ ॥ ౪౮ ॥
అనిచ్ఛయాపి సంస్పృష్టో దహనో హి యథా దహేత్ । అనిచ్ఛయాపి స
స్నాతా గంగా పాపం తథా దహేత్ ॥ ౪౯ ॥ తావద్భ్రమతి సంసారే యా
వద్గంగాం న సేవతే । సంసేవ్య గంగాం నో జంతుర్భవక్లేశం ప్రపశ్యతి ॥ ౫౦ ॥
యో గంగాంభసి నిస్నాతో భక్త్యా సంత్యక్తసంశయః । మనుష్యచర్మణా
నద్ధః స దేవో నాత్ర సంశయః ॥ ౫౧ ॥ గంగాస్నానార్థముద్యుక్తో మ

మార్గేణమృతో యది । గంగాస్నానఫలం సోపి తదాప్నోతి న సంశయః ॥
౫౨ ॥ మాహాత్మ్యం యే చ గంగాయాః శృణ్వంతి చ పఠంతి చ । తేప్యశేషై
ర్మహాపాపైర్ముచ్యంతే నాత్ర సంశయః ॥ ౫౩ ॥ దుర్బుద్ధయో దురాచా
రా హైతుకా బహుసంశయాః । పశ్యంతి మోహితా విష్ణో గంగామన్యనదీమి
వ ॥ ౫౪ ॥ జన్మాంతరకృతైర్దానైస్తపోభిర్నియమైర్వ్రతైః । ఇహ జ
న్మని గంగాయాం నృణాం భక్తిః ప్రజాయతే ॥ ౫౫ ॥ గంగాభక్తిమతామ
ర్థే మహేంద్రాదిపురేషు చ । హర్మ్యాణి రస్యభోగాని నిర్మితాని స్వ
యంభువా ॥ ౫౬ ॥ సిద్ధయః సిద్ధిలింగాని స్పర్శలింగాన్యనేకశః । ప్రాసా
దా రత్నఖచితాశ్చింతామణిగణా అపి ॥ ౫౭ ॥ గంగాజలాంతస్తిష్ఠంతి కలి
కల్మషభీతితః । అత ఏవ హి సంసేవ్యా కలౌ గంగేష్టసిద్ధిదా ॥ ౫౮ ॥ సూర్యో
దయే తమాంసీవ వజ్రిపాతభయాన్నగాః । తార్క్ష్యేక్షణాద్యథా సర్పా
మేఘా వాతాహతా ఇవ ॥ ౫౯ ॥ తత్త్వజ్ఞానాద్యథా మోహాః సింహం దృ
ష్ట్వా యథా మృగాః । తథా సర్వాణి పాపాని యాంతి గంగేక్షణాత్క్షయం ॥
౬౦ ॥ దివ్యౌషధైర్యథా రోగా లోభేన చ యథా గుణాః । యథా గ్రీష్మోష్మ
సంపత్తిరగాధహ్రదమజ్జనాత్ ॥ ౬౧ ॥ తూలశైలః స్ఫులింగేన యథా నశ్య
తి తత్క్షణాత్ । తథా దోషాః ప్రణశ్యంతి గంగాంభస్స్పర్శనాద్ధ్రువం ॥ ౬౨ ॥
క్రోధేన చ తపో యద్వత్కామేన చ యథా మతిః । అనయేన యథా లక్ష్మీర్వి
ద్యా మానేన వై యథా ॥ ౬౩ ॥ దంభకౌటిల్యమాయాభిర్యథా ధర్మో విన
శ్యతి । తథా నశ్యంతి పాపాని గంగాయా దర్శనేన తు ॥ ౬౪ ॥ మానుష్యం
దుర్లభం ప్రాప్య విద్యుత్సంపాతచంచలం । గంగాం యః సేవతే సోత్ర బు
ద్ధః పారం పరం గతః ॥ ౬౫ ॥ విధూతపాపా యే మర్త్యాః పరంజ్యోతిః స్వ
రూపిణీం । సహస్రసూర్యప్రతిమాం గంగాం పశ్యంతి తే భువి ॥ ౬౬ ॥ నా
ధారణాంభసా పూర్ణాం సాధారణనదీమివ । పశ్యంతి నాస్తికా గంగాం పా
పోపహతలోచనాః ॥ ౬౭ ॥ సంసారమోచకశ్చాహం జనానామనుకంప
యా । గంగాతరంగరూపేణ సోపానం నిర్మమే దివః ॥ ౬౮ ॥ సర్వేపవశు

భఃకాలఃసర్వోదేశ స్తథాశుభః । సర్వోజనోదానపాత్రంశ్రీమతీజాహ్న
తటే ॥ ౧౯ ॥ యథాశ్వమేధోయజ్ఞానాంనగానాంహిమవాన్యథా । వ్ర
తానాంచయథాసత్యం దానానామభయంయథా ॥ ౭౦ ॥ ప్రాణాయామ
శ్చతపసాంమంత్రాణాంప్రణవోయథా । ధర్మాణామప్యహింసాచకామ్యా
నాంశ్రీర్యథావరా ॥ ౭౧॥ యథాత్మవిద్యావిద్యానాంస్త్రీణాంగౌరీయథో
త్తమా । సర్వదేవగణానాంచయథాత్వంపురుషోత్తమ ॥౭౨ ॥ సర్వేషా
మేవపాత్రాణాంశివభక్తోయథావరః । తథాసర్వేషుతీర్థేషుగంగాతీర్థం
విశిష్యతే ॥ ౭౩ ॥ హరేయశ్చావయోర్భేదంనకరోతిమహామతిః । శివభ
క్తఃసవిజ్ఞేయోమహాపాశుపతశ్చసః ॥ ౭౪ ॥ పాపపాంసుమహావాత్యాప
పద్ధుమకుఠారికా । పాపేంధనదవాగ్నిశ్చగంగేయంపుణ్యవాహినీ ॥౭౫॥
నానారూపాశ్చపితరోగాథాగాయంతిసర్వదా । అపికశ్చిత్కులేస్మాకంగం
గాస్నాయీభవిష్యతి ॥ ౭౬ ॥ దేవర్షీన్పరిసంతర్ప్యదీనానాథాంశ్చ
దుఃఖితాన్ । శ్రద్ధయావిధినాస్నాత్వాదాస్యతేసలిలాంజలిం ॥౭౭॥ అ
పినఃసకులేభూయాచ్ఛివేవిష్ణౌచసామ్యదృక్ । తదాలయకరోభక్త్యాత
స్యసంమార్జనాదికృత్ ॥ ౭౮ ॥ అకామోవాసకామోవాతిర్యగ్యోని
గతోపివా । గంగాయాంయోమృతోమర్త్యోనరకంసనపశ్యతి ॥ ౭౯॥
తీర్థమన్యత్ప్రశంసంతిగంగాతీరేస్థితాశ్చయే। గంగాంనబహుమన్యంతేతే
స్యుర్నిరయగామినః ॥౮౦ ॥ మాంచత్వాంచైవయోద్వేష్టిగంగాంచపు
రుషాధమః । స్వకీయైఃపురుషైఃసార్ధంసఘోరంనరకంవ్రజేత్ ॥౮౧॥
షష్టిర్గణసహస్రాణిగంగాంరక్షంతిసర్వదా । అభక్తానాంచపాపానాం
వాసేవిఘ్నంప్రకుర్వతే ॥ ౮౨ ॥ కామక్రోధమహామోహాలోభాదికీ
నైఃశరైః । ఘ్నంతితేషాంవనస్తత్రస్థితించాపనయంతిచ ॥ ౮౩ ॥ గం
గాంసమాశ్రయేద్యస్తుసమునిఃసచపండితః । కృతకృత్యఃసవిజ్ఞేయఃపురు
షార్థచతుష్టయే ॥ ౮౪ ॥ గంగాయాంచసకృత్స్నాతోహయమేధఫ
లంలభేత్ । తర్పయంశ్చపితౄంస్తత్రతారయేన్నరకార్ణవాత్ ॥ ౮౫॥

నైరంతర్యేణగంగాయాంమాసంయఃస్నాతిపుణ్యవాన్ । శక్రలోకేసవ
సతియావచ్ఛక్రఃసపూర్వజః ॥ ౮౬ ॥ అబ్దంయఃస్నాతిగంగాయాంనైరం
తర్యేణపుణ్యభాక్ । విష్ణులోకంసమాసాద్యససుఖంసంవసేన్నరః॥౮౭॥
గంగాయాంస్నాతియోమర్త్యోయావజ్జీవందినేదినే । జీవన్ముక్తఃసవిజ్ఞే
యోదేహాంతేముక్తఏవసః ॥ ౮౮ ॥ తిథినక్షత్రపూర్వాదినాపేక్ష్యంజా
హ్నవీజలే । స్నానమాత్రేణగంగాయాంసంచితాఘంవినశ్యతి ॥ ౮౯ ॥
పిండతోపిసమూర్ఖఃస్యాచ్ఛక్తియుక్తోప్యశక్తికః । యస్తుభాగీరథీతీరం
సుఖసేవ్యంనసంశ్రయేత్ ॥ ౯౦ ॥ కింవాయుషాప్యరోగేణవికాసిన్యాథ
కింశ్రియా । కింవాబుద్ధ్యావిమలయాయదిగంగాంనసేవతే ॥ ౯౧ ॥ యః
కారయేదాయతనంగంగాప్రతికృతేర్నరః । భుక్త్వాసభోగాన్ప్రీత్యా
పియాతిగంగాసలోకతాం ॥ ౯౨ ॥ శృణ్వంతిమహిమానంయేగంగా
యానిత్యమాదరాత్ । గంగాస్నానఫలంతేషాంవాచకప్రీణనాద్ధనైః ॥
౯౩ ॥ పితౄనుద్దిశ్యయోలింగంస్నపయేద్గాంగవారిణా । తృప్తాస్స్యుస్త
స్యపితరోమహానిరయగాఅపి ॥ ౯౪ ॥ అష్టకృత్వోమంత్రజప్తైర్వస్త్ర
పూతైఃసుగంధిభిః । ప్రోచగాంగజలైఃస్నానంఘృతస్నానాధికంబు
ధాః ॥ ౯౫ ॥ అష్టద్రవ్యవిమిశ్రేణగంగాతోయేనయఃసకృత్ । మాగధ
ప్రస్థమాత్రేణతామ్రపాత్రస్థితేనచ ॥ ౯౬ ॥ భానవేఽర్ఘ్యంప్రదద్యా
చ్చస్వకీయపితృభిఃసహ । సోతితేజోవిమానేనసూర్యలోకేమహీయతే ॥
౯౭ ॥ ఆపఃక్షీరంకుశాగ్రాణిఘృతంమధుగవాందధి । రక్తానికరవీరాణి
రక్తచందనమిత్యపి ॥౯౮॥ అష్టాంగార్ఘ్యముద్దిష్టస్త్వతీవరవితోష
ణః । గాంగైర్వార్భిఃకోటిగుణోజ్ఞేయోవిజ్ఞోఽన్యవారితః ॥ ౯౯ ॥ గం
గాతీరేస్వశక్త్యాయఃకుర్యాద్దేవాలయంసుధీః । అన్యతీర్థప్రతిష్ఠాతోభవే
త్కోటిగుణంఫలం ॥ ౧౦౦ ॥ అశ్వత్థవటచూతాదివృక్షారోపేణయత్ఫ
లం । కూపవాపీతటాగాదిప్రపాసత్రాదిభిస్తథా ॥ ౧ ॥ అన్యత్రయద్భవే
త్పుణ్యంతద్గంగాదర్శనాద్భవేత్ । పుష్పవాట్యాదిభిశ్చాపిగంగాస్పర్శనం

తత్రోఽధికం ॥ ౨ ॥ కన్యాదానేనయత్పుణ్యంయత్పుణ్యంగోఽన్నదానతః
తత్పుణ్యంస్యాచ్ఛతగుణంగంగాగండూషపానతః ॥ ౩ ॥ చాంద్రాయణ
సహస్రేణయత్పుణ్యంస్యాజ్జనార్దన । తతోఽధికఫలంగంగామృత
నాదవాప్నుయాత్ ॥ ౪ ॥ భక్త్యాగంగావగాహస్యకిమన్యత్ఫలముచ్యతే
అక్షయఃస్వర్గవాసోఽపినిర్వాణమథవాహరే ॥ ౫ ॥ గంగాయాఃపాదు
యుగ్మంనిత్యమర్చతియోనరః । ఆయుఃపుణ్యంధనంపుత్రాన్స్వర్గమో
క్షౌచవిందతి ॥ ౬ ॥ నాస్తిగంగాసమంతీర్థంకలికల్మషనాశనం। నాస్తి
ముక్తిప్రదంక్షేత్రమవిముక్తసమంహరే ॥ ౭ ॥ గంగాస్నానరతంమర్త్యందృ
ష్ట్వైవయమకింకరాః । దిశోదశపలాయంతేసింహందృష్ట్వాయథామృ
గాః ॥ ౮ ॥ గంగాభజనశీలస్యగంగాతటనివాసినః । అర్చాంకృత్వా
థాన్యాయమశ్వమేధఫలంలభేత్ ॥ ౯ ॥ గోభూహిరణ్యదానేనభక్త్యాగం
గాతటేశుభే । నరోనజాయతేభూయఃసంసారేదుఃఖసంకటే ॥ ౧౦
దీర్ఘాయుష్యంచవాసోభిర్జ్ఞానంపుస్తకదానతః । అన్నదానేనసం
ప్తింకీర్తింకన్యాప్రదానతః ॥ ౧౧ ॥ అన్యత్రయత్కృతంకర్మవ్రతం
దానంజపస్తపః । గంగాతటేతుతత్సర్వంహరేకోటిగుణంభవేత్ ॥౧౨
ధేనుంపవస్త్రాంయోదద్యాద్గంగాతీరేవిధానతః । గోరోమసంఖ్యయా
ష్టోయుగాన్సర్వసమృద్ధిమాన్ ॥ ౧౩ ॥ గోలోకేమమలోకేవాకామ
నుప్రదానతః । భుంజానఃసర్వకామాంస్తుదివ్యాన్నానావిధాన్బహూన్
౧౪ ॥ దేవానామప్యలభ్యాంశ్చభుక్త్వాతుసహబాంధవైః । పితృభిశ్చ
సుహృద్భిశ్చసర్వరత్నవిభూషితః ॥ ౧౫ ॥ జాయతేసత్కులేపశ్చాద్ధనధా
సమాకులే । రత్నకాంచనసంపన్నేశీలవిద్యాసమన్వితే ॥ ౧౬ ॥ భుక్త్వా
విపులాన్భోగాన్పుత్రపౌత్రసమన్వితః। పునర్గంగాంసమాసాద్యకాశ్యాము
త్తరవాహినీం ॥ ౧౭ ॥ విశ్వేశ్వరంసమారాధ్యప్రాగ్జనుర్వాసనావశాత్
కాలాద్దేహాంతమాసాద్యబ్రహ్మసంపద్యతేతతః ॥ ౧౮ ॥ వివర్తనద్యా
మపిభూమేర్భాగీరథీతటే। నరోదదాతియోభక్త్యాతస్యపుణ్యఫలంశృ

౧౯ ॥ తద్భూమిత్రసరేణూనాంసంఖ్యయాయుగమానయా । మహేం
ద్రచంద్రిలోకేషుభుక్త్వాభోగాన్మనఃప్రియాన్ ॥ ౧౨౦ ॥ సప్తద్వీపపతి
ర్భూత్వామహాధర్మపరాయణః । నరకస్థాన్పితౄన్సర్వాన్ప్రాపయే
త్త్రిదినంహరేః ॥ ౨౧ ॥ స్వర్గస్థాంశ్చపితౄన్సర్వాన్మోచయిత్వామ
హాద్యుతిః । అంతేజ్ఞానాసినాచ్ఛిత్వాహ్యవిద్యాంపాంచభౌతికీం ॥ ౨౨ ॥
పరంవైరాగ్యమాపన్నోయుంజానోయోగముత్తమం । ప్రాప్యాథవావి
ముక్తంచపరంబ్రహ్మాధిగచ్ఛతి ॥ ౨౩ ॥ సువర్ణమాత్రమపియఃసువర్ణం
సంప్రయచ్ఛతి । సువర్ణాయసువర్ణంచహరేర్భాగీరథీతటే ॥ ౨౪ ॥ సహే
మరత్నఖచితేవిమానేసర్వగేశుభే । సర్వైశ్వర్యసమాయుక్తఃసర్వలోకే
షుపూజితః ॥ ౨౫ ॥ బ్రహ్మాండాంతరసంస్థేషుభుంజన్భోగాన్మనోరమాన్ ।
సర్వైఃసంపూజితోవిష్ణోర్యావదాభూతసంప్లవం ॥ ౨౬ ॥ ఏకరాట్సతతో
భూత్వాజంబూద్వీపేప్రతాపవాన్ । తతోఽవిముక్తమాసాద్యపదంనిర్వా
ణమృచ్ఛతి ॥ ౨౭ ॥ జన్మర్క్షేతుకృతేస్నానేగంగాయాంభక్తిపూర్వకం ।
జన్మప్రభృతిపాపౌఘాత్సంచితాన్ముచ్యతేక్షణాత్ ॥ ౨౮ ॥ వైశాఖేకా
ర్తికేమాఘేగంగాస్నానంసుదుర్లభం । దర్శేశతగుణంపుణ్యంసం
క్రాంతౌచసహస్రకం ॥ ౨౯ ॥ చంద్రసూర్యగ్రహేలక్షంవ్యతీపాతేత్వనం
తకం । అయుతంవిషువేచైవనియుతంత్వయనద్వయే ॥ ౧౩౦ ॥ సోమగ్ర
హఃసోమదినేరవివారేరవేగ్రహః । తచ్చూడామణిపర్వాఖ్యంతత్రస్నా
నమసంఖ్యకం ॥ ౩౧ ॥ స్నానందానంజపోహోమోయద్యచ్చూడామ
ణౌకృతం । తదక్షయంసర్వమిహవిష్ణోర్భాగీరథీతటే ॥ ౩౨ ॥ శ్రద్ధయాభక్తి
యుక్తస్తుగంగాంస్నాత్వావిధానతః । బ్రహ్మహాపివిశుద్ధ్యేతకింపునస్త్వన్య
పాతకీ ॥ ౩౩ ॥ కృమికీటపతంగాద్యాయేమృతాజాహ్నవీతటే । కూలాత్ప
తంతియేవృక్షాస్తేపియాంతిపరాంగతిం ॥ ౩౪ ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసితేపక్షేద
శమ్యాంహస్తసంయుతే । గంగాతీరేతుపురుషోనారీవాభక్తిభావతః ॥
౩౫ ॥ నిశాయాంజాగరంకుర్యాద్గంగాందశవిధైర్హరేః । పుష్పైఃసుగం

ధైనైర్వేద్యైఃఫలైర్దశదశోన్మితైః ॥ ౩౬ ॥ ప్రదీపైర్దశభిర్ధూపైర్
శాంగైర్గరుడస్వజ। పూజయేచ్ఛ్రద్ధయాధీమాన్దశకృత్వోవిధానతః॥
౩౭ ॥ సాజ్యాంస్తిలాన్క్షిపేత్తోయేగంగాయాఃప్రసృతీర్దశ । గుడసక్తు
మయాన్పిండాన్దద్యాచ్చదశమంత్రతః ॥ ౩౮ ॥ నమఃశివాయైప్రథమం
నారాయణ్యైపదంతతః । దశహరాయైపదమితిగంగాయైమంత్రఏవవై॥
౩౯ ॥ స్వాహాంతఃప్రణవాదిశ్చభవేద్వింశాక్షరోమనుః । పూజాదానం
జపోహోమోఽనేనైవమనునాస్మృతః ॥ ౪౦ ॥ హేమ్నారూప్యేణవాశ
క్త్యాగంగామూర్తింవిధాయచ । వస్త్రాచ్ఛాదితవక్త్రస్యపూర్ణకుం
భస్యచోపరి ॥ ౪౧ ॥ ప్రతిష్ఠాప్యార్చయేద్దేవీంపంచామృతవిశోధితాం।
చతుర్భుజాంత్రినేత్రాంచనదీనదనిషేవితాం ॥ ౪౨ ॥ లావణ్యామృతని
ష్యందసంశీలద్గాత్రయష్టికాం । పూర్ణకుంభసితాంభోజవరదాభయ
సత్కరాం ॥ ౪౩ ॥ తతోధ్యాయేత్సుసౌమ్యాంచచంద్రాయుతసమప్ర
భాం । చామరైర్వీజ్యమానాంచశ్వేతచ్ఛత్రోపశోభితాం ॥ ౪౪ ॥ సుధా
ప్లావితభూపృష్ఠాందివ్యగంధానులేపనాం । త్రైలోక్యపూజితపదాందేవ
ర్షిభిరభిష్టుతాం ॥ ౪౫ ॥ ధ్యాత్వాసమర్చ్యమంత్రేణధూపదీపోపహార
తః । మాంచత్వాంచవిధింబ్రధ్నంహిమవంతంభగీరథం ॥ ౪౬ ॥ ప్రతి
మాగ్రేసమభ్యర్చ్యచందనాక్షతనిర్మితాన్ । దశప్రస్థతిలాన్దద్యాద్ద్వి
శవిప్రేభ్యఆదరాత్ ॥ ౪౭ ॥ పలంచకుడవఃప్రస్థఆఢకోద్రోణఏవచ । ధా
న్యమానేనబోద్ధవ్యాఃక్రమశోమీచతుర్గుణాః ॥ ౪౮ ॥ మత్స్యకచ్ఛపమం
డూకమకరాదిజలేచరాన్ । హంసకారండవబకచక్రటిట్టిభసారసాన్ ॥
౪౯ ॥ యథాశక్తిస్వర్ణరూప్యతామ్రపృష్ఠవినిర్మితాన్ । అభ్యర్చ్య
గంధకుసుమైర్గంగాయాంప్రక్షిపేద్వ్రతీ ॥౧౫౦ ॥ ఏవంకృత్వావిధానేన
విత్తశాఠ్యవివర్జితః।ఉపవాసీవక్ష్యమాణైర్దశపాపైఃప్రముచ్యతే॥౧౫౧॥
అదత్తానాముపాదానంహింసాచైవావిధానతః । పరదారోపసేవాచకా
యికంత్రివిధంస్మృతం ॥ ౫౨॥ పారుష్యమనృతంచైవపైశున్యంచైవసర్వ

శః । అసంబద్ధప్రలాపశ్చ వాఙ్మయస్స్యాచ్చతుర్విధం ॥ ౫౩ ॥ పరద్రవ్యే
ష్వభిధ్యానం మనసానిష్టచింతనం । వితథాభినివేశశ్చ మానసం త్రివిధం స్మృ
తం ॥ ౫౪ ॥ ఏతైర్దశవిధైః పాపైర్దశజన్మసముద్భవైః । ముచ్యతే నా
త్ర సందేహః సత్యం సత్యం గదాధర ॥ ౫౫ ॥ ఉద్ధరేన్నరకాత్పూర్వాన్ దశ
ఘోరాన్ దశావరాన్ । వక్ష్యమాణమిదం స్తోత్రం గంగాగ్రే శ్రద్ధయా జ
పేత్ ॥ ౫౬ ॥ ఓం నమః శివాయై గంగాయై శివదాయై నమో నమః । నమ
స్తే విష్ణురూపిణ్యై బ్రహ్మమూర్త్యై నమోస్తు తే ॥ ౧ ॥ ౫౭ ॥ నమస్తే రు
ద్రరూపిణ్యై శాంకర్యై తే నమో నమః । సర్వదేవస్వరూపిణ్యై నమో భే
షజమూర్తయే ॥ ౨ ॥ ౫౮ ॥ సర్వస్య సర్వవ్యాధీనాం భిషక్ శ్రేష్ఠ్యై న
మోస్తు తే । స్థాస్నుజంగమసంభూతవిషహంత్ర్యై నమోస్తు తే ॥ ౩ ॥ ౫౯ ॥
సంసారవిషనాశిన్యై జీవనాయై నమోస్తు తే । తాపత్రితయసంహంత్ర్యై ప్రా
ణేశ్వర్యై తే నమో నమః ॥ ౪ ॥ ౬౦ ॥ శాంతిసంతానకారిణ్యై నమ
స్తే శుద్ధమూర్తయే । సర్వసంశుద్ధికారిణ్యై నమః పాపారిమూర్తయే ॥
౫ ॥ ౬౧ ॥ భుక్తిముక్తిప్రదాయిన్యై భద్రదాయై నమో నమః । భోగోప
భోగదాయిన్యై భోగవత్యై నమోస్తు తే ॥ ౬ ॥ ౬౨ ॥ మందాకిన్యై న
మస్తేస్తు స్వర్గదాయై నమో నమః । నమస్త్రైలోక్యభూషాయై త్రిప
థాయై నమో నమః ॥ ౭ ॥ ౬౩ ॥ నమస్త్రిశుక్లసంస్థాయై క్షమావత్యై న
మో నమః । త్రిహుతాశనసంస్థాయై తేజోవత్యై నమో నమః ॥ ౮ ॥ ౬౪ ॥
నందాయై లింగధారిణ్యై సుధాధారాత్మనే నమః । నమస్తే విశ్వముఖ్యా
యై రేవత్యై తే నమో నమః ॥ ౯ ॥ ౬౫ ॥ బృహత్యై తే నమస్తేస్తు లోక
ధాత్ర్యై నమోస్తు తే । నమస్తే విశ్వమిత్రాయై నందిన్యై తే నమో నమః ॥
౧౦ ॥ ౬౬ ॥ పృథ్వ్యై శివామృతాయై చ సువృషాయై నమో నమః । పరాప
రశతాఢ్యాయై తారాయై తే నమో నమః ॥ ౧౧ ॥ ౬౭ ॥ పాశజాలనికృంతి
న్యై అభిన్నాయై నమోస్తు తే । శాంతాయై చ వరిష్ఠాయై వరదాయై నమో
నమః ॥ ౧౨ ॥ ౬౮ ॥ ఉగ్రాయై సుఖజగ్ధ్యై చ సంజీవిన్యై నమోస్తు తే ।

బ్రహ్మిష్ఠాయై బ్రహ్మదాయై దురితఘ్న్యై నమోనమః ॥ ౧౩ ॥ ౧౯ ॥ ప్రణ
తార్తిప్రభంజిన్యై జగన్మాత్రే నమోస్తు తే । సర్వాపత్ప్రతిపక్షాయై మం
గలాయై నమోనమః ॥ ౧౪ ॥ ౨౦ ॥ శరణాగతదీనార్తపరిత్రాణపరా
యణే । సర్వస్యార్తిహరే దేవి నారాయణి నమోస్తు తే ॥ ౧౫ ॥ ౨౧ ॥ ని
ర్లేపాయై దుర్గహంత్ర్యై దక్షాయై తే నమోనమః । పరాపరపరాయై చ
గంగే నిర్వాణదాయిని ॥ ౧౬ ॥ ౨౨ ॥ గంగే మమాగ్రతో భూయాః గంగే
మే తిష్ఠ పృష్ఠతః । గంగే మే పార్శ్వయోరేధి గంగే త్వయ్యస్తు మే స్థితిః ॥ ౧౭ ॥
౨౩ ॥ ఆదౌ త్వమంతే మధ్యే చ సర్వం త్వం గాం గతే శివే । త్వమేవ మూలప్ర
కృతిస్త్వం పుమాన్ పర ఏవ హి । గంగే త్వం పరమాత్మా చ శివస్తుభ్యం న
మః శివే ॥ ౧౮ ॥ ౨౪ ॥ య ఇదం పఠతే స్తోత్రం శృణుయాచ్ఛ్రద్ధయాపి యః ।
దశధా ముచ్యతే పాపైః కాయవాక్చిత్తసంభవైః ॥ ౧౯ ॥ ౨౫ ॥ రోగస్థో
రోగతో ముచ్యేద్విపద్భ్యశ్చ విపద్యుతః । ముచ్యతే బంధనాద్బద్ధో భీతో భీ
తేః ప్రముచ్యతే ॥ ౨౦ ॥ ౨౬ ॥ సర్వాన్ కామానవాప్నోతి ప్రేత్య చ త్రిది
వం వ్రజేత్ । దివ్యం విమానమారుహ్య దివ్యస్త్రీపరివీజితః ॥ ౨౧ ॥ ౨౭
గృహేపి లిఖితం యస్య సదా తిష్ఠతి ధారితం । నాగ్నిచౌరభయం తస్య స
ర్పాదిభయం క్వచిత్ ॥ ౨౨ ॥ ౨౮ ॥ జ్యేష్ఠే మాసే సితే పక్షే దశమీ హస్త
సంయుతా । సంహరేత్త్రివిధం పాపం బుధవారేణ సంయుతా ॥ ౨౩ ॥ ౨౯
తస్యాం దశమ్యామేతచ్చ స్తోత్రం గంగాజలే స్థితః । యః పఠేద్దశకృత్వస్తు ద
రిద్రో వాపి చాక్షమః ॥ ౨౪ ॥ ౩౦ ॥ సోపి తత్ఫలమాప్నోతి గంగాం సంపూ
జ్య యత్నతః । పూర్వోక్తేన విధానేన యత్ఫలం సంప్రకీర్తితం ॥ ౨౫ ॥ ౩౧ ॥ య
థా గౌరీ తథా గంగా తస్మాద్గౌర్యాస్తు పూజనే । యో విధిర్విహితః సమ్యక్సో
పి గంగాప్రపూజనే ॥ ౨౬ ॥ ౩౨ ॥ యథాహం త్వం తథా విష్ణో యథా త్వం త
థా హ్యుమా । ఉమా యథా తథా గంగా చతూరూపం న భిద్యతే ॥ ౨౭ ॥ ౩౩
విష్ణురుద్రాంతరం చైవ శ్రీగౌర్యోరంతరం తథా । గంగాగౌర్యంతరం చై

మోబ్రూతేమూఢధీస్తుసః ॥ ౭౦ ॥ ౭౮ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే గంగామహిమావర్ణనపూర్వకం దశహరాస్తోత్రకథనం నామ సప్తవింశతితమోఽధ్యాయః ॥ ౨౭ ॥ ... ... *

ఉమోవాచ ॥ కించిత్పృష్టుమనా నాథ స్వసందేహాపనుత్తయే । వద ఖదోయదిన త్రైకాలజ్ఞానకోవిద ॥ ౧ ॥ తదా భగీరథో రాజా క్వ క్వ భాగీరథీ తదా । యదా విష్ణుస్తపస్తేపే చక్రపుష్కరిణీతటే ॥ ౨ ॥ శివ ఉవాచ ॥ సందేహోఽత్ర న కర్తవ్యో విశాలాక్షి సదామలే । శ్రుతౌ స్మృతౌ పురాణేషు కాలత్రయముదీర్యతే ॥ ౩ ॥ భూతం భావి భవచ్చాపి సంశయం మా వృథా కృథాః । ఇత్యుక్త్వా పునరాహేశో గంగామాహాత్మ్యముత్తమం ॥ ౪ ॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥ పార్వతీనందన పునర్ద్యునద్యాః పరితో వద । మహిమాక్తో హరాయద్వద్దేవదేవేన వై తదా ॥ ౫ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ మునే త్ర మైత్రావరుణే యథా దేవేన భాషితం । శృణు త్రిపథగామిన్యా మాహాత్మ్యం పాతకాపహం ॥ ౬ ॥ త్రిస్రోతసం సమాసాద్య సకృత్పిండాన్ దదాతి యః । ఉద్ధృతాః పితరస్తేన భవాంభోధేస్తిలోదకైః ॥ ౭ ॥ యావంతశ్చ తిలా మర్త్యైర్గృహీతాః పితృకర్మణి । తావద్వర్షసహస్రాణి పితరః స్వర్గవాసినః ॥ ౮ ॥ దేవాః సపితరో యస్మాద్గంగాయాం సర్వదా స్థితాః । ఆవాహనం విసర్గం చ తేషాం తత్ర తతో న హి ॥ ౯ ॥ పితృవంశే మృతా యే చ మాతృవంశే తథైవ చ । గురుశ్వశురబంధూనాం యే చాన్యే బాంధవా మృతాః ॥ ౧౦ ॥ అజాతదంతా యే కేచిద్యే చ గర్భే ప్రపీడితాః । అగ్నివిద్యుచ్చోరహతా వ్యాఘ్రైర్దంష్ట్రిభిరేవ చ ॥ ౧౧ ॥ ఉద్బంధనమృతా యే చ పతితా ఆత్మఘాతకాః । ఆత్మవిక్రయిణశ్చోరా యే తథాఽయాజ్యయాజకాః ॥ ౧౨ ॥ రసవిక్రయిణో యే చ యే చాన్యే పాపరోగిణః । అగ్నిదా గరదాశ్చైవ గోఘ్నాశ్చైవ స్వవంశజాః ॥ ౧౩ ॥ అసిపత్రవనే యే చ కుంభీపాకే చ యే గతాః । రౌరవేప్యంధతామిస్రే కాలసూత్రే చ యే గతాః ॥ ౧౪ ॥ జాత్యంతరసహస్రే

షభాగ్యం తెయేస్వకర్మభిః। యేతుపక్షిమృగాదీనాంకీటవృక్షాదివీక్షి
థాం॥ ౧౫॥ యాలింగతాస్త్వసంఖ్యాతాఃసంఖ్యాతానామశోభనా
ప్రాపితాయమలోకంతుసుఘోరైర్యమకింకరైః॥ ౧౬॥ యేబాంధవా
బాంధవావాయేఽన్యజన్మనిబాంధవాః। యేపిచాజ్ఞాతనామానో
చాపుత్రాఃస్వగోత్రజాః॥౧౭॥ విశేషేణచమృతావై యేయేవైశ్యంగభిరా
హతాః। కృతఘ్నాశ్చగురుఘ్నాశ్చయేచమిత్రద్రుహస్తథా॥౧౮॥ స్త్రీ
బాలఘాతకాయేచయేచవిశ్వాసఘాతకాః। అసత్యహింసానిరతాఃసదా
పాపరతాశ్చయే॥ ౧౯॥ అశ్వవిక్రయిణోయేచపరద్రవ్యహరాశ్చయే
అనాథాఃకృపణాదీనామానుష్యంప్రాప్తుమక్షమాః॥ ౨౦॥ తర్పితాజ్ఞా
హ్నవీతోయైర్నరైరేణవిధినాసకృత్। ప్రయాంతిస్వర్గతింతేపిస్వర్గిణో
ముక్తిమాప్నుయుః॥ ౨౧॥ ఏతన్నామంత్రాన్సముచ్చార్యయఃకుర్యాత్పి
తృతర్పణం। శ్రాద్ధంపిండప్రదానంచసవిధిజ్ఞఇహోచ్యతే॥ ౨౨॥ కాని
ప్రదానితీర్థానిత్రైలోక్యేయానికానిచిత్। తానిసర్వాణిసేవంతేకాశ్యా
ముత్తరవాహినీం॥ ౨౩॥ స్వఃసింధుఃసర్వతఃపుణ్యాబ్రహ్మహత్యాపహా
ణీ। కాశ్యాంవిశేషతోవిష్ణోయత్రచోత్తరవాహినీ॥ ౨౪॥ గాయంతి
గాథామేతాంవైదేవర్షిపితరోగణాః। అపిదృగ్గోచరానఃస్యాత్కాశ్యా
ముత్తరవాహినీ॥ ౨౫॥ యత్రత్యామృతసంతృప్తాస్తాపత్రితయవర్జితా
స్యామత్వమృతమేవాద్ధావిశ్వనాథప్రసాదతః॥ ౨౬॥ గంగైవకేవలాము
క్త్యైనిర్ణీతాపరతోహరే। అవిముక్తేవిశేషేణమమాధిష్ఠానగౌ
వాత్॥ ౨౭॥ జ్ఞాత్వాకలియుగంఘోరంగంగాభక్తిఃసుగోపితా। సమ
దంతిజనాగంగాంముక్తిమార్గైకదాయికాం॥ ౨౮॥ అనేకజన్మనియ
తంభాగ్యమనూనాణస్తుయోనిషు। నివృత్తింప్రాప్నుయాత్కోత్రజాహ్న
వీభజనంవినా॥ ౨౯॥ నరాణామల్పబుద్ధీనామేనోవిక్షిప్తచేతసాం। గం
గైవపరమంవిష్ణోభేషజంభవరోగిణాం॥ ౩౦॥ ఖండస్ఫుటితసంస్కారః
గంగాతీరేకరోతియః।మమలోకేచిరంకాలంతస్యాక్షయసుఖంహరే॥౩౧

గంతుముద్దిశ్యయోగంగాంపరార్థంస్వార్థమేవవా । నగచ్ఛతిపరంమో హాత్సపతేత్పితృభిఃసహ ॥ ౩౨ ॥ సర్వాణియేషాంగాంగైర్యైస్తోయైఃకృ త్యానిదేహినాం । భూమిస్థాఅపితేమర్త్యాఅమర్త్యాఏవవైహరి॥౩౩॥ చరమేపివయోభాగేస్వఃసింధుంయోనిషేవతే । కృత్వాప్యేనాంసిబహు శఃసోపియాయాచ్ఛుభాంగతిం ॥ ౩౪ ॥ యావదస్థిమనుష్యాణాంగంగా తోయేషుతిష్ఠతి । తావదబ్దసహస్రాణిస్వర్గలోకేమహీయతే ॥ ౩౫ ॥ వి ష్ణురువాచ ॥ దేవదేవజగన్నాథజగతాంహితకృత్ప్రభో । కీకసంచేత్ప తేద్గాం వాద్దుర్వృత్తస్యదురాత్మనః॥౩౬॥ జలేద్యునద్యానిష్పాపేకథంతస్య పరాగతిః । అపమృత్యువిపన్నస్యతదీశవినివేద్యతాం ॥ ౩౭ ॥ మహేశ్వర ఉవాచ ॥ అత్రార్థేకథయిష్యామిపురావృత్తమధోక్షజ । శృణుష్వైక మనావిష్ణోవాహీకస్యద్విజన్మనః ॥ ౩౮ ॥ పురాకలింగవిషయేద్విజోలవణ విక్రియీ । సంధ్యాస్నానవిహీనశ్చవేదాక్షరవివర్జితః ॥ ౩౯ ॥ వాహీ కోనామతోయజ్ఞసూత్రమాత్రపరిగ్రహః । పరిగ్రహశ్చతస్యాసీత్కావిం దీవిధవానవా ॥ ౪౦ ॥ దుర్భిక్షపీడితేనాథవృషలీపతినావినా । ప్రాణా ధారంతదాతేనదేశాద్దేశాంతరంయయౌ ॥ ౪౧॥ మధ్యేఽథదండకారణ్యం క్షుత్క్షామఃసంగవర్జితః । వ్యాఘ్రేణఘాతితస్తత్రనరమాంసప్రియేణసః॥ ౪౨ ॥ తస్యవామపదంగృధ్రోగృహీత్వోదపతత్తతః । మాంసాశినాన్య గృధ్రేణతస్యయుద్ధమభూద్దివి ॥ ౪౩ ॥ గృధ్రయోరామిషంగృధ్నోఃప రస్పరజయైషిణోః । అవాపతత్పాదగుల్ఫంకంకచంచుపుటాత్తదా॥౪౪॥ తస్యవాహీకవిప్రస్యవ్యాఘ్రవ్యాపాదితస్యహ । మధ్యేగంగందైవయో గాదపతద్వంద్వకారిణోః ॥౪౫॥ యదైవహతవార్ద్వీపీతంవాహీకమర ణ్యగం । తస్మిన్నేవక్షణేబద్ధఃసపాశైఃక్రూరకింకరైః ॥ ౪౬ ॥ కశాభిర్ఘాతి తోత్యంతమారాభిఃపరితోదితః । వమన్రుధిరమాస్యేననీతస్తైఃసయ మాగ్రతః ॥౪౭॥ ఆపృచ్ఛిధర్మరాజేనచిత్రగుప్తోథమాపతే। ధర్మాధర్మం విచార్యాస్యకథయాశుద్విజన్మనః ॥౪౮ ॥ వైవస్వతేనపృష్టోథచిత్రగుప్తోవి

చిత్రధీః । సర్వదాసర్వజంతూనాం వేదితాసర్వకర్మణాం ॥ ౪౯ ॥ జగ
యమునాబంధుంవాహీకస్యద్విజన్మనః । జన్మకర్మాదినారభ్యదుర్వృ
స్యశుభేతరం ॥౫౦॥ చిత్రగుప్తఉవాచ ॥ గర్భాధానాదికంకర్మప్రోక్ష
తంనాస్యకేనచిత్ । జాతకర్మకృతంనాస్యపిత్రాజ్ఞానవతాహరే ॥ ౫౧
గర్భేర్నఃశమనేహేతుఃసమస్తాయుఃసుఖప్రదం । ఏకాదశేహ్ని నామాస్య
నకృతంవిధిపూర్వకం ॥ ౫౨ ॥ ఖ్యాతఃస్యాద్యేనవిధినాసర్వత్రవిధిపావనం
నాకార్షీన్నిర్గమంచాస్యచతుర్థేమాసిమందధీః ॥ ౫౩ ॥ జనకఃశుభ
తిథ్యాదావిదేశగమనాపహం ।షష్ఠేన్నప్రాశనంమాసినకృతంవిధిపూర్వ
కం । ౫౪ ॥ సర్వదామిష్టమశ్నాతికర్మణాయేనభాస్కరే । నచూడా
కరణంచాస్యకృతమబ్దేయథాకులం ॥ ౫౫ ॥ కర్మణాయేనకేశాఃస్యుః
స్నిగ్ధాఃకుసుమవర్షిణః । నాకారికర్ణవేధోస్యజనిత్రాసమయేశుభే ।
౫౬॥ సువర్ణగ్రాహిణౌయేనకర్ణౌస్యాతాంచసుశ్రితీ। మౌంజీబంధోప్య
భూదస్యవ్యతీతేబ్దేష్టమేహరే। బ్రహ్మచర్యాభివృద్ధ్యైయోబ్రహ్మగ్రహణహే
తుకః ॥ ౫౭ ॥ మౌంజీమోక్షణవార్తాపికృతానాస్యజనుఃకృతా । గార్హ
స్థ్యంప్రాప్యతేథస్మాత్కర్మణోనంతరంవరం ॥ ౫౮ ॥ యథాకథంచి
దూఢాథపత్నీత్యక్తకులాధ్వగా । వృషలీపతినాతేనపరదారాపహారిణా
౫౯ ॥ ఆరభ్యపంచమాద్వర్షాత్పరస్వస్యాపహారకః । అభూదేవదురా
చారోదురోదరపరాయణః ॥ ౬౦ ॥ రుమాయాంవసతాసేనహతాగా
కవార్షికీ । ఏకదాధృతదండేనలిహంతీలవణంమృతా ॥ ౬౧ ॥ జననీంప
దఘాతేనబహుశోఽసావతాడయత్ । కదాచిదపినోవాక్యంపితుఃకృత
నేనవై ॥ ౬౨ ॥ విషంభక్షితవానేవబహుశఃకలహప్రియః । జనోపహా
సశీలోసౌకృతోదరవిదారణః ॥ ౬౩ ॥ ధత్తూరకకరవీరాదిబహుధోపవిష
ణిచ । క్రీడాకలహమాత్రేణాభక్షయచ్చైషదుర్మతిః ॥ ౬౪ ॥ దగ్ధోప్య
వహ్నినాసారేశ్వభిశ్చకవలీకృతః । శృంగిభిఃపరితఃప్రోతోవిషాణాగ్రై
సౌబహు ॥ ౬౫ ॥ దందశూకైర్భృశందష్టోదుష్టఃశిష్టైర్విగర్హితః

కాష్ఠైస్తప్తలోష్టైః పాపిష్ఠఃకృతానిష్టఃసదాత్మనః ॥ ౬౬ ॥ ఆస్ఫాలితంశిరో
నేనాసకృచ్చాపిదురాత్మనా । యదచ్యైతేనసదాసద్భిరుత్తమాంగమనేక
ధా ॥ ౬౭ ॥ అసాహిబ్రాహ్మణోమందోగాయత్రీమపివేదన । కామతో
మత్స్యమాంసానిజగ్ధాన్యేకేనదుర్ధియా ॥ ౬౮ ॥ ఆత్మార్థంపాయసమ
పాపర్యపాత్రేదనేకధా । లాక్షాలవణమాంసానాంసపయోదధిసర్పిషాం ॥
౬౯ ॥ విషలోహాయుధానాంచదాసీగోవాజినామపి । విక్రేతాసౌసదా
మూఢస్తథావైకేశచర్మణాం ॥ ౭౦ ॥ శూద్రాన్నపరిపుష్టాంగఃపర్వణ్య
హనిమైథునీ । పరాఙ్ముఖోదైవపిత్ర్యకర్మణ్యేషదురాత్మవాన్ ॥ ౭౧ ॥
పక్షిణోఘాతితానేనమృగాశ్చాపిపరఃశతం । అకారణద్రుమచ్ఛేదీసదాని
ర్దయమానసః ॥ ౭౨ ॥ ఉద్వేగజనకోనిత్యంనిజబంధుజనేష్వపి । అసత్య
వాదీసతతంసదాహింసాపరాయణః ॥ ౭౩ ॥ అదత్తదానఃపిశునఃశిశ్నోద
రపరాయణః । కింబహూక్తైనరవిజసాక్షాత్పాతకమూర్తిమాన్ ॥౭౪॥
రౌరవేష్వంధతామిస్రేకుంభీపాకేఽతిరౌరవే । కాలసూత్రేకృమిభుజపూ
యశోణితకర్దమే ॥ ౭౫ ॥ అసిపత్రవనేఘోరేయంత్రపీడేసుదంష్ట్రికే ।
అధోముఖేపూతిగంధేవిష్ఠాగర్తేఽమ్బుభోజనే ॥ ౭౬ ॥ సూచీభేద్యేథసం
దంశేలాలాపేక్షురధారకే । ప్రత్యేకంనరకేష్వేషపాత్యతాంకల్పసంఖ్య
యా ॥ ౭౭ ॥ ధర్మరాజఃసమాకర్ణ్యచిత్రగుప్తముఖాదితి । నిర్భర్త్స్య
తందురాచారంకింకరానాదిదేశహ ॥ ౭౮ ॥ భ్రూసంజ్ఞయాహ్వాతైర్నీతః
సబద్ధ్వానిరయాలయం । ఆక్రందరావోయత్రోచ్చైఃపాపినాంరోమహ
ర్షణః ॥౭౯॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ యాతనాస్వతితీవ్రాసుత్వాహీకేసంస్థి
తేతదా । తత్కాలపుణ్యఫలదేగాంగేయాంభసినిర్మలే॥౮౦॥ పతితంత
ద్గృధ్రాస్యాద్వాహీకస్యద్విజన్మనః। హరేవిమానంతత్కాలమాపన్నం
సురసద్మతః ॥ ౮౧ ॥ ఘంటావలంబితందివ్యందివ్యస్త్రీశతసంకులం । ఆ
రుహ్యదేవయానంసదివ్యవేషధరోద్విజః ॥ ౮౨ ॥ వీజ్యమానోఽప్సరో
వృందైర్దివ్యగంధానులేపనః । జగామస్వర్గభువనంగంగాక్షిప్తత్వాద్ధరే ॥

౮౩ ॥ స్కందఉవాచ॥ వస్తుశక్తివిచారోఽయమద్భుతః కోఽపికుంభజ
ద్రివరూపేణ కాప్యేషా శక్తిః సాదాశివీపరా ॥ ౮౪ ॥ కరుణామృతపూర్ణే
న దేవదేవేన శంభునా । ఏషా ప్రవర్తితా గంగా జగదుద్ధరణాయ వై ॥౮౫
యథాన్యాః సరితో లోకే వారిపూర్ణాః సహస్రశః । తద్వైష్ణానానుమం
వ్యాసద్భిః స్త్రిపథగామినీ ॥ ౮౬ ॥ శ్రుత్యక్షరాణి నిశ్చోత్య కారుణ్యాచ్ఛ
నాము నే । నిర్మితా తద్ద్రవైరేషా గంగా గంగాధరేణ వై ॥ ౮౭ ॥ మో
గోపనిషదామేతం సారమాకృష్య శంకరః । కృపయా సర్వజంతూనాం
శారసరితాం వరాం ॥ ౮౮ ॥ అకలానిధయో రాత్ర్యో విప్రుష్మాన్తే
పాదపాః । యథాతథైవ తే దేశా యత్ర నాస్త్యమరాపగా ॥ ౮౯ ॥ అ
యాః సంపదో యద్వన్నఖా యద్వదదక్షిణాః । తద్వద్దేశా దిశః సర్వాః హీనా
గంగాంభసా హరే ॥ ౯౦ ॥ వ్యోమాంగణమనర్కం చ నక్తేఽదీపం యథా
గృహం । అవేదా బ్రాహ్మణా యద్వద్గంగాహీనాస్తథా దిశః ॥ ౯౧ ॥ చా
ద్రాయణసహస్రం తు యః కుర్యాద్దేహశోధనం । గంగామృతం పిబేద్య
తయోర్గంగాంబుపోఽధికః ॥ ౯౨ ॥ పాదేనైకేన యస్తిష్ఠేత్సహస్రం
రదాం శతం । అబ్దం గంగాంబుపో యస్తు తయోర్గంగాంబుపోఽధికః ॥౯౩
అవాక్శిరాః ప్రలంబేద్యః శతసంవత్సరాన్నరః । భీష్మసూవాలుకాతల్ప
యస్తస్మాద్వరో హరే ॥ ౯౪ ॥ పాపతాపాభితప్తానాం భూతానామిహ
హ్నవీ । పాపతాపహరా యద్వద్గంగా నాన్యత్తథా కలౌ ॥౯౫॥ తార్క్ష
వీక్షణమాత్రేణ ఫణినో నిర్విషా యథా । నిష్ప్రభాణి తథైనాంసి భాగీరథ్యా
లోకనాత్ ॥౯౬॥ గంగాతటోద్భవాం మృత్స్నాం యో మాలా బిభృయా
న్నరః । బిభర్తి సోఽర్కబింబం వై తమోనాశాయ నిశ్చితం ॥ ౯౭ ॥ స్వ
నైరభిభూతస్య ధనహీనస్య పాపినః । గంగైవ కేవలం తస్య గతిరుక్తా నా
న్యథా ॥ ౯౮ ॥ శ్రుతాభిలషితా దృష్టా స్పృష్టా పీతావగాహితా ।
సా వంశద్వయం గంగా తారయేన్నాత్ర సంశయః ॥ ౯౯ ॥ కీర్తనా
నాత్సహస్రాద్గంగా స్నానావగాహనాత్ । దశోత్తరగుణా జ్ఞేయా పుణ్యాభి

ర్ధినాశయోః ॥ ౧౦౦ ॥ నస్నాతైర్నచపావిత్రైర్నాన్యేనాపిసుకర్మ
ణా । తత్ఫలం ప్రాప్యతే మర్త్యైర్గంగామాప్య యదాప్యతే ॥ ౧ ॥ జా
త్యంధాః పంగవస్తేవై జీవంతోఽప్యథ తే మృతాః । సముద్ధారా అపి యే గంగాం న
స్నాయుర్మోక్షగర్భిణీం ॥ ౨ ॥ శ్రుతింనిశామ్యగాహంతే గంగామాహాత్మ్య
భాషిణీం । వినిశ్చితార్థాం యాంశ్రుత్వాశ్రయేద్గంగాంనరోత్తమః ॥ ౩ ॥
ఇరావతీంసుధుమతీంపయస్వినీమమృతరూపామూర్జస్వతీం । త్రిదివప్ర
సూతాంగంగాంశ్రితాసత్రిదివంవ్రజంతి ॥ ౪ ॥ ఋషిజుష్టాంవిష్ణుపదీం
పురాణాంసుపుణ్యధారాంమనసాపిహిలోకే । సర్వాత్మనాజాహ్నవీంయేప్ర
పన్నాస్తే బ్రహ్మణః సదనంసంప్రయాంతి ॥ ౫ ॥ లోకానిమాన్నయతియా
జననీవపుత్రాన్స్వర్గంసదాసర్వగుణోపపన్నా । స్థానమిష్టంబ్రాహ్మమ
భీప్సమానైర్గంగాసద్భిర్వాత్మవశైరుపాస్యా ॥ ౬ ॥ ఉస్రైర్జుష్టామి
షతీంవిశ్వరూపామిరావతీంజనయిత్రీంగుహస్య । శిష్టైఃసేవ్యామమృతాం
బ్రహ్మకాంతాంగంగాంశ్రయేదాత్మవిశుద్ధికామః ॥ ౭ ॥ గంగాయాంతు
నరఃస్నాత్వాబ్రహ్మచారీసమాహితః । విధూతపాప్మాభవతివాజపేయంచ
విందతి ॥ ౮ ॥ అశుభైఃకర్మభిర్గ్రస్తాన్మజ్జమానాన్మహార్ణవే । పతతో
నిరయేగంగాసంశ్రితానుద్ధరేత్సదా ॥ ౯ ॥ బ్రహ్మలోకస్తులోకానాంసర్వే
షాముత్తమోయథా । సరితాంసరసాంచాపివరిష్ఠాజాహ్నవీతథా ॥ ౧౦ ॥
అన్యత్రసమ్యక్సంకల్ప్యతపఃకృత్వాసమాత్రయం । యత్ఫలంతద్భవేద్భ
క్త్యాగంగాయాంఘటికార్ధతః ॥ ౧౧ ॥ స్వర్గస్థస్యనసాప్రీతిర్భుంజ
తఃసుఖముత్తమం । యాస్యాద్గంగాతటేపుంసాంరాత్రౌచంద్రోదయేసతి ॥
౧౨ ॥ జరారోగాభిపన్నంతుకుణపంజాహ్నవీజలే । ధైర్యేణతృణవత్త్య
క్త్వాప్రవిశేదమరావతీం ॥ ౧౩ ॥ వార్యోఘైఃసతతంయస్యాఃప్లావ్యతేశ
శిమండలం । భూయోఽధికతరాంశోభాంబిభర్తితదహఃక్షయే ॥ ౧౪ ॥ ఆ
ప్లుతస్యజలేయస్యాఃసద్యోనశ్యతిపాతకం । మహతఃశ్రేయసఃప్రాప్తిస్తత్క్ష
ణాదేవజాయతే ॥ ౧౫ ॥ పితృభ్యఃశ్రద్ధయాయత్రదత్తాస్త్వపఃస్వవంశ

జైః । ప్రయచ్ఛంతిపరాంతృప్తింశరదాంత్రయమచ్యుత ॥ ౧౬ ॥ తాః
మెళ్ళితియాన్మర్త్యానధస్థాంశ్చసరీసృపాన్ । స్వర్గేస్వర్గసదోవిష్ణో
గంగాత్రిపథగాతతః ॥ ౧౭ ॥ తీర్థానాముత్తమంతీర్థంసరితాముత్తమా
సరిత్ । స్వర్గదాసర్వజంతూనాంమహాపాతకినామపి ॥ ౧౮ ॥ అధ్యు
ష్టాఃకోటయోవిష్ణోసంతితీర్థానిసర్వతః । దివిభువ్యంతరిక్షేచజాహ్నవ్యాం
తానికృత్స్నశః ॥ ౧౯ ॥ జ్ఞాత్వాజాత్వాచగంగాయాంయఃపంచత్వము
పాప్నుయాత్ । అనాత్మఘాతీస్వర్లీస్యాన్నరకాన్సనపశ్యతి ॥ ౨౦ ॥
గంగైవసర్వతీర్థానిగంగైవచతపోవనం । గంగైవసిద్ధిక్షేత్రంహినాత్రకా
ర్యావిచారణా ॥ ౨౧ ॥ యత్రకామఫలావృక్షామహీయత్రహిరణ్మయీ ।
జాహ్నవీస్నాయినస్తత్రనివసంతిఘటోద్భవ ॥ ౨౨ ॥ ధేనుంభాగీరథీతీరే
సుశీలాంచపయస్వినీం । వాసోరత్నైరలంకృత్వాబ్రాహ్మణాయదదాతి
యః ॥ ౨౩ ॥ యావంతితస్యాలోమానిమునేతత్సంతతేరపి । తావద్వర్ష
సహస్రాణిసస్వర్గసుఖభుగ్భవేత్ ॥ ౨౪ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కా
శీఖండే గంగామహిమానామాష్టావింశతితమోఽధ్యాయః ॥ ౨౮ ॥

అగస్త్యఉవాచ ॥ వినాస్నానేనగంగాయాంనృణాంజన్మనిరర్థకం ।
ఉపాయాంతరమస్త్యన్యద్యేనస్నానఫలంలభేత్ ॥ ౧ ॥ అశక్తానాంచపం
గూనామాలస్యోపహతాత్మనాం । దూరదేశాంతరస్థానాంగంగాస్నానం
కథంభవేత్ ॥ ౨ ॥ దానంవాథవ్రతంవాథమంత్రఃస్తోత్రంజపోఽథవా ।
తీర్థాంతరాభిషేకోవాదేవతోపాసనంతువా ॥ ౩ ॥ యద్యస్తికించిత్షడ్వక్త్ర
గంగాస్నానఫలప్రదం । విధానాంతరమాత్రేణతద్వదప్రణతాయమే
త్వత్తోనవేదస్కందాన్యోగంగాగర్భసముద్భవ । పరంస్వర్గతరంగిణ్యా
మహిమానంమహామతే ॥ ౪ ॥ స్కందఉవాచ ॥ సంతిపుణ్యాజలా
హ్రదాసరాంసిసరితోమునే । స్థానేస్థానేచతీర్థానిజితాత్మాధ్యుషితానిచ
దృష్టప్రత్యయకారీణిమహామహిమభాంజ్యపి । పరంస్వర్గతరంగిణ్యాః

ట్యంశోపినతత్రవై ॥ ౭ ॥ అనేనైవానుమానేనబుధ్యస్వకలశోద్భవ । దధ్రి
గంగోత్తమాంగేనదేవదేవేనశంభునా ॥ ౮ ॥ స్నానకాలేఽన్యతీర్థేషు
జప్యతేజాహ్నవీజనైః । వినావిష్ణుపదీంకాన్యత్సమర్థమఘమోచనే ॥
౯ ॥ గంగాస్నానఫలంబ్రహ్మన్గంగాయామేవలభ్యతే । యథాద్రాక్షా
ఫలస్వాదోద్రాక్షాయామేవనాన్యతః ॥ ౧౦ ॥ అస్త్యుపాయఇహత్వేకః
స్యాద్యేనావికలంఫలం । స్నానస్యదేవసరితోమహాగుహ్యతమోమునే ॥
౧౧ ॥ శివభక్తాయశాంతాయవిష్ణుభక్తిపరాయచ । శ్రద్ధాలవేత్వాస్తికా
యగర్భవాసముముక్షవే ॥ ౧౨ ॥ కథనీయంనచాన్యస్యకస్యచిత్కేనచి
త్క్వచిత్ । ఇదంరహస్యంపరమంమహాపాతకనాశనం ॥ ౧౩ ॥ మహాశ్రే
యస్కరంపుణ్యంమనోరథకరంపరం । ద్యునదీప్రీతిజనకంశివసంతోషసం
తతి ॥ ౧౪ ॥ నామ్నాంసహస్రంగంగాయాః స్తవరాజేషుశోభనం । జప్యా
నాంపరమంజప్యంవేదోపనిషదాంసమం ॥ ౧౫ ॥ జపనీయంప్రయత్నేన
మౌనినావాచకంవినా । శుచిస్థానేషుశుచినాసుస్పష్టాక్షరమేవచ ॥ ౧౬ ॥
స్కందఉవాచ ॥ ఓంనమోగంగాదేవ్యై । ఓంకారరూపిణ్యజరాతు
లాఽనంతామృతస్రవా । అత్యుదారాభయాఽశోకాఽలకనందాఽమృ
తా ॥ ౧౦ ॥ మలా ॥ ౧౭ ॥ అనాథవత్సలామోఘాపాంయోనిరమృతప్ర
దా । అవ్యక్తలక్షణాక్షోభ్యానవచ్ఛిన్నాపరాజితా ॥ ౨౦ ॥ ౧౮ ॥ అనా
థనాథాభీష్టార్థసిద్ధిదానందవర్ధినీ । అణిమాదిగుణాధారాగ్రగణ్యా
లీకహారిణీ ॥ ౧౯ ॥ అచింత్యశక్తిరనఘాద్భుతరూపా ॥ ౩౦ ॥ ఘహారిణీ।
అద్రిరాజసుతాష్టాంగయోగసిద్ధిప్రదాచ్యుతా ॥ ౨౦ ॥ అక్షుణ్ణశక్తిరసు
దానంతతీర్థామృతోదకా । అనంతమహిమాపారా ॥ ౪౦ ॥ నంతసౌఖ్య
ప్రదాన్నదా ॥ ౨౧ ॥ అశేషదేవతామూర్తిరఘోరామృతరూపిణీ ।
అవిద్యాజాలశమనీహ్యప్రతర్క్యగతిప్రదా ॥ ౨౨ ॥ అశేషవిఘ్నసంహ
ర్త్రీత్వశేషగుణగుంఫితా । అజ్ఞానతిమిరజ్యోతి ॥ ౫౦॥ రనుగ్రహపరా
యణా ॥ ౨౩ ॥ అభిరామానవద్యాంగ్యనంతసారాకలంకినీ । అరోగ్య

దానందవల్లీత్యాపన్నార్తివినాశినీ ॥ ౨౪ ॥ ఆశ్చర్యమూర్తిరాయుష్యా॥
౯౦ ॥ వ్యర్థావ్యాఽద్యాఽపాఽర్యసేవితా । ఆప్యాయిన్యాప్తవిద్యాఽఖ్యా
త్యానందాఽశ్వాసదాయినీ ॥ ౨౫ ॥ ఆలస్యఘ్న్యా ॥౯౦ ॥ పదాంపం
శ్రీహ్యానందామృతవర్షిణీ।ఇరావతీష్టదాత్రీష్టాపూర్తఫలప్రదా ॥౨౬॥
ఇతిహాసశ్రుతీడ్యార్థాత్విహాముత్ర శుభప్రదా । ఇజ్యాశీలసమిజ్యేష్ఠాత్వీం
ద్రాదిపరివందితా ॥ ౮౦ ॥ ౨౭ ॥ ఇలాలంకారమాలేద్ధాత్విందిరార
మ్యమందిరా । ఇదిందిరాదిసంసేవ్యాత్వీశ్వరీశ్వరవల్లభా ॥ ౨౮ ॥ ఈతీభీ
తిహారేడ్యాచత్వీడనీయచరిత్రభృత్ ॥ ౯౦ ॥ ఉత్కృష్టశక్తిరుత్కృష్టోడు
పమండలచారిణీ ॥ ౨౯ ॥ ఉదితాంబరమార్గోస్రోరగలోకవిహారిణీ।
ఉక్షోర్వరోత్పలోత్కుంభా ॥ ౧౦౦ ॥ ఉపేంద్రచరణద్రవా ॥ ౩౦ ॥ ఉ
దన్వత్పూర్తిహేతుశ్చోదారోత్సాహప్రవర్ధనీ । ఉద్వేగఘ్న్యుష్ణశమ
నీఉష్ణరశ్మిసుతాప్రియా ॥ ౩౧ ॥ ఉత్పత్తిస్థితిసంహారకారిణ్యుపరిచారి
ణీ । ఊర్జంవహం ॥ ౧౧౦ ॥ త్యూర్జధరోర్జావతీచోర్మిమాలినీ
౩౨ ॥ ఊర్ధ్వరేతఃప్రియోర్ధ్వాధ్వాద్యూర్మిలోర్ధ్వగతిప్రదా।
ఋషివృందస్తుతర్ద్ధిశ్చఋణత్రయవినాశినీ ॥ ౧౨౦ ॥ ౩౩ ॥ ఋతంభ
రర్ద్ధిదాత్రీచఋక్స్వరూపాఋజుప్రియా । ఋక్షమార్గవహర్క్షార్చి
ర్ఋజుమార్గప్రదర్శనీ ॥ ౩౪ ॥ ఏధితాఖిలధర్మార్థాత్వేకైకామృత
దాయినీ ॥ ౧౩౦ ॥ ఏధనీయస్వభావైజ్యాత్వేజితాశేషపాతకా ॥౩౫॥
ఐశ్వర్యదైశ్వర్యరూపాహ్యైతిహ్యంహ్యైందవీద్యుతిః । ఓజస్విన్యోషధీక్షే
త్రమోజోదా ॥ ౧౪౦ ॥ దనదాయినీ ॥౩౬ ॥ ఓష్ఠామృతౌన్నత్యదా
త్రీత్వౌషధంభవరోగిణాం। ఔదార్యచంచురౌపేంద్రీత్వౌగ్రీహ్యౌమేయ
రూపిణీ ॥ ౩౭ ॥ అంబరాధ్వవహాంబష్ఠాం ॥ ౧౫౦ ॥ బరమాలాంబు
జేక్షణా । అంబికాంబుమహాయోనిరంధోదాంధకహారిణీ ॥౩౮ ॥ అం
శుమాలాద్యంశుమతీత్వంగీకృతషడాననా । అంధతామిస్రహంత్ర్యం
౧౬౦ ॥ ధురంజనాద్యంజనావతీ ॥ ౩౯ ॥ కల్యాణకారిణీకామ్యా

లోత్పలగంధినీ । కుముద్వతీకమలినీకాంతిః కల్పితదాయినీ ॥ ౧౭౦ ॥౮౦॥ కాంచనాక్షీ కామధేనుః కీర్తిః కృత్స్నైకశనాశినీ । క్రతుశ్రేష్ఠా క్రతుఫలా కర్మబంధవిభేదినీ ॥ ౮౧ ॥ కమలాక్షీక్లమహరాకృశానుతపనద్యుతిః ॥ ౧౮౦ ॥ కరుణార్ద్రాచకల్యాణీకలికల్మషనాశినీ ॥ ౮౨ ॥ కామరూపా క్రియాశక్తిఃకమలోత్పలమాలినీ । కూటస్థాకరుణాకాంతాకూర్మయా నా ॥ ౧౯౦ ॥ కలావతీ ॥౮౩॥ కమలాకల్పలతికాకాలీకలుషవైరిణీ । కమనీయజలాకమ్రాకపర్దిసుకపర్దగా ॥ ౮౪ ॥ కాలకూటప్రశమనీకదంబకుసుమప్రియా ॥ ౨౦౦ ॥ కాలిందీకేలిలలితాకలకల్లోలమాలికా ॥ ౮౫ ॥ క్రాంతలోకత్రయాకండూః కండూతనయవత్సలా । ఖడ్గినీఖడ్గధారాభాఖగాఖండేందుధారిణీ ॥ ౨౧౦ ॥ ౮౬ ॥ ఖేఖేలగామినీఖస్థాఖండేందుతిలకప్రియా । ఖేచరీఖేచరీవంద్యాఖ్యాతిఃఖ్యాతిప్రదాయినీ ॥ ౮౭॥ ఖండితప్రణతాఘౌఘాఖలబుద్ధివినాశినీ । ఖాతైనఃకందసందోహా॥౨౨౦॥ ఖడ్గఖట్వాంగఖేటినీ ॥ ౮౮ ॥ ఖరసంతాపశమనీఖనిఃపీయూషపాథసాం । గంగాగంధవతీగౌరీగంధర్వనగరప్రియా ॥౮౯॥ గంభీరాంగీగుణమయీగతాతంకా ॥ ౨౩౦ ॥ గతిప్రియా । గణనాథాంబికాగీతాగద్యపద్యపరిష్టుతా ॥ ౯౦ ॥ గాంధారీగర్భశమనీగతిభ్రష్టగతిప్రదా । గోమతీగుహ్యవిద్యాగౌ॥౨౪౦॥గోప్త్రీగగనగామినీ॥౯౧॥గోత్రప్రవర్ధినీగుణ్యాగుణాతీతాగుణాగ్రణీః।గుహాంబికాగిరిసుతాగోవిందాంఘ్రిసముద్భవా ॥౯౨॥ గుణనీయచరిత్రా ॥ ౨౫౦ ॥ చగాయత్రీగిరిశప్రియా । గూఢరూపాగుణవతీగుర్వీగౌరవవర్ధినీ ॥౯౩॥ గ్రహపీడాహరాగుందాగ్రరఘ్నీగానవత్సలా॥౨౬౦॥ఘర్మహంత్రీఘృతవతీఘృతతుష్టిప్రదాయినీ॥౯౪॥ఘంటారవప్రియాఘోరాఽఘౌఘవిధ్వంసకారిణీ । ఘ్రాణతుష్టికరీఘోషాఘనానందాఘనప్రియా ॥ ౯౫ ॥ ఘాతుకా ॥ ౨౭౦ ॥ ఘూర్ణితజలాఘృష్టపాతకసంతతిః । ఘటకోటిప్రపీతాపాఘటితాశేషమంగలా ॥ ౯౬ ॥ ఘృణావతీఘృణినిధిర్ఘస్మరాఘూకనాదినీ । ఘుసృణాపింజరతనుర్ఘర్ఘరా॥

౨౮౦ ॥ ఘర్ఘరస్వరా ॥ ౫౭ ॥ చంద్రికాచంద్రకాంతాంబుశ్చంచదాప
చలద్ద్యుతిః । ఛిన్నయాఛిత్రరూపాచచంద్రాయుతశతాననా ॥౫౮॥ చాం
పేయలోచనాచారు ॥ ౨౯౦ ॥ శ్చార్వంగీచారుగామినీ । చార్యాచా
త్రనిలయాచిత్రకృచ్చిత్రరూపిణీ ॥ ౫౯ ॥ చంపూశ్చందనశుచ్యంబుశ్చర్చ
నీయాచిరస్థిరా ॥ ౩౦౦ ॥ చారుచంపకమాలాఢ్యాచమితాశేషదుష్కృ
తా ॥ ౬౦ ॥ చిదాకాశవహాచింత్యాచంచచ్చామరవీజితా । చోరితా
శేషవృజినాచరితాశేషమండలా ॥ ౬౧ ॥ ఛేదితాఖిలపాపౌఘాఛద్మ
ఘ్నీ ॥ ౩౧౦ ॥ ఛలహారిణీ । ఛన్నత్రివిష్టపతలాఛోటితాశేషబంధనా॥
౬౨ ॥ ఛురితామృతధారౌఘాఛిన్నైనాశ్ఛందగామినీ । ఛత్రీకృతమ
రాలౌఘాఛటీకృతనిజామృతా ॥ ౬౩ ॥ జాహ్నవీజ్యా ॥ ౩౨౦ ॥ జగ
న్మాతాజప్యాజంఘాలవీచికా । జయాజనార్దనప్రీతాజుషణీయాజగద్ధి
తా ॥ ౬౪ ॥ జీవనంజీవనప్రాణాజగ ॥ ౩౩౦ ॥ జ్యేష్ఠాజగన్మయీ । జీ
వజీవాతులతికాజన్మిజన్మనిబర్హిణీ ॥ ౬౫ ॥ జాడ్యవిధ్వంసనకరీజగద్యో
నిర్జలావిలా । జగదానందజననీజలజాజలజేక్షణా ॥ ౩౪౦ ॥ ౬౬ ॥జ
నలోచనపీయూషాజటాతటవిహారిణీ । జయంతీజంజపూకఘ్నీ జనితజ్ఞాన
విగ్రహా ॥ ౬౭ ॥ ఝల్లరీవాద్యకుశలాఝలజ్జాలజలావృతా।ఝింటీశవం
ద్యాఝంకారకారిణీఝర్ఝరావతీ॥౩౫౦॥౬౮॥టీకితాశేషపాతాల
టంకికైనోద్రిపాటనే।టంకారనృత్యత్కల్లోలాటీకనీయమహాతటా॥౬౯॥
డంబరప్రవహాడ్డీనరాజహంసకులాకులా। డమడ్డమరుహస్తాచడామరోక్త
మహాండకా ॥ ౭౦ ॥ ఢౌకితాశేషనిర్వాణాఢక్కానాదచలజ్జలా ॥౩౬౦॥
ఢుంఢివిఘ్నేశజననీఢణఢ్ఢుణితపాతకా ॥ ౭౧ ॥ తర్పణీతీర్థతీర్థాచత్రిపథా
త్రిదశేశ్వరీ । త్రిలోకగోప్త్రీతోయేశీత్రైలోక్యపరివందితా ॥ ౭౨॥
తాపత్రితయసంహర్త్రీ ॥ ౩౭౦ ॥ తేజోబలవివర్ధనీ । త్రిలక్ష్యాతారణీ
తారాతారాపతికరార్చితా ॥౭౩॥ త్రైలోక్యపావనీపుణ్యాతుష్టిదా
తుష్టిరూపిణీ । తృష్ణాచ్ఛేత్రీతీర్థమాతా ॥ ౩౮౦ ॥ త్రివిక్రమపదోద్భ

వా ॥ ౮౪ ॥ తపోమయీతపోరూపాతపస్తోమఫలప్రదా । త్రైలోక్య
వ్యాపినీతృప్తిస్తృప్తికృత్తత్త్వరూపిణీ ॥౮౫॥ త్రైలోక్యసుందరీతుర్యా
౩౯౦ ॥ తుర్యాతీతపదప్రదా । త్రైలోక్యలక్ష్మీస్త్రిపదీతథ్యాతిమిరచం
ద్రికా ॥ ౮౬ ॥ తేజోగర్భాతపఃసారాత్రిపురారిశిరోగృహా । త్రయీస్వ
రూపిణీతన్వీ ॥ ౪౦౦ ॥ తపనాంగజభీతినుత్ ॥ ౮౭ ॥ తరిస్తరణిజామిత్రం
తర్పితాశేషపూర్వజా । తులావిరహితాతీవ్రపాపతూలతనూనపాత్ ॥౮౮॥
దారిద్ర్యదమనీదక్షా దుష్ప్రేక్షాదివ్యమండనా ॥ ౪౧౦ ॥ దీక్షావతీదు
రావాప్యాద్రాక్షామధురవారిభృత్ ॥ ౮౯ ॥ దర్శితానేకకుతుకాదుష్ట
దుర్జయదుఃఖహృత్ । దైన్యహృద్దురితఘ్నీ చ దానవారిపదాబ్జజా ॥
౯౦ ॥ దందశూకవిషఘ్నీ చ దారితాఘౌఘసంతతిః ॥ ౪౨౦ ॥ ద్రుతాదే
వద్రుమచ్ఛన్నా దుర్వారాఘవిఘాతినీ ॥ ౯౧ ॥ దమగ్రాహ్యాదేవమాతా
దేవలోకప్రదర్శినీ । దేవదేవప్రియాదేవీదిక్పాలపదదాయినీ ॥ ౯౨ ॥
దీర్ఘాయుఃకారిణీ ॥ ౪౩౦ ॥ దీర్ఘాదోగ్ధ్రీదూషణవర్జితా । దుగ్ధాంబు
వాహినీదోహ్యాదివ్యాదివ్యగతిప్రదా ॥ ౯౩ ॥ ద్యునదీదీనశరణం దేహి
దేహనివారిణీ ॥ ౪౪౦ ॥ ద్రాఘీయసీదాఘహంత్రీదితపాతకసంతతిః ॥
౯౪ ॥ దూరదేశాంతరచరీదుర్గమాదేవవల్లభా । దుర్వృత్తఘ్నీదుర్వి
గాహ్యాదయాధారాదయావతీ ॥ ౪౫౦ ॥ ౯౫ ॥ దురాసదాదానశీలా
ద్రావిణీద్రుహిణస్తుతా । దైత్యదానవసంశుద్ధికర్త్రీదుర్బుద్ధిహారిణీ ॥౯౬॥
దానసారాదయాసారాద్యావాభూమివిగాహినీ । దృష్టాదృష్టఫలప్రాప్తి ॥
౪౬౦ ॥ దేవతావృందవందితా ॥ ౯౭ ॥ దీర్ఘవ్రతాదీర్ఘదృష్టిర్దీప్తతో
యాదురాలభా । దండయిత్రీదండనీతిర్దుష్టదండధరార్చితా ॥ ౯౮ ॥
దురోదరఘ్నీదావార్చిః ॥ ౪౭౦ ॥ ద్రవద్ద్రవైకశేవధిః । దీనసంతాప
శమనీదాత్రీదవథువైరిణీ ॥ ౯౯ ॥ దరీవిదారణపరాదాంతాదాంతజన
ప్రియా । దారితాద్రితటాదుర్గా ॥ ౪౮౦ ॥ దుర్గారణ్యప్రచారిణీ ॥౧౦౦॥
ధర్మద్రవాధర్మధురాధేనుర్ధీరాధృతిర్ధ్రువా । ధేనుదానఫలస్పర్శా

ధర్మకామార్థమోక్షదా ॥ ౯౧ ॥ ధర్మోర్మివాహినీ ॥౪౯౦॥ ధుర
ధాత్రీధాత్రీవిభూషణం। ధర్మిణీధర్మశీలాచధన్వికోటికృతావనా ॥౯౨
ధ్యాతృపాపహరాధ్యేయాధావనీధూతకల్మషా॥౫౦౦॥ ధర్మధారాధర్మ
రాధనదానవర్ధనీ ॥ ౯౩ ॥ ధర్మాధర్మగుణచ్ఛేత్రీధత్తూరకుసుమ
యా । ధర్మశీధర్మశాస్త్రజ్ఞాధనధాన్యసమృద్ధికృత్ ॥ ౯౪ ॥ ధర్మ
భ్యా ॥ ౫౧౦ ॥ ధర్మజలాధర్మప్రసవధర్మిణీ । ధ్యానగమ్యస్వరూ
చనరణీధాతృపూజితా ॥ ౯౫ ॥ ధూర్ధూర్జటిజటాసంస్థాధన్యాధీ
రణావతీ ॥ ౫౨౦ ॥ నందానిర్వాణజననీనందినీనున్నపాతకా ॥ ౯౬ ॥
షిద్ధవిఘ్ననిచయానిజానందప్రకాశినీ । నభోంగణచరీనూతిర్నమ్యా
రాయణీ ॥ ౫౩౦ ॥ నుతా ॥ ౯౭ ॥ నిర్మలానిర్మలాఖ్యానానాశినీ
పసంపదాం । నియతానిత్యసుఖదానానాశ్చర్యమహానిధిః ॥ ౯౮ ॥ న
నదసరోమాతానాయికా ॥ ౫౪౦ ॥ నాకదీర్ఘికా । నష్టోద్ధరణధీరా
నందనానందదాయినీ ॥ ౯౯ ॥ నిర్ణిక్తాశేషభువనానిఃసంగానిరుపద్రవ
నిరాలంబానిష్ప్రపంచానిర్ణాశితమహామలా॥౫౫౦॥౧౦౦॥ నిర్మలజ్ఞాన
ననీనిఃశేషప్రాణితాపహృత్। నిత్యోత్సవానిత్యతృప్తానమస్కార్యానిరం
నా॥౧॥నిష్ఠావతీనిరాతంకానిర్లేపానిశ్చలాత్మికా॥౫౬౦॥ నిరవద్యానిరీహా
లలోహితమూర్ధగా॥౨॥నందిభృంగిగణస్తుత్యానాగానందానగాత్మజా
ష్ప్రత్యూహానాకనదీనిరయార్ణవదీర్ఘనౌః ॥౫౭౦॥౩॥ పుణ్యప్రదా
ణ్యగర్భాపుణ్యాపుణ్యతరంగిణీ । పృథుఃపృథుఫలాపూర్ణాప్రణతార్తి
భంజనీ ॥ ౪ ॥ ప్రాణదాప్రాణిజననీ ॥ ౫౮౦ ॥ ప్రాణేశీప్రాణరూపిణీ
పద్మాలయాపరాశక్తిఃపురజిత్పరమప్రియా ॥ ౫ ॥ పరాపరఫలప్రా
పావనీచపయస్వినీ । పరానందా ॥ ౫౯౦ ॥ ప్రకృష్టార్థాప్రతిష్ఠాపా
పరా ॥ ౬ ॥ పురాణపఠితాప్రీతాప్రణవాక్షరరూపిణీ । పార్వతీప్రేమస
పన్నాపశుపాశవిమోచనీ ॥ ౬౦౦ ॥ ౭ ॥ పరమాత్మస్వరూపాచపరబ్ర
ప్రకాశినీ । పరమానందనిష్పందాప్రాయశ్చిత్తస్వరూపిణీ ॥ ౮ ॥ పా

యరూపనిర్వాణాపరిత్రాణపరాయణా । పాపేంధనదవజ్వాలాపాపారిః
పాపనామనుల్ ॥ ౯ ॥ పరమైశ్వర్యజననీ ॥ ౬౧౦ ॥ ప్రజ్ఞాప్రాజ్ఞాపరాప
రా । ప్రత్యక్షలక్ష్మీఃపద్మాక్షీపరవ్యోమామృతస్రవా ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రసన్నరూ
పాప్రణిధిఃపూతాప్రత్యక్షదేవతా ॥ ౬౨౦ ॥ పినాకిపరమప్రీతాపరవేష్ఠి
కమండలుః ॥ ౧౧ ॥ పద్మనాభపదార్ఘ్యేణప్రసూతాపద్మమాలిని । వ
రర్ధిదాపుష్టికరీపథ్యాపూర్తిఃప్రభావతీ ॥ ౧౨ ॥ పునానా ॥ ౬౩౦ ॥ పీ
తగర్భఘ్నీపాపపర్వతనాశినీ । ఫలినీఫలహస్తాచఫుల్లాంబుజవిలోచనా ॥
౧౩ ॥ ఫాలినేత్రోమహాక్షేత్రాఫణిలోకవిభూషణం । ఫేనచ్ఛలప్రణున్నై
నాఃఫుల్లకైరవగంధినీ ॥ ౧౪ ॥ ఫేనిలాచ్ఛాంబుధారాభా ॥ ౬౪౦ ॥ ఫు
డుచ్చాటితపాతకా । ఫాణితస్వాదుసలిలాఫాంటపథ్యజలావిలా ॥ ౧౫ ॥
విశ్వమాతాచవిశ్వేశీవిశ్వావిశ్వేశ్వరప్రియా । బ్రహ్మణ్యాబ్రహ్మకృద్బ్రా
హ్మీ ॥ ౬౫౦ ॥ బ్రహ్మిష్ఠావిమలోదకా ॥ ౧౬ ॥ విభావరీచవిరజావిక్రాం
తానేకవిష్టపా । విశ్వమిత్రంవిష్ణుపదీవైష్ణవీవైష్ణవప్రియా ॥ ౧౭ ॥ విరూ
పాక్షప్రియకరీ ॥ ౬౬౦ ॥ విభూతిర్విశ్వతోముఖీ । విపాశావైబుధీవేద్యా
వేదాక్షరరసస్రవా ॥ ౧౮ ॥ విద్యావేగవతీవంద్యాబృంహణీ ॥ ౬౭౦ ॥
బ్రహ్మవాదినీ । వరదావిప్రకృష్టాచవరిష్ఠాచవిశోధనీ ॥ ౧౯ ॥ విద్యాధ
రీవిశోకాచవయోవృందనిషేవితా । బహూదకాబలవతీ ॥ ౬౮౦ ॥ వ్యో
మస్థావిబుధప్రియా ॥ ౨౦ ॥ వాణీవేదవతీవిత్తాబ్రహ్మవిద్యాతరంగిణీ ।
బ్రహ్మాండకోటివ్యాప్తాంబుర్బ్రహ్మహత్యాపహారిణీ ॥ ౨౧ ॥ బ్రహ్మేశవి
ష్ణురూపాచబుద్ధి ॥ ౬౯౦ ॥ ర్విభవవర్ధినీ । విలాసిసుఖదావైశ్యావ్యా
పినీచవృషారణిః ॥ ౨౨ ॥ వృషాంకమౌలినిలయావిపన్నార్తిప్రభంజి
నీ । వినీతావినతాబ్రధ్నతనయా ॥ ౭౦౦ ॥ వినయాన్వితా ॥ ౨౩ ॥
విపంచీవాద్యకుశలావేణుశ్రుతివిచక్షణా । వర్చస్కరీబలకరీబలోన్మూలి
తకల్మషా ॥ ౨౪ ॥ విపాప్మావిగతాతంకావికల్పపరివర్జితా ॥ ౭౧౦ ॥
వృష్టికర్త్రీవృష్టిజలావిధిర్విచ్ఛిన్నబంధనా ॥ ౨౫ ॥ వ్రతరూపావిత్తరూ

పాపహావిఘ్నవినాశకృత్ । వసుధారావసుమతీవిచిత్రాంగీ ॥ ౭౨౦ ॥ విభావసుః ॥ ౨౬ ॥ విజయావిశ్వబీజంచవామదేవీవరప్రదా । వృషాశ్రితావిషఘ్నీచవిజ్ఞానోర్మ్యంశుమాలినీ ॥ ౨౭॥ భవ్యాభోగవతీ॥౭౩౦॥ భద్రాభవానీభూతభావినీ । భూతధాత్రీభయహరాభక్తదారిద్ర్యఘాతినీ ॥ ౨౮ ॥ భుక్తిముక్తిప్రదాభేశీభక్తస్వర్గాపవర్గదా । భాగీరథీ ॥ ౭౪౦ ॥ భానుమతీభాగ్యంభోగవతీభృతిః ॥ ౨౯ ॥ భవప్రియాభవద్వేష్ట్రీభూతిదాభూతిభూషణా । భాలలోచనభావజ్ఞాభూతభవ్యభవత్ప్రభుః ॥ ౭౫౦ ॥ ౧౩౦ ॥ భ్రాంతిజ్ఞానప్రశమనీభిన్నబ్రహ్మాండమండపా భూరిదాభక్తిసులభాభాగ్యవద్దృష్టిగోచరీ ॥ ౩౧ ॥ భంజితోపప్లవకులాభక్ష్యభోజ్యసుఖప్రదా । భిక్షణీయాభిక్షుమాతాభావా ॥ ౭౬౦ ॥ భావస్వరూపిణీ ॥ ౩౨ ॥ మందాకినీమహానందామాతాముక్తితరంగిణీ । మహోదయామధుమతీమహాపుణ్యాముదాకరీ ॥ ౩౩ ॥ మునిస్తుతా ॥ ౭౭౦ ॥ మోహహంత్రీమహాతీర్థామధుస్రవా । మాధవీమానినీమాన్యామనోరథపథాతిగా ॥ ౩౪ ॥ మోక్షదామతిదాముఖ్యా ॥ ౭౮౦ ॥ మహాభాగ్యజనాశ్రితా । మహావేగవతీమేధ్యామహామహిమభూషణా ॥ ౩౫ ॥ మహాప్రభావామహతీమీనచంచలలోచనా । మహాకారుణ్యసంపూర్ణామహర్ద్ధిః ॥ ౭౯౦ ॥ శ్చమహోత్పలా ॥ ౩౬ ॥ మూర్తిమన్ముక్తిరమణీమణిమాణిక్యభూషణా । ముక్తాకలాపనేపథ్యామనోనయననందినీ ॥ ౩౭ ॥ మహాపాతకరాశిఘ్నీమహాదేవార్ధహారిణీ । మహోర్మిమాలినీముక్తా ॥ ౮౦౦ ॥ మహాదేవీమనోన్మనీ ॥ ౩౮ ॥ మహాపుణ్యోదయప్రాప్యామాయాతిమిరచంద్రికా । మహావిద్యామహామాయామహామేధామహౌషధం ॥ ౩౯ ॥ మాలాధరీమహోపాయా ॥ ౮౧౦ ॥ మహోరగవిభూషణా । మహామోహప్రశమనీమహామంగళమంగళం ॥ ౧౪౦ ॥ మార్తాండమండలచరీమహాలక్ష్మీర్మదోజ్ఝితా । యశస్వినియశోదాచయోగ్యాయుక్తాత్మసేవితా ॥ ౮౨౦ ॥ ౪౧ ॥ యోగసిద్ధిప్రదాయాజ్యాయజ్ఞేశపరిపూరితా । యజ్ఞే

యజ్ఞఫలదాయజనీయాయశస్కరీ ॥ ౪౨ ॥ యమిసేవ్యాయోగయోని
ర్యోగినీ ॥ ౮౩౦ ॥ యుక్తబుద్ధిదా। యోగజ్ఞానప్రదాయుక్తాయమాద్య
ష్టాంగయోగయుక్ ॥ ౪౩ ॥ యంత్రితాఘౌఘసంచారాయమలోకని
వారిణీ। యాతాయాతప్రశమనీయాతనానామకృంతనీ ॥ ౪౪ ॥ యా
మినీశహిమాచ్ఛేదాయుగధర్మవివర్జితా ॥ ౮౪౦ ॥ రేవతీరతికృద్ర
మ్యారత్నగర్భారమారతిః ॥ ౪౫ ॥ రత్నాకరప్రేమపాత్రంరసజ్ఞారసరూ
పిణీ। రత్నప్రాసాదగర్భా ॥ ౮౫౦ ॥ చరమణీయతరంగిణీ ॥ ౪౬ ॥ ర
త్నార్చీరుద్రిరమణీరాగద్వేషవినాశినీ। రమారామారమ్యరూపారోగి
జీవాతురూపిణీ ॥ ౪౭ ॥ రుచికృద్రోచనీ ॥ ౮౬౦ ॥ రమ్యారుచిరారోగహా
రిణీ। రాజహంసారత్నవతీరాజత్కల్లోలరాజికా ॥ ౪౮ ॥ రామణీయక
రేఖాచరుజనీరోగరోషిణీ। రాకా ॥ ౮౭౦ ॥ రంకార్తిశమనీరమ్యారో
లంబలావిణీ ॥ ౪౯ ॥ రాగిణీరంజితశివారూపలావణ్యశేవధిః। లోకప్ర
సూర్లోకవంద్యాలోలత్కల్లోలమాలినీ ॥ ౫౦ ॥ లీలావతీ ॥ ౮౮౦ ॥
లోకభూమిర్లోకలోచనచంద్రికా। లేఖస్రవంతీలటభాలఘువేగాలఘు
త్వహృత్ ॥ ౫౧ ॥ లాస్యత్తరంగహస్తాచలలితాలయభంగిగా। లోక
బంధు ॥ ౮౯౦ ॥ లోకధాత్రీలోకోత్తరగుణోర్జితా ॥ ౫౨ ॥ లోక
త్రయహితాలోకాలక్ష్మీర్లక్షణలక్షితా। లీలాలక్షితనిర్వాణాలావణ్యా
మృతవర్షిణీ ॥ ౫౩ ॥ వైశ్వానరీ ॥ ౯౦౦ ॥ వాసవేడ్యావంధ్యత్వపరిహారి
ణీ। వాసుదేవాంఘ్రిరేణుఘ్నీవజ్రివజ్రనివారిణీ॥ ౫౪ ॥శుభావతీశుభఫలా
శాంతిఃశాంతనువల్లభా। శూలినీశైశవవయాః ॥ ౯౧౦ ॥ శీతలామృత
వాహినీ ॥ ౫౫ ॥ శోభావతీశీలవతీశోషితాశేషకిల్బిషా। శరణ్యాశివదా
శిష్టాశరజన్మప్రసూఃశివా ॥ ౫౬ ॥ శక్తిః ॥ ౯౨౦ ॥ శశాంకవిమలాశమ
నస్వసృసంయుతా। శమాశమనమార్గఘ్నీశితికంఠమహాప్రియా ॥ ౫౭ ॥
శుచిఃశుచికరీశేషాశేషశాయిపదోద్భవా। శ్రీనివాసశ్రుతిః ॥ ౯౩౦ ॥ శ్ర
ద్ధాశ్రీమతీశ్రీశుభవ్రతా ॥ ౫౮ ॥ శుద్ధవిద్యాశుభావర్తాశ్రుతానందాశ్రు

తిస్తుతిః । శివేతరఘ్నీశబరీ ॥ ౯౪౦ ॥ శాంబరీరూపధారిణీ ॥ ౭౯ ॥ శ్మ
శానశోధనీశాంతాశశ్వచ్ఛతధృతిస్తుతా । శాలినీశాలిశోభాఢ్యాశిఖివా
హనగర్భభృత్ ॥౯౫౦॥ శంసనీయచరిత్రాచశాతితాశేషపాతకా॥౮౦॥
షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నాషడంగశ్రుతిరూపిణీ ॥ ౮౧ ॥ షండతాహారిసలిలా
ష్ట్యాయన్నదనదీశతా । సరిద్వరాచసురసాసుప్రభాసురదీర్ఘికా ॥౮౨॥
స్వఃసింధుఃసర్వదుఃఖఘ్నీ ॥ ౯౬౦ ॥ సర్వవ్యాధిమహౌషధం । సేవ్యాసి
ద్ధిఃసతీసూక్తిఃస్కందసూశ్చసరస్వతీ ॥౮౩॥ సంపత్తరంగిణీస్తుత్యాస్థాణు
మౌలికృతాలయా ॥ ౯౭౦ ॥ స్థైర్యదాసుభగాసౌభాగ్యస్త్రీష్వసౌభాగ్య
దాయినీ ॥ ౮౪ ॥ స్వర్గనిఃశ్రేణికాసూక్ష్మాస్వధాస్వాహాసుధాజలా । స
ముద్రరూపిణీ ॥ ౯౮౦ ॥ స్వర్గ్యాసర్వపాతకవైరిణీ ॥ ౮౫ ॥ స్మృతా
ఘహారిణీసీతాసంసారాబ్ధితరండికా । సౌభాగ్యసుందరీసంధ్యాసర్వసారస
మన్వితా ॥ ౮౬ ॥ హరప్రియాహృషీకేశీ ॥ ౯౯౦ ॥ హంసరూపాహిర
ణ్మయీ । హృతాఘసంఘాహితకృద్ధేలాహేలాఘగర్వహృత్ ॥౮౭॥ క్షే
మదాక్షాలితాఘౌఘాక్షుద్రవిద్రావిణీక్షమా ॥ ౧౦౦౦ ॥ ఇతినామసహ
స్రంహిగంగాయాఃకలశోద్భవ । కీర్తయిత్వానరఃసమ్యగ్గంగాస్నానఫ
లంలభేత్ ॥ ౮౮ ॥ సర్వపాపప్రశమనంసర్వవిఘ్నవినాశనం । సర్వస్తో
త్రజపాచ్ఛ్రేష్ఠంసర్వపావనపావనం ॥ ౮౯ ॥ శ్రద్ధయాభీష్టఫలదంచతుర్వ
ర్గసమృద్ధికృత్ । సకృజ్జపాదవాప్నోతిహ్యేకక్రతుఫలంమునే ॥ ౯౦ ॥
సర్వతీర్థేషుయఃస్నాతఃసర్వయజ్ఞేషుదీక్షితః । తస్యయత్ఫలముద్దిష్టంత్రి
కాలపఠనాచ్చతత్ ॥ ౯౧ ॥ సర్వవ్రతేషుయత్పుణ్యంసమ్యక్చీర్ణేషువా
బ । తత్ఫలంసమవాప్నోతిత్రిసంధ్యంనియతఃపఠన్ ॥ ౯౨ ॥ స్నానకాలే
పఠేద్యస్తుయత్రకుత్రజలాశయే । తత్రసన్నిహితానూనంగంగాత్రిపథగా
మునే ॥ ౯౩ ॥ శ్రేయోర్థీలభతేశ్రేయోధనార్థీలభతేధనం । కామీ
కామానవాప్నోతిమోక్షార్థీమోక్షమాప్నుయాత్ ॥ ౯౪ ॥ వర్షం
త్రికాలపఠనాచ్ఛ్రద్ధయాశుచిమానసః । ఋతుకాలాభిగమనాదపుత్రో

త్రివర్గభవేత్ ॥ ౪౫ ॥ నాకాలమరణంతస్యనాగ్నిచోరాహిసాధ్వసం ।
నామ్నాంసహస్రంగంగాయా యోజపేచ్ఛ్రద్ధయామునే ॥ ౪౬ ॥ గంగా
నామసహస్రంతుజప్త్వాగ్రామాంతరంవ్రజేత్ । కార్యసిద్ధిమవాప్నోతిని
ర్విఘ్నోగేహమావిశేత్ ॥ ౪౭ ॥ తిథివారర్క్షయోగానాంనదోషఃప్రభ
వేత్తదా । యదాజప్త్వావ్రజేదేతత్స్తోత్రంగ్రామాంతరంనరః ॥ ౪౮ ॥ ఆ
యురారోగ్యజననంసర్వోపద్రవనాశనం । సర్వసిద్ధికరంపుంసాంగంగానా
మసహస్రకం ॥ ౪౯ ॥ జన్మాంతరసహస్రేషుయత్పాపంసమ్యగార్జితం ।
గంగానామసహస్రస్యజపనాత్తత్క్షయంవ్రజేత్ ॥ ౫౦ ॥ బ్రహ్మఘ్నోమ
ద్యపఃస్వర్ణస్తేయీచగురుతల్పగః । తత్సంయోగీభ్రూణహంతామాతృ
హాపితృహామునే ॥ ౫౧ ॥ విశ్వాసఘాతీగరదఃకృతఘ్నోమిత్రఘాతకః । అగ్ని
దోగోవధకరోగురుద్రవ్యాపహారకః ॥ ౫౨ ॥ మహాపాతకయుక్తోపిసంయుక్తో
ప్యుపపాతకైః । ముచ్యతేశ్రద్ధయాజప్త్వాగంగానామసహస్రకం ॥ ౫౩ ॥ ఆధి
వ్యాధిపరిక్షిప్తోఘోరతాపపరిప్లుతః । ముచ్యతేసర్వదుఃఖేభ్యః స్తవస్యా
స్యానుకీర్తనాత్ ॥ ౫౪ ॥ సంవత్సరేణయుక్తాత్మాపఠన్భక్తిపరాయణః ।
అభీప్సితాంలభేత్సిద్ధింసర్వైఃపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౫౫ ॥ సంశయావిష్ట
చిత్తస్యధర్మవిద్వేషిణోపిచ । దాంభికస్యాపిహింస్రస్యచేతోధర్మపరం
భవేత్ ॥ ౫౬ ॥ వర్ణాశ్రమపథీనస్తుకామక్రోధవివర్జితః । యత్ఫలంల
భతేజ్ఞానీతదాప్నోత్యస్యకీర్తనాత్ ॥ ౫౭ ॥ గాయత్ర్యయుతజప్యేనయ
త్ఫలంసముపార్జితం । సకృత్పఠనతఃసమ్యక్తదశేషమవాప్నుయాత్ ॥
౫౮ ॥ గాందత్వావేదవిదుషేయత్ఫలంలభతేకృతీ । తత్పుణ్యంసమ్యగా
ఖ్యాతంస్తవరాజసకృజ్జపాత్ ॥ ౫౯ ॥ గురుశుశ్రూషణంకుర్వన్యావజ్జీవం
నరోత్తమః । యత్పుణ్యమర్జయేత్తద్భాగ్వర్షంత్రిషవణంజపన్ ॥ ౬౦ ॥
వేదపారాయణాత్పుణ్యంయదత్రపరిపఠ్యతే । తత్షణ్మాసేనలభతేత్రిసంధ్యం
పరికీర్తనాత్ ॥ ౬౧ ॥ గంగాయాః స్తవరాజస్యప్రత్యహంపరిశీలనాత్ ।
శివభక్తిమవాప్నోతివిష్ణుభక్తోథవాభవేత్ ॥ ౬౨ ॥ యఃకీర్తయేదనుది

నంగంగానామసహస్రకం । తత్సమీపేసహచరీగంగాదేవీసదాభవేత్ ॥
౯౩ ॥ సర్వత్రపూజ్యోభవతిసర్వత్రవిజయీభవేత్ । సర్వత్రసుఖమా
ప్నోతిజాహ్నవీస్తోత్రపాఠతః ॥౯౪ ॥ సదాచారీసవిజ్ఞేయఃసశుచిస్తుసదైవ
హి । కృతసర్వసురార్చఃసకీర్తయేద్యఇమాంస్తుతిం ॥ ౯౫ ॥ తస్మింస్తృ
ప్తేభవేత్తృప్తాజాహ్నవీనాత్రసంశయః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనగంగాభ
క్తంసమర్చయేత్ ॥ ౯౬ ॥ స్తవరాజమిమంగాంగంశృణుయాద్యశ్చవై
పఠేత్ । శ్రావయేదథతద్భక్తాన్దంభలోభవివర్జితః ॥ ౯౭ ॥ ముచ్య
తేత్రివిధైఃపాపైర్మనోవాక్కాయసంభవైః । క్షణాన్నిష్పాపతామేతి
పితౄణాంచప్రియోభవేత్ ॥ ౯౮ ॥ సర్వదేవప్రియశ్చాపిసర్వర్షిగణసం
మతః । అంతేవిమానమారుహ్యదివ్యస్త్రీశతసంవృతః ॥ ౯౯ ॥ దివ్యా
భరణసంపన్నోదివ్యభోగసమన్వితః । నందనాదివనేస్వైరందేవవత్సప్ర
మోదతే ॥ ౨౦౦ ॥ భుజ్యమానేషువిప్రేషుశ్రాద్ధకాలేపిశేషతః । జపన్ని
దంమహాస్తోత్రంపితౄణాంతృప్తికారకం ॥౧॥ యావంతితత్రసిక్థానియా
వంతోఽంబుకణాఃస్థితాః । తావంత్యేవహివర్షాణిమోదంతేస్వపితా
మహాః ॥ ౨ ॥ యథాప్రీణంతిపితరోగంగాయాంపిండదానతః । తథైవ
తృప్నుయుఃశ్రాద్ధేస్తవస్యాస్యానుసంశ్రవాత్ ॥ ౩ ॥ ఏతత్స్తోత్రంగృహే
యస్యలిఖితంపరిపూజ్యతే । తత్రపాపభయంనాస్తిశుచితద్భవనంసదా ॥
౪ ॥ అగస్తేకింబహూక్తేనశృణుమేనిశ్చితంవచః । సంశయోనాత్రకర్త
వ్యఃసందేగ్ధరిఫలంనహి ॥ ౫॥ యావంతిమర్త్యేస్తోత్రాణిమంత్రజాలాన్య
నేకశః । తావంతిస్తవరాజస్యగాంగేయస్యసమానిన ॥ ౬ ॥ యావజ్జన్మ
జపేద్యస్తునామ్నామేతత్సహస్రకం । సకీకటేష్వపిమృతోనపునర్గర్భ
మావిశేత్ ॥ ౭ ॥ నిత్యంనియమవానేతద్యోజపేత్స్తోత్రముత్తమం । అ
న్యత్రాపివిపన్నఃసగంగాతీరేమృతోభవేత్ ॥౮ ॥ ఏతత్స్తోత్రవరంరమ్యం
పురాప్రోక్తంపినాకినా । విష్ణవేనిజభక్తాయముక్తిబీజాక్షరాస్పదం ॥౯

గంగాస్నానప్రతినిధిః స్తోత్రమేతన్మయేరితం । సిస్నాసుర్జాహ్నవీంతస్మా
దేతత్స్తోత్రంజపేత్సుధీః ॥ ౨౧౦ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండేగం
గాసహస్రనామకథనం నామైకోనత్రింశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౨౯ ॥ *

స్కందఉవాచ ॥ శృణ్వగస్త్యమహాభాగసచరాజాభగీరథః। ఆరాధ్య
శ్రీమహాదేవముద్దిధీర్షుః పితామహాన్ ॥ ౧ ॥ బ్రహ్మశాపవినిర్దగ్ధాన్స
ర్వాన్ రాజర్షిసత్తమః । మహతాతపసాభూమిమానినాయత్రివర్త్మ
గాం ॥ ౨ ॥ త్రయాణామపిలోకానాంహితాయమహతేనృపః । సమా
నైషీత్తతోగంగాంయత్రాసీన్మణికర్ణికా ॥ ౩ ॥ ఆనందకాననంశంభో
శ్చక్రపుష్కరిణీహరేః। పరబ్రహ్మైకసుక్షేత్రంలీలామోక్షసమర్పకం॥౪॥
ప్లావయామాసతాంగంగాందైలీపిః పురతశ్చరన్ । నిర్వాణకాశనాద్యత్ర
కాశీతిప్రథితాపురీ ॥ ౫ ॥ అవిముక్తంమహాక్షేత్రంనముక్తంశంభునాక్వ
చిత్ । ప్రాగేవహిమునేఽనర్ఘ్యంజాత్యంజాంబూనదంస్వయం ॥ ౬ ॥
పునర్హారితరేణాపిహీరేణయదిసంగతం । చక్రపుష్కరిణీతీర్థంప్రాగేవ
శ్రేయసాంపదం ॥ ౭ ॥ తతఃశ్రేష్ఠతరంశంభోర్మణిశ్రవణభూషణాత్ ।
ఆనందకాననేతస్మిన్నవిముక్తేశివాలయే ॥ ౮ ॥ ప్రాగేవముక్తిఃసంసిద్ధా
గంగాసంగాత్తతోధికా । యదాప్రభృతిసాగంగామణికర్ణ్యాంసమా
గతా ॥ ౯ ॥ తదాప్రభృతితత్క్షేత్రందుష్ప్రాపంత్రిదశైరపి । కృత్వాక
ర్మాణ్యనేకానికల్యాణానీతరాణివా ॥ ౧౦ ॥ తానిక్షణాత్సముత్సృజ్య కాశీసం
స్థోఽమృతోభవేత్ । తస్యాంవేదాంతవేద్యస్యనిదిధ్యాసనతోవినా ॥౧౧॥
వినాసాంఖ్యేనయోగేనకాశ్యాంసంస్థోఽమృతోభవేత్ । కర్మనిర్మూల
నవతావినాజ్ఞానేనకుంభజ ॥ ౧౨ ॥ శశిమౌళిప్రసాదేనకాశీసంస్థోఽమృ
తోభవేత్ । యత్నతోయత్నతోవాపికాలాత్త్యక్త్వాకళేబరం ॥౧౩॥
తారకస్యోపదేశేనకాశీసంస్థోఽమృతోభవేత్ । అనేకజన్మసంసిద్ధైర్బ
ద్ధోఽపిప్రాకృతైర్గుణైః ॥ ౧౪ ॥ అసిసంభేదయోగేనకాశీసంస్థోఽమృ

తోఽభవేత్ । దేహత్యాగోఽత్రవైదానందేహత్యాగోఽత్రవైతపః ॥౧౫॥
దేహత్యాగోఽత్రవైయోగఃకాశ్యాంనిర్వాణసౌఖ్యకృత్ । ప్రాప్యోత్తరవ
హాంకాశ్యామతిదుష్కృతవానపి ॥౧౬ ॥ యాయాత్స్వంహేలయాత్య
క్త్వాతద్విష్ణోఃపరమంపదం। యమేంద్రాగ్నిముఖాదేవాదృష్ట్వేముక్తిపథో
న్ముఖాన్ ॥ ౧౭ ॥ సర్వాన్సర్వేసమాలోక్యరక్షాంచక్రుఃపురాపురః ।అ
సింమహాసిరూపాంచపాప్యసన్మతిఖండనీం ॥ ౧౮ ॥ దుష్టప్రవేశధు
న్వానాంధునీందేవావినిర్మముః। వరణాంచవ్యధుస్తత్రక్షేత్రవిఘ్ననివా
రిణీం ॥ ౧౯ ॥ దుర్వృత్తసుప్రవృత్తేశ్చనివృత్తికరణీంసురాః । దక్షిణో
త్తరదిగ్భాగేకృత్వాసింవరణాంసురాః ॥ ౨౦ ॥ క్షేత్రస్యమోక్షనిక్షేప
రక్షాంనిర్వృతిమాప్నుయుః । క్షేత్రస్యపశ్చాద్దిగ్భాగెతందెహలివినాయ
కం ॥ ౨౧ ॥ స్వయంవ్యాపారయామాసరక్షార్థంశశిశేఖరః । అను
జ్ఞాతప్రవేశానాంవిశ్వేశేనకృపావతా ॥ ౨౨ ॥ తేప్రవేశంప్రయచ్ఛంతి
నాన్యేషాంహికదాచన । ఇత్యర్థేకథయిష్యేహమితిహాసంపురాతనం ।
ఆశ్చర్యకారిపరమంకాశీభక్తిప్రవర్ధనం ॥ ౨౩ ॥ స్కందఉవాచ ॥
దక్షిణాబ్ధితటేకశ్చిత్సేతుబంధసమీపతః । వణిగ్ధనంజయోనామమాతృభ
క్తిసమన్వితః ॥ ౨౪ ॥ పుణ్యమార్గార్జితధనోధనతోషితమార్గణః॥
మార్గణస్ఫారితయశాయశోదాతనయార్చకః ॥ ౨౫ ॥ సమున్నతో
పిసంపత్త్యావినయానతకంధరః । ఆకరోపిగుణానాంహిగుణిష్వాకారగో
పకః ॥ ౨౬ ॥ రూపసంపదుదారోపిపరదారపరాఙ్ముఖః । ససంపూర్ణ
కలోప్యాసీన్నిష్కలంకోదయఃసదా ॥ ౨౭ ॥ ససత్యానృతవృత్తిశ్చప్రి
యఃసత్యప్రియోమునే । వర్ణేతరోప్యభూల్లోకేసువర్ణాకృతవర్ణనః ।
౨౮ ॥ సదాచరణగోప్యేషసుఖయానచరఃకృతీ। అదరిద్రోపిమేధావీసో
భూత్ప్రపదరిద్రధీః ॥ ౨౯ ॥ తస్యైవంవర్తమానస్యకదాచిత్కాలప
ర్యయాత్ । జననీనిధనంప్రాప్తావ్యాధితాతిజరాతురా ॥ ౩౦ ॥ తయాచ
యౌవనంప్రాప్యమేఘచ్ఛాయాతిచంచలం । ప్రావృణ్ణదీపూరసమంస్వా

తిఃపరివంచితః ॥ ౩౧ ॥ దినత్రిచతురస్థాయియానారీ ప్రోష్యయావనం ।
భర్తారంవంచయేన్మోహాత్సాక్షయంనరకంవ్రజేత్ ॥ ౩౨ ॥ శీలభంగేన
నారీణాంభర్తాధర్మపరోఽపిహి । పతేద్దుఃఖార్జితాత్స్వర్గాచ్ఛీలంరక్ష్యం
తతఃస్త్రియా ॥ ౩౩ ॥ విష్ఠాగర్తేచనిరయేస్వయంపతతిదుర్మతిః । ఆ
భూతసంప్లవంయావత్తతఃస్యాద్గ్రామసూకరీ ॥ ౩౪ ॥ స్వవిష్ఠాపాయినీచా
థవల్గులీవృక్షలంబినీ।ఉలూకీవాదివాంధాస్యాద్వృక్షకోటరవాసినీ॥౩౫॥
రక్షణీయంమహాయత్నాదిదంసుకృతభాజనం । వపుఃపరస్యదుఃస్పర్శా
త్సుఖాభాసాత్మకాత్స్త్రియా ॥౩౬॥ అనేనైవశరీరేణభర్త్రాసాధ్వీహితే
నహి । కింసతీనచతత్తస్య భానుముద్యంతమాజ్ఞయా ॥ ౩౭ ॥ అత్రిపత్న్యశ్చ
నసూయాకింభర్తృభక్తిప్రభావతః । దధారనత్రయోంగర్భేపతివ్రతప
రాయణా ॥ ౩౮ ॥ ఇహకీర్తిశ్చవిపులాస్వర్గేవాసస్తథాక్షయః । పాతి
వ్రత్యాత్స్త్రియాలభ్యంసఖిత్వంచశ్రియాసహ॥౩౯॥ సాదుర్వృత్త్యాపరి
త్యజ్యపతిధర్మంసనాతనం । స్వచ్ఛందచారిణీభూత్వావృతానిరయము
ద్యయా ॥ ౪౦ ॥ ధనంజయోఽపిచమునేకేనచిచ్ఛివయోగినా । సార్ధం
తపోదయాదిత్థంసోఽభవద్ధర్మతత్పరః ॥౪౧॥ ధనంజయోఽపిధర్మాత్మామా
తృభక్తిపరాయణః । ఆదాయాస్థీన్యతోమాతుర్గంగామార్గస్థితోఽభ
వత్ ॥ ౪౨ ॥ పంచగవ్యేనసంస్నాప్యతతఃపంచామృతేనవై । యక్షకర్ద
మలేపేనలిప్త్వాపుష్పైఃప్రపూజ్యచ ॥ ౪౩ ॥ ఆవేష్ట్యనేత్రవస్త్రేణతతః
పట్టాంబరేణవై । తతఃసురసవస్త్రేణతతోమాంజిష్ఠవాససా ॥ ౪౪ ॥ నై
పాలకంబలేనాథమృదాచాథవిశుద్ధయా । తామ్రసంపుటకేకృత్వామా
తురంగాన్యహోవణిక్ ॥ ౪౫ ॥ అస్పృష్టహీనజాతిఃసశుచిష్మాన్స్థండిలే
శయః ॥ ౪౬ ॥ భారవాహఃకృతస్తేనకశ్చిద్దత్వోచితాంభృతిం । కింబ
హునాత్రైనఘటజకాశీప్రాప్తాథతేనవై ॥ ౪౭ ॥ ధృత్వాసంభృతిరక్షార్థం
భారవాహంధనంజయః। జగామాపణమానేతుంకించిద్వస్త్వశనాదికం॥
౪౮ ॥ భారవాహ్యంతరంప్రాప్యతస్యసంభృతిమధ్యతః । తామ్రసంపుట

మాదాయఘనంజ్ఞాత్వాగృహంయయౌ ॥ ౪౯ ॥ వాసస్థానమథాగత్యస
మదృష్ట్వాఘనంజయః । త్వరావాన్సంభృతింవీక్ష్యతామ్రసంపుటవర్జి
తాం ॥ ౫౦ ॥ హాహేత్యాతాడ్యహృదయంచక్రందబహుశోభృశం।
ఇతస్తతస్తమాలోక్యగతస్తదనుసారతః ॥ ౫౧ ॥ అకృత్వాజాహ్నవీస్నా
ననునవేక్ష్యజగత్పతిం। తస్యసంవసథంప్రాప్తోభారవోఢుర్ధనంజయః॥౫౨॥
భారవాడప్యరణ్యాన్యాంతామ్రసంపుటమధ్యతః । దృష్ట్వాస్థీనినిఃశ్వస్య
తానిత్యక్త్వాగృహంయయౌ ॥ ౫౩ ॥ వణిక్చతద్గృహంప్రాప్యశుష్క
కంఠోష్ఠతాలుకః । దృష్ట్వాథచైలశకలంతృణకట్యంతరేతదా ॥ ౫౪ ॥
ఆశయాకించిదాశ్వాస్యతత్పత్నీంపరిపృష్టవాన్ । సత్యంబ్రూహినభేతవ్యం
దాస్యామ్యన్యదపిధ్రువం ॥ ౫౫ ॥ వసుక్త్వేతేగతోభర్తామాతురస్థీని
మేర్పయ । వయంకార్పటికాభద్రిభవామోనచదుఃఖదాః ॥ ౫౬ ॥
అజ్ఞాత్వాలోభవశతస్తేననీతోఽస్థిసంపుటః। తస్యైషదోషోనోభర్త్రేమా
తుశ్శేకర్మతాదృశం ॥ ౫౭ ॥ అథవానప్రసూదోషోమంవభాగ్యోఽస్మిత
త్సుతః । సుతేనకృత్యంయత్కృత్యంతత్ప్రాప్తిర్నాస్తిభిల్లిమే ॥౫౮॥
ఉద్యమంకృతవానస్మినసిద్ధ్యేన్మందభాగ్యతః। ఆయాతుసత్యవాక్యాన్మేమా
బిభేతువనేచరః ॥ ౫౯ ॥ అస్థీనిదర్శయత్వాశుధనందాస్యేఽధికంతతః।
ఇత్యుక్త్వాతేనసాభిల్లీవ్యాజహారనిజంపతిం ॥ ౬౦ ॥ లజ్జానమ్రశిరాఃసోఽథ
వృత్తాంతంవినివేద్యచ। నినాయతామరణ్యానీంశబరస్తంధనంజయం॥౬౧॥
వనేచరోఽథతత్స్థానంపైవాద్రివిస్మృతవాన్మనే।దిగ్భ్రాంతింసమవాప్యా
థపరిబభ్రామకాననే ॥౬౨॥ ఇతోఽరణ్యాత్తతోఽయాతితతోఽరణ్యాదితో
వ్రజేత్ । వనాద్వనాంతరంభ్రాంత్వాఖిన్నఃసోఽపివనేచరః ॥ ౬౩ ॥ విహా
యమధ్యేరణ్యానీతంయయౌచస్వపక్కణం । ద్విత్రాణ్యహానిసంభ్రమ్యాస
కార్పటికసత్తమః ॥ ౬౪ ॥ క్షుత్క్షామఃశుష్కకంఠోష్ఠోహాహేతిపరిదేవ
యన్ । పునఃకాశీపురీంప్రాప్తఃపరిమ్లానముఖోవణిక్ ॥ ౬౫ ॥ తన్మంద
భాగ్యతాంబుద్ధ్వాలోకాత్కార్పటికోమునే । కృత్వాగయాంప్రయా

గంచతతఃస్వవిషయంయయౌ ॥ ౬౬ ॥ కాశ్యాంప్రవేశంప్రాప్యాపితదస్థి
నిఘటోద్భవ । వినావైశ్వేశ్వరీమాజ్ఞాంబహిర్యాతానితత్క్షణాత్ ॥ ౬౭ ॥
ఏవంకాశ్యాంప్రవిశ్యాపిపాపీధర్మానుషంగతః । నక్షేత్రఫలమాప్నోతిబహి
ర్భవతితత్క్షణాత్ ॥౬౮ ॥ తస్మాద్విశ్వేశ్వరాజ్ఞైవకాశీవాసేత్రకారణం ।
అసిశ్చవరణాయత్రక్షేత్రరక్షాకృతౌకృతే ॥ ౬౯ ॥ వారాణసీతివిఖ్యాతా
తదారభ్యమహామునే । అసేశ్చవరణాయాశ్చసంగమంప్రాప్యకాశికా ॥
౭౦ ॥ వారాణసీహకరుణామయదివ్యమూర్తిరుత్సృజ్యయత్రతనుతనుంత
నుభృత్సుఖేన । విశ్వేశదృఙ్మహసియత్సహసాప్రవిశ్యరూపేణతాంవితను
తాంపదవీందధాతి॥౭౧॥ జాతోమృతోబహుషుతీర్థవరేషురేత్వంజంతోన
జాతుతవశాంతిరభూన్నిమజ్జ్య । వారాణసీనిగదతీహమృతోమృతత్వం
ప్రాప్యాధునామమబలాత్స్మరశాసనఃస్యాః ॥ ౭౨ ॥ అన్యత్రతీర్థసలిలేపతి
తోద్విజన్మాదేవాదిభావమయతేనతథాతుకాశ్యాం । చిత్రంయదత్రపతి
తఃపునరుత్థితింనప్రాప్నోతిపుల్కసజనోపికినుద్విజన్మా ॥౭౩ ॥ సైషాపురీసం
సృతిరూపపారావారస్యపారంపురహాపురారిః । యస్యాంపరంపౌరుషమ
ర్థమిచ్ఛన్సిద్ధింనయేత్పౌరపరంపరాంనః ॥ ౭౪ ॥ తీర్థాంతరాణిమనుజఃపరి
తోవగాహ్యాపిత్వాతనుంకలుషితాందివిదైవతంస్యాత్ । వారాణసీపరి
సరేతువిసృజ్యదేహంసందేహభాగ్భవతిదేహదశాస్తమేపి ॥ ౭౫ ॥ వారా
ణసీసమరసీకరణాదృతేపియోగాదయోగిజనతాంజనతాపహంత్రీ । త
త్తారకంశ్రవణగోచరతాంనయంతీతద్బ్రహ్మదర్శయతియేనపునర్భవోన
౭౬॥ వారాణసీపరిసరేతనుమిష్టధాత్రీంధర్మార్థకామనిలయామహహావిసృ
జ్య । ఇష్టంపదంకిమపిహాప్స్యతరోభిలష్యలాభోస్తుమూలమపినోయదవా
ప్యశూన్యం ॥ ౭౭ ॥ ఆఃకాశివాసిజనతాననువంచితాభూదప్స్వేపిలోచన
వతావనితార్థభాజా। ఆదాయయత్సుకృతభాజనమిష్టదేహంనిర్వాణమా
త్రమపవర్జయతాపునర్భు ॥౭౮ ॥ వారాణసీస్ఫురదసీమగుణైకభూమిర్య
త్రస్థితాస్తనుభృతఃశశిభృత్స్వభావాత్ । సర్వేగలేగరలినోక్షియుజోల

లాటేవామార్ధవామతనవోతనవస్తతోంతే ॥ ౭౯ ॥ ఆనందకాననమి
సుఖదంపురారై వతత్రాపిచక్రసరసీమణికర్ణికాథ । స్వస్సింధుసంగతిర
పరమాస్పదంచవిశ్వేశితుఃకిమిహాతన్న విముక్తయేయత్ ॥ ౮౦ ॥ వా
ణసీహావరణాసిసరిద్వరిష్ఠాసంభేదఖేదజననీద్యునదీలసచ్ఛ్రీః । విశ్వామ
మిరచలామలమోక్షలక్ష్మ్యాప్యాపానాంవిహాయకిమునీదతిమూఢజంతుః
కింవిస్మృతంత్వహాహగర్భజమామనస్యంకార్తాంతదూతకృతబంధనతా
నంచ । శంభోరనుగ్రహావరిగ్రహాలభ్యకాశీంమూఢోవిహాయకిముయా
కరస్థముక్తిం ॥ ౮౨ ॥ తీర్థాంతరాణికలుషాణిహరంతిసద్యః శ్రేయోదకాం
పిబహుత్రిదివంనయంతి । పానావగాహనవిధానతనుప్రహాణై ర్వారా
సీతుకురుతేబతమూలనాశం ॥ ౮౩ ॥ కాశీపురీపరిసరేమణికర్ణికాయా
త్యక్త్వాతనుంతనుభృతస్తనుమాప్నువంతి । ఫాలేవిలోచనవతీంగల
లక్ష్మీంవామార్ధబంధురవధూంవిధురావరోధాః ॥ ౮౪ ॥ జ్ఞాత్వా
భావమతులంమణికర్ణికాయాంయఃపుద్గలంత్యజతిచాశుచిపూయగం
స్వాత్మావరోధమహాసానహాసామిలిత్వాకల్పాంతరేవ్యపిసనైవపృథక్
మేతి ॥ ౮౫ ॥ రాగాదిదోషపరిపూర్ణమనోహ్యమీకాః కాశీపురీమత
వ్యమహప్రభావాం । యేకల్పయంత్యపరతీర్థసమాంసమంతాత్తైపా
ససహాస్తైఃపరిభాషణీయం ॥ ౮౬ ॥ వారాణసీంస్మరహరప్రియరాజధా
త్యక్త్వాకుతోపిజసిమూఢదిగంతరేషు । ప్రాప్యాప్యజాద్యనులభాం
మోక్షలక్ష్మీంలక్ష్మీంస్వభావచపలాంకిముకామయేథాః ॥ ౮౭ ॥ విద్యాధ
నిసదనానిగజాశ్వభృత్యాఃస్రక్చందనానివనితాశ్చనితాంతరమ్యాః ।
గోష్యగమ్యఇహనోద్యమభాజిపుంసివారాణసీత్వసులభాఖలభాదిమ
౮౮ ॥ ధాత్రాధృతానితులయాతులనామవైత్తుంవైకుంఠమత్ఖ్యభువనా
చకాశికాచ । తాన్యుద్ధ్యయుర్లఘుతయాన్యగియంగురుత్వాత్తిస్థ
రీహపురుషార్థచతుష్టయస్య ॥ ౮౯ ॥ కాశీపురీమధివసన్నహినరో
పిహ్యారోప్యమాణఇహమాన్యఇవైకరుద్రః । నానోపసర్గజనిసర్గజ

ఖభారైఃకర్త్రాపనుద్యసవిశేత్పరమేశధామ్ని ॥ ౯౦ ॥ స్థిరాపాయంకాయం
జననమరణక్లేశనిలయం విహాయాస్యాంకాశ్యా మహాహాపరిగృహీతనకు
తః । వపుస్తేజోరూపంస్థిరతరపరానందసదనంవిమూఢోసౌజంతుఃస్ఫుటి
తమివకాంస్యంవినిమయేత్ ॥ ౯౧ ॥ అహోలోకఃశోకంకిమిహసహతే
హంతహతధీర్విపద్భారైఃసారైర్నియతనిధనైర్ధ్వంసితధనైః । క్షితౌస
త్యాంకాశ్యాంకథయతిశివోయత్రనిధనేశ్రుతౌకించిద్భూయఃప్రవిశతినయే
నోదరదరీం ॥ ౯౨ ॥ కాశివాసినిజనేవనేచరేద్వ్రతిభుజ్యపిసమీరభోజనే ।
స్వైరచారిణిజితేంద్రియేప్యహో కాశివాసినిజనేవిశిష్టతా ॥ ౯౩ ॥ నాస్తీ
హదుష్కృతకృతాంసుకృతాత్మనాంవాకాచిద్విశేషగతిరంతకృతాంహి
కాశ్యాం । బీజానికర్మజనితానియదూషరాయాంనాంకురయంతిహ
రదృగ్జ్వలితానితేషాం ॥ ౯౪ ॥ శశకామశకాబకాఃశుకాఃకలవింకాశ్చవృ
కాఃసజంబుకాః । తురగోరగవానరానరాగిరిజేకాశిమృతాఃపరామృతం ॥
౯౫ ॥ అరుద్రరుద్రాక్షఫణీంద్రభూషణాస్త్రిపుండ్రచంద్రార్ధధరాధ
రాంగతాః । నిరంతరంకాశినివాసినోజనాగిరీంద్రజేపారిషదామతామమ ॥
౯౬ ॥ యావంతఏవనివసంతిచజంతవోత్రకాశ్యాంజలస్థలచరాఝషజంబు
కాద్యాః । తావంతఏవమదనుగ్రహరుద్రదేహాదేహావసానమధిగమ్య
మయిప్రవిష్టాః ॥ ౯౭ ॥ యేతువర్షమవోరుద్రాదివిదేవిప్రకీర్తితాః ।
వాతేషవోంతరిక్షేయే యేభువ్యన్నేషవఃప్రియే ॥ ౯౮ ॥ రుద్రాదశదశ
ప్రాచ్యవాచీప్రత్యగుదక్స్థితాః । ఊర్ధ్వదిక్స్థాశ్చయేరుద్రాఃపర్యంతే
వేదవాదిభిః ॥ ౯౯ ॥ అసంఖ్యాతాఃసహస్రాణియేరుద్రాఅధిభూతలే । త
త్సర్వేభ్యోధికాఃకాశ్యాంజంతవోరుద్రరూపిణః ॥ ౧౦౦ ॥ రుద్రావాసస్త
తఃప్రోక్తమవిముక్తంఘటోద్భవ । తస్మాత్సమర్చ్యకాశిస్థాన్సర్వాన్సర్వేత
రాఞ్ఛ్రీమాన్ ॥ ౧ ॥ శ్రద్ధయేశ్వరబుద్ధ్యాచరుద్రార్చాఫలభాఙ్నరః ॥ ౨ ॥
శ్మశబ్దేనశవఃప్రోక్తఃశానంశయనముచ్యతే । నిర్వచంతిశ్మశానార్థంము
నేశబ్దార్థకోవిదాః ॥ ౩ ॥ మహాంత్యపిచభూతానిప్రలయేసముపస్థితే ।

శేరతేఽత్రశవాభూత్వాశ్మశానంతుతతోమహత్ ॥౪॥ అప్సుభూరివ
మేలయంవ్రజేదాపఔర్వవదనోగ్రికందరే । మాతరిశ్వనిమహాతన్మ
షాదోఽవ్యోమ్నిసంక్షయతివైసదాగతిః ॥౫॥ వ్యోమచాపిలయమేత్యహం
తౌసాపిషోడశవికారసంయుతా । లీయతేమహతిబుద్ధిసంజ్ఞకేహామహ
ప్రకృతిమధ్యగోభవేత్ ॥౬॥ సాగుణత్రయమయీచనిర్గుణంతం
మాంసమవగుహ్యాతిష్ఠతి । పంచవింశతితమఃపరఃపుమాన్ దేహగేహ
తిరేషజీవకః ॥౭॥ ప్రాకృతఃప్రలయఏషఉచ్యతేహంసయానహరియ
ర్జితః।కాలమూర్తిరథతంచపూరుషం హేలయాకలయతీశ్వరఃపరః ॥
సవైమహావిష్ణురితీర్యతేబుధైస్తంవైమహాదేవముదాహరంతి । సాంఖ్యా
దిముఖ్యైఃపరివర్జితశ్శివఃసస్త్రీపతిఃసోపిహిపార్వతీపతిః ॥౮॥ దైనంది
థప్రలయేత్రిశూలకోటౌసముత్క్షిప్యపురీంహరఃస్వాం । బిభర్తిసంవర
మహాస్థిభూషణస్తతోహికాశీకలికాలవర్జితా ॥౧౧౦॥ స్కందఉవాచ
వారాణసీతికాశీతిరుద్రావాసఇతిద్విజ । మహాశ్మశానమిత్యేవంప్రో
మానందకాననం ॥౧౧౧॥ ఇతిదేవీపురఃప్రోక్తం దేవదేవేనశంభునా।య
థావిష్ణోఃపురాఖ్యాతంతథైవచమయాశ్రుతం । తచ్ఛ్రుత్వదగ్రేకథితంప
స్యంకాశిజంమహత్ ॥౧౧౨॥ జప్త్వాధ్యాయమిమంపుణ్యంమహాపాప
నాశనం । శ్రావయిత్వాద్విజాన్సమ్యక్ శివలోకేమహీయతే ॥౧౧౩॥
తఃపరంకలశజకింశుశ్రూషసితద్వద । కాశీకథాకథ్యమానామమామీ
తోషకృత్ ॥౧౧౪॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండేవారాణసీమహి
మవర్ణనం నామత్రింశత్తమోఽధ్యాయః ॥౩౦॥ ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ సర్వజ్ఞహృదయానందస్కందస్కందితతారక
తృప్తిమధిగచ్ఛామిశృణ్వన్వారాణసీకథాం ॥౧॥ అనుగ్రాహ్యోయది
యిమోగ్యోస్మిశ్రవణేయది । తదాకథయమేనాథకాశ్యాంభైరవస
థాం ॥౨॥ కోసాక్షాద్భైరవనామాత్రకాశీపుర్యాంవ్యవస్థితః । కింరూపోస

స్యకింకర్మ కానినామానిచాస్యవై ॥ ౩ ॥ కథమారాధితశ్చైవసిద్ధిదఃసా
ధకస్యవై । ఆరాధితఃకుత్రకాలేక్షిప్రంసిధ్యతిభైరవః ॥ ౪ ॥ స్కందఉ
వాచ ॥ వారాణస్యాంమహాభాగయథాతేప్రేమవర్తతే ।తథానకస్యచి
న్మన్యేతతోవక్ష్యామ్యశేషతః॥౫॥ప్రాదుర్భావంభైరవస్యమహాపాతకనాశ
నం।యచ్ఛ్రుత్వాకాశివాసస్యఫలంనిర్విఘ్నమాప్నుయాత్ ॥౬॥పాణిభ్యాం
పరితఃప్రపీడ్యసుదృఢం నిశ్చోత్యనిశ్చోత్యచ బ్రహ్మాండంసకలంపచేలిమర
సాలోచ్చైఃఫలాభంముహుః । పాయంపాయమపాయతస్త్రిజగతీమున్మ
త్తవత్తైరసైస్నృత్యంస్తాండవడంబరేణవిధినాపాయాన్మహాభైరవః ॥౭॥
కుంభయోనేన వేత్త్యేవమహిమానంమహేశితుః । చతుర్భుజోపివైకుంఠ
శ్చతుర్వక్త్రోపివిశ్వకృత్ ॥ ౮ ॥ నచిత్రమత్రభూదేవభవమాయాదురత్య
యా । తయాసంమోహితాఃసర్వేనావయంత్యపితంపరం ॥ ౯ ॥ వేదయే
ద్యదిచాత్మానంసఏవపరమేశ్వరః । తదావిందంతిబ్రహ్మాద్యాఃస్వేచ్ఛయైవన
తంవిదుః ॥ ౧౦ ॥ ససర్వగోపినేక్ష్యేతస్వాత్మారామోమహేశ్వరః। దే
వవద్బుధ్యతేమూఢైరతీతోయోమనోగరాం ॥ ౧౧ ॥ పురాపితామహం
విప్రమేరుశృంగేమహర్షయః । ప్రోచుఃప్రణమ్యలోకేశంకిమేకంతత్త్వ
మవ్యయం ॥ ౧౨ ॥ సమాయయామహేశస్యమోహితోలోకసంభవః।
అవిజ్ఞాయపరంభావమాత్మానంప్రాహవర్షిణం ॥ ౧౩ ॥ జగద్యోనిర
హంధాతాస్వయంభూరేకఈశ్వరః। అనాదిమదహంబ్రహ్మామామనర్చ్య
నముచ్యతే ॥ ౧౪ ॥ ప్రవర్తకోహిజగతామహమేకోనివర్తకః । నాన్యో
యదధికఃసత్యంకశ్చిత్తోపినురోత్తమాః ॥ ౧౫ ॥ తస్యైవంబ్రువతో
ధాతుఃక్రతుర్నారాయణాంశజః । ప్రోవాచప్రహసన్వాక్యంరోషతామ్ర
విలోచనః ॥ ౧౬ ॥ అవిజ్ఞాయపరంతత్త్వంకిమేతత్ప్రతిపాద్యతే। అజ్ఞా
నంయోగయుక్తస్యనచైతదుచితంతవ ॥ ౧౭ ॥ అహంకర్తాహిలోకానాం
యజ్ఞోనారాయణఃపరః । నమామనాదృత్యవిభోజీవనంజగతామజ ॥౧౮॥
అహమేవపరంజ్యోతిరహమేవపరాగతిః । మత్ప్రేరితేనభవతాసృష్టిరే

షావిధీయతే ॥ ౧౯ ॥ ఏవంవిప్రకృతౌ మోహాత్పరస్పరజయైషిణౌ । పప్ర
చ్ఛతుః ప్రమాణజ్ఞానాగమాంశ్చతురోపితౌ ॥ ౨౦ ॥ విధిక్రతూ ఊచతుః ॥
వేదాః ప్రమాణం సర్వత్ర ప్రతిష్ఠాం పరమామితాః । యూయమేవ నసందే
హాః కింతత్త్వం ప్రతితిష్ఠత ॥ ౨౧ ॥ శ్రుతయ ఊచుః ॥ యదిమాన్యా వ
యం దేవౌ సృష్టిస్థితికరౌ విభూ । తదా ప్రమాణం వక్ష్యామో భవత్సందే
హభేదకం ॥ ౨౨ ॥ శ్రుత్యుక్తమిదమాకర్ణ్య ఊచతుస్తౌ శ్రుతీః ప్రతి । యు
ష్మదుక్తం ప్రమాణం నః కింతత్త్వం సమ్యగుచ్యతాం ॥ ౨౩ ॥ ఋగువాచ ।
యదంతస్థాని భూతాని యతః సర్వం ప్రవర్తతే । యదాహుస్తత్పరం తత్త్వం
సరుద్రస్త్వేక ఏవహి ॥ ౨౪ ॥ యజురువాచ ॥ యోయజ్ఞైరఖిలైరీశో యో
గేనచ సమిజ్యతే । యేన ప్రమాణం హి వయం స ఏకః సర్వదృక్ శివః ॥ ౨౫ ॥
సామోవాచ ॥ యేనేదం భ్రామ్యతే విశ్వం యోగిభిర్యో విచింత్యతే । య
ద్భాసా భాసతే విశ్వం స ఏకస్త్ర్యంబకః పరః ॥ ౨౬ ॥ అథర్వోవాచ ।
యం ప్రపశ్యంతి దేవేశం భక్త్యానుగ్రహిణో జనాః । తమాహురేకం కైవ
ల్యం శంకరం దుఃఖతస్కరం ॥ ౨౭ ॥ శ్రుతీరితం నిశమ్యేత్థం తావతీవ విమో
హితౌ । స్మిత్వాహతుః క్రతువిధీ మోహాంధ్యేనాంకితౌ మునే ॥ ౨౮ ॥ క
థం ప్రమథనాథో సౌ రమమాణో నిరంతరం । దిగంబరః పితృవనే శివయా
ధూలిధూసరః ॥ ౨౯ ॥ విటంకవేశో జటిలో వృషగో వ్యాలభూషణః । ప
రం బ్రహ్మత్వమాపన్నః క్వచ తత్సంగవర్జితం ॥ ౩౦ ॥ తదుదీరితమాకర్ణ్య
ప్రణవాత్మా సనాతనః । అమూర్తో మూర్తిమాన్భూత్వా హసమానఉ
వాచ తౌ ॥ ౩౧ ॥ ప్రణవ ఉవాచ ॥ న హ్యేష భగవాన్ శక్త్యా స్వాత్మనో
వ్యతిరిక్తయా । కదాచిద్రమతే రుద్రో లీలారూపధరో హరః ॥ ౩౨ ॥ అ
సౌ హి భగవానీశః స్వయంజ్యోతిః సనాతనః । ఆనందరూపా తస్యైషా శ
క్తిర్నాగంతుకీ శివా ॥ ౩౩ ॥ ఇత్యేవముక్తే పి తదా మఖమూర్తేరజస్య
హి । నాజ్ఞానమగమన్నాశం శ్రీకంఠస్యైవ మాయయా ॥ ౩౪ ॥ ప్రాదు
రాసీత్తతో జ్యోతిరుభయోరంతరే మహాత్ । పూరయన్నిజయా భాసా

ద్యావాభూమ్యోర్యదంతరం ॥ ౩౫ ॥ జ్యోతిర్మండలమధ్యస్థోదదృశేపు
రుషాకృతిః । ప్రజజ్వాలాథకోపేనబ్రహ్మణఃపంచమంశిరః ॥ ౩౬ ॥ ఆవ
యోరంతరంకోసౌబిభృయాత్పురుషాకృతిం । విధిఃసంభావయేద్యావ
త్తావత్సహివిలోకితః ॥ ౩౭ ॥ సృష్టఃక్షణేనచమహాపురుషోనీలలోహి
తః । త్రిశూలపాణిఃఫాలాక్షోనాగోడుపవిభూషణః ॥ ౩౮ ॥ హిరణ్యగ
ర్భస్తంప్రాహజానేత్వాంచంద్రశేఖరం । ఫాలస్థలాన్మమపురారుద్రఃప్రా
దురభూద్భవాన్ ॥ ౩౯ ॥ రోదనాద్రుద్రనామ్నాపియోజితోసిమయా
పురా । మామేవశరణంయాహిపుత్రరక్షాంకరోమితే ॥ ౪౦ ॥ అథేశ్వ
రఃపద్మయోనేఃశ్రుత్వాగర్వవతీంగిరం । సకోపతఃసముత్పాద్యపురుషం
భైరవాకృతిం ॥ ౪౧ ॥ ప్రాహపంకజజన్మాసౌశాస్యస్తేకాలభైరవ । కాల
వద్రాజసేసాక్షాత్కాలరాజస్తతోభవాన్ ॥ ౪౨ ॥ విశ్వంభర్తుంసమ
ర్థోసిభరణాద్భైరవఃస్మృతః । త్వత్తోభేష్యతికాలోపితతస్త్వంకాలభై
రవః ॥ ౪౩ ॥ ఆమర్దయిష్యతిభవాంస్తుష్టోదుష్టాత్మనోయతః । ఆమర్ద
కఇతిఖ్యాతింతతఃసర్వత్రయాస్యతి ॥ ౪౪ ॥ యతఃపాపానిభక్తానాంభక్ష
యిష్యతితత్క్షణాత్ । పాపభక్షణఇత్యేవతవనామభవిష్యతి ॥ ౪౫ ॥ యా
మేముక్తిపురీకాశీసర్వాభ్యోపిగరీయసీ । ఆధిపత్యంచతస్యాస్తేకాలరాజస
దైవహి ॥ ౪౬ ॥ తత్రయేపాపకర్తారస్తేషాంశాస్తాత్వమేవహి । శుభాశు
భంనతత్కర్మచిత్రగుప్తోలిఖిష్యతి ॥ ౪౭ ॥ ఏతాన్వరాన్ప్రగృహ్యాథతత్క్ష
ణాత్కాలభైరవః । వామాంగులినఖాగ్రేణచకర్తచశిరోవిధేః ॥ ౪౮ ॥
యదంగమపరాధ్నోతికార్యంతస్యైవశాసనం । అతోయేనకృతానిందా
తచ్ఛిన్నంపంచమంశిరః ॥ ౪౯ ॥ యజ్ఞమూర్తిధరోవిష్ణుస్తతస్తుష్టావశం
కరం । భీతోహిరణ్యగర్భోపిజజాపశతరుద్రియం ॥ ౫౦ ॥ ఆశ్వాస్యతౌమ
హాదేవఃప్రీతఃప్రణతవత్సలః । ప్రాహస్వాంమూర్తిమపరాంభైరవంతంక
పర్దినం ॥ ౫౧ ॥ మాన్యోధ్వరోసౌభవతాతథాశతధృతిస్త్వయం । క
పాలంవైధసంచాపినీలలోహితధారయ ॥ ౫౨ ॥ బ్రహ్మహత్యాపనోదా

యవ్రితంలోకాయదర్శయన్ । చరత్వంసతతంభిక్షాంకాపాలవ్రతమా
స్థితః । ఇత్యుక్త్వాంతర్హితోదేవ స్తేజోరూప స్తదాశివః ॥౫౩॥ ఉత్పా
ద్యకన్యామేకాంతుబ్రహ్మహత్యేతివిశ్రుతాం । రక్తాంబరధరాంరక్తాంరక్త
స్రగ్గంధలేపనాం ॥ ౫౪ ॥ దంష్ట్రాకరాలవదనాంలలజ్జిహ్వాతిభీషణాం ।
అంతరిక్షైకపాదాగ్రాంపిబంతీంరుధిరంబహు ॥౫౫॥ కర్త్రీకర్పరహస్తా
గ్రాంస్ఫురత్పింగోగ్రతారకాం । గర్జయంతీంమహావేగాంభైరవస్యా
భీషణాం ॥ ౫౬ ॥ యావద్వారాణసీందివ్యాంపురీమేషగమిష్యతి । తా
వత్త్వంభీషణేకాలమనుగచ్ఛోగ్రరూపిణి ॥ ౫౭ ॥ సర్వత్ర తేప్రవేశోస్తిత్య
క్త్వావారాణసీంపురీం । నియోజ్యతామితిశివోప్యంతర్ధానంగత స్తతః
౫౮ ॥ తత్సాన్నిధ్యాద్భైరవోపికాలోభూత్కాలకాలతః।సదేవదేవవా
క్యేనబిభ్రత్కాపాలికంవ్రతం ॥ ౫౯ ॥ కపాలపాణిర్విశ్వాత్మాచచారభు
వనత్రయం । నాత్యాక్షీచ్చాపితందేవంబ్రహ్మహత్యాసుదారుణా ॥౬౦॥
సత్యలోకేపివైకుంఠేమహేంద్రాధిపురీష్వపి । త్రిజగత్పతిరుగ్రోపివ్రతీ
జగతీశ్వరః ॥౬౧॥ ప్రతితీర్థంభ్రమన్నాపివిముక్తోబ్రహ్మహత్యయా॥౬౨॥
అనేనైవానుమానేనమహిమాత్ర్వవగమ్యతాం । బ్రహ్మహత్యాపనోది
న్యాఃకాశ్యాఃకలశసంభవ ॥౬౩॥ సంతితీర్థాన్యనేకానిబహూన్యాయ
తనానిచ । అధిత్రిలోకినోకాశ్యాఃకలామర్హంతిషోడశీం ॥ ౬౪ ॥ తా
వద్గర్జంతిపాపానిబ్రహ్మహత్యాదికాన్యలం । యావన్నామనశ్శృణ్వంతి
కాశ్యాఃపాపాచలాశనేః ॥ ౬౫ ॥ ప్రమథైఃసేవ్యమానోయంత్రిలోకీంవిచ
రన్హరః । కాపాలికోయయౌదేవోనారాయణనికేతనం ॥ ౬౬ ॥ అ
థాయాంతంమహాకాలంత్రినేత్రంసర్పకుండలం । మహాదేవాంశసంభూ
తంభైరవంభీషణాకృతిం ॥ ౬౭ ॥ పపాతదండవద్భూమౌదృష్ట్వాతంగరుడ
ధ్వజః। దేవాశ్చమునయశ్చైవదేవనార్యశ్చసమంతతః ॥౬౮॥ నిపేతుఃప్రణ
త్యైనంప్రణతఃకమలాపతిః । శిరస్యంజలిమారోప్యస్తుత్వాబహువిధైస్త
వైః॥౬౯॥క్షీరోదమథనోద్భూతాంప్రాహపద్మాలయాంహరిః।ప్రియేపశ్య

హాసినయనేధన్యాఽసిసుభగేనఘే ॥ ౨౦ ॥ ధన్యోఽహం దేవిసుశ్రోణియ
త్పశ్యామోజగత్పతిం । అయంధాతావిధాతాచలోకానాంప్రభురీశ్వరః ॥
౨౧ ॥ అనాదిఃశరణఃశాంతఃపరఃషడ్వింశసంమితః । సర్వజ్ఞఃసర్వయోగీశః
సర్వభూతైకనాయకః ॥ ౨౨ ॥ సర్వభూతాంతరాత్మాయంసర్వేషాంసర్వ
దఃసదా । యంవినిద్రావినిఃశ్వాసాఃశాంతాధ్యానపరాయణాః ॥ ౨౩ ॥ ధి
యాపశ్యంతిహృదయేసోయమద్యసమీక్ష్యతాం । యంవిదుర్వేదతత్త్వ
జ్ఞాయోగినోయతమానసాః ॥ ౨౪ ॥ అరూపోరూపవాన్భూత్వాసోయ
మాయాతిసర్వగః । అహోవిచిత్రం దేవస్యచేష్టితంపరమేష్ఠినః ॥ ౨౫ ॥
యస్యాఖ్యాంబ్రువతాంనిత్యంనదేహఃసోపిదేహభృక్ । యందృష్ట్వానపు
నర్జన్మలభ్యతేమానవైర్భువి ॥౨౬ ॥ సోయమాయాతిభగవాంస్త్ర్యం
బకఃశశిభూషణః । పుండరీకదలాభ్యామేధన్యేమేఽద్యవిలోచనే ॥ ౨౭ ॥
ధిగ్ధిక్పదంతుదేవానాంపరందృష్ట్వాత్రిశంకరం । లభ్యతేయన్ననిర్వాణంస
ర్వదుఃఖాంతకృత్తుయత్ ॥ ౨౮ ॥ దేవత్వాదశుభంకించిద్దేవలోకేనవిద్య
తే । దృష్ట్వాపిసర్వదేవేశంయన్ముక్తింనలభామహే ॥ ౨౯ ॥ ఏవముక్త్వా
హృషీకేశఃసంప్రహృష్టతనూరుహః । ప్రణిపత్యమహాదేవమిదమాహవృ
షధ్వజం ॥ ౩౦ ॥ కిమిదం దేవదేవేనసర్వజ్ఞేనత్వయావిభో । క్రియతేజగ
తాంధాత్రాసర్వపాపహరావ్యయ ॥౩౧॥ క్రీడేయంతవదేవేశత్రిలోచనమ
హామతే । కింకారణంవిరూపాక్షచేష్టితంతేస్మరార్దన ॥ ౩౨ ॥ కిమర్థంభ
గవాన్శంభోభిక్షాంచరసికృత్తివ । సంశయోమేజగన్నాథనతత్త్రైలోక్య
రాజ్యద ॥ ౩౩ ॥ ఏవముక్తస్తతఃశంభుర్విష్ణుమేతదుదాహరత్ । బ్రహ్మ
ణస్తుశిరశ్ఛిన్నమంగుల్యాగ్రనఖేనహ ॥ ౩౪ ॥ తదఘప్రతిఘంవిష్ణోచరా
మ్యేతద్వ్రతంశుభం । ఏవముక్తోమహేశేనపుండరీకవిలోచనః ॥ ౩౫ ॥
స్మిత్వాకించిన్నతశిరాఃపునరేవంవ్యజిజ్ఞపత్ । యథేచ్ఛసితథాక్రీడసర్వవి
ష్టపనాయక ॥ ౩౬ ॥ మాయయామాంమహాదేవనచ్ఛాదయితుమర్హ
సి । నాభీకమలకోశాన్తుకోటిశఃకమలాసనాః ॥ ౩౭ ॥ కల్పేకల్పేసృజా

మీశత్వన్ని యోగబలాద్విభో । త్యజమాయామిమాం దేవదుస్తరామకృ
తాత్మభిః ॥ ౮౮ ॥ మదాదయో మహాదేవ మాయయా తవ మోహితాః ।
యథావదవగచ్ఛామి చేష్టితం తే శివాపతే ॥ ౮౯ ॥ సంహారకాలే సంప్రా
ప్తే స దేవానఖిలాన్మృడ । లోకాన్వర్ణాశ్రమవతో హరిష్యసి యదా హర ॥
౯౦ ॥ తదా క్వ తే మహాదేవ పాపం బ్రహ్మవధాదికం । పారతంత్ర్యం న తే
శంభో స్వైరం క్రీడేత్తతో భవాన్ ॥ ౯౧ ॥ అతీతబ్రహ్మణామస్థ్నాం స్రక్కం
ఠే తవ భాసతే । తదా తదా క్వను గతా బ్రహ్మహత్యా తవానఘ ॥ ౯౨ ॥ కృ
త్వాపి సుమహాత్పాపం త్వాం యః స్మరతి భావతః । ఆధారం జగతామీశం త
స్య పాపం విలీయతే ॥ ౯౩ ॥ యథా తమో న తిష్ఠేత సంనిధావంశుమాలినః ।
తథానభణభక్తస్య పాపం తస్య వ్రజేత్క్షయం ॥ ౯౪ ॥ యశ్చింతయతి పు
ణ్యాత్మా తవ పాదాంబుజద్వయం । బ్రహ్మహత్యాదికమపి పాపం తస్య వ్రజే
త్క్షయం ॥ ౯౫ ॥ తవ నామానురక్తా వాగ్యస్య పుంసో జగత్పతే । అప్యద్రి
కూటతులితం నైనస్తమనుబాధతే ॥ ౯౬ ॥ రజసా తమసా వివర్ధితం త్వ
ను పాపం పరితాపదాయకం । క్వ చ తే శివనామమంగలం జనజీవాతు జగద్రు
జాపహం ॥ ౯౭ ॥ యది జాతుచిదంధకద్విషస్తవ నామోష్ఠపుటాద్వినిః
సృతం । శివశంకర చంద్రశేఖరేత్యసకృత్తస్య న సంసృతిః పునః ॥ ౯౮ ॥ ప
రమాత్మన్పరంధామ స్వేచ్ఛావిధృతవిగ్రహ । కుతూహలం తవేశేదం త్వ
పరాధీనతేశ్వర ॥ ౯౯ ॥ అద్య ధన్యోఽస్మి దేవేశ యం న పశ్యంతి యోగినః ।
పశ్యామి తం జగన్మూలం పరమేశ్వరమక్షయం ॥ ౧౦౦ ॥ అద్య మే పరమో
లాభస్త్వద్య మే మంగలం పరం । త్వద్దృష్ట్యమృతతృప్తస్య తృణం స్వర్గా
పవర్గదం ॥ ౧ ॥ ఇత్థం వదతి గోవిందే విమలాపద్మయా తయా । మనోర
థవతీ నామ భిక్షాపాత్రే సమర్పితా ॥ ౨ ॥ భిక్షాటనాయ దేవోఽపి నిరగాత్పు
రయా ముదా । దృష్ట్వానుయాయినీం తాం తు సమాహూయ జనార్దనః ॥
౩ ॥ సంప్రార్థయద్బ్రహ్మహత్యాం విముంచ త్వం త్రిశూలినం ॥ బ్రహ్మహ
త్యోవాచ ॥ అనేనాపి మిషేణాహం సంసేవ్యాముం వృషధ్వజం । ఆత్మానం

పావయిష్యామిక్వపునర్భవదర్శనం ॥ ౪ ॥ సాతత్యాజనతత్వాశ్వేనంవ్యా
హృతాపిమురారిణా । తమూచేఽథహరింశంభుఃస్మేరాస్యోవచనంశుభం॥
౫ ॥ త్వద్వాక్పీయూషపానేనతృప్తోస్మిబహుమానద । వరంవృణీష్వగో
విందవరదోస్మితవానఘ ॥ ౬ ॥ నమాద్యంతితథాభైక్షైర్భిక్షవోప్యతిసం
స్కృతైః । యథామానసుధాపానైర్నన్నభిక్షాటనజ్వరాః ॥ ౭ ॥ మహా
విష్ణురువాచ ॥ ఏషఏవవరఃశ్లాఘ్యోయదహందేవతాధిపం । పశ్యామి
త్వాందేవదేవంమనోరథపథాతిగం ॥ ౮ ॥ అనభ్రేయంసుధావృష్టిరనా
యాసోమహోత్సవః । అయత్నోనిధిలాభోయద్వీక్షణంహరతేనతాం ॥
౯ ॥ అవియోగోఽస్తుమేదేవత్వదంఘ్రియుగళేనవై । ఏషఏవవరఃశం
భోనాన్యంకంచిద్వరంవృణే ॥ ౧౦ ॥ శ్రీఈశ్వరఉవాచ ॥ ఏవంభవతు
తేఽనంతయత్త్వయోక్తంమహామతే।సర్వేషామపిదేవానాంవరదస్త్వం
భవిష్యసి ॥ ౧౧ ॥ అనుగృహ్యేతిదైత్యారింకేంద్రాదిభువనేచరాన్ । శ్రే
జేవిముక్తిజననీంనామ్నావారాణసీంపురీం ॥ ౧౨ ॥ యత్రస్థితానాంజం
తూనాంకలాంనార్హంతిషోడశీం । అపిబ్రహ్మాదిదేవానాంపదానివిపదాం
పదం ॥ ౧౩ ॥ వరంవారాణసీవాసీజటీముండీదిగంబరః । నాన్యత్రచ్ఛ
త్రసంఛన్నవసుధామండలేశ్వరః ॥ ౧౪ ॥ వరంవారాణసీభిక్షానలక్షాధి
పతాన్యతః । లక్షాధీశోపిశేద్గర్భంతద్భిక్షాశీనగర్భభాక్ ॥ ౧౫ ॥ భిక్షా
పియత్రభిక్షుభ్యోదత్తామలకసంమితా। సుమేరుణాపితులితావారాణస్యాం
గురుర్భవేత్ ॥ ౧౬ ॥ వర్షాశనంహియోదద్యాత్కాశ్యాంసీదత్కుటుం
బినే । యావంత్యబ్దానితావంతియుగానిసదివీజ్యతే ॥ ౧౭ ॥ వారాణ
స్యాంవర్షభోజ్యంయోదద్యాన్నిరుపాయినే । సకదాచిత్త్రుట్క్షుధా
నోదుఃఖంభుక్తేనరర్షభః ॥౧౮॥ వారాణస్యాంనివసతాంయత్పుణ్యము
పజాయతే । తదేవసంపాసయితుఃఫలంత్వవికలంభవేత్ ॥ ౧౯ ॥ బ్రహ్మహ
త్యాదిపాపానియస్యానామ్నాపికీర్తనాత్ । త్యజంతిపాపినంకాశీసాకేనే
హోపమీయతే ॥ ౨౦ ॥ క్షేత్రేప్రవిష్టమాత్రేఽథభైరవేభీషణాకృతౌ।

హాహేత్యుక్త్వా బ్రహ్మహత్యా పాతాలతలమావిశత్ ॥ ౨౧ ॥ కపాలం బ్ర
హ్మణో రుద్రః సర్వేషామేవ పశ్యతాం । హస్తాత్పతితమాలోక్య ననర్త ప్ర
యయా ముదా ॥ ౨౨ ॥ విధేః కపాలం నాముంచత్కరమత్యంతదుస్సహం ।
హరస్య భ్రమతః క్వాపి తత్కాశ్యాం క్షణతోఽపతత్ ॥ ౨౩ ॥ శూలినో
బ్రహ్మణో హత్యా నాపైతి స్మ చ యా క్వచిత్ । సా కాశ్యాం క్షణతో నష్టా క
థం కాశీ న దుర్లభా ॥ ౨౪ ॥ అతః ప్రదక్షిణీకార్యా పూజనీయా పురీ త్వి
యం ॥ ౨౫ ॥ వారాణసీతి కాశీతి మహామంత్రమిమం జపన్ । యావజ్జీవం
త్రిసంధ్యం తు జంతుర్జాతు న జాయతే ॥ ౨౬ ॥ అవిముక్తం మహాక్షేత్రం
స్మరన్ప్రాణాంస్తు యస్త్యజేత్ । దూరదేశాంతరస్థోపి సోపి జాతు న జాయ
తే ॥ ౨౭ ॥ ఆనందకాననే యస్య చిత్తం సంస్మరతే సదా । తస్మై త్రినామశ్ర
వణాన్న స భూయోభిజాయతే ॥ ౨౮ ॥ రుద్రావాసే వసేన్నిత్యం నరో నియ
తమానసః । ఏనసామపి సంభారం కృత్వా కాలాద్విముచ్యతే ॥ ౨౯ ॥ మ
హాశ్మశానమాసాద్య యది దైవాద్విపద్యతే । పునః శ్మశానశయనం న క్వా
పి లభతే పుమాన్ ॥ ౧౩౦ ॥ కపాలమోచనం కాశ్యాం యే స్మరిష్యంతి
మానవాః । తేషాం వినంక్ష్యతి క్షిప్రమిహాన్యత్రాపి పాతకం ॥ ౩౧ ॥ ఆగ
త్య తీర్థప్రవరే స్నానం కృత్వా విధానతః । తర్పయిత్వా పితౄన్దేవాన్ము
చ్యతే బ్రహ్మహత్యయా ॥ ౩౨ ॥ అశాశ్వతమిదం జ్ఞాత్వా వారాణస్యాం న
సంతి యే । దేహాంతే తత్పరం జ్ఞానం తేషాం దాస్యతి శంకరః ॥ ౩౩ ॥ ఇ
యం కాశీపురీ విప్రాః సాక్షాద్బ్రహ్మతనుః పరా । అనిర్వాచ్యా పరానందా దు
ష్ప్రాప్యైశవిరోధిభిః ॥ ౩౪ ॥ అస్యాస్తత్త్వమహం జానే శివభక్తిపరోఽపి
వా । ముచ్యంతే జంతవోఽత్రైవ యథా యోగేన యోగినః ॥ ౩౫ ॥ ప
రం పదమియం కాశీ పరానంద ఇయం పురీ । ఇయమేవ పరం జ్ఞానం సేవ్యా
సా మోక్షకాంక్షిభిః ॥ ౩౬ ॥ అతోఽపి త్వా పీశభక్తాన్నిర్గుణాద్ధితు యః శి
ధీః । పుర్యై ద్రుహ్యతి వా మూఢస్తస్యాన్యత్రాపి న గతిః ॥ ౩౭ ॥ క
పాలమోచనం తీర్థం పురస్కృత్వా తు భైరవః । తస్మై త్రివత సాధుభక్తానాం భ

క్షయన్నఘసంతతిమ్ ॥ ౩౮ ॥ పాపభక్షణమాసాద్య కృత్వా పాపశతాన్య
పి । కుత్రోఽపి భేతి పాపేభ్యః కాలభైరవసేవకః ॥ ౩౯ ॥ ఆమర్దయతి పా
పాని దుష్టానాం చ మనోరథాన్ । ఆమర్దక ఇతి ఖ్యాతస్తతోఽసౌ కాలభై
రవః ॥ ౪౦ ॥ కలిం కాలం కలయతి సదా కాశీనివాసినామ్ । అతః ఖ్యాతిం ప
రాం ప్రాప్తః కాలభైరవసంజ్ఞితామ్ ॥ ౪౧ ॥ సద్రైవ యస్య భక్తేభ్యో యమ
దూతాః సుదారుణాః । పరమాం భీరుతాం ప్రాప్తాస్తతోఽసౌ భైరవః స్మృ
తః ॥ ౪౨ ॥ మార్గశీర్షాసితాష్టమ్యాం కాలభైరవసన్నిధౌ । ఉపోష్య
జాగరం కుర్వన్ మహాపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౪౩ ॥ యత్కించిదశుభం కర్మ
కృతం మానుషబుద్ధితః । తత్సర్వం విలయం యాతి కాలభైరవదర్శనాత్ ॥
౪౪ ॥ అనేకజన్మనియుతైర్యత్కృతం జంతుభిస్త్వఘమ్ । తత్సర్వం విలయ
త్యాశు కాలభైరవదర్శనాత్ ॥ ౪౫ ॥ కృత్వా చ వివిధాం పూజాం మహా
సంభారవిస్తరైః । నరో మార్గాసితాష్టమ్యాం వార్షికం విఘ్నముత్సృ
జేత్ ॥ ౪౬ ॥ అష్టమ్యాం చ చతుర్దశ్యాం రవిభూమిజవాసరే । యాత్రాం
చ భైరవీం కృత్వా కృతైః పాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౪౭ ॥ కాలభైరవభ
క్తానాం సదా కాశీనివాసినామ్ । విఘ్నం యః కురుతే మూఢః స దుర్గతిమ
వాప్నుయాత్ ॥ ౪౮ ॥ విశ్వేశ్వరేఽపి యే భక్తా నో భక్తాః కాలభైరవే । కా
శ్యాం తే విఘ్నసంఘాతం లభంతే తు పదే పదే ॥ ౪౯ ॥ తీర్థే కాలోదకే స్నాత్వా
కృత్వా తర్పణమత్వరః । విలోక్య కాలరాజం చ నిరయాదుద్ధరేత్పితౄన్ ॥
౫౦ ॥ అష్టౌ ప్రదక్షిణీకృత్య ప్రత్యహం పాపభక్షణమ్ । నరో న పాపైర్లిప్యే
త మనోవాక్కాయసంభవైః ॥ ౫౧ ॥ తస్మిన్నామర్దకే పీఠే జప్త్వా స్వాభీ
ష్టదేవతామ్ । షణ్మాసం సిద్ధిమాప్నోతి సాధకో భైరవాజ్ఞయా ॥ ౫౨ ॥ వా
రాణస్యాం ముషిత్వా యో భైరవం న భజేన్నరః । తస్య పాపాని వర్ధంతే శుక్లప
క్షే యథా శశీ ॥ ౫౩ ॥ యం యం సంచింతయేత్కామం పాపభక్షణసేవ
యా । జలిపూజోపహారైశ్చ తం తం స సమవాప్నుయాత్ ॥ ౫౪ ॥ కాల
రాజం న యః కాశ్యాం ప్రతిభూతాష్టమీకుజమ్ । భజేత్తస్య క్షయేత్పుణ్యం క

ణ్ణపక్షే యథాశశీ ॥ ౫౫ ॥ శ్రుత్వాధ్యాయమిమంపుణ్యంబ్రహ్మహత్యా
పనోదకం । భైరవోత్పత్తిసంజ్ఞంచసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౫౬ ॥
ధనాగారసంస్థోపిప్రాప్తోపివిపదంపరాం । ప్రాదుర్భావంభైరవస్యశ్రుత్వా
ముచ్యేతసంకటాత్ ॥ ౫౭ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే భైరవ
ప్రాదుర్భావోనామైకత్రింశోధ్యాయః ॥ ౩౧ ॥ ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ బహిర్యాననమాచక్ష్వహరికేశసముద్భవం ।
కోసౌకస్యసుతఃశ్రీమాన్కీదృగస్యతపోమహత్ ॥ ౧ ॥ కథంచదేవదేవస్య
ప్రియత్వంసముపేయివాన్ । కాశీవాసిజనీనోభూత్కథంవాదండనాయ
కః ॥ ౨ ॥ ఏతదిచ్ఛామ్యహంశ్రోతుంప్రసాదంకురుమేవిభో । అన్నదత్వం
చసంప్రాప్తఃకథమేషమహామతిః ॥ ౩ ॥ సంభ్రమోవిభ్రమశ్చోభౌకథం
తదనుగామినౌ । విభ్రాంతికారిణౌక్షేత్రవైరిణాంసర్వదానృణాం ॥ ౪ ॥
స్కందఉవాచ ॥ సమ్యగాపృచ్ఛిభవతాకాశీవాసిసమాహితం । కుంభ
సంభవవిప్రర్షేదండపాణికథానకం ॥ ౫ ॥ యదాకర్ణ్యనరఃప్రాజ్ఞఃకా
శీవాసస్యయత్ఫలం । నిష్ప్రత్యూహంతదాప్నోతివిశ్వభర్తురనుగ్రహాత్ ॥
౬ ॥ రత్నభద్రఇతిఖ్యాతఃపర్వతేగంధమాదనే । యక్షఃసుకృతలక్షశ్రీః పు
రాపరమధార్మికః ॥ ౭ ॥ పూర్ణభద్రంసుతంప్రాప్యసోఽభూత్పూర్ణ
మనోరథః । వయశ్చరమమాసాద్యభుక్త్వాభోగాననేకశః ॥ ౮ ॥ శాంభ
వేనాథయోగేనదేహముత్సృజ్యపార్థివం । ఆససాదశివంశాంతంశాం
తసర్వేంద్రియార్థకః ॥ ౯ ॥ పితర్యుపరతేసోథపూర్ణభద్రోమహాయ
శాః । సుకృతోపాత్తవిభవభవసంభోగభుక్తిభాక్ ॥ ౧౦ ॥ సర్వాన్మ
నోరథాన్లేభేవినాస్వర్గైకసాధనం । గార్హస్థ్యాశ్రమనేపథ్యంపథ్యంప్రై
తామహంమహత్ ॥ ౧౧ ॥ సంసారతాపసంతప్తావయవామృతసీకరం ।
అపత్యంపత్రతాంపోతబహుక్లేశమహార్ణవే ॥ ౧౨ ॥ పూర్ణభద్రోథసం
వీక్ష్యమందిరంసర్వసుందరమ్ । తద్బాలకోమలాలాపవికలంత్యక్తమంగ

లం ॥ ౧౩ ॥ శూన్యందరిద్రిహృదివజీర్ణారణ్యమివాథవా । పాంథవ
త్ప్రాంతరమివఖిన్నోఽతీవానపత్యవాన్ ॥ ౧౪ ॥ ఆహూయాఽథగృహిణీంసో
థయక్షః కనకకుండలాం । ఉవాచయక్షిణీం శ్రేష్ఠాంపూర్ణాభద్రో ఘటో
ద్భవ ॥ ౧౫ ॥ నహర్మ్యంసుఖదంకాంతే దర్పణోదరసుందరం । ముక్తాగ
వాక్షసుభగంచంద్రకాంతశిలాజిరం ॥ ౧౬ ॥ పద్మరాగేంద్రనీలార్చిరర్చితా
ట్టాలకంక్వణత్ । విద్రుమస్తంభశోభాఢ్యంస్ఫురత్స్ఫటికకుడ్యవత్ ॥ ౧౭ ॥
ప్రేంఖత్పతాకానికరంమణిమాణిక్యమాలితం । కృష్ణాగురుమహాధూపబ
హులామోదమోదితం ॥ ౧౮ ॥ అనర్ఘ్యాసనసంయుక్తంచారుపర్యంక
భూషితం । రమ్యార్గళకపాటాఢ్యందుకూలచ్ఛన్నమండపం ॥ ౧౯ ॥
సురమ్యరతిశాలాఢ్యంవాజిరాజివిరాజితం । దాసీదాసశతాకీర్ణంకింకిణీ
నాదనాదితం ॥ ౨౦ ॥ నూపురారావసోత్కంఠకేకికేకారవాకులం । కూ
జత్పారావతకులంగురుసారికథావరం ॥ ౨౧ ॥ ఖేలన్మరాలయుగలంజీవం
జీవకకాంతిమత్ । మాల్యాహూతద్విరేఫాణాంమంజుగుంజారవావృతం ॥
౨౨ ॥ కర్పూరైణమదామోదసోదరానిలవీజితం । క్రీడామర్కటదంష్ట్రా
గ్రీకృతమాణిక్యదాడిమం ॥ ౨౩ ॥ దాడిమీబీజసంభ్రాంతశుకతుండాత్త
మౌక్తికం । ధనధాన్యసమృద్ధంచపద్మాలయమివాపరం ॥ ౨౪ ॥ కమలా
మోదగర్భంచగర్భరూపంవినాప్రియే । గర్భరూపముఖంప్రేక్ష్యేకథంక
నకకుండలే ॥ ౨౫ ॥ యద్యుపాయోఽస్తితద్బ్రూహిధిగపుత్రస్యజీవితం ।
సర్వంశూన్యమివాభాతిగృహమేతదనంగజం ॥ ౨౬ ॥ ధిగేతత్సౌధసౌంద
ర్యంధిగేతద్ధనసంచయం । వినాపత్యంప్రియేతన్మేజీవితంచధిగావయోః ॥ ౨౭ ॥
ప్రలపంతమివప్రోచ్చైః ప్రియంకనకకుండలా । బభాషేఽంతర్వినిఃశ్వస్య
యక్షిణీసాపతివ్రతా ॥ ౨౮ ॥ కనకకుండలోవాచ ॥ కిమర్థంఖిద్యసే
కాంతజ్ఞానవానసిబుద్ధిమాన్ । అతోఽపాయోఽస్త్యపత్యాప్త్యైప్యుపాయాన్బుద్ధి
మవధారయ ॥ ౨౯ ॥ కిముద్యమవతాంపుంసాందుర్లభంహిచరాచ
రే । ఈశ్వరార్పితబుద్ధీనాంస్ఫురంత్యగ్రేమనోరథాః ॥ ౩౦ ॥ దైవంహి

తుంవదం త్యేవంభృశంకాపురుషాః పతే। స్వయంపురాకృతంకర్మ దైవం
తచ్చనహీతరత్ ॥ ౩౧ ॥ తతః పౌరుషమాలంబ్య తత్కర్మపరిశాంతయే।
ఈశ్వరంశరణంయాయాత్సర్వకారణకారణం ॥ ౩౨ ॥ అపత్యంద్రవిణం
దారాహారాహర్మ్యంహయాగజాః । సుఖానిస్వర్గమోక్షౌచనదూ
రేశివభక్తితః ॥ ౩౩ ॥ విధాతుఃశాంభవీంభక్తింప్రియసర్వమనోరథాః
సిద్ధమోక్షౌగృహద్వారం సేవంతేనాత్రసంశయః ॥ ౩౪ ॥ నారాయణో
పిభగవానంతరాత్మాజగత్పతిః । చరాచరాణామవిలాజాతః శ్రీకంఠసే
వయా ॥ ౩౫ ॥ బ్రహ్మణఃసృష్టికర్తృత్వం దత్తం తేనైవ శంభునా। ఇంద్రా
దయోలోకపాలాజాతాఃశంభోరనుగ్రహాత్ ॥౩౬॥ మృత్యుంజయంసే
వితంతేభేశిలాదోప్యనపత్యవాన్ । శ్వేతకేతురపిప్రాపజీవితంకాలపాశతః ।
౩౭ ॥ క్షీరార్ణవాధిపతితాముపమన్యురవాప్తవాన్ । అంధకోప్యభవ
ద్భృంగీగాణపత్యపదోర్జితః ॥ ౩౮ ॥ జిగాయశార్ఙ్గిణంసంఖ్యేదధీచి
శ్శంభుసేవయా । ప్రాజాపత్యపదంప్రాపదక్షఃసంసేవ్యశంకరమ్ ॥౩౯॥ మ
నోరథపథాతీతంయచ్చవాచామగోచరం । గోచగోగోచరీకుర్యాత్తత్క్ష
ణాత్తోన్మృడః ॥ ౪౦ ॥ అనారాధ్యమహేశానంసర్వదంసర్వదేహి
నాం । కోపికాపికిమప్యత్రనలభేతేతినిశ్చితమ్ ॥ ౪౧ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయ
త్నేనశంకరంశరణంవ్రజ । యదిచ్ఛసిప్రియంపుత్రంప్రియసర్వజనీనకం
౪౨ ॥ ఇతిశ్రుత్వావచఃపత్న్యాఃపూర్ణభద్రఃసయక్షరాట్ । ఆరాధ్య
శ్రీమహాదేవంగీతజ్ఞోగీతవిద్యయా ॥ ౪౩ ॥ దినైఃకతిపయైరేవపరిపూర్ణ
మనోరథః । పుత్రకామమవాపోచ్చైస్తస్యాంపత్న్యాంయదృచ్ఛితః ॥౪౪॥
నాదేశ్వరంసమభ్యర్చ్యతైస్తైఃకైర్నాపిస్వచింతితం।తస్మాత్సర్వప్రయ
త్నేనసేవ్యోనాదేశ్వరోనృభిః॥౪౫॥ అంతర్వత్న్యథకాలేనతత్పత్నీసుషు
వేసుతం।తస్యనామపితాచక్రేహరికేశఇతిద్విజ॥౪౬॥ ప్రీతిదాయందదౌచా
భూరిపుత్రాననేక్షణాత్ । పూర్ణభద్రస్తథాగస్త్యహృష్టాకనకకుంభ
లా ॥ ౪౭ ॥ బాలోఽపిపూర్ణచంద్రాభవదనోమదనోపమః । వృద్ధిం

ప్రతిక్షణంప్రాపశుక్లపక్షఇవోడురాట్ ॥౪౮॥ యదాష్టవర్షదేశీయో
హరికేశోఽభవచ్ఛిశుః । నిత్యంతదాప్రభృత్యేవంశివమేకమమన్యత॥౪౯॥
పాంసుక్రీడనసక్తోపికుర్యాల్లింగంరజోమయం । శాద్వలైఃకోమలతృణైః
పూజయేచ్చసకౌతుకం ॥ ౫౦ ॥ ఆకారయతిమిత్రాణిశివనామ్నాఖిలా
నిసః । చంద్రశేఖరభూతేశమృత్యుంజయమృడేశ్వర ॥ ౫౧ ॥ ధూర్జ
టేఖండపరశోమృడానీశత్రిలోచన । భర్గశంభోపశుపతేపినాకిన్నుగ్ర
శంకర ॥ ౫౨ ॥ శ్రీకంఠనీలకంఠేశస్మరారేపార్వతీపతే । కపాలిన్భాల
నయనశూలపాణేమహేశ్వర ॥౫౩ ॥ అజినాంబరదిగ్వాసఃస్వర్ధునీక్లిన్న
మౌలిజ । విరూపాక్షాహినేపథ్యగృణన్నామావలీమిమాం ॥ ౫౪ ॥ నవ
యస్యానితిముహుఃసమాహూయతిలాలయన్ । శబ్దగ్రాహశానగ్రస్హీత
స్తస్యాన్యాఖ్యాంహరాదృతే ॥ ౫౫ ॥ పద్భ్యాంనపద్యతేచాన్యత్రైభూతే
శ్వరాజిరాత్ । ద్రష్టుంరూపాంతరంతస్యవీక్షణేనవిచక్షణే ॥ ౫౬ ॥ రస
యేత్తస్యరసనాహరనామాక్షరామృతం । శివాంఘ్రికమలామోదాత్
ఘ్రాణంనైవజిఘృక్షతి ॥౫౭ ॥ కరౌతత్కౌతుకకరౌమనోమననతినాపరం।
శివసాత్కృత్యపేయానిపీయంతేతేనసద్ధియా ॥ ౫౮ ॥ భక్ష్యంతేసర్వభ
క్ష్యాణిత్ర్యక్షప్రత్యక్షగాన్యపి। సర్వావస్థాసుసర్వత్రనసపశ్యేచ్ఛివంవినా॥
౫౯ ॥ గచ్ఛన్గాయన్స్వపంస్తిష్ఠంఛయానోఽదన్పిబన్నపి । పరిత
స్త్ర్యక్షమైక్షిష్టనాన్యంభావంచికేతినః ॥ ౬౦ ॥ క్షణదాసుప్రసుప్తోపిక్వ
యాసీతివదన్ముహుః । క్షణంత్ర్యక్షప్రతీక్షస్వబుధ్యతీతిసబాలకః॥౬౧॥
స్పష్టాంచేష్టాంవిలోక్యేతిహరికేశస్యతత్పితా । అశిక్షయత్సుతంసోథగృ
హకర్మరతోభవ ॥ ౬౨ ॥ ఏతేతురంగమావత్సతవైతేశ్లక్ష్ణకిశోరకాః ।
చిత్రాణీమానివాసాంసిసుదుకూలాన్యమూనిచ ॥ ౬౩ ॥ రత్నాన్యాకర
శుద్ధానినానాజాతీన్యనేకశః । కుప్యంబహువిధంచైతద్గోధనానిమహాంతి
చ ॥ ౬౪ ॥ అమత్రాణిమహార్హాణికాప్యకాంస్యమయానిచ । పణనీ
యానివస్తూనినానాదేశోద్భవాన్యపి ॥ ౬౫ ॥ చామరాణివిచిత్రాణిగంధ

దివ్యాణ్యనేకశః । ఏతాన్యన్యానిబహుశస్త్వనేకేధాన్యరాశయః ॥౬
ఏతత్త్వదీయంసకలంవస్తుజాతంసమంతతః । అర్థోపార్జనవిద్యాశ్శి
ర్వాఃశిక్షస్వపుత్రక ॥ ౬౭ ॥ చేష్టాస్త్యజదరిద్రాణాంధూలిధూసరితా
మూః । అభ్యస్యవిద్యాఃసకలలాభోగాన్నిర్విశ్యచోత్తమాన్ ॥ ౬౮
తాందశాంచరమాంప్రాప్యభక్తియోగంతతశ్చర । అసకృచ్ఛిక్షితఃపి
త్యేవమన్యగురోర్గిరం ॥ ౬౯ ॥ రుష్టదృష్టించజనకంకదాచిదవలోక్య
నిర్జగామగృహాద్భీతో హరికేశఉదారధీః ॥ ౭౦ ॥ తతశ్చింతామవా
ప్యైచ్చదిగ్భ్రాంతిమపిచాప్తవాన్ । అహోబాలిశబుద్ధిత్వాత్త్యక
క్తంగృహంమయా ॥ ౭౧ ॥ క్వయామిక్వస్థితేశంభోమమశ్రేయోభవి
తి । పిత్రానిర్వాసితశ్చాహంనచవేద్మ్యథకించన॥౭౨॥ ఇతిశ్రుతంమయ
పూర్వంపితురుత్సంగవర్తినా। గచ్ఛతస్తాతపురతఃకస్యచిద్వచనంస్ఫుట
౭౩ ॥ మాత్రాపిత్రాపరిత్యక్తాయేత్యక్తానిజబంధుభిః । యేషాంక్వా
తిర్నాస్తితేషాంవారాణసీగతిః ॥ ౭౪ ॥ జరయాపరిభూతాయేయే
ధివికలీకృతాః । యేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తితేషాంవారాణసీగతిః ॥౭౫
పదేపదేసమాక్రాంతాయేవిపద్భిరహర్నిశం । యేషాంక్వాపిగతిర్నా
తేషాంవారాణసీగతిః ॥ ౭౬ ॥ పాపరాశిభిరాక్రాంతాయేదారిద్య
జితాః । యేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తితేషాంవారాణసీగతిః ॥ ౭౭ ॥ సంసా
భయభీతాయేయేబద్ధాఃకర్మబంధనైః । యేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తి
షాంవారాణసీగతిః ॥ ౭౮ ॥ శ్రుతిస్మృతివిహీనాయేశౌచాచారవివ
తాః । యేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తితేషాంవారాణసీగతిః ॥ ౭౯ ॥ యే
యోగపరిభ్రష్టాస్తపోదానవివర్జితాః । యేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తి
షాంవారాణసీగతిః ॥ ౮౦ ॥ మధ్యేబంధుజనేయేషామపమానంపదే
తేషాంమానందదంచైకంశంభోరానందకాననం ॥ ౮౧ ॥ ఆనందకాన
యేషాంరుచిర్వైవసతాంసతాం । విశ్వేశానుగృహీతానాంతేషా
నందజోదయః ॥ ౮౨ ॥ భర్జ్యంతేకర్మబీజానియత్రవిశ్వేశవహ్నినా

అతో మహాశ్మశానం తదగతీనాం పరాగతిః ॥ ౮౩ ॥ హరికేశో విచార్యేతి
యాతో వారాణసీంపురీం । యత్రావిముక్తైజంతూనాంత్యజతాంపార్థి-
వంతనుం ॥ ౮౪ ॥ పునర్నాతనుసంబంధస్తనుద్వేషిప్రసాదతః । ఆనంద
వనమాసాద్యసతపఃశరణంగతః ॥ ౮౫ ॥ అథకాలాంతరేశంభుఃప్రవిశ్యా
నందకాననం । పార్శ్వస్తైర్దర్శయామాసనిజమాక్రీడకాననం ॥ ౮౬ ॥ అ
మందామోదమందారం కోవిదారపరిష్కృతం । చారుచంపకచూతా
ఢ్యంప్రోత్ఫుల్లనవమల్లికం ॥ ౮౭ ॥ వికసన్మాలతీజాలం కరవీరవిరాజితం ।
ప్రస్ఫుటత్కేతకీవనంప్రోద్యత్కురబకోర్జితం ॥ ౮౮ ॥ జృంభద్విచకిలా
మోదంలసత్కంకెలిపల్లవం । నవమల్లీపరిమలాకృష్టషట్పదనాదితం ॥
౮౯ ॥ పుష్ప్యత్పున్నాగనికరంబకులామోదమోదితం । మేదస్విపాటలా
మోదసదామోదితదిఙ్ముఖం ॥ ౯౦ ॥ బహుళోలంబిరోలంబమాలా
మాలితభూతలం । చలచ్చందనశాఖాగ్రరమమాణపికాకులం ॥ ౯౧ ॥ గు
రుణాగురుణామత్తభద్రజాతివిహంగమం । నాగకేసరశాఖాస్థశాలభంజి
వినోదితం ॥ ౯౨ ॥ మేరుతుంగనమేరుస్థచ్ఛాయాక్రీడితకింనరం । కింన
రీమిథునోద్గీతంగానవచ్ఛుకకింశుకం ॥ ౯౩ ॥ కదంబానాంకదంబేషుగుం
జద్రోలంబయుగ్మకం । జితసౌవర్ణవర్ణోచ్చకర్ణికారవిరాజితం ॥ ౯౪ ॥
(శాలతాలతమాలాలీహింతాలీలకుచావృతమ్) లసత్సప్తచ్ఛదామోదం
ఖర్జూరీరాజిరాజితం । నారికేలతరుచ్ఛన్నంనారంగీరాగరంజితం ॥ ౯౫ ॥
ఫలిజంబీరనికరంమధూకమధుపాకులం । శాల్మలీశీతలచ్ఛాయంపిచుమం
దమహావనం ॥ ౯౬ ॥ మధురామోదదమనచ్ఛన్నంమరువనోదితం । ల
వలీలోలలీలాభృన్మందమారుతలోలితం ॥ ౯౭ ॥ ఝిల్లీహల్లీసకప్రీతిఝి
ల్లీరావవిరావిణం । క్వచిత్సరఃపరిసరక్రీడత్క్రోడకదంబకం ॥ ౯౮ ॥ మ
రాళీగలనాళీస్థబిసాసక్తసితచ్ఛదం । విశోకకోకమిథునక్రీడాక్రౌంకారసుం
దరం ॥ ౯౯ ॥ బకశావకసంచారంలక్ష్మణాసక్తసారసం । మత్తబర్హి
ణసంఘుష్టంకపింజలకులాకులం ॥ ౧౦౦ ॥ జీవంజీవలసజ్జీవంక్వణత్కారం

డహోత్కటం । దీర్ఘికావారిసంచారిశీతమారుతవీజితం ॥౧॥ మందా
దోలితకల్హారపరాగపరిపింగలం । ఉల్లసత్పంకజముఖంనీలేందీవరలోచ
నం ॥ ౨ ॥ తమాలకబరీభారంవిలసద్దాడిమీరదం। భ్రమరాలీలసద్భ్రూ
కంశుకనాసావిరాజితం ॥ ౩ ॥ మహాంధుశ్రవణందూర్వాశ్మశ్రుభిఃపరి
శోభితం । కమలామోదనిఃశ్వాసంబింబీఫలరదచ్ఛదం । ౪ ॥ సుపద్మపత్ర
వసనంకర్ణికారవిభూషణం । కమ్రకంబులసత్కంఠంశంకరస్కంధబం
ధురం ॥ ౫ ॥ గంధసారసమాసక్తాహీనదోర్దండమండితం । అశోకప
ల్లవాంగుష్ఠంకేతకీనఖరోజ్జ్వలం ॥ ౬ ॥ లసత్కంఠీరవోరస్కంగండశైల
పృథూదరం । జలావర్తలసన్నాభితరుజంఘాయుగాన్వితమ్ ॥ ౭ ॥ స్థ
భాక్పద్మచరణంమత్తమాతంగగామినం। లసత్కదలికేదారదలచ్ఛీనా
శుకావృతమ్॥౮॥ నానాకుసుమమాలాభిర్మాలితంచసమంతతః।అకంటకి
రుచ్ఛన్నంమహిషశ్వాపదావృతం॥౯॥ చంద్రకాంతశిలాసు ప్తక్రృష్టైః ణహా
రితోడుపం॥తరుప్రకీర్ణకుసుమజితస్వర్లోకతారకమ్। దర్శయన్నిత్థమా
డం దేవ్యై దేవోవిశద్వనమ్ ॥౧౦॥ దేవదేవఉవాచ॥ యథాప్రియతమా
దేవిమమత్వంసర్వసుందరి। తథాప్రియతరంచైతన్మేసదానందకాననమ్
౧౧॥అత్రానందవనేదేవిమృతానాంమదనుగ్రహాత్। వపుస్త్వమృతతాః
ప్రాప్తపునర్భవినస్తు తే॥౧౨॥భవినోయేవిపద్యంతేవారాణస్యాంమమా
జ్ఞయా। తేషాంబీజానిదగ్ధానిశ్మశానజ్వాలదగ్నినా ॥౧౩॥ మహాశ్మశానేఽ
ప్రాప్తాదీర్ఘనిద్రాంగిరీంద్రజే।నపునర్గర్భశయనే తేస్వపంతికదాచన ॥౧౪
బ్రహ్మజ్ఞానేనముచ్యంతేనాన్యథాజంతవఃక్వచిత్।బ్రహ్మజ్ఞానమయేక్షే
ప్రయాగేవాతనుత్యజః ॥ ౧౫ ॥ బ్రహ్మజ్ఞానంతదేవాహంకాశీసంస్థితిభా
నాం । దిశామితారకంప్రాంతేముచ్యంతేతేతుతత్క్షణాత్ ॥ ౧౬ ॥ గ్రే
హీయుఃపాపకర్మాణికాశీమృతవినిందకాః । సుకృతానిస్తుతికృతోముచ్య
తేతేఽత్రజంతవః ॥ ౧౭ ॥ బ్రహ్మజ్ఞానంకుతోదేవికలినోపహతాత్మనామ్
స్వభావచంచలాక్షాణాంతద్బ్రహ్మాదిశామ్యహమ్ ॥ ౧౮ ॥ యోగి

యోగవిభ్రష్టాఃపతంత్యైశ్వర్యమోహితాః । కాశ్యాంపతిత్వానపునఃప
తంత్యపిమహాలయే ॥ ౧౯ ॥ బ్రహ్మజ్ఞానంనవిందంతియోగై రేకేనజన్మనా।
జన్మనైకేనముచ్యంతేకాశ్యామంతకృతోజనాః ॥ ౧౨౦ ॥ యథేహాము
చ్యతేజంతుర్గిరిజేమదనుగ్రహాత్ । అవిముక్తేమహాక్షేత్రేనతథాన్యత్ర
కుత్రచిత్ ॥ ౨౧ ॥ బహుజన్మసమభ్యాసాద్యోగీముచ్యేతవానవా । మృ
తమాత్రోవిముచ్యేతకాశ్యామేకేనజన్మనా ॥ ౨౨ ॥ నసిధ్యతికలౌయో
గోనసిధ్యతికలౌతపః । న్యాయార్జితధనోత్సర్గఃసద్యఃసిధ్యేత్కలౌనరః ॥
౨౩ ॥ నవ్రతంనతపోనేజ్యానజపోనసురార్చనమ్ । దానమేవకలౌము
క్త్యైకాశీదానైరవాప్యతే ॥ ౨౪ ॥ కలౌవిశ్వేశ్వరోదేవఃకలౌవారాణ
సీపురీ । కలౌభాగీరథీగంగాకలౌదానంవిశిష్యతే ॥ ౨౫ ॥ గంగోత్తరవ
హాకాశ్యాంలింగంవిశ్వేశ్వరంమమ । ఉభేవిముక్తిదేపుంసాంప్రాప్యేదాన
బలాత్కలౌ ॥ ౨౬ ॥ పుణ్యవానితరోవాపిమమక్షేత్రస్యసేవయా । ము
క్తోభవతిదేవేశినాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౨౭ ॥ అవిముక్తస్యమాహాత్మ్యా
త్పుణ్యపాపేనకర్మణా । దేవిప్రభవతఃపుంసామపిజన్మశతార్జితే॥౨౮॥
అవిముక్తంనమోక్తవ్యంతస్మాద్దేవిముముక్షుణా। హన్యమానేనబహుధా
హ్యుపసర్గశతైరపి ॥౨౯ ॥ విధాయక్షేత్రసంన్యాసంయేవసంతీహమా
నవాః । జీవన్ముక్తాస్తుతేదేవితేషాంవిఘ్నంహరామ్యహమ్ ॥ ౧౩౦ ॥ న
యోగినాంహృదాకాశేనకైలాసేనమందరే । తథావాసరతిర్మేఽస్తియ
థాకాశ్యాంరతిర్మమ ॥ ౩౧ ॥ కాశీవాసిజనోదేవిమమగర్భేవసేత్సదా ।
అతస్తంమోచయామ్యంతేప్రతిజ్ఞేయంయతోమమ ॥ ౩౨ ॥ తామసీం
ప్రకృతింప్రాప్యకాలోభూత్వాచరాచరం । గ్రసామిలీలయాదేవికాశీంర
క్షామియత్నతః ॥ ౩౩ ॥ ప్రేమపాత్రద్వయందేవినితరాంనేతరన్మమ ।
త్వంవాతపోధనేగౌరికాశీవానందభూమికా ॥ ౩౪ ॥ వినాకాశీంనమేస్థానం
వినాకాశీంనమేరతిః । వినాకాశీంననిర్వాణంసత్యంసత్యంవదామ్యహమ్ ॥
౩౫ ॥ బ్రహ్మాండగోలకేయద్వన్ముక్తిఃకాశ్యాంవ్యవస్థితా । అష్టాంగయోగ

యుక్త్వైవానతథా హేలయాన్యతః ॥ ౩౬ ॥ ఇతిబ్రువాణో దేవేశో హరి
కేశమవైక్షత । మధ్యేవనంతపస్యంతమశోకతరుమూలగమ్ ॥ ౩౭ ॥ శు
ష్కస్నాయుపినద్ధాస్థిసంచయంనిశ్చలాకృతిమ్ । వల్మీకకీటకాకోటిక్ష
తాసృగసృగ్ధరమ్ ॥ ౩౮ ॥ నిర్మాంసకీకసచయంస్ఫటికోపలనిశ్చలం । శం
ఖకుందేందుతుహినమహాశంఖలసచ్ఛ్రియమ్ ॥ ౩౯ ॥ సత్త్వావలంబిత
ప్రాణమాయుఃశేషేణరక్షితం । నిఃశ్వాసోచ్ఛ్వాసపవనవృత్తిసూచితజ్జీ
తం ॥ ౧౪౦ ॥ నిమేషోన్మేషసంచారపిశునీకృతజంతుకం । పింగతారస్ఫు
రద్రశ్మినేత్రదీపితదిఙ్ముఖం ॥ ౪౧ ॥ తత్తపోగ్నిశిఖాదావచుంబితమ్లానకా
ననం । తత్సౌమ్యదృక్సుధావర్షసంసిక్తాఽఖిలభూరుహమ్ ॥ ౪౨ ॥ సా
క్షాత్తపస్యంతమివతపోధృత్వానరాకృతిం । నిరాకృతింనిరాకాంక్షంకృ
త్వాభక్తించకాంచన ॥ ౪౩ ॥ కురంగశాబైర్గణశోభ్రమద్భిఃపరివా
తం । నితాంతభీషణాస్యైశ్చపంచాస్యైఃపరిరక్షితం ॥ ౪౪ ॥ తంతథా
భూతమాలోక్య దేవీ దేవంవ్యజిజ్ఞపత్ ।వరేణచ్ఛందయేశాముంనిజభక్తం
తపస్వినం ॥ ౪౫ ॥ త్వదేకచిత్తంత్వదధీనజీవితంత్వదేకకర్మాణమముంత్వ
దాశ్రయం। తీవ్రైస్తపోభిఃపరిశుష్కవిగ్రహంకురుష్వయక్షస్యవరైరను
గ్రహమ్ ॥ ౪౬ ॥ దేవోవృషేంద్రాదవరుహ్య దేవ్యాశ్శైలాదినాదత్తక
రావలంబః । సమాధిసంకోచితనేత్రపత్రంపస్పర్శహస్తేనదయార్ద్రచే
తాః ॥ ౪౭ ॥ తతఃసయక్షోవినిమీల్యచక్షుషీత్ర్యక్షంపురోవీక్ష్యసమక్ష
మాత్మనః । ఉద్యత్సహస్రాంశుసహస్రతేజసంజగాదహర్షాకులగద్గదా
క్షరమ్ ॥ ౪౮ ॥ జయేశశంభోగిరిజేశశంకరత్రిశూలపాణేశశిఖండశేఖర।
స్పర్శాత్కృపాలోతవపాణిపంకజంప్రాప్యామృతీభూతతనూలతోభవం ॥
౪౯ ॥శ్రుత్యోదితాంతస్యమహేశ్వరోగిరంమృద్వీకయాసామ్యముపేయు
షీంమృదు । భక్తస్యధీరస్యమహాతపోనిధేఃదదావరాణాంనికరంతదాము
దా ॥ ౧౫౦ ॥ క్షేత్రస్యయక్షాస్యమమప్రియస్యభోభవాధునాదండధరో
వరాస్మమ । స్థిరస్త్వసుద్యాదిదురాత్మదండకఃసుపాలకఃపుణ్యకృతాంచ

మత్ప్రియః ॥ ౪౧ ॥ త్వం దండపాణిర్భవనామతోఽధునా సర్వాన్ గణాన్
శాధి మమాజ్ఞయోత్కటాన్ । గణావిమౌ త్వామనుయాయినౌ సదా నా
మ్నా యథార్థౌ న్నృపసంభ్రమోద్భ్రమౌ ॥ ౪౨ ॥ త్వమంత్యభూషాం
కురు కాశివాసినాం గలేషు నీలాంబుజగేంద్రకంకణాం । ఫాలేషు నేత్రాంక
కృత్తివాససం వామేక్షణాలక్షితవామభాగామ్ ॥ ౪౩ ॥ మాలాలసత్పిం
గకపర్దభారిణీం విభూతిసంక్షాలితపుణ్యవిగ్రహామ్ । అహోహిమాంశోః
కలయాలసచ్ఛ్రియం వృషేంద్రలీలాగతిమందగామినీమ్ ॥ ౪౪ ॥ త్వమ
న్నదః కాశినివాసినాం సదా త్వం ప్రాణదో జ్ఞానద ఏవ హి । త్వం మోక్షదో
మన్ముఖరూపదేశతస్త్వం నిశ్చలాం సద్వసతిం విధాస్యసి ॥ ౪౫ ॥ త్వం వి
ఘ్నపూగైః పరిపీడ్య పాపినః సంభ్రాంతిముత్పాద్య వినేష్యసే బహిః । ఆనీ
య భక్తాన్ క్షణతోఽపి దూరతో ముక్తిం పరాం దాపయితాసి పింగల ॥ ౪౬ ॥
త్వత్తాసత్కృతే క్షేత్రవరేహి యక్షరాట్ కస్త్వామనారాధ్య విముక్తిభాజ
నం । సభాజనం పూర్వత ఏవ తే చరేత్తతః సమర్చాం మమ భక్త ఆచరేత్ ॥
౪౭ ॥ త్వం గ్రామవాసప్రద ఏవ మే పురే క్ష్యత్రస్త్వమేధీహ చ దండనాయకః ।
దుష్టాన్ సముద్ఘాటయ కాశివైరిణః కాశీం పురీం రక్ష సదా ముదాన్వితః ॥
౪౮ ॥ పూర్ణభద్రసుత దండనాయక త్ర్యక్ష యక్ష హరికేశ పింగల । కా
శివాసవసతాం సదాన్నద జ్ఞానమోక్షద గణాగ్రణీర్భవ ॥ ౪౯ ॥ మద్భక్తి
యుక్తోఽపి వినా త్వదీయాం భక్తిం న కాశీవసతిం లభేత । గణేషు దేవేషు హిమా
నవేషు తదగ్రమాన్యో భవ దండపాణే ॥ ౫౦ ॥ జ్ఞానోదతీర్థే విహితోద
కక్రియో యస్త్వాం సమారాధయితా గణేశమ్ । స ఏవ లోకే కృతకృత్యతా
ముగాన్మమాతులానుగ్రహతోఽత్ర పుణ్యవాన్ ॥ ౫౧ ॥ త్వం దక్షిణస్యాం
దిశి దండపాణే సదైవ మే నేత్రసమక్షమత్ర । త్వం దండయన్ పాణిభృతో
దురీహానిహాస్వన్యాన్ స్వానభయం దిశన్వై ॥ ౫౨ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥
ఇతి దత్త్వా వరాన్విప్ర గిరీశో దండపాణయే । వృషేంద్రమధిరుహ్యాథపః శా
నందకాననమ్ ॥ ౫౩ ॥ కుంభోద్భవ తదారభ్య యక్షరాడ్దండనాయకః ॥

పురీం వారాణసీం సమ్యగనుశాస్తి నిదేశతః ॥ ౯౪ ॥ అహమప్యత్ర వసతిం చక్రే తదనుయాయయా । వసన్నపి మయా కాశ్యాం యతః సంభావితో న సః ॥ ౯౫ ॥ మునే క్షేత్రం యదత్యాక్షీస్త్వమప్యేవంవిధోవశీ । శంకే తత్రాప్యమేవార్ద్ధా కామంతస్యైవ విక్రియామ్ ॥ ౯౬ ॥ మనాగ్విరుద్ధాచరణం యది ద్విజ విలక్షయేత్ । హరికేశస్తదా కాశ్యాం క్వస్థితిః క్వచ నిర్వృతిః ॥ ౯౭ ॥ దండపాణిమనారాధ్య కః కాశ్యాం సుఖమాప్నుయాత్ । ప్రవివిక్షురహం కాశీం దూరగోపి భజామి తమ్ ॥ ౯౮ ॥ రత్నభద్రాంగజోద్భూత పూర్ణభద్రసుతోత్తమ । నిర్విఘ్నం కురు మే యక్ష కాశీవాసం శివాప్తయే ॥ ౯౯ ॥ ధన్యోయక్షః పూర్ణభద్రో ధన్యా కాంచనకుండలా । యయోర్జఠరదేశేభూద్దండపాణే మహామతే ॥ ౧౦౦ ॥ జయ యక్షపతే ధీర జయ పింగళలోచన । జయ పింగజటాభార జయ దండమహాయుధ ॥ ౧౦౧ ॥ అవిముక్తమహాక్షేత్రసూత్రధారోగ్రతాపస । దండనాయక భీమాస్య జయ విశ్వేశ్వరప్రియ ॥ ౧౦౨ ॥ సౌమ్యానాం సౌమ్యవదన భీషణానాం భయానక । క్షేత్రపాపధియాం కాల మహాకాల మహాప్రియ ॥ ౧౦౩ ॥ జయ ప్రాణదయక్షేంద్ర కాశీవాసాన్నమోక్షద । మహారత్నస్ఫురద్రశ్మిచయచర్చితవిగ్రహ ॥ ౧౦౪ ॥ మహాసంభ్రాంతిజనక మహోద్భ్రాంతిప్రదాయక । అభక్తానాం చ భక్తానాం సంభ్రాంత్యుద్భ్రాంతినాశక ॥ ౧౦౫ ॥ ప్రాంతనేపథ్యచతుర జయ జ్ఞాననిధిప్రద । జయ గౌరీపదాబ్జాలే మోక్షేక్షణవిచక్షణ ॥ ౧౦౬ ॥ యక్షరాజాష్టకం పుణ్యమిదం నిత్యం త్రికాలతః । జపామి మైత్రావరుణే వారాణస్యాప్తికారణమ్ ॥ ౧౦౭ ॥ దండపాణ్యష్టకం ధీమాన్ జపన్విఘ్నైర్న జాతుచిత్ । శ్రద్ధయా పరిభూయేత కాశీవాసఫలం లభేత్ ॥ ౧౦౮ ॥ ప్రాదుర్భావం దండపాణేః శృణ్వన్ స్తోత్రమిదం గృణన్ । విపత్తిమన్యతః ప్రాప్య కాశీం జన్మాంతరే లభేత్ ॥ ౧౦౯ ॥ శ్రుత్వాధ్యాయమిమం పుణ్యం దండపాణిసముద్భవమ్ । పఠిత్వా పాఠయిత్వాపి న విఘ్నైరభిభూయతే ॥ ౧౧౦ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే దండపాణిప్రాదుర్భావో నామ ద్వాత్రింశోధ్యాయః ॥ ౩౨ ॥

అగస్త్యఉవాచ॥ స్కందజ్ఞానోదతీర్థస్యమాహాత్మ్యంవదసాంప్రతం। జ్ఞానవాపీంప్రశంసంతియతఃస్వర్గౌకసోప్యలమ్ ॥ ౧ ॥ స్కందఉవాచ॥ ఘటోద్భవమహాప్రాజ్ఞశృణుపాపప్రణోదినీం। జ్ఞానవాప్యాఃసముత్పత్తింకథ్యమానాంమయాధునా ॥ ౨ ॥ అనాదిసిద్ధేసంసారేపురాదేవయుగేమునే। ప్రాప్తఃకుతశ్చిదీశానశ్చరన్స్వైరమితస్తతః ॥ ౩ ॥ నవర్షంతియదాభూమిననప్రావర్తంతనిమ్నగాః। జలాభిలాషోనయదాస్నానపానాదికర్మణి ॥ ౪ ॥ క్షారస్వాదూదయోరేవయదాసీజ్జలదర్శనం। పృథివ్యాంనరసంచారేవర్తమానేక్వచిత్క్వచిత్ ॥౫॥ నిర్వాణకమలాక్షేత్రంశ్రీమదానందకాననం। మహాశ్మశానంసర్వేషాంబీజానాంపరమూషరం ॥ ౬ ॥ మహాశయనసుప్తానాంజంతూనాంప్రతిబోధకం। సంసారసాగరావర్తపతజ్జంతుతరండకం ॥ ౭ ॥ యాతాయాతాతిసంఖిన్నజంతువిశ్రామమండపం। అనేకజన్మగుణితకర్మసూత్రచ్ఛిదాంకురమ్ ॥ ౮ ॥ సచ్చిదానందనిలయంపరబ్రహ్మరసాయనం। సుఖసంతానజనకంమోక్షసాధనసిద్ధిదమ్ ॥ ౯ ॥ ప్రవిశ్యక్షేత్రమేతత్సఈశానోజటిలస్తదా। లసత్త్రిశూలవిమలరశ్మిజాలసమాకులః ॥౧౦॥ ఆలులోకమహాలింగంవైకుంఠపరమేష్ఠినోః। మహాహమహమికాయాంప్రాదురాసయదాదితః ॥౧౧॥ జ్యోతిర్మయీభిర్మాలాభిఃపరితఃపరివేష్టితం। వృందైర్వృందారకర్షీణాంగణానాంచనిరంతరం ॥౧౨॥ సిద్ధానాంయోగినాంస్తోమైరర్చ్యమానంనిరంతరం।గీయమానంచగంధర్వైఃస్తూయమానంచచారణైః ॥౧౩॥ అంగహారైరప్సరోభిఃసేవ్యమానమనేకధా। నీరాజ్యమానంసతతంనాగీభిర్మణిదీపకైః ॥ ౧౪ ॥ విద్యాధరీకిన్నరీభిస్త్రికాలంకృతమండనం। అమరీచమరీరాజివీజ్యమానమితస్తతః ॥ ౧౫ ॥ అస్యేశానస్యతల్లింగందృష్ట్వేచ్ఛేత్యభవత్తదా। స్నపయామిమహాల్లింగంకలశైఃశీతలైర్జలైః ॥౧౬॥ చఖానచత్రిశూలేనదక్షిణాశోపకంఠతః। కుండంప్రచండవేగేనరుద్రోరుద్రవపుర్ధరః ॥ ౧౭ ॥ పృథివ్యావరణాంభాంసినిష్క్రాంతానితదామునే

భూప్రమాణాద్దశగుణై ర్యైరియం వసుధావృతా॥౧౮॥ తైర్జలైః స్నాపయాం
చక్రే త్వష్ట్రా స్పృష్టై రన్యదేహిభిః। తుషారైర్జాడ్యవిధురై ర్గంజపూరౌఘవాహి
భిః॥౧౯॥ సన్మనోభిరివాత్యచ్ఛై శ్ఛరన్నచ్ఛైర్వ్యోమవత్మవత్।జ్యోత్స్నా
వదుజ్జ్వలచ్ఛాయైః పావనైః శంభునామవత్ ॥ ౨౦ ॥ పీయూషవత్స్వా
దుతరైః సుఖస్పర్శైర్గవాంగవత్ । నిష్పాపధీవద్గంభీరై స్తరలైః పాపిశ్ర
వత్ ॥౨౧॥ విజితాబ్జమహాగంధైః పాటలామోదమోదిభిః। అదృష్టపూర్వ
లోకానాం మనోనయనహారిభిః ॥౨౨॥ అజ్ఞానతాపసంతప్తప్రాణిప్రాణైక
రక్షిభిః। పంచామృతానాం కలశైః స్నపనాతిఫలప్రదైః॥౨౩॥ శ్రద్ధోపస్పృ
హృదయలింగత్రితయహేతుభిః। అజ్ఞానతిమిరార్కాభై ర్జ్ఞానదాననిదా
యకైః ॥౨౪॥ విశ్వభర్తురుమాస్పర్శసుఖాతిసుఖకారిభిః। మహావభృథస
స్నానమహాశుద్ధివిధాయిభిః॥౨౫॥ సహస్రధారైః కలశైః స ఈశానో ఘటో
ద్భవ। సహస్రకృత్వః స్నపయామాస సంహృష్టమానసః॥౨౬॥ తతః ప్రసన్నో
భగవాన్ విశ్వాత్మా విశ్వలోచనః । తమువాచ తదేశానం రుద్రో రుద్రవపు
ర్ధరం ॥ ౨౭ ॥ తవ ప్రసన్నోస్మీశాన కర్మణానేన సువ్రత । గురుణానన్య
పూర్వేణ మమాతిప్రీతికారిణా ॥౨౮ ॥ తతస్త్వం జటిలేశాన వరం బ్రూహి
తపోధన । అదేయం న తవాస్త్యద్య మహోద్యమపరాయణ ॥౨౯॥ ఈశా
న ఉవాచ ॥ యది ప్రసన్నో దేవేశ వరయోగ్యోస్మ్యహం యది । తదేత
దతులం తీర్థం తవ నామ్నాస్తు శంకర ॥ ౩౦ ॥ విశ్వేశ్వర ఉవాచ ॥ త్రిలో
క్యాం యాని తీర్థాని భూర్భువఃస్వఃస్థితాన్యపి । తేభ్యోఖిలేభ్యస్తీర్థేభ్యః
శివతీర్థమిదం పరమ్ ॥ ౩౧ ॥ శివం జ్ఞానమితి బ్రూయుః శివశబ్దార్థ
తకాః । తచ్చ జ్ఞానం ద్రవీభూతమిహ మే మహిమోదయాత్ ॥ ౩౨ ॥
తో జ్ఞానోదనామైతత్తీర్థం త్రైలోక్యవిశ్రుతమ్ । అస్య స్పర్శనమా
ణా సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౩౩ ॥ జ్ఞానోదతీర్థసంస్పర్శాదశ్వమేధఫ
లం లభేత్ । స్పర్శనాచమనాభ్యాం చ రాజసూయాశ్వమేధయోః ॥ ౩౪ ॥
ల్గుతీర్థే నరః స్నాత్వా సంతర్ప్య చ పితామహాన్ । యత్ఫలం సమవా

తితదత్రశ్రాద్ధకర్మణా ॥ ౩౫ ॥ గురుపుష్యాసితాష్టమ్యాంవ్యతీపాతో
యదాభవేత్ । తదాత్రశ్రాద్ధకరణాద్గయాకోటిగుణంభవేత్ ॥ ౩౬ ॥
యత్ఫలంసమవాప్నోతిపితౄన్సంతర్ప్యపుష్కరే । తత్ఫలంకోటిగుణి
తంజ్ఞానతీర్థేతిలోదకైః ॥ ౩౭ ॥ సన్నిహత్యాంకురుక్షేత్రేతమోగ్రస్తేవి
వస్వతి । యత్ఫలంపిండదానేనతజ్జ్ఞానోదేదినేదినే ॥ ౩౮ ॥ పిండనిర్వప
ణంయేషాంజ్ఞానతీర్థేసుతైఃకృతమ్ । మోదంతేశివలోకేతేయావదా
భూతసంప్లవమ్ ॥ ౩౯ ॥ అష్టమ్యాంచచతుర్దశ్యాముపవాసీనరోత్తమః ।
ప్రాతఃస్నాత్వాథపీత్వాంభస్త్వంతర్లింగమయోభవేత్ ॥ ౪౦ ॥ ఏకాద
శ్యాముపోష్యాత్రప్రాశ్నాతిచులుకత్రయమ్ । హృదయేతస్యజాయంతే
త్రీణిలింగాన్యసంశయమ్ ॥ ౪౧ ॥ ఈశానతీర్థేయఃస్నాత్వావిశేషాత్సో
మవాసరే । సంతర్ప్యదేవర్షిపితౄన్దత్వాదానంస్వశక్తితః ॥ ౪౨ ॥
తతఃసమర్చ్యశ్రీలింగంమహాసంభారవిస్తరైః । అత్రాపిదత్వానానార్థా
న్కృతకృత్యోభవేన్నరః ॥ ౪౩ ॥ ఉపాస్యసంధ్యాంజ్ఞానోదేయత్పాపం
కాలలోపజమ్ । క్షణేనతదపాకృత్యజ్ఞానవాన్జాయతేద్విజః ॥ ౪౪ ॥ శివ
తీర్థమిదంప్రోక్తంజ్ఞానతీర్థమిదంశుభమ్ । తారకాఖ్యమిదంతీర్థం
మోక్షతీర్థమిదంధ్రువమ్ ॥ ౪౫ ॥ స్మరణాదపిపాపౌఘోజ్ఞానోదస్యక్షయే
ధ్రువమ్ । దర్శనాత్స్పర్శనాత్స్నానాత్పానాద్ధర్మాదిసంభవః ॥ ౪౬ ॥
డాకినీశాకినీభూతప్రేతవేతాలరాక్షసాః । గ్రహాఃకూశ్మాండఝోటింగాః
కాలకర్ణీశిశుగ్రహాః ॥ ౪౭ ॥ జ్వరాపస్మారవిస్ఫోటద్వితీయకచతుర్థకాః ।
సర్వేప్రశమమాయాంతిశివతీర్థజలేక్షణాత్ ॥ ౪౮ ॥ జ్ఞానోదతీర్థపానీ
యైర్లింగంయఃస్నాపయేత్సుధీః । సర్వతీర్థోదకైస్తేనధ్రువంసంస్నాపి
తంభవేత్ ॥ ౪౯ ॥ జ్ఞానరూపోహమేవాత్రద్రవమూర్తింవిధాయచ ।
జాడ్యవిధ్వంసనంకుర్యాంకుర్యాంజ్ఞానోపదేశనమ్ ॥ ౫౦ ॥ ఇతిదత్వావ
రాన్శంభుస్తత్రైవాంతరధీయత । కృతకృత్యమివాత్మానంసోప్యమంస్త
త్రిశూలభృత్ ॥ ౫౧ ॥ ఈశానోజటిలోరుద్రస్తత్ప్రాశ్యపరమోదకం।

అవాప్తవాన్ పరంజ్ఞానం యేననిర్వృతిమాప్తవాన్ ॥ ౪౨ ॥ స్కంద ఉ
వాచ ॥ కలశోద్భవచిత్రార్థమితిహాసం పురాతనమ్ । జ్ఞానవాప్యాంహి
యద్వృత్తం తదాఖ్యామి నిశామయ ॥ ౪౩ ॥ హరిస్వామీతివిఖ్యాతః కాశ్యా
మాసీద్ద్విజః పురా । తస్యైకా తనయా జాతా రూపేణాఽప్రతిమా భువి ॥ ౪౪
సమానశీలసంపత్త్యా తస్యాః కాచన భూతలే । కలాకలాపకుశలా స్వరేణజి
తకోకిలా ॥ ౪౫ ॥ ననారీ తాదృగస్తీహ నామరీ కిన్నరీ నచ । విద్యాధరీ నవా
నాగీ గంధర్వీ నాసురీ నచ ॥ ౪౬ ॥ సర్వసౌందర్యనిలయా సర్వలక్షణసత్ఖనిః ।
అధిశేతే ధ్రువం ధ్వాంతం తన్మౌలిం బ్రధ్నసాధ్వసాత్ ॥ ౪౭ ॥ తదాస్యం శర
ణం యాతో మన్యే దర్శభయాచ్ఛశీ । దివాపి నత్యజేత్తాం తు త్రస్తశ్చండమ
రీచితః ॥ ౪౮ ॥ తద్భ్రూభ్రమరరాజీవగండపత్రలతాంతరే । ఉదంచ
న్యంచదుడ్డీనగతేరభ్యాసభాజినీ ॥ ౪౯ ॥ తచ్చారులోచనక్షేత్రే విచరం
తౌ చ ఖంజనౌ । సదైవ శారదీం ప్రీతిం నిర్విశేతే నిజేచ్ఛయా ॥ ౫౦ ॥ సుద
త్యా రదనశ్రేణీ ఛద్మేషు విషమేషుణా । విహితా కాంచనీ రేఖా క్వేందావే
తావతీ కలా ॥ ౫౧ ॥ ప్రియో మదనభూపాలహర్మ్యరత్నాంతరే శుభే ।
జితప్రవాలసుచ్ఛాయే తస్యా రదనవాససీ ॥ ౫౨ ॥ స్వర్గే మర్త్యే చ పా
తాలే నైషా రేఖా క్వచిత్స్త్రియామ్ । తత్కంఠరేఖాత్రితయవ్యాజేనో
పతే స్మరః ॥ ౫౩ ॥ శంకే చిత్తభువో రాజ్ఞో లసత్పటకుటీద్వయమ్ । అన
ర్ఘ్యరత్నకోశాఢ్యం తస్యా వక్షోరుహద్వయమ్ ॥ ౫౪ ॥ అనంగభూనియ
మతోఽదృశ్యే మధ్యేన తభ్రువః । రోమాలీలక్షికామూర్ధ్వామివ యష్టిం
విధిర్వ్యధాత్ ॥ ౫౫ ॥ తస్యా నాభీదరీం ప్రాప్య కందర్పోఽనంగతాం గతః ।
పునః ప్రాప్తుమివాంగాని తప్యతే పరమం తపః ॥ ౫౬ ॥ గురుణైతన్నితంబే
న మహామన్మథదీక్షయా । భువి కే కే యువానూన స్వాధీనాః ప్రాపితా దృశాం ॥
౫౭ ॥ ఊరుస్తంభేన చైతస్యాః స్తంభవత్కస్య నో మనః । తత్స్తంభేన మనో
ర్వాపి సువృత్తేన సువర్తనమ్ ॥ ౫౮ ॥ పాదాంగుష్ఠనఖజ్యోతిః ప్రభయా
కస్య న ప్రభా । వివేకజనితాధ్వాంసిము నేతస్యా మృగీదృశః ॥ ౫౯ ॥ సా

త్యహం జ్ఞానవాప్యాం స్నాయం స్నాయం శివాలయే । సంమార్జనాదికర్మా
ణి కురుతేఽనన్యమానసా ॥ ౨౦ ॥ తత్పాదప్రతిబింబేషు రేఖాశష్పాఙ్కురం
చరన్ । నాన్యద్వనాంతరం యాతి కాశ్యాం యూనాం మనోమృగః ॥ ౨౧ ॥
తదాస్యపంకజం హిత్వా యూనాం నేత్రాలిమాలయా । నలతాంతేఽపి మా
సేవిఅప్యామోదప్రసూనయుక్ ॥ ౨౨ ॥ సులోచనాపి సా కన్యా ప్రేక్షితా
స్యం న కస్యచిత్ । సుశ్రీవా అపి సా బాలా నాదత్తైకస్య చిద్వచః ॥ ౨౩ ॥ సు
శీలా శీలసంపన్నా రహస్తద్వరహేతుభిః । ప్రార్థితాపి సురూపాఢ్యైర్నా
భిలాషం బబంధ సా ॥ ౨౪ ॥ ధనైస్తస్యా జనేతాపి యువభిః ప్రార్థితో బ
హు । నాశకత్తాం సుశీలాం స దాతుం శీలోర్జితశ్రియమ్ ॥ ౨౫ ॥ జ్ఞానోద
తీర్థభజనాత్సా సుశీలాకుమారికా । బహిరంతస్తదాఽద్రాక్షీత్సర్వం
లింగమయం జగత్ ॥ ౨౬ ॥ కదాచిదేకదా తాం తు ప్రసుప్తాం సదనాంగణే।
మోహితో రూపసంపత్త్యా కశ్చిద్విద్యాధరోఽహరత్ ॥ ౨౭ ॥ వ్యోమవ
ర్త్మని తాం రాత్రౌ యావన్మలయపర్వతమ్ । సనినీషతి తావచ్చ విద్యున్మా
లీ సమాగతః ॥ ౨౮ ॥ రాక్షసో భీషణవపుః కపాలకృతకుండలః । వసారు
ధిరలిప్తాంగః శ్మశ్రులః పింగలోచనః ॥ ౨౯ ॥ రాక్షస ఉవాచ ॥ మమదృ
గ్గోచరం యాతో విద్యాధరకుమారక । అద్య త్వామేతయా సార్ధం ప్రే
షయామి యమాలయమ్ ॥ ౩౦ ॥ ఇతి శ్రుత్వాథ సా వాక్యం వ్యాఘ్రా
ఘ్రాతా మృగీ యథా । చకంపేఽతీవ సంభీతా కదలీదలవన్ముహుః ॥ ౩౧ ॥
నిజఘాన త్రిశూలేన రక్షో విద్యాధరం చ తమ్ । విద్యాధరకుమారోఽపి నిత
రాం మధురాకృతిః ॥ ౩౨ ॥ తద్భీషణత్రిశూలేన భిన్నోరస్కో మహాబ
లః । జఘాన ముష్టిఘాతేన వజ్రఘాతోపమేన తమ్ ॥ ౩౩ ॥ నరమాంస
వసామత్తం విద్యున్మాలినమాహవే । చూర్ణితో ముష్టిపాతేన సోఽపతద్వ
సుధాతలే ॥ ౩౪ ॥ రాక్షసో మృత్యువశగో వజ్రేణేవ మహీధరః । విద్యా
ధరోఽపి తచ్ఛూలఘాతేన వికలీకృతః ॥ ౩౫ ॥ ఉవాచ గద్గదం వాక్యం విఘూ
ర్ణితవిలోచనః । ప్రియే ముధా సమానీతా సుశీత్యర్ధోక్తిముచ్చరన్ ॥

౮౬ ॥ జహౌసాప్రాణాన్రణేవీరస్తాంప్రియాంపరితఃస్మరన్ ॥ ౮౭ ॥ అన
న్యపూర్వసంస్పర్శసుఖంసమనుభూయసా । తమేవచపతింమత్వాచక్రే
శోకాగ్నిసాత్తనుమ్ ॥ ౮౮ ॥ లింగత్రయశరీరిణ్యాస్తస్యాఃసాన్నిధ్యతః
సహ । దివ్యంవపుఃసమాసాద్యరాక్షసస్త్రీదివంయయౌ ॥ ౮౯ ॥ తృ
ణీకృతప్రాణోవిద్యాధరసుతోపిసః । అంతేప్రియాంస్మరన్ప్రాపజన్మమ
లయకేతుతః ॥ ౯౦ ॥ ధ్యాయంతీసాపితంబాలావిద్యాధరకుమారకమ్
విరహాగ్నావిసృష్టాసుఃకర్ణాటేజన్మభాగభూత్ ॥ ౯౧ ॥ సుతోమలయ
కేతోస్తాంకాలేనపరిణీతవాన్ । మాల్యకేతురనంగశ్రీఃపిత్రాదత్తాంకలా
వతీమ్ ॥ ౯౨ ॥ సాపిప్రాగ్వాసనాయోగాల్లింగార్చనరతాసతీ । హి
త్వామలయజక్షోదంవిభూతింబహ్వమంస్తవై ॥ ౯౩ ॥ ముక్తావైదూర్య
మాణిక్యపుష్పరాగేభ్యఏవసా । మేనేరుద్రాక్షనేపథ్యమనర్ఘ్యంగర
సుందరీ ॥ ౯౪ ॥ కలావతీమాల్యకేతుంపతింప్రాప్యపతివ్రతా । అపత్యత్రి
తయంలేభేదివ్యభోగసమృద్ధిభాక్ ॥ ౯౫ ॥ ఏకదాకశ్చిదాదీచ్యోమాల్య
కేతుంనరేశ్వరమ్ । చిత్రకృచ్చిత్రపటికాంచిత్రాందర్శితవానథ ॥ ౯౬ ॥
తాంతుచిత్రపటీంరాజాకలావత్యైసమార్పయత్ । సాథచిత్రపటీంర
మ్యాంసంప్రహృష్టతనూరుహా ॥ ౯౭ ॥ ముహుర్ముహుఃప్రపశ్యంతీరహసి
ప్రాణదేవతామ్ । విసస్మారస్వమపిచసమాధిస్థేవయోగినీ ॥ ౯౮ ॥ క్షణ
మున్మీల్యనయనేస్మృత్వానేత్రాతిథింపటీమ్ । తర్జన్యగ్రిమథోత్క్షిప్యస్వా
త్మానంసమబోధయత్ ॥ ౯౯ ॥ సంభేదోయమసేరమ్యఉపలోలార్కసమ
గ్రతః । ఉపశ్రీకేశవపదంవరణైషాసరిద్వరా ॥ ౧౦౦ ॥ స్వర్గేపాప్రిథశ
సంస్పర్శాత్సైషాస్వర్గతరంగిణీ । ఉదగ్వహాభిలష్యంతీయాందివౌద్యాస
దఃసదా ॥ ౧ ॥ అలక్ష్మ్యామోక్షలక్ష్మీర్యావేదాంతేపరిపఠ్యతే । విముక్తి
యేసతాంసైషాశ్రీమతీమణికర్ణికా ॥ ౨ ॥ మరణంమంగలంయత్రసఫ
లంయత్రజీవితమ్ । స్వర్గస్తృణాయతేయత్రసైషాశ్రీమణికర్ణికా ॥ ౩ ॥
యత్రసంపత్తిసంభారాన్విశ్రాణ్యనిధనేచ్ఛయా । యతివ్రతంసమాలంబ

తిష్ఠతేమూలకందభుక్ ॥ ౪ ॥ యత్రత్రిమార్గగాంగంగాంమార్గమా
ణోమృతాహారః । స్వమాలిబాలచంద్రేణముక్తిమార్గంప్రదర్శయన్ ॥
౫ ॥ సంసారంయత్రదుర్వారంప్రతారయతిశంకరః । మృతా అప్యమృ
తాయంతేకర్ణధారాద్యతోనరాః ॥ ౬ ॥ సంసారసారపదవీయత్రస్యాద
దవీయసి।కర్ణేజపాన్మహేశానాత్కరుణావరుణాలయాత్ ॥౭॥అనేకభవసం
భూతప్రభూతసుకృతైర్నరాః । కర్ణేజపంభవంయత్రలభంతేతేభవా
పహమ్ ॥ ౮ ॥ స్వీకృత్యక్షేత్రసంన్యాసంయద్బలేనమహాధియః । తృణం
కృతాంతంమన్యంతేసేయంశ్రీమణికర్ణికా ॥ ౯ ॥ తృణీకృత్యనిజందేహం
యత్రరాజర్షిసత్తమః । హరిశ్చంద్రస్సపత్నీకోవ్యక్రీణాద్భూరియంహి
సా ॥ ౧౧౦ ॥ అభిలష్యంతియత్రేఽప్యపివైకుంఠవాసినః । సైకతంమృదు
లంతల్పంసైషాశ్రీమణికర్ణికా ॥ ౧౧ ॥ అనేకజన్మజనితకర్మసూత్రని
యంత్రిణమ్ । ఉన్ముచ్యయత్రముక్తాస్స్యుఃసైషాశ్రీమణికర్ణికా ॥ ౧౨ ॥
సత్యలోకేఽపియేలోకాస్తేఽర్థయంతినిరంతరమ్ । యామహాదీర్ఘ
నిద్రాయైసేయంశ్రీమణికర్ణికా ॥ ౧౩ ॥ అయంహిసకలస్తంభోయత్ర
శ్రీకాలభైరవః । క్షేత్రపాపకృతఃశాస్తిదర్శయంస్తీవ్రయాతనామ్ ॥౧౪॥
అన్యత్రవిహితంపాపంనశ్యేత్కాశీసమీక్షణాత్ । కాశ్యాంకృతానాంపా
పానాందారుణేయంతుయాతనా ॥ ౧౫ ॥ కపాలమోచనంతీర్థమేతత్తద
పిపావనమ్ । కపాలంపతితంయత్రవిధేర్భైరవపాణితః ॥ ౧౬ ॥ ఋణత్ర
యాద్విముచ్యంతేయత్రస్నాతానరోత్తమాః । తీర్థంవిశుద్ధిజనకంతదే
తదృణమోచనమ్ ॥ ౧౭ ॥ ప్రణవాఖ్యంపరంబ్రహ్మయత్రనిత్యంప్రకాశతే
నపంచాయతనోపేతఓంకారేశోయమద్భుతః ॥ ౧౮ ॥ అశ్చఉశ్చమకా
రశ్చనాదోబిందుశ్చపంచమః । పంచాత్మకంపరంబ్రహ్మయత్రనిత్యంప్రకా
శతే ॥ ౧౯ ॥ ఏషామత్స్యోదరీరమ్యాయత్రస్నాతోమానవోత్తమః ।
మాతుర్జాతూదరదరీంనవిశేదేషనిశ్చయః ॥ ౧౨౦ ॥ త్రిలోచనోయం
భగవాన్కుర్యాద్దేవత్రిలోచనమ్ । నిజభక్తంకృపాయుక్తస్త్వపిదేశాం

తరస్థితమ్ ॥ ౨౧ ॥ అసౌ కామేశ్వరో దేవో యః కామార్ణపూరయేత్సతాం
దుర్వాసా అపి యత్రాప నిజకామమహోదయమ్ ॥ ౨౨ ॥ స్వయంలీనో
మహేశోఽత్ర భక్తకామసమృద్ధయే । తస్మాత్స్వలీనసంజ్ఞాస్య దేవదేవస్య
శూలినః ॥ ౨౩ ॥ వారాణస్యాం మహాదేవో యః పురాణేషు పఠ్యతే । క్షే
త్రాభిమానీ భగవాంస్తత్ప్రసాదోఽయమద్భుతః ॥ ౨౪ ॥ అసౌ స్కందే
శ్వరో దేవః సిద్ధయే యద్విలోకనాత్ । ఆజన్మబ్రహ్మచర్యస్య ఫలమాప్నో
తి మానవః ॥ ౨౫ ॥ వినాయకేశ్వరశ్చాయం సర్వసిద్ధిప్రదాయకః । య
త్సేవయా ప్రణశ్యంతి నృణాం సర్వే వినాయకాః ॥ ౨౬ ॥ ఇయం వారాణసీ
దేవీ సాక్షాన్మూర్తిమయీ శుభా । యస్యా విలోకనాత్పుంసాం భూ
యో నో గర్భసంభవః ॥ ౨౭ ॥ పార్వతీశ్వరలింగస్య మహదాయతనం త్వి
దమ్ । యత్ర నిత్యం మహేశానో గౌర్యా సహ విముక్తిదః ॥ ౨౮ ॥ ఏష భృంగీ
శ్వరః శ్రీమాన్మహాపాతకనాశనః । జీవన్ముక్తోఽభవద్భృంగీ యస్య లింగస్య సే
వయా ॥ ౨౯ ॥ చతుర్వేదేశ్వరశ్చైష చతుర్వేదధరో విధిః । లభేద్యద్వీ
క్షణాద్విప్రో వేదాధ్యయనజం ఫలమ్ ॥ ౧౩౦ ॥ యజ్ఞైః సంస్థాపితం చైత
ల్లింగం యజ్ఞేశ్వరాభిధమ్ । యదర్చనాల్లభేన్మర్త్యః సర్వయాగఫలం
మహత్ ॥ ౩౧ ॥ పురాణేశ్వరనామైతల్లింగమష్టాదశాంగులమ్ । అష్టా
దశానాం విద్యానాం స్యాదాధారో యదీక్షణాత్ ॥ ౩౨ ॥ ధర్మశాస్త్రే
శ్వరశ్చాయం స్మృతిభిశ్చ ప్రతిష్ఠితః । స్మృత్యధ్యయనజం పుణ్యం యద్వి
లోకనతో భవేత్ ॥ ౩౩ ॥ సారస్వతమిదం లింగం సర్వజాడ్యవినాశకృత్
సర్వతీర్థేశ్వరం లింగమేతత్సద్యో విశుద్ధిదమ్ ॥ ౩౪ ॥ శైలేశ్వరస్య లింగ
స్య మండపోఽయం మహాద్భుతః । సర్వేషాం రత్నజాతానాం యో బిభర్తి ప
రాం శ్రియమ్ ॥ ౩౫ ॥ సప్తసాగరసంజ్ఞం వై లింగమేతన్మనోహరమ్ । య
ద్వీక్షణాల్లభేన్మర్త్యః సప్తాబ్ధిస్నానజం ఫలమ్ ॥ ౩౬ ॥ అసౌ మంత్రేశ్వరః
శ్రీమాన్ మంత్రజాప్యఫలప్రదః । సప్తకోటిమహామంత్రైః స్థాపితో యః పు
రా యుగే ॥ ౩౭ ॥ త్రిపురేశస్య లింగస్య పురః కుండమిదం మహత్ । త్రిపు

రైఃఖానితంపూర్వంత్రిపురారిప్రియంపరమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఇదంబాణేశ్వరంలిం
గంసహస్రభుజపూజితం । ద్విభుజస్యాపిబాలస్యసహస్రభుజహేతుకమ్ ॥
౩౯ ॥ వైరోచనేశ్వరశ్చై ఏషపురఃప్రహ్లాదకేశవాత్ । బలికేశవనామా
సావేషనారదకేశవః ॥ ౧౪౦ ॥ ఆదికేశవపూర్వేణత్వయమాదిత్యకేశ
వః । భీష్మకేశవనామాసౌదత్తాత్రేయేశ్వరస్త్వయమ్ ॥ ౪౧ ॥ దత్తాత్రే
యేశ్వరాత్పూర్వమేషఆదిగదాధరః । భృగుకేశవనామాసావేషవామ
నకేశవః ॥ ౪౨ ॥ నరనారాయణావేతౌ యజ్ఞవారాహకేశవః । విదారనా
రసింహోఽయంగోపీగోవిందఏషహ ॥ ౪౩ ॥ ఏషలక్ష్మీనృసింహస్యప్రాసా
దోఽరత్నకేతనః । యస్యప్రసాదాత్ప్రహ్లాదఃపదమైంద్రమవాప్తవాన్ ॥
౪౪ ॥ అఖర్వసిద్ధిదఃపుంసామేషఖర్వవినాయకః । శేషమాధవనామా
సౌశేషేణస్థాపితఃపురా ॥ ౪౫ ॥ యస్యభక్తానదహ్యంతేత్వపిసంవర్తవ
హ్నినా । శంఖమాధవనామాసౌశంఖంహత్వాత్రసంస్థితః ॥ ౪౬ ॥ ఇదం
సారస్వతంస్రోతఃపరంబ్రహ్మరసాయనమ్ । సరస్వత్యామహానద్యాసంగ
మోయత్రగంగయా ॥ ౪౭ ॥ యత్రాప్లుతానరాభూయఃసంభవంతినభూ
తలే । శ్రీబిందుమాధవస్త్వేషసాక్షాల్లక్ష్మీపతిఃపరః ॥ ౪౮ ॥ శ్రద్ధయా
యంనమస్కృత్యనవసేద్గర్భవేశ్మని । నదారిద్ర్యమవాప్నోతివ్యాధిభి
ర్నాభిభూయతే ॥ ౪౯ ॥ బిందుమాధవభక్తోయస్తంయమోపినమస్య
తి । ప్రణవాత్మాయఏకోఽస్తినాదబిందుస్వరూపధృక్ ॥ ౧౫౦ ॥ అమూ
ర్తంయత్పరంబ్రహ్మబిందుమాధవఏవసః । ఏతత్పంచనదంతీర్థంపంచ
బ్రహ్మాత్మసంజ్ఞకమ్ ॥ ౫౧ ॥ యత్రస్నాతోనగృహ్ణీయాచ్ఛరీరంపాంచభౌ
తికం । ఏషాసామంగలాగౌరీకాశ్యాంపరమమంగలమ్ ॥ ౫౨ ॥ యత్ప్ర
సాదాదవాప్నోతినరోఽత్రచపరత్రచ । మయూఖాదిత్యసంజ్ఞోఽయంరశ్మి
మాలీతమోపహః ॥ ౫౩ ॥ గభస్తీశోమహాలింగమేతద్దివ్యమహఃప్రదం।
మృకండుసూనునాప్యత్రతపస్తప్తంపురామహత్ ॥ ౫౪ ॥ లింగంసంస్థాప్య
పరమంస్వనామ్నాయుఃప్రదంపరమ్ । కిరణేశ్వరనామైతల్లింగంత్రైలో

క్యవిశ్రుతమ్ ॥౫౫॥ సకృన్నతమిదంలోకంనయేత్కిరణమాలినః । ధూ
తపాపేశ్వరంలింగమేతత్పాతకధాపనమ్ ॥ ౫౬ ॥ నిర్వాణనరసింహో
యంభక్తనిర్వాణకారణం । మణిప్రదీపనాగోయంమహామణివిభూషణః ॥
౫౭ ॥ యదర్చనాన్నరోజాతుననాగైఃపరిభూయతే। కపిలేశమిదంలింగం
కపిలేనప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౫౮ ॥ ముచ్యంతేకపయోప్యస్యదర్శనాత్కిము
మానవాః । ప్రియవ్రతేశ్వరంలింగంమహాదేతత్ప్రకాశతే ॥ ౫౯ ॥ య
స్యార్చనాల్లభేజ్జంతుఃప్రియత్వంసర్వజంతుషు । ఇదమాయతనంశ్రేష్ఠంష
ణిమాణిక్యనిర్మితమ్ ॥ ౧౬౦ ॥ శ్రీమతఃకాలరాజస్యకలికాలార్తిహా
ణః । నిజభక్తంజనంపాతియఃపాపాత్పాపభక్షణః ॥ ౬౧ ॥ క్షేత్రవిఘ్న
కరాన్పాపాన్యాతయన్యాతనాశతైః । ఇయంమందాకిసీరమ్యాతపస్తప్తు
హాగతా ॥౬౨॥ కాశీవాససుఖంప్రాప్యనాద్యాపిదివమీహతే । స్నాత్వా
తసంతర్ప్యపితౄన్ శ్రాద్ధంకృత్వావిధానతః ॥ ౬౩ ॥ నరోనసరకంపశ్యే
దపిదుష్కృతకర్మకృత్ । యానికానిచలింగానికాశ్యాంసంతిసహస్రశః ॥
౬౪ ॥ రత్నభూతమిదంతేషులింగంరత్నేశ్వరాభిధం । రత్నేశ్వరప్రసాదే
నభుక్త్వారత్నాన్యనేకశః ॥ ౬౫ ॥ పురుషార్థమహారత్నంనిర్వాణంకోన
లబ్ధవాన్ । కృత్తివాసేశ్వరస్యైషామహాప్రాసాదనిర్మితిః ॥ ౬౬ ॥
యాందృష్ట్వాపినరోదూరాత్కృత్తివాసఃపదంలభేత్ । సర్వేషామపిలిం
గానాంమౌలిత్వంకృత్తివాససః ॥ ౬౭ ॥ ఓంకారేశఃశిఖాజ్ఞేయాలోచనా
నిత్రిలోచనః । గోకర్ణభారభూతేశౌతత్కర్ణౌపరికీర్తితౌ ॥ ౬౮ ॥
శ్వేశ్వరావిముక్తౌచద్వావేతౌదక్షిణౌకరౌ। ధర్మేశమణికర్ణేశౌద్వౌ
కరావదక్షిణేతరౌ ॥ ౬౯ ॥ కాలేశ్వరకపర్దీశౌచరణావతినిర్మలౌ । జ్యే
ష్ఠేశ్వరోనితంబశ్చనాభిర్వైమధ్యమేశ్వరః ॥ ౧౭౦ ॥ కపర్దోస్యమహా
వఃశిరోభూషాశ్రుతీశ్వరః । చంద్రేశోహృదయంతస్యఆత్మావీరేశ్వరఃప
౭౧ ॥ లింగంతస్యతుకేదారఃశుక్రంశుక్రేశ్వరంవిదుః । అన్యానియానిలిం
గానిపరఃకోటిశతానిచ ॥ ౭౨ ॥ జ్ఞేయానినఖలోమానివపుషోభూషణా

న్యపి । యావేతౌదక్షిణౌహస్తౌనిత్యనిర్వాణదాహితౌ ॥ ౭౩ ॥ జంతూనా
మభయందత్వాపతతాంమోహసాగరే । ఇయందుర్గాభగవతీపితృలిం
గమిదంపరమ్ ॥ ౭౪॥ ఇయంహిచిత్రఘంటేశీఘంటాకర్ణహ్రదస్త్వయం।
ఇయంసాలలితాగౌరీవిశాలాక్షీయమద్భుతా ॥ ౭౫ ॥ ఆశావినాయకస్త్వే
షధర్మకూపోయమద్భుతః । యత్రపిండాన్నరోదత్వాపితౄన్బ్రహ్మప
దంనయేత్ ॥ ౭౬ ॥ ఏషావిశ్వభుజాదేవీవిశ్వైకజననీపరా । అసౌబంధీ
మహాదేవీనిత్యంత్రైలోక్యవందితా ॥ ౭౭ ॥ నిగడస్థానపిజనాన్పాశాన్మో
చయతిస్మృతా । దశాశ్వమేధికంతీర్థమేతత్త్రైలోక్యవందితం ॥౭౮॥
యత్రాహుతిత్రయేణాపిఅగ్నిహోత్రఫలంలభేత్ । ప్రయాగాఖ్యమిదం
స్రోతఃసర్వతీర్థోత్తమోత్తమం ॥ ౭౯ ॥ అశోకాఖ్యమిదంతీర్థంగంగా
కేశవఏవవై । మోక్షద్వారమిదంశ్రేష్ఠంస్వర్గద్వారమిదంవిదుః॥౮౦॥
ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే జ్ఞానవాపీవర్ణనం నామత్రయస్త్రింశ
త్తమోధ్యాయః ॥ ౩౩ ॥ ... ... *

స్కందఉవాచ ॥ పునర్దర్శితన్వంగీచిత్రపట్యాంఘటోద్భవ । స్వ
ర్గద్వారాత్పురోభాగేశ్రీమతీంమణికర్ణికామ్ ॥ ౧ ॥ సంసారసర్పద
ష్టానాంజంతూనాంయత్రశంకరః । అపసవ్యేనహస్తేనబ్రూతేబ్రహ్మస్వ
కర్ణశ్రుతిమ్ ॥ ౨ ॥ నకాపిలేనయోగేననసాంఖ్యేననచవ్రతైః । యాగతిః
ప్రాప్యతేపుంభిస్తాందద్యాన్మోక్షభూరియం ॥ ౩ ॥ వైకుంఠేవిష్ణుభవనేవి
ష్ణుభక్తిపరాయణాః । జపేయుఃసతతంముక్త్యైశ్రీమతీంమణికర్ణికాం ॥
౪ ॥ హుత్వాగ్నిహోత్రమపిచయావజ్జీవంద్విజోత్తమాః । అంతేశ్రేయం
తేముక్త్యైయాంసేయంశ్రీమణికర్ణికా ॥౫॥ వేదాన్పఠిత్వావిధివద్బ్ర
హ్మయజ్ఞరతాభువి । యాంశ్రయంతిద్విజాముక్త్యైసేయంశ్రీమణికర్ణి
కా ॥ ౬ ॥ ఇష్ట్వాక్రతూనపినృపాబహూన్పర్యాప్తదక్షిణాన్ । శ్రయం
తేశ్రేయసేధన్యాఃప్రాంతేఽధిమణికర్ణికం ॥ ౭ ॥ సీమంతిన్యోపిసతతంపతి

వ్రతపరాయణాః । ముక్త్యై ప్రతిమనుప్రజ్యశ్రియంతీ మణికర్ణికాం ॥ ౮ ॥
వైశ్యాఅపిచసేవంతేన్యాయోపార్జితసంపదః । ధనానిసాధుసాత్కృత్వా
ప్రాంతేశ్రీమణికర్ణికాం ॥ ౯ ॥ త్యక్త్వాపుత్రకలత్రాదిసచ్ఛూద్రాన్యాయమా
ర్గగాః । నిర్వాణప్రాప్తయే చైనాంభజేయుర్మణికర్ణికాం ॥ ౧౦ ॥ యా
వజ్జీవంచరంతోఽపిబ్రహ్మచర్యంజితేంద్రియాః । నిఃశ్రేయసేశ్రియంత్యేనాం
శ్రీమతీంమణికర్ణికాం ॥ ౧౧ ॥ అతిథీనపిసంతర్ప్య పంచయజ్ఞరతాఅపి
గృహస్థాశ్రమిణోనేమాంత్యజేయుర్మణికర్ణికాం ॥ ౧౨ ॥ వానప్రస్థాశ్ర
మయుజోజ్ఞాత్వానిర్వాణసాధనం । సన్నియమ్యేంద్రియగ్రామంమణిక
ముపాసతే ॥ ౧౩ ॥ అనన్యసాధనాంముక్తింజ్ఞాత్వాశాస్త్రైరనేకధా
ముముక్షుభిస్త్వేకదండైః సెవ్యతేమణికర్ణికా ॥ ౧౪ ॥ దండయిత్వామ
నోవాచంకాయంనిత్యంత్రిదండినః । నైఃశ్రేయసీంశ్రియంప్రాప్తుంశ్రయ
తేమణికర్ణికాం ॥ ౧౫ ॥ సంన్యస్తాఖిలకర్మాణోదండయిత్వాచలంమనః ।
ఏకదండవ్రతాముక్త్యైభజేయుర్మణికర్ణికాం ॥ ౧౬ ॥ శిఖిముండీజటీ
వాపికౌపీనీవాదిగంబరః । ముముక్షుఃకోనసెవేతముక్తిదాంమణికర్ణికాం
౧౭ ॥ తపఃకర్తుంనశక్తాయేదానంవాదాతుమక్షమాః । యోగాభ్యాస
హీనాయేతేషామేషావిముక్తిదా ॥ ౧౮ ॥ సంత్యుపాయాఃసహస్రంతుము
క్తయేనతథామునే । హేలయైషాయథాదద్యాన్నిర్వాణంమణికర్ణికా ।
౧౯ ॥ అనశనవ్రతభృతే త్రికాలాభ్యవహారిణే । ప్రాంతేదద్యాత్సమా
ముక్తిసుభాభ్యాంమణికర్ణికా ॥ ౨౦ ॥ యథోక్తమాచరేద్దేశోనిష్ఠాప
కుపతంవ్రతం । నిరంతరంస్మరేద్దేశోహృద్యేనాంమణికర్ణికాం ॥ ౨౧
దృష్ట్వాత్రివపుషఃపాతేద్వయోశ్చసదృశీగతిః । తస్మాత్సర్వంవిహాయా
సెవ్యైషామణికర్ణికా ॥ ౨౨ ॥ స్వర్గద్వారేవిశేయుర్యేవిగాహ్యమ
కర్ణికాం । తేషాంవిధూతపాపానాంక్వాపిస్వర్గోనదూరతః ॥ ౨౩
స్వర్గద్వాఃస్వర్గభూరేషామోక్షభూర్మణికర్ణికా । స్వర్గాపవర్గ
వర్త్మైవనోపరిష్టాన్నచాప్యధః ॥ ౨౪ ॥ దత్వాదానాన్యనేకానివిగాహ్య

మణికర్ణికాం । స్వర్గద్వారంప్రవిష్టా యేన తేనిరయగామినః ॥ ౨౫ ॥
స్వర్గాపవర్గయోరర్థఃకోపిదైశ్చనిరూపితః । స్వర్గఃసుఖంసమాఖ్యాతమ
పవర్గోమహాసుఖమ్ ॥ ౨౬ ॥ మణికర్ణ్యుపవిష్టస్యయత్సుఖంజాయతేనస
తః । సింహాసనోపవిష్టస్యతత్సుఖంశతక్రతోః ॥ ౨౭ ॥ మహాసుఖంయ
దుద్దిష్టంసమాధావిస్మృతాత్మనాం । శ్రీమత్యాంమణికర్ణ్యాంతత్సహజే
నైవజాయతే ॥ ౨౮ ॥ స్వర్గద్వారాత్పురోభాగేదేవనద్యాశ్చపశ్చిమే।
సౌభాగ్యభాగ్యైకనిధిఃకాచిదేకామహాస్థలీ ॥ ౨౯ ॥ యావంతోభాస్వ
తఃస్పర్శాద్భాసంతేసికతాఃకణాః । తావంతోద్రుహిణాజగ్ముర్నైరృత్యే
షామణికర్ణికా ॥ ౩౦ ॥ సంతితీర్థానితావంతిపరితోమణికర్ణికాం ।
యావద్భిస్తిలమాత్రాపినభూమిర్వివరలీకృతా ॥ ౩౧ ॥ యదన్వయేకోపి
ముక్తిఃసంప్రాప్యమణికర్ణికాం। తద్వంశ్యాస్తత్ప్రభావేణమాన్యాఃస్వర్గౌ
కసామపి ॥ ౩౨ ॥ తర్పితాఃపితరోయేనసంప్రాప్యమణికర్ణికాం । సప్త
సప్తతథాసప్తపూర్వజాస్తేనతారితాః ॥ ౩౩ ॥ ఆమధ్యాద్దేవసరితఆహరి
శ్చంద్రమండపాత్। ఆగంగాకేశవాద్యాచస్వర్ద్వారాన్మణికర్ణికా॥ ౩౪॥
ఏతద్రజఃకణతులాంత్రిలోక్యపినగచ్ఛతి । ఏతత్ప్రాప్త్యైప్రయతతేత్రి
లోకస్థోఽఖిలోభవీ ॥ ౩౫॥ కలావతీచిత్రపటీంపశ్యంతీత్థంముహుర్ముహుః।
జ్ఞానవాపీందదర్శాథశ్రీవిశ్వేశ్వరదక్షిణే ॥ ౩౬ ॥ యదంబుసతతంరక్షేద్దు
ర్వృత్తాద్దండనాయకః। సంభ్రమోవిభ్రమశ్చాసౌదత్వాభ్రాంతింగరీయ
సీం ॥ ౩౭ ॥ యోష్టమూర్తిర్మహాదేవఃపురాణేపరిపఠ్యతే। తస్యైషాం
బుమయీమూర్తిర్జ్ఞానదాజ్ఞానవాపికా ॥ ౩౮ ॥ నేత్రయోరతిథీకృ
త్యజ్ఞానవాపీంకలావతీ । కదంబకుసుమాకారాంబభారక్షణతస్తనుం॥ ౩౯॥
అంగానివేపథుంప్రాపుఃస్విన్నాఫాలస్థలీభృశం । హర్షబాష్పాంబుకలి
లేజాతేతస్యవిలోచనే ॥ ౪౦ ॥ తస్తంభగాత్రలతికాముఖంవైవర్ణ్య
మాపచ । స్వరోథగద్గదోజాతోవ్యభ్రంశత్తత్కరాత్పటీ ॥ ౪౧ ॥ సాక్ష
ణంస్వంవిసస్మారకాహంక్వాహంనవేత్తిచ । సౌషుప్తాయాందశాయాంచ

పరమాత్మైవనిశ్చలా ॥ ౪౨ ॥ అథతత్పరిచారిణ్యస్తె్వరమాణాఇతస్తతః కింకింకిమేతదేతత్కింపృచ్ఛంతిస్మపరస్పరం ॥ ౪౩ ॥ తదవస్థాంసమాలోక్య తాంతాశ్చతురచేతసః । విజ్ఞాయసాత్త్వికైర్భావై రిదమూచుఃపరస్పరం ॥ ౪౪ ॥ భవాంతరేపి్రమపాత్రమేతస్యైత్కశ్చిత్తుకించన । చిరాత్తేనచ సంగత్యసుఖమూర్ఛామవాపహ ॥ ౪౫ ॥ అథనేత్థంకథమియమకాండాత్పర్యమూనుహాత్। పి్రషమాణారహశ్చిత్రపటీమతిపటీయసీం॥౪౬॥ తన్మోహస్యనిదానంతాఃసమ్యగేవవిచార్యచ । ఉపచేరుర్మహాశాంతైరుపచారైరనాకులం ॥ ౪౭ ॥ కాచిత్తాంవీజయాంచక్రేకదలీతాలవృంతకైః। బిసినీదలమైరన్యాథన్యాంతాంపర్యభూషయత్ ॥ ౪౮ ॥ అమందైశ్చందనరసైరభ్యషించదముంపరా। అశోకపల్లవైరస్యాఃకాచిచ్ఛోకమనీనశత్। ౪౯ ॥ ధారామండపధారాంబుసీకరైస్తత్తనూలతాం । ఇష్టార్థవిరహగ్లానాంసించయామాసకాచన ॥ ౫౦ ॥ జలార్ద్రవాససాకాచిద్దేతస్యాస్తనుమావృణోత్ । కర్పూరక్షోదజాలేపైరన్యాస్తామన్వలేపయత్ ॥౫౧॥ పద్మినీదలశయ్యాంచకాచిద్వ్యరచయన్మృదుం। కాచిత్కులిశసాపత్న్యం దూరీకృత్యతదంగతః ॥ ౫౨ ॥ ముక్తాకలాపంరచయాంచక్రేవక్షోజమండలె । కాచిచ్ఛశిముఖీతాంతుచంద్రకాంతశిలాతలే ॥౫౩ ॥ స్వాపయామాసతన్వంగీంస్రవచ్ఛీతాంబుశీతలే । దృష్ట్వోపచార్యమాణాంతామిత్థంబుద్ధిశరీరిణీ ॥ ౫౪ ॥ అతితాపపరీతాంగీతాఃసఖీఃప్రత్యభాషత । ఏతస్యాస్తాపశాంత్యర్థంజానేహంపరమౌషధం ॥ ౫౫ ॥ ఉపచారానిమాన్సర్వాన్దూరీకురుతమాచిరం । అపతాపంకరోమ్యేనాంసద్యఃపశ్యతకౌతుకం । ౫౬ ॥ దృష్ట్వాచిత్రపటీమేషాసద్యోవిహ్వలతామగాత్ । అత్రైవకాచిదేతస్యాఃపి్రమభూరస్తినిశ్చితం ॥ ౫౭ ॥ అతశ్చిత్రపటీస్పర్శాత్పరితాపంవిహాస్యతి।వాక్యాద్బుద్ధిశరీరిణ్యాస్తతస్తత్పరిచారికాః ॥౫౮॥ నిధాయతత్పురఃపో్రచుఃపటీంపశ్యకలావతి । తవానందకరీయత్రకాచిదస్తీష్టదేవతా। సాపీష్టదేవతానామ్నాతత్పటీదర్శనేనచ । సుధాసేకమివపా్రప్యమూ

ర్భంహితోఽస్థితాదురితం ॥ ౬౦ ॥ అవగ్రాహపరిమ్లానావర్షాసారైరి
వౌషధీః। పునరాలోకయాంచక్రే జ్ఞానదాంజ్ఞానవాపికాం॥౬౧॥ స్పృష్ట్వాక
లావతీ తాంతువాపీంచిత్రగతామపి। లేభేభవాంతరజ్ఞానంయథాసీత్పూ
ర్వజన్మని ॥ ౬౨ ॥ పునర్విచారయాంచక్రేసావాపీమాహాత్మ్యముత్తమం
అహోచిత్రగతాపీయంసంస్పృష్టాజ్ఞానవాపికా ॥ ౬౩ ॥ జ్ఞానంమేజన
యామాసభవాంతరసముద్భవం। అథతాసాంపురోహృష్టాకథయామా
ససుందరీ ॥ ౬౪ ॥ నిజంప్రాగ్భవవృత్తాంతంజ్ఞానవాపీప్రభావజం। కలా
వత్యువాచ ॥ ఏతస్మాజ్జన్మనఃపూర్వమహంబ్రాహ్మణకన్యకా ॥ ౬౫ ॥ ఉప
విశ్వేశ్వరంకాశ్యాంజ్ఞానవాప్యంరమేముదా। జనకోమేహరిస్వామీజన
యిత్రీప్రియంవదా ॥ ౬౬ ॥ ఆఖ్యాసుమసుశీలేతిమాంచవిద్యాధరోఽహ
రత్। మధ్యేమార్గంనిశీథేఖతద్వోపసులయాచలం ॥ ౬౭ ॥ రక్షసాస
హతోవీరోరాక్షసంసజఘానహ। రక్షోఽపిముక్తంశాపాత్తుదివ్యంవపుర
వాపహ ॥ ౬౮ ॥ అవాపజన్మగంధర్వస్త్వసౌమలయకేతుతః। కర్ణాట
నృపతేఃకన్యాబభూవాహంకలావతీ ॥ ౬౯ ॥ ఇతిజ్ఞానంమమోద్భూతం
జ్ఞానవాపీక్షణాత్క్షణాత్। ఇతితస్యావచఃశ్రుత్వాసాపిబుద్ధిశరీరిణీ ॥ ౭౦ ॥
తాశ్చతత్పరిచారిణ్యఃప్రహృష్టాస్యాస్తదాఽభవన్। ప్రోచుస్తాంప్రణిప
త్యాథపుణ్యశీలాంకలావతీం ॥ ౭౧ ॥ అహోకథంహిసాలభ్యాయత్ప్రభా
వోఽయమీదృశః। ధిగ్జన్మతేషాంమర్త్యేఽస్మిన్యైర్నైక్షిజ్ఞానవాపికా ॥
౭౨ ॥ కలావతినమస్తుభ్యంకురునోఽపిసమీహితం। జనింసఫలయాస్మాకంన
యనఃప్రార్థ్యభూపతిం ॥ ౭౩ ॥ అయంచనియమోఽస్మాకమద్యారభ్యక
లావతి। నిర్వ్యత్స్యామోమహాభోగాన్దృష్ట్వాతాంజ్ఞానవాపికాం ॥ ౭౪ ॥
అవశ్యంజ్ఞానవాపీసానామ్నాభవితుమర్హతి। చిత్రంచిత్రగతాపీహ
యాతవజ్ఞానదాయినీ ॥ ౭౫ ॥ ఓంకృత్యతాసాంవాక్యంసాస్వాకారంప
రిగోప్యచ। ప్రియాణికృత్వాభూభర్తుఃప్రస్తావజ్ఞావ్యజిజ్ఞపత్ ॥ ౭౬ ॥
కలావత్యువాచ ॥ జీవితేశనమేత్వత్తఃకించిత్ప్రియతరంక్వచిత్। త్వ

మాసాద్యపతింరాజన్ప్రాప్తాఃసర్వేమనోరథాః ॥ ౪౭ ॥ ఏకోమనోరథః
ప్రార్థ్యోమమాస్త్యత్రార్యపుత్రక । విచారపథమాపన్నస్తవాపిసమ
హోహితః ॥ ౪౮ ॥ మమతుత్వదధీనాయాఃసుదుష్ప్రాపతరోమహాన్ ।
తవస్వాధీనవృత్తేస్తుసిద్ధప్రాయోమనోరథః ॥ ౪౯ ॥ ప్రాణేశకింబహూ
క్తేనయదిప్రాణైఃప్రయోజనం ।తదాభిలషితందేహిప్రాణాయాస్యంత్యథా
న్యథా ॥ ౫౦ ॥ ప్రాణేభ్యోపిగరీయస్యాస్తస్యావాక్యంనిశమ్యసః । ఉవా
చవచనంరాజాతస్యాఃస్వస్యాపిచప్రియం ॥ ౫౧ ॥ రాజోవాచ ॥ నాహం
ప్రియేతవాదేయమిహపశ్యామిభామిని। ప్రాణాఅపిమమక్రీతాస్త్వయా
శీలకలాగుణైః ॥ ౫౨ ॥ అవిలంబితమాచక్ష్వకృతంవిద్ధికలావతి । భవ
ద్విధానాంసాధ్వీనాంమన్యేఽప్రాప్యంనకించన ॥ ౫౩ ॥ కఃప్రార్థ్యః
ప్రార్థనీయంకింకోవాప్రార్థయితాప్రియే। నపృథగ్జనవత్కించిద్వర్త
నంనౌకలావతి ॥ ౫౪ ॥ దేశఃకాలోబలందుర్గంయదన్యదపిభామిని।
తత్త్వదీయంనమేకించిత్స్వత్వమాత్రమిహాస్తిమే ॥ ౫౫ ॥ తచ్చస్వా
స్యంమమాన్యత్రత్వదృతేజీవితేశ్వరి । రాజ్యంత్యజేయంత్వద్వాక్యాత్తృ
ణీకృత్యాపిమానిని ॥ ౫౬ ॥ మాల్యకేతోర్మహీజానేరితివాక్యంనిశమ్య
సా । ప్రాహగంభీరయావాచావచశ్చారుకలావతీ ॥ ౫౭ ॥ కలావత్యు
వాచ ॥ నాథప్రజాస్సృజాపూర్వంసృష్టానానావిధాఃప్రజాః । ప్రజాహి
తాయసంసృష్టంపురుషార్థచతుష్టయం ॥ ౫౮ ॥ తద్విహీనాజనిరపి
బుద్బుదవన్ముధా । తస్మాదేకోపిసంసాధ్యఃపరత్రేహచశర్మణే ॥ ౫౯ ॥
యత్రానుకూల్యందంపత్యోస్త్రివర్గస్తత్రవర్ధతే। యదుచ్యతేపురా
విద్భిరితితత్తథ్యమీక్షితం ॥ ౬౦ ॥ మద్విధానాంతుదాసీనాంశతంతే
స్తీహమందిరే । తథాపినితరాంప్రేమస్వామినోమయిదృశ్యతే ॥ ౬౧ ॥
తవదాస్యపిభోగాఢ్యాకిముతాంకస్థలీచరీ । తత్రాప్యనన్యసంపత్తిస్స్వ
స్వాధీనభర్తృకా ॥ ౬౨ ॥ విపశ్చిత్సంచయేదర్థాన్నిష్టాపూర్తాయ
మణౌ । తపోర్థమాయుర్నిర్విఘ్నందారాంశ్చాపత్యలబ్ధయే ॥ ౬౩ ॥

తవైతత్సర్వమస్తీహ విశ్వేశానుగ్రహాత్ప్రియ । పూరణీయోఽభిలాషో
మే యది తద్వచ్మ్యహం శృణు ॥ ౯౪ ॥ తూర్ణం ప్రహిణు మాం నాథ విశ్వ
నాథపురీం ప్రతి । ప్రాణాః ప్రయాతాః ప్రాగేవ వపుః శేషాస్తి కేవలమ్ ॥ ౯౫ ॥
మాల్యకేతుః కలావత్యా ఇత్యాకర్ణ్య వచః స్ఫుటం । క్షణం విచార్య స్వహృ
ది రాజా ప్రోవాచ తాం ప్రియామ్ ॥ ౯౬ ॥ ప్రియే కలావతి యది తవ గంత
వ్యమేవ హి । రాజ్యలక్ష్మ్యా న యా కిం మే చలయా త్వద్విహీనయా ॥ ౯౭ ॥
న రాజ్యం రాజ్యమిత్యాహూ రాజ్యశ్రీః ప్రేయసీ ధ్రువం । సప్తాంగమపి తద్రా
జ్యం త్వయా హీనం తృణాయ తే ॥ ౯౮ ॥ నిఃసపత్నం కృతం రాజ్యం భుక్త్వా భో
గాన్నిరంతరం । హృషీకార్థాః కృతార్థాశ్చ విధృతా ఆధృతిః ప్రియే ॥ ౯౯ ॥
అపత్యాన్యపి జాతాని కిం కర్తవ్యమిహాస్తి మే । అవశ్యమేవ గంతవ్యాఽవా
ఖ్యాం వారాణసీ పురీ ॥ ౧౦౦ ॥ మాల్యకేతుః ప్రియామిత్థమాశ్వాస్య కృత
నిశ్చయః । సమాహూయ చ దైవజ్ఞాన్ ప్రకృతీః పరిపూజ్య చ ॥ ౧ ॥ పు
త్రే రాజ్యం నిధాయాథ రాజా కాశీం ప్రతస్థివాన్ । రత్నజాతం కియదపి పు
త్రాదర్థం ప్రగృహ్య చ ॥ ౨ ॥ దృష్ట్వా విశ్వేశ్వరపురీం హృష్టరోమా నరే
శ్వరః । మేనే కృతార్థమాత్మానం సంసారాంబుధిపారగమ్ ॥ ౩ ॥ ప్రాగ్జ
న్మవాసనాయోగాత్సాపి రాజ్ఞీ కలావతీ । గ్రామాంతరాదాగతేవ పురీమా
గాన్నవైత్స్వయమ్ ॥ ౪ ॥ మణికర్ణ్యామథ స్నాత్వా భూరి దత్త్వా తతో
వసు । విశ్వేశమర్చయిత్వాథ రత్నజాతైరనేకశః ॥ ౫ ॥ దత్త్వా తత్రా
పి రత్నాని గజానశ్వాన్ గవాం వ్రజం । దుకూలాని విచిత్రాణి పూజోపకర
ణాని చ ॥ ౬ ॥ సువర్ణరూప్యకలశాన్ దీపీదర్పణచామరాన్ । ధ్వజస్తం
భపతాకాశ్చ విచిత్రోల్లోచకాని చ ॥ ౭ ॥ అథ ప్రదక్షిణీకృత్య ముక్తిమండ
పమావిశత్ । తత్ర ధర్మకథాం శ్రుత్వా దత్త్వా తత్రాపి సద్ధనం ॥ ౮ ॥ సా
యంతనీం మహాపూజాం పునః కృత్వా క్షితీశ్వరః । తత్ర జాగరణం కృత్వా
తౌర్యత్రికమహోత్సవైః ॥ ౯ ॥ అథ ప్రాతః సముత్థాయ కృత్వా శౌచాచ
మక్రియాం । రాజ్ఞ్యా వినిర్దిష్టపథా జ్ఞానవాపీం నృపోఽయయౌ ॥ ౧౧౦ ॥

నృపఃసార్ధంకలావత్యాతతోసస్నౌప్రహృష్టవత్ । అథపిండాన్సనిర్వా
ప్యసంతర్ప్యశ్రద్ధయాపితౄన్ ॥ ౧౧ ॥ తత్రరూప్యసువర్ణాదిపాత్రేభ్యః
ప్రతిపాద్యచ । దీనాంధకృపణానాథాన్మహార్హైరత్నజాతకైః ॥౧౨॥
ప్రీణయిత్వానరపతిఃపారణాంకృతవాంస్తతః । సంస్కార్యరత్నసోపానై
ర్జ్ఞానవాపీంకలావతీ ॥ ౧౩ ॥ ఆబబంధరతింతత్రసహాభర్త్రాతపస్వినీ । ప
క్షాంతరోపవాసైశ్చకదాచిచ్చత్రిహోవ్రతైః ॥ ౧౪ ॥ షడహోభో
జనైశ్చాపిపశ్చార్ధనియమైరథ । పక్షాంతరోపవాసైశ్చ మాసోపవస
నాదిభిః ॥ ౧౫ ॥ చాంద్రాయణవ్రతైఃకృచ్ఛ్రైర్భర్తుఃశుశ్రూషణైర
పి । నినాయక్షణవత్కాలమాయుఃశేషస్యసానఘా ॥ ౧౬ ॥ ఏకదాజ్ఞా
నవాప్యాంతుప్రాతఃస్నాతోపవిష్టయోః । ఆగత్యజటిలఃకశ్చిద్విభూతిం
దత్తవాన్కరే ॥ ౧౭ ॥ ఉవాచచప్రసన్నాస్యఆశీర్భిరభినంద్యచ । ఉత్తిష్ఠ
తంప్రకురుతంమహానేపథ్యమద్యవై ॥ ౧౮ ॥ తారకోదయసంప్రాప్తిర్భవి
త్రీవాంక్షణాదిహ । యావదిత్థంసమాచష్టజటిలోగ్రేతయోర్వచః॥౧౯॥
తావద్విమానమాపన్నంసక్వణత్కింకిణీగణం । పశ్యతాంసర్వలోకానాం
చంద్రమౌలిరథోరథాత్ ॥౨౦॥ ఉత్తీర్యతచ్ఛ్రుతిపుటేకిమపిస్వయమా
దిశత్ । అనాఖ్యంయత్పరంజ్యోతిరుచ్చక్రామచతత్క్షణాత్ ॥ ౨౧ ॥ ఉ
ద్యోతయన్నభోవర్త్మదేవోపిస్వాలయంయయౌ । స్కందఉవాచ ॥ త
దాప్రభృతిలోకేఽత్రజ్ఞానవాపీవిశిష్యతే ॥ ౨౨ ॥ సర్వేభ్యస్తీర్థముఖ్యే
భ్యఃపవిత్రేభ్యఃజ్ఞానదామునే । సర్వజ్ఞానమయీచైషాసర్వలింగమయీ
శుభా ॥౨౩॥ సాక్షాచ్ఛివమయీమూర్తిర్జ్ఞానకృజ్జ్ఞానవాపికా । స
తితీర్థాన్యనేకానిసద్యఃశుచికరాణ్యపి ॥ ౨౪ ॥ పరంతుజ్ఞానవాప్యాహి
లాంనార్హంతిషోడశీం । జ్ఞానవాప్యాఃసముత్పత్తింయఃశ్రోష్యతిసమా
హితః । నతస్యజ్ఞానవిభ్రంశోమరణేజాయతేక్వచిత్ ॥ ౨౫ ॥ మహాఖ్యా
నమిదంపుణ్యంమహాపాతకనాశనం । మహాదేవస్యగౌర్యాశ్చమహాప్రీతి
వర్ధనం॥౨౬॥ పఠిత్వాపాఠయిత్వావాశ్రుత్వావాశ్రద్ధయాన్వితః॥జ్ఞానవా

ప్యాః శుభాఖ్యానం శివలోకే మహీయతే ॥ ౧౨ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే జ్ఞానవాపీప్రశంసనం నామ చతుస్త్రింశత్తమోధ్యాయః ॥ ౩౪ ॥

కుంభయోనిరువాచ ॥ అవిముక్తం మహాక్షేత్రం పరం నిర్వాణకారణం । క్షేత్రాణాం పరమం క్షేత్రం మంగలానాం చ మంగలమ్ ॥ ౧ ॥ శ్మశానానాం చ సర్వేషాం శ్మశానం పరమం మహత్ । పీఠానాం పరమం పీఠమూషరాణాం మహోషరమ్ ॥ ౨ ॥ ధర్మాభిలాషిబుద్ధీనాం ధర్మరాశికరం పరం । అర్థార్థినాం శిఖరథ పరమార్థప్రకాశకం ॥ ౩ ॥ కామినాం కామజననం ముముక్షూణాం చ మోక్షదం । శ్రూయతే యత్ర తయైత్రిత త్ర్రతత్రి పరాస్పృతమ్ ॥ ౪ ॥ క్షేత్రైకదేశవర్తిన్యా జ్ఞానవాప్యాః కథాం పరాం । శృత్వైమామితిమన్యే హం గౌరీహృదయనందన ॥ ౫ ॥ అణుప్రమాణమపి యా మధ్యే కాశివికాసినీ । మహీం మహీయసీ జ్ఞైయా సా సిద్ధైర్యన్మముధాత్ర్వచిత్ ॥ ౬ ॥ కియంతి సంతి తీర్థాని నేహ క్షోణీతలేఽఖిలే । పరం కాశీరజో మాత్రతులాసామ్యం క్వ తేష్వపి ॥ ౭ ॥ కియంత్యో న సవంత్యోత్ర రత్నాకరము పావహాః । పరం స్వర్గతరంగిణ్యాః కాశ్యాం కా సామ్యముద్వహేత్ ॥ ౮ ॥ కియంతి సంతి నో భూమ్యాం మోక్షక్షేత్రాణి షణ్ముఖ । పరం మన్యేఽవిముక్తస్య కోట్యంశోపి న తేష్వహో ॥ ౯ ॥ గంగా విశ్వేశ్వరః కాశీ జాగర్తి త్రితయం యతః । తత్ర నైఃశ్రేయసీ లక్ష్మీః లభ్యతే చిత్రమత్ర కిమ్ ॥ ౧౦ ॥ కథమేషా త్రయీ స్కంద ప్రాప్యతే నియతం నరైః । తిష్ఠేయు గెవిశేషణని తరాం చంచలేంద్రియైః ॥ ౧౧ ॥ తపస్తాదృక్ క్వవా తిష్ఠేతిష్ఠేయోగః క్వ తాదృశః । క్వ వా పవితం క్వవా దానం తిష్ఠేమోక్షస్తతః కుతః ॥ ౧౨ ॥ వినాపి తపసా స్కంద వినా యోగేన షణ్ముఖ వినా వ్రతైర్వినార్థైనైః కాశ్యాం మోక్షస్తు యైరితః ॥ ౧౩ ॥ కిం కిమాచరతా స్కంద కాశీ ప్రాప్యేత తద్వద । మన్యేవినా సదాచారం న సిద్ధ్యేయుర్మనోరథాః ॥ ౧౪ ॥ ఆచారః పరమో ధర్మ ఆచారః పరమం తపః । ఆచారాద్వర్ధతే హ్యాయురాచారాత్పాప

సంక్షయః ॥ ౧౫ ॥ ఆచారమేవప్రథమంతస్మాదాచక్ష్వషణ్ముఖ । దేవదే
వోయథాప్రాహతవాగ్రేత్వంతథావద ॥ ౧౬ ॥ మిత్రావరుణజాభ్యాసే
సదాచారంసతాంహితం । యదాచరన్నరోనిత్యంసర్వాన్కామానవా
ప్నుయాత్ ॥ ౧౭ ॥ స్థావరాఃకృమయోఽబ్జాశ్చపక్షిణఃపశవోనరాః । క్ర
మేణధార్మికాస్త్వేతేఏతేభ్యోధార్మికాఃసురాః ॥ ౧౮ ॥ సహస్రభా
గఃప్రథమాద్ద్వితీయోనుక్రమాత్తథా । సర్వఏతేమహాభాగాయావన్ము
క్తిసమాశ్రయాః ॥ ౧౯ ॥ చతుర్ణామపిభూతానాంప్రాణినోతీవచోత్త
మాః । ప్రాణిభ్యోపిమునేశ్రేష్ఠాఃసర్వేబుద్ధ్యుపజీవినః ॥ ౨౦ ॥ మతిమ
ద్భ్యోనరాఃశ్రేష్ఠాస్తేభ్యఃశ్రేష్ఠాస్తుబాడబాః । విప్రేభ్యోపిచవిద్వాంసః
ద్వద్భ్యఃకృతబుద్ధయః ॥ ౨౧ ॥ కృతధీభ్యోపికర్తారఃకర్తృభ్యోబ్రహ్మతత్ప
రాః । నతేషామర్చనీయోఽన్యస్త్రిషులోకేషుకుంభజ ॥ ౨౨ ॥ అన్యో
న్యమర్చకాస్తేవైతపోవిద్యావిశేషతః । బ్రాహ్మణోబ్రహ్మణాసృష్టఃసర్వభూ
తేశ్వరోయతః ॥ ౨౩ ॥ అతోజగత్స్థితంసర్వంబ్రాహ్మణోర్హతినాపరః ।
సదాచారోహిసర్వార్హోనాచారాద్విచ్యుతఃపునః । తస్మాద్విప్రేణస
తంభావ్యమాచారశీలినా ॥ ౨౪ ॥ విద్వేషరాగరహితాఅనుతిష్ఠంతియ
మునే । విద్వాంసస్తంసదాచారంధర్మమూలంవిదుర్బుధాః ॥ ౨౫
లక్షణైఃపరిహీనోపిసమ్యగాచారతత్పరః । శ్రద్ధాలురనసూయశ్చనరో
జీవేత్సమాఃశతమ్ ॥ ౨౬ ॥ శ్రుతిస్మృతిభ్యాముదితంస్వేషుస్వేషుచకర్మ
సు । సదాచారంనిషేవేతధర్మమూలమతంద్రితః ॥ ౨౭ ॥ దురాచా
రతోలోకేగర్హణీయఃపుమాన్భవేత్ । వ్యాధిభిశ్చాభిభూయేతసదా
ల్పాయుఃసుదుఃఖభాక్ ॥ ౨౮ ॥ త్యాజ్యంకర్మపరాధీనంకార్యమాత్మవ
శంసదా । దుఃఖీయతఃపరాధీనఃసదైవాత్మవశఃసుఖీ ॥ ౨౯ ॥ యస్మిన్క
ర్మణ్యంతరాత్మాక్రియమాణేప్రసీదతి । తదేవకర్మకర్తవ్యంవిపరీతంన
చక్వచిత్ ॥ ౩౦ ॥ ప్రథమంధర్మసర్వస్వంప్రోక్తాయన్నియమాయమా
అతస్తేష్వేవహియత్నఃకర్తవ్యోధర్మమిచ్ఛతా ॥ ౩౧ ॥ సత్యంక్షమా

జపంధ్యానమానృశంస్యమహింసనం । దమఃప్రసాదోమాధుర్యంమృ
దుతేనియమావళీ ॥ ౩౨ ॥ శౌచంస్నానంతపోదానంమౌనేజ్యాధ్యయ
నాన్వితం । ఉపోషణోపస్థదండౌదశైతేనియమాఃస్మృతాః ॥ ౩౩ ॥ కా
మంక్రోధంమదంమోహంమాత్సర్యంలోభమేవచ । అమూన్షడ్వైరి
ణోజిత్వాసర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥ ౩౪ ॥ శనైఃశనైఃసంచినుయాద్ధర్మం
వల్మీకశృంగవత్ । పరపీడామకుర్వాణఃపరలోకసహాయినమ్ ॥ ౩౫ ॥ ధ
ర్మఏవసహాయీస్యాదముత్రనపరిచ్ఛదః । పితృమాతృసుతభ్రాతృయో
షిద్బంధుజనాదికః ॥ ౩౬ ॥ జాయతేచైకలఃప్రాణీప్రమ్రియేతతథైకలః ।
ఏకలఃసుకృతంభుఙ్క్తేభుఙ్క్తేదుష్కృతమేకలః ॥ ౩౭ ॥ దేహంపంచత్వ
మాపన్నంత్యక్త్వాకాష్ఠలోష్టవత్ । బాంధవావిముఖాయాంతిధర్మో
యాంతమనువ్రజేత్ ॥ ౩౮ ॥ కృతీసంచినుయాద్ధర్మంతతోముత్రసహా
యినం । ధర్మంసహాయినంలబ్ధ్వాసంతరేద్దుస్తరంతమః ॥ ౩౯ ॥ సంబం
ధానాచరేన్నిత్యముత్తమైరుత్తమైఃసుధీః । అధమానధమాంస్త్యక్త్వాకు
లముత్కర్షతాంనయేత్ ॥ ౪౦ ॥ ఉత్తమానుత్తమానేవగచ్ఛన్హీ
నాంశ్చవర్జయన్ । బ్రాహ్మణఃశ్రేష్ఠతామేతిప్రత్యవాయేనశూద్రతాం ॥
౪౧ ॥ అనధ్యయనశీలంచసదాచారవిలంఘినం । సాలసంచదురన్నాదం
బ్రాహ్మణంబాధతేఽంతకః ॥ ౪౨ ॥ తతోభ్యసేత్ప్రయత్నేనసదాచా
రంసదాద్విజః । తీర్థాన్యప్యభిలష్యంతిసదాచారిసమాగమమ్ ॥ ౪౩ ॥
రజనీప్రాంతయామార్ధంబ్రాహ్మఃసమయఉచ్యతే । స్వహితంచింతయే
త్ప్రాజ్ఞస్తస్మింశ్చోత్థాయసర్వదా ॥ ౪౪ ॥ గజాస్యంసంస్మరేదాదౌ
తతఈశంసహాంబయా । శ్రీరంగంశ్రీసమేతంతుబ్రహ్మాణ్యాకమలోద్భ
వమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఇంద్రాదీన్సకలాన్దేవాన్వసిష్ఠాదీన్మునీనపి । గంగా
ద్యాఃసరితఃసర్వాఃశ్రీశైలాద్యఖిలాన్గిరీన్ ॥ ౪౬ ॥ క్షీరోదాదీన్సము
ద్రాంశ్చమానసాదిసరాంసిచ । వనానినందనాదీనిధేనూఃకామదుఘాది
కాః ॥ ౪౭ ॥ కల్పవృక్షాదివృక్షాంశ్చధాతూన్కాంచనముఖ్యతః । దివ్య

స్త్రీసర్వాశీముఖ్యాగరుడాదీన్ పతత్రిణః ॥ ౪౮ ॥ నాగాంశ్చ శేషవాసు
ఖాన్ గజానైరావతాదికాన్ । అశ్వానుచ్చైఃశ్రవోముఖ్యాన్ శాస్త్రా
న్మణీన్ శుభాన్ ॥ ౪౯ ॥ స్మరేదరుంధతీముఖ్యాః పతివ్రతవతీర్వధూః
నైమిషాదీన్యరణ్యాని పురీః కాశీపురీముఖాః ॥ ౫౦ ॥ విశ్వేశాదీని లింగా
వేదానృక్ప్రముఖానపి । గాయత్రీప్రముఖాన్ మంత్రాన్యోగినః సనకా
కాన్ ॥౫౧॥ ప్రణవాదిమహాబీజం నారదాదీంశ్చ వైష్ణవాన్ । శివభక్తా
శ్చ బాణాదీన్ ప్రహ్లాదాదీన్ పృథవ్రతాన్ ॥ ౫౨ ॥ వదాన్యాంశ్చ దధీచ్యా
దీన్ హరిశ్చంద్రాదిభూపతీన్ । జననీచరణౌ స్మృత్వా సర్వతీర్థోత్త
త్తమౌ ॥ ౫౩ ॥ పితరం చ గురూంశ్చాపి హృది ధ్యాత్వా ప్రసన్నధీః । తతశ్చా
వశ్యకం కర్తుం నైరృతీం దిశమాశ్రయేత్ ॥ ౫౪ ॥ గ్రామాద్ధనుః శ
గచ్ఛేన్నగరాచ్చ చతుర్గుణం । తృణైరాచ్ఛాద్య వసుధాం శిరః ప్రావృ
వాససా ॥ ౫౫ ॥ కర్ణోపవీత్యుదగ్వక్త్రో దివసే సంధ్యయోరపి । విణ్మూ
త్రే విసృజేన్మౌనీ నిశాయాం దక్షిణాముఖః ॥ ౫౬ ॥ న తిష్ఠన్నాప్సు
ప్రగోవహ్న్యనిలసంముఖః । న ఫాలకృష్టే భూభాగే న రథ్యాసేవ్యభూ
తే ॥ ౫౭ ॥ నాలోకయేద్దిశో భాగాన్ జ్యోతిశ్చక్రం నభోమలం । వామే
పాణినా శిశ్నం ధృత్వోత్తిష్ఠేత్ప్రయత్నవాన్ ॥౫౮॥ అథో మృదం సము
ద్ధాయ జంతుకర్కరవర్జితాం । విహాయ మూషకోత్ఖాతాం శౌచో
ష్టాం చ నాకులామ్ ॥౫౯॥ గుహ్యే దద్యాన్మృదం చైకాం పాయౌ పంచా
ంబు సాంతరాః । దశ వామకరే చాపి సప్త పాణిద్వయే మృదః ॥౬౦॥ ఏకైక
పాదయోర్దద్యాత్తిస్రః పాణ్యోర్మృదస్తథా । ఇత్థం శౌచం గృహీ కుర్యా
ద్గంధలేపక్షయావధి ॥ ౬౧ ॥ క్రమాద్ద్వైగుణ్యమేతస్మాద్బ్రహ్మచర్యా
షుత్రిషు । దివా విహితశౌచస్య రాత్రావర్ధం సమాచరేత్ ॥ ౬౨ ॥
జ్యర్ధం చ తదర్ధం చ పథి చౌరాదిబాధితే । తదర్ధం యోషితాం చా
స్థేన్యూనం సకారయేత్ ॥ ౬౩ ॥ అపి సర్వనదీతోయైర్మృత్కూటైశ్చ
గోమయైః । ఆపాదమాచరన్ శౌచం భావదుష్టో న శుద్ధిభాక్ ॥ ౬౪ ॥

ద్రీ ధాత్రీఫలోన్మానాఃమృదఃశౌచేప్రకీర్తితాః । సర్వాశ్చాపహృతామో
ష్యవగాహ్యాశ్చాంద్రాయణేపిచ ॥ ౬౫ ॥ ప్రాగాస్యఉదగాస్యోవాసూప
విష్టఃశుచౌభువి । ఉపస్పృశేద్విహీనాయాంతుషాంగారాస్థిభస్మభిః॥౬౬॥
అనుష్ణాభిరఫేనాభిరద్భిర్హృద్గాభిరత్వరః । బ్రాహ్మణోబ్రహ్మతీర్థేన
దృష్టిపూతాభిరాచమేత్ ॥ ౬౭ ॥ కంఠగాభిర్నృపఃశుద్ధ్యేత్తాలుగాభిస్త
థోరుజః । స్త్రీశూద్రావాస్యసంస్పర్శమాత్రేణాపివిశుద్ధ్యతః ॥ ౬౮ ॥
శిరఃప్రావృత్యకంఠంవాజలేముక్తశిఖోఽపిచ । అక్షాలితపదద్వంద్వఆ
చాంతోఽప్యశుచిర్మతః ॥ ౬౯ ॥ త్రిః పీత్వాంబువిశుద్ధ్యర్థంతతఃఖానివిశో
ధయేత్ । అంగుష్ఠమూలదేశేనద్విర్ద్విరోష్ఠాధరాన్స్పృశేత్ ॥ ౭౦ ॥
అంగులీభిస్త్రిభిఃపశ్చాత్పునరాస్యంస్పృశేత్సుధీః । తర్జన్యంగుష్ఠకోట్యా
చఘ్రాణరంధ్రేపునఃపునః ॥౭౧॥ అంగుష్ఠానామికాగ్రాభ్యాంచక్షుఃశ్రో
త్రేపునఃపునః।కనిష్ఠాంగుష్ఠయోగేననాభిరంధ్రముపస్పృశేత్ ॥౭౨॥స్పృ
ష్ట్వాతలేనహృదయంసమస్తాభిశ్శిరఃస్పృశేత్। అంగుల్యగ్రైస్తథాస్కం
ధౌసాంబుసర్వత్రసంస్పృశేత్ ॥ ౭౩ ॥ ఆచాంతఃపునరాచామేత్కృతేర
థ్యోపసర్పణే । స్నాత్వాభుక్త్వాపయఃపీత్వాప్రారంభేశుభకర్మణామ్ ॥
౭౪ ॥ సుప్త్వావాసఃపరీధాయతథాదృష్ట్వాప్యమంగలం। ప్రమాదాదశుచిం
స్పృష్ట్వాద్విరాచాంతఃశుచిర్భవేత్ ॥ ౭౫ ॥ అధోముఖవిశుద్ధ్యర్థంగృహ్ణీ
యాద్దంతధావనం । ఆచాంతోఽప్యశుచిర్యస్మాదకృత్వాదంతధావనమ్॥౭౬॥
ప్రతిపద్దర్శషష్ఠీషునవమ్యాంరవివాసరే । దంతానాంకాష్ఠసంయోగో
దహేదాసప్తమంకులమ్ ॥ ౭౭ ॥ అలాభేదంతకాష్ఠానాంనిషిద్ధేవాథవాస
రే । గండూషాద్ద్వాదశగ్రాహ్యాముఖస్యపరిశుద్ధయే ॥ ౭౮ ॥ కనిష్ఠాగ్రప
రీణాహంసత్వచంనిర్వ్రణంఋజుం । ద్వాదశాంగులమానంచసార్ద్రంస్యా
ద్దంతధావనమ్ ॥ ౭౯ ॥ ఏకైకాంగులహ్రాసేనవర్ణేష్వన్యేషుకీర్తితం ।
ఆమ్రామ్రాతకధాత్రీణాంకంకోలఖదిరోద్భవమ్ ॥ ౮౦ ॥ శమ్యపామార్గ
ఖర్జూరీశేలుశ్రీపర్ణీపీలుజం । రాజాదనంచనారంగంకషాయకటుకంట

కమ్ ॥ ౮౧ ॥ క్షీరవృక్షోద్భవంవాపిప్రశస్తందంతధావనం । జిహ్వో
నికాంచాపికుర్యాచ్చాపాకృతింశుభామ్ ॥ ౮౨ ॥ అన్నాద్యాయవ్యూ
ధ్వంసోమోరాజాయమాగమత్ । సమేముఖంప్రమార్క్ష్యతేయశసా
భగేనచ ॥ ౮౩ ॥ ఆయుర్బలంయశోవర్చః ప్రజాఃపశువసూనిచ । బ్ర
ప్రజ్ఞాంచమేధాంచత్వన్నోదేహివనస్పతే ॥ ౮౪ ॥ మంత్రావేశాస
చ్చార్యయఃకుర్యాద్దంతధావనం । వనస్పతిగతఃసోమస్తస్యనిత్యంప్రసీదతి
౮౫ ॥ ముఖపర్యుషితేయస్మాద్భవేదశుచిభాఙ్నరః । తతఃకుర్యాత్ప్ర
త్నేనశుద్ధ్యర్థందంతధావనం॥౮౬॥ఉపవాసేపినోదుష్యేద్దంతధావనమః
నమ్ । గంధాలంకారసద్వస్త్రపుష్పమాలానులేపనమ్ ॥౮౭॥ ప్రా
ధ్యాంతతఃకుర్యాద్దంతధావనపూర్వకాం । ప్రాతఃస్నానంచరిత్వాచ
ద్ధతీర్థేవిశేషతః ॥౮౮॥ ప్రాతఃస్నానాద్యతఃశుధ్యేత్కాయోయం
లినఃసదా । ఛిద్రితానవభిశ్ఛిద్రైః స్రవత్యేవదివానిశమ్ ॥౮౯॥ ఉత్సా
హమేధాసౌభాగ్యరూపసంపత్ప్రవర్తకం । మనఃప్రసన్నతాహేతుఃప్రా
తఃస్నానంప్రశస్యతే ॥ ౯౦ ॥ ప్రస్వేదలాలాద్యాక్లిన్నోనిద్రాధీనోయతో
నరః । ప్రాతఃస్నానాత్తతోర్హఃస్యాన్మంత్రస్తోత్రజపాదిషు ॥౯౧
ప్రాతఃప్రాతస్తుయత్స్నానంసంజాతేచారుణోదయే । ప్రాజాపత్యసమ
ప్రాహుస్తన్మహాఘవిఘాతకృత్ ॥౯౨॥ ప్రాతఃస్నానంహరేత్పాపమ
క్ష్మీంగ్లానిమేవచ।అశుచిత్వంచదుఃస్వప్నంతుష్టింపుష్టింప్రయచ్ఛతి ॥౯౩
నోపసర్పంతివైదుష్టాఃప్రాతఃస్నాయిజనంక్వచిత్ । దృష్టాదృష్టఫలం
స్మాత్ప్రాతఃస్నానంసమాచరేత్ ॥౯౪॥ ప్రసంగతఃస్నానవిధింవక్ష్యా
కలశోద్భవ । విధిస్నానంయతఃప్రాహుఃస్నానాచ్ఛతగుణోత్తరమ్
విశుద్ధాంమృదమాదాయబర్హింషితిలగోమయం । శుచౌదేశేప
ష్యత్వాచమ్యస్నానమాచరేత్ ॥౯౫॥ ఉపగ్రాహీబద్ధశిఖోజలమధ్యే
మావిశేత్ । ఉరుంగ్ హీతిమంత్రేణతోయమావర్త్యసృష్టితః॥౯౬॥
తేశతంతత్తోజప్త్వాతోయస్యామంత్రణాయచ । సుమిత్రియానోమం

ణపూర్వంకృత్వాజలాంజలిం। క్షిపేద్ద్వేష్యంసముద్దిశ్యజపన్దుర్మిత్రియా
ఇతి ॥ ౯౮ ॥ ఇదంవిష్ణురిమంజప్త్వాలింపేదంగానిమృత్స్నయా । మృదై
కయాశిరఃక్షాల్యద్వాభ్యాంనాభేస్తథోపరి ॥ ౯౯ ॥ నాభేరధస్తుతిసృభిః
పాదౌషడ్భిర్విశోధయేత్ । మజ్జేత్ప్రవాహాభిముఖఆపోఅస్మానిమంజపన్॥
౧౦౦॥ఉదిదాభ్యఃశుచిరితిమంత్రఉన్మజ్జనేమతః।మానస్తోకఇమంజప్త్వాలిం
పేద్గాత్రాణిగోమయైః ॥ ౧ ॥ ఇమంమేవరుణేత్యాదిమంత్రైస్స్వాత్మాభి
షేచనం । తత్త్వాయామితథాత్వన్నఃసత్వంనశ్చాప్యుదుత్తమమ్ ॥ ౨ ॥
ధామ్నోధామ్నస్తథామాపోమౌషధీరితిసంజపేత్। యదాహురఘ్న్యే
ముంచంతుమేతిచావభృథేతిచ ॥ ౩ ॥ అబ్దైవతాఇమేమంత్రాఃప్రోక్తాః
స్వాత్మాభిషేచనే । ప్రణవేనతతోవిప్రోమహావ్యాహృతిభిస్తతః ॥౪ ॥ ఆ
త్మానంపావయేద్విద్వాన్గాయత్ర్యాచతతఃకృతీ । ఆపోహిష్ఠేతితిసృ
భిఃప్రత్యృచంపావనంస్మృతం ॥ ౫ ॥ ఏతేపిపావనామంత్రాఇదమాపో
హవిష్మతీః । దేవీరాపఅపోదేవాద్రుపదాదివసంజ్ఞకాః ॥ ౬ ॥ శన్నోదే
వీరపోదేవీరపాగ్రసమిత్యపి । పునంతుమేతిచనవపావమాన్యఃప్రకీర్తి
తాః ॥ ౭ ॥ తతోఽఘమర్షణంజప్త్వాద్రుపదాంచతతోజపేత్ । ప్రాణా
యామంచవిధివదథవాంతర్జలేజపేత్ ॥ ౮ ॥ ప్రణవంత్రిర్జపేద్వాపివి
ష్ణుంవాసంస్మరేత్సుధీః । స్నాత్వైతంవస్త్రమాపీడ్యగృహ్ణీయాద్ధౌతవాస
సీ ॥ ౯ ॥ ఆచమ్యచతతఃకుర్యాత్ప్రాతఃసంధ్యాంకుశాన్వితాం । మౌ
నసంధ్యాముపాసీతబ్రాహ్మణోహివిశేషతః ॥ ౧౧౦ ॥ సజీవన్నేవశూద్రో
స్తుమృతఃశ్వాజాయతేధ్రువం । సంధ్యాహీనోఽశుచిర్నిత్యమనర్హఃస
ర్వకర్మసు ॥ ౧౧ ॥ యదన్యత్కురుతేకర్మనతస్యఫలభాగ్భవేత్ । ప్ర
ణవంప్రాగ్ద్విశిస్మృత్వాతతోదత్వాకుశాసనమ్ ॥ ౧౨ ॥ చతుస్స్త్రిరిషం
మంత్రంపఠిత్వానాన్యదృఙ్మనాః ॥ ౧౩ ॥ ప్రాఙ్ముఖోబద్ధచూడోవాప్యుప
విష్టఉదఙ్ముఖః । ప్రదక్షిణంస్వమభ్యుక్ష్యప్రాణాయామంసమాచరేత్ ॥
౧౪ ॥ గాయత్రీంశిరసాసార్ధంసప్తవ్యాహృతిపూర్వికాం । త్రిర్జపేత్స

దశోంకారఃప్రాణాయామోఽయముచ్యతే ॥ ౧౫ ॥ ప్రాణాయామాంశ్చ
న్విప్రోనియతేంద్రియమానసః । అహోరాత్రకృతైఃపాపైర్ముక్తోభవేత్త
త్క్షణాత్ ॥ ౧౬ ॥ దశద్వాదశసంఖ్యావాప్రాణాయామాఃకృతాయది ।
యమ్యమానసంతేనతదాత్తంమహత్తపః ॥ ౧౭ ॥ సవ్యాహృతిప్రణవకా
ప్రాణాయామాస్తుషోడశ । అపిభ్రూణహనంమాసాత్పునంత్యహరహః
కృతాః ॥ ౧౮ ॥ యథాపార్థివధాతూనాందహ్యంతేధమనాన్మలాః
తథేంద్రియైఃకృతాదోషాజ్వాల్యంతేప్రాణసంయమాత్ ॥ ౧౯ ॥ ఏక
సంభోజ్యవిధివద్బ్రాహ్మణంయత్ఫలంలభేత్ । ప్రాణాయామైర్ద్వాదశ
భిస్తత్ఫలంశ్రద్ధయాప్యతే ॥ ౨౦ ॥ వేదాదివాఙ్మయంసర్వంప్రణవే
త్ప్రతిష్ఠితం । తతఃప్రణవమభ్యస్యేద్వేదాదింవేదజాపకః ॥ ౨౧ ॥ ప్ర
వేనిత్యయుక్తస్యసప్తసువ్యాహృతిష్వపి । త్రిపదాయాంతుగాయత్ర్యాః
నభయంజాయతేక్వచిత్ ॥ ౨౨ ॥ ఏకాక్షరంపరంబ్రహ్మప్రాణాయామః
పరంతపః । గాయత్ర్యాస్తుపరంనాస్తిపావనంకలశోద్భవ ॥ ౨౩ ॥ కర్మ
ణామనసావాచాయద్రాత్రౌకురుతేత్వఘం । ఉత్తిష్ఠన్పూర్వసంధ్యా
యాంప్రాణాయామైర్విశోధయేత్ ॥ ౨౪ ॥ యదహ్నాకురుతేపాపంమనో
వాక్కాయకర్మభిః । ఆసీనఃపశ్చిమాంసంధ్యాంతత్ప్రాణాయామతో
హరేత్ ॥ ౨౫ ॥ పూర్వాంసంధ్యాంజపంస్తిష్ఠేత్సావిత్రీమార్కదర్శనాత్
పశ్చిమాంతుసమాసీనఃసమ్యగార్క్షవిభావనాత్ ॥ ౨౬ ॥ పూర్వాంసం
ధ్యాంజపంస్తిష్ఠన్నైశమేనోవ్యపోహతి । పశ్చిమాంతుసమాసీనోమలం
హంతిదివాకృతమ్ ॥ ౨౭ ॥ నోపతిష్ఠేత్తుయఃపూర్వాంనోపాస్తేయస్తుప
శ్చిమాం । సశూద్రవద్బహిష్కార్యఃసర్వస్మాద్ద్విజకర్మణః ॥ ౨౮ ॥
పాంసమీపమాసాద్యనిత్యకర్మసమాచరేత్ । గాయత్రీమప్యధీయీత
త్వారణ్యంసమాహితః ॥ ౨౯ ॥ గృహోద్భవాగుణాయస్మాత్సంధ్యా
రుపాసితా । గాయత్ర్యభ్యాసమాత్రోఽపివరంవిప్రోజితేంద్రియః ॥ ౩౦ ॥
త్రివేద్యపిచనోమాన్యఃసర్వభుక్సర్వవిక్రయీ । సవితాదేవతాయస్యాః

ఖమగ్ని(స్త్రీ)పాచ్యయా ॥ ౩౧ ॥ విశ్వామిత్రోఋషిశ్ఛందోగాయత్రీసావి
శిష్యతే । గాయత్రీముపసిధ్యాయేల్లోహితాంబ్రహ్మదైవతామ్ ॥ ౩౨ ॥
హంసారూఢామష్టవర్షాంరక్తస్రగనులేపనాం । ఋక్స్వరూపామభ
యదామక్షమాలావలంబినీమ్ ॥ ౩౩ ॥ వ్యాసర్షిణాస్తూయమానాంఛం
దసానుష్టుభాయుతాం । ఏతద్ధ్యానాదుపర్దేన్యాసైశమేనోవ్యపోహతి॥
౩౪ ॥ సూర్యశ్చేతిచమంత్రేణస్యాదాచమనముత్తమం । ఆపోహిష్ఠేతితి
సృభిర్మార్జనంతుతతశ్చరేత్ ॥ ౩౫ ॥ భూమౌశిరసిచాకాశేఆకాశేభువి
మస్తకే । మస్తకేచతథాకాశేభూమౌచనవధాక్షిపేత్ ॥ ౩౬ ॥ భూమి
శబ్దేనచరణావాకాశంహృదయంస్మృతం । శిరస్యేవశిరఃశబ్దోమార్జన
జ్ఞైరుదాహృతః ॥ ౩౭ ॥ వారుణాదపిచాగ్నేయాద్వాయవ్యాదపిచైంద్ర
తః । మంత్రస్నానాదపిపరంబ్రాహ్మంస్నానమిదంపరమ్ ॥ ౩౮ ॥ బ్రాహ్మ
స్నానేనయఃస్నాతఃసబాహ్యాభ్యంతరేశుచిః । సర్వత్రచార్హతామేతి
దేవపూజాదికర్మణి ॥ ౩౯ ॥ నక్తందినంనిమజ్యాప్సుకైవర్తాఃకిముపా
వనాః । శతశోపితథాస్నాతానశుద్ధాభావదూషితాః ॥ ౧౪౦ ॥ అంతః
కరణశుద్ధాయేతాన్విభూతిఃపవిత్రయేత్ । కింపావనాఃప్రకీర్త్యంతేరాస
భాభస్మధూసరాః ॥ ౪౧ ॥ నస్నాతఃసర్వతీర్థేషునసర్వమలవర్జితః ।
తేనక్రతుశతైరిష్టంచేతోయస్యేహనిర్మలమ్ ॥ ౪౨ ॥ తదేవనిర్మలంచే
తోయథాస్యాత్తత్మునేశృణు। విశ్వేశశ్చేత్ప్రసన్నఃస్యాత్తదాస్యాన్నా
న్యథాక్వచిత్ ॥ ౪౩ ॥ తస్మాచ్చేతోవిశుద్ధ్యర్థంకాశీనాథంసమాశ్రయేత్।
తదాశ్రయేణనియతంసంక్షీయంతేమనోమలాః ॥ ౪౪ ॥ సంక్షీణమానస
మలోవిశ్వేశానుగ్రహాత్పరాత్ । ఇదంశరీరముత్సృజ్యపరంబ్రహ్మాధిగచ్ఛ
తి ॥ ౪౫ ॥ విశ్వేశానుగ్రహేహేతుఃసదాచారోమతోనృణాం । శ్రుతి
స్మృతిభ్యాముదితంతస్మాత్తమనుసంశ్రయేత్ ॥ ౪౬ ॥ ద్రుపదాంతుతతో
జప్త్వాజలమాదాయపాణినా । కుర్యాద్దృతంచమంత్రేణవిధిజ్ఞస్త్వఘమ
ర్షణమ్ ॥ ౪౭ ॥ నిమజ్యాప్సుచయోవిద్వాన్జపేత్త్రిరఘమర్షణం ।

యథాశ్వమేధావభృథ స్తస్యస్యాత్త త్తథాఘు)వమ్ ॥ ౪౮ ॥ జలేవాప్యస్త
వాపియఃకుర్యాదఘమర్షణం । తస్యాఘా ఘావిన శ్యేతయథానూర్
దయేతమః ॥ ౪౯ ॥ ఇనుంమంత్రంతతశ్చో క్త్వాకుర్యాదాచమనంద్విజః
ఆచార్యాఃకేచిదిచ్ఛంతిశాఖాభేదేనచాపరే ॥ ౧౫౦ ॥ అంతశ్చరసిభూతే
షుగుహాయాంవిశ్వతోముఖః।త్వంయజ్ఞ స్త్వంవషట్కారఆపోజ్యోతీరస
మృతమ్ ॥ ౫౧ ॥ గాయత్రీంశిరసాహీనాంమహావ్యాహృతిపూర్వికాం
ప్రణవాద్యాంజపం స్త్రిర్ప్రక్షిపేదంభోంజలిత్రయమ్ ॥ ౫౨ ॥ తేనవజ్రో
దకేనాశుమం దేహానామరాక్షసాః । సూర్యారయః ప్రలీయంతే శైలావజ్ర
హతాఇవ ॥ ౫౩ ॥ వివస్వతఃసహాయార్థంయోద్విజోనాంజలిత్రయమ్
క్షిపేత్ మందేహనాశాయసోపిమందేహతాంవ్రజేత్ ॥ ౫౪ ॥ ప్రాతస్తు
జ్జపం స్తిష్ఠేద్యావత్సూర్యస్యదర్శనం । ఉపవిష్టోజపేత్సాయమృక్షాణా
మావిలోకనాత్ ॥ ౫౫ ॥ కాలలోపోనకర్తవ్యోద్విజేనస్వహితేప్సునా
అర్ధోదయాస్తనమయేతస్మాద్వజోర్పదకంక్షిపేత్ ॥౫౬॥ విధినావిక్రి
సంధ్యా కాలాతీతాఫలాభ వేత్ । అయమేవహిదృష్టాంతోవంధ్యాస్త్రీ
మైథునంయథా ॥౫౭॥ జలంవామకరేకృత్వాయోసంధ్యాచరితాద్విజః
వృషలీసాపరిజ్ఞేయారక్షోగణముదావహా॥౫౮॥ ఉద్వయంతముదుత్యంచ
చిత్రందేవేతిత్తత్పరం।తచ్చక్షురిత్యుపస్థానమంత్రాబ్రధ్నస్యసిద్ధిదాః॥౫౯
సహస్రకృత్వోగాయత్ర్యాః శతకృత్వోథవాపునః । దశకృత్వోథదేవి
వకుర్యాత్సౌరీముపస్థితిమ్ ॥ ౧౬౦ ॥ సహస్రపరమాందేవీంశతమధ్యాం
శావరాం । గాయత్రీంయోజపేద్విప్రోనసపాపైఃప్రలిప్యతే ॥ ౬౧ ॥
భ్రాడిత్యనువాకంవాసూక్తంవాపౌరుషంజపేత్। శివసంకల్పమథవాబ్రా
హ్మణంమండలంతువా ॥ ౬౨ ॥ ఏతానిచోపస్థానానిరవిప్రీతికరాణిచ
రక్తచందనమిశ్రాభిర్భిరక్షతైఃకుసుమైఃకుశైః ॥ ౬౩ ॥ వేదోక్తైరా
మోక్తైర్వామంత్రైరర్ఘ్యంప్రదాపయేత్ । అర్చితఃసవితాయేన
స్త్రైలోక్యమర్చితమ్ ॥ ౬౪ ॥ అర్చితఃసవితాసూతేనుతార్క్ష్యపశుసా

నిచ । వ్యాధిగ్ హరేద్దదాత్యాయుః పూరయేద్వాంఛితాన్యపి ॥ ౬౫ ॥ అయం హి రుద్రో ఆదిత్యోహరి రేవ దివాకరః । రవిర్హిరణ్యగర్భోసౌత్రయీరూపోయమర్యమా ॥ ౬౬ ॥ రవేస్తుతోషణాత్తుష్టా బ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరాః । ఇంద్రాదయోఖిలా దేవామరీచ్యాద్యామహర్షయః ॥ ౬౭ ॥ మానవామనుముఖ్యాశ్చసోమపాద్యాః పితామహాః । రవేరర్ఘ్యం విధాయేత్థం తతస్తర్పణమారభేత్ ॥ ౬౮ ॥ దర్భాన్ గర్భాన్ ఆదాయనవసప్తచపంచవా । సాగ్రాన్ సమూలానచ్ఛిన్నాన్ ద్విజోదక్షిణపాణినా ॥ ౬౯ ॥ అన్వారబ్ధేనసవ్యేనతర్పయేత్ షడ్వినాయకాన్ । బ్రహ్మాదీనఖిలాన్ దేవాన్ మరీచ్యాదీంస్తథామునీన్ ॥ ౧౦౦ ॥ చందనాగరుకస్తూరీగంధవత్కుసుమైరపి । తర్పయేచ్ఛుచిభిస్తోయైస్తృప్యంత్వితిసముచ్చరన్ ॥ ౧ ॥ సనకాదీన్ మనుష్యాంశ్చనివీతీతర్పయేద్యవైః । అంగుష్ఠద్వయమధ్యాత్తుకృత్వాదర్భాన్ ఋజూన్ ద్విజః ॥ ౨ ॥ కవ్యవాడనలాదీంశ్చపితౄన్ దివ్యాన్ప్రతర్పయేత్ । ప్రాచీనావీతికోదర్భైర్ద్విగుణైస్తిలమిశ్రితైః ॥ ౩ ॥ రవౌశుక్రేత్రయోదశ్యాం సప్తమ్యాంనిశిసంధ్యయోః । శ్రీయోర్థీ బ్రాహ్మణో జాతునకుర్యాత్తిలతర్పణమ్ ॥ ౪ ॥ యదికుర్యాత్తతఃకుర్యాచ్ఛుక్లైరేవతిలైఃకృతీ । చతుర్దశయమాన్ పశ్చాత్తర్పయేన్నామ ఉచ్చరన్ ॥ ౫ ॥ తతః స్వగోత్రముచ్చార్యతర్పయేత్స్వపితౄన్ ముదా । సవ్యజానునిపాతేనపితృతీర్థేనవాగ్యతః ॥ ౬ ॥ ఏకైకమంజలిం దేవాద్వౌద్వౌతుసనకాదికాః । పితరస్త్రీన్ ప్రవాంఛంతిస్త్రియఏకైకమంజలిమ్ ॥ ౭ ॥ అంగుళ్యగ్రేభవేద్దైవమార్షమంగులిమూలగం । బ్రాహ్మమంగుష్ఠమూలేతుపాణిమధ్యే ప్రజాపతేః ॥ ౮ ॥ మధ్యేంగుష్ఠప్రదేశిన్యోః పిత్ర్యంతీర్థం ప్రచక్షతే । నవర్పముచ్చరన్విద్వాన్విదధ్యాత్పితృతర్పణం ॥ ౯ ॥ ఉదీరతామంగిరసఆయంతునఇతీష్యతే । ఊర్జంవహంతీపితృభ్యఃస్వధాయిభ్యస్తతఃపఠేత్ ॥ ౧౧౦ ॥ యేచేహపితరస్తద్వల్ మధువాతా ఇతిత్రృచం । నమోవః పితరశ్లోకం ఉక్త్వాపరాన్ సించేజ్జలంభువి ॥ ౧౧ ॥ ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యం

తం దేవర్షిపితృమానవాః । తృప్యంతుపితరః సర్వేమాతృమాతామహ
యః ॥ ౮౨ ॥ అతీతకులకోటీనాం సప్తద్వీపనివాసినాం । ఆబ్రహ్మభువనా
ల్లోకాదిదమస్తుతిలోదకమ్ ॥ ౮౩ ॥ యేచాస్మాకంకులేజాతాఅపుత్రా
గోత్రిణోమృతాః । సర్వేతేతృప్తిమాయాంతువస్త్రనిష్పీడనోదకైః ॥౮౪॥
అగ్నికార్యంతతఃకృత్వా వేదాభ్యాసంతతశ్చరేత్ । శ్రుత్యభ్యాసః పంచ
ధాస్యాత్ స్వీకారోర్థవిచారణమ్ ॥ ౮౫ ॥ అభ్యాసశ్చ జపశ్చాపి శిష్యే
భ్యః ప్రతిపాదనం । లబ్ధస్య ప్రతిపాలార్థమలబ్ధస్యచలబ్ధయే ॥ ౮౬ ॥ దా
తారంసముపేయాద్వై స్వస్వగురుత్వంచవర్ధయేత్ । ప్రాతఃకృత్యమి
ప్రోక్తంద్విజాతీనాంద్విజోత్తమ ॥ ౮౭ ॥ అథవాప్రాతరుత్థాయకృత్వా
శ్యకమేవచ । శౌచాచమనమాదాయభక్షయేద్దంతధావనమ్ ॥ ౮౮ ॥
విశోధ్యసర్వగాత్రాణిప్రాతఃసంధ్యాంసమాచరేత్ । వేదార్థానధిగచ్ఛే
చ్ఛాస్త్రాణివివిధాన్యపి ॥ ౮౯ ॥ అధ్యాపయేచ్ఛుచీన్ శిష్యాన్హితాన్
ధానసమన్వితాన్ । ఉపేయాదీశ్వరంచైవయోగక్షేమాదిసిద్ధయే॥౯౦॥
తతోమధ్యాహ్నసిద్ధ్యర్థంపూర్వోక్తంస్నానమాచరేత్ । స్నాత్వామ
ధ్యాహ్నికీంసంధ్యాముపాసీతవిచక్షణః ॥ ౯౧ ॥ నవయౌవనభిన్నాంగీంశు
స్ఫటికనిర్మలాం । త్రిష్టుప్ఛందఃసమాయుక్తాంసావిత్రీంరుద్రదైవతాం ॥
౯౨ ॥ కశ్యపర్షిసమాయుక్తాంయజుర్వేదస్వరూపిణీం । త్ర్యక్షరాం
ఋషభారూఢాంభక్తాభయకరాంపరామ్ ॥ ౯౩ ॥ దేవతాంపరిపూజ్యా
నైత్యికంవిధిమాచరేత్ । పచనాగ్నింసముజ్జ్వాల్యవైశ్వదేవంసమా
రేత్ ॥ ౯౪ ॥ నిష్పావాన్కోద్రవాన్మాషాన్కలాయాంశ్చణకాంస్త్య
జేత్ । తైలపక్వంచపక్వాన్నంసర్వంలవణయుక్త్యజేత్ ॥ ౯౫ ॥ ఆఢకీ
శ్చమసూరాంశ్చవర్తులాన్వరటాంస్తథా । భుక్తశేషంపర్యుషితంవైశ్వ
దేవేవివర్జయేత్ ॥ ౯౬ ॥ దర్భపాణిఃసమాచమ్యప్రాణాయామంవిధా
యచ । పృష్ఠోదివీతిమంత్రేణపర్యుక్షణమథాచరేత్ ॥ ౯౭ ॥ ప్రదక్షిణం
చపర్యుక్ష్యత్రిఃపరిస్తీర్యవైకుశాన్ । ఏషోహదేవమంత్రేణకుర్యాద్వహ్ని

సునంముఖమ్ ॥ ౯౮ ॥ వైశ్వానరంసమభ్యర్చ్యసాజ్యపుష్పాక్షతైరథ।
భూరాద్యాశ్చాహుతీస్తిస్రఃస్వాహాంతాఃప్రణవాదికాః ॥ ౯౯ ॥ ఓంభూ
ర్భువఃస్వఃస్వాహేతివిప్రోదద్యాత్తథాహుతిం । తథాదేవకృతస్యాద్యా
జుహుయాచ్చషడాహుతీః॥౨౦౦॥ యమాయతూష్ణీమేకాంచలథాస్విష్ట
కృతేఽప్యయం । విశ్వేభ్యశ్చాపిదేవేభ్యోభూమాదద్యాత్తతోబలిమ్ ॥ ౧ ॥
సర్వేభ్యశ్చాపిభూతేభ్యోనమోదద్యాత్తదుత్తరే । తద్దక్షిణేపితృభ్యశ్చ
ప్రాచీనావీతికోదదేత్ ॥ ౨॥ నిర్ణేజనోదకాన్నంచైశాన్యాంవైయక్ష్మణే
ర్పయేత్ । తతోబ్రహ్మాదిదేవేభ్యోనమోదద్యాత్తదుత్తరం ॥౩ ॥ నివీతీస
నకాదిభ్యఃపితృభ్యస్త్వపసవ్యవాన్ । హంతకారఃషోడశభిర్గ్రాసైశ్చతుర్భిః
పుష్కలంస్మృతమ్ ॥ ౪ ॥ గ్రాసమాత్రాభవేద్భిక్షాగృహస్థసుకృతప్ర
దా । అధ్వగఃక్షీణవృత్తిశ్చవిద్యార్థీగురుపోషకః ॥ ౫ ॥ యతిశ్చబ్రహ్మ
చారీచషడేతేధర్మభిక్షుకాః । అతిథిఃపథికోజ్ఞేయోనూచానఃశ్రుతిపార
గః ॥ ౬ ॥ మాన్యావేతౌగృహస్థానాంబ్రహ్మలోకమభీప్సతాం । అపిశ్వపా
కేశునివానైవాన్నంనిష్ఫలంభవేత్ ॥ ౭ ॥ అన్నార్థినిసమాయాతేపా
త్రాపాత్రంనచింతయేత్ । శునాంచపతితానాంచశ్వపచాంపాపరోగి
ణామ్ ॥ ౮ ॥ కాకానాంచకృమీణాంచబహిరన్నంకిరేద్భువి । ఐంద్రవారు
ణవాయవ్యాఃసౌమ్యావైనైరృతాశ్చయే ॥ ౯ ॥ ప్రతిగృహ్ణంత్విమంపిం
డంకాకాభూమౌమయార్పితం । ద్వౌశ్వానౌశ్యామశబలౌవైవస్వతకులో
ద్భవౌ ॥౨౧౦॥ తాభ్యాంపిండంప్రదాస్యామిస్యాతామేతావహింసకౌ॥ దే
వామనుష్యాఃపశవోయక్షరక్షోరగాఃఖగాః॥౧౧॥ దైత్యాఃసిద్ధాఃపిశాచా
శ్చప్రేతాభూతాశ్చదానవాః । తృణాసితరవశ్చాపిమద్దత్తాన్నాభిలాషు
కాః ॥ ౧౨ ॥ కృమికీటపతంగాద్యాఃకర్మబద్ధాబుభుక్షితాః । తృప్త్యర్థ
మన్నంహిమయాదత్తంతేషాంముదేస్తువై ॥౧౩॥ ఇత్థంభూతబలిందత్వా
కాలంగోదోహమాత్రకం। ప్రతీక్ష్యాతిథిమాయాంతంవిశేద్భోజ్యగృహం
తతః ॥ ౧౪ ॥ అదత్వావాయసబలింనిత్యశ్రాద్ధంసమాచరేత్ । నిత్యశ్రా

ద్ధేస్వసామర్థ్యాత్ త్రీన్ద్వావేకమథాపివా ॥ ౧౭ ॥ భోజయేత్పిత్ర
ర్థం దద్యాదుద్ధృత్యదుర్బలః । నిత్యశ్రాద్ధం దైవహీనం నియమా
వివర్జితమ్ ॥ ౧౮ ॥ దక్షిణారహితం త్వేతద్దాతృభోక్తృవ్రతోజ్ఝితం
పితృయజ్ఞం విధాయేత్థం స్వస్థబుద్ధిరనాతురః ॥ ౧౯ ॥ అదుష్టాసనమధ్యా
భుంజీత శిశుభిః సహ । సుగంధిః సుమనాః స్రగ్వీ శుచివాసోద్వయాన్వితః
ప్రాగాస్య ఉదగాస్యో వా భుంజీత పితృసేవితం ॥ ౧౯ ॥ విధాయాన్నం
గ్నం తదుపరిష్టాదథ స్తథా । ఆపోశనవిధానేనకృత్వాశ్నీయాత్సుధీర్ద్విజ
జః ॥ ౨౦ ॥ ప్రదద్యాద్భువఃపతయే భువనపతయే తథా । భూతానాం
పతయే స్వాహేత్యుక్త్వా భూమౌ బలిత్రయమ్ ॥ ౨౧ ॥ సకృచ్చాపఉప
శ్యప్రాణాద్యాహుతిపంచకం । దద్యాజ్జఠరకుండాగ్నౌ దర్భపాణిః ప్రస
ధీః ॥ ౨౨ ॥ దర్భపాణిస్తుయోభుఙ్క్తేతస్యదోషోనవిద్యతే । కేశకీట
సంభూతస్తదశ్నీయాత్సదర్భకః ॥ ౨౩ ॥ యావదుచ్ఛ్యన్నమశ్నీయా
భ్రియాత్తద్గుణాగుణాన్ । భుంజతే పితరస్తావద్యావన్నోక్తాగుణాగుణా
౨౪ ॥ అతోమౌనేన యోభుఙ్క్తే సభుఙ్క్తే కేవలామృతం । అనువీ
క్షీరంతక్రం పానీయమేవవా ॥ ౨౫ ॥ అమృతాపిధానమసీత్యేవం ప్రా
దకం సకృత్ । పీతశేషం క్షిపేద్భూమౌ తోయం మంత్రమిమం పఠన్ ॥
అప్రక్షాలితహస్తస్యదక్షిణాంగుష్ఠమూలతః । రౌరవేపుణ్యనిలయే పద్మ
ర్బుదనివాసినామ్ ॥ ౨౬ ॥ ఉచ్ఛిష్టోదకమిచ్ఛూనామక్షయ్యముపతి
తాం ॥ ౨౭ ॥ పునరాచమ్య మేధావీ శుచిర్భూత్వా ప్రయత్నతః । హ
నోదకమాదాయ మంత్రమేతముదీరయేత్ ॥ ౨౮ ॥ అంగుష్ఠమాత్రః పు
ష స్త్వంగుష్ఠంచ సమాశ్రితః । ఈశః సర్వస్య జగతః ప్రభుః ప్రీణాతి విశ్వభుక్
౩౦ ॥ ఇత్యన్నం పరిసంకల్ప్య ప్రక్షాల్య చరణౌ కరౌ । తతోన్నపరి
మార్థం మంత్రానేతానుదీరయేత్ ॥ ౩౧ ॥ అగ్నిరాప్యాయయద్ధా
న్పార్థివాన్పవనేరితః । దత్తావకాశో నభసా జరయత్వస్తు మేసుఖం ॥ ౩౨
ప్రాణాపానసమానానాముదానవ్యానయోస్తథా । అన్నం పుష్టికరం

స్తుమమాస్త్వవ్యాహతంసుఖమ్ ॥ ౩౩ ॥ సముద్రోవడవాగ్నిశ్చబ్రధ్నో
బ్రధ్నస్యనందనః । మయ్యాభ్యవహృతంయత్తదశేషంజరయంత్విమే ॥
౩౪ ॥ ముఖశుద్ధింతతఃకృత్వాపురాణశ్రవణాదిభిః । అతివాహ్యదివాశే
షంతతఃసంధ్యాంసమారభేత్ ॥ ౩౫ ॥ గృహేగోష్ఠేనదీతీరేసంధ్యాదశ
గుణాక్రమాత్ । సంభేదేస్యాచ్ఛతగుణాహ్యనంతాశివసన్నిధౌ ॥ ౩౬ ॥
ఉపాసితాబహిఃసంధ్యాదివామైథునపాతకం । శమయేదనృతోక్తాఘంమ
ద్యగంధజమేవచ ॥ ౩౭ ॥ సామవేదస్వరూపాంచవసిష్ఠర్షిసమాయుతాం ।
కృష్ణాంగీంకృష్ణవసనాంసునాక్షలితయౌవనామ్ ॥ ౩౮ ॥ సరస్వతీంతా
ర్క్ష్యయానాంవిష్ణుఘ్నీంవిష్ణుదైవతాం । జగతీచ్ఛందసాయుక్తాంధ్యా
యేదేకాక్షరాంపరామ్ ॥ ౩౯ ॥ అగ్నిశ్చేతిచమంత్రేణవిధాయాచమనం
సుధీః । పశ్చిమాస్యోజపేత్తావద్యావన్నక్షత్రదర్శనమ్ ॥ ౪౦ ॥ అతి
థింసాయమాయాంతమపివాగ్భిస్తృణోదకైః । సంభావ్యపరికల్ప్యార్థం
నిశఃప్రాక్ప్రహరంసుధీః ॥ ౪౧ ॥ ఇత్థందివాకర్మకృత్వాశ్రితేఃషరనపా
శనైః । ఏకకాష్ఠమయీంశయ్యాంనాతిత్సృప్తోథసంవిశేత్ ॥ ౪౨ ॥ ఉద్దె
శతఃసమాఖ్యాతోహ్యేషనిత్యతమోవిధిః । ఇత్థంసమాచరన్విప్రోనావసీ
దతికర్హిచిత్ ॥ ౪౩ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందేపురాణే కాశీఖండే సదాచారో
నామ పంచత్రింశోధ్యాయః ॥ ౩౫ ॥ ... ... ❋

స్కందఉవాచ ॥ పునర్విశేషంవక్ష్యామిసదాచారస్యకుంభజ। యం
శ్రుత్వాపినరోధీమాన్నాజ్ఞానతిమిరంవిశేత్ ॥ ౧ ॥ బ్రాహ్మణాఃక్షత్రియా
వైశ్యాస్త్రయోవర్ణాద్విజాఃస్మృతాః । ప్రథమంమాతృతోజాతాద్వి
తీయంచోపనాయనాత్ ॥ ౨ ॥ ఏషాంక్రియానిషేకాదిశ్మశానాంతాచవై
దికీ । ఆదధీతసుధీర్గర్భమృతౌమూలంమఘాంత్యజేత్ ॥ ౩ ॥ స్పందనా
త్ప్రాక్పుంసవనంసీమంతోన్నయనంతతః । మాసిషష్ఠేష్టమేవాపిజా
తేథోజాతకర్మచ ॥ ౪ ॥ నామాహ్న్యేకాదశేగేహాచ్చతుర్థేమాసిని

షట్త్రిమః । మాసేన్నప్రాశనం షష్ఠే చూడాబ్దే వా యథాకులమ్ ॥ ౫ ॥
షమే నోపనిజే దేవం బైజం గర్భజమేవ చ । స్త్రీణామేతాః క్రియాః
పాణిగ్రాహస్తు మంత్రవాన్ ॥ ౬ ॥ సప్తమే థాష్టమే వాబ్దే సావిత్రీం బ్రా
ణోऽర్హతి । నృపస్త్వేకాదశే వైశ్యో ద్వాదశే వా యథాకులమ్ ॥ ౭ ॥
హ్మతేజోభివృద్ధ్యర్థం విప్రో బ్దే పంచమేऽర్హతి । షష్ఠే బలార్థీ నృపతి
జీం వైశ్యోऽష్టమే థియేత్ ॥ ౮ ॥ మహావ్యాహృతిపూర్వం చ వేదమధ్యా
యేద్గురుః । ఉపనీయ చ తం శిష్యం శౌచాచారే చ యోజయేత్ ॥ ౯ ॥
ర్వోక్తవిధినా శౌచం కుర్యాదాచమనం తథా । దంతాన్ జిహ్వాం విశోధ్య
కృత్వా మలవిశోధనం ॥ ౧౦ ॥ స్నాత్వాంబుదైవతైర్మంత్రైః ప్రాణా
యమ్య యత్నతః । ఉపస్థానం రవేః కృత్వా సంధ్యయోరుభయోరపి ॥ ౧౧
అగ్నికార్యం తతః కృత్వా బ్రాహ్మణానభివాదయేత్ । బ్రువన్నముకగోత్రో
హమభివాదయ ఇత్యపి ॥ ౧౨ ॥ అభివాదనశీలస్య వృద్ధసేవారతస్య చ ।
యుర్యశో బలం బుద్ధిర్వర్ధంతేऽహరహోऽధికం ॥ ౧౩ ॥ అధీతే గురుణాహ
తః ప్రాప్తం తస్మై నివేదయేత్ । కర్మణా మనసా వాచా హితం తస్యాచ
త్సదా ॥ ౧౪ ॥ అధ్యాప్య ధర్మతోऽనార్థాత్ సాధ్వాప్తజ్ఞానవిత్తదా
శక్తాః కృతజ్ఞాః శుచయో ద్రోహకాశ్చానసూయకాః ॥ ౧౫ ॥ ధారయే
ఖలాదండోపవీతాజినమేవ చ । అనింద్యేషు చరేద్భైక్ష్యం బ్రాహ్మణేష
త్మవృత్తయే ॥ ౧౬ ॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశామాదిమధ్యావసానతః ।
క్ష్యచర్యా క్రమేణ స్యాద్భవచ్ఛబ్దోపలక్షితా ॥ ౧౭ ॥ వాగ్యతో గుర్వను
తో భుంజీతాన్నమకుత్సయన్ । ఏకాన్నం న సమశ్నీయాచ్ఛ్రాద్ధేష్వ
త్తథాపది ॥ ౧౮ ॥ అనారోగ్యమనాయుష్యమస్వర్గ్యం చాతిభోజనం ।
పుణ్యం లోకవిద్విష్టం తస్మాత్తత్పరివర్జయేత్ ॥ ౧౯ ॥ నద్యాద్భుంజీ
కస్మిన్ దివా క్వాపి ద్విజోత్తమః । సాయం ప్రాతర్ద్విజోऽశ్నీయాదగ్నిహో
త్రవిధానవిత్ ॥ ౨౦ ॥ మధుమాంసం ప్రాణిహింసాం భాస్కరాలోకనా
నే । స్త్రియం పర్యుషితోచ్ఛిష్టం పరివాదం వివర్జయేత్ ॥ ౨౧ ॥

నాయనికఃకాలోబ్రహ్మక్షత్రవిశాంపరః । ఆషోడశాదాద్వావింశాదాచతు
ర్వింశదబ్దతః ॥ ౨౨ ॥ ఇతోఽప్యూర్ధ్వంనసంస్కార్యాఃపతితాధర్మవర్జి
తాః । వ్రాత్యస్తోమేనయజ్ఞేనతత్పాతిత్యంపరివ్రజేత్ ॥ ౨౩ ॥ సావిత్రీప
తితైఃసార్ధంసంబంధంనసమాచరేత్ । ఐణంచరౌరవంబాస్తంక్రమా
చ్చర్మద్విజన్మనామ్ ॥ ౨౪ ॥ వసీరన్నానుపూర్వ్యేణశాణక్షౌమావికా
నిచ । ద్విజస్యమేఖలామౌంజీమౌర్వీచభుజజన్మనః । భవేత్త్రివృత్సమా
శ్లక్ష్ణావిశస్తుశణతాంతవీ ॥ ౨౫ ॥ ముంజాభావేవిధాతవ్యాకుశాశ్మంత
కబల్బజైః । గ్రంథినైకేనసంయుక్తాత్రిభిఃపంచభిరేవవా ॥ ౨౬ ॥ ఉపవీ
తంక్రమేణస్యాత్కార్పాసంశాణమావికం । త్రివృదూర్ధ్వవృతంతచ్చ
భవేదాయుర్వివృద్ధయే ॥ ౨౭ ॥ బిల్వపాలాశయోర్దండోబ్రాహ్మణస్య
నృపస్యతు । న్యగ్రోధబాలదలయోఃపీలూదుంబరయోర్విశః ॥ ౨౮ ॥ ఆ
మౌలింవాఽలలాటంవాఽనాసమూర్ధ్వప్రమాణతః । బ్రహ్మక్షత్రవిశాం
దండస్త్వగాధ్యోనాగ్నిదూషితః ॥ ౨౯ ॥ ప్రదక్షిణంపరీత్యాగ్నిముపస్థా
యదివాకరం । దండాజినోపవీతాఢ్యశ్చరేద్భైక్ష్యంయథోదితమ్ ॥౩౦॥
మాతృమాతృష్వసృస్వసృపితృష్వసృపురఃసరాః । ప్రథమంభిక్షణీయాః
స్యురేతాయాచననోవదేత్ ॥ ౩౧ ॥ యావద్వేదమధీతేచచరన్వేదవ్ర
తానిచ । బ్రహ్మచారీభవేత్తావదూర్ధ్వంస్నాతోగృహీభవేత్ ॥ ౩౨ ॥
ప్రోక్తోసావుపకుర్వాణోద్వితీయస్త్వత్రనైష్ఠికః । తిష్ఠేత్తావద్గురుకులేయావ
త్తస్యైదాయుషఃక్షయః ॥ ౩౩ ॥ గృహాశ్రమంసమాశ్రిత్యయఃపునర్బ్ర
హ్మచర్యభాక్ । నాసౌయతిర్వనస్థోవాస్యాత్సర్వాశ్రమవర్జితః ॥ ౩౪ ॥
అనాశ్రమీనతిష్ఠేతదినమేకమపిద్విజః । ఆశ్రమంతువినాతిష్ఠన్ప్రాయశ్చి
త్తీయతేహిసః ॥ ౩౫ ॥ జపంహోమంవ్రతందానంస్వాధ్యాయంపితృత
ర్పణం । కుర్వాణోఽథాశ్రమభ్రష్టోనాసౌతత్ఫలమాప్నుయాత్ ॥ ౩౬ ॥
మేఖలాజినదండాశ్చలింగంస్యాద్బ్రహ్మచారిణః । గృహిణోవేదయజ్ఞాది
నఖలోమవనస్థితే ॥ ౩౭ ॥ త్రిదండాదియతేరుక్తముపలక్షణమత్రవై । ఏ

తల్లక్షణహీనస్తుపాపీయశ్చిత్తీదినేదినే ॥ ౩౮ ॥ జీర్ణంకమండలుందండము
పవీతాజినేఅపి । అప్స్వేవవతానినిక్షిప్యగృహ్ణీతాన్యచ్ఛమంత్రవత్ ॥౩౯॥
విదధ్యాత్షోడశేవర్షే కేశాంతంకర్మచక్రమాత్ । ద్వావింశేచచతు
ర్వింశేగార్హస్థ్యప్రతిపత్తయె ॥ ౪౦ ॥ తపోయజ్ఞవ్రతైభ్యశ్చసర్వస్మా
చ్ఛుభకర్మణః । ద్విజాతీనాంశ్రుతిహ్యేషా హేతుర్నిఃశ్రేయసశ్రియః ॥
౪౧ ॥ వేదారంభేవిసర్గేచవిదధ్యాత్ప్రణవంసదా । అఫలోఽనోంకృ
తోయస్మాత్ప్రోక్తోపినసిద్ధయె ॥ ౪౨ ॥ వెదస్యవదనంప్రోక్తంగాయత్రీత్రి
పదాపరా । తిసృభిఃప్రణవాద్యాభిర్మహావ్యాహృతిభిఃసహ ॥ ౪౩ ॥ వ
హసంసాధికఃకించిత్త్రికమేతజ్జపన్యమీ । మాసంబహిఃప్రతిదినంమహ
తూదపిముచ్యతె ॥ ౪౪ ॥ అత్యబ్దమితియోభ్యస్యేత్ప్రతిఘస్రమనన్యధీః
సవ్యోమమూర్తిఃశుద్ధాత్మాపరంబ్రహ్మాధిగచ్ఛతి ॥ ౪౫ ॥ త్రివర్ణమయ
మోంకారంభూర్భువఃస్వరితిత్రయం । పాదత్రయంచసావిత్ర్యాప్రత్ర
యోవేదాఅదూదుహన్ ॥ ౪౬ ॥ ఏతదక్షరమేనాంచజపేద్వ్యాహృతి
పూర్వికాం । సంధ్యయోర్వెదవిద్విప్రోవెదపుణ్యేనయుజ్యతె ॥ ౪౭ ॥ వి
ధిక్రితోదశగుణంజపస్యఫలమశ్నుతె । విధిక్రితోదశగుణోజపక్రతుర
దీరితః ॥ ౪౮ ॥ ఉపాంశుస్తచ్ఛతగుణఃసహస్రోమానసస్తతః ॥ ౪౯ ॥
అధీత్యవెదాన్వేదౌవావెదంవాశక్తితోద్విజః । సువర్ణపూర్ణధరణీదా
నస్యఫలమశ్నుతె ॥౫౦॥ శ్రుతిమేవసదాభ్యస్యేత్తపస్తప్తుంద్విజోత్తమః
శ్రుత్యభ్యాసోహివిప్రస్యపరమంతపఉచ్యతె ॥ ౫౧ ॥ హిత్వాశ్రుతెరధ్య
యనంయోన్యత్ప్రతితుమిచ్ఛతి । సదోగ్ధ్రీంధేనుముత్సృజ్యగామర్కోధీః
దుధుక్షతి ॥ ౫౨ ॥ ఉపనీయచవైశిష్యంవెదమధ్యాపయేద్ద్విజః । స
ల్పంసరహస్యంచతమాచార్యంవిదుర్బుధాః ॥ ౫౩ ॥ యోధ్యాపయేదే
కదేశంశ్రుతెరంగాన్యథాపివా । వృత్త్యర్థంసఉపాధ్యాయోవిద్వద్భి
రిగీయతె ॥ ౫౪ ॥ యథావిధినిషేకాదియఃకర్మకురుతేద్విజః । స
భావయెత్తథాన్నేనగురుఃసఇహకీర్త్యతె ॥ ౫౫ ॥ అగ్న్యాధేయం

కయజ్ఞానగ్నిష్టోమాదికాన్మఖాన్ । యఃకరోతివృతోయస్యసతస్యర్త్విగి
హోచ్యతే ॥ ౫౬ ॥ ఉపాధ్యాయాద్దశాచార్యఆచార్యాత్తుశతంపితా । స
హస్రంతుపితుర్మాతాగౌరవేణాతిరిచ్యతే ॥ ౫౭ ॥ విప్రాణాంజ్ఞానతోజ్యై
ష్ఠ్యంబాహుజానాంతువీర్యతః । వైశ్యానాంధాన్యధనతఃషజ్జాతానాంతు
జన్మతః ॥ ౫౮ ॥ యథాదారుమయోహస్తీయథాకృత్తిమయోమృగః ।
తథావిప్రోనధీయానస్త్రయోమీనామధారిణః ॥ ౫౯ ॥ స్వప్నేసిక్త్వాబ్ర
హ్మచారీద్విజఃశుక్రమకామతః । స్నాత్వార్కమర్చయిత్వాత్రిఃపునర్మామి
త్యృచంజపేత్ ॥ ౬౦ ॥ స్వధర్మనిరతానాంచవేదయజ్ఞక్రియావతాం । బ్ర
హ్మచారీచరేద్భైక్ష్యంవేశ్మసుప్రయతోఽన్వహమ్ ॥ ౬౧ ॥ అకృత్వాభైక్ష్య
చరణమసమిధ్యవహ్నితాశనం । అనాతురఃసప్తరాత్రమవకీర్ణివ్రతంచరేత్ ॥
౬౨ ॥ యత్రేష్టచేష్టోనభవేద్గురోర్నయనగోచరే । ననామపరిగృహ్ణీయా
త్పరోక్షేప్యవిశేషణం ॥ ౬౩ ॥ గురునిందాభవేద్యత్రపరివాదస్తుయత్రచ । శ్రు
తీపిధాయవాస్థేయంయాతవ్యంవాతతోన్యతః ॥ ౬౪ ॥ ఖరోగురోఃపరీవాదా
చ్ఛ్వాభవేద్గురునిందకః । మాత్సరీక్షుద్రకీటస్స్యాత్పరిభోక్తాభవేత్క్రిమిః ॥
౬౫ ॥ నాభివాద్యాగురోఃపత్నీస్పృష్ట్వాంఘ్రీయువతీసతీ । క్వాపివింశతివర్షేణ
జ్ఞాతృణాగుణదోషయోః ॥ ౬౬ ॥ స్వభావశ్చంచలఃస్త్రీణాందోషఃపుంసామ
తఃస్మృతః । ప్రమదాసుప్రమాద్యంతిక్వచిన్నైవవిపశ్చితః ॥ ౬౭ ॥ విద్వాంస
మప్యవిద్వాంసంయతస్తాధర్షయంత్యలం । స్వవశంవాపికుర్వంతిసూత్రబద్ధశ
కుంతవత్ ॥ ౬౮ ॥ నమాత్రానదుహిత్రావానస్వస్రేకాంతశీలతా । బలవంతీం
ద్రియాణ్యత్రమోహయంత్యపికోవిదాన్ ॥ ౬౯ ॥ ప్రయత్నేనఖనన్యద్వద్భూ
మేర్వార్యధిగచ్ఛతి । శుశ్రూషయాగురోస్తద్వద్విద్యాంశిష్యోధిగచ్ఛతి ॥ ౭౦ ॥
శయానమభ్యుదయతేబ్రహ్మన్శ్చేద్బ్రహ్మచారిణం । ప్రమాదాదథనిమ్లో
చేజ్జపన్నుపవసేద్దినమ్ ॥ ౭౧ ॥ సుతస్యసంభవేక్లేశంసహేతేపితరౌచయత్ । శ
క్యావర్షశతేనాపినోకర్తుంతస్యనిష్కృతిః ॥ ౭౨ ॥ అతస్తయోఃప్రియంకు
ర్యాద్గురోరపిచసర్వదా । త్రిషుతేషుతుష్టేషుతపఃసర్వంసమాప్యతే ॥ ౭౩ ॥

తేషాంత్రయాణాంశుశ్రూషాపరమంతప ఉచ్యతే। తానతిక్రమ్య యత్కు
ర్యాత్తన్నసిద్ధ్యేత్కదాచన॥౭౪। త్రీనేవామూననుమారాధ్య త్రీన్లోకా
న్సజయేత్సుధీః । దేవవద్దివిదీవ్యేత తేషాంతోషంవివర్ధయన్ ॥౭౫॥
భూలోకంజననీభక్త్యాభువర్లోకంతథాపితుః । గురోఃశుశ్రూషణాత్త
ద్వత్స్వర్లోకంచజయేత్కృతీ ॥ ౭౬ ॥ ఏతదేవనృణాంప్రోక్తంపురుషా
ర్థచతుష్టయం । యదేతేషాంహిసంతోష ఉపధర్మోన్య ఉచ్యతే ॥౭౭॥ అ
ధీత్య వేదాన్వేదౌవా వేదంవాపిక్రమాద్ద్విజః । అప్రస్ఖలద్బ్రహ్మచర్యోగృ
హాశ్రమమథాశ్రయేత్ ॥ ౭౮ ॥ అవిప్లుతబ్రహ్మచర్యో విశ్వేశానుగ్రహాద్భ
వేత్ । అనుగ్రహాచ్చ విశ్వేశః కాశీప్రాప్తికరః పరః ॥ ౭౯ ॥ కాశీప్రాప్త్యా
భవేత్ జ్ఞానంజ్ఞానాన్నిర్వాణమృచ్ఛతి। నిర్వాణార్థంప్రయత్నోహిసదా
చారస్యధీమతామ్ ॥ ౮౦ ॥ సదాచారోగృహేయద్వన్నతథాన్యాశ్ర
మాంతరే । విద్యాజాతంపరిత్యాజ్యం తేగృహస్థాశ్రమమాశ్రయేత్ ॥ ౮౧
గృహాశ్రమాత్పరంనాస్తియదిపత్నీవశంవదా । ఆనుకూల్యంహిదంపత్యో
స్త్రివర్గోదయహేతవే ॥ ౮౨॥ అనుకూల్యంకలత్రంచేత్త్రిదివేనా
కింతతః । ప్రాతికూల్యంకలత్రంచేన్నరకేణాపికింతతః ॥ ౮౩ ॥ గృహాశ్ర
మః సుఖార్థాయ భార్యామూలంచతత్సుఖం । సాచభార్యావినీతాయాత్రి
వర్గోవినయోధ్రువమ్ ॥ ౮౪ ॥ జలౌకయోపమీయంతేప్రమదామంద
బుద్ధిభిః । మృగీదృశాంజలౌకానాంవిచారాన్మహదంతరమ్ ॥౮౫॥ జలౌ
కా కేవలంరక్తమాదదానాతపస్వినీ। ప్రమదాసర్వదాదత్తేధనంచిత్తంబలం
సుఖమ్ ॥ ౮౬ ॥ దక్షాప్రజావతీసాధ్వీప్రియవాక్చవశంవదా । గుణై
రమీభిః సంయుక్తా సాశ్రీః స్త్రీరూపధారిణీ ॥ ౮౭ ॥ గురోరనుజ్ఞయాస్నాత్వా
వ్రతం వేదంసమాప్యచ । ఉద్వహేతతతో భార్యాంసవర్ణాంసాధులక్షణాం
౮౮ ॥ జనేతురసగోత్రాయామాతుర్యాప్యసపిండకా । దారకర్మణియో
గ్యాసాద్విజానాంధర్మవృద్ధయే ॥ ౮౯ ॥ స్త్రీసంబంధేప్యపస్మారిక్షయిశ్వి
త్రికులంత్యజేత్ । అభిశస్తిసమ్నాయుక్తంతథాకన్యాప్రసుత్యజేత్ ॥ ౯౦

రోగహీనాం భ్రాతృమతీం స్వస్మాత్కించిల్లఘీయసీం । ఉద్వహేత ద్విజో భార్యాం సౌమ్యాం న్యాయ్యాం మృదుభాషిణీమ్ ॥ ౯౧ ॥ న పర్వతర్క్షవృక్షాహ్వాం న నదీసర్పనామికాం । న పక్ష్యహిప్రేష్యనామ్నీం సౌమ్యాఖ్యాముద్వహేత్సుధీః ॥ ౯౨ ॥ న చాతిరిక్తహీనాంగీం నాతిదీర్ఘాం న వా కృశాం । నాలోమికాం నాతిలోమాం నాస్నిగ్ధాం స్థూలమాలిజామ్ ॥ ౯౩ ॥ మోహాత్సముపయచ్ఛేత కులహీనాం న కన్యకాం । హీనోపయమనాద్యాతి సంతానవిహీనతామ్ ॥ ౯౪ ॥ లక్షణాని పరీక్ష్యాదౌ తతః కన్యాం సముద్వహేత్ । సులక్షణా సదాచారా పత్యురాయుర్వివర్ధయేత్ ॥ ౯౫ ॥ బ్రహ్మచారిసమాచార ఇతి తే సముదీరితః । ఘటోద్భవ ప్రసంగేన స్త్రీలక్షణమథ బ్రువే ॥ ౯౬ ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే షట్త్రింశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౩౬ ॥ *

స్కంద ఉవాచ ॥ సదా గృహీ సుఖం భుంక్తే స్త్రీ లక్షణవతీ యది । అతః సుఖసమృద్ధ్యర్థమాదౌ లక్షణమీక్షయేత్ ॥ ౧ ॥ వపురావర్తగంధాంశ్ఛాయా సత్త్వం స్వరో గతిః । వర్ణశ్చేత్యష్టధా ప్రోక్తా బుధైర్లక్షణభూమికా ॥ ౨ ॥ ఆపాదతలమారభ్య యావన్మౌలిరుహం క్రమాత్ । శుభాశుభాని వక్ష్యామి లక్షణాని మునే శృణు ॥ ౩ ॥ ఆదౌ పాదతలం రేఖాస్తతోఽంగుష్ఠాంగులీనఖాః । పృష్ఠం గుల్ఫద్వయం పార్ష్ణీ జంఘే రోమాణి జానునీ ॥ ౪ ॥ ఊరూ కటీ నితంబః స్ఫిగ్భగో జఘనబస్తికే । నాభిః కుక్షిద్వయం పార్శ్వోదరమధ్యవలిత్రయమ్ ॥ ౫ ॥ రోమాలీ హృదయం వక్షో వక్షోజద్వయచూచుకం । జత్రుస్కంధాంసకక్షాదోర్మణిబంధకరద్వయమ్ ॥ ౬ ॥ పాణిపృష్ఠం పాణితలం రేఖాంగుష్ఠాంగులీనఖాః । పృష్ఠిః కృకాటికా కంఠశ్చిబుకం చ హనూద్వయమ్ ॥ ౭ ॥ కపోలౌ వక్త్రమధరోత్తరోష్ఠౌ ద్విజజిహ్వికాః । ఘంటికా తాలు హసితం నాసికా క్షుతచక్షుషీ ॥ ౮ ॥ పక్ష్మభ్రూకర్ణభాలాని మౌలిసీమంతమాలిజాః । షష్ఠిః షడుత్తరా హ్యేషా హ్యంగలక్షణసంగ్రహః ॥ ౯ ॥ స్త్రీణాం పాదతలం స్నిగ్ధం మాంసలం మృదులం సమం । అస్వేదముష్ణ

మరుణంబహుభోగోచితంస్మృతమ్ ॥౧౦॥ యేషుంవివర్ణంపరుషంఖం
డితంప్రతిబింబకం । సూర్పాకారంవిశుష్కంచదుఃఖదౌర్భాగ్యసూచకం
౧౧॥ చక్రస్వస్తికశంఖాబ్జధ్వజమీనాతపత్రవత్ । యస్యాఃపాదతలేరేఖా
సాభవేత్క్షితిపాంగనా ॥ ౧౨॥ భవేదఖండభోగాయోర్ధ్వాభిమధ్యాంగులి
సంగతా । రేఖాఖుసర్పకాకాభాదుఃఖదారిద్ర్యసూచికా ॥ ౧౩॥ ఉ
న్నతోమాంసలోంగుష్ఠోవర్తులోతులభోగదః । వక్రోహ్రస్వశ్చచిపిటః
సుఖసౌభాగ్యభంజకః ॥ ౧౪॥ విధవావిపులేనస్యాద్దీర్ఘేణాంగుష్ఠేనదు
ర్భగా । మృదవోంగులయఃశస్తాఘనావృత్తాఃసమున్నతాః ॥ ౧౫॥ దీ
ర్ఘాంగులీభిఃకులటాకృశాభీరతినిర్ధనా । హ్రస్వాయుష్యాచహ్రస్వాభిర్భు
గ్నాభిర్భుగ్నవర్తినీ ॥ ౧౬॥ చిపిటాభిర్భవేద్దాసీవిరలాభిర్దరిద్రిణీ ।
పరస్పరంసమారూఢాఃపాదాంగుల్యోభవంతిహి ॥౧౭॥ హత్వాబహూ
నపిపతీన్పరప్రేష్యాతదాభవేత్ । యస్యాఃపథిసమాయాంత్యారజోభూ
మేఃసముచ్ఛలేత్ ॥ ౧౮॥ సాపాంసులాప్రజాయేతకులత్రయవినాశినీ
యస్యాఃకనిష్ఠికాభూమింనగచ్ఛంత్యాఃపరిస్పృశేత్ ॥ ౧౯॥ సానిహత్యప
తింయోషాద్వితీయంకురుతేపతిం । అనామికాచమధ్యాచయస్యాభూమిం
నసంస్పృశేత్ ॥ ౨౦॥ పతిద్వయంనిహంత్యాద్యాద్వితీయాచపతిత్ర
యం । పతిహీనత్వకారిణ్యౌహీనేతుద్వేఇమేయది ॥ ౨౧॥ ప్రదేశినీభ
వేద్యస్యాఅంగుష్ఠావ్యతిరేకిణీ । కన్యైవకులటాసాస్యాదేషఏవవినిశ్చయః ॥
౨౨॥ స్నిగ్ధాఃసమున్నతాస్తామ్రావృత్తాఃపాదనఖాఃశుభాః ॥ ౨౩॥ రా
జత్వసూచకంస్త్రీణాంపాదపృష్ఠంసమున్నతం । అస్వేదమశిరాఢ్యంచమ
సృణంమృదుమాంసలమ్ ॥౨౪॥ దరిద్రామధ్యనమ్రేణశిరాలేనసదాధ్వ
గా । రోమాఢ్యేనభవేద్దాసీనిర్మాంసేనచదుర్భగా ॥ ౨౫॥ గూఢగు
ల్ఫౌశివాయోక్తావశిరాలౌసువర్తులౌ । స్థపుటౌశిథిలౌదృశ్యౌయస్యాః
దౌర్భాగ్యసూచకా ॥ ౨౬॥ సమపార్ష్ణిఃశుభానారీపృథుపార్ష్ణిశ్చదు
ర్భగా । కులటోన్నతపార్ష్ణిఃస్యాద్దీర్ఘపార్ష్ణిశ్చదుఃఖభాక్ ॥౨౭॥

మహీనేనమేస్నిగ్ధేయజ్జంఘేక్రమవర్తులే । సారాజపత్నీభవతివిశిరేసు
మనోహరే ॥ ౨౮ ॥ ఏకరోమారాజపత్నీద్విరోమాచసుఖావహా । త్రి
రోమారోమకూపేషుభవేద్వైధవ్యదుఃఖభాక్ ॥ ౨౯ ॥ వృత్తంపిశితసం
లగ్నంజానుయుగ్మంప్రశస్యతే । నిర్మాంసంస్వైరచారిణ్యాదరిద్రాయాశ్చ
విశ్లథమ్ ॥ ౩౦ ॥ విశిరైఃకరభాకారైరూరుభిర్మసృణైర్ఘనైః । సు
వృత్తైరోమరహితైర్భవేయుర్భూపవల్లభాః ॥ ౩౧ ॥ వైధవ్యంరోమశై
రుక్తందౌర్భాగ్యంచిపిటైరపి । మధ్యచ్ఛిద్రైర్మహాదుఃఖందారిద్ర్యం
కఠినత్వచైః ॥ ౩౨ ॥ చతుర్భిరంగులైఃశస్తాకటిర్వింశతిసంయుతైః । సము
న్నతనితంబాఢ్యాచతురస్రామృగీదృశామ్ ॥ ౩౩ ॥ వినతాచిపిటాదీర్ఘాని
ర్మాంసాసంకటాకటిః । హ్రస్వారోమయుతానార్యాదుఃఖవైధవ్యసూచి
కా ॥ ౩౪ ॥ నితంబబింబోనారీణామున్నతోమాంసలఃపృథుః । మహాభో
గాయసంప్రోక్తస్తదన్యోశర్మణేమతః ॥ ౩౫ ॥ కపిత్థఫలవద్వృత్తౌమృదు
లౌమాంసలౌఘనౌ । స్ఫిచావలివినిర్ముక్తౌరతిసౌఖ్యవివర్ధనౌ ॥ ౩౬ ॥ శు
భఃకమఠపృష్ఠాభోగజస్కంధోపమోభగః । వామోన్నతస్తుకన్యాజఃపుత్ర
జోదక్షిణోన్నతః ॥ ౩౭ ॥ ఆఖురోమాగూఢమణిఃసుశ్లిష్టఃసంహతఃపృథుః ।
తుంగఃకమలపర్ణాభఃశుభోశ్వత్థదలాకృతిః ॥ ౩౮ ॥ కురంగఖురరూపోయ
శ్చుల్లికోదరసన్నిభః । రోమశోవివృతాస్యశ్చదృశ్యనాసోతిదు
ర్భగః ॥ ౩౯ ॥ శంఖావర్తోభగోయస్యాఃసాగర్భమిహనేచ్ఛతి । చిపి
టఃఖర్పరాకారఃకింకరీపదదోభగః ॥ ౪౦ ॥ వంశవేతసపత్రాభోగజరో
మోచ్చనాసికః । వికటఃకుటిలాకారోలంబగల్లస్తథాశుభః ॥ ౪౧ ॥ భగ
స్యభాలంజఘనంవిస్తీర్ణంతుంగమాంసలం । మృదులంమృదులోమాఢ్యం
దక్షిణావర్తమీడితమ్ ॥ ౪౨ ॥ వామావర్తంచనిర్మాంసంభుగ్నంవైధ
వ్యసూచకం । సంకటస్థపుటంరూక్షంజఘనందుఃఖదంసదా ॥ ౪౩ ॥ బ
స్తిఃప్రశస్తావిపులామృద్వీస్తోకసమున్నతా । రోమశాచసిరాలాచరేఖాంకా
నైవశోభనా ॥ ౪౪ ॥ గంభీరాదక్షిణావర్తానాభిస్స్యాత్సుఖసంపదే । వామా

వర్తాసముత్తానావ్యక్తగ్రంథిర్నశోభనా ॥ ౪౫ ॥ సూతేసుతాన్బహూ
న్నారీపృథుకుక్షిఃసుఖాస్పదం । క్షితీశంజనయేత్పుత్రంమండూకాభేనకుక్షి
ణా ॥ ౪౬ ॥ ఉన్నతేనవలీభాజాసావర్తేనాపికుక్షిణా । వంధ్యాప్రవ్ర
జితాదాసీక్రమాద్యోషాభవేదిహ ॥ ౪౭ ॥ సమైఃసమాంసైర్మృదుభిర్మ్యో
షిల్మగ్నాస్థిభిఃశుభైః । పార్శ్వైఃసౌభాగ్యసుఖయోర్నిధానంస్యాదసం
శయమ్ ॥ ౪౮ ॥ యస్యాదృశ్యశిరేపార్శ్వేఉన్నతేరోమసంయుతే । నిర
పత్యాచదుఃశీలాసాభవేద్దుఃఖశేవధిః ॥ ౪౯ ॥ ఉదరేణాతితుచ్ఛేనవిశిర
ణమృధుత్వచా । యోషిద్భవతిభోగాఢ్యానిత్యంమిష్టాన్నసేవినీ ॥ ౫౦ ॥
కుంభాకారందరిద్రాయాజఠరంచమృదంగవత్ । కూశ్మాండాభంయవా
భంచదుష్పూరంజాయతేస్త్రియాః ॥ ౫౧ ॥ సువిశాలోదరీనారీనిరప
త్యాచదుర్భగా । ప్రలంబజఠరాహంతిశ్వశురంచాపిదేవరమ్ ॥ ౫౨ ॥
మధ్యక్షామాచసుభగాభోగాఢ్యాసవలిత్రయా । ఋజ్వీతన్వీచరోమాలి
యస్యాఃసాశర్మనర్మభూః ॥ ౫౩ ॥ కపిలాకుటిలాస్థూలావిచ్ఛిన్నారో
మరాజికా । చౌరవైధవ్యదౌర్భాగ్యంవిదధ్యాదిహయోషితామ్ ॥ ౫౪ ॥
నిర్లోమహృదయంయస్యాఃసమంనిమ్నత్వవర్జితం । ఐశ్వర్యంచాప్యవై
ధవ్యంప్రియప్రేమచసాలభేత్ ॥ ౫౫ ॥ విస్తీర్ణహృదయాయోషాపుం
శ్చలీనిర్దయాతథా । ఉద్భిన్నరోమహృదయాపతింహంతివినిశ్చితమ్ ॥
అష్టాదశాంగులతతమురఃపీవరమున్నతం । సుఖాయదుఃఖాయభవేదో
మశంవిషమంపృథు ॥ ౫౭ ॥ ఘనావృత్తౌదృఢౌపీనౌసమౌశస్తౌపయో
ధరౌ । స్థూలాగ్రౌవిరలౌశుష్కౌవామోరూణాంనశర్మదౌ ॥ ౫౮ ॥ దక్షి
ణోన్నతవక్షోజాపుత్రిణీత్వగ్రణీర్మతా । వామోన్నతకుచాసూతేక
న్యాంసౌభాగ్యసుందరీమ్ ॥ ౫౯ ॥ అరఘట్టఘటీతుల్యౌకుచౌదౌఃశీల్యసూ
చకౌ । పీవరాస్యాంసాంతరాలౌపృథూపాంతౌనశోభనౌ ॥ ౬౦ ॥ మూ
లేస్థూలౌక్రమకృశౌపగ్రేతీక్ష్ణౌపయోధరౌ । సుఖదౌపూర్వకాలే
తుపశ్చాదత్యంతదుఃఖదౌ ॥ ౬౧ ॥ సుదృఢంచూచుకయుగంశస్తం

మంసునర్తులం । అంతర్మగ్నంచదీర్ఘంచకృశం క్లేశాయజాయతే ॥౬౨॥
పీవరాభ్యాంచజత్రుభ్యాంధనధాన్యనిధిర్వధూః । శ్లథాస్థిభ్యాంచనిమ్నా
భ్యాంవిషమాభ్యాందరిద్రిణీ ॥ ౬౩ ॥ అబద్ధావనతౌస్కంధావదీర్ఘావ
కృశౌశుభౌ । వక్రౌస్థూలౌచరోమాఢ్యౌప్రేష్యవైధవ్యసూచకౌ ॥౬౪॥
నిగూఢసంధీస్రస్తాగ్రౌశుభావంసౌసుసంహతౌ । వైధవ్యదాసముచ్చాగ్రౌ
నిర్మాంసావతిదుఃఖదా ॥౬౫॥ కక్షేసుసూక్ష్మరోమేతుతుంగేస్నిగ్ధేచమాం
సలే । శస్తేనశస్తేగంభీరేశిరాలేస్వేదమేదురే ॥ ౬౬ ॥ స్యాతాందోషా
సునిదోషౌగూఢాస్థిగ్రంథికోమలా । విశిరౌచవిరోమాణౌసరళౌహరి
ణీదృశామ్ ॥౬౭॥ వైధవ్యంస్థూలరోమాణౌహ్రస్వౌదౌర్భాగ్యసూచకౌ
పరిక్లేశాయనారీణాంపరిదృశ్యశిరౌభుజౌ ॥ ౬౮ ॥ అంభోజముకులాకార
మంగుష్ఠాంగులిసంముఖం । హస్తద్వయంమృగాక్షీణాంబహుభోగాయ
జాయతే ॥ ౬౯ ॥ మృదుమధ్యోన్నతంరక్తంతలంపాణ్యోరరంధ్రకం ।
ప్రశస్తంశస్తరేఖాఢ్యమల్పరేఖంశుభశ్రియమ్ ॥ ౭౦ ॥ విధవాబహురే
ఖేణవిరేఖేణదరిద్రిణీ । భిక్షుకీసుశిరాఢ్యేననారీకరతలేనవై ॥ ౭౧ ॥ విరో
మవిశిరంశస్తంపాణిపృష్ఠంసమున్నతం । వైధవ్యహేతురోమాఢ్యంనిర్మాం
సంస్నాయుమత్త్యజేత్ ॥ ౭౨ ॥ రక్తావ్యక్తాగభీరాచస్నిగ్ధాపూర్ణాచవ
ర్తులా । కరరేఖాంగనాయాస్స్యాచ్ఛుభాభాగ్యానుసారతః ॥ ౭౩ ॥ మ
త్స్యేనసుభగానారీస్వస్తికేనవసుప్రదా । పద్మేనభూపతేఃపత్నీజనయేద్భూ
పతింసుతమ్ ॥ ౭౪ ॥ చక్రవర్తిస్త్రియాఃపాణౌనంద్యావర్తఃప్రదక్షిణః ।
శంఖాతపత్రకమఠానృపమాతృత్వసూచకాః ॥ ౭౫ ॥ తులామానాకృతి
రేఖావణిక్పత్నీత్వహేతుకే । గజవాజివృషాకారాకరేవామేమృగీదృ
శామ్ ॥౭౬॥ రేఖాప్రాసాదవజ్రాభాబ్రూయుస్తీర్థకరంసుతం । కృషీవ
లస్యపత్నీస్యాచ్ఛకటేనయుగేనవా ॥౭౭॥ చామరాంకుశకోదండై రాజ
పత్నీభవేద్ధ్రువం । అంగుష్ఠమూలాన్నిర్గత్య రేఖాయాతికనిష్ఠికామ్॥
౭౮ ॥ యదిసాపతిహంత్రీస్యాద్దూరతస్తాంత్యజేత్సుధీః । త్రిశూలాసిగ

దాశ క్తిదుందుభ్యాకృతిరేఖయా । నితంబినీకీర్తిమతీ త్యాగేనపృథ్వీ
లె ॥ ౭౯ ॥ కంకజంబూకమండూకవృకవృశ్చికభోగినః । రాసభోష్ట్రబి
డాలాఃస్యుఃకరస్థాదుఃఖదాఃస్త్రియాః ॥ ౮౦ ॥ శుభదఃసరలోంగుష్ఠః
త్తోవృత్తనఖోమృదుః ॥ ౮౧ ॥ అంగుల్యశ్చసుపర్వాణోదీర్ఘావృత్తా
క్రమాత్కృశాః । చిపిటాఃస్థపుటారూక్షాఃపృష్ఠరోమయుజోఽశుభాః
౮౨ ॥ అతిహ్రస్వాఃకృశావక్రావిరలారోగహేతుకాః । దుఃఖాయాంగు
యఃస్త్రీణాంబహుపర్వసమన్వితాః ॥ ౮౩ ॥ అరుణాఃసశిఖాస్తుంగాఃజ
జాఃసుదృశాంశుభాః । నిమ్నావివర్ణాశుక్త్యాభాఃపీతాదారిద్ర్యదాయ
కాః ॥ ౮౪ ॥ నఖేషుబిందవఃశ్వేతాఃప్రాయఃస్యుఃస్వైరిణీస్త్రియాః । పు
రుషాఅపిజాయంతేదుఃఖినఃపుష్పితైర్నఖైః ॥ ౮౫ ॥ అంతర్నిమగ్నవం
శాస్థిఃపృష్ఠిఃస్యాన్మాంసలాశుభా । పృష్ఠేనరోమయుక్తేనవైధవ్యంలభతే
ధ్రువమ్ ॥ ౮౬ ॥ భుగ్నేనవినతేనాపిసశిరేణాపిదుఃఖితా । ఋజ్వీకృకా
టికాశ్రేష్ఠాసమాంసాచసమున్నతా ॥ ౮౭ ॥ శుష్కాశిరాలారోమాఢ్యా
విశాలాకుటిలాశుభా । మాంసలోవర్తులఃకంఠఃప్రశస్తశ్చతురంగులః
౮౮ ॥ శస్తాగ్రీవాత్రిరేఖాంకాత్వవ్యక్తాస్థిఃసుసంహతా । నిర్మాంసాచిపిటా
దీర్ఘాస్థపుటానశుభప్రదా ॥ ౮౯ ॥ స్థూలగ్రీవాచవిధవావక్రగ్రీవా
కింకరీ । వంధ్యాపిచిపిటగ్రీవాహ్రస్వగ్రీవాచనిఃసుతా ॥ ౯౦ ॥ చిబుకం
ద్వ్యంగులంశస్తంవృత్తంపీనంసుకోమలం । స్థూలంద్విధావిభక్తమా
యతంరోమశంత్యజేత్ ॥ ౯౧ ॥ హనుశ్చిబుకసంలగ్నానిర్లోమామాంస
నాశుభా । వక్రాస్థూలాకృశాహ్రస్వారోమశానశుభప్రదా ॥ ౯౨ ॥ శస్తౌ
కపోలౌవామాక్ష్యాఃపీనౌవృత్తౌసమున్నతౌ । రోమశౌపరుషౌనిమ్నౌ
ర్మాంసౌపరివర్జయేత్ ॥ ౯౩ ॥ సమంసమాంసంసుస్నిగ్ధంస్వామోదంవ
ర్తులంముఖం । జనేతృవదనచ్ఛాయంధన్యానామిహజాయతే ॥ ౯౪
పాటలోవర్తులఃస్నిగ్ధోలేఖాభూషితమధ్యభూః । సీమంతినీనామధరో
రాజానిప్రియోభవేత్ ॥ ౯౫ ॥ కృశఃప్రలంబఃస్ఫుటితోరూక్షోదౌ

గ్యసూచకః । శ్యావఃస్థూలో౽ధరోష్ఠఃస్యాద్వైధవ్యకలహప్రదః ॥ ౯౬ ॥
మసృణోమత్తకాశిన్యాశ్చోత్తరోష్ఠఃసుభోగదః । కించిన్మధ్యోన్నతో౽
రోమావిపరీతోవిరుద్ధకృత్ ॥ ౯౭ ॥ గోక్షీరసన్నిభాఃస్నిగ్ధాద్వాత్రింశద్ద
శనాఃశుభాః । అధస్తాదుపరిష్టాచ్చసమాఃస్తోకసమున్నతాః ॥ ౯౮ ॥ పీ
తాఃశ్యావాశ్చదశనాఃస్థూలాదీర్ఘాద్విపఙ్క్తయః । శుక్త్యాకారాశ్చవిరలా
దుఃఖదౌర్భాగ్యకారణమ్ ॥ ౯౯ ॥ అధస్తాదధికైర్దన్తైర్మాతరంభక్ష
యేత్స్ఫుటం । పతిహీనాచవికటైఃకులటావిరలైర్భవేత్ ॥ ౧౦౦ ॥ జి
హ్వేష్టమిష్టభోక్త్రీస్యాచ్ఛోణామృద్వీతథాసితా । దుఃఖాయమధ్యసంకీ
ర్ణాపురోభాగసవిస్తరా ॥ ౧ ॥ సితయాతోయమరణంశ్యామయాకలహ
ప్రియా । దరిద్రిణీమాంసలయాలంబయా౽భక్ష్యభక్షిణీ ॥ ౨ ॥ విశాల
యారసనయాప్రమదాతిప్రమాదభాక్ । స్నిగ్ధంకోకనదాభాసంప్రశస్తం
తాలుకోమలమ్ ॥ ౩ ॥ సితేతాలునివైధవ్యంపీతేప్రవ్రజితాభవేత్ । కృ
ష్ణేపత్యవియోగార్తారూక్షేభూరికుటుంబినీ ॥ ౪ ॥ కంఠేస్థూలాసువృ
త్తాచక్రమతీక్ష్ణాసులోహితా । అప్రలంబాశుభాఘంటీస్థూలాకృష్ణాచ
దుఃఖదా ॥ ౫ ॥ అలక్షితద్విజంకించిత్కించిత్ఫుల్లకపోలకం । స్మితంప్రశ
స్తంసుదృశామనిమీలితలోచనమ్ ॥ ౬ ॥ సమవృత్తపుటానాసాలఘుచ్ఛి
ద్రాశుభావహా । స్థూలాగ్రామధ్యనమ్రాచనప్రశస్తాసమున్నతా ॥ ౭ ॥
ఆకుంచితారుణాగ్రాచవైధవ్యక్లేశదాయినీ । పరప్రేష్యాచచిపిటాహ్ర
స్వాదీర్ఘాకలిప్రియా ॥ ౮ ॥ దీర్ఘాయుఃకృత్క్షుతందీర్ఘంయుగపద్ద్విత్రి
పిండితం । లలనాలోచనేశస్తేరక్తాంతేకృష్ణతారకే ॥ ౯ ॥ గోక్షీరవర్ణ
విశదేసుస్నిగ్ధేకృష్ణపక్ష్మణీ । ఉన్నతాక్షీనదీర్ఘాయుర్వృత్తాక్షీకులటాభ
వేత్ ॥ ౧౦ ॥ మేషాక్షీమహిషాక్షీచకేకరాక్షీనశోభనా । కామగృహీ
లానితరాంగోపింగాక్షీసుదుర్వృత్తా ॥ ౧౧ ॥ పారావతాక్షీదుఃశీలార
క్తాక్షీభర్తృఘాతినీ । కోటరానయనాదుష్టాగజనేత్రానశోభనా ॥ ౧౨ ॥
పుంశ్చలీవామకాణాక్షీవంధ్యాదక్షిణకాణికా । మధుపింగాక్షీరమణీధన

ధాన్యసమృద్ధిభాక్ ॥ ౧౩ ॥ పక్ష్మభిస్సుఘనైస్స్నిగ్ధైః కృష్ణైస్సూక్ష్మైః
సుభాగ్యభాక్ । కపిలైర్విరలైస్స్థూలైర్నింద్యా భవతి భామినీ ॥ ౧౪ ॥
భ్రువౌ సువర్తులే తన్వ్యౌ స్నిగ్ధే కృష్ణే అసంహతే । ప్రశస్తే మృదురో
మాణౌ సుభ్రువః కార్ముకాకృతీ ॥ ౧౫ ॥ ఖరరోమా చ పృథులా వికీర్ణా సర
లా స్త్రియాః । న భ్రూః ప్రశస్తా మిలితా దీర్ఘరోమా చ పింగలా ॥ ౧౬ ॥
లంబౌ కర్ణౌ శుభావర్తౌ సుఖదౌ చ శుభప్రదౌ । శష్కులీరహితౌ నిం
ద్యౌ శిరాలౌ కుటిలౌ కృశౌ ॥ ౧౭ ॥ ఫాలః శిరావిరహితోఽసిలోమార్ధేం
దుసన్నిభః । అనిమ్నస్త్ర్యంగులో నార్యాః సౌభాగ్యారోగ్యకారణం
౧౮ ॥ వ్యక్తస్వస్తికరేఖం చ లలాటం రాజ్యసంపదే । ప్రలంబమస్తకం
యస్యా దేవరం హంతి సాధ్రువమ్ ॥ ౧౯ ॥ రోమశేన శిరాలేన ప్రాంశునా
రోగిణీ మతా ॥ ౧౨౦ ॥ సీమంతః సరలః శస్తో మౌలిః శస్తః సమున్నతః । గ
జకుంభనిభో వృత్తః సౌభాగ్యైశ్వర్యసూచకః ॥ ౨౧ ॥ స్థూలమూర్ధా చ
విధవా దీర్ఘశీర్షా చ బంధకీ । విశాలేనాపి శిరసా భవేద్దౌర్భాగ్యభాజ
నమ్ ॥ ౨౨ ॥ కేశా అలికులచ్ఛాయాః సూక్ష్మాః స్నిగ్ధాః సుకోమలాః । కిం
చిదాకుంచితాగ్రాశ్చ కుటిలాశ్చాతిశోభనాః ॥ ౨౩ ॥ పరుషాః స్ఫుటితా
గ్రాశ్చ విరలాశ్చ శిరోరుహాః । పింగలా లఘవో రూక్షా దుఃఖదారిద్ర్యబం
ధదాః ॥ ౨౪ ॥ భ్రువోరంతర్లలాటే వా మశకో రాజ్యసూచకః । వామే
కపోలే మశకః శోణో మిష్టాన్నదః స్త్రియాః ॥ ౨౫ ॥ తిలకం లాంఛనం వా
పి హృది సౌభాగ్యకారణం । యస్యా దక్షిణవక్షోజే శోణే తిలకలాంఛనే ॥ ౨౬ ॥
కన్యాచతుష్టయం సూతే సూతే సా చ సుతత్రయం । తిలకం లాంఛనం శోణం
యస్యా వామే కుచే భవేత్ ॥ ౨౭ ॥ ఏకం పుత్రం ప్రసూయాథ తతః సా విధ
వా భవేత్ । గుహ్యస్య దక్షిణే భాగే తిలకం యది యోషితః ॥ ౨౮ ॥ తదా
క్షితిపతేః పత్నీ సూతే వా క్షితిపం సుతం । నాసాగ్రే మశకః శోణో మహిష్యా
ఏవ జాయతే ॥ ౨౯ ॥ కృష్ణః స ఏవ భర్తృఘ్న్యాః పుంశ్చల్యాశ్చ ప్రకీర్తి
తః । నాభేరధస్తాత్తిలకం మశకో లాంఛనం శుభమ్ ॥ ౧౩౦ ॥ మశకస్తిల

కంచిహ్నాంగుల్ఫదేశే దరిద్రీకృత్ । కరే కర్ణే కపోలే వా కంఠే వా మే భవే
ద్యది ॥ ౩౧ ॥ ఏషాం స్త్రీయాణామేకం తు ప్రాగ్గర్భే పుత్రదం భవేత్ । భా
లగే న త్రిశూలేన నిర్మితే న స్వయంభువా ॥ ౩౨ ॥ నితంబినీసహస్రాణాం
స్వామిత్వం యోషిదాప్నుయాత్ । సుప్తా పరస్పరం యాతు దంతా కికిటి
కిటాయతే ॥ ౩౩ ॥ సులక్ష్మాపి న సా శస్తా యా కించిత్ప్రలపేత్తథా । ప్రాణ
ప్రదక్షిణావర్తో మధ్యే వామో న శోభనః ॥ ౩౪ ॥ నాభౌ శ్రితా పుర
సి వా దక్షిణావర్త ఈడితః । సుఖాయ దక్షిణావర్తః పృష్ఠవంశస్య దక్షిణే ॥
౩౫ ॥ అంతః పృష్ఠం నాభిసమో బహ్వాయుః పుత్రవర్ధనః । రాజపత్న్యాః
ప్రసూశ్చైతభగమాలా ప్రదక్షిణః ॥ ౩౬ ॥ స చేచ్ఛకటభంగః స్యాద్బహ్వ
పత్యసుఖప్రదః । కటిగో గుహ్యావేధేన పత్యపత్యనిపాతనః ॥ ౩౭ ॥ స్యాత్తా
ముదరవేధేన పృష్ఠావర్తో న శోభనః । ఏకేన హంతి భర్తారం భవేదన్యే
న పుంశ్చలీ ॥ ౩౮ ॥ కంఠగో దక్షిణావర్తో దుఃఖవైధవ్యహేతుకః । సీ
మంతే ఫలలాటే వా త్యాజ్యో దూరాత్ప్రయత్నతః ॥ ౩౯ ॥ సా పతిం హం
తి వర్షేణ యస్యా మధ్యే కృకాటికం । ప్రదక్షిణో వా వామో వా రోమ్ణా
మావర్తకః స్త్రియాః ॥ ౪౦ ॥ ఏకో వా మూర్ధని ద్వౌ వా వామే వా
మగతో యది । ఆదశాహం పతిఘ్నౌ తౌ త్యాజ్యౌ దూరాత్సుబుద్ధినా ॥ ౪౧ ॥
కట్యావర్తా చ కులటా నాభ్యావర్తా పతివ్రతా । పృష్ఠావర్తా చ భ
ర్తృఘ్నీ కులటా వాథ జాయతే ॥ ౪౨ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ సులక్షణా
పి దుఃశీలా కులక్షణశిరోమణిః । అలక్షణాపి సా సాధ్వీ సర్వలక్షణభూస్తు సా ॥
౪౩ ॥ సులక్షణా సుచారిత్రా స్వాధీనపతిదేవతా ॥ విశ్వేశానుగ్రహాదే
వ గృహే యోషిదవాప్యతే ॥ ౪౪ ॥ అలంకృతాః స్వవాసిన్యో యాభిః
ప్రాక్తనజన్మని । నానావిధైరలంకారైస్తాః సురూపా భవంతి హి ॥ ౪౫ ॥
సుతీర్థేషు వపుర్యాభిః క్షయితం వా విహాయితం । తా లావణ్యతరం
గిణ్యో భవంతీహ సులక్షణాః ॥ ౪౬ ॥ అర్చితా జగతాం మాతా యా
భిర్మృడవధూరివ । తా భవంతి సుచారిత్రా యోషాః స్వాధీనభర్తృకాః ॥

౪౭ ॥ స్వాధీనపతికానాంచసుశీలానాంమృగీదృశాం । స్వర్గాపవర్గా
వాప్త్యైవసులక్షణఫలంహితత్ ॥ ౪౮ ॥ సులక్షణైఃసుచరితైరపిమందా
యుషంపతిం । దీర్ఘాయుషంప్రకుర్వంతిప్రమదాఃప్రమదాస్పదం॥౪౯
అతఃసులక్షణాయోషాపరిణేయావిచక్షణైః । లక్షణానిపరీక్ష్యాదౌహి
త్వాదుర్లక్షణాన్యపి ॥ ౫౦ ॥ లక్షణానిమయోక్తానిసుఖాయగృహమేధి
నాం । వివాహానపివక్ష్యామితన్నిబోధఘటోద్భవ ॥ ౫౧ ॥ ఇతి శ్రీస్కాం
దపురాణే కాశీఖండే స్త్రీలక్షణవర్ణనం నామసప్తత్రింశోధ్యాయః ॥ ౩౭॥

స్కందఉవాచ ॥ వివాహోబ్రాహ్మోదైవార్షఃప్రాజాపత్యాసురస్త
థా । గాంధర్వోరాక్షసశ్చాపిపైశాచోష్టమఉచ్యతే ॥ ౧॥ సబ్రాహ్మో
వరమాహూయ యత్రకన్యాస్వలంకృతా । దీయతేతత్సుతఃపూయాత్
పురుషానేకవింశతిమ్ ॥ ౨ ॥ యజ్ఞస్థాయర్త్విజే దైవ స్తజ్జఃపాతిచతుర్ద
శ । వరాదాదాయగోద్వంద్వమార్షస్తజ్జఃపునాతిషట్ ॥ ౩ ॥ సహో
భౌచరతాంధర్మమిత్యుక్త్వాదీయతేర్థినే । యత్రకన్యాప్రాజాపత్య
స్తజ్జోవంశాన్పునాతిషట్ ॥ ౪ ॥ చత్వారఏతేవిప్రాణాంధర్మ్యాఃపా
ణిగ్రహాఃస్మృతాః । ఆసురఃక్రయణాద్వైశ్యేగాంధర్వోన్యోన్యమైత్రి
తః ॥ ౫ ॥ ప్రసహ్యకన్యాహరణాద్రాక్షసోనిందితఃసతాం । ఛలేనకన్యా
హరణాత్పైశాచోగర్హితోష్టమః ॥ ౬ ॥ ప్రాయఃక్షత్రవిశోరుక్తా
గాంధర్వాసురరాక్షసాః।అష్టమస్త్వేషపాపిష్ఠఃపాపిష్ఠానాంచసంభవేత్ ॥
౭ ॥ సవర్ణయాకరోగ్రాహ్యోధార్యఃక్షత్రియయాశరః । ప్రతోదోవై
శ్యయాధార్యోవాసోంతఃపజ్జయాతథా ॥ ౮ ॥ అసవర్ణాస్త్వేషవిధిఃస్మృ
తోదృష్టశ్చవేదనే । సవర్ణాభిస్తుసర్వాభిఃపాణిగ్రాహ్యస్త్వయంవిధిః॥౯
ధర్మ్యైర్వివాహైర్జాయంతేధర్మ్యాఏవశతాయుషః । అధర్మ్యై
ర్ధర్మరహితామందభాగ్యధనాయుషః ॥ ౧౦ ॥ ఋతుకాలాభిగమనంధ
ర్మోయంగృహిణఃపరః । స్త్రీణాంవరమనుస్మృత్యయథాకామ్యథవా

భవేత్ ॥ ౧౧ ॥ దివాభిగమనం పుంసామనాయుష్యం పరం మతం । శ్రా
ద్ధాహః సర్వపర్వాణి యత్నాత్త్యాజ్యాని ధీమతా ॥ ౧౨ ॥ తత్ర గచ్ఛన్ స్త్రి
యం మోహాద్ధర్మాత్ప్రచ్యవతే పరాత్ ॥ ౧౩ ॥ ఋతుకాలాభిగామీ యః
స్వదారనిరతశ్చ యః । స సదా బ్రహ్మచారీ చ విజ్ఞేయః సద్గృహాశ్రమీ ॥ ౧౪ ॥
ఋతుః షోడశ యామిన్యశ్చతస్రస్తాసు గర్హితాః । పుత్రాస్తాస్వపి యా
యుగ్మా అయుగ్మాః కన్యకా ప్రజాః ॥ ౧౫ ॥ త్యక్త్వా చంద్రమసం దుస్థం మఘాం
పౌష్ణం విహాయ చ । శుచిః సన్నిర్విశేత్పత్నీం పున్నామర్క్షే విశేషతః । శు
చిం పుత్రం ప్రసూయేత పురుషార్థప్రసాధకమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఆర్షే వివాహే
గోద్వంద్వం యదుక్తం తన్న శస్యతే । శుల్కమణ్వపి కన్యాయాః కన్యావిక్ర
యపాపకృత్ ॥ ౧౭ ॥ అపత్యవిక్రయీ కల్పం వసేద్విట్క్రిమిభోజనే । అ
తో నాణ్వపి కన్యాయా ఉపజీవేత్పితా ధనమ్ ॥ ౧౮ ॥ స్త్రీధనాన్యుపజీవం
తి యే మోహాదిహ బాంధవాః । న కేవలం నిరయగాస్తేషామపి హి పూర్వ
జాః ॥ ౧౯ ॥ పత్యౌ తుష్యతి యత్ర స్త్రీ తుష్యేద్యత్ర స్త్రియా పతిః । తత్ర
తుష్టా మహాలక్ష్మీర్నివసేద్దానవారిణా ॥ ౨౦ ॥ వాణిజ్యం నృపతేః సేవా
వేదానధ్యాపనం తథా । కువివాహః క్రియాలోపః కులపతనహేతవః ॥
౨౧ ॥ కుర్యాద్వైవాహికే వహ్నౌ గృహ్యం కర్మాన్వహం గృహీ । పంచయ
జ్ఞక్రియాం చాపి పక్తిం దైనందినీమపి ॥ ౨౨ ॥ గృహస్థాశ్రమిణః పంచసూ
నాః కర్మణి దినే దినే । కండనీ పేషణీ చుల్లీ హ్యుదకుంభస్తు మార్జనీ ॥ ౨౩ ॥
తాసాం చ పంచసూనానాం నిరాకరణహేతవః । క్రతవః పంచ నిర్దిష్టా గృ
హిశ్రేయోభివర్ధనాః ॥ ౨౪ ॥ పాఠనం బ్రహ్మయజ్ఞః స్యాత్తర్పణం చ పితృక్ర
తుః । హోమో దైవో బలిర్భౌతో ఽతిథ్యర్చా నృక్రతుః క్రమాత్ ॥ ౨౫ ॥
పితౄన్ప్రీతింప్రకుర్వాణః కుర్వీత శ్రాద్ధమన్వహం । అన్నోదకపయోమూలైః
ఫలైర్వాపి గృహాశ్రమీ ॥ ౨౬ ॥ గోదానేన చ యత్పుణ్యం పాత్రాయ విధి
పూర్వకం । స తత్కృత్యభిక్షవే భిక్షాం దత్వా తత్ఫలమాప్నుయాత్ ॥ ౨౭ ॥
తపోవిద్యాసమిద్ధీ ప్తైహుతం విప్రాస్యపావకే । తారయేద్వ్యఘ్నసంఘేభ్యః

పాపాబ్ధేరపిదుస్తరాత్ ॥ ౨౮ ॥ అనర్చితోఽతిథిర్గేహాద్భగ్నాశోయ
స్యగచ్ఛతి । ఆజన్మసంచితాత్పుణ్యాత్క్షణాత్సహిబహిర్భవేత్ ॥ ౨౯ ॥
సాంత్వపూర్వాణివాక్యానిశయ్యార్థేభూస్తృణోదకే । ఏతాన్యపిప్రదే
యానిసదాభ్యాగతతుష్టయే ॥ ౩౦ ॥ గృహస్థఃపరపాకాదీన్ప్రీత్యతత్ప్ర
తాంవ్రజేత్ । శ్రేయఃపరాన్నపుష్టస్యగృహ్ణీయాదన్నదోయతః ॥ ౩౧ ॥
ఆదిత్యోఢోఽతిథిఃసాయంసత్కర్తవ్యఃప్రయత్నతః । అసత్కృతోఽస్త
తోగచ్ఛన్దుష్కృతంభూరియచ్ఛతి ॥ ౩౨ ॥ భుంజానోఽతిథిశేషాన్న
మిహాయుర్ధనభాగ్భవేత్ । ప్రణోద్యాతిథిమశ్నాతికిల్బిషీచగృహాశ్రమీ ॥
౩౩ ॥ వైశ్వదేవాంతసంప్రాప్తఃసూర్యోఢోవాతిథిఃస్మృతః । నపూర్వా
లఆయాతోనచదృష్టచరఃక్వచిత్ ॥ ౩౪ ॥ బలిపాత్రకరేవిప్రేయద్యన్యో
తిథిరాగతః । అదత్వాతంబలింతస్మైయథాశక్త్యన్నమర్పయేత్ ॥ ౩౫
కుమారాశ్చస్వవాసిన్యోగర్భిణ్యోతిరుజాన్వితాః । అతిథేరాదితోహ్యేతే
భోజ్యానాత్రవిచారణా ॥ ౩౬ ॥ పితృదేవమనుష్యేభ్యోదత్వాశ్నాత్యమృ
తంగృహీ । స్వార్థంపచన్నఘంభుంక్తేకేవలంస్వోదరంభరిః ॥ ౩౭ ॥ మ
ధ్యాహ్నికంవైశ్వదేవంగృహస్థఃస్వయమాచరేత్ । పత్నీసాయంబలిం
దద్యాత్సిద్ధాన్నేనమంత్రవర్జితమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఏతత్సాయంతనంనామవై
శ్వదేవంగృహాశ్రమే । సాయంప్రాతర్భవేదేవంవైశ్వదేవంప్రయత్నతః ॥
౩౯ ॥ వైశ్వదేవేనయేహీనాఆతిథ్యేనవివర్జితాః । సర్వేతేవృషలా
యాఃప్రాప్తవేదాఅపిద్విజాః ॥ ౪౦ ॥ అకృత్వావైశ్వదేవంతుభుంజ
యేద్విజాధమాః । ఇహలోకేన్నహీనాఃస్యుఃకాకయోనింవ్రజంత్యథ ॥
౪౧ ॥ వేదోదితంస్వకంకర్మనిత్యంకుర్యాదతంద్రితః । తద్ధికుర్వన్యథాశ
క్తిప్రాప్నుయాత్సద్గతింపరామ్ ॥ ౪౨ ॥ షష్ఠ్యష్టమ్యోర్వసేత్పా
తైలేమాంసేసదైవహి । పంచదశ్యాంచతుర్దశ్యాంతథైవచభగ
౪౩ ॥ ఉదయంతంనచేక్షేతనాస్తంయాంతంనమధ్యగం । నరాహు
సృష్టంచనాంబుసంస్థందివాకరమ్ ॥ ౪౪ ॥ నవీక్షేతాత్మనోరూపమంబుధ

స్నవర్షతి । నోల్లంఘయేద్వత్సతంత్రీంననగ్నో జలమావిశేత్ ॥ ౪౫ ॥
దేవతాయతనంవిప్రం ధేనుంమధుమృదంఘృతం । జాతివృద్ధంవయోవృ
ద్ధంవిద్యావృద్ధంతపస్వినమ్ ॥ ౪౬ ॥ అశ్వత్థంచైత్యవృక్షంచగురుంజలభృ
తంఘటం । సిద్ధాన్నందధిసిద్ధార్థంగచ్ఛన్కుర్యాత్ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౪౭ ॥
రజస్వలాంనసేవేతనాశ్నీయాత్సహభార్యయా । ఏకవాసానభుంజీతనభుం
జీతోత్కటాసనే ॥ ౪౮ ॥ నాశ్నంతీంస్త్రీంసమీక్షేత తేజస్కామోద్విజో
త్తమః । అసంతర్ప్యపితౄన్దేవాన్నాద్యాదన్నంనవంక్వచిత్ ॥ ౪౯ ॥
పక్వాన్నంచాపినోమాంసందీర్ఘకాలంజిజీవిషుః । నమూత్రంగోవ్రజేకు
ర్యాన్నవల్మీకేనభస్మని ॥ ౫౦ ॥ నగర్తేషునసత్త్వేషునతిష్ఠన్నవ్రజన్నపి ।
గోవిప్రసూర్యవాయ్వగ్నిచంద్రతీర్థాంబుగురూనపి ॥ ౫౧ ॥ అభిపశ్యన్న
కుర్వీతమలమూత్రవిసర్జనం । తిరస్కృత్యావనింలోష్టకాష్ఠపర్ణతృణాది
భిః ॥ ౫౨ ॥ ప్రావృత్యవాససామూలింమౌనీవిణ్మూత్రముత్సృజేత్ । య
థాసుఖముఖోరాత్రౌదినేఛాయాంధకారయోః ॥ ౫౩ ॥ భీతిషుప్రాణ
బాధాయాంకుర్యాన్మలవిసర్జనం । ముఖేనోపధమేన్నాగ్నింనగ్నాంనే
క్షేతయోషితమ్ ॥౫౪॥ నాంఘ్రీప్రతాపయేదగ్నానవస్త్వశుచినిక్షిపేత్ ।
ప్రాణిహింసాంనకుర్వీతనాశ్నీయాత్సంధ్యయోర్ద్వయోః ॥ ౫౫ ॥ నసం
విశేతసంధ్యాయాంప్రత్యక్సౌమ్యశిరాఅపి । విణ్మూత్రష్ఠీవనంనాప్సుకుర్యా
ద్దీర్ఘంజిజీవిషుః ॥ ౫౬ ॥ నాచక్షీతధయంతీంగాంనేంద్రచాపంప్రదర్శ
యేత్ । నైకఃసుప్యాత్క్వచిచ్ఛూన్యేనశయానంప్రబోధయేత్ ॥ ౫౭ ॥
పంథానంనైకలోయాయాన్నవార్యంజలినాపిబేత్ । నదివోద్ధృతసా
రంచభక్షయేద్దధినోనిశి ॥ ౫౮ ॥ స్త్రీధర్మిణ్యానాభివదేన్నాద్యాదాత్మ
ప్తిరాత్రిషు । తౌర్యత్రికప్రియోనస్యాత్కాంస్యేపాదౌనధావయేత్ ॥ ౫౯ ॥
శ్రాద్ధంకృత్వాపరశ్రాద్ధేయోశ్నీయాత్జ్ఞానవర్జితః । దాతుఃశ్రాద్ధఫలం
నాస్తిభోక్తాకిల్బిషభుగ్భవేత్ ॥ ౬౦ ॥ నధారయేదన్యభుక్తంవాసశ్చోపా
నహావపి । నభిన్నభాజనేశ్నీయాన్నాసీతాగ్న్యాదిదూషితే ॥ ౬౧ ॥ ఆ

రోహణంగవాంపృష్ఠేప్రేతధూమంసరిత్తరం । బాలాతపందివాస్వా
త్యజేద్దీర్ఘంజిజీవిషుః ॥ ౬౨ ॥ స్నాత్వానమార్జయేద్గాత్రంవిసృజేన్న
ఖాంపథి । హస్తాశిరోనధునుయాన్నాకర్షేదాసనంపదా ॥ ౬౩ ॥
త్పాటయేల్లోమనఖందశనైనకదాచన । కరజైఃకరజచ్ఛేదంతృణచ్ఛేద
వివర్జయేత్ ॥ ౬౪ ॥ శుభాయనయదాయత్యాంత్యజేత్తత్కర్మయ
త్నతః । అద్వారేణనగంతవ్యంస్వవేశ్మపరవేశ్మనోః ॥ ౬౫ ॥ క్రీడేన్నా
సహాసీతనధర్మఘ్నైర్నరోగిభిః । నశయీతక్వచిన్నగ్నఃపాణౌభుంజీ
నైవచ ॥ ౬౬ ॥ ఆర్ద్రపాదకరాస్యోశ్నన్దీర్ఘకాలంచజీవతి । న
శేన్నార్ద్రచరణోనోచ్ఛిష్టఃక్వచిద్వ్రజేత్ ॥ ౬౭ ॥ శయనస్థోనచా
యాన్నపిబేన్నజపేద్ద్విజః । సోపానత్కశ్చనాచామేన్నతిష్ఠన్ధారయా
పిబేత్ ॥ ౬౮ ॥ సర్వంతిలమయంనాద్యాత్సాయంశర్మాభిలాషుకః ।
నిరీక్షేతవిణ్మూత్రేనోచ్ఛిష్టఃసంస్పృశేచ్ఛిరః ॥ ౬౯ ॥ నాధితిష్ఠేత్తుషా
గారభస్మకేశకపాలికాః । పతితైఃసహసంవాసఃపతనాయైవజాయతే
౭౦ ॥ శ్రావయేద్వైదికంమంత్రంనశూద్రాయకదాచన । బ్రాహ్మణా
యతేవిప్రఃశూద్రోధర్మాచ్చహీయతే ॥ ౭౧ ॥ ధర్మోపదేశఃశూద్రాణా
స్వశ్రేయఃప్రతిఘాతయేత్ । ద్విజశుశ్రూషణంధర్మఃశూద్రాణాం
పరోమతః ॥ ౭౨ ॥ కండూయనంహిశిరసఃపాణిభ్యాంనశుభంమతం ।
తాడనంకరాభ్యాంచక్రోశనంకేశలుంచనమ్ ॥ ౭౩ ॥ అశాస్త్రవర్తి
భూపాల్లుబ్ధాత్కృత్వాప్రతిగ్రహం । బ్రాహ్మణఃసాన్వయోయాతినరక
కవింశతిం ॥ ౭౪ ॥ అకాలవిద్యుత్స్తనితేవర్షర్తౌపాంసువర్షణే
వాతధ్వనౌరాత్రావనధ్యాయాఃప్రకీర్తితాః ॥ ౭౫ ॥ ఉల్కాపాతేచ
కంపేదిగ్దాహేమధ్యరాత్రిషు । సంధ్యయోర్వృషలోపాంతేరాజ్ఞో
హోశ్చసూతకే ॥ ౭౬ ॥ దర్శాష్టకాసుభూతాయాంశ్రాద్ధికంప్రతిగృహ్య
చ । ప్రతిపద్యపిపూర్ణాయాంగజోష్ట్రాభ్యాంకృతాంతరే ॥ ౭౭ ॥ ఖరో
క్రోష్టృఘిరుతేసమవాయేరుదత్యపి । ఉపాకర్మణిచోత్సర్గేనావిమ

కాంజలే ॥ ౪౮ ॥ ఆరణ్యకమధీత్యాపి బాణసామ్నోరపిధ్వనౌ । అనధ్యా
యేషుచైతేషు నాధీయీత ద్విజః క్వచిత్ ॥ ౪౯ ॥ కృతాంతరాయోనపతె
ద్భేకాఖుశ్వాహిబభ్రుభిః । భూతాష్టమ్యోః పంచదశ్యోర్బ్రహ్మచారీస
దా భవేత్ ॥ ౫౦ ॥ అనాయుష్యకరం చైవ పరదారోపసర్పణం । తస్మాత్త
ద్దూరతస్త్యాజ్యం వైరిణాం చోపసేవనమ్ ॥ ౫౧ ॥ పూర్వర్ధిభిః పరిత్యక్త
మాత్మానం నావమానయేత్ । సదోద్యమవతాం యస్మాచ్ఛ్రియో విద్యా
న దుర్లభాః ॥ ౫౨ ॥ సత్యం బ్రూయాత్ప్రియం బ్రూయాన్న బ్రూయా
త్సత్యమప్రియం । ప్రియంచ నానృతం బ్రూయాదేష ధర్మో ఘటోద్భవ ॥ ౫౩ ॥
భద్రమేవ వదేన్నిత్యం భద్రమేవ విచింతయేత్ । భద్రైరేవేహ సంసర్గో
నాభద్రైశ్చ కదాచన ॥ ౫౪ ॥ రూపవిత్తకులైర్హీనాన్ సుధీర్నాధిక్షి
పేన్నరాన్ । పుష్పవంతౌ న చేక్షేత త్వశుచిర్జ్యోతిషాం గణమ్ ॥ ౫౫ ॥
వాచో వేగం మనోవేగం జిహ్వావేగం చ వర్జయేత్ । ఉత్కోచద్యూత
దాత్యార్థద్రవ్యం దూరాత్పరిత్యజేత్ ॥ ౫౬ ॥ గోబ్రాహ్మణాగ్నీనుచ్ఛిష్ట
పాణినా నైవ సంస్పృశేత్ । న స్పృశేదనిమిత్తేన ఖాని స్వాని త్వనాతురః ॥ ౫౭ ॥
గుహ్యజాన్యపి లోమాని తత్స్పర్శాదశుచిర్భవేత్ । పాదధౌతోదకం మూ
త్రముచ్ఛిష్టాన్నోదకానిచ ॥ ౫౮ ॥ నిష్ఠీవనంచ శ్లేష్మాణం గృహాద్దూరం
వినిక్షిపేత్ । అహర్నిశం శ్రుతేర్జప్యాచ్ఛాచాచారనిషేవణాత్ । అ
ద్రోహవత్యా బుద్ధ్యా చ పూర్వం జన్మ స్మరేద్ద్విజః ॥ ౫౯ ॥ వృద్ధాన్ప్రయ
త్నాద్వందేత దద్యాత్తేషాం స్వమాసనం । వినమ్రధమనిస్తస్మాదనుయా
యాత్తతశ్చ తాన్ ॥ ౬౦ ॥ శ్రుతిభూదేవదేవానాం నృపసాధుతపస్వినాం ।
పతివ్రతానాం నారీణాం నిందాం కుర్యాన్న కర్హిచిత్ ॥ ౬౧ ॥ న మనుష్య
స్తుతిం కుర్యాన్నాత్మానమపమానయేత్ । అభ్యుద్యతం న ప్రణుదేత్పరమ
ర్మాణి నోచ్చరేత్ ॥ ౬౨ ॥ అధర్మాదేశతే పూర్వం విద్వేష్టౄనపి సంజయేత్ ।
సర్వతోభద్రమాప్యాపి తతో నశ్యేచ్ఛనాన్వయః ॥ ౬౩ ॥ ఉద్ధృత్య పంచ
మృత్పిండాన్స్నాయాత్పరజలాశయే । అనుద్ధృత్య చ తత్కర్తురేనసః స్యా

త్తురీయభాక్ ॥ ౯౪ ॥ శ్రద్ధయా పాత్రమాసాద్య యత్కించిద్దీయతే వసు ।
దేశే కాలే చ విధినా తదానంత్యాయ కల్పతే ॥ ౯౫ ॥ భూప్రదో మండలా
ధీశః సర్వత్ర సుఖినోఽన్నదాః । తోయదాతా సదా తృప్తో రూపవాన్రూ
ప్యదో భవేత్ ॥ ౯౬ ॥ ప్రదీపదో నిర్మలాక్షో గోదాతార్యమలోకభాక్ ।
స్వర్ణదాతా చ దీర్ఘాయుస్తిలదస్స్యాత్తు సుప్రజాః ॥ ౯౭ ॥ వేశ్మదోత్యుచ్చ
సౌధేశో వస్త్రదశ్చంద్రలోకభాక్ । హయప్రదో దివ్యయానో లక్ష్మీవాన్
వృషభప్రదః ॥ ౯౮ ॥ సుభార్యశ్శిబికాదాతా సుపర్యంకప్రదోఽపి చ । ధా
న్యైస్సమృద్ధిమాన్నిత్యమభయప్రద ఈశితా ॥ ౯౯ ॥ బ్రహ్మదో బ్రహ్మలో
కేజ్యో బ్రహ్మదస్సర్వదో షతః । ఉపాయేనాపి యో బ్రహ్మ దాపయేత్సోఽపి
తత్సమః ॥ ౧౦౦ ॥ శ్రద్ధయా ప్రతిగృహ్ణాతి శ్రద్ధయా యః ప్రయచ్ఛతి । స్వర్గి
ణౌ తావుభౌ స్యాతాం పతతోఽశ్రద్ధయాత్యధః ॥ ౧ ॥ అనృతేన క్షరేద్య
జ్ఞస్తపో విస్మయతః క్షరేత్ । క్షరేత్కీర్తనతో దానమాయుర్విప్రాపవా
దతః ॥ ౨ ॥ గంధపుష్పకుశాశ్శయ్యాం శాకం మాంసం పయో దధి । మ
ణిమత్స్యగృహం ధాన్యం గ్రాహ్యమేతదుపస్థితమ్ ॥ ౩ ॥ మధూదకం ఫలం
మూలమేధాంస్యభయదక్షిణా । అభ్యుద్యతాని గ్రాహ్యాణి త్వేతాన్యపి నికృ
ష్టతః ॥ ౪ ॥ దాసనాపితగోపాలకులమిత్రార్ధసీరిణః । భోజ్యాన్నాశ్శూద్రవ
మీ తథాత్మనివేదకః ॥ ౫ ॥ ఇత్థమానృణ్యమాసాద్య దేవర్షిపితృజాదృణాత్ ।
మాధ్యస్థ్యమాశ్రయేద్గేహే సుతే విష్వగ్విసృజ్య చ ॥ ౬ ॥ గేహేపి జ్ఞానమభ్య
స్యేత్కాశీం వాథ సమాశ్రయేత్ । సమ్యక్ జ్ఞానేన వా ముక్తిః కింవా విశ్వే
శవేశ్మని ॥ ౭ ॥ సమ్యక్ జ్ఞానం భవేత్సాంకు తపః కేన జన్మనా । వారాణస్యాం ధ్రు
వా ముక్తిః శరీరత్యాగమాత్రతః ॥ ౮ ॥ అద్య శ్వో వా పరశ్వో వా కాలాద్వా
పరశ్వతాత్ । సత్వరో గత్వరో దేహః కాశ్యాం చేదమృతీభవేత్ ॥ ౯ ॥ సా చ వా
రాణసీ లభ్యా సదాచారవతా సదా । మనసాపి సదాచారమతో విద్వాన్న లం
ఘయేత్ ॥ ౧౧౦ ॥ ఆకర్ణ్యేతి తతోఽగస్త్యః పునః ప్రాహ షడాననమ్ । పునశ్శా
శీం సమాచక్ష్వ సదాచారేణ యాప్యతే ॥ ౧౧ ॥ కానికాని చ లింగాని స్కంద జ్ఞా

న్ప్రదానిచ । వారాణస్యాంపరిబ్రూహితానిమేపరిపృచ్ఛతః ॥ ౧౨ ॥ వి
నాకాశీంనమేప్రీతిర్వినాకాశీంనమేరతిః । చిత్రపుత్రకపచ్చాస్మివినాకా
శీంషడానన ॥ ౧౩ ॥ ననిద్రామినజాగర్మినాశ్నామినపిబామ్యపః । కా
శీహ్యక్షరపీయూషంపిబామిహిచకేవలమ్ ॥ ౧౪॥ ఇతిశ్రుత్వావచఃస్కం
దోమైత్రావరుణిభాషితం । అవిముక్తస్యమాహాత్మ్యంవక్తుంసముపచక్ర
మే ॥ ౧౫ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణె కాశీఖండెసదాచారవర్ణనం నా
మాష్టత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౩౮ ॥ ... ... *

స్కందఉవాచ ॥ శృణ్వగస్త్యమహాభాగ కథాంపాపప్రణాశినీం ।
నైఃశ్రేయస్యాఃశ్రియోహేతుమవిముక్తసమాశ్రయామ్ ॥ ౧ ॥ పరంబ్ర
హ్మయదామ్నాతంనిష్ప్రపంచంనిరాత్మకం । నిర్వికల్పంనిరాకారమవ్య
క్తంస్థూలసూక్ష్మవత్ ॥ ౨ ॥ తదేతత్క్షేత్రమాపూర్యస్థితంసర్వగమవ్య
పహో । కిమన్యత్రనశక్తోసౌజంతూన్మోచయితుంభవాత్ ॥ ౩ ॥ భవోధ్రు
వంయదత్రైవమోచయేత్తంనిశామయ । మహత్యాయోగయుక్త్యా
వామహాదానైరకామికైః ॥ ౪ ॥ సుమహద్భిస్తపోభిర్వాశివోన్యత్రవి
మోచయేత్ । యోగయుక్తింనమహతీంనదానానిమహాంతిచ ॥ ౫ ॥ న
తపాంస్యతిదీర్ఘాణికాశ్యాంముక్త్యైశివోర్థయేత్ । వియునక్తినయ
త్కాశ్యాఉపసర్గేమహత్యపి ॥ ౬ ॥ అయమేవమహాయోగఉపయోగ
స్త్విహాపరః । నియమేనతువిశ్వేశేపుష్పంపత్రంఫలంజలమ్ ॥ ౭ ॥ ము
క్తిమండపికాయాంచక్షణంయత్స్థిరమాస్యతే ॥ ౮ ॥ స్నాత్వాగంగాప్ర
తేశుద్ధతపఏతదిహోత్తమం । సత్కృత్యభిక్షవేభిక్షాయత్కాశ్యాంపరిదీ
యతే । తులాపురుషఏతస్యాఃకలాంనార్హతిషోడశీమ్ ॥ ౯ ॥ హృదిసం
చింత్యవిశ్వేశంక్షణంయద్వినిమీల్యతే । దేవస్యదక్షిణేభాగేమహాయోగో
యముత్తమః ॥ ౧౦ ॥ ఇదమేవతపోత్యుగ్రంయదింద్రియవిలోలతాం । ని
షిధ్యస్థీయతేకాశ్యాంతుత్తాపాద్యవమన్యచ ॥ ౧౧॥ మాసిమాసియదా

ప్యేతద్వ్రతాచ్చాంద్రాయణాత్ఫలం । అన్యత్రతదిహాప్యేతభూతాయాంన
క్తభోజనాత్ ॥ ౧౨ ॥ మాసోపవాసాదన్యత్రయత్ఫలంసముపార్జ్యతే ।
త్రిరాత్రైకోపవాసేనతత్కాశ్యాంస్యాదసంశయమ్ ॥ ౧౩ ॥ చాతుర్మాస్య
వ్రతాత్ప్రోక్తంయదన్యత్రమహాఫలం । ఏకాదశ్యుపవాసేనతత్కాశ్యాం
స్యాదసంశయమ్ ॥ ౧౪ ॥ షణ్మాసాన్నపరిత్యాగాద్యదన్యత్రఫలంలభేత్ ।
శివరాత్ర్యుపవాసేనతత్కాశ్యాంజాయతేధ్రువమ్ ॥ ౧౫ ॥ వర్షంకృ
త్వోపవాసానిలభేదన్యత్రయద్వ్రతీ । తత్ఫలంస్యాత్త్రిరాత్రేణకాశ్యా
మవికలంమునే ॥ ౧౬ ॥ మాసిమాసికుశాగ్రాంబుపానాదన్యత్రయత్ఫలం ।
కాశ్యాముత్తరవాహిన్యామేకేనచులుకేనతత్ ॥ ౧౭ ॥ అనంతోఽపిమహి
మాకాశ్యాఃకస్తంవర్ణయితుంప్రభుః । విపత్తిమిచ్ఛతోజంతోర్య
త్రకర్ణేజపఃశివః ॥ ౧౮ ॥ శంభుస్తత్కించిదాచష్టేమ్రియమాణస్యజ
న్మినః । కర్ణేక్షరంయదాకర్ణ్యామృతోప్యమృతతాంవ్రజేత్ ॥ ౧౯ ।
స్మారంస్మారంస్మరరిపోఃపురీంత్వామివశంకరః । అధునోన్మందరంయాతోబ
హుశస్తదవాప్తయే ॥ ౨౦ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ స్వకార్యనిపుణైఃస్వా
మిన్గీర్వాణైరతిదారుణైః । త్యాజితోహంపురీంకాశీంహరోత్యాక్షీత్కు
తఃప్రభుః ॥ ౨౧ ॥ పరాధీనోహమివకిందేవదేవఃపినాకవాన్ । కాశికాం
సోఽత్యజత్కస్మాన్నిర్వాణమణిరాశికాం ॥ ౨౨ ॥ స్కందఉవాచ ॥ మి
త్రావరుణసంభూతకథయామికథామిమాం । తత్యాజచయథాస్థాణుః
కాశీంవిధ్యుపరోధతః ॥ ౨౩ ॥ ప్రార్థితస్త్వంయథాలేఖైఃపరోపకృ
తేమునే । ద్రుహిణేనతథారుద్రఃస్వరక్షణవిచక్షణః ॥ ౨౪ ॥ అగస్త్య
ఉవాచ ॥ కథంసభగవాన్రుద్రోద్రుహిణేనకృపాంబుధిః । ప్రార్థితో
భూత్కిమర్థంచతన్మేబ్రూహిషడానన ॥ ౨౫ ॥ స్కందఉవాచ ॥
పాద్మకల్పేపురావృత్తేమనోఃస్వాయంభువేంతరే । అనావృష్టిరభూద్వ్యాపీ
సర్వభూతప్రకంపినీ ॥ ౨౬ ॥ తయాతువృష్టిహాయిన్యాపీడితాఃప్రాణి
నోఽఖిలాః । కేచిదంబుధితీరేషుగిరిద్రోణీషుకేచన ॥ ౨౭ ॥ మహానిమ్నే

షుకచ్ఛేషుమునివృత్త్యాజనాఃస్థితాః । అరణ్యాన్యవనిర్జాతాగ్రామఖర్వటవర్జితాః ॥ ౨౮ ॥ క్రవ్యాదాఏవసర్వేషునగరేషుపురేషుచ । ఆసన్నభూమిలిహోవృక్షాఃసర్వత్రక్షోణిమండలే ॥ ౨౯ ॥ చోరాఏవమహాచోరైరుల్లుఠ్యంతఇతస్తతః । మాంసవృత్త్యోపజీవంతిప్రాణినఃప్రాణరక్షిణః ॥ ౩౦ ॥ అరాజకేసముత్పన్నేలోకేత్యాహితశంసిని । ప్రయత్నోవిఫలస్త్వాసీత్స్రష్టుఃసృష్టికృతస్తదా ॥ ౩౧ ॥ చింతామవాపమహతీంజగద్యోనిఃప్రజాక్షయాత్ । ప్రజాసుక్షీయమాణాసుక్షీణాయజ్ఞాదికాఃక్రియాః ॥ ౩౨ ॥ తాసుక్షీణాసుసంక్షీణాఃసర్వేయజ్ఞభుజోఽభవన్ । తతశ్చింతయతాస్రష్ట్రాదృష్టోరాజర్షిసత్తమః ॥ ౩౩ ॥ అవిముక్తేమహాక్షేత్రేతపస్యన్నిశ్చలేంద్రియః । మనోరన్వయజోవీరఃక్షాత్త్రోధర్మఇవోదితః ॥ ౩౪ ॥ రిపుంజయఇతిఖ్యాతోరాజాపరపురంజయః । అథబ్రహ్మాతమాసాద్యబహుగౌరవపూర్వకమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఉవాచవచనంరాజన్రిపుంజయమహామతే । ఇలాంపాలయభూపాలససముద్రాద్రికాననామ్ ॥ ౩౬ ॥ నాగకన్యాంనాగరాజఃపత్న్యర్థంతేప్రదాస్యతి । అనంగమోహినీంనామ్నావాసుకిఃశీలభూషణామ్ ॥ ౩౭ ॥ దివోఽపిదేవాదాస్యంతిరత్నానికుసుమానిచ । ప్రజాపాలనసంతుష్టామహారాజప్రతిక్షణమ్ ॥ ౩౮ ॥ దివోదాసఇతిఖ్యాతమతోనామత్వమాప్స్యసి । మత్ప్రభావాచ్చనృపతేదివ్యంసామర్థ్యమస్తుతే ॥ ౩౯ ॥ పరమేష్ఠివచఃశ్రుత్వాతతోసౌరాజసత్తమః । వేధసంబహుశఃస్తుత్వావాక్యంచేదముదాచహ ॥ ౪౦ ॥ రాజోవాచ ॥ పితామహమహాప్రాజ్ఞజనాకీర్ణేమహీతలే । కథంనాన్యేచరాజానోమాంకథంకథ్యతేత్వయా ॥ ౪౧ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ త్వయిరాజ్యంప్రకుర్వాణేదేవోవృష్టింవిధాస్యతి । పాపనిష్ఠేచవైరాజ్ఞినదేవోవర్షతేపునః ॥ ౪౨ ॥ రాజోవాచ ॥ పితామహమహామాన్యత్రిలోకీకరణక్షమ । మహాప్రసాదఇత్యాజ్ఞాంత్వదీయాంమూర్ధ్న్యాదదే ॥ ౪౩ ॥ కించిద్విజ్ఞప్తుకామోహంతన్మదర్థంకరోషిచేత్ । తదాకరోమ్యహంరాజ్యంపృథివ్యామసపత్నవత్ ॥

౪౪ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ అవిలంబేనతద్బ్రూహికృతంమన్యస్వపార్థివ
యత్త్వేహృదిమహాబాహోతవాదేయంనకించన ॥ ౪౫ ॥ రాజోవాచ ।
యద్యహంపృథివీనాథఃసర్వలోకపితామహ । తదాదివిషదోదేవాదివి
ష్ఠంతుమాభువి ॥ ౪౬ ॥ దేవేషుదివితిష్ఠత్సుమయితిష్ఠతిభూతలే । అస
త్నేనరాజ్యేనప్రజాసౌఖ్యమవాప్స్యతి ॥ ౪౭॥ తథేతివిశ్వసృక్ప్రోక్తోదివో
దాసోనరేశ్వరః । పటహంఘోషయాంచక్రేదివందేవావ్రజంత్వితః
మాగచ్ఛంత్విహనాగానరాశ్స్వస్థాభవంత్వితః । మయిప్రశాసతిక్షోణిం
సురాఃస్వస్థాభవంత్వితి ॥ ౪౮ ॥ ఏతస్మిన్నంతరేబ్రహ్మావిశ్వేశంప్రణిపత్య
హ । యావద్విజ్ఞప్తుకామోభూత్తావదీశోబ్రవీద్విధిమ్ ॥ ౫౦ ॥ లోకేశ్వ
రసమాయాహిమందరోనామభూధరః । కుశద్వీపాదిహాగత్యతపస్తప్యేత
దుష్కరమ్ ॥ ౫౧ ॥ యావత్తస్మైవరందాతుంబహుకాలంతపస్యతే।
ఇత్యుక్త్వాపార్వతీనాథోనందిభృంగిపురోగమః ॥౫౨॥ జగామవృషమా
రుహ్యమందరోయత్రతిష్ఠతి। ఉవాచచప్రసన్నాత్మాదేవదేవోవృషధ్వజః
౫౩॥ ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠభద్రంతేవరంబ్రూహిధరోత్తమ।సోథశుత్వామహేశా
నందేవదేవంత్రిలోచనమ్ ॥ ౫౪ ॥ ప్రణమ్యబహుశోభూమావద్రిరేత
ద్వ్యజిజ్ఞపత్ । లీలావిగ్రహభృచ్ఛంభోప్రణతైకకృపానిధే ॥౫౫॥ సర్వ
జ్ఞోపికథంనామనవేత్థమమవాంఛితం । శరణాగతసంత్రాణసర్వవృత్తాం
తకోవిద ॥ ౫౬ ॥ సర్వేషాంహృదయానందశర్వసర్వగసర్వకృత్ । య
దిదేయోవరోమహ్యంస్వభావాద్దృషదాత్మనే ॥ ౫౭ ॥ యాచకాయా
తిశోచ్యాయప్రణతార్తిప్రభంజక । తతోవిముక్తక్షేత్రస్యసామ్యంప్రా
భిలషామ్యహం ॥ ౫౮ ॥ కుశద్వీపఉమాసార్ధంనాథాద్యసపరిచ్ఛదః
మన్మౌలావిహితావాసఃప్రయాత్వేషవరోమమ ॥ ౫౯ ॥ సర్వేషాంస
దఃశంభుఃక్షణంయావద్విచింతయేత్ । విజ్ఞాతావసరోబ్రహ్మాతావచ్ఛం
భుంవ్యజిజ్ఞపత్ । ప్రణమ్యాగేసరోభూత్వామాలాబద్ధకరద్వయః॥౬౦॥
బ్రహ్మోవాచ॥ విశ్వేశజగతాంనాథపత్యావ్యాపారితోస్మ్యహం। క్షో

ప్రసాదేనవిభోస్సృష్టింకర్తుంచతుర్విధామ్ ॥౬౧॥ ప్రయత్నేనమయా
సృష్టాసాస్సృష్టిస్త్వదనుజ్ఞయా । అదృష్ట్యావృష్టిహాయిన్యాత్తత్రనష్టాఽప్ర
జాభువి ॥౬౨॥ అరాజకంమహచ్చాసీద్దురవస్థమభూజ్జగత్ । తతోఽరి
పుంజయోనామరాజర్షిర్మనువంశజః ॥౬౩॥ మయాభిషిక్తోరాజర్షిః
ప్రజాఃపాతుంనరేశ్వరః । చకారసమయంసోపిమహావీర్యోమహాతపాః ॥
౬౪॥ తవాజ్ఞయాచేత్థ్యాస్యంతిసర్వేదివిషదోదివి । నాగలోకేతథానా
గాస్తతోరాజ్యంకరోమ్యహమ్ ॥౬౫॥ తథేతిచమయాప్రోక్తంప్రమా
ణీక్రియతాంతుతత్ । మందరాయవరోదత్తోభవేదేవంకృపానిధే ॥౬౬॥
తస్యరాజ్ఞఃప్రజాస్త్రాతుంభూయాచ్చైవమనోరథః । మమనాడీద్వయం
రాజ్యంతస్యాపిచశతక్రతోః ॥౬౭॥ మర్త్యానాంగణనాక్వాహానిమేషార్ధ
నిమేషిణాం । దేవోపినిమేషాలంమత్వామందరంచారుకందరమ్ ॥౬౮॥
విధేశ్చగౌరవంరక్షంస్తథోరీకృతవాన్హరః । జంబూద్వీపేయథాకాశీ
నిర్వాణపదదాసదా ॥౬౯॥ తథాబహుతిథంకాలంద్వీపోభూత్సోపిమం
దరః । ఋయూసునాచదేవేనమందరంచిత్రకందరమ్ ॥౭౦॥ నిజమూ
ర్తిమయంలింగమవిజ్ఞాతంవిధేరపి । స్థాపితంసర్వసిద్ధీనాంస్థాపకేభ్యఃసమ
ర్పితుమ్ ॥౭౧॥ విపన్నానాంచజంతూనాందాతుంనైఃశ్రేయసీంశ్రియం ।
సర్వేషామిహసంస్థానాంక్షేత్రంచైవాభిరక్షితుమ్ ॥౭౨॥ మందరాద్రిం
గతేనాపిక్షేత్రంనైతత్పినాకినా । విముక్తంలింగరూపేణఅవిముక్తమతః
స్మృతమ్ ॥౭౩॥ పురానందవనంనామక్షేత్రమేతత్ప్రకీర్తితం । అవిము
క్తంతదారభ్యనామాస్యప్రథితంభువి ॥౭౪॥ నామావిముక్తమభవదుభ
యోఃక్షేత్రలింగయోః । ఏతద్ద్వయంసమాసాద్యనభూయోగర్భభాగ్భ
వేత్ ॥౭౫॥ అవిముక్తేశ్వరంలింగందృష్ట్వాక్షేత్రేఽవిముక్తకే । విము
క్తఏవభవతిసర్వస్మాత్కర్మబంధనాత్ ॥౭౬॥ అర్చంతివిశ్వేవిశ్వేశంవిశ్వే
శోర్చతివిశ్వకృత్ । అవిముక్తేశ్వరంలింగంభువిముక్తిప్రదాయకమ్ ॥౭౭॥
పురానస్థాపితంలింగంకస్యచిత్కేనచిత్క్వచిత్ । కిమాకృతిభవేల్లింగం

నైతద్వేత్త్యపికశ్చన ॥ ౭౮ ॥ ఆకారమవిముక్తస్య దృష్ట్వా బ్రహ్మాచ్యుతాద
యః । లింగం సంస్థాపయామాసుర్వసిష్ఠాద్యాస్తథర్షయః ॥ ౭౯ ॥ ఆది
లింగమిదం ప్రోక్తమవిముక్తేశ్వరం మహత్ । తతో లింగాంతరాణ్యత్ర జా
తాని క్షితిమండలే ॥ ౮౦ ॥ అవిముక్తేశనామాపి శ్రుత్వా జన్మార్జితాద
ఘాత్ । క్షణాన్ముక్తో భవేన్మర్త్యో నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౮౧ ॥
అవిముక్తేశ్వరం లింగం స్మృత్వా దూరగతోఽపి చ । జన్మద్వయకృతాత్పా
పాత్క్షణాదేవ విముచ్యతే ॥ ౮౨ ॥ అవిముక్తే మహాక్షేత్రేఽవిముక్తమవ
లోక్య చ । త్రిజన్మజనితం పాపం హిత్వా పుణ్యమయో భవేత్ । ౮౩ ॥
యత్కృతం జ్ఞానవిభ్రంశాదేనః పంచసు జన్మసు । అవిముక్తేశసంస్పర్శా
త్తత్క్షయేదేవ నాన్యథా ॥ ౮౪ ॥ అర్చయిత్వా మహాలింగమవిముక్తేశ్వరం
నరః । కృతకృత్యో భవేదత్ర న చ స్యాజ్జన్మభాక్పునః ॥ ౮౫ ॥ స్తుత్వా న
త్వార్చయిత్వా చ యథాశక్తి యథామతి । అవిముక్తైర్విముక్తేశం స్తూయ
తే నమ్యతేఽర్చ్యతే ॥ ౮౬ ॥ అనాదిమదిదం లింగం స్వయం విశ్వేశ్వరార్పి
తం । కాశ్యాం ప్రయత్నతః సేవ్యమవిముక్తం విముక్తయే ॥ ౮౭ ॥ సంతి లింగాన్య
నేకాని పుణ్యేష్వాయతనేషు చ । ఆయాంతి తాని లింగాని మాఘీం ప్రాప్య చ
తుర్దశీమ్ ॥ ౮౮ ॥ కృష్ణాయాం మాఘభూతాయామవిముక్తేశజాగరాత్
సదా విగతనిద్రస్య యోగినో గతిభాగ్భవేత్ ॥ ౮౯ ॥ నానాయతనలింగా
ని చతుర్వర్గప్రదాన్యపి । మాఘకృష్ణచతుర్దశ్యామవిముక్తముపాసతే ॥
౯౦ ॥ కిం బిభేతి నరో ధీరః కృతాదఘశిలోచ్చయాత్ । అవిముక్తేశలింగ
స్య భక్తివజ్రధరో యది ॥ ౯౧ ॥ క్వావిముక్తం మహాలింగం చతుర్వర్గ
ఫలోదయం । క్వ పాపిపాపశైలోఽల్పో యః క్షయేన్నామసంభృతః ॥ ౯౨ ॥
అవిముక్తే మహాక్షేత్రే విశ్వేశసమధిష్ఠితే । యైర్న దృష్టం విమూఢాస్తై
ర్విముక్తం లింగముత్తమమ్ ॥ ౯౩ ॥ దృష్టారమవిముక్తస్య దృష్ట్వాదఘ
రోయమః । దూరాదేవ ప్రణమతి ప్రబద్ధకరసంపుటః ॥ ౯౪ ॥ ధన్యం తేన్నే
త్రనిర్మాణం కృతకృత్యౌ తు తౌ కరౌ । అవిముక్తేశ్వరం యేన యాభ్యామై

ష్టయస్స్పృశేత్ ॥ ౯౫ ॥ త్రిసంధ్యమవిముక్తేశంయోజపేన్నియతఃశుచిః
దూరదేశవిపన్నోపికాశీమృతఫలంలభేత్ ॥ ౯౬ ॥ అవిముక్తంమహాలిం
గందృష్ట్వాగ్రామాంతరంవ్రజేత్ । లబ్ధ్వాశుకార్యసంసిద్ధింక్షేమేణప్రవి
శేద్గృహమ్ ॥ ౯౭ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే అవిముక్తేశావి
ర్భావోనామైకోన చత్వారింశోధ్యాయః ॥ ౩౯ ॥ ... *

స్కందఉవాచ ॥ అవిముక్తేశమాహాత్మ్యంవర్ణితంతెగ్రితోమయా ।
అథోకిమపిశుశ్రూషుఃకథయిష్యామితత్పునః ॥ ౧ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥
అవిముక్తేశమాహాత్మ్యంశ్రావంశ్రావంశ్రుతిర్మమ । అతీవసుశ్రితేజాతే
తథాపినఘనోమ్యహమ్ ॥ ౨ ॥ అవిముక్తేశ్వరంలింగంక్షేత్రంచాప్యవిము
క్తకం। ఏతయోస్తుకథంప్రాప్తిర్భవేత్షణ్ముఖతద్వద॥ ౩ ॥ స్కందఉవాచ॥
శృణుకుంభజవక్ష్యామియథాప్రాప్తిర్భవేదిహ । స్వశ్రేయోదాతురేత
స్యావిముక్తస్యమహామతే ॥ ౪ ॥ సమీహితార్థసంసిద్ధిర్లభ్యతేపుణ్య
భారతః । తచ్చపుణ్యంభవేద్విప్రశ్రౌతవర్త్మసభాజనాత్ ॥ ౫ ॥ శ్రౌతవ
ర్త్మజుషఃపుంసఃసంస్పర్శాన్నశ్యతోమునే । కలికాలాపసదాభిద్రింప్రా
ప్యజిఘాంసతః ॥ ౬ ॥ వర్జితస్యవిధానేనప్రోక్తస్యాకరణేనవై । కలికాలా
వపిహతోబ్రాహ్మణంరంధ్రదర్శనాత్ ॥ ౭ ॥ నిషిద్ధాచరణంతస్మాత్కథయి
ష్యేతవాగ్రితః । తద్దూరతఃపరిత్యజ్యనరోననిరయీభవేత్ ॥ ౮ ॥ పలాం
డుంవిడ్వరాహంచశేలుంలశునగృంజనే । గోపీయూషంతండులీయంవ
జ్రకంచకవకంసదా ॥ ౯ ॥ వ్రశ్చనాన్వృక్షనిర్యాసాన్పాయసాపూపశ
ష్కులీః । అదేవపిత్ర్యంపలలమవత్సాగోపయస్త్యజేత్ ॥ ౧౦ ॥ పయ
శ్చశశంహేయంతథాక్రామేలకావికం । రాత్రౌనదధిభోక్తవ్యందివాన
నవనీతకమ్ ॥ ౧౧ ॥ టిట్టిభంకలవింకంచహంసంచక్రంప్లవంబకం । త్య
జేన్మాంసాశినఃసర్వాన్సారసంకుక్కుటంశుకమ్ ॥ ౧౨ ॥ జాలపాదాన్ఖం
జరీటాన్బుడిత్వామత్స్యభక్షకాన్ । మత్స్యాశీసర్వమాంసాశీతన్మ

త్సార్యః సర్వథాత్యజేత్ ॥ ౧౩ ॥ హవ్యకవ్యనియుక్తాతుభక్ష్యాపాపేనస
హితా । మాంసాశిభిస్త్వమీభక్ష్యాః శశశల్లకకచ్ఛపాః ॥ ౧౪ ॥ శ్వావిడ్గో
ధేప్రశస్తేచజ్ఞాతాశ్చమృగపక్షిణః । ఆయుష్కామైః స్వర్గకామైస్త్య
జ్యంమాంసంప్రయత్నతః ॥ ౧౫ ॥ యజ్ఞార్థంపశుహింసాయాః స్వ
ర్గార్థంనేతరాక్వచిత్ । త్యజేత్పర్యుషితంసర్వమఖండస్నేహవర్జితమ్ ॥ ౧౬
ప్రాణాత్యయేక్రతౌశ్రాద్ధేభేషజేవిప్రకామ్యయా । అలౌల్యమిత్థంపలలం
భక్షయన్నైవదోషభాక్ ॥ ౧౭ ॥ నతాదృశంభవేత్పాపంమృగయాన్న
త్రికాంక్షిణః । యాదృశంభవతిప్రేత్యలౌల్యాన్మాంసోపసేవినః ॥ ౧౮ ॥
మఖార్థంబ్రహ్మణాసృష్టాః పశుద్రుమమృగౌషధీః । నిఘ్నన్నహింసకో
ప్రస్తాసామపిశుభాగతిః ॥ ౧౯ ॥ పితృదేవక్రతుకృతేమధుపర్కార్థకే
వచ । తత్రహింసాప్యహింసాస్యాద్ధింసాన్యత్రసుదుస్తరా ॥ ౨౦ ॥ యో
జంతూనాత్మపుష్ట్యర్థంహినస్తిజ్ఞానదుర్బలః । దురాచారస్యతస్యేహ
నాముత్రాపిసుఖంక్వచిత్ ॥ ౨౧ ॥ భోక్తానుమంతాసంస్కర్తాక్రయివిక్ర
యిహింసకాః । ఉపహర్తాఘాతయితాహింసకాశ్చాష్టధాస్మృతాః ॥
ప్రత్యబ్దమశ్వమేధేనశతంవర్షాణియోయజేత్ । అమాంసభక్షకోయశ్చ
తయోరంతోనవిశిష్యతే ॥ ౨౩ ॥ యథైవాత్మాపరస్తద్వద్ద్రష్టవ్యఃసుఖమి
చ్ఛతా । సుఖదుఃఖానితుల్యానియథాత్మనితథాపరే ॥ ౨౪ ॥ సుఖంవా
యదివాచాన్యద్యత్కించిత్క్రియతేపరే । తత్కృతంహిపునఃపశ్చాత్సర్వ
మాత్మనిసంభవేత్ ॥ ౨౫ ॥ నక్లేశేనవినాద్రవ్యమర్థహీనేకుతఃక్రియా
క్రియాహీనేకుతోధర్మోధర్మహీనేకుతఃసుఖమ్ ॥ ౨౬ ॥ సుఖంహిసర్వై
రాకాంక్ష్యంతచ్చధర్మసముద్భవం । తస్మాద్ధర్మాత్రకర్తవ్యశ్చాతుర్వర్ణ్యై
నయత్నతః ॥ ౨౭ ॥ న్యాయాగతేనద్రవ్యేణకర్తవ్యంపారలౌకికం । దా
నంచవిధినాదేయంకాలేపాత్రేచభావతః ॥ ౨౮ ॥ విధిహీనంతథాపా
త్రేయోదదాతిప్రతిగ్రహం । నకేవలంహితద్యాతిశేషంతస్యచనశ్యతి
౨౯ ॥ వ్యసనార్థేకుటుంబార్థేయదృణార్థేచదీయతే । తదక్షయ

భవేద్వ్రతపరిభ్రష్టోనసంశయః ॥ ౩౦ ॥ మాతాపితృవిహీనంయోవాంజీ
పాణిగ్రహాదిభిః । సంస్కారయేన్నిజైరర్థైస్తస్యశ్రేయస్త్వనంతకమ్॥
౩౧ ॥ అగ్నిహోత్రైర్నతచ్ఛ్రేయోనాగ్నిష్టోమాదిభిర్మఖైః । య
చ్ఛ్రేయఃప్రాప్యతేమర్త్యైర్ద్విజేచైకేప్రతిష్ఠితే ॥ ౩౨ ॥ యోహ్యనా
థస్యవిప్రస్యపాణింగ్రాహయతేకృతీ। ఇహసౌఖ్యమవాప్నోతిసోఽక్షయంస్వ
ర్గమాప్నుయాత్ ॥ ౩౩ ॥ పితృగేహేతుయాకన్యారజఃపశ్యేదసంస్కృ
తా । భ్రూణహాతత్పితాజ్ఞేయోవృషలీసాపికన్యకా ॥ ౩౪ ॥ యస్తాంపరి
ణయేన్మోహాత్సభవేద్వృషలీపతిః । తేనసంభాషణంత్యాజ్యమపాఙ్క్తేయో
నసర్వదా ॥ ౩౫ ॥ విజ్ఞాయదోషముభయోఃకన్యాయాశ్చవరస్యచ । సం
బంధంరచయేత్పశ్చాదన్యథాదోషభాక్పితా ॥ ౩౬ ॥ స్త్రియఃపవిత్రాః
సతతంనైతాదుష్యంతికేనచిత్ । మాసిమాసిరజస్తాసాందుష్కృతాన్య
పకర్షతి ॥ ౩౭ ॥ పూర్వంస్త్రియఃసురైర్భుక్తాఃసోమగంధర్వవహ్నిభిః ।
భుంజతేమానుషాఃపశ్చాన్నైతాదుష్యంతికేనచిత్ ॥ ౩౮ ॥ స్త్రీణాం
శౌచందదౌసోమఃపావకఃసర్వమేధ్యతాం । కల్యాణవాణీంగంధర్వాస్తే
నమేధ్యాఃసదాస్త్రియః ॥ ౩౯ ॥ కన్యాంభుంక్తేరజఃకాలేఽగ్నిశ్శశీలోమ
దర్శనే । స్తనోద్భేదేషుగంధర్వాస్తత్ప్రాగేవప్రదీయతే ॥ ౪౦ ॥ దృ
శ్యరోమాత్వపత్యఘ్నీకులఘ్న్యుద్గతయావనా । పితృఘ్న్యావిష్కృతర
జాస్తతస్తాఃపరివర్జయేత్ ॥ ౪౧ ॥ కన్యాదానఫలప్రేప్సుస్తస్మాద్దద్యాద
నగ్నికాం । అన్యథానఫలందాతుఃప్రతిగ్రాహీపతేదధః ॥ ౪౨ ॥ కన్యా
మభుక్తాంసోమాద్యైర్దదద్దానఫలంలభేత్ । దేవభుక్తాందదద్దాతాన
స్వర్గమధిగచ్ఛతి ॥ ౪౩ ॥ శయనాసనయానానికుణపంస్త్రీముఖంకుశాః ।
యజ్ఞపాత్రాణిసర్వాణినదుష్యంతిబుధాఃక్వచిత్ ॥ ౪౪ ॥ వత్సఃప్రస్రవ
ణేమేధ్యఃశకునిఃఫలపాతనే । నార్యోరతిప్రయోగేషుశ్వామృగగ్రహణే
శుచిః ॥ ౪౫ ॥ అజాశ్వయోర్ముఖంమేధ్యంగావోమేధ్యాస్తుపృష్ఠతః। పా
దతోబ్రాహ్మణామేధ్యాఃస్త్రియోమేధ్యాస్తుసర్వతః ॥ ౪౬ ॥ బలాత్కా

రోపభుక్త్వా వాచోరహస్తగతాపివా । నత్యాజ్యా దయితా నారీ నాస్యాస్త్యా
గో విధీయతే ॥ ౪౭ ॥ ఆమ్లేన తామ్రశుద్ధిః స్యాచ్ఛుద్ధిః కాంస్యస్య భస్మనా
సంశుద్ధీ రజసా నార్యాస్తటిన్యా వేగతశ్శుచిః ॥ ౪౮ ॥ మనసాపి హి యా
హా చింతయేత్పురుషాంతరం । సోమయా సహ సౌఖ్యాని భుక్తే చాత్రా
త్ర-భాక్ ॥ ౪౯ ॥ పితా పితామహో భ్రాతా సకుల్యో జననీ తథా । కన్యా
ప్రదః పూర్వనాశే ప్రకృతిస్థః పరః పరః ॥ ౫౦ ॥ అప్రయచ్ఛన్ సమాప్నో
భ్రూణహత్యామృతావృతౌ । స్వయంత్వభావే దాతౄణాం కన్యాకు
ర్యాత్స్వయంవరమ్ ॥ ౫౧ ॥ హృతాధికారాం మలినాం పిండమాత్రోప
నీం । పరిభూతామధశ్శయ్యాం వాసయేద్వ్యభిచారిణీమ్ ॥ ౫౨ ॥ వ్య
చారావృతౌ శుద్ధిర్గర్భే త్యాగో విధీయతే । గర్భభర్తృవధాదౌ చ
హాత్యపి చ కల్మషే ॥ ౫౩ ॥ శూద్రీ స్వభార్యా శూద్రస్య సా చ స్వా చ
స్మృతే । తే చ స్వా చైవ రాజ్ఞస్తు తాశ్చ స్వా చాగ్రజన్మనః ॥ ౫౪ ॥ అ
ప్యశూద్రాం శయనే విప్రో గచ్ఛేదధోగతిం । ఉత్పాద్య పుత్రం శూద్ర
యాం బ్రాహ్మణ్యాదేవ హీయతే ॥ ౫౫ ॥ దైవ పిత్ర్యాతిథేయాని తత్ప్ర
ధానాని యస్య తు । దేవాద్యాస్తన్న చాశ్నంతి న చ స్వర్గం న గచ్ఛతి
జానుయోయాని గేహాని శపంత్యప్రతిపూజితాః । కృత్యాభిర్నిహతా
వనశ్యేయుస్తాన్యసంశయమ్ ॥ ౫౭ ॥ తదభ్యర్చ్యాః సువాసిన్యో భూష
చ్ఛాదనాశనైః । భూతికామైర్నరైర్నిత్యం సత్కారేషూత్సవేషు చ
॥ ౫౮ ॥ యత్ర నార్యః ప్రముదితా భూషణాచ్ఛాదనాశనైః । రమంతే దే
వాస్తత్ర స్యుస్తత్ర సఫలాః క్రియాః ॥ ౫౯ ॥ యత్ర తుష్యతి భర్తా స్త్రీ స్త్రియా
భర్తా చ తుష్యతి । తత్ర వేశ్మని కల్యాణం సంపద్యేత పదే పదే ॥ ౬౦ ॥ అహు
తం చ హుతం చైవ ప్రహుతం ప్రాశితం తథా । బ్రాహ్మ్యం హుతం పంచమం
పంచయజ్ఞానిమే శుభాః ॥ ౬౧ ॥ జపోఽహుతో హుతో హోమః ప్రహు
తో భౌతికో బలిః । ప్రాశితం పితృసంతృప్తిర్హుతం బ్రాహ్మం ద్విజార్చన
౬౨ ॥ పంచయజ్ఞానిమాన్ కుర్వన్ బ్రాహ్మణో నావసీదతి । ప్ర

స్వస్థానాత్పంచసూనాఅవాప్నుయాత్ ॥ ౬౩ ॥ బ్రాహ్మణంకుశలంపృచ్ఛే
ద్బాహుజాతమనామయం । వైశ్యంసుఖంసమాగమ్యశూద్రంసంతోష
మేవచ ॥ ౬౪ ॥ జాతమాత్రఃశిశుస్తావద్యావదష్టౌసమాఃస్మృతాః । భ
క్ష్యాభక్ష్యేషునోదుష్యేద్యావన్నైవోపనీయతే ॥ ౬౫ ॥ భరణంపోష్య
వర్గస్యదృష్టాదృష్టఫలోదయః । ప్రత్యవాయోహ్యభరణేభర్తవ్యస్త
త్ప్రయత్నతః ॥ ౬౬ ॥ మాతాపితాగురుఃపత్నీత్వపత్యానిసమాశ్రితాః
అభ్యాగతోఽతిథిశ్చాగ్నిఃపోష్యవర్గాఅమీనవ ॥ ౬౭ ॥ సజీవతిపుమాన్యో
ఽత్రబహుభిశ్చోపజీవ్యతే । జీవన్మృతోఽథవిజ్ఞేయఃపురుషఃస్వోదరంభరిః ॥
౬౮ । దీనానాథవిశిష్టేభ్యోదాతవ్యంభూతికామ్యయా। అదత్తదానాజ్జా
యంతేపరభాగ్యోపజీవినః ॥ ౬౯ ॥ విభాగశీలసంయుక్తోదయావాంశ్చక్షు
మాయుతః । దేవతాతిథిభక్తస్తుగృహస్థోధార్మికస్స్మృతః ॥ ౭౦ ॥ శ
ర్వరీమధ్యయామాయామాహుతశేషంచయద్ధవిః । తత్స్వపంస్తదశ్నంశ్చ
బ్రాహ్మణోనావసీదతి ॥ ౭౧ ॥ నవైతానిగృహస్థస్యకార్యాణ్యభ్యాగతేస
దా । సుధావ్యయానియత్సౌమ్యంవాక్యంచక్షుర్మనోముఖమ్ ॥ ౭౨ ॥
అభ్యుత్థానమిహాయాతసస్నేహంపార్శ్వభాషణం । ఉపాసనమనువ్రజ్యా
గృహస్థోన్నతిహేతవే ॥ ౭౩ ॥ తథైషద్వ్యయయుక్తానికార్యాణ్యేతానివైనవ।
ఆసనంపాదశౌచంచయథాశక్త్యాశనంక్షితిః ॥ ౭౪ ॥ శయ్యాతృణజలాభ్యంగ
దీపాగారాస్థ్యసిద్ధిదాః । తథానవవికర్మాణిత్యాజ్యానిగృహమేధినాం ॥ ౭౫ ॥
పైశున్యంపరదారాశ్చద్రోహఃక్రోధానృతాప్రియం । ద్వేషోదంభశ్చ
మాయాచస్వర్గమార్గార్గలాఇమే ॥ ౭౬ ॥ నవావశ్యకకర్మాణికా
ర్యాణిప్రతివాసరం । స్నానంసంధ్యాజపోహోమఃస్వాధ్యాయోదేవతార్చ
నమ్ ॥ ౭౭ ॥ వైశ్వదేవంతథాతిథ్యంనవమంపితృతర్పణం । నవగోప్యాని
యాన్యత్రమునేతానినిశామయ ॥ ౭౮ ॥ జన్మర్క్షంమైథునంమంత్రోగృ
హచ్ఛిద్రంచవంచనం । ఆయుర్ధనాపమానంస్త్రీనప్రకాశ్యానిసర్వథా ॥
౭౯ ॥ నవైతానిప్రకాశ్యానిరహఃపాపమకుత్సితం। ప్రాయోగ్యమృణశుద్ధి

శ్చసాన్వయఃక్రయవిక్రయా । కన్యాదానంగుణోత్కర్షోనాన్యత్కేనా
పికుత్రచిత్ ॥ ౮౦ ॥ పాత్రమిత్రవిసీతేషుదీనానాథోపకారిషు । మాతా
పితృగురుష్వేతన్నవకందత్తమక్షయమ్ ॥౮౧ ॥ నిష్ఫలంనవసూత్సృష్టం
చాటచారణతస్కరే । కువైద్యేకితవేధూర్తేశఠేమల్లేచబందిని ॥ ౮౨
ఆపత్స్వపినదేయానినవవస్తూనిసర్వథా । అన్వయేసతిసర్వస్వందారాంశ్చ
శరణాగతాన్ ॥ ౮౩ ॥ న్యాసాధీకులవృత్తించనిక్షేపంస్త్రీధనంసుతం।
యోదదాతిసమూఢాత్మాప్రాయశ్చిత్తైర్విశుధ్యతి ॥౮౪ ॥ ఏతన్నవానాం
నవకంజ్ఞాత్వాప్రియమవాప్నుయాత్ । అన్యచ్చనవకంవచ్మిసర్వేషాంస్వ
ర్గమార్గదమ్ ॥ ౮౫ ॥ సత్యంశౌచమహింసాచక్షాంతిర్దానందయాద
మః । అస్తేయమింద్రియాశోచఃసర్వేషాంధర్మసాధనమ్ ॥ ౮౬ ॥ అభ్య
స్యనవతించైతాంస్వర్గమార్గప్రదీపికాం । సతామభిమతాంపుణ్యాం
గృహస్థోనావసీదతి ॥ ౮౭ ॥ జిహ్వాభార్యాసుతోభ్రాతామిత్రదాససమా
శ్రితాః । యస్యైతేవినయాఢ్యాశ్చతస్యసర్వత్రగౌరవమ్ ॥ ౮౮ ॥ స
నందుర్జనసంసర్గఃపత్యాచవిరహోటనం । స్వాప్నోన్యగృహవాసశ్చ
రీణాందూషణానిషట్ ॥ ౮౯ ॥ సమర్ఘంధాన్యముద్ధృత్యమహార్ఘ
యఃప్రయచ్ఛతి।సహివార్ధుషికోనామతస్యాంనంనైవభక్షయేత్ ॥ ౯౦
అగ్రామాహిషికందృష్ట్వామధ్యేచవృషలీపతిం । అంతేవార్ధుషికంచై
నిరాశాఃపితరోగతాః ॥ ౯౧ ॥ మహిషీత్యుచ్యతేనారీయాచస్యాద్వ్య
చారిణీ । తాందుష్టాంకామయేద్యస్తుసవైమాహిషికఃస్మృతః ॥ ౯౨
స్వవృషంయాపరిత్యజ్యపరవృషేవృషాయతే । వృషలీసాహివిజ్ఞేయా
శూద్రీవృషలీభవేత్ ॥ ౯౩ ॥ యావదుష్ణంభవత్యన్నంయావన్మౌనేన
జ్యతే । తావదశ్నంతిపితరోయావన్నోక్తాహవిర్గుణాః ॥ ౯౪ ॥ విన
వినయసంపన్నేశ్రోత్రియేగృహమాగతే । క్రీడంత్యోషధయఃసర్వా
స్యామఃపరమాంగతిమ్ ॥ ౯౫ ॥ భ్రష్టశౌచవ్రతాచారేవిప్రేవేదవివ
తే । రోదిత్యన్నందీయమానంకింమయాదుష్కృతంకృతమ్ ॥౯౬॥

స్యకోష్ఠగతంచాన్నం వేదాభ్యాసేనజీర్యతి । సతారయతిదాతారందశపూ
ర్వాన్దశాపరాన్ ॥౯౭॥ నస్త్రీణాంవపనంకార్యంనచగాఃసమనువ్రజేత్
నచరాత్రౌవసేద్గోష్ఠేనకుర్యాద్వైదికీంశ్రుతిమ్ ॥౯౮॥ సర్వాన్ కేశాన్
సముద్ధృత్యచ్ఛేదయేదంగులద్వయం । ఏవమేవతునారీణాంశిరసోముండ
నంభవేత్ ॥౯౯॥ రాజావారాజపుత్రోవాబ్రాహ్మణోవాబహుశ్రుతః।
అకారయిత్వావపనంప్రాయశ్చిత్తంవినిర్దిశేత్ ॥౧౦౦॥ కేశానాంర
క్షణార్థాయద్విగుణంవ్రతమాదిశేత్ । ద్విగుణాదక్షిణాదేయాబ్రాహ్మ
ణేవేదపారగే ॥౧॥ యోఽగృహీత్వావివాహాగ్నింగృహస్థఇతిమన్యతే ।
అన్నంతస్యనభోక్తవ్యంవృథాపాకోహిసస్మృతః ॥౨॥ దారాగ్నిహోత్ర
దీక్షాంచకురుతేయోఽగ్రజేస్థితే । పరివేత్తాసవిజ్ఞేయఃపరివిత్తిస్తుపూర్వ
జః ॥౩॥ పరివిత్తిఃపరివేత్తాయయాచపరివిద్యతే । సర్వేతేనరకంయాం
తిదాతృయాజకపంచమాః ॥౪॥ క్లీబేదేశాంతరస్థేచమూకేప్రవ్రజితేజ
డే । కుంజేఖర్వేచపతితేనదోషఃపరివేదనే ॥౫॥ వేదాక్షరాణియావం
తినియుంజ్యాదర్థకారణే । తావతీర్భ్రూణహత్యావేదవిక్రయకృల్ల
భేత్ ॥౬॥ యస్తుప్రవ్రజితోభూత్వాసేవతేమైథునంపునః । షష్టిర్వర్ష
సహస్రాణివిష్ఠాయాంజాయతేకృమిః ॥౭॥ శూద్రాన్నంశూద్రసంపర్కః
శూద్రేణచసహాసనం।శూద్రాద్విద్యాగమఃకశ్చిజ్జ్వలంతమపిపాతయేత్॥
౮॥ శూద్రాద్దాహృత్యనిర్వాపంయేపచంత్యబుధాద్విజాః । తేయాంతి
నరకంఘోరంబ్రహ్మతేజోవివర్జితాః ॥౯॥ మాక్షికంఫాణితంశాకం
గోరసంలవణంఘృతం । హస్తదత్తానిభుక్తానిదినమేకమభోజనమ్॥౧౧౦॥
హస్తదత్తాశ్చయేస్నేహాలవణంవ్యంజనానిచ । దాతారంనోపతిష్ఠంతేభో
క్తాభుక్తేతుకిల్బిషమ్ ॥౧౧॥ ఆయసేనైవపాత్రేణయదన్నముపదీయతే
భోక్తాతద్విట్సమంభుక్తేదాతాచనరకంవ్రజేత్ ॥౧౨॥ అంగుల్యాదం
తకాష్ఠంచప్రత్యక్షంలవణంచయత్ । మృత్తికాభక్షణంయచ్చసమంగో
మాంసభక్షణైః ॥౧౩॥ పానీయంపాయసంభైక్షంఘృతంలవణమేవచ।

హా స్తద త్తంనగృహ్ణీయాత్తుల్యంగోమాంసభక్షణైః ॥ ౧౪ ॥ అగ్నౌ
స్వే మూర్ఖో-దూరతశ్చగుణాన్వితః । గుణాన్వితాయదాతవ్యంనా
మూర్ఖేవ్యతిక్రమః ॥ ౧౫ ॥ బ్రాహ్మణాతిక్రమోనాస్తివిప్రేవేదవివ
తే । జ్వలంతమగ్నిముత్సృజ్యనహిభస్మనిహూయతే ॥ ౧౬ ॥ సన్నిక
మధీయానంబ్రాహ్మణంయోవ్యతిక్రమేత్ । భోజనేచైవదానేచద
సప్తమంకులమ్ ॥ ౧౭ ॥ గోరక్షకాన్వాణిజకాంస్తథాకారుకుశీలవా
ప్రేష్యాన్వార్ధుషికాంశ్చైవవిప్రాన్‌శూద్రవదాచరేత్ ॥ ౧౮ ॥
ద్రవ్యవిభాగేనబ్రహ్మస్వహరణేనచ । కులాన్యాశువినశ్యంతిబ్రాహ్మణా
మేణచ ॥ ౧౯ ॥ మాదేహీతిచయోబ్రూయాద్గవాగ్నిబ్రాహ్మణేషుచ
తిర్యగ్యోనిశతంగత్వాచాండాలేష్వభిజాయతే ॥ ౧౨౦ ॥ వాచాయ
ప్రతిజ్ఞాతంకర్మణానోపపాదితం । ఋణంతద్ధర్మసంయుక్తమిహలో
పరత్రచ ॥ ౨౧ ॥ విఘసాశీభవేన్నిత్యంనిత్యంచామృతభోజనః । య
షోఽమృతంభుక్తశేషంతువిఘసంవిదుః ॥ ౨౨ ॥ సవ్యాదంసాత్పరిభ్ర
నాభిదేశేవ్యవస్థితే।వస్త్రేసఏకవాసాస్తందైవేపిత్ర్యేచవర్జయేత్ ॥
యధైవతర్పయత్యద్భిఃపితౄన్స్నాత్వాద్విజోత్తమః । తేనైవసర్వ
ప్నోతిపితృయజ్ఞక్రియాఫలమ్ ॥ ౨౪ ॥ హస్తాత్ప్రక్షాల్యగండూషంయ
బేద్భోజనోత్తరం । దైవంపిత్ర్యంతథాత్మానంత్రయంసఉపఘాతయే
౨౫ ॥ గణాన్నంగణికాన్నంచయదన్నంగ్రామయాజకే । శ్రీనా
మగర్భేషుభుక్త్వాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥ ౨౬ ॥ షష్ఠేవాయదివా
సెయస్యగేహేత్రినద్విజః । భుక్త్వాదురాత్మనస్తస్యచరే
ద్రాయణవ్రతమ్ ॥ ౨౭ ॥ సత్రిణాందీక్షితానాంచయతీనాంబ్రహ్మ
ణాం । ఏతేషాంసూతకంనాస్తిఋత్విజాంకర్మకుర్వతామ్ ॥ ౨౮
జీర్ణేభ్యుదితేవాంతేశ్మశ్రుకర్మణిమైథునే । దుఃస్వప్నేదుర్జనస్ప
స్నానమేవవిధీయతే ॥ ౨౯ ॥ చైత్యవృక్షంచితింయూపంశివనిర్మా
జినం । వేదవిక్రియిణంస్పృష్ట్వాసచేలోజలమావిశేత్ ॥ ౧౩౦

అగ్న్యగారే గవాంగోష్ఠే దేవబ్రాహ్మణసన్నిధౌ । స్వాధ్యాయే భోజనే స్నా
నే పాదుకే వై విసర్జయేత్ ॥ ౩౧ ॥ ఖలక్షేత్రగతం ధాన్యం కూపవాపీషు
యజ్జలం । అగ్రాహ్యాదపి తద్గ్రాహ్యం యచ్చ గోష్ఠగతం పయః ॥ ౩౨ ॥ య
ద్వేష్టితశిరా భుఙ్క్తే యో భుఙ్క్తే దక్షిణాముఖః । సోపానత్కశ్చ యద్భుఙ్క్తే
తద్వై రక్షాంసి భుంజతే ॥ ౩౩ ॥ యాతుధానాః పిశాచాశ్చ రాక్షసాః క్రూ
రకర్మిణః । హరంతి రసమన్నస్య మండలేన వివర్జితమ్ ॥ ౩౪ ॥ బ్రహ్మా
ద్యాశ్చ సురాః సర్వే వసిష్ఠాద్యా మహర్షయః । మండలం చోపజీవంతి తత్
కుర్వీత మండలమ్ ॥ ౩౫ ॥ బ్రాహ్మణే చతురస్రం స్యాత్ త్ర్యస్రం వై బాహుజ
న్మనః । వర్తులం చ విశః ప్రోక్తం శూద్రస్యాభ్యుక్షణం స్మృతమ్ ॥ ౩౬ ॥
నోత్సంగే భోజనం కృత్వా నోపాణౌ నైవ కర్హిచిత్ । నాసనే న చ శయ్యాయాం
భుంజీత న మలార్దితః ॥ ౩౭ ॥ ధర్మశాస్త్రరథారూఢా వేదఖడ్గధరా
ద్విజాః । క్రీడార్థమపి యద్బ్రూయుః స ధర్మః పరమః స్మృతః ॥ ౩౮ ॥ రాత్రౌ
ధానాదధియుతం ధర్మకామో న భక్షయేత్ । అశ్నతో ధర్మహానిః స్యా
ద్వ్యాధిభిశ్చోపపీడ్యతే ॥ ౩౯ ॥ ఫాణితం గోరసం తోయం లవణం మధు కాం
జికం । హస్తేన బ్రాహ్మణో దత్వా కృచ్ఛ్రం చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ ౪౦ ॥
గంధాభరణమాల్యాని యః ప్రయచ్ఛతి ధర్మవిత్ । స సుగంధిః సదా హృ
ష్టో యత్ర యత్రోపజాయతే ॥ ౪౧ ॥ నీలీరక్తం తు యద్వస్త్రం దూరతః ప
రివర్జయేత్ । స్త్రీణాం క్రీడార్థసంయోగే శయనీయే న దుష్యతి ॥ ౪౨ ॥
పాలనాద్విక్రయాచ్చైవ తద్వృత్తేరుపజీవనాత్ । అపవిత్రో భవేద్విప్రస్త్రి
భిః కృచ్ఛ్రైర్విశుధ్యతి ॥ ౪౩ ॥ స్నానం దానం తపో హోమః స్వాధ్యాయః పి
తృతర్పణం । వృథా తస్య మహాయజ్ఞా నీలీవాసో బిభర్తి యః ॥ ౪౪ ॥ నీ
లీరక్తం యదా వస్త్రం విప్రః స్వాంగేషు ధారయేత్ । తంతుసంతతిసంఖ్యా
కే నరకే స వసేద్ధ్రువమ్ ॥ ౪౫ ॥ అహోరాత్రోషితో భూత్వా పంచగవ్యేన
శుధ్యతి ॥ ౪౬ ॥ నీలీరక్తేన వస్త్రేణ యదన్నముపకల్పయేత్ । భోక్తా వి
ష్ఠాసమం భుఙ్క్తే దాతా చ నరకం వ్రజేత్ ॥ ౪౭ ॥ అమృతం బ్రాహ్మణస్యా

న్నం క్షత్రియాన్నం పయస్స్మృతం। వైశ్యస్య చాన్నమేవాన్నం శూద్రస్య రుధి
రం స్మృతం॥౮౮॥ వైశ్వదేవేన హోమేన దేవతాభ్యర్చనైర్జపైః। అమృతం
తేన విప్రాన్న మృగ్యజుస్సామసంస్కృతం ॥౮౯॥ వ్యవహారానురూపేణ న్యా
యేన తు యదర్జనం। క్షత్రియస్య పయస్తేన ప్రజాపాలనతో భవేత్ ॥౯౦॥
ప్రహారానద్ధవాహాద్యదన్నముత్పాద్య యచ్ఛతి । సీతాయజ్ఞవిధానేన వై
శ్యాన్నం తేన సంస్కృతమ్ ॥ ౯౧ ॥ అజ్ఞానతిమిరాంధస్య మద్యపానరతస్య
చ । రుధిరం తేన శూద్రాన్నం వేదమంత్రవివర్జితమ్ ॥ ౯౨ ॥ న వృథా
పథం కుర్యాత్స్వల్పేప్యర్థే నరోత్తమః । వృథా హి శపథం కుర్వన్ప్రేత్య
చేహ వినశ్యతి ॥ ౯౩ ॥ కామినీషు వివాహే చ గవాం భుక్తే ధనక్షయే। బ్రా
హ్మణాభ్యుపపత్తౌ చ శపథే నాస్తి పాతకమ్ ॥౯౪ ॥ సత్యేన శాపయేద్విప్రం
క్షత్రియం వాహనాయుధైః । గోబీజకాంచనైర్వైశ్యం శూద్రం సర్వై
స్తు పాతకైః ॥ ౯౫ ॥ అగ్నిం వాహారయేదేనమప్సు చైనం నిమజ్జయేత్।
స్పర్శయేత్పుత్రదారాణాం శిరాంస్యేనం చ వా పృథక్ ॥ ౯౬ ॥ నయమం
యమమిత్యాహురాత్మా వై యమ ఉచ్యతే । ఆత్మా సంయమితో యేన తం
యమః కిం కరిష్యతి ॥౯౭ ॥ న నిస్త్రింశస్తథా తీక్ష్ణః ఫణీ వా దురతిక్రమః। రిపు
ర్వా నిత్యసంక్రుద్ధో యథాత్మా దురధిష్ఠితః ॥౯౮॥ ఏకః క్షమావతాం దోషో
న ద్వితీయః కథంచన। యదేనం క్షమయా యుక్తమశక్తం మన్యతే జనః॥౯౯॥
న శబ్దశాస్త్రాభిరతస్య మోక్షో న చైవ రమ్యావసథప్రియస్య। న భోజనాచ్ఛా
న తత్పరస్య న లోకవిత్తగ్రహణే రతస్య ॥ ౧౦౦ ॥ ఏకాంతశీలస్య న దైవతస్య
సర్వేంద్రియప్రీతినివర్తకస్య । స్వాధ్యాయయోగగతమానసస్య మోక్షో
ధ్రువం నిత్యమహింసకస్య ॥ ౦౧ ॥ క్వైకాంతశీలత్వమిహాస్తి పుంసః క్వ
చేంద్రియప్రీతినివృత్తిరస్తి। క్వ యోగయుక్తిః క్వ చ దైవతేజ్యా కాశ్యాం
నైభిస్సహజేన ముక్తిః ॥ ౦౨ ॥ విశ్వేశసంశీలనమేవ యోగస్తపశ్చ విశ్వే
పురీనివాసః । వ్రతాని దానం నియమా యమాశ్చ స్నానం త్ర్యుసంధ్యం నద్యాం
ఉదగ్వాహాయామ్ ॥ ౦౩ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ న్యాయాగతధనస్తత్త్వజ్ఞా

సనిష్ఠోతిథిప్రియః । శ్రాద్ధకృత్సత్యవాదీచగృహస్థోపీహముచ్యతే ॥ ౬౮ ॥
దీనాంధకృపణార్థిభ్యోదత్వాన్నానివిశేషతః । కృత్వాగార్హ్యాణికర్మా
ణిగృహస్థఃశ్రేయసఆప్నుయాత్ ॥ ౬౯ ॥ ఇత్థమాచరతాంపుంసాంకాశీ
నాథఃప్రసీదతి । తత్ నాథప్రసాదేనకాశీప్రాప్తిస్తుమోక్షకృత్ ॥ ౭౦ ॥ స
సర్వతీర్థేషుస్నాతఃససర్వక్రతుదీక్షితః । సదత్తసర్వదానస్తుకాశీయేనని
షేవితా ॥ ౭౧ ॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే గృహస్థధర్మాఖ్యా
నంనామ చత్వారింశోధ్యాయః ॥ ౪౦ ॥

స్కందఉవాచ ॥ ఉషిత్వైవంగృహేవిప్రోద్వితీయాదాశ్రమాత్పరం
వలీపలితసంయుక్తస్తృతీయాశ్రమమావిశేత్ ॥ ౧ ॥ అపత్యాపత్యమా
లోక్యగ్రామ్యాహారాన్విసృజ్యచ । పత్నీంపుత్రేషుసంత్యజ్యపత్న్యైవావ
నమావిశేత్ ॥ ౨ ॥ వసానశ్చర్మచీరాణిసాగ్నిర్మున్యన్నవర్తనః । జటీ
సాయంప్రగేస్నాయీశ్మశ్రులోమనఖలోమభృత్ ॥ ౩ ॥ శాకమూలఫలై
ర్వాపిపంచయజ్ఞాన్నహాపయేత్ । అమ్మూలఫలభిక్షాభిరర్చయేద్వటుకా
తిథీన్ ॥ ౪ ॥ అనాదాతాచదాతాచదాంతఃస్వాధ్యాయతత్పరః । వైతా
నికంచజుహుయాదగ్నిహోత్రంయథావిధి ॥ ౫ ॥ మున్యన్నైఃస్వయమా
నీతైఃపురోడాశాంశ్చనిర్వపేత్ । స్వయంకృతంచలవణంఖాదేత్స్నేహం
ఫలోద్భవమ్ ॥ ౬ ॥ వర్జయేచ్ఛైలుశిగ్రూంశ్చకవకంపలలంమధు । ము
న్యన్నమాశ్వినేమాసిత్యజేద్యత్పూర్వసంచితమ్ ॥ ౭ ॥ గ్రామ్యాణిఫల
మూలానిఫాలజాన్నంచసంత్యజేత్ । దంతోలూఖలకోవాస్యాదశ్మకుట్టో
థవాభవేత్ ॥ ౮ ॥ సద్యఃప్రక్షాలకోవాస్యాదథవామాససంచయీ । త్రి
షట్ద్వాదశమాసాన్నఫలమూలాదిసంగ్రహీ ॥ ౯ ॥ నక్తాశ్యేకాంతరా
శీవాషష్ఠకాలాశనోపివా । చాంద్రాయణవ్రతీవాస్యాత్పక్షభుగ్వాథమా
సభుక్ ॥ ౧౦ ॥ వైఖానసమతస్థస్తుఫలమూలాశనోపివా । తపసాశోష
యేద్దేహంపితౄన్దేవాంశ్చతర్పయేత్ ॥ ౧౧ ॥ అగ్నీనాత్మనిచాధాయ

విచరేదనికేతనః । భిక్షయేత్ప్రాణయాత్రార్థం తాపసాన్వనవాసినః ॥
౧౨ ॥ గ్రామాదాసీయవాశ్నీయాదష్టౌగ్రాసాన్వసన్వనే । ఇత్థంవనాశ్ర
మీవిప్రోబ్రహ్మలోకేమహీయతే ॥ ౧౩ ॥ అతివాహ్యాయుషోభాగంతృతీ
యమితికాననే। ఆయుషస్తుతురీయాంశేత్యక్త్వాసంగాన్పరివ్రజేత్ ॥ ౧౪ ॥
ఋణత్రయమసంశోధ్యత్వనుత్పాద్యసుతానపి । తథాయజ్ఞానదిష్ట్వాచ
మోక్షమిచ్ఛన్వ్రజత్యధః ॥ ౧౫ ॥ మనాగపినభూతానాంయస్మాదుత్పద్య
తేభయం । సర్వభూతానితస్యేహప్రియచ్ఛంత్యభయంసదా ॥ ౧౬ ॥ ఏ
కఏవచరేన్నిత్యమనగ్నిరనికేతనః । సిద్ధ్యర్థమసహాయఃస్యాద్గ్రామమ
న్నార్థమాశ్రయేత్ ॥ ౧౭ ॥ జీవితంమరణంవాథనాభికాంక్షేత్క్వచిద్య
తిః । కాలమేవప్రతీక్షేతనిర్దేశంభృతకోయథా ॥ ౧౮ ॥ సర్వత్రమమ
తాశూన్యఃసర్వత్రసమతాయుతః । వృక్షమూలనికేతశ్చముముక్షురిహా
శ్నుతే ॥ ౧౯ ॥ ధ్యానంశౌచంతథాభిక్షానిత్యమేకాంతశీలతా । యతే
శ్చత్వారికర్మాణిపంచమంనోపపద్యతే ॥ ౨౦ ॥ వార్షికాంశ్చతురోమా
సాన్విహరేన్నయతిఃక్వచిత్ । బీజాంకురాణాంజంతూనాంహింసాతత్రయ
తోభవేత్ ॥ ౨౧ ॥ గచ్ఛేత్పరిహరన్జంతూనపిచేత్కంటకంవస్త్రశోధితం
వాచంవదేదనుద్విగ్నాంనక్రుధ్యేత్కేనచిత్క్వచిత్ ॥ ౨౨ ॥ చరేద్వాల్య
హోయశ్చనిరపేక్షోనిరాశ్రయః । నిత్యమధ్యాత్మనిరతోనీచకేశనఖోవశీ
౨౩ ॥ కుసుంభవాసాదండాఢ్యోభిక్షాశీఖ్యాతివర్జితః । అలాబుదా
రుమృద్వేణుపాత్రంశస్తంనపంచమమ్ ॥ ౨౪ ॥ నగ్రాహ్యంతైజసంపాత్రంభి
క్షుకేనకదాచన । వరాటకేసంగృహీతేతత్రతద్దినదినే ॥ ౨౫ ॥ గో
హాస్త్రివధంపాపంశ్రుతిరేషాసనాతనీ । హ్యాదిసస్నేహభావేనచేద్గృహ్ణీ
త్రిస్త్రియమేకథా ॥ ౨౬ ॥ కోటిద్వయంబ్రహ్మకల్పంకుంభీపాకేనసంశ
యః । ఏకకాలంచరేద్భైక్షంనకుర్యాత్తత్రవిస్తరమ్ ॥ ౨౭ ॥ విధూమే
సన్నముసలేవ్యంగారేభుక్తవజ్జనే । వృత్తేశరావసంపాతేభిక్షాంనిత్యంచ
రేద్యతిః ॥ ౨౮ ॥ అల్పాహారోరహఃస్థాయీత్వింద్రియార్థేష్వలోలు

రాగద్వేషవినిర్ముక్తోభిక్షుర్మోక్షాయకల్పతే ॥ ౨౯ ॥ ఆశ్రమేతుయతిర్యస్య
ముహూర్తమపివిశ్రమేత్ । కింతస్యానేకతంత్రైఃకృతకృత్యఃసజాయతే
౩౦ ॥ సంచితంయద్గృహస్థేనపాపమామరణాంతికం । నిర్దహత్యేవహిత
త్సర్వమేకరాత్రోషితోయతిః ॥ ౩౧ ॥ దృష్ట్వాజరాభిభవనమసహ్యంరో
గపీడితం । దేహత్యాగంపునర్గర్భంగర్భక్లేశంచదారుణమ్ ॥ ౩౨ ॥ నా
నాయోనినివాసంచవియోగంచప్రియైఃసహ । అప్రియైఃసహసంయోగ
మస్మాద్దుఃఖసంభవమ్ ॥ ౩౩ ॥ పునర్నిరయసంవాసంనానానరకయాత
నాః । కర్మదోషసముద్భూతాన్నృణాంగతిరనేకధా ॥ ౩౪ ॥ దేహేష్వని
త్యతాందృష్ట్వానిత్యతాంపరమాత్మనః । కుర్వీతముక్తయేయత్నంయత్ర
యత్రాశ్రమేరతః ॥ ౩౫ ॥ కరపాత్రీతివిఖ్యాతాభిక్షాపాత్రవివర్జితాః ।
తేషాంశతగుణంపుణ్యంభవత్యేవదినేదినే ॥౩౬ ॥ ఆశ్రమాంశ్చతురస్త్వే
వంక్రమాదాసేవ్యపండితః। నిర్ద్వంద్వస్త్యక్తసంగశ్చబ్రహ్మభూయాయ
కల్పతే ॥ ౩౭ ॥ అసంయతఃకుబుద్ధీనామాత్మాబంధాయకల్పతే । ధీమద్భిః
సంయతఃసోఽపిపదందద్యాదనామయమ్ ॥ ౩౮ ॥ శ్రుతిస్మృతిపురాణాంచ
విద్యోపనిషదస్తథా। శ్లోకాఃసూత్రాణిభాష్యాణియచ్చాన్యద్వాఙ్మయం
క్వచిత్ ॥ ౩౯ ॥ వేదానువచనంజ్ఞాత్వాబ్రహ్మచర్యంతపోదమః । శ్రద్ధో
పవాసఃస్వాతంత్ర్యమాత్మనోజ్ఞానహేతవః ॥ ౪౦ ॥ సహిసర్వైర్విజిజ్ఞా
స్యఆశ్రమైర్వాశ్రమవర్తిభిః । శ్రోతవ్యస్త్వథమంతవ్యోద్రష్టవ్యశ్చప్రయ
త్నతః ॥౪౧॥ ఆత్మజ్ఞానేనముక్తిఃస్యాత్తచ్చయోగాదృతేనహి । సచయో
గశ్చిరంకాలమభ్యాసాదేవసిధ్యతి ॥ ౪౨ ॥ నారణ్యసంశ్రయాద్యోగోన
నానాగ్రంథచింతనాత్ । నదానైర్నవ్రతైర్వాపినతపోభిర్నవామఖైః ॥
౪౩ ॥ నచపద్మాసనాద్యోగోనవాఘ్రాణాగ్రవీక్షణాత్ । నశౌచేననమౌ
నేననమంత్రారాధనైరపి ॥ ౪౪ ॥ అభియోగాత్సదాభ్యాసాత్తత్రైవచ
వినిశ్చయాత్ । పునఃపునరనిర్వేదాత్సిధ్యేద్యోగోనచాన్యథా ॥ ౪౫ ॥ఆ
త్మక్రీడస్యసతతంసదాత్మమిథునస్యచ । ఆత్మన్యేవసుతృప్తస్యయోగసిద్ధి

నర్దూరతః ॥ ౪౬ ॥ అత్రాత్మవ్యతిరేకేణద్వితీయంయోనపశ్యతి । ఆ
త్మారామఃసయోగీంద్రోబ్రహ్మీభూతోభవేదిహ ॥ ౪౭ ॥ సంయోగస్త్వా
త్మమనసోర్యోగఇత్యుచ్యతేబుధైః । ప్రాణాపానసమాయోగోయోగఇ
త్యపికైశ్చన ॥ ౪౮ ॥ విషయేంద్రియసంయోగోయోగఇత్యపిపండితైః ।
విషయాసక్తచిత్తానాంజ్ఞానంమోక్షశ్చదూరతః ॥ ౪౯ ॥ దుర్నివా
మనోవృత్తిర్యావత్తాన్ననివర్తతే । కింవదంత్యపియోగస్యతావన్నేదీయ
సీకుతః ॥ ౫౦ ॥ వృత్తిహీనంమనఃకృత్వాక్షేత్రజ్ఞేపరమాత్మని । ఏకీకృత్య
విముచ్యేతయోగయుక్తఃసఉచ్యతే ॥ ౫౧ ॥ బహిర్ముఖానిసర్వాణికృత్వా
ఖాన్యంతరాణివై । మనస్యేవేంద్రియగ్రామంమనశ్చాత్మనియోజయేత్ ॥
౫౨ ॥ సర్వభావవినిర్ముక్తంక్షేత్రజ్ఞంబ్రహ్మణిన్యసేత్ । ఏతద్ధ్యానంచయో
గశ్చశేషోఽన్యోగ్రంథవిస్తరః ॥ ౫౩ ॥ యన్నాస్తిసర్వలోకేషుతదస్తీతివి
ధ్యతే । కథ్యమానంతదన్యస్యహృదయేనావతిష్ఠతే ॥ ౫౪ ॥ స్వసంవేద్యం
హితద్బ్రహ్మకుమారీస్త్రీసుఖంయథా । అయోగీనైవతద్వేత్తిజాత్యంధ
ఇవవర్తికామ్ ॥ ౫౫ ॥ నిత్యాభ్యాసనశీలస్యస్వసంవేద్యంహితద్భవేత్ ।
తత్సూక్ష్మత్వాదనిర్దేశ్యంపరంబ్రహ్మసనాతనమ్ ॥ ౫౬ ॥ క్షణమప్యేకమ
కంయథానస్థిరతామియాత్ । వాతాహతంయథాచిత్తంతస్మాత్తస్య
శ్వసేత్ ॥ ౫౭ ॥ అతోఽనిలంనిరుంధీతచిత్తస్యస్థైర్యహేతవే । మరున్నిరో
ధనార్థాయషడంగంయోగమభ్యసేత్ ॥ ౫౮ ॥ ఆసనంప్రాణసంరోధః ప్ర
త్యాహారశ్చధారణా । ధ్యానంసమాధిరేతానియోగాంగానిభవంతిషట్
॥ ౫౯ ॥ ఆసనానిహితావంతియావంత్యోజీవయోనయః । సిద్ధాసనమ
ప్రోక్తంయోగినోయోగసిద్ధిదమ్ ॥ ౬౦ ॥ ఏతదభ్యసనాన్నిత్యంస
దార్ఢ్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౬౧ ॥ దక్షిణంచరణంన్యస్యవామోరౌ
యోగవిత్ । యామ్యోరూపరివామంచపద్మాసనమిదంవిదుః ॥ ౬
కరాభ్యాంధారయేత్పశ్చాదంగుష్ఠౌదృఢబంధవిత్ । భవేత్పద్మాసనా
దభ్యాసాద్దృఢవిగ్రహః ॥ ౬౩ ॥ అథవాప్యాసనేయస్మిన్సుఖమాస్యే

యతే । స్వస్తికాదౌతదధ్యాస్య యోగంయుంజీతయోగవిత్ ॥ ౬౪ ॥ న
తోయవహ్నిసామీప్యే న జీర్ణారణ్యగోష్ఠయోః । నదంశమశకాకీర్ణే న చై
త్యే న చ చత్వరే ॥ ౬౫ ॥ కేశభస్మతుషాంగారకీకసాద్రిప్రదూషితే । నా
భ్యసేత్పూతిగంధాదౌ న స్థానే జనసంకులే ॥ ౬౬ ॥ సర్వబాధావిరహితే స
ర్వేంద్రియసుఖావహే । మనఃప్రసాదజననే స్రగ్ధూపామోదమోదితే ॥ ౬౭ ॥
నాతితృప్తః క్షుధార్తో న న విణ్మూత్రప్రబాధితః । నాధ్వఖిన్నో న చింతార్తో
యోగంయుంజీతయోగవిత్ ॥ ౬౮ ॥ ఊరుస్థోత్తానచరణః సవ్యే న్యస్యో
త్తరం కరం । ఉత్తానం కించిదున్నమ్య వక్త్రం విష్టభ్య చోరసా ॥ ౬౯ ॥
నిమీలితాక్షః సత్త్వస్థో దంతైర్దంతాన్న సంస్పృశేత్ । తాలుస్థాచలజిహ్వ
శ్చ సంవృతాస్యః సునిశ్చలః ॥ ౭౦ ॥ సన్నియమ్యేంద్రియగ్రామం నాతినీ
చోచ్ఛ్రితాసనః । మధ్యమం చోత్తమం చాథ ప్రాణాయామముపక్రమేత్ ॥
౭౧ ॥ చలేఽనిలే చలం సర్వం నిశ్చలే తత్ర నిశ్చలం । స్థాణుత్వమాప్నుయా
ద్యోగీ తతోఽనిలనిరుంధనాత్ ॥ ౭౨ ॥ యావద్దేహస్థితః ప్రాణో జీవితం
తావదుచ్యతె । నిర్గతే తత్ర మరణం తతః ప్రాణం నిరుంధయేత్ ॥ ౭౩ ॥ యా
వద్బద్ధో మరుద్దేహే యావచ్చేతో నిరాశ్రయం । యావద్దృష్టిర్భ్రువో
ర్మధ్యే తావత్కాలభయం కుతః ॥ ౭౪ ॥ కాలసాధ్వసతో బ్రహ్మా ప్రాణా
యామం సదాచరేత్ । యోగినః సిద్ధిమాపన్నాః సమ్యక్ప్రాణనియంత్ర
ణాత్ ॥ ౭౫ ॥ మందో ద్వాదశమాత్రస్తు మాత్రా లఘ్వక్షరా మతా । మ
ధ్యమో ద్విగుణః పూర్వాదుత్తమస్త్రిగుణస్తతః ॥ ౭౬ ॥ స్వేదం కంపం వి
షాదం చ జనయేత్క్రమశస్త్వసౌ । ప్రథమేన జయేత్స్వేదం ద్వితీయేన తు
వేపథుమ్ ॥ ౭౭ ॥ విషాదం హి తృతీయేన సిద్ధః ప్రాణోథ యోగినః । భవే
త్కాలమాత్సన్నిరుద్ధః సిద్ధః ప్రాణోథ యోగినా । క్రమేణ సేవ్యమానోఽసా
నయతే యత్రేచ్ఛతి ॥ ౭౮ ॥ హఠాన్నిరుద్ధప్రాణోఽయం రోమకూపేషు
నిఃసరేత్ । దేహం విదారయత్యేష కుష్ఠాదిజనయత్యపి ॥ ౭౯ ॥ తత్ప్రా
త్యాయయితవ్యోఽసౌ క్రమేణారణ్యహస్తివత్ । వన్యో గజో గజారిర్వా క్ర

మేణమృదుతామియాత్ ॥ ౮౦ ॥ కరోతి శాస్త్రనిర్దేశం న చ తం పరిలం
ఘయేత్ । తథా ప్రాణో హృదిస్థోయం యోగినాం క్రమయోగతః । గృహీ
తః సేవ్యమానస్తు విస్రంభముపగచ్ఛతి ॥ ౮౧ ॥ షడ్వింశదంగులో హం
సః ప్రయాణం కురుతే బహిః । సవ్యాపసవ్యమార్గేణ ప్రయాణాత్ప్రాణ
ఉచ్యతే ॥ ౮౨ ॥ శుద్ధిమేతి యదా సర్వం నాడీచక్రమనాకులం । తదైవ
జాయతే యోగీ క్షమః ప్రాణనిరోధనే ॥ ౮౩ ॥ బద్ధాసనో యథాశక్తి ప్రా
ణం చంద్రేణ పూరయేత్ । రేచయేదథ సూర్యేణ ప్రాణాయామో యము
చ్యతే ॥ ౮౪ ॥ స్రవత్పీయూషధారౌఘం ధ్యాయంశ్చంద్రసమన్వితం ।
ప్రాణాయామేన యోగీంద్రః సుఖమాప్నోతి తత్క్షణాత్ ॥ ౮౫ ॥ రవిణా
ప్రాణమాకృష్య పూరయేదాదరీం దరీం । కుంభయిత్వా శనైః పశ్చాద్యో
గీ చంద్రేణ రేచయేత్ ॥ ౮౬ ॥ జ్వలజ్జ్వలనపుంజాభం శీలయన్నష్మగం
హృది । అనేన యామ్యాయామేన యోగీంద్రః శర్మభాగ్భవేత్ ॥ ౮౭ ॥ ఇ
త్థం మాసత్రయాభ్యాసాదుభయాయామసేవనాత్ । సిద్ధనాడీగణో యో
గీ సిద్ధప్రాణోభిధీయతే ॥ ౮౮ ॥ యథేష్టం ధారణం వాయోరనలస్య ప్రదీ
పనం । నాదాభివ్యక్తిరారోగ్యం భవేన్నాడీవిశోధనాత్ ॥ ౮౯ ॥ ప్రాణో
దేహగతో వాయురాయామస్తన్నిబంధనం । ఏకశ్వాసమయీ మాత్రా
ప్రాణాయామో నిరుచ్యతే ॥ ౯౦ ॥ ప్రాణాయామేఽధమే ఘర్మః కంపో
భవతి మధ్యమే । ఉత్తిష్ఠేదుత్తమే దేహో బద్ధపద్మాసనో ముహుః ॥ ౯౧
ప్రాణాయామైర్దహేద్దోషాన్ ప్రత్యాహారేణ పాతకం । మనో ధైర్యం ధా
రణయా ధ్యానేనైశ్వరదర్శనమ్ ॥ ౯౨ ॥ సమాధినా లభేన్మోక్షం త్య
క్త్వా ధర్మం శుభాశుభం । ఆసనేన వపుర్దార్ఢ్యం షడంగమితి కీర్తితం ॥
౯౩ ॥ ప్రాణాయామద్విషట్కేన ప్రత్యాహార ఉదాహృతః । ప్రత్యాహా
రైర్ద్వాదశభిర్ధారణా పరికీర్తితా ॥ ౯౪ ॥ భవేదీశ్వరసంగత్యై ధ్యానం
ద్వాదశధారణం । ధ్యానద్వాదశకేనైవ సమాధిరభిధీయతే ॥ ౯౫ ॥ స
మాధేః పరతో జ్యోతిరనంతం స్వప్రకాశకం । తస్మిన్ దృష్టే క్రియాకాండం

యాతాయాతంనివర్తతే ॥ ౯౬ ॥ పవనేవ్యోమసంప్రాప్తేధ్వనిరుత్పద్యతే
మహాన్ ।ఘంటాదీనాంప్రవాద్యానాంతతఃసిద్ధిరదూరతః॥ ౯౭ ॥ ప్రాణాయా
మేనయుక్తేనసర్వవ్యాధిక్షయోభవేత్ । అయుక్తాభ్యాసయోగేనసర్వ
వ్యాధిసముద్భవః ॥ ౯౮ ॥ హిక్కాశ్వాసశ్చకాసశ్చశిరఃకర్ణాక్షివేదనాః।
భవంతివివిధాదోషాఃపవనస్యవ్యతిక్రమాత్ ॥ ౯౯ ॥ యుక్తంయుక్తంత్య
జేద్వాయుంయుక్తంయుక్తంచపూరయేత్ । యుక్తంయుక్తంచబధ్నీ
యాదిత్థంసిధ్యతియోగవిత్ ॥ ౧౦౦ ॥ ఇంద్రియాణాంహిచరతాంవిష
యేషుయదృచ్ఛయా । యత్ప్రత్యాహరణంయుక్త్యాప్రత్యాహారఃసఉ
చ్యతే ॥ ౧ ॥ ప్రత్యాహరతియఃస్వానికూర్మోఽంగానీవసర్వతః । ప్ర
త్యాహృతివిధానేనసస్యాద్విగతకల్మషః ॥ ౨ ॥ నాభిదేశేవసేద్భానుస్తాలు
దేశేచచంద్రమాః । వర్షత్యధోముఖశ్చంద్రోగ్రసేదూర్ధ్వముఖోర
విః ॥ ౩ ॥ కరణంతచ్చకర్తవ్యంయేనసాప్రాప్యతేసుధా । ఊర్ధ్వంనాభి
రధస్తాలురూర్ధ్వంభానురధఃశశీ । కరణంవిపరీతాఖ్యమభ్యాసాదేవజా
యతే ॥ ౪ ॥ కాకచంచువదాస్యేనశీతలంశీతలంపిబేత్ । ప్రాణంప్రాణ
విధానజ్ఞోయోగీభవతినిర్జరః ॥ ౫ ॥ రసనాంతాలువివరేనిధాయోర్ధ్వ
ముఖోఽమృతం । ధయన్నిర్జరతాంగచ్ఛేదాషణ్మాసాన్నసంశయః ॥ ౬ ॥
ఊర్ధ్వజిహ్వఃస్థిరోభూత్వాసోమపానంకరోతియః ।మాసార్ధేననసందే
హోమృత్యుంజయతియోగవిత్ ॥ ౭ ॥ సంపీడ్యరసనాగ్రేణరాజదంతబి
లంమహత్ । ధ్యాత్వాసుధామయీందేవీంషణ్మాసేనకవిర్భవేత్ ॥ ౮ ॥
అమృతాపూర్ణదేహస్యయోగినోద్విత్రివత్సరాత్ । ఊర్ధ్వంప్రవర్త
తేరేతోహ్యణిమాదిగుణోదయః ॥ ౯ ॥ నిత్యంసోమకలాపూర్ణంశరీ
రంయస్యయోగినః । తక్షకేనాపిదష్టస్యవిషంతస్యనసర్పతి ॥ ౧౧౦ ॥ ఆ
సనేనసమాయుక్తఃప్రాణాయామేనసంయుతః । ప్రత్యాహారేణసంపన్నో
ధారణామథచాభ్యసేత్ ॥ ౧౧ ॥ హృదయేపంచభూతానాంధారణాం
చపృథక్పృథక్ । మనసోనిశ్చలత్వేనధారణాసాభిధీయతే ॥ ౧౨ ॥ హ

ఠిశాలనిభాంభూమింసలకారాంసవేధసం । చతుష్కోణాంహృదిధ్యాయే
దేషాస్యాత్స్థితిధారణా ॥ ౧౩ ॥ కంఠేంబుతత్త్వమర్ధేందునిభంవిష్ణుసమ
న్వితం । వకారబీజంకుందాభంధ్యాయన్నంబుజయేదితి ॥ ౧౪ ॥ తాలు
స్థమింద్రగోపాభంత్రికోణంరేఫసంయుతం । రుద్రేణాధిష్ఠితంతేజోధ్యా
త్వావహ్నింజయేదితి ॥ ౧౫ ॥ వాయుతత్త్వంభ్రువోర్మధ్యేవృత్తమం
జనసన్నిభం । యంబీజమీశదైవత్యంధ్యాయన్వాయుంజయేదితి ॥ ౧౬ ॥
ఆకాశంచమరీచివారిసదృశంయద్బ్రహ్మరంధ్రస్థితం యన్నాథేనసదాశివే
నసహితంశాంతంహకారాక్షరం । ప్రాణంతత్రవినీయపంచఘటికంచిం
తాన్వితంధారయేదేషామోక్షకపాటపాటనపటుఃప్రోక్తానభోధారణా ।
౧౭ ॥ స్తంభనీప్లావనీచైవదహనీభ్రామణీతథా । శమనీచభవంత్యేతాభూ
తానాంపంచధారణాః ॥ ౧౮ ॥ ధ్యైచింతాయాంస్మృతోధాతుశ్చింతా
తత్త్వేసునిశ్చలా । ఏతద్ధ్యానమిహప్రోక్తంసగుణంనిర్గుణంద్విధా ॥ ౧౯ ॥
సగుణంవర్ణభేదేననిర్గుణంకేవలంమతం । సమంత్రంసగుణంవిద్ధినిర్గు
ణంమంత్రవర్జితమ్ ॥ ౨౦ ॥ అంతశ్చేతోబహిశ్చక్షురవస్థాప్యసుఖాస
నం । సమత్వంచశరీరస్యధ్యానముద్రేతిసిద్ధిదా ॥ ౨౧ ॥ నాశ్వమేధేన
తత్పుణ్యంనచవైరాజసూయతః । యత్పుణ్యమేకధ్యానేనలభేద్యోగీస్థిరాస
నః ॥ ౨౨ ॥ శబ్దాదీనాంచతన్మాత్రాయావత్కర్ణాదిషుస్థితా । తావదే
వస్మృతంధ్యానంస్యాత్సమాధిరతఃపరమ్ ॥ ౨౩ ॥ ధారణాపంచనాడీకా
ధ్యానంస్యాత్షష్టినాడికం । దినద్వాదశకేనస్యాత్సమాధిరిహభణ్యతే ॥
జలసైంధవయోఃసామ్యంయథాభవతియోగతః । తథాత్మమనసోరైక్యంస
మాధిరిహభణ్యతే ॥ ౨౪ ॥ యదాసంక్షీయతేప్రాణోమానసంచప్రలీ
యతే । తదాసమరసత్వంయత్ససమాధిరిహోచ్యతే ॥ ౨౫ ॥ యత్సమ
త్వంద్వయోరత్రజీవాత్మపరమాత్మనోః । సనష్టసర్వసంకల్పఃసమాధిరభిధీ
యతే ॥ ౨౬ ॥ నాత్మానంనపరంవేత్తినశీతంనోష్ణమేవచ । సమాధియుక్తో
యోగీంద్రోనసుఖంనసుఖేతరమ్ ॥ ౨౭ ॥ కాలత్రైన్నైవకాలేనలిప్యతే

వకర్మణా । భిద్యతేనచశస్త్రైస్త్రైర్యోగీయుక్తస్సమాధినా ॥ ౨౯॥ యుక్తాహారవిహారశ్చయుక్తచేష్టోహికర్మసు । యుక్తనిద్రావబోధశ్చ యోగీతత్త్వంప్రపశ్యతి ॥ ౧౩౦ ॥ తత్త్వంవిజ్ఞానమానందంబ్రహ్మబ్రహ్మవిదోవిదుః । హేతుదృష్టాంతరహితంవాఙ్మనోభ్యామగోచరమ్ ॥౩౧ ॥ తత్రయోగీనిరాలంబేనిరాతంకేనిరామయే। షడంగయోగవిధినాపరేబ్రహ్మణిలీయతే ॥ ౩౨ ॥ యథాఘృతేఘృతంక్షిప్తంఘృతమేవహితద్భవేత్ । క్షీరేక్షీరంతథాయోగీతత్రతన్మయతాంవ్రజేత్ ॥౩౩॥అనసంజాతపానీయైర్వ్యాధ్యాదంగమర్దనం। త్యజేత్కటుదుష్టంలవణంక్షీరభోజీసదాభవేత్ ॥౩౪॥ బ్రహ్మచారీజితక్రోధోజితలోభోవిమత్సరః। అబ్దమిత్థంసదాభ్యాసాత్సయోగీసిద్ధ్యతే ॥౩౫ ॥ మహాముద్రానభోముద్రాముడ్డీయానంజలంధరం। మూలబంధంతుయోవేత్తిసయోగీయోగసిద్ధిభాక్ ॥౩౬ ॥ శోధనంనాడీజాలస్యఘటనంచంద్రసూర్యయోః।రసానాంశోషణంసమ్యఙ్మహాముద్రాభిధీయతే ॥ ౩౭ ॥ యోనింవామాంఘ్రిణాఽపీడ్యకృత్వావక్షస్థలేహనుం। హస్తాభ్యాంప్రసృతంపాదంధారయేద్దక్షిణంచిరమ్ ॥ ౩౮ ॥ ప్రాణేనకుక్షిమాపూర్యచిరంసంరేచయేచ్ఛనైః । ఏషాప్రోక్తామహాముద్రామహాఘౌఘవినాశినీ ॥ ౩౯ ॥ చంద్రాంగేతుసమభ్యస్యసూర్యాంగేపునరభ్యసేత్ । యావత్తుల్యాభవేత్సంఖ్యాతతోముద్రాంవిసర్జయేత్ ॥౪౦॥ నహిపథ్యమపథ్యంవారసాః సర్వేపినీరసాః। అపిఘోరంవిషంపీతంపీయూషమివజీర్యతి ॥ ౪౧ ॥ క్షయకుష్ఠగుదావర్తగుల్మాజీర్ణపురోగమాః । తస్యదోషాఃక్షయంయాంతిమహాముద్రాంచయోభ్యసేత్ ॥ ౪౨ ॥ కపాలకుహరేజిహ్వాప్రవిష్టావిపరీతగా। భ్రువోరంతర్గతాదృష్టిర్ముద్రాభవతిఖేచరీ ॥౪౩ ॥ నపీడ్యతేశరోగేణనచలిప్యేతకర్మణా । బాధ్యతేనసకాలేనయోముద్రాంవేత్తిఖేచరీమ్ ॥ ౪౪ ॥ చిత్తంచరతిఖేయస్మాజ్జిహ్వాచరతిఖేగతా । తేనైషాఖేచరీనామముద్రాసిద్ధైర్నిషేవితా ॥ ౪౫ ॥ యావద్బిందుఃస్థితోదేహేతావత్మృత్యుభయంకుతః । యావద్బద్ధానభోము

ద్రాత్తావద్బిందుర్నగచ్ఛతి ॥ ౪౬ ॥ ఉడ్డీనంకురుతేయస్మాదహోరాత్రం మహాఖగః । ఉడ్డీయానంతతఃప్రోక్తంతత్రబంధోవిధీయతే ॥ ౪౭ ॥ జఠరేపశ్చిమంతానంనాభేరూర్ధ్వంచధారయేత్ । ఉడ్డీయానోహ్యయంబంధోమృత్యోరపిభయంత్యజేత్ ॥ ౪౮ ॥ బధ్నాతిహిశిరాజాలమధోగామినభోజలం । ఏషజాలంధరోబంధఃకంఠేదుఃఖౌఘనాశనః ॥ ౪౯ ॥ జాలంధరేకృతేబంధేకంఠసంకోచలక్షణే । నపీయూషంపతత్యగ్నౌనచవాయుః ప్రధావతి ॥౧౫౦॥ పార్ష్ణిభాగేనసంపీడ్యయోనిమాకుంచయేద్గుదం। అపానమూర్ధ్వమాకృష్యమూలబంధోవిధీయతే ॥ ౫౧ ॥ అపానప్రాణయోరైక్యాత్క్షయోమూత్రపురీషయోః । యువాభవతివృద్ధోపిసతతం మూలబంధనాత్ ॥ ౫౨ ॥ ప్రాణాపానవశోజీవఊర్ధ్వాధఃపరిధావతి। వామదక్షిణమార్గాణచంచలోనస్థితింలభేత్ ॥ ౫౩ ॥ గుణబద్ధోయథాపక్షీగతోప్యాకృష్యతేపునః । గుణైర్బద్ధస్తథాజీవఃప్రాణాయామేనకృష్యతే ॥ ౫౪ ॥ అపానఃకర్షతిప్రాణంప్రాణోపానంచకర్షతి। ఊర్ధ్వాధఃసంస్థితావేతౌసంయోజయతియోగవిత్ ॥ ౫౫ ॥ హకారేణ బహిర్యాతిసకారేణవిశేత్పునః। హంసహంసేత్యతోమంత్రంజీవోజపతిసర్వదా ॥ ౫౬ ॥ షట్శతానిదివారాత్రౌసహస్రాణ్యేకవింశతిః । ఏతత్సంఖ్యాన్వితంమంత్రంజీవోజపతిసర్వదా ॥౫౭ ॥ అజపానామగాయత్రీయోగినాంమోక్షదాయినీ । అస్యాఃసంకల్పమాత్రేణనరఃపాపైఃప్రముచ్యతే ॥౫౮॥ అంతరాయాభవంతీహయోగినోగమహానిధాః। శ్రూయతేదూరగావార్తాదూరస్థందృశ్యతేపునః ॥ ౫౯ ॥ యోజనానాంశతంయాతుంశక్తిఃస్యాన్నిమిషార్ధతః । అచింతితానిశాస్త్రాణికంఠగానిభవంతిహి ॥ ౧౬౦ ॥ ధారణాశక్తిరత్యుగ్రామహాభారోలఘుర్భవేత్ । క్షణంకృశఃక్షణంస్థూలఃక్షణమల్పఃక్షణంమహాన్ ॥ ౬౧ ॥ పరకాయంప్రవిశతితిరశ్చాంచవేత్తిభాషితం । దివ్యగంధంతసాధత్తేదివ్యాంవాణీంశ్రవక్తిచ ॥ ౬౨ ॥ ప్రార్థ్యంతేదివ్యకన్యాభిర్దివ్యంధారయతేవపుః ।

ఇత్యాదయోఽంతరాయాః స్యుర్యోగసంసిద్ధిసూచకాః ॥ ౬౩॥ యద్యేభిరం
తరాయైర్నక్షిప్యతేఽస్యహమానసం । తదగ్రేతత్సమాప్నోతిపదంబ్రహ్మా
దిదుర్లభమ్ ॥ ౬౪ ॥ యత్ప్రాప్యననివర్తేతయత్ప్రాప్యనచశోచతి।
తల్లభ్యతేషడంగేనయోగేనకలశోద్భవ ॥ ౬౫ ॥ ఏకేనజన్మనాయోగఃక
థమిత్థంప్రసిధ్యతి । ఋతేచయోగసంసిద్ధేఃకథంముక్తిరిహాప్యతే ॥ ౬౬॥
ఉభేఏవహినిర్వాణవర్త్మనీకిలకుంభజ । కింవాకాశ్యాంతనుత్యాగఃకింవా
యోగోఽయమీదృశః ॥ ౬౭ ॥ చంచలేంద్రియవృత్తిత్వాత్కలికల్మషజృం
భణాత్ । అల్పాయుష్వాంతథానౄణాంక్వాహయోగమహోదయః॥౬౮॥
అతఏవహిజంతూనాంమహోదయపదప్రదః । సదైవసదయావార్ధిఃకా
శ్యాంవిశ్వేశ్వరఃస్థితః ॥ ౬౯ ॥ కాశ్యాంసుఖేనకైవల్యంయథాలభ్యేతజం
తుభిః । యోగయుక్త్యాద్యుపాయైశ్చనతథాన్యత్రకుత్రచిత్ ॥ ౧౭౦ ॥
కాశ్యాంస్వదేహసంయోగఃసమ్యగ్యోగఉదాహృతః। ముచ్యతేనేహయో
గేనక్షిప్రమన్యేనకేనచిత్ ॥ ౭౧ ॥ విశ్వేశ్వరోవిశాలాక్షీద్యునదీకాలభైర
వః । శ్రీమాన్ఢుంఢిర్దండపాణిఃషడంగోయోగఏషవై ॥౭౨॥ ఏతత్ష
డంగంయోయోగంనిత్యంకాశ్యాంనిషేవతే। సంప్రాప్యయోగనిద్రాంస
దీర్ఘామమృతమశ్నుతే ॥ ౭౩ ॥ ఓంకారఃకృత్తివాసాశ్చకేదారశ్చత్రివిష్ట
పః । వీరేశ్వరోథవిశ్వేశఃషడంగోయమిహాపరః ॥ ౭౪॥ పాదోదకాసినం
శేషజ్ఞానోదమణికర్ణికాః। షడంగోయంమహాయోగోబ్రహ్మాధర్మహ్ర
దావపి ॥ ౭౫ ॥ షడంగసేవనాదస్మాద్వారాణస్యాంనరోత్తమః । నజాతు
జాయతేజంతుర్జననీజఠరేపునః ॥ ౭౬ ॥ గంగాస్నానమహాముద్రామ
హాపాతకనాశినీ । ఏతన్ముద్రాకృతాభ్యాసోహ్యమృతత్వమవాప్నుయాత్ ॥
౭౭ ॥ కాశీవీథిషుసంచారోముద్రాభవతిఖేచరీ । ఖేచరోజాయతేనూనం
ఖేచర్యాముద్రయానయా ॥౭౮॥ ఉడ్డీయానోమహాబంధఏషముక్త్యైప్ర
కల్పతే ॥ ౭౯ ॥ జలస్యధారణంమూర్ధ్నివిశ్వేశస్నానజన్మనః । ఏషజా
లంధరోబంధఃసమస్తసురదుర్లభః ॥ ౧౮౦ ॥ వృతోవిఘ్నైశతేనాపియ

న్న కాశీంత్యజేత్సుధీః । మూలబంధః స్మృతో హ్యేష దుఃఖమూలనికృంత
నః ॥ ౮౧ ॥ ఇతి యోగః సమాఖ్యాతో మయా తే ద్వివిధో మునే । సషడంగః
గః సముదిశ్చముక్తయే శంభుభాషితః ॥ ౮౨ ॥ యావన్నేంద్రియవైక్ల
బ్యం యావద్వ్యాధిర్నబాధతే । యావత్కాలవిలంబో స్తి తావద్యోగర
తో భవేత్ ॥ ౮౩ ॥ ఉభయోర్యోగయోర్మధ్యే కాశీయోగో యముత్తమః
కాశీయోగం సమభ్యస్య ప్రాప్నుయాద్యోగముత్తమమ్ ॥ ౮౪ ॥ ఆధివ్యా
ధిసహాయిన్యా జరయా మృత్యులింగయా । కాలం నికటతో జ్ఞాత్వా కాశీనా
థం సమాశ్రయేత్ ॥ ౮౫ ॥ కాశీనాథం సమాశ్రిత్య కుతః కాలభయం న్న
ణాం । క్రుద్ధో పి జీవహృత్కాలస్తచ్చ కాశ్యాం సుమంగలమ్ ॥ ౮౬ ॥ అతి
థ్యే నేహ సియథా ప్రతీక్షతాతిథిం కృతీ । కాశ్యాం కాలం తథా యాంతం భా
గ్యవాన్ సంప్రతీక్షతే ॥ ౮౭ ॥ కలిః కాలః కృతం కర్మ త్రికంటకమితీరితం ।
ఏతత్త్రియం న ప్రభవేదానందవనవాసినామ్ ॥ ౮౮ ॥ అన్యత్రాతిక్షితః కా
లః కలయిష్యత్యసంశయం । కాలాదభయమిచ్ఛేచ్చేత్తతః కాశీం సమాశ్ర
యేత్ ॥ ౧౮౯ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే యోగాఖ్యానం
నామైక చత్వారింశో ఽధ్యాయః ॥ ౪౧ ॥ ... ...

అగస్తిరువాచ ॥ కథం నికటతః కాలో జ్ఞాయతే హరనందన । తానిచి
హ్నానికతిచిద్బ్రూహి మే పరిపృచ్ఛతః ॥ ౧ ॥ కుమార ఉవాచ ॥ వదామి
కాలచిహ్నాని జాయంతే యాని దేహినాం । మృత్యోర్నికటమాపన్నే మునే
తాని నిశామయ ॥ ౨ ॥ యాప్యనాసాపుటే యస్య వాయుర్వాతి దివాని
శం । అఖండమేవ తస్యాయుః క్షయత్యబ్దత్రయేణ హి ॥ ౩ ॥ ద్వ్యహో
రాత్రం త్రిహోరాత్రం వివహతి సంతతం । అబ్దమేకం చ తస్యైవ జీవ
నావధిరుచ్యతే ॥ ౪ ॥ వహేన్నాసాపుటయుగే దశాహాని నిరంతరం । వా
తశ్చేత్సహ సంక్రాంతిస్తయా జీవేద్దినత్రయమ్ ॥ ౫ ॥ నాసావర్త్మద్వ
యం హిత్వా మాతరిశ్వా ముఖాద్వహేత్ । శంసేద్దినద్వయాదర్వాక్ప్ర

యాణంతస్యచాధ్వని ॥ ౬ ॥ అకస్మాదేవయత్కాలేమృత్యుఃసన్నిహితో
భవేత్ । చింతనీయఃప్రయత్నేనసకాలోమృత్యుభీరుణా ॥ ౭ ॥ సూర్యే
సప్తమరాశిస్థేజన్మర్క్షస్థేనిశాకరే । పౌష్ణఃసకాలోద్రష్టవ్యోయదాయా
మ్యైరవిర్వహేత్ ॥ ౮ ॥ అకస్మాద్వీక్షతేయస్తుపురుషంకృష్ణపింగలం ।త
స్మిన్నేవక్షణేఽరూపంసజీవేద్వత్సరద్వయమ్ ॥ ౯ ॥ యస్యబీజంమలంమూ
త్రంక్షుతంమూత్రంమలంతువా । ఇహైకదాపతేద్యస్యఅబ్దంతస్యాయురి
ష్యతే ॥ ౧౦॥ ఇంద్రనీలనిభంవ్యోమ్నినాగవృందంయఈక్షతే। ఇతస్తతః
ప్రసృమరంషణ్మాసంనసజీవతి ॥ ౧౧ ॥ వ్యభ్రేహ్నివారిపూర్ణాస్యఃపృష్ఠేకృ
త్వాదివాకరం । ఫూత్కృత్యాశ్వేంద్రచాపంనపశ్యేత్షణ్మాసజీవితః ॥ ౧౨ ॥
అరుంధతీంధ్రువంచైవవిష్ణోస్త్రీణిపదానిచ। ఆసన్నమృత్యుర్నోపశ్యేచ్చ
తుర్థంమాతృమండలమ్ ॥ ౧౩ ॥ అరుంధతీభవేజ్జిహ్వాధ్రువోనాసాగ్ర
ముచ్యతే । విష్ణోఃపదానిభ్రూమధ్యేనేత్రయోర్మాతృమండలమ్ ॥ ౧౪ ॥
వేత్తినీలాదివర్ణాస్యకట్వమ్లాదిరసస్యహి । అకస్మాదన్యథాభావంషణ్మాసే
నసమృత్యుభాక్ ॥ ౧౫ ॥ షణ్మాసమృత్యోర్మర్త్యస్యకంఠోష్ఠరసనార
దాః । శుష్యంతిసతతంతద్వద్విచ్ఛాయాస్తాలుపంచమాః ॥ ౧౬ ॥ రేతఃక
రజనేత్రాంతానీలిమానంభజంతిచేత్ । తర్హికీనాశనగరీంషణ్మా
సైర్వ్రజేన్నరః ॥ ౧౭ ॥ సంప్రవృత్తేనిధువనేమధ్యేంతేక్షౌతిచేన్నరః । నిశ్చి
తంపంచమేమాసిధర్మరాజాతిథిర్భవేత్ ॥ ౧౮ ॥ ద్రుతమారువ్యాసర
టస్త్రివర్ణోయస్యమస్తకే । ప్రయాతియాతితస్యాయుఃషణ్మాసేనపరిక్ష
యమ్ ॥ ౧౯ ॥ సుస్నాతస్యాపియస్యాశుహృదయంపరిశుష్యతి । చరణౌ
చకరౌవాపిత్రిమాసంతస్యజీవితమ్ ॥ ౨౦ ॥ ప్రతిబింబంభవేద్యస్యపదం
ఖండపదాకృతి । పాంసౌవాకర్దమేవాపిపంచమాసాన్సజీవతి ॥ ౨౧॥
ఛాయాప్రకంపతేయస్యదేహబంధేపినిశ్చలే । కృతాంతదూతాబంధ్నం
తిచతుర్థేమాసితంనరమ్ ॥ ౨౨ ॥ నిజస్యప్రతిబింబస్యనీరాజ్యముకురా
దిషు । ఉత్తమాంగంనయఃపశ్యేత్సమాసేనవినశ్యతి ॥ ౨౩ ॥ మతిభ్రం

శ్యేత్ఖసలేద్వాణీధనురైంద్రంనిరీక్షతే । రాత్రౌచంద్రద్వయంచాపిదివా
ద్వాచదివాకరా ॥౨౪॥ దివాచతారకాచక్రంరాత్రౌవ్యోమవితారకం।
యుగపచ్చచతుర్దిక్షుశాక్రంకోదండమండలమ్ ॥౨౫॥ భూరుహేభూ
ధరాగ్రేచగంధర్వనగరాలయం । దివాపిశాచనృత్యంచప్తేపంచత్వాప్తే
తవః ॥౨౬॥ సర్వేష్వేతేషుచిహ్నేషుయద్యేకమపివీక్షతే । తదామా
సావధింమృత్యుఃప్రతీక్షేతనచాధికమ్ ॥౨౭॥ కరావరుద్ధశ్రవణఃశృణోతి
నయదాధ్వనిం। స్థూలఃకృశఃకృశఃస్థూలస్తదామాసాన్నివర్తతే।౨౮॥
యఃపశ్యేదాత్మనశ్ఛాయాందక్షిణాశాసమాశ్రితాం। దినానిపంచజీవిత్వా
పంచత్వముపయాతిసః ॥౨౯॥ ప్రోహ్యతేభక్ష్యతేవాపిపిశాచాసురవా
యసైః । భూతైఃప్రేతైఃశ్వభిగృధ్రైర్గోమాయుఖరసూకరైః ॥౩౦॥
రాసభైఃకరభైఃకీశైఃశ్యేనైరశ్వతరైర్బకైః । స్వప్నేసజీవితంత్యక్త్వా
షాణ్మాసంతేయమమీక్షతే ॥౩౧॥ గంధపుష్పాంశుకైఃశోణైఃస్వాంతఃసం
భూషితాంనరః । యఃపశ్యేత్స్వప్నసమయేసోఽష్టౌమాసాననిత్యహో
౩౨॥ పాంసురాశించవల్మీకంయూపదండమథాపివా । యోఽధిరోహే
వైస్వప్నేసషణ్మాసినశ్యతి ॥౩౩॥ రాసభారూఢమాత్మానంతైలాభ్య
క్తంచముండితం । నీయమానంయమాశాంయఃస్వప్నేపశ్యేత్స్వపూర్వ
జాః ॥౩౪॥స్వమాలాస్వతనావాపియఃపశ్యేత్స్వప్నగోనరః।తృణానిశుష్క
కాష్ఠానిషణ్మాసినతిష్ఠతి ॥౩౫॥ లోహదండధరంకృష్ణంపురుషంకృష్ణ
వాససం।స్వయంయోఽగ్రేస్థితంపశ్యేత్సత్రీన్మాసాన్నలంఘయేత్ ॥౩౬॥
కాలీకుమారీయంస్వప్నేబధ్నీయాద్బాహుపాశకైః । సమాసేననమీతే
తనగరీంశమనోషితామ్ ॥౩౭॥ నరోయోవానరారూఢోయాయాత్ప్రా
చీందిశంస్వపన్ । దినైస్సపంచభిరేవపశ్యేత్సంయమినీంపురీమ్ ॥౩౮॥
కృపణోపివదాన్యఃస్యాద్వదాన్యఃకృపణోయది। ప్రకృతేర్వికృతిశ్చేత్స్యా
త్తదాపంచత్వమృచ్ఛతి ॥౩౯॥ ఏతానికాలచిహ్నానిసంత్యన్యానిబహూ
న్యపి । జ్ఞాత్వాభ్యసేన్నరోయోగమథవాకాశికాంశ్రయేత్ ॥౪౦॥

కాలవంచనోపాయంమునేన్యమవయామ్యహం । వినామృత్యుంజయం
కాశీనాథంగర్భావరోధకమ్ ॥౮౧॥ తావద్గర్జంతిపాపానితావద్గర్జేద్య
మోన్నృపః । యావద్విశ్వేశశరణంనరోననిరతోవ్రజేత్ ॥౮౨॥ ప్రాప్త
విశ్వేశ్వరావాసఃపీతోత్తరవహోపయాః । స్పృష్టవిశ్వేశసల్లింగఃకశ్చయా
భవంద్యతామ్ ॥౮౩॥ కరిష్యత్యుత్కుపితఃకాలఃకింకాశీవాసినాంనృణాం ।
కాలేశివఃస్వయంకర్ణేయత్రమంత్రోపదేశకః ॥౮౪॥ యథాప్రయాతి
సుతాకౌమారంచయథాగతం । సత్వరంగత్వరంతద్వద్యౌవనంచాపి
వార్ధకమ్ ॥౮౫॥ యావన్నహిజరాక్రాంతిర్యావన్నేంద్రియవైక్లవం।
తావత్సర్వంఫల్గురూపంహిత్వాకాశీంశ్రయేత్సుధీః ॥౮౬॥ అన్యానికా
లుష్టానితిష్ఠంతుకలశోద్భవ । జరైవప్రథమంలక్ష్మచిత్రంతత్రాపిభీర్నహి
॥౮౭॥ పరాభూతోహిజరయాసర్వైశ్చపరిభూయతే । హృతతారుణ్యా
మాణిక్యోధనహీనఃపుమానివ ॥౮౮॥ సుతావాక్యంనకుర్వంతిపత్నీప్రే
మాపిముంచతి । బాంధవానైవమన్యంతేజరసాశ్లేషితంనరమ్ ॥౮౯॥
శ్లిష్టంజరయాదృష్ట్వాపరయోషిద్విశంకితా । భవేత్పరాఙ్ముఖీనిత్యంప్ర
యిన్యపికామినీ ॥౯౦॥ నజరాసదృశోవ్యాధిర్నదుఃఖంజరయాస
మం । కారయిత్ర్యపమానస్యజరైవమరణంనృణామ్ ॥౯౧॥ నజీయ
తేతథాకాలస్తపసాయోగయుక్తిభిః । యథాచిరేణకాలేనకాశీవాసాద్వి
యతే ॥౯౨॥ వినాయజ్ఞైర్వినాదానైర్వినావ్రతజపాదిభిః । వినా
పుణ్యసంభారైఃకఃకాశీంప్రాప్తుమీహతే ॥౯౩॥ కాశీప్రాప్తిరయం
యోగఃకాశీప్రాప్తిరిదంతపః । కాశీప్రాప్తిరిదందానంకాశీప్రాప్తిఃశివైక
తా ॥౯౪॥ కఃకలిఃకోథవాకాలఃకాజరాకించదుష్కృతం । కారుజఃకేం
తరాయావాశ్రితావారాణసీయది ॥౯౫॥ కలిస్తానేవబాధేతకాలస్తాం
ప్రఘూంసతి । ఏనాంసితాంశ్చబాధంతేయేనకాశీంసమాశ్రితాః ॥౯౬॥
కాశీసమాశ్రితాయైశ్చయైశ్చవిశ్వేశ్వరోర్చితః । తారకంజ్ఞానమాసాద్య
తేముక్తాఃకర్మపాశతః ॥౯౭॥ ధనినోనతథాసౌఖ్యంప్రాప్నువంతినరాః

క్వచిత్ । యథానిధనతఃకాశ్యాంలభంతేసుఖమవ్యయమ్ ॥౫౮॥ వరం
కాశీసమావాసీనాసీనోద్యుసదాంపదం। దుఃఖాంతంలభతేపూర్వేసుఖాం
తంలభతేపరః ॥ ౫౯ ॥ స్థితోపిభగవానీశోమందరంచారుకందరం । కా
శీంవినారతింనాఽపదివోదాసన్యపోషితాం ॥ ౬౦ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురా
ణే కాశీఖండే కాలవంచనోపాయో నామ ద్విచత్వారింశోధ్యాయః॥౪౨॥

అగస్తిరువాచ ॥ దివోదాసంనరపతింకథం దేవస్త్రిలోచనః। కాశీం
సంత్యాజయామాసకథమాగాచ్చమందరాత్ ॥ ౧॥ ఏతదాఖ్యానమా
ఖ్యాహిశ్రోతృణాంప్రముదేధగోః । స్కందఉవాచ ॥ మందరంగతే
వాన్ దేవోబ్రహ్మణోవాక్యగౌరవాత్ । తపసాతస్యసంతుష్టోమందరస్యై
వభూభృతః ॥ ౨ ॥ గతేవిశ్వేశ్వరేదేవేమందరంగిరిసుందరం । గిరీశేన
మంజగ్ముఃరపిసర్వేదివౌకసః ॥ ౩ ॥ క్షేత్రాణివైష్ణవానీహత్యక్త్వావిష్ణురపి
క్షితేః । ప్రయాతోమందరంయత్రదేవదేవఉమాధవః ॥ ౪ ॥ స్థానానిగా
ణపత్యానిగణేశోపితతోవ్రజత్ । హిత్వావహామపివిప్రేంద్రగతవాన్మంద
రంప్రతి ॥ ౫ ॥ సూరఃసౌరాణిసంత్యజ్యగతశ్చాయతనాదరం । స్వంస్వం
స్థానంక్షితౌత్యక్త్వాయయురన్యేపినిర్జరాః ॥ ౬ ॥ గతేషుదేవసంఘేషు
పృథివ్యాఃపృథివీపతిః । చకారరాజ్యంనిర్ద్వంద్వందివోదాసఃప్రతాప
వాన్ ॥ ౭ ॥ విధాయరాజధానీంసవారాణస్యాంసునిశ్చలాం । ఏధాంచ
క్రేమహాబుద్ధిఃప్రజాధర్మేణపాలయన్ ॥ ౮ ॥ సూర్యవత్సప్రతపితాదు
ష్కృతాంహృదినేత్రయోః। సోమవత్సహృదామాసీన్నానేషుస్వే
షి ॥ ౯ ॥ అఖండమాఖండలవత్కోదండంకలయన్రణే । పలాయమా
నైరాలోకితస్త్రిసైన్యబలాహకైః ॥ ౧౦ ॥ సధర్మరాజవజ్జాతోధర్మాధ
ర్మవివేచకః । అదండ్యాన్దండయన్రాజాదండ్యాంశ్చపరిదండయన్ ॥
౧౧ ॥ ధనంజయఇవాధాక్షీత్పరారణ్యాన్యనేకశః । పాశీవపాశయాంచ
క్రేవైరిచక్రంవిదూరగః ॥ ౧౨ ॥ సోభూత్పుణ్యజనాధీశోరిపురాశిన

సః। జగత్ప్రాణసమానశ్చజగత్ప్రాణనతత్పరః ॥ ౧౩ ॥ రాజరాజఃసఏ
వాభూత్సర్వేషాంధనదఃసతాం । సఏవరుద్రమూర్తిశ్చప్రక్షిప్తరిపుభీ
షణే। ౧౪ ॥ విశ్వేషాంసహిదేవానాంతపసారూపధృగ్యతః । విశ్వేదేవా
స్తతస్తంతుస్తువంతిచభజంతిచ ॥ ౧౫ ॥ అసాధ్యఃసహిసాధ్యానాంవసు
ర్వసునాధికః । గ్రహాణాంవిగ్రహధరోదస్రతోఽజస్రరూపభాక్ ॥౧౬॥
మరుద్గణానగణయంస్తుషితాంస్తోషయన్గుణైః । సర్వవిద్యాధరోయస్తు
సర్వవిద్యానరేష్వపి ॥ ౧౭ ॥ అగర్వానవగంధర్వాన్యశ్చక్రేసజగీతిభిః । ర
క్షుర్యక్షరక్షాంసితద్దుర్గంస్వర్గసోదరమ్ ॥ ౧౮ ॥ నాగానాగాంసిచ
యశ్చక్రేనాగబలీయసః । దనుజామనుజాకారంకృత్వాతంచసిషేవిరే॥
౧౯ ॥ జాతాగుహ్యాచరాయేస్వగుహ్యకాఃపరితోన్నృషు । సంసేవిష్యామ
హేరాజన్నసురాస్త్వాంస్వవైభవైః ॥ ౨౦ ॥ వయంయతస్త్వద్విషయేసు
రావాసోఽపిదుర్లభః । అశిక్షయత్త్రిపతెరిహాయస్యతురంగమాన్ । ఆ
శుగశ్చాశుగామిత్వంపావమానెపథిస్థితః ॥ ౨౧ ॥ అగజాన్యస్యతుగజాన్న
గవర్ష్మసువర్ష్మణః । అజస్రదానినోదృష్ట్వాభవన్నన్యేపిదానినః ॥౨౨॥
యోజిరేచబోద్ధారోయోద్ధారశ్చరణాజిరే। నయస్యశాస్త్రైర్విజితాన
శస్త్రైఃకేనచిత్క్వచిత్ ॥ ౨౩ ॥ ననేత్రవిషయేజాతావిషయేయస్యభూ
భృతః । సదానష్టపదాద్వేష్యాస్తదాఽనష్టపదాఃప్రజాః ॥ ౨౪ ॥ కలా
నానేకఏవాస్తిత్రిదివేపిదివౌకసాం। తస్యక్షోణిభృతఃక్షోణ్యాంజనాఃసర్వే
కలాలయాః ॥ ౨౫ ॥ ఏకఏవహికామోస్తిస్వర్గేసోప్యంగవర్జితః । సాం
గోపాంగాశ్చసర్వేషాంసర్వేకామాహితద్భువి ॥ ౨౬ ॥ తస్యోపవర్ణనే
ప్యేనస్యాత్గోత్రభిత్క్వచిత్ । స్వర్గేస్వర్గసదామీశోగోత్రభిత్పరి
కీర్తితః ॥ ౨౭ ॥ క్షయీచతస్యవిషయేకోప్యాకర్ణినకేనచిత్ । త్రివిష్ట
పేపినాథఃపక్షేపక్షేక్షయీష్యతే ॥ ౨౮ ॥ నాకేనవగ్రహాఃసంతిదేశా
స్తస్యాఽనవగ్రహాః ॥ ౨౯ ॥ హిరణ్యగర్భఃస్వర్లోకేప్యేకఏవప్రకాశతే।
హిరణ్యగర్భాఃసర్వేషాంతత్పౌరాణామిహాలయాః ॥ ౩౦ ॥ సప్తాశ్వఏకః

స్వర్లోకేనైతరాంభాసతేంఽశుమాలీ । సదంశుకాః ప్రతిదినంబహ్వ్యా
స్తత్పురౌకసః ॥ ౩౧ ॥ సదప్సరా యథాస్వర్గ్యా స్తత్పుర్యపి సదప్సరాః ।
ఏకైవపద్మావైకుంఠే తస్యపద్మాకరాః శతమ్ ॥ ౩౨ ॥ అనీతయశ్చతత్రా
మానారాజపురుషాః క్వచిత్ । గృహేగృహే త్రిధనధాన్యానాకఏకోఽలక్ష్మ
తిః ॥ ౩౩ ॥ దివోదాసస్యతస్యైవం కాశ్యాంరాజ్యంప్రశాసతః । గతంవత్స
దినప్రాయంశరదామయుతాష్టకమ్ ॥ ౩౪ ॥ గీర్వాణాఅపిప్రతీకారమ
స్యచికీర్షవః । గురుణామంత్రయాంచక్రుర్ధర్మవర్త్మానుయాయినః ॥
౩౫ ॥ భవాదృశామివమునేప్రాయశోధర్మచారిణాం । విబుధానాం
త్వేవమహతీరాపదాంతతీః ॥ ౩౬ ॥ యద్యప్యసాధరాధీశోవ్యాధినోద్ధ
రాధ్వరైః । తానధ్వరభుజోఽత్యంతంతథాపిసుహృదోనతే ॥ ౩౭ ॥ స్వ
భావఏవదుర్యస్యసదాంపరోత్కర్షాసహిష్ణుతా । బలిబాణదధీచ్యాద్యై
రాద్ధంకిమ్మత్రతైః ॥ ౩౮ ॥ అంతరాయోభవంత్యేవధర్మస్యాపిపదేపదే । తథా
ననిజోఽనర్గోధర్మధీభిర్విముచ్యతే ॥ ౩౯ ॥ అధర్మిణస్సమేధంతేధనధాన్యసమృ
ద్ధిభిః । అధర్మాదేవచపరంసమూలంయాంత్యధోగతిమ్ ॥ ౪౦ ॥ ప్రజాః పా
లయత స్తస్యపుత్రానివనిజౌరసాన్ । రిపుంజయస్యనాల్పోఽపిబభూవాధర్మ
సంగ్రహః ॥ ౪౧ ॥ షాడ్గుణ్యవేదిన స్తస్యత్రిశక్త్యర్జితచేతసః । చతురోపా
యవిత్తస్యనరంధ్రంవివిదుఃసురాః ॥ ౪౨ ॥ బుద్ధిమంతోఽపివిబుధావిప్రతీకర్తుము
త్తాః । మనాగపిననంశేకురపకర్తుంతదీశితుః ॥ ౪౩ ॥ ఏకపత్నీవ్రతాఃసర్వే
మానస్తస్యమండలే । నారీషుకాచిన్నైవాసీదపతివ్రతధర్మిణీ ॥ ౪౪
అనధీతోనవిప్రోఽభూదశూరోనైవబాహుజః । వైశ్యోనభిజ్ఞోనైవాసీ
పార్జనకర్మసు ॥ ౪౫ ॥ అనన్యవృత్తయఃశూద్రాద్విజశుశ్రూషణం
ప్రతి । తస్యరాష్ట్రేసమభవన్ దివోదాసస్యభూపతేః ॥ ౪౬ ॥ అవిప్లు
త్బ్రహ్మచర్యాస్తదారాష్ట్రేబ్రహ్మచారిణః । నిత్యంగురుకులాధీనావేదగ్రహణ
తత్పరాః ॥ ౪౭ ॥ ఆతిథ్యధర్మప్రవణాధర్మశాస్త్రవిచక్షణాః । నిత్యో
సాధుసమాచారాగృహస్థా స్తస్యసర్వతః ॥ ౪౮ ॥ తృతీయాశ్రమిణో

(౪౧)

యస్మిన్వనవృత్తికృతాదరాః। నిస్స్పృహా గ్రామవార్తాసు వేదవర్త్మాను
సారిణః ॥ ౪౯ ॥ సర్వసంగవినిర్ముక్తా నిర్ముక్తా నిష్పరిగ్రహాః। వాఙ్మనఃకర్మ
కండాధ్యాయతయో యత్ర నిస్స్పృహాః ॥ ౫౦ ॥ అన్యే నులోమజన్మానః ప్ర
తిలోమభవా అపి। స్వపారంపర్యతో దృష్టం మనాగ్వర్త్మ న తత్యజుః ॥ ౫౧ ॥
అనపత్యో న తద్రాష్ట్రే ధనహీనోఽపి కోఽపి న। అవృద్ధసేవీ నో కశ్చిదకాండ
మృతిభాక్ చ న ॥ ౫౨ ॥ న చాటా నైవ వాచాటా వంచకా నో న హింసకాః।
న పాషండా న వైభండా న రండా న చ శౌండికాః ॥ ౫౩ ॥ శ్రుతిఘోషోఽపి
సర్వత్ర శాస్త్రవాదః పదే పదే। సర్వత్ర సుభగాలాపా ముదా మంగలగీత
యః ॥ ౫౪ ॥ వీణావేణుప్రవాదాశ్చ మృదంగా మధురస్వనాః। సోమపా
నమివాన్యత్ర పానగోష్ఠీ న కర్ణగా ॥ ౫౫ ॥ మాంసాశినః పురోడాశే నై
వాన్యత్ర కదాచన। న దురోదరిణో యత్ర నాధమర్ణా న తస్కరాః ॥ ౫౬ ॥
పుత్రస్య పిత్రోః పదయోః పూజనం దేవపూజనం। ఉపవాసో వ్రతం తీర్థం
దేవతారాధనం పరమ్ ॥ ౫౭ ॥ నారీణాం భర్తృపదయోరర్చనం తద్వచః
శ్రుతిః। సమర్చయంతి సతతం మనుజా నిజమగ్రజమ్ ॥ ౫౮ ॥ సపర్యయం
తి ముదితా భృత్యాః స్వామిపదాంబుజం। హీనవర్ణైరగ్రవర్ణో వర్ణ్యా
తే గుణగౌరవైః ॥ ౫౯ ॥ వరివస్యంతి భూయోఽపి త్రికాలం కాశిదేవతాః।
సర్వత్ర సర్వవిద్వాంసః సమర్చ్యంతే చనోరథైః ॥ ౬౦ ॥ విద్వద్భిశ్చ తపో
నిష్ఠాస్తపోనిష్ఠైర్జితేంద్రియాః। జితేంద్రియైర్జ్ఞాననిష్ఠా జ్ఞానిభిః శివ
యోగినః ॥ ౬౧ ॥ మంత్రపూతం మహార్ఘ్యం చ విధియుక్తం సుసంస్కృతం।
వాడబానాం ముఖాగ్నౌ చ హూయతేఽహర్నిశం హవిః ॥ ౬౨ ॥ వాపీకూ
పతడాగానామారామాణాం పదే పదే। శుచిభిర్ద్రవ్యసంభారైః కర్తారో
యత్ర భూరిశః ॥ ౬౩ ॥ యదాప్తిహృష్టపుష్టాశ్చ గృహ్యంతే స్వజాత
యః। అనింద్యసేవాసంపన్నా వినా మృగయుసౌనికాః ॥ ౬౪ ॥ ఇత్థం త
త్ర మహీజానేః సర్వత్ర శుచివర్తినః। ఉన్మిషంత్యోఽప్యనిమిషా మనాక్ ఛిద్రం
న లేభిరే ॥ ౬౫ ॥ అథో వాచామరగురుర్దేవానపచికీర్షుకాః। తస్మిన్

రాజనిధర్మిష్ఠే వరిష్ఠే మంత్రివేదిషు ॥ ౧౬ ॥ గురురువాచ ॥ సంధివి
గ్రహయానాస్తిసంశ్రయంద్వైధభావనం । యథాసరాజాసంవేత్తిన త
థాత్రాపికశ్చన ॥ ౧౭ ॥ ఉపాయోప్యేక ఏవాస్తి చతుష్వ్యాహదివౌకసః
భేదో నామ స చేత్సిద్ధ్యేత్తపోబలినితత్రహి ॥ ౧౮ ॥ తేనయద్యపిభూభర్త్రా
భూమేర్దేవావివాసితాః । తథాపిభూరిశస్తత్రసంత్యస్మత్పక్షపాతినః ।
౧౯ ॥ కాలోనిమిషమాత్రోపియైర్వినానసుఖంవ్రజేత్ । అస్మాకమపి
తస్యాపిసంతితేతత్రమానితాః ॥ ౨౦ ॥ అంతర్బహిశ్చరానిత్యంసర్వావిస్రం
భభూమయః । సమాగతేషుతేష్వత్రసర్వంనఃసేత్స్యతిప్రియమ్ ॥ ౨౧ ॥
సమాకర్ణ్యచతేసర్వేత్రిదశాగీష్పతీరితం । నిర్ణీతవంతస్తస్యార్థంచతే
స్త్వాదంతర్బహిశ్చరాః । అభినంద్యాథతంసర్వేపౌరిచరిత్థంభవేదితి ॥ ౨౨ ॥
తతఃశక్రఃసమాహూయవీతిహోత్రంపురఃస్థితం । ఊచేమధురయావా
చాబహుమానపురస్సరమ్ ॥ ౨౩ ॥ హవ్యవాహనయామూర్త్యాస్తవత
త్రప్రతిష్ఠితా । తాముపాసంహరక్షిప్రంవిషయాత్తస్యభూపతేః ॥ ౨౪ ॥
సమాగతాయాంతస్మాత్తేసర్వాన్నష్టాగ్నయఃప్రజాః । హవ్యకవ్యక్రి
యాశూన్యావిరజిష్యంతిరాజని ॥ ౨౫ ॥ ప్రజాసుచవిరక్తాసురాజ్యకామ
దుఘాసువై । కృచ్ఛ్రేణోపార్జితోఽప్యర్థోరాజశబ్దోభవిష్యతి ॥ ౨౬ ॥
ప్రజానాంరంజనాద్రాజ్ఞాయేయంరూఢిరుపార్జితా । తస్యాంరూఢ్యాం
ప్రనష్టాయాంరాజ్యమేవవినంక్ష్యతి ॥ ౨౭ ॥ ప్రజావిరహితోరాజాకోశదు
ర్గబలాదిభిః । సమృద్ధోప్యచిరాన్నశ్యేత్కూలసంస్థఇవద్రుమః ॥ ౨౮ ॥
త్రివర్గసాధనాహేతుఃప్రాక్ప్రజైవమహీపతేః । క్షీణవృత్త్యాంప్రజా
యాంవైత్రివర్గఃక్షీయతేస్వయమ్ ॥ ౨౯ ॥ క్షీణేత్రివర్గేసంక్షీణాగతి
ర్లోకద్వయాత్మికా ॥ ౩౦ ॥ ఇతీంద్రవచనాద్వహ్నిరహ్నాయక్షోణిమం
డలాత్ । ఆచకర్షనిజాంమూర్తింయోగమాయాబలాన్వితః ॥ ౩౧ ॥
నిన్యేనకేవలంత్రేతాంజాఠరాగ్నిమపిప్రభుః । వజ్రిణోవచసావహ్నిర్నిజ
శక్తిసమన్వితమ్ ॥ ౩౨ ॥ వహ్నౌస్వర్లోకమాపన్నేజాతేమధ్యందినేనృప ॥

కృతమాధ్యాహ్నికస్తూర్ణంప్రావిశద్భోజ్యమండపమ్ ॥ ౭౩ ॥ మహాన
సాధికృతయో వేపమానాస్తతో ముహుః । క్షుధార్తమపిభూపాలమిదం
మందంవ్యజిజ్ఞపన్ ॥ ౭౪ ॥ సూపకారా ఊచుః । అత్యహస్కర తేజస్క
ప్రతాపవిజితానల । కించిద్విజ్ఞప్తుకామాస్తేప్యకాండేరణపండిత ॥ ౭౫॥
యదినిశ్రాణయేదార్జభవానభయదక్షిణాం। తదావిజ్ఞాపయిష్యామః
ప్రబద్ధకరసంపుటాః ॥ ౭౬ ॥ భూరిసంజ్ఞయాకృతాదేశాఃప్రశస్తేన
భూభుజా । మృదువిజ్ఞాపయాంచక్రుఃపాకశాలాధికారిణః ॥ ౭౭ ॥ నజా
నీమోవయంనాథత్వత్ప్రతాపభయార్దితః । కుస్పృత్యాథశయావిద్వా
న్నష్టోవైశ్వానరఃపురాత్ ॥ ౭౮ ॥ కృశానాకృశతాంప్రాప్తేకథంపాక
క్రియాభవేత్ । తథాపిసూర్యపాకేనసిద్ధాపక్తిర్హి‌కాచన ॥౭౯ ॥ ప్రో
భోరాదేశమాసాద్యతామిహైవానయామహే । మన్యామహేచభూజా
నేపక్తిరద్యతనీశుభా ॥ ౮౦ ॥ శ్రుత్వాంధసికనాక్యంసమహానత్వోమహా
మతిః । నృపతిశ్చింతయామాసదేవానాంవైకృతంత్విదమ్ ॥౮౧॥ క్షణం
సంశయంస్తతోదదర్శతపసోబలాత్ । నకేవలంజవహాగేహాంవాతభు
క్చాదరీదరీః ॥ ౮౨ ॥ అప్యహాసీదితోలోకాజ్జగామచసురాలయం ।
భవత్విహహికాహానిరస్మాకంజ్వలనగతే ॥ ౮౩ ॥ తేషామేవవిచారాచ్చ
హానిరేషానుపర్వణాం । తద్బలేనచకింరాజ్యంమయేదముఠరీకృతం॥౮౪॥
పితామహేనమహతోగౌరవాత్ప్రతిపాదితం । ఇతిచింతయతస్తస్యమ
ధ్యలోకశతక్రతోః ॥ ౮౫ ॥ పౌరాఃసమాగతాద్వారిసహజానపదైర్న
రైః । ద్వాస్థేనచాజ్ఞయారాజ్ఞస్తతస్తేంతఃప్రవేశితాః ॥ ౮౬ ॥ దత్వోప
దయథాహర్ణంతేప్రణేముఃక్షోణివజ్రిణం । కేచిత్సంభాషితారాజ్ఞాదర
సోదరయాగిరా ॥ ౮౭ ॥ కేచిచ్చసముదాదృష్ట్యా కేచిచ్చకరసంజ్ఞయా। వి
సర్జితాసనారాజ్ఞాబహుమానపురఃసరమ్ ॥ ౮౮ ॥ తేజిరేథేజిరేసర్వే
రత్నార్చిఃపరిసేవితే । విజితామోదసందోహేసురానోకహసారభైః ।
రాజ్ఞఃశతశలాకస్యచ్ఛత్రస్యచ్ఛాయయాశుభే ॥౮౯ ॥ విశాంపతిరథోవా

చతస్సుఖచ్ఛాయయేరితం । విజ్ఞాయతదభిప్రాయమలంభీత్యాపురౌకసః ॥
౧౦౦ ॥ వికారకారిభిర్లక్షైర్యదినీతోఽనలోభువః । ఏతావతైవకింసిద్ధ
న్మయి తేషాంపరాభవః ॥ ౧ ॥ చికీర్షురహమేవాసంపౌరాఃకార్యమిదం
పురా । పరంప్రత్యుపేక్షితప్రాయందిష్ట్యాతైఃస్మారితంచిరాత్ ॥ ౨ ॥ య
తోఽనలోఽభవద్భద్రింజగత్ప్రాణోఽపియాత్వితః । వరుణఃపుష్పవంతా
భ్యామవిలంబంప్రయాత్వితః ॥ ౩ ॥ అహమేవహిపర్జన్యోభవిష్యామిత
పోబలాత్ । ముదేజనపదానాంచసర్వసస్యసమృద్ధిదః ॥ ౪ ॥ తపోయోగ
బలేనాహమాత్మానంపరికల్ప్యచ । త్రిధావహ్నిస్వరూపేణపక్తిర్వృష్టి
కృత్తమః ॥ ౫ ॥ అంతర్బహిశ్చయోద్వేధానభస్వత్పదవీందధత్ । సర్వే
షామేవవేత్స్యామిత్వంతఃకరణచేష్టితమ్ ॥ ౬ ॥ విధాయచాంభసీంమూ
ర్తింసర్వజీవైకజీవనీం । ప్రజాఃసంజీవయిష్యామికింజడైర్వ్రషయేనుమ ॥
౭ ॥ యదాఖిలమసాపౌరాగ్నిస్యతేశశిభాస్కరా । తదానకింవినాతా
భ్యాంజీవామఃక్షితిమండలే ॥ ౮ ॥ శ్రియంచాంద్రిమసీంప్రాప్యహ్లాదయి
ష్యామ్యహంప్రజాః । నిశాచరణకిమిహక్షయిణాచకలంకినా ॥ ౯ ॥ అస్మ
త్కులేమూలభూతోభాస్కరోమాన్యఏవనః । సతిష్ఠతుసుఖేనాత్రియా
తౌయాతంకరోతుచ ॥ ౧౧౦ ॥ సఏకోజగతామాత్మావిశేషాత్కులదేవ
తా । సోపకర్తుంనవేత్త్యేవతస్యేదంవ్రతముత్తమమ్ ॥ ౧౧ ॥ ఇతినరప
తివాక్సుధారసౌఘంశ్రుతిపుటకైఃపరిపీయపౌరవర్గః । వికసితవదనాం
బుజోజగామనిజనిజమాలయమాధిముక్తచిత్తః ॥ ౧౨ ॥ క్షితిపతిరపితత్త
థావిధాయతపసోసాధ్యమిహాస్తికింత్రిలోక్యాం । అతివహ్న్యర్కమసాద
ధచ్చతేజోద్యుసదాంశల్యమివోచ్చకైర్బభూవ ॥ ౧౩ ॥ ఇతి శ్రీస్కంద
పురాణే కాశీఖండే దివోదాసప్రతాపవర్ణనం నామ త్రిచత్వారింశో
ధ్యాయః ॥ ౪౩ ॥ ... ... *

స్కందఉవాచ ॥ అథమందరకందరోదరోల్లసదసమద్యుతిరత్నమంది
రే। పరితఃసమధిష్ఠితామరేనిజశిఖరైర్వ్యసనీకృతాంబరే ॥౧॥ నివసన్జ
గదీశ్వరోహరశిక్కృశరజనీశకలామనోహరః। లభతేస్మనశర్మశంకరః
ప్రసరత్కాశివియోగజజ్వరః ॥౨॥ విరహానలశాంతయేతదాసమలేఃత్రి
పురారిణాపియః। మలయోద్భవపంకఏషసంప్రతిపేదేహ్యధునాపిపాంసు
లామ్ ॥౩॥ పరితాపహరాణిపద్మినీనాంమృదులాన్యపికంకణీకృతాని।
గదితానియదీశ్వరేణసర్పాస్తదభూత్సత్యమహోమహేశ్వరేచ్ఛా ॥౪॥
యమదుగ్ధనిధింనిమథ్యదేవైర్మృదుసారఃసమకర్షిపూర్ణచంద్రః। సబ
భూవకృశోవియోగతప్తేశ్వరమూర్ధోష్మపరిక్షరచ్ఛరీరః ॥౫॥ యదదీధ
రదేషజాతతాపఃపృథులేమాలిజటానికుంజకోణే। పరితాపహరాంహర
స్తదానీంద్యునదీంత్రామధునాపినోజ్జిహీతే ॥౬॥ మహతోవిరహస్యశం
కరఃప్రసభంతస్యవశీవశంగతః। వివిధేనసురైఃసదాగతైరజిసంవీతసుతా
పవేష్టితః ॥౭॥ అతిచిత్రమిదంయదాత్మనాశుచిరవ్యేషకృపీటయోనినా।
స్వపురీవిరహోద్భవేనవైపరితాప్యేతజగత్త్రయేశ్వరః ॥౮॥ నిజఫాలత
లకలానిధిఃకలయాసిత్యమలంకరోతియః। సతదీశ్వరమప్యతాపయద్వి
ధురేణోవిపరీతమేవతు ॥౯॥ గరలంగలనాలికాతలేవిలసేదస్యనతేనతాపి
తః। అమృతాంశుతుషారదీధితిప్రచయైరేవతుతాపితోద్భుతం ॥౧౦॥
ఘనసద్ధరిచందనోదకచ్ఛటయాతద్విరహాపనుత్తయే। హృదయాహితయా
స్వధాయతప్రసరద్భోగిఫటాభవైర్నతు ॥౧౧॥ సకలంభ్రమమేషనా
కమేత్యగహిత్వావ్యపదేశజంహారః। ఇదమద్భుతమస్యయద్భ్రమఃస్ఫు
టమాత్యేపిమహాహిసంభవః ॥౧౨॥ స్మృతిమాత్రపథంగతోపియస్త్రి
సంతాపమపాకరోత్యలం। సహికాశివియోగతాపితఃస్వగతంకించిదజ
ల్పదిత్యజః ॥౧౩॥ అపికాశిసమాగతోనిలోయదిగాత్రాణిపరిష్వజే
న్మమ। దవథుఃపరిశాంతిమేతితన్నహిమానీపరిగాహనైరపి ॥౧౪॥ అగ
జ్యదహాకథంసతాపోననుదక్షాంగజయాయఏధితః। మమజీవాతుల

తార్ఘుటిత్యలంవ్యాభవిష్యన్నహిమాద్రిజాయది ॥౧౫॥ నతథోర్ఘ్య శక్తే
హాయాతమామనుదక్షోద్భవయామనోఽదునోత్ । అవిముక్తవియో
జన్మనాపరిదూయేతయథామహోష్మణా ॥ ౧౬ ॥ అయికాశిముదాశర
పునస్తవలప్స్యేసుఖమంగసంగజం । అతిశీతలితానియేనమేఽద్భుతగా
త్రాణిభవంతితత్క్షణాత్ ॥ ౧౭ ॥ అయికాశివినాశితాఘసంఘితవిశ్లే
జలశుశుక్షణిః । అమృతాంశుకలామృదుద్రవైరతిచిత్రంహావిషేవవర్ధ
తే ॥ ౧౮ ॥ అగమన్మమదక్షజావియోగజోదవథుఃప్రాగ్భిమవత్సుతేష
న । అధునాఖలునైవశాంతిమీయాంయదికాశీంనవిలోకయేహమాశ
౧౯ ॥ మనసేతిగృణంస్తదాశినఃసుతరాంసంవృతతాపవైకృతః । జగ
బికయాధియాంజనన్యాకథమప్యేషవియుక్తఇత్యమాని ॥ ౨౦ ॥ క్రి
యావపుషోర్ధయానయాప్యపరిజ్ఞాతవియోగకారణః । వచనైరసు
ర్యతేస్మసప్రణతత్ప్రాణినిదాఘదారణః ॥ ౨౧ ॥ శ్రీపార్వత్యువాచ
తవసర్వగసర్వమస్తిహాస్తేవిలసద్యోగవియోగఏవకస్తే । తవభూతిరశ
విభూతిదాత్రీసకలాపత్కలికాపిభూతధాత్రీ ॥౨౨ ॥ త్వదనీక్షణతక్ష
ద్విభోప్రలయంయాంతిజగంతిశోచ్యవత్ । చ్యవతేభవతఃకృపాలవా
గోపీశనయస్త్వయోంకృతః॥౨౩॥ భవతఃపరితాపహేతవోనభవంతి
దివాకరాగ్నయః । నయనానియతస్త్రినేత్రతేఽమీప్రణయిన్యస్తిలిస
చమాలా ॥౨౪॥ భుజగాభుజగాఃసదైవతేఽమీనవిషంసంకరిమతేచసీ
ర।అహమస్మిచవామదేవవామాతవవామంవపురత్రచిత్తయుక్తా
ఇతిసంస్మృతిసంబీజజనన్యాభిహితేహితే । గిరాంనిగుంఫేగిరిశోవక్తుమ
దదేగిరమ్ ॥ ౨౬ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ అయికాశీత్యష్టమూర్తిర్భ
వాప్టకోభవత్ । సత్వరంశివయాజ్ఞాయిధ్రువంకాశ్యాహ్వతోహర
అథబాలసఖీభూతతత్తత్కాననవీరుధం । శివాపరిస్తావయాంచక
క్రాంముక్తిదాంపురీమ్ ॥ ౨౭ ॥ పార్వత్యువాచ ॥ గగనతలమిలి
లెప్రలయేపిభవతిత్రిశూలపరివిధృతాం । కృతపుండరీకశోభాంస్మర

కాశీంపురీంయావః ॥ ౨౯ ॥ ధరానరేంద్రస్యధరాతిసుందరానమాంత
కాస్యాపిధనోతిధూర్జటే । ధరాగతాపీహనయాధ్రువంధరాపురీధురీ
ణాలవకాశికాయథా ॥ ౩౦ ॥ నయత్రకాశ్యాంకలికాలజంభయంనయత్ర
కాశ్యాంమరణాత్పునర్భవః । నయత్రకాశ్యాంకలుషోద్భవంభయంకథం
ప్రోసానయనాతిథిర్భవేత్ ॥ ౩౧ ॥ కిమత్రనోసంతిపురఃసహస్రశఃసదేవ
దేవర్షినసమృద్ధిభూమయః । పరంనకాశీసదృశీదృశోఃపదంక్వచిద్గతామేభ
వతాశశివ ॥ ౩౨ ॥ త్రివిష్టపేసంతినకింపురఃశతంసమస్తకౌతూహలజ
న్మభూమయః । తృణీభవంతీహచతాఃపురఃపురఃషదంపురారేభవతోభ
వద్విషః ॥ ౩౩ ॥ నకేవలంకాశివియోగజోజ్వరఃప్రబాధతేత్వాంతుతథా
మహాత్రమాం । ఉపాయఏషోత్రనిదాఘశాంతయేపురీతుసావామమజ
న్మభూరథ ॥ ౩౪ ॥ మయానమేనేమమజన్మభూమికావియోగజన్మాపరి
తాపఈశితః । అవాప్యకాశీంపరితప్రశాంతిదాంసమస్తసంతాపవిఘా
తహేతుకామ్ ॥ ౩౫ ॥ నమోక్షలక్ష్మ్యాత్రసమక్షమీక్షితాస్తనూభృతా
కేనచిదేవకుత్రచిత్ । అత్రైవ్యహంశర్మదసర్వశర్మదాసరూపిణీము
క్తిరసాహికాశికా ॥ ౩౬ ॥ నముక్తిరస్తీహతథాసమాధినాస్థిరేంద్రియ
స్యాఖ్యతతత్సమాధినా । క్రతుక్రియాభిర్నచవేదవిద్యయాయథాహికా
శ్యాంపరిహాయవిగ్రహమ్ ॥ ౩౭ ॥ ననాకలోకేసుఖమస్తితాదృశంక్షితస్తు
పాతాలతలేఽతిసుందరే । వార్తాపిమర్త్యేసుఖసంశ్రయాక్వవాకాశ్యాం
మయాదృక్తనుమాత్రధారిణీ ॥ ౩౮ ॥ క్షేత్రేత్రిశూలిక్షభవతోఽపిము
క్తిముక్తిలక్ష్మ్యౌనకదాపిముక్తే । మనోపియఃప్రాణివరఃప్రయుక్తేషడం
గయోగంనసదైవయుక్తే ॥ ౩౯ ॥ షడంగయోగాన్నహితాదృశీనృభిఃశ
శసిద్ధిఃసహసాత్రలభ్యతే । సుఖేనకాశీంసమవాప్యయాదృశీదృశాస్థిరీకృ
తస్వాయుషణామ్ ॥ ౪౦ ॥ వరంహితిర్యక్త్వమబుద్ధివైభవంనమాన
వ్యంబహుబుద్ధిభాజనం । అత్రకాశీసందర్శనవిఘ్నలోదయంసమంతతఃపు
నర్బుద్బుదోపమమ్ ॥ ౪౧ ॥ దృశౌకృతార్థేకృతకాశిదర్శనేతేనుకృ

తార్థాశివకాశివాసినీ । మనఃకృతార్థంధృతకాశిసంశ్రియంసుఖంకృ
తార్థంకృతకాశిసంముఖమ్ ॥ ౪౨ ॥ వరంహితత్వాశిరజోతిపావనంర
జస్తమోధ్వంసిశశిప్రభోజ్జ్వలం । కృతప్రణామైర్మణికర్ణికాభువేలలా
టగంయద్భవముచ్యతేసురైః ॥ ౪౩ ॥ నదేవలోకోనచసత్యలోకోననాగ
లోకోమణికర్ణికాయాః। తులాంవ్రజేద్యత్రమహాప్రయాణకృచ్ఛ్వసితైర్య
వేద్యశ్రీష్ఠరసాయనాస్పదమ్ ॥ ౪౪ ॥ మహామహోభూర్మణికర్ణికాస్థ
లీతమస్తతిర్యత్రసమేతిసంక్షయం । పరఃశతైర్జన్మభిరేధితాపియాదివా
కరాగ్నిందుకరైరనిగ్రహా ॥ ౪౫ ॥ కిమునిర్వాణపదస్యభద్రపీఠంమృదు
లంతల్పమథోనుమోక్షలక్ష్మ్యాః । అథవామణికర్ణికాస్థలీపరమానందసు
కందజన్మభూమిః ॥ ౪౬ ॥ సమతీతవిముక్తజంతుసంఖ్యాక్రియతేయత్రజ
నైఃసుఖోపవిష్టైః । విలసద్ద్యుతిసూక్ష్మశర్కరాభిఃస్వవపుఃపాతమహో
త్సవాభిలాషైః ॥౪౭॥ స్కందఉవాచ ॥ అపర్ణాపరివర్ణ్యేతిపురీంవారా
ణసీంమునే । పునర్విజ్ఞాపయామాసకాశీప్రాప్త్యైపినాకినమ్ ॥ ౪౮ ।
శ్రీపార్వత్యువాచ ॥ ప్రమథాధిపసర్వేశనిత్యస్వాధీనవర్తన । యథాసం
దవనంయాయాంతథాకురువరప్రద ॥ ౪౯ ॥ జితపీయూషమాధుర్యాం
కాశీస్తవనసుందరీం । అథాకర్ణ్యమహాముదితోగిరిశోగిరిజాంగిరం॥౫౦॥
శ్రీదేవదేవఉవాచ ॥ అయిప్రియతమేగౌరిత్వద్వాగమృతసీకరైః । ఆ
ప్యాయితోఽస్మినితరాంకాశీప్రాప్త్యైయతేధునా ॥ ౫౧ ॥ త్వంజానాసి
మహాదేవిమమయత్తన్మహద్వ్రతం । అభుక్తపూర్వమన్యేనవస్తూపాశ్నా
మినేతరత్ ॥ ౫౨ ॥ పితామహస్యవచనాద్దివోదాసేమహీపతౌ । ధర్మే
శాసతిపురీంకఉపాయోవిధీయతామ్ ॥ ౫౩ ॥ కథంసరాజానరిష్టప్రజా
పాలనతత్పరః । వియోజ్యతేపురఃకాశ్యాదివోదాసోమహీపతిః ॥ ౫౪ ।
అధర్మవతినోయస్మాద్విఘ్నఃస్యాన్నేతరస్యతు । తస్మాత్కంప్రేషయామీ
శేయస్తంకాశ్యావియోజయేత్ ॥ ౫౫ ॥ ధర్మవర్త్మానుసరతాంసో
విఘ్నంసముపాచరేత్ । తస్యైవజాయతేవిఘ్నఃప్రత్యుతప్రేమవర్ధిని॥౫౬॥

వినాచ్ఛిద్రేణతంభూపంనోత్పాదయితుముత్సహే । మద్వైవహియతోఽర
ణ్యాఃప్రియేధర్మధురంధరాః ॥ ౫౭ ॥ నజరాతమతిక్షాత్రేమేన్నతంప్ర
త్యర్థిఘూంసతి । వ్యాధయస్తంనబాధంతేధర్మవర్త్మభృదగ్రయః ॥
౫౮ ॥ ఇతిసంచింతయన్దేవోయోగినీచక్రమగ్రతః । దదర్శాతిమహా
ప్రౌఢంగాఢకార్యస్యసాధనమ్ ॥ ౫౯ ॥ అథదేవ్యాసమాలోచ్యవ్యోమ
కేశోమహామునే । యోగినీవృందమాహూయజగౌవాక్యమిదంహరః ॥
౬౦ ॥ సత్వరంయాతయోగిన్యోమమవారాణసీంపురీం । యత్రరాజాది
వోదాసోరాజ్యంధర్మేణశాస్త్యలమ్ ॥ ౬౧ ॥ స్వధర్మవిచ్యుతఃకాశీంయ
థాతూర్ణంత్యజేన్నృపః । తథోపచరతప్రాజ్ఞాయోగమాయాబలాన్వి
తాః ॥ ౬౨ ॥ యథాపునర్నవీకృత్యపురీంవారాణసీమహం । ఇతఃప్ర
యామియోగిన్యస్తథాశీఘ్రంవిధీయతామ్ ॥ ౬౩ ॥ ఇతిప్రసాదమాసా
ద్యశాసనంశిరసావహాః । కృతప్రణామానిర్యాతోయోగినీనాంగణస్త
తః ॥ ౬౪ ॥ యయురాకాశమావిశ్యమనసోప్యతిరంహసా । పరస్పరంభా
షమాణాయోగిన్యస్తాముదాన్వితాః ॥ ౬౫ ॥ అద్యధన్యతరాఃస్మోవైదేవ
దేవేనయత్స్వయం । కృతప్రసాదాఃప్రహితాఃశ్రీమదానందకాననం॥౬౬॥
అద్యసద్యోమహాలాభావభూవాంనోతిదుర్లభా । త్రినేత్రరాజసంమా
నస్తథాకాశీవిలోకనమ్ ॥ ౬౭ ॥ ఇతిముదితమనాఃసయోగినీనాంనికురం
బస్త్వథమందరాద్రికుంజాత్ । నభసిలఘుకృతప్రయాణవేగోనయనాతి
థ్యముపలంభయత్పురీంతామ్ ॥ ౬౮ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే
కాశీవర్ణనం నామ చతుశ్చత్వారింశోధ్యాయః ॥ ౪౪ ॥ ... *

స్కందఉవాచ ॥ అథతద్యోగినీవృందందూరాద్దృష్టింప్రసార్యచ ।
ప్రనేత్రద్వైఘ్న్యనిర్మాణంప్రశశంసఫలాన్వితమ్ ॥ ౧ ॥ దివ్యప్రాసాదమా
లానాంపతాకాశ్చలపల్లవాః । సాదరందూరమార్గస్థాన్పాంథానాహ్వా
యతీరివ ॥ ౨ ॥ చంచత్ప్రాసాదమాణిక్యైర్విజృంభితమరీచిభిః । మనీ

లమపిచవ్యోమవీక్ష్యమాణంసునిర్మలమ్ ॥ ౩ ॥ దేవత్వంమాయయా చ్ఛాద్య వేషంకార్పటికోచితం । విధాయకాశీమవిశద్యోగినీచక్రమ్ ॥ ౪ ॥ కాచిచ్ఛయోగినీభూత్వాకాచిజ్జాతాతపస్వినీ । కాచిద్బ్రహ్మపసైరంధ్రీకాచిన్మాసోపవాసినీ ॥౫॥ మాలాకారవధూఃకాచిత్కాచిన్నాపితసుందరీ । సూతకర్మవిచారజ్ఞాఽపరాభైషజ్యకోవిదా ॥ ౬ ॥ శ్యాచకాచిదభవత్క్రియవిక్రియచంచురా । వ్యాలగ్రాహిణ్యభూత్కాచిద్దాసీధాత్రీచకాచన ॥ ౭ ॥ ఏకాచనృత్యకుశలాత్వన్యాగానవిశారదా అపరావేణువాదజ్ఞాపరావీణాధరాభవత్ ॥ ౮ ॥ మృదంగవాద్యజ్ఞాన్యాకాచిత్తాలకలావతీ । కాచిత్కార్మణతత్వజ్ఞాకాచిన్మాత్రికగుంభకా గంధభాగవిధిజ్ఞాన్యాకాచిదక్షకలాలయా । ఆలాపోల్లాసకుశలాకాచిత్ప్రచారిణీ ॥ ౧౦ ॥ వంశాధిరోహణేదక్షారజ్జుమార్గేణచేతరా । కాచిద్వాతులచేష్టాఽభూత్పథిచీవరవేష్టనా ॥౧౧॥ అపత్యదాఽనపత్యానాంరాతత్రిపురేఽవసత్ । కాచిత్కరాంఘ్రిరేఖాణాంలక్షణానిచికేత ౧౨ ॥ చిత్రలేఖననైపుణ్యాత్కాచిజ్జనమనోహరా । వశీకరణమంత్రజ్ఞాకాచిత్తత్రచచారహ ॥ ౧౩ ॥ గుటికాసిద్ధిదాకాచిత్కాచిదంజనసిద్ధిదా ధాతువాదవిదగ్ధాన్యాపాదుకాసిద్ధిదాపరా ॥ ౧౪ ॥ అగ్నిస్తంభంజలస్తంభంవాక్స్తంభంచాప్యశిక్షయత్ । ఖేచరీత్వందదౌకాచిదదృశ్యత్వంరాదదౌ ॥ ౧౫ ॥ కాచిదాకర్షణీంసిద్ధిందదావుచ్చాటనంపరా । కాన్నిజాంగసౌందర్యయువచిత్తవిమోహినీ ॥ ౧౬ ॥ చింతితార్థప్రదాచిత్కాచిజ్జ్యోతిఃకలావతీ । ఇత్యాదివేషభాషాభిరనుకృత్యసమంతతః ౧౭ ॥ ప్రత్యంగణంప్రతిగృహంప్రావిశద్యోగినీగణః । ఇత్థమబ్దంచరంత్యస్తాయోగిన్యోఽహర్నిశంపురి ॥౧౮॥ నచ్ఛిద్రంలేభిరేక్వాపినృపధర్మకీర్తవః । తతఃసమేత్యతాఃసర్వాయోగిన్యోవంధ్యవాంఛితాః । సంమంత్ర్యతత్రైవనగతామందరంపునః ॥ ౧౯ ॥ ప్రభుకార్యమనిష్పాద్యనదఃసంభావనైధితః । కఃపురఃశక్నుయాత్థాస్తుంస్వామినోక్షతః

౨౦ ॥ అన్యచ్చ చింతితం తాభిర్యోగినీభిరిదంమునే । ప్రభుంవినాపి
నామోనతు కాశీంవినాపునః ॥ ౨౧ ॥ ప్రభూరుష్టోపిసద్భృత్యే జీవికా
మాత్రహారకః । కాశీహరేత్కరాద్భ్రష్టాపురుషార్థచతుష్టయమ్ ॥ ౨౨ ॥
నాద్యాపికాశీంసంత్యజ్యతదారభ్యమహామునే । యోగిన్యోన్యత్రతిష్ఠంతి
ంత్యోపిజగత్త్రియమ్ ॥ ౨౩ ॥ ప్రాప్యాపిశ్రీమతీంకాశీంయస్తితిక్ష
ర్మతిః । సఏవప్రత్యుతత్యక్తోధర్మకామార్థముక్తిభిః ॥ ౨౪ ॥
కాశీంప్రాప్యదుర్బుద్ధిరపరత్రయియాసతి । మోక్షనిక్షేపకలశీంతుచ్ఛ
కృతమానసః ॥ ౨౫ ॥ విముఖోపీశ్వరోస్మాకంకాశీసేవనపుణ్యతః । సం
ముఖోభవితాపుణ్యంకృతకృత్యాఃస్మతద్వయమ్ ॥ ౨౬ ॥ దినైఃకతిపయై
దేవసర్వజ్ఞోపిసమేష్యతి । వినాకాశీంనరమతేయతోన్యత్రత్రిలోచనః ॥
౨౭ ॥ శంభోఃశక్తిరియంకాశీకాచిత్స్వైరగోచరా । శంభురేవహిజానీ
యాదేతస్యాఃపరమంసుఖమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఇతినిశ్చిత్యమనసిశంభోరానందకా
నే । అతిష్ఠద్యోగినీవృందంకయాచిన్మాయయావృతమ్ ॥ ౨౯ ॥ వ్యాస
ఉవాచ ॥ ఇత్థంసమాకర్ణ్యమునిఃపునఃపప్రచ్ఛషణ్ముఖం । కానికానిచ
నామానితాసాంతానివదేశ్వర ॥ ౩౦ ॥ భజనాద్యోగినీనాంచకాశ్యాంకిం
కాయతేఫలం । కస్మిన్పర్వణితాఃపూజ్యాఃకథంపూజ్యాశ్చతద్వద ॥ ౩౧ ॥
శ్రుత్వేతిప్రశ్నమామేయోయోగినీసంశ్రియంతతః । ప్రత్యువాచమునేవ
శృణోత్వవహితోభవాన్ ॥ ౩౨ ॥ స్కందఉవాచ ॥ నామధేయాని
వక్ష్యామియోగినీనాంఘటోద్భవ । ఆకర్ణ్యయానిపాపానిక్షయంతిభవి
నాంక్షణాత్ ॥ ౩౩ ॥ గజాననాసింహముఖీగృధ్రాస్యాకాకతుండికా । ఉ
ష్ట్రగ్రీవాహయగ్రీవావారాహీశరభాననా ॥ ౩౪ ॥ ఉలూకికాశివారావా
మయూరీవికటాననా । అష్టవక్రాకోటరాక్షీకుబ్జావికటలోచనా ॥ ౩౫ ॥
శుష్కోదరీలలజ్జిహ్వాశ్వదంష్ట్రావానరాననా । ఋక్షాక్షీకేకరాక్షీచబృ
హత్తుండాసురాప్రియా ॥ ౩౬ ॥ కపాలహస్తారక్తాక్షీశుకీశ్యేనీకపోతికా ।
పాశహస్తాదండహస్తాప్రచండాచండవిక్రమా ॥ ౩౭ ॥ శిశుఘ్నీపాపహం

త్రిచక్రాలీరుధిరపాయినీ । వసాధయాగర్భభక్షా శవవాహాస్త్రాంత్రమాలినీ ॥
౩౮ ॥ స్థూలకేశీబృహత్కుక్షిః సర్పాస్యా ప్రేతవాహనా । దందశూకక
రా క్రౌంచీమృగశీర్షా వృషాననా ॥ ౩౯ ॥ వ్యాత్తాస్యాధూమనిఃశ్వాసా
వ్యోమైకచరణోర్ధ్వదృక్ । తాపనీశోషణీదృష్టిః కోటరీస్థూలనాసికా ॥౪౦॥
విద్యుత్ప్రభా బలాకాస్యా మార్జారీకటపూతనా । అట్టాట్టహాసా కామాక్షీ
మృగాక్షీమృగలోచనా ॥ ౪౧ ॥ నామానీమానియోమర్త్యశ్చతుఃష
ష్టిందినేదినే । జపేత్త్రిసంధ్యంతస్యేహదుష్టబాధాప్రశామ్యతి ॥ ౪౨ ॥
నడాకిన్యోనశాకిన్యోనకూశ్మాండానరాక్షసాః । తస్యపీడాంప్రకుర్వంతినా
మానీమానియఃపఠేత్ ॥ ౪౩ ॥ శిశూనాంశాంతికారీణిగర్భశాంతికరా
ణిచ । రణేరాజకులేవాపివివాదేజయదాన్యపి ॥ ౪౪ ॥ లభేదభీప్సితాంసి
ద్ధింయోగినీపీఠసేవకః । మంత్రాంతరాణ్యపిజపన్ తత్పీఠేసిద్ధిభాగ్భవేత్ ॥
౪౫ ॥ బలిపూజోపహారైశ్చధూపదీపసమర్పణైః । క్షిప్రంప్రసన్నాయో
గిన్యఃప్రయచ్ఛేయుర్మనోరథాన్ ॥ ౪౬ ॥ శరత్కాలేమహాపూజాంతత్ర
కృత్వావిధానతః । హవింషిహుత్వామంత్రజ్ఞో మహతీంసిద్ధిమాప్ను
యాత్ ॥ ౪౭ ॥ ఆరభ్యాశ్వయుజఃశుక్లాంతిథింప్రతిపదంశుభాం । పూజ
యేన్నవమీంయావన్నరశ్చింతితమాప్నుయాత్ ॥ ౪౮ ॥ కృష్ణపక్షస్య
భూతాయాముపవాసీనరోత్తమః । తత్రజాగరణంకృత్వామహతీంసిద్ధి
మాప్నుయాత్ ॥ ౪౯ ॥ ప్రణవాదిచతుర్థ్యంతైర్నామభిర్భక్తిమాన్న
రః । ప్రత్యేకంహవనంకృత్వాశతమష్టోత్తరంనిశి ॥ ౫౦ ॥ ససర్పిషాగు
గ్గులునాలఘుకోలప్రమాణతః । యాంయాంసిద్ధిమభీప్సేతతాంతాంప్రా
ప్నోతిమానవః ॥ ౫౧ ॥ చైత్రకృష్ణప్రతిపదితత్రయాత్రాప్రయత్నతః ।
క్షేత్రవిఘ్నప్రశాంత్యర్థంకర్తవ్యాపుణ్యకృజ్జనైః ॥ ౫౨ ॥ యాత్రాం
చసాంవత్సరికీంయోనకుర్యాదవజ్ఞయా । తస్యవిఘ్నంప్రయచ్ఛంతియో
గిన్యఃకాశివాసినః ॥ ౫౩ ॥ అగ్రేకృత్వాస్థితాఃసర్వాస్తాఃకాశ్యాంమణికర్ణి

శాం । తన్నమస్కారమాత్రేణ నరో విఘ్నైర్న బాధ్యతే ॥ ౫౪ ॥ ఇతి శ్రీ
స్కాందపురాణే కాశీఖండే చతుఃషష్టియోగిన్యాగమనం నామ పంచచ
త్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౪౫ ॥ ... ... *

స్కంద ఉవాచ ॥ గతేఽథ యోగినీవృందే దేవదేవో ఘటోద్భవ । కాశీ
ప్రవృత్తిం జిజ్ఞాసుః ప్రాహిణోదంశుమాలినమ్ ॥ ౧ ॥ దేవదేవ ఉవాచ ॥
సప్తాశ్వ త్వరితో యాహి పురీం వారాణసీం శుభామ్ । యత్రాస్తే స దివోదా
సో ధర్మమూర్తిర్మహీపతిః ॥ ౨ ॥ తస్య ధర్మవిరోధేన యథా తత్ క్షేత్రముద్వ
సేత్ । తథా కురుష్వ భో క్షిప్రం మావమంస్థాశ్చ తం నృపమ్ ॥ ౩ ॥ ధర్మ
మార్గప్రవృత్తస్య క్రియతే యావమాననా । సా భవేదాత్మనోఽనూనం మ
హాదేనశ్చ జాయతే ॥ ౪ ॥ తవ బుద్ధివికాసేన చ్యవతే చేత్స ధర్మతః । త
దా సా నగరీ భానో త్వయోద్వాస్యాఽసహైః కరైః ॥ ౫ ॥ కామక్రోధాలో
భమోహమాత్సరాహంకృతీరపి । తే తత్ర న భవేతాం యత్ర తాం కాలోఽపి
న తం జయేత్ ॥ ౬ ॥ యావద్ధర్మే స్థిరా బుద్ధిర్యావద్ధైర్యే స్థిరం మనః । తావ
ద్విఘ్నోదయః క్వాస్తి విపద్యపి రవే నృషు ॥ ౭ ॥ సర్వేషామిహ జంతూనాం
త్వం వేత్సి బ్రధ్న చేష్టితమ్ । అత ఏవ జగచ్చక్షుర్విరజత్వం కార్యసిద్ధయే ॥ ౮ ॥
శిరసాదాయ దేవాజ్ఞాం మూర్తిమన్యాం ప్రకల్ప్య చ । నభోధ్వగామహా
వాత్రిం కాశీమభిముఖోఽభవత్ ॥ ౯ ॥ మనసా తీవ్రలోలోఽభూత్ కాశీదర్శన
లాలసః । సహస్రచరణోఽప్యైచ్ఛత్తదా ఖేనైకపాదతామ్ ॥ ౧౦ ॥ హం
స్యైవం తస్య సూర్యస్య తదాస ఫలతామగాత్ । సదా నభోధ్వనీనస్య కాశీం ప్ర
తియియాసతః ॥ ౧౧ ॥ అథ కాశీం సమాసాద్య రవిరంతర్బహిశ్చరన్ ।
మనాగపి న తద్రూపే ధర్మధ్వస్తిమవైక్షత ॥ ౧౨ ॥ విభావసుర్వసన్ కా
శ్యాం నానారూపేణ వత్సరమ్ । క్వచిన్నావసరం ప్రాప తత్ర రాజ్ఞి సుధర్మిణి ॥
౧౩ ॥ కదాచిదతిథిర్భూత్వా దుర్లభం ప్రార్థయన్ రవిః । న తస్య రాజ్ఞో
విషయే దుర్లభం కించిదైక్షత ॥ ౧౪ ॥ కదాచిద్యాచకో జాతో బహుధో

పికదాప్యభూత్ । కదాచిద్దీనతాం ప్రాప్తః కదాచిద్గణకోఽప్యభూత్ ॥౧౫॥
వేదబాహ్యాం క్రియాం చాపి కదాచిత్ప్రత్యపాదయత్ । కదాచిత్స్థాపయా
మాస దృష్టప్రత్యయమైహికమ్ ॥౧౬॥ కదాచిజ్జటిలో జాతః కదాచిచ్చది
గంబరః । స కదాచిజ్జాంగలికో విషవిద్యావిశారదః ॥౧౭॥ సర్వపాషండ
ధర్మజ్ఞః కదాచిద్బ్రహ్మవాద్యభూత్ । ఐంద్రజాలిక ఆసీచ్చ కదాచిద్వ్యా
మయన్ జనాన్ ॥౧౮॥ నానావ్రతోపదేశైశ్చ కదాచిత్స పతివ్రతాః ।
క్షోభయామాస బహుశః సదృష్టాంతకథానకైః ॥౧౯॥ కాపాలికవ్రత
ధరః కదాచిచ్చాభవద్ద్విజః । కదాచిదపి విజ్ఞానీ ధాతువాదీ కదాచన ॥౨౦॥
క్వచిద్విప్రః క్వచిద్రాజపుత్రో వైశ్యోఽంత్యజః క్వచిత్ । బ్రహ్మచారీ క్వచిద్బ
భూద్గృహీ వనచరః క్వచిత్ ॥౨౧॥ యతిః కదాచిదితి సరూపైరభ్రామయ
జ్జనాన్ । సర్వవిద్యాసుకుశలః సర్వజ్ఞశ్చాభవత్క్వచిత్ ॥౨౨॥ ఇతినా
నావిధైరూపైశ్చరన్ కాశ్యాం గ్రహేశ్వరః । న కదాపి జనే క్వాపిచ్ఛిద్రం ప్రా
ప కదాచన ॥౨౩॥ తతో నినింద చాత్మానం చింతార్తః కశ్యపాత్మజః ।
ధిక్పరప్రేష్యతాం యస్యాం యశో లభ్యేత న క్వచిత్ ॥౨౪॥ మార్తండ ఉ
వాచ ॥ మందరం యది యామ్యద్య సద్యస్తత్క్రుద్ధ్యతీశ్వరః । అనిష్పాది
తకార్యార్థే మయి సామాన్యభృత్యవత్ ॥౨౫॥ కోపమప్యరతీకృత్య య
ది యాయాం కథంచన । కథం తిష్ఠే పురస్తస్య తహీనైర్మూఢభృత్యవత్ ॥
౨౬ ॥ అథోంకృత్వావహేలం వా యామి చేచ్చ కథంచన । క్రోధాగ్నౌ
క్షేప్స్యతి క్షోమాం విషం పేయం తదా మయా ॥౨౭॥ హరకోపానలేనా
నం యది యాతః పతంగతాం । పితామహోఽపి మాం త్రాతుం తదాశక్ష్యతి
న స్ఫుటమ్ ॥౨౮॥ స్థాస్యామ్యత్రైవ తన్నిత్యం న త్యక్ష్యామి కదాచన ।
క్షేత్రసంన్యాసవిధినా వారాణస్యాం కృతాశ్రమః ॥౨౯॥ పురః పురారేః
కార్యార్థమనివేద్యైవ హా తిష్ఠతః । యత్పాపం భావి మే తస్య కాశీ పాపస్య ని
ష్కృతిః ॥౩౦॥ అన్యాన్యపి చ పాపాని మహాంత్యల్పాని యాని చ । క్షయం యాం
తి తాని సర్వాణి కాశీం ప్రవిశతాం సతామ్ ॥౩౧॥ బుద్ధిపూర్వం మయా చైత

న్న పాపం సముపార్జితం । పురారిణైవ హి పురాఽశాసి ధర్మో హి రక్ష్యతామ్॥
౩౨॥ ధర్మో హి రక్షితో యేన దేహే సత్వరగత్వరే । త్రైలోక్యం రక్షితం
తేనైకిం కామార్థైః సురక్షితైః ॥ ౩౩ ॥ రక్షణీయో యది భవేత్కామః
కామారిణా కథం । క్షణాదనంగతాం నీతో బహూనాం సుఖకార్యపి॥౩౪॥
అర్థశ్చేత్సర్వథా రక్ష్య ఇతి కైశ్చిదుదాహృతం।తత్కథం న హరిశ్చంద్రోఽర
క్షత్కౌశికనందనే ॥ ౩౫ ॥ ధర్మస్తు రక్షితః సర్వైరపి దేహవ్యయేన చ ।
శిబిప్రభృతిభూపాలైర్దధీచిప్రముఖైర్ద్విజైః ॥ ౩౬ ॥ అయమేవ హి వై
ధర్మః కాశీసేవనసంభవః । రుషితాదపి రుద్రాన్మాం రక్షిష్యతి న సంశయః॥
౩౭॥ అవాప్య కాశీం దుష్ప్రాపాం యో జహాతి సచేతనః । రత్నం కరస్థము
త్సృజ్యాసౌ కాచం సంజిఘృక్షతి ॥ ౩౮ ॥ వారాణసీం సముత్సృజ్య యస్త్వ
న్యత్ర యియాసతి । హత్వా నిధానం పాదేన సోఽర్థమిచ్ఛతి భిక్షయా॥౩౯॥
పుత్రమిత్రకలత్రాణి క్షేత్రాణి చ ధనాని చ । ప్రతిజన్మేహ లభ్యంతే కాశ్యే
కా నైవ లభ్యతే ॥ ౪౦ ॥ యేన లబ్ధా పురీ కాశీ త్రైలోక్యోద్ధరణక్షమా ।
త్రైలోక్యైశ్వర్యదుష్ప్రాపం తేన లబ్ధం మహాసుఖమ్ ॥ ౪౧ ॥ కుపితో
ఽపి హి మే రుద్రస్తేజోహానిం విధాస్యతి । కాశ్యాం చలప్స్యే తత్తేజో యద్దైవ
స్యాత్మావబోధజమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఇతరాణీహ తేజాంసి భాసంతే తావదేవ హి ।
ఖద్యోతాభాని యావన్నో జృంభతే కాశిజం మహః ॥ ౪౩ ॥ ఇతి కాశీప్రభా
వజ్ఞో జగచ్చక్షుస్తమోనుదః । కృత్వా ద్వాదశధాత్మానం కాశీపుర్యాం వ్య
వస్థితః ॥ ౪౪ ॥ లోలార్క ఉత్తరార్కశ్చ సాంబాదిత్యస్తథైవ చ । చతుర్థో
ద్రుపదాదిత్యో మయూఖాదిత్య ఏవ చ ॥ ౪౫ ॥ ఖఖోల్కశ్చారుణాదిత్యో
వృద్ధకేశవసంజ్ఞకౌ । దశమో విమలాదిత్యో గంగాదిత్యస్తథైవ చ ॥౪౬॥
ద్వాదశశ్చ యమాదిత్యః కాశీపుర్యాం ఘటోద్భవ । తమోఽధికేభ్యో దు
ష్టేభ్యః క్షేత్రం రక్షంత్యమీ సదా ॥ ౪౭ ॥ తస్యార్కస్య మనో లోలం యదా
సీత్కాశిదర్శనే । అతో లోలార్క ఇత్యాఖ్యా కాశ్యాం జాతా వివస్వతః ॥
౪౮ ॥ లోలార్కస్త్వసిసంభేదే దక్షిణస్యాం దిశి స్థితః । యోగక్షేమం స

దారుర్యాత్కాశీవాసిజనస్యచ ॥ ౪౯ ॥ మార్గశీర్షస్యసప్తమ్యాం
షష్ఠ్యాంవారరవివాసరే । విధాయవార్షికీంయాత్రాంనరఃపాపైఃప్రముచ్య-
తే ॥ ౫౦॥ కృతానియానిపాపానినరైస్సంవత్సరావధి । నశ్యంతిక్షణతస్తా-
నిషష్ఠ్యర్కేలోలదర్శనాత్ ॥౫౧ ॥ నరస్స్నాత్వాసిసంభేదేసంతర్ప్యపితృ-
దేవతాః । శ్రాద్ధంవిధాయవిధినాపిత్రౄణ్యామవాప్నుయాత్ ॥౫౨॥
లోలార్కాసంగమేస్నాత్వాదానంహోమస్సురార్చనం। యత్కించిత్క్రి-
యతేకర్మతదానంత్యాయకల్పతే ॥ ౫౩ ॥ సూర్యోపరాగేలోలార్కే
స్నానదానాదికాఃక్రియాః । కురుక్షేత్రాద్దశగుణాభవంతీహనసంశయః
౫౪ ॥ లోలార్కేరథసప్తమ్యాంస్నాత్వాగంగాసిసంగమే । సప్తజన్మకృ-
తైఃపాపైర్ముక్తోభవతితత్క్షణాత్ ॥ ౫౫ ॥ ప్రత్యర్కవారంలోలార్కంయః
పశ్యతిశుచివ్రతః । నతస్యదుఃఖంలోకేస్మిన్కదాచిత్సంభవిష్యతి ॥౫౬॥
నతస్యదుఃఖంనోపామానదద్రుర్నవిచర్చికా । లోలార్కమర్కేయః
శ్యేత్స్నాత్వాదోదకసేవకః ॥౫౭ ॥ వారాణస్యాముషిత్వాపియోలోలార్కం
నసేవతే । సేవంతేతంనరంనూనంక్లేశాఃక్షుద్వ్యాధిసంభవాః ॥౫౮॥ స-
ర్వేషాంకాశితీర్థానాంలోలార్కఃప్రథమంశిరః । తతోంగాన్యన్యతీర్థా-
నితజ్జలప్లావితానిహి ॥ ౫౯ ॥ తీర్థాంతరాణిసర్వాణిభూమీవలయగాన్యపి ।
అసిసంభేదతీర్థస్యకలాంనార్హంతిషోడశీమ్ ॥ ౬౦ ॥ సర్వేషామేవతీ-
ర్థానాంస్నానాద్యల్లభ్యతేఫలం । తత్ఫలంసమ్యగాప్యేతనరైర్గంగాసిసం-
గమే ॥ ౬౧ ॥ నార్థవాదోయముదితఃస్తుతివాదోనవైమునే । సత్యంయ-
థార్థవాదోయంశ్రద్ధేయఃసద్భిరాదరాత్ ॥ ౬౨ ॥ యత్రవిశ్వేశ్వరస్సా-
క్షాద్యత్రస్వర్గతరంగిణీ । మిథ్యాత్రానుమన్యంతేతార్కికాశ్చాపనా-
యకాః ॥ ౬౩ ॥ ఉదాహరంతియేమూఢాఃకుతర్కబలదర్పితాః । కా-
శ్యాంనవైర్థవాదోయంతేవిట్కీటాయుగేయుగే ॥ ౬౪ ॥ కస్యచిత్కా-
శితీర్థస్యమహిమ్నామహాత్మ్యస్తులాం । నాధిరోహేన్మనేనూనమపిత్రై-
లోక్యమండపః ॥ ౬౫ ॥ నాస్తికావేదబాహ్యాశ్చశిశ్నోదరపరాయణాః ।

अन्त्यजातास्च ये तेषां पुरः काशीनवर्ण्यताम् ॥ ६६ ॥ लोलार्ककरनिष्टप्तालसिधाराविखंडिताः । काश्यां दक्षिणदिग्भागे नविशेयुर्महामलाः ॥ ६७ ॥ महिमानमिमं श्रुत्वा लोलार्कस्य नरोत्तमः । न स्पृश्येत जातु पापानि संसारे दुःखसागरे ॥ ६८ ॥ इति श्रीस्कन्दपुराणे काशीखण्डे लोलार्कवर्णनं नाम षट्चत्वारिंशोऽध्यायः ॥४६॥

स्कन्द उवाच ॥ अथोत्तरस्यामाशायां कुण्डमर्काख्यमुत्तमं । तत्र नाम्नोत्तरार्केण रश्मिमाली व्यवस्थितः ॥ १ ॥ तापयन् दुःखसंघातं साधूनाप्याययन् रविः । उत्तरार्को महातेजाः काशीं रक्षति सर्वदा ॥ २ ॥ तत्रेतिहासो योवृत्तस्तं निशामय सुव्रत । विप्रःप्रियव्रतो नाम कश्चिदात्रेयवंशजः ॥ ३ ॥ आसीत्काश्यां शुभाचारः सदातिथिजनप्रियः । भार्या शुभव्रता तस्य बभूवातिमनोहरा ॥ ४ ॥ भर्तृशुश्रूषणरता गृहकर्मसु पेशला । तस्यां स जनयामास कन्यामेकां सुलक्षणां ॥ ५ ॥ मूलर्क्षप्रथमे पादे तत्र था केन्द्रे बृहस्पतौ । ववृधे सा गृहे पित्रोः शुक्लपक्षे यथा शशी ॥ ६ ॥ सुरूपा विनयाचारा पित्रोश्च प्रियकारिणी । अतीव निपुणा जाता गृहोपस्करमार्जने ॥ ७ ॥ यथा यथा समेधिष्ट सा कन्या पितृमन्दिरे । तथा तथा पितुस्तस्य चिन्तासंववृधे तराम् ॥ ८ ॥ कस्मै देया वराकन्या सुरम्येयं सुलक्षणा । अस्या अनुगुणो लभ्यः क्वमया वर उत्तमः ॥ ९ ॥ कुलेन वयसा चापि शीलेनापि श्रुतेन च । रूपेणार्थेन संयुक्तः कस्मैदत्त्वा सुखं लभेत् ॥ १० ॥ इति चिन्तयतस्तस्य ज्वरो भूदतिदारुणः । यश्चिन्ताख्यो ज्वरः पुंसां मामवर्धैर्न शाम्यति ॥ ११ ॥ तन्मूलर्क्षविपाकेन चिन्ताख्येन ज्वरेण च । सविप्रः पंचतां प्राप्तस्त्यक्त्वा सर्वं गृहादिकम् ॥ १२ ॥ पितर्युपरतेतस्याः कन्यायाः पावनस्यपि । शुभव्रता परित्यज्य तां कन्यां पतिमन्वगात् ॥ १३ ॥ ध

ర్యోఽయంసహచారిణ్యాజీవతాజీవతాపివా । పత్యాసహైవస్థాతవ్యంపతివ్ర
తయుజాసదా ॥ ౧౪ ॥ నాపత్యంపాతినోమాతానపితానైవబాంధవాః ।
పత్యుశ్చరణశుశ్రూషాపాయాద్వైకేవలంస్త్రియమ్ ॥ ౧౫ ॥ సులక్షణా
పిదుఃఖార్తాపిత్రోఃపంచత్వమాప్తయోః । ఔర్ధ్వదైహికమాపాద్య
దశాహంవినివర్త్యచ ॥ ౧౬ ॥ చింతామవాపమహతీమనాథాదైన్యమా
గతా । కథమేకాకినీపిత్రామాత్రాహీనాభవాంబుధేః ॥ ౧౭ ॥ దుస్తరం
పారమాప్స్యామిస్త్రీత్వంసర్వాభిభావియత్ । నకస్మైచిద్వరాయాహం
పితృభ్యాంప్రతిపాదితా ॥ ౧౮ ॥ తదదత్తాకథంస్వైరమహమన్యంవరం
వృణే । వృతోఽపినకులీనశ్చేద్గుణవాన్నచశీలవాన్ ॥ ౧౯ ॥ స్వాధీనోఽన
తత్తేనవృతేనాపిహికింభవేత్ । ఇతిసంచింతయంతీసారూపౌదార్యగుణా
న్వితా ॥ ౨౦ ॥ యువభిర్బహుభిర్నిత్యంప్రార్థితాపిముహుర్ముహుః
నకస్యాపిదదౌబాలాప్రవేశంనిజమానసే ॥ ౨౧ ॥ పిత్రోరుపరతిందృష్ట్వా
వాత్సల్యంచతథావిధం । నినిందబహుధాత్మానంసంసారంచనినిందహ ॥
౨౨ ॥ యాభ్యాముత్పాదితాచాహంయాభ్యాంచపరిపాలితా । పితరౌ
కుత్రతౌయాతౌదేహినోఽధిగనిత్యతామ్ ॥ ౨౩ ॥ అహోదేహోఽప్యహో
గత్వంయథాపిత్రోఃపురోమమ । ఇతినిశ్చిత్యసాబాలావిజితేంద్రియమా
నసా ॥ ౨౪ ॥ బ్రహ్మచర్యందృఢంకృత్వాతపఉగ్రంచచారహ । ఉత్తరా
ర్కస్యదేవస్యసమీపేస్థిరమానసా ॥ ౨౫ ॥ తస్యాంతపస్యమానాయామే
కాచ్ఛాగీలఘీయసీ । తత్రప్రత్యహమాగత్యతిష్ఠేత్తత్పురతోఽచలా ।
౨౬ ॥ తృణపర్ణాదికంకించిత్సాయమభ్యవహృత్యసా । తతఃకాండపీఠా
పీయాస్వస్వామిసదనంవ్రజేత్ ॥ ౨౭ ॥ తతఇత్థంవ్యతీతాసుపంచసుస
మాసుచ । లీలయావిచరన్దేవస్తత్రదేవ్యాసహాగతః ॥ ౨౮ ॥ సన్నిధా
వుత్తరార్కస్యతపస్యంతీంసులక్షణాం । స్థాణువన్నిశ్చలాంస్థాణురదా
త్తపసాకృశామ్ ॥ ౨౯ ॥ తతోగిరిజయాశంభుర్విజ్ఞప్తఃకరుణాత్మనా ।
రేణానుగృహాణేమాంబంధుహీనాంసుమధ్యమామ్ ॥ ౩౦ ॥ శర్వాణీ

మాకర్ణ్య తతః శర్వః కృపానిధిః । సమాధిమీలితాక్షీం తామువాచ వరదో
హరః ॥ ౩౧ ॥ సులక్షణే ప్రసన్నోఽస్మి వరం వరయ సువ్రతే । చిరం ఖిన్నాసి
తపసా కస్తేఽస్తి హి మనోరథః ॥ ౩౨ ॥ సాపి శంభోర్గిరం శ్రుత్వా ముఖపీ
యూషవర్షిణీం । మహాసంతాపశమనీం లోచనే ఉదమీలయత్ ॥ ౩౩ ॥
త్ర్యక్షం ప్రత్యక్షమావీక్ష్య వరదానోన్ముఖం పురః । దేవీం చ వామభాగస్థాం
ప్రణామ కృతాంజలిః ॥ ౩౪ ॥ కిం వృణేయా వదిత్థం సా చింతయేచ్చారుమ
ధ్యమా । తావత్తయా నిరైక్షిష్ట వరాకీ వర్కరీ పురః ॥ ౩౫ ॥ ఆత్మార్థం జీ
వలోకేఽస్మిన్ కో న జీవతి మానవః । పరంపరోపకారార్థం యో జీవతి స జీవ
తి ॥ ౩౬ ॥ అనయా మత్తపోవృత్తిసాక్షిణ్యా బహ్వనేహసం । అసేవ్యహాం
తదేతస్యై వరయామి జగత్పతిమ్ ॥ ౩౭ ॥ పరామృశ్య మనస్యేతత్ప్రహా
ష్టం సులక్షణా । కృపానిధే మహాదేవ యది దేయో వరో మమ ॥ ౩౮ ॥
అజా బీ వరాక్యేషా తర్హి ప్రాగనుగృహ్యతామ్ । వక్తుం పశుత్వాన్నో వే
త్తి కించిన్మద్భక్తిపేశలా ॥ ౩౯ ॥ ఇతి వాచం నిశమ్యైశః పరోపకృతిశాలినీం ।
సులక్షణాయా నితరాం తుతోష ప్రీణతార్తిహా ॥ ౪౦ ॥ దేవదేవస్తతః
ప్రాహ దేవి పశ్య గిరీంద్రజే । సాధూనామీదృశీ బుద్ధిః పరోపకరణోర్జితా ॥
౪౧ ॥ తే ధన్యాః సర్వలోకేషు సర్వధర్మాశ్రయాశ్చ తే । యతంతే సర్వభావే
న పరోపకరణాయ యే ॥ ౪౨ ॥ సంచయాః సర్వవస్తూనాం చిరం తిష్ఠంతి నో
క్వచిత్ । సుచిరం తిష్ఠతే చైకం పరోపకరణం ప్రియే ॥ ౪౩ ॥ ధన్యా సుల
క్షణా చైషా యోగ్యాఽనుగ్రహకర్మణి । బ్రూహి దేవి వరో దేయః కోఽ
స్యై భాగ్యైచకః ప్రియే ॥ ౪౪ ॥ శ్రీదేవ్యువాచ ॥ సర్వసృష్టికృతాంక
ర్తః సర్వజ్ఞ ప్రణతార్తిహన్ । సులక్షణా శుభాచారా సఖీ మేఽస్తు శుభోద్య
మా ॥ ౪౫ ॥ యథా జయా చ విజయా యథా చైవ జయంతికా । శుభానం
దా సునందా చ కౌముదీ చ యథోర్మిలా ॥ ౪౬ ॥ యథా చంపకమాలా
చ యథా మలయవాసినీ । కర్పూరలతికా యద్వద్గంధధారా యథా శుభా ॥
౪౭ ॥ అశోకా చ విశోకా చ యథా మలయగంధినీ । యథా చందననిఃశ్వా

సాయథామృగమదోత్తమా ॥ ౪౮ ॥ యథాచకోకిలాలాపాయథామధు
రభాషిణీ। గద్యపద్యనిధిర్యద్వదనుక్తజ్ఞాయథాచసా ॥ ౪౯ ॥ దృగంచక్షే
గీతజ్ఞాచయథాకృతమనోరథా। గానచిత్తహరాయద్వత్తథాస్త్వేషాసు
లక్షణా ॥ ౫౦ ॥ అతిప్రియాభవిత్రీమేయద్బాలబ్రహ్మచారిణీ। అనేనైవ
శరీరేణదివ్యావయవభూషణా ॥ ౫౧ ॥ దివ్యాంబరాదివ్యగంధాదివ్యభూష
సమన్వితా। సమయామాంసదైవాస్త్రాంచంచచ్చామరధారిణీ ॥ ౫౨ ॥
ఏషాపికాశిరాజస్యకుమార్యస్త్వేహావర్కరీ। అత్రైవభోగాన్సంప్రాప్య
ముక్తింప్రాప్స్యత్యనుత్తమామ్ ॥ ౫౩ ॥ అనయాత్వర్కకుండేస్మిన్పు
ష్యేమాసిరవేర్దినే। స్నాతంత్వనుదితేసూర్యేశీతాదక్షుబ్ధచిత్తయా।
౫౪ ॥ రాజపుత్రీతతఃపుణ్యాదస్త్వేషాశుభలోచనా। వరదానప్రభావే
ణతవవిశ్వేశ్వరప్రభో ॥ ౫౫ ॥ వర్కరీకుండమిత్యాఖ్యాత్వర్కకుండస్య
జాయతాం। ఏతస్యాశ్చప్రతిమాపూజ్యాభవిష్యత్యత్రమానవైః ॥ ౫౬ ॥
ఉత్తరార్కస్యదేవస్యపుష్యేమాసిరవేర్దినే। కార్యాసాంవత్సరీయాత్ర
నరైఃకాశీఫలేప్సుభిః ॥ ౫౭ ॥ మృడాన్యాభిహితంసర్వంకృత్వైవతద్విశ్వగో
విభుః। విశ్వనాథోవిశేశాథప్రాసాదంస్వమతర్కితః ॥ ౫౮ ॥ స్కందఉ
వాచ ॥ లోలార్కస్యచమాహాత్మ్యముత్తరార్కస్యచద్విజ। కథితంతే
మహాభాగసాంబాదిత్యంనిశామయ ॥ ౫౯ ॥ శ్రుత్వైతత్పుణ్యమాఖ్యా
నంశుభంలోలోత్తరార్కయోః। వ్యాధిభిర్నాభిభూయేతనదారిద్ర్యైస్స
బాధ్యతే ॥ ౬౦ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణె కాశీఖండె ఉత్తరార్కవర్ణ
నం నామ సప్తచత్వారింశోధ్యాయః ॥ ౪౭ ॥

స్కందఉవాచ ॥ శృణుష్వమైత్రావరుణేద్వారవత్యాంయదూద్వ
హః। దానవానాంవధార్థాయభువోభారాపనుత్తయే ॥ ౧ ॥ ఆవిరా
త్స్వయంకృష్ణఃకృష్ణవర్త్మప్రతాపవాన్। వాసుదేవోజగద్ధామదే
క్యాంవసుదేవతః ॥ ౨ ॥ సాక్షీతిలక్షంతస్యాసన్కుమారాఅర్కవర్చసః।

స్వర్గేఽపి తాదృశా బాలాః సుశీలా న హి కుంభజ ॥ ౩ ॥ అతీవరూపసంపన్నా
అతీవసుమహాబలాః । అతీవశస్త్రశాస్త్రజ్ఞా అతీవశుభలక్షణాః ॥ ౪ ॥
తాంద్రష్టుం మానసః పుత్రో బ్రహ్మణస్తపసాం నిధిః । కృతవల్కలకౌపీనో
ధృతకృష్ణాజినాంబరః ॥ ౫ ॥ గృహీతబ్రహ్మదండశ్చ త్రివృన్మౌంజీసుమేఖ
లః । ఉరస్స్థలస్థతులసీమాలయా సమలంకృతః ॥ ౬ ॥ గోపీచందననిర్యాస
లసదంగవిలేపనః । తపసా కృశసర్వాంగో మూర్త్యోజ్జ్వలనవజ్జ్వలన్ ॥ ౭ ॥
ఆజగామాంబరచరో నారదో ద్వారకాం పురీమ్ । విశ్వకర్మవినిర్మాణాం జి
తస్వర్గపురీశ్రియమ్ ॥ ౮ ॥ తం దృష్ట్వా నారదం సర్వే వినమ్రితకంధరాః ।
ప్రబద్ధమూర్ధాంజలయః ప్రణేముర్వృష్ణినందనాః ॥ ౯ ॥ సాంబః స్వరూప
సౌందర్యగర్వసర్వస్వమోహితః । న ననామ మునిం తత్ర హసంస్తద్రూప
సంపదమ్ ॥ ౧౦ ॥ సాంబస్య తమభిప్రాయం విజ్ఞాయ స మహామునిః । వివే
శ సుమహారమ్యం నారదః కృష్ణమందిరమ్ ॥ ౧౧ ॥ కృష్ణోఽథ దృష్ట్వాఽఽగచ్ఛం
తం ప్రత్యుద్గమ్య చ నారదమ్ । మధుపర్కేణ సంపూజ్య స్వాసనే చోపవేశయత్ ॥
కృత్వా కథా విచిత్రార్థాస్తత ఏకాంతవర్తినః । కృష్ణస్య కర్ణేఽకథయ
న్నారదః సాంబచేష్టితమ్ ॥ ౧౩ ॥ అవశ్యం కించిదత్రాఽస్తి యశోదానంద
వర్ధన । ప్రియశస్తన్న ఘటతే సంభావ్యం నాథ వా స్త్రీయామ్ ॥ ౧౪ ॥
యూనాం త్రిభువనస్థానాం సాంబోఽతీవ సురూపవాన్ । స్వభావచంచలా
క్షీణాం చేతోవృత్తిః సుచంచలా ॥ ౧౫ ॥ అపేక్షం తేన ముగ్ధాక్ష్యః కులంశీ
లంశ్రుతం ధనం । రూపమేవ సమీక్షంతే విషమేషువిమోహితాః ॥ ౧౬ ॥
అథవా విదితం నో తే వల్లవీనాం విచేష్టితం । వినాఽష్టౌ నాయికాః కృష్ణ కామ
యంతే బలాహ్యాముమ్ ॥ ౧౭ ॥ వామభ్రువాం స్వభావాచ్చ నారదస్య చ
వాక్యతః । విజ్ఞాతాఖిలవృత్తాంతస్తథ్యం కృష్ణోఽప్యమన్యత ॥ ౧౮ ॥ తా
వద్ధైర్యం చలాక్షీణాం తావచ్చేతో వివేకితా । యావన్నార్థీ వివిక్తస్థో వి
త్తార్థీ నినాన్యథా ॥ ౧౯ ॥ ఇత్థం వివేచయంశ్చిత్తే కృష్ణః క్రోధనదీరయం
వివేకసేతునాఽస్తభ్య నారదం ప్రాహిణోత్సుధీః ॥ ౨౦ ॥ సాంబస్యాపైక్ష్య

తంకించిత్క్వచిత్కృష్ణోన వై క్షత । గతే దేవమునౌ తస్మిన్ వీక్షమాణోప్యహర్నిశమ్ ॥ ౨౧ ॥ కియత్యపి గతే కాలే పునరప్యాయయౌ మునిః । మధ్యే లీలావతీనాంచజ్ఞాత్వా కృష్ణమవస్థితమ్ ॥ ౨౨ ॥ బహిః క్రీడంతమాహూయ సాంబమిత్యాహ నారదః । యాహి కృష్ణాంతికం తూర్ణం కథయాగమనం మమ ॥ ౨౩ ॥ సాంబోపి యామి నో యామి క్షణమిత్థమచింతయత్ । కథం రహఃస్థం పితరం యామి స్త్రైణ సఖం ప్రతి ॥ ౨౪ ॥ నయామి చ కథం వాక్యాదస్యాహం బ్రహ్మచారిణః । జ్వలదంగారసంకాశ స్ఫురత్సర్వాంగతేజసః ॥ ౨౫ ॥ ప్రణమత్సు కుమారేషు వ్రీడితోయం మయైకదా । ఇదానీమపి నో యాయామస్య వాక్యాల్ మహామునేః ॥ ౨౬ ॥ అత్యాహితం తదస్తీహ తదాగోద్భవ్యదర్శనాల్ । పితుః కోపోపి సుశ్లాఘ్యో మయి నో బ్రాహ్మణస్య తు ॥ ౨౭ ॥ బ్రహ్మకోపాగ్ని నిర్దగ్ధాః ప్రరోహంతి న జాతుచిల్ । అపరాగ్ని వినిర్దగ్ధా రోహంతే దావదగ్ధవల్ ॥ ౨౮ ॥ ఇతి ధ్యాత్వా క్షణం సాంబో విశదంతః పురం పితుః । మధ్యే స్త్రైణ సభం కృష్ణం యావజ్జాంబవతీసుతః ॥ ౨౯ ॥ దూరాత్ప్రణమ్య విజ్ఞప్తిం స చకార స శంకితః । తావత్తమన్వగచ్ఛచ్చ నారదః కార్యసిద్ధయే ॥ ౩౦ ॥ ససంభ్రమో థ కృష్ణోపి దృష్ట్వా సాంబం చ నారదం । సముత్తస్థాపరిదధత్పీతకౌశేయమంబరమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఉత్థితే దేవకీసూనౌ తాః సర్వా అపి గోపికాః । విలజ్జితాః సముత్తస్థుర్గృహ్ణంత్యః స్వం స్వమంబరమ్ ॥ ౩౨ ॥ మహార్హశయనీయే తం హస్తేధృత్వా మహామునిం । సముపావేశయత్కృష్ణః సాంబశ్చ క్రీడితుం యయౌ ॥ ౩౩ ॥ తాః సాంస్ఖలితమాలోక్య తిష్ఠంతీనాం పురో మునిః । కృష్ణలీలాద్భుతభూతవరాంగానాం జగాహరిమ్ ॥ ౩౪ ॥ పశ్య పశ్య మహాబుద్ధే దృష్ట్వా జాంబవతీసుతం । ఇమాః స్ఖలితమాపన్నా స్తద్రూపతుబ్ధచేతసః ॥ ౩౫ ॥ కృష్ణోపి సాంబమాహూయ సహసైవాశపత్సుతం । సర్వా జాంబవతీతుల్యా స్యంతమపి దుర్విధః ॥ ౩౬ ॥ యస్మాత్త్వద్రూపమాలోక్య గోపాల్యః స్ఖలితా ఇమాః । తస్మాత్కుష్ఠీ భవ క్షిప్రమకాండాగమనేన చ ॥ ౩౭ ॥ వేపమా

గ్రోమహావ్యాధిభయాత్సాంబోఽపిదారుణాత్ । కృష్ణంప్రసాదయామాస
ఉపాయఃపాపశాంతయే ॥ ౩౮ ॥ కృష్ణోఽప్యనేనసంజానన్సాంబంస్వసుత
కారణం । అబ్రవీత్కుష్ఠమోక్షాయవ్రజవైశ్వేశ్వరీంపురీమ్ ॥ ౩౯ ॥ తత్ర
బ్రధ్నంసమారాధ్యప్రకృతింస్వామవాప్స్యసి । నహ్యేనసాంతుమోక్షోఽస్త్యత్ర
నాస్తివారాణసీంవినా ॥ ౪౦ ॥ యతోవిశ్వేశ్వరఃసాక్షాద్యత్రస్వర్గాపగా
చసా । యేషాంమహైనసాందృష్టామునిభిర్నైవనిష్కృతిః । తేషాంవి
శుద్ధిరస్త్యేవప్రాప్యవారాణసీంపురీమ్ ॥ ౪౧ ॥ నకేవలంహిపాపేభ్యోవా
రాణస్యాంవిముచ్యతే । ప్రోక్తేభ్యోఽపిపాపేభ్యోముచ్యతేశంకరాజ్ఞయా ॥
౪౨ ॥ పురాపురారిణాసృష్టమవిముక్తంవిముక్తయే । సర్వేషామేవజం
తూనాంకృపయాంతేతనుత్యజామ్ ॥ ౪౩ ॥ తత్రానందవనేశంభోస్తపసా
పనిరాకృతిః । సాంబతత్త్వరితంయాహినాన్యథాశాపనిర్వృతిః ॥ ౪౪ ॥
తతఃకృష్ణంసమాపృచ్ఛ్యకర్మనిర్ముక్తచేష్టితః । నారదఃకృతకృత్యఃసన్య
యావాకాశవర్త్మనా ॥ ౪౫ ॥ సాంబోవారాణసీంప్రాప్యసమారాధ్యాం
శుమాలినం । కుండంతత్పృష్ఠతఃకృత్వానిజాంప్రకృతిమాప్తవాన్ ॥ ౪౬ ॥
సాంబాదిత్యస్తదారభ్యసర్వవ్యాధిహరోరవిః । దదాతిసర్వభక్తేభ్యోనా
మయాఃసర్వసంపదః ॥ ౪౭ ॥ సాంబకుండేనరఃస్నాత్వారవివారేరుణోద
యే । సాంబాదిత్యంచసంపూజ్యవ్యాధిభిర్నాభిభూయతే ॥ ౪౮ ॥ నస్త్రీ
వైధవ్యమాప్నోతిసాంబాదిత్యస్యసేవనాత్ । వంధ్యాపుత్రంప్రసూయేత
శుద్ధరూపసమన్వితమ్ ॥ ౪౯ ॥ శుక్లాయాంద్విజసప్తమ్యాంమాఘేమా
సిరవేర్దినే । మహాపర్వసమాఖ్యాతంరవిపర్వసమంశుభమ్ ॥ ౫౦ ॥ మ
హారోగాత్ప్రముచ్యేతతత్రస్నాత్వారుణోదయే । సాంబాదిత్యంప్రపూ
జ్యాపిధర్మమక్షయమాప్నుయాత్ ॥ ౫౧ ॥ సన్నిహత్యాంకురుక్షేత్రే
యత్పుణ్యంరాహుదర్శనే । తత్పుణ్యంరవిసప్తమ్యాంమాఘేకాశ్యాం
నసంశయః ॥ ౫౨ ॥ మధౌమాసిరవేర్వారేయాత్రాసాంవత్సరీభవేత్ ।
అశోకైస్తత్రసంపూజ్యకుండేస్నాత్వావిధానతః ॥ ౫౩ ॥ సాంబాదిత్యం

నరోజాతునశోకైరభిభూయతే । సంవత్సరకృతాత్పాపాద్బహిర్భవతిత
త్క్షణాత్ ॥ ౫౪ ॥ విశ్వేశాత్పశ్చిమాశాయాం సాంబేనాత్రమహాత్మనా ।
సమ్యగారాధితామూర్తిరాదిత్యస్యశుభప్రదా ॥౫౫॥ ఇయంభవిష్యాల
న్మూర్తిరగస్తేత్వత్పురోఽకథి । తామభ్యర్చ్యనమస్కృత్యకృత్వాష్టౌచప్ర
దక్షిణాః । నరోభవతినిష్పాపః కాశీవాసఫలంలభేత్ ॥ ౫౬ ॥ సాంబాది
త్యస్యమాహాత్మ్యంకథితంతేమహామతే । యచ్ఛ్రుత్వాపినరోజాతుయ
మలోకంనపశ్యతి ॥ ౫౭ ॥ ఇదానీంద్రౌపదాదిత్యంకథయిష్యామితేన
ఘ । తథాద్రౌపదఆదిత్యఃసంసేవ్యోభక్తసిద్ధిదః ॥ ౫౮ ॥ ఇతిశ్రీస్కాం
దపురాణే కాశీఖండే సాంబాదిత్యమాహాత్మ్యకథనం నామాష్టచత్వా
రింశోఽధ్యాయః ॥ ౪౮ ॥ ... ...

సూతఉవాచ ॥ పారాశర్యమునేవ్యాసకుమారఃకుంభజన్మనే । య
దావదత్కథామేతాంతదాక్ష్వద్రుపదాత్మజా ॥ ౧ ॥ వ్యాసఉవాచ ॥
పురాణసంహితాసూతబ్రూతేత్రైకాలికీంకథాం । సందేహోనాత్రక
ర్తవ్యోయతస్త్వద్గోచరోఽఖిలమ్ ॥ ౨ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ఆకర్ణయ
మునేపూర్వంపంచవక్త్రోహరఃస్వయం । పృథివ్యాంపంచధాభూత్వాపా
డురాసీజ్జగద్ధితః ॥ ౩ ॥ ఉమాపిచజగద్ధాత్రీద్రుపదస్యమహీభుజః । య
జతోవహ్నికుండాచ్చప్రాదుశ్చక్రేతిసుందరీ ॥ ౪ ॥ పంచాపిపాండుసేన
యాఃసాక్షాద్రుద్రవపుర్ధరాః । అవతేరురిహస్వర్గాద్దుష్టసంహార
కాః ॥ ౫ ॥ నారాయణోపికృష్ణత్వంప్రాప్యతత్సాహచర్యకృత్ । ఉద్వృ
త్తవృత్తిశమనఃసద్వృత్తస్థితికారకః ॥ ౬ ॥ ప్రతపంతఃపృథివ్యాంతేసూర్యా
శ్చేరుఃపృథక్పృథక్ । ఉదయానుదయాత్తస్మిన్సంపదాంవిపదామపి
కదావిత్తేషుహావీరాభ్రాతృవ్యప్రతిపాదితాం । విపత్తిమాప్యమహతీంబ
భూవుఃకాననౌకసః ॥ ౭ ॥ పాంచాల్యపిచతత్పత్నీపతివ్యసనతాపితా ।
ధర్మజ్ఞాప్రాప్యతన్వంగీబ్రధ్నమారాధయద్భృశమ్ ॥ ౮ ॥ ఆరాధితో

ధనవితాతయాద్రుపదకన్యయా।సదర్వీంసపిధానాంచస్థాలికామక్షయాం
దదౌ ॥ ౧౦ ॥ ఉవాచచప్రసన్నాత్మాభాస్కరోద్రుపదాత్మజాం । ఆరా
ధయంతీంభావేనసర్వత్రశుచిమానసామ్ ॥ ౧౧ ॥ స్థాల్యైతయామహాభా
గేయావంతోఽన్నార్థినోజనాః । తావంతస్తృప్తిమాప్స్యంతియావ
త్త్వంనభోక్ష్యసె ॥ ౧౨ ॥ భుక్తాయాంత్వయిరిక్తైషాపూర్ణాభక్తా
భవిష్యతి । రసవాహ్యంజనసిద్ధిరిచ్ఛాభక్ష్యప్రదాయినీ ॥ ౧౩ ॥ ఇత్థంవర
స్తయాలబ్ధఃకాశ్యామాదిత్యతోమునె । అపరశ్చవరోదత్తస్తస్యైదేవేన
భాస్వతా ॥ ౧౪ ॥ రవిరువాచ ॥ విశ్వేశాదక్షిణేభాగేమామాంత్వత్పు
రఃస్థితం । ఆరాధయిష్యతినరఃక్షుద్బాధాతస్యనశ్యతి ॥ ౧౫ ॥ అన్యశ్చ
మేవరోదత్తోవిశ్వేశేనపతివ్రతె । తపసాపరితుష్టేనతంనిశామయవచ్మితె
౧౬ ॥ పాగ్రైఃవేత్వాంసమారాధ్యయోమాంద్రక్ష్యతిమానవః । తస్య
త్వందుఃఖతిమిరమపానుదనిజైఃకరైః ॥ ౧౭ ॥ అతోధర్మప్రియేనిత్యం
పూజ్యవిశ్వేశ్వరాద్వరం । కాశీస్థితానాంజంతూనాంనాశయామ్యఘసంచ
యమ్ ॥ ౧౮ ॥ యేమామత్రభజిష్యంతిమానవాఃశ్రద్ధయాన్వితాః । త్వ
త్కరోద్యతపాణించతేషాందాస్యామిచింతితమ్ ॥ ౧౯ ॥ భవతీంమత్సమీ
పస్థాంయుధిష్ఠిరపతివ్రతాం।విశ్వేశాద్దక్షిణేభాగేదండపాణేఃసమీపతః॥౨౦॥
యేర్చయిష్యంతిభావేనపురుషావాస్త్రియోపివా । తేషాంకదాచిన్నో
భావిభయంప్రియవియోగజమ్ ॥ ౨౧ ॥ నవ్యాధిజంభయంక్వాపినక్షు
త్తృట్దోషసంభవం । ద్రౌపదీక్షణతఃకాశ్యాంతవధర్మప్రియేనఘే॥
౨౨॥ ఇతిదత్వావరాన్దేవఆదిత్యఃసర్వదఃసతాం । శంభుమారాధయా
మాసధర్మందౌపద్యుపాయయౌ ॥ ౨౩ ॥ ఆదిత్యస్యకథామేతాంద్రౌ
పద్యారాధితస్యవై । యఃశ్రోష్యతినరోభక్త్యాతస్యైనఃక్షయమేష్యతి ॥
౨౪॥ స్కందఉవాచ ॥ ద్రౌపదాదిత్యమాహాత్మ్యంసంక్షేపాత్కథితం
మయా । మయూఖాదిత్యమాహాత్మ్యంశృణ్వేదానీంఘటోద్భవ ॥ ౨౫ ॥
పురాపంచనదేతీర్థేత్రిషులోకేషువిశ్రుతే । సహస్రరశ్మిర్భగవాంస్తప

స్తేపేసుదారుణమ్ ॥ ౨౬ ॥ ప్రతిష్ఠాప్యమహాలింగంగభస్తీశ్వరసంజ్ఞకం
గౌరీంచమంగలానామ్నీంభక్తమంగలదాంసదా ॥ ౨౭ ॥ దివ్యంవర్షస
హస్రంతుశతేనగుణితంమునే । ఆరాధయచ్ఛివంసోమంసోమార్ధకృత
శేఖరమ్ ॥ ౨౮ ॥ స్వరూపతస్తుతపనస్త్రిలోకీతాపనక్షమః । తత్రోగ్ర
ప్రతపసాజజ్వాలనితరాంమునే ॥ ౨౯ ॥ మయూఖైస్తత్రసవితుస్త్రై
లోక్యదహనక్షమైః । తతంసమస్తంతత్కాలేద్యావాభూమ్యోర్యదంత
రమ్ ॥ ౩౦ ॥ వైమానికైర్విష్ణుపదేతత్యజేచగతాగతం । తీవ్రోష్ణతంగ
హాసిపతంగత్వభయాదివ ॥ ౩౧ ॥ మయూఖాఏవదృశ్యంతేతిర్యగూర్ధ్వ
మధోపిచ । ఆదిత్యస్యనచాదిత్యోనీపపుష్పస్థితేరివ ॥ ౩౨ ॥ తస్యైవ
త్రాసాంశాశేస్తపోరాశేస్తపోర్చిషాం। చకంపేసాధ్వసాత్త్రైవాత్త్రైలో
క్యంసచరాచరమ్ ॥ ౩౩ ॥ సూర్యఆత్మాస్యజగతోవేదేషుపరిపఠ్యతే ।
ఏవచేజ్జ్వాలయితాకోనస్త్రాతాభవేదిహ ॥ ౩౪ ॥ జగచ్చక్షురసౌసూర్యో
జగదాత్మైవభాస్కరః ।జగద్యోయత్మృతప్రాయంప్రాతఃప్రాతఃప్రబో
ధయేత్ ॥ ౩౫ ॥ తమోంధకూపపతితముద్యన్నేషదినేదినే । ప్రసార్య
తఃపాణిప్రాణిజాతంసముద్ధరేత్ ॥ ౩౬ ॥ ఉదితేఽత్రోదిమానిత్యా
స్తంయాత్యస్తప్రాన్నమః । ఉదయేఽనుదయేతస్మాదస్మాకంకారణంరవిః
౩౭ ॥ ఇతివ్యాకులితంవిశ్వంపశ్యన్విశ్వేశ్వరఃస్వయం । విశ్వత్రాతావర
దాతుంసంజగ్మేతిగ్మరశ్మయే ॥ ౩౮ ॥ మయూఖమాలినంశంభురాలోక్య
తిసునిశ్చలం। సమాధివిస్మృతాత్మానంవిసిస్మాయతపఃప్రతి ॥ ౩౯ ॥ ఉవా
చపరిసన్నాత్మాశ్రీకంఠఃప్రణతార్తిహృత్। అలంతప్త్వావరంబ్రూహిద్యు
మణేమహాసాంనిధే ॥ ౪౦ ॥ నిరుద్ధేంద్రియవృత్తిత్వాద్బ్రధ్నోధ్యానసమా
ధినా । నజగ్రాహవచఃశంభోర్ద్విత్రిరుక్తోప్యకర్ణవత్ ॥ ౪౧ ॥ కాష్ఠీభూ
తంతుతంజ్ఞాత్వాశివఃపస్పర్శపాణినా । మహాతపఃసముద్భూతసంతా
మృతవర్షిణా ॥ ౪౨ ॥ తతఉన్మీలయాంచక్రేలోచనేవిశ్వలోచనః
తస్యోదయమివప్రాప్యప్రగేపంకజినీవనీ ॥ ౪౩ ॥ పరివ్యాపేతసంతాప

స్పర్శనాద్విభోః । అవగ్రహీతసస్యశ్రీరుల్లలాసయథాంబుదాత్ ॥౪౪॥
లోనతాత్రిథికృత్యత్య త్రిషుం ప్రత్యక్షమగ్రితః । దండవత్ప్రణనామో
చ్చైస్తుష్టావచపినాకినమ్ ॥ ౪౫ ॥ రవిరువాచ ॥ దేవదేవజగతాంపతే
ర్భర్గభీమభవచంద్రభూషణ । భూతనాథభవభీతిహారక త్వాంన
తోఽస్మినతవాంఛితప్రద ॥ ౪౬ ॥ చంద్రచూడమృడధూర్జటేహరత్ర్య
క్షదక్షశతతంతుశాతన। శాంతశాశ్వతశివాపతేశివత్వాంనతోఽస్మినతవాం
ఛితప్రద ॥౪౭॥ నీలలోహితసమీహితార్థదద్వ్యేకలోచనవిరూపలోచన।
వ్యోమకేశపశుపాశనాశనత్వాంనతోఽస్మినతవాంఛితప్రద ॥ ౪౮ ॥ వామ
దేవశితికంఠశూలభృచ్చంద్రశేఖరఫణీంద్రభూషణ । కామకృత్పశుపతే
మహేశ్వరత్వాంనతోఽస్మినతవాంఛితప్రద ॥ ౪౯ ॥ త్ర్యంబకత్రిపురసూ
దనేశ్వరత్రాణకృత్త్రినయనత్రయీమయ । కాలకూటదలనాంతకాంతక
త్వాంనతోఽస్మినతవాంఛితప్రద ॥ ౫౦ ॥ శర్వరీరహితశర్వసర్వగస్వర్గ
మార్గసుఖదాపవర్గద । అంధకాసురరిపోకపర్దభృత్త్వాంనతోఽస్మిన
తవాంఛితప్రద ॥౫౧॥ శంకరోగ్రగిరిజాపతేపతేవిశ్వనాథవిధివిష్ణుసంస్తుత।
వేదవేద్యవిదితాఽఖిలేంగితత్వాంనతోఽస్మినతవాంఛితప్రద ॥ ౫౨ ॥ విశ్వ
రూపపరరూపవర్జితబ్రహ్మజిహ్మరహితామృతప్రద। వాఙ్మనోవిషయదూ
రదూరగత్వాంనతోఽస్మినతవాంఛితప్రద ॥ ౫౩ ॥ ఇత్థంపరీత్యమార్తండో
మృడందేవంమృడానికాం । అథతుష్టావప్రీతాత్మాశివవామార్ధహారిణీమ్॥
౫౪। రవిరువాచ ॥ దేవిత్వదీయచరణాంబుజరేణుగౌరీంఫాలస్థలీంవహ
తియఃప్రణతిప్రవీణః । జన్మాంతరేపిరజనీకరచారులేఖాతాంగౌరయత్యతి
గౌరాంకితస్యపుంసః ॥ ౫౫ ॥ శ్రీమంగలేసకలమంగలజన్మభూమేశ్రీమం
గలేసకలకల్మషతూలవహ్నే । శ్రీమంగలేసకలదానవదర్పహంత్రిశ్రీమం
గలేఽఖిలమిదంపరిపాహివిశ్వమ్ ॥ ౫౬ ॥ విశ్వేశ్వరిత్వమసివిశ్వజనస్యక
ర్త్రీత్వంపాలయిత్ర్యసితథాప్రలయేపిహంత్రీ । త్వన్నామకీర్తనసముల్ల
సదచ్ఛపుణ్యాస్రోతస్వినీహరతిపాతకకూలవృక్షాన్ ॥ ౫౭ ॥ మాతర్భవా

నిభవతీభవతీవ్రదుఃఖసంభారహారిణిశరణ్యమిహా స్తినాన్యా।ధన్యా స్తఏవ
వనేషుతఏవమాన్యా యేషుస్ఫురేత్తవశుభః కరుణాకటాక్షః॥౫౮॥యేత్వా
స్మరంతిసతతంసహజప్రకాశాంకాశీపురీస్థితిమతీంనతమోక్షలక్ష్మీం। తాం
సంస్మరేత్స్మరహరోద్ధృతశుద్ధబుద్ధీన్నిర్వాణరక్షణవిచక్షణపాత్రభూతా
౫౯ ॥ మాత స్తనాంఘ్రియుగలంవిమలంహృదిస్థంయస్యా స్తితస్యభువన
సకలంకరస్థం । యోనామతేజపతిమంగలగౌరినిత్యంసిద్ధ్యష్టకంనపరిము
చతితస్యగేహమ్ ॥ ౬౦ ॥ త్వం దేవి వేదజననిప్రణవస్వరూపాగాయత్ర్య
సిత్వమసివైద్విజకామధేనుః । త్వంవ్యాహృతిత్రయమిహాఖిలకర్మసిద్ధ్యై
స్వాహాస్వధాసిసుమనఃపితృతృప్తిహేతుః ॥ ౬౧ ॥ గౌరిత్వమేవశశిమౌ
ని వేధసిత్వంసావిత్ర్యసిత్వమసిచక్రిణిచారులక్ష్మీః । కాశ్యాంత్వమస్య
రూపిణిమోక్షలక్ష్మీ స్త్వం మేశరణ్యమిహమంగలగౌరిమాతః ॥ ౬౨ ॥
త్యేతితాంస్మరహరార్ధశరీరశోభాంశ్రీమంగలాష్టకమహా స్తవనేనభాను
దేవీంచదేవమసకృత్పరితః ప్రణమ్యతూష్ణీం బభూవసవితాశివయోః పు
స్తాత్ ॥ ౬౩ ॥ దేవదేవఉవాచ ॥ ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠభద్రం తేప్రసన్నోస్మి
హామతే । మిత్రమన్నేత్రగోనిత్యంప్రపశ్యేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౬౪ ॥ మ
మూర్తిర్భవ్యాసూర్యసర్వజ్ఞోభవసర్వగః । సర్వేషాంమహసాం
సర్వేషాంసర్వకర్మవిత్ ॥ ౬౫ ॥ సర్వేషాంసర్వదుఃఖానిభక్తానాం
నిరాకురు । త్వయానామ్నాంచతుఃషష్ట్యాయదష్టకముదీరితమ్ ॥ ౬౬
అనేనమాంపరిష్టుత్యనరోమద్భక్తిమాప్స్యతి । అష్టకంమంగలాగౌ
మంగలాష్టకసంజ్ఞకమ్ ॥ ౬౭ ॥ అనేనమంగలాగౌరీంస్తుత్వామంగల
ప్స్యతి । చతుఃషష్ట్యష్టకంస్తోత్రంమంగలాష్టకమేవచ ॥ ౬౮ ॥ ఏతత్స్తో
త్రవరంపుణ్యంసర్వపాతకనాశనం । దూరదేశాంతరస్థోపిజపన్నిత్యంన
త్తమః ॥ ౬౯ ॥ త్రిసంధ్యంపరిశుద్ధాత్మాకాశీంప్రాప్స్యతిదుర్లభాం ।
నేనస్తోత్రయుగ్మేనజప్తేనప్రత్యహంనృభిః ॥ ౭౦ ॥ ధ్రువంద్వైనందినంపా
క్షాలితంనాత్రసంశయః।నతస్యదేహినోదేహేజాతుచిత్కిల్బిషస్థితిః

త్రికాలం యోజపేన్నిత్యమేతత్స్తోత్రద్వయం శుభం। కింజప్తైర్బహుభిస్స్తోత్రైశ్చంచలశ్రీప్రదైర్నృణామ్ ॥ ౭౨ ॥ ఏతత్స్తోత్రద్వయం దద్యాత్తాభ్యాం శ్రేయస్సంశ్రియం। తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన మానవైర్మోక్షకాంక్షిభిః ॥ ౭౩ ॥ ఏతత్స్తోత్రద్వయం జప్యం త్యక్త్వా స్తోత్రాణ్యనేకశః। ప్రపంచ ఆవయోరేవ సర్వ ఏష చరాచరః ॥ ౭౪ ॥ తదావయోస్తవాదస్మాన్నిష్ప్రపంచో జనో భవేత్। సమృద్ధిమాప్య మహతీం పుత్రపౌత్రవతీమిహ ॥ ౭౫ ॥ అంతే నిర్వాణమాప్నోతి జపన్ స్తోత్రమిదం నరః। అన్యచ్ఛృణు సప్తాశ్వగ్రహరాజ దివాకర ॥ ౭౬ ॥ త్వయా ప్రతిష్ఠితం లింగం గభస్తీశ్వరసంజ్ఞితం। సేవితం భక్తిభావేన సర్వసిద్ధిసమర్పకమ్ ॥ ౭౭ ॥ త్వయా గభస్తిమాలాభిశ్చంపేయాంబుజకాంతిభిః। యదర్చితైశ్వరం లింగం సర్వభావేన భాస్కర ॥ ౭౮ ॥ గభస్తీశ్వర ఇత్యాఖ్యాం తతో లింగమవాప్స్యతి। అర్చయిత్వా గభస్తీశం స్నాత్వా పంచనదే నరః ॥ ౭౯ ॥ న జాతు జాయతే మాతుర్జఠరే ధూతకల్మషః। ఇమాం చ మంగలాగౌరీం నారీ వా పురుషోఽపి వా ॥ ౮౦ ॥ చైత్రశుక్లతృతీయాయాముపోషణపరాయణః। మహోపచారైః సంపూజ్య దుకూలాభరణాదిభిః ॥ ౮౧ ॥ రాత్రౌ జాగరణం కృత్వా గీతనృత్యకథాదిభిః। ప్రాతః కుమారీః సంపూజ్య ద్వాదశాచ్ఛాదనాదిభిః ॥ ౮౨ ॥ సంభోజ్య పరమాన్నాద్యైర్దత్త్వాన్యేభ్యోఽపి దక్షిణాం। హోమం కృత్వా విధానేన జాతవేదస ఇత్యృచా ॥ ౮౩ ॥ అష్టోత్తరశతాభిశ్చ తిలాజ్యాహుతిభిః ప్రగే। ఏకం గోమిథునం దత్త్వా బ్రాహ్మణాయ కుటుంబినే ॥ ౮౪ ॥ శ్రద్ధయా సమలంకృత్య భూషణైర్ద్విజదంపతీ। భోజయిత్వా మహాహార్యైః ప్రీయేతాం మంగలేశ్వరౌ ॥ ౮౫ ॥ ఇతి మంత్రం సముచ్చార్య ప్రాతః కృత్వాథ పారణం। న దుర్భగత్వమాప్నోతి న దారిద్ర్యం కదాచన ॥ ౮౬ ॥ న వై సంతానవిచ్ఛిత్తిం భోగోచ్ఛిత్తిం న జాతుచిత్। స్త్రీ వైధవ్యం న చాప్నోతి నరో నాపి ద్వియోగభాక్ ॥ ౮౭ ॥ పాపాని విలయం యాంతి పుణ్యరాశిశ్చ లభ్యతే। అపి వంధ్యా ప్రసూయేత కృత్త్వైతన్మంగలావ్రతమ్ ॥ ౮౮ ॥ ఏతద్వ్రతస్య కరణాత్కుభూ

పత్యంనజాతుచిత్। కుమారీవిందతేత్యంతంగుణరూపయుతంపతిమ్॥౮౯॥
కుమారోపివ్రతంకృత్వావిందతిస్త్రియముత్తమాం। సంతివ్రతానిబహు
శోధనకామప్రదానిచ ॥ ౯౦ ॥ నాప్నుయుర్జాతుచిత్తానిమంగలావ్ర
తతుల్యతాం । కర్తవ్యాచాబ్దికీయాత్రామధౌతస్యాంతిథౌనరైః ॥౯౧॥
సర్వవిఘ్నప్రశాంత్యర్థంసదాకాశీనివాసిభిః । అపరంద్యుమణేవచ్మితవ
చాత్రతపస్యతః ॥ ౯౨ ॥ మయూఖాఏవఖేదృష్టానచదృష్టంకళేవరం।
మయూఖాదిత్యఇత్యాఖ్యాతతస్తేదితినందన ॥౯౩॥ త్వదర్చనాన్నృణాం
కశ్చిన్నవ్యాధిఃప్రభవిష్యతి । భవిష్యతినదారిద్ర్యంరవివారేత్వదీక్షణాత్
౯౪ ॥ ఇత్థంమయూఖాదిత్యస్యశివోదత్వాబహూన్వరాన్ । తత్రైవాం
తర్హితోభూతోరవిస్తత్రైవతస్థివాన్ ॥ ౯౫ ॥ శ్రుత్వాఖ్యానమిదంపు
ణ్యంమయూఖాదిత్యసంశ్రయం । ద్రౌపదాదిత్యసహితంనరోనసిరయం
వ్రజేత్ ॥ ౯౬ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే ద్రౌపదాదిత్యమ
యూఖాదిత్యయోర్వర్ణనంనామైకోనపంచాశత్తమోధ్యాయః ॥ ౪౯ ॥

స్కందఉవాచ ॥ వారాణస్యాంతథాదిత్యాయేచాన్యేతాన్వదామ్య
తః । కలశోద్భవతేప్రీత్యాసర్వేసర్వాఘనాశనాః ॥ ౧ ॥ ఖఖోల్కనామ
భగవానాదిత్యఃపరికీర్తితః। త్రివిష్టపోత్తరేభాగేసర్వవ్యాధివిఘాతకృత్।
౨ ॥ యథాఖఖోల్కఇత్యాఖ్యాతస్యాదిత్యస్యతచ్ఛృణు । పురాకద్రూ
శ్చవినతాదక్షస్యతనయేశుభే ॥౩॥కశ్యపస్యచతేపత్న్యౌమారీచేఃప్ర
జాపతేః । క్రీడంత్యావేకదాన్యోన్యమూచతుస్త్వితి ॥ ౪ ॥ క
ద్రూరువాచ ॥ వినతేత్వంవిజానాసియదితద్బ్రూహిమేగ్రతః । అఖండి
తాగతిస్తేస్తియతోగగనమండలే ॥౫॥ యోసావుచ్చైఃశ్రవావాజీసూ
యతేసవితూరథే । కింరూపఃసోస్తిశబలోథవాలోవావదాశుమే ॥ ౬ ॥ ప
ణంచకురుకల్యాణితుభ్యంయోగోచతేనఘే । ఏవమేవనయాత్యేషశ్వే
లఃక్రీడనకంవినా ॥౭॥ వినతోవాచ ॥ కింపణేననగిన్యత్రకథయామ్యేవమే

వహే । త్వజ్జయే కా చ మే ప్రీతిర్మజ్జయే కిం ను తే సుఖమ్ ॥ ౮ ॥ జ్ఞాత్వా
పణో న కర్తవ్యో మిథః స్నేహమభీప్సతా । ధ్రువమేకస్య విజయే ద్రోహోఽన్య
స్యహ జాయతే ॥ ౯ ॥ కద్రూరువాచ ॥ క్రీడేయం నాత్ర భగినీ కారణం
కిమపి క్రుధః । ఖేలస్య వ్యవహారోఽయం పణే యత్కించిదుచ్యతే ॥ ౧౦ ॥
వినతోవాచ ॥ తథా కురు యథా ప్రీతిస్తవాస్తి పవనాశిని । అథ తాం విన
తామాహ కద్రూః కుటిలమానసా ॥ ౧౧ ॥ తస్యాస్తు సా భవేద్దాసీ పరాజీ
యేత యా యయా । అస్మిన్ పణే ఇమాః సర్వాః సఖ్యః సాక్షిణ్య ఏవ నౌ ॥ ౧౨ ॥
ఇత్యన్యోన్యం పణీకృత్య సర్పిణ్యపి పతత్రిణీ । ఉవాచ కర్బురం కద్రూరశ్వం
శ్వేతం గరుత్మతీ ॥ ౧౩ ॥ కదా గంతవ్యమితి చ చక్రాతే తే గమావధిం । జగ్మతుశ్చ
విరమ్యాథ క్రీడనాత్స్వస్వమాలయం ॥ ౧౪ ॥ వినతాయాం గతాయాం తు
కద్రూరాహూయ చాంగజాన్ । ఉవాచ యాత వై పుత్రా ద్రుతం వచన
తో మమ ॥ ౧౫ ॥ తురంగముచ్చైఃశ్రవసం ప్రోద్భూతక్షీరనీరధేః । సు
రాసురైర్మథ్యమానాన్మందరాఘాతసాధ్వసాత్ ॥ ౧౬ ॥ కార్యం కారణ
రూపస్య సాదృశ్యమధిగచ్ఛతి । అతస్తం క్షీరవర్ణాభం కల్మషాయత పుత్ర
కాః ॥ ౧౭ ॥ తస్య వాలధిమధ్యాస్య కృష్ణకుంతలతాం గతాః । తథా తేదం
గలోమాని విధత్త విషసీత్కృతైః ॥ ౧౮ ॥ ఇతి శ్రుత్వా వచో మాతుః కా
ద్రవేయాః పరస్పరం । సంమంత్ర్య మాతరం ప్రోచుః కద్రూం కద్రూసమా
గతాః ॥ ౧౯ ॥ నాగా ఊచుః ॥ మాతర్వయం త్వదాహ్వానాద్విహాయ
క్రీడనం బలాత్ । ప్రాప్తాః ప్రహృష్టా హృష్టాన్నందాస్యత్యద్య ప్రసూరితి ॥ ౨౦ ॥
కృష్టం తిష్ఠతు తద్దూరం విషాదవ్యధికం కటు । తత్త్వయా వాదియన్మంత్రి
రాషకైనోఽపశామ్యతి ॥ ౨౧ ॥ వయం నయామో యద్భావ్యం తదస్మా
కం భవత్విహ । ఇతి ప్రోక్తం విషాస్యైస్తైస్తదా కుటిలగామిభిః ॥ ౨౨ ॥
స్కంద ఉవాచ ॥ అన్యేపి యే కుటిలగాః పరరంధ్రనిషేవిణః । అకర్ణాః
క్రూరహృదయాః పితరౌ పీడయంతి తే ॥ ౨౩ ॥ పితుర్గిరం నిరాకృత్య
యే తిష్ఠేయుః సుదుర్మదాః । అత్రాప్యహితమిహాప్యగచ్ఛేయుస్తేఽచి

రాల్లయమ్ ॥ ౨౪ ॥ తేషాంవచనమాకర్ణ్యనయామణిశిరోరగీ । శశా
పతాన్ క్రోధావిష్టానాగాంశ్చాగస్సమాగతాన్ ॥ ౨౫॥ తార్క్ష్యస్యభక్ష్య
భవత యూయంమద్వాక్యలంఘనాత్ । జాతమాత్రాంశ్చసర్పిణ్యోభక్ష
యంతుస్వబాలకాన్ ॥ ౨౬ ॥ ఇతిశాపానలాద్భీతైః కైశ్చిత్పాతాలమాశ్రి
తం । జిజీవిషుభిరన్యైశ్చిద్ద్విత్రైశ్చక్రోప్రసూవచః ॥ ౨౭ ॥ తేపుచ్ఛస్థా
శ్చైచ్చైశ్శ్రవసమధిగమ్యమహాధియః । సునీలచికురాభాసంచక్రిరంగంచక
బుర్వరమ్ ॥ ౨౮ ॥ తత్క్ష్వేడానలధూమాఘైఃపూత్కారభరనిఃసృతైః ।
మాతృవాక్యకృతిజాగ్రద్ధర్మాన్నదగ్ధాభానుభానుభిః ॥ ౨౯ ॥ వినతాస్య
మనూరుహ్యకద్రూఃస్నేహవశాత్తతః । వియన్మార్గమలంకృత్యదదర్శో
ష్ణాంశుమండలమ్ ॥ ౩౦ ॥ తిగ్మరశ్మిప్రభావేణవ్యాకులీభూతమానసా ।
కద్రూస్తతఃఖగీంప్రాహవిస్రబ్ధంవినతేవ్రజ ॥ ౩౧ ॥ ఉష్ణగోరుష్ణగో
మోఘాత్ప్రతేనితరాంతనుః । విస్రబ్ధాహంస్వభావేనత్వంసాపేక్షాహిసర్వ
తః ॥ ౩౨ ॥ స్వరూపేణపతంగీత్వంపతంగోఽసౌసహస్రగుః । అతఏవనతే
బాధాగగనేతాపసంభవా ॥ ౩౩ ॥ వియత్సరసిహంసోఽయంభవతీహంస
గామిని । చండరశ్మిప్రతాపాగ్నిస్త్వామతోనేహబాధతే ॥ ౩౪ ॥ ఉ
ముద్గీయమానాంఖేపునరూచేబిలేశయా । త్రాహిత్రాహిభగిన్యత్రయా
వోన్యత్రవియత్పథే ॥ ౩౫ ॥ వినతేవినతాంమాంత్వంకిన్నావసిపత్రి
తపదానీభవిష్యామిత్వదుచ్ఛిష్టనిషేవిణీ ॥ ౩౬ ॥ యావజ్జీవమహంభ్రా
ర్యాంత్వత్పాదోదకపాయినీ । ఖఖోల్కానిపతేదేహాభృశంగద్గదభాషిణీ
౩౭ ॥ మూర్ఛాంగతవతీపక్షపుటాధృత్వాబిలోరగీ । సఖ్యుల్కానిపతే
దేహావక్త్రవ్యేత్యతిసంభ్రమాత్ ॥ ౩౮ ॥ ఖఖోల్కేతియదుక్తాగీస్తద్వా
సంభ్రాంతచేతసా । తదాఖఖోల్కనామార్కస్తుతోవినతయాబహు ॥
౩౯ ॥ ఘనాగతిగ్మతాంప్రాప్తెఖప్రియాతివివస్వతి । తాభ్యాంతుర
మోఘాసీత్కించిత్కిమ్మరవారథే ॥ ౪౦ ॥ ఉక్తావినత్యైవైషాతాప
పహాతలోచనా । క్రూరాసరీసృపీసత్యవాదిన్యావిశ్వమాన్యయా ॥౪౧॥

కద్రుత్వయాజితంభద్రేయత్తదుచ్చైఃశ్రవాహయః । చంద్రరశ్మిప్రభోశ్వే
తకల్మాషఇవభాసతే ॥ ౪౨ ॥ విధిర్బలీయాన్భుజగిచిత్రంజయపరాజ
యే । క్రూరోపివిజయీక్వాపిత్వక్రూరోపిపరాజయీ ॥ ౪౩ ॥ వినతావి
నతాధారావదంతీతియథాగతం । కద్రూనిదేశనంప్రాప్తాతస్యాదాస్యమ
థాకరోత్ ॥ ౪౪ ॥ కదాచిద్వినతాదర్శి సువర్ణేనాశ్రులోచనా । విచ్ఛా
యామలినాదీనాదీర్ఘనిశ్వాసవత్యపి ॥౪౫ ॥ సుపర్ణఉవాచ ॥ ప్రా
తఃప్రాతరహోమాతఃక్వయాసిత్వందినేదినే । సాయమాయాసిచకుతో
విచ్ఛాయాదీనమానసా ॥ ౪౬ ॥ కుతోనిశ్వసిషిప్రోచ్చైరశ్రుపూర్ణవి
లోచనా । యథాక్లీబసుతాయోషిద్యథాపతితిరస్కృతా ॥ ౪౭ ॥ బ్రూ
హిమాతర్ఝటిత్యద్యకుతోదూనాసిపత్రిణి । మయిజీవతితేబాలేకాలేపికృ
తసాధ్వసే ॥ ౪౮ ॥ అశ్రునిర్మాణకరణే కారణంకింతపస్విని । సుచరిత్రా
సునారీషునామంగలమిహేష్యతే ॥ ౪౯ ॥ ధిక్తాంశ్చపుత్రాన్యన్మాతాతే
షుజీవత్సుదుఃఖభాక్ । వరంవంధ్యైవసాయస్యాఃసుతావంధ్యమనోర
థాః ॥ ౫౦ ॥ ఇత్యాత్మజస్యమాకర్ణ్యవచఃసూనోర్గరుత్మతః । విన
తాప్రాహతంపుత్రంమాతృభక్తిసమన్వితమ్ ॥ ౫౧ ॥ అహందాస్యస్మి కే
వలకద్ర్వాశ్చక్రూరచేతసః । పృష్ఠేవహామితాంనిత్యంతత్పుత్రానపిపు
త్రక । ౫౨ ॥ కదాచిన్మందరంయామికదాచిన్మలయాచలం । కదాచిదం
తరీపేషుచరేయంతదనుస్వతామ్ ॥ ౫౩ ॥ యత్ర యత్రనయేయుస్తేకాద్ర
వేయాఃసుదుర్మదాః । వ్రజేయంతత్రతత్రాహంతదధీనాయతఃసుత ॥
౫౪ ॥ గరుడఉవాచ ॥ దాసీత్వకారణంమాతఃకింతేజాతంసులక్షణే । ద
క్షప్రజాపతేఃపుత్రికశ్యపస్యప్రియేనఘే ॥ ౫౫ ॥ వినతోవాచగరుడంపు
త్రవృత్తమశేషతః । దాసీత్వకారణంయద్వదాదిత్యాశ్వవిలోకనం ॥ ౫౬ ॥
శ్రుత్వేతిగరుడఃప్రాహమాతరంసత్వరంవ్రజ । పృచ్ఛాద్యమాతస్త్వద్దు
ష్టాన్కాద్రవేయానిదంవచః ॥ ౫౭ ॥ యద్దుర్లభంహిభవతాంయత్ప్రా
ప్యంతరుచిశ్చవః । మద్దాసీత్వవిమోక్షాయతద్వాచధ్వందదామ్యహమ్ ॥

౫౮ ॥ తథాకరోచ్చవినతా తేపిశ్రుత్వాతదీరితం । సర్పాఃసమ్మంత్ర్య
తాంప్రోచుర్వినతాంహృష్టమానసాః ॥ ౫౯ ॥ మాతృశాపవిమోక్షా
యయదిదాస్యతినఃసుధాం । తదాసమీహితంతేస్తునదాస్యత్యథదాస్యసి
౬౦ ॥ ఇత్థోర్యంకృత్యసమాపృచ్ఛ్యకద్రూంద్రుతగతిఃఖగీ । గరుత్మంతంస
మాచఖ్యౌదృష్ట్వాసంహృష్టమానసమ్ ॥ ౬౧ ॥ నాగాంతకస్తతఃప్రాహమా
తరంచింతయాతురాం । ఆనీతంవిద్ధిపీయూషంమాతర్మేదేహిభోజనం
౬౨ ॥ వినతాప్రాహతంపుత్రంసంప్రహృష్టతనూరుహా । భోఃసుపర్ణా
వంతూర్ణంయాహిమంగలమస్తుతే ॥ ౬౩ ॥ సంతితత్రాపిబహవోనిషా
దాఃమత్స్యఘాతినః । వేలాతటనివాసాశ్చతాన్భక్షయదురాత్మనః ॥ ౬౪
పరప్రాణైర్నిజప్రాణాన్యేపుష్ణంతిహదుర్ధియః । శాసనీయాఃప్రయత్నే
నశ్రేయసస్తచ్ఛాసనంపరమ్ ॥ ౬౫ ॥ బహుహింసాకృతాంహింసాభవే
త్స్వర్గస్యసాధనం । విహింసితేషుదుష్టేషురక్ష్యంతేభూరిశోయతః ॥ ౬౬
నిషాదేష్వపిచేద్విప్రఃకశ్చిద్భవతిపుత్రక । సరక్షణీయోయత్నేనభక్ష
ణీయోనకర్హిచిత్ ॥ ౬౭ ॥ గరుడఉవాచ ॥ మత్స్యాదినాంవసన్మధ్యే
ఢంజ్ఞేయోద్విజోమయా । అభక్ష్యోయస్త్వయాప్రోక్తస్తచ్చిహ్నంవ
చనాత్థమే ॥ ౬౮ ॥ వినతోవాచ ॥ యజ్ఞసూత్రంగలేయస్యసోత్తరీయః
సునిర్మలం । నిత్యధౌతానివాసాంసిఫాలంతిలకలాంఛితమ్ ॥ ౬౯ ॥ స
విత్రైకకాయస్యయన్నీవీకుశగర్భిణీ । యన్మౌలిఃసశిఖాగ్రంథిఃసజ్ఞేయోబ్రా
హ్మణస్త్వయా ॥ ౭౦ ॥ ఉచ్చరేదృగ్యజుఃసామ్నామృచమేకామపీహయః
గాయత్రీమాత్రమంత్రోపిసవిజ్ఞేయోద్విజస్త్వయా ॥ ౭౧ ॥ గరుడఉవా
చ ॥ మధ్యేసదానిషాదానాంయోవసేజ్జననిద్విజః । తస్యైతేష్వోఽస్య
ప్యేవనమన్యేలక్ష్మబోధకమ్ ॥ ౭౨ ॥ లక్ష్మాంతరంసమాచక్ష్వద్విజబోధ
రంప్రసూః । యేనవిజ్ఞాయతంవిప్రంత్యజేయమపికంఠగమ్ ॥ ౭౩ ॥ తచ్ఛ్రు
త్వావినతాప్రాహయస్తేకంఠగతోంగజ । ఖదిరాంగారవద్దహ్యేత్స
పాకురుదూరతః ॥ ౭౪ ॥ ద్విజమాత్రేపియాహింసాసాహింసాకుశలాయ

దేశంవంశంశ్రియంస్వాంచనిర్మూలయతికాలతః ॥ ४९ ॥ నిశమ్యకాశ్యపిరి
తిప్రసూపాదౌప్రణమ్యచ । గృహీతాశీర్యయాశీఘ్రంఖమాగేఖగేశ్వ
రః ॥ ४८ ॥ దూరాదాలోకయాంచక్రేనిషాదాన్మత్స్యజీవినః । పక్షావి
ధూయపక్షీంద్రోరజసాపూర్యరోదసీ ॥ ४९ ॥ అంధీకృత్యదిశోభాగానబ్ధి
రోధస్యుపావిశత్ ।వ్యాదాయవదనంఘోరంమహాకందరసన్నిభమ్ ॥४०॥
కాందిశీకానిషాదాస్తువివిశుస్తత్రచస్వయం । మన్వానేప్యథపంథానంతే
షుతంవిశత్స్వపి ॥४१॥ జజ్వాలేంగలసంస్పర్శోద్విజస్తత్కంఠకందలీం।
ప్రాక్ప్రవిష్టానథోతార్క్ష్యోనిషాదానాదరిందరీమ్ ॥ ५० ॥ ప్రవేశ్యకం
ఠకాలుస్థంతంవిజ్ఞాయద్విజంస్ఫుటం । భయాదుదగిరత్తూర్ణంమాతృ
వాక్యనియంత్రితః ॥ ५१ ॥ తముద్గీర్ణంనరంద్రృష్ట్వాపక్షిరాట్ సమభాష
త । కస్త్వంజాత్యాసినిగదమమకంఠవిదాహకృత్ ॥ ५२ ॥ సతదాహే
విహాయోహంపృష్టఃసగరుడాగ్రతః । వసామ్యేషునిషాదేషుజాతిమాత్రో
ద్విజః ॥ ५३ ॥ తంపేషిష్యగరుడోదూరంభక్షయిత్వాథభూరిశః । న
భోవిష్ణోభయాంచక్రేప్రలయానిలసన్నిభః ॥ ५४ ॥ తంద్రృష్ట్వాతిగ్మతేజ
సంజ్వాలాతతదిగంతరం । జ్వలద్దావానలంశైలమివబిభ్యుర్దివౌకసః॥
५५॥ తేసన్నహ్యాంతయుద్ధాయసజ్జీకృతబలాయుధాః । అధ్యాస్యవాహా
న్యాఖునశ్వేవర్మభృతఃసురాః ॥ ५६ ॥ తిర్యగ్గతీరవిర్నాయంనాయ
మగ్నిఃసధూమవాన్ । క్షణప్రభాప్యసానైవకోనఃసమ్ముఖఏత్యసౌ ॥ ५७॥
నదైత్యేషుప్రభేదృక్స్యాన్నాకృతిర్దానవేష్వియం । మహాసాధ్వసదఃకో
యమస్మాకంహృత్ప్రకంపనః ॥ ५८ ॥ యావత్సంభావయంతీతినీతిజ్ఞాఅ
నిర్జరాః । తావద్దుధావస్వాపక్షాపక్షిరాజోమహాబలః ॥ ५९ ॥ నిపే
తుఃపక్షవాతేనసాయుధాశ్చసవాహనాః । నజ్ఞాయంతేక్వసంప్రాప్తాప్రాత్యా
యాపార్ణతార్ణవత్ ॥६०॥ అథతేషుప్రణష్టేషుబుద్ధ్వావిజ్ఞాయపక్షిరాట్
కోశాగారంసుధాయాఃసతత్రాపశ్యచ్చరక్షిణః ॥ ६१ ॥ శస్త్రాస్త్రోద్యత
హస్తాన్సురానాథుయాసర్వశః । దదర్శకర్తరీయంత్రమమృతోపరి

సంస్థితమ్ ॥ ౯౨ ॥ మనఃపవనవేగేనభ్రమమాణంమహారయం । అప్యష్ట
శంతంమశకంయత్ఖండయతికోటిశః ॥ ౯౩ ॥ ఉపోపవిశ్యపక్షీంద్రస్త
యంత్రస్యనిర్భయః । క్షణంవిచారయామాసకిమత్రకరవాణ్యహం
స్ప్రష్టుంనలభ్యతేచైతద్వాత్యానప్రభవేదిహ । కఉపాయోఽత్రకర్తవ్యో
వృథాజాతోమమోద్యమః ॥ ౯౫ ॥ నబలంప్రభవేదత్రనకించిదపిపౌరు
షం । అహోప్రయత్నోదేవానామేతత్పీయూషరక్షణే ॥ ౯౬ ॥ యది
మేశంకరేభక్తిర్నిర్ద్వంద్వాతీవనిశ్చలా । తదాసదేవదేవోమాంవియు
నక్తుమహాధియా ॥ ౯౭ ॥ యద్యహంమాతృభక్తోస్మిస్వామినఃశంకరస్యా
పి । తదామేబుద్ధిరత్రాస్తుపీయూషహరణక్షమా ॥ ౯౮ ॥ ఆత్మార్థం
నోద్యమశ్చాయంమత్తోస్సేవేత్రీతివిశ్వగః । మాతుర్దాస్యవిమోక్షా
యతేహామమృతంప్రతి ॥ ౯౯ ॥ జరితౌసితరాయస్యబాలాపత్యైశ్చయః
మాన్ । సాధ్వీభార్యాచతత్పృష్ఠేర్యదోషోఽకృత్యైపితస్యన ॥ ౧౦౦ ॥
ఇతిచింతయతస్తస్యబుద్ధిరాసీన్మహాత్మనః ॥ ౧ ॥ దేహంచకారసోఽత్యం
తమణీయాంసమణోరపి । పరమాణుసహస్రాంశంకృత్వారూపంమహ
ద్భుతమ్ ॥ ౨ ॥ ప్రవిశ్యకర్తరీయంత్రమధోదేహస్యలాఘవాత్ । బిభ్యల్లో
తద్యంత్రతోదేహంవంచయన్వాయుఖండనాత్ ॥ ౩ ॥ మూలముత్పాట్య
రసాగృహీత్వాఽమృతభాజనం । నిర్యయౌపావనేమార్గేఽకోశత్పుష్ప
సద్మసు ॥ ౪ ॥ తథావైకుంఠనాథంతేగత్వాప్రోచుఃసుధాభుజః । నిష్ప
త్యనీయతేచక్రిన్సుధానోజీవితంపరమ్ ॥ ౫ ॥ ఇత్యాకర్ణ్యహరిస్తేభ్యో
భయందత్వాత్వరాయుతః । కృత్వాయుద్ధంచసుమహద్వింశత్యాఘటికా
ద్వయమ్ ॥ ౬ ॥ శుంభదేవ్యోర్యథాసూతగరుడస్తత్రచాధికః । తదాప్ర
సన్నోభగవాన్మహాయుద్ధేనసర్వదః ॥ ౭ ॥ గత్వాగరుడమాహేదంప్రస
న్నోస్మిఖగేశ్వర । వరంవృణీష్వభద్రంతేజితవృందారవృందక ॥ ౮ ॥ ప్రో
త్వాగరుడఃప్రాహవిశ్వరూపంజనార్దనం । అహమేవప్రసన్నోస్మిత్వా
ప్రార్థయవరద్వయమ్ ॥ ౯ ॥ తతఃకైటభజిత్ప్రాహవైనతేయంముదా

స్థితః । వృతంవృతంమహోదార దేహి దేహివరద్వయమ్ ॥ ౧౧౦ ॥ ఇతి
విష్ణూదితంశ్రుత్వాప్రహసన్నాహపక్షిరాట్ । కింవిలంబేనతద్బ్రూహి
దత్తందత్తంవరద్వయమ్ ॥ ౧౧ ॥ అలబ్ధలాభేసంజాతేద్యూతాదివిజయో
దయే । దాతవ్యంసుధియాపాత్రేసదాలాభజయాకృవా ॥ ౧౨ ॥
శ్రీవిష్ణురువాచ ॥ బలవానసిపక్షీంద్రతస్మేవాహనతాంవ్రజ । ఏకోవరో
యంవరదద్వితీయంశృణుకాశ్యప ॥ ౧౩ ॥ దర్శయిత్వామృతంప్రాజ్ఞ
మాతృదాస్యవిమోక్షకం । ద్విజిహ్వేభ్యఃకురుతథాదాస్యంతినతేయ
థా । ౧౪ ॥ దేయాసుధాసుధాభుగ్భ్యోద్వితీయోస్తువరోమమ । తథే
తిప్రతిజ్ఞాయనిర్యయౌపక్షిరాడ్దివః ॥ ౧౫ ॥ సమాతరంవినిర్మోచ్యదా
స్యాత్కాశ్యపనందనః । నాగానాంపురతోధృత్వామహామృతకమండ
లమ్ ॥ ౧౬ ॥ అమృతంపాతుకామాంస్తానిత్యాచష్టమహామతిః । నాగాః
శుచిత్వమాసాద్యభోక్తవ్యైషాసుధాశుభా ॥ ౧౭ ॥ నోచేదశుచిభిఃస్పృ
ష్టాస్నానాదిపరివర్జితైః । యాస్యత్యదృశ్యతామేషాసుధాఽసిమిషతక్షి
తా ॥ ౧౮ ॥ సామాన్యమపియద్భక్ష్యంస్పృశ్యతేఽశుచిభిఃక్వచిత్ । హ
రంతితద్రసందేవాస్తచ్చతిష్ఠతినీరసమ్ ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యుక్త్వాసహితోమా
త్రావైనతేయోవినిర్యయౌ । కుశాసనేచతైరుక్తోధృత్వాపీయూషభాజ
నమ్ ॥ ౨౦ ॥ యావత్స్నాతుంగతాఃసర్పాస్తావత్పీయూషభాజనం ।
ఆదాయవిష్ణునాదత్తందేవేభ్యఇవజీవితమ్ ॥ ౨౧ ॥ ఆగత్యభుజగాఃస్నా
త్వానదృష్ట్వామృతభాజనం । అహోప్రతారితానీతమమృతంచేతిచుక్రు
శుః ॥ ౨౨ ॥ తతఃపర్యలిహన్దర్భాన్పీయూషస్పర్శకాంక్షిణః । ఆ
స్తాంతావత్సుధాదూరంజిహ్వాస్తేషాంద్విధాభవన్ ॥ ౨౩ ॥ అన్యేష్వన్యా
యలబ్ధార్థంయేబుభుక్షంతికేవలం । తన్నోపరిణతింగచ్ఛేద్భోక్తుంవా
త్రైర్నలభ్యతే ॥ ౨౪ ॥ న్యాయాధ్వస్థేనతార్క్ష్యేణసుధాప్రాప్తాతిదు
ర్లభా । లబ్ధాప్యన్యాయతోనాగైర్దృష్టమాత్రేక్షణాద్గతా ॥ ౨౫ ॥
అథదాస్యాద్వినిర్ముక్తావినతోవాచఖేచరం । పుత్రకాశీంప్రయాస్యా

మిదాస్యపాపసంతతయే ॥ ౨౬ ॥ తావత్పాపానిజృంభంతేనానాజన్మా
ర్జితాన్యపి । యావత్కాశీనహృత్సంస్థాపునర్భవవిఘాతినీ ॥ ౨౭ ॥ కా
శీస్మరణమాత్రేణకించిత్తంయదఘంవ్రజేత్ । గర్భవాసోపినశ్యేతవిశ్వే
శానుగ్రహాత్పరాత్ ॥ ౨౮ ॥ యత్రవిశ్వేశ్వరఃసాక్షాత్తారాపతివిభూ
షణః । తారయేత్తారకందోర్భ్యాందుస్తరాద్భవసాగరాత్ ॥ ౨౯ ॥ విశ్వే
శానుగృహీతానాంవిచ్ఛిన్నాఖిలకర్మణాం । భవేత్కాశీంప్రతిమతిర్నే
తరేషాంకదాచన ॥ ౧౩౦ ॥ కాశీంప్రతిమనోయేషాంనిఃశేషాఘాలిశా
సాం । తఏవమానవాలోకేసత్యంనృపశవోపరే ॥ ౩౧ ॥ త్రైరేవకాలో
జితస్తైవహిగతైనసః । అపునర్గర్భవాసాస్తేప్రాప్తావారాణసీహవై ॥
౩౨ ॥ శ్రేయసాంభాజనంచైతన్నజన్మనముధానయేత్ । దేవనా
పిదుష్ప్రాప్యంకాశీసందర్శనాదృతే ॥ ౩౩ ॥ కఃకలిఃకోథవాకాలఃకింవా
కర్మాణ్యనేకధా । పరానందప్రదంక్షేత్రమవిముక్తంయదీక్షితమ్ ॥ ౩౪ ॥
తేగర్భవాసేతిష్ఠంతిపునస్తేగర్భవాసినః । యేనగర్భవనచ్ఛేత్రీంసేవంతే
రణామసిమ్ ॥ ౩౫ ॥ నిశమ్యేతివచఃప్రాహతార్క్ష్యేణత్వాథమాతరం ।
అహమప్యాగమిష్యామికాశీంద్రష్టుంశివార్చితామ్ ॥ ౩౬ ॥ మాతురాజ్ఞా
మథప్రాప్యజనన్యాసహపక్షిరాట్ । క్షణాద్వారాణసీంప్రాపమోక్షనిక్షే
పభూమికామ్ ॥ ౩౭ ॥ ఉభావపిచతేపాతేతపఉగ్రంమహామతీ । సంస్థాప్య
శాంభవంలింగంపతత్రీంద్రోఽచలేంద్రియః ॥ ౩౮ ॥ నామ్నాఖఖో
ల్కమాదిత్యంసంస్థాప్యవినతాశుభం । అచిరేణైవకాలేనమహత్తప
స్తయోః ॥ ౩౯ ॥ కాశ్యాంప్రసన్నౌసంజాతౌదేవౌశంకరభాస్కరౌ ।
గరుడస్థాపితాల్లింగాదావిరాసీదుమాపతిః ॥ ౧౪౦ ॥ గరుడాయవరా
న్ప్రాదాత్సుబహూనతిదుర్లభాన్ । ఖగేంద్రమమభక్తోసితవజ్ఞానంభవి
ష్యతి ॥ ౪౧ ॥ వేత్స్యసిత్వంరహస్యంమేయన్నజ్ఞాతంసురైరపి । త్వయైత
త్స్థాపితంలింగంగరుడేశ్వరసంజ్ఞితమ్ ॥ ౪౨ ॥ పరమజ్ఞానదంపుంసాంద్ర
ష్టంస్పృష్టంసమర్చితం । అన్యచ్ఛృణుపక్షీంద్రహితంతేవచ్మిసాంప్ర

తమ్ ॥ ౪౩ ॥ అసావహంసవైవిష్ణుర్మాస్తు తేభేదదృక్ చనా । ఏవంతస్యై శి
వశక్తిందత్త్వా దైత్యేంద్రబలహారిణః ॥ ౪౪ ॥ ప్రాప్స్యసత్వంతతాంపత్రీం త్వమ
మృత్యోర్భవిష్యసి । ఇతిదత్త్వావరంశంభుఃస్వభక్తాయగరుత్మతే ॥ ౪౫ ॥
తత్రైవాంతర్హితోజాతోగరుడోపిహరింయయౌ । హరేరథత్వంసంప్రా
ప్యసోపిపూజ్యోఽభవద్భువి ॥ ౪౬ ॥ తపస్యంతీమథాలోక్యకదాచిద్విన
తాంప్రభుః । శివస్యైవపరామూర్తిఃఖఖోల్కోనామభాస్కరః ॥ ౪౭ ॥
దత్త్వావరంచపాపఘ్నంశివజ్ఞానసమన్వితం । కాశీవాసిజనానేకభవపాప
క్షయంకరః ॥ ౪౮ ॥ వినతాదిత్యఇత్యాఖ్యఃఖఖోల్కస్తత్రసంస్థితః । ఇ
త్థంఖఖోల్కఆదిత్యఃకాశీవిఘ్నతమోహరః ॥ ౪౯ ॥ తస్యదర్శనమాత్రే
ణసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే । కాశ్యాంపైశంగిలేతీర్థేఖఖోల్కస్యవిలోక
నాత్ । నరశ్చింతితమాప్నోతినీరోగోజాయతేక్షణాత్ ॥ ౧౫౦ ॥ నరః
శ్రుత్వైతదాఖ్యానంఖఖోల్కాదిత్యసంభవం । గరుడేశేనసహితంసర్వ
పాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౧౫౧ ॥ ... ... *

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే ఖఖోల్కాదిత్య గరుడేశ
యోర్వర్ణనం నామ పంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౫౦ ॥

ఇతి కాశీఖండ పూర్వార్ధంసమాప్తమ్.

శ్రీరస్తు.

శ్రీగణేశాయనమః.

శ్రీగంగావిశ్వేశ్వరేభ్యోనమః.

అథ శ్రీకాశీఖండ ఉత్తరార్ధ ప్రారంభః.

అగస్తిరువాచ ॥ పార్వతీహృదయానందసర్వజ్ఞాంగభవప్రభో । కిం
చిత్ప్రష్టుమనాఃస్వామింస్తద్భవాన్వక్తుమర్హతి ॥ ౧ ॥ దక్షప్రజాపతేః
పుత్రీకశ్యపస్యపరిగ్రహః । గరుత్మతఃప్రసూఃసాధ్వీకుతోదాస్యమవాపసా ॥
౨ । స్కందఉవాచ ॥ హంజికాత్వంయథాప్రాప్తావినతాసాతపస్వినీ । త
ద్వృహంసమాఖ్యామినిశామయమహామతే ॥ ౩ ॥ కద్రూరజీజనత్సుతాన్
శతంకశ్యపతఃపురా । ఉలూకమరుణంతార్క్ష్యమసూతవినతాత్రయం ॥
౪ । కౌశికోరాజ్యమాప్యాపి శ్రేష్ఠత్వాత్పక్షిణాంమునే । నిర్గుణత్వాచ్చ
క్రైసవైరైఃసరాజ్యాదవరోపితః ॥ ౫ ॥ క్రూరాక్షోయందివాంధోయం
సదావక్రీనఖస్త్వసౌ । అతీవోద్వేగజనకంసర్వేషామస్యభాషణం ॥ ౬ ॥
ఇత్థంతస్యగుణగ్రామాన్వీక్ష్యబహుశఃఖగాః । నాద్యాపిత్వృణ్వతేరాజ్యే
కమపిస్వైరచారిణః ॥ ౭ ॥ కౌశికథతథాప్యత్రైపుత్రవీక్షణలాలసా । అం
డంప్రస్ఫోటయామాసమధ్యమంవినతాతదా ॥ ౮ ॥ పూర్ణేవర్షస
హస్రేతుప్రస్ఫోట్యంఘుటసంభవ । తదభేదితయౌత్సుక్యాదండమష్టమకేశ
తే ॥ ౯ ॥ తావత్సర్వాణిగాత్రాణితస్యాతిమహసఃశిశోః । ఊర్ధ్వోరుపరిసి
ద్ధానితదండాంతర్నివాసినః ॥ ౧౦ ॥ అండాన్నిర్గతమాత్రేణక్రోధా
రుణముఖశ్రియా । అర్ధనిష్పన్నదేహేనశిశునాఽశాపితాప్రసూః ॥ ౧౧ ॥
జనయిత్రిత్వయాదృష్ట్వాకాద్రవేయాన్స్వలీలయా । ఖేలతోమాతురు
త్సంగేయదండంవ్యథితద్విధా ॥ ౧౨ ॥ తదనిష్పన్నసర్వాంగఃశపామి

త్వాంశిహాంగమే । తేషామేవైధిదాసీత్వంసపత్న్యంగభువామిహ ॥౧౩॥
వేపమానాథతచ్ఛాపాదిదంప్రోవాచపక్షిణీ । అనూరోబ్రూహిమేశా
వసానంమాతురంగజ ॥ ౧౪ ॥ అనూరురువాచ ॥ అండంతృతీయంమా
భింధీహ్యానిష్పన్నంమమేవహి । అస్మిన్నండేభవిష్యోయఃసతేదాస్యంహ
రిష్యతి ॥ ౧౫ ॥ ఇత్యుక్త్వాసోరుణోగచ్ఛదుడ్డీయానందకాననం । య
విశ్వేశ్వరోదద్యాదపిపంగోఃశుభాంగతిమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఏతత్తేపృచ్ఛతఃఖ్యా
వినతాదాస్యకారణం । మునేప్రసంగతోవచ్మిఅరుణాదిత్యసంభవమ్
అనూరుత్వాదనూరుర్యోరుణఃకోపిధారుణోయతః । వారాణస్యాంతప
స్త్వాతేనారాధిదివాకారః ॥౧౭॥ సోపిప్రసన్నోదత్త్వాథవరాంస్తస్మైకృ
రవే । ఆదిత్యస్తస్యనామ్నాభూదరుణాదిత్యఇత్యపి ॥ ౧౮ ॥ అర్కఉవా
చ ॥ తిష్ఠానూరోమమరథేసదైవవినతాత్మజ । జగతాంచహితార్థా
ధ్వాంతంవిధ్వంసయన్పురః ॥ ౨౦ ॥ అత్రత్యత్త్వాపితాంమూర్తింయే
జిష్యంతిమానవాః । వారాణస్యాంమహాదేవోత్తరేతేషాంకుతోభయః
౨౧ ॥ యేర్చయిష్యంతిసతతమరుణాదిత్యసంజ్ఞకం । మానత్రతేషాం
నోదుఃఖంనదారిద్ర్యంనపాతకమ్ ॥ ౨౨ ॥ వ్యాధిభిర్నాభిభూయం
నోపసర్గైర్శ్చకైశ్చన । శోకాగ్నినానదహ్యంతేహ్యరుణాదిత్యసేవనాత్
౨౩ ॥ అథస్యందనమారోప్యనీతవానరుణంరవిః । అద్యాపిసరథేసో
ప్రాతరేవసముద్యతి ॥ ౨౪ ॥ యఃకుర్యాత్ప్రాతరుత్థాయనమస్కారందీ
నేదినే । అరుణాయనసూర్యాయతస్యదుఃఖభయంకుతః ॥ ౨౫ ॥ అరు
ణాదిత్యమాహాత్మ్యంయఃశ్రోష్యతినరోత్తమః । నతస్యదుష్కృతంకిం
చిత్భవిష్యతికదాచన ॥ ౨౬ ॥ స్కందఉవాచ ॥ వృద్ధాదిత్యస్యమా
హాత్మ్యంశృణుతేకథయామ్యహం । యస్యశ్రవణమాత్రేణనరోనో
ష్కృతంభజేత్ ॥ ౨౭ ॥ పురాత్రవృద్ధహారీతోవారాణస్యాంమహాత
మహాతపఃసమృద్ధ్యర్థంసమారాధితవాన్రవిమ్ ॥ ౨౮ ॥ మూర్తిం
స్థాప్యశుభాంభాస్వతఃశుభలక్షణాం । దక్షిణేనవిశాలాక్ష్యాఃశుభ

మన్వితః ॥ ౨౯ ॥ తుష్టస్తస్మై వరం ప్రాదాద్బ్రహ్మా వృద్ధతపస్వినే । అ
లబ్ధిలంబ్యా యాచస్వ కస్తే దేయో వరో మయా ॥ ౩౦ ॥ సోఽథ ప్రసన్నాద్ద్రుహి
ణాదవృణీత వరం మునిః । యది ప్రసన్నో భగవాన్ యువత్వం దేహి మే పు
నః ॥ ౩౧ ॥ తపఃకరణసామర్థ్యం స్థవిరస్య న మే యతః । పునస్తారుణ్యమా
ప్తోఽహం చరిష్యామ్యుత్తమం తపః ॥ ౩౨ ॥ తప ఏవ పరో ధర్మస్తప ఏవ పరం
వసు । తప ఏవ పరః కామో నిర్వాణం తప ఏవ హి ॥ ౩౩ ॥ ఋతే న తపసః క్వా
లభ్యా ఐశ్వర్యసంపదః । పదం ధ్రువాదిభిః ప్రాపి కేవలం తపసో బలాత్ ॥ ౩౪ ॥
తత స్తపశ్చరిష్యామి లోకద్వయహత్త్వదం । ప్రాప్య త్వద్వరదానేన యౌ
వనం సర్వసంమతమ్ ॥ ౩౫ ॥ ధిక్ జరాం ప్రాణినామత్ర యయా సర్వో విర
జ్యతి । జరాతురేంద్రియగ్రామే స్త్రీయోఽపి న యతః స్వసాత్ ॥ ౩౬ ॥ వ
రం మరణమేవాస్తు మా జరా స్త్వతిశోచ్యకృత్ । క్షణం దుఃఖం చ మరణం జ
రాదుఃఖం తు క్షణేక్షణే ॥ ౩౭ ॥ కాంక్షంతి దీర్ఘతపసే చిరమాయుర్జితేం
ద్రియాః । ధనం దానాయ పుత్రాయ కలత్రం ముక్తయే ధియమ్ ॥ ౩౮ ॥
వృద్ధస్య వార్ధకం బ్రహ్మా తత్క్షణాదపహృత్య వై । దదౌ చ చారుతాహేతుం
తారుణ్యం పుణ్యసాధనమ్ ॥ ౩౯ ॥ ఏవం స వృద్ధహారీతో వారాణస్యాం మహాము
నిః సంప్రాప్య యౌవనం బ్రహ్మాత్తపడుగ్రం చచార హ ॥ ౪౦ ॥ వృద్ధేనారాధి
తో యస్మాద్ధారీతేన తపస్వినా । ఆదిత్యో వార్ధకహరో వృద్ధాదిత్యస్తతస్స్మృ
తః ॥ ౪౧ ॥ వృద్ధాదిత్యం సమారాధ్య వారాణస్యాం ఘటోద్భవ । జరాదుర్గతి
రోగఘ్నం బహవః సిద్ధిమాగతాః ॥ ౪౨ ॥ వృద్ధాదిత్యం నమస్కృత్య వారాణ
స్యాం రవౌ నరః । లభేదభీప్సితాం సిద్ధిం న క్వాచిద్దుర్గతిం లభేత్ ॥ ౪౩ ॥ స్కం
ద ఉవాచ ॥ అతః పరం శృణు మునే కేశవాదిత్యముత్తమం । యథా తు కేశ
వం ప్రాప్య సవితా జ్ఞానమాప్తవాన్ ॥ ౪౪ ॥ వ్యోమ్ని సంచరమాణేన సప్తా
శ్వేనాదికేశవః । ఏకదా దదృశే భావేన పూజయల్లింగమైశ్వరం ॥ ౪౫ ॥
కౌతుకాదవడత్తీర్యా హరేరవిరుపావిశత్ । నిఃశబ్దో నిశ్చలః స్వస్థో మహాశ్చ
ర్యసమన్వితః ॥ ౪౬ ॥ ప్రతీక్షమాణోఽవసరం కించిత్ప్రష్టుమనా హరిం । హ

రింవిసర్జితార్చనంచప్రణనామకృతాంజలిః ॥ ౪౭ ॥ స్వాగతంతేహ
ప్రాహబహుమానపురఃసరం । స్వాభ్యాశఆసయామాసభాస్వంతంస
కంధరమ్ ॥ ౪౮ ॥ అథావసరమాలోక్యలోకచక్షురధోక్షజం । నత్వా
విజ్ఞాపయామాసకృతానుజ్ఞోఽసురారిణా ॥ ౪౯ ॥ రవిరువాచ । అం
తరాత్మాసిజగతాంవిశ్వంభరజగత్పతే । తవాపిపూజ్యఃకోప్యస్తిజగత్పూ
జ్యోఽత్రమాధవ ॥ ౫౦ ॥ త్వత్తశ్చావిర్భవేదేతత్త్వయిసర్వంప్రలీయతే ।
త్వమేవపాతాసర్వస్యజగతోజగతాంనిధే ॥ ౫౧ ॥ ఇత్యాశ్చర్యంసమా
లోక్యపృష్టోస్మ్యత్రతవాంతికం । కిమిదంపూజ్యతేనాథభవతాభవతా
పహృత్ ॥ ౫౨ ॥ ఇతిశ్రుత్వాహృషీకేశఃసహస్రాంశోరుదీరితం ।ఉచ్చై
ర్హాశంససప్తాశ్వంవారయన్కరసంజ్ఞయా ॥ ౫౩ ॥ శ్రీవిష్ణురువాచ ॥ శి
వదేవోమహాదేవోనీలకంఠఉమాపతిః । ఏకఏవహిపూజ్యోఽత్రసర్వకా
ణకారణమ్ ॥ ౫౪ ॥ అత్రత్రిలోచనాదన్యంసమర్చయతియోల్పధీః । ౹
లోచనోపివిజ్ఞేయోలోచనాభ్యాంవివర్జితః ॥౫౫ ॥ ఏకోమృత్యుంజయ
పూజ్యోజన్మమృత్యుజరాహరః । మృత్యుంజయంకిలాభ్యర్చ్యశ్వేతో
మృత్యుంజయోభవత్ ॥ ౫౬ ॥ కాలకాలంసమారాధ్యభృంగీకాలంజ
యప్యై । శైలాదిమపితత్యాజమృత్యుర్మృత్యుంజయార్చకమ్ । ౫౭
విజిగ్యేత్రిపురంయస్తుహేలయైకేషుమోక్షణాత్ । తంసమభ్యర్చ్య
తేశంకోనపూజ్యతమోభవేత్ ॥ ౫౮ ॥ త్రిజగజ్జయినోహేతోస్త్రీ
స్యారాధనంపరం । కోనారాధయతిబ్రధ్నసారస్యస్మరవిద్విషః ॥ ౫౯
యస్యాక్షిపక్ష్మసంకోచాజ్జగత్సంకొచమేత్యదః । వికస్వరంవికాసా
స్యపూజ్యతమోనసః ॥ ౬౦ ॥ శంభోర్లింగంసమభ్యర్చ్యపురుషా
చతుష్టయం । ప్రాప్నోత్యత్రపుమాన్సద్యోనాత్రకార్యావిచారణా
సమర్చ్యశాంభవంలింగమపిజన్మశతార్జితం । పాపపుంజంజహా
పుమానత్రక్షణాద్ధ్రువమ్ ॥ ౬౧ ॥ కింకింనసంభవేదత్రశివలింగసమ
నాత్ । పుత్రాఃకలత్రక్షేత్రాణిస్వర్గోమోక్షోప్యసంశయమ్ । ౬౨

త్రైలోక్యైశ్వర్యసంపత్తిర్మయాప్రాప్తాసహస్రగో । శివలింగార్చనా
దేకాత్సత్యంసత్యంపునఃపునః ॥ ౬౪ ॥ అయమేవపరోయోగస్త్విదమే
వపరంతపః । ఇదమేవపరంజ్ఞానంస్థాణులింగంయదర్చ్యతే ॥ ౬౫ ॥ యై
ర్లింగంసకృదప్యత్రపూజితంపార్వతీపతేః । కుతోదుఃఖభయంతేషాం
సంసారేదుఃఖభాజనే ॥ ౬౬ ॥ సర్వంపరిత్యజ్యరవేయోలింగంశరణంగ
తః । నతంపాపానిబాధంతేమహాంత్యపిదివాకర ॥ ౬౭ ॥ లింగార్చనేభ
వేద్బుద్ధిస్తేషామేవాత్రభాస్కర । యేషాంపునర్భవచ్ఛేదంచికీర్షతిమ
హేశ్వరః ॥ ౬౮ ॥ నలింగారాధనాత్పుణ్యంత్రిషులోకేషుచాపరం । స
ర్వతీర్థాభిషేకఃస్యాల్లింగస్నానాంబుసేవనాత్ ॥ ౬౯ ॥ తస్మాల్లింగంత్వ
మప్యర్కసమర్చయమహేశితుః । సంప్రాప్తుంపరమాంలక్ష్మీంమహాతేజో
భిజృంభణీమ్ ॥ ౭౦ ॥ ఇతిశ్రుత్వాహరేర్వాక్యంతదారభ్యసహస్రగుః ।
విధాయస్ఫాటికంలింగంమునేద్యాపిసమర్చయేత్ ॥ ౭౧ ॥ గురుత్వేనత
దాకల్యవివస్వానాదికేశవం । తతోఽపతిష్ఠతేద్యాపిఉత్తరేణాదికేశవాత్ ॥
౭౨ ॥ అత్రసకేశవాదిత్యఃకాశ్యాంభక్తతమోనుదః । సమర్చితఃసదాదే
యాన్మనసోవాంఛితంఫలమ్ ॥ ౭౩ ॥ కేశవాదిత్యమారాధ్యవారాణస్యాం
నరోత్తమః । పరమంజ్ఞానమాప్నోతియేననిర్వాణభాగ్భవేత్ ॥ ౭౪ ॥ త
త్రపాదోదకేతీర్థేకృతసర్వోదకక్రియః । విలోక్యకేశవాదిత్యంముచ్యతే
జన్మపాతకైః ॥ ౭౫ ॥ అగస్తేరథసప్తమ్యాంరవివారోయదాప్యతే । త
దాపాదోదకేతీర్థేఆదికేశవసన్నిధౌ ॥ ౭౬ ॥ స్నాత్వోపసినరోమానీకే
శవాదిత్యపూజనాత్ । సప్తజన్మార్జితాత్పాపాత్ముక్తోభవతితత్క్షణాత్ ॥
౭౭ ॥ యద్యజ్జన్మకృతంపాపంమయాసప్తసుజన్మసు । తన్మేరోగంచశోకం
చమాకరీహంతుసప్తమీ ॥ ౭౮ ॥ ఏతజ్జన్మకృతంపాపంయచ్చజన్మాంతరా
ర్జితం । మనోవాక్కాయజంయచ్చజ్ఞాతాజ్ఞాతేచయేపునః ॥ ౭౯ ॥ ఇ
తిసప్తవిధంపాపంస్నానాన్మేసప్తసప్తికే । సప్తవ్యాధిసమాయుక్తంహర
మాకరిసప్తమి ॥ ౮౦ ॥ ఏతన్మంత్రత్రయంజప్త్వాస్నాత్వాపాదోదకేనరః ।

కేశవాదిత్యమాలోక్యక్షణాన్నిష్కలుషోభవేత్ ॥ ౧౧ ॥ కేశవాదిత్య
మాహాత్మ్యంశృణ్వన్ శ్రద్ధాసమన్వితః । నరోనలిప్యతేపాపైఃశివభక్తించ
విందతి ॥ ౧౨ ॥ స్కందఉవాచ ॥ అతఃపరంశృణుమునేవిమలాదిత్యము
త్తమం । హరికేశవనేరమ్యేవారాణస్యాంవ్యవస్థితమ్ ॥ ౧౩ ॥ ఉచ్చదేశే
భవత్పూర్వంవిమలోనామబాహుజః । సప్రాక్తనాత్కర్మయోగాద్వ్యా
మలేపథ్యపిస్థితః ॥ ౧౪ ॥ కుష్ఠరోగమవాప్యోచ్చైస్త్యక్త్వాదారాన్గృ
హాంవసు । వారాణసీంసమాసాద్యబ్రధ్నమారాధయత్సుధీః ॥ ౧౫ ॥ క
రవీరైర్జపాభిశ్చగంధకైఃకింశుకైఃశుభైః । రక్తోత్పలైరశోకైశ్చససమా
నర్చభాస్కరమ్ ॥ ౧౬ ॥ విచిత్రరచనైర్మాల్యైఃపాటలాచంపకోద్భవైః
కుంకుమాగురుకర్పూరమిశ్రితైఃశోణచందనైః ॥ ౧౭ ॥ దేవమోహన
ధూపైశ్చబహ్వామోదతతాంబరైః । కర్పూరవర్తిదీపైశ్చనైవేద్యైర్ఘృ
తపాయసైః ॥ ౧౮ ॥ అర్ఘదానైశ్చవిధివత్సౌరైఃస్తోత్రజపైరపి । ఏవం
సమారాధయతస్తస్యార్కోవరదోభవత్ ॥ ౧౯ ॥ ఉవాచచవరంబ్రూ
హివిమలామలచేష్టిత । కుష్ఠశ్చతేప్రయాత్వేషప్రార్థయాన్యంవరంపు
నః ॥ ౨౦ ॥ ఆకర్ణ్యవిమలశ్చేత్థమాలాపంరశ్మిమాలినః । ప్రణతోదం
డవద్భూమౌసంప్రహృష్టతనూరుహః ॥ ౨౧ ॥ శనైర్విజ్ఞాపయాంచక్రే
కచక్రరథంరవిం । జగచ్చక్షురమేయాత్మన్మహాధ్వాంతవిధూనన ॥ ౨౨ ॥
యదిప్రసన్నోభగవన్యదిదేయోవరోమమ । తదాత్వద్భక్తినిష్ఠాయే
కుష్ఠంమాస్తుతదన్వయే ॥ ౨౩ ॥ అన్యేపిరోగామాసంతుమాస్తుతేషాం
దరిద్రతా । మాస్తుకశ్చనసంతాపస్త్వద్భక్తానాంసహస్రగో ॥ ౨౪ ॥ శ్రీ
సూర్యఉవాచ ॥ తథాస్త్వితిమహాప్రాజ్ఞశృణ్వన్యంవరముత్తమం । క్షే
యేయంపూజితామూర్తిర్దేవంకాశ్యాంమహామతే ॥ ౨౫ ॥ అస్యాస్సా
న్నిధ్యమత్రాహంనత్యక్ష్యామికదాచన । ప్రథితాతవనామ్నాచప్రతిమై
షాభవిష్యతి ॥ ౨౬ ॥ విమలాదిత్యఇత్యాఖ్యాభక్తానాంవరదాసదా । స
ర్వవ్యాధినిహంత్రీచసర్వపాపక్షయంకరీ ॥ ౨౭ ॥ ఇతిదత్త్వావరాన్సూర్య

స్తత్రైవాంతరధీయత । విమలోనిర్మలతనుస్సోపిస్వభవనంయయౌ ॥
౯౮ ॥ ఇత్థంసవిమలాదిత్యోవారాణస్యాంశుభప్రదః । తస్యదర్శనమా
త్రేణకుష్ఠరోగఃప్రణశ్యతి ॥ ౯౯ ॥ యశ్చైతాంవిమలాదిత్యకథాంవై
శృణుయాన్నరః । ప్రాప్నోతినిర్మలాంశుద్ధింత్యజ్యతేచమనోమలైః ॥౧౦౦॥
స్కందఉవాచ ॥ గంగాదిత్యోస్తితత్రాన్యోవిశ్వేశాద్దక్షిణేనవై । తస్య
దర్శనమాత్రేణనరఃశుద్ధిమియాదిహ ॥ ౧ ॥ యదాగంగాసమాయా
తాభగీరథపురస్కృతా । తదాగంగాంపరిష్టోతుంరవిస్తత్రైవసంస్థితః ॥
౨ ॥ అద్యాప్యహర్నిశంగంగాంసంముఖీకృత్యభాస్కరః । పరిష్టౌతిప్రస
న్నాత్మాగంగాభక్తవరప్రదః ॥ ౩ ॥ గంగాదిత్యంసమారాధ్యవారాణ
స్యాంనరోత్తమః । నజాతుదుర్గతింక్వాపిలభతేనచరోగభాక్ ॥ ౪ ॥
స్కంద ఉవాచ ॥ అన్యచ్ఛృణుమహాభాగయమాదిత్యస్యసంభవం ।
యచ్ఛ్రుత్వాపినరోజాతుయమలోకంనపశ్యతి ॥ ౫ ॥ యమేశాత్పశ్చిమే
భాగేవీరేశాత్పూర్వతోమునే । యమాదిత్యంనరోదృష్ట్వాయమలోకం
నపశ్యతి ॥ ౬ ॥ యమతీర్థేనరఃస్నాత్వాభూతాయాంభౌమవాసరే । య
మేశ్వరంవిలోక్యాశుసర్వైఃపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౭ ॥ యమతీర్థేయమః
పూర్వంతప్త్వాసువిపులంతపః । యమేశంచయమాదిత్యంప్రత్యష్ఠాద్భక్తి
సిద్ధవమ్ ॥ ౮ ॥ యమేనస్థాపితోయస్మాదాదిత్యస్తత్రకుంభజ । అతఃసహి
యమాదిత్యోయామీంహరతియాతనామ్ ॥ ౯ ॥ యమేశంచయమాది
త్యంయమేనస్థాపితంనరః । యమతీర్థేకృతస్నానోయమలోకంనపశ్య
తి ॥ ౧౦ ॥ యమతీర్థేచతుర్దశ్యాంభరణ్యాంభౌమవాసరే । తర్ప
ణంపిండదానంచకృత్వాపిత్రనృణీభవేత్ ॥ ౧౧ ॥ అభిలష్యంతిసతతంపి
తరోనరకౌకసః । భౌమేభరణ్యాంభూతాయాంయదియోగోయముత్త
మః ॥ ౧౨ ॥ కాశ్యాంకశ్చిద్యమేతీర్థేకృత్వాస్నానంమహామతిః । అ
పియస్తర్పణంకుర్యాత్సతిలంనోవిముక్తయే ॥ ౧౩ ॥ కింగయాగమనైః
కింసాంకింశ్రాద్ధైర్భూరిదక్షిణైః । యదికాశ్యాంయమేతీర్థేయోగే

స్మిన్ శ్రాద్ధమాప్యతే ॥ ౧౪ ॥ శ్రాద్ధం కృత్వా యమే తీర్థే పూజయిత్వా యమేశ్వరం । యమాదిత్యం నమస్కృత్య పితౄణామనృణో భవేత్ ॥ ౧౫ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ ఇతి తే ద్వాదశాదిత్యాః కథితాః పాపనాశనాః । యత్స్వభవం సమాకర్ణ్య నరో న నిరయీ భవేత్ । ౧౬ ॥ అన్యేపి సంతి ఘటజ భక్తైరనేకశః । కాశ్యాం సంస్థాపితాః సూర్యా గుహ్యాకాకార్ణదయః ॥ ౧౭ ॥ శ్రుత్వాధ్యాయమిమం పుణ్యం ద్వాదశాదిత్యసూచకమ్ । శ్రావయిత్వాపి నో మర్త్యో దుర్గతిం యాతి కుత్రచిత్ ॥ ౧౮ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే అరుణవృద్ధకేశవ విమలగంగాయమాదిత్యవర్ణనం నామైకపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౫౧ ॥ ...

స్కంద ఉవాచ ॥ గభస్తిమాలిని గతే కాశీం త్రైలోక్యమోహినీం । పునశ్చింతామవాపోచ్చైర్మందరస్థో మహేశ్వరః ॥ ౧ ॥ నాద్యాప్యాయాంతి యోగిన్యో నాద్యాప్యాయాతి తిగ్మగుః । ప్రవృత్తిరపి మే కాశ్యాః త్రమత్యంతదుర్లభా ॥ ౨ ॥ కిమత్ర చిత్రం యత్కాశీ మదీయమపి మానసం । నిశ్చలం చంచలయతి గణనా కేతరే సురే ॥ ౩ ॥ అథాక్షిపమహం మంత్రిజగజ్జిత్వరం దృశా । అహో కాశ్యభిలాషోత్రి మామేవ దునయాత్తరామ్ ॥ ౪ ॥ కాశీప్రవృత్తిమన్వేష్టుం కం వా ప్రహిణుయామితః । జ్ఞాతుం క ఏవ నిపుణో మే ఋణః స చతురాననః ॥ ౫ ॥ ఇత్యాహూయ విధాతారం బహుమానపురస్సరం । తతో ప్రవేశ్య శ్రీకంఠః ప్రోవాచ చతురాననమ్ । ౬ ॥ యోగిన్యః ప్రేషితాః పూర్వం ప్రేషితో థ సహస్రగుః । నాద్యాపి తే వర్తం తే కాశ్యాః కలశసంభవ ॥ ౭ ॥ సా సముత్సుక మేతాం కాశీం లోకేశ మమ మానసం । ప్రాకృతస్య జనస్యేవ చంచలాక్షీవ కాచన ॥ ౮ ॥ మందస్త్రీ తిమేన భృశం సుందరకందరే । అనచ్ఛ తుచ్ఛ పానీయే నక్రోస్యేవాల్పల్వాలే ॥ ౯ ॥ నాబాధిష్ట తథా మాం స తాపో హాలాహలోద్భవః । కాశీరహా జన్మాత్రియథా మామతిబాధతే ॥ ౧౦ ॥ శీతరశ్మిః శిరస్థోపి వర్ణ

యాపసీకరైః । కాశీవిశ్లేషజం తాపం నాహం గమయితుం ప్రభుః ॥ ౧౧ ॥
విధివిధేహి మే కార్యమార్యధుర్య మహామతే । యా హి కాశీమితస్త్రాణం
యతస్వ చ మమేహితే ॥ ౧౨ ॥ బ్రహ్మంస్త్వమేవ తద్వేత్సి కాశీత్యజనకార
ణమ్ । మందోఽపి న త్యజేత్కాశీం కిము యో వేత్తి కించన ॥ ౧౩ ॥ అద్యైవ
త్వం న గచ్ఛేయం కాశీం బ్రహ్మన్ స్వమాయయా । దివోదాసం స్వధర్మస్థం న
హ్యుల్లంఘితుముత్సహే ॥ ౧౪ ॥ విధేః సర్వవిధేయాని త్వమేవ విదధాసి యత్ ।
ఇతి చేతి చ వక్తవ్యం త్వయ్యుపార్థమతోఽఖిలమ్ ॥ ౧౫ ॥ అరిష్టం గచ్ఛ పం
థాః స్తే శుభోదర్కో భవ త్వాలం । ఆదాయాజ్ఞాం విధిర్మూర్ధ్ని యయౌ వా
రాణసీం ముదా ॥ ౧౬ ॥ సితహంసరథస్తూర్ణం ప్రాప్య వారాణసీం పురీమ్ ।
కృతకృత్యమివాత్మానమమన్యత తదాత్మభూః ॥ ౧౭ ॥ హంసయానఫలం
మేద్య జాతం కాశీసమాగమే । కాశీం ప్రాప్తా యతః ప్రోక్తా అంతరాయాః పదే
పదే ॥ ౧౮ ॥ దృశిధాతురభూదద్య మద్దృశౌ ప్రాప్య సాన్వయః । స్పష్టం దృ
ష్టిపథం ప్రాప్తా యదేషానంగవాటికా ॥ ౧౯ ॥ స్వయం సించతి యామ
మ్భోభిః స్వర్గతరంగిణీ । యత్రానందమయా వృక్షా యత్రానందమ
యా జనాః ॥ ౨౦ ॥ నిర్విశంతి సదా కాశ్యాం ఫలాన్యానందవంత్యపి । సదైవానం
దభూః కాశీ సదైవానందదః శివః ॥ ౨౧ ॥ ఆనందరూపా జాయంతే తేన కాశ్యాం
హి జంతవః । చరణౌ చరితుం విత్తస్తావేవ కృతినామిహ ॥ ౨౨ ॥ చరణౌ విచ
రేతాం యౌ విశ్వభర్తుః పురీభువి । తావేవ శ్రవణౌ శ్రోతుం సంవిదాతే బ
హుశ్రుతౌ ॥ ౨౩ ॥ ఇహాశ్రుతిమతాం పుంసాం యాభ్యాం కాశీ శ్రుతా సకృత్ ।
తదేవ మనుతే సర్వం మనస్వి హ మనస్వినామ్ ॥ ౨౪ ॥ యేనానుమన్యతే చైషా
కాశీ సర్వప్రమాభూః । బుద్ధిర్బుధ్యతి సా సర్వమిహ బుద్ధిమతాం సతామ్ ।
యయైతద్ధూర్జటేర్ధామ ధ్రువం స్వవిషయీకృతమ్ ॥ ౨౫ ॥ వరంత్వ
నిధాన్యాని తాని వా త్యాహతాన్యపి । కాశ్యాం యాన్యాపతంతీహ నజ
నాః కాశ్యదర్శనాః ॥ ౨౬ ॥ అద్య మే సఫలం చాయుః పరార్ధద్వయసంమి
తమ్ । యస్మిన్ సతి మయా ప్రాపి మహాప్రాప్యా కాశికాపురీ ॥ ౨౭ ॥ అహో మే

ధర్మార్థసంపత్తిరహోమేభాగ్యగౌరవం । యదద్రాక్షిషమద్యాహంకా
శీంసుచిరచింతితామ్ ॥ ౨౮ ॥ అద్యమేసఫలతపోవృత్తో మనోరథఫలైరలం
శివభక్త్యంబునాసిక్తఃఫలితోఽతిబ్రహత్తరైః ॥ ౨౯ ॥ మయావ్యధాయి
బహుధాసృష్టిఃసృష్టింవితన్వతా । పరమస్యాదృశీకాశీస్వయంవిశ్వేశనిర్మి
తిః ॥ ౩౦ ॥ ఇతిహృష్టమనావేధాదృష్ట్వావారాణసీంపురీం । వృద్ధబ్రాహ్మ
ణరూపేణరాజానంచదదర్శహ ॥ ౩౧ ॥ జలాద్రాక్షతపాణిశ్చస్వస్త్యు
క్త్వాపృథివీభుజే । కృతప్రణామోరాజ్ఞాథభేజేతద్దత్తమాసనమ్ ॥ ౩౨ ॥
కృతమానోనృపతినాసోభ్యర్థానాసనాదిభిః । విప్రోవ్యజిజ్ఞపద్భూపంస్ప
ష్ట్వాగమనకారణమ్ ॥ ౩౩ ॥ బ్రాహ్మణఉవాచ ॥ భూపాలబహుకాలీనో
స్మ్యహమత్రచిరంతనః । త్వంతుమాంనైవజానాసిజానేత్వాంహిరిపుం
జయమ్ ॥ ౩౪ ॥ పరఃశతామయాదృష్టారాజానోభూరిదక్షిణాః । విజితా
నేకసంగ్రామాయాయజ్వానోజితేంద్రియాః ॥ ౩౫ ॥ విశిష్టకులోద
ద్భవాగర్వాఃసుశీలాఃసత్త్వశాలినః । శ్రుతస్యపారదృశ్వానోరాజనీతివిచక్ష
ణాః ॥ ౩౬ ॥ దయాదాక్షిణ్యనిపుణాఃసత్యవ్రతపరాయణాః । క్షమయా
క్షమయాతుల్యాగాంభీర్యజితసాగరాః ॥ ౩౭ ॥ జితరోషరయాఃశూరాః
సౌమ్యసౌందర్యభూమయః । ఇత్యాదిగుణసంపన్నాఃసుసంచితయశోధ
నాః ॥ ౩౮ ॥ పరంద్విత్రాఃపవిత్రాయేరాజర్షేతవసద్గుణాః । తేష్వే
షురాజసుమహాప్రియశోనదృశంగతాః ॥ ౩౯ ॥ ప్రజానిజకుటుంబస్తే
త్వంతుభూదేవదైవతం । మహాతపఃసహాయస్త్వంయథానాన్యేతథాన్యే
పాః ॥ ౪౦ ॥ ధన్యోమాన్యోసిచసతాంపూజనీయోసిసద్గుణైః । దేవా
పిదివోదాసత్వత్తోసాన్నవిమార్గగాః ॥ ౪౧ ॥ కింనఃస్తుత్యాతవనృపశ్రే
జ్ఞానామస్పృహావతాం । కింకుర్మస్త్వద్గుణగ్రామాఃస్తావకాన్నశ్రవ
ణ్వతే ॥ ౪౨ ॥ గోష్ఠీతిష్ఠత్వియంతావత్ప్రస్తుతంస్వామిసాంప్రతం । శ
ష్టుకామోస్మ్యహంరాజంస్త్వాంసహాయమతోవృణే ॥ ౪౩ ॥ త్వయాయా
జన్వతీచైషావనిఃసర్వార్థభాజనం । అహంచార్థీధనోరాజన్నాయో

సత్తమహాధనః ॥ ౪౪ ॥ ఇయంచరాజధానీతేకర్మభూమావనుత్తమా । యస్యాంకృతానాంకార్యాణాంసంవర్తేఽపినసంక్షయః ॥ ౪౫ ॥ సంచితం యద్ధనంపుంభిర్న్యాయసన్మార్గగామిభిః । తత్కాశ్యాంవినియుజ్యైతల్లక్షశా షేతరథాభవేత్ ॥ ౪౬ ॥ మహిమానంపరంకాశ్యాఃకోఽపివేదనభూపతే । ఋతేత్రినయనాచ్ఛంభోఃసర్వజ్ఞానప్రదాయినః ॥ ౪౭ ॥ మన్యేధన్యతరోఽసిత్వంబహుజన్మశతార్జితైః । సుకృతైఃపాసియత్కాశీంవిశ్వభర్తుఃపరాంతనుమ్ ॥ ౪౮ ॥ కాశీత్రిజగతీసారస్త్రివేదీసారఏవహి । త్రివర్గోత్తరసారశ్చనిర్ణీతేతిమహర్షిభిః ॥ ౪౯ ॥ విశ్వేశానుగ్రహేణైవత్వయైషాపాల్యతేపురీ । ఏకస్యాప్యవనాత్కాశ్యాంత్రైలోక్యమవితంభవేత్ ॥ ౫౦ ॥ అన్యచ్చతేహితంవచ్మియదితేరోచతేఽనఘ । ప్రీణనీయఃసదైవైకోవిశ్వేశఃసర్వకర్మభిః ॥ ౫౧ ॥ అన్యదేవధియారాజన్విశ్వేశంపశ్యమాక్వచిత్ । బ్రహ్మవిష్ణ్వింద్రచంద్రార్కాఃక్రీడేయంతస్యధూర్జటేః ॥ ౫౨ ॥ విప్రైరుదర్కమిచ్ఛద్భిఃశిక్షణీయాయతోనృపాః । అతస్తవహితంఖ్యాతంకింవామేచింతయానయా ॥ ౫౩ ॥ ఇతిజోషంస్థితంవిప్రంప్రత్యువాచనృపోత్తమః । సర్వంమయాహృదిధృతంయత్త్వయోక్తంద్విజోత్తమ ॥ ౫౪ ॥ రాజోవాచ ॥ అహంయియక్షమాణస్యతవసాహాయ్యకర్మణి । దాసోఽస్మియజ్ఞసంభారాన్నయమేకోఽశతోఽఖిలాన్ ॥ ౫౫ ॥ యదస్తిమేఖిలంతత్రసప్తాంగేపిభవాన్ప్రభుః । యజస్వైకమనాబ్రహ్మన్సిద్ధంమన్యస్వవాంఛితమ్ ॥ ౫౬ ॥ రాజ్యంకరోమియద్బ్రహ్మన్స్వార్థంతన్నమనాగపి । పుత్రైఃకలత్రైర్దేహేనపరోపకృతయేయతే ॥ ౫౭ ॥ రాజ్ఞాంక్రతుక్రియాభ్యోపితీర్థేభ్యోపిసమంతతః । ప్రజాపాలనమేవైకోధర్మఃప్రోక్తోమనీషిభిః ॥ ౫౮ ॥ ప్రజాసంతాపజోవహ్నిర్వజ్రాగ్నేరపిదారుణః । ద్విత్రాన్దహతివజ్రాగ్నిఃపూర్వోరాజ్యంకులంతనుమ్ ॥ ౫౯ ॥ యదావభృథసిస్నానుర్భవేయంద్విజసత్తమ । తదావిప్రపదాంభోభిరభిషేకంకరోమ్యహమ్ ॥ ౬౦ ॥ హవనంబ్రాహ్మణముఖేయత్కరోమిద్విజోత్తమ ।

మన్యే క్రతుక్రియాభ్యో ఽపి తద్విశిష్టం మహామతే ॥ ౬౧ ॥ అభిలాషేషు సర్వే
షు జాగర్త్యేకో హృదీహ మే । అద్యాపి మార్గణీకో ఽపి ద్రష్టవ్యః స్వాశయై
రపి ॥ ౬౨ ॥ అహో అహోభిర్బహుభిః ఫలితో మే మనోరథః । యత్త్వం
మేద్య గృహే ప్రాప్తః కించిత్ప్రార్థయితుం ద్విజ ॥ ౬౩ ॥ ఏకాగ్రమాన
సో విప్ర యజ్ఞాన్విపులదక్షిణాన్ । బహూనాన్యజ కృతం విద్ధి సాహాయ్యం సర్వ
వస్తుషు ॥ ౬౪ ॥ ఇతి రాజ్ఞో మహాబుద్ధేర్ధర్మశీలస్య భాషితం । శ్రుత్వా
తుష్టమనాః స్రష్టా క్రతుసంభారమాహరత్ ॥ ౬౫ ॥ సాహాయ్యం ప్రాప్య
రాజర్షేర్దివోదాసస్య పద్మభూః । ఇయాజ దశభిః కాశ్యామశ్వమేధై
ర్మహామఖైః ॥ ౬౬ ॥ అద్యాపి హోమధూమౌఘైర్యద్వ్యాప్తం గగనాం
తరం । తదా ప్రభృతి నవ్యో ఽనీలిమానం జహాత్యదః ॥ ౬౭ ॥ తీర్థం దశా
శ్వమేధాఖ్యం ప్రథితం జగతీతలే । తదా ప్రభృతి తత్రాసీద్వారాణస్యాం శుభ
ప్రదమ్ ॥ ౬౮ ॥ పురా రుద్రసరో నామ తత్తీర్థం కలశోద్భవ । దశాశ్వమే
ధికం పశ్చాజ్జాతం విధిపరిగ్రహాత్ ॥ ౬౯ ॥ స్వర్ధున్యథ తతః ప్రాప్తా భగీ
రథసమాగమాత్ । అతీవ పుణ్యవజ్జాతమతస్తత్తీర్థముత్తమమ్ ॥ ౭౦ ॥
విధిర్దశాశ్వమేధేశం లింగం సంస్థాప్య తత్ర వై । స్థితవాన్నగతో ఽద్యాపి క్వా
పి కాశీం విహాయ తు ॥ ౭౧ ॥ రాజ్ఞో ధర్మరతేస్తస్య ఛిద్రం నాప కించన
అతః పురారేః పురతో వ్రజిత్వా కిం వదేద్విధిః ॥ ౭౨ ॥ క్షేత్రప్రభావం వి
జ్ఞాయ ధ్యాయన్విశ్వేశ్వరం శివం । బ్రహ్మేశ్వరం చ సంస్థాప్య విధిస్తత్రైవ సం
స్థితః ॥ ౭౩ ॥ పరా తనురియం కాశీ విశ్వేశస్యేతి నిశ్చితం । అస్యాః సంసేవనా
చ్ఛంభుర్నకుప్యతి పుగోమయి ॥ ౭౪ ॥ కః ప్రాప్య కాశీం దుర్మేధాః పున
స్త్యక్తుమిహేహతే । అనేకజన్మజనితకర్మనిర్మూలనక్షమామ్ ॥ ౭౫ ॥
విశ్వసంతాపసంహర్తుః స్థానే విశ్వపతేస్తనుః । సంతాప్య తేతరాం కాశ్యా
విశ్లేషజమహాగ్నినా ॥ ౭౬ ॥ ప్రాప్య కాశీం త్యజేద్యస్తు సమస్తాఘఘనా
నీం । నృపశుః స పరిజ్ఞేయో మహాసౌఖ్యపరాఙ్ముఖః ॥ ౭౭ ॥ నిర్వాణలక్ష్మీ
యుః కాంక్షేత్త్యక్త్వా సంసారదుర్గతిం । తేన కాశీ న సంత్యాజ్యా యద్వా

ప్రసాదనుగ్రహాత్ ॥ ౭౮ ॥ యఃకాశీంసంపరిత్యజ్యగచ్ఛేదన్యత్రదుర్మ
తిః। తస్యహస్తతలాద్గచ్ఛేచ్చతుర్వర్గఫలోదయః ॥ ౭౯ ॥ నిబర్హణీ
మహౌఘస్యసుపుణ్యపరిబృంహిణీం । కఃప్రాప్యకాశీందుర్మేధాస్త్యజే
న్మోక్షసుఖప్రదామ్ ॥ ౮౦ ॥ సత్యలోకేక్వతత్సౌఖ్యంక్వసౌఖ్యంవైష్ణవేప
దే। యత్సౌఖ్యంలభ్యతేకాశ్యాంనిమేషార్ధనిషేవణాత్ ॥ ౮౧ ॥ వారా
ణసీగుణగణాన్నిర్ణేయదుద్రుహిణస్త్వితి । వ్యావృత్యమందరగిరింనపునః
ప్రత్యగాన్మునే ॥ ౮౨ ॥ స్కందఉవాచ ॥ మిత్రావరుణయోఃపుత్రమ
హిమానంబ్రవీమితే। కాశ్యాందశాశ్వమేధస్యసర్వతీర్థశిరోమణేః॥౮౩॥
దశాశ్వమేధికంప్రాప్యసర్వతీర్థోత్తమోత్తమం। యత్కించిత్క్రియతే
కర్మతదక్షయమీరితమ్ ॥ ౮౪ ॥ స్నానందానంజపోహోమఃస్వా
ధ్యాయోదేవతార్చనం। సంధ్యోపాస్తిస్తర్పణంచశ్రాద్ధంపితృసమర్చనం॥
౮౫ ॥ దశాశ్వమేధికేతీర్థేసకృత్స్నాత్వానరోత్తమః। దృష్ట్వాదశాశ్వ
మేధేశంసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౮౬ ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసితేపక్షేప్రాప్యప్ర
తిపదంతిథిం। దశాశ్వమేధికేస్నాత్వాముచ్యతేజన్మపాతకైః ॥ ౮౭ ॥ జ్యే
ష్ఠశుక్లద్వితీయాయాంస్నాత్వారుద్రసరోవరే। జన్మద్వయకృతంపాపం
తత్క్షణాదేవనశ్యతి ॥ ౮౮ ॥ ఏవంసర్వాసుతిథిషుక్రమస్నాయీనరోత్తమః।
ఆశుక్లపక్షదశమిప్రతిజన్మాఘముత్సృజేత్ ॥ ౮౯ ॥ తిథిందశహరాంప్రా
ప్యదశజన్మాఘహారిణీం । దశాశ్వమేధికేస్నాతోయామీంపశ్యేన్నయాత
నామ్ ॥ ౯౦ ॥ లింగందశాశ్వమేధేశందృష్ట్వాదశహరాతిథౌ । దశజన్మార్జి
తైఃపాపైస్త్యజ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ౯౧ ॥ స్నాతోదశహరాయాంయః
పూజయేల్లింగముత్తమం । భక్త్యాదశాశ్వమేధేశంనతంగర్భదశాస్పృ
శేత్ ॥ ౯౨ ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసితేపక్షేపక్షంరుద్రసరేనరః। కుర్వన్నైవా
ర్షికీంయాత్రాంనవిఘ్నైరభిభూయతే ॥ ౯౩ ॥ దశాశ్వమేధావభృథై
ర్యత్ఫలంసమ్యగాప్యతే। దశాశ్వమేధేతన్నానంస్నాత్వాదశహరాతిథౌ॥
౯౪ ॥ స్వర్ధున్యాఃపశ్చిమేతీరేనత్వాదశహరేశ్వరం। నదుర్గశామవా

ప్నోతిపుమాన్పుణ్యతమఃక్వచిత్ ॥ ౯౫ ॥ యత్రకాశ్యాందక్షిణద్వార
మంతర్గేహాస్యకీర్త్యతే । తత్రబ్రహ్మేశ్వరందృష్ట్వాబ్రహ్మలోకేమహీయ
తే ॥ ౯౬ ॥ ఇతిబ్రాహ్మణవేషేణవారాణస్యాంమహాధియా । దుహిణే
నస్థితంతావద్యావద్విశ్వేశ్వరాగమః ॥ ౯౭ ॥ దివోదాసోపిరాజేంద్రోశ్ర
ద్ధబ్రాహ్మణరూపిణే । బ్రహ్మణేకృతయజ్ఞాయబ్రహ్మశాలామకల్పయత్ ।
౯౮ ॥ బ్రహ్మేశ్వరసమీపేతుబ్రహ్మశాలామనోహరా । బ్రహ్మతత్రాప్య
ద్యోపిబ్రహ్మఘోషైర్నినాదయన్ ॥ ౯౯ ॥ ఇతితేకథితోబ్రహ్మన్మహి
మాతిమహత్తరః । దశాశ్వమేధతీర్థస్యసర్వాఘౌఘవినాశనః ॥ ౧౦౦ ॥
శ్రుత్వాధ్యాయమిమంపుణ్యంశ్రావయిత్వాతథైవచ । బ్రహ్మలోకమవా
ప్నోతిశ్రద్ధయామానవోత్తమః ॥ ౧౦౧ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణేకాశీఖం
డే దశాశ్వమేధవర్ణనం నామ ద్విపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౫౨ ॥

అగస్తిరువాచ ॥ అపూర్వేయంకథాఖ్యాతాబ్రహ్మణోబ్రహ్మవిత్తమ ।
కించకారపునఃశంభుస్తత్రబ్రహ్మణ్యపిస్థితే ॥ ౧ ॥ స్కందఉవాచ ॥ శృ
ణ్వగస్త్యమహాభాగకాశ్యాంబ్రహ్మణ్యపిస్థితే । గిరిశశ్చింతయామాసక్లే
శముద్విగ్నమానసః ॥ ౨ ॥ పురీసాయాదృశీకాశీవశీకరణభూమికా । న
తాదృశీదృశీహాసీత్క్వచిన్మేప్రియశోధ్రువమ్ ॥ ౩ ॥ యోంయోయాతిపు
రీంతాంతుసనతత్రైవతిష్ఠతి । అభూవన్నుయోగిన్యోఽయోగిన్యఃకాశీ
సంగతాః ॥ ౪ ॥ అకించిత్కరతాంప్రాప్తఃససహాస్రికరోప్యరం । విధిశ్చ
ధానదక్షోపినమెనసవిధోభవత్ ॥ ౫ ॥ చింతయన్నితిదేవేశోగణానాహూ
యభూరిశః । ప్రేషయామాసభోయాతక్షేత్రంవారాణసీంపురీమ్ ॥ ౬ ॥
కింకుర్వంతితుయోగిన్యఃకింకరోతిసభానుమాన్ । గత్వావిత్తత్వరాయు
క్తావిధిశ్చవిదధాతికిమ్ ॥ ౭ ॥ నామగ్రాహంతతోఽప్రైషీద్బహుమా
పురఃసరం । శంకుకర్ణమహాకాలఘంటాకర్ణమహోదర ॥ ౮ ॥ సోమ
నందిన్నందిషేణకాలపింగలకుక్కుట । కుండోదరమయూరాఖ్యబాణ

గోకర్ణ తారక ॥ ౯ ॥ తిలపర్ణ స్థూలకర్ణ ద్రుమిచండ ప్రభామయ । సు
కేశవింద తేచ్ఛాగకపర్దిన్ పింగలాక్షక ॥ ౧౦ ॥ వీరభద్రకిరాతాఖ్యచతు
ర్ముఖనికుంభక । పంచాక్షభారభూతాఖ్యత్ర్యక్షక్షేమకలాంగలిన్ ॥ ౧౧ ॥
విరాధసుముఖాషాఢేభవంతో మామనూనవః । యథేమాః స్కందహేరం
బా నైగమేమో యథాత్వయమ్ ॥ ౧౨ ॥ యథా శాఖవిశాఖా చ యథేమౌ
నందిభృంగిణౌ । భవత్సువిద్యమానేషు మహావిక్రమశాలిషు ॥ ౧౩ ॥
కాశీప్రవృత్తిం నో జానే దివోదాసనృపస్య చ । యోగిన్యర్కవిధీనాం చ త
ద్వ్యయా శంభవత్స్వమూ ॥ ౧౪ ॥ శంకుకర్ణమహాకాలౌ కాలస్యాపి
ప్రకంపనౌ । జ్ఞాతుం వారాణసీవార్తామాయాతం చ త్వరాన్వితౌ ॥ ౧౫ ॥
కృతప్రతిజ్ఞౌ తౌ తూర్ణం ప్రాప్య వారాణసీం పురీం । శంకుకర్ణమహాకా
లౌ విస్మృత్య శాంభవీం గిరమ్ ॥ ౧౬ ॥ యథేంద్రజాలికీం దృష్ట్వా మాయా
మిహ విచక్షణః । క్షణేన మోహమాయాతి కాశీం వీక్ష్య తథైవ తౌ ॥ ౧౭ ॥
అహో మోహస్య మాహాత్మ్యమహో భాగ్యవిపర్యయః । నిర్వాణరాశిం య
త్కాశీం ప్రాప్య యాంత్యన్యతోఽబుధాః ॥ ౧౮ ॥ తత్త్యజేద్వై ఇయం కా
శీ మహాశీర్వాదభూమికా । తేషాం కరతలాన్ముక్తిః ప్రాప్తాపి పతితో గతా ॥
౧౯ ॥ యత్ర సర్వావభృథతః స్నానమాత్రం విశిష్యతే । అపూర్వాక్షీకృతపా
పీయైస్తాం కాశీం కః పరిత్యజేత్ ॥ ౨౦ ॥ యత్రైకపుష్పదానేన శివలింగ
స్యమూర్ధని । దశసౌవర్ణికం పుణ్యం కస్తాం కాశీం పరిత్యజేత్ ॥ ౨౧ ॥
యత్ర దండప్రణామేన అప్యేకేన శివాగ్రతః । తుచ్ఛమైంద్రపదం ప్రాహు
స్తాం కాశీం కో విముంచతి ॥ ౨౨ ॥ యత్రైకద్విజమాత్రం తు భోజయిత్వా
యథేచ్ఛయా । వాజపేయాధికం పుణ్యం తాం కాశీం కో విముంచతి ॥ ౨౩ ॥
ఏకాం గాం యత్ర దత్వా వై విధివద్బ్రాహ్మణాయ వై । లభేదయుతగోపుణ్యం
కస్తాం కాశీం త్యజేత్సుధీః ॥ ౨౪ ॥ ఏకం లింగం ప్రతిష్ఠాప్య యత్ర సంస్థాపితం
భవేత్ । అపి త్రైలోక్యమఖిలం తాం కాశీం కః సముజ్ఝతి ॥ ౨౫ ॥ పరిని
ష్ఠితా విత్తం లింగే సంస్థాప్య పుణ్యదే । తత్రైవ సంస్థితిం ప్రాప్తా కాశీం నా

ద్యాపిముంచతః ॥ ౨౬ ॥ శంకుకర్ణేశ్వరంలింగంశంకుకర్ణగణార్చి
తం । దృష్ట్వానజాయతేజంతుర్జాతుమాతుర్మహోదరే ॥ ౨౭ ॥ విశ్వే
శాద్వాయుదిగ్భాగేశంకుకర్ణేశ్వరంనరః । సంపూజ్యనవిశేద్ఘోరే
సంసారసాగరే ॥ ౨౮ ॥ మహాకాలేశ్వరంలింగంమహాకాలగణార్చితం।
అర్చయిత్వాచనత్వాచస్తుత్వాకాలభయంకుతః ॥ ౨౯ ॥ స్కందఉవాచ॥
శంకుకర్ణేమహాకాలేచిరంతన లంబితే । జ్ఞాత్వాసర్వజ్ఞనాథోక్తౌ
హైమీదపరాగణౌ ॥ ౩౦ ॥ ఘంటాకర్ణత్వమాగచ్ఛమహోదరమమా
మతే । కాశీంయాతంయువాంతూర్ణంజ్ఞాతుంతత్రత్యచేష్టితమ్ ॥ ౩౧॥
ఇత్యగస్తేగణౌతౌతుగత్వాకాశీంమహాపురీం । వ్యావృత్త్యాద్యాపినోయా
తౌకాశ్యాపితత్రైవసంస్థితౌ ॥ ౩౨ ॥ ఘంటాకర్ణేశ్వరంలింగంఘంటాక
ర్ణగణోత్తమః । కాశ్యాంసంస్థాప్యవిధివత్స్వయంతత్రైవనిర్వృతః॥
౩౩ ॥ కుండంతత్రైవసంస్థాప్యలింగస్నపనకర్మణే । నాద్యాపిసంత్యజే
త్కాశీంధ్యాయల్లింగంతథైవహి ॥ ౩౪ ॥ మహోదరోపితత్రై
వ్యాంశివధ్యానపరాయణః । మహోదరేశ్వరంలింగంధ్యాయేదద్యాపికుం
భజ ॥ ౩౫ ॥ మహోదరేశ్వరందృష్ట్వావారాణస్యాంద్విజోత్తమ। కదా
చిదపివైమాతుఃప్రవిశేన్నోదరీందరీమ్ ॥ ౩౬ ॥ ఘంటాకర్ణహ్రదేస్నా
త్వాదృష్ట్వావ్యాసేశ్వరంవిభుం । యత్రకుత్రవిపన్నోపివారాణస్యాంమృ
తోభవేత్ ॥ ౩౭ ॥ ఘంటాకర్ణేమహాతీర్థేశ్రాద్ధంకృత్వావిధానతః।
అపిదుర్గతిమాపన్నానుద్ధరేత్సప్తపూర్వజాన్ ॥ ౩౮ ॥ నిమజ్జ్యాద్యాపి
తత్కుండేక్షణంమౌనపరోభవేత్ । విశ్వేశ్వరమహాపూజాఘంటార
వాన్ శృణోతిసః ॥ ౩౯ ॥ వదంతిపితరఃకాశ్యాంఘంటాకర్ణేమలేజలే
దాతాతిలోదకస్యాపివంశేనఃకోపిజాయతే ॥ ౪౦ ॥ యద్వంశ్యాము
య కాశ్యాంఘంటాకర్ణేమహాహ్రదే । కృతోదకక్రియాః పాప్స్యం
రాంసిద్ధింఘటోద్భవ ॥ ౪౧ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ఘంటాకర్ణేగణేయా
తేప్రయాతేచమహోదరే । విసిస్మాయస్మరద్వేష్టామాలిమాందోలయచ్ఛి

షుః ॥ ౪౨ ॥ ఉవాచచమనస్యేవహరఃస్మిత్వాపునఃపునః । మహామోహ
నవిద్యాసికాశిత్వాంపర్యవైమ్యహమ్ ॥ ౪౩ ॥ పురావిదఃప్రశంసంతిత్వాం
మహామోహహారిణీం । కాశీంత్వాంనజానంతిమహామోహానభూరియమ్॥
౪౪॥ ప్రేషయిష్యామ్యహంసర్వాన్ భవతీమోహయిష్యతి । ఇతిసమ్య
గ్విజానామికాశిత్వాంమోహనౌషధిమ్ ॥ ౪౫ ॥ తథాపిప్రేషయిష్యా
మియావాన్మేస్తిపరిచ్ఛదః । నోద్యమాద్విరమంతీహజ్ఞానినస్సాధ్యకర్మ
ణి ॥ ౪౬ ॥ నోద్యమాద్విరతిఃకార్యాక్వాపికార్యేవిచక్షణైః । ప్రతికూలో
పిదైవవిధిస్తత్సతతోద్యమాత్ ॥ ౪౭ ॥ శీతోష్ణభానూస్వర్భానుగ్రస్తా
వపినభోంగణే । గతింనత్యజతోద్యాపిప్రక్రాంతవ్యకృతోద్యమౌ ॥ ౪౮॥
ఏకత్రహంతికార్యాణిప్రాతికూల్యాద్విధిర్ధువాః । ఏకత్రకరణీయానినే
ష్యంత్యత్రభృశోద్యమాత్ ॥ ౪౯ ॥ దైవంపూర్వకృతంకర్మకథ్యతేనే
తరత్పునః । తన్నిరాకరణేయత్నఃస్వయంకార్యోవిపశ్చితా ॥ ౫౦ ॥
భాజనోపస్థితందైవాద్భోజ్యంనాస్యంస్వయంవిశేత్ । హస్తవక్త్రోద్య
మాత్తచ్చప్రవిశేదాదరీందరీమ్ ॥ ౫౧ ॥ ఇత్యుద్యమంసమర్థ్యేశోనిశ్చి
తందైవజిత్వరం । పునశ్చప్రేషయాంచక్రేగణాన్పంచమహారయాన్ ॥
౫౨ ॥ సోమనందీనందిషేణఃకాలపింగలకుక్కుటాః । తేద్యాపిననివర్తం
తేకాశ్యాంజీవాన్మృతాయథా ॥ ౫౩ ॥ తేపిస్వనామ్నాలింగానిశంభుసం
తుష్టికామ్యయా । ప్రతిష్ఠాప్యస్థితాఃకాశ్యాంవిశ్వనిర్వాణజన్మని ॥ ౫౪ ॥
సోమనందీశ్వరందృష్ట్వాలింగంనందవనేపరం । సోమలోకేపరానందంప్రా
ప్నుయాద్భక్తిమాన్నరః ॥ ౫౫ ॥ తదుత్తరేవిలోక్యాథనందిషేణేశ్వరంన
రః । ఆనందసేనాంసంప్రాప్యజయేన్మృత్యుమపిక్షణాత్ ॥ ౫౬ ॥ కాలేశ్వ
రంమహాలింగంగంగాయాఃపశ్చిమోత్తరే । ప్రణమ్యకాలపాశేననోబధ్యే
తకదాచన ॥ ౫౭ ॥ పింగలేశ్వరమభ్యర్చ్యకాలేశాత్కించిదుత్తరే । ల
భతేపింగలజ్ఞానంయేనతన్మయతాంవ్రజేత్ ॥ ౫౮ ॥ కుక్కుటేశ్వరలింగ
స్యాగ్రేత్రభక్తింవితన్వతే । కుక్కుటాండాకృతేస్తస్యనతేగర్భమవాప్ను

యుః ॥ ౫౯ ॥ స్కందఉవాచ ॥ సోమనందిప్రభృతిషుమునేపంచగణేష్వ
పి । ఆనందకాననంప్రాప్తేష్వస్థితేషుస్థాణురబ్రవీత్ ॥ ౬౦ ॥ కార్యమస్మాక
మైతద్యదిసమ్యగ్విమృశ్యతే । అనేనోపాధినాప్యేతేతత్రతిష్ఠంతుమామ
కాః ॥ ౬౧ ॥ ప్రమథేషుప్రవిష్టేషుమాయావీర్యమహాత్స్వపి । అహమ
వ్యప్రవిష్టోస్మివారాణస్యాంనసంశయః ॥ ౬౨ ॥ క్రమేణప్రేషయిష్యామి
యోఽస్తిమేస్వపరిచ్ఛదః । తత్రసర్వేషుయాతేషుతతోయాస్యామ్యహంశ
నైః ॥ ౬౩ ॥ సంప్రధార్యేతిహృదయేదేవదేవేనశూలినా । ప్రేషితప్రమథా
నాంతుతతోగణచతుష్టయమ్ ॥ ౬౪ ॥ కుండోదరోమయూరాఖ్యోబా
ణోగోకర్ణఏవచ । మాయాబలంసమాశ్రిత్యకాశీంప్రవివిశుర్గణాః ॥ ౬౫ ॥
కృత్వాప్యాయుశతంతైస్తుదివోదాసస్యసంభ్రమే । యద్యైకోపినమఖేన
తదాతత్రైవసంస్థితమ్ ॥ ౬౬ ॥ అపరాధశతేష్వీశఃకేనతుష్యతికర్హిణా
సంప్రధార్యేతితేచక్రుర్లింగారాధనముత్తమమ్ ॥ ౬౭ ॥ ఏకస్మిన్నపిశం
వేలింగేవిధినాత్రసమర్చితే । క్షమేత్త్ర్యక్షోపరాధానాంశతంమోక్షం
చయచ్ఛతి ॥ ౬౮ ॥ నతుష్యతితథాశంభుర్యజ్ఞదానతపోవ్రతైః । య
థాతుష్యేత్సకృల్లింగేవిధినాభ్యర్చితేసతి ॥ ౬౯ ॥ లింగార్చనవిధానజ్ఞో
లింగార్చనరతఃసదా । త్ర్యక్షఏవసవిజ్ఞేయఃసాక్షాద్వ్యక్షోపిమానవః ॥
౭౦ ॥ నగోశతప్రదానేననస్వర్ణశతదానతః । తత్ఫలంలభ్యతేపుంభిర్యత్స
కృల్లింగపూజనాత్ ॥ ౭౧ ॥ అశ్వమేధాదిభిర్యాగైర్నతత్ఫలమవాప్యతే
యత్ఫలంలభ్యతేమర్త్యైర్నిత్యంలింగప్రపూజనాత్ ॥ ౭౨ ॥ స్నా
పయిత్వావిధానేనయోలింగస్నపనోదకం । త్రిఃపిబేత్త్రివిధంపాపంతస్యే
హాశుప్రణశ్యతి ॥ ౭౩ ॥ లింగస్నపనవార్భిర్యఃకుర్యాత్ మూర్ధ్న్యభిషే
చనం । గంగాస్నానఫలంతస్యజాయతేత్రవిపాప్మనః ॥ ౭౪ ॥ లింగంసమ
ర్చితందృష్ట్వాయఃకుర్యాత్ప్రణతింసకృత్ । సందేహోజాయతేతస్యఫల
దేహానిబంధనే ॥ ౭౫ ॥ లింగంయఃస్థాపయేద్భక్త్యాసప్తజన్మకృతా
ఘాత్ । ముచ్యతేనాత్రసందేహఃశుద్ధఃస్వర్గేభాగ్భవేత్ ॥ ౭౬ ॥ నిరా

కృత్తిగణైః కాశ్యాం స్వామిద్రోహోపశాంతయే । ప్రతిష్ఠితాని లింగాని మ
హాపాతకభిద్య్యపి ॥౪౭॥ కుండోదరేశ్వరం లింగం దృష్ట్వా లోలార్కసన్ని
ధౌ । సర్వపాపవినిర్ముక్తః శివలోకే మహీయతే ॥౪౮॥ కుండోదరేశ్వ
రాల్లింగాత్ప్రతీచ్యామసిరోధసి । మయూరేశ్వరమభ్యర్చ్య న గర్భే ప్ర
విద్యతే ॥౪౯॥ మయూరేశప్రతీచ్యాం చ లింగం బాణేశ్వరం మహత్ ।
తస్య దర్శనమాత్రేణ సర్వైః పాపైః ప్రముచ్యతే ॥౫౦॥ గోకర్ణేశం
మహాలింగమంతర్గేహస్య పశ్చిమే । ద్వారే సమర్చ్య వై కాశ్యాం న విఘ్నై
రభిభూయతే ॥౫౧॥ గోకర్ణేశ్వరభక్తస్య పంచత్వసమయే సతి । జ్ఞా
నభ్రంశో న జాయేత క్వచిదప్యంతమృచ్ఛతః ॥౫౨॥ స్కంద ఉవాచ ॥
చిరయత్సు గణేష్వేషు చతుర్ష్వపి గణేశ్వరః । మహిమానం మహత్త్వం
తు తత్కాశ్యాః పర్యవర్ణయత్ ॥౫౩॥ వైష్ణవ్యా మాయయా విశ్వం భ్రా
మ్యతా త్రయయాఽఖిలం । ధ్రువం మూర్తిమతీ సైషా కాశీ విశ్వైకమోహి
నీ ॥౫౪॥ అపాస్య సోదరాన్ దారాన్ పుత్రం క్షేత్రం గృహం వసు । అ
ప్యంగీకృత్య నిధనం సర్వే కాశీముపాసతే ॥౫౫॥ మరణాదపి నో కాశ్యాం
భయం యత్ర మనాగపి । గణాస్తత్ర తు తిష్ఠంతః కుతోఽమత్తోఽపి బిభ్యతి ॥౫౬॥
మరణం మంగలం యత్ర విభూతిర్యత్ర భూషణం । కౌపీనం యత్ర కౌశేయం
కాశీ కుత్రోపమీయతే ॥౫౭॥ నిర్వాణరమణీ యత్ర రంకం వా రంకమే
వ వా । బ్రాహ్మణం వా శ్వపాకం వా వృణీతే ప్రాంత్యభూషణమ్ ॥౫౮॥
మృతానాం యత్ర జంతూనాం నిర్వాణపదమృచ్ఛతాం । కోట్యంశేనాపి న
సమా అపి శక్రాదయః సురాః ॥౫౯॥ యత్ర కాశ్యాం మృతో జంతుర్బ్ర
హ్మనారాయణాదిభిః । ప్రబద్ధమూర్ధాంజలిభిర్నమస్యేతాతియత్నతః ॥
౬౦॥ యత్ర కాశ్యాం శవత్వేపి జంతుర్నాశుచితాం వ్రజేత్ । అతస్తత్క
ర్ణసంస్పర్శం కరోమ్యహమపి స్వయమ్ ॥౬౧॥ యస్తు కాశీతి కాశీతి ద్విస్త్రిర్జ
పతి పుణ్యవాన్ । అపి సర్వపవిత్రేభ్యః స పవిత్రతరో మహాన్ ॥౬౨॥ యే
న కాశీ హృది ధ్యాతా యేన కాశీ హ సేవితా । తేనాహం హృది సంధ్యాతస్తే

నాహంసేవితఃసదా ॥ ౯౩ ॥ కాశీంయఃసేవతేజంతుర్నిర్వికల్పేనచేతసా
తమహంహృదయేనిత్యంధారయామిప్రయత్నతః ॥ ౯౪ ॥ స్వయంవస్తు
మశక్తోఽపివాసయేత్తీర్థవాసినం । అప్యేకమపిమూల్యేనసవస్తుఃఫలమా
ద్ధ్రువమ్ ॥ ౯౫ ॥ కాశ్యాంవసంతియేధీరాఆపంచత్వవినిశ్చయాః । జీవ
ముక్తాస్తుతేజ్ఞేయావంద్యాఃపూజ్యాస్తఏవహి ॥ ౯౬ ॥ ఇత్థంవిమృశ్య
బహుశఃస్థాణుర్వారాణసీగుణాన్ । గణానన్యాన్సమాహూయసప్రహృ
ష్టఃప్రీతిపూర్వకమ్ ॥ ౯౭ ॥ తారకత్వంసమాగచ్ఛగచ్ఛాతిస్వచ్ఛమానస
దివోదాసోనృపోవాసోయామధిష్ఠేవరాంపురీమ్ ॥ ౯౮ ॥ శైలపర్ణ
కర్ణద్రుమిచండప్రభామయ । సుకేశవిందతేఛాగకపర్దిన్పింగలాక్ష
॥ ౯౯ ॥ వీరభద్రకిరాతాఖ్యచతుర్ముఖనికుంభక । పంచాక్షభారభూతా
త్ర్యక్షక్షేమకలాంగలిన్ ॥ ౧౦౦ ॥ విరాధసుముఖాషాఢయాంతుస్తే
పృథక్పృథక్ । ఏతేగణామహాభాగాఃస్వామిభక్తాదృఢవ్రతాః ॥ ౧ ॥ కృ
త్వామాయాబహువిధాబహురూపావిచక్షణాః । అనిమేషేక్షణాస్తస్థు
క్షోణీశచ్ఛిద్రకాంక్షిణః ॥ ౨ ॥ అపరిజ్ఞాతతచ్ఛిద్రావిద్రావితయశోధనా
ఆఃకిమేతదహోజాతంనినిందుఃస్వామితీహతే ॥ ౩ ॥ గణాఊచుః ॥ ధిగస్మా
న్స్వామినానిత్యంకృతసంభావనాన్ముహుః । మనుష్యమాత్రమప్యత్రయై
కంనవశీకృతమ్ ॥ ౪ ॥ బహుమానేనదానేనసౌహార్దేనమహీయసా
కృతప్రసాదాంస్త్ర్యక్షేణధిక్స్తత్కార్యవంచకాన్ ॥ ౫ ॥ కాగతిర్నో
భవిత్రీహస్వామికృత్యప్రమాదినాం । అంధంతమోమహేలోకేధ్రువంనా
సోభవిష్యతి ॥ ౬ ॥ అకృతస్వామికార్యాణామహోజీవితధారిణాం । ఈ
తేంద్రియవృత్తీనాందుర్గతిశ్చపదేపదే ॥ ౭ ॥ లబ్ధసంభావనానాంచా
కృతస్వామికర్మణాం । భృత్యానాంభూరిభాజాంచభంగురాణిస్యుః
నోరథాః ॥ ౮ ॥ అనిష్పాదితకార్యార్థాయేముఖంప్రేక్షయంత్యహో । ఈ
త్రపాఃపురోభర్తుస్తైర్భారార్భరవతీత్వియం ॥ ౯ ॥ నాద్రీణాంనసము
ణాంనద్రుమాణాంమహీయసాం । భూతధాత్ర్యాస్తథాభారోయథాస్యా

మద్రోహంమహాన్ ॥ ౧౧౦ ॥ అహోపౌరాణికీగాథాస్మృతాస్మాభిరనింది
తా । తదర్థమవలంబ్యైహస్థాస్యామఃకృతనిశ్చయాః ॥ ౧౧ ॥ అనాకలి
తపుణ్యానాంపరిక్షీణధనాయుషాం । సర్వోపాయవిహీనానాంగతిర్వారా
ణసీపురీ ॥ ౧౨ ॥ అపుణ్యభారఖిన్నానాంపశ్చాత్తాపముపేయుషాం । వి
ష్వగూర్ధ్వగతీనాంచగతిర్వారాణసీపురీ ॥ ౧౩ ॥ స్వామిద్రోహకృత
ఘ్నాశ్చయేచవిస్రంభఘాతకాః । తేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తిముక్త్వావారా
ణసీంపురీమ్ ॥ ౧౪ ॥ ఇత్థంనిశ్చిత్యగాథార్థంప్రమథాఅవతస్థిరే । అవి
జ్ఞాతస్వరూపాశ్చదివోదాసేనభూభుజా ॥ ౧౫ ॥ నబుబోధసభూపాలోని
కరాంబుద్ధిమానపి । విబుధాన్వివిధాకారైఃస్థితానీశప్రభావతః ॥ ౧౬ ॥
చిత్రేనచిత్రగుప్తోఽపివేత్తివారాణసీస్థితాన్ । జంతూన్కాగణనాస్యైషాం
మర్త్యలోకనివాసినామ్ ॥ ౧౭ ॥ అవిచ్ఛిన్నప్రభావాణామపరిచ్ఛిన్నతే
జసాం । కృతలింగప్రతిష్ఠానాంనాంతంప్రాప్నోతిధర్మరాట్ ॥ ౧౮ ॥ ఇతి
తెప్రమథాః, ర్వ్వఘటోద్భవమహామునే । కృతలింగార్చనాఃకాశీంనా
ద్యాప్యుజ్ఝంతిశర్మదామ్ ॥ ౧౯ ॥ తారకేశంమహాలింగంతారకాఖ్యో
గణోత్తమః । తారకజ్ఞానదంపుంసాంమునేఽద్యాపిసమర్చయేత్ ॥ ౨౦ ॥
తారకేశ్వరలింగస్యకృత్వాభక్తింసునిశ్చలాం । సుఖేనతారకజ్ఞానంలభ్య
తేతైర్నరోత్తమైః ॥ ౨౧ ॥ తిలపర్ణేశ్వరంలింగంతిలపర్ణప్రతిష్ఠితం ।
తిలప్రమాణమప్యత్రదృష్ట్వాపాపంనసంభవేత్ ॥ ౨౨ ॥ స్థూలకర్ణేశ్వ
రంలింగంపరిపూజ్యనరోత్తమః । నదుర్గతిమవాప్నోతిపుణ్యామాప్నో
తిచోత్తమామ్ ॥ ౨౩ ॥ ద్రుమిచండేశ్వరంలింగంతథాలింగంప్రభామయం ।
ఆరాధ్యతత్ప్రతీచ్యాంచనపాపైరభిభూయతే ॥ ౨౪ ॥ ప్రభామయేశ్వ
రంలింగందృష్ట్వాన్యత్రాపిసంస్థితః । ప్రభామయేనయానేనశివలోకేవ
సేత్సుధీః ॥ ౨౫ ॥ సుకేశేశ్వరమభ్యర్చ్యహరికేశవనేనరః । షాట్కౌశిక
మయందేహంధారయేన్నపునఃపునః ॥ ౨౬ ॥ విందతీశంనరోఽభ్యర్చ్యభీమ
చండీసమీపతః । త్యక్త్వాప్రచండమప్యేనోమోక్షంవిందతిశాశ్వతమ్ ॥ ౨౭ ॥

భాగ లేశం మహాలింగం పితృీశ్వరసమీపగం। విలోక్య పశువత్త్యాపినపాపైః స్పృశేత్ ॥ ౭౭ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణె కాశీఖండె వారాణసీవర్ణన గణ ప్రేషణం నామ త్రిపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౫౩ ॥

స్కందఉవాచ ॥ కుంభసంభవవక్ష్యామిశృణోత్వవహితోభవాన్। కపర్దీశస్యలింగస్యమహామాహాత్మ్యముత్తమమ్ ॥ ౧ ॥ కపర్దీనామగణపఃశంభోరత్యంతవల్లభః। పితృీశాదుత్తరేభాగెలింగంసంస్థాప్యశాంభవమ్ ॥ ౨ ॥ కుండంచఖానతస్యాగ్రేవిమలోదకసంజ్ఞకం। యస్యతోయస్యసంస్పర్శాద్విమలోజాయతేనరః ॥ ౩ ॥ ఇతిహాసంప్రవక్ష్యామితత్రత్రేతాయుగెపురా। యథావృత్తంకుంభయోనెశివణాత్పాతకాపహమ్॥ ౪ ॥ ఏకఃపాశుపతశ్రేష్ఠోవాల్మీకిరితిసంజ్ఞితః। తపశ్చచారసమునిఃకపర్దీశంసమర్చయన్ ॥ ౫ ॥ ఏకదాసహిహేమంతెమార్గమాసితపోధనః। స్నాత్వాతత్రమహాతీర్థెమధ్యాహ్నెవిమలోదకె ॥ ౬ ॥ చకారభస్మనాస్నానమాపాదతలమస్తకం। లింగస్యదక్షిణేభాగెకృతమాధ్యాహ్నికక్రియః ॥ ౭ ॥ న్యస్తమస్తకపాంసుశ్చసంధ్యామాధ్యాత్మికీంస్మరన్। జపన్పంచాక్షరీంవిద్యాంధ్యాయన్దేవంకపర్దినమ్ ॥ ౮ ॥ కృత్వాసంహారమార్గేణసప్రమాణంప్రదక్షిణం। హుండుంకృత్యహుడుంకృత్యహుడుఃకృత్యత్రిరుచ్చకైః ॥ ౯ ॥ ప్రణవంపురతఃకృత్వాషడ్జాదిస్వరభేదతః। గీతంవిధాయసానందంసనృత్యంహస్తకాన్వితమ్ ॥ ౧౦ ॥ అంగహారైర్మనోహారిచారీమండలసంయుతం। క్షణంతత్రసరస్తీరెఉపవిష్టోమహాతపాః ॥ ౧౧ ॥ అద్రాక్షీద్రాక్షసంఘోరమతీవవికృతాకృతిం। శుష్కశంఖకపాలాస్యంనిమగ్నపింగలోచనమ్ ॥ ౧౨ ॥ రుక్షస్ఫుటితకేశాగ్రంమహాలంబశిరోధరం। అతీవచిపిటఘ్రాణంశుష్కోష్ఠమతిదంతురమ్ ॥ ౧౩ ॥ మహావిశాలవిక్రాలంచపోర్ధ్వభూతశిరోరుహం। ప్రలంబకర్ణపాలీకంపింగశ్మశ్రుభీషణమ్ ॥ ౧౪ ॥ ప్రలంబితలలజ్జిహ్వామత్యుత్కటకృకాటికం।

జాలాస్థిజత్రుసంస్థానందీర్ఘస్కంధద్వయోత్కటమ్ ॥ ౧౫ ॥ నిమగ్నక
క్షకుహరంశుష్కహ్రస్వభుజద్వయం । విరలాంగులిహస్తాగ్రంనతపీనన
ఖావలిమ్ ॥ ౧౬ ॥ విశుష్కపాంసులోత్క్రోడంపృష్ఠలగ్నోదరత్వచం ।
కటీతటేనవికటంనిర్మాంసత్రికబంధనమ్ ॥ ౧౭ ॥ ప్రలంబస్ఫిగ్యుగయుతంశు
ష్కముష్కాల్పమేహనం । దీర్ఘనిర్మాంసలోరూకంస్థూలజాన్వస్థిపంజ
రమ్ ॥ ౧౮ ॥ అస్థిచర్మావశేషంచశిరాజాలితవిగ్రహం । శిరాలందీర్ఘజం
ఘంచస్థూలగుల్ఫాస్థిభీషణమ్ ॥ ౧౯ ॥ అతివిస్తృతపాదంచదీర్ఘవక్రకృ
శాంగులిం । అస్థిచర్మావశేషేణశిరాతాడితవిగ్రహమ్ ॥ ౨౦ ॥ వికటం
భీషణాకారంక్షుత్క్షామమతిలోమశం । దావదగ్ధద్రుమాకారమతిచంచల
లోచనమ్ ॥ ౨౧ ॥ మూర్తంభయానకమివసర్వప్రాణిభయప్రదం । హృ
దయాకంపనందృష్ట్వాతంప్రేతంవృద్ధతాపసః । అతిదీనాననంకస్త్వమితి
కైక్యేణపృష్టవాన్ ॥ ౨౨ ॥ కుతస్త్వమిహసంప్రాప్తఃకస్మాత్తేగతిరీదృశీ
అనుక్రోశధియారక్షిష్యేపృచ్ఛామివదనిర్భయమ్ ॥ ౨౩ ॥ అస్మాకంతాపసా
నాంచనభయంత్వద్విధాన్మనాక్ । శివనామసహస్రాణాంవిభూతికృతవర్మ
ణామ్ ॥ ౨౪ ॥ తాపసోదీరితమితితద్రక్షఃప్రీతిపూర్వకం । నిశమ్యప్రాం
జలిఃప్రాహతంకృపాలుంతపోధనమ్ ॥ ౨౫ ॥ రాక్షసఉవాచ ॥ అనుక్రో
శోఽస్తియదితేభగవంస్తాపసోత్తమ । స్వవృత్తాంతంతదావచ్మిశృణుష్వావ
హితఃక్షణమ్ ॥ ౨౬ ॥ ప్రతిష్ఠానాభిధానోఽస్తిదేశోగోదావరీతటే । తీర్థ
ప్రతిగ్రహరుచిస్తత్రబ్రాహ్మణస్త్వహమ్ ॥ ౨౭ ॥ తేనకర్మవిపాకేన
ప్రాప్తోఽస్మిగతిమీదృశీం । మరుస్థలేమహాఘోరేతరుతోయవివర్జితే ॥ ౨౮ ॥
గతోబహుతరఃకాలస్తత్రైవసతోమునే । క్షుధితస్యతృషార్తస్యశీతతా
పసహస్యచ ॥ ౨౯ ॥ వర్షత్యపిమహామేఘేధారాసారైర్దివానిశం ।
ప్రావృట్కాలేనిలేవాతికించిత్ప్రావరణంనమే ॥ ౩౦ ॥ పర్వణ్యదత్త
దానాయైఃకృతతీర్థప్రతిగ్రహాః । తఇమాంయోనిమృచ్ఛంతిమహాదుఃఖ
విభంజనీమ్ ॥ ౩౧ ॥ గతేబహుతిథేకాలేమరుభూమావమునేషయా । దృ

ష్టోబ్రాహ్మణదాయాదఏకదాకశ్చిదాగతః ॥ ౩౨॥ సూర్యోదయమనుస్నా
ప్యసంధ్యావిధివివర్జితః । కృత్వామూత్రపురీషేతుశౌచాచమనవర్జితః ॥
౩౩ ॥ ముక్తకచ్ఛమశౌచంచసంధ్యాకర్మవివర్జితం । తందృష్ట్వాతత్ర
శేహంసంక్రాంతోభోగలిప్సయా ॥ ౩౪ ॥ సద్విజోమందభాగ్యాన్మే
చిద్వణిజాసహ । అర్థలోభేనసంప్రాప్తఃపురీంపుణ్యామిమాంమునే ॥ ౩౫ ॥
అంతఃపురీప్రవిష్టోభూత్సద్విజోమునిసత్తమ । తచ్ఛరీరాద్బహిర్యాతస్త
హంపాపైఃసమంక్షణాత్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రవేశోనాస్తిచాస్మాకంపాతానాంకాశి
సాంనిధౌ । మహతాంపాతకానాంచవారాణస్యాంశివాజ్ఞయా ॥ ౩౭ ॥
అద్యాపితానిపాపానితద్బహిర్నిర్గమేచ్ఛయా । బహిరేవహితిష్ఠంతిభీష్మ
ప్రమథసాధ్వసాత్ ॥౩౮॥ అద్యశ్వోవాపరశ్వోవాసబహిర్నిర్గమిష్యతి
ఇత్యాశయాస్థితాఃస్మోవైయావదద్యతపోధన ॥ ౩౯ ॥ నాద్యాపిసబహి
ర్గచ్ఛేన్నాద్యాప్యాశాప్రయాతినః । ఇత్యాస్మహేనిరాధారాఆశాపాశ
నియంత్రితాః ॥ ౪౦ ॥ చిత్రమద్యతనంవచ్మితపస్విం స్తన్నిశామయ ।
అతీవభావికల్యాణమితిమన్యేధునైవహి ॥ ౪౧ ॥ ఆప్రయాగంప్రతిదిన
ప్రయామఃక్షుధితావయం । ఆహారకామ్యయాక్వాపిపరంనోకించిదాప్ను
మః ॥ ౪౨ ॥ సంతిసర్వత్రఫలినఃపాదపాఃప్రతికాననం । జలాశయాశ్చ
స్వచ్ఛాపాఃసంతిభూమ్యాంపదేపదే ॥ ౪౩ ॥ అన్యాన్యపిచభక్ష్యాణి
శ్వపాంసులభాన్యహో । పానాన్యపివిచిత్రాణిసంతిభూయాంసిసర్వతః ॥
౪౪ ॥ పరంనోదృగ్గతాన్యేవదూరేదూరేవ్రజంత్యహో । దైవాద్దై
కమాయాతందృష్ట్వాకార్పటికంమునే ॥ ౪౫ ॥ తస్యాంతికమహంప్రా
ప్తఃక్షున్నయాపరిపీడితః । ప్రసహ్యాభక్ష్యామ్యేనమితిమత్వాత్వరాన్వితః ॥
౪౬ ॥ యావత్తంతుజిఘృక్షామితావత్తద్వదనాంబుజాత్ । శివనామ
విత్రావాఙ్నిరగాద్విఘ్నహారిణీ ॥౪౭॥ శివనామస్మరణతోమదీయమతి
పాతకం । మందీభూతంతతస్తేనప్రవేశంలబ్ధవానహమ్ ॥ ౪౮ ॥ సోపి
క్షేః ప్రమథైర్నాహంసద్యోదృగ్గోచరీకృతః । శివనామశ్రుతౌయేషాంరా

(౪౯)

స్నపశ్చైద్యమోఽపి యత్ ॥ ౪౯ ॥ అంతర్గేహస్య సీమానం ప్రాప్తస్తేనస
హాధునా । సతు కార్పటికో మధ్యం ప్రతిష్ఠోఽహమిహస్థితః ॥ ౫౦ ॥ ఆత్మా
నుభవాముమన్యేఽహం త్వాం విలోక్యాధునా మునే। మాముద్ధర కృపాలో త్వం
మోనేరస్మాత్సుదారుణాత్ ॥ ౫౧ ॥ ఇతి ప్రేతవచః శ్రుత్వా స కృపాలుస్తపో
ధనః । మనసా చింతయామాస ధిగ్జాథోఽద్యమాన్నరాన్ ॥ ౫౨ ॥ స్వో
దరంభరయః సర్వే పశుపక్షి మృగాదయః । సవివధన్యాః సంసారేయః పరా
ర్థోద్యతః సదా ॥ ౫౩ ॥ తపసాద్య నిజేనాహం ప్రేతమేతమఘాతురం । మా
మేవ శరణం ప్రాప్తముద్ధరిష్యామ్యసంశయమ్ ॥ ౫౪ ॥ విమృశ్యేతి స వైచి
త్రైపిశాచం ప్రాహసత్తమః। విమలోదే సరస్యస్మిన్ స్నాహి రే పాపసత్తమ॥
౫౫ ॥ పిశాచ తేపి శాచత్వం తీర్థస్యాస్య ప్రభావతః । కపర్దీశేక్షణాదద్య
క్షణాత్క్షీణం వినంక్ష్యతి ॥ ౫౬ ॥ శ్రుత్వేతి స మునేర్వాక్యం ప్రేతః ప్రాహ ప్ర
ణమ్యతం । ప్రీతాత్మా ప్రీతమనసం ప్రబద్ధకరసంపుటః ॥ ౫౭ ॥ పానీయం పా
తుమపి నో లభేయం మునిసత్తమ । స్నానస్య కా కథా నాథ రక్షేయుర్జల
దేవతాః ॥ ౫౮ ॥ పానస్యాప్యత్ర కా వార్తా జలస్పర్శోఽపి దుర్లభః । ఇతి
ప్రేతోక్తమాకర్ణ్య స భృశం ప్రీతిమానభూత్ ॥ ౫౯ ॥ ఉవాచ చ తపస్వీ
తం జగదుద్ధరణక్షమః । గృహాణేమాం విభూతిం త్వం లలాటఫలకే కురు ॥
౬౦ ॥ అస్మాద్విభూతిమాహాత్మ్యాత్ప్రేతకోపి న కుత్రచిత్ । బాధాం కరో
తి కస్యాపి సుమహాపాతకినోప్యహో ॥ ౬౧ ॥ ఫాలం విభూతిధవలం విలోక్య య
మకింకరాః । పాపినోపి పలాయంతే భీతాః పశుపతేః స్మృతేః ॥ ౬౨ ॥ అస్థి
ధ్వజాంకితం దృష్ట్వా యథా పాంథా జలాశయం । దూరయంతి తథా భస్మ
ఫాలాంకం యమకింకరాః ॥ ౬౩ ॥ కృతభూతితనుత్రాణం శివమంత్రైర్నర
ోత్తమం । నోపసర్పంతి నియతమపి హింస్రాః సమంతతః ॥ ౬౪ ॥ భక్త్యా
బిభర్తి యో భస్మ శివమంత్రపవిత్రితం । ఫాలే వక్షసి దోర్మూలే నతం హిం
సంతి హింసకాః ॥ ౬౫ ॥ సర్వేభ్యో దుష్టసత్వేభ్యో యత్నో రక్షేదహర్నిశం।
రక్షత్యే పాతతః ప్రోక్తా భూతిర్భూతికృద్యతః ॥ ౬౬ ॥ భాసనాద్భర్త్స

నాద్భస్మపాంసుః పాంసుత్వదాయతః । పాపానాంత్సూరణాత్త్రాణ్బుద్ధైశ్శి
వంనిరుచ్యతే ॥౬౭॥ గృహీత్వాధారమధ్యాత్సభస్మపైశితకళేంౘర్వయేత్।
స్తోప్యాదరాత్పునూదాయఫాలదేశేన్యవేశయత్ ॥౬౮॥ విభూతిధారణా
ద్వీక్ష్యపిశాచంజలదేవతాః । జలావగాహనపరంవారయాంచక్రిరేనతత్
౬౯ ॥ స్నాత్వాపీత్వాసనిర్గచ్ఛేద్యావత్తస్మాజ్జలాశయాత్ । తావత్పై
శాచ్యమగమద్దివ్యదేహమవాపచ ॥ ౭౦ ॥ దివ్యమాలాంబరధరోదివ్యగం
ధానులేపనః । దివ్యయానంసమారుహ్యావత్సాప్తోథపావనమ్ ॥ ౭౧
గచ్ఛతాతేనగగనేసతపస్వీనమస్కృతః। పోచ్చైస్సపోవాచభగవన్మో
చితోస్మిత్వయానఘ ॥ ౭౨ ॥ తస్మాత్కదర్యయోనిత్వాదతీవపరిపీడి
తాత్ । అస్యతీర్థస్యమాహాత్మ్యాద్దివ్యందేహమవాప్తవాన్ ॥ ౭౩ ॥
శాచమోచనంతీర్థమద్యారభ్యసమాఖ్యయా । అన్యేషామపిపైశాచ్య
మిదంస్నానాద్ధరిష్యతి ॥౭౪ ॥ అస్మింస్తీర్థేమహాపుణ్యేయేస్నాస్యంతిహ
మానవాః । పిండాంశ్చనిర్వపిష్యంతిసంధ్యాతర్పణపూర్వకమ్ ॥ ౭౫ ॥
దైవాత్పైశాచ్యమాపన్నాస్తేషాంపితృపితామహాః । తేపిపైశాచ్యము
త్సృజ్యయాస్యంతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౭౬ ॥ అద్యశుక్లచతుర్దశ్యాంమా
ర్గేమాసితపోనిధే । అత్రస్నానాదికంకార్యంపైశాచ్యపరిమోచనం॥
౭౭ ॥ ఇమాంసాంవత్సరీంయాత్రాంయేకరిష్యంతిమానవాః । తీర్థప్ర
తిగ్రహోత్పాపాన్నిఃసరిష్యంతితేనరాః ॥ ౭౮ ॥ పిశాచమోచనేస్నాత్వా
పదీశంసమర్చ్యచ। కృత్వాతత్రాన్నదానంచనరోన్యత్రాపినిర్భయః॥
౭౯ ॥ మార్గశుక్లచతుర్దశ్యాంకపర్దీశ్వరసన్నిధౌ । స్నాత్వాన్యత్రా
పిమరణాన్నపైశాచ్యమవాప్నుయుః ॥ ౮౦ ॥ ఇత్యుక్త్వాదివ్యపురుషోభూ
యోభూయోనమస్యతం।తపోధనంమహాభాగోదివ్యాంగతిమవాప్తవాన్।
౮౧ ॥ తపోధనోపితద్దృష్ట్వామహాశ్చర్యంఘటోద్భవ । కపర్దీశ్వరమా
రాధ్యకాలాన్నిర్వాణమాప్తవాన్ ॥౮౨॥ పిశాచమోచనంతీర్థంతదార
భ్యమహామునే । వారాణస్యాంపరాంఖ్యాతిమగమత్సర్వపాపహృత్॥౮౩

పైశాచమోచనే తీర్థే సంభోజ్యశివయోగినం । కోటిభోజ్యఫలంసమ్యగే
కైకపరిసంఖ్యయా ॥ ౯౪ ॥ శ్రుత్వాధ్యాయమిమంపుణ్యంనరోనియత
మానసః । భూతైః ప్రేతైః పిశాచైశ్చకదాచిన్నాభిభూయతే ॥ ౯౫ ॥ బా
లగ్రహాభిభూతానాంశాంతికారకం । పఠనీయంప్రయత్నేనమహాఖ్యాన
మిదంపరమ్ ॥ ౯౬ ॥ ఇదమాఖ్యానమాకర్ణ్యగచ్ఛేద్దేశాంతరంనరః ।
చోరవ్యాఘ్రపిశాచాద్యైర్నాభిభూయేతకుత్రచిత్ ॥ ౯౭ ॥ ఇతి శ్రీ
స్కాందపురాణే కాశీఖండే పిశాచమోచనమహిమాకథనం నామ చతు
ష్పంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౫౪ ॥ *

స్కందఉవాచ ॥ అన్యేపియేగణాస్తత్రకాశ్యాంలింగానిచక్రిరే ।
తాంశ్చతేకథయిష్యామికుంభయోనేనిశామయ ॥ ౧ ॥ గణేనపింగలాఖ్యే
నపింగలాఖ్యేశసంజ్ఞితం । లింగంప్రతిష్ఠితంశంభోఃకపర్దీశాదుదగ్దిశి ॥ ౨ ॥
తస్యదర్శనమాత్రేణపాపానాంజాయతేక్షయః । వీరభద్రోమహావీరో
దేవదేవస్యశూలినః ॥ ౩ ॥ వీరభద్రేశ్వరంలింగంధ్యాయేద్యోపినిశ్చ
లః । తస్యదర్శనమాత్రేణవీరసిద్ధిఃప్రజాయతే ॥ ౪ ॥ అవిముక్తేశ్వరాత్ప
శ్చాద్వీరభద్రేశ్వరంనరః । సమభ్యర్చ్యనరణేభంగంకదాచిదపిచాప్ను
యాత్ ॥ ౫ ॥ వీరభద్రఃస్వయంసాక్షాద్వీరమూర్తిధరోమునే । సంహా
రేద్విఘ్నసంఘాతమవిముక్తనివాసినామ్ ॥ ౬ ॥ భద్రయాభద్రకాల్యా
చభార్యయాశుభయాయుతం । వీరభద్రంనరోభ్యర్చ్యకాశీవాసఫలం
లభేత్ ॥ ౭ ॥ కిరాతేనకిరాతేశంలింగంకాశ్యాంప్రతిష్ఠితం । కేదారాద్ద
క్షిణేభాగేభక్తానామభయప్రదమ్ ॥ ౮ ॥ చతుర్ముఖోగణఃశ్రీమాన్వృద్ధకా
లేశసన్నిధౌ । చతుర్ముఖేశ్వరంలింగంధ్యాయేద్యోపినిశ్చలః ॥ ౯ ॥ భ
క్త్యాచతుర్ముఖేశస్యచతురాననవద్దివి । పూజ్యంతేసురసంఘాతైఃసర్వభోగ
సమన్వితాః ॥ ౧౦ ॥ నికుంభేశ్వరమాలోక్యనికుంభగణపూజితం । పూ
జయిత్వావణిజాగ్రిమంకార్యసిద్ధిమవాప్నుయాత్ । కుబేరేశసమీపేతు

శివలోకేమహీయతే ॥ ౧౧ ॥ పంచాక్షేశంమహాలింగంమహాదేవస్యదక్షి
ణే । సమభ్యర్చ్యనరఃకాశ్యాంజాతిస్మృతిమవాప్నుయాత్ ॥ ౧౨ ॥ భా
రభూతేశ్వరంలింగంభారభూతగణార్చితం । అంతర్గృహోత్తరద్వా
ధ్యాత్వాశివపురేవసేత్ ॥ ౧౩ ॥ భారభూతేశ్వరంలింగంయైఃకాశ్యాంన
విలోకితం । భారభూతాఃపృథివ్యాస్తేఽవకేశినఇవద్రుమాః ॥ ౧౪ ॥ గణే
నత్ర్యక్షసంజ్ఞేనలింగంత్ర్యక్షేశ్వరంపరం । త్రిలోచనపురోభాగేశ్రి
తాద్వ్యాపికుంభజ ॥ ౧౫ ॥ తస్యలింగస్యయేభక్తాస్తేతుదేహావసానతః ।
త్ర్యక్షాఏవప్రజాయంతేనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౧౬ ॥ క్షేమకోనామ
గణపఃకాశ్యాంమూర్తిధరఃస్వయం । విశ్వేశ్వరంసర్వగతంధ్యాయే
ద్వ్యాపినిశ్చలః ॥ ౧౭ ॥ క్షేమకంపూజయేద్యస్తువారాణస్యాంమహాగణం ।
విఘ్నాస్తస్యప్రలీయంతేక్షేమంస్యాచ్చపదేపదే ॥ ౧౮ ॥ దేశాంతరంగ
తోయస్తుతస్యాగమనకామ్యయా । క్షేమకఃపూజనీయోత్రక్షేమేణా
సఆవ్రజేత్ ॥ ౧౯ ॥ లాంగలీశ్వరమాలోక్యలింగంలాంగలినార్చితం ।
విశ్వేశాదుత్తరభాగేననరోరోగభాగ్భవేత్ ॥ ౨౦ ॥ లాంగలీశంస్తు
త్వాప్యపంచలాంగలదానజం । ఫలంప్రాప్నోత్యవికలంసర్వసంపత్కరం
పరం ॥ ౨౧ ॥ విరాధేశ్వరమారాధ్యవిరాధగణపూజితం । సర్వాపరాధయు
క్తోపినాపరాధ్యతికుత్రచిత్ ॥ ౨౨ ॥ దినేదినేపరాధోయఃక్రియతేకాశీ
వాసిభిః । సయాతిసంక్షయంక్షిప్రంవిరాధేశసమర్చనాత్ ॥ ౨౩ ॥ స్నా
ఋజుతేదండపాణేస్తువిరాధేశంప్రయత్నతః । నత్వాసర్వాపరాధేభ్యో
ముచ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ౨౪ ॥ సుముఖేశంమహాలింగంసుముఖాఖ్య
గణార్చితం । పశ్చిమాభిముఖంలింగందృష్ట్వాపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౨౫ ॥
స్నాత్వాపిలిపిలాతీర్థేసుముఖేశంవిలోక్యచ । సదైవసుముఖంపశ్యేద్ధర్మ
రాజంనదుర్ముఖమ్ ॥ ౨౬ ॥ ఆషాఢినార్చితంలింగమాషాఢీశ్వరసం
జ్ఞకం । దృష్ట్వాషాఢ్యాంనరోభక్త్యాసర్వైఃపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౨౭ ॥
ఉదీచ్యాంభారభూతేశాదాషాఢీశంసమర్చయన్ । ఆషాఢ్యాంపంచ

శ్యాంవైనసాపైఃపరితప్యతే ॥ ౨౮ ॥ శుచిశుక్లచతుర్దశ్యాంపంచదశ్యా
మథాపివా । కృత్వాసాంవత్సరీంయాత్రామనేనాజాయతేనరః ॥ ౨౯ ॥
స్కందఉవాచ ॥ మునేగణేషుచైతేషువారాణస్యాంస్థితేష్వితి । స్వనా
మ్నాస్థాప్యలింగానివిశ్వేశపరితుష్టయే ॥ ౩౦ ॥ విశ్వేశశ్చింతయాంచక్రే
పునఃకాశీప్రవృత్తయే । కంవాహితత్ప్రహిత్యాద్యనివృత్తింపరమాంభ
జే ॥ ౩౧ ॥ యోగిన్యస్తిగ్మగుర్వేధాఃశంకుకర్ణముఖాగణాః । వ్యావృత్త్యానాగ
తాఃకాశ్యాఃసింధుగాఇవసింధవః ॥ ౩౨ ॥ ధ్రువంకాశ్యాంప్రవిష్టాయేతేప్ర
విష్టామమోదరే । తేషాంవినిర్గమోనాస్తిదీప్తేగ్నౌహావిషామివ ॥ ౩౩ ॥ యే
షాంహిసంస్థితిఃకాశ్యాంలింగార్చనరతాత్మనాం । తఏవమమలింగానిజంగ
మానినసంశయః ॥ ౩౪ ॥ స్థావరాజంగమాఃకాశ్యామచేతనసచేతనాః । సర్వే
మమైవలింగానితేభ్యోద్రుహ్యంతిదుర్ధియః ॥ ౩౫ ॥ వాచివారాణసీయేషాం
శ్రుతౌవైశ్వేశ్వరీకథా । తఏవకాశీంలింగానివరాణ్యర్చ్యాన్యహంయథా ॥
౩౬ ॥ వారాణసీతికాశీతిరుద్రావాసఇతిస్ఫుటం । ముఖాద్వినిర్గతంయేషాంతే
షాంప్రభవేద్యమః ॥ ౩౭ ॥ ఆనందకాననంప్రాప్యయేనిరానందభూమి
కాం । అన్యాంస్పృహాపివాంఛంతినిరానందాఃసదాత్రతే ॥ ౩౮ ॥ అత్రై
వవాస్తుమరణంబహుకాలాంతరేపివా । కలికాలభియాపుంసాంకాశీత్యా
జ్యానకర్హిచిత్ ॥ ౩౯ ॥ అవశ్యంభావినోభావాభవిష్యంతిపదేపదే ।
సలక్ష్మీనిలయాంకాశీంతేత్యజంతికుతోధియః ॥ ౪౦ ॥ వరంవిఘ్నసహస్రా
ణిసోఢవ్యానిపదేపదే । కాశ్యాంనాన్యత్రనిర్విఘ్నంవాంఛేద్రాజ్యమపిక్వ
చిత్ ॥ ౪౧ ॥ కియన్నమేషసంభోగ్యాఃసంతిలక్ష్మ్యాఃపదేపదే । పరంనిరం
తరసుఖాఽముత్రాప్యత్రాపికాశికా ॥ ౪౨ ॥ విశ్వనాథోప్యహంనాథః
కాశీకాముక్తికాశికా । సుధాతరంగాస్వర్గంగాత్రయ్యేషాకిన్నయచ్ఛ
తి ॥ ౪౩ ॥ పంచక్రోశ్యాపరిమితాతనురేషాపురీమమ । అవిచ్ఛిన్నప్రమా
ణధీర్భక్తినిర్వాణకారణమ్ ॥ ౪౪ ॥ సంసారభారఖిన్నానాంయాతాయా
తకృతాంసదా । ఏకైవమేపురీకాశీధ్రువంవిశ్రామభూమికా ॥ ౪౫ ॥ మం

డపః కల్పవల్లీనాం మనోరథఫలైరలం । ఫలితః కాశికాఖ్యోయం సంసారధ్వజుషాం సదా ॥౪౬॥ చక్రవర్తిరియం ఛత్రం విచిత్రం సర్వతాపహృత్। కాశీ నిర్వాణరాజస్య మమశూలోచ్ఛ్రదండవత్ ॥౪౭॥ నిర్వాణలక్ష్మీం యే పుణ్యాః పరివాంఛంతి లీలయా । నిరంతరసుఖప్రాప్త్యై కాశీ త్యాజ్యా న తైర్నృభిః ॥౪౮॥ మమానందవనే యే వై నిరంతరవనౌకసః । మోక్షలక్ష్మీఫలాన్యత్ర సుస్వాదూని లభంతి తే ॥౪౯॥ నిర్మమం చాపి నిర్మోహం యా మాం సుపివిమోహయేత్ । కైర్న సంస్మరణీయా సా కాశీ విశ్వవిమోహినీ ॥౫౦॥ నామాపి మధురం యస్యాః పరానంద ప్రకాశకం । కాశ్యాః కాశీతి కాశీతి సాక్షైః పుణ్యైర్న జప్యతే ॥౫౧॥ కాశీనామసుధాపానం యే కుర్వంతి నిరంతరం । తేషాం వత్సభవత్యేవ సుధామవసుధామయమ్ ॥౫౨॥ మత్తోరహితస్యాపి మమ సర్వాత్మనో ధ్రువం । త ఏవ మామకా లోకే యే కాశీనామజాపకాః ॥౫౩॥ రహస్యమితి విజ్ఞాయ వారాణస్యా గణేశ్వరైః । బ్రహ్మా యోగినీబ్రధ్నైః స్థితం తత్రైవ నాన్యథా ॥౫౪॥ అన్యథా తాశ్చ యోగిన్యః స రవిః స పితామహః । తే గణా మాం పరిత్యజ్య కథం తిష్ఠేయురన్యతః ॥౫౫॥ అతీవభద్రం సంజాతం కాశ్యాం తిష్ఠత్సు తేషు హి । ప్రభో దేవప్రభవే ద్రాగ్జ్యై రాజ్యాంతరం వినా ॥౫౬॥ లబ్ధప్రవేశాస్తత్ర తే వ్యూమత్స్వరూపిణః । యతిష్యంతి యతో వశ్యం మదాగమనహేతవే ॥ అన్యానపి ప్రేషయామి మత్స్వాత్మపరివర్తినః । యే తే తత్ర స్థితాః శ్రీఘ్రమపి గంతాస్మ్యహం తతః ॥౫౭॥ విచార్యేతి మహాదేవః సమాహూయ గజాననం । ప్రాహిణోత్కథయిత్వేతి గచ్ఛ కాశీమితః సుత ॥౫౮॥ తత్ర త్వం సిద్ధయే యత స్వసహితో గణైః । నిర్విఘ్నం కురు చాస్మాకం స్వవిఘ్నం సమాచర ॥౬౦॥ ఆధాయ శాసనం మూర్ధ్ని గణాధీశో ధూర్జటేః । ప్రతస్థే త్వరితః కాశీం స్థితిజ్ఞః స్థితిహేతవే ॥౬౧॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే కాశీఖండే కాశీవర్ణన గణేశప్రేషణం నామ పంచపంచాశత్తమోధ్యాయః ॥౫౫॥ ... ...

స్కందఉవాచ ॥ అథేశాజ్ఞాంసమాదాయగజవక్త్రఃప్రతస్థివాన్ ।
శంభోఃకాశ్యాగమోనాయంచింతయన్మందరాద్రితః ॥ ౧ ॥ ప్రాప్యవారా
ణసీంతూర్ణమాశుస్యందనగోఽభుః । వాడవీంమూర్తిమాలంబ్యప్రావి
శచ్ఛకునైస్తుతః ॥ ౨ ॥ నక్షత్రపాఠకోభూత్వావృద్ధఃప్రత్యవరోధగః । చ
చారమధ్యేనగరంపౌరాణాంప్రీతిమావహన్ ॥ ౩ ॥ స్వయమేవనిశాభా
గేస్వప్నంసందర్శయన్నృణాం । ప్రాతస్తేషాంగృహాన్గత్వాతేషాంవ
క్తిబలాబలమ్ ॥ ౪ ॥ భవద్భిరద్యరాత్రౌయద్దృష్టంస్వప్నవిచేష్టితం । భ
వత్కుతూహలోత్పత్త్యైతదేవకథయామ్యహమ్ ॥ ౫ ॥ స్వప్తాభవ
తారాత్రౌతుర్యేయామేమహాహ్రదః । అదర్శితత్రచభవాన్మజ్జన్మజ్జం
స్తటంగతః ॥ ౬ ॥ తదంబుపిచ్ఛిలేపంకేమగ్నోన్మగ్నోసిభూరిశః । దుఃస్వ
ప్నస్యాస్యచమహాన్విపాకోతిభయప్రదః ॥ ౭ ॥ కాషాయవసనోముండః
ప్రైక్ష్యహోభవతాపియః । పరితాపంమహానేషజనయిష్యతిదారుణమ్॥
౮ ॥ రాత్రౌసూర్యగ్రహోదృష్టోమహానిష్టకరోధ్రువం । ఐంద్రింధను
ర్యయంరాత్రౌయదలోకినతచ్ఛుభమ్ ॥ ౯ ॥ ప్రతీచ్యాంరవిరాగత్యప్రా
ప్యంతంవ్యోమ్నిశీతగుం । పాతయామాసభూపృష్ఠేతద్రాజ్యభయసూచ
కమ్ ॥ ౧౦ ॥ యుగపత్కేతుయుగలంయుధ్యమానంపరస్పరం । యదద
ర్శనతద్భద్రంరాష్ట్రభంగాయకేవలమ్ ॥ ౧౧ ॥ విశీర్యత్కేశదశనంనీయ
మానంచదక్షిణాం । ఆత్మానంయత్సమద్రాక్షీఃకుటుంబస్యాపిభీషణం॥ ౧౨ ॥
ప్రాసాదధ్వజభంగోయస్త్వయైక్షితనిశాక్షయే । రాజ్యక్షయకరంవిద్ధిమ
హోత్పాతాయనిశ్చితమ్ ॥ ౧౩ ॥ నగరీప్లావితాస్వప్నేతరంగైఃక్షీరనీర
జైః । పక్షైస్త్రిచతురైఃశశంకేమహాశంకాంపురౌకసామ్ ॥ ౧౪ ॥ స్వప్నే
వానరయానేనయత్త్వమాధోసిదక్షిణాం । అతస్త్వంచనోపాయఃపు
రత్యాగోమహామతే ॥ ౧౫ ॥ రుదతీయాత్వయాదృష్టామహీలైకానిశాత్య
యే । ముక్తకేశీవివసనానానారీశ్రీరివోద్గతా ॥ ౧౬ ॥ దేవాలయస్యకల
శోయత్త్వయావీక్షితఃపతన్ । దినైఃకతిపయైరేవరాజ్యభంగోభవిష్యతి॥

౧౭॥ పురీపరివృతాస్స్వప్నే మృగయూథైః సమంతతః। రోరూయమాణై రత్య
ర్థమాసేనైవోద్వసీభవత్ ॥౧౮॥ ఆతాయియూకగృధ్రాద్యైః పురీమధ్య
చారిభిః। సూచ్యతే త్వాహితం కించిద్ధ్రువమత్ర నివాసినామ్ ॥౧౯॥ స్వప్న
త్వా తాని బహూన్యాశ శంసఞ్శంసన్నితస్తతః। బహూనుచ్చాటయాంచక్రే
సవిఘ్నేశః పురౌకసః ॥౨౦॥ కేషాంచిత్పురతో వానీద్ర్విహాచాకం ప్రదర్శ
య్య। ఏకరాశిస్థితాః సౌరిసితభౌమా నశోభనాః ॥౨౧॥ సోయం ధూమగ్ర
హో వ్యోమ్ని భిత్త్వా సప్తర్షిమండలం। ప్రయాతః పశ్చిమామాశాం సనాశా
య విశాం పతేః॥౨౨॥ అతిచారగతో మందః పునర్వక్రాధ్వసంస్థితః। పాప
హాసమాయుక్తోనయుక్తో యమిహేష్యతే ॥౨౩॥ వ్యతీతే వాసరే యోగః
భూకంపః సముపద్యత। కంపం జనయతేఽతీవ హృదో మేపి పురౌకసః॥౨౪॥
దిచ్యాం దక్షిణాశాయాం యేయముల్కా ప్రధావితా। విలీనా చ విమ్మన్నే
సవిఖ్యాతం న సా శుభా॥౨౫॥ ఉన్మూలితో మహామూలో మహానిలరయేణ యః
చత్వరే చైత్యవృక్షో యం మహోత్పాతం ప్రశంసతి ॥ ౨౬ ॥ సూర్యో
యమనుప్రాప్య ప్రాచ్యాం శుష్కతరూపరి । కరటో రారటీత్యేష కట
త్కటభయప్రదః ॥ ౨౭ ॥ మధ్యేవిపణియత్తూర్ణం కాచిచ్చారణ్య
రిణా । మృగౌ మృగయతాం యాతౌ పౌరాణాం పురతోఽహితౌ ॥ ౨౮
రసాలశాలముకులం వీక్ష్యతే యచ్ఛరద్యదః । మహాకాలభయం మన్యే
కాలేపి పురౌకసామ్ ॥ ౨౯ ॥ సాధ్వసం జనయిత్వేతి కేచిదుచ్చాటి
పురః । తేన విఘ్నకృతా పౌరాః కపటద్విజరూపిణా ॥ ౩౦ ॥ అథ మ
రోధం సంప్రవిశ్య నిజమాయయా । దృష్టార్థమేవ కథయచ్ఛ్రీ శాంతి
థభూరభూత్ ॥ ౩౧ ॥ తవ పుత్రశతం జజ్ఞే సప్తానం శుభలక్షణే । తేష్వే
కస్తురగారూఢో బాహ్యాల్యాం పతితో మృతః ॥ ౩౨ ॥ అంతర్వ
యం కన్యాం జనయిష్యతి శోభనాం । ఏషా హి దుర్భగా పూర్వం సాం
సుభగాఽభవత్ ॥ ౩౩ ॥ అసౌ హి రాజ్ఞో రాజ్ఞీ నామత్యంతం
వల్లభా । ముక్తాలంకృతిరేతస్యై రాజ్ఞా దత్తా నిజోరసః ॥ ౩౪ ॥

స్త్రిణాన్యేవజ్ఞాతానీతిహతర్క్యతే । అస్యైరాజ్ఞాప్రసాదేనగ్రామాదా
యనుమీరితౌ ॥ ౩౫ ॥ ఇతిదృష్టార్థకథనైః రాజ్ఞీమాన్యోభవద్ద్విజః । వ
ర్ణయంతిచతారాజ్ఞఃపరోక్షేపిగుణాన్బహూన్ ॥ ౩౬ ॥ అపరోయాద్య
గసాపిప్రిఃసర్వత్రాతివిచక్షణః । సుశీలశ్చసురూపశ్చసత్యవాఙ్మితభాష
ణః ॥ ౩౭ ॥ అలోలుపఉదారశ్చసదాచారోజితేంద్రియః । అపిస్వల్పేనసం
తుష్టఃప్రతిగ్రహపరాఙ్ముఖః ॥ ౩౮ ॥ జితక్రోధఃప్రసన్నాస్యస్త్వనసూయ
కవంచకః । కృతజ్ఞఃప్రీతిసుముఖఃపరివాదపరాఙ్ముఖః ॥ ౩౯ ॥ పుణ్యోప
దేష్టాపుణ్యాత్మాసర్వవ్రతపరాయణః । శుచిఃశుచిచరిత్రశ్చశ్రుతిస్మృతివి
శారదః ॥ ౪౦ ॥ ధీరఃపుణ్యేతిహాసజ్ఞఃసర్వదృక్సర్వసంమతః । కలాకలా
పకుశలోజ్యోతిఃశాస్త్రవిదుత్తమః ॥ ౪౧ ॥ క్షమీకులీనోఽకృపణోభోక్తా
విమలమానసః । ఇత్యాదిగుణసంపన్నఃకోపికాప్యపినదృగ్గతః ॥ ౪౨ ॥ ఇ
తితాస్తద్గుణగ్రామంవర్ణయంత్యఃపదేపదే । కాలంవినోదయంతిస్మ
అంతఃపురచరాస్త్రియః ॥ ౪౩ ॥ ఏకదావసరంప్రాప్యదివోదాసస్యభూ
భుజః । రాజ్ఞీలీలావతీనామరాజ్ఞైతంవిన్యవేదయత్ ॥ ౪౪ ॥ రాజన్వృద్ధో
గుణైర్వృద్ధోబ్రాహ్మణఃసువిచక్షణః । ఏకోస్తిసతుద్రష్టవ్యోమూర్తోఽ
బ్రహ్మనిధిఃపరః ॥ ౪౫ ॥ రాజ్ఞీరాజ్ఞాకృతానుజ్ఞాసఖీంప్రేష్యవిచక్షణాం।
ఆనాయయచ్చతంవిప్రంబ్రాహ్మంతేజఇవాంగవత్ ॥ ౪౬ ॥ రాజాపిదూరా
దాయాంతంతంవిలోక్యమహీసురం । యత్రాకృతిర్గుణాస్తత్రేతిజహ్న
చేతసాహృది ॥ ౪౭ ॥ పద్యర్ఘ్యాద్యైర్నృపతినాకృతాభ్యుత్థానసత్కృతిః ।
ఆశుర్భిర్గమజాభిఃసతమాశీర్భిరనందయత్ ॥ ౪౮ ॥ కృతప్రణామోరా
జ్ఞాసాదరందత్తమాసనం । భేజేథకుశలంపృష్టఃసరాజ్ఞాతేనభూపతిః ॥
౪౯ ॥ పరస్పరంకుశలినాఃకుశలాచకథాగమే । ప్రశ్నోత్తరాభ్యాంసంతు
ష్టౌద్విజవర్యక్షమాభృతౌ ॥ ౫౦ ॥ కథావసానేరాజ్ఞాథగేహంవిసృజే
ద్విజః । లబ్ధమానమహాపూజఃసస్వమాశ్రమమావిశత్ ॥ ౫౧ ॥ గతే
ఆశ్రమంవిప్రేదివోదాసోనరేశ్వరః । లీలావత్యాఃపురోవిప్రంవర్ణ

యామాసభూరిశః ॥ ౫౨ ॥ మహాదేవిమహాప్రాజ్ఞేలీలావతిగుణప్రియె
యథాశంసితథావిప్రస్తతోపిగుణవత్తరః ॥ ౫౩ ॥ అతీతంవేత్తిసకలంవ
ర్తమానమపైతిచ । పరిపృష్టఃప్రాతరాహూయభవిష్యంకించిదేవహి ॥
౫౪ ॥ మహావిభవసంభారైర్మహాభోగైరనేకథా । వ్యుష్టాయాంస్తు
పోరాత్ర్యాంప్రాతరాహూతవాన్ద్విజమ్ ॥ ౫౫ ॥ సత్కృత్యతంద్విజం
భక్త్యాదుకూలాదిప్రదానతః । ఏకాంతేతంద్విజంరాజాపప్రచ్ఛవిజ్ఞా
పితమ్ ॥ ౫౬ ॥ రాజోవాచ ॥ ద్విజవర్యోభవానేకఃప్రతిభాతీతి
తం । యథాతత్త్వవతీతేధీర్నతథాన్యస్యమేమతిః ॥ ౫౭ ॥ దృష్ట్వాకా
తుమహాప్రాజ్ఞంశాంతందాంతంతపోనిధిం । కించిత్ప్రష్టుమనావిప్రేశ
ఖ్యాహియథార్థవత్ ॥ ౫౮ ॥ శాసితేయంమయాపృథ్వీనతథాన్యైః
పార్థివైః । యావద్భూతిమయాభుక్తాదివ్యాభోగాఅనేకథా ॥ ౫౯ ॥
నిజౌరసేభ్యోప్యధికంరాత్రిందివమతంద్రితం । వినిర్జిత్యాహితాద్దుష్టా
ప్రజేయంపరిపాలితా ॥ ౬౦ ॥ ద్విజపాదార్చనాత్కించిత్సుకృతంనే
నాపరం । అనేనాపరితుష్యేనకథితెనెహకింమమ ॥ ౬౧ ॥ నిర్విణ్ణమివమే
చేతఃసాంప్రతంసర్వకర్మను । విచార్యార్యశుభోదర్కమతఆఖ్యాహి
త్తమ ॥ ౬౨ ॥ ద్విజఉవాచ ॥ అపిస్వల్పతరంకృత్యంయద్భవేద్భూ
మిహ । ఏకాంతేతత్తుపృష్టేనవక్తవ్యంసుధియాసదా ॥ ౬౩ ॥ అమాత్యై
నాప్యపృష్టేనవక్తవ్యంనృపాగ్రతః । మహాపమానభీతేనస్తోకమప్యుత
చన ॥ ౬౪ ॥ పృష్టశ్చేత్కథయామీహమాతత్రకురుసంశయం । తత్తే
తేతవగంతావైమనోనిర్వేదకారణమ్ ॥ ౬౫ ॥ శృణురాజన్మహాబు
నాయథార్థంబ్రువీమ్యహం । విశాంతోస్యతిశూరోసిభాగ్యవానసి
దా ॥ ౬౬ ॥ పుణ్యేనయశసాబుద్ధ్యాసంపన్నోస్తిభవాన్యథా । మన్యే
థామఖావత్త్వాంత్రిదశేశోపినైవహి ॥ ౬౭ ॥ సుధియాత్వాంగురుంమన్యే
ప్రసాదేనసుధాకరం । తెజసాస్తిభవానర్కఃప్రతాపేనాశుశుక్షణిః
ప్రభంజనోబలేనాసిశ్రీదోసిశ్రీసమర్పణైః । శాసనేనభవాన్రుద్రోసి

రస్త్వం రణాంగణే ॥౧౯॥ దుష్టపాశయితా పాశీ యమో నియమనే సతాం ।
ఛందనాత్త్వం మహేంద్రోసి క్షమయా త్వమసి క్ష్మా ॥౨౦॥ మర్యాదయా
ఽవానబ్ధిర్మహత్త్వే హిమవానసి । భార్గవో రాజనీత్యాసి రాజ్యేన మను
నా సమః ॥౨౧॥ సంతాపహర్తాంబుదవత్పవిత్రో గాంగనామవత్ । సర్వే
షామేవ జంతూనాం కాశీవసు గతిప్రదః ॥౨౨॥ రుద్రః సంహారరూపేణ పా
లనే న చతుర్భుజః । విధివత్త్వం విధాతాసి భారతీ తే ముఖాంబుజే ॥౨౩॥
త్పాణిపద్మే కమలా త్వత్తో క్రోధే స్తి హాలాహలః । అమృతం తవ వాగేవ
ద్భుజావశ్వినీసుతౌ ॥౨౪॥ తత్కిం యత్త్వయి భూజానా సర్వదేవమ
యోహ్యసి । తస్మాత్తవ శుభోదర్కో మయాజ్ఞాతోస్తి తత్త్వతః ॥౨౫॥
అభ్యాద్యదినాద్భూప బ్రాహ్మణోష్టాదశేహని । ఉదీచ్యః కశ్చిదాగత్య
త్రీవం త్వాముపదేక్ష్యతి ॥౨౬॥ తస్య వాక్యం త్వయా రాజన్ కర్తవ్యమవి
చారితం । తతస్తే హృత్స్థితం సర్వం సేత్స్యత్యేవ మహామతే ॥౨౭॥ ఇత్యు
క్త్వాపృచ్ఛ్య రాజానం లబ్ధానుజ్ఞో ద్విజోత్తమః । వివేశ స్వాశ్రమం తుష్టో
నృపోప్యాశ్చర్యవానభూత్ ॥౨౮॥ ఇత్థం విఘ్నజితా సర్వా పురీ స్వాత్మవశీ
కృతా । సపౌరా సావరోధా చ సనృపా నిజమాయయా ॥౨౯॥ కృతకృత్య
మివాత్మానం తతో మత్వా స విఘ్నజిత్ । విధాయ బహుధాత్మానం కాశ్యాం
స్థితిమవాప చ ॥౩౦॥ యదా స న దివోదాసః ప్రాగాసీత్కుంభసంభవ ।
తదాతనం నిజం స్థానమలంచక్రే గణాధిపః ॥౩౧॥ దివోదాసే నరపతౌ వి
ష్ణునోచ్చాటితే సతి । పునర్నవీకృతాయాం చ నగర్యాం విశ్వకర్మణా ॥౩౨॥
త్రయమాగత్య దేవేన మందరాత్సుందరాం పురీం । వారాణసీం ప్రథమతస్తు
ష్టువే గణనాయకమ్ ॥౩౩॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥ కథం స్తుతో భగవతా దే
వదేవేన విఘ్నజిత్ । కథం చ బహుధాత్మానం స చకార వినాయకః ॥౩౪॥
కేనకేనసనామ్నా కాశీపుర్యాం వ్యవస్థితః । ఇతి సర్వం సమాసేన కథయ
షడానన ॥౩౫॥ ఇత్యుదీరితమాకర్ణ్య కుంభయోనేః షడాననః । య
థావత్కథయామాస గణరాజకథాం శుభామ్ ॥౩౬॥ ఇతి శ్రీస్కాందపు

రాణె కాశీఖండె గణేశమాయాప్రపంచో నామ షట్పంచాశత్తమో
ధ్యాయః ॥ ౫౬ ॥ ... ...

స్కంద ఉవాచ ॥ విశ్వేశో విశ్వయా సార్ధం వయాచ ముని సత్తమ।
మహాశాఖ విశాఖాభ్యాం నందిభృంగిపురోగమః ॥ ౧ ॥ నైగమేయేన సహి
తో రుద్రైస్త్రిసర్వత్ర సంవృతః । దేవర్షిభిః సమాయుక్తః సనకాద్యైరభిష్టు
తః ॥ ౨ ॥ సమస్తాయతనాధీశైర్దిక్పాలైరభినందితః । తీర్థైర్దేశీశ
తీర్థైశ్చ గంధర్వైర్గీతమంగళః ॥ ౩ ॥ కృతపూజోప్సరోభిశ్చ నృత్యహ
స్తకపల్లవైః । వియత్యనాహతైర్వాద్యైః సమంతాదనుమోదితః ॥ ౪ ॥
ఋషీణాం బ్రహ్మసిఘోషైర్బధిరీకృత దిఙ్ముఖః । కృతస్తుతిశ్చారణాద్యై
ర్వామానైరభితో వృతః ॥ ౫ ॥ త్రివిష్టపవధూముష్టిభిః ప్రేషితైర్లాజైరభిష్టు
తః । అభివృష్టో మహాదేవః సంప్రహృష్టతనూరుహః ॥ ౬ ॥ దత్తమాల్యో
పహారశ్చ బహువిద్యాధరీగణైః । యక్షగుహ్యకసిద్ధైశ్చ ఖేచరైరభినం
దితః ॥ ౭ ॥ కృతప్రవేశశకునో వ్యాఘ్రైః శకునిభిః పురః । కిన్నరీభిః ప్రహృష్టా
స్యైః కిన్నరైరుపవర్ణితః ॥ ౮ ॥ విష్ణునా చ మహాలక్ష్మ్యా బ్రహ్మణా స్వ
ర్గిణా । నందినాథగణేశేన హ్యావిష్కృత మహోత్సవః ॥ ౯ ॥ నాగాం
నాభిః పరితః కృతనీరాజనావిధిః । ప్రవివేశ మహాదేవః పురీం వారాణసీం
శుభామ్ ॥ ౧౦ ॥ పశ్యతాం సర్వదేవానామవరుహ్యావృషేంద్రతః । పరిష్వ
జ్య గణాధీశం ప్రోవాచ వృషభధ్వజః ॥ ౧౧ ॥ యదహం ప్రాప్తవానస్మి పు
రీం వారాణసీం శుభాం । మయాప్యతీవ దుష్ప్రాప్యాం స ప్రసాదోస్య వైశ్వే
౧౨ ॥ యద్దుష్ప్రాప్యం హి పితురపి త్రిజగతీతలే । తత్పుత్రేణ నాను సాధ్య
స్యాదత్ర దృష్టాంతతా మయి ॥ ౧౩ ॥ అనేన గజవక్త్రేణ స్వబుద్ధివిభవైర్మ
కాశీప్రాప్తిర్యథా మేస్యాత్తథా కించిదనుష్ఠితమ్ ॥ ౧౪ ॥ పుత్రవానస
వాస్మి యచ్చ మే చిరచింతితం । స్వపౌరుషేణ కృతవానఖిలాం మం
౧౫ ॥ ఇత్యుక్త్వా త్రిపురీహర్తా పురుహూతాదిభిః స్తుతః । పరితః ప్రా

హృష్టస్సృష్టిగీర్భిర్గజాననమ్ ॥ ౧౬ ॥ శ్రీకంఠ ఉవాచ ॥ జయవిఘ్నకృతామాద్యభక్తనిర్విఘ్నకారక । అవిఘ్నవిఘ్నశమనమహావిఘ్నైకవిఘ్నకృత్ ॥ ౧౭ ॥ జయసర్వగణాధీశ జయసర్వగణాగ్రణీః । గణప్రణతపాదాబ్జగణనాతీతసద్గుణ ॥ ౧౮ ॥ జయసర్వగసర్వేశ సర్వబుద్ధ్యేకశేవధే । సర్వమాయాప్రపంచజ్ఞ సర్వకర్మాగ్రిపూజిత ॥ ౧౯ ॥ సర్వమంగళమాంగల్య జయత్వం సర్వమంగల । అమంగలోపశమన మహామంగలహేతుక ॥ ౨౦ ॥ జయసృష్టికృతాంవంద్య జయస్థితికృతానత । జయసంహృతికృత్స్తుత్య జయసత్కర్మసిద్ధిద ॥ ౨౧ ॥ సిద్ధవంద్యపదాంభోజ జయసిద్ధివిధాయక । సర్వసిద్ధ్యేకనిలయ మహాసిద్ధ్యృద్ధిసూచక ॥ ౨౨ ॥ అశేషగుణనిర్మాణ గుణాతీతగుణాగ్రణీః । పరిపూర్ణచరిత్రార్థ జయత్వం గుణవర్ణిత ॥ ౨౩ ॥ జయసర్వబలాధీశ బలారాతిబలప్రద । బలాకోజ్జ్వలదంతాగ్ర బాలాబాలపరాక్రమ ॥ ౨౪ ॥ అనంతమహిమాధార ధరాధరవిదారణ । దంతాగ్రప్రోతదిఙ్నాగ జయనాగవిభూషణ ॥ ౨౫ ॥ యేత్వాంనమంతి కరుణామయదివ్యమూర్తే సర్వైనసామపిభువోభువిముక్తిభాజః । తేషాంపదైపదాససీహామహోపసర్గాన్ స్వర్గాపవర్గమపిసంప్రదదాసితేభ్యః ॥ ౨౬ ॥ యేవిఘ్నరాజభవతాకరుణాకటాక్షైః సంప్రేక్షితాః క్షితితలే క్షణమాత్రమత్ర । తేషాంక్షయంతిసకలాన్యపికిల్బిషాణి లక్ష్మీఃకటాక్షయతితాన్ పురుషోత్తమాన్ హి ॥ ౨౭ ॥ యేత్వాంస్తువంతినతవిఘ్నవిఘాతదక్షదాక్షాయణీహృదయపంకజతిగ్మరశ్మే । శృణ్వంత ఏవత ఇహప్రథితానచిత్రం చిత్రంతదత్రగణపాయదహోత ఏవ ॥ ౨౮ ॥ యేశీలయంతిసతతంభవతోంఘ్రియుగ్మం తేపుత్రపౌత్రధనధాన్యసమృద్ధిభాజః । సంశీలితాంఘ్రికమలాబహుభృత్యవర్గైర్భూపాలభోగ్యకమలాంవిమలాంలభంతే ॥ ౨౯ ॥ త్వంకారణంపరమకారణకారణానాం వేద్యోసివేదవిదుషాంసతతంత్వమేకః । త్వంమార్గణీయమసికించనమూలవాచాం వాచామగోచరచరాచరదివ్యమూర్తే ॥ ౩౦ ॥ వేదావిరంతినయథార్థతయాభవంతం బ్రహ్మాదయోపిన

చరాచరసూత్రధార । త్వంహంసిపాసివిదధాసిసమస్తమేకఃకస్త్వాంస్తుతిష్వ
తికరోమనసాప్యగమ్య ॥ ౩౧ ॥ త్వద్దుష్టదృష్టివిశిఖైర్నిహతాన్నిహన్తిదై
త్యాన్పురాంధకజలంధరముఖ్యకాంశ్చ । కస్యాస్తిశక్తిరిహయస్త్వదృతే
పితుచ్ఛంవాంఛేద్విధాతుమిహసిద్ధిదకార్యజాతమ్ ॥ ౩౨ ॥ అన్వేషణేఢుం
ఢిరయంప్రథితోఽస్తిధాతుఃసర్వార్థఢుంఢితతయాతవఢుంఢినామ । కా
శీప్రవేశమపికోలభతేఽత్రదేహీతోషంవినాతవవినాయకఢుంఢిరాజ ॥౩౩॥
ఢుంఢేప్రణమ్యపురతస్తవపాదపద్మంయోమాంనమస్యతిపుమానిహకాశి
వాసీ । తత్కర్ణమూలమధిగమ్యపురాదిశామితత్కించిదత్రనపునర్భవ
తాస్తియేన ॥ ౩౪ ॥ స్నాత్వానరఃప్రథమతోమణికర్ణికాయామద్ధూ
లితాంఘ్రియుగలస్తుసచైలమాశు । దేవర్షిమానవపితౄనపితర్పయి
త్వాజ్ఞానోదతీర్థమభిలభ్యభజేత్తతస్త్వామ్ ॥ ౩౫ ॥ సామోదమోద
భరైర్వరధూపదీపైర్మాల్యైఃసుగంధబహులైరనులేపనైశ్చ । సంప్రీణ్య
కాశినగరీఫలదానదక్షంప్రోక్త్వాథమాంకఇహసిద్ధ్యతినైవఢుంఢే ॥ ౩౬
తీర్థాంతరాణిచతతఃక్రమవర్జితోపిసంసాధయన్నిహభవత్కరుణాకటా
క్షైః । దూరీకృతస్వహితఘాత్యుపసర్గవర్గోఢుంఢేలభేదవికలంఫలమత్ర
కాశ్యామ్ ॥ ౩౭ ॥ యఃప్రత్యహంనమతిఢుంఢివినాయకంత్వాంకాశ్యాంప్ర
గేప్రతిహతాఖిలవిఘ్నసంఘః । నోతస్యజాతుజగతీతలవర్తివస్తుదుష్ప్రా
పమత్రచపరత్రచకించనాపి ॥ ౩౮ ॥ యోనామతేజపతిఢుంఢివినాయక
స్యతంవైజపంత్యనుదినంహృదిసిద్ధమోష్టౌ । భోగాన్విభుజ్యవివిధాన్విబు
ధోపభోగ్యాన్నిర్వాణయాకమలయావ్రియతేసచాంతే ॥ ౩౯ ॥ దూరే
స్థితోప్యహరహస్తవపాదపీఠంయఃసంస్మరేత్సకలసిద్ధిదఢుంఢిరాజ । కా
శిస్థితేరవికలంసఫలంలభేతనైవాన్యథానవితథామమవాక్కదాచిత్ ॥౪౦॥
జానేవిఘ్నానసంఖ్యాతాన్వినిహంతుమనేకధా । క్షేత్రస్యాస్యమహాభాగ
నానారూపైరిహస్థితః ॥ ౪౧ ॥ యానియానిచరూపాణియత్రయత్రచతే
నఘ । తానితత్రప్రవక్ష్యామిశృణ్వంత్వేతేదివౌకసః ॥ ౪౨ ॥ ప్రథమంఢుం

ధిరాజోఽసిమమదక్షిణతోమనాక్ । ఆఢుంఢ్యసర్వభక్తేభ్యఃసర్వార్థాం
స్సంప్రయచ్ఛసి ॥ ౪౩ ॥ అంగారవాసరవతీమిహయైశ్చతుర్థీంసంప్రాప్య
మోదకభరైఃపరిమోదవద్భిః । పూజావ్యధాయివివిధాతవగంధమాల్యై
స్తేస్నేత్రపుత్రవిదధామిగణాన్గణేశ ॥ ౪౪ ॥ యేత్వామిహప్రతిచతుర్థి
సమర్చయంతిఢుంఢేవిగాఢమతయఃకృతినస్తఏవ । సర్వాపదాంశిరసివా
మపదంనిధాయసమ్యగ్గజాననగజాననతాంలభంతే ॥ ౪౫ ॥ మాఘశుక్ల
చతుర్థ్యాంతునక్తవ్రతపరాయణాః । యేత్వాంఢుంఢేఽర్చయిష్యంతితేఽ
ర్చ్యాఃస్యుఃసురద్రుహామ్ ॥ ౪౬ ॥ విధాయవార్షికీంయాత్రాంచచతు
ర్థీంప్రాప్యతాపసీం । శుక్లాంశుక్లతిలైర్బధ్వాప్రాశ్నీయాల్లడ్డుకాన్
వ్రతీ ॥ ౪౭ ॥ కార్యాయాత్రాప్రయత్నేనక్షేత్రసిద్ధిమభీప్సుభిః । తస్యాం
చతుర్థ్యాంత్వత్ప్రీత్యైఢుంఢేసర్వోపసర్గహృత్ ॥ ౪౮ ॥ తాంయా
త్రాంనాత్రయఃకుర్యాన్నైవేద్యంతిలలడ్డుకైః । ఉపసర్గసహస్రైస్తు
సహంతవ్యోమమాజ్ఞయా ॥ ౪౯ ॥ హోమంతిలాజ్యద్రవ్యేణయఃకరిష్య
తిభక్తితః । తస్యాంచతుర్థ్యాంమంత్రజ్ఞస్తస్యమంత్రఃప్రసేత్స్యతి ॥ ౫౦ ॥
వైదికోఽవైదికోవాపియోమంత్రస్తేగజానన । జప్తస్త్వత్సన్నిధౌఢుంఢే
సిద్ధిందాస్యతివాంఛితామ్ ॥ ౫౧ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ ఇమాంస్తుతింమ
మకృతింయఃపఠిష్యతిసన్మతిః । నజాతుతంతువిఘ్నౌఘాఃపీడయిష్యంతిని
శ్చితమ్ ॥ ౫౨ ॥ ఢుంఢింస్తుతిమిమాంపుణ్యాంయఃపఠేద్ఢుంఢిసన్నిధౌ ।
సాన్నిధ్యంతస్యసతతంభజేయుఃసర్వసిద్ధయః ॥ ౫౩ ॥ ఇమాంస్తుతింనరో
జప్త్వాపరంనియతమానసః । మానసైరపిపాపైస్తైర్నాభిభూయేతక
ర్హిచిత్ ॥ ౫౪ ॥ పుత్రాన్కలత్రంక్షేత్రాణివరాశ్వాన్వరమందిరం ।
ప్రాప్నుయాచ్చధనంధాన్యంఢుంఢిస్తోత్రంజపన్నరః ॥ ౫౫ ॥ సర్వసంపత్క
రంనామస్తోత్రమేతన్మయేరితం । ప్రజప్తవ్యంప్రయత్నేనముక్తికామేనస
ర్వదా ॥ ౫౬ ॥ జప్త్వాస్తోత్రమిదంపుణ్యంక్వాపికార్యేగమిష్యతః । పుంసః
పురఃసమేష్యంతినియతంసర్వసిద్ధయః ॥ ౫౭ ॥ అన్యచ్చకథయామ్యత్రశృ

ణ్యాం త్వేతేదివౌకసః। ఢుంఢినా క్షేత్రరక్షార్థం యత్ర యత్ర స్థితిః కృతా॥
౫౮॥ కాశ్యాం గంగాసిసంభేదే నామతోఽర్కవినాయకః। దృష్టోఽర్కవాస
రే పుంభిః సర్వతాపప్రశాంతయే ॥౫౯॥ దుర్గో నామ గణాధ్యక్షః సర్వదు
ర్గతినాశనః। క్షేత్రస్య దక్షిణే భాగే పూజనీయః ప్రయత్నతః ॥౬౦॥ భీ
మచండీసమీపే తు భీమచండవినాయకః। క్షేత్రనైరృతదేశస్థో దృష్టో హం
తి మహాభయమ్ ॥౬౧॥ క్షేత్రస్య పశ్చిమే భాగే స దేహలివినాయకః। స
ర్వాన్నివారయేద్విఘ్నాన్ భక్తానాం నాత్ర సంశయః ॥౬౨॥ క్షేత్రవాయ
వ్యదిగ్భాగే ఉద్దండాఖ్యో గజాననః। ఉద్దండానపి విఘ్నౌఘాన్ భక్తానాం దం
డయేత్సదా ॥౬౩॥ కాశ్యాః సదోత్తరాశాయాం పాశపాణిర్వినాయకః।
వినాయకాన్ పాశయంతి భక్త్యా కాశీనివాసినామ్ ॥౬౪॥ గంగావరణ
యోః సంగే రమ్యః ఖర్వవినాయకః। అఖర్వానపి విఘ్నౌఘాన్ భక్తానాం ఖ
ర్వయేత్సతామ్ ॥౬౫॥ ప్రాచ్యాం తు క్షేత్రరక్షార్థం సిద్ధః సిద్ధివినాయ
కః। పశ్చిమే యమతీర్థస్య సాధకక్షిప్రసిద్ధిదః ॥౬౬॥ బాహ్యావరణగా
శ్చైతే కాశ్యామష్టౌ వినాయకాః। ఉచ్చాటయంత్యభక్తాంశ్చ భక్తానాం స
ర్వసిద్ధిదాః ॥౬౭॥ ద్వితీయావరణే చైవ యే రక్షంతి వినాయకాః। అవిము
క్తమిదం క్షేత్రం తానహం కథయామ్యతః ॥౬౮॥ స్వర్ధున్యాః పశ్చిమే
కూలే ఉత్తరేఽర్కవినాయకాత్। లంబోదరో గణాధ్యక్షః క్షాలయేద్విఘ్న
కర్దమమ్ ॥౬౯॥ తత్పశ్చిమే కూటదంత ఉదగ్దుర్గవినాయకాత్। దు
ర్గోపసర్గసంహర్తా రక్షేత్క్షేత్రమిదం సదా ॥౭౦॥ భీమచండగణాధ్య
క్షాత్కించిదీశానదిగ్గతః। క్షేత్రరక్షో గణాధ్యక్షః పూజ్యః శాలకటంకటః॥
౭౧॥ ప్రాచ్యాం దేహలివిఘ్నేశాత్కూష్మాండాఖ్యో వినాయకః। పూజనీ
యః సదా భక్తైర్మహోత్పాతప్రశాంతయే ॥౭౨॥ ఉద్దండాఖ్యాద్గణపతే
రాశుశుక్షణిదిక్స్థితః। మహాప్రసిద్ధః సంపూజ్యో భక్తైర్ముండవినాయకః॥
౭౩॥ పాతాలే తస్య దేహోఽస్తి ముండం కాశ్యాం వ్యవస్థితమ్। అతః సంగీయతే
కాశ్యాం దేవో ముండవినాయకః ॥౭౪॥ పాశపాణేర్గణేశానాద్దక్షిణే

టద్విజం । పూజయిత్వాగణపతింగాణపత్యపదంలభేత్ ॥౮౫॥ సర్వాఖ్యా
స్త్వఖర్వతేభాగేరాజపుత్రోవినాయకః । భ్రష్టరాజ్యంచరాజానంరా
జానంకురుతేఽర్చితః ॥ ౮౬ ॥ గంగాయాఃపశ్చిమేకూలేప్రణవాఖ్యోగణా
ధిపః । అవాచ్యాంరాజపుత్రాచ్చప్రణతఃప్రణయేద్దివమ్ ॥౮౭॥ ద్వితీయా
వరణేకాశ్యామష్టావేతేవినాయకాః । ఉత్సాదయేయుర్విఘ్నౌఘాన్కా
శీస్థితినివాసినామ్ ॥ ౮౮ ॥ క్షేత్రే తృతీయావరణేక్షేత్రరక్షాకృతఃసదా ।
యేవిఘ్నరాజాఃసంతీహతేవక్తవ్యామయాధునా ॥ ౮౯ ॥ ఉదగ్వహాయాః
పూర్వస్యారమ్యేరోధసివిఘ్నరాట్ । లంబోదరాదుదీచ్యాంతువక్రతుం
డోఘసంఘహృత్ ॥ ౯౦ ॥ కూటదంతాద్గణపతేరుదీచ్యామేకదంతకః ।
సదోపసర్గసంసర్గాత్పాయాదానందకాననమ్ ॥౯౧॥ కాశీభయహరో
నిత్యమైశాన్యాంశాలకటంకటాత్ । త్రిముఖోనామవిఘ్నేశఃకపిసింహద్విపా
ననః ॥ ౯౨ ॥ కూష్మాండాత్పూర్వదిగ్భాగేపంచాస్యోనామవిఘ్నరాట్
పంచాస్యస్యందనవరఃపాతివారాణసీంపురీమ్ ॥ ౯౩ ॥ హేరంబాఖ్యఃస
దాగ్నేయ్యాంపూజ్యోముండవినాయకాత్ । అంబావత్పూరయేత్కా
మాన్సర్వేషాంకాశివాసినామ్ ॥౯౪॥ అవాచ్యామర్చయేద్ధీమాన్సి
ద్ధ్యైవికటదంతతః । విఘ్నరాజంగణపతింసర్వవిఘ్నవినాశనమ్ ॥౯౫॥
వినాయకాద్రాజపుత్రాత్కించిద్దక్షోదిశిస్థితః । వరదాఖ్యోగణాధ్యక్షః
పూజ్యోభక్తవరప్రదః ॥ ౯౬ ॥ యామ్యాంప్రణవవిఘ్నేశాద్గణేశోమో
దకప్రియః । పూజ్యఃపిశంగిలాతీర్థేదేవనద్యాస్తటేశుభే ॥ ౯౭ ॥ చతు
ర్థావరణేకాశ్యాంభక్తవిఘ్నవినాశకాః । దృష్టవ్యాహృష్టచేతోభిఃస్పష్ట
ష్టవినాయకాః ॥ ౯౮ ॥ వక్రతుండాదుదగ్దిక్స్థఃస్వఃసింధోరోధసిస్థితః ।
వినాయకస్త్రైభయదఃసర్వేషాంభయనాశనః ॥ ౯౯ ॥ కౌబేర్యామేక
దంతాత్సింహతుండోవినాయకః । ఉపసర్గగణాన్హంతివారాణసినివా
సినామ్ ॥ ౧౦౦ ॥ కూణితాక్షోగణాధ్యక్షస్త్రితుండాదీశదిక్స్థితః । మ
హాశ్మశానంసతతంపాయాద్దుష్టకుదృష్టితః ॥ ౧౦౧ ॥ ప్రాచ్యాంపంచాస్య

తః పాయాత్పురీం క్షిప్రప్రసాదనః । క్షిప్రప్రసాదనార్చాతః క్షిప్రం సిధ్యంతి
సిద్ధయః ॥ ౯౨ ॥ హేరంబాద్వహ్నిదిగ్భాగే చింతామణివినాయకః । భ
క్తచింతామణిః సాక్షాచ్చింతితార్థసమర్పకః ॥ ౯౩ ॥ విఘ్నరాజాత్ప్రతీ
చ్యాంతు దంతహస్తో గణేశ్వరః । లిఖేద్విఘ్నసహస్రాణి నృణాం వారాణసీ
ద్రుహామ్ ॥ ౯౪ ॥ వరదాద్యాతుధాన్యాంచ యాతుధానగణావృతః ।
దేవః పిచిండిలో నామ పురీం రక్షేదహర్నిశమ్ ॥ ౯౫ ॥ దృష్టః పిలిపిలా
ర్థే దక్షిణే మోదకప్రియాత్ । ఉద్దండముండో హేరంబో భక్తేభ్యః కిం న
యచ్ఛతి ॥ ౯౬ ॥ ప్రావారే పంచమే కాశ్యాం ద్విచతుష్కవినాయకాః ।
కుర్వంతి రక్షాం క్షేత్రస్య యే తాన్నత్ర బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౯౭ ॥ తీరే స్వర్గత
రంగిణ్యా ఉత్తరే చాభయప్రదాత్ । స్థూలదంతో గణేశానః స్థూలాః సిద్ధీః
శేత్సతామ్ ॥ ౯౮ ॥ సింహతుండాదుదగ్భాగే కలిప్రియవినాయకః । కల
హం కారయేన్నిత్యమన్యోన్యం తైర్థికద్రుహామ్ ॥ ౯౯ ॥ కూణితాక్షా
త్తథైశాన్యాం చతుర్దంతో వినాయకః । తస్య దర్శనమాత్రేణ విఘ్నసం
ఘః క్షయేత్స్వయమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ క్షిప్రప్రసాదనాదైంద్ర్యాం ద్వితుండో గ
ణనాయకః । అగ్రతః పృష్ఠతశ్చాపి బిభర్తి సదృశీం శ్రియమ్ ॥ ౧ ॥ తస్య
సందర్శనాత్పుంసాం భవేచ్ఛ్రీః సర్వతోముఖీ । జ్యేష్ఠో నామ గణాధ్యక్షో
జ్యేష్ఠో మే పుత్రసంపది ॥ ౨ ॥ జ్యేష్ఠశుక్లచతుర్దశ్యాం సంపూజ్యో జ్యేష్ఠతా
ప్తయే । స్థితో వహ్నిదిశో భాగే చింతామణివినాయకాత్ ॥ ౩ ॥ దంతహ
స్తాద్యమాశాయాం పూజ్యో గజవినాయకః । తస్య సంపూజనాద్భక్త్యా గజాం
తా శ్రీరవాప్యతే ॥ ౪ ॥ పిచిండిలాద్గణపతేర్యామ్యాం కాలవినాయకః ।
భయం న కాలకలితం తస్య సంసేవనాన్నృణామ్ ॥ ౫ ॥ ఉద్దండముండాద్ద
పాత్కనాశదిశి సంస్థితం । నాగేశం గణపం దృష్ట్వా నాగలోకే మహీయతే ।
అథాష్టావరణగాః ప్రోచ్యంతే విఘ్ననాయకాః । తేషాం నామశ్రవాదేవ
పుంసాం సిద్ధిః ప్రజాయతే ॥ ౭ ॥ మణికర్ణో గణపతిః ప్రాచ్యాం విఘ్నవిఘాతకృత్
ఆశావినాయకో వహ్న్యాం భక్తాశాం పూరయన్ స్థితః ॥ ౮ ॥ యామ్యాం

సృష్టిగణేశశ్చసృష్టిసంహారసూచకః। నైఋత్యాంయక్షువిఘ్నేశఃసర్వ
విఘ్నహారఃపరః ॥ ౯ ॥ ప్రతీచ్యాంగజకర్ణశ్చసర్వేషాంక్షేమకారకః।
చిత్రఘంటోగణపతిర్వాయవ్యాంపాలయేత్పురీమ్ ॥ ౧౧౦ ॥ స్థూలజం
ఘఃఉదీచ్యాంచశమయేచ్ఛమినామఘం।ఐశాన్యామేశీంపురీంపాయాత్సమం
గలవినాయకః ॥ ౧౧ ॥ యమతీర్థాదుదీచ్యాంచపూజ్యోమిత్రవినాయకః।
సప్తమావరణేయేచతాంశ్చవక్ష్యేవినాయకాన్ ॥ ౧౨ ॥ మోదాద్యాః
పంచవిఘ్నేశాఃషష్ఠోజ్ఞానవినాయకః । సప్తమోద్వారవిఘ్నేశోమహా
ద్వారపురశ్చరః ॥ ౧౩ ॥ అష్టమఃసర్వకష్టౌఘానవిముక్తవినాయకః। అ
విముక్తేమమక్షేత్రేహరేత్ప్రణతచేతసామ్ ॥ ౧౪ ॥ షట్పంచాశద్గజ
ముఖానేతాన్యఃసంస్మరిష్యతి । దూరదేశాంతరస్థోపిసమృతోజ్ఞానమా
ప్నుయాత్ ॥౧౫॥ ఢుంఢిస్తుతింమహాపుణ్యాంషట్పంచాశద్గజాననాం।
యఃపఠిష్యతిపుణ్యాత్మాతస్యసిద్ధిఃపదేపదే ॥ ౧౬ ॥ ఇమేగణేశ్వరాఃసర్వే
స్మర్తవ్యాయత్రకుత్రచిత్ । మహావిపత్సముద్రాంతఃపతంతంపాంతిమా
నవమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఇతిస్తుతింమహాపుణ్యాంశ్రుత్వాచైతాన్వినాయకాన్। జా
తువిఘ్నైర్నబాధ్యేతపాపేభ్యోపిప్రహీయతే ॥ ౧౮ ॥ ఇత్యుక్త్వాదేవదే
వోపిమహోత్సవితమానసః । కృతాభిషేకోబ్రహ్మాద్యైస్తేభ్యోదత్వాభి
వాంఛితమ్ ॥ ౧౯ ॥ సంపరిసాద్యయథాయోగంసర్వానుచితచంచురః।
అవిశద్రాజసదనంవిశ్వకర్మవినిర్మితమ్ ॥ ౧౨౦ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ఏ
వంస్తుతోభగవతాదేవదేవేనవిఘ్నజిత్ । ఇత్థంచబహుధాత్మానంసచకా
రవినాయకః ॥ ౨౧ ॥ ఏతానితస్యనామానిఢుంఢిరాజస్యకుంభజ । జపి
త్వాయానిమనుజోలప్స్యతేనిజవాంఛితమ్ ॥౨౨ ॥ అన్యేపితత్రవైభేదా
స్తస్యఢుంఢేర్గణేశితుః। భక్తైఃసమర్చితాభక్త్యాహ్యసంఖ్యాతాఃసహా
స్రశః ॥ ౨౩ ॥ భగీరథగణాధ్యక్షోహరిశ్చంద్రవినాయకః। కపర్దీ ఖ్యో
గణపతిస్తథాబిందువినాయకః ॥ ౨౪ ॥ ఇత్యాద్యాస్తత్రవిఘ్నేశాఃప్రతి
భక్తప్రతిష్ఠితాః । తేషామప్యర్చనాత్పుంసాంజాయంతేసర్వసంపదః ॥

౫౯ ॥ శ్రుత్వాధ్యాయమిమంపుణ్యంనరఃశ్రద్ధాసమన్వితః । సర్వవిఘ్నాన్సముత్సృజ్యలభతేవాంఛితంపదమ్ ॥ ౧౨౬ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండె ఢుంఢివినాయక ప్రాదుర్భావోనామ సప్తపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౫౭ ॥ ... ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ కించకారహరఃస్కందమందరాద్రిగతస్తదా । విలంబమాలంబయతితస్మిన్నపిగజాననే ॥ ౧ ॥ స్కందఉవాచ ॥ శృణ్వగస్త్యకథాంపుణ్యాంకథ్యమానాంమయాధునా । నారాయణస్యైకవిషయామశేషాఘౌఘనాశినీమ్ ॥ ౨ ॥ కరీంద్రవదనేతత్రక్షేత్రవశ్యేఽవిముక్తకే విలంబభాజిత్ర్యక్షేణప్రేషితోప్యధోక్షజః ॥ ౩ ॥ ప్రోక్తోథబహుశశ్శ్రీతిబహుమానపురఃసరం । తథాత్వమపిమాకార్షీర్యథాప్రాక్ప్రేషితైః కృతమ్ ॥ ౪ ॥ శ్రీవిష్ణురువాచ ॥ ఉద్యమఃప్రాణిభిఃకార్యోయథాబుద్ధిబలాబలం । పరంఫలంతికర్మాణిత్వదధీనానిశంకర ॥ ౫ ॥ అచేతనానికర్మాణిస్వతంత్రాఃప్రాణినోపిన । త్వంచతత్కర్మణాంసాక్షీత్వంచప్రాణిప్రవర్తకః ॥ ౬ ॥ కింతుత్వత్పాదభక్తానాంతాదృశీజాయతేమతిః । యయాత్వమేవకథ్యేఃసాధ్వనేనత్వనుష్ఠితం ॥ ౭ ॥ యత్కించిదిహవైకర్మస్తోకంవాఽస్తోకమేవవా । తత్సిద్ధ్యత్యేవగిరిశత్వత్పాదస్మృత్యనుష్ఠితం ॥ ౮ ॥ సుసిద్ధమపివైకార్యంసుబుద్ధ్యాపిస్వనుష్ఠితం । అత్వత్పదస్మృతికృతంవినశ్యత్యేవతత్క్షణాత్ ॥ ౯ ॥ శంభునాప్రేషితేనాద్యసూద్యమఃక్రియతేమయా త్వద్భక్తిసంపత్తిమతాంసంపన్నప్రాయఏవనః ॥ ౧౦ ॥ అతివయదసాధ్యంస్యాత్స్వబుద్ధిబలపౌరుషైః । తత్కార్యంహిసుసిద్ధంస్యాత్త్వదనుధ్యానతఃశివ ॥ ౧౧ ॥ యాంతిప్రదక్షిణీకృత్య యేభవంతంభవంవిభో । భవంతితేషాంకార్యాణిపురోభూతానితేభయాత్ ॥ ౧౨ ॥ జాతంవిద్ధిమహాదేవకార్యమేతత్సునిశ్చితం । కాశీప్రాప్తిశికశ్చింత్యశ్శుభలగ్నోదయఃపరం ॥ ౧౩ ॥ అథవాకాశిసంప్రాప్తౌనచింత్యంహిశుభాశుభం । తద్దైవహిశుభః

కాలోయదైవాప్యేతకాశికా ॥ ౧౪ ॥ శంభుంప్రదక్షిణీకృత్యప్రణమ్యచ
పునఃపునః । ప్రతస్థేఽథసలక్ష్మీకోమందరాద్గరుడధ్వజః ॥ ౧౫ ॥ దృశోఽతి
థితాంనీత్వావిష్ణుర్వారాణసీంతతః । పుండరీకాక్షఇత్యాఖ్యాంసఫలీకృత
వాన్ముదా ॥ ౧౬ ॥ గంగావరణయోర్విష్ణుఃసంభేదేస్వచ్ఛమానసః ।
ప్రక్షాల్యపాణిచరణంసచైలఃస్నాతవానథ ॥ ౧౭ ॥ తదాప్రభృతితత్తీర్థం
పాదోదకమితీరితం । పాదౌయదాదౌశుభదౌక్షాలితౌపీతవాససా ॥ ౧౮ ॥
తత్రపాదోదకేతీర్థేయేస్నాస్యంతీహమానవాః । తేషాంవినశ్యతిక్షిప్రం
పాపంసప్తభవార్జితమ్ ॥ ౧౯ ॥ తత్రశ్రాద్ధంనరఃకృత్వాదత్వాచైవతి
లోదకం । సప్తసప్తతథాసప్తస్వవంశ్యాంస్తారయిష్యతి ॥ ౨౦ ॥ గయా
యాంయాదృశీతృప్తిర్లభ్యతేప్రపితామహైః । తీర్థేపాదోదకేకాశ్యాం
తాదృశీలభ్యతేధ్రువమ్ ॥ ౨౧ ॥ కృతపాదోదకస్నానంపీతపాదోదకోద
కం । దత్తపాదోదపానీయంనరంననిరయఃస్పృశేత్ ॥ ౨౨ ॥ విష్ణుపా
దోదకేతీర్థేప్రాశ్యపాదోదకంసకృత్ । జాతుచిజ్జననీస్తన్యంనపిబేదితిని
శ్చితమ్ ॥ ౨౩ ॥ సచక్రసాలగ్రామస్యశంఖేనస్నాపితస్యచ । అద్భిఃపా
దోదకస్యాంబుపిబన్నమృతతాంవ్రజేత్ ॥ ౨౪ ॥ విష్ణుపాదోదకేతీర్థేవి
ష్ణుపాదోదకంపిబేత్ । యదితత్సుధయాకింనుబహుకాలీనయాతయా ॥
౨౫ ॥ కాశ్యాంపాదోదకేతీర్థేయైఃకృతానోదకక్రియాః । జన్మైవవి
ఫలంతేషాంజలబుద్బుదసశ్రియాం ॥ ౨౬ ॥ కృతనిత్యక్రియోవిష్ణుఃసలక్ష్మీ
కఃసకాశ్యపిః । ఉపసంహృత్యతాంమూర్తింత్రైలోక్యవ్యాపినీంతథా ॥
౨౭ ॥ విధాయదార్షదీంమూర్తింస్వహస్తేనాదికేశవః । స్వయంసం
పూజయామాససర్వసిద్ధిసమృద్ధిదాం ॥ ౨౮ ॥ ఆదికేశవనామ్నీంతాంశ్రీ
మూర్తింపారమేశ్వరీం । సంపూజ్యమర్త్యోవైకుంఠంమన్యతేస్వగృహాం
గణం ॥ ౨౯ ॥ శ్వేతద్వీపఇతిఖ్యాతంతత్స్థానంకాశిసీమని । శ్వేతద్వీపే
వసంత్యేవనరాస్తన్మూర్తిసేవకాః ॥ ౩౦ ॥ క్షీరాబ్ధిసంజ్ఞంతత్రాన్యత్తీ
ర్థంకేశవతోఽగ్రతః । కృతోదకక్రియస్తత్రవసేత్క్షీరాబ్ధిరోధసి ॥ ౩౧ ॥ త-

త్రశ్రాద్ధంనరఃకృత్వాగాందత్వాచపయస్వినీం। యథోక్తసర్వాభరణాం
క్షీరోదేవానయేత్పితౄన్ ॥౩౨॥ ఏకోత్తరశతంవంశ్యాన్నయేత్స్వ
సకర్దమం। క్షీరోదరోధఃపుణ్యాత్మాభక్త్యాతత్రైకధేనుదః ॥౩౩॥ క్షీ
శ్చనైచికీర్దత్వాశ్రద్ధయాత్రసదక్షిణాః। శయ్యోత్తరాంశ్చప్రత్యేకం
త్రయాంస్తత్రసువాసయేత్ ॥ ౩౪ ॥ క్షీరోదాద్దక్షిణేతత్రశంఖతీర్థమనుత్త
మం। తత్రాపిసంతర్ప్యపితౄన్విష్ణులోకేమహీయతే ॥ ౩౫ ॥ తద్వా
మ్యాంచక్రతీర్థంచపితౄణామపిదుర్లభం। తత్రాపివిహితశ్రాద్ధోము
చ్యతేపైతృకాదృణాత్ ॥౩౬॥ తత్సన్నిధౌగదాతీర్థంవిష్వగాఘనిబర్హ
ణం। తారణంచపితౄణాంవైకారణంచైనసాంక్షయే ॥౩౭॥ పద్మతీర్థం
దగ్రేతుతత్రస్నాత్వానరోత్తమః। పితౄన్సంతర్ప్యవిధినాపద్మయాసై
హీయతే ॥ ౩౮ ॥ తత్రైవచమహాలక్ష్మ్యాస్తీర్థంత్రైలోక్యవిశ్రుతం। స్నా
యంయత్రమహాలక్ష్మీఃస్నాత్వాత్రైలోక్యహర్షదా ॥ ౩౯ ॥ తత్రతీర్థే
కృతస్నానోదత్వారత్నానికాంచనం। పట్టాంబరాణివిప్రేభ్యోనలక్ష్మ్యా
రహీయతే ॥ ౪౦ ॥ యత్రయత్రహిజాయేతతత్రతత్రసమృద్ధిమాన్।
తరోపిహిసశ్రీకాస్తస్యాస్తీర్థగౌరవాత్ ॥౪౧॥ తత్రాస్తిహిమహాలక్ష్మీ
మూర్తిస్త్రైలోక్యవందితా। తాంప్రణమ్యనరోభక్త్యానరోగీజాయతే
క్వచిత్ ॥౪౨॥ నభస్యబహులాష్టమ్యాంకృత్వాజాగరణంనిశి। సమర్చ్య
చమహాలక్ష్మీంప్రతివ్రతఫలంలభేత్ ॥ ౪౩ ॥ తార్క్ష్యతీర్థంహితత్రా
తార్క్ష్యకేశవసన్నిధౌ। తత్రస్నాత్వానరోభక్త్యాసంసారాహింనపశ్య
౪౪ ॥ తదగ్రేనారదంతీర్థంమహాపాతకనాశనం। బ్రహ్మవిద్యోపదేశం
ప్రాప్తవాన్యత్రనారదః ॥ ౪౫ ॥ తత్రస్నాతోనరఃసమ్యక్బ్రహ్మవిద్యామ
వాప్నుయాత్। కేశవాత్తేనతత్రోక్తఃకాశ్యాంనారదకేశవః ॥ ౪౬ ॥
ర్చయిత్వానరోభక్త్యాదేవంనారదకేశవం। జనన్యాజఠరంపీతమధ్యా
నకదాచన ॥ ౪౭ ॥ ప్రహ్లాదతీర్థంతస్యాగ్రేయత్రప్రహ్లాదకేశవః। తత్రశ్రా
ద్ధాదికంకృత్వావిష్ణులోకేమహీయతే ॥ ౪౮ ॥ అంబరీషమహాతీర్థమను

ష్ణంతస్యసన్నిధౌ । తతోదకీక్రియాంకుర్వన్నిష్కలుష్యంలభేన్నరః ॥ ౪౯ ॥ ఆదిత్యకేశవఃపూజ్యఆదికేశవపూర్వతః । తస్యసందర్శనాదేవము చ్యతేచోచ్చపాతకైః ॥ ౫౦ ॥ దత్తాత్రేయేశ్వరంతీర్థంతత్రైవాదిగదా ధరః । పితౄన్సంతర్ప్యతత్రైవజ్ఞానయోగమవాప్నుయాత్ ॥ ౫౧ ॥ భృగుకేశవపూర్వేణతీర్థంవైభార్గవంపరం । తత్రస్నాతోనరఃప్రాజ్ఞో భవేద్భార్గవవత్సుధీః ॥ ౫౨ ॥ తత్రవామనతీర్థంచప్రాచ్యాంవామనకే శవాత్ । పూజయిత్వాచతంవిష్ణుంవసేద్వామనసన్నిధౌ ॥ ౫౩ ॥ నరనా రాయణంతీర్థంనరనారాయణాత్పరః । తత్రతీర్థేకృతస్నానోనరోనా రాయణోభవేత్ ॥౫౪ ॥ యజ్ఞవారాహతీర్థంచతదగ్రేపాపనాశనం । ప్ర తియజ్ఞఫలంతత్రరాజసూయక్రతోఃఫలం ॥ ౫౫ ॥ విదారనారసింహాఖ్యం తత్రతీర్థంసునిర్మలం । స్నాతోవిదారయేత్తత్రపాపంజన్మశతార్జితం॥ ౫౬ ॥ గోపిగోవిందతీర్థంచగోపిగోవిందపూర్వతః । స్నాత్వాతత్రసమభ్య ర్చ్యవిష్ణుంవిష్ణుప్రియోభవేత్ ॥౫౭॥ తీర్థంలక్ష్మీనృసింహాఖ్యంగోపిగోవింద దక్షిణే । నలష్మ్యాత్యజ్యతేక్వాపితత్తీర్థపరిమజ్జనాత్ ॥ ౫౮ ॥ తదగ్రేశేష తీర్థంచశేషమాధవసన్నిధౌ । తర్పితానాంపితౄణాంచయత్రతృప్తిర్నశీ ర్యతే ॥ ౫౯ ॥ శంఖమాధవతీర్థంచతదవాచ్యాంసునిర్మలం । కృతో దకోనరస్తత్రభవేత్పాపోపినిర్మలః ॥ ౬౦ ॥ తదగ్రేచహయగ్రీవంతీర్థం పరమపావనం । తత్రస్నాత్వాహయగ్రీవంకేశవంపరిపూజ్యచ ॥౬౧॥ పిం డంచతత్రనిర్వాప్యహయగ్రీవస్యసన్నిధౌ । హయగ్రీవంశ్రియంప్రాప్యన ముచ్యేతసపూర్వజః ॥ ౬౨ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ప్రసంగతోమయైతాని తీర్థానికథితానితే । భూమాతిలాంతరాయాంయత్తత్రతీర్థాన్యనేకశః ॥ ౬౩ ॥ ఉద్దిష్టానాంతుతీర్థానాంమేతేషాంకలశోద్భవ । నామమాత్రమపి శ్రుత్వానిష్పాపోజాయతేనరః ॥ ౬౪ ॥ ఇదానీంప్రస్తుతంవిప్రశృణువత్స్యా మితేగ్రతః । వైకుంఠనాథోయచ్చక్రేశంఖచక్రగదాధరః ॥౬౫॥ తస్యాం మూర్తౌసమావిశ్యక్షైశవ్యామథకేశవః । శంభోఃకార్యేకృతమనాఅం

శాంశాంశేననిర్గతః ॥ ౬౬ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ అంశాంశాంశేన
శ్చకేశ్రుతోభోచక్రపాణినా । క్వనిర్గతంచహరిణాప్రాప్యకాశీంషడాన
న ॥ ౬౭ ॥ స్కందఉవాచ ॥ సామస్త్యేనయదర్థంననిర్గతంవిఘ్నరా
మునే । బ్రువేతత్కారణమితిక్షణమాత్రంనిశామయ ॥ ౬౮ ॥ సంప్రా
ప్యపుణ్యసంభారైః ప్రాజ్ఞోవారాణసీంపురీం । నత్యజేత్సర్వభావేనమహ
లాభై రపీరితః ॥ ౬౯ ॥ అతఃప్రతికృతిఃస్వీయాతత్రకాశ్యాంమురారిణా
ప్రతితస్థికలశజస్త్రాకాంశేనచనిర్గతం ॥ ౭౦ ॥ కించిత్కార్యఉదీచ్యాం
చగత్వాదేవేనచక్రిణా । స్వస్థిత్యైకల్పితంస్థానంధర్మక్షేత్రమితీరితం ॥
౭౧ ॥ తతస్తుసౌగతంరూపంశిశ్రాయశ్రీపతిఃస్వయం । అతీవసుందరత
రంత్రైలోక్యస్యాపిమోహనం ॥ ౭౨ ॥ శ్రీపరివ్రాజికాజాతానితరాంసు
భగాకృతిః । యామాలోక్యజగత్సర్వంచిత్రన్యస్తమివాస్థితం ॥ ౭౩ ॥
విశ్వమోహినింజగద్ధాత్రీంన్యస్తహస్తాగ్రపుస్తకాం । గరుత్మానపితచ్ఛిష్యో
జాతోలోకోత్తరాకృతిః ॥ ౭౪ ॥ అత్యద్భుతమహాప్రాజ్ఞోనిస్పృహస
ర్వవస్తుషు । గురుశుశ్రూషణపరోన్యస్తహస్తాగ్రపుస్తకః ॥ ౭౫ ॥ అపృ
చ్ఛత్పరమంధర్మంసంసారవినిమోచకం । ఆచార్యవర్యంసౌమ్యాస్యం
ప్రసన్నాత్మానముత్తమమ్ ॥ ౭౬ ॥ ధర్మార్థశాస్త్రకుశలంజ్ఞానవిజ్ఞాన
శాలినం । సుస్వరంసుపదవ్యక్తిసుస్నిగ్ధమృదుభాషిణమ్ ॥ ౭౭ ॥ స్తంభ
నోచ్చాటనాకృష్టివశీకర్మాదికోవిదం । వ్యాఖ్యానసమయాకృష్టపక్షిరో
మాంచకారిణమ్ ॥ ౭౮ ॥ పీతతద్గీతపీయూషమృగపూగైరుపాసితం । మ
హామోదభరాక్రాంతవాతచాంచల్యహారిణమ్ ॥ ౭౯ ॥ వృక్షైరపిమ
త్పుష్పచ్ఛలైఃకృతసమర్చనం । తతఃప్రోవాచపుణ్యాత్మాపుణ్యకీర్తిఃసమా
గతః ॥ ౮౦ ॥ శిష్యంవినయకీర్తింతంమహావినయభూషణమ్ ॥ ౮౧ ॥
పుణ్యకీర్తిరువాచ ॥ త్వయావినయకీర్తేయోధర్మఃపృష్టఃసనాతనః ।
వక్ష్యామ్యహమశేషేణశృణుష్వత్వంమహామతే ॥ ౮౨ ॥ అనాదిసిద్ధః
సంసారఃకర్తృకర్మవివర్జితః । స్వయంప్రాదుర్భవేదేవస్వయమేవహి

యతే ॥ ౮౩ ॥ బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతం యావద్దేహనిబంధనం । ఆత్మై
వైకేశ్వరస్తత్ర నద్వితీయస్తదీశితా ॥ ౮౪ ॥ యద్బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాద్యా
స్తథాఖ్యా దేహినామిమాః । ఆఖ్యా యథాస్మదాదీనాం పుణ్యకీర్త్యాది
రుచ్యతే ॥ ౮౫ ॥ దేహో యథాస్మదాదీనాం స్వకాలేన విలీయతే । బ్ర
హ్మాదిమశకాంతానాం స్వకాలాల్లీయతే తథా ॥ ౮౬ ॥ విచార్యమాణే దే
హేస్మిన్న కించిదధికం క్వచిత్ । ఆహారో మైథునం నిద్రా భయం సర్వత్ర య
త్సమమ్ ॥ ౮౭ ॥ నిజాహారపరీమాణం ప్రాప్య సర్వోపి దేహభృత్ । సదృ
శీమేవ సంతృప్తిం ప్రాప్నుయాన్నాధికేతరామ్ ॥ ౮౮ ॥ యథా వితృషితాః
స్యామ పీత్వా పేయం ముదా వయం । తృషితాస్తు తథాన్యేపి న విశేషోల్పకో
ధికః ॥ ౮౯ ॥ సంతు నార్యః సహస్రాణి రూపలావణ్యభూమయః । పరం ని
ధువనే కాలే ద్వ్యైకైవోపయుజ్యతే ॥ ౯౦ ॥ అశ్వాః పరః శతాః సంతు
సంత్వనేకేప్యనేకపాః । అధిరోహే తథాప్యేకో నద్వితీయస్తథాత్మనః ॥
౯౧ ॥ పర్యంకశాయినాం స్వాపే సుఖం యదుపపద్యతే । తదేవ సౌఖ్యం ని
ద్రాయామిహ భూశాయినామపి ॥ ౯౨ ॥ యథైవ మరణాద్భీతిరస్మదాది
వపుష్మతాం । బ్రహ్మాదికీటకాంతానాం తథా మరణతో భయమ్ ॥ ౯౩ ॥
సర్వే తనుభృతస్తుల్యా యది బుద్ధ్యా విచార్యతే । ఇదం నిశ్చిత్య కేనాపి నో హిం
స్యః కోపి కుత్రచిత్ ॥ ౯౪ ॥ ధర్మో జీవదయాతుల్యో న క్వాపి జగతీతలే । త
స్మాత్సర్వప్రయత్నేన కార్యా జీవదయా నృభిః ॥ ౯౫ ॥ ఏకస్మిన్ రక్షితే జీవే
త్రైలోక్యం రక్షితం భవేత్ । ఘాతితే ఘాతితం తద్వత్తస్మాద్రక్షేన్న ఘాత
యేత్ ॥ ౯౬ ॥ అహింసా పరమో ధర్మ ఇత్యుక్తః పూర్వసూరిభిః । తస్మా
న్న హింసా కర్తవ్యా నరైర్నరకభీరుభిః ॥ ౯౭ ॥ న హింసాసదృశం పాపం
త్రైలోక్యే సచరాచరే । హింసకో నరకం గచ్ఛేత్ స్వర్గం గచ్ఛేదహింస
కః ॥ ౯౮ ॥ సంతి దానాన్యనేకాని కిం తైస్తుచ్ఛఫలప్రదైః । అభీతిదానసదృ
శం పరమేకమపీహ న ॥ ౯౯ ॥ ఇహ చత్వారి దానాని ప్రోక్తాని పరమర్షి
భిః । విచార్య నానాశాస్త్రాణి శర్మణేత్ర పరత్ర చ ॥ ౧౦౦ ॥ భీతేభ్యశ్చా

భయందేయంవ్యాధితేభ్యస్తథౌషధం । దేయావిద్యార్థినాంవిద్యా
యమన్నంక్షుధాతురే ॥ ౧ ॥ అవిచింత్యప్రభావంహిమణిమంత్రౌషధీ
లం । తదభ్యస్యంప్రయత్నేననానార్థోపార్జనాయవై ॥ ౨ ॥ అర్థానుపా
ర్జ్యబహుశోద్వాదశాయతనానివై । పరితఃపరిపూజ్యానికిముప్యైర్యైః
పూజితైః ॥ ౩ ॥ పంచకర్మేంద్రియాణ్యేవపంచబుద్ధీంద్రియాణిచ । మనో
బుద్ధిరిహప్రోక్తంద్వాదశాయతనంశుభమ్ ॥ ౪ ॥ ఇహైవస్వర్గనరకౌ
ప్రాణినాంనాన్యతఃక్వచిత్ । సుఖంస్వర్గఃసమాఖ్యాతోదుఃఖంనరకఏవ
హి ॥ ౫ ॥ సుఖేషుభుజ్యమానేషుయత్స్యాద్దేహవిసర్జనం । అయమేవ
పరోమోక్షోనమోక్షోఽన్యఃక్వచిత్పునః ॥ ౬ ॥ వాసనాసహితక్లేశసము
చ్ఛేదేసతిధ్రువం । విజ్ఞానోపరమోమోక్షోవిజ్ఞేయస్తత్త్వచింతకైః ॥
ప్రామాణికీశ్రుతిరియంప్రోచ్యతేవేదవాదిభిః।నహింస్యాత్సర్వభూతాని
న్యాహింసాప్రవర్తికా ॥ ౮ ॥ అగ్నిషోమీయమితియాభ్రామికాసాసతా
మిహ । నసాప్రమాణంజ్ఞాతౄణాంపశ్వాలంభనకారికా ॥ ౯ ॥ వృక్షాం
శ్ఛిత్త్వాపశూన్హత్వాకృత్వారుధిరకర్దమం । దగ్ధ్వావహ్నౌతిలాజ్యా
దిచిత్రంస్వర్గోఽభిలష్యతే ॥ ౧౧౦ ॥ ఇత్యేవంధర్మజిజ్ఞాసాంపుష్ప
తైర్ప్రకుర్వతి। పారంపర్యేణతచ్ఛ్రుత్వాపౌరాయాతాంప్రచక్రిరే ॥౧౧
పరివ్రాజికయాప్యేవంసమాకృష్టాఃపురాంగనాః । తయా
జ్ఞానకౌముద్యాసర్వవిద్యావిదగ్ధయా ॥ ౧౨ ॥ తతస్తాసాంపురస్తాత్సా
ద్ధర్మ్యానవీవదత్ । దృష్టార్థప్రత్యయకరాన్దేహసౌఖ్యైకసాధనాన్ ।
౧౩ ॥ విజ్ఞానకౌముద్యువాచ ॥ ఆనందంబ్రహ్మణోరూపంశ్రుత్యైవంయ
న్నిగద్యతే । తత్తథైవేహమంతవ్యంమిథ్యానానాత్వకల్పనా ॥౧౪॥ యా
వత్స్వస్థమిదంవర్ష్మయావన్నేంద్రియవిక్లబః । యావజ్జరాచదూరేస్యా
త్తావత్సౌఖ్యంప్రసాధయేత్ ॥౧౫ ॥ అస్వాస్థ్యేంద్రియవైకల్యేవార్ధకే
కుతఃసుఖం । శరీరమపిదాతవ్యమర్థిభ్యోతఃసుఖప్సుభిః ॥ ౧౬ ॥ యా
మానమనోవృత్తిప్రీణనేయస్యనోజనిః । తేనభూర్భారవత్యేషాసముద్

గద్విమైర్నహి ॥ ౧౭ ॥ సత్వరోగత్వరో దేహాః సంచయాః సపరిక్షయాః ।
ఇతివిజ్ఞాయవిజ్ఞాతా దేహే సౌఖ్యం ప్రసాధయేత్ ॥ ౧౮ ॥ శ్వవాయసకృ
మీణాంచపాత్రం తెభోజ్యమిదంవపుః । భస్మాంతంతచ్ఛరీరంచ వేదేసత్యం ప్ర
పద్యతే ॥ ౧౯ ॥ ముధాజాతివికల్పోయంలోకేషుపరికల్ప్యతే । మాను
ష్యేసతిసామాన్యేకోధమఃకోథచోత్తమః ॥ ౧౨౦ ॥ బ్రహ్మాదిసృష్టిరేషే
తిప్రోచ్యతేవృద్ధపూరుషైః । తస్యసృష్టుఃసుతౌదక్షమరీచీచేతివిశ్రుతౌ ॥
౨౧ ॥ మారీచినాకశ్యపేనదక్షకన్యాఃసులోచనాః । ధర్మేణకిలమాగే
ణపరిణీతాస్త్రయోదశ ॥ ౨౨ ॥ అపీదానీంతనైర్మర్త్యైరల్పబుద్ధిపరా
క్రమైః । అయంగమ్యస్త్వగమ్యోయంవిచారఃక్రియతేముధా ॥ ౨౩ ॥
ముఖబాహూరుపజ్జాతంచాతుర్వర్ణ్యమిహోదితం। కల్పనేయంకృతా
పూర్వైర్నఘటతవిచారతః ॥ ౨౪ ॥ ఏకస్యాంచతనాజాతాఏకస్మాద్యది
వాక్వచిత్ । చత్వారస్తనయాస్తత్కింభిన్నవర్ణత్వమాప్నుయుః॥ ౨౫॥
వర్ణావర్ణవివేకోయంతస్మాన్నప్రతిభాసతే । అతోభేదోనమంతవ్యోమాను
ష్యేకేనచిత్క్వచిత్ ॥ ౨౬ ॥ విజ్ఞానకౌముదీవాణీమిత్యాకర్ణ్యపురాం
గనాః । భర్తృశుశ్రూషణవతీంవిజహుర్మతిముత్తమామ్ ॥ ౨౭ ॥ అ
శ్యస్యాకర్షణీంవిద్యాంవశీకృతిమతీమపి । పురుషాఃసఫలీచక్రుఃపరదా
రేషుమోహితాః ॥ ౨౮ ॥ అంతఃపురచరానార్యస్తథారాజకుమారకాః
పౌరాఃపురాంగనాశ్చాపిసర్వేతాభ్యాంవిమోహితాః ॥ ౨౯ ॥ వంధ్యా
నాంచాపివంధ్యాత్వంసాపరివ్రాజికాహరత్। తైస్తైశ్చకార్మణోసాధ్యై
స్సౌభాగ్యవతీఃస్త్రియః ॥ ౧౩౦ ॥ సౌభాగ్య భాగ్యసంపన్నా వ్యధా
ద్విజ్ఞానకౌముదీ । కస్మైచిదంజనందత్తంకస్మైచిత్తిలకౌషధమ్ ॥ ౩౧॥
వశీకరణమంత్రైశ్చతథాబహ్వ్యోపదీక్షితాః।మంత్రాన్జపేయుఃకాశ్చి
ద్యంత్రాణ్యాన్యాలిఖంతిచ ॥ ౩౨ ॥ కాశ్చిజ్జుహ్వతిగూఢాగ్నౌనానాద్రి
వ్యాణినిశ్చలాః । ఏవంసర్వేషుపౌరేషునిజధర్మేషుసర్వథా । పరాఙ్ముఖేషు
జాతేషుపౌరిల్లలాసవ్యషేతరః ॥ ౩౩ ॥ సిద్ధమోకృష్టపచాద్యద్యానస్థానే న

ప్రవేశనాత్ । ఉత్కంఠితసామర్థ్యోన్నృపో౽పిసమనాజ్ఞనాత్ ॥ ౩౪
దూరస్థితో౽పివిఘ్నేశోనృపంనిర్విణ్ణమానసం । చకారరాజ్యకరణే
రాజో౽రిపుంజయమ్ ॥ ౩౫ ॥ అజీగణద్దివోదాసో౽ప్యష్టాదశదినావధిం ।
భాగంతాసవైవిప్రోయోమాంసముపదేక్ష్యతి ॥ ౩౬ ॥ ఇత్థమష్టాదశే
ప్తేదివసేదివసేశ్వరే । ప్రాప్తేమధ్యంనభోభాగంద్వారంప్రాప్తోద్విజో
మః ॥ ౩౭ ॥ సఏవపుణ్యకీర్త్యాఖ్యోధర్మక్షేత్రాదధోక్షజః । ద్విజవే
సమాలంబ్యసమాయాతో౽నృపాంతికమ్ ॥ ౩౮ ॥ ద్విత్రైఃపవిత్రైః
హుధాజయజీవేతివాదిభిః । సమేతఃసఇతో౽విప్రోమూర్తిమానివపా
౩౯ ॥ విలోక్యతంసమాయాంతందూరాదుత్కంఠితో౽నృపః । మేనే
వేద్గురురయంయుక్తోమదుపదేశనె ॥౪౦॥ అభిగమ్యచతంరాజాప్రణ
మ్యచపునఃపునః । గృహీతస్వస్తివచనోనినాయాంతఃపురంద్విజమ్ ॥౪౧
మధుపర్కేణవిధినాతంసంపూజ్యజనాధిపః । వ్యపేతాధ్వశ్రమంస్వస్థం
ల్లసన్ముఖపంకజమ్ ॥ ౪౨ ॥ నివేద్యఖాద్యవస్తూనికృతకృత్యక్రియావి
పరితృప్తంసుఖాసీనంపప్రచ్ఛబ్రాహ్మణంనృపః ॥ ౪౩ ॥ రాజోవాచ ॥
నో౽స్మివిప్రవర్యాహంరాజ్యభారంసముద్వహన్ । ఖేదో౽నాస్త్యేవహే
రంవైరాగ్యమివజాయతే ॥ ౪౪ ॥ కింకరోమిక్వగచ్ఛామికథంమేనిర్వృ
తిర్భవేత్ । పక్షద్వయ్యేవయాతేతిమమచింతయతో౽ద్విజ ॥ ౪౫ ॥
మసుఖసంతానంభుక్తంరాజ్యంమయాద్విజ । పరిక్షీణవిపక్షంచఐశ్వ
శ్వర్యమివస్ఫుటమ్ ॥ ౪౬ ॥ స్వసామర్థ్యాదహంజాతఃపర్జన్యో
లాత్మకః । ప్రజాశ్చపాలితాఃసమ్యక్పుత్రాఇవనిజౌరసాః ॥ ౪౭ ॥
తాశ్చాపిభూదేవావసుభిశ్చదినేదినే । ఏకమేవాపరాద్ధంచమయారా
ప్రశాసతా ॥ ౪౮ ॥ దేవాస్తృణీకృతాఃసర్వేస్వతపోబలదర్పతః ।
ప్రజోపకారార్థంస్వార్థంభవతాశపే ॥ ౪౯ ॥ అధునాగురురేధిత్వంమ
భాగ్యోదయాగతః । రాజ్యంతుప్రకరోమ్యేవంన్యక్కృతాంతకసా
౫౦ ॥ అకాలకాలకలనంమమరాజ్యేనకుత్రచిత్ । జరావ్యాధి

ర్భ్యామమరాజ్యేపినోభయమ్ ॥౫౧॥ కోపిధర్మేతరాంవృత్తింనశ్రయేన్మ
యిశాసతి । ధర్మోదయాజనాస్సర్వేసర్వేసంతిసుఖోదయాః ॥౫౨॥ సద్వి
ద్యావ్యసనాస్సర్వేసర్వేసన్మార్గచంచురాః । అథవాయదికల్పాంతంతి
ష్ఠేదాయుస్తతోపికిమ్ ॥౫౩॥ సర్వేభోగ్యాస్తథాభాంతియథాచర్విత
చర్వణం । కింపిష్టపేషణేనాత్రరాజ్యేనద్విజపుంగవ ॥౫౪॥ కిమప్యుపది
శప్రాజ్ఞగర్భవాసోపశాంతయే। అథవాత్వాంప్రపన్నస్యమమకించింతనై
రమైః ॥౫౫॥ యదేవకథయస్యద్యతత్కరిష్యామ్యసంశయం । త్వద్వి
లోకనమాత్రేణసర్వఏవమనోరథాః ॥౫౬॥ అస్యేషామపిజాయంతేజా
తప్రాయామమైవతు । జ్ఞానేదేవవిరోధేనకేకేనప్రలయంగతాః ॥౫౭॥
అవంతోపిప్రజాఃస్వీయానిజధర్మమనువ్రతాః । పురాతేత్రిపురాశ్శూ
రాశ్శివభక్తిపరాఅపి ॥౫౮॥ ధరామయంరథంకృత్వాధనుఃకృత్వాహి
మాచలం। వేదాంశ్చవాజినఃకృత్వాగుణంకృత్వాచవాసుకిమ్ ॥౫౯॥
విరించింసారథింకృత్వాకృత్వావిష్ణుంచపత్త్రిణం। రథచక్రేపుష్పవంతౌ
ప్రతోదంప్రణవాత్మకమ్ ॥౬౦॥ తారాగ్రహమయాన్కీలాన్వరూ
థంగగనాత్మకం । ధ్వజదండంసుమేరుంచప్రాంశుకల్పతరుంధ్వజమ్॥౬౧॥
యోక్త్రాణిచతుఃశ్రవసశ్ఛందాంస్యంగానిరక్షకాన్ । భల్లంకాలాగ్ని
రుద్రాఖ్యంపుంఖంకృత్యప్రభంజనమ్ ॥౬౨॥ హరేణైకేషుణాతేనలీల
యాభస్మసాత్కృతాః । బలిర్యజ్ఞకృతాంశ్రేష్ఠఃకృత్వాకపటఖర్వతామ్॥
౬౩॥ పాతాలంగమితఃపూర్వంహరిణావిక్రమైస్త్రిభిః । వృత్తవానపివై
వృత్రఃసుతాక్ష్ణావినిషూదితః ॥౬౪॥ దధీచిరపివిప్రేంద్రోదేవైరస్థికృతే
హతః । పూర్వవైరమనుస్మృత్యజయార్థంయుధ్యతోహరేః। కుశస్త్రై
ర్వజితస్యాజ్ఞాతేనైవచదధీచినా ॥౬౫॥ శివభక్తస్యబాణస్యదోఃసహస్రం
పురారిణా । చిచ్ఛేదసంఖ్యేకింతేనాపరాద్ధంసాధువర్త్మనా ॥౬౬॥ త
స్మాద్విరోధోభద్రాయనభవేద్దైవతైఃసహ । దేవేభ్యోమద్భయంనాస్తి
సత్పథీనస్యవైమనాక్ ॥౬౭॥ యజ్ఞైర్దేవత్వమాపన్నాగీర్వాణావాస

వాదయః । యజ్ఞైర్దానైస్తపోభిశ్చ తేభ్యోప్యాధిక్యమస్తిమే ॥ ౧౮ ॥
అస్తు న్యూనత్వమాధిక్యం కిమనేనాధునామమ। ఇంద్రియోపరమః ప్రాప్తః
సుఖద స్తవదర్శనాత్ ॥ ౧౯ ॥ ఇదానీం దిశమేతాత కర్మనిర్మూలనక్షమం।
ఉపాయం త్వముపాయజ్ఞ యేన నిర్వృతిమాప్నుయామ్ ॥ ౧౨౦ ॥ స్కం
దఉవాచ ॥ గణేశావేశవశతో రాజ్ఞేతియదుదీరితం । తదాకర్ణ్యాహృషీ
కేశః ప్రాహ బ్రాహ్మణవేషభృత్ ॥ ౨౧ ॥ శ్రీవిష్ణురువాచ ॥ సాధుసాధు
మహాప్రాజ్ఞ నృపచూడామణేఽనఘ । మయాయదుపదేష్టవ్యం తత్త్వై
వనిరూపితమ్ ॥ ౨౨ ॥ త్వమాదావేవ నిర్వృత్తః పరం మేమానదోహ్యసి।
క్షాలితేంద్రియపంకశ్చ సుతపః స్వచ్ఛవారిభిః ॥ ౨౩ ॥ యదుక్తం భవతా
భూప తత్సర్వం తథ్యమేవహి । తవశక్తిం చ జానామి విరక్తిం చ మహామతే।
౨౪ ॥ నభవత్సదృశో రాజా భువిభూతో భవిష్యతి । రాజ్యం భోక్తుం త్వయా
జ్ఞాయియుక్తం యత్తుముముక్షసి ॥ ౨౫ ॥ విరోధేపి హి దేవానాం త్వయా
నాపకృతం క్వచిత్ । ధర్మేతరప్రవేశశ్చ తవ రాష్ట్రేపి నోభవత్ ॥ ౨౬ ॥
ప్రవర్తితాభిర్భవతా ప్రజాభిర్యదనుష్ఠితం । ధర్మేధర్మం స్వధర్మజ్ఞ తేనత్వ
ప్తాదివౌకసః ॥ ౨౭ ॥ ఏక ఏవహి తేదోషో హృది మే ప్రతిభాసతే । కాశ్యా
విశ్వేశ్వరో దూరం యత్కృతో భవతా కిల ॥ ౨౮ ॥ మహాంతమపరాధం
తేజానే భూజానిసత్తమ । ఇమం తత్పాపశాంత్యై చ వచ్మ్యుపాయం మహత్త
రమ్ ॥ ౨౯ ॥ సంఖ్యాస్తి యావతీ దేహే దేహినో రోమసంభవా । తావం
తోప్యపరాధా వైయాంతి లింగప్రతిష్ఠయా ॥ ౧౩౦ ॥ ఏకం ప్రతిష్ఠితం యే
నలింగమత్రేశభక్తితః। తేనాత్మనా సమం విశ్వం జగదేతత్ప్రతిష్ఠితం।౩౧।
రత్నాకరైరత్నసంఖ్యా సంఖ్యావిద్భిరపీష్యతే। లింగప్రతిష్ఠాపుణ్యస్యనతు
సంఖ్యేతిలిఖ్యతే ॥ ౩౨ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కురు లింగప్రతిష్ఠితిం।
తయా లింగప్రతిష్ఠిత్యా కృతకృత్యో భవిష్యసి ॥ ౩౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా బ్రాహ్మ
ణో దధ్యౌ క్షణం నిశ్చలమానసః। ఉవాచ చ పునః హృష్టాస్యో రాజానం పాణినా
స్పృశన్ ॥ ౩౪ ॥ శ్రీవిష్ణురువాచ ॥ అన్యచ్చ కించిత్ప్రశ్యామి భూపాలజ్ఞ

నచక్షుషా । శృణుష్వావహితో భూత్వా తదపి ప్రాజ్ఞసత్తమ ॥ ౮౫ ॥ ధ
న్యోసి కృతకృత్యోసి మాన్యోసి మహతామపి । జప్యం చ తవ నామేహ ప్రా
తఃశుభఫలేప్సునా ॥ ౮౬ ॥ దివోదాస త్వదభ్యాశాదపి ధన్యతరా వయం ।
తేపి ధన్యతరా మర్త్యా యే త్వదాఖ్యాం ప్రచక్షతే ॥ ౮౭ ॥ స్మాయం స్మాయం
జగౌ విప్రో మౌలిమాందోలయన్ముహుః । హృద్యే పద్యే బహుశో హృష్టః సంప్ర
హృష్టతనూరుహః ॥ ౮౮ ॥ అహో భాగ్యోదయశ్చాస్య అహో నైర్మల్య
మస్య వై । యదేనమసి శంధ్యాయేద్ధ్యేయో విశ్వేశ్వరోఽఖిలైః ॥ ౮౯ ॥
అహో ఉదర్క ఏతస్య న కైశ్చిత్ప్రతిపద్యతే । అస్మాకమపి యద్దూరమదవీ
యస్తదస్య యత్ ॥ ౯౦ ॥ హృద్యాలోచ్యేతి విప్రోథ వర్ణయిత్వా క్షితీ
శ్వరం । ఆవిశ్చకార తత్సర్వం యత్సమాధావలోకయత్ ॥ ౯౧ ॥ బ్రా
హ్మణ ఉవాచ ॥ రాజంస్తవాద్య ఫలితో మనోరథమహాద్రుమః । అనేనై
వ శరీరేణ త్వం గంతాసి పరం పదమ్ ॥ ౯౨ ॥ యథా విశ్వేశ్వరో నిత్యం త్వా
మేవ హృది శీలయేత్ । తథాస్మదాదీనపి న ద్విజాంస్త్వత్పాదలోచనాన్ ॥
౯౩ ॥ కృతలింగప్రతిష్ఠం త్వాం సప్తమేఽహ్న్యాద్యవాసరాత్ । దివ్యం విమా
నమాగత్య నేతుమేష్యతి శాంభవం ॥ ౯౪ ॥ రాజంస్త్వం వేత్సి కస్యాయం విపా
కః సుకృతస్య తే । నారాణస్యాః పురః సమ్యక్ సేవనాదిత్యవైమ్యహమ్ ॥ ౯౫ ॥
ఏకమప్యత్ర యః పాయాద్వారాణస్యాం స్థితం జనం । తస్యాప్యేవం విపాకో
స్తి దేహాంతే రాజసత్తమ ॥ ౯౬ ॥ ఇతి శ్రుత్వా స రాజర్షిర్దివోదాసః
ప్రతాపవాన్ । బ్రాహ్మణాయ సశిష్యాయ ప్రాదాత్ప్రీతోఽభివాంఛితమ్ ॥
౯౭ ॥ అథ సంప్రీణితం విప్రం ప్రణమ్య చ ముహుర్ముహుః । ప్రోవాచ రాజా
సంహృష్టస్తారితోస్మి భవార్ణవాత్ ॥ ౯౮ ॥ బ్రాహ్మణోపి ప్రహృష్టాత్మా
పరిపూర్ణమనోరథః । సమాపృచ్ఛ్య మహీనాథం స్వేష్టం దేశం జగామ
హ ॥ ౯౯ ॥ విలోక్య కాశీం పరితో మాయాద్విజవపుర్హరిః । భూయో
భూయో విచార్యాపి కిం పరం తీవ్రపావనమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ స్థానం యచ్చాపహామ
ధ్యాస్య నిజభక్తానశేషతః । నేష్యామి పరమం ధామ విశ్వేశానుగ్రహాత్ప

రాత్ ॥ ౧ ॥ సంప్రధార్యేతిభగవాన్దృష్ట్వాపాంచనదంహ్రదం । కృ
కృత్వావిధిస్నానంతతస్తత్రైవసంస్థితః ॥ ౨ ॥ ప్రతీక్షమాణోలక్ష్మీశః
క్షుత్యృక్షసమాగమం । తార్క్ష్యంప్రస్థాపయాంచక్రేరాజవృత్తాంత
దినమ్ ॥ ౩ ॥ దివోదాసోపిరాజేంద్రోవిప్రేంద్రంపరివర్ణయన్ । అహ
య్యప్రకృతీఃసర్వాఃసామాత్యాన్మండలేశ్వరాన్ ॥ ౪ ॥ అధ్యక్షాన్
స్వాంశ్చకోశాశ్వేభాదిదేశితాన్ । పుత్రాన్పంచశతంప్రాగ్ర్యాన్
చనమరంజనమ్ ॥ ౫ ॥ పురోహితంప్రతీహారమృత్విజోగణకాన్ద్విజా
సామంతాన్రాజపుత్రాంశ్చనూపకారాంశ్చికిత్సకాన్ ॥ ౬ ॥ వైదే
నపిబహూన్నానాకార్యసమాగతాన్ । సాంతఃపురాంచమహిషీం
గోపాలబాలకాన్ ॥ ౭ ॥ సర్వాన్సోవాచహృష్టాత్మాప్రబద్ధకరసంపు
యథాసబ్రాహ్మణఃప్రాహదినస్తావధిస్థితిమ్ ॥ ౮ ॥ ఆశ్చర్యంతేషు
త్సువిషణ్ణవదనేషుచ । స్వయంరాజగృహంనీత్వాకుమారంసమర
యమ్ ॥ ౯ ॥ అభిషిచ్యమహాబుద్ధిఃపౌరాన్జానపదానపి । ప్రసాదీకృ
పుణ్యాత్మాపునఃకాశీమగాన్నృపః ॥ ౨౧౦ ॥ ఆగత్యకాశీంమేధావీ
పాలోరిపుంజయః । ప్రాసాదంకారయామాసస్వధర్మన్యాసపశ్చిమే
౧౧ ॥ రిపూన్పశ్చిమధ్యసమరేయావతీశ్రీరుపార్జితా । తావత్యా
భూపాలఃశివాలయమచీక్లపత్ ॥ ౧౨ ॥ భూపాలలక్ష్మీరఖిలాయత్ర
యోజితా । భూపాలశ్రీరితిఖ్యాతాతతఃసాభూరభూచ్ఛుభా ॥ ౧౩ ।
వోదాసేశ్వరంలింగంప్రతిష్ఠాప్యరిపుంజయః । కృతకృత్యమివాత్మా
మన్యతనరేశ్వరః ॥ ౧౪ ॥ అథైకస్మిన్దినేరాజాతల్లింగంవిధిపూర్వ
సమభ్యర్చ్యనమస్కృత్యయావత్తుష్టావతుష్టిదం ॥ ౧౫ ॥ తావన్న
ణాదాశుదివ్యంయానమవాతరత్ । పార్షదైఃపరితఃకీర్ణంశూలఖ
గపాణిభిః ॥ ౧౬ ॥ అత్యాదిత్యాగ్నితేజోభిర్బాలనేత్రైఃకపర్దిభిః ।
ద్ధస్ఫటికసంకాశైరంగైర్దీప్తనభోంగణైః ॥ ౧౭ ॥ విభూషాహిఫణా
జ్యోతిఃపూజితవిగ్రహైః । నిత్యప్రకాశసంతప్తతమఃశ్రితశిరోధరైః ।

చామరవ్యగ్రహస్తాగ్రిరుద్రకన్యాశతావృతః । అథపారిషదై రాజాదివ్య
వసనులేపనైః ॥ ౧౯ ॥ దివ్యైర్దుకూలనేపథ్యైరలంచక్రిముదాన్వి
తైః । త్రినేత్రీకృతసద్భాలంశ్యామీకృతశిరోధరమ్ ॥ ౨౦ ॥ సుగౌరీకృత
సర్వాంగంకపర్దీకృతమౌలిజం । చతుర్భుజీకృతతనుంభూషణీకృతపన్న
గమ్ ॥ ౨౧ ॥ చంద్రార్ధీకృతమూర్ధానంనిన్యుస్తంపార్షదాదివం॥ ౨౨॥
తదాప్రభృతితత్తీర్థంభూపాలశ్రీరితిశ్రుతం । తత్రశ్రాద్ధాదికంకృత్వాదా
నంచత్వాస్వశక్తితః ॥ ౨౩ ॥ దివోదాసేశ్వరందృష్ట్వాసమభ్యర్చ్యచభక్తి
తః । రాజ్ఞశ్చాఖ్యాయికాంశ్రుత్వానరోగర్భమావిశేత్ ॥ ౨౪ ॥ అఖ్యా
నమేతన్నృపతేర్దివోదాసస్యపావనం । పఠిత్వాపాఠయిత్వాపినరఃపా
పైఃప్రముచ్యతే ॥ ౨౫ ॥ దివోదాసశుభాఖ్యానంశ్రుత్వాయఃసమరంవి
శేత్ । నజాతుజాయతేతస్యభయంవైరికృతంక్వచిత్ ॥ ౨౬ ॥ దివోదా
సకథాపుణ్యామహోత్పాతనికృంతనీ।పఠనీయాప్రయత్నేనసర్వవిఘ్నో
పశాంతయే ॥ ౨౭ ॥ నావృష్టిర్జాయతేతత్రనాకాలమరణాద్భయం । దై
వోదాసీకథాయత్రసర్వపాతకనాశినీ ॥ ౨౮ ॥ అస్యాఖ్యానస్యపఠనాద్వి
ఘ్నారిషమనోరథాః । సంపూర్ణతాంగమిష్యంతిశంభోశ్చింతితకారిణః ॥
౨౯ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే దివోదాస నిర్వాణప్రాప్తి
ర్నామాష్టపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౫౮ ॥ ... *

అగస్త్యఉవాచ ॥ సర్వజ్ఞహృదయానందగౌరీచుంబితమూర్ధజ ।
తారకాంతకషడ్వక్త్రతారిణేఖిద్రికారిణే ॥ ౧ ॥ సర్వజ్ఞాననిధేతుభ్యం
నమఃసర్వజ్ఞసూనవే । సర్వథాజితమారాయకుమారాయమహాత్మనే॥ ౨॥
కుమారిమధునారీశంవీక్ష్యకానుకృతంకిల । యోగిగాయకుమారోపి
మారంతస్మైనమోస్తుతే ॥ ౩ ॥ యదుక్తంభవతాస్కందమాయాద్విజ
రూపధారిః । కాశ్యాంపంచనదంతీర్థంమధ్యాసాతీవపావనమ్ ॥ ౪ ॥ భూ
ర్భువఃస్వస్త్రిపదేశేషుకాశీపరమపావనం । తత్రాపిహరిణాజ్ఞాయితీర్థంపం

చనదంపరమ్ ॥ ౫ ॥ కుతఃపంచనదంనామతస్యతీర్థస్యషణ్ముఖ । కుతశ్చ
ర్వతీర్థేభ్యస్తదాసీత్పావనంపరమ్ ॥ ౬ ॥ కథంచభగవాన్విష్ణురంత
త్మాజగత్పతిః । సర్వేషాంజగతాంపాతాకర్తాహర్తాచలీలయా ॥ ౭ ॥ అ
రూపోరూపమాపన్న అవ్యక్తోవ్యక్తతాంగతః । నిరాకారోపిసాకార
ష్ప్రపంచఃప్రపంచభాక్ ॥ ౮ ॥ అజన్మానేకజన్మాచత్వనామాస్ఫుటనామ
భృత్ । నిరాలంబోఖిలాలంబోనిర్గుణోపిగుణాస్పదమ్ ॥ ౯ ॥ అప్ర
క్షీకోహృషీకేశోప్యనంఘ్రిరపిసర్వగః। ఉపసంహృత్యరూపంస్వంసర్వ
పీజనార్దనః ॥ ౧౦ ॥ స్థితఃసర్వాత్మభావేనతీర్థేపంచనదేపరే । ఏతదా
ఖ్యాహిషడ్వక్త్రపంచవక్త్రాద్యథాశ్రుతమ్ ॥ ౧౧ ॥ స్కందఉవాచ
కథయామికథామేతాంనమస్కృత్యమహేశ్వరం । సర్వాఘౌఘప్రశ
నీంసర్వశ్రేయోవిధాయినీమ్ ॥ ౧౨ ॥ యథాపంచనదంతీర్థంఖ్యా
ప్రథితిమాగతం । యన్నామగ్రహణాదేవపాపంయాతిసహస్రధా ॥౧౩॥
ప్రయాగోపిచతీర్థేశోయత్రసాక్షాత్స్వయంస్థితః । పాపినాంపాపసంఘా
తంప్రసహ్యనిజతేజసా ॥ ౧౪ ॥ హరంతిసర్వతీర్థానిప్రయాగస్యబలేనహి
తానిసర్వాణితీర్థానిమాఘేమకరగేరవౌ ॥ ౧౫ ॥ ప్రత్యబ్దంనిర్మలాని
స్తీర్థరాజసమాగమాత్ । ప్రయాగశ్చాపితీర్థేంద్రఃసర్వతీర్థార్పితః
మలమ్ ॥ ౧౬ ॥ మహాఘినాంమహాఘంచహరేత్పాంచనదాద్బలాత్ ।
యంసంచయతిపాపౌఘమావర్షంతీర్థనాయకః । తమేకమజ్జనాదూ
త్యజేత్పంచనదేధ్రువమ్ ॥౧౭॥ యథాపంచనదోత్పత్తిస్తథాచకథయా
మ్యహం । నిశామయమహాభాగమిత్రావరుణనందన ॥ ౧౮ ॥ పురావే
శిరానామమునిరాసీన్మహాతపాః । భృగువంశసముత్పన్నోమూర్తోవే
ఇవాపరః ॥ ౧౯ ॥ తత్తపస్యతస్తస్యమునేఃపురోదృగ్గోచరంగతా । ఘృతా
ప్సరసాంశ్రేష్ఠారూపలావణ్యశాలినీ ॥ ౨౦ ॥ తస్యాదర్శనమాత్రేణ
క్షుబ్ధంమునేర్మనః।చస్కందసమునిస్తూర్ణంసాథభీతావరాప్సరా ॥౨౧॥
దూరాదేవనమస్కృత్యతమృషింసాభ్యభాషత । అతీవవేపమానాంగీ

న్త్వచ్ఛాపభీతితః ॥ ౨౨ ॥ నాపరాధ్నోమ్యహం కించిన్మహోగ్రతపసాం
నిధే । క్షంతవ్యం మే క్షమాధార క్షమారూపా స్తపస్వినః ॥ ౨౩ ॥ మునీ
నాం మానసం ప్రాయో యత్పద్మాదపి తన్మృదు । స్త్రియః కఠోరహృదయాః
స్వరూపేణైవ సత్తమ ॥ ౨౪ ॥ ఇతి శ్రుత్వా వచ స్తస్యాః శుచేరప్సరసో ము
నిః । వివేకసేతునా స్తంభీన్మహారోషనదీరయమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఉవాచ చ ప్ర
సన్నాత్మా శుచేః శుచిరసిద్ధుః శివం । న మేఽల్పోఽపి హి దోషోఽత్ర న తే దోషోఽస్తి
సుందరి ॥ ౨౬ ॥ వహ్నిస్వరూపా లలనా నవనీతసమః పుమాన్ । అనభిజ్ఞా
వదంతీతి విచారాన్మహదంతరమ్ ॥ ౨౭ ॥ స్నిహ్యేదుద్ధృతసారోఽపి వహ్నేః
సంస్పర్శమాప్య వై । చిత్రం స్త్రీఖ్యాసమాదానాత్పుమాన్ స్నిహ్యతి
దూరతః ॥ ౨౮ ॥ అతః శుచే న భేతవ్యం త్వయా శుచిమనోగతే । అతర్కి
తోపస్థితయా త్వయా చ స్ఖలితం మయా ॥ ౨౯ ॥ స్ఖలనాన్న తథా హానిరకామా
త్తపసో మునేః । యథా క్షణాంధీకరణాద్ధానిః కోపరయాదరేః ॥ ౩౦ ॥ క్రో
ధాత్తపః క్షయం యాతి సంచితం యత్సుకృచ్ఛ్రతః । యథాభ్రపటలం ప్రా
ప్య ప్రకాశః పుష్పవంతయోః ॥ ౩౧ ॥ అనర్థకారిణః క్రోధాత్క్వార్థానాం
పరిజృంభణం । క్వ వా ఖలజనోత్సేధాత్సాధూనాం పరివర్ధనమ్ ॥ ౩౨ ॥
అనుపేక్షకపక్షాతిమనో మనోభూసంభవః కుతః । విధుంతుదే తు దత్యుచ్చై
ర్విధుంతు తారాస్తి కౌముదీ ॥ ౩౩ ॥ జ్వలతో రోషదావాగ్నేః క్వ వా శాం
తితరోః స్థితిః । దృష్టా కేనాపి కిం క్వాపి సింహోత్కలభసుస్థతా ॥ ౩౪ ॥ తస్మా
త్సర్వప్రయత్నేన ప్రతీపః ప్రతిఘాతుకః । చతుర్వర్గస్య దేహస్య పరిహేయో
విపశ్చితా ॥ ౩౫ ॥ ఇదానీం శ్రుణు కల్యాణి కర్తవ్యం యత్త్వయా శుచే ।
అమోఘబీజా హి వయం తద్బీజమురరీకురు ॥ ౩౬ ॥ ఏతస్మిన్ రతే తే వీర్యే
పరిస్కన్నే త్వదీక్షణాత్ । త్వయా తవ భవిత్రీ కన్యారత్నం మహాశుచి ॥
౩౭ ॥ ఇత్యుక్త్వా తేన మునినా పునర్జాతేవ సాప్సరాః । మహాప్రసాద ఇత్యు
క్త్వా మునేః శుక్రమజీగిలత్ ॥ ౩౮ ॥ అథ కాలేన దివ్యస్త్రీః కన్యారత్నమజీ
జనత్ । అతీవ నయనానందనిధానం రూపసంపదామ్ ॥ ౩౯ ॥ తస్యైవ

వేదశిరస ఆశ్రమే తాం విధాయ సా । శుచిరప్సరసాం శ్రేష్ఠా జగామ చ యథే
ప్సితమ్ ॥ ౪౦ ॥ తాంచ వేదశిరాః కన్యాం స్నేహేన సమవర్ధయత్ । క్షీ
రేణ స్వాశ్రమస్థాయా హారిణ్యా హారిణీక్షణామ్ ॥ ౪౧ ॥ మునిర్నామ దదౌ
తస్యై ధూతపాపేతి చార్థవత్ । యన్నామోచ్చారణేనాపి కంపతే పాత
కావలీ ॥ ౪౨ ॥ సర్వలక్షణశోభాఢ్యాం సర్వావయవసుందరీం । మునిస్త
స్యా జనోత్సంగాత్క్షణమాత్రమపి క్వచిత్ ॥ ౪౩ ॥ దినే దినే వర్ధమానా
తాం పశ్యన్ ముముదే భృశం । క్షీరనీరధివద్విన్యాం నిశి చాంద్రమసీం క
లామ్ ॥ ౪౪ ॥ అథాష్టవార్షికీం దృష్ట్వా తాం కన్యాం స మునీశ్వరః । త
స్యై ప్రదద్యాం వరాయ త్వాం త్వమేవాఖ్యాహి తం వరమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఇతి స్నేహా
ర్ద్రచిత్తస్య జనేతుశ్చేతి భాషితం । నిశమ్య ధూతపాపా సా ప్రోవాచ న
తాననా ॥ ౪౬ ॥ ధూతపాపోవాచ ॥ జనేతర్యద్యహం దేయా సుందరా
య వరాయ తే । తదా తస్మై ప్రయచ్ఛ త్వం యమహం కథయామి తే
తుభ్యం చ రోచతే తాత శృణోత్వవహితో భవాన్ । సర్వేభ్యోఽపి పవిత్రో
మో యః సర్వేషాం నమస్కృతః ॥ ౪౯ ॥ సర్వే యమభిలష్యంతి యస్మాత్స
ర్వసుఖోదయః । కదాచిద్యేన న నశ్యేత యః సదైవానువర్తతే ॥ ౫౦ ॥ ఇ
హాముత్రాపి మో రక్షేన్మహాపదుదయాద్ధ్రువం । సర్వే మనోరథా య
స్మాత్పరిపూర్ణా భవంతి హి ॥ ౫౧ ॥ దినే దినే చ సౌభాగ్యం వర్ధతే యస్య
సన్నిధౌ । నైరంతర్యేణ యత్సేవాం కుర్వతో న భయం క్వచిత్ ॥ ౫౨ ॥
యన్నామగ్రహణాదేవ కేపి బాధాం న కుర్వతే । యదాధారేణ తిష్ఠంతి భు
వనాని చతుర్దశ ॥ ౫౩ ॥ ఏవమాద్యా గుణా యస్య వరస్య వరచేష్టితం ।
తస్మై ప్రయచ్ఛ మాం తాత మమ తేపీహ శర్మణే ॥ ౫౪ ॥ ఏతచ్ఛ్రు
త్వా పితా తస్యా భృశం ముద్ధమవాప హ । ధన్యోఽస్మి ధన్యా మే పుత్రీ యేయం మా
హానుతాన్వయమే ॥ ౫౫ ॥ ధ్రువాహి ధూతపాపా సా యస్యా ఈదృగ్విధా మ
తిః । ఈదృగ్విధగుణగణైర్గరిష్ఠో గోత్రి వైభవేత్ ॥ ౫౬ ॥ అథవా
స కథం లభ్యో వినా పుణ్యభరోదయం । ఇతి క్షణం సమాధాయ మనసా మనసా

పుంగవః ॥ ౪౭ ॥ జ్ఞానేనతంసమాలోచ్యవరమీదృగ్గుణోదయం । ధన్యాం
కన్యాంబభాషేథశ్శృణువత్సేశుభేక్షిణి ॥ ౪౮ ॥ పితోవాచ ॥ వరస్యయే
త్వయాప్రోక్తాగుణాఏతేవిచక్షణే । ఏషాంగుణానామాధారోవరో స్త్రీభిర్వి
శ్రుతమ్ ॥ ౪౯ ॥ పరంసుఖలభ్యోనరితరాంసుభగాకృతిః । తపఃపణేన
సంప్రాప్యఃసుతీర్థవిపణౌక్వచిత్ ॥ ౫౦ ॥ నార్థభారైర్నసులభోనకాలీ
న్యైనకన్యకే । నవేదశాస్త్రాభ్యసనైర్నచైశ్వర్యబలేనవై ॥ ౫౧ ॥ నసౌం
దర్యేణవపుషానబుద్ధ్యానపరాక్రమైః । ఏకమైవమనఃశుద్ధ్యాకరణానాం
జయేనచ ॥ ౫౨ ॥ మహాతపఃసహాయేనదమదానదయాయుజా । లభ్య
తేనమహాప్రాజ్ఞోనాన్యథాసదృశఃపతిః ॥ ౫౩ ॥ ఇతిశ్రుత్వాథసాకన్యాపి
తరంప్రణిపత్యచ । అనుజ్ఞాంప్రార్థయామాసతపసేకృతనిశ్చయా ॥ ౫౪ ॥
స్కందఉవాచ ॥ కృతానుజ్ఞాజనేత్రాసాక్షేత్రేపరమపావనే । తపస్తతా
పపరమంయదసాధ్యంతపస్విభిః ॥ ౫౫ ॥ క్వసాబాలాశిమృద్వంగీక్వచత
త్తాదృశంతపః । కఠోరవర్ష్మసంసాధ్యమహోసచ్ఛేతసోధృతిః ॥ ౫౬ ॥
ధారాసారాసువర్షాసుమహావాతవతీష్వలం । శిలాసుసోవకాశాసుసాబ
హిర్వరనయన్నిశాః ॥ ౫౭ ॥ శ్రుత్వాగర్జారవంఘోరందృష్ట్వావిద్యుచ్ఛ
టాకృతీః । ఆసారశీకరైఃక్లిన్నానచకంపేమనాక్స్వసా ॥ ౫౮ ॥ తడి
త్స్ఫురంతీత్వనకృత్తమిస్రాసుతపోవనే । యాతాయాతంకరోతీవదృష్టం
ర్తత్తపస్స్థితిమ్ ॥ ౫౯ ॥ తపత్యర్కేవసాత్యుచ్చకుమారీకైతవాత్కిల ।
పంచాగ్నీన్పరిధాయాత్రతతపస్యాతితపోవనే ॥ ౬౦ ॥ జలాభిలాషిణీబాలా
నమునాగపిసాపిబత్ । కుశాగ్రతోయపృషతంపంచాగ్నిపరితాపితా ॥ ౬౧ ॥
రోమాంచకంచుకవతీవేపమానతనుచ్ఛదా । పర్యుత్క్షిప్తపాంశూమాత
పసాహైమనీశ్వసా ॥ ౬౨ ॥ నిశీథినీషుశిశిరేశిశిరేషుంతీసారసంరసం । మీన
సాసారసైఃకైరయముద్యతాద్యేతిపద్మినీ ॥ ౬౩ ॥ మనస్వినామపిమనోరాగ
తాంస్పృజతేమథా । తదోష్ఠపల్లవాద్రాగోజహేమాకందపల్లవైః ॥ ౬౪ ॥
వసంతేనివసంతీసావనేబాలాచలంమనః । చక్రేతపస్యపిశ్రుత్వాకోకిలా

కాకలీరవమ్ ॥ ౬౫ ॥ బంధుజీవేఽధరరుచింకలహంసేకలాగతీః । నిక్షేపమివసాక్షిప్త్వాశరద్యాళీత్తపోరతా ॥ ౬౬ ॥ అపాస్తభోగసంపర్కాభోగినాంవృత్తిమాశ్రితా । క్షుదుద్బోధనిరోధాయధూతపాపాతపస్వినీ ॥ కాననమణివల్లీఢాకృశాప్యాయాదనర్ఘతాం । తథాపితపసాప్యాసాదితేత్తనుస్తరామ్ ॥ ౬౭ ॥ నిరీక్ష్యతాంతపస్యంతీంవిధిఃసంశుద్ధమానసాం । ఉపేత్యోవాచసుప్రజ్ఞేప్రసన్నోస్మివరంవృణు ॥ ౬౮ ॥ సాచతుర్వక్త్రమాలోక్యహంసయానోపరిస్థితం । ప్రణమ్యప్రాంజలిఃప్రీతాప్రోవాచాథప్రజాపతిమ్ ॥ ౭౦ ॥ ధూతపాపోవాచ ॥ పితామహవరోమహ్యంయదిదేయోవరప్రద । సర్వేభ్యఃపావనేభ్యోపికురుమామతిపావనీమ్ ॥ ౭౧ ॥ స్రష్టాతదిష్టమాకర్ణ్యనితరాంతుష్టమానసః । ప్రత్యువాచాథతాంబాలాంవిమలాంవిమలైషిణీమ్ ॥ ౭౨ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ ధూతపాపేపవిత్రాణియానిసంత్యత్రసర్వతః । తేభ్యఃపవిత్రమతులంత్వమేధివరతోమమ ॥ తిస్రఃకోట్యోఽర్ధకోటీచసంతితీర్థానికన్యకే । దివిభువ్యంతరిక్షేచపావనాన్యుత్తరోత్తరమ్ ॥ ౭౪ ॥ తానిసర్వాణితీర్థానిత్వత్తనౌప్రతిలోమవై । వసంతుమమవాక్యేనభవసర్వాతిపావనీ ॥ ౭౫ ॥ ఇత్యుక్త్వాంతర్దధేవేధాఃసాపినిర్ధూతకల్మషా । ధూతపాపోటజంప్రాప్తాథో వేదశిరసఃపితుః ॥ ౭౬ ॥ కదాచిత్తాంసమాలోక్యఖేలంతీముటజాజిరే । ధర్మస్తత్రతపఃకృష్టఃప్రార్థయామాసకన్యకామ్ ॥ ౭౬ ॥ ధర్మఉవాచ ॥ పృథుశ్రోణివిశాలాక్షితన్వోదరిశుభాననే । క్రీతఃస్వరూపసంపత్త్యాత్వయాహందేహిమేరహః ॥ ౭౭ ॥ నితరాంబాధతేకామస్త్వత్కృతేమాంసులోచనే । అజ్ఞాతనామ్నా సా తేనప్రార్థితేత్యసకృద్రహః ॥ ౭౮ ॥ ఉవాచసాపితాదాతాతంప్రార్థయసుదుర్మతే । పితృప్రదేయాయత్కన్యాశ్రుతిరేషాసనాతనీ ॥ ౮౦ ॥ నిశమ్యేతివచోధర్మోభావినోర్థస్యగౌరవాత్ । పునర్నిర్బంధయాంచక్రేఽపధృతిర్ధృతిశాలినీమ్ ॥ ౮౧ ॥ ధర్మఉవాచ ॥ నప్రార్థనాతోమాంసుభగేపితరంతవసుందరి । గాంధర్వేణవివాహే

నకురు మే త్వం సమీహితమ్ ॥ ౯౨ ॥ ఇతి నిర్బంధవద్వాక్యం సా నిశమ్య కు
మారికా । పితుః కన్యాఫలం దిత్సుః పునరాహేతి తం ద్విజమ్ ॥ ౯౩ ॥ అశ
పదు తే మా త్వం పునర్వ్యాహృతి యాహ్యతః । ఇత్యుక్తోఽపి కుమార్యా స నా
తిష్ఠన్మదనాతురః ॥ ౯౪ ॥ తతః శశాప తం బాలా ప్రబలాత్తపసో బలాత్ । జ
డోఽసి నితరాం యస్మాజ్జలాధారో నదో భవ ॥ ౯౫ ॥ ఇతి శప్తస్తయా సోఽథ
తాం శశాప క్రోధాన్వితః । కఠోరహృదయే త్వం తు శిలా భవ సుదుర్మతే ॥
౯౬ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ ఇత్యన్యోన్యస్య శాపేన మునే ధర్మో నదోఽభవత్ ।
అవిముక్తే మహాక్షేత్రే ఖ్యాతో ధర్మనదో మహాన్ ॥ ౯౭ ॥ సాప్యాహాపి
తరం తత్ర స్వశిలాత్వస్య కారణం । ధ్యానేన ధర్మం విజ్ఞాయ మునిః కన్యామ
థాబ్రవీత్ ॥ ౯౮ ॥ మాభైః పుత్రి కరిష్యామి తవ సర్వం శుభోదయం । త
త్వాపో నాన్యథా భూయాచ్చంద్రికాంతశిలా భవ ॥ ౯౯ ॥ చంద్రోదయ
మనుప్రాప్య ద్రవీభూతతనుస్తతః । ధునీ భవ సుతే సాధ్వి ధూతపాపేతి విశ్రు
తా ॥ ౧౦౦ ॥ స చ ధర్మనదః కన్యే తవ భర్తా సుశోభనః । త్రైగుణ్యైః పరిపూ
ర్ణాంగో యే గుణాః పరిత్యక్తాస్త్వయా ॥ ౧ ॥ అన్యచ్ఛృణు సద్బుద్ధే
మమాపి తపసో బలాత్ । ద్వైరూప్యం భవతో భావి పరిత్యక్తం చ ద్రవం
చ తే ॥ ౨ ॥ ఇత్యాశ్వాస్య పితా కన్యాం ధూతపాపాం పరంతప । చంద్రికాం
తశిలాభూతామనుజగ్రాహ బుద్ధిమాన్ ॥ ౩ ॥ తదారభ్య మునే కాశ్యాం
ఖ్యాతో ధర్మనదో హ్రదః । ధర్మోద్రవస్వరూపేణ మహాపాతకనాశనః ॥
౪ ॥ ధునీ చ ధూతపాపా సా సర్వతీర్థమయీ శుభా । హరేన్మహాఘసం
ఘాతాన్ తూలజాలానివ పావకః ॥ ౫ ॥ తతో ధర్మనదే తీర్థే ధూతపాపా
సమన్వితే । యదా న స్వర్ధునీ తత్ర తదా బ్రధ్నస్తపో వ్యధాత్ ॥ ౬ ॥ గభ
స్తిమాలీ భగవాన్ గభస్తీశ్వరసన్నిధౌ । శీలయన్మంగలాం గౌరీం తపశ్
చచార హ ॥ ౭ ॥ నామ్నా మయూఖాదిత్యస్య తీర్థే తత్ర తపస్యతః ।
కిరణేభ్యః ప్రవవృతే మహాస్వేదోఽతి ఖేదతః ॥ ౮ ॥ కిరణేభ్యః ప్రవృత్తాయా
మహాస్వేదస్య సంతతేః । తతః సా కిరణా నామ జాతా పుణ్యా తరంగిణీ ॥ ౯ ॥

మహాపాపాంధతమసం కిరణాఖ్యాతరంగిణీ । ధ్వంసయేత్స్నానమాత్రే
ణఖిలీకృతాధూతపాపయా ॥ ౧౦ ॥ ఆదౌ ధర్మనదః పుణ్యో మిశ్రితో ధూత
పాపయా । యయాధూతాని పాపాని సర్వతీర్థీకృతాత్మనా ॥ ౧౧ ॥ త
తోఽపి ఖిలీకృతాగత్య కిరణా రవికైర్ధృతా । యన్నామస్మరణాదేవ మహామో
హాంధతాం వ్రజేత్ ॥ ౧౨ ॥ కిరణాధూతపాపే చ తస్మిన్ధర్మనదే శుభే ।
స్రవంత్యా పాపసంహర్త్ర్యా వారాణస్యాం శుభద్రవే ॥ ౧౩ ॥ తతో భా
గీరథీ ప్రాప్తా తేన దిలీపినా సహ । భాగీరథీసమాయాతా యమునా చ సరస్వ
తీ ॥ ౧౪ ॥ కిరణాధూతపాపా చ పుణ్యతోయా సరస్వతీ । గంగా చ యము
నా చైవ పంచనద్యః ప్రకీర్తితాః ॥ ౧౫ ॥ అతః పంచనదం నామ తీర్థం త్రై
లోక్యవిశ్రుతం । తత్ర ప్లుతో న గృహ్ణీయాద్దేహం నా పాంచభౌతికం ॥ ౧౬ ॥
అస్మిన్పంచనదీనాం చ సంభేదే ఘౌఘభేదిని । స్నానమాత్రాత్ప్రయా
త్యేవ భిత్త్వా బ్రహ్మాండమండపమ్ ॥ ౧౭ ॥ తీర్థాని సంతి భూయాంసి కాశ్యా
మత్ర పదే పదే । న పంచనదతీర్థస్య కోట్యంశేన సమాన్యపి ॥ ౧౮ ॥ ప్రయా
గే మాఘమాసే తు సమ్యక్స్నాతస్య యత్ఫలం । తత్ఫలం స్యాద్దినైకేన కా
శ్యాం పంచనదే ధ్రువమ్ ॥ ౧౯ ॥ స్నాత్వా పంచనదే తీర్థే కృత్వా చ పి
తృతర్పణం । బిందుమాధవమభ్యర్చ్య న భూయో జన్మభాగ్భవేత్ ॥ ౨౦ ॥
యావత్సంఖ్యాస్తిలా దత్తాః పితృభ్యో జలతర్పణే । పుణ్యే పంచనదే తీ
ర్థే తృప్తిః స్యాత్తావదాబ్దికీ ॥ ౨౧ ॥ శ్రద్ధయా యైః కృతం శ్రాద్ధం తీర్థే పంచ
నదే శుభే । తేషాం పితామహా ముక్తా నానాయోనిగతా అపి ॥ ౨౨ ॥ య
మలోకే పితృగణైర్గాథేయం పరిగీయతే । మహిమానం పాంచనదం దృష్ట్వా
శ్రాద్ధవిధానతః ॥ ౨౩ ॥ అస్మాకమపి వంశ్యోఽత్ర కశ్చిచ్ఛ్రాద్ధం కరిష్యతి ।
కాశ్యాం పంచనదం ప్రాప్య యేన ముచ్యామహే వయమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఇయం
గాథా ప్రతిదినం శ్రాద్ధదేవస్య సన్నిధౌ । పితృభిః పరిగీయేత కాశ్యాం పంచన
దం ప్రతి ॥ ౨౫ ॥ తత్ర పంచనదే తీర్థే యత్కించిద్దీయతే వసు । కల్ప
క్షయేఽపి న భవేత్తస్య పుణ్యస్య సంక్షయః ॥ ౨౬ ॥ వంధ్యాపి పర్వపర్యాం

స్నాత్వాపంచనదే హ్రదే । సమర్చ్య మంగలాం గౌరీం పుత్రం జనయతి ధ్రువ
మ్ ॥ ౨౭ ॥ జలైః పాంచనదైః పుణ్యైర్వ్యాసనా పరిశోధితైః । మహాఫల
మవాప్నోతి స్నపయిత్వేష్టదేవతామ్ ॥ ౨౮ ॥ పంచామృతానాం కలశై
రష్టోత్తరశతోన్మితైః । తులితోధికతాం యాతో బిందుః పాంచనదాంభ
సః ॥ ౨౯ ॥ పంచకూర్చేనపీతేన యాత్ర శుద్ధిరుదాహృతా । సా శుద్ధిః శ్ర
ద్ధయా ప్రాశ్య బిందుం పాంచనదాంభసః ॥ ౧౩౦ ॥ భవేదవభృథస్నానా
ద్రాజసూయాశ్వమేధయోః । యత్ఫలం తచ్ఛతగుణం స్నానాత్పాంచన
దాంభసా ॥ ౩౧ ॥ రాజసూయాశ్వమేధౌ చ భవేతాం స్వర్గసాధనం ।
బ్రహ్మఘటికాద్వంద్వం ముక్త్యై పాంచనదాప్లుతిః ॥ ౩౨ ॥ స్వర్గరా
జ్యాభిషేకోపి న తథా సంమతః సతాం । అభిషేకః పాంచనదో యథానల్ప
సుఖప్రదః ॥ ౩౩ ॥ వరం వారాణసీం ప్రాప్య భృత్యాః పంచనదౌకసాం । నా
న్యత్ర సేవకీభూత భూపకోటి నరేశ్వరః ॥ ౩౪ ॥ త్రైవర్షం పంచనదే స్నాతం
కార్తికే పాపహారిణి । తేఽద్యాపి గర్భే తిష్ఠంతి పునస్తే గర్భవాసినః ॥ ౩౫ ॥
కృతే ధర్మనదం నామ త్రేతాయాం ధూతపాపకం । ద్వాపరే బిందుతీర్థం
చ కలౌ పంచనదం స్మృతమ్ ॥ ౩౬ ॥ శతం సమాస్తపస్తప్త్వా కృతే యత్ప్రా
ప్యతే ఫలం । తత్కార్తికే పంచనదే సకృత్స్నానేన లభ్యతే ॥ ౩౭ ॥ ఇ
ష్టాపూర్తేషు ధర్మేషు యావజ్జన్మకృతేషు యత్ । అన్యత్ర స్యాత్ఫలం త
త్స్యాదూర్జే ధర్మనదాప్లవాత్ ॥ ౩౮ ॥ న ధూతపాపసదృశం తీర్థం
క్వాపి మహీతలే । యదేకస్నానతో నశ్యేదఘం జన్మత్రయార్జితమ్ ॥ ౩౯ ॥
బిందుతీర్థే నరో దత్వా కాంచనం కృష్ణలోన్మితం । న దరిద్రో భవేత్క్వాపి న
స్వర్ణేన వియుజ్యతే ॥ ౧౪౦ ॥ గోభూతిలహిరణ్యాశ్వవాసోన్నస్రగ్విభూ
షణం । యత్కించిద్బిందుతీర్థేత్ర దత్వాక్షయమవాప్నుయాత్ ॥ ౪౧ ॥
ఏకామప్యాహుతిం దత్వా సమిద్ధేగ్నౌ విధానతః । పుణ్యే ధర్మనదే తీర్థే
కోటిహోమఫలం లభేత్ ॥ ౪౨ ॥ న పంచనదతీర్థస్య మహిమానమనంత
కం । కోపి వర్ణయితుం శక్తశ్చతుర్వర్గశుభాకరః ॥ ౪౩ ॥ శ్రుత్వాఖ్యా

నమిదంపుణ్యంశ్రావయిత్వావిభక్తితః । సర్వపాపవిశుద్ధాత్మావిష్ణులోకే మహీయతె ॥ ౧౪౪ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణె కాశీఖండె పంచనదాఖ్యానోనామ ఏకోనషష్టితమోధ్యాయః ॥ ౫౯ ॥

స్కందఉవాచ ॥ ఉక్తాపంచనదోత్పత్తిర్మితాశ్రావరుణనందన। ఇదానీంకథయిష్యామిమాధవావిష్కృతింపరామ్ ॥ ౧ ॥ యాంశ్రుత్వాశ్రద్ధయాధీమాన్పాపేభ్యోముచ్యతెక్షణాత్ । నచశ్రియావియుజ్యేతసంయుజ్యేతవృషేణచ ॥ ౨ ॥ ఆగత్యమందరాదద్రేరుపేంద్రశ్చంద్రశేఖరం। పృథ్యతాత్క్షర్థగతక్షణాద్వారాణసీంపురీమ్ ॥ ౩ ॥ దివోదాసంమహీపాలంసముచ్చాట్యస్వమాయయా । స్థిత్వాపాదోదకెతీర్థేకేశవాఖ్యస్వరూపతః ॥ ౪ ॥ మహిమానంపరంకాశ్యాంవిచార్యసువిచార్యచ। దృష్ట్వాపంచనదంతీర్థంపరాంముదమనాపహ ॥ ౫॥ ఉవాచచప్రసన్నాత్మాపుండరీకవిలోచనః । అగణ్యాఅపివైకుంఠగుణావిగణితామయా ॥ ౬ ॥ క్షీరనీరధౌసంతియావంతోనిర్మలాగుణాః । యావంతోవిజయంతెఽత్రకాశ్యాంపంచనదేహ్రదె ॥ ౭ ॥ శ్వేతద్వీపేపిసామగ్రీక్వగుణానాంగరీయసీ । ఈదృశీయాదృశీకాశ్యాంధూతపాపేస్తిపావనీ ॥ ౮ ॥ ముదేకామోదకస్యశేషస్తథానమమజాయతె। ధూతపాపాంబుసంపర్కాద్యథాభవతిమేయథా ॥ ౯ ॥ నక్షీరనీరధిజయాసుఖంమేశ్లిష్టగాత్రయా। తథాభవేద్యథాత్రస్యాత్స్పృష్టయాధూతపాపయా ॥ ౧౦ ॥ ఇత్థంపంచనదేతీర్థేక్షీరనీరధిజాధవః । సంపశ్యతాత్క్షర్థంత్యశ్రీగాత్రాన్తాంతంవినివేదితం ॥ ౧౧ ॥ ఆనందకాననభవందివోదాసక్షమాపతెః । సంవర్ణయన్గుణగ్రామంపుణ్యంపాంచనదోద్భవమ్ ॥ ౧౨ ॥ సుఖోపవిష్టఃసంప్రాప్తమునిమిష్టిరిష్టరశ్రీవాఃశ్రీ దృష్టవాంస్తపసాజుష్టమపుష్టాంగంతపోధనమ్ ॥ ౧౩ ॥ సబుభుషిస్తంసమభ్యేత్యపుండరీకాక్షమచ్యుతం । ఉపోపవిష్టకమలాంకమాలావిరాజితమ్ ॥ ౧౪ ॥ శంఖపద్మగదాచక్రచంచత్కరచతుష్టయం

కౌస్తుభోద్భాసితోరస్కం పీతకౌశేయవాససమ్ ॥ ౧౫ ॥ సునీలేందీవరరు
చిం సుస్నిగ్ధమధురాకృతిం। నాభీహ్రదలసత్పద్మం సుపాటలరదచ్ఛదం॥౧౬॥
దాడిమీబీజదశనం కిరీటద్యోతితాంబరం । దేవేంద్రవందితపదం సనకాదిప
రిష్టుతమ్ ॥ ౧౭ ॥ దివ్యర్షిభిర్నారదాద్యైః పరిగీతమహోదయం । ప్ర
హ్లాదాద్యైర్భాగవతైః పరినందితమానసమ్ ॥ ౧౮ ॥ ధృతశార్ఙ్గధను
ర్దండం దండితాఖిలదానవం । మధుకైటభహంతారం కంసవిధ్వంసనూ
చకమ్ ॥ ౧౯ ॥ కైవల్యం యత్పరం బ్రహ్మ నిరాకారమగోచరం । తం పుం
మూర్త్యా పరిణతం భక్తానాం భక్తిహేతుతః ॥ ౨౦ ॥ వేదా విదుర్యదా
కారం నైవోపనిషదోదితం । బ్రహ్మాద్యాన్ చ గీర్వాణాశ్చక్రినేత్రాతిథిం స
తం ॥ ౨౧ ॥ ప్రణనామ ముదా యుక్తః క్షితివిన్యస్తమస్తకః । సబుషిస్తం
హృషీకేశమగ్నిబిందుర్మహాతపాః ॥ ౨౨ ॥ తుష్టావ పరయా భక్త్యా మా
లిబద్ధకరాంజలిః । అర్ఘ్యస్తవిస్తీర్ణశిలం బలిధ్వంసినమచ్యుతమ్ ॥ ౨౩ ॥
త్రిపంచనద్యాభ్యాసే మార్కండేయాది సేవితే । గోవిందమగ్నిబిందుః స
స్తుతవాంస్తుష్టమానసః ॥ ౨౪ ॥ అగ్నిబిందురువాచ ॥ ఓం నమః పుండ
రీకాక్ష బాహ్యాంతఃశౌచదాయినే । సహస్రశీర్షాపురుషః సహస్రాక్షః స
హస్రపాత్ ॥ ౨౫ ॥ నమామి తే పదద్వంద్వం సర్వద్వంద్వనివారకం । ని
ర్ద్వంద్వయాధియా విష్ణో జిష్ణ్వాదిసురవందిత ॥ ౨౬ ॥ యం స్తోతుం నాధి
గచ్ఛంతి వాచో వాచస్పతేరపి । తమీష్టే క ఇహ స్తోతుం భక్తిరత్ర బలీయసీ॥
౨౭ ॥ అపియో భగవానీశో మనఃవాచామగోచరః । స మాదృశైరల్పధీ
భిః కథం స్తుత్యో వచఃపరః ॥ ౨౮ ॥ యం వాచో న విశంతీశం మనతీహ మనో
నయం । మనోగిరామతీతం తం కః స్తోతుం శక్తిమాన్భవేత్ ॥ ౨౯ ॥ య
స్య నిశ్వసితం వేదాః సషడంగపదక్రమాః। తస్య దేవస్య మహిమా మహా
కైరవగమ్యతే ॥ ౩౦ ॥ అతంద్రితమనోబుద్ధీంద్రియా యం సనకాదయః ।
ధ్యాయంతోపి హృదాకాశే న విందంతి యథార్థతః ॥ ౩౧ ॥ నారదా
ద్యైర్మునివర్యైః రాబాలబ్రహ్మచారిభిః । గీయమానచరితోపి న సమ్యగ్యోధి

గమ్యతే ॥ ౩౨ ॥ తంసూక్ష్మరూపమజమవ్యయమేకమాద్యంబ్రహ్మాక్ష
గోచరమజేయమనంతశక్తిం । నిత్యంనిరామయమమూర్తమచింత్య
మూర్తింకస్త్వాంచరాచరచరాచరభిన్న వేత్తి ॥ ౩౩ ॥ ఏకైకమేవ
నామహరేస్సురారేజన్మార్జితాఘమఘినాంచమహాపదాఢ్యం । దద్యాత్ఫ
లంచమహితంమహతోమఖస్యజప్తంముకుందమధుసూదనమాధవేతి ॥
౩౪ ॥ నారాయణేతినరకార్ణవతారణేతిదామోదరేతిమధుహేతిచతు
ర్భుజేతి । విశ్వంభరేతివిరజేతిజనార్దనేతిక్వాస్తీహజన్మజపతాంక్వకృ
తాంతభీతిః ॥ ౩౫ ॥ యేత్వాంత్రివిక్రమసదాహృదిశీలయంతికాదంబి
రుచిరరోచిషమంబుజాక్షం । సౌదామనీవిలసితాంశుకవీతమూర్తేః
స్పృశంతితవకాంతిమచింత్యరూపామ్ ॥ ౩౬ ॥ శ్రీవత్సలాంఛనహరేచ్యు
తకైటభారేగోవిందతార్క్ష్యరథకేశవచక్రపాణే । లక్ష్మీపతేదనుజసూద
శార్ఙ్గపాణేత్వద్భక్తిభాజినభయంక్వచిదస్తిపుంసి ॥ ౩౭ ॥ యైరర్చితో
సిభగవంస్తులసీప్రసూనైర్దూర్వాకీకృతైణమదసౌరభదివ్యగంధైః । తా
ర్చ్యయంతిదివిదేవగణాస్సమస్తామందారదామభిరలంవిమలస్వభావాః
౩౮ ॥ యద్వాచినామతవకామదమబ్జనేత్రయచ్ఛ్రోత్రయోస్తవకథా
మధురాక్షరాణి । యచ్చిత్తభిత్తిలిఖితంభవతోస్తిరూపంనీరూపభావ
దవీనహితైర్దురాపా ॥ ౩౯ ॥ యేత్వాంభజంతిసతతంభువిశేషశాయి
స్తాంశ్ఛ్రీపతేపితృపతీంద్రకుబేరముఖ్యాః । వృందారకాదివిసదైవనభా
యంతిస్వర్గాపవర్గసుఖసంతతిదానదక్ష ॥ ౪౦ ॥ యేత్వాంస్తువంతి
తతందివితాన్స్తువంతిసిద్ధాప్సరోమరగణాలసదబ్జపాణే । విశ్రాణయన్త్య
ఖిలసిద్ధిదకోవినాత్వాంనిర్వాణచారుకమలాంకమలాయతాక్ష ॥ ౪౧
త్వంహంసిపాసిసృజసిక్షణతస్స్వలీలాలీలావపుర్ధరవిరించినతాంఘ్రియు
గ్మ । విశ్వంత్వమేవవషడ్విశ్వపతిస్త్వమేవ విశ్వస్యబీజమసితత్ప్రణతోస్మిని
త్యం ॥ ౪౨ ॥ స్తోతాత్వమేవదనుజేంద్రరిపోస్తుతిస్త్వంస్తుత్యస్త్వమేవస
కలంహిభవాన్విహాయ । త్వత్తోనకించిదపిభిన్నమవైమివిష్ణోతృప్తోస్మిసాం

శృణుష్వ మే భవజాంభవారే ॥ ౪౩ ॥ ఇతిస్తుత్వా హృషీకేశమగ్నిబిందు
ర్మహాతపాః । తస్థౌతూష్ణీం తతో విష్ణురువాచ వరదో మునిమ్ ॥ ౪౪ ॥
శ్రీవిష్ణురువాచ ॥ అగ్నిబిందో మహాప్రాజ్ఞ మహాతాం తపసాంనిధే । వరం
వరయ సుప్రీతస్తవాదేయం నకించన ॥ ౪౫ ॥ అగ్నిబిందురువాచ ॥ య
ది ప్రీతోఽసి భగవన్ వైకుంఠేశ జగత్పతే । కమలాకాంత తద్దేహి యదిహ ప్రా
ర్థయామ్యహమ్ ॥ ౪౬ ॥ కృతానుజ్ఞోథ హరిణా భ్రూభంగేన స తాపసః ।
కృతప్రణామో హృష్టాత్మా వరయామాస కేశవమ్ ॥ ౪౭ ॥ భగవన్ సర్వగో
పి త్వం తిష్ఠ పంచనదే హ్రదే । హితాయ సర్వజంతూనాం ముముక్షూణాం వి
శేషతః ॥ ౪౮ ॥ లక్ష్మీశ నైన వరో మహ్యమేష దేయోఽవిచారతః । నాన్యం
వరం సమీహేహం భక్తిం చ త్వత్పదాంబుజే ॥ ౪౯ ॥ ఇతి శ్రుత్వా వరం తస్యా
గ్నిబిందోర్మధుసూదనః । ప్రీతః పరోపకారార్థం తథేత్యాహాబ్ధిజాప
తిః ॥ ౫౦ ॥ శ్రీవిష్ణురువాచ ॥ అగ్నిబిందో మునిశ్రేష్ఠ స్థాస్యామ్యహమి
హ ధ్రువం । కాశీభక్తిమతాం పుంసాం ముక్తిమార్గం సమాదిశన్ ॥ ౫౧ ॥
మునే పునః ప్రసన్నోస్మి వరం భూయో హి దదామి తే । అతీవ మమ భక్తోసి భక్తి
స్తేస్తు దృఢా మయి ॥ ౫౨ ॥ ఆదావేవ హి తిష్ఠాసుర హామత్ర తపోనిధే । త
తస్త్వయా సమభ్యర్థిః స్థాస్యామ్యత్ర సదైవ హి ॥ ౫౩ ॥ ప్రాప్య కాశీం సుదు
ర్మేధాః కస్త్యజేజ్జ్ఞానవాన్యది । అనర్ఘ్యం ప్రాప్య మాణిక్యం హిత్వా కా
చం క ఉత హే ॥ ౫౪ ॥ అల్పీయసాపి మే నైవ వపుషో వ్యయమాత్రతః ।
అవశ్యం గత్వరస్యాపి యథా ముక్తిస్తథా క్వహి ॥ ౫౫ ॥ వినిమయ్య జరా
జీర్ణం దేహం పార్థివమత్ర వై । ప్రాజ్ఞః కిము న గృహ్ణీయురమృతం నై
జరం వపుః ॥ ౫౬ ॥ న తపోభిర్న వా దానైర్న యజ్ఞైర్బహుదక్షిణైః ।
అన్యత్ర లభ్యతే మోక్షో యథా కాశ్యాం తనువ్యయాత్ ॥ ౫౭ ॥ అపి యో
గం వినా యుంజానా యోగినో యతమానసాః । నైకేన జన్మనా ముక్తాః కా
శ్యాం ముక్తా వపుర్వ్యయాత్ ॥ ౫౮ ॥ ఇదమేవ మహాదానమిదమేవ మహ
త్తపః । ఇదమేవ వ్రతం శ్రేష్ఠం యత్ కాశ్యాం మ్రియతే తనుః ॥ ౫౯ ॥

సఏవవిద్వాఞ్జగతిసఏవవిజితేంద్రియః । సఏవపుణ్యావాఞ్ధన్యోలబ్ధ్వా
శీంనయస్త్యజేత్ ॥ ౬౦ ॥ తావత్థ్సాస్యామ్యహంచాత్రయావత్కాశీమ
నేత్విహ । ప్రలయేపిననాశోస్యాఃశివశూలాగ్రసుస్థితేః ॥ ౬౧ ॥ ఇత్యా
ణ్యాఞ్గిరంవిష్ణోరగ్ని బిందుర్మహామునిః । ప్రహృష్టరోమాప్రోవాచప్రస
రన్యంవరంవృణే ॥ ౬౨ ॥ మాపతేమమనామ్నాత్రతీర్థేపంచనదేశుభే
అభక్తైర్భోప్యభక్తైభ్యఃస్థితోముక్తింసదాదిశ ॥ ౬౩ ॥ యేత్రపంచనదే
స్నాత్వాగత్వాదేశాంతరేష్వపి । నరాఃపంచత్వమాపన్నాముక్తింతేభ్యో
పివైదిశ ॥ ౬౪ ॥ యేతుపంచనదేస్నాత్వాత్వాంభజిష్యంతిమానవాః ।
చలాచలాపిద్రైవ్యరూపామాత్యాక్షీచ్ఛ్రీశ్చతాన్నరాన్ ॥ ౬౫ ॥ శ్రీవి
ష్ణురువాచ ॥ ఏవమస్త్వగ్నిబిందోత్రభవతాయద్ధృతంమునే । త్వన్నా
మ్నాఽర్ధేనమేనామమయాసహభవిష్యతి ॥ ౬౬ ॥ బిందుమాధవ
త్యాఖ్యామమత్రైలోక్యవిశ్రుతా । కాశ్యాంభవిష్యతిమునేమహాపా
ఘఘాతినీ ॥ ౬౭ ॥ యేమామత్రనరాఃపుణ్యాఃపుణ్యేపంచనదేహ్రదే ।
దానపర్యాయిష్యంతితేషాంసంసారభీఃకుతః ॥ ౬౮ ॥ వసుస్వరూపిణీలక్ష్మీ
లక్ష్మీర్నిర్వాణసంజ్ఞికా । తత్పార్శ్వగాసదాయేషాంహృదిపంచన
ప్యాహమ్ ॥ ౬౯ ॥ వైనర్పంచనదంప్రాప్యవసుభిఃప్రీణితాద్విజాః । ఆ
శులభ్యావిపత్తీనాంతేషాంతద్వసురోదితి ॥ ౭౦ ॥ తఏవధన్యాలోకేస్మిఁస్తే
తకృత్యాస్తఏవహి । ప్రాప్యవైర్మసాంనిధ్యంవసవోమమసాత్కృతాః ॥
౭౧ ॥ బిందుతీర్థమిదంనామతవనామ్నాభవిష్యతి । అగ్నిబిందోమునిశ్రే
ష్ఠసర్వపాతకనాశనమ్ ॥ ౭౨ ॥ కార్తికేబిందుతీర్థేయోబ్రహ్మచర్యప
రాయణః । స్నాస్యత్యనుదితేభానౌభానుజాత్తస్యభీఃకుతః ॥ ౭౩ ॥ అపిపా
పసహస్రాణికృత్వామోహేనమానవః । ఊర్జేధర్మనదేస్నాతోనిష్పా
పోజాయతేక్షణాత్ ॥ ౭౪ ॥ యావత్సవ్యస్థోస్తిదేహోయంయావన్నేంద్రి
యవిక్లబః । తావద్వ్రతానికుర్వీతయతోదేహఫలంవ్రతమ్ ॥ ౭౫ ॥ ఏ
కభక్తైనసక్తైనతద్వావాయాచితేనచ । ఉపవాసేనదేహోయంసంశోధ్య

షచిభాజనమ్ ॥ ౭౬ ॥ కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదీని కర్తవ్యాని ప్రయత్నతః
అశుచిః శుచితామేతి కాయో యద్వ్రతధారణాత్ ॥ ౭౭ ॥ వ్రతైః సంశోధి
తే దేహే ధర్మో వసతి నిశ్చలః । అర్థకామా సనిర్వాణా తత్ర యత ప్రతిష్ఠి
తాః ॥ ౭౮ ॥ తస్మాద్వ్రతాని సతతం చరితవ్యాని మానవైః । ధర్మసాన్నిధ్యక
ర్తాణి చతుర్వర్గఫలేప్సుభిః ॥ ౭౯ ॥ సదా కర్తుం న శక్నోతి వ్రతాని
యది మానవః । చాతుర్మాస్యమనుప్రాప్య తదా కుర్యాత్ప్రయత్నతః ।
౮౦ ॥ భూశయ్యా బ్రహ్మచర్యం చ కించిద్ధృత్యనిషేధనం । ఏకభ
క్తాదినియమో నిత్యదానం స్వశక్తితః ॥ ౮౧ ॥ పురాణశ్రవణం చైవ తద
ర్థాచరణం పునః । అఖండదీపోద్యోతశ్చ మహాపూజేష్టదైవతే ॥ ౮౨ ॥
ప్రభూతాంకురబీజాఢ్యే దేశే చాపి గతాగతం । యత్నేన వర్జయేద్ధీమాన్
మహాధర్మవివృద్ధయే ॥ ౮౩ ॥ అసంభాష్యానసంభాష్యాశ్చాతుర్మాస్యవ్రతస్థి
తైః మానం చాపి సదా కార్యం తథ్యం వక్తవ్యమేవ వా ॥ ౮౪ ॥ నిష్పావాంశ్చ మ
సూరాంశ్చ కోద్రవాన్వర్జయేద్వ్రతీ । సదా శుచిభిరాస్థేయం స్పృష్టవ్యో
నావ్రతీజనః ॥ ౮౫ ॥ దంతకేశాంబరాదీని నిత్యం శోధ్యాని యత్నతః । అ
నిష్టచింతా నో కార్యా వ్రతినా హృద్యపి క్వచిత్ ॥ ౮౬ ॥ ద్వాదశస్వపి మా
సేషు వ్రతినో యత్ఫలం భవేత్ । చాతుర్మాస్యవ్రతభృతాం తత్ఫలం స్యాదఖం
డితమ్ ॥ ౮౭ ॥ చతుర్ష్వపి చ మాసేషు న సామర్థ్యం వ్రతే యది । తదో
ర్జే వ్రతినా భావ్యమప్యబ్దఫలమిచ్ఛతా ॥ ౮౮ ॥ అవ్రతః కార్తికో యే
షాం గతో మూఢధియామిహ । తేషాం పుణ్యస్య లేశోఽపి న భవేత్సూకరా
త్మనామ్ ॥ ౮౯ ॥ కృచ్ఛ్రం వా చాతికృచ్ఛ్రం వా ప్రాజాపత్యమథాపి
వా । సంప్రాప్తే కార్తికే మాసి కుర్యాచ్ఛక్త్యా తు పుణ్యవాన్ ॥ ౯౦ ॥ ఏ
కాంతరం వ్రతం కుర్యాత్ త్రిరాత్రవ్రతమేవ వా । పంచరాత్రం సప్తరాత్రం
సంప్రాప్తే కార్తికే వ్రతీ ॥ ౯౧ ॥ పక్షవ్రతం వా కుర్వీత మాసోపోషణమే
వ వా । నోజ్జ్వలం ధ్యో విధాతవ్యో వ్రతినా కేనచిత్క్వచిత్ ॥ ౯౨ ॥
శాకాహారం పయోహారం ఫలాహారమథాపి వా । చరేద్యవాన్నాహారం

వాసంప్రాప్తే కార్తికే వ్రతీ ॥ ౯౩ ॥ నిత్యం నైమిత్తికం స్నానం కుర్యా
దూర్జే వ్రతీ నరః । బ్రహ్మచర్యం చరేదూర్జే మహావ్రతఫలార్థవాన్ ॥
౯౪ ॥ భావతులం బ్రహ్మచర్యేణ యః శుచిః పేచ్ఛచిమానసః । సమస్తం శ
యనం తేన బ్రహ్మచర్యం కృతం భవేత్ ॥ ౯౫ ॥ యస్తు కార్తికికం మాసము
పవాసైః సమాపయేత్ । అప్యబ్దమపి తేనేహ భవేత్సమ్యగుపోషితమ్ ॥ ౯౬
శాకాహారపయోహారైరూర్జో నైయరతివాహితః । అఖండితాశరత్తేన
దాహారేణ యాపితా ॥ ౯౭ ॥ పత్రిభోజీ భవేదూర్జే కాంస్యం త్యాజ్యం
ప్రయత్నతః । యోవ్రతీ కాంస్యభోజీ స్యాన్న తద్వ్రతఫలం లభేత్ ॥ ౯౮ ॥
కాంస్యస్య నియమే దద్యాత్కాంస్యం సర్పిః ప్రపూరితం । ఊర్జే నభస్యే
త్వాద్రమతిశుద్ధిగతిప్రదం ॥ ౯౯ ॥ మధుత్యాగే ఘృతం దద్యాత్పాయ
సం చ సశర్కరం । అభ్యంగే౽భ్యవహారే చ తైలమూర్జే వివర్జయేత్ ॥
౧౦౦ ॥ భూయాత్స నారకీ దేహాత్తాభ్యంగాద్యతోనఘ । తైలత్యాగే
తిలాన్దద్యాద్ద్రోణమాత్రాన్ సకాంచనాన్ ॥ ౧ ॥ కార్తికే మత్స్యభో
జీ యః స్యాత్తైమింయోనిమృచ్ఛతి । బాహులే మాంసభోజీ యః సకృమిపూ
యశోణితే ॥ ౨ ॥ మాంసాశినోపి యే భూపాస్త్యజేయుస్తేపి కార్తికే ।
మత్స్యమాంసాని సంత్యజ్య కార్తికే వ్రతతత్పరః ॥ ౩ ॥ మత్స్యమాం
సాదనాద్దోషాద్బహిర్భవతి నిశ్చితం । నియమే మత్స్యమాంసానాం దద్యా
త్కార్తికే వ్రతీ । కూశ్మాండాని సమాషాణి దశస్వర్ణయుతాన్యపి ॥ ౪ ॥
కార్తికే మానభోజీ యః స్నోశ్నాత్యమృతమేవహి । సుఘటాం స తిలాం మా
నీ సహిరణ్యాం ప్రదాపయేత్ ॥ ౫ ॥ కార్తికే లవణం త్యక్తం యేన వ్రతి
భృతా సతా । త్యక్త్వా సర్వరసాన్తేన తత్త్యాగీ గాం ప్రదాపయేత్ ॥ ౬ ॥
భూశయ్యాం కార్తికే కుర్వన్న భువం సంస్పృశేద్వ్రతీ । పర్యంకం భూశయో
దద్యాత్సతూలం సోపధానకం ॥ ౭ ॥ దీపం యః కార్తికే దద్యాదఖండం
ఘృతవర్తికం । మహాంధతమసం ప్రాప్య న స గచ్ఛతి దుర్గతిం ॥ ౮ ॥
యః కుర్యాత్కార్తికే మాసే రజన్యాం దీపకాముదీం । తామసప్రాంచాం య

యామిన్యాంనసపశ్యేత్కదాచన ॥ ౯ ॥ పాపాంధకారసంరుద్ధః కార్తికేదీపదానతః । క్రోధాంధకారితముఖం భాస్కరంనసవీక్షతే ॥ ౧౦ ॥ సఉద్యోతమయంపశ్యేత్త్రైలోక్యంసచరాచరం। ప్రబోధయేన్మమాగ్రేయో దీపంప్రోజ్జ్వలవర్తికమ్ ॥ ౧౧ ॥ పంచామృతానాంకలశైరూర్జేమాంస్నాపయేన్నరః । క్షీరాబ్ధితటమాసాద్యవసేత్కల్పంసపుణ్యవాన్ ॥౧౨॥ ప్రతిక్షపంకార్తికేకుర్వన్జ్యోత్స్నాంప్రదీపజాం । మమాగ్రేభక్తిసంయుక్తోగర్భధ్వాంతంనసంవిశేత్ ॥ ౧౩ ॥ ఆజ్యవర్తికమూర్జేయోదీపంమేఽగ్రేప్రబోధయేత్ । బుద్ధిభ్రంశంనచాప్నోతిమహామృత్యుభయేసతి ॥ ౧౪ ॥ కార్తికేమాసిమేయాత్రాంయేకృతాభక్తితత్పరైః । బిందుతీర్థకృతస్నానైస్తేషాంముక్తిర్నదూరతః ॥౧౫॥ వ్రతినఃకార్తికేమాసిస్నాతస్యవిధివన్మమ । దామోదరగృహాణార్ఘ్యందనుజేంద్రనిషూదన ॥౧౬॥ స్నానేనైమిత్తికేకృష్ణకార్తికేపాపశోషణే । గృహాణార్ఘ్యంమయాదత్తంరాధయాసహితోభవాన్ ॥ ౧౭ ॥ ఇమామంత్రాన్సముచ్చార్యయోఽర్ఘ్యంమహ్యంప్రయచ్ఛతి । సువర్ణరత్నపుష్పాంబుయుజాశంఖేనపుణ్యవాన్ ॥ ౧౮ ॥ సువర్ణపూర్ణపృథివీసంకల్పోదకపూర్వకం । తేనదత్తాభవేత్సమ్యక్సుపాత్రాయసుపర్వణి ॥ ౧౯ ॥ ఏకాదశీంసమాసాద్యప్రబోధకరణీంమమ। బిందుతీర్థకృతస్నానోరాత్రౌజాగరణాన్వితః॥౨౦॥ దీపాన్ప్రబోధ్యబహూన్శో…మాలంకృత్యశక్తితః । తౌర్యత్రికవినోదేనపురాణశ్రవణాదిభిః ॥ ౨౧ ॥ మహామహోత్సవంకృత్వాయావత్పూర్ణాతిథిర్భవేత్ । తత్రాన్నదానంబహుశఃకృత్వాసంతృప్తయేన్నరః ॥ ౨౨ ॥ మహాపాతకయుక్తోపినవిశేత్త్రిపదోదరం । బిందుమాధవనామానంయోమామత్రసమర్చయేత్ ॥ ౨౩ ॥ బిందుతీర్థకృతస్నానోనిర్వాణంసహివిందతి । ఆదిమాధవనామాహంపూజ్యఃసత్యయుగేమునే ॥౨౪॥ అనంతమాధవోజ్ఞేయస్త్రేతాయాంసర్వసిద్ధిదః । శ్రీదమాధవసంజ్ఞోహంద్వాపరేపరమార్థకృత్ ॥ ౨౫ ॥ కలౌకలిమలధ్వంసీజ్ఞేయోహంబిందుమా

ధవః । కలౌ కల్మషసంపన్నా నమాం విందంతి మానవాః ॥ ౨౬ ॥ మన్మా
మాయయా మూఢా భేదవాదపరాయణాః । మమభక్తిం ప్రకుర్వాణా
విశ్వేశం ద్విషంతి వై ॥ ౨౭ ॥ విద్విషో మమ తే జ్ఞేయాః పిశాచపదగామిను
పైశాచీం యోనిమాప్య పిశాలభైరవశాసనాత్ ॥ ౨౮ ॥ త్రింశద్వర్ష
సహస్రాణి ఉషిత్వా దుఃఖసాగరే । విశ్వేశానుగ్రహాద్దేవ తతో మోక్ష
మాప్నుయుః ॥ ౨౯ ॥ తస్మాద్ద్వేషో న కర్తవ్యో విశ్వేశే పరమాత్మని । విశ్వే
శద్వేషిణాం పుంసాం ప్రాయశ్చిత్తం యతో న హి ॥ ౧౩౦ ॥ మనసాపి
శ్వేశం విద్విషంతీహ యేఽధమాః । అధ్యాసతే౦ధతామిస్రం వ్యక్తా
త్రసంతతమ్ ॥ ౩౧ ॥ శివనిందాపరా యే చ యే పాశుపతనిందకాః । ద్వి
షో మమ తే జ్ఞేయాః పతంతో నరకేషు చా ॥ ౩౨ ॥ అష్టావింశతికోటీష
కేషు క్రమేణ హి । కల్పం కల్పం వసేయుస్తే యే విశ్వేశ్వరనిందకాః ॥ ౩౩
విశ్వేశానుగ్రహం ప్రాప్య మునే హ్యమపి ముక్తిదః । మద్భక్తైస్తద్వి
శాసేవ్యో విశ్వేశ్వరోఽనిశమ్ ॥ ౩౪ ॥ ఇయం వారాణసీ జ్ఞేయా మునే పా
పతస్థలీ । తస్మాత్పశుపతిః సేవ్యః కాశ్యాం నిఃశ్రేయసార్థిభిః ॥ ౩౫ ॥ అ
పంచనదే తీర్థే స్నాతి విశ్వేశ్వరః స్వయం । ఊర్జే సదైవ సగణః సహ
సపరిచ్ఛదః ॥ ౩౬ ॥ బ్రహ్మా స వేదః సమఖో బ్రహ్మాణ్యాద్యాశ్చ మాతరః ।
ప్త్రాబ్ధయః స సరితః స్నాంత్యూర్జే ధూతపాతకే ॥ ౩౭ ॥ సచేతనా హి యా
త స్నైత్రిలోక్యా దేహధారిణః । తావంతః స్నాతుమాయాంతి కార్తి
తపాతకే ॥ ౩౮ ॥ యైనర్ పంచనదే స్నాతం ప్రాప్య కార్తికికం శుభం । జ
ద్బుదవత్తేషాం వృథా జన్మ శరీరిణామ్ ॥ ౩౯ ॥ ఆనందకాననం పుణ్యం పుణ్య
పాంచనదం తతః । తతోఽపి మమ సాన్నిధ్యమగ్నిబిందో మహామునే ॥ ౧౪౦
అనేనైవానుమానేన విద్ధి పంచనదస్య వై । మహిమానం మహాప్రాజ్ఞ
తీర్థోత్తమోత్తమమ్ ॥ ౪౧ ॥ శ్రుత్వాపి యం మహాప్రాజ్ఞో మహాపా
విముచ్యతే । విష్ణోర్ముఖాదితి శ్రుత్వా సోఽగ్నిబిందుర్మహామునిః ॥ ౪౨ ॥
నః ప్రణమ్య పప్రచ్ఛ బిందుమాధవమచ్యుతమ్ ॥ ౪౩ ॥ అగ్నిబిందురవా

భగవఞ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి బిందుమాధవ తద్వద । కతిధాతవరూపాణితా
న్యానంతి జనార్దన ॥ ౪౪ ॥ భవిష్యాణ్యపి కానీహ తాని మే కథయాచ్యు
త । యాని సంపూజ్య తే భక్తాః ప్రాప్స్యంతి కృతకృత్యతామ్ ॥ ౪౫ ॥
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే బిందుమాధవావిర్భావో నామ షష్టి
తమోఽధ్యాయః ॥ ౬౦ ॥ ... *

అగస్త్య ఉవాచ ॥ షడాస్య మాధవాఖ్యానం శ్రుతం మే పాపనాశనం ।
మహిమాపి శ్రుతః శ్రేయాన్ సమ్యక్పంచనదస్య వై ॥ ౧ ॥ యదగ్నిబిందు
నా పృచ్ఛి మాధవో దైత్యసూదనః । తస్యోత్తరం సమాఖ్యాహి యథాఖ్యా
తం మధుద్విషా ॥ ౨ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ శృణ్వగస్త్య మహాప్రేక్షే త్వం క
థ్యమానం మయాధునా । మాధవేన యథా చఖ్యే మునయే చాగ్నిబిందవే ॥
౩ ॥ బిందుమాధవ ఉవాచ ॥ ఆదౌ పాదోదకే తీర్థే విద్ధి మామాదికేశ
వం । అగ్నిబిందో మహాప్రాజ్ఞ భక్తానాం ముక్తిదాయకమ్ ॥ ౪ ॥ అవిము
క్తేఽమృతే క్షేత్రే యేఽర్చయంత్యాదికేశవం । తేఽమృతత్వం భజంత్యేవ స
ర్వదుఃఖవివర్జితాః ॥ ౫ ॥ సంగమేశం మహాలింగం ప్రతిష్ఠాప్యాదికేశవః ।
దర్శనాదఘహం నౄణాం భుక్తిం ముక్తిం దిశేత్సదా ॥ ౬ ॥ యామ్యాం పా
దోదకాచ్ఛ్వేతద్వీపతీర్థం మహత్తరం । తత్రాహం జ్ఞానదో నౄణాం జ్ఞాన
కేశవసంజ్ఞకః ॥ ౭ ॥ శ్వేతద్వీపే నరః స్నాత్వా జ్ఞానకేశవసన్నిధౌ । న జ్ఞానా
ద్భ్రశ్యతే క్వాపి జ్ఞానకేశవపూజనాత్ ॥ ౮ ॥ తార్క్ష్యకేశవనామాహం
తార్క్ష్యతీర్థే నరోత్తమైః । పూజనీయః సదా భక్త్యా తార్క్ష్యవత్ప్రి
యామమ ॥ ౯ ॥ తత్రైవ నారదే తీర్థే స్వయం నారదకేశవః । బ్రహ్మవి
ద్యోపదేష్టా చ తత్తీర్థాప్లుతవర్ష్మణామ్ ॥ ౧౦ ॥ ప్రహ్లాదతీర్థం తత్రైవ నా
మ్నా ప్రహ్లాదకేశవః । భక్తైః సమర్చనీయోఽహం మహాభక్తిసమృద్ధయే ॥
౧౧ ॥ తీర్థేఽంబరీషే తత్రాహం నామ్నా వాదిత్యకేశవః । పాతకధ్వాంతనిచ
యం ధ్వంసయామీక్షణాదపి ॥ ౧౨ ॥ దత్తాత్రేయేశ్వరాద్యామ్యామహా

మాదిగదాధరః । హరామితత్రభక్తానాంసంసారగదసంచయమ్ ॥ ౧౩ ॥
తత్రైవభాగర్షితీర్థేభృగుకేశవనామతః । కాశీనివాసినఃపుంసోభీష్ట
ర్థాచమనోరథైః ॥ ౧౪ ॥ వామనాఖ్యేమహాతీర్థే మనఃప్రార్థితదేశ
థే । పూజ్యోహంశుభమిచ్ఛద్భిర్నామ్నావామనకేశవః ॥ ౧౫ ॥ నరనా
రాయణేతీర్థే నరనారాయణాత్మకం । భక్తాః సమర్చ్య మాంస్యుర్వైన
రనారాయణాత్మకాః ॥ ౧౬ ॥ తీర్థే యజ్ఞవరాహాఖ్యేయజ్ఞవారాహ
జ్ఞకః । నరైః సమర్చనీయోహంసర్వయజ్ఞఫలేప్సుభిః ॥ ౧౭ ॥ విదారన
సింహోహంకాశీవిఘ్నవిదారణః । తన్నామ్ని తీర్థేసంసేవ్య స్త్రీర్ఘ
వశాంతయే ॥ ౧౮ ॥ గోపీగోవిందతీర్థేతుగోపీగోవిందసంజ్ఞకం । సమ
ర్చ్యమాంనరోభక్త్యామమమాయాంనసంస్పృశేత్ ॥ ౧౯ ॥ మునె
శ్రీనృసింహోస్మి తీర్థే తన్నామ్ని పావనే । దిశామిభక్తియుక్తేభ్యః
నైః శ్రేయసీంశ్రియమ్ ॥ ౨౦ ॥ శేషమాధవనామాహం శేషతీర్థ
హారిణి । విశ్రాణయామ్యశేషాంశ్చవిశేషాన్ భక్తచింతితాన్ ॥ ౨౧ ॥
శంఖమాధవతీర్థేచస్నాత్వామాంశంఖమాధవం। శంఖోదకేనసంస్నాప్య
భవేచ్ఛంఖనిధిఃపతిః ॥ ౨౨ ॥ హయగ్రీవేమహాతీర్థే మాంహయగ్రీవ
కేశవం । ప్రణమ్యప్రాప్నుయాన్మ్నానంతద్విష్ణోఃపరమంపదమ్ ॥ ౨౩ ॥
భీష్మకేశవనామాహంవృద్ధకాలేశపశ్చిమే । ఉపసర్గాన్ హరేభీష్మాన్
వితోభక్తియుక్తితః ॥ ౨౪ ॥ నిర్వాణకేశవశ్చాహంభక్తనిర్వాణదా
కః । లోలార్కాదుత్తరేభాగేలోలత్వంచేతసోహరే ॥ ౨౫ ॥ వంద్య
త్రైలోక్యసుందర్యాయామ్యాంయోమాంసమర్చయేత్ । కాశ్యాంభక్త్యా
తంత్రిభువనకేశవంనసగర్భభాక్ ॥ ౨౬ ॥ జ్ఞానవాప్యాఃపురోభాగే
మాంజ్ఞానమాధవం।తత్రతమాంభక్తితోభ్యర్చ్యజ్ఞానంప్రాప్నోతిశాశ్వతం
౨౭॥ శ్వేతమాధవసంజ్ఞోహంవిశాలాక్ష్యాఃసమీపతః । శ్వేతద్వీపేశ్వరం
వంకుర్యాంభక్త్యాసమర్చితః॥౨౮॥ ఉదగ్దశాశ్వమేధాన్మాంప్రయాగాఖ్య
ఖమాధవం।ప్రయాగతీర్థేసుస్నాతోదృష్ట్వాపాపైఃప్రముచ్యతే॥౨౯॥

యోగగమనేపుంసాంయత్ఫలంతపసిస్థితం । తత్ఫలంస్యాద్దశగుణమత్ర
స్నాత్వామమాగ్రతః ॥ ౩౦ ॥ గంగాయమునయోఃసంగేయత్పుణ్యం
స్నానకారిణాం । కాశ్యాంమత్సన్నిధావత్రతత్పుణ్యంస్యాద్దశోత్తరమ్॥౩౧॥
దానానిరాహుగ్రస్తేర్కే దదతాంయత్ఫలంభవేత్ । కురుక్షేత్రేహిత
త్కాశ్యామత్రైవస్యాద్దశాధికం॥౩౨॥గంగోత్తరవహాయత్రయమునాపూ
ర్వవాహినీ । తత్సంభేదంనరఃప్రాప్యముచ్యతేబ్రహ్మహత్యయా ॥ ౩౩ ॥
వపనంతత్రకర్తవ్యంపిండదానంచభావతః । దేయానితత్రదానానిమహా
ఫలమభీప్సునా ॥ ౩౪ ॥ గుణాఃప్రజాపతిక్షేత్రేయేసర్వేసముదీరితాః । అ
విముక్తమహాక్షేత్రేఽసంఖ్యాతాశ్చభవంతిహి ॥ ౩౫ ॥ ప్రయాగేశంమ
హాలింగంతత్రతిష్ఠతికామదం । తత్సాన్నిధ్యాచ్చతత్తీర్థంకామదంపరి
కీర్తితమ్ ॥ ౩౬ ॥ కాశ్యాంమాఘఃప్రయాగేయైర్నస్నాతోఘకరార్క
గః । అరుణోదయమాసాద్యతేషాంనిఃశ్రేయసంకుతః ॥ ౩౭ ॥ కాశ్యాద్భ
వేప్రయాగేయేతపసిస్నాంతిసంయతాః। దశాశ్వమేధజనితంఫలంతేషాం
భవేద్ధ్రువమ్ ॥ ౩౮ ॥ ప్రయాగమాధవంభక్త్యాప్రయాగేశంచకామ
దం । ప్రయాగేతపసిస్నాత్వాయేర్చయంత్యన్వహంసదా॥౩౯॥ ధనధాన్య
సుతర్ద్ధీస్తేలబ్ధ్వాభోగాన్మనోరమాన్ । భుక్త్వేహపరమానందంపరం
మోక్షమవాప్నుయుః ॥౪౦ ॥ మాఘేసర్వాణితీర్థానిప్రయాగమధియాం
తిహి । ప్రాచ్యుదీచీప్రతీచీతోదక్షిణాధస్తథోర్ధ్వతః ॥ ౪౧ ॥ కాశీస్థితా
నితీర్థానిమునేయాంతినకుత్రచిత్ । యదియాంతితదాయాంతితీర్థత్రయ
మనుత్తమమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఆయాంత్యూర్జేపంచనదేప్రాతఃప్రాతర్మమాం
తికం । మహాఘౌఘప్రశమనేమహాశ్రేయోవిధాయిని ॥ ౪౩ ॥ ప్రాప్య
మాఘమఘారించప్రయాగేశసమీపతః । ప్రాతఃప్రయాగేసంస్నాంతిసర్వ
తీర్థానిమామను ॥ ౪౪ ॥ సమాసాద్యచమధ్యాహ్నమభియాంతిచనిత్యశః।
సంస్నాతుంసర్వతీర్థానిముక్తిదాంమణికర్ణికామ్ ॥ ౪౫ ॥ కాశ్యాంరహ
స్యంపరమమేతత్తేకథితంమునే । యథాతీర్థత్రయీశ్రేష్ఠాస్వస్వకాలేవిశేష

తః ॥ ౮౬ ॥ అన్యద్రహస్యంవక్ష్యామినవాచ్యంయత్రకుత్రచిత్ । అభ
క్తేషుసదాగోప్యంనగోప్యంభక్తిమజ్జనే ॥ ౮౭ ॥ కాశ్యాంసర్వాణితీర్థానిస్నా
కాదుత్తరోత్తరం । మహైనాంసిప్రహంత్యేవప్రసహ్యనిజతేజసా ॥ ౮౮
ఏతదేవరహస్యంతేవారాణస్యాఉదీర్యతే । ఉత్క్షిప్యైకాంగులింతథ్యంశ్
ష్ణా కామణికర్ణికా ॥ ౮౯ ॥ గర్జంతిసర్వతీర్థానిస్వస్వధిష్ణ్యగతాన్యహో
కేవలంబలమాసాద్యసుమహన్మాణికర్ణికామ్ ॥ ౯౦ ॥ పాపానిపాపినా
హత్వామహాంత్యపిబహూన్యపి । కాశీతీర్థానిమధ్యాహ్నేప్రాయశ్చిత్త
కీర్తనయా ॥ ౯౧ ॥ పర్వస్వపర్వస్వపివానిత్యంనియమవంత్యహో । స్థ
లానిభవంత్యేవవిగాహ్యామణికర్ణికామ్ ॥ ౯౨ ॥ విశ్వేశోవిశ్వయాసా
ర్ధంసదోపమణికర్ణికం । మధ్యందినంసమాసాద్యసంస్నాతిప్రతివా
రమ్ ॥ ౯౩ ॥ వైకుంఠాదప్యహంనిత్యంమధ్యాహ్నేమణికర్ణికాం । వి
గాహేపద్మయాసార్ధంముదాపరమయాముసే ॥ ౯౪ ॥ సకృన్మ
ఖ్యాంగృణతాంనిహన్మరస్యదఘాన్యహం । హరినామసమాపన్నస్సద్య
స్మాణికర్ణికాత్ ॥ ౯౫ ॥ సత్యలోకాత్ప్రతిదినంహంసయానఃపితామహః
మాధ్యాహ్నికవిధానాయసమాయాన్మణికర్ణికామ్ ॥ ౯౬ ॥ ఇంద్రాద్యా
లోకపాలాశ్చమరీచాద్యామహర్షయః । మాధ్యాహ్నికీంక్రియాంక
ర్తుంసమీయుర్మణికర్ణికామ్ ॥ ౯౭ ॥ శేషవాసుకిముఖ్యాశ్చనాగావైనా
లోకతః । సమాయాంతీహమధ్యాహ్నేసంస్నాతుంమణికర్ణికామ్ ॥ ౯౮ ॥
చరాచరేషుసర్వేషుయావంతశ్చసచేతనాః । తావంతఃస్నాంతిమధ్యా
హ్నేమణికర్ణిజలేమలే ॥ ౯౯ ॥ కేమాణికర్ణికేయానాంగుణానాంమను
యసాం । శక్తావర్ణయితుంవిప్రాఽసంఖ్యేయానాంమదాదిభిః ॥ ౬౦ ।
చీర్ణాన్యుగ్రాణ్యరణ్యేషుతైస్తపాంసితపోధనైః । యైరియంహిసమాసాది
ముక్తిభూర్మణికర్ణికా ॥ ౬౧ ॥ విశ్రాణితమహాదానాస్తైవనరపుంగవా
చరమేవయసిప్రాప్తాయైరేషామణికర్ణికా ॥ ౬౨ ॥ చీర్ణసర్వవ్రతా
తుయథోక్తవిధినాధ్రువం । యైఃస్వతల్పీకృతామాణికర్ణికేయాస్థలీ

దః ॥ ౬౩ ॥ తఏవధన్యామర్త్యేఽస్మిన్సర్వక్రతుషుదీక్షితాః । త్యక్త్వావి
పుణ్యార్జితాంలక్ష్మీమేత్యైర్మణికర్ణికా ॥ ౬౪ ॥ కృతానానావిధాధర్మా
ఇష్టాపూర్తాస్తుతైర్నృభిః । వార్ధకంసమనుప్రాప్యప్రాపితైర్మణికర్ణికా॥
౬౫ ॥ రత్నానిసదుకూలానికాంచనంగజవాజినః । దేయాఃప్రాజ్ఞేనయ
త్నేనసదోపమణికర్ణికమ్ ॥ ౬౬ ॥ పుణ్యేనోపార్జితంద్రవ్యమత్యల్పమపి
యైర్నరైః । దత్తంతదక్షయంనిత్యంమునేధిమణికర్ణికమ్ ॥ ౬౭ ॥ కుర్యా
ద్యథోక్తమప్యేకంప్రాణాయామంనరోత్తమః । యస్తేనవిహితోనూనం
షడంగోయోగఉత్తమః ॥ ౬౮ ॥ జప్త్వైకామపిగాయత్రీంసంప్రాప్య
మణికర్ణికాం । లభేదయుతగాయత్రీజపనస్యఫలంస్ఫుటమ్ ॥ ౬౯ ॥ ఏకా
మప్యాహుతింప్రాజ్ఞోదత్వోపమణికర్ణికం । యావజ్జీవాగ్నిహోత్రస్యలభే
దవికలంఫలమ్ ॥ ౭౦ ॥ ఇతిశ్రుత్వాహరేర్వాక్యమగ్నిబిందుర్మహాతపాః ।
ప్రణిపత్యమహాభక్త్యాపునఃపప్రచ్ఛమాధవమ్ ॥ ౭౧ ॥ అగ్నిబిందురువాచ ॥
విష్ణోకియత్పరీమాణాపుణ్యైషామణికర్ణికా । బ్రూహిమేపుండరీకాక్షన
త్వత్తస్తత్త్వవిత్పరః ॥ ౭౨ ॥ శ్రీవిష్ణురువాచ ॥ ఆగంగాకేశవాదాచ
హరిశ్చంద్రస్యమండపాత్ । ఆమధ్యాద్దేవసరితఃస్వర్ద్వారాన్మణికర్ణి
కా ॥ ౭౩ ॥ స్థూలమేతత్పరీమాణంసూక్ష్మంచప్రవదామితే । హరిశ్చంద్ర
స్యతీర్థాగ్రేహరిశ్చంద్రవినాయకః ॥ ౭౪ ॥ సీమావినాయకశ్చాత్రమణికర్ణి
హ్రదోత్తరే । సీమావినాయకంభక్త్యాపూజయిత్వానరోత్తమః ॥ ౭౫ ॥
మోదకైఃసోపచారైశ్చప్రాప్నుయాన్మణికర్ణికాం । హరిశ్చంద్రేమహాతీ
ర్థేతర్పయేయుఃపితామహాన్ ॥ ౭౬ ॥ శతంసమాఃసుతృప్తాఃస్యుఃప్రయ
చ్ఛంతిచవాంఛితం । హరిశ్చంద్రేమహాతీర్థేస్నాత్వాశ్రద్ధాన్వితోన
రః ॥ ౭౭ ॥ హరిశ్చంద్రేశ్వరంనత్వానసత్యాత్పరిహీయతే । తతఃపర్వతతీ
ర్థంచపర్వతేశ్వరసంనిధౌ ॥ ౭౮ ॥ అధిష్ఠానంమహామేరోర్మహాపాతక
నాశనం । తత్రస్నాత్వార్చయిత్వేశంకించిద్దత్వాస్వశక్తితః ॥ ౭౯ ॥ అ
ధ్యాస్యమేరుశిఖరందివ్యాన్భోగాన్సమశ్నుతే । కంబలాశ్వతరంతీర్థంప

ర్వ్యాతేశ్వరదక్షిణే ॥ ౮౦ ॥ కంబలాశ్వతరేశంచ తత్తీర్థాత్పశ్చిమే శుభం ।
తస్మింస్తీర్థే కృతస్నానస్తల్లింగం యః సమర్చయేత్ ॥ ౮౧ ॥ అపితస్యన
తేజాతాగీతజ్ఞాః స్యుః శ్రియాన్వితాః । చక్రపుష్కరిణీ తత్ర మోనిచక్రప్ర
వారిణీ ॥ ౮౨ ॥ సంసారచక్రగహనే యత్ర స్నాతో విశేన్నరా । చక్రపు
ష్కరిణీతీర్థం మమాధిష్ఠానముత్తమమ్ ॥ ౮౩ ॥ సమాః పరార్ధసంఖ్యాతా
స్తత్ర తప్తం మహాతపః । తత్ర ప్రీత్యా తు తాంయాతో మమ విశ్వేశ్వరః స్వ
౮౪ ॥ తత్ర లబ్ధం మయైశ్వర్యమవినాశి మహత్తరం । చక్రపుష్కరిణీస్నా
ఖ్యాతాభూన్మణికర్ణికా ॥ ౮౫ ॥ ద్రివరూపం పరిత్యజ్య లలనారూపధారి
ప్రత్యక్షరూపిణీ తత్ర మమైషా మణికర్ణికా ॥ ౮౬ ॥ తస్యా రూపం ప్రవక్ష్యామి
శ్రాతానాం శుభదం పరం । యద్రూపధ్యానతః పుంభిరాపన్నాసంప్రతిసంధ్య
౮౭ ॥ ప్రత్యక్షరూపిణీ దేవీ దృశ్యతే మణికర్ణికా । చతుర్భుజా విశాలాక్షీ
స్ఫురద్భాలవిలోచనా ॥ ౮౮ ॥ పశ్చిమాభిముఖీ నిత్యం ప్రబద్ధకరసంపుటా
ఇందీవరవతీం మాలాం దధతీ దక్షిణే కరే ॥ ౮౯ ॥ వరోద్యతేతరే సవ్యే మా
తులుంగఫలం శుభం । కుమారీరూపిణీ నిత్యం నిత్యం ద్వాదశవార్షికీ ॥ ౯౦ ॥
శుద్ధస్ఫటికకాంతిశ్చ సునీలస్నిగ్ధమూర్ధజా । జితప్రవాలమాణిక్యరమణీ
యరదచ్ఛదా ॥ ౯౧ ॥ ప్రత్యగ్రకేతకీపుష్పలసద్ధమ్మిల్లమస్తకా । సర్వాం
గముక్తాభరణా చంద్రకాంత్యంశుకావృతా ॥ ౯౨ ॥ పుండరీకమయీం
మాలాం సశ్రీకాం బిభ్రతీ హృది । ధ్యాతవ్యానేన రూపేణ ముముక్షుభిరహ
ర్నిశమ్ ॥ ౯౩ ॥ నిర్వాణలక్ష్మీభవనం శ్రీమతీ మణికర్ణికా । మంత్రం తస్యా
శ్చవక్ష్యామి భక్తకల్పద్రుమాభిధం । యస్యావర్తనతః సిద్ధ్యేదపి సిద్ధిర్మహీ
స్పృశామ్ ॥ ౯౪ ॥ వాగ్భవమాయాలక్ష్మీమదనప్రణవాన్ స్వదేత్వా
భాంత్యం బిందూపేతం మణిపద థకర్ణికే సహ్యాల్ ప్రణవపుటః ॥ ౯౫ ॥ మం
త్రః సురద్రుమష్టమణిసమస్తసుఖసంతతిప్రదో జప్యః । తిథిభిః పరిణీ
పరమపదం దిశతి నిశితధియామ్ ॥ ౯౬ ॥ తారస్తారతృతీయో బిం
మణిపదం తతః కర్ణికే । ప్రణవాత్మపదం కేనమ ఇతి మనుసంఖ్యవర్ణమనుః

అయంమంత్రోఽనిశంజప్యః పుంభిర్ముక్తిమభీప్సుభిః । హోమోదశాంశకః
కార్యశ్శ్రద్ధాబద్ధాదరైర్నృభిః ॥ ౯౮ ॥ పరిప్లుతైః పుండరీకైర్గవ్యేనహ
విషాప్లుతైః । సశర్కరేణమేధావీసక్షౌద్రేణసదాశుచిః ॥ ౯౯ ॥ త్రిల
క్షమంత్రజప్యేనమృతోదేశాంతరేష్వపి । అవశ్యంముక్తిమాప్నోతిమంత్ర
స్యాస్యప్రభావతః ॥ ౧౦౦ ॥ సౌవర్ణీప్రతిమాకార్యానవరత్నసమన్వితా ।
పూర్వోక్తరూపసంపన్నాసంపూజ్యాసాప్రయత్నతః ॥ ౧ ॥ సంపూజ్యా
వాసదాగేహేనరైర్మోక్షైకకాంక్షిభిః । మణికర్ణ్యామథాక్షేప్యాసమ
భ్యర్చ్యప్రయత్నతః ॥ ౨ ॥ సంసారభీరుభిఃశ్రద్ధాబద్ధాదరైరిహ । ఉపా
యోఽయమనుష్ఠేయోమోక్షాయాపిదూరనివాసిభిః ॥ ౩ ॥ మణికర్ణ్యాంకృతస్నానో
మణికర్ణీశవీక్షణాత్ । జననీజఠరావాసేవసతింనలభేన్నరః ॥ ౪ ॥ మణి
కర్ణీశ్వరంలింగంపురాసంస్థాపితంమయా । ప్రాగ్ద్వారేంతర్గృహస్యా
త్రసమర్చ్యంమోక్షకాంక్షిభిః ॥ ౫ ॥ తతఃపాశుపతంతీర్థమవాచ్యాంమ
ణికర్ణితః । కృతోదకక్రియస్తత్రపశ్యేత్పశుపతీశ్వరమ్ ॥ ౬ ॥ యత్రపా
శుపతోయోగఉపదిష్టఃపినాకినా । మమాపివిధిముఖ్యానాంసురాణాంప
శుపాశహృత్ ॥ ౭ ॥ అతఃపశుపతిర్వ్యక్తలింగరూపధరఃస్వయం । పశుపా
శవిమోక్షాయనిత్యంకాశ్యాంప్రకాశతే ॥ ౮ ॥ తత్రచైత్రచతుర్దశ్యాం
శుక్లాయాంశుచిమానసైః । కార్యాయాత్రాప్రయత్నేనరాత్రౌజాగర
ణంతథా ॥ ౯ ॥ పూజయిత్వాపశుపతిముపోషణపరాయణాః । పశుపా
శైర్నబధ్యంతేదర్శనేవిహితపారణాః ॥ ౧౧౦ ॥ రుద్రావాసస్తతస్తీర్థంతీ
ర్థాత్పాశుపతాత్పరః । తత్రస్నాత్వానరైరర్చ్యోరుద్రావాసేశ్వరోహ
రః ॥ ౧౧ ॥ మణికర్ణీశ్వరాద్యామ్యాంరుద్రావాసేశ్వరంనరః । సమా
రాధ్యైవసల్లోకేరుద్రావాసేనసంశయః ॥ ౧౨ ॥ విశ్వతీర్థంతతోయామ్యాం
విశ్వైస్తీర్థైరధిష్ఠితం । తత్రస్నాత్వానరోభక్త్యావిశ్వనాథంవిలోక
యేత్ ॥ ౧౩ ॥ విశ్వాంగౌరీంచతదనుపూజయిత్వాతిభక్తితః । విశ్వస్యపూ
జ్యోభవతితతోవిశ్వమయోభవేత్ ॥ ౧౪ ॥ ముక్తితీర్థంచతదనుతత్రాపి

కృతమజ్జనః । మోక్షేశ్వరం తతోభ్యర్చ్య మోక్షమాప్నోత్యసంశయం ।
౧౫ ॥ అవిముక్తేశ్వరాత్పశ్చాత్ మోక్షేశం వీక్ష్య మానవః । నపునర్గర్భ
వేలోకే యాతాయాతం కరోత్యహో ॥ ౧౬ ॥ అవిముక్తేశ్వరం తీర్థము
క్తితీర్థాన్మనాక్పరే । తత్రాప్లుత్యావిముక్తేశ మభ్యర్చ్య యిత్వా విముచ్యతే ।
౧౭ ॥ తత్పరే తారకం తీర్థం యత్ర విశ్వేశ్వరః స్వయం । ఆచష్టే తారకం బ్ర
హ్మామృతకర్ణేఽమృతాత్మకమ్ ॥౧౮॥ సుస్నాతస్తారకే తీర్థే తారకేశ్వర
దర్శనాత్ । సంసారసాగరం తీర్త్వా తారయేత్స్వపితౄనపి ॥ ౧౯ ॥ త
తాభ్యాశే స్కందతీర్థం తత్రాప్లుత్య నరోత్తమః । దృష్ట్వా షడాననం చైవ
జహ్యాత్పాట్కౌశికీం తనుమ్ ॥ ౧౨౦ ॥ తారకేశ్వర పూర్వేణ దృష్ట్వా దేవం
షడాననం । వసేత్షడాననే లోకే కౌమారం వపురుద్వహన్ ॥ ౨౧ ॥ ఢుం
ఢింగణపతింస్తుత్వా నవిఘ్నైరభిభూయతే ॥ ౨౨ ॥ భవానీతీర్థమతులం
ఢుంఢితీర్థస్య దక్షిణే । తత్రస్నాత్వా విధానేన భవానీం పురి పూజ్యచ ౨౩ ॥
దుకూలై రత్ననేపథ్యైర్నైవేద్యైర్బహువిస్తరైః । పుష్పైర్ధూపైశ్చ
దీపైశ్చ భవానీశౌ ప్రపూజ్యచ ॥ ౨౪ ॥ సమస్తమర్చితం తేన త్రైలోక్యం
సచరాచరం । భవానీశంకరౌ కాశ్యామర్చితౌ శ్రద్ధయా తుయైః ॥ ౨౫ ।
చైత్రాష్టమ్యాం మహాయాత్రాం భవాన్యాః కారయేత్సుధీః । అష్టాధికా
ప్రకర్తవ్యాః శతకృత్వః ప్రదక్షిణాః ॥ ౨౬ ॥ ప్రదక్షిణీకృతా తేన సప్తద్వీ
పవతీమహీ । సశైలా ససముద్రా చ సాశ్రమా చ సకాననా ॥ ౨౭ ॥ అష్టప్ర
దక్షిణాదేయాః ప్రత్యహం తుష్టితత్పరైః । నమనీయా ప్రయత్నేన భవానీ
శంకరా సదా ॥ ౨౮ ॥ భక్తానాం కామదా నిత్యం భవానీ వాససాంప్రదా ।
అతో భవానీ సంపూజ్యా కాశ్యాం తీర్థనివాసిభిః ॥ ౨౯ ॥ యోగక్షేమం
సదా కుర్యాద్భవానీ కాశివాసినాం । తస్మాద్భవానీ సంసేవ్యా సతతం కాశివా
సిభిః ॥ ౧౩౦ ॥ భిక్షణీయా సదా భిక్షా భిక్షుణా మోక్షకాంక్షిణా । యతో
భిక్షాప్రదా కాశ్యాం విశ్వేశస్య కుటుంబినీ ॥ ౩౧ ॥ గృహమేధ్యత్ర విశ్వేశో
భవానీ తత్కుటుంబినీ । సర్వేభ్యః కాశిసంస్థేభ్యో మోక్షభిక్షాం ప్రయచ్ఛ

తి ॥ ౩౨ ॥ దుష్ప్రాపమపి యత్కించిత్కాశీక్షేత్రనివాసినాం। తత్సుప్రా
ప్యం కరోత్యేవ భవానీపూజితా నృభిః ॥ ౩౩ ॥ కుర్యాజ్జాగరణం రాత్రౌ మ
హాష్టమ్యాం వ్రతీ నరః। ప్రాతర్భవానీమభ్యర్చ్య ప్రాప్నుయాద్వాంఛితం
ఫలమ్ ॥ ౩౪ ॥ శుక్రేశాత్పశ్చిమాశాయాం భవానీం యోఽభివీక్షతే । స
ర్వే మనోరథాస్తస్య సిద్ధ్యంతీహ న సంశయః ॥ ౩౫ ॥ కాశ్యాం సదైవ వస్త
వ్యం స్నాతవ్యోత్తరవాహినీ । భవానీశంకరా సేవ్యా ప్రాప్తవ్యే భుక్తిము
క్తికే ॥ ౩౬ ॥ మాతర్భవాని తవ పాదరజో భవాని మాతర్భవాని తవ దాస
శరో భవాని। మాతర్భవాని న భవాని యథా భవేస్మింస్త్వద్భాగ్యవాన్యను
దినం న పునర్భవాని ॥ ౩౭ ॥ తిష్ఠతా గచ్ఛతా నాపి స్వపతా జాగ్రతాపి వా। అ
యం మంత్రః సదా జప్యః సుఖార్థ్యై కాశివాసినా ॥ ౩౮ ॥ ఈశానతీర్థం త
త్రైవ భవానీతీర్థసన్నిధౌ । తత్ర స్నాతో య ఈశానమర్చయేన్న స జన్మ
భాక్ ॥ ౩౯ ॥ జ్ఞానతీర్థం చ తత్రైవ జ్ఞానదం సర్వదా నృణాం । కృతాభిషే
కస్తత్తీర్థే దృష్ట్వా జ్ఞానేశ్వరం శివమ్ ॥ ౧౪౦ ॥ జ్ఞానవాపీసమీపస్థో జ్ఞానే
శో యైః సమర్చితః । జ్ఞానభ్రంశో న తేషాం స్యాదపి పంచత్వమృచ్ఛతామ్ ॥
౪౧ ॥ శైలాదితీర్థం తత్రైవ పరమర్ద్ధిప్రకాశకం । తత్ర శ్రాద్ధాదికం కృ
త్వా దత్త్వా దానం స్వశక్తితః ॥ ౪౨ ॥ శైలాదీశ్వరమాలోక్య జ్ఞానవాప్యా
ఉదగ్దిశి । లభేద్గణత్వపదవీం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౪౩ ॥ నందితీర్థాద
వాచ్యాం తు విష్ణుతీర్థం పరం మమ । తత్ర పిండాన్వినిర్వాప్య పితౄణామనృ
ణో భవేత్ ॥ ౪౪ ॥ విష్ణుతీర్థే కృతస్నానో యో మాం విష్ణుం విలోకయేత్।
విశ్వేశాద్దక్షిణే పార్శ్వే విష్ణులోకం స గచ్ఛతి ॥ ౪౫ ॥ యః ప్రత్యేకాదశీం
ప్రాప్య శయనీం బోధినీం తథా । కుర్యాజ్జాగరణం రాత్రౌ మమ మూర్తిస
మీపతః ॥ ౪౬ ॥ ప్రాతః సమర్చ్య మాం భక్త్యా భోజయిత్వా ద్విజానపి ।
దత్త్వా గాః కాంచనం భూమిం న భూయో భూమిభాగ్భవేత్ ॥ ౪౭ ॥ కృత్వా
తత్ర వ్రతోత్సర్గం విత్తశాఠ్యవివర్జితః । సమ్యగ్వ్రతఫలం ధీమాన్ప్రా
ప్నోత్యేవ మమాజ్ఞయా ॥ ౪౮ ॥ మమ తీర్థాదవాచ్యాం తు తీర్థం పైతామ

హాంశుభం । తత్ర శ్రాద్ధవిధానేన తర్పయిత్వా పితామహాన్ ॥ ౪౯ ॥
తామహేశ్వరం లింగం బ్రహ్మనాలోపరిస్థితం । పూజయిత్వా నరో భక్త్యా
బ్రహ్మలోకమవాప్నుయాత్ ॥ ౧౫౦ ॥ బ్రహ్మస్రోతః సమీపే తు కృతం
శుభాశుభం । పరామృష్యతామేతి శుభమేవ తతశ్చరేత్ ॥ ౫౧ ॥ అత్యల్ప
మపి యత్కర్మ కృతమత్ర శుభాశుభం । ప్రలయేపి న తస్యాస్తి ప్రలయో ము
నిసత్తమ ॥ ౫౨ ॥ నాభితీర్థమిదం ప్రోక్తం నాభిభూతం యతః క్షితేః ।
బ్రహ్మాండగోలస్య నాభిరేషా శుభోదయా ॥ ౫౩ ॥ సామాణికర్ణికేయా
యం నాభిగాంభీర్యభూమికా । బ్రహ్మాండగోలకం సర్వం యస్యామే
యోదయమ్ ॥ ౫౪ ॥ బ్రహ్మనాలం పరం తీర్థం త్రిషు లోకేషు విశ్రుతం ।
త్సంగమే నరః స్నాత్వా కోటిజన్మమలం హరేత్ ॥ ౫౫ ॥ బ్రహ్మనాలే
ద్యేషామపి కీకసమాత్రకం । బ్రహ్మాండమండపాంతస్తేన విశంతి కదాచ
౫౬ ॥ తతో భాగీరథీస్తీర్థం బ్రహ్మనాలాచ్చ దక్షిణే । తత్ర స్నాత్వా
సమ్యఙ్ముచ్యతే బ్రహ్మహత్యయా ॥ ౫౭ ॥ భాగీరథీశ్వరం లింగం స్వర్గద్వా
రస్య సన్నిధౌ । దర్శనాద్బ్రహ్మహత్యాయాః పురశ్చరణముచ్యతే ॥
అశుభాం గతిమాపన్నా యస్య పూర్వే పితామహాః । తేన భాగీరథీ తీ
ర్పణీయాః ప్రయత్నతః ॥ ౫౯ ॥ తత్ర భాగీరథీ తీర్థే శ్రాద్ధం కృత్వా వి
నతః । బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తు బ్రహ్మలోకం నయేత్పితౄన్ ॥ ౧౬౦
తద్దక్షిణే మహాతీర్థం ఖురకర్తరిసంజ్ఞితం । గోలోకాదాగతాభిశ్చ గోభి
ఖురకోటిభిః ॥ ౬౧ ॥ స్ఫుటీకృతభూభాగం తతస్తత్ఖురకర్తరి । తస్మిం
తీర్థే కృతస్నానః కృతపిండోదకక్రియః ॥ ౬౨ ॥ ఖురకర్తరీశం లింగం
ష్ట్వా గోలోకమాప్నుయాత్ । గోధనైర్న విముచ్యేత తల్లింగస్య స
ర్చనాత్ ॥ ౬౩ ॥ దక్షిణే ఖురకర్తర్యా మార్కండం తీర్థముత్తమం । కృ
తశ్రాద్ధవిధానశ్చ తస్మింస్తీర్థే ఘహారిణి ॥ ౬౪ ॥ మార్కండేయేశ్వరం
లింగం దృష్ట్వాయుర్దీర్ఘమాప్నుయాత్ । బ్రహ్మతేజోభివృద్ధిం చ లభే
చ్ఛ పరమాం భువి ॥ ౬౫ ॥ వసిష్ఠతీర్థం పరమం మహాపాతకనాశనం । తత్ర

యుక్త్వాపిత్రూంస్తత్రవసిష్ఠేశంవిలోక్యచ ॥ ౬౬ ॥ నరోనలిప్యతేపాపైర్జ
న్మత్రయసమార్జితైః । వసిష్ఠలోకేవసతిబ్రహ్మతేజఃసమన్వితః ॥ ౬౭ ॥ త
త్రైవారుంధతీతీర్థంస్త్రీణాంసౌభాగ్యవర్ధనం । పతివ్రతాభిస్తత్తీర్థం
గాహనీయంవిశేషతః ॥ ౬౮ ॥ పౌంశ్చల్యజనితోదోషస్తత్తీర్థపరిమజ్జ
నాత్ । క్షణాద్వినాశమాగచ్ఛేదరుంధత్యాఃప్రభావతః ॥ ౬౯ ॥ మార్కం
డేయేశ్వరాత్ప్రాచ్యాంవసిష్ఠేశ్వరపూజనాత్ । నిష్పాపోజాయతేమ
ర్త్యోమహత్పుణ్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౧౭౦ ॥ మూర్తీవసిష్ఠారుంధ
త్యోస్తత్రపూజ్యేప్రయత్నతః । నస్త్రీవైధవ్యమాప్నోతినపుమాంస్త్రీవి
యోగితామ్ ॥ ౭౧ ॥ వసిష్ఠతీర్థతోయామ్యాంనర్మదాతీర్థముత్తమం ।
విధాయశ్రాద్ధంమేధావీనర్మదేశంవిలోక్యచ ॥ ౭౨ ॥ తత్రదత్త్వామహాదా
నంపద్మయానవిముచ్యతే । తతస్త్రిసంధ్యంవైతీర్థంత్రిసంధ్యేశ్వరపూ
ర్వతః ॥ ౭౩ ॥ తత్రతీర్థేనరఃస్నాత్వాకృత్వాసంధ్యావిధానతః । సంధ్యాకాల
విలోపోత్థపాతకైర్నాభిభూయతే ॥ ౭౪ ॥ త్రిసంధ్యేశ్వరమాలోక్యకృత
సంధ్యస్త్రికాలతః । త్రివేదావర్తజంపుణ్యంప్రాప్నుయాచ్ఛ్రద్ధయాద్వి
జః ॥ ౭౫ ॥ తతోఽనుయోగినీతీర్థంనరస్తత్రకృతాప్లవః । దృష్ట్వాతు
యోగినీపీఠంయోగసిద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ౭౬ ॥ అగస్తితీర్థంతత్రా
స్తిమహాఘౌఘవిఘాతకృత్ । తత్రస్నాత్వాప్రయత్నేనదృష్ట్వాగస్తీశ్వరం
విభుమ్ ॥ ౭౭ ॥ అగస్తికుండేచతతఃసంతర్ప్యచపితామహాన్ । అగస్తినా
సమేతాంచలోపాముద్రాంప్రణమ్యచ ॥ ౭౮ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తఃసర్వక్లే
శవివర్జితః । గచ్ఛేత్సపూర్వజైఃసార్ధంశివలోకంనరోత్తమః ॥ ౭౯ ॥
దక్షిణేఽగస్త్యతీర్థాచ్చతీర్థమస్త్యతిపావనం । గంగాకేశవసంజ్ఞంచస
ర్వపాతకనాశనమ్ ॥ ౧౮౦ ॥ తత్రమేశుభదామూర్తింమునేతత్తీర్థసం
జ్ఞికాం । సంపూజ్యశ్రద్ధయాధీమాన్మమలోకేమహీయతే ॥ ౮౧ ॥ తత్రై
పిండాన్స్వనిర్వాప్యదత్త్వాదానంస్వశక్తితః । శతసాంవత్సరీంతృప్తింపితౄ
ణాంససమర్పయేత్ ॥ ౮౨ ॥ మణికర్ణిపదీమానమేతత్తేకీర్తితంమహత్ ।

సీమావినాయకాద్యామ్యాంసర్వవిఘ్నవిఘాతనాత్ ॥ ౮౩ ॥ వైరోచనే
శ్వరాత్ప్రాచ్యామహంవైకుంఠమాధవః। తత్రమాంభక్తితోభ్యర్చ్య
వైకుంఠార్చామవాప్నుయాత్ ॥ ౮౪ ॥ వీరమాధవసంజ్ఞోహంవీరేశాత్ప
శ్చిమేమునే । తత్రప్రతీసమభ్యర్చ్యనయామీంయాతనాంలభేత్ ॥౮౫॥
కాలమాధవనామాహంకాలభైరవసన్నిధౌ । కలిఃకాలోనకలయేన్మద్భ
క్తమితినిశ్చితమ్ ॥ ౮౬ ॥ మార్గశీర్షస్యశుక్లాయామేకాదశ్యాముపో
షితః । తత్రజాగరణంకృత్వాయమంనాలోకయేత్క్వచిత్ ॥ ౮౭ ॥ ని
ర్వాణనరసింహోహం పులస్తీశ్వరదక్షిణే । భక్తోనిర్వాణమాప్నోతిమ
న్మూర్తినమనాదపి ॥ ౮౮ ॥ మహాబలనృసింహోహమోంకారాత్పూ
ర్వతోమునే । దూతాన్మహాబలాన్యామ్యాన్నపశ్యేత్తత్తదర్చకః ॥ ౮౯ ॥
ప్రచండనరసింహోహంచండభైరవపూర్వతః । ప్రచండమప్యఘంకృ
త్వానిష్పాప్షాస్యాత్తదర్చనాత్ ॥౯౦॥ అహంగిరినృసింహోస్మితద్దేహ
లివినాయకాత్ । ప్రాచ్యాంప్రబలపాపౌఘగజానాంప్రవిదారణః ॥ ౯౧ ॥
మహాభయహరశ్చాహంనరసింహోమహామునే । పితామహేశ్వరాత్ప
శ్చాద్భక్తసాధ్వససాధ్వసః ॥ ౯౨ ॥ అత్యుగ్రనరసింహోహంకలశేశ్వరప
శ్చిమే । అత్యుగ్రమపిపాపౌఘంహరామిశ్రద్ధయార్చితః ॥ ౯౩ ॥ జ్వాలా
మాలీనృసింహోఽహంజ్వాలాముఖ్యాఃసమీపతః । సంజ్వాలయామిపా
పౌఘతృణానిపరిపూజితః ॥ ౯౪ ॥ కోలాహలనృసింహోస్మిదైత్యదానవ
మర్దనః । మమనామసముచ్చారాదఘకోలాహలోయతః ॥ ౯౫ ॥ కం
కాలభైరవోయత్రకాశీరక్షణదక్షధీః । తత్రమాంభక్తితోభ్యర్చ్యనో
సగైర్నిరుధ్యతే ॥ ౯౬ ॥ విటంకనరసింహోస్మినీలకంఠేశ్వరాదను । త
త్రమాంశ్రద్ధయాపూజ్యనరోభవతినిర్భయః ॥ ౯౭ ॥ అనంతవామనశ్చా
హమనంతేశ్వరసన్నిధౌ । అనంతాన్యపిభక్తస్యకలుషాణిహరేఽర్చితః ॥
౯౮ ॥ దధివామనసంజ్ఞోహంభక్తానాందధిభక్తదః । యన్నామస్మరణాదే
వనదరిద్రోనరోభవేత్ ॥ ౯౯ ॥ త్రివిక్రమోస్మ్యహంకాశ్యాముదీచ్యాం

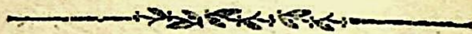
చ్చత్రిలోచనాత్ । దదామిపూజితోలక్ష్మీంహరామివృజినాన్యపి ॥ ౨౦౦॥
బలివామననామాహంబలినాపరిపూజితః । బలిభద్రేశ్వరాత్ప్రాచ్యాం
భక్తానాంబలవర్ధనః ॥ ౧ ॥ దక్షిణేభవతీర్థాచ్చతామ్రద్వీపాదిహాగ
తః । నామ్నాతామ్రవరాహోఽస్మిభక్తానాంచింతితార్థదః ॥ ౨॥ మునే
ధరణివారాహఃప్రయాగేశ్వరసన్నిధౌ । స్నాత్వావారాహతీర్థేతుద్ర
ష్టవ్యాంకిటిరూపిణీమ్ ॥ ౩ ॥ సంపూజ్యబహుభావేననివేద్యోఽపిసంక
టం । తత్రాల్పమపిదత్త్వాన్నంధరాదానఫలంలభేత్ ॥ ౪ ॥ మహాకలుష
గంభీరసాగరేనిపతన్జనః । మమభక్త్యుడుపంప్రాప్యప్రలయేపినమజ్జతి ॥౫॥
అహంకోకావరాహోఽస్మికిటీశ్వరసమీపతః । తత్రమాంపూజయన్మర్త్యో
లభతేచింతితంఫలమ్ ॥ ౬ ॥ నారాయణాఃశతంపంచశతంచజలశాయినః ।
త్రింశత్కమఠరూపాణిమత్స్యరూపాణివింశతిః ॥ ౭ ॥ గోపాలాశ్చశతం
సాష్టంబుద్ధాఃసంతిసహస్రశః । త్రింశత్పరశురామాశ్చరామాఏకోత్తరం
శతమ్ । ౮ ॥ విష్ణురూపోఽస్మ్యహంచైకోముక్తిమండపమధ్యతః । మునే
కృతప్రసాదేనవిశ్వేశేనశ్రితఃస్వయమ్ ॥౯॥ నారాయణస్వరూపేణగణాశ్చ
క్రగదోద్యతాః । కుర్వంతిరక్షాంక్షేత్రస్యపరితోనియుతానిషట్ ॥౨౧౦॥
సోఽగ్నిబిందురితిశ్రుత్వాసంప్రహృష్టతనూరుహః । పునఃపప్రచ్ఛమేధావీ
మూర్తిభేదాన్వదప్రభో ॥ ౧౧ ॥ హితాయనిజభక్తానాంమమసందేహ
శాంతయే । కతితేమూర్తయోఽనంతకథంజ్ఞేయాస్తథావద ॥ ౧౨ ॥ ఇ
త్యాకర్ణ్యవచస్తస్యాగ్నిబిందోస్తపసాంనిధేః । ఉవాచభగవాన్విష్ణుర్మూ
ర్తిభేదాననుక్రమాత్ ॥ ౧౩ ॥ యాఞ్ఛ్రుత్వాపిహినోమర్త్యోయమ
గోచరతాంవ్రజేత్ । కేశవాదీంశ్చతుర్వింశద్భిదానాహప్రజాపతిః ॥౧౪॥
శ్రీవిష్ణురువాచ ॥ అగ్నిబిందోమహాప్రాజ్ఞశృణుతేకథయామ్యహం । ఆ
ద్యదక్షిణహస్తాచ్చవిధిసృష్టిక్రమాన్మునే ॥ ౧౫ ॥ శంఖచక్రగదాపద్మై
ర్మూర్తింజానీహికేశవీం । పూజితాయానృణాంకుర్యాచ్చింతితార్థమ
సంశయమ్ ॥ ౧౬ ॥ మధుహాపరిచేతవ్యఃశంఖపద్మగదారిభిః । వైరిణో

నాశమాయాంతితన్మూర్తిపరిసేవనాత్ ॥ ౧౭ ॥ సంకర్షణఃసముచ్యేత
త్రిశంఖాబ్జారిగదాయుధః । తన్మూర్తిపూజనాజ్జాతుజంతుర్నస్యాత్పున
ర్భవీ ॥ ౧౮ ॥ శంఖకౌమోదకీచక్రపద్మైర్దామోదరోచ్యతే । దదా
తివిత్తంపుత్రాంశ్చగోధనంధాన్యమేవహి ॥ ౧౯ ॥ వామనఃశంఖచక్రా
బ్జగదాభిరుపలక్షితః ।లక్ష్మీవంతంజనంకుర్యాద్గృహేపిపరిధారితః ॥ ౨౦ ॥
పాంచజన్యంగదాంపద్మంచిత్రమూర్తిసుదర్శనం । ప్రద్యుమ్నఃపూజ్య
తేమర్త్యైర్బహుద్యుమ్నంప్రయచ్ఛతి ॥ ౨౧ ॥ ఊర్ధ్వవామకరాత్స్ర
ష్ట్యావిష్ణ్వాద్యంషట్కముచ్యతే । యస్యస్మరణమాత్రేణవిలీయంతేసురా
శయః ॥ ౨౨ ॥ శంఖారిభ్యాంగదాబ్జాభ్యాంపూజ్యోవిష్ణుఃశ్రియేనరైః ।
శంఖపద్మగదాచక్రైర్మాధవఃపరమర్ద్దనః ॥ ౨౩ ॥ ధ్యేయోఽనిరుద్ధ
సంసిద్ధ్యైశంఖాబ్జారిగదోద్యతః । శంఖేనగదయాచక్రాంబుజాభ్యాం
పురుషోత్తమః ॥ ౨౪ ॥ అధోక్షజోజనిహరఃశంఖార్యబ్జగదోమునే ।
శంఖకౌమోదకీపద్మచక్రైర్ధ్యేయోజనార్దనః ॥ ౨౫ ॥ అధోవామ
కరాత్సృష్ట్యాషడ్గోవిందోబిభృయాత్సదా ॥ ౨౬ ॥ శంఖపద్మగదాచక్రై
రచ్యోఽలక్ష్మ్యైత్రివిక్రమః ।శంఖాబ్జచక్రాంబిభ్రాణోగదాంవాఽశ్రీధరః
శ్రియే ॥ ౨౭ ॥ హృషీకేశశ్చశంఖేనగదాచక్రాంబుజైర్మతః । నృసింహః
శంఖచక్రాభ్యాంపద్మేనగదయోహ్యతే ॥ ౨౮ ॥ అచ్యుతశ్శంఖభృన్ని
త్యంగదాపద్మరథాంగవాన్ । దక్షిణాధఃకరాదూహ్యావాసుదేవాదయ
శ్చషట్ ॥ ౨౯ ॥ వాసుదేవశ్చశంఖారిగదాజలజభృత్సదా । శంఖాం
బుజగదాచక్రీధ్యేయోనారాయణోనృభిః ॥ ౩౦ ॥ శంఖీపద్మీపద్మనాభో
జ్ఞేయశ్చక్రీగదీమునే । ఉపేంద్రఃశంఖవాన్నిత్యంగదారికమలాయుధః ॥
౩౧ ॥ హరిర్హరేదఘంశంఖీచక్రీపద్మీగదీనృణాం । శంఖేనగదయాపద్మ
చక్రాభ్యాంకృష్ణఉచ్యతే ॥ ౩౨ ॥ ఏతేభేదామయాఖ్యాతాఃస్వమూర్తీ
నాంమహామునే । యాన్విజ్ఞాయధ్రువంమర్త్యోభుక్తింముక్తించవిందతి ॥
౩౩ ॥ ఏవంవదతిగోవిందేమునయేచాగ్నిబిందవే । పక్షీంద్రఃపత[illegible]

(౫౭)

విపక్షోఽక్షిపథంగతః ॥ ౩౪ ॥ ప్రాహచప్రణిపత్యాశుతార్క్ష్యస్యాగమనం
ముదా । సంభ్రమేణహృషీకేశఃక్వాసౌఇత్యవదత్తతః ॥ ౩౫ ॥ గరుడఉ
వాచ ॥ ప్రత్యక్షీక్రియతామేషమహోవృషభకేతనః । యస్యధ్వజస్యర
శ్మిభిఃపూరయేజోర్దసీమిమామ్ ॥ ౩౬ ॥ లోకలోచననిర్మాణసఫలీకర
ణక్షమం । కోటిమార్తాండవిద్యోతప్రద్యోతితదిగాననమ్ ॥ ౩౭ ॥ నిరీక్ష్య
పుండరీకాక్షస్తార్క్ష్యస్యవృషభధ్వజం । విమానినాంవిమానౌఘైఃపరీత
గగనాంగణమ్ ॥ ౩౮ ॥ మహావాద్యనినాదౌఘైఃప్రతిధ్వనితకందరం । వి
ద్యాధరీపరిక్షిప్తపుష్పాంజలిసుగంధితమ్ ॥ ౩౯ ॥ ప్రణమ్యదూరాదపిచ
సంప్రహృష్టతనూరుహః । అభ్యుత్థాతుంమనశ్చక్రేశంఖచక్రగదాధరః ॥
౪౦ ॥ అగ్నిబిందుమథప్రాహముక్తిదస్తుముఖాంనిధిః । ఇదంసుదర్శనం
చక్రంస్పృశానస్యైనపాణినా ॥ ౪౧ ॥ అగ్నిబిందురితిప్రోక్తఃస్పృశేద్యావ
త్సుదర్శనం । తావత్సుదర్శనోజాతఃపరమానుగ్రహాద్ధరేః ॥ ౪౨ ॥
స్కందఉవాచ ॥ జ్యోతీరూపోఽథసమునిఃకౌస్తుభేజ్యోతిషాంతనౌ । ఏకీ
భూతఃకలశజబిందుమాధవసేవనాత్ ॥ ౪౩ ॥ బిందుమాధవపాదాబ్జభ్రమ
రీకృతమానసాః । అగ్నిబిందూపమాంయాంతికలశోద్భవనిశ్చితమ్ ॥ ౪౪ ॥
కాశ్యాంసదైవవస్తవ్యంద్రష్టవ్యోబిందుమాధవః । శ్రోతవ్యమిదమాఖ్యా
నంజేతవ్యాజగతాంగతిః ॥ ౪౫ ॥ పుణ్యాపంచనదోత్పత్తిఃపుణ్యామాధవ
సంకథా । పుణ్యోవారాణసీవాసఃసంభవేత్పుణ్యజన్మనామ్ ॥ ౪౬ ॥ అ
గ్నిబిందోఃస్తుతింయోత్రమాధవాగ్రేపఠిష్యతి । సమృద్ధసర్వకామఃసమో
క్షలక్ష్మీపతిర్భవేత్ ॥ ౪౭ ॥ శ్రాద్ధకాలేసదాజప్యమిదమాఖ్యానముత్తమం ।
ద్విజానాంభుంజమానానాంపురస్తాత్పరితృప్తయే ॥ ౪౮ ॥ జప్తవ్యమిద
మాఖ్యానంపర్వకాలేవిశేషతః । పుణ్యపంచనదాఖ్యానేపుణ్యలక్ష్మీవివృద్ధ
యే ॥ ౪౯ ॥ పఠితవ్యఃప్రయత్నేనబిందుమాధవసంభవః । శ్రోతవ్యఃప
రమాభక్త్యాభుక్తిముక్తిసమృద్ధయే ॥ ౫౦ ॥ సంప్రాప్తేవాసరేవిష్ణోరా
త్రౌజాగరణాన్వితః । శ్రుత్వాఖ్యానమిదంపుణ్యంవైకుంఠేవసతింలభేత్ ॥

౨౫౧ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే బిందుమాధవావిర్భావో
మాధవాగ్నిబిందుసంవాదో వైష్ణవతీర్థమాహాత్మ్యంచ నామైకషష్టి
తమోధ్యాయః ॥ ౬౧ ॥ ... ...

అగస్త్య ఉవాచ ॥ శ్రుత్వా స్కందతృప్తోస్మి తవ వక్త్రోదితాం కథాం।
అత్యాశ్చర్యకరం ప్రోక్తమాఖ్యానం బైందుమాధవమ్ ॥ ౧ ॥ ఇదానీం
శ్రోతుమిచ్ఛామి దేవదేవసమాగమం। తార్క్ష్యాత్త్ర్యక్షః సమాకర్ణ్య
దివోదాసస్య చేష్టితమ్ ॥ ౨ ॥ విష్ణుమాయాప్రపంచం చ కిమాహ గరుడ
ధ్వజం । కే కే చ శంభునా సార్ధం సమీయుర్మందరాద్గిరేః ॥ ౩ ॥ బ్రహ్మణ
శ్చ కథం దృష్టస్త్రపాకులితచక్షుషా । కిమాహ దేవో బ్రహ్మాణం కిముక్తం ధా
స్వతాపి చ ॥ ౪ ॥ యోగినీభిః కిమాఖ్యాయి గణా హ్రీణాః కిమబ్రువన్ ।
తదాఖ్యాహి మే స్కంద మహత్కౌతూహలం మయి ॥ ౫ ॥ ఇమం ప్రశ్నం
నిశమ్యైశిర్మనోఽకలశజన్మనః। ప్రత్యువాచ నమస్కృత్య శివం ప్రణతసిద్ధిదం ॥
౬ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ మునే శృణు కథామేతాం సర్వపాతకనాశినీం । అ
శేషవిఘ్నశమనీం మహాశ్రేయోభివర్ధనీమ్ ॥ ౭ ॥ అథ దేవోఽసురరిపుః
శ్రుత్వా శంభుసమాగమం । ద్విజరాజాయ సముదా సమదాత్పారితోషి
కమ్ ॥ ౮ ॥ ఆయాంతం శంసతే శంభోరుపవారాణసి ప్రియం। బ్రహ్మణ్యను
గ్రితః కృత్వా తతశ్చాభ్యుద్యయౌ హరిః ॥ ౯ ॥ వివస్వతా సమేతశ్చ తైర్గ
ణైః పరితో వృతః । యోగినీభిరనూద్యాతో గణేశముపసంస్థితః ॥ ౧౦ ॥ అ
థ నేత్రాతిథీకృత్య దేవదేవం వృషధ్వజం । మంక్షు తార్క్ష్యాదవారుహ్య
ప్రణనామ శ్రియః పతిః ॥ ౧౧ ॥ పితామహోఽపి స్థవిరో భృశం నమ్రశిరోధరః ॥
ప్రణతేన మృడేనైవ ప్రణమన్వినివారితః ॥ ౧౨ ॥ స్వస్త్యభ్యుదితపాణిశ్చ
దిసూక్తైరమంత్రయత్ । అక్షతాన్యథ సార్ద్రాణి దర్శయన్సఫలాన్యో
జః ॥ ౧౩ ॥ మాలిం పాదాబ్జయోః కృత్వా గణేశః సత్వరోన్నతః । మూ
ర్ధ్న్యర్ఘపాజిఘ్రియాంచక్రే హరో హర్షాద్గజాననమ్ ॥ ౧౪ ॥ అభ్యుప

వేశయచ్చాపిపరిష్వజ్యనిజాసనే । సోమనందిప్రభృతయః ప్రణేముర్దండ
వద్గణాః ॥౧౫॥ యోగిన్యోఽపిప్రణమ్యేశంచక్రుర్మంగలగాయనం । తరణిః
ప్రణనామాథప్రమథాధిపతింహరమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఖండేందుశేఖరశ్చాథఉప
సింహాసనంహరిం । సముపావేశయద్వామపార్శ్వేమానపురఃసరమ్॥౧౭॥
బ్రహ్మాణందక్షిణేభాగేపరివిశ్రాణితాసనం । దృష్ట్వాసంభావితాఃసర్వేశర్వే
ణప్రణతాగణాః ॥౧౮॥ మాలిచాలనమాత్రేణయోగిన్యోఽపిప్రసాదితాః।
సంతోషితోఽరవిశ్చాపివిశేతికరసంజ్ఞయా ॥ ౧౯ ॥ అథశంభుంశతధృతిః
సుబద్ధకరసంపుటః । పరివిజ్ఞాపయాంచక్రేప్రసన్నవదనాంబుజమ్ ॥౨౦॥
బ్రహ్మోవాచ ॥ భగవన్దేవదేవేశక్షంతవ్యంగిరిజాపతే । వారాణసీం
సమాసాద్యయదహంనాగతఃపునః ॥ ౨౧ ॥ ప్రసంగతోఽపికాశీంప్రాప్య
చంద్రవిభూషణ । కించిద్విధాతుంశక్తోఽపిత్యజేత్థస్వవిరతాందధత్ ॥ ౨౨ ॥
స్వరూపతోబ్రాహ్మణత్వాదపాకర్తుంనశక్యతే । అథశక్తోఽప్యపాకర్తుం
కఃపుణ్యంసంచికీర్షతి ॥ ౨౩ ॥ విభోరపిసమాజ్ఞేయంధర్మవర్త్మానుసారి
ణీ । నకించిదపకర్తవ్యంజానతాకేనచిత్క్వచిత్ ॥౨౪ ॥ కస్తాదృశిమహీ
జానాపుణ్యవర్త్మన్యతంద్రితే । కాశీపాలేదివోదాసేమనాగపివిరుద్ధధీః ॥
౨౫ ॥ నిశమ్యేతివచస్తుష్టఃశ్రీకంఠోఽతివిశుద్ధధీః । హసన్ప్రోవాచధాతా
రంబ్రహ్మన్సర్వమవైమ్యహమ్ ॥ ౨౬ ॥ దేవదేవఉవాచ ॥ ఆదౌతావ
దదోషంహిబ్రహ్మత్వంబ్రాహ్మణస్యతే । వాజిమేధాధ్వరాణాంచతతోఽపిద
శకంకృతమ్ ॥ ౨౭ ॥ తతోఽపివిహితంబ్రహ్మన్భవతాపరమంహితం । అప
రాధసహస్రాణియల్లింగంస్థాపితంమమ ॥ ౨౮ ॥ యేనైకమపిమేలింగం
స్థాపితంయత్రకుత్రచిత్ । తస్యాపరాధలేశోఽపినాస్తిసర్వాపరాధినః॥౨౯॥
అపరాధసహస్రేఽపిబ్రాహ్మణంయోఽపరాధ్నుయాత్ । దినైఃకతిపయైరేవ
తస్యైశ్వర్యంవినశ్యతి ॥ ౩౦ ॥ ఇతిబ్రువతిదేవేశేఽప్యంతరుచ్ఛ్వసితంగణైః
సమాతృభిఃసమంతాచ్చవిలోక్యాస్యంపరస్పరమ్ ॥ ౩౧ ॥ అన్యోన్యవ్యవస
రంజ్ఞాత్వానత్వాశంభుంవ్యజిజ్ఞపత్ । ప్రసన్నాస్యముమాకాంతందృష్ట్వా

దృష్టచరాచరః ॥ ౩౨ ॥ అర్క ఉవాచ ॥ నాథకాశీమితోగత్వాయథా
శక్తికృతోపధిః । అకించిత్కరతాం ప్రాప్తః సహస్రకరవానపి ॥ ౩౩ ॥ స్వ
ర్ణపాలకేతస్మిన్ దివోదాసేధరాపతౌ ।నిశ్చిత్యాగమనం జ్ఞాత్వా దేవస్యా
మిహాస్థితః ॥ ౩౪ ॥ ప్రతీక్షమాణో దేవేశత్వదాగమనముత్తమం । స్థి
త్యాబహుధాత్మానంత్వదారాధనతత్పరః ॥ ౩౫ ॥ మనోరథద్రుమశ్చాద్య
ఫలితః శ్రీమదీక్షణాత్ । కించిద్భక్తిలవాంభోభిః సిక్తోధ్యానేనపుష్పితః ॥౩౬॥
ఇత్యుదీరితమాకర్ణ్యార్కవైశ్వానరవిలోచనః । ప్రోవాచదేవదేవేశోనా
రాధ్యసిభాస్కర ॥౩౭॥ మమైవకార్యంవిహితంత్వంయదత్రవ్యవస్థితః ।ము
ష్యాంసురప్రవేశోనతస్మిన్రాజనిశాసతి ॥ ౩౮ ॥ ఇతిసూర్యంసమాశ్వాస్య
దేవదేవఃకృపానిధిః । గణానాశ్వాసయామాసవ్రీడానమ్రశిరోధరాన్ ।
౩౯ ॥ యోగిన్యోపిసుదృష్ట్వాథశంభునాసంప్రసాదితాః । త్రపాభరసమా
క్రాంతకంధరా ఇవసంగతాః ॥౪౦॥ తతోవ్యాపారయాంచక్రేత్ర్యక్షో
తారిణిచక్రిణి । హరిర్నకించిదప్యూచేసర్వజ్ఞాగ్రేమహామనాః ॥౪౧॥ శౌరే
శ్రుతవృత్తాంతస్తార్క్ష్యాద్గణపశార్ఙ్గిణోః । మనస్యేవప్రసన్నోభూన్నకించి
త్పర్యభాషత ॥౪౨॥ ఏతస్మిన్నంతరేప్రాప్తాగోలోకాత్పంచధేనవః ।సునం
దాసుమనాశ్చాపిసుశీలాసురభిస్తథా ॥౪౩॥ పంచమీకపిలాచాపిసర్వాస్తా
ఘువిఘుట్టినీ । వాత్సల్యదృష్ట్యాభర్గస్యతాసామూధాంసిసుస్రువుః ॥౪౪॥ ప
ర్యఃపయసాంపూరైస్తదూధాంసిపయోధరాః । ధారాసారైరవిచ్ఛిన్నైస్త
వద్ధ్యావద్ధ్రదోఽభవత్ ॥ ౪౫ ॥ పయఃపయోధిరివసద్వితీయస్తైః
పార్షదైః । దేవేశసమనుజ్ఞానాత్తత్తీర్థమభవత్పరమ్ ॥౪౬॥ కపిలాహ్ర
దఇత్యాఖ్యాంచక్రేతస్యమహేశ్వరః । తతోదేవాజ్ఞయాసర్వేస్నాత్వా
త్రిదివౌకసః ॥౪౭॥ ఆవిరాసుస్తతస్తీర్థాదథదివ్యపితామహాః । తాన్దృష్ట్వా
తేసురాఃసర్వేతర్పయాంచక్రిరేముదా ॥౪౮॥ అగ్నిష్వాత్తాబర్హిషదః
పాఃసోమపాస్తథా । ఇత్యాద్యాదివ్యపితరస్తృప్తాఃశంభుంవ్యజిజ్ఞపన్ ।
దేవదేవజగన్నాథభక్తానామభయప్రద । అస్మింస్తీర్థేత్వదభ్యాశాజ్ఞా

నస్తృప్తిరక్షయా ॥ ౫౦ ॥ తస్మాచ్ఛంభో వరం దేహి ప్రసన్నేనాంతరాత్మ
నా । ఇతి దివ్యపితౄణాం స శ్రుత్వా వాక్యం వృషధ్వజః ॥ ౫౧ ॥ శృణ్వ
తాం సర్వదేవానామిదం వచనమబ్రవీత్ । శర్వః సర్వపితౄణాం వై పరత్మృప్తి
కరం పరం ॥ ౫౨ ॥ శ్రీదేవదేవ ఉవాచ ॥ శృణు విష్ణో మహాబాహో శృణు
త్వం చ పితామహ । ఏతస్మిన్ కాపిలే తీర్థే కాపిలేయ పయోభృతే ॥ ౫౩ ॥
సపిండాన్నిర్వపిష్యంతి శ్రద్ధయా శ్రాద్ధదానతః । తేషాం పితౄణాం సంతృ
ప్తిర్భవిష్యతి మమాజ్ఞయా ॥ ౫౪ ॥ అన్యం విశేషం వక్ష్యామి మహాతృప్తి
కరం పరం । కుహూ సోమసమాయోగే దత్తం శ్రాద్ధమిహాక్షయం ॥ ౫౫ ॥
సంవర్తకాలే సంప్రాప్తే జలరాశిర్జలాన్యపి । క్షీయంతే న క్షయస్త్వత్ర శ్రా
ద్ధం సోమకుహూకృతమ్ ॥ ౫౬ ॥ అమాసోమసమాయోగే శ్రాద్ధం య
స్యాత్ర లభ్యతే । తీర్థే కాపిలధారేస్మిన్ గయయా పుష్కరేణ కిమ్ ॥ ౫౭ ॥
గదాధర భవాన్యత్ర యత్ర త్వం చ పితామహ । వృషధ్వజోస్మ్యహం యత్ర
ఫల్గుస్తత్ర న సంశయః ॥ ౫౮ ॥ దివ్యాంతరిక్షభౌమాని యాని తీర్థాని స
ర్వతః । తాన్యత్ర నివసిష్యంతి దర్శే సోమదినాన్వితే ॥ ౫౯ ॥ కురుక్షేత్రే
నైమిషే చ గంగాసాగరసంగమే । గ్రహణే శ్రాద్ధతో యత్స్యాత్ తత్తీర్థే
వార్షభధ్వజే ॥ ౬౦ ॥ అస్య తీర్థస్య నామాని యాని దివ్యపితామహాః ।
తాన్యహం కథయిష్యామి భవతాం తృప్తిదాన్యలమ్ ॥ ౬౧ ॥ మధుస్రవేతి
ప్రథమమేషా పుష్కరిణీ స్మృతా । కృతకృత్యా తతో జ్ఞేయా తతోఽసాక్షీ
రసీరధిః ॥ ౬౨ ॥ వృషభధ్వజతీర్థం చ తీర్థం పైతామహం తతః । త
తో గదాధరాఖ్యం చ పితృతీర్థం తతః పరమ్ ॥ ౬౩ ॥ తతః కాపిలధారం
వై సుధాఖనిరియం పునః । తతః శివగయాఖ్యం చ జ్ఞేయం తీర్థమిదం శుభమ్ ॥
౬౪ ॥ ఏతాని దశ నామాని తీర్థస్యాస్య పితామహాః । భవతాం తృప్తి
కారీణి వినాపి శ్రాద్ధతర్పణైః ॥ ౬౫ ॥ సూర్యేందుసంగమే యేఽత్ర పితౄ
ణాం తృప్తికాముకాః । బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యంతి తేషాం శ్రాద్ధమనంత
కమ్ ॥ ౬౬ ॥ శ్రాద్ధే పితౄణాం సంతృప్త్యై దాస్యంతి కపిలాం శుభాం ।

యేఽత్రతేషాంపితృగణోవనేత్తిరోదరోధసి ॥ ౧౭ ॥ వృషోత్సర్గాఃకృతా
యైస్తుతీర్థేఽస్మిన్వృషభధ్వజే । అశ్వమేధపురోడాశైఃపితరస్తేనతర్పి
తాః ॥ ౧౮ ॥ గయాతోఽష్టగుణంపుణ్యమస్మింస్తీర్థేపితామహాః । అ
మాయాంసోమయుక్తాయాంశ్రాద్ధైఃకాపిలధారికే ॥ ౧౯ ॥ యేషాంగ
ర్భేఽభవత్స్రావోయేఽదంతజననామృతాః । తేషాంతృప్తిర్భవేన్నూనం
తీర్థేకాపిలధారికే ॥ ౨౦ ॥ అదత్తమౌంజీదానాయేయేచాదారపరిగ్ర
హాః । తేభ్యోనిర్వాపితంపిండమిహాహ్యక్షయతాంవ్రజేత్ ॥ ౨౧ ॥ అగ్ని
దాహామృతాయేవైనాగ్నిదాహాశ్చయేషువై । తేసర్వేతృప్తిమాయాంతి
తీర్థేకాపిలధారికే ॥ ౨౨ ॥ ఔర్ధ్వదైహికహీనాయేషోడశశ్రాద్ధవర్జి
తాః । తేతృప్తిమధిగచ్ఛంతిఘృతకుల్యాంనివాపతః ॥ ౨౩ ॥ అపుత్రాశ్చ
మృతాయేవైయేషాంనాస్త్యుదకప్రదః । తేపితృప్తింపరాంయాంతిమధు
స్రవసితర్పితాః ॥ ౨౪ ॥ అపమృత్యుమృతాయేవైచోరవిద్యుజ్జలాదిభిః ।
తేషామిహకృతంశ్రాద్ధంజాయతేసుగతిప్రదమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఆత్మఘాతేననిధ
నంయేషామిహవికర్మణాం । తేపితృప్తింలభంతేత్రపిండైఃశివగయాకృ
తైః ॥ ౨౬ ॥ పితృగోత్రేమృతాయేవైమాతృపక్షేచయేమృతాః । తేషా
మత్రకృతఃపిండోభవేదక్షయతృప్తిదః ॥ ౨౭ ॥ పత్నీవర్గేమృతాయేవై
మిత్రవర్గేచయేమృతాః । తేసర్వేతృప్తిమాయాంతితర్పితావృషభ
ధ్వజే ॥ ౨౮ ॥ బ్రహ్మక్షత్రవిశాంవంశేశూద్రవంశేఽంత్యజేషుచ । యే
షాంనామగృహీత్వాత్రదీయతేతేసముద్ధృతాః ॥ ౨౯ ॥ తిర్యగ్యోనిమృతా
యేవైయేపిశాచత్వమాగతాః । తేపూర్ధ్వగతిమాయాంతితృప్తాఃకా
పిలధారికే ॥ ౩౦ ॥ యేతుమానుషలోకేస్మిన్పితరోమర్త్యయోనయః ।
తేదివ్యయోనయస్స్యుర్వైమధుస్రవసితర్పితాః ॥ ౩౧ ॥ యేదివ్యలో
కేపితరఃపుణ్యైర్దేవత్వమాగతాః । తేబ్రహ్మలోకేగచ్ఛంతితృప్తాస్తీర్థే
వృషధ్వజే ॥ ౩౨ ॥ కృతేక్షీరమయంతీర్థంత్రేతాయాంమధుమత్పునః
ద్వాపరేసర్పిషాపూర్ణంకలౌజలమయంభవేత్ ॥ ౩౩ ॥ సీమాబహి

త్తమపిజ్ఞేయంతీర్థమిదంశుభం । మధ్యేవారాణసిశ్రేష్ఠంమమసాన్నిధ్య
తోనరైః ॥ ౮౪ ॥ కాశీస్థితైర్యతోఽదర్శిధ్వజోమేవృషలాంఛనః । వృష
ధ్వజేననామ్నాతఃస్థాస్యామ్యత్రపితామహః ॥ ౮౫ ॥ పితామహేనసహి
తోగఖాధరసమన్వితః । రవిణాపార్షదైఃసార్ధంతుష్టయేవఃపితామ
హః ॥ ౮౬ ॥ ఇతియావద్వరందత్తేపితృభ్యోవృషభధ్వజః । తావన్నందీస
మాగత్యప్రణమ్యేశంవ్యజిజ్ఞపత్ ॥ ౮౭ ॥ నందికేశ్వరఉవాచ ॥ విహితః
స్యందనఃసజ్జస్తతోఽస్తువిజయోదయః । అష్టౌకంఠీరవాయత్రయత్రోష్ణా
మష్టకంశుభమ్ ॥ ౮౮ ॥ యత్రేభాఃపరిభాంత్యష్టౌయత్రాష్టౌజక్షినోహ
యాః । మనఃసంయమనంయత్రకశాపాణివ్యవస్థితమ్ ॥ ౮౯ ॥ గంగాయ
మునమోరీషేచక్రేపవనదేవతా । సాయంప్రాతర్మనేచక్రేఛత్రేంద్వా
ర్మండలంశుచి ॥ ౯౦ ॥ తారావలీమయాఃకీలాఅహేయాఉపనాహకాః ।
స్రోతమోమార్గదర్శిన్యఃస్మృతయోరథగుప్తయః ॥ ౯౧ ॥ దక్షిణా
మూర్ధాధాయత్రమఖాయత్రాభిరక్షకాః । ఆసనంప్రణవోయత్రగాయ
త్రీపాదపీఠభూః ॥ ౯౨ ॥ సాంగావ్యాహృతయోయత్రశుభాఃసోపానవీథికాః
సూర్యాచంద్రమసౌయత్రసతతంద్వారరక్షకౌ ॥ ౯౩ ॥ అగ్నిర్మకరతుం
డశ్చరథభూఃకౌముదీమయీ । ధ్వజదండోమహామేరుఃపతాకాహస్కర
ప్రభా ॥ ౯౪ ॥ స్వయంవాదేవతాయత్రచంచచ్చామరధారిణీ । స్కంద
ఉవాచ ॥ శైలాదినేతివిజ్ఞప్తోదేవదేవఉమాపతిః ॥ ౯౫ ॥ కృతనీరాజనవి
ధిష్టభిర్దేవమాతృభిః । పినాకపాణిరుత్తస్థౌదత్తహస్తోథశార్ఙ్గిణా ॥ ౯౬ ॥
నినాదోదివ్యవాద్యానాంరోదసీపర్యపూరయత్ । గీతమంగలగీర్భిశ్చచార
ణైరనువర్ధితః ॥ ౯౭ ॥ తేనదివ్యనినాదేనబధిరీకృతదిఙ్ముఖాః । ఆహూ
తాఇవఆజగ్ముర్విశ్వేభువనవాసినః ॥ ౯౮ ॥ దేవాఃకోట్యస్త్రయస్త్రింశ
గణాఃకోట్యయుతద్వయం । నవకోట్యస్తుచాముండాభైరవ్యఃకోటిసంమి
తాః ॥ ౯౯ ॥ షడాననాఃకుమారాశ్చమయూరవరవాహనాః । మహా
నాగాఃసమాయాతాఃకోటయోష్టౌమహాబలాః ॥ ౧౦౦ ॥ ఆయయుఃకో

టయస్సప్తస్ఫురత్ప్రభుచాణయః। విచండిలామహావేగావిఘ్నవిఘ్నాగ్రా
ననాః ॥ ౧ ॥ షడశీతిసహస్రాణిమునయోబ్రహ్మవాదినః । తావంతోఽపి
మాజగ్ము స్తత్రాన్యేగృహమేధినః ॥ ౨ ॥ నాగానాంకోటయస్తిస్రఃపాతా
లతలవాసినాం । దానవానాంచదైత్యానాంద్వేద్వేకోటీశివాత్మనాం
గంధర్వానియుతాన్యష్టౌకోట్యర్ధంయక్షరక్షసాం । విద్యాధరాణా
యుతంనియుతద్వయసంయుతమ్ ॥ ౪ ॥ తథాషష్టిసహస్రాణిదివ్యాశ్చా
ప్సరసఃశుభాః । గోమాతరోఽష్టౌలక్షాణిసుపర్ణాన్యయుతానిషట్
సాగరాస్సప్తసంప్రాప్తానానారత్నోపదప్రదాః । సరితాంచసహస్రా
ణిపంచాయుతానిచ ॥ ౬ ॥ గిరయోఽష్టౌసహస్రాణివనస్పతిశతత్రయః
ఆజగ్ముర్దిగ్గజాఅష్టౌయత్రదేవఃపినాకధృక్ ॥ ౭ ॥ ఏతైఃసమేతఃసంతుష్టః
పరిష్టుతఇతస్తతః । శ్రీకంఠోరథమారుహ్యకాశీంప్రావిశదుత్తమాం
సగిరీంద్రసుతస్త్ర్యక్షోముదాంధామముఖాంఖనిః । కాశీంప్రైక్షిష్ట
హృష్టస్త్రివిష్టపసముత్కటామ్ ॥ ౯ ॥ స్కందఉవాచ। శ్రుత్వాఖ్యా
మిదంపుణ్యంకోటిజన్మాఘనాశనం । పఠిత్వాపాఠయిత్వాచశివసాయుజ్య
మాప్నుయాత్ ॥ ౧౦ ॥ శ్రాద్ధకాలేవిశేషేణపఠనీయఃప్రయత్నతః।
అక్షయంతద్భవేచ్ఛ్రాద్ధంపితృతుష్టికరంపరమ్ ॥ ౧౧ ॥ వృషభధ్వజమా
హాత్మ్యంపఠిత్వాశివసన్నిధౌ । ప్రత్యహంవర్షమాత్రంతుమ్యాప్నుత్రి
త్రవాంఛభవేత్ ॥ ౧౨ ॥ విశ్వేశితుఃసంప్రవేశోయఃకాశ్యాంసముదాహృ
తః । పరమానందకందస్యబీజమేతత్సునిశ్చితమ్ ॥ ౧౩ ॥ పఠిత్వైతన్మహా
ఖ్యానంప్రవిశేద్యోనవంగృహం।ససర్వసౌఖ్యనిలయోభవేదేవనసంశయః
౧౪ ॥ త్రైలోక్యానందజనకమేతదాఖ్యానముత్తమం । అస్యశ్రవణమా
త్రేణవిశ్వేశఃసంప్రసీదతి ॥ ౧౫ ॥ అలభ్యలాభోదేవస్యజాతోత్రహిమ
తఃపరః । తతఃకాశీప్రవేశాఖ్యంజప్యమాఖ్యానముత్తమమ్ ॥ ౧౬ ॥
తి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే వృషభధ్వజప్రాదుర్భావోనామద్విషష్టి
తమోఽధ్యాయః ॥ ౬౨ ॥ ... ...

అగస్త్య ఉవాచ ॥ దృష్ట్వా కాశీం దృగానందాం తారకారేః పురారిణా ।
కిమకారి సమాచక్ష్వ ప్రాప్తాం బహుమనోరథైః ॥ ౧ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥
మైత్రావతేఽగస్త్య శృణు వక్ష్యామ్యశేషతః । మృగాంకలక్ష్మణోత్కంఠం
కాశీం నేత్రాతిథీకృతా ॥ ౨ ॥ అథ సర్వజ్ఞనాథేన భక్తవత్సలచేతసా ।
జైగీషవ్యో మునిశ్రేష్ఠో గుహాంతఃస్థో నిరీక్షితః ॥ ౩ ॥ యమనేహసమార
భ్య మందరాద్రిం వినిర్యయౌ । అద్రీంద్రసుతయా సార్ధం రుద్రేణోక్షేం
ద్రగామినా ॥ ౪ ॥ తం వాసరం పురస్కృత్య జగ్రాహ నియమం దృఢమ్ ।
జైగీషవ్యో మహామేధాః కుంభయోనే మహాకృతీ ॥ ౫ ॥ శివమీక్షణపా
దాబ్జం సమీక్షిష్యే యదా పునః । తదాంబువిప్రుషమపి భక్షయిష్యామి చే
ద్ద్రహో ॥ ౬ ॥ కుతశ్చిద్ధారణాయోగాదథ వా శంభ్వనుగ్రహాత్ । అన
శ్నన్నపిబన్యోగీ జైగీషవ్యః స్థితో మునే ॥ ౭ ॥ తం శంభురేవ జానాతి నాన్యో
జానాతి కశ్చన । అత ఏవ తతః ప్రాప్తః ప్రథమం ప్రమథాధిపః ॥ ౮ ॥ జ్యే
ష్ఠశుక్లచతుర్దశ్యాం సోమవారానురాధయోః । తత్పర్వణి మహాయా
త్రా కర్తవ్యా తత్ర మానవైః ॥ ౯ ॥ జ్యేష్ఠస్థానం తతః కాశ్యాం తదాభూ
దతిపుణ్యదం । తత్ర లింగం సమభవత్స్వయం జ్యేష్ఠేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౧౦ ॥
తల్లింగదర్శనాత్పుంసాం పాపం జన్మశతార్జితం । తమోఽర్కోదయమా
ప్యేవ తత్క్షణాదేవ నశ్యతి ॥ ౧౧ ॥ జ్యేష్ఠవాప్యాం నరః స్నాత్వా తర్పయి
త్వా పితామహాన్ । జ్యేష్ఠేశ్వరం సమాలోక్య న భూయో జాయతే భువి ॥
౧౨ ॥ ఆవిరాసీత్స్వయం తత్ర జ్యేష్ఠేశ్వరసమీపతః । సర్వసిద్ధిప్రదా గౌరీ
జ్యేష్ఠా శ్రేష్ఠా సమంతతః ॥ ౧౩ ॥ జ్యేష్ఠే మాసి సితాష్టమ్యాం తత్ర కార్యో
మహోత్సవః । రాత్రౌ జాగరణం కార్యం సర్వసంపత్సమృద్ధయే ॥ ౧౪ ॥
జ్యేష్ఠాం గౌరీం నమస్కృత్య జ్యేష్ఠవాపీపరిప్లుతా । సౌభాగ్యభాజనం భూ
యాద్యోషా సౌభాగ్యభాగపి ॥ ౧౫ ॥ నివాసం కృతవాఞ్ఛంభుస్తస్మిం
స్థానే యతః స్వయం । నివాసేశ ఇతి ఖ్యాతం లింగం తత్ర పరం తతః ॥ ౧౬ ॥
నివాసేశ్వరలింగస్య సేవనాత్సర్వసంపదః । నివసంతి గృహే నిత్యం నిత్యం ప్ర

తిపదంపునః ॥ ౧౭ ॥ కృత్వాశ్రాద్ధంవిధానేనజ్యేష్ఠస్థానేనరోత్తమః ।
స్థాంతృప్తిందదాత్యేవపితృభ్యోమధుసర్పిషా ॥ ౧౮ ॥ జ్యేష్ఠతీర్థేన
కాశ్యాందత్త్వాదానానిశక్తితః । జ్యేష్ఠాన్స్వర్గానవాప్నోతినరోమో
క్షంచగచ్ఛతి ॥ ౧౯ ॥ జ్యేష్ఠేశ్వరోర్చ్యః ప్రథమం కాశ్యాంశ్రే
యోర్థిభిర్నరైః । జ్యేష్ఠాగౌరీతతోభ్యర్చ్యాసర్వజ్యేష్ఠ్యమభీప్సుభిః ॥
౨౦ ॥ అథనందినమాహూయధూర్జటిస్సకృపానిధిః । శృణ్వతాంస
ర్వదేవానామిదంవచనమబ్రవీత్ ॥ ౨౧ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ శైలా
ప్రవిశాశుత్వంగుహాస్త్యత్రమనోహరా । తదంతరేస్తిమేభక్తోజైగీషవ్య
స్తపోధనః ॥ ౨౨ ॥ మహానియమవాన్నందింస్త్వగస్థిస్నాయుశేషితః
తమిహానయమద్భక్తంమద్దర్శనదృఢవ్రతం ॥ ౨౩ ॥ యదాప్రభృత్య
గాంకాశ్యామందరంసర్వసుందరం । మహానియమవానేషతదారభ్యని
రాశనః ॥ ౨౪ ॥ గృహాణలీలాకమలమిదంపీయూషపోషణం । అనేన
స్యగాత్రాణిస్పృశసద్యఃసుబృంహిణా ॥ ౨౫ ॥ తతోనందీసమాదాయ
తల్లీలాకమలంవిభోః । ప్రణమ్యదేవదేవేశమావిశద్గహ్వరాంగుహాం ॥౨౬
నందీదృష్ట్వాథతంతత్రధారణాదృఢమానసం । తపోగ్నిపరిశుష్కాంగం
మలేనసమస్పృశత్ ॥ ౨౭ ॥ తపాంతేదృష్టిసంయోగాచ్ఛాలూరశ్వక
టరే । ఉల్లలాససయోగీంద్రఃస్పర్శమాత్రాత్తదబ్జజాత్ ॥ ౨౮ ॥ అథ
నందీసమాదాయసత్వరంమునిపుంగవం । దేవదేవస్యపాదాగ్రేనమస్కృ
త్యన్యపాతయత్ ॥ ౨౯ ॥ జైగీషవ్యోథసంభ్రాంతఃపురతోవీక్ష్యశంక
రం । వామాంగసన్నివిష్టాద్రితనయంప్రణనామహ ॥ ౩౦ ॥ ప్రణమ్య
దండవద్భూమావరిలుఠ్యసమంతతః । తుష్టావపరయాభక్త్యాసమున్మీల్యచం
ద్రశేఖరమ్ ॥ ౩౧ ॥ జైగీషవ్యఉవాచ ॥ నమఃశివాయశాంతాయసర్వ
జ్ఞాయశుభాత్మనే । జగదానందకందాయపరమానందహేతవే ॥ ౩౨
అరూపాయసరూపాయనానారూపధరాయచ । విరూపాక్షాయవిధయే
విధివిష్ణుస్తుతాయచ ॥ ౩౩ ॥ స్థావరాయనమస్తుభ్యంజంగమాయనమో

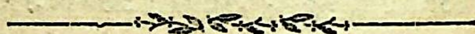
స్తుతే। సర్వాత్మనేనమస్తుభ్యంనమస్తేపరమాత్మనే ॥ ౩౪ ॥ నమస్త్రై
లోక్యకామ్యాయకామాంగదహనాయచ । నమోశేషవిశేషాయనమః
శేషాంగదాయతే ॥౩౫॥ శ్రీకంఠాయనమస్తుభ్యంవిషకంఠాయతేనమః।
వైకుంఠవంద్యపాదాయనమోకుంఠితశక్తయే ॥ ౩౬ ॥ నమఃశక్త్యర్ధ
దేహాయవిదేహాయసుదేహినే। సకృత్ప్రణామమాత్రేణదేహిదేహాని
వారిణే ॥ ౩౭ ॥ కాలాయకాలకాలాయకాలకూటవిషాదినే। వ్యాలయ
జ్ఞోపవీతాయవ్యాలభూషణధారిణే ॥ ౩౮ ॥ నమస్తేఖండపరశోనమఃఖం
డేందుధారిణే। ఖండితాశేషదుఃఖాయఖడ్గఖేటకధారిణే ॥ ౩౯ ॥ గీ
ర్వాణగీతనాథాయగంగాకల్లోలమాలినే। గౌరీశాయగిరీశాయగిరిశా
యగుహారిణే ॥ ౪౦ ॥ చంద్రార్ధశుద్ధభూషాయచంద్రసూర్యాగ్నిచక్షు
షే। నమస్తేచర్మవసననమోదిగ్వసనాయతే ॥ ౪౧ ॥ జగదీశాయజీర్ణా
యజరాజన్మహరాయతే। జీవాయతేనమస్తుభ్యంజంజపూకాదిహారిణే॥
౪౨ ॥నమోడమరుహస్తాయధనుర్హస్తాయతేనమః। త్రినేత్రాయన
మస్తుభ్యంజగన్నేత్రాయతేనమః ॥ ౪౩ ॥ త్రిశూలవ్యగ్రహస్తాయనమ
స్త్రిపథగాధర। త్రివిష్టపాధినాథాయత్రివేదీపఠితాయచ ॥ ౪౪ ॥ త్ర
య్యామయాయతుష్టాయభక్తతుష్టిప్రదాయచ। దీక్షితాయనమస్తుభ్యం
దేవదేవాయతేనమః ॥ ౪౫ ॥ దారితాశేషపాపాయనమస్తేదీర్ఘదర్శి
నే। దూరాయదురవాప్యాయదోషనిర్దలనాయచ ॥ ౪౬ ॥ దోషాకర
కలాధారత్యక్తదోషాగమాయచ। నమోధూర్జటయేతుభ్యంధత్తూర
కుసుమప్రియ ॥ ౪౭ ॥ నమోధీరాయధర్మాయధర్మపాలాయతేనమః।
నీలగ్రీవనమస్తుభ్యంనమస్తేనీలలోహిత ॥ ౪౮ ॥ నామమాత్రస్మృతిక్రీ
తాంత్రైలోక్యైశ్వర్యపూరక। నమఃప్రమథనాథాయపినాకోద్యతపా
ణయే ॥ ౪౯ ॥ పశుపాశవిమోక్షాయపశూనాంపతయేనమః। నామో
చ్చారణమాత్రేణమహాపాతకహారిణే ॥ ౫౦ ॥ పరాత్పరాయపారాయ
పరాపరపరాయచ। నమోఽపారచరిత్రాయపవిత్రక

థాయచ ॥ ౫౧ ॥ వామదేవాయవామార్ధధారిణేవృషగామినే ।
మోభర్గాయభీమాయనతభీతిహారాయచ ॥౫౨॥ భవాయభవనాశా
భూతానాంపతయేనమః । మహాదేవనమస్తుభ్యంమహేశవహాస
౫౩ ॥ నమోమృడానీపతయేనమోమృత్యుంజయాయతే । యజ్ఞార
నమస్తుభ్యంయజ్ఞరాజప్రియాయచ ॥ ౫౪ ॥ యాయజూకాయయజ్ఞా
యజ్ఞానాంఫలదాయినే । రుద్రాయరుద్రపతయేకద్రుద్రాయరమా
చ ॥ ౫౫ ॥ శూలినేశాశ్వతేశాయశ్మశానావనిచారిణే । శివాప్రియా
శర్వాయసర్వజ్ఞాయనమోస్తుతే ॥ ౫౬ ॥ హరాయక్షాంతిరూపాయ
త్రజ్ఞాయక్షమాకర । క్షమాయక్షితిహర్త్రేచక్షీరగారాతేనమః ॥౫
అంధకారేనమస్తుభ్యమాద్యంతరహితాయచ । ఇడాధారాయఈశా
ఉపేంద్రేంద్రస్తుతాయచ ॥ ౫౭ ॥ ఉమాకాంతాయఉగ్రాయనమ
ర్ధ్వరేతసే । ఏకరూపాయచైకాయమహదైశ్వర్యరూపిణే ॥౫౯ ॥
నంతకారిణేతుభ్యమంబికాపతయేనమః । త్వమోంకారోవషట్కా
భూర్భువఃస్వస్త్వమేవహి ॥ ౬౦ ॥ దృశ్యాదృశ్యంయదత్రాస్తితత్స
త్వముమాధవ । స్తుతింకర్తుంనజానామిస్తుతికర్తాత్వమేవహి ॥ ౬౧
వాచ్యస్త్వంవాచకస్త్వంహివాక్ప్రత్వంప్రణతోస్మితే । నాన్యంవేద్మి
హాదేవనాన్యంస్తౌమిమహేశ్వర ॥ ౬౨ ॥ నాన్యంనమామిగౌరీశనా
ఖ్యామాదదేశివ । మూకోన్యనామగ్రహణేబధిరోన్యకథాశ్రుతౌ ॥౬౩
పంగురన్యాభిగమనేస్యాంధోన్యపరివీక్షణే । ఏకఏవభవానీశఏక
మేవహి ॥ ౬౪ ॥ పాతాహర్తాత్వమేకోనానాత్వంమూఢకల్పనా ।
స్త్వమేవశరణంభూయోభూయఃపునఃపునః ॥ ౬౫ ॥ సంసారసాగ
గ్నంమాముద్ధరమహేశ్వర । ఇతిస్తుత్వామహేశానంజైగీషవ్యో
మునిః ॥ ౬౬ ॥ వాచంయమోభవత్స్థాణోఃపురతఃస్థాణుసన్నిభః ।
స్తుతింసమాకర్ణ్యముదేశ్చంద్రవిభూషణః । ఉవాచచప్రసన్నా
బ్రూహీతితంమునిమ్ ॥ ౬౭ ॥ జైగీషవ్యఉవాచ ॥ యదిప్రసన్నో దేవే

శతస్తవపదాంబుజాత్ । మాభవానిభవానీశదూరందూరపదప్రద ॥ ౧౮ ॥ అపరశ్చవరోనాథదేయోయమవిచారతః । యన్మయాస్థాపితంలింగంతత్రసాన్నిధ్యమస్తుతే ॥ ౧౯ ॥

ఈశ్వరఉవాచ ॥ జైగీషవ్యమహాభాగయదుక్తంభవతానఘ । తదస్తుసర్వం తేభీష్టంవరమన్యందదామిచ ॥ ౨౦ ॥ యోగశాస్త్రంమయాదత్తంతవనిర్వాణసాధకం । సర్వేషాంయోగినాంమధ్యేయోగాచార్యోఽస్తువైభవాన్ ॥ ౨౧ । రహస్యంయోగవిద్యాయాయథావత్త్వంతపోధన । సంవేత్స్యసేప్రసాదాత్ మేయేననిర్వాణమాప్స్యసి ॥ ౨౨ ॥ యథానందీయథాభృంగీసోమనందీయథాతథా । త్వంభవిష్యసిభక్తోమేజరామరణవర్జితః ॥ ౨౩ ॥ సంతిప్రవ్రతానిభూయాంసినియమాఃసంత్యనేకధా । తపాంసినానాసంత్యత్రసంతిదానాన్యనేకశః ॥ ౨౪ ॥ శ్రేయసాంసాధనాన్యత్రపాపఘ్నాన్యపిసర్వథా । పరంహిపరభక్తైవనియమోయస్త్వయాకృతః ॥ ౨౫ ॥ పరోహినియమశ్శైవానాంవిలోక్యయదశ్యతే । మామనాలోక్యయద్భుక్తంతద్భుక్తంకేవలంత్వఘమ్ ॥ ౨౬ ॥ అనశ్చర్యంచయోభుక్తేపత్రపుష్పఫలైరపి । శతోభక్షీభవేన్మూఢఃసజన్మాన్యేకవింశతిమ్ ॥ ౨౭ ॥ మహాతోనియమస్యాస్యభవతానుష్ఠితస్యవై । నార్హంతిషోడశీంమాత్రామన్యేన్యేనియమాయమాః ॥ ౨౮ ॥ అతోమచ్చరణాభ్యాశేత్వంనివత్స్యసిసర్వథా । అతోనైఃశ్రేయసీంలక్ష్మీంతత్రైవప్రాప్స్యసిధ్రువమ్ ॥ ౨౯ ॥ జైగీషవ్యేశ్వరంనామలింగంకాశ్యాంసుదుర్లభం । త్రీణివర్షాణిసంసేవ్యలభేద్యోగంనసంశయః ॥ ౩౦ ॥ జైగీషవ్యగుహాంప్రాప్యయోగాభ్యాసనతత్పరః । షణ్మాసేనలభేత్సిద్ధింవాంఛితాంమదనుగ్రహాత్ ॥ ౩౧ ॥ తవలింగమిదంభక్తైఃపూజనీయంప్రయత్నతః । విలోక్యాచగుహారమ్యాపరాంసిద్ధిమభీప్సుభిః ॥ ౩౨ ॥ అత్రజ్యేష్ఠేశ్వరక్షేత్రేత్వల్లింగంసర్వసిద్ధిదం । నాశయేదఘసంఘానిదృష్టంస్పృష్టంసమర్చితమ్ ॥ ౩౩ ॥ అస్మిన్ జ్యేష్ఠేశ్వరక్షేత్రేసంభోజ్యశివయోగినః । కోటిభోజ్యఫలంసమ్యగేకైకపరిసంఖ్యయా ॥

౮౪ ॥ జైగీషవ్యేశ్వరంలింగంగోపనీయం ప్రయత్నతః। కలౌకలుషబుద్ధీనాం పురతశ్చవిశేషతః ॥ ౮౫॥ కరిష్యామ్యత్ర సాంనిధ్యమస్మిల్లింగేతపోధన। యోగసిద్ధిప్రదానాయసాధకేభ్యఃసదైవహి ॥ ౮౬ ॥ దదేశ్రుణుమహాభాగజైగీషవ్యాపరంవరం। త్వయేదంయత్కృతంస్తోత్రంయోగసిద్ధికరంపరమ్ ॥ ౮౭ ॥ మహాపాపౌఘశమనంమహాపుణ్యప్రవర్ధనం। మహాభీతిప్రశమనంమహాభక్తివివర్ధనమ్ ॥౮౮॥ ఏతత్ స్తోత్రజపాత్ పుంసామసాధ్యంనైవకించన । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనజపనీయఃసుసాధకైః ॥౮౯॥ ఇతిదత్త్వావరంతస్మైశ్మరస్మరారిఃస్మేరలోచనః। దదర్శబ్రాహ్మణాంస్తత్ర మేతాంక్షేత్రవాసినః ॥ ౯౦ ॥ స్కందఉవాచ ॥ నిశమ్యాఖ్యానమతులమేతత్ప్రాజ్ఞఃప్రయత్నతః । నిష్పాపోజాయతేమర్త్యోనోపసర్గైశ్చబాధ్యతే ॥౯౧॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే జ్యేష్ఠేశాఖ్యానం నామత్రిషష్ఠితమోఽధ్యాయః ॥ ౬౩ ॥ ... ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ దృష్ట్వాభూదేవతాఃశంభుంకిమాచఖ్యుఃషడానన। కానికానిచలింగానితత్రతాన్యపిచక్ష్వమే ॥ ౧॥ జ్యేష్ఠస్థానేమహాపుణ్యేదేవదేవస్యవల్లభే । ఆశ్చర్యంకిమభూత్తత్రతదాచక్ష్వషడానన ॥ ౨॥ స్కందఉవాచ ॥ శృణ్వాగస్త్యయథాపృచ్ఛిభవతాతద్వదామ్యహం మందరాద్రింయదాదేవోగతవాన్ బ్రహ్మగౌరవాత్ ॥ ౩ ॥ తదానిరాశ్రయావిప్రాఃక్షేత్రసంన్యాసినోనఘాః। ఉపాకృతాశ్చావిరతింమహాక్షేత్రప్రతిగ్రహాత్ ॥ ౪ ॥ ఖాతంఖాతంచదండాగ్రైర్భూమింకందాదిప్రియాః। చక్రుఃపుష్కరిణీంరమ్యాందండఖాతాభిధాంమునే ॥ ౫॥ తత్తీర్థంపరితఃస్థాప్యమహాలింగాన్యనేకశః । మహేశారాధనపరాస్తప్యంత్యేప్రయత్నతః ॥ ౬ ॥ విభూతిధారిణోనిత్యంనిత్యంరుద్రాక్షధారిణఃలింగపూజారతానిత్యంశతరుద్రీయజాపినః ॥ ౭॥ తేశ్రుత్వాదేవదేవస్యపునరాగమనంమునే । తపఃకృశాఅతితరామానురానందమేదురాః ॥౮॥ దృ

జాః పంచసహస్రాణిచరంతోవిపులంతపః । దండఖాతాన్మహాతీర్థాదాజగ్ముర్దేవదర్శనే ॥ ౯ ॥ తీర్థాన్మందాకినీనామ్నో ద్విజాః పాశుపతవ్రతాః । శివైకారాధనపరాః సమేతా అయుతోన్మితాః ॥ ౧౦ ॥ హంసతీర్థాత్పరిప్రాప్తా అయుతం త్రిశతోత్తరం । శతందుర్వాసస స్తీర్థాదేకాదశశతాధికం ॥ ౧౧ ॥ మత్స్యోదర్యాః పరా వేతుః సహస్రాణిషడేవహి । కపాలమోచనాత్సప్తశతాన్యభ్యాగతాద్విజాః ॥ ౧౨ ॥ ఋణమోచనత స్తీర్థాత్సహస్రం ద్విశతాధికం । వైతరణ్యా అపిమునే ద్విజానామయుతార్ధకం ॥ ౧౩ ॥ తతః పృథూదకాత్కుండాత్పృథునా పరిఖానితాత్ । అయాసిషుర్ద్విజానాం చశతాన్యేవత్రయోదశ ॥ ౧౪ ॥ తథైవాప్సరసః కుండాన్మేనకాఖ్యాచ్ఛతద్వయం । ఉర్వశీకుండతః ప్రాప్తాః సహస్రం ద్విశతాధికం ॥ ౧౫ ॥ తథైరావతకుండాచ్చ బ్రాహ్మణాస్త్రిశతానిచ । గంధర్వాప్సరసః సప్తశతాని ద్విశతానిచ ॥ ౧౬ ॥ వృషేశతీర్థాదాజగ్ముర్నవతిః సశతత్రయా । యక్షిణీకుండతః ప్రాప్తాః సహస్రం త్రిశతోత్తరమ్ ॥ ౧౭ ॥ లక్ష్మీతీర్థాత్పరంజగ్ముః షోడశైవశతానిచ । పిశాచమోచనాత్సప్తసహస్రాణిద్విజోత్తమాః ॥ ౧౮ ॥ పితృకుండాచ్ఛతంసాగ్రం ధ్రువతీర్థాచ్ఛతానిషట్ । మానసాఖ్యాచ్చసరసోద్విశతీసశతత్రయా ॥ ౧౯ ॥ బ్రాహ్మణా వాసుకిహ్రదాత్సహస్రాణిష శైవతు । తథైవాష్టశతంద్రష్టుంజానకీకుండతో ద్విజాః ॥ ౨౦ ॥ కాశీనాథమనుప్రాప్తాః పరమానందదాయినం । తథాగౌతమకుండాచ్చశతానినవచాగతాః ॥ ౨౧ ॥ తీర్థాద్దుర్గతిసంహర్తుర్బ్రాహ్మణాః ప్రతివేదిశే । ఏకాదశశతాన్యేవద్రష్టుం దేవముమాపతిమ్ ॥ ౨౨ ॥ అసీసంభేదమారభ్యగంగాతీరస్థితా ద్విజాః । ఆసంగమేశ్వరాత్తత్ర పరిప్రాప్తాఘటోద్భవ ॥ ౨౩ ॥ అష్టాదశసహస్రాణి తథా పంచశతాన్యపి । బ్రాహ్మణాః షంచపంచాశద్గంగాతీరాత్సమాగతాః ॥ ౨౪ ॥ సార్ద్రదూర్వాక్షతకరైః సపుష్పఫలపాణిభిః । సుగంధమాల్యహస్తైశ్చ బ్రాహ్మణైర్జయవాదిభిః ॥ ౨౫ ॥ స్తుతో మంగలసూక్తైశ్చ ప్రణతశ్చ పునః పునః । తేభ్యోద

త్త్వా నాథః శంభుః పప్రచ్ఛ కుశలం ముదా ॥ ౨౬ ॥ తత స్తే బ్రాహ్మణాస్స
చ ప్రబద్ధకరసంపుటాః । క్షేత్రేఽవసతాం నాథ సదానః కుశలోదయః ॥ ౨౭ ॥
విశేషతః కృతోఽస్మాభిః సాక్షాన్నయనగోచరః । త్వం యత్స్వరూపంక్షే
తమోనవిదుః పరమార్థతః ॥ ౨౮ ॥ సదైవాకుశలం తేషాం యేత్వత్తః
పరాఙ్ముఖాః । చతుర్దశాపి వైలోకా స్తేషాం నిత్యం పరాఙ్ముఖాః ॥ ౨౯ ॥
యేషాం హృది సదైవా స్తే కాశీ త్వాంచ విషాంగద । సంసారాశీవిషవిషం నతే
షాం ప్రభవతి క్వచిత్ ॥ ౩౦ ॥ గర్భరక్షామణిర్మంత్రః కాశీవర్ణద్వయా
త్మకః । యస్యకంఠే సదాతిష్ఠే త్తస్యాకుశలతా కుతః ॥ ౩౧ ॥ సుధాంపిబ
తియోనిత్యం కాశీవర్ణద్వయాత్మికాం । సనై జఠరీం దశాం పీత్వా స్తై
వపరిజాయతే ॥ ౩౨ ॥ శ్రుతం కర్ణామృతం యేన కాశీత్యక్షరయుగ్మకం ।
నసమాకర్ణయత్యేవ స పునర్గర్భజాం కథామ్ ॥ ౩౩ ॥ కాశీరజోఽపి యన్మూ
ర్ధ్ని పతేదప్యనిలాహతం । చంద్రశేఖరతన్మూర్ధా భవేచ్చంద్రకలాంకితః ॥
౩౪ ॥ ప్రసంగతోఽపి యన్నేత్రపథమానందకాననం । యాతం తైర్నయ
యం తే నేక్ష్యం పితృకాననమ్ ॥ ౩౫ ॥ గచ్ఛతా తిష్ఠతా వాపి స్వపతా జా
గ్రతా థవా । కాశీత్యేష మహామంత్రో యేన జప్తః స నిర్భయః ॥ ౩౬ ॥ యే
న బీజాక్షరయుగం కాశీతి హృది ధారితం । అబీజాని భవంత్యేవ కర్మబీజాః
తస్య వై ॥ ౩౭ ॥ కాశీ కాశీతి కాశీతి జపతో యస్య సంస్థితిః । అన్యత్రాపి సత
స్తస్య పురో ముక్తిః ప్రకాశతే ॥ ౩౮ ॥ క్షేమమూర్తిరియం కాశీ క్షేమమూ
ర్తిర్భవాన్భవ । క్షేమమూర్తిస్త్రిపథగా నాన్యత్క్షేమత్రయం క్వచిత్ ॥ ౩౯ ॥
బ్రాహ్మణానామితి వచః క్షేత్రభక్తివిజృంభితం । నిశమ్య గిరిజాకాంత స్తు
తోఽప నితరాం హరః ॥ ౪౦ ॥ ప్రోవాచ చ ప్రసన్నాత్మా ధన్యా యూయం ద్వి
జర్షభాః । యేషామీదృశీ భక్తి ర్మమ క్షేత్రే తిపావనే ॥ ౪౧ ॥ జ్ఞాన
త్వమయాజాతాః క్షేత్రస్యాస్య నిషేవణాత్ । నీరజస్కా వితమసః సంసా
రార్ణవస్య పారగాః ॥ ౪౨ ॥ వారాణస్యాస్తు యే భక్తా తే భక్తా మమ నిశ్చితం । జీవ
న్ముక్తా హి తే నూనం మోక్షలక్ష్మీకటాక్షితాః ॥ ౪౩ ॥ మైత్రీ కాశీస్థితోఽపి

మల్పకో౽పి విరోధితః । తైస్తైర్విశ్వంభరా సర్వా మయా న సహ విరోధితా ॥
౪౪ ॥ వారాణస్యాస్తుతిమపి యో౽నిశమ్యానుమోదతే । అపి బ్రహ్మాండమ
ఖిలం ధ్రువం తేనానుమోదితం ॥ ౪౫ ॥ నివసంతీహ యే మర్త్యా అస్మిన్నా
నందకాననే । మమాంతఃకరణే తే వై నివసేయురకల్మషాః ॥ ౪౬ ॥ నివసం
తి మమ క్షేత్రే మమ భక్తిం ప్రకుర్వతే । మమ లింగధరా యే తు తానేవోపది
శామ్యహమ్ ॥ ౪౭ ॥ నివసంతి మమ క్షేత్రే మమ భక్తిం న కుర్వతే । మమ
లింగధరా యే నో న తానుపదిశామ్యహం ॥ ౪౮ ॥ కాశీ నిర్వాణనగరీ యే
షాం చిత్తే ప్రకాశతే । తే మత్పురః ప్రకాశంతే తైనైః శ్రియస్యాశ్రియావృ
తాః ॥ ౪౯ ॥ మోక్షలక్ష్మీరియం కాశీ న యేభ్యః పరిరోచతే । స్వలక్ష్మీం కాం
క్షమాణేభ్యః పతితాస్తే న సంశయః ॥ ౫౦ ॥ కాశీం సంకాంక్షమాణానాం
పురుషార్థచతుష్టయం । పురః కింకరవత్తిష్ఠేన్మమానుగ్రహతో ద్విజాః ॥
౫౧ ॥ ఆనందకాననే హ్యత్ర జ్వలద్దావానలో౽స్మ్యహం । కర్మబీజాని జం
తూనాం జ్వాలయేన ప్రరోహయే ॥ ౫౨ ॥ వస్తవ్యం సతతం కాశ్యాం యష్ట
వ్యో౽హం ప్రయత్నతః । జేతవ్యః కలికాలాచరంత వ్యాముక్తిరంగనా ॥
౫౩ ॥ ప్రాప్యాపి కాశీం దుర్బుద్ధిర్యో న మాం పరిసేవతే । తస్య హస్తగతా
ప్యాశు కైవల్యశ్రీః ప్రణశ్యతి ॥ ౫౪ ॥ ధన్యా మద్భక్తిలబ్ధాణో బ్రాహ్మణాః కా
శివాసినః । యూయం యచ్చేతసో౽ప్యత్ర నైర్న దూరే హం న కాశికా ॥ ౫౫ ॥
బ్రాహ్మణ్యో వరః కో౽త్ర విప్రియతాం మే యథారుచి । ప్రియాం సో మే యతో
ముముక్షుం క్షేత్రసన్న్యాసకారిణః ॥ ౫౬ ॥ ఇతి పీత్వా మహేశానముఖక్షీ
రాబ్ధిజాం సుధాం । పరితృప్తా ద్విజాః సర్వే వవ్రిర్వరమనుత్తమం ॥ ౫౭ ॥
బ్రాహ్మణా ఊచుః ॥ ఉమాపతే మహేశాన సర్వజ్ఞ వరవిభవః । కాశీ కదా
చిత్త్యాజ్యా భవతా భవతాపహృత్ ॥ ౫౮ ॥ వచనాద్బ్రాహ్మణానాం తు
సోమా ప్రభవత్విహ । కదాచిదపి కేషాంచిత్కాశ్యాం మోక్షాంతరా
యః ॥ ౫౯ ॥ తవ పాదాంబుజద్వంద్వే వనిద్వంద్వాభక్తిరస్తు నః । ఆకలే
వరతం చ కాశీవాసో౽స్తు నో౽నిశం ॥ ౬౦ ॥ కిమన్యేన వరేణేశ దేయ వివవ

రోహినః । అవధ్యాంధకధ్వంసిన్వరమన్యం వృణీమహే ॥ ౬౧ ॥ త్వ
తినిధీకృత్యాస్మాభిస్త్వద్భక్తిభావితైః । ప్రతిష్ఠితేషు లింగేషు సాన్ని
భవతోఽస్త్విహ ॥ ౬౨ ॥ శ్రుత్వేతి తేషాం వాక్యాని తథాస్త్విత్యు
నా । ప్రోచేఽన్యోపి వరో దత్తోజ్ఞానం వశ్చ భవిష్యతి ॥ ౬౩ ॥ పునః ప్రో
చ దేవేశో నిశామయత భో ద్విజాః । హితం వః కథయామ్యత్ర తతదనుష్ఠి
తాంధ్రువమ్ ॥ ౬౪ ॥ సేవ్యోత్తరవహాసిత్యం లింగమర్చ్యం ప్రయత్న
దమో దానం దయా నిత్యం కర్తవ్యం ముక్తికాంక్షిభిః ॥ ౬౫ ॥ ఇదమేవర
హస్యం చ కథితం క్షేత్రవాసినాం । మతిః పరహితా కార్యా వాచ్యం నో క్ష
కృద్వచః ॥ ౬౬ ॥ మనసాపి న కర్తవ్యమేనోఽత్ర విజిగీషుణా । అత్ర త్యః
యం యస్మాత్సుకృతం సుకృతేతరత్ ॥ ౬౭ ॥ అన్యత్ర యత్కృతం పా
తత్కాశ్యాం పరిణశ్యతి । వారాణస్యాం కృతం పాపమంతర్గేహే ప్రణశ్య
౬౮ ॥ అంతర్గేహే కృతం పాపం పైశాచ్యనరకావహం । పిశాచన
ప్రాప్తిర్గచ్ఛత్యేవ బహిర్యది ॥ ౬౯ ॥ న కల్పకోటిభిః కాశ్యాం కృత
ర్మ ప్రమృజ్యతే । కింతు రుద్రపిశాచత్వం జాయతే త్ర్యయుతత్రయం ॥౭
వారాణస్యాం స్థితో యో వై పాతకేషు రతః సదా । యోనిం ప్రాప్య పైశా
చీం వర్షాణామయుతత్రయం ॥ ౭౧ ॥ పునరత్రైవ నివసన్ జ్ఞానం ప్రా
ప్స్యత్యనుత్తమం । తేన జ్ఞానేన సంప్రాప్తే మోక్షమాప్స్యత్యనుత్తమః
౭౨ ॥ దుష్కృతాని విధాయేహ బహిః పంచత్వమాగతాః । తేషాం గతిః
ప్రవక్ష్యామి శృణుత ద్విజసత్తమాః ॥౭౩॥ యామాఖ్యా మే గణాః సంతి ఘో
రా వికృతమూర్తయః । మూషాయాం తే ధమంత్యాదౌ క్షేత్రదుష్కృ
కారిణః ॥ ౭౪ ॥ నయంత్యనూపప్రియాం చ తతః ప్రాచీం దురాసదాం
ర్షాకాలే దురాచారాన్పాతయంతి మహాజలే ॥౭౫॥ జలౌకాభిస్సహస్ర
ర్దందశూకైర్జలోద్భవైః । దంష్ట్రివారైశ్చ మశకైర్దశ్యంతే దివానిశం
౭౬॥ తతో యామైర్హిమర్తౌ తే నీయంతే ద్రాహిమాలయే । అశన
రకైర్హీనాః క్లేశ్యంతే తే దివానిశం ॥ ౭౭ ॥ మరుస్థలే తతో గ్రీష్మే నా
క్షువివర్జితే । దివాకరకరైస్తీవ్రైస్తాప్యంతే తే పిపాసితాః ॥౭౮॥

స్తేగత్వా పృష్ఠై ర్యాతనాభిః సమంతతః । ఇత్థం కాలమసంఖ్యాతమానీయం
తేన తే స్విహ ॥౫౯॥ నివేదయంతి తే యామాః కాలరాజాంతికే తతః। కాల
రాజోఽపి తాన్ దృష్ట్వా కర్మసంస్మార్య దుష్కృతం ॥౬౦॥ వివస్త్రాంస్తత్ర
పార్శ్వాంశ్చ లగ్నపృష్ఠోదరత్వచః। అన్యైర్యరుద్రపిశాచైశ్చ సహ సంయోజయ
త్యపి ॥౬౧॥ తతో రుద్రపిశాచాస్తే భైరవానుచరాః సదా । సహంతే క్లమమ
త్యర్థం యత్ర క్షుత్తృష్ణోగ్రత్వసంభవం ॥౬౨॥ ఆహారం రుధిరోన్మిశ్రం తేలభంతే
కదాచన । ఏవం త్ర్యయుత సంఖ్యాకం కాలం తత్రాతిదుఃఖితాః ॥౬౩॥ శ్మ
శాన స్తంభమభితో నీయంతే కంఠపాశితాః । పిపాసితా అపిన తే ంబుస్పర్శ
మపి చాప్నుయుః ॥౬౪॥ అథ సంక్షీణపాపాస్తే కాలభైరవదర్శనాత్ । ఇ
హైవ దేహినో భూత్వా ముచ్యంతే తేమమాజ్ఞయా ॥౬౫॥ తస్మాన్న కామ
యేత్తత్ర వాఙ్మనః కర్మణాప్యఘం । శుచౌ పథిన సదా స్థేయం మహాలాభమభీ
ప్సుభిః ॥౬౬॥ నావిముక్తే మృతః కశ్చిన్నరకం యాతి కిల్బిషీ । మమాను
గృహమాసాద్య గచ్ఛత్యేవ పరాం గతిం ॥౬౭॥ అనాశనం ద్విజః కురుతే మ
ద్భక్తిభావితః । న తస్య పునరావృత్తిః కల్పకోటిశతైరపి ॥౬౮॥ అ
శాశ్వతమిదం జ్ఞాత్వా మానుష్యం బహుకిల్బిషం । అవిముక్తం సదా సేవ్యం
సంసారభయమోచకం ॥౬౯॥ నాన్యత్ర పశ్యామి జంతూనాం ముక్త్వా
వారాణసీంపురీం । సర్వపాపప్రశమనీం ప్రాయశ్చిత్తం కలౌ యుగే ॥౭౦॥
జన్మాంతరసహస్రేషు యత్పాపం సముపార్జితం । అవిముక్తం ప్రవిష్టస్యత
త్సర్వం వ్రజతి క్షయం ॥౭౧॥ జన్మాంతరసహస్రేషు యుంజన్యోగీ యదా
ప్నుయాత్ । తదిహైవ పరో మోక్షో మరణాదధిగమ్యతే ॥౭౨॥ తిర్య
క్యోనిగతాః సత్వా యేఽవిముక్తకృతాలయాః । కాలేన నిధనం ప్రాప్తాస్తేపి
యాంతి పరాం గతిం ॥౭౩॥ అవిముక్తం న సేవంతే యే మూఢాస్తమసా
వృతాః । విణ్మూత్ర రేతసాం మధ్యే తే వసంతి పునః పునః ॥౭౪॥ అవిముక్తం
సమాసాద్య యో లింగం స్థాపయేత్సుధీః । కల్పకోటిశతైర్వాపి నాస్తి తస్య
పునర్భవః ॥౭౫॥ గ్రహానక్షత్రతారాణాం కాలేన పతనం ధ్రువం । అవిముక్తే

క్త్వైమృతానాంతుపతనంనైవవిద్యతే ॥ ౯౬ ॥ బ్రహ్మహత్యాంనరఃకృత్వా
పశ్చాత్సంయతమానసః । ప్రాణాంస్త్యజతియఃకాశ్యాంసముక్తోనాత్రసం
శయః ॥ ౯౭ ॥ స్త్రియఃపతివ్రతాయాశ్చమమభక్తిసమాహితాః । కా
ముక్త్వైమృతావిప్రాయాంతితాఃపరమాంగతిమ్ ॥ ౯౮ ॥ అత్రోక్ర
మణకాలేహంస్వయమేవద్విజోత్తమాః । దిశామితారకంబ్రహ్మదే
స్యాద్యేనతన్మయః ॥ ౯౯ ॥ మన్నామమమభక్తశ్చమయిసర్వార్పితక్రి
యః । యథామోక్షమిహాప్నోతినతథాన్యత్రకుత్రచిత్ ॥ ౧౦౦ ॥ క్ష
ణంనిశ్చితంజ్ఞాత్వాగతించాసుఖరూపిణీం । చలమాగంతుకంసర్వంత
కాశీంసమాశ్రయేత్ ॥ ౧ ॥ కాశీసమాశ్రితాయైస్తుమనోవాక్కాయ
ర్మభిః । తానత్రనిర్మలధియోనిర్వాణశ్రీఃసమాశ్రయేత్ ॥ ౨ ॥ కాశీస్థి
కమపియఃప్రీణయేన్న్యాయజైర్ధనైః । తేనత్రైలోక్యమఖిలంప్రీణితంస్
మయాసహ ॥ ౩ ॥ యఃప్రీణయతిపుణ్యాత్మానిర్వాణనగరీనరం । పుష్టి
నస్థితేర్నిత్యంబ్రాహ్మణాఃప్రీణయామితమ్ ॥ ౪ ॥ దివోదాసోపిరాజర్షిః
కాశీంధర్మేణపాలయన్ । సదేహోమత్పదంప్రాప్తోయతోనపునరా
తిః ॥ ౫ ॥ అత్రయోగస్తథాజ్ఞానంముక్తిరేకేనజన్మనా । అతోవిముక్త
మాసాద్యనాన్యద్గచ్ఛేత్తపోవనం ॥ ౬ ॥ మోక్షంసుదుర్లభంజ్ఞాత్వాసం
సారంచాతిభీషణం । అశ్మనాచరణౌహత్వాకాలమత్రప్రతీక్షయేత్ ॥
అవిముక్తంపరిత్యజ్యయదాయాస్యంతిదుర్ధియః । హసిష్యంతితదాభూ
తాన్యన్యోన్యంకరతాడనైః ॥ ౮ ॥ ప్రాప్యవారాణసీంపుణ్యాంసిద్ధిక్షేత్ర
నుత్తమం । పరినిష్క్రామితుమన్యత్రకస్యజంతోర్మతిర్భవేత్ ॥ ౯ ॥
హోదానేనచాన్యత్రయత్ఫలంలభ్యతేనరైః । అవిముక్తేతుకాశ్యాంతత్
యాంతదవాప్యతే ॥ ౧౧౦ ॥ ఏకంసమర్చయేల్లింగంతపస్త్యేతచాప
తమోర్మధ్యేతుసశ్రేష్ఠోయోలింగంపూజయేదిహ ॥ ౧౧ ॥ తీర్థాంతరే
వాంకోటింవిధివద్యఃప్రయచ్ఛతి । ఏకాహంయోవసేత్కాశ్యాంకాశీవా
తయోర్వరః ॥ ౧౨ ॥ అన్యత్రచబ్రాహ్మణానాంతుకోటింసంభోజ్యయత్ఫ

లం। వారాణస్యాంతుచైకేనభోజితేనతదాప్యతే ॥ ౧౩ ॥ సన్నిహత్యాం
కురుక్షేత్రేరాహుగ్రస్తేదివాకరే । తులాపురుషదానేనకాశీభిక్షాసమా
భవేత్ ॥౧౪॥ మమేహపరమంజ్యోతిరాపాతాలాద్వ్యవస్థితం । అతీత్యస
ప్తలోకాదీననంతంలింగరూపధృక్ ॥ ౧౫ ॥ పృథివ్యాంతేపియేలింగమవి
ముక్తంస్మరంతిమే ।.కలుషైస్తేవిముచ్యంతేమహద్భిరితినిశ్చితమ్ ॥ ౧౬ ॥
అస్మిన్క్షేత్రేతుయేనాహందృష్టస్స్పృష్టస్సమర్చితః । సంప్రాప్యతార
కజ్ఞానంనసభూయోఽభిజాయతే ॥౧౭॥ యోమామిహసమభ్యర్చ్యమ్రి
యతేన్యత్రకుత్రచిత్ । జన్మాంతరేపిమాంప్రాప్యసవిముక్తోభవిష్యతి॥౧౮॥
ఇత్యుక్త్వాక్షేత్రమాహాత్మ్యంద్విజానాంగిరిజాహరః । పశ్యతామేవతే
షాంతుతత్రైవాంతర్హితోఽభవత్ ॥ ౧౯ ॥ తేపిసాక్షాద్విరూపాక్షం
ప్రత్యక్షీకృత్యవాడవాః । పరిహృష్టమనసోఽత్యంతంప్రయయుఃస్వంస్వ
మాశ్రమమ్ ॥ ౨౦ ॥ శంభోర్వాక్యంవినిశ్చిత్యసర్వజ్ఞస్యకృపానిధేః ।
త్యక్త్వాకార్యాంతరంవిప్రాలింగాన్యేవసమర్చయన్ ॥ ౨౧ ॥ స్కందఉ
వాచ ॥ పఠిత్వాపాఠయిత్వాచరహస్యాఖ్యానముత్తమం । శ్రోతారశ్చనరాస్తే
వైముక్తాఃశివలోకేమహీయతే ॥ ౨౨ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీ
ఖండే క్షేత్రరహస్యకథనం నామచతుఃషష్ఠితమోఽధ్యాయః ॥ ౬౪ ॥

స్కందఉవాచ ॥ జ్యేష్ఠేశ్వరస్యపరితోయానిలింగానికుంభజ । తా
నిపంచసహస్రాణిమునీనాంసిద్ధిదాన్యలం ॥ ౧ ॥ పరాశరేశ్వరంలింగంజ్యే
ష్ఠేశాదుత్తరేమహత్ । తస్యదర్శనమాత్రేణసర్వంజ్ఞానమవాప్యతే ॥
౨ ॥ తత్రైవసిద్ధిదంలింగంమాండవ్యేశ్వరసంజ్ఞితం । నతస్యదర్శనాజ్జా
తుదుర్బుద్ధింప్రాప్నుయాన్నరః ॥ ౩ ॥ లింగంచశంకరేశాఖ్యంతత్రైవ
శుభదంసదా । భృగునారాయణస్తత్రభక్తానాంసర్వసిద్ధిదః ॥ ౪ ॥ జాబా
లీశ్వరసంజ్ఞంచలింగంతత్రాతిసిద్ధిదం । తస్యసందర్శనాజ్జాతునజంతుర్దు
ర్గతింవ్రజేత్ ॥ ౫ ॥ సుమంతుమునినాశ్రేష్ఠస్తత్రాదిత్యఃప్రతిష్ఠితః । త

స్యసందర్శనాదేవకుష్ఠవ్యాధిఃప్రశామ్యతి ॥ ౬ ॥ భైరవీభీషణానామ
త్రభీషణరూపిణీ । క్షేత్రస్యభీషణంసర్వంనాశయేద్భావతోర్చితా ॥౭॥
తత్రోపజంఘసేర్లింగంకర్మబంధవిమోక్షణం । నృభిఃసంసేవితంభక్త్యా
షణ్మాసాత్సిద్ధిదంపరమ్ ॥ ౮ ॥ భారద్వాజేశ్వరంలింగంలింగమాద్యేశ్వ
రంవరం । ఏకత్రసంస్థితేద్వేతుదృష్టవ్యేసుకృతాత్మనా ॥ ౯ ॥ అరుణ్యా
పితంలింగంతత్రైవకలశోద్భవ । తస్యలింగస్యసేవాతఃసర్వామృద్ధిమవా
ప్నుయాత్ ॥ ౧౦ ॥ లింగంవాజసనేయాఖ్యంతత్రాస్తిమనోహరం ।
తస్యసందర్శనాత్పుంసాంవాజపేయఫలంభవేత్ ॥ ౧౧॥ కణ్వేశ్వరంశుభం
లింగంలింగంకాత్యాయనేశ్వరం । వామదేవేశ్వరంలింగమౌతథ్యేశ్వర
మేవచ ॥ ౧౨ ॥ హారీతేశ్వరసంజ్ఞంచలింగంవైగాలవేశ్వరం । కుంభేశ్లిం
గంమహాపుణ్యంతథావైకౌసుమేశ్వరమ్ ॥ ౧౩ ॥ అగ్నివర్ణేశ్వరంచైవ
నైధ్రువేశ్వరమేవచ । వత్సేశ్వరంమహాలింగంపర్ణాదేశ్వరమేవచ॥౧౪॥
సక్తుప్రస్థేశ్వరంలింగంకణాదేశంతథైవచ । అన్యత్తత్రమహాలింగంమా
ఢూకాయనిరూపితమ్ ॥ ౧౫ ॥ బాభ్రవేయేశ్వరంలింగంశిలావృత్తీశ్వరం
తథా । చ్యవనేశ్వరలింగంచశాలంకాయనకేశ్వరమ్ ॥ ౧౬ ॥ కలిందమే
శ్వరంలింగంలింగమక్రోధనేశ్వరం । లింగంకపోతవృత్తీశంకంకేశంకుంఠ
లేశ్వరమ్ ॥ ౧౭ ॥ కశేశ్వరంకహోలేశంలింగంతుంబురుపూజితం । మ
తంగేశంమరుత్తేశంమగధేయేశ్వరంతథా ॥ ౧౮ ॥ జాతూకర్ణేశ్వరం
లింగంజంబుకేశ్వరమేవచ । జారుధీశంజలేశంచజాల్మేశంజాలకేశ్వరమ్ ॥
౧౯ ॥ ఏవమాదీనిలింగానిఅయుతార్ధానికుంభజ । స్మరణాద్దర్శనా
త్స్పర్శాదర్చనాన్నమనాల్స్తుతేః ॥ ౨౦ ॥ నజాతుజాయతేజంతోః కల
షస్యసముద్భవః । ఏతేషాంశుభలింగానాంజ్యేష్ఠస్థానేతిపావనే ॥ ౨౧ ॥
స్కందఉవాచ ॥ ఏకదాతత్రయద్వృత్తంజ్యేష్ఠస్థానేమహామునే । తద
హంతేప్రవక్ష్యామిశృణుపాపఘవినాశనమ్ ॥ ౨౨ ॥ స్వైరంవిహరతస్తత్ర
జ్యేష్ఠస్థానేనుహేశితుః । కౌతుకైనైవచిక్రీడశివాకందుకలీలయా ॥ ౨౩ ॥

ఉవంచన్యంచదంగానాంలాఘవంపరితన్వతీ । నిఃశ్వాసామోదముదితభ్రి
మరాళులితేక్షణా ॥ ౨౪ ॥ భ్రిశ్యద్ధమ్మిల్లసన్మాల్యస్థపుటీకృతభూమికా ।
స్వేద్యత్కపోలపత్రాళీసవిదంబుకణోజ్జ్వలా ॥ ౨౫ ॥ స్ఫుటచ్ఛోళిలాంశు
కపథనిర్యదంగప్రభావృతా । ఉల్లసత్కందుకాస్ఫాలాతిశోణితకరాంబు
జా ॥ ౨౬ ॥ కందుకానుగసద్భ్రష్టిన ర్తితభ్రూలతాంచలా । మృడానీకల
ఖెలంతీదదృశేజగదంబికా ॥ ౨౭ ॥ అంతరిక్షచరాభ్యాంచదితిజాభ్యాంమ
నోహరా । కటాక్షితాభ్యామినవైసముపస్థితమృత్యునా ॥ ౨౮ ॥ విదలో
త్పలసంజ్ఞాభ్యాందృష్టాభ్యాంవరతోవిధిః। తృణీకృతత్రిజగతీపురుషాభ్యాం
స్వదోర్బలాత్ ॥ ౨౯ ॥ దేవీంపతిజిహీర్షూతౌవిషమేషుప్రపీడితౌ ।
దివోవతేరతుఃక్షిప్రంమాయాంస్వీకృత్యశాంబరీమ్ ॥ ౩౦ ॥ ధృత్వాపా
రషదీంమూర్తిమాయాతావంబికాంతికం । తావత్యంతంసుదుర్వృత్తా
పతిచంచలమానసౌ ॥ ౩౧ ॥ సర్వజ్ఞేనపరిజ్ఞాతౌచాంచల్యాల్లోచనోద్భ
వాత్ । కటాక్షితాథదేవేనదుర్గాదుర్గారిఘాతినీ ॥ ౩౨ ॥ విజ్ఞాయ
నేత్రసంజ్ఞాంతుసర్వజ్ఞార్ధశరీరిణీ । తేనైవకందుకేనాథయుగపన్నిజ
ఘానతౌ ॥ ౩౩ ॥ మహాబలౌమహాదేవ్యాకందుకేనసమాహతౌ । పరిభ్రి
మ్యపరిభ్రిమ్యతౌదుష్టౌవినిపేతతుః ॥ ౩౪ ॥ వృంతాదివఫలేపక్వేతాలా
దనిలలోలితే । దంభోలినాపరిహతేశృంగెఇవమహాగిరేః ॥ ౩౫ ॥ తౌని
పాత్యమహాదైత్యావకార్యకరణోద్యతౌ। తతఃపరిణతింయాతోలింగరూ
పేణకందుకః ॥ ౩౬ ॥ కందుకేశ్వరసంజ్ఞంచతల్లింగమభవత్తదా । జ్యేష్ఠే
శ్వరసమీపేతుసర్వదుష్టనివారణమ్ ॥ ౩౭ ॥ కందుకేశసముత్పత్తింయః
శ్రోష్యతిసుదాన్వితః । పూజయిష్యతియోభక్త్యాస్యదుఃఖభయంకుతః
౩౮ ॥ కందుకేశ్వరభక్తానామానవానాంనిరేనసాం । యోగక్షేమంస
దాకుర్యాద్భవానీభయనాశినీ ॥ ౩౯ ॥ మృడానీతస్యలింగస్యపూజాంకు
ర్యాత్ప్రదైవహి ।తత్రైవదేవ్యాఃసాన్నిధ్యంపార్వత్యాభక్తసిద్ధిదం ॥ ౪౦॥
కందుకేశంమహాలింగంకాశ్యాంయైర్నసమర్చితం । కథంతేషాంభవా

నీశాస్స్యాతాంసర్వేప్సితప్రదా ॥ ౪౧ ॥ దోష్టవ్యంచప్రయత్నేనతల్లింగ
కంముకేశ్వరం।సర్వోపసర్గసంఘాతకరణంపరంఘూమ్ ॥౪౨॥ కంబుకేశ్వ
రనామాపిశుద్ధాత్మాన్రృజినసంతతిః । క్షీప్రంతుష్టయమవాప్నో తితమర్చ
ప్యోష్టగుంయథా ॥ ౪౩ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ సంశ్రుణుష్వమహాభాగక్ష
స్మేశ్వరసమీపతః । యద్వృత్తాంతమభూద్విప్రపరమాశ్చర్యకృద్భువి ॥
౪౪ ॥ దండఖాతేమహాతీర్థే దేవానాపితృతృప్తిదె । తప్యమానేష
వేదేషు సిద్ధాంతపరమంతపః ॥ ౪౫ ॥ దైత్యోదుందుభినిర్హ్రాదో దుష్ట
ప్రహ్లాదమాతులః । దేవాఃకథంసుజేయాస్స్యురిత్యుపాయమచింతయత్ ।
౪౬ ॥ కింబలాశ్చకిమాహారాఃకిమాధారాహిదేవతాః । విచార్యబహు
శోదైత్యస్తత్త్వంవిజ్ఞాయనిశ్చితం ॥ ౪౭ ॥ అవశ్యమగ్రిజన్మానోహేతవ
స్త్రవిచారతః । బ్రాహ్మణాన్హంతుమసకృత్కృతవానుద్యమంతతః ॥ ౪౮ ।
యతఃక్రతుభుజోదేవాఃక్రతవోవేదసంభవాః । తేవేదాబ్రాహ్మణాధీనా
స్తతోదేవబలంద్విజాః ॥ ౪౯ ॥ నిశ్చితంబ్రాహ్మణాధారాఃసర్వేవేదాః
సవాసవాః । గీర్వాణాబ్రాహ్మణబలానాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౫౦ ॥ బ్రా
హ్మణాయదినష్టాస్స్యుర్వేదానష్టాస్తతస్స్వయం । ఆమ్నాయేషుప్రణష్టే
షువినష్టాస్సతతంతవః ॥ ౫౧ ॥ యజ్ఞేషునాశంగచ్ఛత్సుహృతాహారా
స్తతస్సురాః । నిర్బలాస్సుఖజేయాస్స్యుర్జితేషుత్రిదశేష్వథ ॥ ౫౨ ॥ అ
హమేవభవిష్యామిమాన్యస్త్రిజగతీపతిః । ఆహరిష్యామిదేవానామక్ష
య్యాస్సర్వసంపదః ॥ ౫౩ ॥ నిర్వేక్ష్యామిసుఖాన్యేవరాజ్యేనిహతకంటకే ।
ఇతినిశ్చిత్యదుర్బుద్ధిఃపునశ్చింతితవాన్మతే ॥ ౫౪ ॥ ద్విజాఃక్వసంతిభూ
యాంసోబ్రహ్మతేజోతిబృంహితాః । శ్రుత్యధ్యయనసంపన్నాస్తపోబల
సమన్వితాః ॥ ౫౫ ॥ భూయసాంబ్రాహ్మణానాంతుస్థానంవారాణసీభవే
త్తానాదావుపసంహృత్యయామితీర్థాంతరంతతః ॥ ౫౬ ॥ యత్రయత్ర
హితీర్థేషుయతయస్తాశ్రమేషుచ । సంతిసర్వేఽగ్రిజన్మానస్తేమయా
ద్యాస్సమంతతః ॥౫౭॥ ఇతిదుందుభినిర్హ్రాదో మతింకృత్వాకులోచితాం

(౬౦)

పాపిష్ఠాపికాశీందుర్వృత్తో మాయావీన్యవధీద్ద్విజాన్ ॥ ౫౮ ॥ సమిత్కు
శాన్సమాదాతుం యత్ర యాంతి ద్విజోత్తమాః । అరణ్యే తత్ర తాన్సర్వాన్
భక్షయతి దుర్మతిః ॥ ౫౯ ॥ యథా కోఽపి న వేత్త్యేవ తథా చ్ఛన్నో భవత్స్వ
యం । వనే వనేచరో భూత్వా యాదోరూపీ జలాశయే ॥ ౬౦ ॥ అదృశ్యరూ
పీ మాయావీ దేవానామప్యగోచరః । దివా ధ్యానపరస్తిష్ఠన్మునివన్మునిమ
ధ్యగః ॥ ౬౧ ॥ ప్రవేశం ముటజానాం చ నిర్గమం చ విలోకయన్ । యామి
న్యాం వ్యాఘ్రరూపేణ బ్రాహ్మణాన్ భక్షయేద్బహూన్ ॥ ౬౨ ॥ నిఃశబ్దమే
వ స ఖలినత్యజేదపి కీకసం । ఇత్థం నిపాతితా విప్రాస్తేన దుష్టేన భూరిశః ॥ ౬౩ ॥
ఏకదా శివరాత్రౌ తు భక్తస్త్వేకో నిజోటజే । సపర్యాం దేవదేవస్య కృత్వా
ధ్యానస్థితోఽభవత్ ॥ ౬౪ ॥ స చ దుందుభినిర్హ్రాదో దైత్యేంద్రో బలదర్పి
తః । వ్యాఘ్రరూపం సమాస్థాయ తమాదాతుం మతిం దధే ॥ ౬౫ ॥ తం భ
క్తం ధ్యానమాపన్నం దృఢచిత్తం శివేక్షణే । కృతాస్త్రమంత్రవిన్యాసం
తం క్రాంతుమశకన్న సః ॥ ౬౬ ॥ అథ సర్వగతః శంభుర్జ్ఞాత్వా తస్యాశయం
హరః । దైత్యస్య దుష్టరూపస్య వధాయ విదధే ధియం ॥ ౬౭ ॥ యావదా
దిత్సతి వ్యాఘ్రస్తావదావిరభూద్ధరః । జగద్రక్షామణిస్త్ర్యక్షో భక్తరక్షణ
దక్షధీః ॥ ౬౮ ॥ రుద్రమాయాం తమాలోక్య తద్భక్తార్చితలింగతః ।
దైత్యస్తేనైవ రూపేణ వవృధే భూధరోపమః ॥ ౬౯ ॥ సావజ్ఞమథ సర్వజ్ఞం
యావత్పశ్యతి దానవః । తావదాయాంతమాదాయ కక్షాయాం త్ర్యస్యపీడ
యత్ ॥ ౭౦ ॥ పంచాస్యస్త్వథ పంచాస్యం ముష్ట్యా మూర్ధన్యతాడయత్ ।
స చ తేనైవ రూపేణ కక్షానిష్పేషణేన చ ॥ ౭౧ ॥ అత్యార్తః స రటద్వ్యా
ఘ్రో రోదసీ పరిపూరయన్ । తేన నాదేన సహసా సంప్రకంపితమానసాః ॥
౭౨ ॥ తపోధనాః సమాజగ్ముర్నిశి శబ్దానుసారతః । తత్రేశ్వరం సమాలోక్య
కక్షీకృతమృగేశ్వరం ॥ ౭౩ ॥ తుష్టువుః ప్రణతాః సర్వే శర్వం జయజయా
రవైః । పరిత్రాతా జగత్త్రాతః ప్రత్యూహాద్దారుణాదితః ॥ ౭౪ ॥ అనుగ్ర
హం కురుష్వేశ తిష్ఠాత్రైవ జగద్గురో । అనేనైవ హి రూపేణ వ్యాఘ్రేశ ఇ

తినాపతః ॥ ౭౫ ॥ కురురక్షాంమహాదేవజ్యేష్ఠస్థానస్యసర్వదా । అస్మి
భ్యోప్యుసర్గేభ్యోరక్షునస్తీర్థవాసినః ॥ ౭౬ ॥ ఇతిశ్రుత్వావచస్తేషాం
దేవశ్చంద్రవిభూషణః । తథేత్యుక్త్వాపునఃప్రాహశృణుధ్వంద్విజపుంగ
వాః॥౭౭॥ యోమామనేనరూపేణదృక్ష్యతిశ్రద్ధయాత్రవై । తస్యోపసర్గసం
ఘాతంఘాతయిష్యామ్యసంశయం॥౭౮॥ ఏతల్లింగంసమభ్యర్చ్యయోయా
తిపథిమానవః। చోరవ్యాఘ్రాదిసంభూతంభయంతస్యకుతోభవేత్॥౭౯॥
మచ్చరిత్రమిదంశ్రుత్వాస్మృత్వాలింగమిదంహృది । సంగ్రామేప్రవిశే
మర్త్యోజయమాప్నోతినాన్యథా ॥ ౮౦॥ ఇత్యుక్త్వాదేవదేవేశస్తస్మిం
లింగేలయంయయౌ । సవిస్మయాస్తతోవిప్రాఃప్రాతర్యాతాయథాగ
తం ॥ ౮౧ ॥ స్కందఉవాచ ॥ తదాప్రభృతికుంభోత్థలింగంవ్యాఘ్రేశ్వ
రాభిధః । జ్యేష్ఠేశాదుత్తరేభాగేదృష్టంస్పృష్టంభయాపహం ॥ ౮౨ ॥
వ్యాఘ్రేశ్వరస్యయేభక్తాస్తేభ్యోబిభ్యతికింకరాః । యామాఅపిమహా
క్రూరాజయజీవేతివాదినః ॥ ౮౩ ॥ పరాశరేశ్వరాదీనాంలింగానామిహ
సంభవం। శ్రుత్వానరోనలిప్యేతమహాపాతకకర్దమైః ॥౮౪ ॥ కందు
కేశసముత్పత్తింవ్యాఘ్రేశావిర్భవంతథా । సమాకర్ణ్యనరోజాతునో
పసర్గైఃప్రదూయతే ॥౮౫॥ ఉటజేశ్వరలింగంతువ్యాఘ్రేశాత్పశ్చిమే
స్థితం । భక్తరక్షార్థముద్భూతంస్యాత్సమభ్యర్చ్యనిర్భయః ॥ ౮౬ ॥
ఇతి శ్రీస్కందపురాణె కాశీఖండె పరాశరేశ్వరాది కందుకేశవ్యాఘ్రే
శ్వరాదిలింగసంభవోనామపంచషష్ఠితమోఽధ్యాయః ॥ ౬౫ ॥

స్కందఉవాచ ॥ జ్యేష్ఠేశ్వరస్యపరితోలింగాన్యన్యానియానితు ।
తాని తేకథయిష్యామిశృణువాతాపితాపన ॥ ౧ ॥ జ్యేష్ఠేశాద్దక్షిణేభాగే
లింగమప్సరసాంశుభం । తత్రైవాప్సరసఃకూపఃసౌభాగ్యోదకసంజ్ఞకః ॥
౨ ॥ తత్కూపజలసుస్నాతోవిలోక్యాప్సరసేశ్వరం ॥ నదౌర్భాగ్యమవా
ప్నోతినారీపువారుషోఽథవా ॥౩॥తత్రైవకుక్కుటేశాఖ్యంలింగంవాపీసమీపే

పగం । తస్యపూజనతఃపుంసాంకుటుంబంపరివర్ధతే ॥ ౪ ॥ పితామహే
శ్వరంలింగంజ్యేష్ఠవాపీతటేశుభం। తత్రశ్రాద్ధంనరఃకృత్వాపితౄణాంముద
మర్పయేత్॥౫॥పితామహేశాన్నైఋత్యాంపూజనీయంప్రయత్నతః।
గదాధరేశ్వరంలింగంపితౄణాంపరితృప్తిదం ॥ ౬ ॥ దిశిపుణ్యాజనాఖ్యా
యాంలింగాజ్జ్యేష్ఠేశ్వరాన్మునే । వాసుకీశ్వరసంజ్ఞంచలింగమభ్యర్చ్యంస
మంతతః ॥ ౭ ॥ తత్రవాసుకికుండేచస్నానదానాదికాఃక్రియాః । సర్ప
భీతిహరాఃపుంసాంవాసుకీశప్రభావతః ॥ ౮ ॥ యఃస్నాతోనాగపంచ
మ్యాంకుండేవాసుకిసంజ్ఞితే । నతస్యవిషసంసర్గోభవేత్సర్పసముద్భవః
౯ । కర్తవ్యానాగపంచమ్యాంయాత్రావర్షాసుతత్రవై । నాగాఃప్ర
సన్నాజాయంతేకులేతస్యాపిసర్వదా ॥ ౧౦ ॥ తత్కుండాత్పశ్చిమేభాగేలిం
గంవైతక్షకేశ్వరం । పూజనీయంప్రయత్నేనభక్తానాంసర్వసిద్ధిదం ॥ ౧౧॥
మునేతస్యోత్తరేభాగేకుండంతక్షకసంజ్ఞితం । కృతోదకక్రియస్తత్రనస
ర్పైరభిభూయతే ॥ ౧౨ ॥ తత్కుండాదుత్తరేభాగేక్షేత్రక్షేమకరఃస
దా। భక్తానాంనాశ్వసఘ్వంసీకపాలీనామభైరవః ॥ ౧౩ ॥ భైరవస్యమ
హాక్షేత్రంతద్వైసాధకసిద్ధిదం ।తత్రసంసాధితావిద్యాషణ్మాసాత్సిద్ధిమా
ప్నుయుః ॥ ౧౪ ॥ తత్రచండీమహాముండాభక్తవిఘ్నాపశాంతిదా । బ
లిపూజోపహారాద్యైఃపూజ్యాస్వాభీష్టసిద్ధయే ॥ ౧౫ ॥ తస్యాయాత్రాం
తుయఃకుర్యాత్మహాష్టమ్యాంనరోత్తమః । యశస్వీపుత్రపౌత్రాఢ్యోల
క్ష్మీవాంశ్చాపిజాయతే ॥ ౧౬ ॥ మహాముండాప్రతీచ్యాంతుచతుఃసాగరవా
పికా। తస్యాంస్నాతోభవేత్స్నాతఃసాగరేషుచతుర్ష్వపి ॥ ౧౭ ॥ మహా
ప్రసిద్ధంతత్స్థానంచతుఃసాగరసంజ్ఞితం । చత్వారితత్రలింగానిసాగరైః
స్థాపితానిచ ॥ ౧౮ ॥ తస్యావాప్యాశ్చతుర్దిక్షుపూజితానిదహంత్యఘం ।
తదుత్తరేమహాలింగంవృషభేశ్వరసంజ్ఞితం ॥ ౧౯ ॥ హరస్యవృషభేణైవ
స్థాపితంతత్స్వభక్తితః । తస్యదర్శనతఃపుంసాంషణ్మాసాన్ముక్తిరుద్భవేత్ ॥
౨౦ । వృషేశ్వరాదుదీచ్యాంతుగంధర్వేశ్వరసంజ్ఞితం । గంధర్వకుండం

తత్ప్రాచ్యాంతత్రస్నాత్వానరోత్తమః ॥ ౨౧॥ గంధర్వేశ్వరమభ్యర్చ్య దత్వాదానానిశక్తితః। సంతర్ప్య పితృదేవాంశ్చగంధర్వైఃసహమోదతే ॥ ౨౨ ॥ కర్కోటనామానాగోస్తిగంధర్వేశ్వరపూర్వతః । తత్ర కర్కోటవాపీచలింగంకర్కోటకేశ్వరం ॥ ౨౩ ॥ తస్యాంవాప్యాంనరఃస్నాత్వాకర్కోటేశంసమచ్యర్చ ।కర్కోటనాగమారాధ్యనాగలోకేమహీయతే ॥ ౨౪ ॥ కర్కోటనాగోయైర్దృష్టస్తద్వాప్యాంవిహితోదకక్రియా తేనవిషం తెషాందేహేస్థావరజంగమం ॥ ౨౫ ॥ కర్కోటేశాత్ప్రతీచ్యాంతుధుంధుమారీశ్వరాభిధం । తల్లింగాభ్యర్చనాత్పుంసాంనవైద్వైరిజంభయం ॥ ౨౬ ॥ పురూరవేశ్వరంలింగంతదుదీచ్యాం వ్యవస్థితం । ద్రష్టవ్యంతత్ప్రయత్నేనచతుర్వర్గఫలప్రదం ॥ ౨౭ ॥ దిగ్గజేంద్రార్చితంలింగంసుప్రతీకేనతత్పురః । సుప్రతీకేశ్వరంనామ్నా యశోభివర్ధనం ॥ ౨౮ ॥ సరశ్చసుప్రతీకాఖ్యంతత్పురోభాసతేమహత్ । తత్ర స్నాత్వాచతల్లింగంద్రష్ట్వాదిక్పతితాంలభేత్ ॥ ౨౯ ॥ తతోస్త్యైరావతీనామ్నా విజయాభైరవీ । రక్షార్థముత్తరద్వారిస్థితాపూజ్యప్రయత్నతః ॥౩౦॥ వరణాయాస్తటేరమ్యేగణౌహుండనముండనౌ। క్షేత్రరక్షావిధత్తస్తౌవిఘ్నస్తంభనకారకౌ ॥ ౩౧ ॥ తౌదృష్ట్వాప్రయత్నేనక్షేత్రే నిర్విఘ్నహేతవే।హుండనేశంముండనేశంతత్రదృష్ట్వాసుఖీభవేత్ ॥౩౨॥

స్కందఉవాచ ॥ ఇల్వలారేకథామేకాంశృణుప్రావహితోభవ। వరణాయాస్తటేరమ్యేయద్వృత్తంపూర్వముత్తమమ్ ॥ ౩౩॥ ఏకదాద్రీంద్రపత్నీసామాలోక్యమేనాసంహృష్టమానసం। ఉమాంసంస్మృత్యనిఃశ్వస్యప్రాహచేతిపతివ్రతా ॥ ౩౪ ॥ మేనోవాచ ॥ ఆర్యపుత్రనజానామిప్రవృత్తింకాంచన । వివాహసమయాదూర్ధ్వంతస్యాగౌర్యాగిరీశ్వర ॥ ౩౫ ॥ మహేంద్రగతిర్దేవోభస్మోరగవిభూషణః । మహాపితృవనావాసోదిగ్వాసాస్తిసంప్రతి ॥ ౩౬ ॥ అష్టౌయామాతరోదృష్టాబాలిష్ఠాప్రభృతయః । స్వాస్వరూపాస్తామన్యేఽహంబాలికాశఙ్కహేతుః ॥ ౩౭ ॥ తత్ర

కన్యనకోప్యన్యా స్త్యద్వితీయస్యశూలినః । తదుదంతప్రవృత్త్యైచక్రియ
తాముద్యమోవిభో ॥ ౩౮ ॥ తస్యాఃప్రియాయావాక్యేనతదపత్యప్రియో
గిరిః । ఉవాచవచనంసాస్రముమావాత్సల్యసన్నగీః ॥ ౩౯ ॥ గిరిరాజఉ
వాచ ॥ అహమేవగమిష్యామితస్యామేనగవేషణే । నితరాంబాధతేప్రే
మతదదృష్ట్యగ్నిదూషితం ॥ ౪౦ ॥ యదాప్రభృతిసాగారీనిర్గతామమ
సద్మతః । మన్యేమేసెతదారభ్యపద్మసద్మావినిర్యయా ॥ ౪౧ ॥ తదాలా
పామృతసయానమేశబ్దగ్రిహాప్రియే । ప్రాణేశ్వరితదారభ్యస్యాతాంశ
శ్రాంతరగ్రిహా ॥ ౪౨ ॥ జైవాతృకీయతోఙ్గఃస్యాద్దూరీభూతాదృశోర్మ
మ । అహోజైవాతృకీజ్యోత్స్నాతతోహేతిదునోతిమామ్ ॥ ౪౩ ॥ ఇ
త్యుక్త్వాదాయరత్నానివాసాంసివివిధానిచ । ధరాధరేంద్రోనిర్యాత
శుభలగ్నబలోదయే ॥ ౪౪ ॥ [illegible]ని అగస్త్యఉవాచ ॥ కానికానిచరత్నానికి
యంత్యపిచషణ్ముఖ । యాన్యాదాయప్రతస్థేసతానిమేబ్రూహిపృచ్ఛతః ॥
౪౫ ॥ స్కందఉవాచ ॥ తులాముక్తాఫలానాంతుకోటిద్వయపరీమితాః ।
తథావారితరాణాంచహీరకాణాంతులాశతం ॥ ౪౬ ॥ నవలక్షాధికంవిప్ర
షడస్రాణాంసుతేజసాం । లక్షద్వయంవిదూరాణాంతులావిమలవర్చ
సాం ॥ ౪౭ ॥ కోటయఃపద్మరాగాణాంపంచాపైహితులామునే । పుష్పరాగ
తులాలక్షంగుణితంనవసంఖ్యయా ॥ ౪౮ ॥ తథాగోమేదరత్నానాంతు
లాలక్షమితామునే । ఇంద్రనీలమణీనాంచతులాఃకోట్యర్ధసంమితాః ॥
౪౯ ॥ గరుడోద్గారరత్నానాంతులాఃప్రయుతసంమితాః । శుద్ధవిద్రుమ
రత్నానాంతులాశ్చనవకోటయః ॥ ౫౦ ॥ అష్టాంగాభరణానాంచసంఖ్యా
కర్తుంనశక్యతే । వాససాంచవిచిత్రాణాంకోమలానాంతథామునే ॥ ౫౧ ॥
చామరాణిచభూయాంసిదివ్యాన్యామోదవంతిచ । సువర్ణదాసదా
స్యాదీన్యసంఖ్యాతానివైమునే ॥ ౫౨ ॥ సర్వాణ్యపిసమాదాయప్రతస్థే
భూధరేశ్వరః । ఆగత్యవరణాతీరందూరాత్కాశీమలోకయత్ ॥ ౫౩ ॥
అనేకరత్ననిచయైఃఖచితాఖిలభూమికాం । నానాప్రాసాదమాణిక్యజ్యో

తి స్తతతతాంబరాం ॥ ౫౪ ॥ సౌధాగ్రవివిధస్వర్ణకలశోజ్జ్వలదిఙ్ముఖాం
జయంతీవైజయంతీనాం నికరైస్త్రిదివస్థలీం ॥ ౫౫ ॥ మహాసిద్ధశ్రేష్ఠస్యా
పిక్రీడాభవనమద్భుతం । జితకల్పద్రుమవనాం వనైః సర్వఫలావనైః ॥౫౬॥
ఇతి కాశీసమృద్ధిం స విలోక్యాభూద్విలజ్జితః । ఉవాచ చ మనస్యేవ భూధరేం
ద్ర ఇదం వచః ॥ ౫౭ ॥ ప్రాసాదేషు ప్రతోలీషు ప్రాకారేషు గృహేషు చ
గోపురేషు విచిత్రేషు కపాటేషు తటేష్వపి ॥ ౫౮ ॥ మణిమాణిక్యరత్నా
నాముచ్ఛలచ్చారురోచిషాం । జ్యోతిర్జాలైర్జటిలితం యథేదమవలో
క్యతే ॥ ౫౯ ॥ ద్యావాభూమ్యోరంతరాలం తథేతి సమవైమ్యహం । ఉ
దృక్సంపత్తిసంభారః కుబేరస్యాపి నో గృహే ॥ ౬౦ ॥ అపి వైకుంఠభవ
నేతరస్యేహ కా కథా । ఇతి యావద్గిరీంద్రోసౌ సంభావయతి చేతసి ॥౬౧॥
తావత్కార్పటికః కశ్చిత్తల్లోచనపథం గ..తః । ప్రహ్వాయబహుమాన
తమపృచ్ఛచ్చాచలేశ్వరః ॥ ౬౨ ॥ హిమవానువాచ ॥ హంహో కార్ప
టిక శ్రేష్ఠ అధ్యాస్స్వైతదిహాసనం । స్వపురోదంతమాఖ్యాహి కిమపూర్వ
మిహాధ్వగ ॥ ౬౩ ॥ కోత్ర సంప్రత్యధిష్ఠాతా కిమధిష్ఠాతృచేష్టితం । యది
జానాసి తత్సర్వమిహాచక్ష్వ మమాగ్రతః ॥ ౬౪ ॥ సోపి కార్పటికస్తస్య గి
రాజస్య భాషితం । సమాకర్ణ్య సమాచష్టుం మునే సముపచక్రమే ॥౬౫॥
కార్పటిక ఉవాచ ॥ ఆచక్షే శృణు రాజేంద్ర యత్పృష్టోస్మి త్వయాఖిలం ।
అహాని పంచషాణ్యేవ వ్యతిక్రాంతాని మానద ॥ ౬౬ ॥ సమాయాతే జ్యే
ష్ఠే పర్వతేంద్రసుతాపతౌ । సుందరాన్మందరాద్దేవే దివోదాసే గతే
దివి ॥ ౬౭ ॥ యో వై జగదధిష్ఠాతా సోధిష్ఠాతాత్ర సర్వగః । సర్వదృక్సర్వ
దః శర్వః కథం నజ్ఞాయతే విభో ॥ ౬౮ ॥ మన్యే దృషత్స్వరూపోసి వృషధ్వ
పికఠోరధీః । యతో విశ్వేశ్వరం కాశ్యాం న వేత్సి గిరిజాపతిమ్ ॥ ౬౯ ॥ స్వ
భావకఠినాత్మాపి సవరం హిమవాన్గిరిః । ప్రాణాధికసుతాదానాద్యోధి
ద్విశ్వనాయకం ॥ ౭౦ ॥ బిభ్రత్సహజకాఠిన్యం జాతో గౌరీగురుర్గురుః ।
శంభుం ప్రపూజ్య సుతయా సృజా విశ్వగురోరపి ॥ ౭౧ ॥ చేష్టితం తస్య గోప్య

వేదవేద్యస్య చేశితుః । మనాగితిచజానేహం తచ్చేష్టితమిదం జగత్ ॥ ౭౨ ॥
అధిష్ఠాతా మయాఖ్యాత స్తథాధిష్ఠాతృచేష్టితం । అపూర్వం యత్త్వయా
పృష్టం తదాఖ్యామి చ తచ్ఛృణు ॥ ౭౩ ॥ శుభే జ్యేష్ఠేశ్వరస్థానే సాంప్రతం స
ఉమాపితః । కాశీం ప్రాప్య ముదాతిష్ఠద్గిరిరాజాంగజాసఖః ॥ ౭౪ ॥ స్కం
దపితః ॥ యదా యదా స గిరిజాం మృదునామాక్షరామృతం । ఆవిష్క
రోతి పథికోఽదీంద్రో హ్యాహ్యేత్తదా తదా ॥ ౭౫ ॥ ఉమానామామృతం
పీతం యేనేహ జగతీతలే । న జాతు జననీ స్తన్యం స పిబేత్కుంభసంభవ ॥ ౭౬ ॥
ఉమేతి ద్వ్యక్షరం మంత్రం యో హృత్కోశమనుస్మరేత్ । న స్మరేచ్చిత్రగుప్త
స్తత్కృతపాపమపి ద్విజ ॥ ౭౭ ॥ పునః శుశ్రావ హిమవాన్ హ్యపృష్టః కార్పటికో
దితం । కార్పటిక ఉవాచ ॥ రాజన్విశ్వేశ్వరార్థే యః ప్రాసాదో విశ్వక
ర్మణా ॥ ౭౮ ॥ నిర్మీయ తేసు నిర్మాణో జన్మనిర్వాణదాయినః । తదపూ
ర్వం న కర్ణాభ్యామప్యాకర్ణితవానహమ్ ॥ ౭౯ ॥ యత్రాతిమిత్ర తేజో
భిః శలాకాభిః సమంతతః । మణిమాణిక్యరత్నానాం ప్రాసాదే భిత్తయః కృ
తాః ॥ ౮౦ ॥ యత్ర సంతి శతం స్తంభా భాస్వంతో ద్వాదశోత్తరాః । ఏకైక
భువనం ధర్తుమష్టాష్టావితి కల్పితాః ॥ ౮౧ ॥ చతుర్దశసు యా శోభా వి
ష్టపేషు సమంతతః । తస్మిన్ విమానే సా స్త్రీహా శతకోటిగుణోత్తరా ॥ ౮౨ ॥
చంద్రకాంతమణీనాం చ స్తంభాధారశిలాశ్చ యాః । చిత్రరత్నమయైః స్తం
భైః స్తంభితాస్తత్ప్రభాభరాః ॥ ౮౩ ॥ పద్మరాగేంద్రనీలానాం శాలీనాః
శాలభంజికాః । నీరాజయంత్యహోరాత్రం యత్ర రత్నప్రదీపకైః ॥ ౮౪ ॥
స్ఫురత్స్ఫటికనిర్మాణశ్లక్ష్ణపద్మశిలాతలే । అనేకరత్నరూపాణి విచిత్రాణి స
మంతతః । ౮౫ ॥ ఆరక్తపీతమంజిష్ఠనీలకిర్మీరవర్ణకైః । విన్యస్తానీవ
శాసం తే చితే చిత్రకృతా యతః ॥ ౮౬ ॥ దృక్పిచ్ఛిలావిలోక్యం తే మాణిక్య
స్తంభరాజయః । యత్రోవిముక్తైస్వక్షేత్రే మోక్షలక్ష్మ్యంకురా ఇవ ॥ ౮౭ ॥
రత్నాకరేభ్యః సర్వేభ్యో గణా రత్నోచ్చయాన్ బహూన్ । రాశీంశ్చక్రుః
సమానీయ యత్రాద్రిశిఖరోపమాన్ ॥ ౮౮ ॥ యత్ర ప్రాగ్ఘాలభలతో నా

గానాంకోశవేశ్మతః । గణైర్మణిగణాఃసర్వైసమాహృత్యగిరీకృతాః ॥౮౯॥
శివభక్తఃస్వయంయత్రపౌలస్త్యఃస్వాదికూటతః । కోటిహాటకకూటాః
ఆనయామాసరాత్రిస్తైః ॥౯౦॥ ప్రాసాదనిర్మితింయత్రత్వాభక్త్యాద్వీపాం
తరస్థితాః । మాణిక్యానిసమాజగ్ముర్యథాసంఖ్యాన్యహోనృప ॥౯౧॥
చింతామణిఃస్వయంయత్రకర్మణోవిశ్వకర్మణే । విశ్రాణయేదహోరా
త్రంవిచిత్రాంశ్చింతితాన్మణీన్ ॥౯౨॥ నానావర్ణపతాకాశ్చయత్రకల్ప
మహీరుహాః । అనల్పాకల్పయంత్యేవనిత్యంభక్తిసమన్వితాః ॥౯౩॥
అబ్ధయోయత్రసతతందధిక్షీరేక్షురేక్షుసర్పిషాం । పంచామృతానాం
లక్షైఃస్నపయంతిదినేదినే ॥౯౪॥ యత్రకామదుఘానిత్యంస్నపయేన్మధు
ధారయా । స్వదుగ్ధయాస్వయంభక్త్యావిశ్వేశంలింగరూపిణం ॥౯౫॥
గంధసారరసైర్యంచసేవతేమలయాచలః । కర్పూరరంభాకర్పూరస్త
రైర్భక్త్యానిషేవతే ॥౯౬॥ ఇత్యాద్యపూర్వంయత్రాస్తిప్రత్యహంశివా
లయే । కథంతంత్వనుమాకాంతంనవేత్సికరనాశయ ॥౯౭॥ శివ
స్యసమృద్ధింతాందృష్ట్వాజామాతురద్రిరాట్ । త్రపయాపరిభూతోభూ
న్నితరాంకుంభసంభవ ॥౯౮॥ తస్మైకార్పటికాయాథసదత్వాప్రా
తోషికం । పునశ్చింతాపరోజాతోద్రిరాట్కార్పటికేగతే ॥౯౯॥
వాచేతిమనస్యేవవిస్మయోత్ఫుల్లలోచనః । అహోభద్రమిదంజాతంయ
త్త్వయాశ్రావిశర్మభాక్ ॥౧౦౦॥ యావత్సంపత్తిసంభారఃశూరా
దృశ్యతేతత్రవై । జామాతురత్రసదనేలీలాశ్రీజగతీపతేః ॥౧॥ తతః
భృతకస్తుచోనితరాంప్రతిభాతిమే । కన్యార్థంయోమయానీతో
జామాతుఃపరితోషకృత్ ॥౨॥ అహంమన్యేతథైవాస్తాం
మయాపురా । వృద్ధోక్షయాత్రిసంపత్తిఃసర్వకర్మపరాఙ్ముఖః ॥౩॥
నైనంకోపివిజానీయాన్నాస్వయోస్యకదాచన । నామాపియస్యనైకం
కిందేశీయశ్చనోహ్యతే ॥౪॥ కింవృత్తశ్చకిమాచారోనామమాతేశ
శ్వరః । ఐశ్వర్యసూచకంవస్తుయస్యకించిన్నలక్ష్యతే ॥౫॥ సోస్య

ణసంపత్తింరంకాయాపిదదాత్యహో । సుముఖస్సర్వకర్మాణిఫలవంతికరో
తినః ॥ ౬ ॥ వేదవేద్యోహిసర్వజ్ఞోయత్సంతానోఖిలంజగత్ । యంనకో
పిహివేదాదౌవేదవేద్యస్సఏవవై ॥ ౭ ॥ యోనభిజ్ఞస్సదాజ్ఞాతస్ససర్వజ్ఞో
యమేవహి । యస్యైకమపినోనామపుంసాజ్ఞేయంనకేనచిత్ ॥ ౮ ॥ స
ర్వేషాంసర్వనామానియస్యనామానినిశ్చితం । సోసాహిసర్వదేశీయస్స
ర్వేభ్యస్సర్వసిద్ధిదః ॥ ౯ ॥ యస్యదేశోసవిదితోయస్తువృత్తిపరాఙ్ముఖః ।
ఆచారహీనమువయంపురాపశ్యంకఠోరధీః ॥ ౧౦ ॥ శ్రుతిస్మృతీయతస్స
దాచారంవిత్తఏవహి । నామమాత్రేణనియతంయమజ్ఞాసిషమీశ్వ
రమ్ ॥ ౧౧ ॥ సాక్షాదీశ్వరఏవైషసోస్యప్యైశ్వర్యసూచకః । అపిసర్వగు
ణాధారోగుణాతీతఃపరాపరః ॥ ౧౨ ॥ అర్వాచీనఇహాప్యేషపరాచీనఃప
రాత్పరః । భూధరాణామహంనాథోవిశ్వనాథఉమాపతిః ॥ ౧౩ ॥ అహం
ప్రమితసంపత్తిరప్రమేయధనోప్యసౌ । తుచ్ఛప్రాభృతకస్తస్మాన్నైదా
నీమస్యదర్శనమ్ ॥ ౧౪ ॥ కరిష్యేథకరిష్యామివ్యావృత్త్యాగత్యకర్హి
చిత్ । సంప్రధార్యేతిమనసిసాయంసచగిరీశ్వరః ॥ ౧౫ ॥ ఆహూయస
ర్వాననుగాన్పార్వతీయాన్మహాబలాన్ । ఆదిష్టవానిదంవాక్యంసర్వేయూ
యంబలాధికాః ॥ ౧౬ ॥ కుర్వంత్వేకంమమాదేశంయావన్నోద్యతిభాను
మాన్ । తావచ్ఛివాలయంచైకంవిదధత్వత్రసత్వరమ్ ॥ ౧౭ ॥ యస్మిన్
కృతేకృతార్థస్స్యామిహలోకేపరత్రచ । సమాగత్యేహకాశ్యాంయఃకు
ర్యాదేకంశివాలయమ్ ॥ ౧౮ ॥ తేనత్రైలోక్యమఖిలంసాలయంకృతమేవ
హి । తేనదత్తానిదానానిమహాంతివిధిపూర్వకమ్ ॥ ౧౯ ॥ సుపర్వాణిసు
పాత్రేభ్యస్సుతీర్థేశ్రద్ధయాధికం । యేనస్వవిత్తమానేనధర్మోపార్జి
తస్తతః ॥ ౨౦ ॥ కృతంశంభోర్మహాసద్మనతంపద్మాత్యజేత్క్వచిత్ । త
పాంసితేనతప్తానిశీర్ణపర్ణాశనాన్యపి ॥ ౨౧ ॥ వారాణసీంసమాసాద్య
యేనాకారిశివాలయః । అశేషాస్సువిశేషాఢ్యాఇష్టాస్తేనమహామఖాః ॥
౨౨ ॥ ఆనందకాననేయేనదేవదేవాలయఃకృతః । ఇతితస్యసమాదేశంస

మాకన్యానుగా స్తతః ॥ ౨౩ ॥ చకురే దేవాలయం శ్రేష్ఠం యావద్వ్యో స్థానయామినీ । తావచ్చైలేశ్వరం లింగం శైలేశేన ప్రతిష్ఠితం । చంద్రకాం తమణేశ్చంచత్కాంతి శ్వేతితమండపమ్ ॥ ౨౪ ॥ అలేఖయత్ప్రశస్తిం ప్రశస్తాక్షరమాలినీం । వ్యాచక్షాణాం నిజాం సర్వాగోత్రైర్భోగ్యాద్యధిష్ఠి తమ్ ॥ ౨౫ ॥ తతోఽరుణోదయే జాతే స్నాత్వా పంచనదే హ్రదే । శైల రాజః కాలరాజం నమస్కృత్య సమర్చ్య చ ॥ ౨౬ ॥ తత్ర రాశీం సమః స్పృ శ్య పరితస్త్వరితో యయౌ । పార్వతీయైరనుగతః స్వైః రపి నిజాలయమ్ ॥ ౨౭ ॥ తతః ప్రాతః సమాలోక్య గణౌ హుండనముండనౌ । హృష్టౌ దేవా యంరమ్యం వరణాయాస్తటే శుభే ॥ ౨౮ ॥ అదృష్టపూర్వం దేవాయ నివే దయితుమాగతౌ । తౌ తు దృష్ట్వా మహాదేవమమమాదర్శితదర్పణమ్ ॥ ౨౯ ॥ ప్రణమ్య దండవద్భూమౌ కృతాంజలిపుటౌ గణౌ । కృతాభ్యనుజ్ఞౌ ర్దు ష్టే పాదద్వజ్ఞప్తిమథచక్రతుః ॥ ౧౩౦ ॥ దేవదేవ న జానీవః కేనచిద్భూభృ క్తినా । అతీవరమ్యః ప్రాసాదో నిర్మితో వరణాతటే ॥ ౩౧ ॥ ఆసాయం శై క్షిచావాభ్యాం దృష్టో దైవ ప్రపగే విభో । గణోదితమితీశానో నిశమ్యాహ గిరీంద్రజామ్ ॥ ౩౨ ॥ విజ్ఞాతసర్వవృత్తాంతః సర్వజ్ఞోప్యనభిజ్ఞవత్ । అ చలేంద్రాంగజే యావ స్తత్ప్రాసాదవిలోకనే ॥ ౩౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా శశ రిజో నిరగాత్సగణో మునే । మహాస్యందనమారుహ్య ప్రాసాదం ద్రష్టుము త్సుకః ॥ ౩౪ ॥ అథాలులోకే గిరిశః ప్రాసాదం వరణాతటే । అతీవరమ్య చనం యామినీమాత్రనిర్మితమ్ ॥ ౩౫ ॥ స్యందనాదవరుహ్యాథ గర్భాగా రమధ్యవిశత్ । దదర్శ చ మహాలింగం చంద్రకాంతశిలామయమ్ ॥ ౩౬ ॥ దేదీప్యమానం మహసా మౌక్తికలక్ష్యంకరాకృతి । దృష్టిప్రసాదజనసంపా దనజననశాతనమ్ ॥ ౩౭ ॥ కేనేదం స్థాపితం లింగం యావజ్జిజ్ఞాసతీశ్వరః । తావద్దదర్శ పురతః ప్రశస్తిం కత్రసూచికామ్ ॥ ౩౮ ॥ వాచయిత్వైవ చనా జ్ఞానస్యైవ మనోజవప్లుత్ । ఉవాచ దేవీం దిష్ట్యేతి పిత్రా తే స్థాపి తమ్ ॥ ౩౯ ॥ ఉమాపి త్వేతి సంహృష్టా కదంబకుసుమశ్రియం । అనం

దాయరలక్ష్మీవదం గేషుపరిబిభర్తీ ॥ ౧౪౦ ॥ తతోవ్యజిజ్ఞపద్దేవం దేవీపా దౌప్రణమ్యచ । అస్మిన్లింగవరేనాథత్వయాస్థేయమహర్నిశమ్ ॥ ౪౧॥ అస్యలింగస్యయేభక్తాః శైలేశస్యమహేశితుః। తేభ్యస్త్వంమహతీమృద్ధిం దాస్యసీహపరత్రచ ॥ ౪౨ ॥ తథేతిదేవఉక్త్వాతాంపార్వతీంపునరబ్రవీత్। వరణాయాంకృతస్నానైః శైలేశోయైఃసమర్చితః ॥ ౪౩ ॥ పిత్రూన్సంత ర్ప్యచముదాదత్వాదానానిశక్తితః । నతేషాంపునరావృత్తిరత్రసంసార వర్త్మని ॥ ౪౪ ॥ శైలేశ్వరేమహాలింగేనిత్యంస్థాస్యామ్యహంశుభే । ప్ర దాస్యామిపరాంముక్తిమేతల్లింగార్చకేజనే ॥ ౪౫ ॥ శైలేశ్వరంయేద్ర క్ష్యంతివరణాయాఃసురోధసి । తేషాంకాశ్యాంనివసతాందుఃఖంనాభిభ విష్యతి ॥ ౪౬ ॥ ఉమయాపివరోదత్తస్తత్రలింగేఘటోద్భవ । శైలేశ్వర స్యయేభక్తాస్తేమేపుత్రానసంశయః ॥ ౪౭ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ఇతిశైలే శ్వరంలింగంకథితంతేమహామునే । ఇదానీంకథయిష్యామిరత్నేశ్వరస ముద్భవమ్ ॥ ౪౮ ॥ శ్రుత్వాశైలేశమాహాత్మ్యంశ్రద్ధయాపరయానరః । పాపకంచుకముత్సృజ్యశివలోకమవాప్నుయాత్ ॥ ౧౪౯ ॥ ఇతి శ్రీస్కాం దపురాణే కాశీఖండే శైలేశాదిలింగనిర్ణయోనామ షట్షష్ఠితమో ధ్యాయః॥ ౬౬ ॥ ... ... *

అగస్త్యఉవాచ ॥ రత్నేశ్వరసముత్పత్తింకథయస్వషడానన । రత్న భూతంమహాలింగంయత్కాశ్యాంపరివర్ణ్యతే ॥ ౧ ॥ కోస్యలింగస్యమ హిమాకేనైతచ్చప్రతిష్ఠితం । ఏవంవిస్తరతోబ్రూహిగౌరీహృదయనంద న ॥ ౨ ॥ స్కందఉవాచ ॥ రత్నేశ్వరస్యమాహాత్మ్యంకథయిష్యామితే మునే । యథాచతస్యలింగస్యప్రాదుర్భావోభవద్భువి ॥ ౩ ॥ శ్రుతంనా మాపిలింగస్యయస్యజన్మత్రయార్జితం । వృజినంనాశమాప్నోతి ॥ ౩ ॥ తస్యప్రాదు ర్భావంబ్రువేమునే ॥ ౪ ॥ శైలరాజేనరత్నానియానిపుంజీకృతాన్యహో। ఉత్తరేకాలరాజస్యతానితస్యగిరేర్వృషాత్ ॥ ౫ ॥ సర్వరత్నమయంలిం

గంజాతంతత్సుకృతాత్మనః । శక్రచాపసమచ్ఛాయంసర్వరత్నద్యుతిప్ర
భం ॥ ౬ ॥ తల్లింగదర్శనాదేవజ్ఞానరత్నమవాప్యతే । శైలేశ్వరంసమా
లోక్యశివాత్రసమాగతా ॥ ౭ ॥ యత్రరత్నమయంలింగమావిర్భూతం
స్వయంమునే । తస్యస్ఫురత్ప్రభాజాలైస్తతమంబరమండలం ॥ ౮ ॥ తద్
దృష్ట్వాశుభంలింగంసర్వరత్నసముద్భవం । భవాన్యదృష్టపూర్వాహిప
పప్రచ్ఛశంకరం ॥ ౯ ॥ దేవదేవజగన్నాథసర్వభక్తాభయప్రద । కుతస్త్వ
మేతల్లింగంహిసప్తపాతాలమూలవత్ ॥ ౧౦ ॥ జ్వాలాజటిలితాకాశం
ప్రభాభాసితదిఙ్ముఖం । కిమాఖ్యంకింస్వరూపంచకింప్రభావంభవాంతక ॥
౧౧ ॥ యస్యసంవీక్షణాదేవమనోమేతీవహృష్టవత్ । ఇహైవరమతేనాథ
కథయైతత్ప్రసాదతః ॥౧౨॥ దేవదేవఉవాచ ॥ శృణ్వపర్ణేసమాఖ్యా
మియత్త్వయాపృచ్ఛపార్వతి । స్వరూపమేతల్లింగస్యసర్వతేజోనిధేప
రం ॥౧౩ ॥ తవపిత్రాహిమవతాగిరిరాజేనభామిని । త్వాముద్దిశ్యమహా
రత్నసంభారోత్రాప్యనాయిహి ॥ ౧౪ ॥ అత్రతానిచరత్నానిరాశీకృత్య
హిమాద్రిణా । సుకృతోపార్జితాన్యేవయయాస్వసదనంపునః ॥ ౧౫ ॥
తవార్థంవామమార్థంవాశ్రద్ధయాయత్సమర్ప్యతే । కాశ్యాంతస్యప
రీపాకోభవేదీదృగ్విధోనఘే ॥ ౧౬ ॥ లింగంరత్నేశ్వరాఖ్యంవైమత్స్వ
రూపంహికేవలం । అస్యప్రభావోహిమహాన్వారాణస్యామమేధ్రువం ॥
౧౭ ॥ సర్వేషామిహలింగానాంరత్నభూతమిదంపరం । అతోరత్నేశ్వరం
నామపరంనిర్వాణరత్నదం ॥ ౧౮ ॥ అనేనైవసువర్ణేనపిత్రారాశీకృతే
నచ । ప్రాసాదమస్యలింగస్యవిధాపయమహేశ్వరి ॥ ౧౯ ॥ లింగప్రాసా
దకరణాత్ఖండస్ఫుటితసంస్కృతేః । లింగస్థాపనజంపుణ్యంహేలయైవే
హాలభ్యతే ॥ ౨౦ ॥ తథేతిభగవత్యోక్త్వాగణాఃప్రాసాదనిర్మితౌ । సో
మనందిప్రభృతయోసంఖ్యావ్యాపారితామునే ॥ ౨౧ ॥ గణైశ్చకాంచన
మయోనానాకౌతుకచిత్రితః । నిర్మమేయామమాత్రేణప్రాసాదోమే
రుశృంగవత్ ॥ ౨౨ ॥ దేవీప్రహృష్టవదనాదృష్ట్వాప్రాసాదనిర్మితిం ।

గణభ్యోవ్యతరద్భూరిసంమానంపారితోషికం ॥ ౨౩ ॥ పునశ్చ దేవీపప్ర
చ్ఛప్రణిపాతపురఃసరం । మహిమానంమహాదేవఃలింగస్యాస్యవహాము
నే। ౨౪॥ దేవదేవఉవాచ ॥ లింగంత్వనాదిసంసిద్ధమేతద్దేవి శుభప్రదం।
అవిఖ్యాతమిదానీంచత్వత్పితుఃపుణ్యగౌరవాత్ ॥ ౨౫ ॥ గుహ్యానాంప
రమంగుహ్యంక్షేత్రేస్మింశ్చింతితప్రదం । కలౌకలుషబుద్ధీనాంగోపనీయం
ప్రయత్నతః ॥ ౨౬ ॥ యథారత్నంగృహేగుప్తంనకైశ్చిజ్జ్ఞాయతేపరైః।
అవిఖ్యాతతథాలింగంరత్నభూతంగృహేమమ ॥ ౨౭ ॥ యానిబ్రహ్మాండ
మధ్యేత్రిసంతిలింగానిపార్వతి । తైరర్చితానిసర్వాణిరత్నేశోయైఃసమ
ర్చితః ॥ ౨౮ ॥ ప్రమాదేనాపియైర్గౌరిలింగంరత్నేశమర్చితం । తే
భవంత్యేవనియతంసప్తద్వీపేశ్వరానృపాః ॥ ౨౯ ॥ త్రైలోక్యేయానివస్తూ
నిరత్నభూతానితానితు। రత్నేశ్వరంసమభ్యర్చ్యసకృత్ప్రాప్నోతిమా
నవః ॥ ౩౦ ॥ పూజయిష్యంతియేలింగంరత్నేశంకామవర్జితాః । తేస
ర్వేమద్గణాభూత్వాపార్శ్వేంతేద్రక్ష్యంతిమామిహ ॥ ౩౧ ॥ రుద్రాణాంకోటి
జప్యేనయత్ఫలంపరికీర్తితం। తత్ఫలంలభ్యతేదేవిరత్నేశస్యసమర్చనాత్ ॥
౩౨ ॥ లింగేచానాదిసంసిద్ధేయద్వృత్తంతద్బ్రవీమితే । ఇతిహాసంమహా
శ్చర్యంసర్వపాపనికృంతనం ॥ ౩౩ ॥ పురేహనర్తకీకాచిదాసీన్నాట్యార్థ
కోవిదా । సైకదాఫాల్గునేమాసిశివరాత్ర్యాంకలావతీ ॥ ౩౪ ॥ ననర్త
జాగరంప్రాప్యజగౌగీతంచపేశలం । స్వయంచవాదయామాసనానావా
ద్యానివాద్యవిత్ ॥ ౩౫ ॥ తేనతౌర్యత్రికేణాపిప్రీణయిత్వాథసానటీ । ర
త్నేశ్వరంమహాలింగందేశమిష్టంజగామహ ॥ ౩౬ ॥ కాలధర్మవశంయా
తాతత్రసావరనర్తకీ । సుతాగంధర్వరాజస్యవసుభూతేర్బభూవహ ॥
౩౭ ॥ సంగీతస్యసవాద్యస్యతస్యలాస్యస్యపుణ్యతః । తత్రేశాగ్రేకృతస్యై
వజాగరేశివరాత్రిజే ॥ ౩౮ ॥ రమ్యారత్నావలీనామరూపలావణ్యశాలి
నీ । కలాకలాపకుశలామధురాలాపవాదినీ ॥ ౩౯ ॥ పితురానందకృన్ని
త్యంవసుభూతేర్ఘటోద్భవ । సర్వగాంధర్వకుశలాగుణరత్నమహాఖనిః

౪౦ ॥ మునేస్త్రయం తస్యాశ్చారుచాతుర్యభాజనం । శశిలేఖానంగలే
ఖాచిత్రలేఖేతినామతః ॥ ౪౧ ॥ తిసృభిస్తాభిరేకత్ర వాగ్దేవీ పరిశీలితా ।
తాభ్యః సర్వాః కలాః ప్రాదాత్ప్రీతా సరస్వతీ ॥ ౪౨ ॥ ప్రాప్య రత్నా శ
గారిసా జన్మాంతరవాసనాం । రత్నేశ్వరస్య లింగస్య జగ్రాహ నియమం శు
భమ్ ॥ ౪౩ ॥ రత్నభూతస్య లింగస్య కాశ్యాం రత్నేశ్వరస్య వై । నిత్యం స
దర్శనం ప్రాప్య పత్యుర్వ్యాప్యపి వచోముఖీ ॥ ౪౪ ॥ ఇత్థం నియమవత్యాసీత్
గంధర్వసుతోత్తమా । తాభిః సఖీభిః సహితా నిత్యం లింగం చ పశ్యతి ॥ ౪౫ ॥
ఏకదారాధ్య రత్నేశం మమైతల్లింగముత్తమం । సమానర్చ చ సా బాలా
రమ్యయా గీతమాలయా ॥ ౪౬ ॥ సఖ్యః ప్రదక్షిణీకర్తుం లింగం తస్య ప్ర
మేగతాః । తస్యా గీతేన తుష్టోహం లింగస్థో వరదోభవమ్ ॥ ౪౭ ॥ యస్త్వ
యారంస్యతే రాత్రావద్య గంధర్వకన్యకే । తవ నామసమానాఖ్యః స తే భ
ర్తా భవిష్యతి ॥ ౪౮ ॥ ఇతి లింగాంబుధేర్జాతాం పరిపీయ వచఃసుధాం ।
బభూవానందసందోహమంథరాతీవ హ్రీమతీ ॥ ౪౯ ॥ గతాథ వ్యోమమా
ర్గేణ సఖీభిః స్వపితుర్గృహం । కథయంతీ నిజోదంతం తమాలీనాం పురో
ముదా ॥ ౫౦ ॥ తాభిర్దిష్ట్యేతి దిష్ట్యేతి సఖీభిః పరినందితా । అద్య తే
వాంఛితం భావి రత్నేశస్య సమర్చనాత్ ॥ ౫౧ ॥ యద్యాయాతి స తే రా
త్రావద్య కౌమారహారకః । చోరో బాహులతాపాశైః పాశితవ్యోతియ
త్నతః ॥ ౫౨ ॥ గోచరీక్రియతే స్తాభిర్యథాసనుకృతైకభూః । ప్రోక్తేవ
తవ ప్రేయాన్ రత్నేశాదిష్ట ఇష్టకృత్ ॥ ౫౩ ॥ యా తా స్వప్నాసు హృష్టాన
భవతీ పుణ్యగౌరవాత్ । అహో రత్నేశ్వరం లింగం ప్రత్యక్షీకృతవత్యసి ।
౫౪ ॥ అహో భాగ్యోదయో నౄణామహో పుణ్యసముచ్ఛ్రియః । ఏకస్యై
వ భవేత్సిద్ధిర్యదేకత్రాపి తిష్ఠతామ్ ॥ ౫౫ ॥ సత్యం వదంతి నా సత్యం దై
వప్రాధాన్యవాదినః । దైవమేవ ఫలేదేకం నోద్యమో నాపరం బలమ్ ॥ ౫౬ ॥
భవత్యా అపి చాస్మాకమేక ఏవ హి చోద్యమః । వరం దైవం ఫలత్యేకం య
థా తవ ననః పురః ॥ ౫౭ ॥ లోకానాం వ్యవహారోయమాలిప్రోక్తః ప్రవసనే

తః । పరంమనోరథావాప్తిస్తవయాసైవనఃస్ఫుటమ్ ॥౫౮॥ ఇతిసంవ్యా
హరంతీనాంసంతోధ్వాతితుచ్ఛ్రవత్ । క్షణాత్తాసాంవ్యతిక్రాంతఃప్రాప్త
స్వప్నంస్వమాలయమ్ ॥ ౫౯ ॥ అథప్రాతస్సముత్థాయపునరేకత్రసంగ
తా । సాచమానవతీ తాభిఃపరిభుక్తైవలక్షితా ॥ ౬౦ ॥ తూష్ణీంప్రాప్య
కాళింసాస్నాత్వామందాకినీజలే । సఖీభిఃసహితాపశ్యల్లింగంరత్నేశ్వరం
మమ ॥ ౬౧ ॥ నివర్త్యనియమంసాథలజ్జాముకులితేక్షణా । నిర్బంధ
తేనవయస్యాభిఃపరిపృష్టాజగాదహ ॥ ౬౨ ॥ రత్నావల్యువాచ ॥ అథ
రత్నేశయాత్రియామాప్రయాతాసుస్వమందిరం । భవతీషుస్మరంత్యేవత
ద్రత్నేశవచోమృతమ్ ॥ ౬౩ ॥ సవిశేషాంగసంస్కారావిశంసంవేశమం
దిరం । నిద్రాదరిద్రనయనాతద్విలోకనలాలసా ॥ ౬౪ ॥ బలాత్స్వప్నద
శాంప్రాప్తాభావినోర్థస్యగౌరవాత్ । ఆత్మవిస్మరణేహేతూతత్రోమేద్వా
బభూవతుః ॥ ౬౫ ॥ తందీప్తదంగసంస్పర్శోమమబోధాపహారకః ।తం
ద్ర్యాప్రవశాచాసంతతస్తత్స్పర్శనేనచ ॥ ౬౬ ॥ నజానేత్వథకింవృత్తం
కాహంక్వాహంసచాథకః । తంసర్జగమిష్యంసఖ్యోయావద్ధర్తుంప్రసా
రితః ॥ ౬౭॥ దోఃకంకణేనరిపుణాక్వణితంతావదుత్కటం । మహతాసిం
శ్రితేనాల్పంపరిబోధితా ॥౬౮ ॥ సుఖసంతానపీయూషహ్రదేపరినిమజ్జ్య
సా । క్షణేనతద్వియోగాగ్నికీలాసుపతితాబలాత్ ॥ ౬౯ ॥ కింకులీయః
సహోవేద్మికిందేశీయఃకిమాఖ్యకః । దునోతిసితరాసఖ్యస్తద్విశ్లేషానలో
మహాన్ ॥ ౭౦ ॥ అనల్పోత్కలితంచేతఃపునస్తత్సంగమాశయా । ప్రా
ణానాంమేయియాసూనామేకమేవమహౌషధమ్ ॥ ౭౧ ॥ వయస్యాఃశిభు
శ్రూయతస్సైవపునరీక్షణం । భవతీనామధీనంచతత్పునర్దర్శనంమమ ॥
౭౨ ॥ కాచిల్లీకమాలయోవక్తిస్నిగ్ధముగ్ధసఖీజనే । తద్దర్శనేనస్థాస్యంతి
ప్రాణాయాస్యంతిచాన్యథా ॥౭౩ ॥ దశమ్యవస్థాసన్నాహ్యేవాథస్యాస్తువమా
దునాభృశం । ఇతితస్యాగిరఃశ్రుత్వాదూనాయానితరాంచతాః ॥ ౭౪ ॥
సమానహృదయాఃప్రోచుర్వీక్ష్యపరస్పరమ్ ॥ ౭౫ ॥ సంఖ్యఊచుః ॥

యస్యగాత్రే మేసనతోనామనాన్వయోనాపిబుధ్యతే । సకథంపాత్ర్య తేత
కడపాదయోవిధీయతామ్ । ౭౬ ॥ ఇతిరత్నావలీప్రత్యాససందేహాంచ
ద్గిరం । వసుస్యాస్తదవాప్తౌమేయూయంకుంఠిమమూర్ఛయా ॥ ౭౭
త్యర్థోక్తైనసాబాలాయూయంకుంఠితశక్తయః । యద్వక్తవ్యంత్వి
యామయాకుంకుంఠితిభాషితమ్ ॥ ౭౮ ॥ తతస్తాస్సరితాః సఖ్యః పరిత్యా
పహారకాః । బహుశఃశీతలోపాయాః వ్యథుర్మోహప్రశాంతయే ॥ ౭౯
వ్యాప్తేతిన ధానుభాఘః తత్తచ్ఛీతోపచారతః । తస్యాస్తదైకయానీ
రత్నేశస్నపనోదకమ్ ॥ ౮౦ ॥ తదుక్షణాత్క్షణాదేవతన్మూర్ఛాః శరా
హ । సుప్తోత్థితేవసావాదీన్మహాఃశివశివేతిచ ॥ ౮౧ ॥ స్కందఉవాచ
శ్రద్ధావతాంస్వభక్తానాముపసర్గేమహత్యపి । నోపాయాంతరమస్త్రి
వవిశేశచరణోదకమ్ ॥ ౮౨ ॥ యేవ్యాధయోపిదుఃసాధ్యాబహిరంత
రీరగాః । శ్రద్ధయేశోదకస్పర్శాత్తేనశ్యంత్యేవనాన్యథా ॥ ౮౩ ॥ నేః
యేనసతతంభగవచ్చరణోదకం । తంబాహ్యాభ్యంతరశుచింనోపః
దుర్గతిః ॥ ౮౪ ॥ ఆధిభౌతికతాపంచతాపంచాప్యాధిదైవికం । ఆధ్యా
త్మికంతథాతాపంహరేచ్ఛ్రీచరణోదకమ్ ॥ ౮౫ ॥ వ్యపేతసంజ్వరా
థగంసర్వైతనయామునే । ఉచితజ్ఞాతిహసోవాచతాఃసఖీస్స్నిగ్ధధీరధీ
రత్నావళ్యువాచ ॥ శశిలేఖేనంగలేఖేచిత్రలేఖమదీహితే । యూయం
కుంఠితసామర్థ్యాఃకుతోవస్తాకలాఃక్వవా ॥ ౮౬ ॥ వత్స్యేయసాక్షి
సమ్యగుపాయోఽస్తిభవేత్సిద్ధిః । రత్నేశ్వరానుగ్రహతోఽనతిక్లిష్ట
తంహితాః ॥ ౮౭ ॥ శశిలేఖేఽభిలషితాప్తైలేఖాంస్త్వమాలి
సంలిఖానంగలేఖేత్వంయూనఃసర్వానవనీచరాన్ ॥ ౮౮ ॥ చిత్రలేఖేచి
ఖేత్వంపాతాలతలశాయినః । కించిదావిర్భవచ్చారుతారుణ్యాలం
లిఖ ॥ ౯౦ ॥ అథాకర్ణ్యేతితాఃసఖ్యస్తచ్చాతుర్యంప్రపణ్యాచ ।
ఖుశిక్రమశఃసఖ్యోయయూనోయావనశేవర్ధిః ॥ ౯౧ ॥ సర్వత్రైమా
త్రీకాన్పుంవత్రిస్వశీసమావృతాన్ । తత్తంసంధ్యేవగంధర్వాన్పాద

స్నానవైక్షత ॥౯౨॥ సర్వాసు కనికాయాసాప్యలోకత శుభేక్షణా । న
చాంచల్యం జహౌ వక్షో స్తేషు స్వర్లోకవాసిషు ॥౯౩॥ తతో మధ్యమలో
కస్థా మునిరాజకుమారకాన్ । విలోక్యాపి న సా ప్రీతిం క్వాప్యవాప ప్రేమని
ర్భరా ॥౯౪॥ అథ రత్నావలీ బాలా కర్ణాభ్యర్ణవిలోచనా । దృశా వ్యా
పారయామాస బలిసద్మ యువస్వపి ॥౯౫॥ దితిజాన్దనుజాన్వీక్ష్య సాగం
ధర్వకుమారకాన్ । రతిం బబంధ న క్వాపి తాపితా మన్మథైః శరైః ॥
౯౬॥ సుధాకరకరస్పృష్టాప్యతిధూనాంగయష్టికా । పశ్యంతీ నాగయూ
నః సా కించిదుచ్ఛ్వసితాఽభవత్ ॥౯౭॥ భోగినస్తాన్విలోక్యాపి చిత్రం
చిత్రగతానథ । మనాక్సంభుక్తభోగేవ క్షణమాసీత్కుమారికా ॥౯౮॥
యూనః ప్రత్యేకమద్రాక్షీదశేషాన్ శేషవంశజాన్ । తక్షకాన్వయుగాం
స్తద్వదథ వాసుకిగోత్రజాన్ ॥౯౯॥ పులీశానంతకర్కోటభద్రీసంతా
నగానపి । దృష్ట్వా నాగకుమారాంస్తాన్ శంఖచూడమవైక్షత ॥౧౦౦॥
శంఖచూడేక్షణాదేవ పరాం లజ్జాం బభార సా । ఉద్భిన్నపులకా హ్యాసీదంగ
ప్రత్యంగసంధిషు ॥౧॥ తత్ర ప్రాభరతోఽజ్ఞాయి తత్కుమారహరో వ
రః । తయా వైదగ్ధ్యవరయా తత్క్షణం తచ్చిత్రలేఖయా ॥౨॥ అథ చిత్రపటీం
చిత్రలేఖా చిత్రపటాంచలం । పరిక్షిప్యాకృణోత్తూర్ణం పరిహాసైకపేశ
లా ॥౩॥ రత్నావలీ చిత్రలేఖాం హ్రియామానావలంబిని । దృశా కుటి
లయాద్రాక్షీత్ప్రస్ఫురద్దశనాంబరా ॥౪॥ కటాక్షితానంగలేఖాత
యాథ శశిలేఖయా । చిత్రలేఖాపరిక్షిప్తపటాంచలమపాకరోత్ ॥౫॥
వసుభూతిసుతా సాథ కన్యారత్నావనీశుభా । శంఖచూడాస్వవామేతం
రత్నచూడమవైక్షత ॥౬॥ తదీక్షణక్షణాద్దృష్టిరానందాశ్రుభిరావృ
తా । కపోలభిత్తిరభవత్స్వేదోదకణికాంచితా ॥౭॥ చకంపే గాత్రలతి
కాధృతరోమాంచకంచుకా । చిత్రన్యస్తేవ తస్తంభ క్షణం ముకులితాన
నా ॥౮॥ తతః సా చిత్రలేఖాం తామేత్యాశ్వాసయదాతురాం । మాతృస్వ
ర్యంవ్రజగంధర్వికాసిద్ధస్తేద్యమనోరథః ॥౯॥ ఏతస్యావగతం సర్వం దేశనా

మాన్వయాదికం । మావిషీదాలిసులభస్త్వేష రత్నేశ్వరార్పితః ॥౧౦॥
అహోసదృగ్వరావాప్త్యై రత్నేశేనాసితోషితా । ఉత్తిష్ఠయామః సదనం
రత్నేశః సర్వదో హినః ॥ ౧౧ ॥ అథదైవవశాద్యాంత్యస్తాదృష్టాగగనాఙ్గ
గాళి । సుబాహునాదానవేనపాతాలతలవాసినా ॥ ౧౨ ॥ గృహీత్వా
తాశ్చతస్రోపినిరగాద్దానవోగృహం । హరిర్వికటదంష్ట్రోస్యాః ప్రాంతశేషా
ణీరివ ॥౧౩॥ తాస్తంవిలోక్యగంధర్వ్యో దంష్ట్రావికటితాననం । రుధిరా
రుణనేత్రంచజాతా వేపథుభూమయః ॥ ౧౪ ॥ హామాతర్హాపితస్త్రాహి
హావిధేమావిధేహితత్ । యదేతత్కర్తుమారబ్ధమనాథాస్వతినిష్ఠురః ॥
౧౫ ॥ హాదైవమందభాగ్యాభిః కిమస్మాభిరనుష్ఠితం । సుకృతేతరవార్తా
నోచిత్తేవ్యాప్తా తాక్వచిత్ ॥ ౧౬ ॥ శిశుక్రీడనకం హిత్వా హిత్వా రత్నే
శ్వరార్చనం । పిత్రోః స్వాధీనసచ్చేష్టా ఇష్టం విద్మో నకించన ॥ ౧౭ ॥ అధో
భువనగాదీనా హీనానాథేనకోత్రనః । త్రాతి త్రాణార్థినీర్బాలాః శ
భో రత్నేశ సర్వగ ॥ ౧౮ ॥ ఇత్థం గంధర్వతనయావిలపంతీః కృపాతురః ।
శుశ్రావనాగరాజోసౌ రత్నచూడో మహామనాః ॥౧౯॥ కోసౌ మత్స్వా
మినో నామరత్నేశస్య మహేశితుః । లింగరాజస్య గృహ్ణాతి కర్మబంధనభే
దినః ॥ ౨౦ ॥ పునరప్యార్తరావం సశ్రుత్వా బాలాముఖేరితం । రత్నే
శరక్షరక్షేతి గృహీతాస్త్రో వినిర్యయౌ ॥ ౨౧ ॥ తం వసానవపానేనమహా
మాంసనిషేవణాత్ । అత్యంతోన్మత్తదుశ్చేష్టం గత్వా చూడో నిరైక్షత ॥
౨౨ ॥ అభ్యాక్షిపచ్చ రేదుష్టశిష్టకన్యాపహారక । మద్దృష్టిగోచరంయా
తః క్వయాస్యస్యద్య రే౽ధమ ॥ ౨౩ ॥ మమబాణహతప్రాణః ప్రయాణం
కురుమచ్ఛతే । ఆర్తత్రాణోద్యతమతైర్దేవస్యతపురః ప్రతి ॥ ౨౪ ॥
రత్నేశ్వరస్య దైవైర్నామ ప్రలయాపద్యపిస్ఫుటం । గృహీతేనభవా
గ్భవ్యస్తేషు భీతిర్న్యయాత్మసు ॥ ౨౫ ॥ రత్నేశ్వరమహానామ కృతత్రాణా
స్తుయేనరాః । తేషాం జన్మజరావ్యాధికలికాలభయం కుతః ॥ ౨౬ ॥ త
త్యక్త్వా తా భయత్రస్తాస్తన్ముఖప్రహితేక్షణాః । వ్యాఘ్రోఘ్రోతాభిస్సు

గీర్భాషేషి ప్టేత్యువాచసః ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యాశ్వాస్యాథగంధర్వీఃసవైభుజగ
రాజజః । ఆకర్ణపూర్ణమాకృష్యకోదండంప్రహిణోచ్ఛరమ్ ॥ ౨౮ ॥
సోఽపిక్రుద్ధోదనుజరాట్ పదాస్పృష్టభుజంగవత్ । ఆవిద్యకాలదండాభం
పరిఘంవ్యసృజన్మహత్ ॥ ౨౯ ॥ హృదిరత్నేశ్వరంలింగంయస్యసమ్య
గ్విజృంభతే । అలాతదండవత్తస్మిన్కాలదండోఽపిజాయతే ॥ ౩౦ ॥ అం
తరేవసచిచ్ఛేదపరిఘంస్వామహేషుభిః । దుర్వృత్తస్యయథేహాయుర్విచ్ఛి
ద్యేతాంతరైవహి ॥ ౩౧ ॥ తతోఽస్యబాణంచిక్షేపకాలానలసమప్రభం ।
సబాణస్తస్యహృదయంప్రవిశ్యప్రగవేష్యచ ॥ ౩౨ ॥ ప్రాణానస్యవిసిర్యా
త్యస్వయంతూణమగాత్పునః । హృదిస్థంతస్యదారాత్మ్యంసర్వంవిజ్ఞాయ
తత్త్వతః ॥ ౩౩ ॥ దిగంగనాపురఃఖ్యాతుమివనాగాశుగోగతః ॥ ౩౪ ॥ అ
న్యాయోపార్జితైర్దివ్యైర్యైఃసుఖంభోక్తుమిచ్ఛతి । తానిదివ్యాణియాం
త్యేవసప్రాణానికుతఃసుఖమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఇతితందానవంహత్వానాగరాజో
మహాబలీ । ప్రత్యువాచాథతాఃకన్యాఃకాయూయంకస్యచాత్మజాః ॥ ౩౬ ॥
దురాత్మనాకుతోఽనేనసంగతాదనుజన్మనా । క్వవారత్నేశ్వరంలింగంభవ
తీభిర్విలోకితమ్ ॥ ౩౭ ॥ యస్యనామాక్షరోచ్చారాహ్యపేతపరమాపదః
యూయమాశుతదాఖ్యాతయేనజానామితత్త్వతః ॥ ౩౮ ॥ ఇతిశ్రుత్వా
గిరస్తస్యనితరాంప్రేమనిర్భరాః । పరస్పరంముఖంవీక్ష్యసోఽస్యాదృష్ట
పూర్వవత్ ॥ ౩౯ ॥ అకారణసఖాసోఽపాంతరేసముపస్థితః । నిజప్రా
ణాస్తృణీకృత్యయేనత్రాతాఃస్మబాలికాః ॥ ౪౦ ॥ అన్యసందర్శనాదేవ
స్వభావచపలాన్యపి। మంథరాణీంద్రియాణిస్యుఃపరిపీయసుధామివ ॥ ౪౧ ॥
యాతుమన్యత్రనోనేత్రేప్రోత్సహేతేయథాతథా । అన్యద్వస్త్వంతరం
ప్రేక్ష్యరమణీయతరంత్వపి ॥ ౪౨ ॥ వచఃపీయూషమాధుర్యంనితరాంప్రా
ప్యనఃశ్రుతీ । శబ్దాంతరగ్రహాపేక్షాంనకుర్వాతేస్వజన్మనః ॥ ౪౩ ॥ ఆప్ను
తఃపంగుతామేతౌపాదానశ్చంచలావపి । అముంయువానమాలోక్యచో
రంసఃసన్మనోమనాః ॥ ౪౪ ॥ ఇతిబ్రువంత్యస్తాబాలాఃపరస్పరమనుల్బణం।

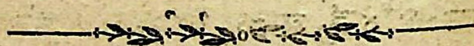
దృష్ట్వాపిచిత్రమధ్యస్థంవివిదుస్తన్న బాలికాః ॥ ౪౫ ॥ అతీవభీషణాకార
నుజస్యాతిసాధ్వసాత్ । అంధీభూతేక్షణాస్తంనాజ్ఞాసిషుహారిణీక్ష
౪౬ ॥ ఊచుశ్చతంయువానంతానిజజీవితరక్షిణం । యదంగభవతా
ష్టంస్నేహనిర్భరచేతసా ॥ ౪౭ ॥ తదాచక్ష్వమహేసర్వమవధేహికృ
నః । ఇయంగంధర్వరాజస్యవసుభూతేస్తనూద్భవా ॥ ౪౮ ॥ కన్యారత్నా
వలీనామగుణరత్నమహాఖనిః । వయంవయస్యాఏతస్యాశ్ఛాయేవాను
తాఃసదా ॥ ౪౯ ॥ ఆరభ్యబాల్యమప్యేషాలింగంరత్నేశ్వరాభిధం। యా
తిపిత్రాప్యనుజ్ఞాతాకాశ్యామర్చయితుంసదా ॥ ౧౫౦ ॥ వరోఽపిదత్త
నాస్యైప్రసన్నేనాథశంభునా। హరిష్యతీతియఃస్వప్నే కౌమారంతేకుమా
రికే ॥ ౫౧ ॥ తవనామసమానాఖ్యఃసతేభర్తాభవిష్యతి । యువానంస్వప్న
భోక్తారంప్రాప్యాప్యేషాసుదుఃఖితా ॥ ౫౨ ॥ పునస్తద్విరహోత్థేనవహ్ని
నాతీవతాపితా । కలాకౌశల్యతోఽస్మాభిఃసోఽపిచిత్రేప్రదర్శితః ॥ ౫౩ ॥ ద
స్యనగ్రామనామాపినాన్యయాప్యవబుధ్యతే । తందృష్ట్వాచిత్రలిఖితమ
షాజీవితాపునః ॥ ౫౪ ॥ తతోఽరత్నేశ్వరంనత్వాస్వగృహాయోత్సుకా
వత్ । యాంతీస్తతోఽనయాసార్ధంప్రాంతశేగగనాధ్వని ॥ ౫౫ ॥ ఉ
క్షితాగమశ్చాస్మాభిర్ధృత్వాపాతాలమావిశత్ । అనంతరంభవానే
తంవేత్తిదనుజాంతకమ్ ॥ ౫౬ ॥ అంగఇత్యేవవృత్తాంతోఽనిజోఽస్మాభి
రితః । ప్రసాదంకురుచాస్మాకంపురఃకోఽసికృపానిధే ॥ ౫౭ ॥ యదాప్రభృ
తిచాస్మాభిఃసదృష్టోదుష్టదానవః । తదాప్రభృతినోనేత్రేవిద్యుతేవహ
ప్రభే ॥ ౫౮ ॥ కాందిశీకాభయత్రాతనవిద్మఃకించిదేవహి । క్వావయం
కావయంకస్త్వంకింజాతంకింభవిష్యతి ॥ ౫౯ ॥ నిశమ్యేతిసపుణ్యాత్మా
గరాజకుమారకః । ఆశ్వాస్యతాభయత్రస్తాఃప్రోవాచేదంచపుణ్యధీః ॥
౧౬౦ ॥ మయాసహసమాయాతరత్నేశందర్శయామివః । ఇత్యాహ
యసతానిన్యేక్రీడావాపీంసుఖోదకామ్ ॥ ౬౧ ॥ విచిత్రమణిసోపానాం
సకోకకృతారవాం । కపీనాంవాసితవ్యాజాత్స్వాగతంకుర్వతీమిన

తతస్తేనాభ్యనుజ్ఞాతాః క్రీడావాప్యాం నిమజ్య తాః । సచైలపుష్పాభరణాః
ప్రోన్మమజ్జుస్తతః పునః ॥ ౬౩ ॥ బహిర్నిర్గత్య గంధర్వ్యః పశ్యంత్యః స్థ
గితా ఇవ । రత్నేశాలయమాలోక్య కాలరాజసమీపతః ॥ ౬౪ ॥ పరస్పరం
తతః ప్రోచుర్గంధర్వ్యో విస్మితా ఇవ । స్వప్నోఽయం కిం ను వా సత్యం ఖేలో
రత్నేశ్వరస్య వా ॥ ౬౫ ॥ వయమేవ హి వా భ్రాంతా గంధర్వ్యో న వయం
కిము । కిమేతన్నైవ జానీమ ఇంద్రజాలిక ఖేలవత్ ॥ ౬౬ ॥ ఏషోత్తరవహా
గంగా స్ఫుటమేవ భవేదిహ । శంఖచూడస్య వాప్యేషా శంఖచూడాలయ
స్త్వసౌ ॥ ౬౭ ॥ ఏతత్పంచనదం తీర్థమేష వాగీశ్వరాలయః । యస్య సం
దర్శనాదేవ వాగ్విభూతిర్విజృంభతే ॥ ౬౮ ॥ శంఖచూడేశ్వరశ్చైష
శంఖచూడప్రతిష్ఠితః । యస్య సందర్శనాత్పుంసాం న భయం కాలసర్పజమ్ ॥
౬౯ ॥ ఏషా మందాకినీ నామ దీర్ఘికా పుణ్యతోయభూః । యస్యాం కృ
తోదకా మర్త్యా మర్త్యలోకే విశంతి న ॥ ౭౦ ॥ అసావాశాపురీ దేవీ
యా స్తుతా త్రిపురారిణా । త్రిపురం జేతుకామేన మందాకిన్యాస్తటే శుభే ॥
౭౧ ॥ యాద్యాపి పూజితా నృత్యైరాశాం పూరయతేఽర్థినాం । మందాకి
న్యాః ప్రతీచ్యాం తు ఏష సిద్ధ్యష్టకేశ్వరః ॥ ౭౨ ॥ భవేద్యస్య సపర్యాతో గృ
హే సిద్ధ్యష్టకం స్ఫుటం । కుండం సిద్ధ్యష్టకాఖ్యం చ తత్రైవ విరజోదకమ్ ॥
౭౩ ॥ యత్ర స్నాత్వా కృతశ్రాద్ధో విరజస్కో దివం వ్రజేత్ । మూర్త్యస్తాః
సిద్ధయశ్చాష్టౌ యాః కాశ్యాం సర్వసిద్ధిదాః ॥ ౭౪ ॥ సర్వసిద్ధిప్రదశ్చాసౌ మ
హారాజవినాయకః । వినాయకాః ప్రణశ్యంతి యస్మై ప్రణమతాం నృణాం ॥
౭౫ ॥ అసౌ సిద్ధేశ్వరస్యోచ్చైః ప్రాసాదః కాంచనోజ్జ్వలః । రత్నధ్వజపతా
కాశ్చ సిద్ధిః స్యాద్యద్విలోకనాత్ ॥ ౭౬ ॥ క్షేత్రస్య మధ్యమే భాగే మధ్యమే
శ్వర ఏష వై । మధ్యాధోలోక రోమార్త్యనవసేద్యస్య వీక్షణాత్ ॥ ౭౭ ॥
మధ్యమేశం సమభ్యర్చ్య నరో మధ్యమవిష్టపే । ఆసముద్రక్షితీంద్రః స్యా
త్తతో మోక్షం చ విందతి ॥ ౭౮ ॥ ఐరావతేశ్వరం లింగం తత్ప్రాచ్యామి
ష్టసిద్ధికృత్ । దృశ్యతే యత్పతాకాయాం రమ్య ఐరావతో గజః ॥ ౭౯ ॥ న్న

ద్ధకాలేశ్వరస్యైషప్రాసాదోరత్ననిర్మితః । ప్రతిదర్శంవసేద్యత్ర రాత్రౌ
చంద్రః సతారకః ॥ ౧౮౦ ॥ యస్యసందర్శనాన్నౄణాంనకాలక్షయ
వేద్భవే । నకలిః ప్రభవేత్సత్యంనచకల్మషరాశయః ॥ ౮౧ ॥ ఇతీయం
తత్కథాంచక్రుః సంభ్రాంతా ఇవబాలికాః । తావద్వసువిభూతిః సగంధర్వ
స్త్వరయాయయా ॥ ౮౨ ॥ నారదాచ్ఛ్రుతవృత్తాంతః ససుబాహుస్సహా
న్మనః । రత్నావలీసుతాప్రీత్తాసఖీకాయథాహృతా ॥ ౮౩ ॥ రత్నేశ
రాత్సమాయాంతిశూన్యేగగనవర్త్మని । యథానయచ్చపాతాలంయ
థాయుద్ధమభూత్పునః ॥ ౮౪ ॥ యథారత్నేశభక్తేనరత్నచూడేనఘా
తః । ససుబాహుర్దనుజనుర్మహేష్వాసేనచేషుణా ॥ ౮౫ ॥ యథాచ్ఛ్రు
ష్టవృత్తాంతోవాపీమార్గేణచానయత్ । శంఖచూడస్యవాపీంతాంపా
లేషుప్రవర్తినీమ్ ॥ ౮౬ ॥ యథాచప్రావ్యనిర్యాతాః కాశీందృష్ట్వాపిబా
లికాః । భృశంసంభ్రాంతిమాపన్నాః పశ్యంత్యోపిసముత్సుకాః ॥ ౮౭ ॥ దృ
ష్ట్వాగంధర్వరాజస్తాంపునర్జాతామివాత్మజాం । సవయస్యామనమ్లానము
ఖపంకజసుశ్రియమ్ ॥ ౮౮ ॥ పరిష్వజ్యసమాఘ్రాయలలాటఫలకం
ముహుః । అంకమారోప్యపప్రచ్ఛసర్వంవృత్తాంతమాదరాత్ ॥ ౮౯ ॥
అథసాకథయామాసదనుజాపహృతేః కథాం । రత్నేశ్వరవరావాప్తిం
స్నావస్థాంవిహాయచ ॥ ౯౦ ॥ రత్నావలీమనోవృత్తింవిజ్ఞాయాథస
ఖేంగితైః । శశిలేఖాసమాచష్టస్పష్టవర్ణైః సవిస్తరమ్ ॥ ౯౧ ॥ తతో
వనితరాంసోథగంధర్వాధిపతిః కృతీ । ప్రభావంవర్ణయామాసముదార
త్నేశ్వరస్యచ ॥ ౯౨ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ఆకర్ణయమునిశ్రేష్ఠశి
వృద్ధివివర్ధన । ప్రత్యహంరత్నచూడోపివాపీమార్గేణసంయమీ
నాగలోకాత్సమాగత్యస్నాత్వామందాకినీజలే । రత్నేశ్వరంసమభ్యర్చ్య
రత్నాంజల్యష్టకేనవై ॥ ౯౪ ॥ సువర్ణపంకజాన్యష్టౌసమర్పయతిపూర్వ
వత్ । ఏకదాస్వప్నసమయేరత్నేశోలింగరూపధృక్ ॥ ౯౫ ॥ రత్నచూ
డమువాచేదంనిజభక్తంద్ధృఢవ్రతం । ధ్యానవేనసహృతాంకన్యాంమోచయ

తృతీయాంభవార్ణే ॥ ౯౬ ॥ తందానవంరణేజిత్వాసా తేపత్నీ భవిష్యతి ।
ఇతిస్మరన్వరంసోథనాగరాజోఽపహృష్టమనాః ॥ ౯౭ ॥ తాంకన్యాందానవం
హత్వావిమోచ్యనిజవీర్యతః । వాపీమార్గేణపాతాలాదానాయపున
ర్మహీమ్ ॥ ౯౮ ॥ స్వయంచసాధయాంచక్రే ప్రత్యహంనియమంసుధీః
లింగంనపూజయిత్వాథకృత్వాచాపిప్రదక్షిణమ్ ॥ ౯౯ ॥ యావద్బహిః
సమాగచ్ఛేద్దివ్యాద్రిత్నేశమండపాత్ । తావద్గంధర్వరాజాయతాభి
స్సహసుభూతయే ॥ ౨౦౦ ॥ సోఽయంసోఽయంయువాధన్య స్తర్జన్యాగ్రేణద
ర్శితః । గంధర్వరాజ స్తందృష్ట్వానాగరాజకుమారకమ్ ॥ ౧ ॥ అతీవస్నే
హనయనఃసంప్రహృష్టతనూరుహః । తస్యైనంచసంవర్ణ్యాతదూర్ధ్వంసవ
మోన్వయమ్ ॥ ౨ ॥ ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి రత్నేశేనవరార్పణాత్ ।
కన్యాధన్యతరాచేయమనురూపో స్తియత్పతిః ॥ ౩ ॥ సంప్రధార్యేతిహృద్యే
నంసమాకార్యచసుందరం । పృష్ట్వాతన్నామగోత్రంచగణయిత్వాబలా
బలమ్ ॥ ౪ ॥ రత్నేశ్వరస్యపురత స్తస్మైకన్యాందదాముదా । నీత్వాగం
ధర్వలోకంచకృతకౌతుకమంగలమ్ ॥ ౫ ॥ మధుపర్కేణసంపూజ్యపాణి
మగ్రాహయ త్తతః । వైవాహికేనవిధినాదదౌరత్నాన్యనేకశః ॥ ౬ ॥ శ
శిలేఖానంగలేఖాచిత్రలేఖాపికుంభజ। విజ్ఞాప్యస్వజనేతారంవరయామా
సుఃపతిమ్ ॥ ౭ ॥ ఉపయమ్యచతస్రోపిసగంధర్వసుతాశ్శుభాః । రత్న
చూడోజగామాథతాభిఃస్వపితృమందిరం ॥ ౮ ॥ యథాచతసృభిఃసార్ధం
శ్రీతిభిఃప్రణవశ్శివం । స్వపితోశ్చరణౌనత్వాసవధూభిఃసనాగరాట్ ॥
౯ ॥ నివేదితవృత్తాంతోరత్నేశానుగ్రహస్యచ । ఉవాసతాభిఃససుఖం
పితృభ్యామభినందితః ॥ ౨౧౦ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ రత్నేశ్వరస్యలింగస్య
మహిమావపరూపిణః । సర్వేషాంసర్వదస్యాస్యప్రభావోగిరిజేఽతులః ॥ ౧౧ ॥
అస్మిల్లింగేపరాంసిద్ధింప్రాప్తాఃసిద్ధాఃసహస్రశః । గుప్తమాసీదిదంలింగము
ద్యయావత్సుమధ్యమే ॥ ౧౨ ॥ తవపిత్రాహిమవతాపిముఖ్యేనసర్వథా ।
ఆన్యాజిత్తైర్మహారత్నైరత్నేశఃప్రకటీకృతః ॥ ౧౩ ॥ అస్మాల్లింగేను

మత్ప్రీతినిర్భరతరా మద్రిరాజజే । వారణస్యామిదం లింగం పూజనీయం ప్రయ
త్నతః ॥౧౪॥ నానారత్నాని లభ్యంతే రత్నేశానుగ్రహాదుమే । స్త్రీరత్నపు
త్రరత్నాదిస్వర్గమోక్షావపి ప్రియే ॥ ౧౫ ॥ యోత్ర రత్నేశ్వరం నత్వా
మృతో దేశాంతరేష్వపి । న స స్వర్గాదిహాగచ్ఛేత్ కల్పకోటిశతైరపి ॥
అసితాయాం చతుర్దశ్యాముపోష్య నిశిజాగరాత్ । రత్నేశసన్నిధానే
మమ సాన్నిధ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧౭ ॥ అస్య లింగస్య పూర్వేణ త్వయా
స్థాంతరే ప్రియే । దాక్షాయణీశ్వరం లింగం మద్భక్త్యాత్ర ప్రతిష్ఠితమ్ ॥౧౮॥
తస్య సందర్శనాదేవ న నరో యాతి దుర్గతిం । అంబికా నామ గౌరీత్వం
త్రిహం చాంబికేశ్వరః ॥ ౧౯ ॥ మాతర్షడానన స్తత్ర తవ పుత్రః
సుమధ్యమే । ఏతత్త్రయం నరో దృష్ట్వా న గర్భం ప్రవిశేదుమే ॥ ౨౦ ॥
రత్నేశ్వరస్య మాహాత్మ్యం మయా తే సముదీరితం । గోపనీయం ప్రయత్నే
న కలికల్మషచేతసాం ॥ ౨౧ ॥ ఇదం రత్నేశ్వరాఖ్యానం యః పఠిష్యతి స
దా । సపుత్రపౌత్రపశుభిర్న వియుజ్యేత కర్హిచిత్ ॥ ౨౨ ॥ శ్రుత్వా ర
త్నేశ్వరోత్పత్తిం సేతిహాసాం నరోత్తమః । అనూఢో లభతే సత్యం కన్యా
త్నం కులోచితమ్ ॥ ౨౩ ॥ కన్యాపీదం సమాకర్ణ్య త్వితిహాసం మనోరమం ।
శీఘ్రమాసత్పతిం ప్రాప్య భవిష్యతి పతివ్రతా ॥ ౨౪ ॥ ఇతిహాసమిమం శ్రు
త్వా నారీ వా పురుషోపి వా । న జాత్విష్టవియోగాగ్నితాపేన పరితప్యతే ।
౨౫ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే రత్నేశ్వరప్రశంసనం నామ
సప్తషష్టితమోఽధ్యాయః ॥ ౬౭ ॥

స్కంద ఉవాచ ॥ అన్యచ్ఛృణు విశేషేంద్ర వృత్తాంతం తత్ర సంభవః ।
మహాశ్చర్యప్రజననం మహాపాతకహారి చ ॥ ౧ ॥ ఇత్థం కథాం ప్రకుర్వాణే ర
త్నేశస్య మహేశ్వరే । కోలాహలో మహానాసీత్ త్రాతత్రాతేతి సర్వశః ॥
మహిషాసురపుత్రోసౌ సమాయాతి గజాసురః । ప్రమథాన్ ప్రమథా
ర్వన్నిజవీర్యమదోద్ధతః ॥ ౩ ॥ యత్ర యత్ర ధరాయాం స చరణౌ

ణోతిహి । అచలోల్లోలయాంచక్రేతత్రత్రాస్యభారతః ॥ ౪ ॥ ఊరువే
గేనతరవఃపతంతిశిఖరైస్సహ। యస్యదోర్దండఘాతేనచూర్ణాస్స్యుశ్చశి
లోచ్చయాః ॥ ౫ ॥ యస్యమౌలిజసంఘర్షాద్ఘనావ్యోమత్యజంత్యపి ।
నీలిమానంనచాద్యాపిజహుస్తత్కేశసంగజమ్ ॥ ౬ ॥ యస్యనిఃశ్వాస
సంభారైరుత్తరంగామహాబ్ధయః । నద్యోప్యమందకల్లోలాభవంతితిమిభిః
సహ ॥ ౭ ॥ యోజనానాంసహస్రాణినవయస్యసముచ్ఛ్రయః । తావా
నేవహివిస్తారస్తనోర్మాయావినోస్యహి ॥ ౮ ॥ యన్నేత్రయోఃపింగలిమా
తథాతరలిమాపునః । విద్యుతానోజ్ఝ్యతేఽద్యాపిసోయమాయాతిసత్వ
రః ॥ ౯ ॥ యాంయాందిశంసమభ్యేతిసోయందుఃసహదానవః । సాసాస
మీభవేదస్యసాధ్వసాదివదిగ్ధ్రువమ్ ॥ ౧౦ ॥ బ్రహ్మలబ్ధవరశ్చాయంతృణీకృ
తజగత్త్రయః। అవధ్యోహంభవామీతిస్త్రీపుంసైఃకామనిర్జితైః॥౧౧॥
తతస్త్రిశూలహేతిస్తమాయాంతందైత్యపుంగవం । విజ్ఞాయావధ్యమ
స్యేనశూలేనాభిజఘానతమ్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రోతస్తేనత్రిశూలేనసచదైత్యోగ
జాసురః । ఛత్రీకృతమివాత్మానంమన్యమానోజగాహరమ్ ॥౧౩ ॥ గజా
సురఉవాచ ॥ త్రిశూలపాణేదేవేశజానేత్వాంస్మరహారిణం । తవహస్తే
మమవధఃశ్రేయానేవపురాంతక ॥౧౪ ॥ కించిద్విజ్ఞప్తుమిచ్ఛామిఅవధేహి
మమేరితం । సత్యంబ్రవీమినాసత్యంమృత్యుంజయవిచారయ ॥ ౧౫ ॥ త్వ
మేకోజగతాంవంద్యోవిశ్వస్యోపరిసంస్థితః ।అహంత్వదుపరిష్టాచ్చస్థితోస్మి
జితంమయా ॥ ౧౬ ॥ ధన్యోస్మ్యనుగృహీతోస్మిత్వత్త్రిశూలాగ్రసం
స్థితః । కాలేనసర్వైర్మర్తవ్యంశ్రేయసేమృత్యురీదృశః ॥ ౧౭ ॥ ఇతితస్య
వచఃశ్రుత్వాదేవదేవఃకృపానిధిః । ప్రోవాచప్రహసన్శంభుర్ఘటోద్భ
వగజాసురం ॥ ౧౮ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ గజాసురప్రసన్నోస్మిమహాపౌ
రుషశేవధే । స్వానుకూలంవరంబ్రూహిదదామిసుమతేఽసుర ॥ ౧౯ ॥
ఇత్యాకర్ణ్యసదైత్యేంద్రఃప్రత్యువాచమహేశ్వరం । గజాసురఉవాచ ॥
యదిప్రసన్నోదిగ్వాసస్తదానిత్యంవసానమే ॥ ౨౦ ॥ ఇమాంకృత్తింవిరూ

పాతుత్వత్త్రిశూలాగ్నిపావితాం । స్వప్రమాణాంసుఖస్పర్శాంరణాం
ణపణీకృతామ్ ॥ ౨౧ ॥ ఇష్టగంధిఃసదైవాస్తుసదైవాస్త్వతికోమలా ।
దైవనిర్మలాచాస్తుసదైవాస్త్వతిమండనం ॥ ౨౨ ॥ మహాతపోనలజ్వా
లాః పాప్యాపిసుచిరంవిభో । నదగ్ధాకృత్తిరేషామేపుణ్యగంధనిధిస్తతః ।
యదిపుణ్యవతీనైషామమకృత్తిర్దిగంబర । తదాత్వదంగసంగోస్యా
ఃథంజాతోరణాంగణే ॥ ౨౪ ॥ అన్యంచమేవరందేహియదితుష్టోసిశంకర
నామాస్తుకృత్తివాసాస్తేపారభ్యాద్యతనందినం ॥ ౨౫ ॥ ఇతితస్యవచః
శ్రుత్వాతథేత్యుక్త్వాచశంకరః । పునఃప్రోవాచతందైత్యంభక్తినిర్మల
మానసం ॥ ౨౬ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ శృణుపుణ్యనిధేదైత్యవరమన్యం
దుర్లభం । అవిముక్తేమహాక్షేత్రేరణాత్యక్తకలేబర ॥ ౨౭ ॥ ఇదంపుణ్య
శరీరంతేక్షేత్రేస్మిన్ముక్తిసాధనే । మమలింగంభవత్వత్రసర్వేషాంముక్తిదా
యకం ॥ ౨౮ ॥ కృత్తివాసేశ్వరంనామమహాపాతకనాశనం । సర్వేషా
మేవలింగానాంశిరోభూతమిదంవరం ॥ ౨౯ ॥ యావంతిసంతిలింగాని
వారాణస్యాంమహాంత్యపి । ఉత్తమంతావతామేతదుత్తమాంగవదుత్త
మమ్ ॥ ౩౦ ॥ మానవానాంహితాయాత్రస్థాస్యేహంసపరిగ్రహః । దృ
ష్టేనానేనలింగేనపూజితేనస్తుతేనచ । కృతకృత్యోభవేన్మర్త్యఃసంసా
రవిశేత్పునః ॥ ౩౧ ॥ రుద్రాశ్చపాశుపతాఃసిద్ధాఋషయస్తత్త్వచింతకాః
శాంతాదాంతాజితక్రోధానిర్ద్వంద్వానిష్పరిగ్రహాః ॥ ౩౨ ॥ అవి
ముక్తేస్థితాయేతుమమభక్తాముముక్షవః । మానాపమానయోస్తుల్యాస్తుల్య
లోష్టాశ్మకాంచనాః ॥ ౩౩ ॥ కృత్తివాసేశ్వరేలింగేస్థాస్యేహంతద్గృ
హే । దశకోటిసహస్రాణితీర్థానిప్రతివాసరం ॥ ౩౪ ॥ త్రికాలమాగమి
ష్యంతికృత్తివాసేనసంశయః । కలిద్వాపరసంభూతానరాశ్చకల్మషా
యమః ॥ ౩౫ ॥ సదాచారవినిర్ముక్తాఃసత్యశౌచపరాఙ్ముఖాః । మాయయా
దంభలోభాభ్యాంమోహాహంకృతిసంయుతాః ॥ ౩౬ ॥ శూద్రాన్నేనప్ర
విష్టజిహ్వాలాఅతిలాలసాః । సంధ్యాస్నానజపేజ్యాసుదూరీకృతమానసాః

యః ॥ ౩౭ ॥ కృత్తివాసేశ్వరం ప్రాప్య సర్వపాపవివర్జితాః । సుఖేన మో
క్షమేష్యంతి యథా సుకృతినస్తథా ॥ ౩౮ ॥ కృత్తివాసేశ్వరం లింగం సే
వ్యం కాశ్యాం తతో నరైః । జన్మాంతరసహస్రేషు మోక్షోఽన్యత్ర సుదుర్లభః
॥ ౩౯ ॥ కృత్తివాసేశ్వరే లింగే లభ్యస్త్వేకేన జన్మనా । పూర్వజన్మకృ
తం పాపం తపోదానాదిభిః శనైః । నశ్యేత్సద్యో వినశ్యేత కృత్తివాసేశ్వరేక్ష
ణాత్ ॥ ౪౦ ॥ కృత్తివాసేశ్వరం లింగం యేఽర్చయిష్యంతి మానవాః । ప్ర
విష్టాస్తే శరీరే మే తేషాం నాస్తి పునర్భవః ॥ ౪౧ ॥ అవిముక్తేఽత్ర వస్తవ్యం
జప్తవ్యం శతరుద్రియం । కృత్తివాసేశ్వరో దేవో ద్రష్టవ్యశ్చ పునః పునః ॥
సప్తకోటిమహారుద్రైః సుజప్తైర్యత్ఫలం భవేత్ । తత్ఫలం లభ్యతే కా
శ్యాం పూజనాత్కృత్తివాససః ॥ ౪౩ ॥ మాఘకృష్ణచతుర్దశ్యాముపోష్య
నిశిజాగృయాత్ । కృత్తివాసేశమభ్యర్చ్య యః స యాయాత్పరాం గతిం ॥
౪౪ ॥ శుక్లాయాం పంచదశ్యాం యశ్చైత్ర్యాం కర్తా మహోత్సవం । కృత్తి
వాసేశ్వరే లింగే న స గర్భం ప్రవేత్స్యతే ॥ ౪౫ ॥ కథయిత్వేతి దేవేశస్తత్కృ
త్తిం పరిగృహ్య చ । గజాసురస్య మహతీం ప్రావృణోద్ధరిదంబరః ॥ ౪౬ ॥ మ
హామహోత్సవో జాతస్తస్మిన్నహని కుంభజ । కృత్తివాసత్వమాపేదే య
స్మిన్దేవో దిగంబరః ॥ ౪౭ ॥ యత్రచ్ఛత్రీకృతో దైత్యః శూలమారోప్య
భూతలే । తచ్ఛూలోత్పాటనాజ్జాతం తత్ర కుండం మహత్తరమ్ ॥ ౪౮ ॥
తస్మిన్కుండే నరః స్నాత్వా కృత్వా చ పితృతర్పణం । కృత్తివాసేశ్వరం దృ
ష్ట్వా కృతకృత్యో నరో భవేత్ ॥ ౪౯ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ తస్మిం స్తీర్థే తు
యద్వృత్తం తదగస్తే నిశామయ । కాకా హంసత్వమాపన్నాస్తత్తీర్థస్య ప్ర
భావతః ॥ ౫౦ ॥ ఏకదా కృత్తివాసే తు చైత్యాంత్యయాత్రాభవత్పురా ।
అన్నం రాశీకృతం తత్ర వహ్యుపహారసముద్భవం ॥ ౫౧ ॥ బహుదేవలకైర్వ్ర
తం దృష్ట్వా పక్షిణో మిలన్ । పరస్పరం తదన్నార్థం యుధ్యంతో వ్యోమ
వర్త్మని ॥ ౫౨ ॥ బలిపుష్టైరపుష్టాంగా రటంతః కరటాః కటు । బలిభిశ్చా
పుష్టాంగైరబలాశ్చంచుభిర్హతాః ॥ ౫౩ ॥ తే హన్యమానా న్యపతం

స్తస్మిన్ కుండేనభోంగణాత్ । ఆయుఃశేషేణసంప్రాప్తాహంసీభూతాః
వాయసాః ॥౫౪॥ ఆశ్చర్యవంతస్తత్రత్యాయాత్రియాంమిలితాజనాః
చురంగులినిర్దేశైరహోపశ్యతపశ్యత ॥ ౫౫ ॥ అస్మాసువీక్షమాణే
కాకాఃకుండేత్రయేపతన్ । ధార్తరాష్ట్రాస్తు తేజాతాస్తీర్థస్యాస్యప్రభా
తః ॥ ౫౭ ॥ హంసతీర్థంతదారభ్యకృత్తివాససమీపతః । నామ్నా
తమభూల్లోకేతత్కుండంకలశోద్భవ ॥ ౫౮ ॥ అతీవమలినాత్మానో మహా
లినకర్మభిః । క్షణాన్నిర్మలతాంయాంతిహంసతీర్థకృతోదకాః
కాశ్యాంసదైవవస్తవ్యంస్నాతవ్యంహంసతీర్థకే । ద్రష్టవ్యఃకృత్తివా
శఃప్రాప్తవ్యంపరమంపదం ॥ ౫౯ ॥ కాశ్యాంలింగాన్యనేకానిమునేసం
దేపదే । కృత్తివాసేశ్వరంలింగంసర్వలింగశిరఃస్మృతమ్ ॥ ౬౦ ॥ కృ
వాసంసమారాధ్యభక్తియుక్తేనచేతసా । సర్వలింగారాధనజంఫలం
శ్యామవాప్యతే ॥ ౬౧ ॥ జపోదానంతపోహోమస్తర్పణందేవతా
నం । సమీపేకృత్తివాసస్యకృతంసర్వమనంతకం ॥ ౬౨ ॥ తీర్థంత్వే
సంసిద్ధమేతత్కలశసంభవ । పునర్దేవస్యసాన్నిధ్యాదావిరాసీన్మ
తుః ॥ ౬౩ ॥ ఏతానిసిద్ధలింగానిఛన్నానిస్యుర్యుగేయుగే । అవాప్య
సాన్నిధ్యంపునరావిర్భవంతిహి ॥ ౬౪ ॥ హంసతీర్థస్యపరితో లింగా
మయుతంమునే । ప్రతిష్ఠితంమునివరైరత్రిస్తద్విశతోత్తరం ॥ ౬
ఏకైకంసిద్ధిదంనౄణామవిముక్తనివాసినాం । లింగంకాత్యాయనే
చ్యవనేశాంతమేవహి ॥ ౬౬ ॥ లోమశేశంమహాలింగంలోమశేన
తం । కృత్తివాసఃప్రతీచ్యాంతుతద్దృష్ట్వాకాంతకాద్భయం ॥ ౬౭ ॥
లతీశంశుభంలింగంకృత్తివాసోత్తరేమహత్ । సపర్యయిత్వాలి
రాజాగజపతిర్భవేత్ ॥ ౬౮ ॥ అంతకేశ్వరసంజ్ఞంచలింగంతదుదీచి
తం । అతిపాపోపిసిప్పాపోజాయతేతద్విలోకనాత్ ॥ ౬౯ ॥ జనకే
హాలింగంతత్ప్రాశ్వేజ్ఞానదంపరం । తల్లింగవరివస్యాతో బ్రహ్మజ్ఞాన
వాప్యతే ॥ ౭౦ ॥ తదుత్తరేమహామూర్తిర్వరసితాంగోస్తిభైరవః ।

దర్శనతః పుంసాం నభవేద్యమదర్శనమ్ ॥ ౭౧ ॥ శుష్కోదరీ చ తత్రాస్తి
దేవీ వికటలోచనా। కృత్తివాసాదుదీచ్యాం తు కాశీప్రత్యూహభక్షిణీ ॥ ౭౨ ॥
అగ్నిజిద్వోస్తి వేతాలస్తస్యా దేవ్యాస్తు నైఋ్ఋతే । దదాతి వాంఛితాంసి
ద్ధింసోర్చితో భౌమవాసరే ॥ ౭౩ ॥ వేతాలకుండం తత్రాస్తి సర్వవ్యాధివి
ఘాతకృత్ । తత్కుండోదకసంస్పర్శాద్వ్రణవిస్ఫోటరుగ్వ్రజేత్ ॥ ౭౪ ॥
వేతాలకుండే సుస్నాతో వేతాలం ప్రణిపత్య చ । లభతే వాంఛితాం సిద్ధిం
దుర్లభాం సర్వదేహిభిః ॥ ౭౫ ॥ గణోస్తి తత్ర ద్విభుజశ్చతుష్పాత్పంచశీ
ర్షకః । తస్య సంవీక్షణాద్దేవ పాపం యాతి సహస్రధా ॥ ౭౬ ॥ తదుత్తరే
మునేరుద్రశ్చతుఃశృంగోస్తి భీషణః । త్రిపాదస్తు ద్విశీర్షశ్చ హస్తాస్యః స
ప్తవిపహీ ॥ ౭౭ ॥ రోరూయతే వృషాకారస్త్రిధా బద్ధః సకుంభజ । కాశీవిఘ్న
కరా యే చ యే కాశ్యాం పాపబుద్ధయః ॥ ౭౮ ॥ తేషాం చ సంఛిదాం కర్తుం మ
హాంధృతకుఠారకః । యే కాశ్యాం విఘ్నహర్తారో యే కాశ్యాం ధర్మబుద్ధ
యః ॥ ౭౯ ॥ సుధాఘటకరశ్చాహం తద్వంశపరిపోషకృత్ । తం దృష్ట్వా
వృషరుద్రం వై పూజయిత్వా తు భక్తితః ॥ ౮౦ ॥ మహామహోపచారైశ్చ
నవిఘ్నైరభిభూయతే। మణిప్రదీపో నాగోఽస్తి తస్మాద్రుద్రాదుదగ్దిశి ॥ ౮౧ ॥
మణికుండం తదగ్రే తు విషవ్యాధిహరం పరం । తస్మిన్కుండే కృతస్నానస్తం
నాగం పరివీక్ష్య చ ॥ ౮౨ ॥ మణిమాణిక్యసంపూర్ణం గజాశ్వరథసంకులం।
శ్రీరత్నపుత్రరత్నైశ్చ సమృద్ధం రాజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౮౩ ॥ కృత్తివా
సేశ్వరం లింగం కాశ్యాం యైర్న విలోకితం । తే మర్త్యలోకే భారాయ భు
వో భూతా న సంశయః ॥ ౮౪ ॥ స్కంద ఉవాచ । కృత్తివాసః సముత్ప
త్తిం యే శ్రోష్యంతీహ మానవాః । తల్లింగదర్శనాచ్ఛ్రేయో లప్స్యంతే
నాత్ర సంశయః ॥ ౮౫ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే కృత్తివాసః స
ముద్భవో నామాష్టషష్టితమోఽధ్యాయః ॥ ౬౮ ॥ ... *

స్కంద ఉవాచ ॥ శృణ్వగస్త్య తపోరాశే కాశ్యాం లింగాని యాని వై ।

సేవితానినృణాంముక్త్యైభవేయుర్భావితాత్మనామ్ ॥ ౧ ॥ కృత్తివాస
రణంయత్రకృతందేవేనలీలయా । రుద్రావాసఇతిఖ్యాతంతత్స్థానంపర
సిద్ధిదం ॥ ౨ ॥ స్థితేతతోఽమయాసార్ధంస్వేచ్ఛయాకృత్తివాససి । అ
త్యనందీవిజ్ఞప్తంచక్రేప్రణతిపూర్వకమ్ ॥ ౩ ॥ దేవదేవేశవిశ్వేశప్రాసా
దాఃసుమనోహరాః । సర్వరత్నమయారమ్యాఃసాష్టాషష్టిరభూదిహ । క
భూర్భువఃస్వస్తలేయానిశుభాన్యాయతనానిహి । ముక్తిదాన్యపితానీహ
మయానీతానిసర్వతః ॥ ౫ ॥ యతోయచ్చసమానీతంయత్రయచ్చకృతా
స్పదం । కథయిష్యామ్యహంనాథక్షణంతదవధార్యతాం ॥ ౬ ॥ స్థాణు
ర్నామమహాలింగందేవదేవస్యమోక్షదం । కురుక్షేత్రాదిహాద్యాతః
కలాశేషోస్తితత్రవై ॥ ౭ ॥ తదగ్రేసన్నిహత్యాఖ్యామహాపుష్కరిణీశుభా
లోలార్కపశ్చిమేభాగేకురుక్షేత్రస్థలీతుసా ॥ ౮ ॥ తత్రస్నాతంహుతంజ
ప్తంతప్తందత్తంశుభార్థిభిః । కురుక్షేత్రాద్భవేత్సత్యంకోటికోటిగుణా
ధికమ్ ॥ ౯ ॥ నైమిషాద్దేవదేవోఽత్రబ్రహ్మావర్తేనసంయుతః । తదం
శమాత్రంసంస్థాప్యకాశ్యామావిరభూద్విభో ॥ ౧౦ ॥ ఢుంఢిరాజోత్తరే
భాగేసిద్ధిదంసాధకస్యవై । లింగంవైదేవదేవాఖ్యంతదగ్రేకూపఉత్తమః ॥
౧౧ ॥ బ్రహ్మావర్తఇతిఖ్యాతఃపునరావృత్తిహృన్నృణాం । తత్కూపతీర్థే
కృతస్నానోదేవదేవంసమర్చ్యచ ॥౧౨॥ తత్పుణ్యంనైమిషారణ్యాత్కో
టికోటిగుణంస్మృతం । గోకర్ణాయతనాదత్రస్వయమావిరభూన్మహా
౧౩ ॥ లింగంమహాబలంనామసాంబాదిత్యసమీపతః । దర్శనాత్స్పర్శ
నాద్యస్యక్షణాదేనోమహాబలం ॥ ౧౪ ॥ వాతాహతస్తూలరాశిరివవిద్రా
దూరతః । కపాలమోచనపురోదృష్ట్వాలింగంమహాబలమ్ ॥ ౧౫ ॥ మ
హాబలమవాప్నోతినిర్వాణనగరంవ్రజేత్ । ఋణమోచనతఃప్రాచ్యాంది
భాసాత్రైతేసత్తమాత్ ॥౧౬ ॥ శశిభూషణసంజ్ఞంతులింగమత్రప్రతిష్ఠితం
తల్లింగసేవనాన్మర్త్యఃశశిభూషణతాంవ్రజేత్ ॥౧౭॥ ప్రభాసక్షేత్రయా
త్రాయాఃపుణ్యంప్రాప్నోతికోటికృత్ । ఉజ్జయిన్యామహాకాలఃస్వయం

శాగతో విభుః ॥ ౧౮ ॥ యన్నామస్మరణాదేవ నభయం కలికాలతః । ప్ర
ణవాఖ్యాన్మహాలింగాత్ప్రాచ్యాం కల్మషనాశనమ్ ॥ ౧౯ ॥ మహాకాలా
ఖ్యం లింగం దర్శనాన్మోక్షదం పరం । అమోఘం గంధేశ్వరం లింగం పుష్కరా
త్ స్పర్శనమాత్రతః ॥ ౨౦ ॥ ఆవిరాసీదిహా మహత్పుష్కరేణ సహైవ తు ।
తతో స్నేహదర్శయిత్త రేఖాగ దృష్ట్వా ఽమోఘగంధమీశ్వరమ్ ॥ ౨౧ ॥ స్నాత్వా
మోఘగంధకుండే తు భవాత్తారయతే పితౄన్ । మహానాదేశ్వరం లింగమ
ట్టహాసాదిహాగతమ్ ॥ ౨౨ ॥ త్రిలోచనాదుదీచ్యాం తు తద్దృష్టం ముక్తి
దం మతం । మహోత్కటేశ్వరం లింగం మరుత్కోటాదిహాగతం ॥ కామే
శ్వరోత్తరే భాగే దృష్టం విమలసిద్ధిదమ్ ॥ ౨౩ ॥ విశ్వస్థానాదిహాయాతం లిం
గం వై విమలేశ్వరం । స్వర్లీనాత్పశ్చిమే భాగే దృష్టం విమలసిద్ధిదమ్ ॥ ౨౪ ॥
మహావ్రతం మహాలింగం మహేంద్రాదిహ సంస్థితం । స్కంధేశ్వరసమీపే
తు మహావ్రతఫలప్రదం ॥ ౨౫ ॥ వృందారకర్షివృందానాం స్తువతాం ప్రథ
మే యుగే । ఉత్పన్నం యన్మహాలింగం భూమిం భిత్త్వా సుదుర్భిదాం ॥ ౨౬ ॥
మహాదేవేతి తైరుక్తం యన్మనోరథపూరణాత్ । వారాణస్యాం మహాదేవ
స్తదారభ్యాభవచ్చ యత్ ॥ ౨౭ ॥ ముక్తిక్షేత్రం కృతం యేన మహాలింగేన
కాశికా । అవిముక్తే మహాదేవం యోఽద్రాక్ష్యత్యత్ర మానవః ॥ ౨౮ ॥ శం
భులోకగమస్తస్య గాత్రతత్త్వ మృతస్య హి । అవిముక్తే ప్రయత్నేన తత్సంసే
వ్యం ముముక్షుభిః ॥ ౨౯ ॥ కల్పాంతరేఽపి నత్యక్తం కదాప్యానందకాననం ।
యేన లింగస్వరూపేణ మహాదేవేన సర్వథా ॥ ౩౦ ॥ తత్ప్రాసాదోఽయమ
తులః సర్వరత్నమయః శుభః । హిరణ్యగర్భతీర్థాచ్చ ప్రతీచ్యాం క్షేత్రరక్ష
కమ్ ॥ ౩౧ ॥ వారాణస్యామధిష్ఠాత్రీ దేవతాసాభిలాషదా । మహాదేవే
తి సంజ్ఞా వై సర్వలింగస్వరూపిణీ ॥ ౩౨ ॥ వారాణస్యాం మహాదేవో దృష్ట
శైలింగరూపధృక్ । తేన త్రైలోక్యలింగాని దృష్టానీహ న సంశయః ॥ ౩౩ ॥
వారాణస్యాం మహాదేవం సమభ్యర్చ్య నకృత్స్నదః । ఆభూతసంప్లవం యా
వచ్ఛివలోకే వసేన్ముదా ॥ ౩౪ ॥ పవిత్రపర్వణి సదా శ్రావణే మాసి యత్న

తః । లింగేపవిత్రమారోప్యమహాదేవేనగర్భభాక్ ॥ ౩౫ ॥ పితామహే
శ్వరంలింగంగయాతీర్థాదిహాగతం । ఫల్గుప్రభృతిభిస్తీర్థైఃసార్ధంస
ల్యష్టసంమితైః ॥ ౩౬ ॥ ధర్మేణయత్రవైతప్తంయుగానామయుతంశతం ।
సాక్షీకృత్యమహాలింగంశ్రీమద్ధర్మేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౩౭ ॥ పితామహేశ్వ
రంలింగంతత్రాభ్యర్చ్యనరోముదా । త్రిఃసప్తకులసంయుక్తోముచ్యతే
నాత్రసంశయః ॥ ౩౮ ॥ ప్రయాగాత్తీర్థరాజాచ్చశూలటంకోమహేశ్వ
రః । తీర్థరాజేనసహితఃస్థితఆగత్యవైస్వయమ్ ॥ ౩౯ ॥ సర్వాణ్యక
పాదమ్యాదవాచ్యాముత్తిసిద్ధ్యాలం । ప్రాసాదోమేరుణాయస్యస్పర్ధతే
కాంచనోజ్జ్వలః ॥ ౪౦ ॥ దేవేనైవవరోదత్తోయత్రపూర్వంయుగాంతరే
పూజ్యోమహేశ్వరఃకాశ్యాంప్రథమంకలుషాపహః ॥ ౪౧ ॥ యఃప్రయా
గఇహస్నాత్వానపశ్యతిమహేశ్వరం । సమభ్యర్చ్యవిధానేనమహాసంఖ్య
రవిస్తరైః ॥ ౪౨ ॥ ప్రయాగస్నానజాత్పుణ్యాచ్ఛూలటంకవిలోకనాత్ ।
సహస్రపూర్ణయాన్నసందేహఃపుణ్యంకోటిగుణోత్తరమ్ ॥ ౪౩ ॥ శంకుకర్ణ
స్మహాక్షేత్రాస్మిన్మహాతేజఇతీరితం । లింగమావిరభూద్యత్రమహాతేజోవిశు
ద్ధిదమ్ ॥ ౪౪ ॥ మహాతేజోనిధిస్తస్యప్రాసాదోతీవనిర్మలః । జ్వాలా
టిలితాకాశోమాణిక్యైరేవనిర్మితః ॥ ౪౫ ॥ తల్లింగదర్శనాత్స్పర్శ
త్స్పర్శనాచ్చసమర్చనాత్ । ప్రాప్యతేతత్పరంధామయత్రగత్వానశో
చతే ॥ ౪౬ ॥ వినాయకేశ్వరాత్పూర్వంమహాతైజసమర్చనాత్ । నైవ
మయేనయానేనయాత్రిమాహేశ్వరంపదమ్ ॥ ౪౭ ॥ రుద్రకోటిసమా
తా తీర్థాత్పరమపావనాత్ । మహాయోగీశ్వరంలింగమావిష్టతే
యంపరమ్ ॥ ౪౮ ॥ పార్వతీశ్వరలింగస్యసమీపేసర్వసిద్ధికృత్ । లింగ
దర్శనాత్పుంసాంకోటిలింగఫలంభవేత్ ॥ ౪౯ ॥ తత్ప్రాసాదస్యప
రుద్రాణాంకోటిసంమితాః । ప్రాసాదారవ్యంస్థానానిని రుద్రమూ
ర్తిభిః ॥ ౫౦ ॥ కాశ్యాంరుద్రస్థలీసాతుపఠ్యతేవేదవాదిభిః । రుద్రస్థ
మృతాయేవైకృమికీటపతంగకాః ॥ ౫౧ ॥ పశుపక్షిమృగామశ్యా

ష్వాప్యథదీక్షితాః । తేషాంతురుద్రీభూతానాంపునరావృత్తిరత్రన ॥
౫౨ ॥ జన్మాంతరసహస్రేషుయత్పాపంసముపార్జితం । రుద్రస్థలీంప్రవి
ష్టస్యతత్సర్వంవ్రజతిక్షయమ్ ॥ ౫౩ ॥ అకామోవాసకామోవాతిర్య
గ్యోనిగతోఽపివా । రుద్రస్థల్యాంత్యజన్ప్రాణాన్పరంనిర్వాణమాప్నుయాత్ ॥
౫౪ ॥ స్వయమేకాంబరాత్క్షేత్రాత్కృత్తివాసాఇహాగతః । కృత్తివాససి
లింగేత్రస్వయమేవవ్యవస్థితః ॥ ౫౫ ॥ అస్మిన్స్థానేస్వభక్తానాంసాంబఃస
ర్వగణోవిభుః । స్వయంచోపదిశేద్బ్రహ్మశ్రుతౌశ్రుతిభిరీడితమ్ ॥ ౫౬ ॥ క్షేత్రే
త్రసిద్ధిదేప్రత్యశ్చండీశోమరుజాంగలాత్ । ప్రచండపాపసంఘాతంఖండ
యేచ్ఛతధేక్షణాత్ ॥ ౫౭ ॥ పాశపాణిగణాధ్యక్షసమీపేయఃప్రపశ్యతి ।
చండీశ్వరంమహాలింగంసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౫౮ ॥ కాలంజరా
న్నీలకంఠస్తిష్ఠేదత్రస్వయంవిభుః । గణేశాద్దంతకూటాఖ్యాత్సమీపేభవ
నాశనః ॥ ౫౯ ॥ నీలకంఠేశ్వరంలింగంకాశ్యాంయైఃపరిపూజితం । నీల
కంఠాస్తఏవస్యుస్తఏవశశిభూషణాః ॥ ౬౦ ॥ కాశ్మీరాదిహసంప్రాప్తం
లింగంవిజయసంజ్ఞితం । సదావిజయదంపుంసాంప్రాచ్యాంశాలకటంక
టాత్ ॥ ౬౧ ॥ రణేరాజకులేద్యూతేవివాదేసర్వదైవహి । విజయో
జాయతేపుంసాంవిజయేశసమర్చనాత్ ॥ ౬౨ ॥ ఊర్ధ్వరేతాస్త్రిదం
డాయాఃసంప్రాప్తోత్రస్వయంవిభుః । కూశ్మాండకంగణాధ్యక్షంపురస్కృ
త్యవ్యవస్థితః ॥ ౬౩ ॥ ఊర్ధ్వాంగతిమవాప్నోతివీక్షణాదూర్ధ్వరేతసః ।
ఊర్ధ్వరేతసియేభక్తానహితేషామధోగతిః ॥ ౬౪ ॥ మండలేశ్వరతఃక్షే
త్రాల్లింగంశ్రీకంఠసంజ్ఞితం । వినాయకాన్మహాతీర్థాత్కపర్దీశ్వరసం
జ్ఞితః । పిశాచమోచనేతీర్థేస్వయమావిరభూద్విభుః ॥ ౬౫ ॥ కపర్దీ
శంసకృదభ్యర్చ్యనవరోనిరయంవ్రజేత్ । నపిశాచత్వమాప్నోతికృత్వా
ప్యఘముత్తమమ్ ॥ ౬౬ ॥ ఆమ్రాతకేశ్వరాత్క్షేత్రాల్లింగంసూక్ష్మేశ
సంజ్ఞితం । స్వయమభ్యాగతంచాత్రక్షేత్రేవైశ్రేయసాంపదే ॥ ౬౭ ॥ వి
కటద్విజసంజ్ఞస్యగణేశస్యసమీపతః । దృష్ట్వాసూక్ష్మేశ్వరంలింగంగతిఃసూ

త్స్నామవాప్నుయాత్ ॥ ౭౦ ॥ సంప్రాప్తమిహ దేవేశం జయంతం మధుకైశ్వ
రాత్ । లంబోదరాద్గణపతేః పురస్తాత్తదవస్థితమ్ ॥ ౭౧ ॥ జయంతేశ్వర
మాలోక్య స్నాత్వా గంగాజలే శుభే । ప్రాప్నుయాద్వాంఛితాం సిద్ధిం సర్వ
త్ర విజయీ భవేత్ ॥ ౭౨ ॥ ప్రాదుశ్చకార దేవేశః శ్రీశైలాత్త్రిపురాంత
కః । శ్రీశైలశిఖరం దృష్ట్వా యత్ఫలం సముదీరితం ॥ ౭౩ ॥ త్రిపురాంతకమా
లోక్య తత్ఫలం హేలయాప్యతే । విశ్వేశాత్పశ్చిమే భాగే త్రిపురాంతకమీశ్వ
రమ్ ॥ ౭౪ ॥ సంపూజ్య పరయా భక్త్యా న నరో గర్భమావిశేత్ । సౌష్మ
స్థానాదిహాయాతో భగవాన్ కుక్కుటేశ్వరః ॥ ౭౫ ॥ వక్రతుండగణాధ్య
క్షసమీపే సోపతిష్ఠతే । తద్దర్శనాదర్చనాచ్చ కరస్థాః సర్వసిద్ధయః ॥ ౭౬ ॥
జాలేశ్వరాత్త్రిశూలీ చ స్వయమీశః సమాగతః । కూటదంతాద్గణపతేః
పురస్తాత్సర్వసిద్ధిదః ॥ ౭౭ ॥ రామేశ్వరాన్మహాక్షేత్రాజ్జటీ దేవః సమా
తః । ఏకదంతోత్తరే భాగే సోర్చితః సర్వకామదః ॥ ౭౮ ॥ త్రిసంధ్యాక్షేత్ర
తో దేవస్త్ర్యంబకోస్తి సమాగతః । త్రిముఖాత్పూర్వదిగ్భాగే పూజి
స్త్ర్యంబకత్వకృత్ ॥ ౭౯ ॥ హరేశ్వరో హరిశ్చంద్రాత్క్షేత్రాదత్ర సమా
గతః । హరిశ్చంద్రేశ్వరపురః పూజితో జయదః సదా ॥ ౮౦ ॥ ఇహాశర్వ
సమాయాతః స్థానాన్మధ్యమకేశ్వరాత్ । చతుర్వేదేశ్వరం లింగం పూర్వో
ధాయవ్యవస్థితమ్ ॥ ౮౧ ॥ శర్వం లింగం సమభ్యర్చ్య కాశ్యాం పరమసిద్ధి
కృత్ । న జాతు జంతుపదవీం ప్రాప్నుయాత్క్వాపి మానవః ॥ ౮౨ ॥ స్థలే
శ్వరాన్మహాలింగం ప్రాదుర్భూతం పరం త్విహ ॥ యత్ర యజ్ఞేశ్వరం లింగం
సర్వలింగఫలప్రదం ॥ ౮౩ ॥ మహాలింగం సమభ్యర్చ్య మహాశ్రీర్ధనస
న్వితః । మహతీం శ్రియమాప్నోతి లోకేఽత్ర చ పరత్ర చ ॥ ౮౪ ॥ ఇహ లింగం
సహస్రాక్షం సువర్ణాక్ష్యాత్సమాగతం । యస్య సందర్శనాత్పుంసాం జ్ఞాన
చక్షుః ప్రజాయతే ॥ ౮౫ ॥ శైలేశ్వరాదవాచ్యాంతు సహస్రాక్షేశ్వరం శు
భమ్ । దృష్ట్వా జన్మసహస్రాణాం శతానాం పాతకం త్యజేత్ ॥ ౮౬ ॥ హ
ర్షితాద్ధర్షితం చాత్ర ప్రాదురాసీత్తమోహరం । లింగం హర్షప్రద

పుంసాందర్శనాత్స్పర్శనాదపి ॥ ౯౭ ॥ మంత్రేశ్వరసమీపేతుప్రాసాదోఽహ
ర్నిశేశితుః । తద్విలోకనతఃపుంసాంనిత్యంహర్షపరంపరా ॥ ౮౮ ॥
ఇహస్వయంసమాయాతోరుద్రోరుద్రమహాలయాత్ । యస్యదర్శనతో
యాంతిరుద్రలోకంనరాఃస్ఫుటమ్ ॥ ౮౯ ॥ యైస్తురుద్రేశ్వరంలింగంకా
శ్యామత్రసమర్చితం । తేరుద్రరూపిణోమర్త్యావిజ్ఞేయానాత్రసంశ
యః ॥ ౯౦ ॥ త్రిపురేశసమీపేతుదృష్ట్వారుద్రేశ్వరంవిభుం । రుద్రాస్త
ఇవవిజ్ఞేయాజీవంతోఽపిమృతాఅపి ॥ ౯౧ ॥ ఆగాదిహమహాదేవోవృషేశో
వృషభధ్వజాత్ । బాణేశ్వరస్యలింగస్యసమీపేవృషదఃసదా ॥ ౯౨ ॥ ఇ
హాగతంత్తుకేదారాదీశానేశ్వరసంజ్ఞితం । తద్ద్రష్టవ్యంప్రతీచ్యాంచలిం
గంప్రహ్లాదకేశవాత్ ॥ ౯౩ ॥ ఈశానేశంసమభ్యర్చ్యస్నాత్వోత్తరవ
హాంభసి । వసేదీశాననగరేఈశానసదృశప్రభః ॥ ౯౪ ॥ భైరవాద్భైర
వీమూర్తిరత్రాయాతామనోహరా । సంహారభైరవోనామద్రష్టవ్యఃస
ప్రయత్నతః ॥ ౯౫ ॥ పూజనాత్సర్వసిద్ధ్యైస్యప్రాచ్యాంఖర్వవినాయకాత్
సంహారభైరవఃకాశ్యాంసహరేదఘసంతతిమ్ ॥ ౯౬ ॥ ఉగ్రఃకనఖలాత్తీ
ర్థాదావిరాసేహసిద్ధిదః । తద్విలోకనతోనౄణాముగ్రంపాపంప్రణశ్య
తి ॥ ౯౭ ॥ ఉగ్రంలింగంసదాసేవ్యంప్రాచ్యామర్కవినాయకాత్ । అ
త్యుగ్రాఅపినశ్యేయురుపసర్గాస్తదర్చనాత్ ॥ ౯౮ ॥ వస్త్రాపథాన్మ
హాక్షేత్రాద్భవోనామస్వయంవిభుః । భీమచండీసమీపేతుప్రాదురాసీదిహ
ప్రభో ॥ ౯౯ । భవేశ్వరంసమభ్యర్చ్యభవేనావిర్భవేన్నరః । ప్రభుర్భ
వతిసర్వేషాంశాజ్ఞామాజ్ఞాకృతామిహ ॥ ౧౦౦ ॥ దేవదారువనాద్దండీ
దండయన్పాతకావలీః । వారాణస్యాంసమాగత్యస్థితోలింగాకృతిర్వి
భుః ॥ ౧ ॥ ప్రాచ్యాందండీశ్వరఃపూజ్యఃసదేహలివినాయకాత్ । తస్యా
ర్చనేనమర్త్యానాంనపునర్భవఈక్ష్యతే ॥ ౨ ॥ భద్రకర్ణహ్రదాదత్ర
భద్రకర్ణహ్రదాన్వితః । శివఃసాక్షాదిహాయాతఃసర్వేషాంశివదోఽర్చి
తః ॥ ౩ ॥ ఉద్దండాఖ్యాద్గణపతేఃప్రాచ్యాంతత్తీర్థముత్తమం । భద్రకర్ణ

హ్రదస్నాత్వాభ్యర్చ్యలింగంశివాద్వయమ్ ॥ ౪ ॥ సర్వత్రశివమాప్నో
తిభద్రకర్ణేశపూజనాత్ । శృణుయాత్సర్వభూతానాంభద్రింపశ్యతి
చాక్షుభిః ॥ ౫ ॥ శంకరశ్చహరిశ్చంద్రాత్తత్పురఃప్రతిభాసతే । తత్పూ
జనాజ్జనానాంనజననీజఠరేజనిః ॥ ౬ ॥ యమలింగాన్మహాతీర్థాత్తాం
లింగమిహస్థితం । కలశేశఇతిఖ్యాతంచండీశాత్పశ్చిమేనచ ॥ ౭ ॥ యమ
తీర్థేనరఃస్నాత్వామిత్రావరుణదక్షిణే । కాలలింగంసమాలోక్యకలికా
లభయంకుతః ॥ ౮ ॥ తత్రభౌమచతుర్దశ్యాంయస్తుయాత్రాంకరిష్యతి
అపిపాతకయుక్తఃసయమయాత్రాంనయాస్యతి ॥ ౯ ॥ నైపాలాచ్చమ
హాక్షేత్రాదాయాత్పశుపతిస్త్విహ । యత్రపాశుపతోయోగఉపదిష్టఃపి
నాకినా ॥ ౧౦ ॥ భవతాదేవదేవేనబ్రహ్మాదిభ్యోవిముక్తయే । తస్యసం
శనాదేవపశుపాశైర్వియుజ్యతే ॥ ౧౧ ॥ కరవీరకతీర్థాచ్చకపాలీ
ఇహాగతః । కపాలమోచనేతీర్థేదృష్టవ్యఃసప్రయత్నతః ॥ ౧౨ ॥ తస్య
లోకనమాత్రేణబ్రహ్మహత్యావిలీయతే । ఉమాపతిర్దేవికాయాఇహా
త్యవ్యవస్థితః ॥ ౧౩ ॥ దృష్టఃపశుపతిఃప్రాచ్యాంహరేత్పాపంచిరార్జితం
లింగంమహేశ్వరక్షేత్రాదిహదీప్తేశసంజ్ఞితం ॥ ౧౪ ॥ ఉపోమాపతితీర్థే
తదీప్త్యైచేహావరత్రిచ । భుక్తిముక్తిప్రదంలింగందీప్తేశంకాశిమధ్య
గమ్ ॥ ౧౫ ॥ కాయారోహణతఃక్షేత్రాదాచార్యోనకులీశ్వరః ।
ష్యైఃపరివృతస్తిష్ఠేన్మహాపాశుపతవ్రతైః ॥ ౧౬ ॥ దక్షిణేహిమహాదేవా
దృష్టోజ్ఞానంప్రయచ్ఛతి । అజ్ఞానంనాశమేత్యత్రప్రంగర్భసంసృతిహేతుకం
౧౭ ॥ గంగాసాగరతశ్చాయాదమరేశఇతీరితం । లింగంయద్దర్శనాదే
నానురత్వంహిదుర్లభమ్ ॥ ౧౮ ॥ సప్తగోదావరీతీర్థాద్దేవోభీమేశ్వ
రఃప్రభుః । ప్రకాశతేలింగరూపీభుక్త్యైముక్త్యైనృణామిహ ॥ ౧౯
నకులీశాత్పురోభాగేదృష్ట్వాభీమేశ్వరంప్రభుం । మహాభీమానిపాపాని
నశ్యంతిహితత్క్షణాత్ ॥ ౨౦ ॥ భూతేశ్వరాద్భస్మగాత్రంప్రాదురాసీన్మ
హాస్వయం । భీమేశాద్దక్షిణేభాగేతదభ్యర్చ్యఃప్రయత్నతః ॥ ౨౧ ॥ సర్వ

క్పాశుపతాద్యోగాదభ్యస్తాచ్చసమాఃశతం । త్వాప్రాప్య తేఫలంతత్స్వశి
వ్యస్మగాత్రవిలోకనాత్ ॥ ౨౨ ॥ నకులీశ్వరతోదేవఃస్వయంభూరితివి
శ్రుతః । ఆత్మనాప్రకటీభూతఃకాశ్యాంలింగాకృతిర్హరః ॥ ౨౩ ॥ స్వ
యంభులింగంసంపూజ్యస్నాత్వాసిద్ధిహ్రదేనరః । మహాలక్ష్మీశ్వరపురోన
భూయోజన్మభాగ్భవేత్ ॥ ౨౪ ॥ ప్రయాగతీర్థనికషాప్రాసాదోవిద్రు
మప్రభః । వారాహాస్యమహానేషధరణీనామ్న ఏవహి ॥ ౨౫ ॥ వింధ్యప
ర్వతతఃప్రాప్తోదేవంశ్రుత్వాసమాగతం । సగణంసర్షిందేవంచమందరా
ద్రిక్నకందరాత్ ॥ ౨౬ ॥ కాశ్యాంధరణివారాహోద్రష్టవ్యఃసప్రయత్న
తః । ఆపత్సముద్రసంమగ్నముద్ధరేచ్ఛరణాగతం ॥ ౨౭ ॥ కర్ణికారాద్గ
గాధ్యక్షఃకర్ణికారప్రసూనరుక్ । సమచ్యోర్యంగదాహస్తఉపసర్గ
సహస్రహృత్ ॥ ౨౮ ॥ తస్మాద్ధరణివారాహాత్ప్రతీచ్యాందిశిసంస్థితం ।
పూజయిత్వాగణాధ్యక్షంగాణపత్యపదంలభేత్ ॥ ౨౯ ॥ హేమకూటాద్వి
రూపాక్షంలింగమత్రావిరాసహ ।మహేశ్వరాదవాచ్యాంచదృష్టంసంసార
తారకమ్ ॥౧౩౦॥ గంగాద్వారాద్ధిమస్థేశంలింగంహిమసమప్రభం। బ్రహ్మ
నాలాత్ప్రతీచ్యాంచద్రష్టవ్యమిహసిద్ధిదం ॥ ౩౧ ॥ గణాధిపశ్చకైలాసాద్గ
ణాఅన్యేమహాబలాః । కైలాసాద్రేఃసమాయాతాఃసప్తకోటిమితాఃప్ర
భో ॥ ౩౨ ॥ దుర్గాణితైఃకృతానీహసప్తస్వర్గసమానిచ । సద్వారా
ణిసయంత్రాణికపాటవికటానిచ ॥ ౩౩ ॥ కోటికోటిభటాఢ్యానిసర్వర్ద్ధి
సహితాన్యపి । సువర్ణరూప్యతామ్రైశ్చకాంస్యరీతికసీసకైః ॥ ౩౪ ॥ అ
యస్కాంతేనకాంతానిదృఢాన్యభ్రంలిహాన్యపి । తతఃశైలంమహాదుర్గం
తైఃకాశీపరితఃకృతమ్ ॥ ౩౫ ॥ పరిఖాపికృతానిమ్నామత్స్యోదర్యాజలా
విలా । మత్స్యోదరీద్విధాజాతాబహిరంతశ్చరాపునః ॥ ౩౬ ॥ తచ్ఛ్రతీ
ర్థంమహత్ఖ్యాతంమిలితంగాంగవారిభిః । యదాసంహారమార్గేణగం
గాంభఃప్రసరేదిహ ॥ ౩౭ ॥ తదామత్స్యోదరీతీర్థంలభ్యతేపుణ్యగౌర
వాత్ । సూర్యాచంద్రమసోఃపర్వతదాకోటిగుణంశతమ్ ॥ ౩౮ ॥ సర్వ

పర్వాణితత్రైవసర్వాతీర్థానితత్రవై । తత్రైవసర్వలింగానిగంగాయ
త్స్యోదరీయతః ॥ ౩౯ ॥ మత్స్యోదర్యాంహియేస్నాతాయత్రకుత్రాపి
మానవాః । కృతపిండప్రదానాస్తేనమాతురుదరేశయాః ॥ ౧౪౦ ॥ అ
ముక్తమిదంక్షేత్రంమత్స్యాకారత్వమాప్నుయాత్ । పరితఃస్వర్ధునీవా
రిసంసారిపరివీక్ష్యతే ॥ ౪౧ ॥ మత్స్యోదర్యాంకృతస్నానాయేనరాస్త
రోత్తమాః । కృత్వాపిబహుపాపానినేక్షంతేభాస్కరేఃపురీమ్ ॥ ౪౨ ॥
కింస్నాత్వాబహుతీర్థేషుకింతప్త్వాదుష్కరంతపః । యదిమత్స్యోదర్యాం
స్నాతాకుతోగర్భభయంతతః ॥ ౪౩ ॥ యత్రయత్రహిలింగానిస్వదేవై
కృతాన్యపి । తత్రమత్స్యోదరీంప్రాప్యసుస్నాతోమోక్షభాజనం ॥ ౪౪ ॥
సంతితీర్థాన్యనేకానిభూర్భువఃస్వర్గతాన్యపి । నసమానిపరంతాని
ట్యంశేనాపినిశ్చితం ॥ ౪౫ ॥ ఇత్థంతీర్థంకృతంతేనవిభోఃకైలాసవాసినః
గణాధిపేనసుమహాత్సుమహోదారకర్మణా ॥ ౪౬ ॥ భూర్భువఃసంజ్ఞకం
లింగంపర్వతాద్గంధమాదనాత్ । స్వయమావిరభూదత్రతస్మాత్ప్రాచ్యాం
గణాధిపాత్ ॥ ౪౭ ॥ విలోక్యభూర్భువంలింగంభూర్భువఃస్వర్మహఃపరే
నివసంతిజనాఃపుణ్యాఃసచిరందివ్యభోగినః ॥ ౪౮ ॥ హాటకేశంమహాలి
గంభోగవత్యాసమాయుతం । సప్తపాతాలతలతఇహాయాతంస్వయంవి
భో ॥ ౪౯ ॥ శేషవాసుకిముఖ్యైశ్చతత్ప్రాసాదోమహానిహ । మణిమా
ణిక్యరత్నౌఘైర్నిరమాయిప్రయత్నతః ॥ ౧౫౦ ॥ తల్లింగంహాటకమ
యంరత్నమాలాభిరర్చితం । ఈశానేశ్వరతఃప్రాచ్యాంపూజనీయంప్ర
యత్నతః ॥ ౫౧ ॥ భక్తితోఽభ్యర్చ్యతల్లింగంనరఃసర్వసమృద్ధిమాన్ ।
భుక్త్వాభోగానసంఖ్యాతానంతేనిర్వాణమృచ్ఛతి ॥ ౫౨ ॥ ఆకాశాత్తారకా
ల్లింగంజ్యోతీరూపమిహాగతం । జ్ఞానవాప్యాఃపురోభాగేతల్లింగంతారకే
శ్వరమ్ ॥ ౫౩ ॥ తారకంజ్ఞానమాప్యేతతల్లింగస్యసమర్చనాత్ । జ్ఞాన
వాప్యాంనరఃస్నాత్వాతారకేశంవిలోక్యచ ॥ ౫౪ ॥ కృతసంధ్యాదినియ
మఃపరితర్ప్యపితామహాన్ । ధృతమౌనవ్రతోధీమాన్యావల్లింగవిలో

కనమ్ ॥ ౫౫ ॥ ముచ్యతేసర్వపాపేభ్యఃపుణ్యంప్రాప్నోతిశాశ్వతం । ప్రాం
తేచతారకంజ్ఞానంయస్మాజ్జ్ఞానాద్విముచ్యతే ॥ ౫౬ ॥ కిరాతాచ్చకిరాతేశ
ఇహచావిర్బభూవహ । కిరాతరూపోభగవాన్యత్రదేవోఽభవత్పురా ॥
౫౭ ॥ తత్కిరాతేశ్వరంలింగంభారభూతేశ్వరాదను । నమస్కృత్యనరో
జాతునమాతురుదరేశయః ॥ ౫౮ ॥ లంకాపుర్యాఃసమాగచ్ఛన్మరుకేశ్వ
రసంజ్ఞకం । లింగంయదర్చనాత్పుంసాంనభయంరక్షసాంభవేత్ ।౫౯॥
నైఋత్యాందిశితల్లింగంనైఋతేశ్వరసంజ్ఞకం । పౌలస్త్యరాఘవా
భ్యాంప్రపూజితంసర్వదుష్టహృత్ ॥ ౬౦ ॥ పుణ్యంజలప్రియంలింగంజల
లింగంస్థలాదపి । ఆయాతంతచ్చగంగాయాజలమధ్యేవ్యవస్థితమ్ ॥ ౬౧॥
తత్ప్రసాదోఽద్భుతతరోమధ్యేగంగంసరీక్ష్యతే ।సర్వథాతుమయఃశ్రీ
ష్టఃసర్వరత్నమయఃశుభః ॥ ౬౨ ॥ అద్యాపిదృశ్యతేకైశ్చిత్పుణ్యసంభా
రగౌరవాత్ । శ్రేష్ఠంలింగమిహాయాతంతీర్థాత్కోటీశ్వరాదపి ॥౬౩॥
కోటిలింగేక్షణాత్పుణ్యంతల్లింగస్యనిరీక్షణాత్ । శ్రేష్ఠంజ్యేష్ఠేశ్వరాత్పశ్చా
చ్ఛ్రేష్ఠసిద్ధిప్రదాయకమ్ ॥౬౪ ॥ వడవాస్యాత్సముద్భూతంలింగమత్రా
నలేశ్వరం । నలేశ్వరపురోభాగేపూజితంసర్వసిద్ధిదమ్ ॥ ౬౫ ॥ ఆగత్య
విరజస్తీర్థాద్దేవదేవస్త్రిలోచనః । లింగేత్వనాదిసంసిద్ధేహ్యవతస్థేత్రివి
ష్టపే ॥ ౬౬ ॥ పుణ్యేపిలిపిలాతీర్థేసర్వేషాంతారకప్రదే । ఆవిశ్చక్రేస్వ
యందేవఓంకారోమరకంటకాత్ ॥ ౬౭ ॥ తదాద్యంతారకక్షేత్రంయ
దాగంగానచాగతా । యదైవావిరభూత్కాశీత్రైలోక్యోద్ధరణాయవై॥
౬౮ ॥ తదాకృతిమహల్లింగంస్వయమావిరభూత్తతః । మహీమానంనత
స్యాస్యపరివేత్తివిభోఋతే ॥ ౬౯ ॥ ఏతాన్యాయతనానీశఆసీనాయమ
హాంతిచ । శేషయిత్వాంశమాత్రంచతస్మిన్క్షేత్రేతేజసిజే ॥ ౭౦ ॥ ఇ
హాయాతానిపుణ్యానిసర్వభావేననాన్యథా । ప్రసాదాఃసర్వతశ్శై ఃపాం
రమ్యాఅభ్రంలిహావిభో ॥ ౭౧ ॥ బహుధాతుమయాశ్చిత్రాఃసర్వరత్న
సముజ్జ్వలాః । యేషాంకలశమాత్రస్యదర్శనాన్ముక్తిరాప్యతే ॥ ౭౨ ॥

శ్రుత్వాపినామ చైతేషాంలింగానాంసురసత్తమ । అపిజన్మసహస్రోత్థాః
క్షీయంతేపాపరాశయః ॥ ౧౧౩ ॥ ఇదానీంకోనిదేశోత్రమయానుష్ఠేయ
ఈశితః । ప్రసాదీక్రియతాంసోపిసిద్ధోమంతవ్యఏవహి ॥ ౧౧౪ ॥ స్కందఉ
వాచ ॥ శ్రుత్వేతినందినోవాక్యందేవదేవేశ్వరోహరః । శ్రద్ధాప్రసాద్య
శైలాదిమిదంప్రోవాచకుంభజ॥౧౧౫॥ శ్రీదేవదేవఉవాచ॥ సాధుకృతం
త్వయానందిన్సదానందవిధాయక । విధేహిమేనిదేశంచచండీవ్యాహా
రయాధునా ॥ ౧౧౬ ॥ నవకోట్యస్తుచాముండాయాయత్రనివసంతిహి
స్వదేవతాభిఃసహితాభూతవేతాలభైరవైః ॥ ౧౧౭ ॥ తాఃపురీరక్షణార్థా
యసవాహనబలాయుధాః । ప్రతిదుర్గందుర్గరూపాఃపరితఃపరివా
య ॥ ౧౧౮ ॥ స్కందఉవాచ ॥ నందినంసంనిదేశ్యేతిమృడాన్యాసహితో
మృడః । యయౌత్రివిష్టపంక్షేత్రంముక్తిబీజప్రరోహణం ॥ ౧౧౯ ॥ శిలా
దతనయోప్యైశీంమూర్ధన్యాజ్ఞాంవిధాయచ । ఆహూయసర్వాలో(ద)
ర్గాఃప్రతిదుర్గంన్యవేశయత్ ॥ ౧౨౦ ॥ నిశమ్యాధ్యాయమేతంచ(శ్రీ)
ణ్యాయతనగర్భిణం । నరఃస్వర్గాపవర్గౌచప్రాప్నుయాచ్ఛ్రద్ధయా
క్రమాత్ ॥ ౧౨౧ ॥ శ్రుత్వాష్టషష్టిమేతాంవైమహాయతనసంశ్రయాం।
నజాతుప్రవిశేన్మర్త్యోజనన్యాజాఠరీందరీమ్ ॥ ౧౨౨ ॥ ఇతి శ్రీస్కాం
పురాణే కాశీఖండే అష్టషష్ట్యాయతనసమాగమో నామైకోన సప్త
తమోఽధ్యాయః ॥ ౬౯ ॥ ... ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ కాత్యాయనేయకథయనందినావిశ్వనందినా।యథా
థావ్యాపారితాదేవ్యోదేవదేవనిదేశతః ॥ ౧ ॥ అవిముక్తస్యరక్షార్థం
యత్రయాదేవతాఃస్థితాః । ప్రసాదంకురుమేదేవతాఃసమాచక్ష్వతత్త్వ
తః ॥ ౨ ॥ ఇత్యగస్త్యోదితంశ్రుత్వామహాదేవతనూద్భవః। కథయామా
సయాయత్రస్థితాఽనందవనేముదా ॥ ౩ ॥ స్కందఉవాచ ॥ వారాణ
స్యాంవిశాలాక్షీక్షేత్రస్యపరమేష్టదా । విశాలతీర్థంగంగాయాంశ్రుత్వా

కృష్ణేవ్యవస్థితా ॥ ౪ ॥ స్నాత్వావిశాలతీర్థేవైవిశాలాక్షీంప్రణమ్యచ ।
విశాలాంలభతేలక్ష్మీంపరత్రేహచశర్మదామ్ ॥ ౫ ॥ భాద్రేకృష్ణతృతీయా
యాముపోషణపరైర్నృభిః । కృత్వాజాగరణంరాత్రౌవిశాలాక్షీసమీప
తః ॥ ౬ ॥ ప్రాతర్భోజ్యాఃప్రయత్నేనచతుర్దశకుమారికాః । అలంకృ
త్యయథాశక్త్యాస్రగంబరవిభూషణైః ॥ ౭ ॥ విధాయపారణంపశ్చాత్పు
త్రభృత్యసమన్వితైః । సమ్యగ్వారాణసీవాసఫలంలభ్యేతకుంభజ ॥ ౮ ॥ త
స్యాంతిథౌమహాయాత్రాకార్యాక్షేత్రనివాసిభిః । ఉపసర్గప్రశాంత్య
ర్థంనిర్వాణకమలాప్తయే ॥ ౯ ॥ వారాణస్యాంవిశాలాక్షీపూజనీయా
ప్రయత్నతః । ధూపైర్దీపైశ్శుభైర్మాల్యైరుపహారైర్మనోహరైః ॥
౧౦ ॥ మణిముక్తాద్యలంకారైర్విచిత్రోల్లోచచామరైః । శుభైరనుప
భుక్తైశ్చదుకూలైర్గంధవాసితైః ॥ ౧౧ ॥ మోక్షలక్ష్మీసమృద్ధ్యర్థం
యత్రకుత్రనివాసిభిః । అప్యల్పమపియద్దత్తంవిశాలాక్ష్యైనరోత్తమైః ॥ ౧౨ ॥
తదానంత్యాయజాయేతమునేలోకద్వయేపిహి । విశాలాక్షీమహాపీఠేద
త్తంజప్తంహుతంస్తుతం ॥ ౧౩ ॥ మోక్షస్తస్యపరీపాకోనాత్రకార్యావి
చారణా । విశాలాక్షీసమచార్ణాత్తోరూపసంపత్తియుక్పతిః ॥ ౧౪ ॥ ప్రా
ప్యతేత్రకుమారీభిర్గుణశీలాద్యలంకృతః । గుర్విణీభిస్సుతవరోవంధ్యా
భిర్గర్భసంభవః ॥ ౧౫ ॥ అసౌభాగ్యవతీభిశ్చసౌభాగ్యంమహదాప్యతే ।
విధవాభిర్నవైధవ్యంపునర్జన్మాంతరేక్వచిత్ ॥ ౧౬ ॥ సీమంతినీభిఃపుం
భిర్వాపరంనిర్వాణమిచ్ఛుభిః । శుక్రాద్యష్టాచిత్రాకాశ్యాంవిశాలాక్ష్య
ఖిలాప్రదా ॥ ౧౭ ॥ తతోన్యల్లలితాతీర్థంగంగాకేశవసన్నిధౌ । తత్రా
స్తిలలితాదేవీక్షేత్రరక్షాకరీపరా ॥ ౧౮ ॥ సాచపూజ్యాప్రయత్నేనసర్వ
సంపత్సమృద్ధయే । లలితాపూజకానాంచజాతువిఘ్నోనజాయతే ॥ ౧౯ ॥
ఇషేకృష్ణద్వితీయాయాంలలితాంపరిపూజ్యవై । నారీవాపురుషోవాపిల
భతేవాంఛితంపదం ॥ ౨౦ ॥ స్నాత్వాచలలితాతీర్థేలలితాంప్రణిపత్యవై
వై । లభేత్సర్వత్రలాలిత్యంయద్యద్వాంఛనులభ్యచ ॥ ౨౧ ॥ మునేవిశ్వ

భుజాగౌరీవిశాలాక్షీపురఃస్థితా । సంహరంతీమహావిఘ్నంక్షేత్రభ
షాంసదా ॥ ౨౨ ॥ శారదంనవరాత్రంచకార్యాయాత్రాప్రయత్నతః
దేవ్యావిశ్వభుజాయావైసర్వకామసమృద్ధయే ॥ ౨౩ ॥ యోనవిశ్వభు
దేవీంవారాణస్యాంనమేన్నరః । కుతోమహోపసర్గేభ్యస్తస్యశాంతిర్భ
రాత్మనః ॥ ౨౪ ॥ యైస్తువిశ్వభుజాదేవీవారాణస్యాంసుతార్చితా ।
హితాన్విఘ్నసంఘాతోబాధతేసుకృతాత్మనః ॥ ౨౫ ॥ అన్యాస్తికాశ్యాం
వారాహీకర్తువారాహాసన్నిధౌ । తాంప్రణమ్యనరోభక్త్యావిపత్స
మజ్జతి ॥ ౨౬ ॥ శివదూతీతుతత్రైవదీప్తన్యాఽపద్వినాశినీ । అనంత
రత్నోర్ధ్వముద్యచ్ఛూలారితర్జనీ ॥ ౨౭ ॥ వజ్రహస్తాతథైంద్రీగజ
జరథాస్థితా । ఇంద్రేశాద్దక్షిణేభాగేఽర్చితాసంపత్కరీసదా ॥ ౨౮
స్కందేశ్వరసమీపేతుకౌమారీబర్హియానగా । ప్రేక్షణీయాప్రయత్నే
నమహాఫలసమృద్ధయే ॥ ౨౯ ॥ మహేశ్వరాద్దక్షిణతోదేవీమాహే
నరైః । వృషయానవతీపూజ్యామహావృషసమృద్ధిదా ॥ ౩౦ ॥ నిర్వా
రసింహస్యసమీపేమోక్షకాంక్షిభిః । నారసింహీసమర్చ్యాచసముద్య
క్రరమ్యదోః ॥ ౩౧ ॥ హంసయానవతీబ్రాహ్మీబ్రహ్మేశాత్పశ్చిమేస్థితా
గలత్కమండలుజలచులకాతాడితాహితా ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మవిద్యా
ధార్థంకాశ్యాంపూజ్యాదినేదినే । బ్రాహ్మణైర్యతిభిర్నిత్యంనిజశ్ర
వబోధిభిః ॥ ౩౩ ॥ శార్ఙ్గచాపవినిర్ముక్తమహేషుభిరితస్తతః । తర్జ
యంతీంప్రత్యూహాన్కాశ్యాంనారాయణీంశ్రయేత్ ॥ ౩౪ ॥ ప్రతీచ్యాం
గోపిగోవిందాద్భ్రామ్యచ్చక్రోచ్ఛ్రితతర్జనీం । నారాయణీంయః
త్తస్యకాశ్యాంమహోదయః ॥ ౩౫ ॥ తతోగౌరీంవిరూపాక్షీందేవయా
ఉదగ్దిశి । పూజయిత్వానరోభక్త్యావాంఛితాంలభతేశ్రియం ॥ ౩౬ ॥
లేశ్వరీసమభ్యర్చ్యాశైలేశ్వరసమీపగా । తర్జయంతీచతర్జన్యా
ర్గముపసర్గజమ్ ॥ ౩౭ ॥ చిత్రకూపేనరఃస్నాత్వావిచిత్రఫలదేనృణాం
త్రేశ్వరంవీక్ష్యచిత్రఘంటాంప్రపూజ్యచ ॥ ౩౮ ॥ బహుపాతకయుక్తో

త్రధర్మపథోపివా। నచిత్రగుప్తలేఖ్యఃస్యాచ్చిత్రఘంటార్చకోనరః॥౩౯॥
యోషిద్వాపురుషోవాపిచిత్రఘంటాంనయోర్చయేత్। కాశ్యాంవిఘ్న
సహస్రాణితంసేవంతేపదేపదే ॥ ౪౦ ॥ చైత్రశుక్లతృతీయాయాంకాశ్యా
యాంప్రయత్నః । మహామహోత్సవఃకార్యోనిశిజాగరణంతథా ॥౪౧॥
మహాపూజోపకరణైశ్చిత్రఘంటాంసమర్చ్యచ । శృణోతినాంతకస్యేహ
ఘంటాంమహిషకంఠగామ్ ॥ ౪౨ ॥ చిత్రాంగదేశ్వరప్రాచ్యాంచిత్ర
గ్రీవాంప్రణమ్యచ । నజాతుజంతుర్వీక్షేతవిచిత్రాంయమయాతనామ్ ॥
౪౩॥ భద్రకాలీంనరోదృష్ట్వానాభద్రంపశ్యతిక్వచిత్ । భద్రనాగస్యపుర
తోభద్రవాప్యాంకృతోదకః ॥ ౪౪ ॥ హరిసిద్ధింప్రయత్నేనపూజయిత్వా
నరోత్తమః । మహాసిద్ధిమవాప్నోతిప్రాచ్యాంసిద్ధివినాయకాత్ ॥ ౪౫ ॥ వి
ధింసంపూజ్యవిధివద్వివిధైరుపహారకైః । వివిధాంలభతేసిద్ధింవిధీశ్వరస
మీపగామ్ ॥ ౪౬ ॥ ప్రయాగతీర్థేసుస్నాతోజనోనిగడభంజనీం । సభా
జయిత్వానోజాతునిగడైఃపరిబాధ్యతే ॥ ౪౭ ॥ భౌమవారేసదాపూజ్యా
దేవీనిగడభంజనీ । కృత్వైకభుక్తంభక్త్యాత్రబందీమోక్షణకామ్యయా॥
౪౮ ॥ సంసారబంధవిచ్ఛిత్తిమపియచ్ఛతిసార్చితా । గణనాశృంఖలాదీ
నాంకాచతస్యాఃసమర్చనాత్ ॥ ౪౯ ॥ దూరస్థోపిహియోబంధుఃసోపిక్షి
ప్రంసమేష్యతి । బందీపదజుషాంపుంసాంశ్రీద్ధయానాత్రసంశయః ॥ ౫౦ ॥
కించిన్నియమమాలంబ్యయదిసాపరిషేవితా।కామాన్పూరయతిక్షిప్రం
కాశీసందేహహారిణీ ॥ ౫౧ ॥ ఘనటంకకరాదేవీభక్తబంధనభేదినీ । కం
కంనపూరయేత్కామంతీర్థరాజసమీపగా ॥ ౫౨ ॥ దేవీపశుపతేఃపశ్చా
దమృతేశ్వరసన్నిధౌ । స్నాత్వాచైవామృతేకూపేనమనీయాప్రయత్న
తః ॥ ౫౩ ॥ పూజయిత్వానరోభక్త్యాదేవతామమృతేశ్వరీం । అమృత
త్వంభజేదేవతత్పాదాంబుజసేవనాత్ ॥ ౫౪ ॥ ధారయంతీంమహామా
యామమృతస్యకమండలుం । దక్షిణేఽభయదాంవామేధ్యాత్వాకోనా
మృతత్వభాక్ ॥ ౫౫ ॥ సిద్ధలక్ష్మీర్జగద్ధాత్రీప్రతీచ్యామమృతేశ్వరాత్ ।

ప్రపితామహలింగస్యపురతఃసిద్ధిదార్చితా ॥ ౫౬॥ ప్రాసాదంసిద్ధలక్ష్మ్యా
శ్చవిలోక్యకమలాకృతిం।లక్ష్మీవిలాసనంజ్ఞంచసోనలక్ష్మీంసమాప్నుయాత్ ॥
౫౭ ॥ తతఃకుబ్జాజగన్మాతానలకూబరలింగతః । పూజనీయాపురోభాగే
ప్రపితామహపశ్చిమే ॥౫౮ ॥ ఉపసర్గాననేషాంశ్చకుబ్జాహరతిపూజితా
తస్మాత్కుబ్జాప్రయత్నేనపూజ్యాకాశ్యాంశుభార్థిభిః ॥ ౫౯ ॥ కుబ్జాపశ్చి
శ్వరంలింగంనలకూబరపశ్చిమే । త్రిలోకసుందరీగౌరీతత్రార్చ్యాసౌఖ్య
దాయినీ ॥ ౬౦ ॥ త్రిలోకసుందరీసిద్ధిందద్యాత్త్రైలోక్యసుందరీం । వైశ
వ్యంనాప్యతేక్వాపితస్యాదేవ్యాఃసమర్చనాత్ ॥ ౬౧ ॥ దీప్తానామమహా
శక్తిఃసాంబాదిత్యసమీపగా । దేదీప్యమానలక్ష్మీకాజాయంతేతత్సమర్చ
నాత్ ॥ ౬౨ ॥ శ్రీకంఠసన్నిధౌదేవీమహాలక్ష్మీర్జగజ్జనిః । స్నాత్వాశ్రీకుం
డతీర్థేతుసమర్చ్యాజగదంబికా ॥ ౬౩ ॥ పితౄన్సంతర్ప్యవిధివత్తత్ర
శ్రీకుండసంజ్ఞితే । దత్వాదానానివిధివన్నలక్ష్మ్యాపరిముచ్యతే ॥ ౬౪ ॥ ల
క్ష్మీక్షేత్రంమహాపీఠంసాధకస్యైవసిద్ధిదం । సాధకస్తత్రమంత్రాంశ్చసం
సిద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ౬౫ ॥ సంతిపీఠాన్యనేకానికాశ్యాంసిద్ధికరాణ్యపి
మహాలక్ష్మీపీఠసమంనాన్యల్లక్ష్మీకరంపరం ॥ ౬౬ ॥ మహాలక్ష్మ్యష్టమీంప్రా
ప్యతత్రయాత్రాకృతాంనృణాం । సంపూజితేహావిధివత్పద్మాసద్మనముం
చతి ॥ ౬౭ ॥ ఉత్తరేతుమహాలక్ష్మ్యాహయకంఠీకుఠారధృక్ । కాశీవిఘ్న
మహావృక్షాంచ్ఛినత్తిప్రతివాసరమ్ ॥ ౬౮ ॥ కౌమారీశక్తిర్మహాలక్ష్మ్యే
క్షేత్రపాశపాణికా । బధ్నాతివిఘ్నసంఘాతంక్షేత్రస్యప్రతిక్షణమ్ ॥ ౬౯ ॥
సాపూజితాస్తుతామర్త్యైః క్షేత్రసిద్ధింప్రయచ్ఛతి । వాయవ్యాంచైవ
చండీక్షేత్రరక్షాకరీవరా ॥ ౭౦ ॥ ఖాదంతీవిఘ్నసంఘాతంశిఖిశబ్దంకరోతి
చ । తస్యాఃసందర్శనాత్పుంసాంనశ్యంతివ్యాధయోఖిలాః ॥ ౭౧ ॥ శ్రీ
చండ్యుత్తరద్వారంసదారక్షేదతంద్రితా । భీమేశ్వరస్యపురతఃపాశము
ద్గరధారిణీమ్ ॥ ౭౨ ॥ భీమచండీంనరోదృష్ట్వాభీమకుండేకృతోదకః । భీమ
కృతీన్నవైపశ్యేద్యామ్యాన్దూతాన్క్వచిత్కృతీ ॥ ౭౩ ॥ భాగవత్రీర్గ్ర

దేవీదక్షిణేవృషభధ్వజాత్ । అహర్నిశంభక్షయతివిఘ్నౌఘతరుపల్ల
వాన్ ॥ ౭౪ ॥ తస్యాదేవ్యాప్రసాదేనకాశీవాసఃప్రలభ్యతే । అతశ్చాభగేశ్వ
రీందేవీంమహాష్టమ్యాంప్రపూజయేత్ ॥ ౭౫ ॥ తాలజంఘేశ్వరీదేవీతాల
వృక్షకృతాయుధా । ఉత్పాదయతివిఘ్నౌఘానానందవనమధ్యగాన్ ॥
౭౬ ॥ సంగమేశ్వరలింగస్యదక్షిణేవికటాననాం । తాలజంఘేశ్వరీంనత్వా
నవిఘ్నైరభిభూయతే ॥ ౭౭ ॥ ఉద్దాలకేశ్వరాల్లింగాత్తీర్థేఉద్దాలకాభిధే ।
యామ్యాంచయమదంష్ట్రాఖ్యాంచర్చయేద్విఘ్నసంహతిమ్ ॥ ౭౮ ॥ ప్రణ
తాయమదంష్ట్రాయైస్తీర్థేచోద్దాలకాభిధే । కృత్వాపిపాపసంఘాతంన
యమాద్బిభ్యతీహతే ॥ ౭౯ ॥ దారుకేశ్వరతీర్థేతుదారుకేశసమీపతః ।
పాతాలతాలువదనామాకాశోష్ఠీంధరాధరామ్ ॥ ౮౦ ॥ కపాలకతీర్థేహ
స్తాంచబ్రహ్మాండకవలప్రియాం । శుష్కోదరీంస్నాయుబద్ధాంచర్మముండా
శిరస్రుతామ్ ॥ ౮౧ ॥ క్షేత్రస్యపూర్వదిగ్భాగంరక్షంతీంవిఘ్నసంఘతః ।
లసత్సహస్రదోర్దండాంజ్వలత్కేశరవీక్షణామ్ ॥ ౮౨ ॥ పారావారప్ర
సృమరహాస్తన్యస్తారిమోదకాం । ద్వీపికృత్తిపరీధానాంకటుకాట్టాట్టహా
సినీమ్ ॥ ౮౩ ॥ మృణాలనాలవత్తీవ్రంచర్వంతీమస్థిపాపినః । శూలాగ్ర
ప్రోతదుర్వృత్తక్షేత్రద్రోహికలేవరామ్ ॥ ౮౪ ॥ కపాలమాలాభరణాం
మహాభీషణరూపిణీం । చర్మముండాంనరోనత్వాక్షేత్రవిఘ్నైర్నబాధ్య
తే ॥ ౮౫ ॥ యథైవచర్మముండైషామహారుండాపితాదృశీ । ఏతావానే
వభేదోఽస్యారుండస్రగ్భూషణాత్త్వియమ్ ॥ ౮౬ ॥ క్షేత్రరక్షాంప్రకురుతఉ
భేదేవ్యౌమహాబలే । హసంత్యౌకరతాలీభిరన్యోన్యందోఃప్రసారణాత్ ॥
౮౭ ॥ హయగ్రీవేశ్వరేతీర్థేలోలార్కాదుత్తరేసదా । మహారుం
డాప్రచండాస్యాతిష్ఠతేభక్తవిఘ్నహృత్ ॥ ౮౮ ॥ చర్మముండామహారుం
డాకథితేయేతుదేవతే । తయోరంతరతస్తిష్ఠేచ్చాముండాముండరూపి
ణీ ॥ ౮౯ ॥ ఏతాస్తిస్రఃప్రయత్నేనపూజ్యాఃక్షేత్రనివాసిభిః । ధనధాన్య
ప్రదాశ్చైతాఃపుత్రపౌత్రవిధాయికాః ॥ ౯౦ ॥ ఉపసర్గానమూన్ఘ్నం

తిదద్యున్నైశ్శ్రేయసీంశ్రియం। స్మృతాదృష్టానతాఃస్పృష్టాఃపూజితాః శ్రద్ధయానరైః ॥ ౯౧ ॥ మహారుండాప్రతీచ్యాంచ దేవీస్స్వప్నే శ్వరీతథా, భవిష్యంకథయేత్స్వప్నే భక్తస్యాగ్రే శుభాశుభమ్ ॥ ౯౨ ॥ తత్రస్వప్నే శ్వరంలింగం దేవీంస్వప్నే శ్వరీంతథా । స్నాత్వాసిసంగమేపుణ్యేయస్మిం కస్మింస్తిథావపి ॥ ౯౩ ॥ ఉపోషణపరోధీమాన్నారీవాపురుషోపివా । సం పూజ్యస్థండిలశయః స్వప్నే భావివిలోకయేత్ ॥ ౯౪ ॥ అద్యాపిప్రత్యయ స్తత్రకార్యమేవవిజానతా । భూతంభావిభవత్సర్వంవదేత్స్వప్నేశ్వరీ శి ॥ ౯౫ ॥ అష్టమ్యాంచచతుర్దశ్యాంనవమ్యాంనిశివాదివా । ప్రయత్న తఃసమచ్యాసాకాశ్యాంజ్ఞానార్థిభిర్నరైః ॥ ౯౬ ॥ స్వప్నేశ్వర్యాః వారుణ్యాందుర్గాదేవీవ్యవస్థితా । క్షేత్రస్యదక్షిణంభాగంసాసదైవా రక్షతి ॥ ౯౭ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణె కాశీఖండె దేవతాధిష్ఠానం నామ సప్తతితమోఽధ్యాయః ॥ ౭౦ ॥ ... ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ కథందుర్గేతివైనామదేవ్యాజాతముమాసుత కథంచకాశ్యాంసా సెవ్యాసమాచక్ష్వేతిమామిహ ॥౧॥ స్కందఉవాచ కథయామిమహాబుద్ధేయథాకలశసంభవ । దుర్గానామాభవద్దేవ్యాయ థా సెవ్యాచసాథకైః ॥ ౨ ॥ దుర్గోనామమహాదైత్యోరురుదైత్యా గజోభవత్ । యశ్చతప్త్వాతపస్త్రీవర్జంపుంభ్యోజేయత్వమాప్తవాన్ ॥౩॥ తతస్తేనాఖిలాలోకాభూర్భువఃస్వర్ముఖాఅపి । స్వసాత్కృతావినిర్జిత్య తేనస్వభుజసారతః ॥ ౪ ॥ స్వయమింద్రఃస్వయంవాయుఃస్వయంచంద్రస్స్వ యంయమః । స్వయమగ్నిఃస్వయంపాశీధనదోభూత్స్వయంబలీ ॥౫॥ స్వ యమీశానరుద్రార్కవసూనాంపదమాదదే । తత్రాసాధ్వసాద్విముక్తాని పాంస్యతితపస్విభిః ॥ ౬ ॥ నవేదాధ్యయనంచక్రుర్బ్రాహ్మణాస్తద్భయా ర్దితాః । యజ్ఞవాటావినిర్ధ్వస్తాస్తద్భృత్యైరతిదుఃసహైః ॥ ౭ ॥ విధ్వస్తా బహుళఃసాధ్వ్యస్తైరమార్గాశ్రితాస్సదైః । ప్రసభంచపరస్వానిత

హృత్యదురాసదాః ॥౮॥ అభోక్ష్యభక్షదురాచారాః క్రూరకర్మపరిగ్రహాః ।
సద్యోవిమార్గగా ఆసన్ జ్వలంతి న తథాగ్నయః ॥౯॥ జ్యోతీంషి న ప్రదీ
ప్యంతి తద్భయాకులితాన్యహో । దిగ్వధూవసనాన్యాసన్ విచ్ఛాయాని స
మంతతః ॥౧౦॥ ధర్మక్రియా విలుప్తాశ్చ ప్రవృత్తాః సుకృతేతరాః । త ఏవ జ
లదీభూయ వవృషుర్నిజలీలయా ॥౧౧॥ సస్యాని తద్భయాత్ సూతే త్వేవ న
స్త్రీవసుంధరా । సర్వైవ ఫలినో జాతాస్తరవోప్యవకేశినః ॥౧౨॥ బందీ
కృతాః సురర్షీణాం పత్న్యస్తేనాతిదర్పిణా । దివౌకసః కృతాస్తేన సమ
స్తాః స్థాననాశకాః ॥౧౩॥ మర్త్యా అమర్త్యాః స్వగృహం ప్రాప్తా న పిభ
యార్దితాః । అపి సంభాషమాత్రేణ నాచరంతి విపజ్జుషః ॥౧౪॥
స్కంద ఉవాచ ॥ నకాలీన్యం న సద్యస్త్వం మహత్త్వాయ ప్రకల్పతే । ఏకమే
వపదం శ్రీమత్పదభ్రంశో హి లాఘవమ్ ॥౧౫॥ విపద్యపి హి తే ధన్యా న యే
దైన్యప్రణోదితాః । ధనైర్మలినచిత్తానామాలభంతే గణం క్వచిత్ ॥౧౬
పంచత్వమేవ హి వరం లోకే లాఘవవర్జితం । నామరత్వమపి శ్రేయో లా
ఘవేన సమన్వితమ్ ॥౧౭॥ త ఏవ లోకే జీవంతి పుణ్యభాజస్త ఏవ వై । విపద్య
పి న గాంభీర్యం యచ్చేతోబ్ధిః పరిత్యజేత్ ॥౧౮॥ కదాచిత్ సంపదుదయః క
దాచిద్విపదుద్గమః । ద్వైవాద్ద్వయమపి ప్రాప్య ధీరో ధైర్యం న హాపయేత్ ॥౧౯॥
ఉదయాస్తమయౌ ప్రాజ్ఞైర్దృష్టావ్యాప్తువంతయోః । సదైకరూప
తాం త్యాజ్యా హాస్యా హ్యేతత్ తతో బుధైః ॥౨౦॥ యస్త్వాపదం స
మాసాద్య దైన్యగ్రస్తో విపద్యతే । తస్య లోకద్వయం నష్టం తస్మాద్దైన్యం వి
వర్జయేత్ ॥౨౧॥ ఆపద్యపి హి యే ధీరా ఇహ లోకే పరత్ర చ । స తేన
పునస్స్వశ్రీదాప తద్ధైర్యేణాపధీరితా ॥౨౨॥ భ్రష్టరాజ్యాశ్చ విబుధా
మహేశం శరణం గతాః । సర్వజ్ఞేన తతో దేవీ ప్రేరితా సురరక్షణే ॥౨౩॥
మాహేశ్వరీం సమాసాద్య భవాన్యాజ్ఞాం ప్రహృష్టవత్ । అమర్త్యయా
భయం దత్వా సమరాయోపచక్రమే ॥౨౪॥ కాలరాత్రిం మహామా
యకాంత్యా త్రైలోక్యసుందరీం । ప్రేషయామాస రుద్రాణీం తమాహ్వా

తుం సురదుర్గ్రహమ్ ॥ ౨౫ ॥ కాలరాత్రీసమాసాద్య తం దైత్యం దుష్టచేష్టి
తం । ఉవాచ దైత్యాధిపతే త్యజ త్రైలోక్యసంపదమ్ ॥ ౨౬ ॥ త్రైలోక్యే
లభతామింద్రస్త్వం తు యాహి రసాతలం । ప్రవర్తంతాం క్రియాః సర్వా
వేదోక్తా వేదవాదినామ్ ॥ ౨౭ ॥ అథ చేద్గర్వలేశోఽస్తి తదా యాహి సమా
జయే । అథవా జీవితాకాంక్షీ తదిందిరం శరణం వ్రజ ॥ ౨౮ ॥ ఇతి వక్తుం
మహాదేవ్యా మహామంగలరూపయా । త్వదంతికం ప్రేషితాహం మృగ్య
స్తే తదుపేక్షయా ॥ ౨౯ ॥ అతో యదుచితం కర్తుం తద్విధేహి మహాసు
ర । పరం హితం చేచ్ఛృణుయా జీవగాహం తతో వ్రజ ॥ ౩౦ ॥ ఇత్యా
కర్ణ్య వచో దేవ్యాః సహకాల్యాః స దైత్యరాట్ । ప్రజజ్వాల తదా క్రోధాద్గృ
హ్యతాం గృహ్యతామియమ్ ॥ ౩౧ ॥ త్రైలోక్యమోహినీ హ్యేషా ప్రా
ప్తా మద్భాగ్యగౌరవైః । త్రైలోక్యరాజ్యసంపత్తివల్ల్యాః ఫలమిదం మహత్ ॥
౩౨ ॥ ఏతదర్థం హి దేవర్షిర్నృపాబంధీకృతా మయా । అనాయాసే
మే ప్రాప్తా గృహమేషా శుభోదయాత్ ॥ ౩౩ ॥ అవశ్యం యస్య యోగ్యం
యత్తత్తస్యైవోపతిష్ఠతే । అరణ్యే వా గృహే వాపి యతో భాగ్యస్య గౌ
రవాత్ ॥ ౩౪ ॥ అంతఃపురచరా ఏతాం నయంత్వంతఃపురం మహత్ । అన
యా సదలంకృత్యా మమ రాష్ట్రమలంకృతమ్ ॥ ౩౫ ॥ అహో మహో
యశ్చాద్య జాతో మమ మహామతేః । కేవలం న మమైకస్య సర్వదైత్యాన్వ
యస్య చ ॥ ౩౬ ॥ నృత్యంతు పితరశ్చాద్య మోదంతాం బాంధవాః సుఖం ।
మృత్యుః కాలోంతకో దేవాః ప్రాప్నువంత్వద్య మే భయమ్ ॥ ౩౭ ॥ ఇతి
యావత్సమాయాతాస్తాం నేతుం సౌవిదల్లకాః । తావత్తయా కాలరాత్ర్యా
ప్రత్యుక్తో దైత్యపుంగవః ॥ ౩౮ ॥ కాలరాత్ర్యువాచ ॥ దైత్యరాజ మ
హాప్రాజ్ఞ నైతద్యుక్తం భవాదృశాం । వయం దూత్యః పరవశా రాజనీతి
దుత్తమ ॥ ౩౯ ॥ అల్పోఽపి దూతసంబాధాం న విదధ్యాత్కదాచన । కిం
పునస్త్వేభవాదృశా మహాంతో బలినోఽధిపాః ॥ ౪౦ ॥ దూతీషు నో స్వా
గోయం మహారాజాల్పికాస్వివ । అనాయాసేన చ వశమాయాన్స్వామి

స్త్రధాగనూల్ ॥ ౪౧॥ విజిత్యసమరే తాంతుస్వామినీంమమదైత్యప । మాదృశీనాంసహస్రాణిపరిభుంక్ష్వయథేచ్ఛయా ॥ ౪౨॥ అద్యైవతేమ హాసౌఖ్యంభావితస్యావిలోకనాత్ । బాంధవానాంసుఖంతేద్యభవితాఽస హపూర్వజైః ॥ ౪౩॥ సంపత్స్యంతేఽద్యతేకామాఃసర్వేయేచిరచింతి తాః । అబలాసాచముగ్ధాచతస్యాస్త్రాతానకశ్చన ॥ ౪౪॥ సర్వరూపమ యీచైవతాంధవాంఛత్రప్టుమర్హసి । అహంహిదర్శయిష్యామియత్ర సాస్త్రీజగత్యనిః ॥ ౪౫ ॥ ధృతాయామపిచైకస్యాంకస్త్రేకామోభవిష్యతి । అహంతేసన్నిధింనైవత్యక్ష్యామ్యద్యదినావధి ॥౪౬॥ తతోనివారయైతా న్మామాదిత్యూన్సౌవిదల్లకాన్ । ఇతిశ్రుత్వావచస్తస్యాఃసకామాకోధ మోహితః ॥ ౪౭॥ తామేవబహ్వామంస్తైకాందూతీంమృత్యోరివాసు రః । శుద్ధాంతరక్షిణస్తైశ్చతాంశుద్ధాంతంప్రాపయంత్వరమ్ ॥ ౪౮ ॥ ఇ తితేనసమాదిష్టాఃసర్వేవర్షవరాముసే । తాంధర్తుముద్యమంచక్రుర్బ లేనబలవత్తరాః ॥ ౪౯ ॥ సాతాన్భస్మీచకారాశుహుంకారజనితాగ్ని నా । తతోదైత్యపతిఃక్రుద్ధోదృష్ట్వాతాన్భస్మసాత్కృతాన్ ॥౫౦॥ తు నేనైవతయాదూత్యాదైత్యాంస్త్రీయుతసంమితాన్ । దృశావ్యాపా రయామాసదుర్ధరందుర్ముఖంఖరమ్ ॥ ౫౧ ॥ సీరపాణింపాశపాణిం సురేంద్రదమనంహనుం । యజ్ఞారింఖడ్గలోమానముగ్రాస్యందేవకంప నమ్ ॥ ౫౨ ॥ బధ్వాపాశైరిమాంష్టామానయంత్వాశుదానవాః । వి స్రస్తకేశవేశాంచవిస్రస్తాంబరభూషణామ్ ॥ ౫౩ ॥ ఇతిదైత్యాధిపాదే శాద్దుర్ధరప్రముఖాస్తతః । పాశాసిముద్గరధరాస్తామాదాతుంకృతోద్య మాః ॥౫౪ ॥ గిరీంద్రగురువక్షోజాఃశస్త్రాస్త్రైర్హతపాణయః । దిగంతం తేపరిప్రాప్తాస్తదుచ్ఛ్వాసానిలాహతాః ॥ ౫౫ ॥ తేషూడ్డీనేషుదైత్యేషు శతకోటిమితేషుచ । నిర్జగామతతఃసాతుకాలరాత్రిర్నభోధ్వగా॥౫౬॥ రథస్తాంతువినిర్యాంతీమనుజగ్ముర్మహాసురాః । కోటికోటిసహస్రాణిపూర యిత్వాతురోదసీ ॥ ౫౭ ॥ దుర్గోనామమహాదైత్యఃశతకోటిరథాద్వృతః॥

గజానామర్బుదశతద్వయేనపరివారితః ॥ ౬౮ ॥ కోట్యర్బుదేనసప్త
త్రోహయానాంవాతరంహసాం । పదాతిభిరసంఖ్యాతైఃపద్మార్బుదశై
లోచ్చయైః ॥ ౬౯ ॥ ఉదాయుధైర్మహాభీమైఃకృతత్రిజగతీభయైః । సప్త
తఃసమహాదైత్యోదుర్గఃక్రుద్ధోవినిర్యయౌ ॥ ౭౦ ॥ అథదృష్ట్వామహాదే
వీంవింధ్యాచలకృతాలయాం । ఆగత్యకాలరాత్ర్యాచనివేదితతదా
సమ్ ॥ ౭౧ ॥ మహాభుజసహస్రాఢ్యాంమహాతేజోభిబృంహితాం । శస్త్ర
ఘ్నోరప్రహరణాంరణకౌతుకసాదరామ్ ॥ ౭౨ ॥ ప్రోద్యచ్చండసహస్రాం
శునిర్మార్జితశుభాననాం । లావణ్యవార్ధినిర్గచ్ఛచ్చంచచ్చంద్రైకక
ద్రికామ్ ॥ ౭౩ ॥ మహామాణిక్యనిచయరోచిఃఖచితవిగ్రహాం । త్రైలో
క్యరమ్యనగరీమప్రకాశప్రదీపికామ్ ॥ ౭౪ ॥ హరనేత్రాగ్నినిర్దగ్ధకామ
వాతువీరుధం । లసత్సౌందర్యసంభారజగన్మోహమహౌషధిమ్ ॥ ౭౫ ॥
షమేషుశరైర్భిన్నహృదయోదైత్యపుంగవః । ఆదిష్టవాన్మహాసైన్యనా
యకానుగ్రశాసనః ॥ ౭౬ ॥ అయిజంభమహాజంభకుజంభవికటానన
లంబోదరమహాకాయమహాదంష్ట్రమహాహనో ॥ ౭౭ ॥ పింగాక్షమహిష
గ్రీవమహోగ్రాత్యుగ్రవిగ్రహ । క్రూరాక్షక్రోధనాక్రందసంక్రందనమ
హాభయ ॥ ౭౮ ॥ జితాంతకమహాబాహోమహావక్త్రమహీధర । దుః
ధుభేందుందుభిరవమహాదుందుభినాసిక ॥ ౭౯ ॥ ఉగ్రాస్యదీర్ఘదశనమే
ఘకేశవృకానన । సింహాస్యసూకరముఖశివారావమహోత్కట ॥ ౮౦ ॥
శుకతుండప్రచండాస్యభీమాక్షక్షుద్రమానస । ఉలూకనేత్రకంకాస్యకా
కతుండకరాలవాక్ ॥ ౮౧ ॥ దీర్ఘగ్రీవమహాజంఘక్రమేలకశిరోధర । ర
క్తబిందోజపానేత్రవిద్యుజ్జిహ్వాగ్నితాపన ॥ ౮౨ ॥ ధూమ్రాక్షధూమని
శ్వాసచండచండాంశుతాపన । మహాభీషణముఖ్యాశ్చశృణ్వంత్వాజ్ఞాంమ
మాదరాత్ ॥ ౮౩ ॥ భవత్స్వేతేషుచాన్యేషుయఏతాంవింధ్యవాసినీం ।
ధృత్వానేష్యతిబుధ్యావాబలేనాపిఛలేనవా ॥ ౮౪ ॥ తస్యాహమింద్రపదవీ
మద్యదాస్యామ్యసంశయం । దృష్ట్వైతాంసుందరీమద్యమనోమేవ్యాకులం

భవేత్ ॥ ౪౫ ॥ యాంతుక్షిప్రంనయావన్మే పంచేషుశరపీడితం । మనోవి
హ్వలతాంగచ్ఛేదేతత్ప్రాప్తైరభావతః ॥ ౪౬ ॥ ఇత్యాకర్ణ్యవచస్తస్య
దుర్గాన్యదనుజేశితుః । ప్రోచుఃసర్వేతదాదైత్యాఃప్రబద్ధకరసంపుటాః ॥
౪౭ ॥ అవధేహిమహారాజకిమేతత్కర్మదుష్కరం । అనాథాయాస్త్రైక
స్యాఅబలాయావిశేషతః ॥ ౪౮ ॥ అస్యాఆనయనేకోఽయంమహాయత్నవి
ధిఃప్రభో । కోఽస్మాన్ప్రలయకాలాగ్నిమహాజ్వాలావలీసమాః ॥ ౪౯ ॥
సహేతత్రిషులోకేషుత్వత్ప్రసాదాత్కృతోద్యమాః । యద్యాదేశోభ
వేదద్యతదేంద్రంసమరుద్గణమ్ ॥ ౫౦ ॥ సాంతఃపురంసమానీయక్షిప్నుమ
స్త్వత్పదాగ్రతః । భూర్భువఃస్వరిదంసర్వంత్వదాజ్ఞావశవర్తితం ॥ ౫౧ ॥
మహర్జనస్తపఃసత్యలోకాస్త్వదధికారిణః । తత్రాప్యసాధ్యంనాస్మాకం
త్వన్నిదేశాన్మహాసుర ॥ ౫౨ ॥ వైకుంఠనాయకోనిత్యంత్వదాజ్ఞాపరిపాల
కః । యానిరమ్యాణిరత్నానితానిసంప్రేషయన్ముదా ॥ ౫౩ ॥ అస్మాభిరే
వసంత్యక్తఃకైలాసాధిపతిఃసవై । విషాశీచాతినిఃస్వత్వాద్భస్మకృత్త్యహి
భూషణః ॥ ౫౪ ॥ అర్ధాంగేనాస్మద్భయతోయోషిదేకానిగూహితా ।
తస్యగాత్రేపిసకలేద్వితీయోనచతుష్పదః ॥ ౫౫ ॥ ఏకోఽజరద్గవఃసోపినా
స్యస్మాత్పరిజీవతి । శ్మశానవాసినఃసర్వేసర్వేకాపీనవాససః ॥ ౫౬ ॥ సర్వేవి
భూతిధవలాఃసర్వేప్యేకకపర్దినః । సమస్తేనగరేతస్యవసంత్యేవంవిధాగ
ణాః ॥ ౫౭ ॥ తేషాంగణానాంకింకుర్మోదరిద్రాణాంవయంవిభో । సముద్రా
రత్నసంభారంప్రత్యహంప్రేషయంతిచ ॥ ౫౮ ॥ నాగావరాకాశ్చాస్మ
త్కంసాయంసాయంస్వయంప్రభో । ప్రదీపయంతిసతతంఫణారత్నప్రదీప
కాః ॥ ౫౯ ॥ కల్పద్రుమాఃకామగవీచింతామణిగణాబహు । తవప్రసా
దాదస్మాకమపితిష్ఠంతివేశ్మసు ॥ ౬౦ ॥ వాయుర్వ్యజనతాంయాతస్త్వాం
సేవేతప్రయత్నతః । స్వచ్ఛాన్యంబూనివరుణఃప్రత్యహంపూరయత్యహో ॥ ౬౧ ॥
వాసాంసిక్షాలయేదగ్నిశ్చండరశ్మిశ్ఛత్రధరఃస్వయం । సూర్యఃప్రకాశయేన్ని
త్యంక్రీడావాప్యంబుజానిచ ॥ ౬౨ ॥ కస్త్వత్ప్రసాదంనేక్షేతమర్త్యామ

త్యోర్వరగేషుచ । సర్వేత్వాముపజీవంతిసురాఽసురఖగాదయః ॥ ౯౩ ॥
పశ్యనఃపౌరుషంరాజన్నానయామోబలాదిమాం । ఇత్యుక్త్వాయుగపత్స
ర్వేత్యుద్ధాస్త్రాయథయోాయథా ॥ ౯౪ ॥ సంవర్తకాలమాసాద్యప్లావితుం
జగతీమిమాం । రణతూర్యనినాదశ్చసముత్తస్థౌసమంతతః ॥ ౯౫ ॥ రో
మాంచితాయుచ్ఛ్రవణాత్కాతరాఅప్యకాతరాః । తతోదేవాభయత్
స్తాశ్చకంపేచవసుంధరా ॥ ౯౬ ॥ క్షుబ్ధాఅంబుధయఃసర్వేపేతుర్నక్షత్ర
మాలికాః । రోదసీమండలంవ్యాప్తంతేనతూర్యరవేణవై ॥ ౯౭ ॥ తతోభ
గవతీదేవీస్వశరీరసముద్భవాః । శక్తీరుత్పాదయామాసశతశోఽథసహ
స్రశః ॥ ౯౮ ॥ తాభిఃశక్తిభిరేతేషాంబలినాందితిజన్మనాం । ప్రత్యేకంప్ర
తోరుద్ధఉద్వేలఃసైన్యసాగరః ॥ ౯౯ ॥ శస్త్రాస్త్రాణిమహాదైత్యైర్యాన్యుత్సృ
ష్టానిసంగరే । తాభిఃశక్తిభిరుగ్రాణితృణీకృత్యోజ్ఝితాన్యరమ్ ॥ ౧౦౦ ॥
తతోతికోపపూర్ణాస్తేజంభముఖ్యాఃసురారయః । అసిచక్రభుశుండీభిర్గ
దాముద్గరతోమరైః ॥ ౧ ॥ భిండిపాలైశ్చపరిఘైఃకుంతైఃశల్యైశ్చశక్తి
భిః । అర్ధచంద్రైఃక్షురప్రైశ్చనారాచైశ్చశిలీముఖైః ॥ ౨ ॥ మహాశ
ల్లైఃపరశుభిర్భిదురైర్మర్మభేదిభిః । వృష్టోపలమహావర్షైర్వవృషుర్జ
లదాఇవ ॥ ౩ ॥ అథసావింధ్యనిలయామహామాయామహేశ్వరీ । ఆదా
యోద్దండకోదండంవాయవ్యాస్త్రేణహేలయా ॥ ౪ ॥ దైత్యాస్త్రశస్త్ర
జాలానిపరిచిక్షేపదూరతః । తతోమహాసురోదుర్గోవీక్ష్యసైన్యంనిరా
యుధమ్ ॥ ౫ ॥ జ్వలంతీంశక్తిమాదాయతాందేవీంప్రతిసోఽక్షిపత్ । ఆ
తుశక్తింసమాయాంతీమహావేగవతీంరణే ॥ ౬ ॥ నిజచాపవినిర్ముక్తైర్బా
ణైశ్చూర్ణీచకారసా । భగ్నాంశక్తింసమాలోక్యతతోదుర్గోమహాసు
రః ॥ ౭ ॥ చక్రంచప్రేషయామాసదైత్యచక్రాతిహర్షదం । తచ్చదే
వ్యాశరశతైరంతరైవాణువత్కృతం ॥ ౮ ॥ తతఃశార్ఙ్గంసమాదాయ
ధనుఃశక్రధనుర్యథా । హృదివివ్యాధబాణేనతాందేవీమమరార్దనః ॥ ౯ ॥
సచబాణస్తయాదేవ్యానిజబాణైర్మహాజవైః । నివారితోపివేగేనశా

శనీమభ్యగాన్మనె ॥ ౧౧౦ ॥ తతఃకోదండదండేనఆశుగేనతమాశుగం । పాత్యానివారయామాసకాలదండమివాపరమ్ ॥ ౧౧ ॥ తస్మిన్విముఖతాంయాతేమార్గణేదుర్గమాసురః । కుద్ధఃశూలంసమాదాయసంవర్తానలసుప్రభమ్ ॥ ౧౨ ॥ మహావేగేనచిక్షేపతాందేవీమభిదైత్యపః । పరాపతచ్చతమ్ఫాలంనిజశూలేనచండికా ॥ ౧౩ ॥ అంతరైవప్రచిచ్ఛేదసహదైత్యజయాశయా । తస్మిన్నపిమహాశూలేదేవీశూలావహేలితె ॥ ౧౪ ॥ గదామాదాయదైత్యేంద్రఃసహసాభిపపాతహ । ఆజఘానచతాందేవీంభుజమూలేమహాబలః ॥ ౧౫ ॥ సాపిదేవీభుజంప్రాప్యగిరీంద్రశిఖరాకృతిః । గదాశుపరిపుస్ఫోటశతధాచసహస్రధా ॥ ౧౬ ॥ తదాదేవ్యాసదైత్యేంద్రోవామపాదతలేనహి । ఆతాడితశ్చపపాతోర్వ్యాంవ్యాదిగాతంప్రపీడితః ॥ ౧౭ ॥ తత్క్షణాదేవదైత్యేంద్రఃపతిత్వాపునరుత్థితః । బభూవసహసాదృశ్యోదీపోవాతహతోయథా ॥ ౧౮ ॥ తావజ్జగజ్జనన్యాతాఃప్రేరితానిజశక్తయః । విచేరుర్దైత్యసైన్యేషుసంవర్తామృత్యుసైన్యవత్ ॥ ౧౯ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే దుర్గాపరాక్రమోనామైకసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥ ౭౧ ॥ ... ... *

అగస్త్యఉవాచ ॥ పార్వతీహృదయానందస్కందసర్వజ్ఞనందన । కాఃకాస్తుశక్తయస్తావైతాసాంనామానిమేవద ॥ ౧ ॥ స్కందఉవాచ ॥ తాసాంపరమశక్తీనాముమావయవసంభువాం । ఆఖ్యామ్యాఖ్యాంశృణుమునేకుంభసంభవతత్వతః ॥ ౨ ॥ త్రైలోక్యవిజయాతారాక్షమాత్రైలోక్యసుందరీ । త్రిపురాత్రిజగన్మాతాభీమాత్రిపురభైరవీ ॥ ౩ ॥ కామాఖ్యాకమలాక్షీచధృతిస్త్రిపురతాపనీ । జయాజయంతీవిజయాజలేశీచాపరాజితా ॥ ౪ ॥ శంఖినీగజవక్త్రాచమహిషఘ్నీరణప్రియా । శుభానందాకోటరాక్షీవిద్యుజ్జిహ్వాశివారవా ॥ ౫ ॥ త్రినేత్రాచత్రివక్త్రాచత్రిపదాసర్వమంగలా । హుంకారహేతిస్తాలేశీసర్పాస్యాసర్వసుందరీ ॥ ౬ ॥ సిద్ధిర్బు

ద్ధిః స్వధా స్వాహా మహానిద్రా శరాశనా । పాశపాణిః ఖరముఖీ వజ్రతారా
డాననా॥౭॥మయూరవదనా కాకీ శుకీ భాసీ గరుత్మతీ। పద్మావతీ పద్మకేశీ పద్మా
పద్మవాసినీ॥౮॥అక్షరా త్ర్యక్షరా తంతుః ప్రణవేశీ స్వరాత్మికా। త్రివర్గా గర్వ
హితా అజపా జపహారిణీ॥౯॥జపసిద్ధిస్తపఃసిద్ధిర్యోగసిద్ధిః పరామృతా। మైత్ర
కృన్మిత్రనేత్రా చ రక్షోఘ్నీ దైత్యతాపనీ॥౧౦॥ స్తంభనీ మోహనీ మాయా
బహుమాయా బలోత్కటా । ఉచ్చాటనీ మహోల్కా స్యాద్దనుజేంద్రక్ష
యంకరీ॥౧౧॥ క్షేమంకరీ సిద్ధికరీ ఛిన్నమస్తా శుభాననా। శాకంభరీ మోక్షలక్ష్మీ
స్త్రివర్గఫలదాయినీ॥౧౨॥వార్తాలీ జంభలీ క్లిన్నా అశ్వారూఢా సురేశ్వ
జ్వాలాముఖీ ప్రభృతయో నవకోట్యో మహాబలాః॥౧౩॥ బలాని బలినాం శ
భిర్దానవానాం స్వలీలయా । సంక్షిప్తాని జగంతీవ ప్రలయానలహేతిభిః।
౧౪॥ తావత్స దుర్గో దైత్యేంద్రః పయోదాంతరతో బలీ। చకార శర
వృష్టిం వాత్యావేగవతీం బహు ॥ ౧౫ ॥ తతో భగవతీ దేవీ శోషణాస్త్ర
యోగతః । దృష్టిం నివారయామాస వర్షోపలమయీం క్షణాత్ ॥౧౬॥
యోషిన్మనోరథవతీ షండం ప్రాప్య యథాఽఫలా । సా దైత్యకరకా
ర్దేవీం ప్రాప్య తథాభవత్ ॥ ౧౭ ॥ అథ దైతేయరాజేన బాహుసంకర్ష
కోపతః । ఉత్పాట్య శైలశిఖరం పరిక్షిప్తం నభోంగణాత్ ॥ ౧౮ ॥ అద
శృంగం సువిస్తీర్ణమాపతత్పరివీక్ష్య సా । శతకోటిప్రహారేణ కోటిశః
లం వ్యధాత్ ॥ ౧౯ ॥ ఆందోల్య మాలిమసకృత్తుండలాభ్యాం విరాజిత
గజీభూయాశు దుద్రావ తాం దేవీం సమరేఽసురః ॥ ౨౦ ॥ శైలాకార
మాయాంతం దృష్ట్వా భగవతీ గజం । బద్ధ్వా పాశేన జవతః ఖడ్గేన కరమ
నత్ ॥ ౨౧ ॥ తతోఽత్యంతం స చీత్కృత్య దైవ్యాకృత్తకరః కరీ। అకించి
రతాం ప్రాప్య మాహిషం వపురాదధే ॥ ౨౨ ॥ అచలాం స చలాం సర్వాం
చక్రే ఖురఘాతతః । శిలోచ్చయాంశ్చ బహుశః శృంగాభ్యాం సోఽక్షిపద్దివి
౨౩ ॥ నిఃశ్వాసవాతనిహతాః పేతురుర్వ్యాం మహాద్రుమాః । ఉద్వే
తాః సము... ॥ ౨౪ ॥ ... మహిషరూపేణ

త్రైలోక్యమండపః । ఆందోలితోతిబలినా యుగాంతే వాత్యయా యథా ॥
౨౫ ॥ బ్రహ్మాండమప్యకాండేన తద్భయేన సమాకులం । దృష్ట్వా భగవతీ క్రు
ద్ధా త్రిశూలేన జఘాన తమ్ ॥ ౨౬ ॥ త్రిశూలఘాతవిభ్రాంతః సహిత్వా పున
రుత్థితః । తంత్యక్త్వా మాహిషం వేషమభూద్బాహుసహస్రభృత్ ॥ ౨౭ ॥
సదుర్గో నితరాం దుర్గో విబభౌ సమరాజిరే । ఆయుధానాం సహస్రాణి
బిభ్రత్కాలాంతకోపమః ॥ ౨౮ ॥ అథతూర్ణం స దైత్యేంద్రస్తాం దేవీం
రణకోవిదాం । మహాబలః ప్రగృహ్యాశు నీతవాన్ గగనాంగణమ్ ॥ ౨౯ ॥
తతో నభోంగణాద్దూరాత్క్షిప్త్వా స జగదంబికాం । క్షణాత్కాండజాలేన
ఛాదయామాస వేగవాన్ ॥ ౩౦ ॥ అథాంతరిక్షగా దేవీ తస్య మార్గణ
మధ్యగా । విద్యున్మాలేవ సంబభౌ మహాభ్రపటలీధృతా ॥ ౩౧ ॥ తం విధూ
య శరవ్రాతం నిజేషుభిః కరైరలం । మహేషుణాథ వివ్యాధ సా తం దైత్యజనే
శ్వరమ్ ॥ ౩౨ ॥ హృది విద్ధస్తయా దేవ్యా స చ తేన మహేషుణా । వ్యా
ఘూర్ణమాననయనః క్షితిమాపాతి విహ్వలః ॥ ౩౩ ॥ మహారుధిరధారా
భిః స్రవంతీం చ ప్రపతన్యయన్ । తస్మిన్నిపతితే దుర్గే మహాదుర్గపరాక్ర
మే ॥ ౩౪ ॥ దేవదుందుభయో నేదుః ప్రహృష్టాని జగంతి చ । సూర్యాచం
ద్రమసౌ సాగ్నీ తేజో నిజమవాపతుః ॥ ౩౫ ॥ పుష్పవృష్టిం ప్రకుర్వంతః ప్రా
ప్తా దేవా మహర్షిభిః । తుష్టువుశ్చ మహాదేవీం మహాస్తుతిభిరాదరాత్ ॥ ౩౬ ॥
దేవా ఊచుః ॥ నమో దేవి జగద్ధాత్రి జగత్త్రయమహారణే । మహేశ్వరమ
హాశక్తే దైత్యద్రుమకుఠారికే ॥ ౩౭ ॥ త్రైలోక్యవ్యాపిని శివే శంఖచక్రగదా
ధరి । స్వశార్ఙ్గవ్యగ్రహస్తాగ్రే నమో విష్ణుస్వరూపిణి ॥ ౩౮ ॥ హంసయా
నే నమస్తుభ్యం సర్వసృష్టివిధాయిని । ప్రాచాం వాచాం జన్మభూమే చతురా
ననరూపిణి ॥ ౩౯ ॥ త్వమైంద్రీ త్వం చ కౌబేరీ వాయవీ త్వం త్వమంబుపా ।
త్వం యామీ నైరృతీ త్వం చ త్వమైశీ త్వం చ పావకీ ॥ ౪౦ ॥ శశాంకకౌము
దీ త్వం చ సౌరీ శక్తిస్త్వమేవ చ । సర్వదేవమయీ శక్తిస్త్వమేవ పరమేశ్వరి
౪౧ ॥ త్వం గౌరీ త్వం చ సావిత్రీ త్వం గాయత్రీ సరస్వతీ । ప్రకృతిస్త్వం మతి

స్త్వంచత్వమహంకృతిరూపిణీ ॥ ౮౨ ॥ చేతఃస్వరూపిణీత్వం వైత్వమిం
ద్రియరూపిణీ । పంచతన్మాత్రరూపాత్వంమహాభూతాత్మికేంబికే ॥ ౮౩ ॥
శబ్దాదిరూపిణీత్వం వై కరణానుగ్రహాత్వము । బ్రహ్మాండకర్త్రీత్వంబ్ర
హ్మాండాంతస్త్వమేవహి ॥ ౮౪ ॥ త్వంపరాసిమహాదేవిత్వంచదేవిపరాప
రా । పరాపరాణాంపరమాపరమాత్మస్వరూపిణీ ॥ ౮౫ ॥ సర్వరూపాత్వ
మీశానిత్వమరూపాసిసర్వగే । త్వంచిచ్ఛక్తిర్మహామాయేత్వంస్వాహాత్వం
స్వధామృతే ॥ ౮౬ ॥ వషడ్వౌషట్స్వరూపాసిత్వమేవప్రణవాత్మికా
సర్వమంత్రమయీత్వంవైబ్రహ్మాద్యాస్త్వత్సముద్భవాః ॥ ౮౭ ॥ చతు
ర్వర్గాత్మికాత్వంవైచతుర్వర్గఫలోదయే । త్వత్తఃసర్వమిదంవిశ్వంత్వయి
సర్వంజగన్నిధే ॥ ౮౮ ॥ యద్దృశ్యంయదదృశ్యంచ స్థూలసూక్ష్మస్వరూపతః
తత్రత్వంశక్తిరూపేణకించిన్నత్వదృతేక్వచిత్ ॥ ౮౯ ॥ మాతస్త్వయా
ద్యవినిహత్యమహాసురేంద్రందుర్గంనిసర్గవిబుధార్పితదైత్యసైన్యం
త్రాతాఃస్మదేవిసతతం నమతాంశరణ్యాత్వత్తోఽపరః క ఇహయంశరణం
వ్రజామః ॥ ౯౦ ॥ లోకేతఏవధనధాన్యసమృద్ధిభాజస్తేపుత్రపౌత్రసుకళత్ర
సుమిత్రవంతః । తేషాంయశఃప్రసరచంద్రికరావదాతంవిశ్వంభవేద్భవ
యేషుసుదృక్త్వమీశే ॥ ౯౧ ॥ త్వద్భక్తిచేతసిజనేనవిపత్తిలేశః క్లేశః క్వవాని
పతీనతికృత్సుపుంసు । త్వన్నామసంస్మృతిజుషాంసకలాయుషాంక్వభూయః
పునర్జనిరహో త్రిపురారిపత్ని ॥ ౯౨ ॥ చిత్రం యదత్రసమరేసహిదుర్గ
దైత్యస్త్వద్దృష్టిపాతమధిగమ్యసుధానిధానం । మృత్యోర్వశత్వమగమద్య
దితంభవానిదుష్టోపితేదృశిగతః కుగతింనయాతి ॥ ౯౩ ॥ త్వచ్ఛస్త్రవహ్ని
శలభత్వమితాఃఅపీహదైత్యాఃపతంగరుచిమాప్యదివంప్రజంతి । నత్వే
తేష్వపినదుష్టధియో...తఃస్యుఃసాధుష్వివప్రణయినఃస్వపథందిశంతి
పాచ్యాం మృడానిపరిపాహిసదానతాన్నో యామ్యామవప్రతిదిశి
దోషభవాని । ప్రత్యగ్దిశి త్రిపురతాపనపత్నిరక్షత్వంపాహ్యుదీచినిజభక్త
నాన్మహేశి ॥ ౯౪ ॥ బ్రహ్మాణిరక్షసతతంనతమౌలిదేశంత్వంవైష్ణవి

ఫలంపరిపాలయాధః । రుద్రాగ్ని నైఋతిసదాగతిదిక్షుపాంతుమృత్యుంజయాత్రినయనాత్రిపురాత్రిశక్త్యః ॥ ౫౬ ॥ పాతుత్రిశూలమమ లేతవమాలిజాన్నో భాలస్థలంశశికలాభృదుమాభ్రువౌచ । నేత్రేత్రిలోచనవధూర్గిరిజాచనాసామోష్ఠంజయాచవిజయాత్వధరప్రదేశమ్ ॥ ౫౭ ॥ శ్రోత్రద్వయంశ్రుతిరవాదశనావలింత్రీశ్చండీకపోలయుగలంరసనాంచవాణీ । పాయాత్సదైవచిబుకంజయమంగలానః కాత్యాయనీవదనమండలమేవసర్వమ్ ॥ ౫౮ ॥ కంఠప్రదేశమవతాదిహనీలకంఠీభూదారశక్తిరనిశంచకృకాటియాం। కౌమ్యర్ణాంసదేశమనిశంభుజదండమైంద్రీపద్మాచపాణిఫలకంనతికారిణాంనః ॥ ౫౯ ॥ హస్తాంగులీఃకమలజావిరజానఖాంశ్చకక్షాంతరంతరణిమండలగాతమోఘ్నీ । వక్షఃస్థలంస్థలచరీహృదయంధరిత్రీకుక్షిద్వయంత్వవతునఃక్షణదాచరఘ్నీ ॥ ౬౦ ॥ అవ్యాత్సదోదరదరీంజగదీశ్వరీనోనాభింనభోగతిరజాత్వథపృష్ఠదేశం । పాయాత్కటించవికటాపరమాస్ఫిచౌనోగుహ్యంగుహారణిరపానమపాయహంత్రీ ॥ ౬౧ ॥ ఊరుద్వయంచవిపులాలలితాచజానుజంఘేజవావతు కఠోరతరాత్రగుల్ఫౌ । పాదౌరసాతలచరాంగులిదేశముగ్రాచాంద్రీనఖాన్పదతలంతలవాసినీచ ॥ ౬౨ ॥ గృహంరక్షతునోలక్ష్మీః క్షేత్రంక్షేమకరీసదా। పాతుపుత్రాన్ప్రియకరీపాయాదాయుఃసనాతనీ ॥ ౬౩ ॥ యశఃపాతుమహాదేవీధర్మంపాతుధనుర్ధరీ । కులదేవీకులంపాతుసద్గతింసద్గతిప్రదా ॥ ౬౪ ॥ రణేరాజకులేద్యూతేసంగ్రామేశత్రుసంకటే। గృహేవనేజలాదౌచశర్వాణీసర్వతోఽవతు ॥ ౬౫ ॥ ఇతిస్తుత్వాజగద్ధాత్రీంప్రణేముశ్చపునఃపునః । పర్వేసవాసవాదేవాఃసమిర్గంధర్వచారణాః ॥ ౬౬ ॥ తతస్తుష్టాజగన్మాతానాహాసురసత్తమాః । స్వాధికారాన్సురాఃసర్వేశానతుప్రాగ్యథాయథా ॥ ౬౭ ॥ తుష్టాహామనయాస్తుత్యానితరాంతుయథార్థయా వరమస్యంప్రదాస్యామితచ్ఛృణుధ్వంసురోత్తమాః ॥ ౬౮ ॥ దుర్గేవాచ। యఃస్తోష్యతిమాంభక్త్యానరఃస్తుత్యానయాశుచిః । తస్యాహం

నాశయిష్యామివిపదంచపదేపదే ॥ ౧౯ ॥ ఏతత్స్తోత్రస్యకవచంపరిధాస్య
తిమోనరః । తస్యక్వచిద్భయంనాస్తివజ్రపంజరగస్యహి ॥ ౨౦ ॥ అద్య
ప్రభృతిమేనామదుర్గేతిఖ్యాతిమేష్యతి । దుర్గదైత్యస్యసమరేపాతనా
దతిదుర్గమాత్ ॥ ౨౧ ॥ యేస్మాందుర్గాంశరణగానతేషాందుర్గతిః
క్వచిత్ । దుర్గాస్తుతిరియంపుణ్యావజ్రపంజరసంజ్ఞికా ॥ ౨౨ ॥ అనయా
కవచంకృత్వామాబిభేతుయమాదపి । భూతప్రేతపిశాచాశ్చశాకినీడాకి
నీగణాః ॥ ౨౩ ॥ ఝుంటింగాశాత్రవాఃక్రూరావిషసర్పాగ్నిదస్యవః । వేతా
లాశ్చాపికంకాలగ్రహాఃబాలగ్రహాఅపి ॥ ౨౪ ॥ వాతపిత్తాదిజనితాస్తథా
చవిషమజ్వరాః । దూరాదేవపలాయంతేశ్రుత్వాస్తుతిమిమాంశుభామ్ ॥
౨౫ ॥ వజ్రపంజరనామైతత్స్తోత్రందుర్గాప్రశంసనమ్ । ఏతత్స్తోత్రకృత
త్రాణోవజ్రాదపిభయంనహి ॥ ౨౬ ॥ అష్టజప్తేనచానేనయోభిమంత్ర్యజ
లంపిబేత్ । తస్యోదరగతాపీడాక్వాపినోసంభవిష్యతి ॥ ౨౭ ॥ గర్భపీడాశ
నోజ్ఞాతుభవిష్యత్యభిమంత్రణాత్ । బాలానాంపరమాశాంతిరేతత్స్తో
త్రాంబుపానతః ॥ ౨౮ ॥ యత్రసాన్నిధ్యమేతస్యస్తవస్యేహభవిష్యతి ।
ఏతాస్తుశక్తయస్సర్వాఃసర్వత్రసహితామయా ॥ ౨౯ ॥ రక్షాంపరికరిష్యం
తిమద్భక్తానాంమమాజ్ఞయా । ఇతిదత్వావరాన్దేవీదేవేభ్యోంతర్హితా
తదా ॥ ౩౦ ॥ తేపిస్వర్గౌకసస్సర్వేస్వంస్వంస్వర్గంయయుర్ముదా ।
స్కందఉవాచ ॥ ఇత్థందుర్గాభవన్నామతయాదేవ్యామహామునే । కా
శ్యాంసేవ్యాయథాసాచతచ్ఛృణుష్వవదామితే ॥ ౩౧ ॥ అష్టమ్యాంచచ
తుర్దశ్యాంభౌమవారేవిశేషతః । సంపూజ్యాసతతంకాశ్యాందుర్గాదు
ర్గతినాశినీ ॥ ౩౨ ॥ నవరాత్రంప్రయత్నేనప్రత్యహంసాసమర్చితా ।
నాశయిష్యతివిఘ్నౌఘాన్సుమతించప్రదాస్యతి ॥ ౩౩ ॥ మహాపూజోప
హారైశ్చమహాబలినివేదనైః । దాస్యత్యభీష్టదాసిద్ధిందుర్గాకాశ్యాంన
సంశయః ॥ ౩౪ ॥ ప్రతిసంవత్సరంతస్యాఃకార్యాయాత్రాప్రయత్నతః ।
శారదంనవరాత్రంచసకుటుంబైఃశుభార్థిభిః ॥ ౩౫ ॥ యోనసాంవత్సరీం

యాత్రాందుర్గాయాఃకురుతేసుధీః । కాశ్యాంవిఘ్నసహస్రాణితస్యస్యు
శ్చపదేపదే ॥ ౮౬ ॥ దుర్గాకుండేనరఃస్నాత్వాసర్వదుర్గార్తిహారిణీం
దుర్గాంసంపూజ్యవిధివన్నవజన్మాఘముత్సృజేత్ ॥ ౮౭ ॥ సాదుర్గా
శక్తిభిఃసార్ధంకాశీంరక్షతిసర్వతః । తాఃప్రయత్నేనసంపూజ్యాఃకాలరా
త్రిముఖానరైః ॥ ౮౮ ॥ రక్షంతిక్షేత్రమేతద్వైతథాన్యానవశక్తయః । ఉ
పసర్గసహస్రేభ్యస్తావైదిగ్దేవతాఃక్రమాత్ ॥ ౮౯ ॥ శతనేత్రాసహ
స్రాస్యాతథాయుతభుజాపరా । అశ్వారూఢాగజాస్యాచత్వరితాశవవా
హినీ ॥ ౯౦ ॥ విశ్వాసౌభాగ్యగౌరీచస్మృష్టాఃప్రాచ్యాదిమధ్యతః । ఏతా
యత్నేనసంపూజ్యాఃక్షేత్రరక్షణదేవతాః ॥ ౯౧ ॥ తథైవభైరవాశ్చాష్టౌ
దిక్ష్వష్టాసుప్రతిష్ఠితాః । రక్షంతిసతతంకాశీంనిర్వాణశ్రీనికేతనమ్ ॥ ౯౨ ॥
రురుశ్చండోఽసితాంగశ్చకపాలీక్రోధనస్తథా । ఉన్మత్తభైరవస్తద్వత్క్ర
మాత్సంహారభీషణౌ ॥ ౯౩ ॥ చతుఃషష్టిస్తువేతాలామహాభీషణమూ
ర్తయః । రుండముండస్రజఃసర్వేకర్త్రీఖర్పరపాణయః ॥ ౯౪ ॥ శ్వ
వాహనారక్తముఖామహాదంష్ట్రామహాభుజాః । నగ్నావిముక్తకేశాశ్చప్రవ
మత్తారుధిరాసవైః ॥ ౯౫ ॥ నానారూపధరాఃసర్వేనానాశస్త్రాస్త్రపా
ణయః । తదాకారైశ్చతద్భృత్యైఃకోటిశఃపరివారితాః ॥ ౯౬ ॥ విద్యు
జ్జిహ్వోలలజ్జిహ్వఃక్రూరాస్యఃక్రూరలోచనః । ఉగ్రోవికటదంష్ట్రశ్చవక్రా
స్యోవక్రనాసికః ॥ ౯౭ ॥ జంభకోజృంభణముఖోజ్వాలానేత్రోవృకోదరః
గర్తనేత్రోమహానేత్రస్తుచ్ఛనేత్రోఽంత్రమండనః ॥ ౯౮ ॥ జ్వలత్కేశః
కంబుశిరాఃఖర్వగ్రీవోమహాహనుః । మహానాసోలంబకర్ణఃకర్ణప్రావర
ణోనసః ॥ ౯౯ ॥ ఇత్యాదయోమునేక్షేత్రందుర్వృత్తరుధిరప్రియాః ।
త్రాసయంతోదురాచారాన్రక్షంతిఫరితఃసదా ॥ ౧౦౦ ॥ త్రైలోక్యవిజయా
ద్యాశ్చజ్వాలాముఖ్యంతగాశ్చయాః । శక్తయోఽత్రమయాఖ్యాతాము
నేకలశసంభవ ॥ ౧ ॥ తాఃకాశీంపరిరక్షంతిచతుర్దిక్షూద్యతాయుధాః ।
తాఃసమభ్యర్చ్యాఃప్రయత్నేనమహావిఘ్నప్రశాంతయే ॥ ౨ ॥ భైరవారురు

ముఖ్యాశ్చమహాభయనివారకాః । సంపూజ్యాఃసర్వదాకాశ్యాంసర్వసం
పత్తిహేతవః ॥ ౩ ॥ విద్యుజ్జిహ్వాప్రభృతయోవేతాలాఉగ్రరూపిణః । స
త్యుగ్రానపివిఘ్నౌఘాన్హరిష్యంత్యర్చితాఇహ ॥ ౪ ॥ తథాభూతా
లీచాత్రనానాభీషణరూపిణీ । ఉదాయుధాఽవతిపురీంశతకోటిమితాస
నె ॥ ౫ ॥ నిర్వాణలక్ష్మీక్షేత్రస్యపాలయిత్రీపదేపదే । ఏతావైదేవతాఃపూ
జ్యాఃకాశ్యాంనిర్వాణకాంక్షిభిః ॥ ౬ ॥ శ్రుత్వాధ్యాయమిమంపుణ్యంన
దుర్గాజయాభిధం । నానాశక్తిసమాయుక్తందుర్గమాశుతరిష్యతి ॥
యఏతెభైరవాఃప్రోక్తాయేవేతాలాఉదాహృతాః । తేషాంనామాని
కర్ణ్యనగోవిఘ్నైర్నదూయతే ॥ ౭ ॥ అదృష్టాఅపితేభూతాఏతదాఖ్యా
నపాఠకం । రక్షిష్యంతిప్రయత్నేనసహాశ్రోతృజనేనచ ॥ ౮ ॥ తస్మాత్స
ర్వప్రయత్నేనకాశీభక్తిపరైర్నరైః । శ్రోతవ్యమిదమాఖ్యానంమహా
ఘ్ననివారణమ్ ॥ ౧౧౦ ॥ గృహేపియస్యలిఖితమేతత్థాస్యతిపూజితం ।
తస్యాపదాంసహస్రాణినాశయిష్యంతిదేవతాః ॥ ౧౧ ॥ కాశ్యాంయస్యా
స్త్వైవప్రేమతేనకృత్వాఽదరంగురుం । శ్రోతవ్యమిదమాఖ్యానంప్రజా
జరసన్నిభమ్ ॥ ౧౨ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే దుర్గావి
యోనామ ద్విసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥ ౭౨ ॥ ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ త్రిలోచనంసమాసాద్యదేవదేవఃషడాననః । జగ
దంబికయాయుక్తఃకించకారాశుతద్వద ॥ ౧ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ముని
కలశజాఖ్యామియత్పృష్టంతన్నిశామయ । విరజఃసంజ్ఞకంపీఠంయత్రో
క్తంసర్వసిద్ధిదమ్ ॥ ౨ ॥ తత్పీఠదర్శనాదేవవిరజాజాయతేనరః । య
త్రాస్తితన్మహాలింగంవారాణస్యాంత్రిలోచనమ్ ॥ ౩ ॥ తీర్థంపిలిపిలా
ఖ్యంతద్ద్యునద్యంభసివిశ్రుతం । సర్వతీర్థమయంతీర్థంతత్రాస్త్యా
రిగీయతే ॥ ౪ ॥ విష్టపత్రితయాంతర్యేదేవర్షిమనుజోరగాః । సన్తిస
ర్వతారణ్యాఃసంతితేతత్రయస్మనె ॥ ౫ ॥ తదారభ్యచతత్తీర్థంతచ్చలిం

గం త్రిలోచనం । త్రివిష్టపమితిఖ్యాతమతో౽హేతోర్మహత్తరమ్ ॥ ౬ ॥
త్రివిష్టపస్యలింగస్యమహిమోక్తఃపినాకినా । జగజ్జనన్యాఃపురతో౽యథా
పచ్ఛితథామునె ॥ ౭ ॥ దేవ్యువాచ ॥ దేవదేవజగన్నాథశర్వసర్వదసర్వ
గ । సర్వదృక్ సర్వజనక కించిత్పృచ్ఛామితద్వద ॥ ౮ ॥ ఇదంతవప్రియం
క్షేత్రంకర్మబీజమహాపథం । నైఃశ్రేయస్యాఃశ్రియోగేహంమమాపిప్రీ
తిదంమహత్ ॥ ౯ ॥ యత్రత్రైతరజసో౽ప్యగ్రేత్రైలోక్యపిత్రుణాయతే । త
స్యాఖిలస్యమహిమావిష్వక్సేనావగమ్యతె ॥ ౧౦ ॥ యానీహసంతిలింగాని
తానిసర్వాణ్యసంశయం । నిర్వాణకారణాన్యేవస్వయంభూన్యపితాన్యపి ॥
౧౧ ॥ యద్యప్యేవంతథాపీశవిశేషంవక్తుమర్హసి । కాశ్యామనాదిసిద్ధా
నికానిలింగానిశంకర ॥ ౧౨ ॥ యత్రదేవఃసదాతిష్ఠేత్సంవర్తే౽పిసవల్ల
భః । యైరియంప్రథితింప్రాప్తాకాశీముక్తిపురీతిచ ॥ ౧౩ ॥ యేషాంస్మర
ణతో౽ప్యత్రభవేత్పాపస్యసంక్షయః । దర్శనస్పర్శనాభ్యాంచస్యాత్తాంస్వ
ర్గాపవర్గకౌ ॥ ౧౪ ॥ యేషాంసమర్చనాదేవమర్త్యేజన్మసకృద్విభో ।
లింగానిపూజితానిస్యుఃకాశ్యాంసర్వాణినిశ్చితమ్ ॥ ౧౫ ॥ విధాయమయ్య
నుక్రోశంకారుణ్యామృతసాగర । ఏతదాచక్ష్వమేశంభో౽పాదయోఃప్రణ
తాస్మ్యహమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఇత్యాకర్ణ్యమహేశానస్తస్యాదేవ్యాఃసుభాషి
తం । కథయామాసవింధ్యారేమహాలింగానిసత్తమ ॥ ౧౭ ॥ యన్నామా
కర్ణనాదేవక్షీయంతెపాపరాశయః । ప్రాప్యంతెపుణ్యసంభారాఃకాశ్యాం
నిర్వాణకారణమ్ ॥ ౧౮ ॥ దేవదేవఉవాచ ॥ శృణుదేవిపరంగుహ్యం
క్షేత్రే౽స్మిన్ముక్తికారణం । ఇదంవిదంతినైవాపిబ్రహ్మనారాయణాదయః ॥
౧౯ ॥ అసంఖ్యాతానిలింగానిపార్వత్యానందకాననే । స్థూలాన్యపిచసూ
క్ష్మాణినానారత్నమయానిచ ॥ ౨౦ ॥ నానాధాతుమయానీశేదార్షదాన్య
నేకశః । స్వయంభూన్యప్యనేకానిదేవర్షిస్థాపితాన్యహో ॥ ౨౧ ॥ సి
ద్ధచారణగంధర్వయక్షరక్షో౽ర్చితాన్యపి । అసురోరగమర్త్యైశ్చదాన
వైరప్సరోగణైః ॥ ౨౨ ॥ దిగ్గజైర్గిరిభిస్తీర్థైర్ఋక్షవానరకిన్నరైః ।

పతత్రిపముఖైర్దేవైస్స్వస్వనామాంకితాని వై ॥ ౨౩ ॥ ప్రతిష్ఠితాని యా
నీహ ముక్తిహేతూని తాన్యపి । అదృశ్యాన్యపి దృశ్యాని దురవస్థాన్యపి ప్రియే ॥
౨౪ ॥ భగ్నాన్యపి చ కాలేన తాని పూజ్యాని సుందరి । పరార్ధశతసంఖ్యా
ని గణితాన్యేకదా మయా ॥ ౨౫ ॥ గంగాంభస్యపి తిష్ఠంతి షష్టికోటిమితా
నిహి । సిద్ధలింగాని తానీశే తిష్యేఽదృశ్యత్వమాయయుః ॥ ౨౬ ॥ గ
నాదివసాదర్వాక్ జన్మమభక్తజనైః ప్రియే । ప్రతిష్ఠితాని యానీహ తేషాం సం
ఖ్యా న విద్యతే ॥ ౨౭ ॥ త్వయా తు యాని పృష్టాని యైరిదం క్షేత్రముత్తం
తాని లింగాని వక్ష్యామి ముక్తిహేతూని సుందరి ॥ ౨౮ ॥ కలావతీవగో
ని భవిష్యంతి గిరీంద్రజే । పరం తేషాం ప్రభావో యః స్వం స్వం స్థానం న హా
తి ॥ ౨౯ ॥ కలికల్మషపుష్టా యే యే దుష్టా నాస్తికాశ్శఠాః । ఏతేషాం సి
ద్ధలింగానాం జ్ఞాస్యంత్యాఖ్యామపీహ న ॥ ౩౦ ॥ నామశ్రవణతోఽపీహ
లింగానాం శుభాననే । వృజినాని క్షయం యాంతి వర్ధంతే పుణ్యరాశయః ॥
౩౧ ॥ ఓంకారః ప్రథమం లింగం ద్వితీయం చ త్రిలోచనం । తృతీయశ్చ మహా
దేవః కృత్తివాసాశ్చతుర్థకమ్ ॥ ౩౨ ॥ రత్నేశః పంచమం లింగం షష్ఠం
చంద్రేశ్వరాభిధం । కేదారః సప్తమం లింగం ధర్మేశశ్చాష్టమం ప్రియే ॥ ౩౩ ॥
వీరేశ్వరం చ నవమం కామేశం దశమం విదుః । విశ్వకర్మేశ్వరం లింగం
మేకాదశం పరమ్ ॥ ౩౪ ॥ ద్వాదశం మణికర్ణీశమవిముక్తం త్రయోదశః
చతుర్దశం మహాలింగం మమ విశ్వేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౩౫ ॥ ప్రియే చతుర్ద
శైతాని శ్రీమోహేతూని సుందరి । ఏతేషాం సమవాయో యం ముక్తిక్షే
త్రమిహేరితమ్ ॥ ౩౬ ॥ దేవతాస్సేమధిష్ఠాత్ర్యః క్షేత్రస్యాస్యపరాణిమాః
ఆరాధితాః ప్రయచ్ఛంతి నృభ్యో నైశ్శ్రేయసీం శ్రియమ్ ॥ ౩౭ ॥ ఆనంద
ననే ముక్త్యై ప్రోక్తాన్యేతాని సుందరి । ప్రియే చతుర్దశ్యాని మహా
గాని దేహినామ్ ॥ ౩౮ ॥ ప్రతిమాసం సమారభ్య తిథిం ప్రతిపదం శుభా
ఏతేషాం లింగముఖ్యానాం కార్యా యాత్రా ప్రయత్నతః ॥ ౩౯ ॥ అనా
ద్యమహాదేవమేషు లింగేషు కుంభజ । కః కాశ్యాం మోక్షమాప్నోతి సత్య

న్త్యం పునః పునః ॥ ౮౦ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కాశీఫలమభీప్సుభిః । పూ
జ్యాన్యేతాని లింగాని భక్త్యా పరమయా మునే ॥ ౮౧ ॥ అగస్త్య ఉవాచ ।
ఏతాన్యేవకిమన్యాని మహాలింగాని షణ్ముఖ । నిర్వాణకారణానీహ యదిసం
తిదావద ॥ ౮౨ ॥ స్కందఉవాచ ॥ అన్యాన్యపిచసంతీహ మహాలింగా
నిసువ్రత । కలిప్రభావాద్గుప్తాని భవిష్యంత్యేవతానివై ॥ ౮౩ ॥ యస్యైశ్వ
రేసదాభక్తిర్యః కాశీతత్త్వవిత్తమః । సఏవైతాని లింగాని పశ్యత్యన్యో
నపశ్యన ॥ ౮౪ ॥ యేషాం నామగ్రహేణాపి కలికల్మషసంక్షయః । అమృ
తేశస్తారకేశోజ్ఞానేశః కరుణేశ్వరః ॥ ౮౫ ॥ మోక్షద్వారేశ్వరశ్చైవస్వర్గ
ద్వారేశ్వరస్తథా । బ్రహ్మేశో లాంగలేశశ్చ వృద్ధకాలేశ్వరస్తథా ॥ ౮౬ ॥
వృషేశశ్చైవ చండీశో నందికేశో మహేశ్వరః । జ్యోతీరూపేశ్వరం లింగం
ఖ్యాతమత్రచతుర్దశమ్ ॥ ౮౭ ॥ కాశ్యాంచతుర్దశైతాని మహాలింగాని
సుందరి । ఇమాని ముక్తిహేతూని లింగాన్యానందకాననే ॥ ౮౮ ॥ కలిక
ల్మషబుద్ధీనాం నాఖ్యేయాని కదాచన । ఏతాన్యారాధయేద్యస్తు లింగానీహ
చతుర్దశ ॥ ౮౯ ॥ నతస్యపునరావృత్తిః సంసారాధ్వని కర్హిచిత్ । కా
శీకోశోయమతులో నప్రకాశ్యో యతస్తతః ॥ ౯౦ ॥ ఏతల్లింగాభిధాదేవిమ
హాపద్యపిదుఃఖహృత్ । రహస్యం పరమం చైతత్క్షేత్రస్యాస్య వరాననే ॥ ౯౧ ॥
చతుర్దశాపి లింగాని మత్సాన్నిధ్యకరాణిహి । అవిముక్తస్య హృదయమే
తద్దేవగిరీంద్రజే ॥ ౯౨ ॥ ఇమానియాని లింగాని సర్వేషాం ముక్తిదానిహి ।
ఏతైః త్రిభువనస్యేహ సారమాదాయ సర్వతః । మయైతానికృతాన్యేవ మహా
భక్తకృపావశాత్ ॥ ౯౩ ॥ అస్మిన్క్షేత్రే ధ్రువం ముక్తిరితియా ప్రథితిః ప్రి
యే । కారణం తత్రలింగాని మయైతాని చతుర్దశ ॥ ౯౪ ॥ తఏవ ప్రోక్తినః
కాంతే తఏవచ తపస్వినః । ధ్యాతాన్యేతాని యైర్భక్త్యా లింగాన్యానంద
కాననే ॥ ౯౫ ॥ తఏవాభ్యస్తసద్యోగాద త్తదానాస్తఏవహి । కాశ్యామి
మానిలింగాని యైర్దృష్టాన్యపి దూరతః ॥ ౯౬ ॥ ఇష్టాపూర్తాశ్చ మేధర్మాః
ప్రణీతా మునిసత్తమైః । తేసర్వే తేనవిహితా యావజ్జీవం నిరేనసా ॥ ౯౭ ॥

యేనావిముక్తమాసాద్య మహాలింగాని పార్వతి । సకృదభ్యర్చితాన్యేవ
సముక్తో నాత్ర సంశయః ॥ ౫౮ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ అన్యాన్యపిచవింధ్యా
రిదేవ్యై యాన్యుక్తాని శంభునా । స్వభక్తానాం హితార్థాయ తాన్యథాఖ్యా
యాగ్రజ ॥ ౫౯ ॥ శైలేశః సంగమేశశ్చ స్వర్లీనో మధ్యమేశ్వరః । హిర
ణ్యగర్భ ఈశానో గోప్రేక్షో వృషభధ్వజః ॥ ౬౦ ॥ ఉపశాంతశివో జ్యేష్ఠో
వాసేశ్వర ఏవచ । శుక్రేశో వ్యాఘ్రలింగం చ జంబుకేశం చతుర్దశం ॥ ౬౧ ॥
మునేచతుర్దశైతాని మహాంత్యాయతనాని వై । ఏతేషామపి సేవాతో
నరో మోక్షమవాప్నుయాత్ ॥ ౬౨ ॥ చైత్రకృష్ణప్రతిపదం సమారభ్య ప్ర
యత్నతః । ఆచతుర్దశి పూజ్యాని లింగాన్యేతాని సత్తమైః ॥ ౬౩ ॥ ఏతే
షాం వార్షికీ యాత్రా సుమహోత్సవపూర్వకం । కార్యా ముముక్షుభిః స
మ్యక్ క్షేత్రసంసిద్ధిదాయినీ ॥ ౬౪ ॥ మునే చతుర్దశైతాని మహాలింగా
ని యత్నతః । దృష్ట్వా న జాయతే జంతుః సంసారే దుఃఖసాగరే ॥ ౬౫ ॥ క్షే
త్రస్య పరమం తత్త్వమేతద్దేవ ప్రియే ధ్రువం । సంసారరోగగ్రస్తానామిదమే
వ మహౌషధమ్ ॥ ౬౬ ॥ క్షేత్రరహస్యోపనిషచ్చైషా ముక్తిబీజమిదం పరం ।
కర్మకాననదావాగ్నిరేషా లింగావలిః ప్రియే ॥ ౬౭ ॥ ఏకైకస్యాస్య లిం
గస్య మహిమాద్యంతవర్జితః । మయైవ జ్ఞాయతే దేవి సమ్యగ్జ్ఞాన్యేన కేనచిత్ ॥
౬౮ ॥ ఇతి శ్రుత్వా మునే ప్రాహ దేవీ హృష్టతనూరుహా । ప్రణమ్య దేవమీ
శానం సర్వజ్ఞం సర్వదం శివమ్ ॥ ౬౯ ॥ దేవ్యువాచ ॥ రహస్యం పరమం
శ్రావ్యం యద్దేవ తత్సముదీరితం । తచ్ఛ్రుత్వోత్సుకతాం ప్రాప్తం మనో మేత్రి
వల్లభ ॥ ౭౦ ॥ యదుక్తం లింగమేకైకం మహాసారతరం పరం । కార్యం
పరమనిర్వాణకారణం కారణేశ్వర ॥ ౭౧ ॥ ప్రత్యేకం మహిమానం మే బ్రూ
హ్యేషాం భవ నేశ్వర । చతుర్దశానాం లింగానాం శ్రవణాదఘహారిణామ్ ॥
౭౨ ॥ ఓంకారేశస్య లింగస్య కథమత్ర సమాగమః । అతిపుణ్యతమాత్
క్షేత్రాదమరకంటకాత్ ॥ ౭౩ ॥ కిమాత్మకో ౽యమోంకారో మహిమా
స్య చ కో హర । కేనారాధి పురా చైష దదావారాధితశ్చ కిమ్ ॥ ౭౪ ॥ వృష

నీవాక్సుధామేతాంవిధాయశ్రుతిగోచరాం । కథామకథయద్దేవఓంకా
రస్యమహాద్భుతామ్ ॥ ౧౫ ॥ దేవదేవఉవాచ ॥ కథామాకర్ణయాప
ర్ణవర్ణయామితవాగ్రతః। యథోంకారస్యలింగస్యప్రాదుర్భావఇహాభ
వత్ ॥౧౬॥ పురానందవనేచాత్రబ్రహ్మణావిశ్వయోనినా । తపస్తప్తంమ
హాదేవిసమాధించధతాపరమ్ ॥౧౭॥ పూర్ణేయుగసహస్రేఽథభిత్త్వా
పాతాలసప్తకం । ఉదతిష్ఠత్పురోజ్యోతిర్విద్యోతితహరిన్ముఖమ్ ॥౧౮॥
యదంతరావిరభవన్నివ్యాజేనసమాధినా । తద్దేవపరమంధామబహిరా
విరభూద్విధేః ॥౧౯॥ యోఽభూచ్చటచటాశబ్దఃస్ఫుటతోభూమిభాగతః ।
తచ్ఛబ్దాద్వ్యసృజద్వేధాఃసమాధింక్రమతోవశీ ॥౨౦॥ సృష్టావిస్పష్టత
ద్ధ్యానోయావదున్మీల్యలోచనే । పురఃపశ్యేద్దదర్శాగ్రేతావదక్షరమా
దిమమ్ ॥౨౧॥ అకారంసత్వసంపన్నమృక్షేత్రంసృష్టిపాలకం । నారా
యణాత్మకంసాక్షాత్తమఃపారేప్రతిష్ఠితమ్ ॥౨౨॥ ఉకారమథతస్యాగ్రే
రజోరూపంయజుర్జనిం । విధాతారంసమస్తస్యస్వాకారమివబింబితమ్॥
౨౩॥ నీరవధ్వాంతసంకేతసదనాభంతదగ్రతః । మకారంసదదర్శాథత
మోరూపంవిశేషతః ॥౨౪॥ సామ్నోయోనింలయేహేతుంసాక్షాద్రు
ద్రస్వరూపిణం । అథతత్పరతోధ్యాతావ్యధాత్స్వనయనాతిథిమ్ ॥౨౫॥
విశ్వరూపమయాకారంసగుణంవాపినిర్గుణం । అనాఖ్యానాదసదనంపర
మానందవిగ్రహమ్ ॥౨౬॥ శబ్దబ్రహ్మేతియత్స్మృతంసర్వవాఙ్మయకా
రణం । అథోపరిష్టాన్నాదస్యబిందురూపంపరాత్పరమ్ ॥౨౭॥ కారణం
కారణానాంచజగద్యోనించతంపరం । విధిర్విలోకయాంచక్రేతపసాగో
చరీకృతమ్ ॥౨౮॥ అవనాదోమితిఖ్యాతంసర్వస్యాస్యప్రభావతః । భక్త
ముక్తియతేయస్మాత్తదోమితియఈరితః ॥౨౯॥ అరూపోపిసరూపాఖ్యః
సధాత్రానేత్రగీకృతః । తారయేద్యద్భవాంభోధేఃస్వజపాసక్తమానసం।
తతస్తారఇతిఖ్యాతోయస్తంబ్రహ్మావ్యలోకయత్ ॥౩౦॥ ప్రణూయతేయ
తస్స్వైరంనిర్వాణకాముకైః । సర్వేభ్యోఽభ్యధికస్తస్మాత్ప్రణవోయః

ప్రకీర్తితః ॥ ౯౧ ॥ స్వసేవితారంపురుషంప్రణయేద్యఃపరంపదం । అ
స్తంప్రణవంశాంతంప్రత్యక్షీకృతవాగ్విధిః ॥ ౯౨ ॥ త్రయీమయస్తు
యోయస్తుర్యాతీతోఖిలాత్మకః । నాదబిందుస్వరూపోయఃసప్రైక్షి
జగ్రామినా ॥ ౯౩ ॥ పరివర్తంతయతో వేదాఃసాంగాఃసర్వస్వమోనయ
సవేదాదిఃషడ్భుభువాపురస్తాదవలోకితః ॥ ౯౪ ॥ వృషభోయస్త్రిధాబ
ళోరవీతిమహోమయః । సనేత్రవిషయీచక్రేపరమఃపరమేష్ఠినా ।౯౫
శృంగాశ్చత్వారియస్యార్ధహస్తాసఃసప్తఏవచ । ద్వేశీర్షేచత్రయః
దాఃసదేవోవిధినైక్షిత ॥ ౯౬ ॥ యదంతర్లీనమఖిలంభూతంభావిభ
త్పునః । తద్బీజంబీజరహితందుహిణేనవిలోకితమ్ ॥ ౯౭ ॥ లీనంయ
తయత్రైతదాబ్రహ్మస్తంబభాజనం । అతఃసభాజ్యతేసద్భిర్యల్లింగం
లోకితమ్ ॥౯౮॥ పంచార్థాయత్రభాసంతేపంచబ్రహ్మమయంహియత్
ఆదిపంచస్వరూపంయన్నిరైక్షిబ్రహ్మణాహితత్ ॥ ౯౯ ॥ తమాలోక్య
తో వేధాలింగరూపిణమీశ్వరం । పంచాక్షరంప్రపంచాచ్చభిన్నంతుష్ట
శంకరమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ నమఓంకారరూపాయనమో
రవపుర్ధృతే । నమోఽకారాదివర్ణానాంప్రభవాయసదాశివ ।౧।
కారస్త్వముకారస్త్వంమకారస్త్వమనాకృతే । ఋగ్యజుఃసామరూ
యరూపాతీతాయతేనమః ॥ ౨ ॥ నమోనాదాత్మనేతుభ్యంనమోబిం
కలాత్మనె । అలింగలింగరూపాయసర్వరూపస్వరూపిణే । ౩ । నమ
ధామనిధయేనిధనాదివివర్జిత । నమోభవాయరుద్రాయశర్వాయ
మోస్తుతే । ౪ ॥ నమఉగ్రాయభీమాయపశూనాంపతయేనమః । న
స్తారస్వరూపాయసంభవాయనమోస్తుతే । ౫ ॥ అమాయాయనమ
భ్యంనమఃశివతరాయతే । కపర్దినేనమస్తుభ్యంశితికంఠనమోస్తుతే
మీఢుష్టమాయగిరిశశిపివిష్టాయతేనమః । నమోఽహ్రస్వాయఖర్వాయ
బృహతేవృద్ధరూపిణె ॥ ౭ ॥ కుమారగురవేతుభ్యంకుమారవపుషేనమః
నమఃశ్వేతాయకృష్ణాయపీతాయారుణమూర్తయే ॥ ౮ ॥ ధూమ

యపింగాయనమఃకిమీర్మరవర్చసే । నమఃపాటలవర్ణాయనమోహారిత
త్విషే ॥౯॥ నానావర్ణస్వరూపాయవర్ణానాంపతయేనమః । నమస్తే
స్వరరూపాయనమోవ్యంజనరూపిణే ॥ ౧౧౦ ॥ ఉదాత్తాయానుదాత్తా
యస్వరితాయనమోనమః । హ్రస్వదీర్ఘప్లుతేశాయసవిసర్గాయతేన
మః ॥ ౧౧ ॥ అనుస్వారస్వరూపాయనమస్తేసానునాసిక । నమోనిరనునా
సాయదంత్యతాలవ్యరూపిణె ॥ ౧౨ ॥ ఓష్ఠ్యోరస్యస్వరూపాయనమఃషా
డ్జస్వరూపిణే । అంతస్థాయనమస్తుభ్యంపంచమాయపినాకినె ॥ ౧౩ ॥ ని
షాదాయనమస్తుభ్యంనిషాదపతయేనమః । వీణావేణుమృదంగాదివాద్య
రూపాయతేనమః ॥ ౧౪ ॥ నమస్తారాయమంద్రాయఘోరాయాఘోర
మూర్తయే । నమస్తానస్వరూపాయమూర్ఛనాపతయేనమః ॥ ౧౫ ॥
స్థాయిసంచారిభేదేననమోభావస్వరూపిణే । తాలప్రియాయతాలాయ
లాస్యతాండవజన్మనె ॥ ౧౬ ॥ తౌర్యత్రికస్వరూపాయతౌర్యత్రికమహాప్రి
య । తౌర్యత్రికకృతాంభక్త్యానిర్వాణశ్రీప్రదాయక ॥ ౧౭ ॥ స్థూలసూ
క్ష్మస్వరూపాయదృశ్యాదృశ్యస్వరూపిణె । అర్వాచీనాయచనమఃపరాచీ
నాయతేనమః ॥ ౧౮ ॥ వాక్ప్రపంచస్వరూపాయవాక్ప్రపంచపరాయ
చ । ఏకాయానేకభేదాయసదసత్పతయేనమః ॥ ౧౯ ॥ శబ్దబ్రహ్మనమస్తు
భ్యంపరబ్రహ్మనమోస్తుతే । నమోవేదాంతవేద్యాయవేదానాంపతయే
నమః ॥ ౧౨౦ । నమోవేదస్వరూపాయవేదగోచరమూర్తయే । పార్వ
తీశనమస్తుభ్యంజగదీశనమోస్తుతే ॥ ౨౧ ॥ నమస్తేదేవదేవేశదేవదివ్య
పదప్రద । శంకరాయనమస్తుభ్యంనమస్తుభ్యంమహేశ్వర ॥ ౨౨ ॥ నమ
స్తేజగదానందనమస్తేశశిశేఖర । మృత్యుంజయనమస్తుభ్యంనమస్తేత్ర్యం
బకాయచ ॥ ౨౩ ॥ నమఃపినాకహస్తాయత్రిశూలాయుధధారిణే । నమ
స్త్రిపురహంత్రేచనమోంధకనిషూదన ॥ ౨౪ ॥ కందర్పదర్పదలన
నమోజాలంధరారయే । కాలాయకాలకాలాయకాలకూటవిషాదినే ॥ ౨౫ ॥
విషాదహంత్రే భక్తానామభక్తైకవిషాదద । జ్ఞానాయజ్ఞానరూపా

యసర్వజ్ఞాయనమోఽస్తు తే ॥ ౨౬ ॥ యోగసిద్ధిప్రదోసిత్వం యోగినాం
యోగసత్తమ । తపసాంఫలదోసిత్వంతపస్విభ్యస్తపోధన ॥ ౨౭ ॥ త్వమే
వమంత్రరూపోసిమంత్రిణాంఫలదోభవాన్ । మహాదానఫలంత్వంవైమ
హాదానప్రదోభవాన్ ॥ ౨౮ ॥ మహాయజ్ఞస్త్వమేవేశమహాయజ్ఞఫలప్ర
ద । త్వంసర్వఃసర్వగస్త్వంవైసర్వదఃసర్వదృగ్భవాన్ ॥ ౨౯ ॥ సర్వజ్ఞ
స్సర్వకర్తాత్వంసర్వసంహారకారక । యోగినాంహృదయాకాశకృతా
యనమోస్తు తే ॥ ౧౩౦ ॥ త్వమేవవిష్ణురూపేణశంఖచక్రగదాధర । త్రి
లోకీంత్రాయసేత్రాతఃసత్వమూర్తేనమోస్తు తే ॥ ౩౧ ॥ త్వమేవవిధ
ధాస్యేతద్విధిర్భూత్వావిధానవిత్ । రజోరూపంసమాలంబ్యనీరజస్కప
దప్రద ॥ ౩౨ ॥ త్వమేవహిమహారుద్రస్త్వంమహాభోగిభుజంగభృత్ ।
త్వమేవహిమహాభీమోమహాపితృవనేచర ॥ ౩౩ ॥ తామసీంతనుమా
శ్రిత్యత్వంకృతాంతకృతాంతక । కాలాగ్నిరుద్రోభూత్వాంతేత్వంసంవర్త
ప్రవర్తకః ॥ ౩౪ ॥ త్వంపుంప్రకృతిరూపాభ్యాంమహదాద్యఖిలంజగత్ ।
అక్షిపక్ష్మసముత్క్షేపాత్సృజసేనరావిఃకరోష్యజ ॥ ౩౫ ॥ ఉన్మేషవినిమేషాభ్యాం
గ్గానసర్గైకకారణం కపాలమాలాఖేలోయంభవతఃస్వైరచారిణః ॥౩౬॥
త్వత్కంఠేన్మృకరోటీయంధూర్జటేయావిభాసతే । సర్వేషామంతరధ్యా
నాంసాస్ఫుటంబీజమాలికా ॥ ౩౭ ॥ త్వత్తఃసర్వమిదంశంభోత్వయిసర్వం
చరాచరం । కస్త్వాంస్తోతుంవిజానాతిపురావాచామగోచరమ్ ॥ ౩౮ ॥
స్తోతాత్వంహిస్తుతిస్త్వంహినిత్యంస్తుత్యస్త్వమేవచ । వేద్మ్యోన్యమఃశివా
యేతినాన్యద్వేద్మ్యేవకించన ॥ ౩౯ ॥ త్వమేవహిశరణ్యంమేత్వమేవహిగతిః
పరా । త్వామేవప్రణమామీశనమస్తుభ్యంనమోనమః ॥ ౧౪౦ ॥ ఇత్యుదీర్యా
కృద్వేధాఃప్రణనామమహేశ్వరం । ప్రణవాఖ్యంమహాలింగరూపిణందం
డవత్క్షితౌ ॥ ౪౧ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ తతోగిరీంద్రతనయేమయాత్వాబ్జభూ
స్తుతింపరాం । పరమైశ్వర్యసంపత్తిహేతుంతుష్టోహమద్భుతమ్ ॥ ౪౨ ॥
ఓమూర్తో స్హహంతతోలింగాన్ముర్తిమాస్థాయశాంకరీం । ప్రసన్నో

స్మివరంబ్రూహీత్యువాచచతురాననమ్ ॥ ౪౩ ॥ చతుర్వక్త్రైస్సముత్థా
యప్రత్యక్షంవీక్ష్యమామథ। పునర్జయజయేత్యుక్త్వాప్రణామకృతాం
జలిః ॥ ౪౪ ॥ ఆనందవాష్పసలిలసేతోద్దృష్టతనూరుహః । గద్గదేనస్వరే
ణాథప్రోవాచజలజాసనః ॥ ౪౫ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ యదిప్రసన్నో దేవే
శయదిదేయోవరోమమ । తదేతస్మిన్మహాలింగెసాన్నిధ్యంతేఽస్తుశంక
ర ॥ ౪౬ ॥ అయమేవవరో దేయోనాన్యంవరమహంవృణే । ఓంకారేశ్వ
రనామైతదస్తుభక్త్యైకముక్తిదమ్ ॥ ౪౭ ॥ స్కందఉవాచ ॥ విధ్యుక్తమి
తిప్రశ్నేసమాకర్ణ్యతదేశితా । ఉవాచవచనంచైతత్తథాస్తుచతురా
ననమ్ ॥ ౪౮ ॥ వరానన్యానపివిభుఃప్రసన్నస్తత్క్షణాద్దదా । విధయేదీర్ఘ
తపసేతయాస్తుత్యాతితోషితః ॥ ౪౯ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ సురశ్రేష్ఠత
పఃశ్రేష్ఠసర్వామ్నాయనిధిర్భవ । సృష్టేఃకరణసామర్థ్యంతవాస్తుమద
నుగ్రహాత్ ॥ ౧౫౦ ॥ పితామహస్త్వంసర్వేషాంసర్వేషాంమాన్యభూర్భ
వ । త్వత్తపఃఫలదానార్థంయదేతల్లింగముత్థితమ్ ॥ ౫౧ ॥ పరమోం
కారరూపంచశబ్దబ్రహ్మమయంవిధే । అస్యారాధనతఃపుంసాంనదూరం
బ్రహ్మణఃపదమ్ ॥ ౫౨ ॥ అకారాఖ్యమిదంలింగముకారాఖ్యమిదంపరం ।
మకారాహ్వయమేతచ్చనాదాఖ్యంబిందుసంజ్ఞకమ్ ॥ ౫౩ ॥ పంచాయత
నమీశానమిత్థమేతదుదీరితం । మోక్షాయసర్వజంతూనామస్మిన్నానంద
కాననే ॥ ౫౪ ॥ స్నాత్వామత్స్యోదరీతీర్థేవిలోక్యోంకారమీశ్వరం । న
జాతుజాయతేజంతుర్జననీజఠరేక్వచిత్ ॥ ౫౫ ॥ ఏతన్నాదేశ్వరంలింగమేత
ల్లింగంసుదుర్లభం । రమ్యేమత్స్యోదరీతీరేదృష్టంస్పృష్టంవిముక్తిదమ్ ॥
౫౬ ॥ యదేతత్కాపిలంజ్యోతిశ్శేతల్లింగవిలోక్యతే । అతస్తుకపిలేశాఖ్యమేత
ల్లింగంసుదుర్లభమ్ ॥ ౫౭ ॥ మత్స్యోదరీయదాగంగాకపిలేశ్వరసన్ని
ధౌ । తదాత్రనరఃస్నాత్వాబ్రహ్మహత్యాంవ్యపోహతి ॥ ౫౮ ॥ వరణో
త్సృష్టపానీయేద్యునదీతోయమిశ్రితే । స్నాత్వానాదేశ్వరందృష్ట్వానరఃకి
మనుశోచతి ॥ ౫౯ ॥ అష్టమ్యాంచచతుర్దశ్యాంతీర్థానిసహసాగరైః

షష్టికోటిసహస్రాణిమత్స్యోదర్యాంవిశంతిహి ॥ ౧౬౦ ॥ ప్రణవేశసమీ
పేతుయదాగంగాసమేష్యతి । తదాపుణ్యతమఃకాలోదేవర్షిపితృవల్ల
భః ॥ ౬౧ ॥ తత్రస్నానంజపోదానంహవనందేవతార్చనం । మత్స్యో
దర్యామక్షయంస్యాదోంకారేశ్వరసన్నిధౌ ॥ ౬౨ ॥ ఓంకారదర్శనాదేవ
వాజిమేధఫలంలభేత్ । తస్మాత్కాశ్యాంప్రయత్నేనదృశ్యఓంకారఈశ్వ
రః ॥ ౬౩ ॥ దుర్లభంమానవంజన్మచతుర్వర్గైకసాధనం । జలబుద్బు
దవత్తత్స్యన్నాదేశోయేననేక్షితః ॥ ౬౪ ॥ నిరీక్ష్యకపిలేశానంస్నాత్వా
మత్స్యోదరీజలే । కృత్వాపిండప్రదానానిపితౄణామనృణోభవేత్ ॥ ౬౫ ॥
కృత్వాపిమోహాత్పాపానిభూరీణ్యేవమహాంత్యపి । కాశ్యామోంకారమా
లోక్యకుతస్త్రస్యతివైయమాత్ ॥ ౬౬ ॥ ఓంకారయాత్రాభిముఖంనరం
వీక్ష్యపితామహాః । పరినృత్యంతిముదితాఃస్వసంతానసముద్భవమ్ ॥ ౬౭
యస్యయస్యచవైనామస్మృత్వాస్మృత్వానమస్యతి । తంతమున్నయతే
ప్రాజ్ఞఃపితరంబ్రహ్మణఃపదమ్ ॥ ౬౮ ॥ రుద్రాణాంనియుతంజప్త్వాయత్ఫలం
సమ్యగాప్యతే । తత్ఫలంలభతేనూనంభక్త్యోంకారవిలోకనాత్ ॥ ౬౯ ॥
కేవలంభూమిభారాయజన్మినోజన్మతస్యవై । యేనానందవనేదృష్టోనోంకా
రఃసర్వకామదః ॥ ౧౭౦ ॥ ఏకమోంకారమాలోక్యసర్వస్త్రైక్షోణిమండలే ।
లింగజాతానిసర్వాణిదృష్టానిస్యుర్నసంశయః ॥ ౭౧ ॥ ప్రణవేశంప్రణమ్యా
థయద్యన్యత్రవిపద్యతే । స్వర్గలోకమవాప్యాథకాశ్యాంముక్తిమవాప్ను
యాత్ ॥ ౭౨ ॥ అస్మిల్లింగేసదాబ్రహ్మన్స్థాస్యామీతివినిశ్చితం । దాస్యామి
చసదామోక్షమేతల్లింగార్చకాయవై ॥ ౭౩ ॥ ఓంకారంసకృదప్యత్రన
రోనత్వాప్రయత్నతః । కృతకృత్యోభవేన్నూనంపరమాన్మదనుగ్రహాత్ ॥
౭౪ ॥ ఓంకారపశ్చిమేభాగేతారతీర్థమనుత్తమం । కృతోదకక్రియస్త
త్రనరస్తరతిదుర్గతిమ్ ॥ ౭౫ ॥ ఓంకారేశస్యయేభక్తాజ్ఞేయాస్తేనైవమా
నవాః । మనుష్యచర్మణానద్ధాస్తేరుద్రామోక్షగామినః ॥ ౭౬ ॥ అస్య
లింగస్యమహిమానాన్యైరత్రావగమ్యతే । త్వత్పుణ్యోదయతోయస్మా

ద్వ్యధతావిరభూదిదమ్ ॥ ౭౭ ॥ ఏతల్లింగప్రభావాచ్చ సర్వం జ్ఞాస్యసి తత్త్వ
తః । విధివిధిహితస్మాత్త్వం సర్వమేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౭౮ ॥ ఇతి దత్త్వా
వరం తస్మై బ్రహ్మణే పద్మసంభువే । తస్మిన్నేవ మహాలింగే శంభుర్లీనోఽబ
భూవహ ॥ ౭౯ ॥ స్కందఉవాచ ॥ బ్రహ్మోపి భజతేద్యాపి తల్లింగం కలశో
ద్భవ । స్తువన్ బ్రహ్మస్తవేనైవ స్వాత్మనా విహితేన హి ॥ ౮౦ ॥ బ్రహ్మస్తవం జపన్మ
ర్త్యః సర్వైః పాపైః ప్రముచ్యతే । పూర్యతే చ మహాపుణ్యైర్జ్ఞానం ప్రా
ప్నోతి సత్తమమ్ ॥ ౮౧ ॥ బ్రహ్మస్తవమిమం జప్త్వా త్రికాలం పరివత్సరం ।
అంతకాలే భవేజ్జ్ఞానం యేన బంధాత్ప్రముచ్యతే ॥ ౮౨ ॥ ఇతి శ్రీస్కం
దపురాణే కాశీఖండే ఓంకారమహిమవర్ణనం నామ త్రిసప్తతితమో
ధ్యాయః ॥ ౭౩ ॥ ... ... *

స్కందఉవాచ ॥ శృణు వాతాపిసంహర్తః కాశ్యాం పాతకతంకినీ । ప
ద్మకల్పే తు యా వృత్తా దమనస్య ద్విజన్మనః ॥ ౧ ॥ భారద్వాజస్య తనయో
దమనో నామ నామతః । కృతమౌంజీవిధిః సోఽథ విద్యాజాతం ప్రగృహ్య చ ॥ ౨ ॥
సంసారం దుఃఖబహులం జీవితం చాపి చంచలం । విజ్ఞాయ దమనో విద్వాన్ని
ర్జగామ గృహాన్నిజాత్ ॥ ౩ ॥ కాంచిద్వేళం సమాలంబ్య నిర్వేదం పరమం
గతః । ప్రత్యాశ్రమం ప్రతినగం ప్రత్యబ్ధి ప్రతికాననమ్ ॥ ౪ ॥ ప్రతితీర్థం ప్ర
తినది సంబభ్రామ తపోయుతః । యావంత్యాయతనానీహ తిష్ఠంతి పరితో భు
వమ్ ॥ ౫ ॥ అధ్యువాస స తావంతి సంయతేంద్రియమానసః । పరం న మ
నసః స్థైర్యం క్వాపి ప్రాపి చ తేన వై ॥ ౬ ॥ మనోరథోపదేష్టా చ కుత్రచిత్క్వా
పి నేక్షితః । కదాచిద్దైవయోగాత్స దమనో నామ తాపసః ॥ ౭ ॥ రేవా
తటే నిరైక్షిష్ట తీర్థం చామరకంటకం । మహాదాయతనం పుణ్యమోంకా
రస్యాపి తత్ర వై ॥ ౮ ॥ దృష్ట్వా హృష్టమనా ఆసీచ్చేతః స్థైర్యమవాప హ । అ
థ పాశుపతాంస్తత్ర స నిరీక్ష్య తపోధనాన్ ॥ ౯ ॥ విభూతిభూషితతనూన్ కృ
తలింగసమర్చనాన్ । విహితప్రణయాంస్తాంశ్చ కృతాగమవిచారణాన్ ॥

౧౦ ॥ స్వస్థోపవిష్టాః స్వగురోరగ్రతో౽చలమానసాః । ప్రణమ్యోపాసి
త స్తత్ర తదాచార్యస్య సన్నిధౌ ॥ ౧౧ ॥ ప్రబద్ధహస్తయుగలః ప్రణమ్రశిర
కంధరః । అథ పాశుపతాచార్యో గర్గో నామ మహామునిః ॥ ౧౨ ॥ వా
ర్ధకేన సమాక్రాంత స్తపసా కృశవిగ్రహః । శంభోరారాధనే నిష్ఠః శ్రేష్ఠః
సర్వతపస్విషు ॥ ౧౩ ॥ పప్రచ్ఛ దమనం చేతి క స్త్వం కస్మాదిహాగతః । తరు
ణో౽పి విరక్తో౽సి కుత స్తద్వద సత్తమ ॥ ౧౪ ॥ ఇతి ప్రణయపూర్వం స నిశమ్యా
మనో౽బ్రవీత్ । భగోః పాశుపతాచార్య సర్వజ్ఞారాధనప్రియ ॥ ౧౫ ॥ కథ
యామి యథార్థం తే నిజచేతోవిచేష్టితం । అహం బ్రాహ్మణదాయాదో
వేదశాస్త్రకృతశ్రమః ॥ ౧౬ ॥ సంసారాసారతాం జ్ఞాత్వా చాస్ప్రస్థితశ్శి
యం । అనేనైవ శరీరేణ మహాసిద్ధిమభీప్సతా ॥ ౧౭ ॥ స్నాతం బహుషు తీ
ర్థేషు మంత్రా జప్తాస్తు కోటిశః । దేవతాః సేవితా బహ్వ్యో హవనం చ కృతం
బహు ॥ ౧౮ ॥ శుశ్రూషితాశ్చ గురవో బహవో బహ్వనేహసం । మహాశ్మశానే
ష్వనిశా భూయస్యోష్యతివాహితాః ॥ ౧౯ ॥ శిఖరాణి గిరీంద్రాణాం మయా
చాధ్యుషితాన్యహో । దివ్యౌషధిసహస్రాణి మయా సంపాదితాన్యపి ॥ ౨౦ ॥
రసాయనాని బహుశః సేవితాని మయా పునః । మహాసాహసమాలంబ్యాసి
ద్ధాధ్యుషితకందరాః ॥ ౨౧ ॥ మయా ప్రవిష్టా బహుశః కృతాంతవదనో
మాః । తపశ్చాపి మహత్తప్తం బహుభిర్నియమైర్యమైః ॥ ౨౨ ॥ పరం కిం
చిత్క్వచిన్నైవ దృష్టా సిద్ధ్యంకురమపి ప్రభో । ఇదానీం త్వామనుప్రాప్యాపి హిం
పర్యటతా మయా ॥ ౨౩ ॥ మనసః స్థైర్యమాపన్నమివ సంప్రాప్తసిద్ధినా
అవశ్యం త్వన్ముఖాంభోజాద్యద్వచః సరిష్యతి ॥ ౨౪ ॥ తేనైవ మమ హాసి
ద్ధిర్భవిత్రీ మమ నాన్యథా । తద్బ్రూహి నూపదేశం చ కథం సిద్ధిర్భవేన్మమ ।
౨౫ ॥ అనేనైవ శరీరేణ పార్థివేన ప్రథీయసీ । ధమనస్య నిశమ్యేతి గర్గా
చార్యో వచ స్తదా ॥ ౨౬ ॥ ప్రత్యుత్కృష్టం ప్రోవాచ మహదాశ్చర్యము
త్తమం । సర్వేషాం శృణ్వతాం తత్ర శిష్యాణాం స్థిరచేతసాం । సుమహా
ణాం ధృతవతాం మహాపాశుపతం వ్రతమ్ ॥ ౨౭ ॥ గర్గ ఉవాచ ॥ అనే

సైవేహ దేహేన యదిత్వం సిద్ధికాముకః । శృణుష్వావహితో భూత్వా తథా
తే కథయామ్యహమ్ ॥ ౨౮ ॥ అవిముక్తే మహాక్షేత్రే సర్వసిద్ధిప్రదే సతాం ।
ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్యరత్నానాం పరమాకరే ॥ ౨౯ ॥ సమాశ్రితా
నాం జంతూనాం సర్వేషాం సర్వకర్మణాం । శలభానాం ప్రదీపాభే తమసాం తు
మహాద్వీపే ॥ ౩౦ ॥ కర్మభూరుహదావాగ్నౌ సంసారాబ్ధ్యౌర్వశోచిషి । నిర్వా
ణలక్ష్మీరాజ్యసుఖసంకేతసద్మని ॥ ౩౧ ॥ దీర్ఘనిద్రాప్రసుప్తానాం పర
మోద్బోధదాయిని । యాతాయాతశ్రమాపన్నప్రాణిమార్గమహీరు
హి ॥ ౩౨ ॥ అనేకజన్మజనితమహాపాపాద్రివజ్రిణి । నామోచ్చారకృతాం
పుంసాం మహాశ్రేయోవిధాయిని ॥ ౩౩ ॥ విశ్వేశితుః పరేధామ్ని సీమ్ని స్వర్గా
పవర్గయోః । స్వర్ధునీలోలకల్లోలనిత్యక్షాలితభూతలే ॥ ౩౪ ॥ ఏవం
విధే మహాక్షేత్రే సర్వదుఃఖౌఘహారిణి । ప్రత్యక్షం మమ యద్వృత్తం తద్బ్రవీ
మి మహామతే ॥ ౩౫ ॥ యత్ర కాలభయం నాస్తి యత్ర నాస్త్యేనసో భయం । తత్క్షే
త్రమహిమానం కః సమ్యగ్వర్ణయితుం క్షమః ॥ ౩౬ ॥ తీర్థాని యాని
లోకేస్మిన్ జంతూనామఘహాన్యహో । తాని సర్వాణి శుద్ధ్యర్థం కాశీమా
యాంతి నిత్యశః ॥ ౩౭ ॥ అపి కాశ్యాం వసేద్యస్తు సర్వాశీ సర్వవిక్రయీ । న యాం గ
తిం లభేన్మర్త్యో యజ్ఞైర్దానైర్నరోఽన్యతః ॥ ౩౮ ॥ రాగబీజసముద్భూ
తః సంసారవిటపో మహాన్ । దీర్ఘస్త్వపకుఠారేణ ఛిన్నః కాశ్యాం న వర్ధ
తే ॥ ౩౯ ॥ సర్వేషామూషరాణాం తు కా`పరవ ఊషరః । వప్తుర్బీజమి
దం తస్మిన్నుప్తం నైవ ప్రరోహతి ॥ ౪౦ ॥ స్మరిష్యంతీహ యే కాశీమవశ్యం తే
పి సాధవః । తే స్యుఘౌఘవినిర్ముక్తా యాస్యంతి గతిముత్తమామ్ ॥ ౪౧ ॥ వి
భూతిః సర్వలోకానాం సత్యాదీనాం సుభంగురా । అభంగురా హి ముక్తస్య
సాతులభ్యా శివాజ్ఞయా ॥ ౪౨ ॥ కృమికీటపతంగానామవిముక్తే తనుత్య
జాం । విభూతిర్దృశ్యతే యా సా క్వాస్తి బ్రహ్మాండమండలే ॥ ౪౩ ॥ వారా
ణసీ యదా ప్రాప్తా కథంచిత్కాలపర్యయాత్ । సదుపాయో విధాతవ్యో
యేన నో నిష్క్రమో బహిః ॥ ౪౪ ॥ పూర్యతో మణికర్ణీశో బ్రహ్మేశో దక్షి

ణేస్థితః । పశ్చిమేచైవగోకర్ణోభారభూతస్తథోత్తరే ॥ ౪౫ ॥ ఇత్యే
దుత్తమంక్షేత్రమవిముక్తేమహాఫలం । మణికర్ణీహ్రదేస్నాత్వా
ద్దృష్ట్వావిశ్వేశ్వరంప్రభుమ్ ॥ ౪౬ ॥ క్షేత్రంప్రదక్షిణీకృత్యరాజసూయఫ
లంలభేత్ । తతోశాన్త్రిప్రదాతుశ్చముచ్యంతేప్రపితామహాః ॥౪౭ ॥ అవిము
క్తసమంక్షేత్రమస్తిబ్రహ్మాండగోలకే । నవిద్యతేక్వచిత్సత్యంసత్యంవాఙ్మ
ద్ధిదమ్ ॥ ౪౮ ॥ రక్షంతిసతతంక్షేత్రంయత్రపాశాసిపాణయః । వహ్ని
రిమదాఉగ్రాఃక్రూరేభ్యోఽక్రూరబుద్ధయః ॥ ౪౯ ॥ ప్రాగ్ద్వారేదండపా
శ్చగణకోటిపరీవృతః । రక్షేదహర్నిశంక్షేత్రందుష్టేభ్యఃక్షేత్రవాసి
౫౦ ॥ తథైవభూతధాత్రీశఃక్షేత్రందక్షిణరక్షకః । గోకర్ణఃపశ్చిమద్వార
పాతికోటిగణావృతః ॥౫౧ ॥ ఉదగ్ద్వారంతథారక్షేద్ఘంటాకర్ణోమహా
గణః । ఐశాంకోణంఛాగవక్త్రోభీషణోదక్షిణాదిగ్గలమ్ ॥ ౫౨ ॥ ఆగ్నే
య్యాంకోణంశంకుకర్ణోద్రుమిచండోమరుద్దిశం । ఇత్థంక్షేత్రంసదాపాంతిగ
ణాఏతేఽతిభాస్వరాః ॥ ౫౩ ॥ కాలాక్షోరణభద్రస్తుకాలేయఃకాలకంప
ఏతేపూర్వేణరక్షంతిగంగాపారేస్థితాగణాః ॥ ౫౪ ॥ వీరభద్రోనభశ్చై
వశర్దమాలిప్తవిగ్రహాః । స్థూలకర్ణోమహాబాహురసిపాశ్వస్థి
తాః ॥ ౫౫ ॥ విశాలాక్షోమహాభీమఃకుండోదరమహోదరా । రక్షంతి
శ్చిమద్వారందేహలీదేశసంస్థితాః ॥ ౫౬ ॥ నందిసేనశ్చపంచాలఃఖర
దశ్చకరంటకః । ఆనందోగోపకోబభ్రూరక్షంతివరణాతటే ॥ ౫౭ ॥ తస్మిన్
క్షేత్రేమహాపుణ్యేలింగమోంకారసంజ్ఞకం । తత్రసిద్ధిపరాంప్రాప్తాదేవే
నానేనసాధకాః ॥౫౮ ॥ కపిలశ్చైవసావర్ణిఃశ్రీకంఠఃపింగలోంశుమాన్
ఏతేపాశుపతాఃసిద్ధాస్తల్లింగారాధనేనహి ॥ ౫౯ ॥ ఏకదాతస్యలింగస్య
కృత్వాపంచాపిపూజనం । నృత్యంతఃసహసాదుద్రుతాకారంతస్మిఁల్లింగేలయం
యయుః ॥ ౬౦ ॥ అన్యచ్చతేప్రవక్ష్యామితత్రియద్వృత్తమద్భుతం । స
మయేమహాబుద్ధేద్విజసత్తమ ॥ ౬౧ ॥ ఏకాభేకీమునేతత్రచరంతి
గసన్నిధౌ । ప్రదక్షిణంసదాకుర్యాన్నిరాల్యాక్షతభక్షిణీ ॥ ౬౨ ॥ సాలి

మృత్యుంనప్రాపశివనిర్మాల్యభక్షణాల్ । క్షేత్రాన్యత్రమరణంజాతంత
స్యాస్త్రదేనసః ॥ ౬౩ ॥ వరంవిషమపిప్రాశ్యంశివస్వంనైవభక్షయేత్ । వి
షమేకాకినంహంతిశివస్వంపుత్రపౌత్రకమ్ ॥ ౬౪ ॥ శివస్వపరిపుష్టాంగాః
స్పర్శనీయానసాధుభిః । తేనకర్మవిపాకేనతతస్తైరౌరవాశనః ॥ ౬౫ ॥ క
ల్పిత్వాకఃసమాలోక్యమండూకీంతామితస్తతః । పోప్లూయమానామా
దాయచంచ్వాపక్షిరాద్విహంగతః ॥ ౬౬ ॥ వర్షాన్తేతేనసాక్షిప్తాశా
నక్షేత్రబాహ్యతః । అథసాకాలతోభేకీతత్రైవక్షేత్రసత్తమే ॥ ౬౭ ॥ ప్రదక్షిణీ
కరణతోలింగస్యస్పర్శనాదపి । పుణ్యాపుణ్యవతీజాతాకన్యాపుష్పవటో
గృహే ॥ ౬౮ ॥ శుభావయవసంస్థానాశుభలక్షణలక్షితా । పరంగృధ్రముఖీ
జాతానిర్మాల్యాక్షతభక్షణాత్ ॥ ౬౯ ॥ సమ్యగ్గీతరహస్యజ్ఞానితరాంమధుర
స్వరా । సప్తస్వరాస్త్రయోగ్రామామూర్ఛనాస్త్వేకవింశతిః ॥ ౭౦ ॥
తానాఏకోనపంచాశత్తాలాఏకోత్తరంశతం । రాగాఃషడేవతేషాంతుపం
చపంచాపిచాంగనాః ॥ ౭౧ ॥ షడ్వింశద్రాగరాగిణ్యఇతిరాగిముదావహాః ।
దేశకాలవిశేషేణపంచషష్టిస్తథాపరాః ॥ ౭౨ ॥ యావంతఏవతాలాఃస్యూ
రాగాస్తావంతఏవహి । ఇతిగీతోపనిషదాంప్రత్యహంసాశుభవ్రతా ॥ ౭౩ ॥
మాధవీమధురాలాపాసదోంకారంసముచ్చరేత్ । ప్రాప్యాప్యనర్ఘ్య
తారుణ్యంసాతుపుష్పవటోఃసుతా ॥ ౭౪ ॥ ప్రాగ్జన్మవాసనాయోగాదోం
కారంబహ్వమంస్తవై । స్వభావచంచలంచేతస్తస్యాస్తల్లింగసేవనాత్ ॥
౭౫ ॥ దమనస్థైర్యమగమద్యోగేనైవమహాత్మనః । నదివాబాధయాంచ
క్రేక్షుత్తృష్ణేద్రాక్షపాసుతామ్ ॥ ౭౬ ॥ అతంద్రితమనాఆసీత్సాతల్లిం
గనిరీక్షణే । అక్ష్ణోర్నిమేషాయావంతస్తస్యాఅహర్దివానిశమ్ ॥ ౭౭ ॥
తావత్కాలస్తయాసాధ్వ్యమహావిఘ్నోఽనుమీయతే । నిమేషాంత
రితఃకాలోమోమోవ్యర్థోగతోమమ । లింగానవేక్షణాత్తత్రప్రియ
స్తింకఖంభవేత్ ॥ ౭౮ ॥ ఇతిసంచింతయంత్యేవసేవాంతేత్యాజనోంకృ
తిః । జలాభిలాషిణీసాతులింగనామామృతంపిబేత్ ॥ ౭౯ ॥ నాన్యద్విద్వ

క్షీణీతస్యాఅక్షీణీశుభ్రితిగెఅపి । విహాయలింగమోంకారంహృద్విహాయ
స్థితంసతామ్ ॥ ౮౦ ॥ తస్యాఃశబ్దగ్రహానాన్యశబ్దగ్రహణతత్పరా । శ్ర
వనిపుణౌజాతౌతత్సన్మాల్యకరాకరా ॥ ౮౧ ॥ నాన్యత్రచరణౌతస్యాశ్చ
తఃసుఖవాంఛయా।త్యక్త్వోంకారాజిరక్షోణీంక్షుణ్ణానిర్వాణపద్మయా॥౮౨॥
ఓంకారంప్రణవంసారంపరంబ్రహ్మప్రకాశకం । శబ్దబ్రహ్మత్రయీరూపం
నాదబిందుకలాలయమ్ ॥ ౮౩ ॥ సదక్షరంచాదిరూపంవిశ్వరూపంపరా
పరం।వరంవరేణ్యంవరదంశాశ్వతంశాంతమీశ్వరమ్॥౮౪॥ సర్వలోకైకజన
కంసర్వలోకైకరక్షకం।సర్వలోకైకసంహర్తృసర్వలోకైకవందితం॥౮౫॥
ఆద్యంతరహితంనిత్యంశివంశంకరమవ్యయం।ఏకంగుణత్రయాతీతంభక్త
స్వాంతకృతాస్పదమ్॥౮౬॥నిరుపాధింనిరాకారంనిర్వికారంనిరంజనం।నిష్క
లంనిరహంకారంనిష్ప్రపంచంనిజోదయమ్ ॥ ౮౭ ॥ స్వాత్మారామమనా
తంచసర్వగంసర్వదర్శినం । సర్వదంసర్వభోక్తారంసర్వంసర్వసుఖాస్పదం॥
౮౮ ॥ వాగింద్రియంతదీయంచప్రోచ్చరత్తదహర్నిశం । నామాంతరం
నగృహ్ణాతిక్వచిదన్యస్యకస్యచిత్ ॥ ౮౯ ॥ ఏతన్నామాక్షరరసంరసయం
తీదివానిశం । రసనానైవజానాతితస్యాఅన్యద్రసాంతరమ్ ॥ ౯౦ ॥ సం
మార్జనంరంగమాలాఃప్రాసాదంపరితఃసదా । విదధ్యాన్నాథవీథ్యాస్తథా
ర్చాపాత్రశోధనమ్ ॥ ౯౧ ॥ తత్రపాశుపతాద్యేవైప్రణవేశార్చనారతా॥
తాంశ్చశుశ్రూషయేన్నిత్యంపితృబుద్ధ్యాతిభక్తితః ॥ ౯౨ ॥ వైశాఖస్యచతు
ర్దశ్యామేకదాసాతుమాధవీ । రాత్రౌజాగరణంకృత్వాదివోపవసనా
న్వితా ॥ ౯౩ ॥ యాత్రామిలితభక్తేషుప్రీతర్యాతేషుసర్వతః ।సంమా
ర్జనాదికంకృత్వాలింగమభ్యర్చ్యహర్షతః ॥ ౯౪ ॥ గాయంతీమధు
రంగీతంనృత్యంతీనిజలీలయా । ధ్యాయంతీలింగమోంకారంతత్రలింగే
యంయయా ॥ ౯౫ ॥ అనేనైవశరీరేణపార్థివేనమహామతిః । అస్మదా
చార్యముఖ్యానాంపశ్యతాంచతపస్వినామ్ ॥ ౯౬ ॥ ప్రాదుర్బభూవయ
ల్లింగాజ్జ్యోతిర్జటిలితాంబరం । తత్రజ్యోతిషిసాబాలాజ్యోతిర్మయ్య

సాప్యభూత్ ॥ ౯౭ ॥ రాధశుక్లచతుర్దశ్యాఽద్యాపిక్షేత్రవాసినః । త
త్రయాత్రాంప్రకుర్వంతిమహోత్సవపురఃసురాః ॥ ౯౮ ॥ తత్రజాగర
ణంకృత్వాచతుర్దశ్యాముపోషితాః । ప్రాప్నువంతిపరంజ్ఞానంయత్రకు
త్రాపివైమృతాః ॥ ౯౯ ॥ బ్రహ్మాండోదరమధ్యేతుయానితీర్థానిసర్వ
తః । తానివైశాఖభూతాయామాయాంత్యేకృతిదర్శనే । ౧౦౦ ॥ లిం
గాగ్రేశ్రీముఖినామ్నీగుహాస్తిపరమోత్తమా । పాతాలస్యచతద్ద్వారంత
త్రసిద్ధావసంతిహి ॥ ౧ ॥ తిష్ఠేయుఃపంచరాత్రంయేగుహాయాంతత్రసు
వ్రతాః । తేనాగకన్యాఃపశ్యంతిబ్రూయుస్తాశ్చశుభాశుభమ్ ॥ ౨ ॥ కంద
రోత్తరదిగ్భాగేతత్రకూపోరసోదకః । ఆపణ్ణాసంచతత్పీత్వాపిబేద్బ్రహ్మర
సాయనమ్ ॥ ౩ ॥ తత్రనాదేశ్వరంలింగందృష్ట్వానాదనిదానభూః । సర్వ
నాదాత్మకంవిశ్వంతచ్ఛ్రోత్రగోచరీభవేత్ ॥ ౪ ॥ తత్రమత్స్యోదరీంస్నా
త్వాస్వర్ధునీంవరుణాప్లుతాం । కృతకృత్యోభవేజ్జంతుర్నైవశోచతికు
త్రచిత్ ॥ ౫ ॥ అసంఖ్యాతాగతాఃసిద్ధిమోంకారేశ్వరసేవకాః । పార్థి
వేనైవదేహేనదివ్యభూతేనతత్క్షణాత్ ॥ ౬ ॥ అవిముక్తంపరంక్షేత్రంబ్ర
హ్మాండాదపిసర్వతః । తత్రోపిపరఓంకారఉక్తోమత్స్యోదరీతటే ॥ ౭ ॥ ప్ర
ణవేశోంఽగరైఃకాశ్యాంనసతోనాపిచార్చితః । కిమర్థంతేసముత్ప
న్నమాతృతారుణ్యహారిణః ॥ ౮ ॥ యదాప్రభృతివిశ్వేశోమందరాదాగ
తోఽభవత్ । తస్మిన్నానందగహనేతదాప్రభృతిసత్తమ ॥ ౯ ॥ సర్వాణ్యా
యతనాన్యాశుసాబ్ధీనిసగిరీణ్యపి । సనదీనిసతీర్థానిసద్వీపానియయుస్త
తః । ౧౦ ॥ ఇదానీంమమభాగ్యేనస్మారితోహంత్వయామునే । అహ
మప్యాగమిష్యామియామఃకాశీంశనైఃశనైః ॥ ౧౧ ॥ ఏతేపిమమశిష్యాయే
మహాపాశుపతవ్రతాః । కాశీంయియాసవస్తేపియతఃసర్వేముముక్షవః ॥
౧౨ ॥ అపివార్ధకమాసాద్యయైఃకాశీనైవశీలితా । నూనంతేదుర్లభే
నష్టేహతస్తేషాంమహాసుఖమ్ ॥ ౧౩ ॥ యావన్నేంద్రియవైకల్యంయావ
న్నవాయుషఃక్షయః । తావత్సేవ్యంప్రయత్నేనశంభోరానందకాననం॥

౧౪ ॥ యథానందవనంశంభోశ్శ్రియశ్శ్రీనికేతనం । అచలాశ్రీర్నముంచే
త్తాన్మహాసాక్షిత్యక్షేవర్ధినీ ॥ ౧౫ ॥ ఇత్యాఖ్యాయకథాంరమ్యాంగర్గః
పాశుపతోత్తమః । భారద్వాజేనసహితఃప్రాపవారాణసీంపురీమ్ । ౧౬
దమనోపిహి ర్గాత్వాగర్గాచార్యేణసంయుతః । ఆరాధ్యశ్రీమదోంకా
రంతస్మిల్లింగేలయంగతః ॥ ౧౭ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ఇల్వలారేపరంస్థాన
మోంకారమవిముక్తకే । తత్రసిద్ధింపరాంజగ్ముఃసాధకాబహవోమునే ।
౧౮ ॥ కలౌకలుషచిత్తానాంపురోనాఖ్యేయమేవహి । ప్రణవేశ్వరమా
హాత్మ్యంనాస్తికానాంవిశేషతః ॥ ౧౯ ॥ యేనిందంతిమహాదేవంక్షేత్రం
నిందంతియేఽధియః । పురాణంయేచనిందంతితేసంభాష్యానకుత్రచిత్ ।
౨౦ ॥ ఓంకారసదృశంలింగంనక్వచిజ్జగతీతలే । ఇతిగార్గ్యసమాఖ్యా
తందేవదేవేననిశ్చితమ్ ॥ ౨౧ ॥ ఇమమధ్యాయమాకర్ణ్యనరస్తద్గతమా
నసః । విముక్తఃసర్వపాపేభ్యఃశివలోకమవాప్నుయాత్ ॥ ౨౨ ॥ ఇతి
శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే ఓంకారమాహాత్మ్యం నామ చతుస్సప్త
తమోఽధ్యాయః ॥ ౭౪ ॥ ... ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ శ్రుత్వోంకారకథామేతాంమహాపాతకనాశినీం
నతృప్తోస్మివిశాఖాథబ్రూహిత్రైవిష్టపీంకథామ్ ॥ ౧ ॥ కథంచకథితాదే
వదేవదేవేనషణ్ముఖ।ఆవిర్భూతిర్మహాబుద్ధేపుణ్యాత్రైలోచనీపరా । ౨ ।
స్కందఉవాచ ॥ ఆకర్ణయమునేవచ్మికథాంశ్రమనివారిణీం । యథా
దేవేనకథితాంత్రివిష్టపసముద్భవామ్ ॥ ౩ ॥ విరజాఖ్యంహితత్పీఠంత్రి
లింగంత్రివిష్టపం । తత్పీఠదర్శనాదేవవిరజాజాయతేనరః ॥ ౪ ॥ తిస్రస్తు
సంగతాస్తత్రస్రోతస్విన్యోఘటోద్భవ । తిస్రఃకల్మషహారిణ్యోదత్తస్నా
త్రిలోచనాత్ ॥ ౫ ॥ స్రోతోమూర్తిధరాఃసాక్షాల్లింగస్నపనహేతవే ।
సరస్వత్యథకాలిందీనర్మదాచాతిశర్మదా ॥ ౬ ॥ తిస్రోపిహిత్రిసంధ్యంతా
సరితఃకుంభపాణయః । స్నపయంతిమహాధామలింగంత్రైవిష్టపంమహత్

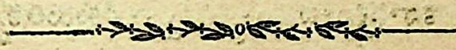
ః ॥ లింగాః పరితస్తాభిః స్వనామ్నా స్థాపితాన్యపి । తేషాం సందర్శనాత్పుం
సాం తాసాం స్నానఫలం భవేత్ ॥ ౮ ॥ సరస్వతీశ్వరం లింగం దక్షిణేన త్రివిష్టపాత్
సారస్వతం పదం దద్యాద్గలత్సంస్పృష్టం చ జాడ్యహృత్ ॥ ౯ ॥ యమునేశం
ప్రతీచ్యాం చ నరైర్భక్త్యా సమర్చితం । అపి కిల్బిషవద్భిశ్చ యమలోకనివా
ణమ్ ॥ ౧౦ ॥ దృష్టం త్రిలోచనాత్ప్రాచ్యాం నర్మదేశం సుశర్మదం । తల్లిం
గార్చనతో నౄణాం గర్భవాసో నిషిధ్యతే ॥ ౧౧ ॥ స్నాత్వా పిలిపిలాతీర్థే
త్రివిష్టపసమీపతః । దృష్ట్వా త్రిలోచనం లింగం కిం భూయః పరిశోచతి ॥ ౧౨ ॥
త్రివిష్టపస్య లింగస్య స్మరణాదపి మానవః । త్రివిష్టపపతిర్భూయాన్నాత్ర
కార్యా విచారణా ॥ ౧౩ ॥ త్రివిష్టపస్య ద్రష్టారః స్రష్టారః స్యుర్న సంశయః
కృతకృత్యాస్త ఏవాత్ర త ఏవాత్ర మహాధియః ॥ ౧౪ ॥ ఆనందకాననే లింగం
ప్రణతం యైస్త్రివిష్టపం । త్రిలోచనస్య నామాపి యైః శ్రుతం శుద్ధబుద్ధిభిః ॥ ౧౫ ॥
సప్తజన్మార్జితాత్పాపాత్తే పూతా నాత్ర సంశయః । పృథివ్యాం యాని లిం
గాని తేషు దృష్టేషు యత్ఫలమ్ ॥ ౧౬ ॥ తత్స్యాత్త్రివిష్టపే దృష్టే కాశ్యాం
మన్యే తతోఽధికం । కాశ్యాం త్రివిష్టపే దృష్టే దృష్టం సర్వం త్రివిష్టపమ్ ॥ ౧౭ ॥
క్షణాన్నిర్ధూతపాపోఽసౌ న పునర్గర్భభాగ్భవేత్ । స స్నాతః సర్వతీర్థేషు
సర్వావభృథవాన్స చ ॥ ౧౮ ॥ యో వై పిలిపిలాతీర్థే స్నాతోఽత్రరవహాం
భసి । సరిత్త్రియం మహాపుణ్యం యత్ర సాక్షాద్వసేత్సదా ॥ ౧౯ ॥ తత్ర
శ్రాద్ధాదికం కృత్వా గయాయాం కిం కరిష్యతి । స్నాత్వా పిలిపిలాతీర్థే కృ
త్వా వై పిండపాతనమ్ ॥ ౨౦ ॥ దృష్ట్వా త్రివిష్టపం లింగం కోటితీర్థఫలం ల
భేత్ । యదన్యత్రార్జితం పాపం తత్కాశీదర్శనాద్వ్రజేత్ ॥ ౨౧ ॥ కా
శ్యాం తు యత్కృతం పాపం తత్పైశాచపదప్రదం । ప్రమాదాత్పాతకం కృ
త్వా శంభోరానందకాననే ॥ ౨౨ ॥ దృష్ట్వా త్రివిష్టపం లింగం తత్పాపమపి
హాస్యతి । సర్వస్మిన్నపి భూపృష్ఠే శ్రేష్ఠమానందకాననమ్ ॥ ౨౩ ॥ తత్రా
పి సర్వతీర్థాని తత్రాప్యోంకారభూమికా । ఓంకారాదపి సల్లింగాన్మోక్షవ
ర్త్మప్రకాశకాత్ ॥ ౨౪ ॥ అతిశ్రేష్ఠతరం లింగం శ్రీమోహూపం త్రిలోచ

నమ్ ॥ ౨౫ ॥ తేజస్విషుయథాభానుర్దృశ్యేషుచయథాశశీ । తథా
గేషుసర్వేషుపరంలింగంత్రిలోచనమ్ ॥ ౨౬ ॥ త్రిలోచనార్చకానాంస్యా
దవీనదవీయసీ । పరంనిర్వాణపద్ధాయామహాసౌఖ్యైకశేవధిః ॥ ౨౭ ॥
కృత్తివాసోలోచనార్చాతోయచ్ఛ్రేయఃసముపార్జ్యతే । నతదాజన్మసంపూ
జ్యలింగాన్యన్యానిలభ్యతే ॥ ౨౮ ॥ కాశ్యాంత్రిలోచనంలింగంయేర్చయం
తిమహాధియః । తేచార్చ్యాస్త్రిభువనౌకోభిర్మమప్రీతిమభీప్సుభిః । ౨౯ ।
కృత్వాపిసర్వసంన్యాసంకృత్వాపాశుపతవ్రతం । నియమేభ్యఃస్థలిశ్యా
కుతోబిభ్యతిమానవాః ॥ ౩౦ ॥ విద్యమానేమహాలింగేమహాపాపౌఘహా
రిణి । త్రివిష్టపేపుణ్యరాశౌమోక్షనిక్షేపసద్మని ॥ ౩౧ ॥ సమభ్యర్చ్యమ
హాలింగంసకృదేవత్రిలోచనం । ముచ్యతేకలుషైఃసర్వైర్వరపిజన్మశతా
ర్జితైః ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మహాపిసురాపోవాస్తేయీవాగురుతల్పగః । తత్సంయో
గ్యపివావర్షంమహాపాపీప్రకీర్తితః ॥ ౩౩ ॥ పరదారరతశ్చాపిపరహింసారతో
పివా । పరాపవాదశీలోపితథావిస్రంభఘాతకః ॥ ౩౪ ॥ కృతఘ్నోపిభ్రూ
ణహాపివృషలీపతిరేవవా । మాతాపితృగురుత్యాగీవహ్నిదోగరదోపివా
౩౫ ॥ గోఘ్నస్స్త్రీఘ్నోపిశూద్రఘ్నఃకన్యాదూషయితాపిచ । కూటసా
క్షిపిశునోవాపినిజధర్మపరాఙ్ముఖః ॥ ౩౬ ॥ నిందకోనాస్తికోవాపికూటసా
క్ష్యప్రవాదకః । అభక్ష్యభక్షకోవాపితథాఽవిక్రేయవిక్రయీ । ౩౭ ।
ఇత్యాదిపాపశీలోపిత్రైలోక్యంశివనిందకం । పాపాన్నిష్కృతిమాప్నో
తినత్వాలింగంత్రిలోచనమ్ ॥ ౩౮ ॥ శివనిందారతోమూఢఃశివశాస్త్ర
వినిందకః । తస్యనోనిష్కృతిర్దృష్టాకాప్యపిశాస్త్రేషుకేనచిత్ । ౩౯ ।
త్మఘాతీసవిజ్ఞేయఃసదాత్రైలోక్యఘాతకః । శివనిందాంవిధత్తేయఃసోన
భాష్యోఽధమా : ॥ ౪౦ ॥ శివనిందారతాయేచశివభక్తజనేష్వపి ।
తేయాంతినరకేఘోరేయావచ్చంద్రదివాకరౌ ॥ ౪౧ ॥ శైవాఃపూజ్యాః
ప్రయత్నేనకాశ్యాంమోక్షమభీప్సుభిః । శైవ్వార్చితేష్వపిశివఃప్రీతోభవ
త్యసంశయః ॥ ౪౨ ॥ సర్వేషామహాపాపానాంప్రాయశ్చిత్తచికీర్షయా ।

నిశంకైరేవవక్తవ్యంప్రమాణజ్ఞైరిదంవచః ॥ ౪౩ ॥ పురశ్చరణకామ
శ్చేద్భీతోఽసియదిపాపతః । మన్యసేయదినఃసత్యంవాక్యంశాస్త్రప్రమాణ
తః ॥ ౪౪ ॥ తతఃసర్వంపరిత్యజ్యకృత్వామనసినిశ్చయం । ఆనందకాననం
యాహియత్రవిశ్వేశ్వరఃస్వయమ్ ॥ ౪౫ ॥ యత్రక్షేత్రప్రవిష్టానాంనరా
ణాంనిశ్చితాత్మనాం । నబాధతేఽఘనిచయఃప్రాప్యైతచపరోవృషః ॥ ౪౬ ॥
తత్రాద్యాపిమహాతీర్థేత్రిస్రోతస్యతినిర్మలే । పుణ్యాపిలిపిలానామ్నిత్రిస
త్యరిసేవితే ॥ ౪౭ ॥ త్రిలోచనాక్షివిక్షేపపవిత్రీకృతమహైనసి । స్నాత్వా
గృహ్యోక్తవిధినాతర్పణీయాన్ప్రితర్ప్యచ ॥ ౪౮ ॥ దత్వాదేయంయథా
శక్తివిత్తశాఠ్యవివర్జితః । దృష్ట్వాత్రివిష్టపంలింగంసమభ్యర్చ్యాతిభక్తి
తః ॥ ౪౯ ॥ గంధాద్యైర్వివిధైర్మాల్యైఃపంచామృతపురఃసరైః । ధూ
పైర్దీపైఃసనైవేద్యైర్వాసోభిర్బహుభూషణైః ॥ ౫౦ ॥ పూజోపకర
ణైర్దివ్యైర్ఘంటాదర్పణచామరైః । చిత్రధ్వజపతాకాభిర్నృత్యవా
ద్యసుగాయనైః ॥ ౫౧ ॥ జపైఃప్రదక్షిణాభిశ్చనమస్కారైర్మనోధాయు
తైః । పరిచారకసంతోషైఃకృత్వేతిపరిపూజనమ్ ॥ ౫౨ ॥ బ్రాహ్మణాన్వా
చయేత్పశ్చాన్నిష్పాపోఽహమితిబ్రువన్ । ఏవంకుర్వన్నరఃప్రాజ్ఞోనిరేనా
జాయతేక్షణాత్ ॥ ౫౩ ॥ తతఃపంచనదేస్నాత్వామణికర్ణీహ్రదేతతః ।
తతోవిశ్వేశమభ్యర్చ్యప్రాప్నోతిసుకృతంమహత్ ॥ ౫౪ ॥ ప్రాయశ్చిత్త
మిదంప్రోక్తంమహాపాపవిశోధనం । నాస్తికేనప్రవక్తవ్యంకాశీమాహా
త్మ్యనిందకే ॥ ౫౫ ॥ దదచ్ఛద్రివ్యలోభేనప్రాయశ్చిత్తమిదంశుభం । దా
తానరకమాప్నోతిసత్యంసత్యంఘటోద్భవ ॥ ౫౬ ॥ క్షమాంప్రదక్షిణీకృ
త్యయత్ఫలంసమ్యగాప్యతే । ప్రదోషేతత్ఫలంకాశ్యాంసప్తకృత్వస్త్రిలో
చనే ॥ ౫౭ ॥ భుజంగమేఖలంలింగంకాశ్యాందృష్ట్వాత్రివిష్టపం । జన్మాంత
రేపిముక్తఃస్యాదన్యత్రమరణేసతి ॥ ౫౮ ॥ అన్యత్రసర్వలింగేషుపుణ్యాకా
లోవిశిష్యతే । త్రివిష్టపేపుణ్యకాలఃసదారాత్రిందివంనృణామ్ ॥ ౫౯ ॥ లిం
గానోంకారముఖ్యానిసర్వపాపప్రకృంత్యలం । పరంత్రైలోచనీశక్తిఃకా

చిదనై ్యవపార్వతీ ॥ ౬౦ ॥ యతఃసర్వేషులింగేషులింగమేతదనుత్తమ,
తత్కారణంశృణ్వపర్ణేకర్ణేకురువదామ్యహమ్ ॥ ౬౧ ॥ పురాప్ర
వాహగయుక్తస్యలింగమేతదుద్భవ_స్తలాత్ । ఉద్భిద్యసప్తపాతాలంనిర్గా
త్పురతోమహాత్ ॥ ౬౨ ॥ అస్మిన్ల్లింగేపురాగౌరినుగుప్తంతిష్ఠతాత్వ
యా । తుభ్యంనేత్రత్రయంద త్తంనిరైక్షిష్ఠా_స్తథోత్తమమ్ ॥ ౬౩ ॥ తదా
ప్రభృతిదేవేశిలింగమేత_త్త్రిలోచనం । విష్టపత్రితయాంతస్థైర్గీయతే
జ్ఞానదృష్టిదమ్ ॥ ౬౪ ॥ త్రిలోచనస్యయేభక్తా_స్తేపిసర్వేత్రిలోచనాః ।
మపారిషదా_స్తేతుజీవన్ముక్తా_స్తఏవహి ॥ ౬౫ ॥ త్రిలోచనస్యలింగస్యమహి
మానంనకశ్చన । సమ్యగ్వేత్తిమహేశానిమయైవపరిగోపితమ్ ॥ ౬౬ ॥
శుక్లరాధతృతీయాయాంస్నాత్వాపైలిపిలేహ్రదే । ఉపోషణపరాభక్త్యా
రాత్రౌజాగరణాన్వితాః ॥ ౬౭ ॥ త్రిలోచనంపూజయిత్వాప్రాతఃస్నాత్వా
పితౄన్ప్రతి । పునర్లింగంసమభ్యర్చ్యదత్వాధర్మఘటానపి ॥ ౬౮ ॥ స
స్నాన్నదక్షిణాదేవిపిత్రూనుద్దిశ్యహర్షితాః । విధాయపారణంపశ్చా
చ్ఛివభక్తజనైఃసహ ॥ ౬౯ ॥ విసృజ్యపార్థివందేహంతేనపుణ్యేనతో
తాః । భవంతిదేవినియతంగణామమపురోగమాః ॥ ౭౦ ॥ తావద్భ్రమం
తినంసారేదేవామర్త్యామహోరగాః । గౌరియావన్నపశ్యంతికాశ్యాం
లింగంత్రిలోచనమ్ ॥ ౭౧ ॥ సకృత్త్రివిష్టపందృష్ట్వాస్నాత్వాపైలిపిలేహ్ర
దే । నజాతుమాతుస్తనపాజాయతేజంతురత్రహి ॥ ౭౨ ॥ ప్రతిమాసం
చాష్టమ్యాంచతుర్దశ్యాంచభామిని । ఆయాంతిసర్వతీర్థానిద్రష్టుంత్రివిష్ట
పంత్రివిష్టపమ్ ॥ ౭౩ ॥ త్రివిష్టపాద్దక్షిణతఃస్నాతఃపైలిపిలేంఽభసి ।
సంధ్యాముపాస్యకాంరాజసూయఫలంలభేత్ ॥ ౭౪ ॥ పాదోదకాఖ్యం
వకూపఃపాపవినాశకః । పాశ్యతస్యోదకంమర్త్యోనభూయోజాయతే
నః ॥ ౭౫ ॥ తస్యలింగస్యపార్శ్వేతుసంతిలింగాన్యనేకశః । కైవల్యదానిరా
త్రదర్శనాత్స్పర్శనాదపి ॥ ౭౬ ॥ తత్రశాంతనవంలింగంగంగాతీరే
తిష్ఠితం । తద్దృష్ట్వాశాంతిమాప్నోతినరఃసంసారతాపితః ॥ ౭౭ ॥ తద్దక్షి

మహాలింగం మునే భీష్మేశసంజ్ఞితం । కలిఃకాలశ్చ కామశ్చ బాధతే న తదీక్ష-
ణాత్ ॥ ౭౮ ॥ తత్ప్రతీచ్యాం మహాలింగం ద్రోణేశ ఇతి కీర్తితం । యల్లిం-
గపూజనాద్ద్రోణో జ్యోతీరూపం పునర్దధౌ ॥ ౭౯ ॥ అశ్వత్థామేశ్వరం లిం-
గం తదగ్రే చాతిపుణ్యదం । యదర్చనవశాద్ద్రౌణిర్న బిభేత్యపి కాలతః ॥
౮౦ ॥ ద్రోణేశాద్వాయుదిగ్భాగే వాలఖిల్యేశ్వరం పరం । తల్లింగం శ్రద్ధ-
యా దృష్ట్వా సర్వక్రతుఫలం లభేత్ ॥ ౮౧ ॥ తద్వామే లింగమాలోక్య వా-
ల్మీకేశ్వరసంజ్ఞితం । తస్య సందర్శనాదేవ విశోకో జాయతే నరః ॥ ౮౨ ॥
అస్యాశ్చాత్రైవ యద్వృత్తం తద్బ్రవీమి ఘటోద్భవ । త్రివిష్టపస్య మాహా-
త్మ్యం దేవ్యై దేవేన భాషితమ్ ॥ ౮౩ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖం-
డే పంచసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥ ౭౫ ॥ ... ... *

స్కంద ఉవాచ ॥ శృణుష్వ మైత్రావరుణ పురా కల్పే రథంతరే । ఇతి-
హాస ఇహాసీద్యః పీఠే విరజసంజ్ఞితే ॥ ౧ ॥ త్రిలోచనస్య ప్రాసాదో మణిమా-
ణిక్యనిర్మితే । నానాభంగిగవాక్షాఢ్యే రత్నసానావివాయతే ॥ ౨ ॥ క-
దాచిదపి కల్పాంతే యో లోకభ్రంశతిక్షమే । ప్రోత్తంభనం స్తంభ ఇవ ద-
త్తో విశ్వకృతా స్వయమ్ ॥ ౩ ॥ మరుత్తరంగితాగ్రాభిః పతాకాభిరితస్తతః
సన్నివారయతీవేత్థం ఘనాఘనాన్విశతో మునే ॥ ౪ ॥ దేదీప్యమానసౌవర్ణ-
కలశేన విరాజితే । పార్వణేన శశాంకేన ఖేదాదివ సమాశ్రితే ॥ ౫ ॥ తత్రత
పారావతద్వంద్వం వసేత్తైః స్వైరంకృతాలయం । ప్రాతః సాయం చ మధ్యా-
హ్నే కుర్వన్నిత్యం ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౬ ॥ ఉడ్డీయమానం పరితః పక్షవాతైరిత-
స్తతః । రజః ప్రాసాదసంలగ్నం దూరీకుర్వద్దినే దినే ॥ ౭ ॥ త్రిలోచనేతి సత-
తం నామ భక్త్యా రుదాహృతం । త్రివిష్టపేతి చ తథా తయోః కర్ణాతిథిర్భ-
వేత్ ॥ ౮ ॥ చతుర్విధాని వాద్యాని శంభుప్రీతికరాణ్యలం । తయోః కర్ణ-
గుహాం ప్రాప్య ప్రతిశబ్దం ప్రతన్వతే ॥ ౯ ॥ మంగలారార్తికజ్యోతిస్త్రిసం-
ధ్యం పక్షిణోస్తయోః । నేత్రాంతర్నివిశన్నిత్యం భక్తచేష్టాం ప్రదర్శ-

షేత్ ॥ ౧౦ ॥ ప్రాణయాత్రాంవిహాయాపికదాచిత్థ్సిరమానసౌ । నా
డ్డీయవాంఛితంయాతఃపశ్యంతౌకౌతుకంఖగౌ ॥ ౧౧ ॥ తత్రభక్తజనాకీ
ర్ణంప్రాసాదంపరితోమునే । తండులాదిచరంతౌతౌకుర్వాతేచప్రదక్షి
ణమ్ ॥ ౧౨ ॥ దేవదక్షిణదిగ్భాగేచతుఃస్రోతస్వినీజలం । తృషార్తౌగ్ర
హతోవిప్రస్నాతౌజాతుచిదండజౌ ॥ ౧౩ ॥ తయోరిత్థంవిచరతోఃశ్రీలో
చనసమీపతః । అగాద్బహుతిథఃకాలోద్విజయోఃసాధుచేష్టయోః ॥ ౧౪ ॥
అథదేవాలయస్కంధగవాక్షాంతర్గతౌచతౌ । శ్యేనేనకేనచిద్దృష్టౌ
క్రూరదృష్ట్యాసుఖస్థితౌ ॥ ౧౫ ॥ తచ్చపారావతద్వంద్వంశ్యేనఃపరిజిఘృక్షు
కః । అవతీర్యాంబరాదాశుప్రవిష్టోన్యశివాలయే ॥ ౧౬ ॥ తతోవిలో
కయామాసతదాగమవినిర్గమౌ । కేనమార్గేణవిశతోదుర్గమేతౌ
తత్రిణౌ ॥ ౧౭ ॥ కేనాధ్వనాచనిర్యాతఃక్వకాలేకురుతశ్చకిం । కథంయు
గపదేతౌమేగ్రాహ్యావ్యస్తైర్వాసంభవిష్యతః ॥ ౧౮ ॥ మధ్యేదుర్గంప్రవిష్టౌ
చమమవశ్యౌవిమానయుక్ । ఏకదృష్టిఃక్షణంతస్థౌశ్యేనఇత్థంవిచింతయ
౧౯ ॥ అహోదుర్గబలంప్రాజ్ఞాఃశంసంత్యేవేతిహేతుతః । దుర్బలో
ప్యాకలయితుంసహస్రారిర్నశక్యతే ॥ ౨౦ ॥ కరిణాంతుసహస్రేణవా
శ్వానాంనలక్షతః । తత్కర్మసిద్ధిర్నృపతేదుర్గేణైకేనయద్భవేత్ ॥ ౨౧ ॥
దుర్గస్థోనాభిభూయేతవిపక్షైఃకేనచిత్క్వచిత్ । స్వాతంత్ర్యంయదిదుర్గః
స్యాదమర్త్యజ్ఞప్రకాశితమ్ ॥ ౨౨ ॥ ఇతిదుర్గబలంశంసన్శ్యేనోరోషా
రుణేక్షణః । అసాధ్యసాకలరవౌవీక్ష్యయాతోనభోంగణమ్ ॥ ౨౩ ॥ అథ
పారావతీదక్షావిపక్షంప్రేక్ష్యపక్షిణం । మహాబలందుర్గబలాప్రాహపా
రావతంపతిమ్ ॥ ౨౪ ॥ కలరవ్యువాచ ॥ ప్రియపారావతప్రాజ్ఞసర్వా
మిసుఖారవ । తవదృగ్విషయంప్రాప్తఃశ్యేనోయంప్రబలోరిపుః ॥ ౨౫ ॥
సావజ్ఞంవాక్యమాకర్ణ్యపారావత్యాఃసతత్పతిః । పారావతీమువాచేదం
కాచింతేతితవప్రియే ॥ ౨౬ ॥ పారావతఉవాచ ॥ కతినామనసంతిహా
భగవోర్వ్యోమచారిణః । కతిదేవాలయేష్వేవసుఖగానోపవిశంతిహి ॥ ౨౭ ॥

కలిచైవనపశ్యంతి నో సుఖస్థాపి హా ప్రియే । తేభ్యో యదీహ భేతవ్యం కుతో
నౌ తత్సుఖం ప్రియే ॥ ౨౮ ॥ రమస్వ త్వం మయా సార్ధం త్యజ చింతామి
మాం శుభే । అస్య శ్యేనవరాకస్య గణనాపి న మే హృది ॥ ౨౯ ॥ ఇత్థం పారా
వతవచః శ్రుత్వా పారావతీ తతః । మానమాలంబ్య నంతస్థే పత్యుః పాదార్పి
తేక్షణా ॥ ౩౦ ॥ హితవత్త్వోపదిశ్యాపి ప్రియం ప్రియచికీర్షయా । సాధ్వ్యా వ్య
లీకం సమాస్థేయం కార్యం పత్యుర్వచః సదా ॥ ౩౧ ॥ అన్యేద్యురన్యథా
యాతః శ్యేనో పశ్యత్స దంపతీ । అపరిచ్ఛిన్నయా దృష్ట్యా యథా మృత్యుర్గ
తాయుషమ్ ॥ ౩౨ ॥ అథ మండలగత్యా స పారావతం పరితో భ్రమన్ । ని
రీక్ష్య తద్గతౌ యాతౌ యాతో గగనమార్గతః ॥ ౩౩ ॥ గతేఽథ నభసి శ్యే
నే పునః పారావతాంగనా । ప్రోవాచ ప్రియ సీనాథ దృష్టో దుష్టస్త్వయాఽ
హితః ॥ ౩౪ ॥ తస్యా వాక్యం సమాకర్ణ్య పునః కలరవో బ్రవీత్ । కిం కరి
ష్యతి సామర్థ్యే మమ వ్యోమవిహారిణః ॥ ౩౫ ॥ దుర్గం చ స్వర్గతుల్యం మే
యత్రినాస్త్యరితో భయం । అయం న తాం గతిం వేత్తి యయా వేదాహం నభోం
గణే ॥ ౩౬ ॥ ప్రడీనోడ్డీనసండీన కాండవ్యాడక పాటికాః । స్రింసనీ మండ
లవతీ గతయో ష్టావుదాహృతాః ॥ ౩౭ ॥ యద్యైతాస్విహ కౌశల్యం మయి
పారావతి ప్రియే । గతిషు క్వాపి కస్యాపి పక్షిణో న తథాంబరే ॥ ౩౮ ॥ సుఖే
న తిష్ఠ కా చింతా మయి జీవతి తే ప్రియే । ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా సా స్థితా ము
కవత్సతీ ॥ ౩౯ ॥ అపరేద్యురపి శ్యేనస్తత్ర భారశిలాతలే । కియదంతర
మాసాద్యోపవిష్టోఽతి ప్రహృష్టవత్ ॥ ౪౦ ॥ ఆయామంత్రసంస్థిత్వా త
త్కులాయం విలోక్య చ । పునర్వినిర్గతః శ్యేనః సాపి భీతాబ్రవీత్పునః ॥
౪౧ ॥ ప్రియ స్థానమిదం త్యాజ్యం దుష్టదృష్టివిదూషితం । అసౌ క్రూరోఽతి
నికటముపవిష్టోఽతిహృష్టవత్ ॥ ౪౨ ॥ సావజ్ఞం స పునః ప్రాహ కిం కరిష్యత్య
సౌ ప్రియే । మృగాక్షీణాం స్వభావోయం ప్రాయశో భీరువృత్తయః ॥ ౪౩ ॥
ఇతరేద్యురపి ప్రాప్తః స చ శ్యేనో మహాబలః । తయోరభిముఖం తత్ర స్థితో
యామద్వయావధి ॥ ౪౪ ॥ పునర్విలోక్య తద్వృత్తం శీఘ్రం యాతో యథా

గతం । గతేథశకునే తస్మిన్నాస్నభాషేవిహంగమీ ॥ ౪౫ ॥ నాథస్థానాంత
రంయావోమృత్యుర్నానికటోత్రయత్ । పునర్దృష్టేప్రణష్టేస్మిన్నావ్హా
స్యావఃసుఖంప్రియ ॥ ౪౬ ॥ ప్రియయస్యసపత్నస్యగతిఃసర్వత్రసిద్ధిదా । స
కింస్వదేశరాగేణనాశంప్రాప్నోతిబుద్ధిమాన్ ॥ ౪౭ ॥ సోపసర్గంసజందే
శంత్యక్త్వాయోన్యత్రననవ్రజేత్ । సపంగుర్నాశమాప్నోతికూలస్థితఇవ
ద్రుమః ॥ ౪౮ ॥ ప్రమోదితంనిశమ్యేతిసభవిత్రీదశార్దతః । సరీధంవ్ర
నరప్యాహప్రియేమాభైఃఖగాత్తతః ॥ ౪౯ ॥ అథాపరస్మిన్నహనిసశ్యేనః
ప్రాతరేవహి । తద్వారదేశమాసాద్యసాయంయావత్థ్సితోబలః ॥ ౫౦ ॥
అస్తాచలస్యశిఖరంయాతేభానౌగతేఖగే । కులాయాద్బాహ్యమాగత్యో
వాచపారావతీపతిమ్ ॥ ౫౧ ॥ నాథనిర్గమనస్యాయంకాలఃకాలోఽతిదూ
రతః । యావత్తావద్వినిర్యాహిత్యక్త్వామామపిసన్మతే ॥ ౫౨ ॥ త్వయి
వతిదుష్ప్రాప్యంనకించిజ్జగతీతలే । పునర్దారాఃపునర్మిత్రంపునర్వ
సుపునర్గృహమ్ ॥ ౫౩ ॥ యద్యాత్మారక్షితఃపుంసాదారైరపిధనైరపి ।
తదాసర్వంహఠేశ్చందప్రభూపేనేవేహాలభ్యతే ॥ ౫౪ ॥ అయమాత్మాప్రి
యోబంధురయమాత్మామహాధనం । ధర్మార్థకామమోక్షాణామయమా
త్మార్జకఃపరః ॥ ౫౫ ॥ యావదాత్మనివైక్షేమంతావత్క్షేమంజగత్త్రయే
సోపిక్షేమఃసుమతినాయశసాసహవాంఛ్యతే ॥ ౫౬ ॥ యశోహీనంతుయ
త్క్షేమంతత్క్షేమాన్నిధనంవరం । తద్యశఃప్రాప్యతేపుంభిర్నీతిమార్గప్రవ
ర్తనే ॥ ౫౭ ॥ అతోనీతిపథంశ్రుత్వానాథస్థానాదితోవ్రజ । నగమిష్యసి
చేత్ప్రాతస్తతోమేసంస్మరిష్యసి ॥ ౫౮ ॥ ఇత్యుక్తోపిసవైపత్న్యాపారా
వత్యాసుమేధయా । ననిర్యయౌప్రతిష్ఠానాద్భవిత్వాప్రతివారితః ॥ ౫౯ ॥
అథోవసిసమాగత్యశ్యేనేనబలినాతదా । తన్నిర్గమాధ్వానంరుద్ధ్వాకిం
చిద్భత్స్యవతామ్మునే ॥ ౬౦ ॥ దినానికతిచిత్తత్రస్థిత్వాశ్యేనోమహామతిః
పారావతముబాచేదంధిక్త్వాంపౌరుషవర్జితమ్ ॥ ౬౧ ॥ కింవాయుధ్య
స్వదుర్బుద్ధేకింవానిర్యాహిమేగిరా । క్షుధార్తక్షీణోమృతఃపశ్చాన్నిరయా

యాస్యసిధ్రువమ్ ॥ ౬౨ ॥ ద్వావభవంతావహంచైకశ్చలాజయపరాజ
యౌ । స్థానార్థంయుధ్యతఃసత్వాత్స్వర్గోవాదుర్గమేవవా ॥ ౬౩॥
పురుషార్థంసమాలంబ్యయేయతంతేమహాధియః । నిధిరేవహిసాహా
య్యంకుర్యాత్తత్సత్వచోదితః ॥ ౬౪॥ ఇత్థంసశ్యేనసంప్రోక్తఃపత్న్యాఽప్యు
త్సాహితఃఖగః । అయుధ్యత్తేనశ్యేనేనస్వదుర్గద్వారమాశ్రితః ॥౬౫॥
క్షుధితస్తృషితఃసోఽథశ్యేనేనబలినాధృతః । చరణేనదృఢేనాశుచంచ్వాసా
పిధృతాఖగీ ॥ ౬౬ ॥ తావాదాయోడ్డయాంచక్రేశ్యేనోవ్యోమనిసత్వ
రం । చింతయద్భక్షణస్థానమన్యపక్షివివర్జితమ్ ॥ ౬౭ ॥ అథపత్న్యాఽక
లరవఃప్రోక్తస్తత్రసుమేధయా । వచోవమానితంనాథత్వయామేస్త్రీతి
బుద్ధితః ॥ ౬౮ ॥ అతోఽవస్థామిమాంప్రాప్తఃకింకుర్యామబలాయతః ।
అధునాపివచశ్చైకంకరోషియదిమేప్రియ ॥ ౬౯ ॥ తదాహితంతేవక్ష్యా
మికురుష్వైవావిచారితం । సుమైకవాక్యకరణాత్త్రీనిర్జితోఽనభవిష్యసి॥౭౦॥
యావదాస్యగతాస్మ్యస్యయావత్స్వస్థాసభూమిగః । తావదాత్తవిము
క్త్యైత్వమరేఃపాదంధృఢందశ ॥ ౭౧ ॥ ఇతిపత్న్యావచఃశ్రుత్వాతథాసక్ర
తవాన్ఖగః । సపీడితోదృఢంపాదేశ్యేనశ్చీత్కృతవాన్బహు ॥ ౭౨ ॥ తేన
చీత్కరణేనాథముక్తాసాముఖసంపుటాత్ । పాదాంగులిశ్లథత్వేనసోఽపిపా
రావతోఽపతత్ ॥౭౩ ॥ విపద్యపిచనప్రాజ్ఞైస్సంత్యాజ్యఃక్వచిదుద్యమః
క్వచచంచుపుటస్తస్యక్వచతత్పాదపీడనమ్ ॥ ౭౪ ॥ క్వచద్వయోస్తథా
భూతాదరేర్మోక్షణమద్భుతం । దుర్బలేప్యుద్యమవతిఫలంభాగ్యోదయతో
ర్భవేత్ ॥౭౫॥ తస్మాద్భాగ్యానుసారేణఫలత్యేవసదోద్యమః । ప్రశంసం
త్యుద్యమంచాతోవిపద్యపిమనీషిణః ॥౭౬॥ అథతౌకాలయోగేనపక్షిసన్నౌ
నుయాతకే । ముక్తిపుర్యామయోధ్యాయాంషఃకోఃద్వ్యాధరోఽభవత్॥
౭౭ ॥ కృతానాంయత్రజంతూనాంకాశీప్రాప్తిర్భవేద్ధ్రువం । మందారదా
మతనయోనామ్నాపరిమలాలయః ॥ ౭౮ ॥ అనేకవిద్యానిలయఃకలాకౌ
శలభాజనం । కౌమారంవయఆసాద్యశివభక్తిపరోఽభవత్ ॥ ౭౯ ॥ నియ

మంచాతిజగాత్రిహవిజితేంద్రియమానసః । ఏకపత్నీవ్రతంనిత్యంచరిష్యా
మీతినిశ్చితమ్ ॥ ౭౦ ॥ పరయోషిత్సమాసక్తిరాయుఃకీర్తింబలంసుఖం ।
హరేత్స్వర్గగతించాపితస్మాత్తాంవర్జయేత్సుధీః ॥ ౭౧ ॥ అపరంచా
నియమంసశుచిష్మాన్సమాదదే । గతజన్మాంతరాభ్యాసాత్త్రిలోచనసమా
శ్రియాత్ ॥ ౭౨ ॥ సమస్తపుణ్యనిలయంసమస్తార్థప్రకాశకం । సమస్త
కామజనకంపరానందైకకారణమ్ ॥ ౭౩ ॥ యావచ్ఛరీరమరుజంయా
వన్నేంద్రియవిప్లవః । తావత్త్రిలోచనంకాశ్యామనర్చ్యాశ్నామినా
ప్యపి ॥ ౭౪ ॥ ఇత్థంమాందారదామిఃసనిత్యంపరిమలాలయః । కాశ్యాం
త్రివిష్టపంద్రష్టుంసమాగచ్ఛేత్ప్రయత్నవాన్ ॥ ౭౫ ॥ పారావత్యపి
జాతారత్నదీపస్యమందిరే । నాగరాజస్యవాతాలేనామ్నారత్నావలీతి
చ ॥ ౭౬ ॥ సమస్తనాగకన్యానాంరూపశీలకలాగుణైః । ఏకైవరత్నభూ
తాసీద్రత్నదీపోరగాత్మజా ॥ ౭౭ ॥ తస్యాఃసఖీద్వయంచాసీదేకానామ్నా
ప్రభావతీ । కలావతీతథాన్యాచనిత్యంతదనుగౌశుభే ॥ ౭౮ ॥ స్వదేహాను
పాయిన్యౌఛాయాకాంతీయథాతథా । తేద్వేసఖ్యావభూతాంహిరత్నా
వల్యాఘటోద్భవ ॥ ౭౯ ॥ సాతుబాల్యేవ్యతిక్రాంతేకించిదుద్భిన్నయౌవ
నా । శివభక్తంస్వపితరందృష్ట్వానియమమగ్రహీత్ ॥ ౮౦ ॥ పితృత్రిలో
చనంకాశ్యామర్చయిత్వాదినేదినే । ఆభ్యాంసఖీభ్యాంసహితాహమా
త్స్యత్స్యామినాన్యథా ॥ ౮౧ ॥ ఏవంనాగకుమారీసాసఖీద్వయసమన్వితా ।
త్రిలోచనంసమభ్యర్చ్యగృహానహరహర్వ్రజేత్ ॥ ౮౨ ॥ దినేదినేస్వహ
త్యగ్రైఃకుసుమైరిష్టగంధిభిః । సువిచిత్రాణిమాల్యానిపరిగుంఫ్యార్పయే
ద్విభుమ్ ॥ ౮౩ ॥ తిస్రోపిగీతంగాయంతిలసద్రాగార్థసుందరం । నా
మండలభేదేనలాస్యంతిస్రోపికుర్వతే ॥ ౮౪ ॥ వీణావేణుమృదంగాద్యై
యతాలవిచక్షణాః । వాదయంతిముదాయుక్తాస్తిస్రోపీశ్వరసన్నిధౌ ॥
ఇత్థమారాధయంతీశంతిస్రోనాగకుమారికాః । విచిత్రగంధమాలాభిఃసం
మార్జనవిలేపనైః ॥ ౮౬ ॥ ఏకదామాఘవేమాసితృతీయాయాముపో

షితాః। రాత్రౌ జాగరణం కృత్వా నృత్యగీతకథాదిభిః ॥ ౯౭ ॥ ప్రాతశ్చతు
ర్థీం స్నాత్వా తథీ ర్థే పైలిపిలేశుభే। త్రిలోచనం సమచ్యార్థ ప్రసుప్తా రం
గమండపే ॥ ౯౮ ॥ సుప్తాసు తాసు బాలాసు త్రినేత్రః శశిభూషణః। శుద్ధ
కర్పూరగౌరాంగో జటామకుటమండలః ॥ ౯౯ ॥ తమాలనీలసుగ్రీవః స్ఫు
రత్ఫణివిభూషణః। వామార్ధవిలసచ్ఛక్తిర్నాగయజ్ఞోపవీతవాన్ ॥ ౧౦౦ ॥
తస్మాదేవవినిష్క్రమ్య లింగాత్పన్నగమేఖలాత్। ఉవాచ చ తతో బాలా
విభురుత్తిష్ఠతేతి సః ॥ ౧ ॥ ఉత్థాయ తాః నిర్వ్యాజ్యాలోచనే శుత్రిసంగతే।
అంగమోటనవత్యశ్చ జృంభాభిః క్వణితాననాః ॥ ౨ ॥ యావత్పశ్యంతి పు
రతః సంభ్రమాపన్నమానసాః। అతర్కితాగమస్తావత్తాభిర్దృష్టస్త్రిలో
చనః ॥ ౩ ॥ వవందురథ తా బాలా జ్ఞాత్వా లక్ష్మభిరీశ్వరం। తుష్టువుశ్చ ప్ర
హృష్టాస్యాః సన్నకంఠ్యోతిగద్గదమ్ ॥ ౪ ॥ జయ శంభో జయేశాన జయ సర్వ
గ సర్వద। జయ త్రిపురసంహర్తర్జయాంధకనిషూదన ॥ ౫ ॥ జయ జా
లంధరహర జయ కందర్పదర్పహృత్। జయ త్రైలోక్యజనక జయ త్రై
లోక్యవర్ధన ॥ ౬ ॥ జయ త్రైలోక్యనిలయ జయ త్రైలోక్యవందిత। జ
య భక్తజనాధీన జయ ప్రమథనాయక ॥ ౭ ॥ జయ త్రిపథగాపాథఃప్రక్షాలి
తజటాతట। జయ చంద్రకలాజ్యోతిర్విద్యోతితజగత్త్రయ ॥ ౮ ॥ జయ
సర్పఫణారత్నప్రభాభాసితవిగ్రహ। జయాద్రిరాజతనయాతపఃక్రీతార్ధ
దేహక ॥ ౯ ॥ జయ శ్మశాననిలయ జయ వారాణసీప్రియ। జయానందవ
నాధ్యాసిప్రాణినిర్వాణదాయక ॥ ౧౦ ॥ జయ విశ్వప తేశర్వ శర్వరీపరివ
ర్జిత। జయ నృత్యప్రియాశేషోగ్ర జయ గీతవిశారద ॥ ౧౧ ॥ జయ ప్రణవస
ద్వాస జయ ధామమహానిధే। జయ శూలిన్విరూపాక్ష జయ ప్రణతసర్వద ॥
౧౨ ॥ విధిః స్వర్వవిధిజ్ఞోపి న త్వాం స్తోతుం విచక్షణః। వాచో వాచస్పతేర్నా
థ త్వత్ స్తుతౌ పరికుంఠితాః ॥ ౧౩ ॥ విదంతి వేదా న సర్వజ్ఞ న త్వాం నాథ యథా
ర్థతః। మనతీహ మనో న త్వామనంతం చాదివర్జితమ్ ॥ ౧౪ ॥ నమస్తు
భ్యం నమస్తుభ్యం నమస్తుభ్యం నమో నమః। త్రిలోచన నమస్తుభ్యం త్రివిష్ట

పనమోస్తుతే ॥ ౧౫ ॥ ఇత్యుక్త్వాదండవద్భూమౌప్రణిపేతుఃకుమారికాః
అథోత్థాప్యకుమారీస్తాఃప్రోవాచశశిభూషణః ॥ ౧౬ ॥ సుతో మందార
దామ్నశ్చనామ్నాపరిమలాలయః । పతిర్విద్యాధరవరోభవతీనాంభవి
ష్యతి ॥ ౧౭ ॥ చిరంవిద్యాధరేలోకేభోగాన్భుక్త్వాసమంతతః । తత్తో
ర్వేదమాపన్నాఃకాశీసిద్ధిమవాప్స్యథ ॥ ౧౮ ॥ యూయంతిస్రోపిమేభక్తాః
సచవిద్యాధరోయువా। చత్వారోప్యేతఏవాత్రప్రాంతేమోక్షమవాప్స్య
థ ॥ ౧౯ ॥ జన్మాంతరేపిమేసేవాభవతీభిశ్చతేనచ । విహితాతేనవోజన్మ
నిర్మలంభక్తిభావితమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఏతచ్ఛుభవతీస్తోత్రంయఃపఠిష్యతిమాన
రః । తస్యకామంప్రదాస్యామిభవతీనామివస్ఫుటమ్ ॥ ౨౧ ॥ త్యజేత్ప
కృతంపాపంశుచిఃప్రాతఃపఠన్నరః । దివాకృతమలంహంతిసాయంపఠన్
తఃస్ఫుటమ్ ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యుక్తవతిదేవేశేతాఃకన్యాహృష్టమానసాః । ప్ర
ణమ్యప్రోచురీశానంప్రబద్ధకరసంపుటాః ॥ ౨౩ ॥ నాగకన్యాఊచుః । పృ
చ్ఛామోబ్రూహినోనాథకరుణాకరశంకర । జన్మాంతరేకథంసేవాచతు
ర్భిర్భవతఃకృతా ॥ ౨౪ ॥ భవప్రాగ్భవవృత్తాంతంతస్యాపిసుకృతాత్మనః
అస్మాకమపిచాఖ్యాహికృపాంకురుకృపానిధే ॥ ౨౫ ॥ ఇతిశ్రుత్వాప్రణయ
తోబాలోదీరితమీశితా । ప్రోవాచతాసాంతస్యాపిభవాంతరవిచేష్టితమ్ ॥
౨౬ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ శృణుధ్వంనాగతనయాస్తిస్రోపిహిసమాహితాః
ప్రాగ్భవంభవతీనాంచతస్యాపికథయామ్యహమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఏషారత్నావలీ
పూర్వమాసీత్ప్రారావతీఖగీ । సచవిద్యాధరవరఃపతిరస్యాఃఖగోభవత్ ॥
౨౮ ॥ ప్రాసాదేత్రమమైతాభ్యాముషితంసుచిరంసుఖం । రజఃప్రాసాద
సంలగ్నంసున్నంపక్షానిలైఃపునః ॥ ౨౯ ॥ ఉపరిష్టాదధస్తాచ్చకృతా
హ్యప్రదక్షిణాః।వ్యోమ్నాసంచరమాణాభ్యాంసంచరద్భ్యాంమమాజి
రే ॥ ౧౩౦ ॥ స్నాతంచతుర్నదేతీర్థే-పీతంతత్ప్రాంబుచాసకృత్ ।ఆభ్యాం
లరవాభ్యాంచకృతఃకలరవోముదే ॥ ౩౧ ॥ ఏతాభ్యాంస్థిరచేతోభ్యాంమ
దితాభ్యామతీవహి । దృష్టానికౌతుకాన్యత్రమమభక్త్యైఃకృతానివై ॥ ౩౨ ॥

అమూభ్యాంబహుశోదృష్టామమమంగలదీపికాః । పీతంశ్రుతిపుటాభ్యాం
చమమనామాక్షరామృతమ్ ॥ ౩౩ ॥ తిర్యగ్యోనిప్రభావేననస్మృతౌమమ
సన్నిధౌ । మృతంపుర్యామయోధ్యాయాంకాశీప్రాప్తికృతిధ్రువం ॥౩౪॥
అయోధ్యానిధనాదేషారత్నదీపసుతాభవత్ । పతిఃపారావతోఽప్యస్యాఃస
జాతోవిద్యాధరాంగజః ॥ ౩౫ ॥ ఏషాప్రభావతీనాగీనాగరాజస్యపద్మినః।
ఇహజన్మనికన్యాసీత్పూర్వంజన్మబ్రవీమివః ॥ ౩౬ ॥ త్రిశిఖస్యోరగేంద్రస్య
సుతాచేయంకలావతీ। ఏతస్యాఅపివృత్తాంతంనిశామయతవచ్మ్యహమ్ ॥
౩౭ ॥ భవాంతరేతృతీయేఽతఃకన్యేచారాయణస్యహ । ఆస్తాంమహార్షైఃశీ
లాఢ్యేప్రేమవత్యౌపరస్పరమ్ ॥౩౮ ॥ పితాచారాయణేనాపితాభ్యాంసం
ప్రీతేవతే । ఆముష్యాయణపుత్రాయదత్తేనారాయణాయహి ॥ ౩౯ ॥
అప్రాప్తయౌవనఃసోథసమిదాహరణాయవై। గతోవిధివశాద్దష్టోదందశూ
కేనకాననే ॥ ౪౦ ॥ భవానీగౌతమీనామ్న్యౌతేతుచారాయణాంగజే।
వైధవ్యదుఃఖమాపన్నేద్వైత్యగ్రిస్తేబభూవతుః ॥ ౪౧ ॥ అతఏవప్రయత్నే
నపరిణేతాఽపవర్జయేత్ । దేవతాసరిదాహ్వానాంకన్యాంపాణిగ్రహేసు
ధీః ॥ ౪౨ ॥ అథపేణఃకస్యచిద్ద్వైవాదాశ్రమేపరమాద్భుతే । రంభాఫ
లాన్యదత్తానిమోహాజ్జగృహతుస్తదా ॥ ౪౩ ॥ కృత్వామాసోపవాసాది
వ్రతానిబ్రాహ్మణాంగజే । అవాప్యనిధనంకాలాచ్ఛాఖామృగ్యౌబభూవ
తుః ॥ ౪౪ ॥ ఫలచౌర్యవిపాకేనవానరీత్వంతయోరభూత్ । శీలరక్షణధ
ర్మేణకాశ్యాంజనిమవాపతుః ॥ ౪౫ ॥ సచనారాయణోవిప్రఃపితృశుశ్రూ
షణవ్రతః । దష్టోపిదందశూకేనకాశ్యాంపారావతోభవత్ ॥ ౪౬ ॥ ఏవం
భవాంతరేచాసీదేతయోఃపతిరేషకః । తిసృణాంభవతీనాంచభావీభర్తా
ఘనాపిహి ॥ ౪౭ ॥ ప్రాసాదస్యాస్యపార్శ్వేతున్యగ్రోధస్తుమహానభూత్।
తస్మిన్శాఖినిశాఖాఢ్యేశాఖామృగ్యౌబభూవతుః ॥ ౪౮ ॥ ఛతుఃస్రోతస్వి
నీతీర్థేక్రీడయాచమమజ్జతుః । పపతుశ్చాపిపానీయంతస్మింస్తీర్థేతృషా
తురే ॥ ౪౯ ॥ జాతిస్వభావచాపల్యాత్క్రీడంత్యౌచప్రదక్షిణం । చక్రీ

తుర్జవాంకృత్వాశ్చలింగందదృశతుర్జవాం ॥ ౧౫౦ ॥ విచరంత్యావి
స్వైరంతత్రన్యగ్రోధసన్నిధౌ । కేనచిద్యోగివేషేణపాశేనచనియంత్రితె
౫౧ ॥ భిక్షార్థంశిక్షితేతేనతదుత్ప్లుత్యాదినర్తనం । అథతైశ్చాపిసా
కర్ణల్యాకాలధర్మవశంగతే ॥ ౫౨ ॥ కాశీవాసజపుణ్యేనత్రైలోచన్యా
నుసేవయా । ప్రదక్షిణ్యాదిరూపిణ్యాజాతేనాగసుతేఇతి ॥ ౫౩ ॥ అథ
నాతంపతింప్రాప్యవిద్యాధరకుమారకం । నిర్విశ్యస్వర్గభోగాంశ్చకాశ్యాం
నిర్వృతిమేష్యథ ॥ ౫౪ ॥ యదల్పమపివైకాశ్యాంకృతంకర్మశుభావహం
తస్యమోక్షఃపరీపాకోనిశ్చితంమదనుగ్రహాత్ ॥ ౫౫ ॥ త్రిలోక్యాఅపిసర్వ
స్యాఃశ్రేష్ఠావారాణసీపురీ । తత్రోపిలింగమోంకారంతతోప్యత్రత్రిలోచ
నమ్ ॥ ౫౬ ॥ తిష్ఠమానోత్రలింగేహంభక్తముక్తిందిశామ్యహం । తతః
సర్వప్రయత్నేనకాశ్యాంపూజ్యస్త్రిలోచనః ॥ ౫౭ ॥ ఇత్యుక్త్వాదేవదేవ
శస్తత్ప్రాసాదాంతరంవిశత్ । అవాచ్యరూపమాసాద్యన్మూధలంత్రిభువ
నాదపి ॥ ౫౮ ॥ తాశ్చస్వంస్వంపదంప్రాప్యతద్వృత్తాంతమశేషతః స్వ
మాతృపురతశ్ప్రోక్త్వాకృతకృత్యాఇవాభవన్ ॥ ౫౯ ॥ ఏకదామాధవే
మాసిమహోయాత్రాసమాగతా । విద్యాధరాస్తథానాగామిలితాస్సప
రిచ్ఛదాః ॥ ౧౬౦ ॥ విరజస్కేమహాక్షేత్రేత్రిలోచనసమీపతః । దేవస్య
వరదానాచ్చపృష్ట్వాన్యోన్యంకులావలీమ్ ॥ ౬౧ ॥ విద్యాధరాయతాస
గ్రైఃకన్యాస్తిస్రోపికల్పితాః । మందారదామానంతుష్టఃప్రాప్యతచ్చస్న
షాత్రయమ్ ॥ ౬౨ ॥ రత్నదీపశ్చనాగేంద్రఃపద్మీచభుజగేశ్వరః । త్రిశీర్ష
పిఫణీంద్రశ్చహృష్టాఏతేత్రయోపిచ ॥ ౬౩ ॥ జామాతరంసమాసాద్య
భంపరిమలాలయం । అన్యోన్యంస్వజనాస్తేతుముదావిశసితేక్షణాః ॥ ౬౪ ॥
వివాహోత్సవమాకల్ప్యస్వంస్వంభువనమావిశన్ । త్రిలోచనస్యలింగ
స్యవర్ణయంతోతిగౌరవమ్ ॥ ౬౫ ॥ సచవిద్యాధరశ్రీమాన్నాగీభిర
పులంసుఖం । భుక్త్వావారాణసీంప్రాప్యసంసేవ్యాథత్రిలోచనమ్ ॥ ౬౬ ॥
గాయన్గీతంసుమధురంనాగీభిఃసహితఃకృతీ । ఆత్మానంచాతిసంతుష్ట

మధ్యేలింగంలయంగతః ॥౬౭॥ స్కందఉవాచ ॥ త్రిలోచనస్యమహిమా
కలౌదేవేనగోపితః । అతోఽల్పసత్త్వామనుజానతల్లింగముపాసతే ॥ ౬౮ ॥
త్రిలోచనకథామేతాంశ్రుత్వాపాపాన్వితోఽప్యహో । విపాప్మాజాయతేమ
ర్త్యోలభతేచపరాంగతిమ్ ॥ ౬౯ ॥ ఇతిశ్రీస్కందపురాణే కాశీఖం
డేత్రిలోచనప్రభావోనామ షట్సప్తతితమోఽధ్యాయః ॥ ౭౬ ॥

పార్వత్యువాచ ॥ నమస్తేదేవదేవేశప్రణమత్కరుణానిధే। వదకేదా
రమాహాత్మ్యంభక్తానామనుకంపయా ॥ ౧ ॥ తస్మిన్లింగేమహాప్రీతిస్త
వకాశ్యామనుత్తమా । తద్భక్తాశ్చజనానిత్యందేవదేవమహాధియః ॥ ౨ ॥
దేవదేవఉవాచ॥ శృణ్వపర్ణేఽభిధాస్యామికేదారేశ్వరసంకథాం।సమాక
ర్ణ్యాపియాంపాపోఽప్యపాపోజాయతేక్షణాత్॥౩॥ కేదారంయాతుకామస్య
పుంసోనిశ్చితచేతసః । ఆజన్మసంచితంపాపంతత్క్షణాదేవనశ్యతి ॥౪॥ గృహా
ద్వినిర్గతేపుంసికేదారమభినిశ్చితం । జన్మద్వయార్జితంపాపంశరీరాద
పినిర్వ్రజేత్॥౫॥ మధ్యేమార్గంప్రపన్నస్యత్రిజన్మజనితంత్వఘం । దేహా
గేహాద్వినిఃసృత్యనిరాశంయాతినిఃశ్వసత్॥౬॥ సాయంకేదారకేదారకేదా
రేతిత్రిరుచ్చరన్।గృహేఽపినివసన్నూనంయాత్రాఫలమవాప్నుయాత్ ॥౭॥
దృష్ట్వాకేదారశిఖరంపీత్వాతత్రత్యమంబుచ । సప్తజన్మకృతాత్పాపాన్ము
చ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ౮ ॥ హరపాపహ్రదేస్నాత్వాకేదారేశంప్రపూ
జ్యచ । కోటిజన్మార్జితైరేనోభిర్ముచ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ౯ ॥ సకృత్ప్రణ
మ్యకేదారంహరపాపకృతోదకః। స్థాప్యలింగంహృదంభోజేప్రాంతేమో
క్షంగమిష్యతి ॥ ౧౦ ॥ హరపాపహ్రదేశ్రాద్ధంశ్రద్ధయాయఃకరిష్యతి ।ఉ
ద్ధృత్యసప్తపురుషాన్సమేలోకంగమిష్యతి ॥ ౧౧ ॥ పురారాథంతరేకల్పే
యదభూదత్రతచ్ఛృణు । అపర్ణేదత్తకర్ణాత్వంవర్ణయామితవాగ్ర
తః ॥ ౧౨ ॥ ఏకోబ్రాహ్మణదాయాదఉజ్జయిన్యాఇహాగతః । కృతోపన
యనఃపిత్రాబ్రహ్మచర్యవ్రతేస్థితః ॥ ౧౩ ॥ స్థలీంపాశుపతీంకాశీంసవిలోక్య

సమంతతః । ద్విజైఃపాశుపతైఃకీర్ణాంజటాముకుటభూషితైః ॥ ౧౪ ॥ కృ
తలింగసమర్చైశ్చ భూతిభూషితవర్ష్మభిః । భిక్షాహృతాన్నసంతుష్టైః
పుష్టైర్గంగామృతోదకైః ॥ ౧౫ ॥ బభూవానందితమనాప్రేతంజగ
మహోత్తమం । హిరణ్యగర్భాదాచార్యాన్మహాపాశుపతాభిధం ॥౧౬॥
సచశిష్యోవశిష్ఠోభూత్సర్వపాశుపతోత్తమః । స్నాత్వాప్రాదేహరసాక్షి
త్యంపాలితఃసముత్థితః ॥ ౧౭ ॥ విభూత్యాహరహస్స్నాతిత్రికాలంలింగపూ
చర్యయా । నాంతరంసవిజానాతిశివలింగేగురౌతథా ॥ ౧౮ ॥ సద్వాద
శాబ్దదేశీయోవిశిష్టోగురుణాసహ । యయౌకేదారయాత్రార్థంగిరిః
గౌరీగురోర్గురుమ్ ॥ ౧౯ ॥ యత్రగత్వానశోచంతికించిత్సంసారిణఃక్వ
చిత్ । ప్రాశ్యోదకంలింగరూపంలింగరూపత్వమాగతాః ॥౨౦॥ అసిధా
రంగిరింప్రాప్యవశిష్ఠస్యతపస్వినః । గురుహిరణ్యగర్భాఖ్యఃపంచత్వము
మత్తదా ॥ ౨౧ ॥ పశ్యతాంతాపసానాంచవిమానేసార్వకామికే। ఆరో
ప్యతంపారిషదాఃకైలాసమనయన్ముదా ॥ ౨౨ ॥ యస్తుకేదారముద్దిశ్య
గేహాదర్థపథేవ్యహో।అకాతరస్త్యజేత్ప్రాణాన్కైలాసేనచిరంవసేత్
౨౩ ॥ తదాశ్చర్యంసమాలోక్యసవశిష్ఠస్తపోధనః । కేదారమేవలింగేషు
బహ్వాపమంస్తసునిశ్చితమ్ ॥ ౨౪ ॥ అథకృత్వాసకైదారీంయాత్రాంవారా
ణసీమగాత్ । అగ్రహీన్నియమంచాపియథార్థంధాకరోత్పునః॥౨౫॥
ప్రతిచైత్రంసదాచైత్యాంయావజ్జీవమహంధ్రువం । విలోకయిష్యేకేదా
రంవసన్వారాణసీంపురీమ్ ॥ ౨౬ ॥ తేనయాత్రాఃకృతాఃసమ్యక్షష్టిశ్చ
శాధికాముదా । ఆనందకాననేనిత్యంవసతాబ్రహ్మచారిణా ॥ ౨౭ ॥ షో
తర్యాత్రాంసవైచక్రేమధ్యానికటవర్తిని । పరమోత్సాహసంతుష్టవలి
తాకలితోప్యలమ్ ॥ ౨౮ ॥ తపోధనైస్తన్నిధనంశంకమానైర్నివారితః
కారుణ్యపూర్ణహృదయైరన్యైరపిచసంగిభిః ॥ ౨౯ ॥ తతోపినతదు
త్సాహభంగోభూద్దృఢచేతసః । మధ్యేమార్గంమృతస్యాపిగురోర్విమా
తిమర్గమ ॥ ౩౦ ॥ ఇతినిశ్చితచేతస్కఃవశిష్ఠస్తాపసేశుభో। అహూదాన్య

పరీప్సితఃఖ్యాతోహంచండికేఽభవమ్ ॥ ౩౧ ॥ స్వప్నేమయాససంప్రోక్తోవ
శిష్ఠస్తాపసోత్తమః । దృఢవ్రతప్రసన్నోస్మికేదారంవిద్ధిమామిహ ॥ ౩౨ ॥
అభీష్టంచవరంమత్తఃప్రార్థయస్వావిచారితం । ఇత్యుక్తవత్యపిమయి
స్వప్నోమిథ్యేతిసోఽబ్రవీత్ ॥ ౩౩ ॥ తతోఽపిసమయాప్రోక్తఃస్వప్నోమిథ్యా
శుచిస్మితాం । భవాదృశామమిథ్యైవస్వప్నాఖ్యాసదృశవర్తినామ్ ॥ ౩౪ ॥
వరంబ్రూహిప్రసన్నోస్మిస్వప్నశంకాంత్యజద్విజ । తవసత్త్వవతఃకించిన్న
యాదేయంనకించన ॥ ౩౫ ॥ ఇత్యుక్తంమేసమాకర్ణ్యవరయామాసమా
మితి । శిష్యోహిరణ్యగర్భస్యతపస్విజనసత్తమః ॥ ౩౬ ॥ యదిప్రసన్నోదె
వేశతదామేసానుగాఇమే । సర్వేశూలిన్ననుగ్రాహ్యాఏషఏవవరోమమ ॥
౩౭ ॥ దేవితస్యేదమాకర్ణ్యపరోపకృతిశాలినః । వచనంనితరాంప్రీతస్త
త్క్షణేతమువాచహ ॥ ౩౮ ॥ పునఃపరోపకరణాత్తత్తపోద్విగుణీకృతం । తే
నపుణ్యేనసమయాపునఃప్రోక్తోవరంవృణు ॥ ౩౯ ॥ సవశిష్ఠోఽపిసహర్షాజ్ఞో
దృఢపాశుపతవ్రతః । దేవిమేప్రార్థయామాసహిమశైలాదిహస్థితిమ్ ॥
౪౦ ॥ తతస్తత్తపసాకృష్టఃకలామాత్రేణతత్రహి । హిమశైలేతతశ్చాత్ర
సర్వభావేనసంస్థితః ॥ ౪౧ ॥ తతఃప్రభాతేసంజాతేసర్వేషాంపశ్యతామ
హం । హిమాద్రిఃప్రస్థితఃప్రాప్తఃస్తూయమానఃసురర్షిభిః ॥ ౪౨ ॥ వశి
ష్ఠంపురతఃకృత్వాసర్వసార్థసమాయుతం । హారపాపహ్రదేతీర్థేస్థితో
హంతదనుగ్రహాత్ ॥ ౪౩ ॥ మత్పరిగ్రహాతఃసర్వేహరపాపేకృతోదకాః ।
ఆరాధ్యమామనేనైవవపుషాసిద్ధిమాగతాః ॥ ౪౪ ॥ తదాప్రభృతిలింగే
స్మిన్స్థితఃసాధకసిద్ధయే । అవిముక్తేవరేక్షేత్రేకలికాలేవిశేషతః ॥ ౪౫ ॥ తు
షారాద్రింసమారుహ్యకేదారంవీక్ష్యయత్ఫలం । తత్ఫలంసప్తగుణితంకా
శ్యాంకేదారదర్శనే ॥ ౪౬ ॥ గౌరీకుండంయథాతత్రహంసతీర్థంచని
ర్మలం । యథామధుస్రవాగంగాకాశ్యాంతద్వత్ఖలంతథా ॥ ౪౭ ॥ ఇదం
తీర్థంహరపాపంసప్తజన్మాఘనాశనం । గంగాయాంమిలితంపశ్చాజ్జన్మ
కోటికృతాఘహమ్ ॥ ౪౮ ॥ అత్రపూర్వంతుకాకోలాయుధ్యంతౌఖాన్ని

పేతతుః । పశ్యతాంతత్రసంస్థానాంహంసౌభూత్వావినిర్గతౌ ॥ ౪౯ ॥
గౌరిత్వయాకృతంపూర్వంస్నానమాత్రంమహాహ్రదే । గౌరీతీర్థంతతః
ఖ్యాతంసర్వతీర్థోత్తమోత్తమమ్ ॥ ౫౦ ॥ అత్రామృతస్రవాగంగామహామో
హాంధకారహృత్ । అనేకజన్మజనితజాడ్యధ్వంసవిధాయినీ ॥ ౫౧ ॥ స్వ
సామానసేనాత్రపూర్వంతప్తంమహాతపః । అతస్తుమానసంతీర్థంప్ర
ఖ్యాతిమిదంగతమ్ ॥ ౫౨ ॥ అత్రపూర్వంజనఃస్నానమాత్రేణైవప్రముచ్య
తే । పశ్చాత్ప్రసాదితశ్చాహంత్రిదశైర్ముక్తిదుర్దశైః ॥ ౫౩ ॥ సర్వేషాం ము
క్తింగమిష్యంతియదిదేవేహమానవాః । కేదారకుండేసుస్నాతాస్తద్గో
చ్ఛిత్తిర్భవిష్యతి ॥ ౫౪ ॥ సర్వేషామేవవర్ణానామాశ్రమాణాంచధర్మి
ణాం । తస్మాత్తనువిసర్గేత్రమోక్షందాస్యతినాన్యథా ॥ ౫౫ ॥ తతస్త్రి
పరోధేనతథేతిచ సమోదితం । తదారభ్యమహాదేవిస్నానాత్కేదారకుం
డతః ॥ ౫౬ ॥ సమర్చనాచ్చభక్త్యావై సమనా సజపాదపి । నైఃశ్రేయ
సీంశ్రియందద్యామన్యత్రాపితనుత్యజామ్ ॥ ౫౭ ॥ కేదారతీర్థేయఃస్నా
త్వాపిండాన్దాస్యతిచాత్వరః । ఏకోత్తరశతంవంశ్యాస్తస్యతీర్ణాభవాం
బుధిమ్ ॥ ౫౮ ॥ భౌమవారేయదాదర్శస్తదాయఃశ్రాద్ధదోనరః । కేదా
రకుండమాసాద్యగయాశ్రాద్ధేనకింతతః ॥ ౫౯ ॥ కేదారంగంతుకామస్య
బుద్ధిర్దేయానరైరియం । కాశ్యాంస్పృశంస్త్వంకేదారంకృతకృత్యో
భవిష్యసి ॥ ౬౦ ॥ చైత్రకృష్ణచతుర్దశ్యాముపవాసంవిధాయచ । త్రిః
డూషాన్పిబన్ప్రీతహృల్లింగమధితిష్ఠతి ॥ ౬౧ ॥ కేదారోదకపానేన
యథాతత్రఫలంభవేత్ । తథాత్రజాయతేపుంసాంస్త్రీణాంచాపిసంశ
యః ॥ ౬౨ ॥ కేదారభక్తంసంపూజ్యవాసోన్నద్రవిణాదిభిః । ఆజన్మజ
నితంపాపంత్యక్త్వాయాతిమమాలయమ్ ॥ ౬౩ ॥ ఆపత్స్వాసంత్రికాలంయఃకే
దారేశంసంస్మరతి । తంసమస్యంతిసతతంలోకపాలామమాదరాః ॥ ౬౪ ॥
కలౌకేదారమాహాత్మ్యంయోపికోపినవేత్స్యతి । యోవేత్స్యతిసపుణ్యా
త్మాసర్వంవేత్స్యతిసధ్రువం ॥ ౬౫ ॥ కేదారేశంసకృద్దృష్ట్వాదేవిమేనః

చరోభవేత్ । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కేదారేశం విలోకయేత్ ॥౬౬॥
చిత్రాంగదేశ్వరం లింగం కేదారాదుత్తరే శుభం । తస్యార్చనాన్నరో ని
త్యం స్వర్గభోగానుపాశ్నుతే ॥ ౬౭ ॥ కేదారాద్దక్షిణే భాగే నీలకంఠవిలో
కనాత్ । సంసారోరగదష్టస్య తస్య నాస్తి విషాద్భయమ్ ॥ ౬౮ ॥ తద్వా
యవ్యేంబరీషేశో నరస్తదవలోకనాత్ । గర్భవాసం న చాప్నోతి సంసారే
దుఃఖసంకులే ॥ ౬౯ ॥ ఇంద్రద్యుమ్నేశ్వరం లింగం తత్సమీపే సమర్చ్య చ।
తేజోమయేన యానేన స స్వర్గభువి మోదతే ॥ ౭౦ ॥ తద్దక్షిణే నరో దృష్ట్వా
లింగం కాలంజరేశ్వరం । జరాం కాలం వినిర్జిత్య శివలోకే వసేచ్చిరం ॥౭౧॥
దృష్ట్వా క్షేమేశ్వరం లింగముదక్ చిత్రాంగదేశ్వరాత్ । సర్వత్ర క్షేమమా
ప్నోతి లోకేఽత్ర చ పరత్ర చ ॥౭౨॥ స్కంద ఉవాచ॥ దేవదేవేన వింధ్యారే కేదా
రమహిమా మహాన్ । ఇత్యాఖ్యాయి పురాంబాయై మయా తేపి నిరూపితః॥
౭౩॥ కేదారేశ్వరలింగస్య శ్రుత్వోత్పత్తిం కృతీ నరః । శివలోకమవాప్నోతి
నిష్పాపో జాయతే క్షణాత్ ॥ ౭౪ ॥ ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే కాశీఖండే కే
దారమహిమాఖ్యానం నామ సప్తసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥ ౭౭ ॥ *

పార్వత్యువాచ ॥ ఆనందకాననే శంభోర్యల్లింగం పుణ్యవర్ధనం । య
న్నామస్మరణాదేవ మహాపాతకసంక్షయః ॥ ౧ ॥ యత్సేవ్యం సాధకైర్ని
త్యం యత్ర ప్రీతిరనుత్తమా । యత్ర దత్తం హుతం జప్తం ధ్యాతం భవతి చా
క్షయమ్ ॥ ౨ ॥ యస్య సంస్మరణాదేవ యల్లింగస్యావిలోకనాత్ । యల్లిం
గప్రణతేశ్చాపి యస్య సంస్పర్శనాదపి ॥ ౩ ॥ పంచామృతాదిస్నపనపూర్వా
ద్యస్యార్చనాదపి । తల్లింగం కథయేశాన భవేచ్ఛ్రేయః పరంపరా ॥ ౪ ॥
స్కంద ఉవాచ ॥ ఇతి దేవీసముదితం సమాకర్ణ్య ఘటోద్భవ । సర్వజ్ఞేన
యదాఖ్యాతం తదాఖ్యాస్యామి తే శృణు ॥ ౫ ॥ దేవదేవ ఉవాచ । ఉభే
భవత్యా యత్పృష్టం భవబంధవిమోక్షకృత్ । తత్తేఽహం కథయిష్యా
మి లింగం స్థిరమనా భవ ॥ ౬ ॥ ఆనందకాననే చాత్ర రహస్యం పరమం మ

నమయాకస్యచిత్ఖ్యాతంనప్రష్టుంవేత్తికశ్చన ॥ ౭ ॥ సంతిలింగాన్యనేకాని
మమానందవనేఽపియే । పరంత్వయాయథాపృష్టంయథావత్తద్బ్రవీమి
తే ॥ ౮ ॥ యత్రముక్తిస్వరూపాత్వంస్వయంతిష్ఠసిశ్వాగి । యత్రతేనంద
నశ్చాస్తిక్షేత్రవిఘ్నవిఘాతకృత్ ॥ ౯ ॥ మమాపియేనత్రిపురసమరేజయ
కాంక్షిణః । జయాశాపూరితాస్తుత్యాబహుమోదకదానతః ॥ ౧౦ ॥
యత్రాస్తితీర్థమఘహృత్పితృప్రీతివివర్ధనం । యత్స్నానాద్వృత్రహా
వృత్రవధపాపాద్విముక్తవాన్ ॥ ౧౧ ॥ ధర్మాధికరణంయత్రధర్మరాజోఽప్య
వాప్తవాన్ । సుదుష్కరంతపస్తప్త్వాపరమేణసమాధినా ॥ ౧౨ ॥ పక్షి
ణోఽపిహియత్రాపుర్జ్ఞానంసంసారమోచనం । రమ్యాహిరణ్మయోయ
త్రబభూవబహుపద్ద్రుమః ॥ ౧౩ ॥ యల్లింగదర్శనాదేవదుర్దమోనా
మపార్థివః । ఉద్వేజకోఽపిలోకానాంక్షణాద్ధర్మమతిస్త్వభూత్ ॥ ౧౪ ॥
తస్యలింగస్యమాహాత్మ్యమావిర్భావంచసుందరి । నిశామయాభిధాస్యా
మిమహాపాతకనాశనమ్ ॥ ౧౫ ॥ ధర్మపీఠంతదుద్దిష్టమత్రానందవనేమమ ।
తత్పీఠదర్శనాదేవనరఃపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౧౬ ॥ పురావివస్వతఃపుత్రో
యమఃపరమసంయమీ । తపస్తతాపవిపులంవిశాలాక్షితవాగ్రతః ॥ ౧౭ ॥
శిశిరేజలమధ్యస్థోవర్షాస్వభ్రావకాశకః । తపర్తౌపంచవహ్నిస్థఃకదా
చిద్ధితితప్తవాన్ ॥ ౧౮ ॥ పాదాగ్రాంగుష్ఠభూస్పర్శీబహుకాలంసతస్థి
వాన్ । ఏకపాదస్థితఃసోఽపికదాచిద్బహ్వనేహసమ్ ॥ ౧౯ ॥ సమీరాభ్యవ
హార్తాసీద్బహుదిష్టంసదిష్టవాన్ । పపౌసతుపిపాసుఃసన్కుశాగ్రజలవిప్రు
షః ॥ ౨౦ ॥ దివ్యాంచతుర్యుగీమిత్థంసనినాయతపశ్చరన్ । చతుర్ణాం
దిదృక్షుర్నాంపరమేణసమాధినా ॥ ౨౧ ॥ తతోఽహంతస్యతపసాసంతుష్టః
స్థిరచేతసః । యయౌతస్మైవరాన్దాతుంశమనాయమహాత్మనే ॥ ౨౨ ॥
వటఃకాంచనశాఖాఖ్యోయస్తపస్తాపసంతతిం । దూరీచకారసుచ్ఛాయో
బహుద్విజసమాశ్రయః ॥ ౨౩ ॥ మందమందమరుల్లోలపల్లవైఃకరపల్లవైః ॥
యోఽధ్వగానధ్వసంతప్తానాహ్వాయేదివతాపహృత్ ॥ ౨౪ ॥ స్వానురా

గైః సురభిభిః స్వాదుభిశ్చ పచేలిమైః । ప్రీణయేదర్థిసార్థం యో వృత్తై-
ర్నిజఫలై రలమ్ ॥ ౨౫ ॥ తదధస్తాత్పరం వీక్ష్య తమహాంతపనాంగజం । స్థా-
ణునిశ్చలవర్ష్మాణం నాసాగ్రన్యస్తలోచనమ్ ॥ ౨౬ ॥ తపస్తేజోభిరుద్య-
ద్భిః పరితః పరిధీకృతం । భానుమంతమివాకాశే సునీలే స్వేన తేజసా ॥ ౨౭ ॥
స్వాఖ్యాంకితం మహాలింగం ప్రతిష్ఠాప్యాతిభక్తితః । స్వచ్ఛమార్గ్యోపలమ-
యం తేజఃపుంజై రివార్చితమ్ ॥ ౨౮ ॥ సాక్షీకృత్యైవ తల్లింగం తప్యమా-
నం మహత్తపః । ప్రత్యువాచ ధర్మరాజం వరం బ్రూహీతి భాస్కరే ॥ ౨౯ ॥
అలం తప్త్వా మహాభాగ ప్రసన్నోఽస్మి శుభవ్రత । నిశమ్యేశ మనశ్చేతి దృష్ట్వా
మాం ప్రణనామ హ ॥ ౩౦ ॥ చకార స్తవనం చాపి పరిహృష్టేంద్రియేశ్వరః
నిర్వ్యాజం స సమాధిం చ విసృజ్య బ్రధ్ననందనః ॥ ౩౧ ॥ ధర్మ ఉవాచ ॥ న-
మో నమః కారణకారణానాం నమో నమః కారణవర్జితాయ । నమో నమః
కార్యమయాయ తుభ్యం నమో నమః కార్యవిభిన్నరూప ॥ ౩౨ ॥ అరూపరూ-
పాయ సమస్తరూపిణే పరాణురూపాయ పరాపరాయ । అపారపారాయ ప-
రాబ్ధిపారప్రదాయ తుభ్యం శశిమౌలయే నమః ॥ ౩౩ ॥ అనీశ్వరస్త్వం జగ-
దీశ్వరస్త్వం గుణాత్మకస్త్వం గుణవర్జితస్త్వం । కాలాత్పరస్త్వం ప్రకృ-
తేః పరస్త్వం కాలాయ కాలాత్ప్రకృతే నమస్తే ॥ ౩౪ ॥ త్వమేవ నిర్వాణ-
పదప్రదోఽసి త్వమేవ నిర్వాణమనంతశక్తే । త్వమాత్మరూపః పరమాత్మరూ-
పస్త్వమంతరాత్మాసి చరాచరస్య ॥ ౩౫ ॥ త్వత్తో జగత్త్వం జగదేవ సా-
క్షాజ్జగత్త్వదీయం జగదేకబంధో । హర్తావితా త్వం ప్రథమో విధాతా వి-
ధాతృవిష్ణ్వీశ నమో నమస్తే ॥ ౩౬ ॥ మృడస్త్వమేవ శ్రుతివర్త్మగేషు త్వ-
మేవ భీమోఽశ్రుతివర్త్మగేషు । త్వం శంకరః సోమ సుభక్తిభాజాముగ్రోఽసి
రుద్ర త్వమభక్తిభాజామ్ ॥ ౩౭ ॥ త్వమేవ శూలీ ద్విషతాం త్వమేవ వినమ్ర-
చేతో వచసాం శివోఽసి । శ్రీకంఠ ఏకః స్వపదశ్రితానాం దురాత్మనాం హాలహ-
లోగ్రకంఠః ॥ ౩౮ ॥ నమోఽస్తు తే శంకర శాంత శంభో నమోఽస్తు తే చంద్రక-
లావతంస । నమోఽస్తు తుభ్యం ఫణిభూషణాయ పినాకపాణేఽంధకవైరిణే

నమః ॥ ౩౯ ॥ సఏవధన్య స్తవభ క్తిభాగ్య స్తవార్చకోయఃసుకృతీసఏవ।
తవస్తుతింయఃకురుతేసదైవసస్తూయతేదుశ్చ్యవనాదిదేవైః ॥ ౪౦॥
స్తావమిహస్తోతుమనంతశ క్తేశక్నోతిమాదృగ్లఘుబుద్ధివైభవః । స్తోత్రా
నవాచామిహగోచరోయఃస్తుతి స్త్వయీయాయంనతి రేవయావత్ ॥ ౪౧॥
స్కందఉవాచ ॥ ఉదీర్యసూర్యస్యసుతోతిభక్త్యానమఃశివాయేతిసముచ్చ
ర్జనః। ఇలామిలన్మౌలిరతీవహృష్టఃసహస్రకృత్వఃప్రణనామశంభుం॥౪౨॥
తతఃశివ స్తంతపసాతిఖిన్నంనివార్యతాభ్యఃప్రణతిభ్యఈశ్వరః । వరాన్ద
దాసప్రతుతురంగసూనవేత్వంధర్మరాజోభవనామతోపి ॥ ౪౩ ॥ త్వమేవధ
ర్మాధికృతౌనమ స్తశరీరిణాంస్థావరజంగమానాం । మయానియుక్తోద్యదినా
దికృత్యఃప్రశాధిసర్వాన్మమశాసనేన ॥ ౪౪ ॥ త్వందక్షిణాయాశ్చదిశో
నాథ స్త్వంకర్మసాక్షీభవసర్వజంతోః । త్వద్దర్శితాధ్వానఇతోప్రజంతు
స్వకర్మయోగ్యాంగతిము త్తమాధమాః ॥ ౪౫ ॥ త్వయాయదేతన్మమభ
క్తిభాజాలింగంసమారాధితమత్రధర్మ । తద్దర్శనాత్స్పర్శనతోర్చనా
చ్చసిద్ధిర్భవిష్యత్యచిరేణపుంసామ్ ॥ ౪౬ ॥ ధర్మేశ్వరంయఃసకృదేవమ
ర్త్యోవిలోకయిష్యత్యవదాతబుద్ధిః । స్నాత్వాపుర స్తేఽత్రచధర్మతీర్థే
నతస్యదూరేపురుషార్థసిద్ధిః ॥౪౭॥ కృత్వాప్యఘానామిహయఃసహస్రం
ధర్మేశ్వరంపశ్యతిదైవయోగాత్ । సహేతనోజాతుసనారకీంవ్యథాం
థాంతదీయాందివికుర్వతేమరాః ॥ ౪౮ ॥ యోధర్మపీఠంప్రతిలభ్యశా
శ్యాంస్వశ్రేయసేనోయతతేఽత్రమర్త్యః । కథంసధర్మత్వమివాతితేజో
కరిష్యతిస్వంకృతకృత్యమేవ ॥ ౪౯ ॥ త్వయాయథాత్రాఇహధర్మరాజ
నోరథా స్తేగురుభి స్తపోభిః। తథైవధర్మేశ్వరభ క్తిభాజాంకామాఃఫలిష్య
తినసంశయోఽత్ర ॥ ౫౦ ॥ కృత్వాప్యఘాన్యేవమహాంత్యపీహధర్మేశ్వరా
ర్చాంసకృదేవకుర్వన్ । కుతోబిభేతిప్రియబంధురేవతవత్వదీయాంచ
లింగభ క్తః ॥ ౫౧ ॥ పత్రేణపుష్పేణజలేనదూర్వయాయోధర్మధర్మేశ్వర
మర్చయిష్యతి । నసుచర్చయిష్యంత్యమృతాంధస స్తంమందారమాలా

రతిప్రహృష్టాః ॥ ౫౨ ॥ త్వత్తోఽపి భేష్యంతి కృతైనసో యే భయం న తేషాం
భవితా కదాచిత్ । ధర్మేశ్వరార్చారచనాం కరిష్యతాం హరిష్యతాం బం
ధుతయా మనస్తే ॥ ౫౩ ॥ యదత్ర దాస్యంతి హి ధర్మపీఠే నరా ద్యునద్యాం కృ
తమజ్జనాశ్చ । తదక్షయం భావి యుగాంతరేఽపి కృతప్రణామాస్తవ ధర్మలిం
గే ॥ ౫౪ ॥ యే కార్తికే మాసి సితాష్టమీతిథౌ యాత్రాం కరిష్యంతి నరా
ఉపోషితాః । రాత్రౌ చ వై జాగరణం మహోత్సవైర్ధర్మేశ్వరే తే న పునర్భ
వా భువి ॥ ౫౫ ॥ స్తుతిం చ యే వై త్వదుదీరితామిమాం నరాః పఠిష్యంతి త
వాగ్రతః క్వచిత్ । నిరేనసస్తే మమ లోకగామినః పాప్స్యంతి తే వైభవతః స
ఖిత్వమ్ ॥ ౫౬ ॥ పునర్వరం బ్రూహి యథేప్సితం దదే తేజోనిధే నందన ధ
ర్మరాజ । అదేయమత్రాస్తి న కించిదేవ తేఽవిధ హి వాగుద్యమమాత్రమేవ ॥
౫౭ ॥ ప్రసన్నమూర్తిం స విలోక్య శంకరం కారుణ్యపూర్ణం స్వమనోరథా
ధికం । ఆనందసందోహసరోనిమగ్నో వక్తుం క్షణం నైవ శశాక కించిత్ ॥ ౫౮ ॥
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే ధర్మేశమహిమాఖ్యానం నామాష్టసప్తతి
తమోఽధ్యాయః ॥ ౬౮ ॥ ... ... *

స్కంద ఉవాచ ॥ ఆనందబాష్పసలిలరుద్ధకంఠం విలోక్య తం । మృడః
పస్పర్శ పాణిభ్యాం సాధాభ్యాం తు సుధాంబుధిః ॥ ౧ ॥ అథ తత్స్పర్శసౌ
ఖ్యేన ధర్మరాజో మహాతపాః । పునరంకురయామాస తపోఽగ్నిజ్వాలితాంత
నుమ్ ॥ ౨ ॥ తతః ప్రోవాచ స బ్రాధ్నిర్దేవదేవముమాపతిం । ప్రసన్నవ
దనం శాంతం శాంతపారిషదావృతమ్ ॥ ౩ ॥ ప్రసన్నోఽసి యదీశాన సర్వజ్ఞ కరుణా
నిధే కిమన్యేన వరేణాత్ర యత్త్వం సాక్షాత్కృతో మయా ॥ ౪ ॥ యం న వేదా
విదుః సమ్యఙ్న చ తా వేదపూరుషాః । తతోఽపి వరయోగ్యోఽస్మి తన్నాథ ప్రార్థ
యామ్యహమ్ ॥ ౫ ॥ శ్రీకంఠాండజడింభానామమీషాం మధురభ్రువాం ।
చిత్రపక్షిరసాక్షీణాం మత్పురః ప్రోత్తజన్మనామ్ ॥ ౬ ॥ పితృభ్యాం పరిహీ
నానామితిహాసకథావిదాం । త్యక్తాహారవిహారాణాం కీరాణాం వరదో భ

వ ॥ ౭ ॥ ఏతత్ప్రసూతిసమయేఽమయేనప్రపీడితా । శుకీపంచత్వమా
న్నా శుకః శ్యేనేనభక్షితః ॥ ౮ ॥ రక్షితానామనాథానాంసదామన్మ
నాం । అనాథనాథభవతాద్వావ్యయుః శేమస్వరూపిణా ॥ ౯ ॥ ఇతీర్ఘ
చక్షుస్త్రిత్వాపరోపకృతినిర్మలం । తానాపహాయమునశంభుర్విననయా
తాననా ॥ ౧౦ ॥ ఉవాచధర్మతిప్రీతశ్శుకశావానిదంవచః । అయి
రథాబ్రూతసాధవోధర్మసంగతాః ॥ ౧౧ ॥ కోవరోభవతాందేయో
ర్మశపరిచారిణాం । సాధుసంసర్గసంక్షీణజన్మాంతరమహైనసామ్ ॥౧౨
ఇతిశుత్వామహేశస్యవచనంతేపతత్త్రిణః । ప్రోచుఃప్రణమ్యదేవేశ
మస్తేభవనాశన ॥ ౧౩ ॥ పక్షిణఊచుః ॥ అనాథనాథసర్వజ్ఞకోవరోఽ
మీహితః । ఇతోఽపిత్రిశుయత్నాస్తే త్తిర్యక్త్వేపిసమీక్షితాః ॥౧౪
లాభాఃసంతూద్యమవతాంగిరీశేహపరఃశతాః । పరంపరోయంలాభః
యత్త్వందృగ్గోచరీభవేః ॥ ౧౫ ॥ యదేతద్దృశ్యతేనాథతత్సర్వంక్షణ
గురం । అభంగురోభవానేకస్త్వత్తత్పర్యాప్త్యభంగురా ॥ ౧౬ ॥ విచి
జన్మకోటీనాంస్మృతిర్నోఽత్రపరిస్ఫురేత్ । ఏతత్తపస్విరచితలింగపూజా
లోకనాత్ ॥ ౧౭ ॥ దేవయోనిరపిప్రాప్తాచిరమస్మాభిరీశితః । దివ్యా
నాఃసహస్రాణితత్రభుక్తాఃస్వలీలయా ॥ ౧౮ ॥ ఆసురీదానవీనాగీనై
తీచాపికైన్నరీ । విద్యాధరీచగాంధర్వీయోనిరస్మాభిరార్జితా ॥౧౯
రత్వేభూపతిత్వంచపరిప్రాప్తమనేకశః । జలేజలచరత్వంచస్థలేచస్థల
తా ॥ ౨౦ ॥ వనేవసాకసోజ్ఞాతాగ్రామేషుగ్రామవాసినః । దాతా
యాచితారశ్చరక్షితారశ్చఘాతుకాః ॥ ౨౧॥ సుఖినోపివయంజాతా
ఖినోవయమాస్మచ । జేతారశ్చవయంజాతాఃపరాజేతారఏవచ
అధీతినోపిమూర్ఖాశ్చస్వామినఃసేవకాఅపి । చతుర్షుభూతగ్రామే
ఉత్తమాధమమధ్యమాః ॥ ౨౩ ॥ అభూమభూరిశఃశంభోనక్వాపిస్థై
మాగతాః । ఇతోయోనేస్తతోయోనాతతోయోనేస్తతోన్యతః
పినాకిన్క్వాపినప్రాపిసుఖలేశోమనాగపి । ఇదానీంపుణ్యసంభారైర్ద

స్వరవిలోకనాత్ ॥ ౨౫ ॥ తాపనేఃసుతపోవహ్నిజ్వాలాప్రజ్వలితైనసః ।
పవిత్రీకృత్యవిశ్వేశసాక్షాత్త్వాంకృతకృత్యాబభూవిమ ॥ ౨౬ ॥ తథాపిచేద్వ
రోదేయస్తీర్యత్త్వస్మాసుధూర్జటే । కృపణేష్వపిశోచ్యేషుజ్ఞానంసర్వజ్ఞ
దేహితత్ ॥ ౨౭ ॥ యేనజ్ఞానేనముక్తాస్స్మోఽముష్మాత్సంసారబంధనాత్ ।
యంత్రితాఃపాత్రీకృతైఃపాశైరదుర్భేద్యైశ్చమాదృశైః ॥ ౨౮ ॥ ఐందం
పదంనవాంఛామోనచాంద్రంనాన్యదైవహి । వాంఛామఃకేవలంవ్య
క్త్యంకాశ్యాంశంభోఽపునర్భవమ్ ॥ ౨౯ ॥ త్వత్తోనిధ్యాద్విజానీమఃన
వ్యంజనకలంవయం । యథాచందనసంసర్గాత్సర్వేసురభయోద్రుమాః ॥
౩౦ ॥ ఏతదేవపరంజ్ఞానంసంసారోచ్ఛిత్తికారణం । వపుర్విసర్జనంకాలే
యత్తవానందకాననే ॥ ౩౧ ॥ నిర్మథ్యవిష్వగ్వాగ్జాలంసారభూతమిదంప
రం । బ్రహ్మణోదీరితంపూర్వంకాశ్యాంముక్తిస్తనుత్యజామ్ ॥ ౩౨ ॥ య
చ్చావ్యంబపాలుభిర్గీతంగ్రంథైస్తదష్టాభిరిహాక్షరైః । హరిణోక్తంరవిపురః
కైవల్యంకాశిసంస్థితౌ ॥ ౩౩ ॥ యాజ్ఞవల్క్యమునివరఃప్రోక్తవాన్మునిసం
సది । రవేరధీత్యనిగమాన్కాశ్యాంమంతేపరంపదమ్ ॥ ౩౪ ॥ స్వామినాపిజ
గద్ధాత్రీపురతోమందరాచలే । ఇదమేవపురాప్రోక్తంకాశీనిర్వాణజన్మ
భూః ॥ ౩౫ ॥ కృష్ణద్వైపాయనోప్యేవంశంభోవక్ష్యతినాన్యథా । యత్ర
విశ్వేశ్వరఃసాక్షాన్ముక్తిస్తత్రపదేపదే ॥ ౩౬ ॥ వదంత్యన్యేపిమునయస్తీర్థ
సన్న్యాసకారిణః । చిరంతనాలోమశాద్యాఃకాశికాముక్తికాశికా ॥ ౩౭ ॥
యమప్యేవంజానీమోయత్రస్వర్గతరంగిణీ । ఆనందకాననేశంభోర్మోక్ష
క్షేత్రేనిశ్చితమ్ ॥ ౩౮ ॥ భూతంభావిభవిష్యంయత్స్వర్గేమర్త్యేర
సాతలే । తత్సర్వమేవజానీమోధర్మేశానుగ్రహాత్పరాత్ ॥ ౩౯ ॥ ఇత్థం
హిరణ్యగర్భోక్తంహరిప్రోక్తంమునీరితం । భవతోక్తంచనిఖిలంశంభో
జానీమహేవయమ్ ॥ ౪౦ ॥ కరామలకవత్సర్వమేతద్బ్రహ్మాండగోలకం ।
సత్యదార్వాగ్గోచరేఽస్త్యేవధర్మపీఠనిషేవణాత్ ॥ ౪౧ ॥ ధర్మరాజస్యతపసా
చాపివయంవిభో । జాతాఃస్మనిర్వికల్పాఃహిసర్వజ్ఞానస్యభాజనం ॥ ౪౨ ॥

మధురంమృదులంసత్యంస్వప్రమాణంసుసంస్కృతం । హితంమితంస్వ
ష్టాంతంశ్రుత్వాపక్షిసుభాషితమ్ ॥ ౪౩ ॥ దేవోతివిస్మయాపన్నోఽవర్ధ
యత్తీరగౌరవం । త్రైలోక్యనగరేచాత్రకాశీరాజగృహంమమ ॥౪౪॥
తత్రాపిభోగభవనమనర్ఘ్యమణినిర్మితం । మోక్షలక్ష్మీవిలాసాఖ్యఃప్రా
సాదోమేతిశర్మభూః ॥ ౪౫ ॥ పతత్త్రిణోపిముచ్యంతేయంకుర్వాణాః ప్ర
దక్షిణం । స్వేచ్ఛయావిచరంతఃఖేఖేచరాఅపిదేవతాః ॥ ౪౬ ॥ మోక్షల
క్ష్మీవిలాసాఖ్యప్రాసాదస్యవిలోకనాత్ । శరీరాద్దూరతోయాతిబ్రహ్మహ
త్యాపినాన్యథా ॥ ౪౭ ॥ మోక్షలక్ష్మీవిలాసస్యకలశోద్యైర్నిరీక్షితః । నిర్వా
ణకలశాస్తాంస్తున ముంచంతిపదేపదే ॥ ౪౮ ॥ దూరతోపిపతాకాపిమమ
ప్రాసాదమూర్ధగా । నేత్రాతిథీకృతాయైస్తునిత్యంతేఽతిథయోమమ ॥
౪౯ ॥ భూమింభిత్త్వాస్వయంజాతస్తత్ప్రాసాదమిషేణహి । ఆనంద
ఖ్యస్యకందస్యనోప్యేషపరమోంకురః । ౫౦ ॥ బ్రహ్మాదిస్థావరాంతాని
త్రరూపాణ్యనేకశః । మామేవోపాసతేనిత్యంచిత్రంచిత్రగతాన్యపి॥౫౧
స ప్రాసాదోమేఖిలేలోకస్థానంపరమనిర్వృతేః । రతిశాలానమేరమ్యా
విశ్వాసభూమికా ॥ ౫౨ ॥ మమసర్వగతస్యాపిప్రాసాదోయంపరాస్పదం
పరంబ్రహ్మాయదామ్నాతంపరమోపనిషద్గిరా । అమూర్తంతదహంమూ
ర్తోభూయాంభక్తకృపావశాత్ ॥ ౫౩ ॥ నైఃశ్రేయస్యాశ్రియోధామ
తద్యామ్యాంమండపోస్తిమే । తత్రాహంసతతంతిష్ఠే త్తత్సదోమండపః
మమ ॥ ౫౪ ॥ నిమేషార్ధప్రమాణంచకాలంతిష్ఠతినిశ్చలః । తత్రయస్త
న్నవైయోగఃప భ్యస్తఃసమాశతమ్ ॥ ౫౫ ॥ నిర్వాణమండపంనామ
స్థానంజగతీతలే । తత్రచక్షణంసంజపన్మాశాంలభేత్సర్వక్రతోఃఫలం॥
ప్రాణాయామంతుయఃకుర్యాదప్యేకంముక్తిమండపే । తేనాష్టాంగస
భ్యస్తోయోగోఽన్యత్రాయుతంసమాః ॥ ౫౬ ॥ నిర్వాణమండపేయస్తు
పేదేకంషడక్షరం । కోటిరుద్రేణజప్తేనయత్ఫలంతస్యతద్భవేత్ ॥౫౭॥
శుచిగ[illegible] | నిర్వాణమ[illegible]

యః సరుద్రో ద్విజవేషభృత్ ॥ ౫౯ ॥ బ్రహ్మయజ్ఞం సకృత్కృత్వా మహద
క్షిణమండపే । బ్రహ్మలోకమవాప్యాథ పరం బ్రహ్మాధిగచ్ఛతి ॥ ౬౦ ॥ ధర్మ
శాస్త్రం పురాణాని సేతిహాసాని తత్ర యః । పఠేన్నిరభిలాషః సన్నివసేన్మమ
వేశ్మని ॥ ౬౧ ॥ తిష్ఠేదింద్రియచాపల్యం యో నివార్య క్షణం కృతీ । నిర్వా
ణమండపే న్యత్ర తేన తప్తం మహత్తపః ॥ ౬౨ ॥ వాయుభక్షణతోఽన్యత్ర
యత్పుణ్యం శరదాం శతం । తత్పుణ్యం ఘటికార్ధేన మమానందక్షిణమండ
పే ॥ ౬౩ ॥ మితం కృష్ణలకేనాపి యో దద్యాన్ముక్తిమంటపే । స్వర్ణం సౌ
వర్ణయానేన స తు సంచరతే దివి ॥ ౬౪ ॥ తత్రైకం జాగరం కుర్యాద్యస్మి
న్నాస్మిన్దినేపి యః । ఉపోషితోఽర్చయేల్లింగం స సర్వవ్రతపుణ్యభాక్ ॥ ౬౫ ॥
తత్ర దత్త్వా మహాదానం తత్ర కృత్వా మహావ్రతం । తత్రాధీత్యాఖిలం వేదం
చ్యవతే న నరో దివః ॥ ౬౬ ॥ ప్రయాణం కుర్వతే యస్య ప్రాసాదే ముక్తిమం
డపే । స మామనుప్రవిష్టోఽత్ర తిష్ఠేద్యావద్గ్రహం ఖలు ॥ ౬౭ ॥ జలక్రీడాం స
దా కుర్యాం జ్ఞానవాప్యాం సహోమయా । తదంబుపానమాత్రేణ జ్ఞానం
జాయేత నిర్మలమ్ ॥ ౬౮ ॥ తజ్జలక్రీడనస్థానం మమ ప్రీతికరం మహత్ । అ
ముష్మిన్ రాజసదనే జాడ్యహృజ్జలపూరితమ్ ॥ ౬౯ ॥ తత్ప్రాసాదపురోభా
గే మమ శృంగారమండపః । శ్రీపీఠం తద్ధి విజ్ఞేయం నిశ్శ్రీకశ్రీసమర్పణం ॥ ౭౦ ॥
సుదర్శం తత్ర యో దద్యాద్దుకూలాని శుచీన్యహో । మాల్యాని సువిచిత్రా
ణి యక్షకర్దమవంతి చ ॥ ౭౧ ॥ నానా నేపథ్యవస్తూని పూజోపకరణాన్యపి
స శ్రియాలంకృతస్తిష్ఠేద్యత్ర కుత్రాపి నత్తమః ॥ ౭౨ ॥ నిర్వాణలక్ష్మీర్వృ
ణుతే తం నిర్వాణపదాప్తయే । యత్ర కుత్రాపి నిధనం ప్రాప్య యాదపి స
ధ్రువమ్ ॥ ౭౩ ॥ మోక్షలక్ష్మీవిలాసాఖ్యప్రాసాదస్యోత్తరే మమ । ఐశ్వర్య
మండపం రమ్యం తత్రైశ్వర్యం దదామ్యహమ్ ॥ ౭౪ ॥ మత్ప్రాసాదైంద్రి
దిగ్భాగే జ్ఞానమండపమస్తి యత్ । జ్ఞానం దిశామి సతతం తత్ర మాం ధ్యాయ
తాం సతామ్ ॥ ౭౫ ॥ భవానీ రాజసదనే మమాస్తి హి మహానసం । య
త్రోపహృతం పుణ్యం నిర్వ్యాశానిముదైవ తత్ ॥ ౭౬ ॥ విశాలాక్ష్యామ

హాసౌధే సమవిశ్రామభూమికా । తత్రసంసృతిఖిన్నానాం విశ్రామంక్షా
ణకూంఖ్యహమ్ ॥ ౭౭ ॥ నిమమస్నానతీర్థం చచక్రపుష్కరిణీమమ । త
త్రస్నానవతాంపుంసాంతన్నైర్మల్యందిశామ్యహమ్ ॥౭౮॥ యదాహం
పరమంతత్త్వం సదాహం బ్రహ్మసత్తమం । స్వసంవేద్యంయదాహం
తత్తత్రాంతేదిశామ్యహమ్ ॥౭౯॥ యదాహంస్తారకంజ్ఞానంయదాహం
రతిసన్మలం । స్వాత్మారామంయదాహంశ్చతత్తత్రాంతేదిశామ్యహమ్ ।
౮౦ ॥ జగన్మంగలభూమిస్త్వత్రపరమామణికర్ణికా । విపాశయామి
తత్రాహంకర్మభిఃపాశితాన్పశూన్ ॥౮౧॥ నిర్వాణశ్రీణనేయత్రపాత్రా
పాత్రంనచింతయే । ఆనందకాననేతస్మై దానస్థానందివానిశమ్ ॥౮౨॥
భవాంబుధౌమహాగాధేపారిణీనఃపరిషజ్జనః । భూత్వైవకర్ణధారోఽహ
మత్రసంతారయామ్యహమ్ ॥౮౩॥ సౌభాగ్యభాగ్యభూర్యావైవిఖ్యాతా
మణికర్ణికా । దదామితస్యాంసర్వస్వమగ్రజాయాంత్యజాయవా ।
మహాసమాధిసంపన్నైర్వేదాంతార్థనిషేవిభిః । దుష్ప్రాపోఽస్యైతదో
మోక్షఃశోచ్యైరపినలభ్యతే ॥౮౫॥ దీక్షితోవాదివాకీర్తిఃపండితో
వ్యపిండితః । తుల్యోమేమోక్షదీక్షాయాంసంప్రాప్యమణికర్ణికాం ।
యత్త్యాగేన్యత్రకృపణస్తాంప్రాప్యమణికర్ణికాం । దదామిజంతు
త్రాయసర్వస్వంచిరసంచితమ్ ॥౮౭॥ యదిదైవాదిహప్రాప్తః
యోగోఽతిదుర్ఘటః । అవిచారంతదాదేయంసర్వస్వంచిరసంచితమ్ ॥
౮౮ ॥ శరీరమథసంపత్తిరథసామణికర్ణికా । త్రిసంయోగోయమా
ప్యోదేవైరింద్రాదికైరపి ॥౮౯॥ పునఃపునర్విచార్యైతిజంతుమాత్రే
భ్యపివచ । నిర్వాణలక్ష్మీంయచ్ఛామిసదోపమణికర్ణికమ్ ॥౯౦॥
క్తిదానమహీసామేవారాణస్యాంమహీయసీ । తన్మహీరజసాస్పృష్ట
లోకఃపినచోద్భవేత్ ॥౯౧॥ పరంలింగార్చనస్థానమహంమే
శ్వరం । తత్రపూజాంనకృత్వాకృత్వాకృతకృత్యోనరోభవేత్ ॥౯౨॥
యంపాశుపతీంసంధ్యాంకుర్యాంపశుపతీశ్వరే । విభూతిధారణ

ఋపాశైర్నబధ్యతే ॥ ౯౩ ॥ ప్రీతఃసంధ్యాంకరోమ్యేవసదోంకారసిక
తనే। తస్మైప్రీకాపిక్రుతాసంధ్యాసర్వపాతకకృంతనీ ॥ ౯౪ ॥ వనామిశ్ర
త్రివాసేహంసదాప్రతిచతుర్దశీ। అత్రజాగరణంకృత్వాచతుర్దశ్యాం
నగర్భభాక్ ॥ ౯౫ ॥ రత్నేశ్వరోర్చితోదద్యాన్మహారత్నానిభక్తితః।
రత్నైఃసమర్చ్యతల్లింగంస్త్రీరత్నాదిలభేన్నరః ॥ ౯౬ ॥ విష్టపత్రితి
యాంతస్థోప్యహంలింగేత్రివిష్టపే। తిష్ఠామిసతతంభక్తమనోరథసమృద్ధ
యే ॥ ౯౭ ॥ విరజస్కంమహాపీఠంతత్రసంసేవ్యమానవః। విరజాజాయ
తేనూనంచతుర్నదకృతోదకః ॥ ౯౮ ॥ మహోదేవేమహాపీఠంమమసాధ
కసిద్ధిదం। తత్పీఠదర్శనాదేవమహాపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౯౯ ॥ పితృప్రీ
తిప్రదంపీఠంవృషభధ్వజసంజ్ఞకం। పితృతర్పణకృత్తత్రపితౄంస్తారయతి
క్షణాత్ ॥ ౧౦౦ ॥ ఆదికేశవపీఠేహమాదికేశవరూపధృక్। శ్వేతద్వీపం
నయేభక్తాన్వైష్ణవానతివల్లభాన్ ॥ ౧ ॥ తత్త్రైవమంగలాపీఠేసర్వమం
గలదాయిని। ఉపపంచనదేతీర్థేభక్తాన్సంతారయామ్యహమ్ ॥ ౨ ॥
బిందుమాధవరూపేణయత్రాహంవైష్ణవాన్జనాన్। నయేపంచనదస్నా
తాంస్తద్విష్ణోఃపరమంపదమ్ ॥ ౩ ॥ పంచముద్రేమహాపీఠేయేపీఠేశ్వరసే
వకాః। తేషాంపరమనిర్వాణంకాలేనాల్పేనజాయతే ॥ ౪ ॥ తత్రసిద్ధేశ్వ
రీపీఠేచంద్రేశ్వరసమీపతః। తత్రసన్నిధికర్తౄణాంసిద్ధిఃషణ్మాసతోభ
వేత్ ॥ ౫ ॥ కాశ్యాంచయోగినీపీఠేయోగసిద్ధివిధాయిని। సిద్ధీరుచ్చాట
నాద్యాశ్చకైర్నలబ్ధాఃసుసాధకైః ॥ ౬ ॥ అనేకానీహపీఠానిసంతికా
శ్యాంపదేపదే। పరంధర్మేశపీఠస్యకాచిచ్ఛక్తిరనుత్తమా ॥ ౭ ॥ యత్రా
పిబాలకీరాశ్చనిర్మలజ్ఞానభాజనం। ఆసుఃసదుపదేశాన్మేతాఃతత్రాఃశ్రేతి
భాషిణః ॥ ౮ ॥ ఏతద్ధర్మేశ్వరంపీఠంత్యజామ్యద్యదినావధి। నకదాచిత్త
రణిజత్వ తపోవనముత్తమమ్ ॥ ౯ ॥ మమానుగ్రహతఃకీరానేత్రాస్పృశ్యావెః
సుత। దివ్యంవిమానమారుహ్యగంతారోమత్పురంమహత్ ॥ ౧౧౦ ॥
తత్రభుక్త్వాచిరంభోగాన్జ్ఞానంప్రాప్యమయోదితం। ఇహాముక్తిమవా

ష్యంతిత్వత్సంసర్గాతినిర్మలాః ॥ ౧౧ ॥ ఇత్యుక్తవతి దేవేశే కైలాసశి
రోపమం । దివ్యంవిమానమాపన్నం రుద్రకన్యాపరిష్కృతమ్ ॥ ౧౨ ॥
రుహ్యతేనయానేనదివ్యరూపధరాః ఖగాః । కైలాసమభిసంజగ్ముర్ధర్మ
మాపృచ్ఛ్య తేఽమలాః ॥ ౧౧౩ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే ధ
ర్మశాఖ్యానంనామైకోనాశీతితమోఽధ్యాయః ॥ ౭౯ ॥ ...

స్కందఉవాచ ॥ కుంభోద్భూతతదాశ్చర్యంవిలోక్యజగదంబికా । ఉ
వాచశంభుంప్రణతాప్రణతార్తిహరంపరమ్ ॥ ౧ ॥ అంబికోవాచ । అస్య
పీఠస్యమాహాత్మ్యంమహాదేవమహేశ్వర । తిరశ్చామపియజ్జాతంజ్ఞానంసం
సారమోచనమ్ ॥ ౨ ॥ అతఃప్రభావంవిజ్ఞాయధర్మపీఠస్యధూర్జటే । ధ
ర్మేశ్వరసమీపేహంస్థాస్యామ్యద్యదినావధి ॥ ౩ ॥ అత్రలింగేతుయేభక్తా
స్త్రియోవాపురుషాస్తువా । తేషామభీష్టాంసంసిద్ధింసాధయిష్యామ్యహం
సదా ॥ ౪ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ సాధుకృతంత్వయాదేవికృతవత్యాను
గ్రహం । అస్యాహధర్మపీఠస్యమనోరథకృతఃసతామ్ ॥ ౫ ॥ తవప్రసా
భోక్తారోవిశ్వమాన్యాస్తవేవహి । యేత్వాంవిశ్వభుజామత్రపూజయిష్య
తిమానవాః ॥ ౬ ॥ విశ్వేవిశ్వభుజేవిశ్వస్థిత్యుత్పత్తిలయప్రదే । నరాస్త
దర్చకాశ్చాత్రభవిష్యంత్యమలాత్మకాః ॥ ౭ ॥ మనోరథతృతీయాయాం
యస్తేభక్తింవిధాస్యతి । తన్మనోరథసంసిద్ధిర్భవిత్రీమదనుగ్రహాత్ ॥
నారీవాపురుషోవాథత్వద్వ్రతాచరణాత్ప్రియే । మనోరథానిహాప్నో
జ్ఞానమంతేచలప్స్యతే ॥ ౯ ॥ దేవ్యువాచ ॥ మనోరథతృతీయాయా
వ్రతంకీదృక్కథాకథం । కింఫలంకైఃకృతంనాథకథయైతత్కృపాం
౧౦ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ శృణుదేవియథాపృష్టంభవత్యాభవతారిణి
మనోరథవ్రతంచైతద్గుహ్యాద్గుహ్యతరంపరమ్ ॥ ౧౧ ॥ పులోమతనయా
పూర్వంతతాపపరమంతపః । కించిన్మనోరథంప్రాప్తుంనచావాపసదు
౧౨ ॥ అపూపుజత్తతోమాంసాథభక్త్యాపరమయాముదా । గీతేనసహ

స్యనకలకంఠీక లేనహి ॥ ౧౩ ॥ తద్గానేనాతిసంతుష్టో మృదునామధురేణ చ । సుతాలేనసురంగేణ ధాతుమాత్రాకలావతా ॥ ౧౪ ॥ ప్రోవాచత్వం వరంబ్రూహి ప్రసన్నోస్మి పులోమజే । అనేనచసుగీతేనత్వనయాలింగపూజయా ॥ ౧౫ ॥ పులోమజోవాచ ॥ యదిప్రసన్నో దేవేశతదాయోమే మనోరథః । తంపూరయమహాదేవమహాదేవీపతేప్రియ ॥ ౧౬ ॥ సర్వదేవేషుయోమాన్యః సర్వదేవేషుసుందరః । యాయజూకేషుసర్వేషుయః శ్రేష్ఠః సోస్తుమేపతిః ॥ ౧౭ ॥ యథాభిలషితంరూపంయథాభిలషితంసుఖం । యథాభిలషితంచాయుః ప్రసన్నో దేహిమేభవ ॥ ౧౮ ॥ యదాయదాచ పత్యామేసంగశ్చైవ భవేద్ధ్రువమ్ ... త్సుఖేచ్ఛయా । తదాతదాచతందేహంత్యక్త్వా స్వం దేహమాప్నుయామ్ ॥ ౧౯ ॥ సదాచలింగపూజాయాంమమభక్తిరనుత్తమా । భవభూయాద్భవహరజరామరణహారిణీ ॥ ౨౦ ॥ భర్తుర్వ్యయేపివైధవ్యంక్షణమాత్రమపీహన । మమభావిమహాదేవసాతివ్రత్యంచయాతుమా ॥ ౨౧ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ఇమంమనోరథంతస్యాః పౌలోమ్యాః పురసూదనః । సమాకర్ణ్యక్షణంస్మిత్వాప్రాహశోవిస్మయాన్వితః ॥ ౨౨ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ పులోమకన్యేయశ్చైషతవ్వయాకారి మనోరథః । లప్స్యసేవరితచర్యాత స్తత్తదురువ్రజితేందయే ॥ ౨౩ ॥ మనోరథతృతీయాయాశ్చరణేనభవిష్యతి । తత్ప్రాప్తయేవ్రతంవక్ష్యేతద్విధేహియథోదితమ్ ॥ ౨౪ ॥ తేనవ్రతేనచీర్ణేనమహాసౌభాగ్యదేనతు । అవశ్యంభవితాబాలేతవచైవంమనోరథః ॥ ౨౫ ॥ పులోమకన్యోవాచ ॥ కారుణ్యవారిధిశంభోప్రణతపాలినీసర్వదా । కిమాత్మికాకథకాశక్తిః కాపూజ్యాత్రదేవతా ॥ ౨౬ ॥ కదాచతద్విధాతవ్యమితికర్తవ్యతాచకా । ఇత్యాకర్ణ్యశివోవాక్యంతాంతుప్రణిజగాదహ ॥ ౨౭ ॥ ఈశ్వరఉవాచ ॥ మనోరథతృతీయాయాంవ్రతంపౌలోమితచ్ఛుభం । పూజ్యావిశ్వభుజాగౌరీ భుజవింశతిశాలినీ ॥ ౨౮ ॥ వరదోఽభయహస్తశ్చసాక్షసూత్రః సమోదకః । దేవ్యాః పురస్తాద్వ్రతినాపూజ్యఆశావినాయకః ॥ ౨౯ ॥ చైత్రశుక్లతృతీయా

ధ్యాంకృత్వావై దంతధావనం । సాయంతనించనిర్వర్త్యనాతితృప్త్యాభు
జిక్రియామ్ ॥ ౩౦ ॥ నియమంచేతిగృహ్ణీయాజ్జితక్రోధోజితేంద్రియః ।
సంత్యక్త్వాస్పృశ్యసంస్పర్శంశుచిస్తద్గతమానసః ॥ ౩౧ ॥ ప్రాతస్త్వాం
చరిష్యామిమాతర్విశ్వభుజేనఘే । విధేహితత్రసాంనిధ్యంమమ్మనోరథసి
ద్ధయే ॥ ౩౨ ॥ నియమంచేతిసంగృహ్యస్వపేద్రాత్రౌశుంభస్మరన్ । ప్రా
తరుత్థాయమేధావీవిధాయావశ్యకంవిధిమ్ ॥ ౩౩ ॥ శౌచమాచమ్యసంకృ
త్వాదంతకాష్ఠంసమాదదే । అశోకవృక్షస్యశిఖంసర్వశోకనిశాతనమ్ ।
౩౪ ॥ నిత్యంతనంచనిష్పాద్యవిధింసిద్ధివిదాంవరః । స్నాత్వాశుద్ధాంబరః
సాయంగౌరీపూజాంసమాచరేత్ ॥ ౩౫ ॥ ఆదౌవినాయకంపూజ్యస్మృత
పూరాన్నివేద్యచ । తతోఽర్చయేద్విశ్వభుజామశోకకుసుమైశ్శుభైః ॥ ౩౬ ॥
అశోకవర్తినైవేద్యైర్ధూపైశ్చాగురుసంభవైః । కుంకుమేనానులిప్యా
థవేకభక్తంతతశ్చరేత్ ॥ ౩౭ ॥ అశోకవర్తిసహితైర్ఘృతపూరైర్మ
నోహరైః । ఏవంచైత్రతృతీయాయాంవ్యతీతాయాంపులోమజే ॥ ౩౮
రాధాదిఫాల్గునాంతాసుతృతీయాసువ్రతంచరేత్ । క్రమేణదంతకాష్ఠాని
కథయామితవానఘే ॥ ౩౯ ॥ అనులేపనవస్తూనికుసుమానితథైవచ ।
నైవేద్యానిగజాస్యస్యదేవ్యాశ్చాపిశుభవ్రతే ॥ ౪౦ ॥ అన్నానిచైకభక్తస్య
శృణుతానిఫలాప్తయే । జంబ్వపామార్గఖదిరజాతీచూతకదంబకమ్ ।
౪౧ ॥ ప్లక్షోదుంబరఖర్జూరీబీజపూరీసదాడిమీ । దంతకాష్ఠద్రుమాస్తే
వ్రతినఃసముదాహృతాః ॥ ౪౨ ॥ సిందూరాగురుకస్తూరీచందనంరక్తచం
దనం । గోరోచనాదేవదారుపద్మాక్షంచనిశాద్వయమ్ ॥ ౪౩ ॥ క్రమాద
నులేపనంబాలేయయక్షకర్దమసంభవం । సర్వేషామప్యలాభేచప్రశస్తో
యక్షకర్దమః ॥ ౪౪ ॥ కస్తూరికాయాద్వౌభాగౌద్వౌభాగౌకుంకుమస్య
చ । చందనస్యత్రయోభాగాఃశశినస్త్వేకఏవహి ॥ ౪౫ ॥ యక్షకర్దమ
ఇత్యేషసమస్తసురవల్లభః । అనులిప్యాథకుసుమైరర్చయేద్విశ్వశా
పి ॥ ౪౬ ॥ పాటలామల్లికాపద్మకేతకీకరవీరకైః । ఉత్పలైరాజచంపకై

నంద్యావర్తైశ్చజాతిభిః ॥ ౪౭ ॥ కుమారీభిఃకర్ణికారైఃరలాభేతచ్ఛదైఃస
హ । సుగంధిభిఃప్రసూనౌఘైఃసర్వాలాభేపిపూజయేత్ ॥ ౪౮ ॥ కరంభో
దధిభక్తంచసచూతరసమండకాః । ఫేణికావటకాశ్చైవపాయసంచసశ
ర్కరమ్ ॥ ౪౯ ॥ సముద్గంసఘృతంభక్తంకార్పికేసనివేదయేత్ । ఇండే
రికాశ్చలడ్డూకాహైమాఘేలంపసికాశుభా ॥ ౫౦ ॥ ముష్టికాఃశర్కరాగర్భాః
సర్పిషాపరిసాధితాః । నివేద్యాఃఫాల్గునేశైవ్యసాధనంవిఘ్నజితావ
దా ॥ ౫౧ ॥ నవేదయేద్యదన్నంహిపాకభక్తైపితత్స్మృతం । అన్యన్నివేద్య
సంమూఢోభుంజానోఽన్యత్పతేదధః ॥ ౫౨ ॥ ప్రతిమాసంతృతీయాయా
మేవమారాధ్యవత్సరం । వ్రతసంపూర్తయేకుర్యాత్స్థండిలేఽగ్నిసమ
ర్చనం ॥ ౫౩ ॥ జాతవేదసమంత్రేణతిలాజ్యద్రవిణేనచ । శతమష్టాధికం
హోమంకారయేద్విధినావ్రతీ ॥ ౫౪ ॥ నద్యైవనక్తైపూజోక్తానదానక్తైతు
భోజనం । నక్తమేవహిహోమోఽయంనక్తేపివత్సమాపనమ్ ॥ ౫౫ ॥ గృ
హాణపూజాంమేభక్త్యామాతర్విఘ్నజితాసహ । నమోస్తుతేవిశ్వభుజే
పూరయాశుమనోరథమ్ ॥ ౫౬ ॥ నమోవిఘ్నకృతేతుభ్యంనమఆశావి
నాయక । త్వంవిశ్వభుజయాసార్ధంమమదేహిమనోరథమ్ ॥ ౫౭ ॥ ఏ
తౌమంత్రౌసముచ్చార్యపూజ్యౌగౌరీవినాయకౌ । వ్రతక్షమాపనేదేయః
పర్యంకస్తూలికాన్వితః ॥ ౫౮ ॥ ఉపధాన్యసమాయుక్తోదీపదర్పణసం
యుతః । ఆచార్యంచసపత్నీకంపర్యంకఉపవేశ్యచ ॥ ౫౯ ॥ వ్రతీసమర్చ
యేద్వస్త్రైఃకరకర్ణవిభూషణైః । సుగంధచందనైర్మాల్యైర్దక్షిణాభి
శ్చవాన్వితః ॥ ౬౦ ॥ దద్యాత్పయస్వినీంగాంచవ్రతస్యపరిపూర్తయే ।
తథోపభోగవస్తూనిచ్ఛత్రోపానత్కమండలుమ్ ॥ ౬౧ ॥ మనోరథతృతీ
యాయావ్రతమేతన్మయాకృతం । న్యూనాతిరిక్తంసంపూర్ణమేతదస్తు
భవద్గిరా ॥ ౬౨ ॥ ఇత్యాచార్యంసమాపృచ్ఛ్యతతస్స్వక్షేత్రేనవై । ఆ
సీమాంతమనువ్రజ్యదత్వాన్యేభ్యోపిశక్తితః ॥ ౬౩ ॥ నక్తంసమాచరేత్సో
ప్యైఃసార్ధంసుప్రీతమానసః । ప్రాతశ్చతుర్థ్యాంసంభోజ్యచతురశ్చ

మారకాః ॥ ౬౪ ॥ అభ్యర్చ్య గంధమాల్యాద్యై ర్ద్వాదశాపికుమా
రికాః । ఏవం సంపూర్ణతాం యాతి వ్రతమేతత్సునిర్మలమ్ ॥ ౬౫ ॥ కార్యం
మనోరథావాప్త్యై సర్వైరేతద్వ్రతం శుభం । పత్నీం మనోరమాం క
ల్యాం మనోవృత్త్యనుసారిణీమ్ ॥ ౬౬ ॥ తారిణీం దుఃఖసంసారసాగరస్య
పతివ్రతాం । కుర్వన్నేతద్వ్రతం వర్షం కుమారః ప్రాప్నుయాత్స్ఫుటమ్ ॥
౬౭ ॥ కుమారీ పతిమాప్నోతి స్వాఢ్యం సర్వగుణాధికం । సువాసినీ లభేత్సు
తాన్పత్యుః సౌఖ్యమఖండితమ్ ॥ ౬౮ ॥ దుర్భగా సుభగా స్యాచ్చ ధనాఢ్యా
స్యాద్దరిద్రిణీ । న స వాపిన వైధవ్యం పునరాప్నోతి కుత్రచిత్ ॥ ౬౯ ॥ గర్భి
ణీ చ శుభం పుత్రం లభతే సుచిరాయుషం । బ్రాహ్మణో లభతే విద్యాం స్వ
భాగ్యదాయినీమ్ ॥ ౭౦ రాజ్యభ్రష్టో లభేద్రాజ్యం వైశ్యో లాభం చ వాంఛి
చింతితం లభతే శూద్రో వ్రతస్యాస్య నిషేవణాత్ ॥ ౭౧ ॥ ధర్మార్థీ ధర్మమాప్నోతి
ధనార్థీ ధనమాప్నుయాత్ । కామీ కామానవాప్నోతి మోక్షార్థీ మోక్షమా
ప్నుయాత్ ॥ ౭౨ ॥ యో యో మనోరథో యస్య స తం తం విందతే ధ్రువం । మ
నోరథతృతీయాయా వ్రతస్య చరణాద్వ్రతీ ॥ ౭౩ ॥ స్కంద ఉవాచ । ఇత్థం
నిశమ్య శివతః శివా సంతుష్టమానసా । పునః పప్రచ్ఛ విశ్వేశం ప్రబద్ధకరసం
పుటా ॥ ౭౪ ॥ అన్యత్ర దేవ వ్రతం చైతత్కరిష్యంతి సదాశివ । తే కథం పూ
జయిష్యంతి మాం చ ఆశావినాయకమ్ ॥ ౭౫ ॥ శివ ఉవాచ । సాధు స్పృ
ష్టం త్వయా దేవి సర్వసందేహభేదిని । వారాణస్యాం సముచ్ఛ్రాయత్త్వం విశ్వే
ప్రత్యక్షరూపిణీ ॥ ౭౬ ॥ ఆశావిఘ్నచితా సాధనం సర్వాశాపూర్తికారి
ణా । హారిణానంతవిఘ్నానాం మమ క్షేత్రశుభార్థినా ॥ ౭౭ ॥ తీర్థప్రమా
గమయిత్వా చ నత్వా దూరంగతానపి । కృతకృత్యాన్విధాయాథ చింతితై
స్సుమనోరథైః ॥ ౭౮ ॥ అన్యత్ర వ్రతిభిర్విశ్వేశాం చ నిపతితమాతవ । పంచ
కృష్ణలకాదూర్ణం కార్యా విఘ్నహృతో౽పి చ ॥ ౭౯ ॥ ఆచార్యాయ
తీ పద్యాద్వ్రతాం త్రైప్రతిమాద్వయం । సకృత్కృత్వైవ తేచాస్మిన్క్షేత్రే
త్యో వ్రతీ భవేత్ ॥ ౮౦ ॥ తతః పులోమజా దేవీ శ్రుత్వైతద్వ్రతముత్తమం

కృత్వామనోరథంప్రాపయథాభివాంఛితంహృది ॥ ౮౧ ॥ అరుంధత్యా
వసిష్ఠోపిలబ్ధ్వాఽత్రిరనసూయయా । సునీత్యోత్తానపాదాచ్చధ్రువఃప్రా
ప్తోంఽగజోత్తమః ॥ ౮౨ ॥ సునీతేర్దుర్భగత్వంచపునరస్మాద్వ్రతాద్గతం ।చ
క్షుఃపతిశ్చప్రాప్తఃక్షీరనీరధిజన్మనా॥౮౩॥కింబహూక్తేనసుశ్రోణికృతం
యేనవ్రతంత్విదం।వ్రతానితేనసర్వాణికృతానివ్రతినాధ్రువమ్ ॥౮౪॥ శ్రు
త్వాధీమాన్కథాంపుణ్యాంపునస్తద్గతమానసః । శుభబుద్ధిమవాప్నోతిపా
పైర్విముచ్యతే॥౮౫॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే ధర్మేశ్వరాఖ్యా
నే విశ్వభుజాశా వినాయకప్రశంసనేమనోరథతృతీయావ్రతాఖ్యానం నా
మాశీతితమోధ్యాయః ॥ ౮౦ ॥ ... ... *

అగస్త్యఉవాచ ॥ ధర్మతీర్థస్యమాహాత్మ్యంకీదృగ్గదేవేనశంభునా ।
స్కందదేవ్యైసమాఖ్యాతంతదాఖ్యాహికృపాంకుర ॥ ౧ ॥ స్కంద
ఉవాచ ॥ వింధ్యోన్నతిహృద్వాఖ్యాహిధర్మతీర్థసముద్భవం । ఆకర్ణ
యమహాప్రాజ్ఞయథాదేవేనభాషితమ్ ॥ ౨ ॥ వృత్రంనిహత్యవృత్రా
రిర్బ్రహ్మహత్యామవాప్తవాన్ । అనుతప్తోథసప్రచ్ఛప్రాయశ్చిత్తంపు
రోహితమ్ ॥ ౩ ॥ బృహస్పతిరువాచ ॥ యదిత్వందేవరాజేమాంబ్రహ్మ
హత్యాంసుదుస్త్యజాం। అపానునుత్సుస్తద్యాహికాశీంవిశ్వేశపాలితాం॥
౪ ॥ నాన్యత్కించిత్క్వచిద్దృష్టంబ్రహ్మహత్యామహాపథం । రాజధా
నీంపరిత్యజ్యశక్రవిశ్వేశితుఃపరామ్ ॥౫ ॥ భైరవస్యాపిహస్తాగ్రాదపతద్వై
ధసంశిరః । యత్రానందవనేశక్రవృత్రశత్రోస్ప్రజదుర్తం ॥ ౬ ॥ సీమా
సమీపిసంప్రాప్యశక్రానందనసన్యహి । బ్రహ్మహత్యాపలాయేత పాపమానాని
రాశయః ॥ ౭ ॥ అన్యేషామపిపాపానాంమహాపాపజుషామపి । నాశయి
త్రీపరాకాశీవిశ్వేశసమధిష్ఠితా ॥ ౮ ॥ మహాపాతకతోముక్తిఃకాశ్యామేవ
శతక్రతో । మహాసంసారతోముక్తిఃకాశ్యామేవనచాన్యతః ॥ ౯ ॥ నిర్వా
ణనగరీకాశీకాశీసర్వాఘసంఘహృత్ । విశ్వేశితుఃప్రియాకాశీద్యౌఃకాశీస

దృశ్యసహి ॥ ౧౦ ॥ బ్రహ్మహత్యాభయం యస్య యస్య సంసారతో భయం
జాతుచిత్తేన నత్యాజ్యా కాశీ కాముక్తి కాశికా ॥ ౧౧ ॥ జంతూనాం
జానాం యత్ర దేహవిసర్జనే । నజాతుచిత్ప్రరోహోస్తి హరదృష్ట్యా
ష్మణామ్ ॥ ౧౨ ॥ తాం కాశీం ప్రాప్య వృత్రారే వృత్రహత్యాపనుత్తయే
సమారాధయ విశ్వేశం విశ్వముక్తిప్రదాయకమ్ ॥ ౧౩ ॥ బృహస్పతే
చోనిశమ్య సహసాస్రదృక్ । అయాద్ద్రుతతరం కాశీం మహాపాతకఘాతుకాం
౧౪ ॥ స్నాత్వోత్తరవహాయాం చ ధర్మేశం పరిత్యక్షస్థితః। ఆరాధ
వం బ్రహ్మహత్యాపనుత్తయే ॥ ౧౫ ॥ మహారుద్రజపాసక్తః
త్రిలోచనం । దదర్శ లింగమధ్యస్థం స్వభాసా దీపితాంబరమ్ ॥ ౧౬ ॥
నస్తుష్టావ వేదోక్తై రుద్రసూక్తై రనేకధా । వినిష్క్రమ్య తతో లింగా
దావిర్భూయ భవోఽవదత్ ॥ ౧౭ ॥ శచీపతే ప్రసన్నోస్మి వరం వరయ
త । కిం దేయం దుర్లభం మాఖ్యాహి ధర్మపీఠకృతాస్పద ॥ ౧౮ ॥
దేవస్య సప్రేమవచనం హరిః । సర్వజ్ఞ కిం తేఽవిదితం తమువాచేతి వృత్రహా
౧౯ ॥ తతస్తత్కృపయానునోర్ధర్మపీఠనిషేవణాత్ । నిష్పాప్య
తత్రేశోఽత్ర స్నాహీం దేవీచాబ్రవీత్ ॥ ౨౦ ॥ తత్రేంద్రాణిస్నానమాత్రేణ
దివ్యగంధోఽభవత్క్షణాత్ । అవాప చ రుచిం చారుం ప్రాక్తనీం
కీమ్ ॥ ౨౧ ॥ తదాశ్చర్యమథో దృష్ట్వా మునయో నారదాదయః ।
స్నుర్ముదాయుక్తా ధర్మతీర్థేఽఘహారిణి ॥ ౨౨ ॥ అతర్పయన్
వ్యాన్వ్యధుః శ్రాద్ధానిశ్రద్ధయా । ధర్మేశం స్నాపయామాసు
బుభృతైర్ఘటైః ॥ ౨౩ ॥ తదా ప్రభృతి తత్తీర్థం ధర్మాంధు
బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామక్లేశం క్షాలనం పరమ్ ॥ ౨౪ ॥ యత్ఫలం
రాజసూయస్నానేన పరికీర్త్యతే । సహస్రగుణితం తత్స్యాద్ధర్మాంధుస్నా
త్రతః ॥ ౨౫ ॥ గంగాద్వారే కురుక్షేత్రే గంగాసాగరసంగమే ।
లభతే మర్త్యో ధర్మతీర్థే తదాప్నుయాత్ ॥ ౨౬ ॥ నర్మదాయాం
త్యాం గౌతమ్యాం సింహగే గురౌ । స్నాత్వా యత్ఫలమాప్నోతి ధర్మ

తదాప్నుయాత్ ॥ ౨౭ ॥ మానసే పుష్కరే చైవ ద్వారకే సాగరే తథా । తీ
ర్థే స్నాత్వా ఫలం యత్స్యాత్తత్స్యాద్ధర్మజలాశయే ॥ ౨౮ ॥ కార్తి
క్యాం సూకరక్షేత్రే చైత్ర్యాం గౌరీమహాహ్రదే । శంఖోద్ధారే హరిదినే
యత్ఫలం తత్ఫలం త్విహ ॥ ౨౯ ॥ తీర్థద్వయే ప్రతీక్షం తెసిస్నానూన్విత
త్యోనరః । గంగాయాం ధర్మకూపే చ పిండనిర్వపణాశయా ॥ ౩౦ ॥ పి
తామహసమీపే వాథ రుద్రేశస్యాగ్రతోఽథవా । ఫల్గ్వాం చ ధర్మకూపే చ మాద్యం
తి ప్రపితామహాః ॥ ౩౧ ॥ ధర్మకూపే నరః స్నాత్వా పరితర్ప్య పితామహాన్ ।
గయాం గత్వా కిమధికం కర్తా పితృముదావహమ్ ॥ ౩౨ ॥ యథా గయా
యాం తృప్తాః స్యుః పిండదానే పితామహాః । ధర్మతీర్థే తథైవ స్యుర్న న్యూ
నం నైవ చాధికమ్ ॥ ౩౩ ॥ తేనన్యాయః పితృభక్తాస్తెప్రీణితాస్తైః పితామ
హాః । పైత్రాదృణాద్ధర్మతీర్థే నిష్కృతిర్యైః కృతా సుతైః ॥ ౩౪ ॥ త
త్తీర్థస్య ప్రభావేన నిష్పాపోభూత్క్షణేన చ । ప్రణమ్య దేవదేవేశమింద్రోఽగా
దమరావతీమ్ ॥ ౩౫ ॥ అపారో మహిమా తస్య ధర్మతీర్థస్య కుంభజ । త
త్కూపే స్వం రీతస్యాపి శ్రాద్ధదానఫలం లభేత్ ॥ ౩౬ ॥ తత్రాపి కాకిణీమా
త్రం యచ్ఛేత్పితృముద్దేనరః । అక్షయం ఫలమాప్నోతి ధర్మపీఠప్రభావతః ॥
తత్ర యో భోజయేద్విప్రాన్యతీనోఽథ తపస్వినః । సిక్థే సిక్థే లభేత్సోఽథ వాజపే
యఫలం స్ఫుటం ॥ ౩౮ ॥ ప్రాప్యామరావతీం శక్రస్తతో దివిషదాం పురః ।
ధర్మపీఠస్య మాహాత్మ్యం మహాత్మా శ్యామవర్ణయత్ ॥ ౩౯ ॥ ఆగత్య
పునరప్యత్ర శంభోరానందకాననే । మునివృందారకైః సార్ధం లింగమస్థా
పయద్ధరిః ॥ ౪౦ ॥ తారకేశాత్పశ్చిమతః ఇంద్రేశ్వరమితీరితం । తస్య సంద
ర్శనాత్పుంసామైంద్రో లోకో న దూరతః ॥ ౪౧ ॥ తద్దక్షిణే శచీశశ్చ స్వయం
శచ్యా ప్రతిష్ఠితః । శచీశార్చనతః స్త్రీణాం సౌభాగ్యమతులం భవేత్ ॥ ౪౨ ॥
తత్సమీపే స్థిరంభేశో బహుసౌఖ్యసమృద్ధిదః । ఇంద్రేశ్వరస్య పరితో లోక
పాలేశ్వరోఽపరః ॥ ౪౩ ॥ తదర్చనాత్ప్రసీదంతి లోకపాలాః సమృద్ధిదాః ।
ధర్మేశాత్పశ్చిమాశాయాం ధరణీశః ప్రకీర్తితః । తద్దర్శనేన ధైర్యం స్యా

దారిజ్యే రాజకులాదిషు ॥ ౮౪॥ ధర్మేశాద్దక్షిణే పూజ్యం తత్త్వేశాఖ్యం ప్ర
నరైః । తత్త్వజ్ఞానం ప్రవర్తేత తల్లింగస్య సమర్చనాత్ ॥ ౮౫॥ ధ
శాత్పూర్వదిగ్భాగే వైరాగ్యేశం సమర్చయేత్ । నివృత్తిశ్చైతస్య
గస్యస్పర్శనాదపి ॥ ౮౬ ॥ జ్ఞానేశ్వరం తథైశాన్యాం జ్ఞానదం సర్వజ
నాం । ఐశ్వర్యేశముదీచ్యాం చ లింగాద్ధర్మేశ్వరాచ్ఛుభాత్ ॥ ౮౭॥
నాద్భవేన్నౄణామైశ్వర్యం మనసేప్సితం । పంచవక్త్రస్య రూపాణి లిం
న్యేతాని కుంభజ ॥ ౮౮ ॥ ఏతాన్యవశ్యం సంసేవ్య నరః ప్రాప్నో
అన్యత్తత్రైవ యద్వృత్తం తద్వాఖ్యామి ము నే శృణు ॥ ౮౯ ॥ యచ్ఛ్రు
పి నరో ఘోరే సంసారాబ్ధౌ న మజ్జతి । కదంబశిఖరో నామ వింధ్య
హానిహ ॥ ౯౦ ॥ దమస్య పుత్ర స్తత్రాసీద్దుర్దమో నామ పార్థివః ।
ర్యపరతే రాజ్యం సంప్రాప్య విజితేంద్రియః ॥ ౯౧॥ హారేత్పురంధ్రీః ప్ర
పౌరాణాం కామమోహితః । అసాధవః ప్రియా స్తస్య సాధవోఽప్రియ
యయుః ॥ ౯౨ ॥ అదండ్యాన్ దండయాం చక్రే దండ్యేష్వాసీత్పరాఙ్ము
సదైవ మృగయాశీలః సోఽభూన్మృగయుసంగతః ॥ ౯౩ ॥ వివాసి
విషయాత్తేన సన్మతిదాయినః । ధర్మాధికారిణః శూద్రా బ్రాహ్మణా
కృతాః ॥ ౯౪ ॥ పరదారేషు సంతుష్టః స్వదారేషు పరాఙ్ముఖః । అ
జాతు చిన్నైవ దైవాదుఃఖాంతకారిణౌ ॥ ౯౫ ॥ హారిణౌ సర్వపాపా
ర్వవాంఛితదాయినౌ । సర్వేషాం జగతీసారౌ శ్రీకంఠం శ్రీపతీపతీ ॥ ౯౬॥
స్వప్రజాస్వేక ఉదితో ధూమకేతురివాపరః । దుర్దమో నామ భూపా
ఙ్గయాయా కాండ ఏవహి ॥ ౯౭ ॥ సకదాచిన్మృగయుభిః సార్ధం
తురః । సార్ధం వివేశారణ్యాని గృష్టిపృష్ఠానుగో హయా ॥ ౯౮ ॥ ఏ
దైవయోగేన దుర్దమః సోఽవనీపతిః । ధన్వీ తురంగమారూఢోఽవి
నందకాననమ్ ॥ ౯౯ ॥ సవిలోక్యాథ సర్వత్ర పాదపానవకాశినః । సు
యాంశ్చ సువిస్తారాన్ గతశ్రమ ఇవాభవత్ ॥ ౬౦ ॥ సుగంధేన సుశీతేన
మందేన సువాయునా । క్షణం సంవీజితో రాజా పల్లవవ్యజనైః

కేవలంమృగయాజాతస్తత్ఖేదోనవ్యపావ్రజత్ । ఆజన్మజనితఃఖేదోనిరగా
త్తద్వనేక్షణాత్ ॥ ౬౨ ॥ మధ్యేవనంసచాపశ్యత్ప్రాసాదంచుంబితాం
బరం । మహారత్నశలాకానాంరమ్యమేకమివాకరమ్ ॥ ౬౩ ॥ అథావరు
హ్యతురగాత్సభూపాలోఽతివిస్మితః । ధర్మేశమండపంప్రాప్యస్వాత్మానంప్ర
శశంసహ ॥ ౬౪ ॥ ధన్యోఽస్మ్యహంప్రసన్నోఽస్మిధన్యేమేద్యవిలోచనే । ధ
న్యమద్యతనంచాహర్యదపశ్యమిమాంభువమ్ । ౬౫ ॥ పునర్నిందంశ్చా
త్మానంధర్మపీఠప్రభావతః । ధిక్మాందుర్జనసంసర్గంత్యక్తసజ్జనసంగమం॥
౬౬ ॥ జంతూద్వేగకరంమూఢంప్రజాపీడనపండితం । పరదారపరద్రవ్యా
పహృత్యాసుఖమానినమ్ ॥ ౬౭ ॥ అద్యయావన్మమగతంవృథాజన్మాల్ప
మేధసః । ధర్మస్థానానీదృశానియద్దృష్టానినకుత్రచిత్ ॥ ౬౮ ॥ ఏవంబహు
వినింద్యస్వంనత్వాధర్మేశ్వరంవిభుం । ఆరుహ్యాశ్వంయయౌరాజాదుర్ద
మోవిషయంస్వకమ్ ॥ ౬౯ ॥ తతోఽమాత్యాన్సమాహూయక్రమాయా
తాంశ్చిరంతనాన్ । నవీనాన్పరినిర్వాస్యపౌరాంశ్చాపిసమాహ్వయత్ ॥ ౭౦ ॥
బ్రాహ్మణాంశ్చనమస్కృత్యతేభ్యోవృత్తీఃప్రదాయచ । పుత్రేరాజ్యంస
మారోప్యప్రజాధర్మేనివేశ్యచ ॥ ౭౧ ॥ పరిదండ్యచదండార్హాన్సాధూం
శ్చపరితోష్యచ । దారానపిపరిత్యజ్యవిషయేషుపరాఙ్ముఖః ॥ ౭౨ ॥ సమా
గచ్ఛదథైకాకీకాశీంశ్రేయోవికాసినీం । ధర్మేశ్వరంసమారాధ్యకాలాన్ని
ర్వాణమాప్తవాన్ ॥ ౭౩ ॥ ధర్మేశదర్శనాన్నిత్యంతథాభూతఃసదుర్దమః ।
బభూవదమినాంశ్రేష్ఠఃప్రాంతేమోక్షంచలబ్ధవాన్ ॥ ౭౪ ॥ ఇత్థంధర్మేశ
మాహాత్మ్యంమయాస్వల్పంనిరూపితం । ధర్మపీఠస్యమాహాత్మ్యంసమ్య
ఙ్నోవేదకుంభజ ॥ ౭౫ ॥ ఇదంధర్మేశ్వరాఖ్యానంయఃశ్రోష్యతినరోత్తమః ।
ఆజన్మసంచితాత్పాపాత్సముక్తోభవతిక్షణాత్ ॥ ౭౬ ॥ శ్రాద్ధకాలేవిశేషే
ణధర్మేశాఖ్యానముత్తమం । శ్రావయేద్బ్రాహ్మణాన్ధీమాన్పితౄణాంతృ
ప్తికారణమ్ ॥ ౭౭ ॥ ధర్మాఖ్యానమిదంశృణ్వన్నపిదూరస్థితఃసుధీః । సర్వ

పాపైర్వినిర్ముక్తోగంతాంతే శివమందిరమ్ ॥ ౭౮ ॥ ఇతిశ్రీ స్కాందపురాణే కాశీఖండే ధర్మేశ్వరాఖ్యానంనామ ఏకాశీతితమోధ్యాయః ॥ ౮౧ ॥

పార్వత్యువాచ ॥ వీరేశస్యమహేశాన శ్రూయతేమహిమామహాన్ పరాంసిద్ధింపరాపేతుస్తత్రసిద్ధాః పరశ్శతాః ॥ ౧ ॥ కథమావిర్భవస్తస్య కాశ్యాంలింగవరస్యతు । అతుసిద్ధిప్రదస్యైతతన్మే బ్రూహిజగత్పతే ॥ ౨ ॥ మహేశ్వరఉవాచ ॥ నిశామయమహాదేవి వీరేశావిర్భవంపరం । యం శ్రుత్వాపినరః పుణ్యాంప్రాప్నోతివిపులంశివే ॥ ౩ ॥ ఆసీదమిత్రజిన్నామరాజాపరపురంజయః । ధార్మికః సత్వసంపన్నః ప్రజారంజనతత్పరః ॥ ౪ ॥ యశోధనోపధాన్యశ్చ సుధీః ప్రాక్ప్రహ్మణదైవతః । సదైవావభృథస్నానపరిక్లిన్నశిరోరుహః ॥ ౫ ॥ వినీతోనీతిసంపన్నః కుశలః సర్వకర్మసు । విద్యాబ్ధిపారదృశ్వాచ గుణవాన్గుణివత్సలః ॥ ౬ ॥ కృతజ్ఞోమధురాలాపః పాపకర్మపరాఙ్ముఖః । సత్యవాక్ శౌచనిలయః స్వల్పవాగ్విజితేంద్రియః ॥ ౭ ॥ రణాంగణేకృతాంతాభః సంఖ్యావాంశ్చ సరోజిరే । కామినీకామకేలిజ్ఞో యువాపిస్థవిరప్రియః ॥ ౮ ॥ ధర్మార్థేఽధికకోశశ్చ సమృద్ధబలవాహనః । సుభగశ్చ సురూపశ్చ సుమేధాః సుప్రజాశ్రియః ॥ ౯ ॥ స్థైర్యధైర్యసమాపన్నో దేశకాలవిచక్షణః । మాన్యమానప్రదోనిత్యం సర్వద్రూపణవర్జితః ॥ ౧౦ ॥ వాసుదేవాంఘ్రియుగలే చేతోవృత్తింనిధాయసః । చకారరాజ్యంనిర్ద్వంద్వంవిష్వగీతివివర్జితమ్ ॥ ౧౧ ॥ అలంఘ్యశాసనః శ్రీమాన్విష్ణుభక్తిపరాయణః । అభునక్ప్రచురాన్భోగాన్సమంతాద్విష్ణుసాత్కృతాన్ ॥ ౧౨ ॥ హరేరాయతనాన్యుచ్చైః ప్రతిసాధంపదేపదే । తస్యరాజ్యేసమభవన్మహాభాగ్యనిధేః శివే ॥ ౧౩ ॥ గోవిందగోపగోపాలగోపీజనమనోహర । గదాపాణేగుణాతీతగుణాఢ్యగరుడధ్వజ ॥ ౧౪ ॥ కైటభారాతేకంసారేకమలాపతే । కృష్ణకేశవకంజాక్షకీనాశభయనాశన ॥ ౧౫ ॥ పురుషోత్తమపాపారేపుండరీకవిలోచన । పీతకౌశేయవసనప్రద్య

నాథపరాత్పర ॥ ౧౬ ॥ జనార్దనజగన్నాథజాహ్నవీజలజన్మభూః । జన్మినాంజన్మమారణజంజపూకాఘనాశన ॥ ౧౭ ॥ శ్రీవత్సవక్షఃశ్రీకాంతశ్రీకరశ్రేయసాంనిధే । శ్రీరంగశార్ఙ్గకోదండశౌరేశీతాంశులోచన ॥ ౧౮ ॥ దైత్యారేదానవారాతేదామోదరదురంతక । దేవకీహృదయానందదండశూకేశ్వరేశయ ॥ ౧౯ ॥ విష్ణోవైకుంఠనిలయబాణారేవిష్టరశ్రవః । విష్వక్సేనవిరాధారేవనమాలిన్వనప్రియ ॥ ౨౦ ॥ త్రివిక్రమత్రిలోకేశచక్రపాణేచతుర్భుజ । ఇత్యాదీనిపఠంత్యత్రనామానిప్రతిమందిరమ్ ॥ ౨౧ ॥ స్త్రీవృద్ధబాలగోపాలవదనోదీరితానితు । శ్రోత్రియంతేయత్రకుత్రాపిరమ్యాణిమధువిద్విషః ॥ ౨౨ ॥ సురసాకాననాన్యేవవిలోక్యంతేగృహేగృహే । చరిత్రాణివిచిత్రాణిపవిత్రాణ్యబ్జజాపతేః ॥ ౨౩ ॥ సౌధభిత్తిషుదృశ్యంతేచిత్రకృన్నిర్మితానితు । ఋతేహరికథాయాస్తునాన్యావార్తానిశమ్యతే ॥ ౨౪ ॥ హరిణాన్యైవవిధ్యంతేహరినామాంకధారిణః । తస్యరాజ్ఞోభయాద్వాద్విధైరరణ్యాసుఖచారిణః ॥ ౨౫ ॥ నమత్స్యాన్యైవకమఠానవరాహాశ్చకేనచిత్ । హన్యంతేక్వాపితద్భృత్యామత్స్యమాంసాశినాపివై ॥ ౨౬ ॥ అప్యుత్తానశయాస్తస్యరాష్ట్రేమిత్రజితఃక్వచిత్ । స్తనపానంనకుర్వంతిసంప్రాప్యహరివాసరమ్ ॥ ౨౭ ॥ పశవోపితృణాహారంపరిత్యజ్యహరేర్దినే । ఉపోషణపరాజాతాఅన్యేషాంకాకథానృణామ్ ॥ ౨౮ ॥ మహామహోత్సవఃసర్వైఃపురౌకోభిర్వితన్యతే । తస్మిన్ప్రాప్తేతిభువనసంప్రాప్తేహరివాసరే ॥ ౨౯ ॥ సప్తవర్షాణ్యభూత్తస్యరాజ్ఞోమిత్రజితఃక్షితౌ । యోవిష్ణుభక్తిరహితఃసాక్షాద్రిపుధనైరపి ॥ ౩౦ ॥ అంత్యజాఅపితద్రాష్ట్రేశంఖచక్రాంకధారిణః । సంప్రాప్యవైష్ణవీందీక్షాంతాపసంబభుః ॥ ౩౧ ॥ శుభానియానికర్మాణిక్రియంతేఽనుదినంజనైః । వాసుదేవేసమర్ప్యంతేతానిత్రైరఫలేప్సుభిః ॥ ౩౨ ॥ విహాయముకుందంగోవిందంపరమానందమచ్యుతం । నాన్యోఽర్చ్యతేత్తమస్యాతనభజ్యేతజనైఃక్వచిత్ ॥ ౩౩ ॥ కృష్ణఏవపరోదేవఃకృష్ణఏవపరాగతిః । కృష్ణఏవపరోబంధు

స్తస్యాసీదవనీపతేః ॥ ౩౪ ॥ ఏవంతస్మిన్మహీపాలేరాజ్యంసమ్యక్ప్రశాస
తి । ఏకదానారదశ్శ్రీమాం స్తందిదృక్షుస్సమాయయౌ ॥ ౩౫ ॥ రాజ్ఞాస
మర్చితస్సో౽పిమధుపర్కవిధానతః । నారదో౽వర్ణయామాసతమమిత్రఘ్న
తంనృపమ్ ॥ ౩౬ ॥ నారదఉవాచ ॥ ధన్యో౽సికృతకృత్యో౽సిమాన్యో౽సి
సదివౌకసాం । సర్వభూతేషుగోవిందంపరిపశ్యన్విశాంపతే ॥ ౩౭ ॥ యో
వైపురుషోవిష్ణుర్యోయజ్ఞపురుషోహరిః । యోంతరాత్మాస్యజగతఃకర్తా
హర్తావితావిభుః ॥ ౩౮ ॥ తన్మయంపశ్యతో౽విశ్వంతవభూపాలసత్తమ ।
దర్శనంపాపిష్ఠశుభదంశుచిత్వమగమంపరమ్ ॥ ౩౯ ॥ ఏకఏవహిసాధో
త్రసంసారేక్షణభంగురే । కమలాకాంతపాదాబ్జభక్తిభావో౽ఖిలప్రదః ॥
౪౦ ॥ పరిత్యజ్యహియఃసర్వంవిష్ణుమేకంసదాభజేత్ । సుమేధసంభజం
తేతంపదార్థాస్సర్వఏవహి ॥ ౪౧ ॥ హృషీకేశేహృషీకాణియస్యస్థై
ర్యంగతాన్యహో । సఏవస్థైర్యమాప్నోతిబ్రహ్మాండఽతీవచంచలే ॥ ౪౨ ॥
యాపనంధనమాయుష్యంపద్మినీజలబిందువత్ । అతీవచపలంజ్ఞాత్వా
చ్యుతమేకంసమాశ్రయేత్ ॥ ౪౩ ॥ వాచిచేతసిసర్వత్రయస్యదేవోజనా
ర్దనః । సఏవసర్వదావంద్యోనరరూపీజనార్దనః ॥ ౪౪ ॥ నిర్వ్యాజకౄ
ణిధానేనశీలయిత్వాశ్రియఃపతిం । పురుషోత్తమతాంప్రాప్తోసవాన్ప్రవాని
భూతలె ॥ ౪౫ ॥ అనయావిష్ణుభక్త్యాతేసంతుష్టేంద్రియమానసః । కిం
కర్తుంమనాబ్రూహియాంతన్నిశామయభూపతే ॥ ౪౬ ॥ బాలావిద్యాధర
సుతానామ్నామలయగంధినీ । క్రీడంతీపితురాక్రీడేహృతాకంకాలకేతు
నా ॥ ౪౭ ॥ కపాలకేతుపుత్రేణదానవేనబలీయసా । ఆగామిన్యాంతృతీ
యాయాంతస్యాఃపాణిగ్రహఃకిల ॥ ౪౮ ॥ పాతాలెచంపకావత్యాం
ర్యాంసాస్తినాంప్రతం । హాటకేశాత్సమాగచ్ఛంస్తయాహంసాభ్య
మో ॥ ౪౯ ॥ స్పృష్టఃప్రణ...విజ్ఞప్తోయథాతచ్ఛ్రుణుయ । జవా
స్మిశ్శ్రేష్ఠగంధమాదనశైలతః ॥ ౫౦ ॥ బాలక్రీడనకాసక్తాంమోహ
త్వాసినాపాపః కంకాలకేతుర్దుర్వృత్తోదుర్జయోన్యాప్రభూతలే

స్వస్యాత్రిశూలఘాతేన మ్రియతే నాన్యథా రణే । జగత్పర్యాకులీకృత్య నిద్రా
త్యక్త్వా వినిర్భయః ॥ ౫౨ ॥ యది కోఽపి కృతజ్ఞో మాం హత్వైవం దుష్టదాన
వం । మద్దత్తేన త్రిశూలేన నచేద్భద్రం భవేన్నరః ॥ ౫౩ ॥ యదతోఽపి చి
కీర్షు స్త్వం రక్షమాం దుష్టదానవాత్ । మమాపి హి వరో దత్తో భగవ
త్యా మహామునే ॥ ౫౪ ॥ విష్ణుభక్తో యువా ధీమాన్పుత్రి త్వాం పరిణేష్య
తి । ఆతృతీయాతిథియథా తద్వాక్యం తథ్యతాం వ్రజేత్ ॥ ౫౫ ॥ తథాని
మిత్తమాత్రం త్వం భవ యత్నం సమాచర । ఇతి తద్వచనాద్రాజన్విష్ణుభ
క్తిపరాయణం । యువానం చాపి ధీమంతం త్వామనుప్రాప్తవానహం ॥ ౫౬ ॥
తద్గచ్ఛ కార్యసిద్ధ్యై త్వం హత్వా తం దుష్టదానవం । ఆనయాశు మహాబా
హో శుభాం మలయగంధినీమ్ ॥ ౫౭ ॥ సా తు విద్యాధరీ జీవేద్విలోక్య
త్వాం నరేశ్వర । పార్వతీవచనాద్దుష్టం ఘాతయిష్యత్యయత్నతః ॥ ౫౮ ॥
ఇతి నారదవాక్యం సనిశమ్య మిత్రజిన్నృపః । అనల్పోత్కలికో జాతో వి
ద్యాధరసుతాం ప్రతి ॥ ౫౯ ॥ ఉపాయం చాపి పప్రచ్ఛ గంతుం తాం చంపకా
వతీం । నారదేన పునః ప్రోక్తః స రాజా గిరిరాజజే ॥ ౬౦ ॥ తూర్ణమర్ణ
వమాసాద్య పూర్ణిమాదివసే నృప । భవానద్రక్ష్యతి పోతస్థః కల్పవృక్షం
రథస్థితమ్ ॥ ౬౧ ॥ తత్ర దివ్యాంగనా కాచిద్దివ్యపర్యంకసంస్థితా । వీణా
మాదాయ గాయంతీ గాథాం గాస్యతి సుస్వరమ్ ॥ ౬౨ ॥ యత్కర్మ విహి
తం యేన శుభం వాథశుభేతరం । స ఏవ భుఙ్క్తే తత్తథ్యం విధినా తత్ర నియంత్రి
తః ॥ ౬౩ ॥ గాథామిమాం సా సంగీయ సరథా స మహీరుహా । సపర్యంకా
ఽసౌ దేవ మధ్యే సింధు ప్రవేక్ష్యతి ॥ ౬౪ ॥ భవానప్యవిశంకం చ తతః పోతా
న్మహార్ణవే । తామనువ్రజ తు క్షిప్రం యజ్ఞవారాహమాస్తువన్ ॥ ౬౫ ॥
తతో ద్రక్ష్యసి పాతాలే నగరీం చంపకావతీం । మహామనోహరాం రాజన్స
హితాం బాలయానయా ॥ ౬౬ ॥ ఇత్యుక్త్వాంతర్హితో దేవి స చతుర్ముఖ
నందనః । రాజాప్యర్ణవమాసాద్య యథోక్తం పరిలక్ష్య చ ॥ ౬౭ ॥ వివే
శాంతః సముద్రం చ నగరీమాససాద తాం । సాథ విద్యాధరీ బాలా నేత్రపా

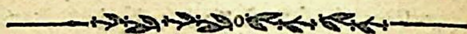
ఘృణకీకృతా ॥ ౧౮ ॥ తేనరాజ్ఞాత్రిజగతీసౌందర్యశ్రీర్విలోకితా । పాతాలదేవతేయంవామనునేత్రోత్సవాయుకిమ్ ॥ ౧౯ ॥ కిరణాయిమధుద్వేష్ట్రా స్రష్టుఃసృష్టివిలక్షణా । కుహూరావాలభయా దేవాకాంతిశ్చంద్రమసీవ ॥ ౨౦ ॥ యోషిద్రూపంసమాశ్రిత్యతిష్ఠతేఽత్రకుతోఽభయా । తత్క్షణంతాంనిర్వర్ణ్యసరాజాగాత్తదంతికమ్ ॥ ౨౧ ॥ సాపిలోక్యాథతంబాలానితరాంమధురాకృతిం । విశాలోరస్థలతలప్రలంబతులసీస్రజమ్ ॥ ౨౨ ॥ శంఖచక్రాంకసుభగభుజద్వయవిరాజితం । హరినామాక్షరసుధాస్నిగ్ధాతరదనావలిమ్ ॥ ౨౩ ॥ భవానీభక్తిబీజోత్థంభూరుహంపురుషాకృతిం । మనోరథఫలైఃపూర్ణమాసీద్ధృష్టతనూరుహా ॥ ౨౪ ॥ దోలాపర్యంకముత్సృజ్యహ్రీభరానమ్రకంధరా । వేపథుంచపరిష్టభ్యబాలాప్రోవాచభూపతిమ్ ॥ ౨౫ ॥ కస్త్వమత్రకృతాంతస్యభవనంమధురాకృతే । ప్రవిష్టోమేమందభాగ్యాయాశ్చేతోవృత్తింనిరుంధయన్ ॥ ౨౬ ॥ యావన్నాయాతిసుభగసకఠోరతరాకృతిః । అతిపర్యాకులీకృత్యత్రిలోకీందానవోముహుః ॥ ౨౭ ॥ కంకాలకేతుర్దుర్వృత్తస్త్వవధ్యఃపరహేతిభిః । తావద్గుప్తంసమాతిష్ఠశస్త్రాగారేతిగహ్వరే ॥ ౨౮ ॥ నమేకన్యావ్రతంభఙ్క్తుంససమర్థఉమావరాత్ । ఆగామిన్యాంతృతీయాయాంపరశ్వఃపాణిపీడనమ్ ॥ ౨౯ ॥ సంచికీర్షతిదుష్టాత్మాగతాయుర్మమశాపతః । మాతద్భీతింకురుయువస్తత్కార్యంభవితాచిరమ్ ॥ ౩౦ ॥ విద్యాధర్యేతిచోక్తఃసశస్త్రాగారేనిగూఢవత్ । స్థితోవీరోమహాబాహుర్దానవాగమనేక్షణః ॥ ౩౧ ॥ అథసాయంసమాయాతోదానవోభీషణాకృతిః । త్రిశూలంకలయన్పాణౌమృత్యోరపిభయావహమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఆగత్యదానవోరాద్రిప్రలయాంబుదనిఃస్వనః । విద్యాధరీంజగాదేతినువాఘూర్ణితలోచనః ॥ ౩౩ ॥ గృహాణేమానిరత్నానిదివ్యానివరవర్ణిని । కన్యాత్వంచవరశ్వస్తేపాణిగ్రాహోద్యపైష్యతి ॥ ౩౪ ॥ దాసీనామయుతంప్రాప్తితర్ణస్వామితవసుందరి । ఆసురీణాంసురీణాంచదానవీనాంమనోహరమ్ ॥ ౩౫ ॥ గం

ధర్వీణాంనరీణాంచకిన్నరీణాంశతంశతం । విద్యాధరీణాంనాగీనాంయక్షి
ణీనాంశతానిషట్ ॥ ౮౬ ॥ రాక్షసీనాంశతాన్యష్టౌశతమప్సరసాంవరం ।
ఏతాస్తేపరిచారిణ్యోభవిష్యంత్యమలాశయే ॥ ౮౭ ॥ యావత్సంపత్తిసం
భారోదిక్పాలానాంగృహేష్వపి । మత్పరిగ్రహతాంప్రాప్యతావత్త్వ
మహేశ్వరీ ॥ ౮౮ ॥ దివ్యాన్భోగాన్మయాసార్ధంభోక్ష్యసేమత్పరిగ్రహాత్ ।
కదాపరశ్వోభవితాయస్మిన్వైవాహికోవిధిః ॥ ౮౯ ॥ త్వదంగసంగసం
స్పర్శసుఖసందోహమేదురః । పరాంనిర్వృతిమాప్స్యామిపరశ్వోనికటం
యది ॥ ౯౦ ॥ మనోరథాశ్చిరంయావద్యేమేహృదినమేధితాః । తా
న్కృతార్థీకరిష్యామిపరశ్వస్తవసంగమాత్ ॥ ౯౧ ॥ జిత్వాదేవాన్ర
ణేసర్వానింద్రాదీన్మృగలోచనే । త్రైలోక్యైశ్వర్యసంపత్తేస్త్వాంకరి
ష్యామిచేశ్వరీమ్ ॥ ౯౨ ॥ ఆధాయాంకేత్రిశూలంస్వేసుప్వాపేతిప్రలప్య
సః । నరమాంసవసాస్వాదప్రమత్తోపీతసధ్వరః ॥ ౯౩ ॥ వరంస్మరంతీసా
గౌర్యావిద్యాధరకుమారికా । విజ్ఞాయతంప్రమత్తంచసుసుప్తంచాతిని
ర్భయం ॥ ౯౪ ॥ ఆహూయతంనరవరంవరంసర్వాంగసుందరం । విష్ణుభ
క్తికృతత్రాణంప్రాణనాథేతిజల్ప్యచ ॥ ౯౫ ॥ శూలంతదంకాదాదాయ
గృహాణేమంజహిద్రుతం । ఇతిత్రిశూలంబాలాతోబాలార్కసదృశద్యు
తిః ॥ ౯౬ ॥ సమాదాయమహాబాహుఃసతదామిత్రజిన్నృపః । జహర్ష
చజగాదోచ్చైర్బాలాయాశ్చాభయందిశన్ ॥ ౯౭ ॥ వామపాదప్రహా
రేణతమాతాడ్యసనిర్భయః । సంస్మరంశ్చక్రిణంచిత్తేజగద్రక్షామణింహ
రిమ్ ॥ ౯౮ ॥ జగాదోత్తిష్ఠరేదుష్టకన్యాధర్షణలాలస । యుధ్యస్వాత్ర
మయాసార్ధంనసుప్తంహన్మ్యహంరిపుమ్ ॥ ౯౯ ॥ ఇతిసంశ్రుత్యసం
భ్రాంతఉత్థాయసదనోఃసుతః । త్రిశూలందేహిమేకాంతేప్రోవాచేతిము
హుర్ముహుః ॥ ౧౦౦ ॥ కోయంమృత్యుగృహంప్రాప్తఃకస్యరుష్టోఽద్యచాం
తకః । కఆయుషాద్యసంత్యక్తోయఃప్రాప్తోమమగోచరమ్ ॥ ౧ ॥ మమప్ర
చండదోర్దండకండూకండూయనక్షమః । నాల్పోనకోఽయంభవితాకిం

త్రిశూలేనసుందరి ॥ ౨ ॥ మాభైర్మేఽకౌతుకంపశ్యభక్ష్యోఽయంసము
సాంప్రతం । కాలేనమత్తోఽభీతేనస్వయమేవోపఢౌకితః ॥ ౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా
ముష్టిఘాతేనతేనోచ్చైర్దనుసూనునా । హృదయేనిహతోరాజాశిలా
కంనెదుస్తతమ్ ॥ ౪ ॥ సచక్రిణాకృతత్రాణఃపీడామల్పీయసీమపి । నో...
ఽనోరసస్తత్కరంప్రత్యుతానుదత్ ॥ ౫ ॥ అథకోపవశాద్రాజ్ఞాహ...
వక్త్రేచపేటయా । ఆఘూర్ణితశిరాభూమావపతిత్వాపునరుత్థితః ॥ ౬ ॥
ఉవాచచవచోధైర్యమవపుష్టభ్యమహాబలీ । దానవఉవాచ ॥ జ్ఞా...
నత్వంమనుష్యోఽసిన్నృరూపేణచతుర్భుజః ॥ ౭ ॥ ఆయాతశ్ఛద్రమాస్థా...
హంతుంమాందానవాంతకః ॥ ౮ ॥ ఏకంవిధేహి...ధుభిర్యదిత్వంబలవా
నసి । విహాయైతన్మహచ్ఛలంయుధ్యస్వస్వాయుధైర్మయా ॥ ౯ ॥ ...
యాకపటరూపేణబలినఃకైటభాదయః । నఛలేనహతాఃసంఖ్యేహతా...
చ్ఛలేనహి ॥ ౧౦ ॥ బలింపాతాలమనయస్త్వంనృవామనతాంధరః
నృమృగత్వేనభవతాహిరణ్యకశిపుర్హతః ॥ ౧౧ ॥ త్వయాజటిలరూపే
లంకేశోఽవినిపాతితః । గోపాలవేషమాసాద్యకంసాద్యాఘాతితాస్త్వయా
౧౨ ॥ స్త్రీరూపేణాహరస్త్వంతువిప్రలాప్యాసురాన్సుధాం । యాదో
రూపేణభవతాశంఖాద్యానిహతాబహవః ॥ ౧౩ ॥ మాయావీనామ...
న్యాసర్వమర్మజ్ఞసాధక । నత్వత్తోఽహంబిభేద్యద్యయదిశూలంవిహాస్యసి...
అథవాదైన్యవచనైఃకిమేభిఃకాతరోచితైః । నత్యత్యసిత్రిశూలంత్వం
త్వాంజేష్యామ్యహంరణే ॥ ౧౪ ॥ అవశ్యమేవమర్తవ్యమద్యవా...
రిణా । త్వత్కరేణవరంమృత్యుర్బలేనాపిచ్ఛలేనవా ॥ ౧౫ ॥ ఇత్యు...
ద్యాధరీకన్యానమయాదూషితాసతీ । సాత్వాచ్ఛీఘ్రమేవమంతవ్యా...
రక్షితామయా ॥ ౧౬ ॥ ఇత్యుక్త్వావామదోర్దండప్రహారేణాతి...
నిజఘానదనోఃసూనుస్తంశిలోచ్చయకంపినా ॥ ౧౭ ॥ నృపోవక్షః...
రంతంవిషహ్యారణమూర్ధని । లక్ష్మీచకారతద్వక్షత్రిశూలంలోలయ...
సకరే ॥ ౧౮ ॥ నిజఘానమహాబాహుఃసచపాణినాజఘానాశు...

ఖడ్గంకరేకాలకేతుంసనిహత్యాసురకంపనమ్ ‖ ౧౨౦ ‖ విద్యాధరీంప్రప
న్యంతీంప్రాహహృష్టతనూరుహాం । నారదస్యమునేర్వాక్యాత్తవసుశ్రోణి
వాంఛితమ్ ‖ ౨౧ ‖ కృతంమయాకృతజ్ఞకింకరవాణ్యధునావద । శ్రుత్వే
తితస్యసావాక్యంప్రాహగంభీరచేతసః ‖ ౨౨ ‖ మలయగంధిన్యువాచ ‖
అథోదారమతేవీరనిజప్రాణైఃపణీకృతాం । కింమాంపృచ్ఛసిజీవాతోకు
లకన్యామదూషితామ్ ‖ ౨౩ ‖ ఇతిబ్రువత్యాంకన్యాయాంపునఃస్వైరచ
రోమునిః । అతర్కితాగమఃప్రాప్తోనారదోదేవలోకతః ‖ ౨౪ ‖ తతస్తు
తుష్టౌతౌతుదృష్ట్వాతంమునిసత్తమం । కృతప్రణామౌమునినాపరివిశ్రా
ణితాశిషౌ ‖ ౨౫ ‖ పాణిగ్రహేణవిధినాభిషిక్తౌనారదేనతౌ। జగ్మతుర్నా
రదాదిష్టనక్షత్రేణాకృతమంగలౌ ‖ ౨౬ ‖ తయామలయగంధిన్యాయు
క్తఃసో౽మిత్రజిన్నృపః। పురీంవారాణసీంప్రాప్యపౌరైర్వ్యాహితమంగలాం‖
౨౭ ‖ యద్వీక్షణాదపినరోనారకీంనైవజాతుచిత్ । గతిమాప్నోతిమేధా
వీతాంపురీమవిశన్నృపః ‖ ౨౮ ‖ యస్యాంపుర్యాంప్రవేశంనలభంతే
వాసవాదయః । కైవల్యజనయిత్రీంహితాంపురీమవిశన్నృపః ‖ ౨౯ ‖
అపిస్మృత్వాపురీంయాంవైకాశీంత్రైలోక్యకాంక్షితాం । ననరోలిప్యతే
పాపైస్తాంవివేశసభూపతిః ‖ ౧౩౦ ‖ యస్యాంపుర్యాంప్రవిష్టోనామహద్భి
రపిపాతకైః । నాభిభూయేతతాంకాశీంప్రావిశత్సవిశాంపతిః ‖ ౩౧ ‖ సా
పివిద్యాధరీకాశీసమృద్ధింవీక్ష్యదూరతః । నినిందస్వర్గలోకంచపాతాల
నగరీమపి ‖ ౩౨ ‖ ప్రాప్యామిత్రజితంకాంతంతథాహృష్టాననసావధూః ।
యథాదృష్ట్వాప్యహోకాశీంపరమానందకేతనమ్ ‖ ౩౩ ‖ సాకృతార్థమి
వాత్మానంమన్యమానామనస్వినీ । తేనపత్యాచకాశ్యాచపరాంనిర్వృతి
మాయయౌ ‖ ౩౪ ‖ సో౽ప్యమిత్రజిదాసాద్యపత్నీంమలయగంధినీం । ధ
ర్మప్రధానంసంసేవ్యకామంప్రాపోత్తమంసుఖమ్ ‖ ౩౫ ‖ సైకదాతంపతిం
రాజ్ఞీవిష్ణుభక్తిపరాయణం । రహోవిజ్ఞాపయాంచక్రేపతిభక్తాసుతార్థి
నీ ‖ ౩౬ ‖ రాజ్ఞ్యువాచ ‖ భూపాభీష్టతృతీయాయాశ్చరిష్యామిమహావ్ర

తం । యద్యనుజ్ఞాభవేద్భర్తుః పుత్రకామార్థితప్రదమ్ ॥ ౩౭ ॥ రాజో
వాచ ॥ దేవ్యభీష్టతృతీయాయాం వ్రతంకేదృగ్భవేద్వద । కాదేవతా
పూజ్యావిధానంచాపి కింఫలమ్ ॥ ౩౮ ॥ నారీపత్యననుజ్ఞాతాయావ్రతా
సమాచరేత్ । జీవంతీదుఃఖినీసాస్యాన్మృతానిరయమృచ్ఛతి ॥ ౩౯ ॥
తిరాజ్ఞోదితారాజ్ఞీప్రవక్తుముపచక్రమే । ఇతికర్ణవ్యతాంతస్వ
సరహస్యకామ్ ॥ ౧౪౦ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే వీరేశ్వ
ర్భావేమిత్రజిత్పరాక్రమోనామద్వ్యశీతితమోఽధ్యాయః ॥ ౮౨ ॥

రాజ్ఞ్యువాచ ॥ అవధేహిధరానాథకథయామియథాతథం । వ్ర
స్యాస్యవిధానంచఫలంచాభీష్టదేవతామ్ ॥ ౧ ॥ పురాపురఃశ్రీదపత్న్యా
శ్రీముఖ్యాబ్రహ్మసూనునా । నారదేనసుతార్థిన్యావ్రతమేతదుదీరిత
చీర్ణంచాథతయాదేవ్యాపుత్రోఽభూన్నలకూబరః । అన్యాభిరపి
భిఃపుత్రాఃప్రాప్తావ్రతాదితః ॥ ౩ ॥ విధినాప్యత్రసంపూజ్యాగౌరీసర్వ
నవిత్ । స్తనంధయేనసహితాధయతాస్తనమున్ముఖమ్ ॥ ౪ ॥ మా
షణ్మాతృతీయాయాంశుక్లాయాంకలశోపరి । తామ్రపాత్రంనిధాయైక
డులైః పరిపూరితమ్ ॥ ౫ ॥ అవిచ్ఛిన్నంనవీనంచరజనీరాగరంజితం ।
సఃపాత్రోపరిన్యస్యసూత్మాసూక్ష్మతరంపరం ॥ ౬ ॥ తస్యోపరిశుభం
రవిరశ్మివికాసితం । తత్కర్ణికాయాఉపరిచతుఃస్వర్ణవినిర్మితం ।
విధింసంపూజయేద్భక్త్యారత్నపట్టాంబరాదిభిః । పుష్పైర్నానావిధై
మైర్యః ఫలైర్నారంగముఖ్యకైః ॥ ౮ ॥ సుగంధైశ్చందనాద్యైశ్చ
రమృగనాభిభిః । పరమాన్నాదిభిర్నైవేద్యైఃపక్వాన్నైర్బహుభంగిభిః
౯ ॥ ధూపైరగురుముఖ్యైశ్చరమ్యైకుసుమమండపే । రాత్రౌజాగర
కార్యంవినిద్రైఃపరమోత్సవైః ॥ ౧౦ ॥ హస్తమాత్రమితేకుండే
దనఇత్యృచా । ఘృతేనమధునాప్లుత్యజుహుయాన్మంత్రవిద్ద్విజః ॥ ౧౧
సహస్రంకమలానాంచస్మేరాణాంస్వయమేవహి । నవప్రసూతాంకపిలాం

మశీలాంచపయస్వినీమ్ ॥ ౧౨ ॥ దద్యాదాచార్యవర్యాయసాలంకారాంస
వత్సకాం । ఉపోష్యదంపతీభక్త్యానవాంబరవిభూషితౌ ॥ ౧౩ ॥ ప్రాతః
స్నాత్వాచతుర్థ్యాంచసంపూజ్యాచార్యమాదృతః । వస్త్రైరాభర
ణైర్మాల్యైర్దక్షిణాభిర్ముదాన్వితౌ ॥ ౧౪ ॥ సోపస్కరాంచతాంమూర్తి
మాచార్యాయనివేదయేత్ । సముచ్చరన్నిమంమంత్రంవ్రతకృన్మిథునం
ముదా ॥ ౧౫ ॥ నమోవిశ్వవిధానజ్ఞవివిధైర్వివిధకారిణే । సుతంవంశకరం
దేహితుష్టాముష్మాద్ద్వితాచ్ఛుభాత్ ॥ ౧౬ ॥ సహస్రంభోజయిత్వాథ
ద్విజానాంభక్తిపూర్వకం । భుక్తశేషేణచాన్నేనకుర్యాద్వైపారణంత
తః ॥ ౧౭ ॥ ఇత్థమేతద్వ్రతంరాజంశ్చికీర్షామిత్వయాసహ । కురుచైత
త్ప్రియంమహ్యమభీష్టఫలలబ్ధయే ॥ ౧౮ ॥ ఇతిభూపాలవక్యేణశ్రుత్వా
సంహృష్టచేతసా । మునేవ్రతంసమాచీర్ణాంసాంతర్వత్నీబభూవహ ॥ ౧౯ ॥
తయాథప్రార్థితాగారీగర్భిణ్యాభక్తితోషితా । పుత్రందేహిమహామా
యేసాక్షాద్విష్ణ్వంశసంభవం ॥ ౨౦ ॥ జాతమాత్రోవ్రజేత్స్వర్గంపున
రాయాతిచాత్రవై । భక్తఃసదాశివేఽత్యర్థంప్రసిద్ధఃసర్వభూతలే ॥ ౨౧ ॥
వినైవస్తన్యపానేనషోడశాబ్దాకృతిఃక్షణాత్ । ఏవంభూతఃసుతోగౌరియ
థామేస్యాత్తథాకురు ॥ ౨౨ ॥ మృడాన్యాపితథేత్యుక్తారాజ్ఞీభక్త్యాతితు
ష్టయా । అథకాలేనతనయంమూలర్క్షేసాప్యజీజనత్ ॥ ౨౩ ॥ హైత్వైర
మాత్యైరథసావిజ్ఞప్తారిష్టసంస్థితా । దేవిరాజార్థినీచేత్త్వంత్యజదుష్ట
ర్క్షజంసుతమ్ ॥ ౨౪ ॥ సామంత్రివాక్యమాకర్ణ్యశైవలంపతిదేవతా । అ
త్యక్తుంతథాప్రాప్తంతనయంస్వయశోపదా ॥ ౨౫ ॥ ధాత్రేయికాం
సమాకార్యప్రాహేదంసాన్నపాంగనా । పంచముద్రేమహాపీఠవికటానా
మమాతృకా ॥ ౨౬ ॥ తదగ్రేస్థాపయిత్వేమంబాలంధాత్రేయికేవద ।
గౌర్యాదత్తఃశిశుఃశ్వేతవాగ్భిర్వినివేదితః ॥ ౨౭ ॥ రాజ్ఞ్యాపత్యుఃప్రియైషి
ణ్యామంత్రివిజ్ఞప్తినున్నయా । సాపిరాజ్ఞ్యోదితంశ్రుత్వాశిశుంలాస్యశిప్ర
భమ్ ॥ ౨౮ ॥ వికటాయాఃపురఃస్థాప్యగృహంధాత్రేయికాగతా । అ

థసావికటాదేవీసమాహూయచయోగినీః ॥ ౨౯ ॥ ఉవాచనయతక్షి
ప్రంశిశుంమాతృగణాగ్రతః । తాసామాజ్ఞాంచకురుతరక్షితాఃసంప్రయ
త్నతః ॥ ౩౦ ॥ యోగిన్యోవికటావాక్యాత్ఖేచర్యస్తాఃక్షణేనతం । నిన్యుర్గ
గనమార్గేణబ్రాహ్మ్యాద్యాయత్రమాతరః ॥ ౩౧ ॥ ప్రణమ్యయోగినీస్తం
దంతంశిశుంసూర్యవర్చసం । పురోనిధాయమాతౄణాంప్రావోచన్విక
టోదితమ్ ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మాణీవైష్ణవీరౌద్రీవారాహీనారసింహికా । కౌమా
రీచాపిమాహేంద్రీచాముండాచైవచండికా ॥ ౩౩ ॥ దృష్ట్వాలంబాలకం
రమ్యంవికటాప్రేషితంతతః । పప్రచ్ఛుర్యోగపట్టింభంకస్త్వేతాతత్రసూ
కా ॥ ౩౪ ॥ మాతృభిశ్చేతిపృష్టఃసయదాకించిన్నవక్తిచ । తదాతద్యో
గినీచక్రంప్రాహమాతృగణస్త్వితి ॥ ౩౫ ॥ రాజయోగ్యోభవత్యేషమ
హాలక్షణలక్షితః । పునస్తత్రైవనేతవ్యోయోగిన్యస్త్వవిలంబితమ్ ॥ ౩౬ ॥
పంచముద్రామహాదేవీతిష్ఠత్యత్రకామ్యదా । యస్యాఃసంసేవనాన్నౄ
ణాంనిర్వాణశ్రీరదూరతః ॥ ౩౭ ॥ సర్వత్రశుభజన్మిన్యాంకాశ్యాంముక్తిః
పదేపదే । తథాపిసవిశేషంహితత్పీఠంసర్వసిద్ధికృత్ ॥ ౩౮ ॥ తత్పీఠసేవనా
దస్యషోడశాబ్దాకృతేఃశిశోః । సిద్ధిర్బభూవపరమావిశ్వేశానుగ్రహాత్పరా ॥
౩౯ ॥ ఏవంమాతృగణాశీర్భిర్యోగినీభిఃక్షణేనహి । ప్రాపితోమాతృవా
క్యేనపంచముద్రాంకితంపునః ॥ ౪౦ ॥ సంప్రాప్యతన్మహాపీఠంస్వర్గలో
కాదిహాగతః । ఆనందకాననేదివ్యంతతాపవిపులంతపః ॥ ౪౧ ॥ తపసా
తీవ్రేణనిశ్చలేంద్రియచేతసః । తస్యరాజకుమారస్యప్రసన్నోభూదుమా
ధవః ॥ ౪౨ ॥ ఆవిర్బభూవపురతోలింగరూపేణశంకరః । ప్రోవాచస
ప్రసన్నోస్మివరంబ్రూహినృపాంగజ ॥ ౪౩ ॥ స్కంద ఉవాచ । సర్వజ్యో
తిర్మయంలింగంపురతోవీక్ష్యవాఙ్మయం । సప్తపాతాలముద్భిద్యస్థితంస
హాదనుగ్రహాత్ ॥ ౪౪ ॥ ప్రణమ్యదండవద్భూమౌపరితుష్టావధూర్జటిం
సూక్తైర్జన్మాంతరాభ్యస్తైఃసువృష్టోరుద్రదైవతైః ॥ ౪౫ ॥ తతఃప్ర
సన్నోభగవాన్దేవదేవోమహేశ్వరః । సంతుష్టస్తపసాతస్యప్రోవాచస్త

వభధ్వజః ॥ ౪౬ ॥ దేవదేవఉవాచ ॥ వరంవరయసంత ప్తతపస్సాక్లిశితంవపుః । త్వయేదంబాలవపుషావశీకృతంమనోమమ ॥ ౪౭ ॥ శివోక్తం వచనమాకర్ణ్యవరదానంపునఃపునః । వరంచప్రార్థయాంచక్రేపరిహృష్టతనూరుహః ॥ ౪౮ ॥ కుమారఉవాచ ॥ దేవదేవమహాదేవయదిదేయోవరోమమ । తదత్రభవతాస్థేయంభవతాపహృతాసదా ॥ ౪౯ ॥ అస్మిల్లింగేస్థితఃశంభోకురుభక్తసమీహితం । వినాముద్రాదికరణంమంత్రేణాపివినావిభో ॥ ౫౦ ॥ దిశసిద్ధింపరామత్రదర్శనాత్స్పర్శనాన్నతేః అస్యలింగస్యయేభక్తామనోవాక్కాయకర్మభిః ॥ ౫౧ ॥ సదైవానుగ్రహస్తేషుకర్తవ్యోవరఏషమే । ఇతితద్వరమాకర్ణ్యలింగరూపోవదత్ప్రభుః ॥ ౫౨ ॥ ఏవమస్తుయదుక్తంతేవీరవైష్ణవసూనునా । జనేతుర్విష్ణుభక్తాచ్చరాజ్ఞోఽమిత్రజితోభవాన్ ॥ ౫౩ ॥ విష్ణ్వంశఏవముత్పన్నోమమభక్తిపరాంగజ । వీరవీరేశ్వరంనామలింగమేతత్త్వదాఖ్యయా ॥ ౫౪ ॥ కాశ్యాందాస్యత్యభీష్టానిభక్తానాంచింతితాన్యహో । అస్మిల్లింగేసదావీరస్థాస్యామ్యద్యదినావధి ॥ ౫౫ ॥ దాస్యామిచపరాంసిద్ధిమాశ్రితేభ్యోనసంశయః । వరంనమహిమానంమేకలౌకశ్చిచ్చవేత్స్యతి ॥ ౫౬ ॥ యస్తువేత్స్యతిభాగ్యేనసపరాంసిద్ధిమాప్స్యతి । అత్రజప్తంహుతందత్తంస్తుతమర్చితమేవవా ॥ ౫౭ ॥ జీర్ణోద్ధారాదికరణంసర్వమక్షయ్యఫలహేతుకం । త్వంతురాజ్యంపరంప్రాప్యసర్వభూపాలదుర్లభమ్ ॥ ౫౮ ॥ భుక్త్వాభోగాంశ్చవిపులానంతేసిద్ధిమవాప్స్యసి । పురీవారాణసీరమ్యాసర్వస్మిన్జగతీతలే ॥ ౫౯ ॥ పుణ్యాస్తత్రాపినంభేదఃసరితోరసిగంగయోః । తతోఽపిచహయగ్రీవంతీర్థంచైవాతిపుణ్యదమ్ ॥ ౬౦ ॥ యత్రశ్రీఃష్ణుర్హయగ్రీవోభక్తచింతితమర్పయేత్ । హయగ్రీవాచ్చవైతీర్థాద్గజతీర్థంవిశిష్యతే ॥ ౬౧ ॥ యత్రవైస్నానమాత్రేణగజదానఫలంలభేత్ । కోకావరాహతీర్థంచపుణ్యాదంగజతీర్థతః ॥ ౬౨ ॥ కోకావరాహమభ్యర్చ్యతత్రనోజన్మభాగ్జనః । అపికోకావరాహాచ్చదిలీపేశ్వరసన్నిధౌ ॥ ౬౩ ॥ దిలీ

పతీర్థంసుశోభంసద్యఃపాపహరంపరం। తతఃసగరతీర్థంచసగరేశసమీ
పతః ॥ ౬౪ ॥ యత్రమజ్జన్నరోమజ్జేన్నభూయోదుఃఖసాగరే । సప్తసా
రతీర్థంచశుభంసగరతీర్థతః ॥ ౬౫ ॥ సప్తాబ్ధిస్నానజంపుణ్యంయత్రస్నా
త్వానరోలభేత్ । మహోదధీతివిఖ్యాతంతీర్థంసప్తాబ్ధితీర్థతః ॥ ౬౬ ॥ య
త్రాప్లుతోధీమాన్నదహేదఘమహోదధిం । చౌరతీర్థంతతఃపుణ్యం
లేశ్వరసన్నిధౌ ॥ ౬౭ ॥ పాపంసువర్ణచౌర్యాదియత్రస్నానాత్క్షయంవ్రజేత్
హంసతీర్థంతతోపీడ్యంకేదారేశ్వరసన్నిధౌ ॥ ౬౮ ॥ హంసస్వరూపీమ
త్రాపిహంసయామిబ్రహ్మదేహినః ॥ ౬౯ ॥ తత్రస్త్రిభువనాఖ్యస్యకేశవస్యా
తిపుణ్యదం । తీర్థంయత్రాప్లుతామర్త్యామర్త్యలోకంవ్రజంతినో ॥ ౭౦ ॥
గోవ్యాఘ్రేశ్వరతీర్థంచతతోప్యధికమేవహి । స్వభావవైరముత్సృజ్యయ
త్రాభూత్సిద్ధిమాపతుః ॥ ౭౧ ॥ తతోపిహివరంవీరతీర్థంమాంధాతృసంజ్ఞి
తం । చక్రవర్తిపదంయత్రప్రాప్తంతేనమహీభుజా ॥ ౭౨ ॥ తతోపిము
చుకుందాఖ్యంతీర్థంచాతీవపుణ్యదం । యత్రస్నాతోనరోజాతురిపుభిర్నా
భిభూయతే ॥ ౭౩ ॥ పృథుతీర్థంతతోప్యుచ్చైఃశ్రేయసాంసాధనంపరం
పృథ్వీశ్వరంయత్రదృష్ట్వానరఃపృథ్వీపతిర్భవేత్ ॥ ౭౪ ॥ తతఃపరశురామ
స్యతీర్థంచాతీవసిద్ధిదం । యత్రక్షత్రవధాత్పాపాజ్జామదగ్న్యోవిము
క్తవాన్ ॥ ౭౫ ॥ అద్యాపిక్షత్రవధజంపాపంతత్రప్రణశ్యతి । ఏకేనస్నా
మాత్రేణజ్ఞానాజ్ఞానకృతేనచ ॥ ౭౬ ॥ తతోపిశ్రేయసాంకర్తృతీర్థంశ్రే
ష్ఠంగిరిజస్యహి । యత్రనూతనధాత్పాపాద్బలదేవోవిముక్తవాన్ ॥ ౭౭ ॥
దివోదాసస్యతీర్థంతత్రరాజ్ఞోతిమేధసః । తత్రస్నాతోనరోజ్ఞా
జ్ఞానాచ్చ్యవతేంతతః ॥ ౭౮ ॥ తతోపిహిమహాతీర్థంసర్వపాపప్రణాశ
నం । యత్రభాగీరథీసాక్షాన్మూర్తిరూపేణతిష్ఠతి ॥ ౭౯ ॥ స్నాత్వాభాగీ
రథీతీర్థే కృత్వాశ్రాద్ధంవిధానవిత్ । దత్వాదానంచపాత్రేభ్యోనభూయో
గర్భభాగ్భవేత్ ॥ ౮౦ ॥ హరపాపంచభావీరతీర్థంభాగీరథీతటే । య
త్రస్నాత్వాక్షయంయాంతిమహాపాతకులాన్యపి ॥ ౮౧ ॥ యోనిస్నా

శ్వరంలింగంతత్రపశ్యతిమానవః। నిష్పాపోజాయతేవీరసతల్లింగేక్షణాత్
క్షణాత్॥౭౨॥దశాశ్వమేధతీర్థంచతతోఽపిప్రవరంమతం।దశానామశ్వమేధా
నాంయత్రస్నాత్వాఫలంలభేత్॥౭౩॥తతోఽపిశుభదంవీరబందీతీర్థంప్రచక్ష
తే। యత్రస్నాతోనరోముచ్యేదపిసంసారబంధనాత్ ॥౭౪॥ హిరణ్య
క్షేణదైత్యేనబహవోదేవతాఃపురా। బందీకృతానిగడితాస్తుష్టువుర్జ
గదంబికామ్ ॥౭౫॥ తతోవిశృంఖలీభూతైర్వందితాయజ్జగజ్జనిః। త
దాప్రభృతిబందీతిగీయతేద్యాపిమానవైః ॥౭౬॥ బందితీర్థంతుతత్రై
వమహానిగడఖండనం। యత్రస్నాతోవిముచ్యేతసర్వస్మాత్కర్మపాశతః॥
౭౭॥ బందీతీర్థంమహాశ్రేష్ఠంకాశీపుర్యాంవిశాంపతే। తత్రస్నాతోన
రోయాయాద్విముక్తిందేవ్యనుగ్రహాత్ ॥౭౮॥ తతోఽపిహిశ్రేష్ఠతరం
ప్రయాగమితివిశ్రుతం। ప్రయాగమాధవోయత్రసర్వయాగఫలప్రదః॥
౭౯॥ శోణీవరాహతీర్థంచతతోఽపిశుభదంపరం। తత్రస్నాతోనరోజా
తుతిర్యగ్యోనింనగచ్ఛతి ॥౮౦॥ తతఃకాలేశ్వరంతీర్థంవీరశ్రేష్ఠతరంప
రం। కలికాలానబాధేతేయత్రస్నాతంనరోత్తమమ్ ॥౮౧॥ అశోకతీ
ర్థంతత్రైవతతోఽప్యతితరాంశుభం। యత్రస్నాతోనరోజాతునాపతేచ్ఛో
కసాగరే ॥౮౨॥ తతోఽతినిర్మలతరంశుక్రతీర్థంనృపాంగజ। శుక్రద్వా
రానజాయేతయత్రస్నాతోనరోత్తమః ॥౮౩॥ తతోఽపిపుణ్యదంరాజ
న్భవానీతీర్థముత్తమం। యత్రస్నాత్వాభవానీశౌదృష్ట్వానైవపునర్భవేత్॥
౮౪॥ ప్రభాసతీర్థంవిఖ్యాతంతతోఽపిశుభదంనృణాం। సోమేశ్వరస్యపురత
స్తత్రస్నాతోనగర్భభాక్ ।౮౫॥ తతోగరుడతీర్థంచసంసారవిషనాశనం
గరుడేశంసమభ్యర్చ్యతత్రస్నాత్వానశోచతి ॥౮౬॥ బ్రహ్మతీర్థంతతః
శ్రేష్ఠంవీరబ్రహ్మేశ్వరాత్పురః। బ్రహ్మవిద్యామవాప్నోతితత్రస్నానేనమా
నవః ॥౮౭॥ తతోవృద్ధార్కతీర్థంచవిధితీర్థంతతఃపరం। తత్రస్నాతోన
రోయాతిరవిలోకంసునిర్మలమ్ ॥౮౮॥ తతోనృసింహతీర్థంచమహాభ
యనివారణం। కాలోఽపిబిభ్యతితత్రస్నాత్వాపరిభీతిచ ॥౮౯॥ తతో

పిపుణ్యదంనృణాంతీర్థంచిత్రరథేశ్వరం । యత్రస్నాత్వాచదత్త్వాచచిత్ర
గుప్తంనపశ్యతి ॥ ౧౦౦ ॥ ధర్మతీర్థంతతఃపుణ్యంధర్మేశపురతఃస్థితం । త
త్రశ్రాద్ధాదికంకృత్వాపితౄణామనృణోభవేత్ ॥ ౧ ॥ విశాలతీర్థంవిశా
లంవిశాలఫలదంతతః । తత్రస్నాత్వావిశాలాక్షీందృష్ట్వాగర్భేనజాయతే
॥ ౨ ॥ జరాసంధేశతీర్థంచజరాసంధేశసన్నిధౌ । సంసారజ్వరపీడాభిస్తత్ర
స్నాతోనముహ్యతి ॥ ౩ ॥ తతోఽపిలలితాతీర్థంమహాసౌభాగ్యవర్ధ
నం । స్నాత్వార్చయిత్వాలలితాంనదరిద్రోనదుఃఖభాక్ ॥ ౪ ॥ తతో
గౌతమతీర్థంచసర్వపాపవిశోధనం । స్నాత్వాపిండాన్వినిర్వాప్యయత్ర
శోచతినక్వచిత్ ॥ ౫ ॥ గంగాకేశవతీర్థంచతీర్థంచాగస్త్యసంజ్ఞకం ।
తతస్తుయోగినీతీర్థంత్రిసంధ్యాఖ్యంతతఃపరమ్ ॥ ౬ ॥ తతస్తునార్మదంతీ
ర్థంతతఆరుంధతేయకం । వాసిష్ఠంచతతస్తీర్థంమార్కండేయమను
త్తమం ॥ ౭ ॥ జ్ఞేయాన్యేతానితీర్థానిపుణ్యదాన్యుత్తరోత్తరం । ఖ
కర్తరిసంజ్ఞంచతతస్తీర్థమనుత్తమమ్ ॥ ౮ ॥ తత్రశ్రాద్ధాదికరణాన్న
రోముచ్యేతకిల్బిషైః । తతోభగీరథంతీర్థంరాజర్షేరతిపుణ్యదమ్ ॥౯॥
తత్రాల్పమపియచ్ఛేద్యత్కల్పాంతేప్యక్షయంహితం । ఏతేభ్యోపిహితీర్థే
భ్యోలింగకోటిత్రయాదపి ॥ ౧౧౦ ॥ వీరవీరేశ్వరంలింగంమహాశ్రేష్ఠం
విష్యతి । వీరతీర్థేనరఃస్నాత్వావీరేశంపరిపూజ్యచ ॥ ౧౧ ॥ తీర్థేష్వే
తేషుసర్వేషుస్నాతోభవతినాన్యథా । యస్తువీరేశ్వరంలింగంనక్తమ
ర్చయిష్యతి । తేనత్రికోటిసంఖ్యానిలింగానిహార్చితానివై ॥ ౧౨ ॥
యస్తుకామయతేలక్ష్మీంముక్తిదాంభుక్తిదామపి । తేనవీరేశ్వరంలింగం
సంసేవ్యమతియత్నతః ॥ ౧౩ ॥ విధాయైకంజాగరణంనరోవీరేశమర్చనా
భూతాయాంనైవగృహ్ణాతిశరీరంపాంచభౌతికమ్ ॥ ౧౪ ॥ ఇదంలింగవ
దాభ్యర్చ్యంసిద్ధైఃసంసిద్ధికాముకైః । ఐహికాముష్మికాన్యస్మాల్లభ్యా
న్కామాన్సమర్థయేత్ ॥ ౧౫ ॥ పంచామృతేనస్నపనంయఃకరిష్యతి
మానవః । సలేపలేపలంతస్యవీరేశేఘటకోటిజమ్ ॥ ౧౬ ॥ యదన్యత్ర

లంలింగకోటిపుష్పప్రదానతః । తదేకనైవపుష్పేణవీరేశేనాత్రసంశయః ॥ ౧౭ ॥ ఏకామప్యాహుతిందత్వావీరేశ్వరసమీపతః । కోటిహోమఫలంసమ్యగ్జ్ఞాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౧౮ ॥ సిక్థకసిక్థచనైవేద్యేకోటిసిక్థఫలంభవేత్ । అత్యల్పమపివీరేశేకృతమక్షయతాంవ్రజేత్ ॥ ౧౯ ॥ అష్టైకంయోమహారుద్రంజపేద్వీరేశసన్నిధౌ । జాపయేద్వాభవేత్తస్యకోటిరుద్రఫలంధ్రువమ్ ॥ ౧౨౦ ॥ వ్రతోత్సర్గాదివీరేశేయత్కృతంవ్రతిభిర్నరైః । తత్కోటిగుణసంఖ్యాకంభవత్యేవనసంశయః ॥ ౨౧ ॥ కృతాఅష్టౌనమస్కారాయేనవీరేశ్వరాగ్రతః । అష్టకోటినమస్కారఫలంతస్యనసంశయః ॥ ౨౨ ॥ సర్వాసాంసంపదాంస్థానమిదంలింగంభవిష్యతి । వీరేశ్వరంనసందేహోవీరమేవరదానతః ॥ ౨౩ ॥ జ్ఞానముత్పత్స్యతేపుంసాంతారకాఖ్యంమమాజ్ఞయా । జీవతామేవతత్సేవ్యమేతల్లింగంముభార్థిభిః ॥ ౨౪ ॥ ఏతచ్ఛ్రుత్వాపునఃప్రాహవీరోమిత్రజితఃసుతః । ప్రణమ్యదేవదేవేశంపరిపూర్ణమనోరథః ॥ ౨౫ ॥ తీర్థాన్యేతానిదేవేశయాన్యత్రానిమమాగ్రతః । కృపయాపునరప్యేవతదన్యానివదప్రభో ॥ ౨౬ ॥ ఆదికేశవమారభ్యతత్తీర్థాచ్చభగీరథాత్ । యేషాంశ్రవణమాత్రేణనిష్పాపోజాయతేనరః ॥ ౨౭ ॥ ఇతిశ్రుత్వామహేశానోమహీపతనయోదితం । పునస్తీర్థానిగంగాయాంవక్తుంసముపచక్రమే ॥ ౧౨౮ ॥ ఇతిశ్రీస్కందపురాణేకాశీఖండేవీరేశ్వరావిర్భావోనామత్ర్యశీతితమోఽధ్యాయః ॥ ౮౩ ॥ ... ... ❋

స్కందఉవాచ ॥ ఆకర్ణయక్షోణిసురయథాస్థాణురచీకరత్ । గంగావరణయోఃపుణ్యాత్సంభేదాత్తీర్థభూమికామ్ ॥ ౧ ॥ సంగమేత్రనిష్ణాతఃసంగమేశంసమర్చ్యచ । నరోనజాతుజననీగర్భసంగమవాప్నుయాత్ ॥ ౨ ॥ తత్రపాదోదకంతీర్థంయత్రదేవేనశార్ఙ్గిణా । ఆదౌపాదౌక్షాలితౌతుమందరాచ్ఛాగతేనయత్ ॥ ౩ ॥ విష్ణుపాదోదకేతీర్థే వా

రికార్యంకరోతియః । వ్యతీతా తేననియతం భూయఃసాంసారికీగతిః ॥ ౪ ॥
కృతపాదోదకస్నానఃకృతకేశవపూజనః । వీతసంసారవసతిఃకాశ్యామా
సీన్నరోత్తమః ॥ ౫ ॥ కాశ్యాంసాభూమిరుద్దిష్టా శ్వేతద్వీపఇతిద్విజైః । త
త్రపుణ్యార్జనంకృత్వా శ్వేతద్వీపాధిపోభవేత్ ॥ ౬ ॥ తతఃపాదోదకాత్తీ
ర్థాత్తీర్థంక్షీరాబ్ధిసంజ్ఞకం । తత్రార్జితమహాపుణ్యోవసేత్క్షీరాబ్ధిరో
ధసి ॥ ౭ ॥ క్షీరోదాద్దక్షిణేభాగేతీర్థంశంఖాఖ్యముత్తమం । తత్రస్నా
తోభవేన్నూనంనాశంఖాదినిధేఃపతిః ॥ ౮ ॥ అర్వాక్చశంఖతీర్థాచ్చ
చక్రతీర్థమనుత్తమం । సంసారచక్రేనపతేత్తత్తీర్థజలమజ్జనాత్ ॥౯॥
గదాతీర్థంతదగ్రేతుసంసారగదనాశనం । తత్రశ్రాద్ధాదికరణాత్పశ్యే
ద్దేవంగదాధరమ్ ॥ ౧౦ ॥ పద్మాకృత్పద్మతీర్థంచతదగ్రేపితృతృప్తికృత్
తత్రస్నానాదికరణాత్ప్రాప్నుయాదఘసంక్షయమ్ ॥ ౧౧ ॥ తతస్తీర్థం
మహాలక్ష్మ్యామహాపుణ్యఫలప్రదం । తత్రాభ్యర్చ్యమహాలక్ష్మీంనిర్వాణ
కమలాంలభేత్ ॥ ౧౨ ॥ తతోగారుత్మతంతీర్థంసంసారగరనాశనం । కృ
తోదకక్రియస్తత్రవైకుంఠేవసతింలభేత్ ॥ ౧౩ ॥ తతోనారదతీర్థంచబ్ర
హ్మవిద్యైకకారణం । తత్రస్నానేనముక్తఃస్యాద్దృష్ట్వానారదకేశవమ్ ॥౧౪॥
ప్రహ్లాదతీర్థంతద్యామ్యేమహాభక్తిఫలప్రదం । తత్రవైస్నానమాత్రేణవి
ష్ణోఃప్రియతరోభవేత్ ॥ ౧౫ ॥ అంబరీషంతతస్తీర్థంమహాపాతకనాశనం ।
తత్రవైశుభకర్మాణోజనానోగర్భభాజనమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఆదిత్యకేశవంనామ
తదగ్రేతీర్థముత్తమం । కృతాభిషేకస్తత్రాపిలభేత్సర్వాగ్రాభిషేచనమ్ ॥
౧౭ ॥ దత్తాత్రేయస్యతత్రాస్తితీర్థంత్రైలోక్యపావనం । యోగసిద్ధింలభే
త్తత్రస్నానమాత్రేణభావతః ॥ ౧౮ ॥ తదగ్రేభార్గవంతీర్థంమహాజ్ఞాన
సమర్పకం । తత్రస్నానవిధానేనభవేద్భార్గవలోకభాక్ ॥ ౧౯ ॥ తతో
వామనతీర్థంచవిష్ణుసాన్నిధ్యహేతుకం । తత్రశ్రాద్ధవిధానేనముచ్యేత్పై
తృజాదృణాత్ ॥ ౨౦ ॥ నరనారాయణాఖ్యంహితతస్తీర్థంశుభప్రదం । త
త్తీర్థమజ్జనాత్పుంసాంగర్భవాసఃసుదుర్లభః ॥ ౨౧ ॥ యజ్ఞవారాహ

ర్థంచతతోదక్షిణతశ్శుభం । యత్రస్నాతస్యవైపుంసాంరాజసూయఫలం
ధ్రువమ్ ॥ ౨౨ ॥ విదారనారసింహాఖ్యంతీర్థతత్రాస్తిపావనం । యత్రై
కస్నానతోనశ్యేదఘంజన్మశతార్జితమ్ ॥ ౨౩ ॥ గోపీగోవిందతీర్థంచతత
తోవైష్ణవలోకదం । యస్మిన్స్నాతోనరోవిద్వాన్నవింద్యాద్గర్భవేదనమ్ ॥
౨౪ ॥ లక్ష్మీనృసింహతీర్థంచగోపీగోవిందదక్షిణే। నిర్వాణలక్ష్మ్యాయత్రత్యో
వియతేతునరోత్తమః॥౨౫॥తద్దక్షిణాయాంకాష్ఠాయాంశేషతీర్థమనుత్త
మంమహాపాపౌఘశేషోపినతిష్ఠేద్యన్నిమజ్జనాత్॥౨౬॥ శంఖమాధవతీర్థం
చతద్యామ్యాందిశిచోత్తమం । తత్తీర్థసేవనాన్నౄణాంకుతఃపాపభయం
మహత్ ॥ ౨౭ ॥ తతోపిపావనతరంతీర్థంతత్క్షణసిద్ధిదం । నీలగ్రీవాఖ్యమ
తులంతత్రాస్నాయీసర్వదాశుచిః ॥౨౮॥ తతోద్దాలకతీర్థంచసర్వాఘౌ
ఘవినాశనం । దదాతిమహతీమృద్ధింస్నానమాత్రేణతన్నృణామ్ ॥౨౯॥
తతఃసాంఖ్యాఖ్యతీర్థంచసాంఖ్యేశ్వరసమీపతః । తత్తీర్థసేవనాత్పుంసాం
సాంఖ్యయోగఃప్రసీదతి ॥ ౩౦ ॥ స్వర్లోకాద్యత్రసంలీనస్స్వయందేవఉ
మాపతిః । అతస్స్వర్లీనతీర్థంచస్వర్లీనేశ్వరసన్నిధౌ ॥ ౩౧ ॥ తత్రస్నా
నేనదానేనశ్రద్ధయాద్విజభోజనైః।జపహోమార్చనైఃపుంసామక్షయం
సర్వమేవహి ॥ ౩౨ ॥ మహిషాసురతీర్థంచతత్సమీపేతిపావనం । యత్ర
తప్త్వాసదైత్యేంద్రోవిజిగ్యేసకలాన్సురాన్ ॥ ౩౩ ॥ తత్తీర్థసేవకోద్యాపి
నారిభిఃపరిభూయతే । నపాతకైర్మహద్భిశ్చపార్థితంచఫలంలభేత్ ॥
౩౪॥ బాణతీర్థంచతస్యారాత్తత్సహస్రభుజప్రదం । తత్రస్నాతోనరోభ
క్తింప్రాప్నుయాచ్ఛాంభవీంస్థిరామ్ ॥ ౩౫ ॥ గోప్రతారేశ్వరంనామతద
గ్రేతీర్థముత్తమం । అపుత్రోపితరేద్యత్రస్నాతోవైతరణీంసుఖమ్ ॥౩౬॥
తీర్థంహిరణ్యగర్భాఖ్యంతద్వ్యామ్యేసర్వపాపహృత్ । తత్రస్నాతోహిరణ్యే
నముచ్యతేనకదాచన ॥ ౩౭ ॥ తతఃప్రణవతీర్థంచసర్వతీర్థోత్తమో
త్తమం । జీవన్ముక్తోభవేత్తత్రస్నానమాత్రేణమానవః ॥ ౩౮ ॥ తతఃపిశం
గిలాతీర్థందర్శనాదపిపాపహృత్ । మహానేవమహాధిష్ఠానంవైతదగస్తే

తిసిద్ధిదమ్ ॥ ౩౯ ॥ స్నాత్వాపిశంగిలాతీర్థే దత్వాదానంచకించన । న
శోచతికృతాత్మాపాదన్యత్రాపిమృతోయది ॥ ౪౦ ॥ యోవైపిశంగిలాతీ
ర్థే స్నాత్వామామర్చయిష్యతి । భవిష్యతిసమేమిత్రంమిత్రతేజస్సమ
ప్రభమ్ ॥ ౪౧ ॥ తతస్త్రైవిష్టపీదృష్టినిర్మలీకృతపుష్కలం । తీర్థం
లిపిలాఖ్యంవైమనోమలవినాశనమ్ ॥ ౪౨ ॥ తత్రశ్రాద్ధాదికరణాద్దినా
నాథప్రతర్పణాత్ । మహతింశ్రియమాప్నోతిమానవోతివనిశ్చలామ్ ।
౪౩ ॥ తతో నాగేశ్వరంతీర్థంమహాఘపరిశోధనం । తత్తీర్థమజ్జనాదేవభ
వేత్సర్వాఘసంక్షయః ॥ ౪౪ ॥ తద్దక్షిణేమహాపుణ్యంకర్ణాదిత్యాఖ్యము
త్తమం । తీర్థంయత్రాప్లుతో మర్త్యో భాస్కరీంశ్రియమావహేత్ ॥౪౫॥
తత్రోభైరవతీర్థంచమహాఘౌఘక్షయప్రదం । చతురర్థోదయకరంసర్వ
విఘ్ననివారణమ్ ॥ ౪౬ ॥ భౌమాష్టమ్యాంతత్రనరఃస్నాత్వాసంతర్పయే
త్పితౄన్ । దృష్ట్వాచభైరవంకాలంకలింకాలంచసంజయేత్ ॥ ౪౭ ॥ తీ
ర్థంఖర్వనృసింహాఖ్యంతీర్థాద్భైరవతఃపురః । తత్రస్నాతస్యవైపుంస
కుతోఘజనితంభయమ్ ॥ ౪౮ ॥ మృకండస్యమునేస్తీర్థంతద్యామ్యాయా
నిర్మలం । తత్రస్నానేనమర్త్యానాంనాపాయమరణంక్వచిత్ ॥ ౪౯ ॥ త
తఃపంచనదాఖ్యంవైసర్వతీర్థనిషేవితం । తీర్థంయత్రనరఃస్నాత్వానసంసా
రీపునర్భవేత్ ॥ ౫౦ ॥ బ్రహ్మాండోదరవర్తీనియానితీర్థానిసర్వతః । ఊ
ర్జే యత్రసమాయాంతిస్వాఘౌఘపరిముక్తయే ॥ ౫౧ ॥ సర్వదాయత్ర
సర్వాణిదశమ్యాదిదినత్రయం । తిష్ఠంతితీర్థవర్యాణినిజనైర్మల్యహేతవే ।
౫౨ ॥ భూరిశఃసర్వతీర్థానిమధ్యేకాశిపదేపదే । పరంపాంచనదస్యైకీ
న్మహిమానాపికుత్రచిత్ ॥ ౫౩ ॥ అప్యేకంకార్తికస్యాహఃస్నాతవైస
కృతం । జపహోమార్చనాదానైఃకృతకృత్యాస్తవేవహి ॥ ౫౪ ॥ స
ర్వాణ్యపిచతీర్థానియుగపత్తులితాన్యపి । నాధిజగ్ముఃపంచనద్యాస్తుల
యాఅపితుల్యతామ్ ౫౫ ॥ స్నాత్వాపాంచనదేతీర్థే దృష్ట్వావైబిందు
మాధవం । నజాతుజాయతేధీమాన్ జననీజఠరాజిరే ॥ ౫౬ ॥ తతో

హ్రదం తీర్థం జడానామపి జాడ్యహృత్ । తత్ర స్నాతో నరో జాతు జ్ఞాన
భ్రంశం న చాప్నుయాత్ ॥ ౪౭ ॥ తత్ర జ్ఞానహ్రదే స్నాత్వా దృష్ట్వా జ్ఞానే
శ్వరం నరః । జ్ఞానం తదధిగచ్ఛేద్వై యేన నో బాధ్యతే పునః ॥ ౪౮ ॥ త
త్రాస్మిమంగలం తీర్థం సర్వామంగలనాశనం । తత్రావగాహనం కృత్వా
భవేన్మంగలభాజనమ్ ॥ ౪౯ ॥ అమంగలాని నశ్యేయుర్భవేయుర్మంగ
లానిచ । స్నాతుర్వై మంగలే తీర్థే నమస్కర్తుశ్చ మంగలమ్ ॥ ౫౦ ॥
మయూఖమాలినస్తీర్థం తదగ్రే మలనాశనం । తత్రాప్లుతో గభస్తీశం
విలోక్య విమలో భవేత్ ॥ ౫౧ ॥ మఖతీర్థం తు తత్రైవ మఖేశ్వరసమీప
తః । మఖజం పుణ్యమాప్నోతి తత్ర స్నాతో నరోత్తమః ॥ ౫౨ ॥ తత్పా
ర్శ్వే బిందుతీర్థం చ పరమజ్ఞానకారణం । తత్ర శ్రాద్ధాదికం కృత్వా లభే
త్సుకృతముత్తమమ్ ॥ ౫౩ ॥ పిప్పలాదస్య చ మునేస్తీర్థం తద్వాయ్వ్యాదిక్
స్థితం । స్నాత్వా శనేర్దినే తత్ర దృష్ట్వా వై పిప్పలేశ్వరమ్ ॥ ౫౪ ॥ పిప్పలం
తత్ర సేవిత్వా అశ్వత్థ ఇతి మంత్రతః । శనిపీడాం న లభతే దుఃస్వప్నం చాపి నా
శయేత్ ॥ ౫౫ ॥ తతస్తామ్రవరాహాఖ్యం తీర్థం చైవాతి పావనం । యత్ర స్నా
నేన దానేన నమజ్జేదఘసాగరే ॥ ౫౬ ॥ తదగ్రే కాలగంగా చ కలికల్మషనా
శినీ । తస్యాం స్నాత్వా నరో ధీమాం స్తత్క్షణాన్నిరఘో భవేత్ ॥ ౫౭ ॥
ఇంద్రద్యుమ్నం మహాతీర్థమింద్రద్యుమ్నేశ్వరాగ్రతః । తోయకృత్యం త
త్ర కృత్వా లోకమైంద్రమవాప్నుయాత్ ॥ ౫౮ ॥ తతస్తు రామతీర్థం చ
వీరరామేశ్వరాగ్రతః । తత్తీర్థస్నానమాత్రేణ వైష్ణవం లోకమాప్ను
యాత్ ॥ ౫౯ ॥ తత ఐక్ష్వాకవం తీర్థం సర్వాఘౌఘవినాశనం । తత్ర
స్నానేన పూతాత్మా జాయతే మనుజోత్తమః ॥ ౬౦ ॥ మరుత్తతీర్థం తత్రాపి
తే మరుత్తేశ్వరసన్నిధౌ । తత్ర స్నాత్వా తమచ్యేశం మహదైశ్వర్యమా
ప్నుయాత్ ॥ ౬౧ ॥ మైత్రావరుణతీర్థం చ తతః పాతకనాశనం । తత్ర పిం
డప్రదానేన పితౄణాం భవతి ప్రియః ॥ ౬౨ ॥ తతోఽగ్నితీర్థం విమలమగ్నీశ
పురతో మహత్ । అగ్నిలోకమవాప్నోతి తత్తీర్థపరిమజ్జనాత్ ॥ ౬౩ ॥

అంగారతీర్థంతత్రైవఅంగారేశ్వరసన్నిధౌ । తత్రాంగారచతుర్థ్యాం
తుస్నాత్వానిష్పాపతామియాత్ ॥ ౭౪ ॥ తత్రైవకలశతీర్థంచకలశేశ్వరస
న్నిధౌ । స్నాత్వాతల్లింగమభ్యర్చ్యకలికాలాన్నబిభ్యతి ॥ ౭౫ ॥ చంద్ర
తీర్థంచతత్రైవచంద్రేశ్వరసమీపతః । తత్రస్నాత్వార్చ్యచంద్రేశంచం
ద్రలోకమవాప్నుయాత్ ॥ ౭౬ ॥ తదగ్రేవీరతీర్థంచవీరేశ్వరసమీపతః ।
యదుక్తంప్రాక్తవపురస్తీర్థానాముత్తమంపరమ్ ॥ ౭౭ ॥ విఘ్నేశతీ
ర్థంచతత్సర్వవిఘ్నవిఘాతకృత్ । జాతుచిత్తత్రసంస్నాతోనవిఘ్నైర
భిభూయతే ॥ ౭౮ ॥ హరిశ్చంద్రస్యరాజర్షేస్తత్రతీర్థమనుత్తమం । త
త్రస్నాతోనరోజాతునసత్యాచ్చ్యవతేక్వచిత్ ॥ ౭౯ ॥ హరిశ్చంద్రస్యతీ
ర్థేతుయచ్ఛ్రేయఃసముపార్జితం । తదక్షయఫలంవీరఇహలోకేపరత్ర
చ ॥ ౮౦ ॥ తతఃపర్వతతీర్థంచపర్వతేశసమీపతః । సర్వపర్వఫలంతస్యస్నా
త్వాపర్వణ్యపర్వణి ॥ ౮౧ ॥ కంబలాశ్వతరంతీర్థంతత్రసర్వవిషాపహం ।
తత్రస్నాతోభవేన్మర్త్యోగీతవిద్యావిశారదః ॥ ౮౨ ॥ తతఃసారస్వతంతీ
ర్థంసర్వావిద్యోపబాధకం । తిష్ఠేయుఃపితరస్తత్రసహదేవర్షిమానవైః ॥
౮౩ ॥ ఉమాతీర్థంతుతత్రైవసర్వశక్తిసమన్వితం । అమేయాలోకస
త్త్వైఃస్యాత్స్నానమాత్రేణనిశ్చితమ్ ॥ ౮౪ ॥ తతస్త్రిలోకీవిఖ్యాతంత్రై
లోక్యోద్ధరణక్షమం । తీర్థంశ్రేష్ఠతరంవీరయదాఖ్యామణికర్ణికా ॥ ౮౫ ॥
చక్రపుష్కరిణీతీర్థంతదాదావిష్ణునాకృతం । తదాఖ్యాకర్ణనాదేవ
వైనఃపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ ౮౬ ॥ స్వర్గౌకసస్త్రిసంధ్యంవైజపంతిమణి
కర్ణికాం । యన్నామగృహ్ణాతిపుంసాంశ్రేయసేపరమాయహి ॥ ౮౭
యైఃశ్రుతాయైఃస్మృతావీరయైర్దృష్టామణికర్ణికా । తపఏవకృతంతై
ఃకృతకృత్యాస్తఏవహి ॥ ౮౮ ॥ త్రిలోకశ్రేయసేజపంతీహమానవామణి
కాం । జపామితామహంవీరత్రికాలంపుణ్యకర్మణః ॥ ౮౯ ॥ ఇష్టంతే
మహాయజ్ఞైఃసహస్రశతదక్షిణైః । పంచాక్షరీమహావిద్యాయేనోక్తామ
ణికర్ణికా ॥ ౯౦ ॥ మహాదానానిదత్తానితేనవైపుణ్యకర్మణా । యేన

హుచీర్ణతో వీరసంప్రాప్యమణికర్ణికామ్ ॥౯౧॥ మణికర్ణ్యాంబుభిర్యేన
తృప్తాః ప్రపితామహాః। తేనశ్రాద్ధానిదత్తానిగయాయాంమధుపాయసైః
౯౨ ॥ మణికర్ణీజలంయేనసంపీతంశుద్ధబుద్ధినా। కింతస్యసోమపానైస్తైః
పునరావృత్తిలక్షణైః ॥ ౯౩ ॥ తేస్నాతాః సర్వతీర్థేషుమహాపర్వసుభూ
రిశః। తథాచసర్వావభృథైః యేస్నాతామణికర్ణికా ॥ ౯౪ ॥ తైఃసురాః
పూజితాః సర్వేబ్రహ్మవిష్ణుముఖామఖైః। యైః స్వర్ణకుసుమైరత్నైరర్చి
తామణికర్ణికా ॥ ౯౫ ॥ అహంతేనోమయాసార్ధందీక్షాంసంప్రాప్య
శాంభవీం। అర్చితః ప్రత్యహంయేనపూజితామణికర్ణికా ॥ ౯౬॥ త
పాంసితేనతప్తానిశీర్ణపర్ణాదినాచిరం। సేవితాశ్రద్ధయాయేనశ్రీమతీమ
ణికర్ణికా ॥ ౯౭ ॥ దత్వాదానానిభూరీణిమఖానిష్ట్వాతుభూరిశః। చిరం
తప్త్వాప్యరణ్యేషుస్వర్గైశ్వర్యాన్మహీంపునః ॥ ౯౮ ॥ విపులేత్రమహీ
పృష్ఠేపంచక్రోశ్యాంమనోహరా। సంశ్రితామణికర్ణీయైస్తేయాతా
శ్చనివర్తకాః ॥ ౯౯ ॥ దానానాంచవ్రతానాంచక్రతూనాంతపసామపి।
ఇదమేవఫలంమన్యేయదాఖ్యామణికర్ణికా ॥ ౧౦౦॥ మోక్షలక్ష్మీరి
యంసాక్షాచ్ఛ్రీమతీమణికర్ణికా। ప్రాయోస్యామహిమానంవైనవే
ద్మ్యహమపిస్ఫుటమ్ ॥ ౧॥ అవాచ్యాంమణికర్ణ్యాంశ్చతీర్థంపాశుప
తంపరం। తీర్థంతురుద్రావాసాఖ్యంవిశ్వతీర్థమతఃపరమ్ ॥ ౨ ॥ ముక్తి
తీర్థంతతోరమ్యమవిముక్తమథోత్తమం। తీర్థంచతారకంస్కాందం
కుండేస్తీర్థంతతోపిచ ॥ ౩॥ భవానేయమథైశానంజ్ఞానతీర్థమథో
త్తమం। నందితీర్థంవిష్ణుతీర్థంతీర్థంపైతామహంతతః ॥ ౪ ॥ నాభి
తీర్థమిదంచైవబ్రహ్మనాలమతఃపరం। తతోభాగీరథంతీర్థంయత్తవా
గ్రిపురాశథి ॥ ౫ ॥ తీర్థాన్యుత్తరవాహిన్యాంస్వర్ధున్యాంకాశిసన్నిధౌ
సంత్యనేకానిపుణ్యానిమహోక్తాన్యల్పశఃపునః ॥ ౬ ॥ తత్రాపినితరాంశ్రే
ష్ఠంపంచతీర్థంనృపాంగజ। యస్యాంస్నాత్వానరోభూయోగర్భవాసంన
సంస్మరేత్ ॥ ౭॥ ప్రథమంచాసిసంభేదంతీర్థానాంప్రవరంపరం। తతో

దశాశ్వమేధాఖ్యంసర్వతీర్థనిషేవితమ్ ॥ ౮ ॥ తతఃపాదోదకంతీర్థ
దికేశవసన్నిధౌ । తతఃపంచనదంపుణ్యంస్నానమాత్రాదఘాపహ
౯ ॥ ఏతేషామపితీర్థానాంచతుర్ణామపిసత్తమ।పంచమంమణికర్ణి
ఖ్యంమనోవయవశుద్ధిదమ్ ॥ ౧౦ ॥ అహంస్నామ్యత్రసతతముమయా
హాపర్వసు । బ్రహ్మణావిష్ణునాసార్ధంసహేంద్రాదిసురర్షిభిః ॥ ౧౧
తఏవాత్రగీయేతగాథేయంశ్రుతిసంమతా । నాగలోకకృతావా
గైకోభిశ్చసంతతమ్ ॥ ౧౨ ॥ సత్యంసత్యంపునఃసత్యంసత్యపూర్వ
వచః । మణికర్ణీసమంతీర్థంనాస్తిబ్రహ్మాండగోలకే ॥౧౩॥ పంచతీర్థ
నరఃస్నాత్వానదేహంపాంచభౌతికం । గృహ్ణాతిజాతుచిత్కా
స్యోపాథజాయతే ॥౧౪ ॥ ఇతిదత్వావరాన్దేవోవీరస్యాంతర్దధే
సచవీరోపివీరేశంప్రార్చ్యప్రాప్తఃసమీహితమ్ ॥ ౧౫ ॥ స్కందఉవా
తీర్థాధ్యాయమిమంపుణ్యమగస్తేయోనిశామయేత్ । తస్యాఘం
యంయాయాదపిజన్మశతార్జితమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఇతివీరేశ్వరాఖ్యానం
ఖ్యానప్రసంగతః । కథితంతేపురాగస్తేకామేశంకథయామ్యతః ॥ ౧౭
ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే వీరేశ్వరాఖ్యానంనామ చతురశీ
మోఽధ్యాయః ॥ ... ...

స్కందఉవాచ ॥ జగజ్జనన్యాఃపార్వత్యాఃపురోగస్తేపురారిణా ।
థాఖ్యాయికథాపుణ్యాతథాతేకథయామ్యహమ్ ॥ ౧ ॥ పురామహీ
మాంసర్వాంససముద్రాదికాననామ్ । ససరిత్కాంసారణ్యాంచనగ
మపుర్యపత్తనామ్ ॥ ౨ ॥ పరిభ్రమ్యమహాతేజామహామహర్షిమహా
దుర్వాసాఃసంపరిప్రాప్తఃశంభోరానందకాననమ్ ॥ ౩ ॥ విలోక్య
ఖిలంబహుప్రాసాదమండితం । బహుకుండతడాగంచశంభోస్తోమ
గమత్ ॥ ౪ ॥ వదేపదేమునీనాంచజితకాలమహాభియాం । దృష్ట్వా
రమ్యాణిదుర్వాసావిస్మితోభవత్ ॥ ౫ ॥ సర్వతుకుసుమాపృత

సుచ్ఛాయస్నిగ్ధపల్లవాన్ । సఫలాన్సులతాశ్లిష్టాన్ దృష్ట్వా వీథిమగాత్ మునిః ॥ ౬ ॥ దుర్వాసాశ్చాతిహృష్టోఽభూద్దృష్ట్వా పాశుపతోత్తమాన్ । భూతిభూషితసర్వాంగాన్ జజాజటితమౌలికాన్ ॥ ౭ ॥ కౌపీనమాత్రవసనాన్స్మరారిధ్యానతత్పరాన్ । కక్షీకృతమహాలాబూన్ హుడుత్కారరజితాంబుదాన్ ॥ ౮ ॥ కరండదండపానీయపాత్రమాత్రపరిగ్రహాన్ । క్వచిత్త్రిదండినో దృష్ట్వా నిఃసంగాన్నిష్పరిగ్రహాన్ ॥ ౯ ॥ కాలాదపనిరాతంకాన్విశ్వేశశరణంగతాన్ । క్వచిద్వేదరహస్యజ్ఞానాబాల్యబ్రహ్మచారిణః ॥ ౧౦ ॥ నిత్యంభాగీరథీస్నానపరిపింగలమూర్ధజాన్ । విలోక్య కాశ్యాం దుర్వాసా బ్రాహ్మణాన్సుముదేతరామ్ ॥ ౧౧ ॥ పశవ్వపి చ యా తుష్టిర్మృగేష్వపి చ యా ద్యుతిః । తిర్యక్ష్వపి చ యా హృష్టిః కాశ్యాం నాన్యత్ర సా స్ఫుటమ్ ॥ ౧౨ ॥ ఇదంను శ్రేయసో వ్యుష్టిః క్వ వా మరేషు త్రివిష్టపే । యత్రత్యేష్వపి తిర్యక్షు పరమానందవార్ధిని ॥ ౧౩ ॥ వరమేతేఽపి పశవ ఆనందవనచారిణః । సదానందాః పునర్దేవా ననందనవనాశ్రితాః ॥ ౧౪ ॥ వరం కాశీపురీవాసీ మ్లేచ్ఛోఽపి హి శుభాయతిః । నాన్యత్రత్యో దీక్షితోఽపి స హి ముక్తేరభాజనమ్ ॥ ౧౫ ॥ వైశ్వేశ్వరీపురీ చైషా యథా మే చిత్తహారిణీ ॥ సర్వాపి న తథా క్షోణీ న స్వర్గో నైవ నాగభూః ॥ ౧౬ ॥ స్థైర్యం బబంధ న క్వాపి భ్రమతో మే మనోగతిః । సర్వస్మిన్నపి భూభాగే యథా స్థైర్యమగాదిహ ॥ ౧౭ ॥ రమ్యా పురీ భవేదేషా బ్రహ్మాండాదఖిలాదపి । పరిష్టుత్యేతి దుర్వాసాస్తతో వృత్తిమవాప హ ॥ ౧౮ ॥ తప్యమానోఽపి హి తపః సుచిరం స మహాతపాః । యదా నాప ఫలం కించిచ్చుకోప చ తదా భృశమ్ ॥ ౧౯ ॥ ధిక్చ మాం తాపసం దుష్టం ధిక్చ మే దుశ్చరం తపః । ధిక్చ క్షేత్రమిదం శంభోః సర్వేషాం చ ప్రతారకమ్ ॥ ౨౦ ॥ యథా న ముక్తిరత్ర స్యాత్కస్యాపి కరవై తథా । ఇతి శప్తుం యదోద్యుక్తః సంజహాస తదా శివః ॥ ౨౧ ॥ తత్ర లింగమభూదేకం ఖ్యాతం ప్రహసితేశ్వరం । తల్లింగదర్శనాత్పుంసామానందః స్యాత్పదే పదే ॥ ౨౨ ॥ ఉవాచ విస్మయావిష్టో మనస్యేవ మహేశితా । ఈదృశేభ్య

స్తపస్విభ్యో నమోఽస్త్వితి పునః పునః ॥ ౨౩ ॥ యత్త్రైవిహితపస్స్వంశేయు
త్రైవిహితాశ్రమాః । లబ్ధప్రతిష్ఠాయత్త్రైనతత్త్రైనామర్షిణోఽప్సు
జాః ॥ ౨౪ ॥ మనాక్ చింతితమాత్రం తు చేల్లభం తేన తాపసాః । కుస్థి
తదైవజీయం తేహారిణ్యాతపసాం శ్రియః ॥ ౨౫ ॥ తథాపి తాపసామాన్యా
స్వశ్రేయోవృద్ధికాంక్షిభిః । అక్రోధనాః క్రోధనా వా కాచింతా హితస్వి
నామ్ ॥ ౨౬ ॥ ఇతి యావన్మహేశానో మనస్యేవ విచింతయేత్ । తావత్త
తోఽక్రోధజో వహ్ని వ్యాన్నశేవ్యోమమండలమ్ ॥ ౨౭ ॥ తతోఽక్రోధాన
ధూమామ్రైవ్యాపితం యన్నభోంగణం । తద్దధాతి నభోద్వ్యాపినీలిమానసు
మహత్తరమ్ ॥ ౨౮ ॥ తతో గణాః పరిక్షుబ్ధాః ప్రలయార్ణవనీరవత్ । కిం
కిమేతత్కిమేతద్వై భాషమాణాః పరస్పరమ్ ॥ ౨౯ ॥ గర్జంతస్సజ్జయు
తశ్చాపోద్యతాయుధపాణయః । ప్రమదాః పరితస్తస్థుస్తే పరితో ధావశాంభ
వమ్ ॥ ౩౦ ॥ కోఽయమః క్రోధవాకాలః కో మృత్యుః కస్తథాంతకః । కో వా
విధాతా కే లేఖాః క్రుద్ధే విష్వస్మాసుకః పరః ॥ ౩౧ ॥ అగ్నిం పిబామో జలవ
చ్చూర్ణీకుర్మోఽఖిలాన్ గిరీన్ । సప్తాపి చార్ణవాంస్తూర్ణం కరవామ మరు
స్థలీమ్ ॥ ౩౨ ॥ పాతాలం చానయామో ఽద్య వామధోదధ్మోఽథవా దివం । ఏకశే
వహివాగ్రాసం గగనం కరవామహే ॥ ౩౩ ॥ బ్రహ్మాండభాండమధ్యాన్తో
టయామః క్షణేన హి । ఆస్ఫాలయామో వాన్యోన్యం కాలం మృత్యుం చల
లవత్ ॥ ౩౪ ॥ గ్రసామో వాథ భువనం ముక్త్వా వారాణసీం పురీం । య
త్ర ముక్తా భవం త్యేవమ్నతమాత్రేణ జంతవః ॥ ౩౫ ॥ కుతోఽయం ధూమ
సంభారో జ్వాలావల్యః కుతస్త్విమాః । కో వా మృత్యుంజయం రుద్రం నో
ద్యాస్మద మోహితః ॥ ౩౬ ॥ ఇతి పారిషదాః శంభోర్మహాభయభయప్ర
దాః । జల్పంతః కల్పయామాసుః ప్రాకారం గగనస్పృశమ్ ॥ ౩౭ ॥ శస
లీకృత్య బహుశః శిలావత్ప్రలయానలం । నందీ చ నందిషేణశ్చ సోమనంది
మహోదరః ॥ ౩౮ ॥ మహాహనుర్మహాగ్రీవో మహాకాలోఽచి క్షాంతకః ।
మృత్యుప్రకంపనో భీమో ఘంటాకర్ణో మహాబలః ॥ ౩౯ ॥ క్షోభణోఽప్స

వణో జృంభీ పంచాస్యః పంచలోచనః । ద్విశిరాస్త్రిశిరాః సోమః పంచహస్తో
దశాననః ॥ ౪౦ ॥ చండో భృంగిరిటి స్తండీ ప్రచండస్తాండవప్రియః । పి
చిండిలః స్థూలశిరాః స్థూలకేశో గభస్తిమాన్ ॥ ౪౧ ॥ క్షేమకః క్షేమధన్వా
చ వీరభద్రో రణప్రియః । చండపాణిః శూలపాణిః పాశపాణిః కృశోదరః ॥
౪౨ ॥ దీర్ఘగ్రీవో ఘపింగాక్షః పింగలః పింగమూర్ధజః । బహునేత్రో
లంబకర్ణః ఖర్వః పర్వతవిగ్రహః ॥ ౪౩ ॥ గోకర్ణో గజకర్ణశ్చ కోకిలాఖ్యో
గజాననః । అహం వై నైగమేయశ్చ వికటాస్యోట్టహాసకః ॥ ౪౪ ॥ సీరపా
ణిర్విరావో వైణికో వేణువాదనః । దురాధర్షో దుఃసహశ్చ గర్జనో రి
పుతర్జనః ॥ ౪౫ ॥ ఇత్యాదయో గణేశానాః శతకోటి దురాసదాః । కా
శ్యాం నివారయామాసుర్విపాపభంజనీం గతిమ్ ॥ ౪౬ ॥ క్షుబ్ధేషు తేషు వీ
రేషు చకంపే భువనత్రయం । దుర్వాససశ్చ కోపాగ్నిజ్వాలాభిర్వ్యాకులీ
కృతమ్ ॥ ౪౭ ॥ తదా వివిశతుః కాశ్యాం సూర్యాచంద్రమసావపి । నగరై
రకృతానుజ్ఞౌ తత్రైజః శమితః ప్రభో ॥ ౪౮ ॥ నివార్య ప్రమథానీకం క్షుబ్ధ
ముమాధవః । మదంశసంభవో మునిరాసనూర్ధ్వరేత ఏష వై ॥ ౪౯ ॥ అథో
దుర్వాససో లింగాదావిరాసీత్కృపానిధిః । మహాతేజోమయః శంభుర్ముని
శాపాత్పురీం ప్రవర్ణ ॥ ౫౦ ॥ సూర్యాభాచ్చ పోము నేకాశ్యాం నిర్వాణప్రతిబం
ధకః । ఇత్యనుక్రోశతో దేవస్తస్య ప్రత్యక్షతాం గతః ॥ ౫౧ ॥ ఉవాచ చ
ప్రసన్నోఽస్మి మహాక్రోధన తాపస । వరయస్వ వరః కస్తే మయా దేయో విశం
కితః ॥ ౫౨ ॥ తతో విలజ్జితో గస్త్య శాపోద్యతకరో మునిః । అపరాద్ధం బ
హుమయా క్రోధాంధేనాతిదుర్ధియా ॥ ౫౩ ॥ ఉవాచ చేతి బహుశో ధి
క్త్వాం క్రోధవశం గతం । త్రైలోక్యాభయదాం కాశీం శప్తుముద్యతచేతసం ॥
౫౪ ॥ దుఃఖార్ణవనిమగ్నానాం యా తాయా తేతి ఖేదినాం । కర్మపాశిత
కంఠానాం కాశ్యేకా ముక్తిసాధనమ్ ॥ ౫౫ ॥ సర్వేషాం జంతుజాతానాం జ
నన్యేకైవ కాశికా । మహామృతస్తన్యదాత్రీ నేత్రీ చ పరమం పదమ్ ॥ ౫౬ ॥ జన
న్యాసహనో కాశీ లభేదుపమితిం క్వచిత్ । ధారయేజ్జననీ గర్భే కాశీ గర్భాద్వి

మోచయేత్ ॥ ౫౭ ॥ ఏవంభూతాంతుయఃకాశీమన్యోపిహిశపిష్యతి । త
స్యై వశాపోభవితానతుకాశ్యాఃకథంచన ॥౫౮॥ ఇతిదుర్వాససోవాక్యం
శ్రుత్వాదేవస్త్రిలోచనః । అతీవతుష్టితో జాతఃకాశీస్తవనలబ్ధముత్ ॥౫౯॥
యఃకాశీంస్తౌతిమేధావీయఃకాశీంహృదిధారయేత్ । తేనతప్తంతపస్త
ప్తంతేనేష్టంక్రతుకోటిభిః ॥ ౬౦ ॥ జిహ్వాగ్రేవర్తతేయస్యకాశీత్యక్షర
యుగ్మకం । నతస్యగర్భవాసఃస్యాత్కదాచిదపనుమేధసః ॥ ౬౧ ॥ మో
మంత్రంజపతిప్రాతఃకాశీవర్ణద్వయాత్మకం । సతులోకద్వయంజిత్వాలో
కాతీతంపరంజేత్పరమ్ ॥ ౬౨ ॥ అనునూయేయతజ్ఞానంకాశీస్తవనప్రీ
తః । యథేదానీంసముత్పన్నంతథానతపసఃపురా ॥ ౬౩ ॥ మునేసప్త
యస్తద్వద్దీక్షితోమమపూజకః । యాదృక్ప్రియతరఃసత్యంకాశీస్తవన
లాలసః ॥ ౬౪ ॥ తాదృక్తుష్టిర్నమేదానైస్తాదృక్తుష్టిర్నమేమఖైః॥
నతుష్టిస్తపసాతాదృగ్యాదృశీకాశిసంస్తవైః ॥ ౬౫ ॥ ఆనందకాననంయేన
స్తుతమేతత్సుచేతసా । తేనాహంసంస్తుతస్సమ్యక్సూక్తైర్నూక్తైఃశ్రుతి
క్తైః ॥ ౬౬ ॥ తవకామాఃసమృద్ధాఃస్యురానునూయేయతాపస । జ్ఞానం
తేపరమంభావిమహామోహవినాశనమ్ ॥ ౬౭ ॥ అపరంచపరంబ్రూహి
కిందాతవ్యంతవానఘ। త్వాదృశాఏవమునయఃశ్లాఘనీయాయతఃసతాం॥
౬౮ ॥ ... స్యాస్త్యేవహిసామర్థ్యంతపసఃక్రుద్ధ్యతీహసః । కుపితోప్యన
మర్థస్తుకింకర్తాక్షీణవృత్తివత్ ॥ ౬౯ ॥ ఇతిశ్రుత్వాపరిష్టుత్యదుర్వాసా
కృత్తివాససం । వరంచప్రార్థయామాసవరదిప్రాప్తతనూరుహః ॥ ౭౦ ॥
దుర్వాసాఉవాచ ॥ దేవదేవజగన్నాథకరుణాకరశంకర । మహాపరాధ
విధ్వంసిన్నంధకారేస్మరాంతక ॥౭౧ ॥ మృత్యుంజయోగ్రభూతేశవృష
నీశత్రిలోచన । యదిప్రసన్నోమేనాథయదిదేయోవరోమమ ॥ ౭౨ ॥ త
దిదంకామదంనామలింగమస్త్విహధూర్జటే । ఇదంచపల్వలంమేత్ర
మకుండాఖ్యమస్తువై ॥ ౭౩ ॥ దేవదేవఉవాచ ॥ ఏవమస్తుమహాతేజా
మునేపరమకోపన। ... త్వయాస్థాపితంలింగందుర్వాసేశ్వరసంజ్ఞితంశుభం

తదేవకామకృన్నృణాంకామేశ్వరమిహాస్త్వితి । యఃప్రదోషేత్రయో
దశ్యాంశనివారసంయుజి ॥ ౭౫ ॥ సంస్నాస్యతినరోధీమాన్కామకుండే
త్వదాప్లవే । త్వత్స్నాపితంచకామేశంలింగంద్రక్ష్యతిమానవః ॥ ౭౬ ॥
నసకామకృతాద్దోషాద్యామీంనాప్స్యతియాతనాం । బహవోఽపిహిపా
ప్మానోబహుభిర్జన్మభిఃకృతాః ॥ ౭౭ ॥ కామతీర్థాంబుసంస్నానాద్యా
స్యంతివిలయంక్షణాత్ । కామాఃసమృద్ధిమాప్స్యంతికామేశ్వరనిషేవ
ణాత్ ॥ ౭౮ ॥ ఇతిదత్త్వావరాన్శంభుస్తల్లింగేలయమాయయౌ । స్కం
దఉవాచ ॥ తల్లింగారాధనాత్కామాఃప్రాప్తాదుర్వాససాభృశమ్ ॥ ౭౯ ॥
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనకాశ్యాంకామేశ్వరఃసదా । పూజనీయఃప్రయత్నేన
మహాకామాభిలాషుకైః ॥ ౮౦ ॥ కామకుండకృతస్నానైర్మహాపాతకశాం
తయే । ఇదంకామేశ్వరాఖ్యానంయఃపఠిష్యతిపుణ్యవాన్ । యఃశ్రావ్య
తిచమేధావీతౌనిష్పాపౌభవిష్యతః ॥ ౮౧ ॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణేకాశీ
ఖండేదుర్వాసోవరప్రదానంనామపంచాశీతితమోఽధ్యాయః ॥౮౫॥

పార్వత్యువాచ ॥ విశ్వకర్మేశ్వరంలింగంయత్కాశ్యాంప్రథితంపరం ।
తస్యలింగస్యకథయదేవదేవసముద్భవమ్ ॥ ౧ ॥ దేవదేవఉవాచ ॥ శృ
ణుదేవిప్రవక్ష్యామికథాంపాతకనాశినీం । విశ్వకర్మేశలింగస్యప్రాదుర్భా
వంమనోహరమ్ ॥ ౨ ॥ విశ్వకర్మాభవత్పూర్వంబ్రహ్మణస్త్వపరాతనుః ।
త్వష్టుఃప్రజాపతేఃపుత్రోనిపుణఃసర్వకర్మసు ॥ ౩ ॥ కృతోపనయనఃసోఽథ
బాలోగురుకులేవసన్ । చకారగురుశుశ్రూషాంభిక్షాన్నకృతభోజనః ॥ ౪ ॥
ఏకదాతద్గురుఃప్రాహప్రావృట్కాలేసమాగతే । కురూటజంమదర్థంత్వం
యథాప్రావృణ్ణబాధతే ॥ ౫ ॥ యత్కదాచిన్నభజ్యేతనపురాతనతాం
వ్రజేత్ । గురుపత్న్యప్యభిహితారేత్వాష్ట్రేకురుకంచుకమ్ ॥ ౬ ॥ మ
మాంగయోగ్యంనోగాఢంనశ్లథంచప్రయత్నతః । వినైవవాససాచారు
వల్కలంచసదోజ్జ్వలమ్ ॥ ౭ ॥ గురుపుత్త్రేణచాజ్ఞప్తోమమార్థంపాదుకే

కురు । యదాహాథస్య మే పాదా న పంకః సంస్పృశేత్క్వచిత్ ॥ ౮ ॥ ఛ
త్రాదిబంధనిర్ముక్తే తథావత్తో మే సుఖప్రదే । యాభ్యాం చ సంచరేవాహం
భూమావివద్రుతమ్ ॥ ౯ ॥ గురుకన్యాపి తం ప్రాహ త్వాష్ట్రే మే శ్రవణోచి
తే । భూషణే స్వేన హస్తేన కురు కాంచననిర్మితే ॥ ౧౦ ॥ కుమారీక్రీడనీయా
ని కౌతుకాని చ దేహి మే । దంతిదంతమయాన్యేవ స్వహస్తరచితాని చ ॥ ౧౧ ॥
గృహోపకరణం ద్రవ్యం ముసలోలూఖలాదికం । తథా ఘటయ మే ధావి
న్యథా త్రుట్యతి న క్వచిత్ ॥ ౧౨ ॥ అక్షాలితాన్యపి యథా నిత్యం పీతాన
త్తమ । ఉజ్జ్వలాని భవంత్యేవ స్థాలికాశ్చ తథా కురు ॥ ౧౩ ॥ సూపకర్మణ్య
పి చ మాం ప్రశాధి త్వష్ట్రనందన । యథాంగుల్యో న దహ్యంతే పాకః స్యాచ్చ
యథా శుభః ॥ ౧౪ ॥ ఏకస్తంభమయం గేహమేకదారువినిర్మితం । త
థా కురు వరం త్వాష్ట్ర యత్రేచ్ఛా తత్ర తథా రయే ॥ ౧౫ ॥ యే సహాధ్యాయి
నోప్యస్య వయో జ్యేష్ఠాశ్చ తేపి హి । సర్వే సర్వం సమీహంతే కర్మ తత్కృతమే
వ హి ॥ ౧౬ ॥ తథేతి స ప్రతిజ్ఞాయ సర్వేషాం పురతో ద్విజే । మధ్యే వనం ప్రా
విశచ్చ మహాచింతాభయార్దితః ॥ ౧౭ ॥ కించిత్కర్తుం న జానాతి ప్రతి
జ్ఞాతం చ తేన వై । సర్వేషాం పురతః సర్వం కరిష్యామీతి నిశ్చితమ్ ॥ ౧౮ ॥
కింకరోమి క్వ గచ్ఛామి కో మే సాహాయ్యమర్పయేత్ । బుద్ధేరపి న స్థైర్యం మే శర
ణం కం వ్రజామి చ ॥ ౧౯ ॥ అంగీకృత్య గురోర్వాక్యం గురుపత్న్యా గురో
శ్శోః । యో న సంనిష్పాదయేన్మూఢః స భవేన్నిరయీ నరః ॥ ౨౦ ॥ గురుశు
శ్రూషణం ధర్మ ఏకో హి బ్రహ్మచారిణాం । అనిష్పాద్య తు తద్వాక్యం కథం మే
నిష్కృతిర్భవేత్ ॥ ౨౧ ॥ గురూణాం వాక్యకరణాత్సర్వ ఏవ మనోరథాః ।
సిద్ధ్యంతీతరథా నైవ తస్మాత్కార్యం హి తద్వచః ॥ ౨౨ ॥ కథం తద్వచస
సిద్ధిం ప్రాప్స్యామ్యత్ర వనస్థితః । కశ్చ మేఽత్ర సహాయః స్యాద్ధిషణా దుర్బలా
స్య వై ॥ ౨౩ ॥ ఆస్తాం గురుకథా దూరం యోఽన్యస్యాపి లఘోరపి । ప్రతి
శ్రుత్యాపి న కురుతే కార్యం సోఽధో వ్రజత్యధః ॥ ౨౪ ॥ కథమేతాని కర్మాణి కరి
ష్యేఽజ్ఞోఽసహాయవాన్ । అంగీకృతాని తద్భీత్యా నమస్తే భవితవ్యతే

యావదిత్థం చింతయతి స త్వాష్ట్రో వనమధ్యగః । తావత్తత్రైవ సంప్రాప్తస్తే
నైకోఽదర్శి తాపసః ॥ ౨౬ ॥ అథ స త్వాష్ట్రస్తం ప్రాహ వనే దృష్ట్వా తపస్వి
నం । కోఽభవాన్మానసం మే యో నితరాం సుఖయత్యహో ॥ ౨౭ ॥ త్వద్ద
ర్శనేన మే గాత్రం చింతాసంతాపతాపితం । హిమానీగాహనేనైవ శీతలం
భవతి క్షణమ్ ॥ ౨౮ ॥ కింత్వం మే ప్రాక్తనం కర్మ ప్రాప్తం తాపసరూపధృక్ ।
అథవా కరుణావార్ధిరావిర్భూతః శివోఽభవాన్ ॥ ౨౯ ॥ యోఽసి సోఽసి నమ
స్తుభ్యముపదేశేన యుంక్ష్వ మాం । గురూక్తం గురుపత్న్యుక్తం గుర్వపత్యో
క్తమేవ చ ॥ ౩౦ ॥ కథం కర్తుమిహం శక్తః కర్మ తాదృశమద్భుతం । యస్య
మే బుద్ధిసాహాయ్యం నిర్జనే బంధుతాం గతః ॥ ౩౧ ॥ ఇత్యుక్తస్తేన స వనే
తాపసో బ్రహ్మచారిణా । కారుణ్యపూర్ణహృదయో యథోక్తముపదిష్ట
వాన్ ॥ ౩౨ ॥ య ఆప్తత్వేన సంపృష్టో దుర్బుద్ధిం సంప్రయచ్ఛతి । స యా
తి నరకం ఘోరం యావదాభూతసంప్లవమ్ ॥ ౩౩ ॥ తాపస ఉవాచ ॥ బ్రహ్మచా
రిన్ శృణు బ్రూయాం కిమద్భుతతరం త్విదం । విశ్వేశానుగ్రహాద్బ్రహ్మాప్యభ
వత్సృష్టికోవిదః ॥ ౩౪ ॥ యది త్వం త్వాష్ట్ర సర్వజ్ఞం కాశ్యామారాధయి
ష్యసి । తతస్తే విశ్వకర్మేతి నామ సత్యం భవిష్యతి ॥ ౩౫ ॥ విశ్వేశానుగ్రహా
త్కాశ్యామభిలాషా న దుర్లభాః । సులభో దుర్లభోఽప్యత్ర యత్ర మోక్ష
స్తనుత్యజామ్ ॥ ౩౬ ॥ సృష్టేః కరణసామర్థ్యం సృష్టిరష్టా ప్రవీణతా ।
విధినా విష్ణునా ప్రాపి విశ్వేశానుగ్రహాత్పరాత్ ॥ ౩౭ ॥ యా హి వైశ్వేశ్వరం
సద్మ పద్మయా సమధిష్ఠితం । నిర్వాణసంజ్ఞయా బాల యదీచ్ఛేః స్వాన్మనోర
థాన్ ॥ ౩౮ ॥ న హి సర్వప్రదః శంభుర్యాచితః శ్వపచేన వా । పయోమా
త్రం దదౌ తస్మై సర్వం క్షీరాబ్ధిమేవ చ ॥ ౩౯ ॥ ఆనందకాననే శంభోః కిం కిం
కేన న లభ్యతే । యత్ర వాసకృతాం పుంసాం ధర్మరాశిః పదే పదే ॥ ౪౦ ॥ స్వ
ర్ధునీస్పర్శమాత్రేణ మహాపాతకసంతతిః । యత్ర సంక్షయతి క్షిప్రం తాం
కాశీం కో న సంశ్రయేత్ ॥ ౪౧ ॥ న తాదృగ్ధనసంభారో లభ్యతే క్రతుకోటిభిః ।
యాదృగ్వారాణసీవీథిసంచారేణ పదే పదే ॥ ౪౨ ॥ ధర్మార్థకామమో

తపాణాంయద్యత్రాస్తిమనోరథః । తదావారాణసీంయాహియాహిత్రై
లోక్యపావనీమ్ ॥ ౪౩ ॥ సర్వకామఫలప్రాప్తిస్తత్రైవస్యాద్ధ్రువంస్మృతా
యత్రైవసర్వదఃసర్వఃకాశ్యాంవిశ్వేశ్వరఃశ్రితః ॥ ౪౪ ॥ సతాపసోత్తమా
కర్ణ్యత్వష్ట్రేఇత్థంనుహృష్టవాక్ । కాశీసంప్రాప్త్యుపాయంచతక్షణ
సమపృచ్ఛత ॥ ౪౫ ॥ త్వష్టోవాచ ॥ తదానందవనంశంభోఃక్వాస్తి
తాపససత్తమ । యత్రనోదుర్లభంకించిత్సాధకానాంత్రయీస్థితే
స్వర్గేవామర్త్యలోకేవాబలిసద్మనివామునే । క్వతదానందగహనంయ
త్రానందపయోబ్ధిజా ॥ ౪౬ ॥ యత్రవిశ్వేశ్వరోదేవోవిశ్వేషాంకర్ణధా
రకః । వ్యాచష్టేతారకంజ్ఞానంయేనతన్మయతాంయయుః ॥ ౪౭ ॥ సు
లభాయత్రనియతమానందవనచారిణః । అపినైఃశ్రేయసీలక్ష్మీఃకిమన్యేల్ప
మనోరథాః ॥ ౪౮ ॥ కస్తాంమాంప్రాపయేచ్ఛంభోఃకథంయామిలభావ
ద । సతపస్వీతితద్వాక్యమాకర్ణ్యశ్రద్ధయాన్వితమ్ ॥ ౫౦ ॥ ప్రాహాగచ్ఛ
నయామిత్వాంయియాసురహమప్యహో । దుర్లభంప్రాప్యమానుష్యం
యదికాశీనసేవితా ॥ ౫౧ ॥ పునఃక్వనృత్వంశ్రేయోభూఃక్వకాశీక్వబు
ధహృత్ । వృథాగతేహిమానుష్యేకాశీప్రాప్తివివర్జనాత్ ॥ ౫౨ ॥ ఆ
యుష్యంచభవిష్యంచసర్వమేవవృథాగతం । అతోహంసఫలీకర్తుమా
నుష్యంచాతిచంచలమ్ ॥ ౫౩ ॥ యాస్యామికాశీమాయాహిమాయా
హిత్వాత్వమప్యహో । ఇతితేనసహత్వష్ట్రామునినాతికృపాలునా ॥ ౫౪ ॥
పురీంవైశ్వేశ్వరీంప్రాప్తామనఃస్వాస్థ్యమవాపచ । తతఃప్రాప్యత్వాంకా
శీంతాపసఃక్వాప్యతకీర్తితమ్ ॥ ౫౫ ॥ జగామకుంభసంభూతసత్వష్ట్రో
త్యమస్యత । అవశ్యంసహివిశ్వేశఃసర్వేషాంచింతితప్రదః ॥ ౫౬ ॥ సర్వా
స్థిరవృత్తీనాందూరస్థోపిసమీపగః । యస్మిన్ప్రసన్నదృక్త్యైత్తస్తందుష్ట
మపిధ్రువం । సునైదిష్టంకరోత్యేవస్వయంవర్త్మోపదేశయన్ ॥ ౫౭ ॥
క్వాహంత్రతనైబాలశ్చింతాకులితమానసః । క్వతాపసఃసమోమాంవై
నాపదిశ్యేహచానయత్ ॥ ౫౮ ॥ ఖేలోయమస్యత్వ్రీత్తస్యయస్యార్థకృత్తే

క్షత్రవిత్ । నహ్యలభ్యతరం కించిదహో స్వాహం స్వకాశికా ॥ ౫౯ ॥ నారా
ధితో మయా శంభుః ప్రాక్తనే జన్మని క్వచిత్ । శకీరిత్వానుమానేన జ్ఞాతమే
తదసంశయమ్ ॥ ౬౦ ॥ అస్మిన్ జన్మని బాలత్వాన్నైవారాధితః స్ఫుటం ।
ప్రత్యక్షమేవ మే వైతత్తః కుతోఽనుగ్రహధీర్మయి ॥ ౬౧ ॥ అజ్ఞాతం గురుభ
క్తిర్మే హేతుః శంభుప్రసాదనే । యయేహానుగృహీతోఽస్మి విశ్వేశేన కృపా
లునా ॥ ౬౨ ॥ అథవా కారణాపేక్ష(స్త్రు)త్యక్షుస్త్వితరదేవవత్ । శంకమ
ప్యనుగృహ్ణాతి కేవలం కారణం కృపా ॥ ౬౩ ॥ యదినో మయ్యనుక్రోశః కథం
తాపససంగతిః । తద్రూపేణ స్వయం శంభురాసీనాథేహ మాం ధ్రువమ్ ॥
౬౪ ॥ న దానాని న వై యజ్ఞా న తపాంసి వ్రతాని చ । శంభోః ప్రసాదహేతూ
నికారణం తత్కృపైవ హి ॥ ౬౫ ॥ దయామపి తదా కుర్యాదసౌ విశ్వేశ్వరః
పరాం । యదాశ్రిత్య త్యక్తమధ్వానం సద్భిశిక్షుర్న సంత్యజేత్ ॥ ౬౬ ॥ అ
నుక్రోశం నమర్త్యేతి స త్వష్ట్రీ శాంభవం శుచిః । సంస్థాప్య లింగమీశస్య
గాధయుత్సృష్టమానసః ॥ ౬౭ ॥ ఆనీయ పుష్పసంభారమార్తవం కాసనా
దృహా । స్నాత్వాభ్యర్చయతీశానం కందమూలఫలాశనః ॥ ౬౮ ॥ ఇ
త్యేత్వష్టృతనూజస్య లింగారాధనచేతసః । ప్రీతోయనాత్ప్రసన్నోభూత్త
స్యేశః కరుణానిధిః ॥ ౬౯ ॥ తస్మాదేవ హి లింగాచ్చ ప్రాదుర్భూయ భవోఽ
బ్రవీత్ । వరం వరయ రే త్వష్ట్రిదృఢభక్త్యానయా తవ ॥ ౭౦ ॥ ప్రసన్నో
స్మి భృశం బాల గుర్వర్థకృతచేతసః । గురుణా గురుపత్న్యా చ గురుపత్య
ధ్యాయేన చ ॥ ౭౧ ॥ యథార్థితం తథా కర్తుం తే సామర్థ్యం భవిష్యతి ॥
౭౨ ॥ అన్యాన్వరాంశ్చ తే దద్యాం త్వష్ట్రితుష్టస్త్వదర్చయా । తాన్
శృణుష్వ మహాభాగ లింగస్యాస్యాద్భుతశ్రియః ॥ ౭౩ ॥ త్వం సువర్ణాదిధా
తూనాం దారూణాం దృషదామపి । మణీనామపి రత్నానాం పుష్పాణామపి
వాససాం ॥ ౭౪ ॥ కర్పూరాదిసుగంధీనాం ద్రవ్యాణామప్యపామపి । కంద
మూలఫలానాం చ ద్రవ్యాణామపి చత్వచామ్ ॥ ౭౫ ॥ సర్వేషాం వస్తుజా
తానాం కర్తుం కర్మ ప్రవేత్స్యసి । యస్య యస్య రుచిర్యత్ర సద్మ దేవాలయా

దిక్షు ॥ ౭౬ ॥ తస్యాశ్చ స్నేహతుష్ట్యై త్వం తథా కర్తుం ప్రవేత్స్యసి । నవ్య
నేపథ్యరచనాః సర్వాః నూపస్య సంస్కృతీః ॥ ౭౭ ॥ సర్వాణి శిల్పికార్యాణి శా
ర్యాత్రికమథాపి చ । సర్వం జ్ఞాస్యసి కర్తుం త్వం ద్వితీయ ఇవ పద్మభూః ॥ ౭౮ ॥
నానావిధాని యంత్రాణి నానాయుధవిధానకం । జలాశయానాం రచనాః
సుదుర్గరచనాస్తథా ॥ ౭౯ ॥ తాం దృక్కర్తుం పురా వేత్సి యాదృజ్ఞాన్యో
ధియాస్యతి । కలాజాతం హి సర్వం త్వమనువయాస్యసి మే వరాత్ ॥ ౮౦ ॥ స
ర్వేంద్రజాలికీ విద్యా త్వదధీనా భవిష్యతి । సర్వకర్మసు కౌశల్యం సర్వబుద్ధిష
రిష్ఠతామ్ ॥ ౮౧ ॥ సర్వేషాం చ మనోవృత్తిం త్వం జ్ఞాస్యసి వరాన్మమ । కిం
బహూక్తేన యత్స్వర్గే యత్పాతాలే యదత్ర చ ॥ ౮౨ ॥ అతిలోకోత్తరం
కర్మ తత్సర్వం వేత్స్యసి స్వయమ్ ॥ ౮౩ ॥ విశ్వేషాం విశ్వకర్మాణి విశ్వేషు భు
వనేషు చ । యతో జ్ఞాస్యసి తన్నామ విశ్వకర్మేతి తేఽనఘ ॥ ౮౪ ॥ అపరః
కోఽపరో దేయస్తవ తం ప్రార్థయాశ్వహో । తవాదేయం న మే కించిల్లిం
గార్చనరతస్య హి ॥ ౮౫ ॥ అన్యత్రాపి హి యో లింగం సమర్చయతి సన్మ
తిః । తస్యాపి వాంఛితం దేయం కిం పునర్యో హి కాశికమ్ ॥ ౮౬ ॥ యేన కా
శ్యాం సమభ్యర్చి యేన కాశ్యాం ప్రతిష్ఠితం । యేన కాశ్యాం స్తుతం లింగం
స మే రూపాయ దర్పణః ॥ ౮౭ ॥ తత్త్వస్వచ్ఛోసి ముకురో మమ నేత్రత్రయ
స్య హి । కాశ్యాం లింగార్చనాత్త్వాష్ట్ర వరం వరయ సువ్రత ॥ ౮౮ ॥ కా
శ్యాం యో రాజధాన్యాం మే హిత్వా మామన్యమర్చయేత్ । స వరాకో
ధీరుష్టోఽల్పతుష్టిర్ముక్తివర్జితః ॥ ౮౯ ॥ తదానందవనే హ్యత్ర సమభ్య
హం ముముక్షుభిః । ద్రుహిణోపేంద్రచంద్రేంద్రైరిహాన్యైన సమర్చ్య
తే ॥ ౯౦ ॥ యథానందవనం ప్రాప్య త్వం మామర్చితవానసి । తథాన్యే
పుణ్యకర్మాణో మామభ్యర్చైవ మామితాః ॥ ౯౧ ॥ అనుగ్రాహ్యోఽసి
సి నితరాం తతో వరయ దుర్లభం । శ్రాణితం తదవైహి త్వం పదమాచిరయ
స్వభోః ॥ ౯౨ ॥ విశ్వకర్మోవాచ ॥ ఇదం యత్స్థాపితం లింగం మయా స్థా
పితం శంకర । తల్లింగమస్యైవ స్యారాధ్యం తు సద్బుద్ధిభాజనమ్ ॥ ౯౩ ॥

చ్ఛనాథప్రార్థ్యే సితచ్ఛవిశ్రేణయిష్యసి । భవాన్మయా వినిర్మాపయి
తాస్త్వం ప్రసాదం కదా భవ ॥ ౯౪ ॥ దేవదేవ ఉవాచ ॥ ఏవమస్తు యదు
క్తం తే తవ లింగసమర్చకాః । సద్బుద్ధిభాజనం వై స్యుః స్యుశ్చ నిర్వాణదీక్షి
తాః ॥ ౯౫ ॥ యదా చ రాజా భవితా దివోదాసోపి ధర్మవరాత్ । తదా మే
వచనాత్త్రాత ప్రసాదం మే విధాస్యతి ॥ ౯౬ ॥ స వీక్ష్య పునః కాశీం నిర్విష్టా
తేన భూభుజా । గణేశమాయయా రాజ్యాత్పరినిర్విణ్ణచేతసా ॥ ౯౭ ॥ వి
ష్ణోః సదుపదేశాచ్చ మామేవ శరణం గతః । నిర్వాణలక్ష్మీః ప్రాప్తేహ హిత్వా
రాజ్యశ్రియం చలామ్ ॥ ౯౮ ॥ విశ్వకర్మన్ వ్రజ గురోః శాసనాయ యత
స్వ చ । గురుభక్తికృతోऽయస్మాన్మద్భక్తా నాత్ర సంశయః ॥ ౯౯ ॥ యే గు
రుం చావమన్యంతే తేऽవమాన్యా మయాప్యహో । తస్మాద్గురూపదిష్టం హి
కురు శిష్య సమీహితమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ తత ఆగత్య మే పార్శ్వే యావన్నిర్వాణమే
ష్యసి । తావత్త్వం స్యసి శుద్ధాత్మా దేవానాం హితమాచరన్ ॥ ౧ ॥ తవా
త్ర లింగే సతతం స్థాస్యామ్యహమభీష్టదః । అస్య లింగస్య భక్తానాం నిర్వాణ
శ్రీరదూరతః ॥ ౨ ॥ అంగారేశాదుదీచ్యాం యే తల్లింగస్య సమర్చకాః
తేషాం మనోరథావాప్తిర్భవిష్యతి పదే పదే ॥ ౩ ॥ ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే
దేవస్త్వష్టాపి గురుమాప్తవాన్ । గురోః సమీహితం భూరి విధాయ సగృహా
న్యయా ॥ ౪ ॥ గృహేపి మాతాపితరౌ సంతోష్య నిజకర్మణా । తదుక్త్వా
జ్ఞాం సమాధాయ పునః కాశీం సమాయయా ॥ ౫ ॥ స్వలింగారాధనాసక్తో
నాద్యాపి త్వష్టృనందనః । కాశీం త్యజతి మేధావీ సర్వదేవప్రియంచరన్ ॥ ౬ ॥
ఈశ్వర ఉవాచ ॥ పృష్టాని యాని లింగాని త్వయా దేవి గిరీంద్రజే । కాశీము
క్తిసమర్థాని తాన్యుక్తాని మయా తవ ॥ ౭ ॥ లింగమోంకారసంజ్ఞం చ త
థా దేవం త్రివిష్టపం । మహాదేవః కృత్తివాసా రత్నేశశ్చంద్రసంజ్ఞకః ॥ ౮ ॥
కేదారశ్చాపి ధర్మేశస్తథా వీరేశ్వరాభిధః । కామేశవిశ్వకర్మేశౌ మ
ణికర్ణీశ్వరస్తథా ॥ ౯ ॥ మమార్చ్యమవిముక్తాఖ్యం తతో దేవి మమా
ఖ్యకం । విశ్వనాథేతి విశ్వస్మిన్ ప్రథితం విశ్వసౌఖ్యదమ్ ॥ ౧౧౦ ॥ అవిము

క్త్రంసమాసాద్యయేనవిశ్వేశ్వరోఽర్చితః । సతస్యాస్తిపునర్జన్మకల్పకో
టిశతేష్వపి ॥ ౧౧ ॥ అష్టౌమాసాన్విహారశ్చస్యాద్యతీనాంసంయతాత్మనాం
ఏకత్రచతురోమాసానబ్దంనావాసఇష్యతే ॥౧౨ ॥ అవిముక్తేప్రవిష్టానాం
విహారోనైవయుజ్యతే । మోక్షోఽస్యసంశయశ్చాత్రతస్మాత్త్యాజ్యానకాశి
కా ॥ ౧౩ ॥ ఆనందకాననంహిత్వానాన్యద్గచ్ఛేత్తపోవనం । తపోయోగ
శ్చమోక్షశ్చయతోఽత్రైవమదాశ్రయాత్ ॥ ౧౪ ॥ కృపయాసర్వజంతూ
నాంక్షేత్రమేతన్మయాకృతం । అవశ్యమేవసిధ్యంతిక్షేత్రేఽస్మిన్సిద్ధికాంక్షి
ణః ॥ ౧౫ ॥ అతీతంవర్తమానంచజ్ఞానతోఽజ్ఞానతఃకృతం । యదేన
స్తల్లయంయాయాదానందవనవీక్షణాత్ ॥ ౧౬ ॥ అత్యుగ్రైశ్చతపోభి
ర్యన్మహాదానైర్మహావ్రతైః । నియమైశ్చయమైఃసమ్యక్స్వయోగేనమ
హామఖైః ॥ ౧౭ ॥ వేదాంతశాస్త్రాభ్యసనైఃసర్వోపనిషదాశ్రయాత్ ।ప్ర
భిర్జ్ఞేయంయదవాప్యైతత్తత్కాశ్యాంహేలయాప్యతే ॥ ౧౮ ॥ కర్మసూత్రై
బద్ధావైభ్రామ్యంతేతావదేవహి । యావద్విశ్వేశ్వరేధామ్నిమమనైవ
తనుత్యజః ॥ ౧౯ ॥ కాశ్యాంస్వలీలయాదేహితిర్యగ్యోనిజుషామపి । దే
మిచాంతేతత్త్వానంయత్రయాంతినయాజ్ఞికాః ॥౧౨౦॥ భూతగ్రామో
ఖిలోప్యత్రముక్తిక్షేత్రేకృతాలయః । కాలేననిధనంయాతోయాత్యే
వపరమాంగతిమ్ ॥ ౨౧॥ విషయాసక్తచిత్తోపిత్యక్తధర్మరతిస్త్వపి ।
కాలేనోజ్ఝితదేహోఽత్రనసంసారంపునర్విశేత్ ॥ ౨౨ ॥ ప్రయాగేయత్ఫ
లందేవిమాఘేచోషసిమజ్జనాత్ । యత్ఫలంకోటిగుణితంవారాణస్యాం
క్షణేక్షణే ॥ ౨౩ ॥ అస్యక్షేత్రస్యమహిమాకోపివాచామగోచరః । ఉద్దే
శమాత్రమాఖ్యాయిమయాతేప్రీతికామ్యయా ॥ ౨౪ ॥ చతుర్దశానాం
లింగానాంశ్రుత్వాఖ్యానానిసత్తమః । చతుర్దశసులోకేషుపూజాంప్రా
ప్యత్యనుత్తమామ్ ॥ ౧౨౫ ॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణేకాశీఖండే
కర్మేశప్రాదుర్భావోనామషడశీతితమోఽధ్యాయః ॥ ౮౬ ॥

అగస్త్య ఉవాచ ॥ సర్వజ్ఞసూనో షడ్వక్త్ర సర్వార్థకుశలప్రభో ।
ప్రాదుర్భావం నిశమ్యైషాం లింగానాం ముక్తిదాయినామ్ ॥ ౧ ॥ నితరాం
పరితృప్తో౽స్మి సుధాం పీత్వేవ నిర్జరః । ఓంకారప్రముఖైర్లింగైరిదమా
నందకాననమ్ ॥ ౨ ॥ ఆనందమేవ జనయేదపి పాపజుషామిహ । పరానం
దమహం ప్రాప్తః శ్రుత్వైతల్లింగకీర్తనమ్ ॥ ౩ ॥ జీవన్ముక్త ఇవాసం హి త్వ
త్తత్త్వశ్రుతేరహమ్ । స్కందదక్షేశ్వరాదీని లింగానీహ చతుర్దశ ।
యాన్యుక్తాని సమాచక్ష్వ తత్ప్రభావమశేషతః ॥ ౪ ॥ యో దక్షో౽గహ
యామాస మధ్యే దేవసభం విభుం । స కథం లింగమీశస్య ప్రత్యష్ఠాపయదద్భు
తమ్ ॥ ౫ ॥ ఇతి శ్రుత్వా శిఖరథః కుంభయోనేరుదీరితం । సూతసంకథ
యామాస దక్షేశ్వరసముద్భవమ్ ॥ ౬ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ ఆకర్ణయ
మునే వచ్మి కథాం కల్మషహారిణీం । పురశ్చరణకామో౽సౌ దక్షః కాశీం స
మాయయౌ ॥ ౭ ॥ భాగవక్త్రో విరూపాస్యో దధీచిపరిధిక్కృతః । ప్రాయ
శ్చిత్తవిధానార్థం సూపదిష్టః స్వయంభువా ॥ ౮ ॥ ఏకదా దేవదేవస్య సే
వార్థం శశిమౌళినః । కైలాసమగమద్విష్ణుః పద్మయోనిపురస్కృతః ॥౯॥
ఇంద్రాదయో లోకపాలా విశ్వేదేవా మరుద్గణాః । ఆదిత్యా వసవో రుద్రాః
సాధ్యా విద్యాధరోరగాః ॥౧౦॥ ఋషయో౽ప్సరసో యక్షా గంధర్వాః సిద్ధ
చారణాః । తైర్నతో దేవదేవేశః పరివ్యాప్తతనూరుహైః ॥౧౧॥ స్తుతశ్చ
నానాస్తుతిభిః శంభునాపి కృతాదరాః । వివిశుశ్చాసనశ్రేణ్యాం తన్ముఖాసక్త
దృష్టయః ॥౧౨॥ అథ తేషూపవిష్టేషు శంభునా విష్టరశ్రవాః । కృతహస్త
పరిస్పర్శమానః పృష్టో మహాదరమ్ ॥ ౧౩ ॥ శ్రీవత్సలాంఛన హరే దైత్య
వంశదవానల । కచ్చిత్పాలయితుం శక్తిస్త్రిలోకీమస్త్యకుంఠితా ॥ ౧౪ ॥
దితిజా దనుజా దుష్టాః కచ్చిచ్చాప్సిరణాంగణే । అపి క్రుద్ధా మహీ
దేవా మామివ ప్రతిమన్యసే ॥ ౧౫ ॥ బాధయా రహితా గావః కచ్చిత్సం
తి మహీతలే । స్త్రియః సంతి హి సుశ్రీకాః పతివ్రతపరాయణాః ॥ ౧౬ ॥ వి
ధియజ్ఞాః ప్రవర్తంతే పృథివ్యాం బహుదక్షిణాః । నిరాబాధం తపః కచ్చిద

స్తిశశ్వత్తపస్వినామ్ ॥ ౧౭ ॥ నిష్పత్తిర్వ్యాహంపరం త్యేవసాంగాన్వేదా
ద్విజోత్తమాః । మహీపాలాః ప్రజాః కచ్చిత్పాంతిత్వమివ కేశవ ॥ ౧౮ ॥
స్వేషు స్వేషు చ ధర్మేషు కచ్చిద్వర్ణాశ్రమా స్తథా । నిష్ఠావంతోఽపిహేత్సు
తిప్రహృష్టేంద్రియమానసాః ॥ ౧౯ ॥ ధూర్జటిః పరిపృచ్ఛ్యేతివ్యక్తి
వైకుంఠనాయకం । బ్రహ్మాణంచాపిపప్రచ్ఛ బ్రాహ్మం తేజః సమేధతే ॥ ౨౦
సత్యమస్ఖలితం కచ్చిద స్తిత్రైలోక్యమండపే । తీర్థావరోధోనక్వాపి
తీర్థీయ తేవిధే ॥ ౨౧ ॥ ఇంద్రాదయః సురాః కచ్చిత్ స్వేష్వేషు స్వేష్వపి
వ్యవహారే । రాజ్యం ప్రశాసతి స్వస్థాః కృష్టదోర్దండపాలితాః ॥ ౨౨ ॥
త్యేకంపపరిపృచ్ఛ్యేశః సర్వానిత్థం కృతాదరాన్ । పృష్ట్వాగమనకార్యం
తేషాం కృత్వా మనోరథాన్ ॥ ౨౩ ॥ విసర్జ్యాథ తాన్సర్వాన్ దేవః
ధం సమావిశత్ । గతేష్వథ చ దేవేషు స్వస్వధిష్ణ్యేషు హృష్టవత్ ॥ ౨౪ ॥
మధ్యమార్గం స చింతోఽభూద్దక్షః సత్యాః పితా తదా । అన్య దేవసమాన
సమానం ప్రాపనచాధికమ్ ॥ ౨౫ ॥ అతీవక్షుబ్ధచిత్తో భూన్మందరా
తతోఽబ్ధివత్ । ఉవాచ చ మనస్యేతన్మహాక్రోధరయాంధదృక్ ॥ ౨౬
అతీవగర్వితో జాతః సతీం మే ప్రాప్య కన్యకాం । కస్యచిన్నాప్యసౌ ప్రా
నకోఽస్యాపిక్వచిత్పునః ॥ ౨౭ ॥ కింవంశ్య స్త్వేష కింగోత్రః కిం దేశీయః
త్మకః । కింవృత్తిః కింసమాచారోఽప్యసౌ దివృషవాహనః ॥ ౨౮ ॥ నస
శ స్తపస్వ్యేమక్వతపః క్వాస్త్రధారణం । నగృహస్థేషు గణ్యోఽసౌ శ్మ
లయోయతః ॥ ౨౯ ॥ అసౌ న బ్రహ్మచారీ స్యాత్కృతపాణిగ్రహ
వానప్రస్థ్యం కుతశ్చాస్మిన్నైశ్వర్యమదమోహితే ॥ ౩౦ ॥ నబ్రాహ్మ
వత్త్యేష యతో వేదో న వేత్త్యముం । శస్త్రాస్త్రధారణాత్ప్రియః
యః స్యాన్నసోఽప్యయమ్ ॥ ౩౧ ॥ క్షత్తాత్సంత్రాణనాత్క్షత్రం తత్రా
న్ప్రలయప్రియే । వైశ్యోఽపిన భవేదేష సదానిర్ధనచేష్టనః ॥ ౩౨ ॥
ద్రోపినభవేత్ప్రా ప్రియోనాగయజ్ఞోపవీతవాన్ । ఏవం వర్ణాశ్రమా
కోఽసౌ సమ్యగ్విజ్ఞకీర్త్యతే ॥ ౩౩ ॥ సవర్ణాః ప్రకృత్యాజ్ఞామేతస్థాణుః ప్రశ్న

తః । ప్రాయశః పురుషో నాసావర్ధనారీవపుర్యతః ॥ ౩౪ ॥ యోషాపి
న భవేదేష యతో సశ్మశ్రులాననః । నపుంసకోఽపి న భవేల్లింగమస్య య
తోఽర్చ్యతే ॥ ౩౫ ॥ బాలోఽపి న భవత్యేష యతోఽయం బహువార్షికః ।
అనాదివృద్ధో లోకేషు గీయతే చోగ్ర ఏష యత్ ॥ ౩౬ ॥ అతో యువత్వం
సంభావ్యం నాత్ర నూనం చిరంతనే । వృద్ధోఽపి న భవత్యేష జరామరణవర్జి
తః ॥ ౩౭ ॥ బ్రహ్మాదీన్ సంహరేత్ప్రాంతే తథాపి చ న పాతకీ । పుణ్యాలేశో
ఽపి నాస్త్యస్మిన్ బ్రహ్మమౌలిచ్ఛిదిక్రియా ॥ ౩౮ ॥ అస్థినేపథ్యవతిచక్వాశు
శిత్వం వివాసని । కింబహూక్తేన నో కించిజ్జ్ఞాయతేఽస్య విచేష్టితమ్ ॥ ౩౯ ॥
అహో ధాష్ట్ర్యం మహద్దృష్టం జటిలస్యాద్య చాద్భుతం । యదాసనాన్నో
త్థితోఽసౌ దృష్ట్వా మాం శ్వశురం గురుమ్ ॥ ౪౦ ॥ ఏవంభూతా భవంత్యేవ
మాతాపితృవివర్జితాః । నిర్గుణా అకులీనాశ్చ కర్మభ్రష్టా నిరంకుశాః ॥
౪౧ ॥ స్వచ్ఛందచారిణోఽనాథాః సర్వత్ర స్వాభిమానినః । అకించనా అపి
ప్రాయస్తథాపీశ్వరమానినః ॥ ౪౨ ॥ జామాతౄణాం స్వభావోఽయం ప్రా
యః పర్వభాజనం । కించిదైశ్వర్యమాసాద్య భవత్యేవ న సంశయః ॥ ౪౩ ॥
ద్విజరాజః సగర్విష్ఠో రోహిణీప్రేమనిర్భరః । కృత్తికాదిషు చాస్నేహామ
యాశ్ప్తత్షయీకృతః ॥ ౪౪ ॥ అస్యాహం గర్వసర్వస్వం హరిష్యామ్యేవ
శూలినః । యథావమానితశ్చాహమనేనాస్య గృహం గతః ॥ ౪౫ ॥ తథా
ప్యహం కరిష్యామి మానహానిం చ సర్వతః । సంప్రధార్యేతి బహుశః స తు
దక్షః ప్రజాపతిః ॥ ౪౬ ॥ ప్రాప్య స్వభవనం దేవానాజుహావ సవాసవాన్ ।
అహం యియక్షుర్యూయం మే యజ్ఞసాహాయ్యకారిణః ॥ ౪౭ ॥ భవంతు య
జ్ఞసంభారానానయంతు త్వరాన్వితాః । శ్వేతద్వీపమథో గత్వా చక్రే స్వచక్రి
ణమచ్యుతమ్ ॥ ౪౮ ॥ మహాక్రతూపద్రష్టారం యజ్ఞపూరుషమేవ చ । త
త్విర్జోఽభవన్ సర్వే ఋషయో బ్రహ్మవాదినః ॥ ౪౯ ॥ ప్రావర్తత తత
స్తస్య దక్షస్య చ మహాధ్వరః । దృష్ట్వా దేవనికాయాంశ్చ తస్మిన్ దక్షమహా
ధ్వరే ॥ ౫౦ ॥ అనీశ్వరాంస్తతో వేధా వ్యాజం కృత్వా గృహం యయౌ ।

దధీచిరథసంవీక్ష్యసర్వాంస్తైర్లోక్యవాసినః ॥ ౪౧ ॥ దక్షయజ్ఞేసమా
యాతాన్సతీశ్వరవివర్జితాన్ ॥ ప్రాప్తసంమానసంభారాన్స్వస్వోలంకృ
తిపూర్వకమ్ ॥ ౪౨ ॥ దక్షస్యహితశుభోదర్కమిచ్ఛన్ప్రోవాచచేతసి ॥
దధీచిరువాచ ॥ దక్షప్రజాపతేదక్షసాక్షాద్ధాతృస్వరూపధృక్ ॥ ౪౩ ॥
నచాస్తితవసామర్థ్యంకస్యాపికస్యాపినిశ్చితం । యాదృశాఃక్రతుసంభా
రాస్తవచేహసమీక్ష్యతే ॥ ౪౪ ॥ నతాదృజ్జగదసిప్రియఃకస్యాపిజ్ఞాతోమహా
మతే । క్రతుస్తునైవకర్తవ్యోనాస్తిక్రతుసమోరిపుః ॥ ౪౫ ॥ కర్తవ్య
శ్చేత్తదాకార్యఃస్యాచ్చేత్సంపత్తిరీదృశీ । సాక్షాదగ్నిఃస్వయంకుండే
క్షాదింద్రాదిదేవతాః ॥ ౪౬ ॥ సాక్షాచ్చసర్వేమంత్రాశ్చైసాక్షాద్బ్రహ్మ
మానసా । ఆచార్యపదవీమేవదేవాచార్యఃస్వయంచరేత్ । సాక్షాద్వి
ష్ణుస్స్వయంచైవభృగుర్వైకర్మకాండవిత్ ॥ ౪౭ ॥ అయంపూషాభగ
స్త్వేషఇయందేవీసరస్వతీ। ఏతేచసర్వదిక్పాలాయజ్ఞరక్షాకృతఃస్వయం ॥
౪౮ ॥ త్వంచదీక్షాంశుభాంప్రాప్తోదేవ్యాచశతరూపయా । జామాత
త్వైవతేధర్మఃపత్నీభిర్దశభిస్సహ ॥ ౪౯ ॥ స్వయమేవహిఖర్వీతధర్మ
కార్యంప్రయత్నతః । ఓషధీనామయంనాథస్తవజామాతృషూత్తమః ॥
౫౦ ॥ సప్తవింశతిభిఃసార్ధంపత్నీభిస్తవకార్యకృత్ । ఓషధీఃపూరయ
త్సర్వాద్విజరాజోమహాసుధీః ॥ ౫౧ ॥ దీక్షితోరాజసూయస్యదత్తై
లోక్యదక్షిణః । మారీచఃకశ్యపశ్చాసౌప్రజాపతిషుసత్తమః । త్రయోద
మితాభిశ్చభార్యాభిస్తవకార్యకృత్ ॥ ౫౨ ॥ హవిఃకామదుఘానాతే
ల్పవృక్షాస్సమిత్కుశాః । దారుపాత్రాణిసర్వాణిశకటంమండపాదిక
౫౩ ॥ విశ్వకర్మాప్యలంకారాన్కురుతేభ్యాగతర్త్విజాం । వస్తూనివా
వాసాంసివసవోష్టౌదదత్యపి ॥ ౫౪ ॥ స్వయంలక్ష్మీరలంకుర్యాద్భార్యా
సువాసినీః ॥ ౫౫ ॥ సర్వేసుఖాయమేదక్షవీక్షమాణస్యసర్వతః । తథా
దుఃఖాకరోత్యేవయత్త్వంవిస్మృతవానసి ॥ ౫౬ ॥ జీవహీనోయథా
హాభూషితోపినశోభతే । తథేశ్వరంవినాయజ్ఞఃశ్మశానమివలక్ష్యతే ॥

౬౮॥ ఇత్థందధీచివచనంశ్రుత్వాదక్షఃప్రజాపతిః । భృశంజజ్వాలకోపేన హవిషాకృష్ణవర్త్మవత్ ॥౬౮॥ పూర్వంస్తుత్యాతిసంహృష్టోదృష్టోయో సాదధీచినా । సఏవచాపికోపాగ్నిముద్వమన్వీక్షితోముఖాత్ ॥ ౬౯ ॥ ప్రత్యువాచాథతంవిప్రంవేపమానాంగయష్టికః । దక్షఃప్రజాపతీరోషాజ్జ ఘ్నంనురివతంద్విజమ్ ॥ ౭౦ ॥ దక్షఉవాచ ॥ బ్రాహ్మణోసిదధీచేత్వంకిం కరోమితవాత్రవై । దీక్షామహామహోపాప్తఃకర్తుంనాయాతికించన॥ ౭౧॥ భవాన్కేనసమాహూతోయదత్రాగాన్మహాజడః । ఆగతోపిహి కేనత్వంపృష్టఇత్థంబ్రవీషియత్ ॥ ౭౨ ॥ సర్వమంగలమాంగల్యోయత్ర శ్రీమానయంహరిః । స్వయంవైయజ్ఞపురుషఃసమఖఃకింశ్మశానవత్ ॥ ౭౩ ॥ యత్రవజ్రధరఃశక్రఃశతయజ్ఞైకదీక్షితః । త్రయస్త్రింశతికోటీ నామమరాణాంపతిఃస్వయమ్ ॥ ౭౪ ॥ తంత్వంచోపమిమోషేముంశ్మశా నేనమహామఖం । ధర్మరాట్ప్రస్వయంయత్రధర్మాధర్మైకకోవిదః ॥౭౫ ॥ శ్రీదోస్తియత్రశ్రీదాతాసాక్షాద్యత్రాశుశుక్షణిః । తంయజ్ఞముపమాసి త్వమమంగలభువాతయా ॥ ౭౬ ॥ దేవాచార్యఃస్వయంయత్రక్రతోరా చార్యతాంగతః । అభిమానవశాత్తంత్వమాఖ్యాసిపితృకాననమ్ ॥ ౭౭ ॥ యత్రర్త్విజ్యంభజంతేఽమీవసిష్ఠప్రముఖర్షయః । తమధ్వరంసమా చక్షేమంగలేతరభూమివత్ ॥ ౭౮ ॥ నిశమ్యేతిమునిఃప్రాహదధిచిజ్ఞాని నాంవరః । సర్వమంగలమాంగల్యోభవేద్యజ్ఞపుమాన్హరిః ॥ ౭౯ ॥ తథాపిశాంభవీశక్తిర్వినాదేవిష్ణుప్రపత్స్యతే । వామాంగంసృష్టురాద్యస్య హరిస్తదితరద్విధిః ॥ ౮౦ ॥ దీక్షితోయోశ్వమేధానాంశతస్యకులిశాయు ధః । దుర్వాససాత్మశాపేనాపినీతోసిఃశ్రీకతాంహిసః ॥ ౮౧ ॥ పునరారాధ్య భూతేశంప్రాపైకామమరావతీం । యస్త్వయాధర్మరాజోత్రకథితఃక్ర తురక్షకః ॥ ౮౨ ॥ బలంతస్యాఖిలైర్జ్ఞాతంశ్వేతంప్రాశయతఃపురా । ధ నదస్త్ర్యంబకసఖస్తచ్చక్షుశ్చాశుశుక్షణిః ॥ ౮౩ ॥ పార్ష్ణిగ్రాహ్యాభవ దుత్రాదేవాచార్యస్యవైతదా । యదాతారామథాపీనాత్సద్విజరాజో

తిసుందరీమ్ ॥ ౮౪ ॥ తంవిదంతివసిష్ఠాద్యాస్తవార్త్విజ్యంభజంతియే ।
ఏకోరుద్రో౽నద్వితీయస్సంవిదానాఅపీతిహి ॥ ౮౫ ॥ ప్రావర్తంతర్షయో
న్యేపిగౌరవాత్తవతేక్రతౌ । యదిమేబ్రాహ్మణస్సైకంశృణోషివచనంహి
తమ్ ॥ ౮౬ ॥ తదాక్రతుఫలాధీశంవిశ్వేశంత్వంసమాహ్వయ । వినేశే
నక్రతురసౌకృతో౽ప్యకృతఏవహి ॥ ౮౭ ॥ సతితస్మిన్మహాదేవేవిశ్వకర్మై
కసాక్షిణి । తవాపిచైషాంసర్వేషాంఫలిష్యంతిమనోరథాః ॥ ౮౮ ॥ య
థాజడానిబీజానినఫలంతిస్వయంతథా । జడానిసర్వకర్మాణినఫలంతీశ్వ
రంవినా ॥ ౮౯ ॥ అర్థహీనాయథావాణీధర్మహీనాయథాతనుః । పతి
హీనాయథానారీశివహీనాతథాక్రియా ॥ ౯౦ ॥ గంగాహీనాయథాదే
శఃపుత్రహీనాయథాగృహాః । దానహీనాయథాసంపచ్ఛివహీనాతథా
క్రియా ॥ ౯౧ ॥ మంత్రిహీనంయథారాజ్యంశ్రుతిహీనాయథాద్విజాః ।
యోషాహీనంయథాసౌఖ్యంశివహీనాతథాక్రియా ॥ ౯౨ ॥ దర్భహీనాయ
థాసంధ్యాతిలహీనంచతర్పణం । హవిర్హీనోయథాహోమఃశివహీనా
తథాక్రియా ॥ ౯౩ ॥ ఇత్థందధీచినాఖ్యాతంజగ్రాహవచనంతత్ । దక్షో
దక్షో౽పితత్రైవశంభోర్మాయావిమోహితః ॥ ౯౪ ॥ ప్రోవాచచభృశంక్రు
ద్ధఃకాచింతాతవమేక్రతోః । క్రతుముఖ్యానిసర్వాణియానికర్మాణిసర్వశః
॥ ౯౫ ॥ తానిసిద్ధ్యంతినియతంయథార్థకరణాదిహ । అయథార్థవిధా
నేనసిద్ధ్యేత్కర్మాపినేశితుః ॥ ౯౬ ॥ స్వకర్మసిద్ధయేచాథసర్వఏవహిచే
శ్వరః । ఈశ్వరఃకర్మణాంసాక్షీయత్త్వయాపీతిభాషితమ్ ॥ ౯౭ ॥ తత్రే
థాస్తుపరంసాక్షీనార్థందద్యాచ్చకుత్రచిత్ ॥ ౯౮ ॥ జడానిసర్వకర్మాణి
నఫలంతీశ్వరంవినా । యదుక్తంభవతాతత్రాప్యహోవృష్టాంతయుఙ్మ
హామ్ ॥ ౯౯ ॥ జడాన్యపీచబీజానికాలంసంప్రాప్యచాత్మనః । అంకురా
యంతికాలాచ్చపుష్ప్యంతిచఫలంతిచ ॥ ౧౦౦ ॥ వినాపీశంతథాకర్మస్వ
యంకాలాత్ఫలత్యహో । కిమీశ్వరేణతేనాత్రమహోమంగలమూర్తినా ।
౧ ॥ దధీచిరువాచ ॥ యథార్థకరణాత్సిద్ధమపికార్యంకదాచన । ఈశ్వ

రప్రాతికూల్యాచ్చసిద్ధమేవాశునశ్యతి ॥ ౨ ॥ ఈశ్వరేచ్ఛాబలాత్కర్మకృ
తమప్యవిధానతః । సంసిద్ధ్యేత్తదధీనాశ్చకఫంసర్వఇహేశ్వరాః ॥ ౩ ॥
సామాన్యసాక్షివన్నేశః సర్వేషాం సర్వకర్మణాం । సాక్షీభవేదసందిగ్ధః ఫల
స్య ప్రతిభూరపి ॥ ౪ ॥ భూజలాదిస్వరూపేణ బీజమావిశ్య సర్వకృత్ । స్వ
యం కాలస్వరూపేణ విదధ్యాదంకురోదయమ్ ॥ ౫ ॥ యత్త్వయోక్తం వి
నాపీశం కాలే కర్మఫలేత్స్వయం । స ఏవ కాలో భగవాన్ సర్వకర్తా మహేశి
తా ॥ ౬ ॥ అన్యచ్చ భవతా ప్రోక్తం తదేకం తథ్యమేవ తత్ । కిమీశ్వరేణ
తేనాత్ర మహామంగలమూర్తినా ॥ ౭ ॥ యే మహాంతో భవంత్యేవ యే చ
మంగలమూర్తయః । ఈశ్వరాఖ్యా చ యేష్వస్తి కిం తైరత్ర తవాంతికే ॥
౮ ॥ ఉత్తరాదుత్తరం చేతి ప్రత్యుత్తరయతి ద్విజే । దధీచాచుక్రోధేఽత్యం
తం దక్షో గర్వాతిసుశ్రియా ॥ ౯ ॥ ఆదిదేశ సమీపస్థానాత్యపరితస్త్వితి ।
బ్రాహ్మణాపసదం చాముం పరిదూరయతాశు వై ॥ ౧౦ ॥ అస్మాదధ్వ
రశ్రేష్ఠాదవరిష్ఠమనోగతం । ఇత్థం దధీచిరాకర్ణ్య ప్రోవాచ ప్రహసన్నివ ॥
౧౧ ॥ కిం మాం దూరయసే మూఢ దూరీభూతో భవానపి । సర్వేభ్యో మం
గలేభ్యశ్చ సర్వైరేభిః సమం ధ్రువమ్ ॥ ౧౨ ॥ అకాండే క్రోధజో దండస్త
వ మూర్ధ్ని పతిష్యతి । మహేశితుస్త్రిజగతీపరిశాస్తుః ప్రజాపతే ॥ ౧౩ ॥
ఇత్యుక్త్వా నిర్జగామాశు యజ్ఞవాటాత్తతో ద్విజః । తస్మిన్నిర్యాతి నిర్యా
తో దుర్వాసాశ్చ్యవనో భవాన్ ॥ ౧౪ ॥ ఉత్తంక ఉపమన్యుశ్చ ఋచీకోద్దా
లకావపి । మాండవ్యో వామదేవశ్చ గాలవో గర్గగౌతమౌ ॥ ౧౫ ॥ శి
వతత్త్వవిదోఽన్యేపి దక్షయజ్ఞాద్వినిర్యయుః । గతే దధీచౌ సానందం ప్రావ
ర్తత మహామఖః ॥ ౧౬ ॥ యే స్థితా బ్రాహ్మణాస్తత్ర తేభ్యో ద్విగుణదక్షిణాం
ప్రాదాత్ప్రజాపతిర్దక్షః స్వస్వేభ్యోప్యధికం వసు ॥ ౧౭ ॥ సర్వే జామాత
రస్తేన తోషితా భూరిశో ధనైః । కన్యాశ్చాలంకృతాః సర్వా మహావిభవవి
స్తరైః ॥ ౧౮ ॥ ఋషిపత్న్యోపి బహుశో దేవపత్న్యోప్యనేకశః । తథా
పురాంగనాః సర్వాస్తేన మానభువః కృతాః ॥ ౧౯ ॥ బ్రహ్మఘోషేణ తారే

ణవ్యోమశబ్దగుణంస్ఫుటం । కారితం తేనదక్షేణవిప్రాణాంహృష్టచేతసాం
౧౨౦ అగ్నిర్మందాగ్నిరభవత్తస్మిన్జుహ్వతిదీక్షితే । హవిఃపరిమళే
నైవపరితృప్తాదిగంగనాః ॥ ౨౧ ॥ స్వాహాకారైర్వషట్కారైఃసురా
జాతాఃపిచండిలాః । రచితాగిరయస్తేనసదన్నానాంపదేపదే ॥ ౨౨॥
ఘృతకుల్యాఃకృతాస్తేనమధుకుల్యాఃసహస్రశః । మహాసరాంసిపయసాం
దధ్నస్స్యాపిమహాహ్రదాః ॥ ౨౩ ॥ రాశయశ్చదుకూలానాంరత్నానాం
శిఖరాణిచ । యజ్ఞవాటస్యవసుధాస్వర్ణరూప్యమయీకృతా ॥౨౪॥
నలభ్యంతైకరేతౌతస్యమార్గితాఅపిమార్గణాః । హృష్టాఃపుష్టాఃసము
భవన్నపితత్పరిచారకాః ॥ ౨౫ ॥ ధ్వనిర్మంగలగీతానాంవ్యానశేగగ
నాంగణం । జహృషేచాప్సరోవృందైర్గంధర్వైర్ముముదేతరామ్॥౨౬॥
విద్యాధరైర్ననందేచవసుధావవృధేభృశం । మహావిభవసంభారేతస్మిన్
దాక్షేమహాక్రతౌ । ఇత్థంప్రవృత్తేఽథమునిఃకైలాసంనారదోయయౌ।
౧౨౭ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే దక్షయజ్ఞప్రాదుర్భావోనామ
సప్తాశీతితమోఽధ్యాయః ॥ ౮౭ ॥ ... ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ శివలోకంసమాసాద్యమునినాబ్రహ్మసూనునా।కిం
చక్రేబ్రూహిమద్వక్త్రేకథాంకౌతుకశాలినీమ్ ॥ ౧ ॥ స్కందఉవాచ।
శృణుకుంభజవక్ష్యామినారదేనమహాత్మనా । యత్కృతంతత్రగత్వాథ
కైలాసంశంకరాలయమ్ ॥ ౨ ॥ మునిర్గణసమాగేణప్రావ్యలత్ధామ
శాంభవం । దృష్ట్వాశివప్రణమ్యాథశివేనవిహితాదరః ॥ ౩॥ తదుద్దిష్టా
సనంభేజేపశ్యంస్తత్క్రీడనంపరం । క్రీడంతౌతౌతుచాక్షాభ్యాంయయాసా
చవిరేమతుః ॥ ౪ ॥ తదౌత్సుక్యేనసమునిఃప్రేర్యమాణఉవాచహ । నార
దఉవాచ ॥ దెవదెవతవక్రీడాఖిలంబ్రహ్మాండగోలకం । మాసాద్యాపిశ
యేనాథతేసారీఫలకౌగృహాః ॥ ౫ ॥ కృష్ణాఃకృష్ణేతరాయావైతిథయస్తా
శ్చసారికాః । ద్విపంచదశమాసేయాస్త్వక్షయుగ్మంతథాయనే ।౬।

సృష్టిప్రలయసంజ్ఞౌ ద్వౌ గ్లహౌ జయపరాజయౌ ॥ దేవీ జయో భవేత్సృష్టిర సృష్టిస్సూర్జయే ॥ ౭ ॥ భవతో౽ఖిలసమయోాయః సాక్షిరుదాహృతా ॥ ఇత్థం క్రీడైవ సకలమేతద్బ్రహ్మాండమీశయోః ॥ ౮ ॥ న దేవీజేష్యతి పతిం నేశశ్శక్తిం విజేష్యతి ॥ కించిద్విజ్ఞప్తుకామో స్మితన్మాత రవధార్యతాం ॥ ౯ ॥ దేవస్సర్వజ్ఞనాథో౽పి న కించిదవబుధ్యతి ॥ మానాపమానయోర్యస్మాదసౌ దూరేవ్యవస్థితః ॥ ౧౦ ॥ లీలాత్మా గుణవానేవ విచారాదతినిర్గుణః ॥ కుర్వన్నపీహ కర్మాణి బాధ్యతే నైవ కర్మభిః ॥ ౧౧ ॥ మధ్యస్థో౽పి హి సర్వస్య మాధ్యస్థ్యమవలంబతే ॥ సర్వాత్మా యం మహేశానో మిత్రామిత్రసమానదృక్ ॥ ౧౨ ॥ త్వం శక్తిరస్య దేవస్య సర్వేషాం మాన్యభూః పరా ॥ దక్షస్యాపి త్వయా మానాదత్తో౽పత్యనమిత్తకః ॥ ౧౩ ॥ పరం త్వం సర్వజగతాం జననీ చ్యైకికా ధ్రువం ॥ త్వత్త ఆవిర్భవం త్యేవ ధాతృకేశవవాసవాః ॥ ౧౪ ॥ త్వమాత్మానం న జానాసి త్యక్షమాయావిమోహితా ॥ అత ఏవ హి మే చిత్తం దునోత్యతితరాం సతి ॥ ౧౫ ॥ అన్యా అపి హి యాః నత్యః పాతివ్రత్యపరాయణాః ॥ తా భర్తృచరణౌ హిత్వా కించిదన్యన్నమన్వతే ॥ ౧౬ ॥ అథ వా స్వామియం వార్తా ప్రస్తుతం ప్రబ్రవీమ్యహం ॥ అద్య నీలగిరేస్తస్మాద్ధరిద్వారసమీపతః ॥ ౧౭ ॥ అపూర్వమివ సంవీక్ష్య వరి ప్రాప్తస్తవాంతికం ॥ అత్యాశ్చర్యవిషాదాభ్యాం కించిద్వక్తుమిహోత్సుకః ॥ ౧౮ ॥ ఆశ్చర్యహేతురేవాయం యత్త్వం జాతం త్రయీతలే ॥ తద్ధృష్టం సకలత్రించ దక్షస్యాధ్వరమండపే ॥ ౧౯ ॥ సాలంకారం సమానంచ సానందముఖపంకజం ॥ విస్మృతాఖిలకార్యంచ దక్షయజ్ఞప్రవర్తకం ॥ ౨౦ ॥ విషాదకారణంచైతద్యతో౽జాతమిదం జగత్ ॥ యస్మిన్ ప్రవర్తతే యత్ర లయమేష్యతి చ ధ్రువం ॥ ౨౧ ॥ తదేవ తత్ర నో దృష్టం భవద్వంద్వం భవావహం ॥ ప్రయో విషాదజనకం భవతో౽ర్యదదర్శనం ॥ ౨౨ ॥ తదేవ నాథవత్తత్ర సముభూదన్య దేవ హి ॥ తచ్చవక్తుం న శక్యైతత్ద్వక్త్రాదక్ష ఏవ సః ॥ ౨౩ ॥ తాని వాక్యాని చాకర్ణ్య దృహిణేన యయౌ తతః ॥ మహర్షిణా దధీచేన

ధిక్కృతోనితరాంహిసః ॥ ౨౪॥ శప్తశ్చవీక్షమాణానాందేవర్షీణాంప్ర
జాపతిః ॥ మయాచకర్ణౌపిహితౌశ్రుత్వాతద్గర్హణాగిరః ॥ ౨౫॥ దధీ
చినాసమంకేచిద్దుర్వాసఃప్రముఖాద్విజాః ॥ భవనిందాంసమాకర్ణ్యక్షే
యంతోపివినిర్యయుః ॥ ౨౬॥ ప్రావర్తతమహాయాగోప్యస్పష్టభ్రష్టమ
హాజనః ॥ తథాదృష్టుంనశక్నోమితతఆగతవానిహ ॥ ౨౭॥ భగిన్యోపిచ
యాదేవితవతత్రసభర్తృకాః ॥ తాసాంగౌరవమాలోక్యనకించిద్వక్తు
ముత్సహే ॥ ౨౮॥ ఇతిదేవీసమాకర్ణ్యసతీదక్షకుమారికా ॥ కరాదక్ష
సముత్సృజ్యదధ్యౌకించిత్క్షణంహృది ॥ ౨౯॥ ఉవాచచభవత్త్వేవంశరణ
భవమీవమె ॥ సంప్రధార్యేతిమనసిసతిదాక్షాయణీతతః ॥ ౩౦॥ దృశమె
వసముత్తస్థాప్రణామచశంకరం ॥ మాలావంజలిమాదాయదేవిదేవం
వ్యజిజ్ఞపత్ ॥ ౩౧॥ దేవ్యువాచ ॥ విజయస్వాంధకధ్వంసిస్త్రియంబక
త్రిపురాంతక ॥ చరణాశరణంతేమెదేహ్యనుజ్ఞాంసదాశివ॥ ౩౨॥ మని
షేధీఃప్రార్థయామియాస్యామిపితురంతికం॥ఉక్త్వేతిమాలిమదధాదంశ
కారిపదాంబుజె ॥౩౩॥ అథోక్తాశంభునాదేవిమృడాన్యుత్తిష్ఠభామిని ॥
మపూర్ణంతవాస్త్యత్రపదసౌభాగ్యసుందరి ॥ ౩౪ ॥ లక్ష్మ్యాఅపిచసౌభా
గ్యంబ్రహ్మాణ్యైకాంతిరుత్తమా ॥ శచ్యైనిత్యనవీనత్వంభవత్యాదత్తమీశ్వ
రి ॥ ౩౫ ॥ త్వయాచశక్తిమానస్మిమహదైశ్వర్యరక్షణే ॥ త్వాంచశక్తిం
సమాసాద్యస్వలీలారూపధారిణీం ॥ ౩౬॥ ఏతత్సృజామీపామ్యద్మిత్రైలో
లాపేరితోంగనె ॥ కుతోమాంహాతుమిచ్ఛేస్త్వంమమవామార్ధభాగి
ణి ॥ ౩౭ ॥ శివాశివోదితంచేతిశ్రుత్వాప్యాహమహేశ్వరం ॥ జీవితేశవినా
యత్వాంనక్వాపిపరియామ్యహం ॥ ౩౮ ॥ మనోమేచరణద్వంద్వేత్వ
స్థాస్యతినిశ్చలం॥ క్రతుంద్రష్టుంపితుర్యామినైక్షియజ్ఞోమయాక్వచిత్ ॥
౩౯ ॥ శంభుఃకాత్యాయనీవాక్యమితిశ్రుత్వాతదాబ్రవీత్ ॥ క్రతుస్త్వ
యానేక్షితశ్చేదాహరామితతఃక్రతుం ॥ ౪౦ ॥ మచ్ఛక్తిధారిణీత్వంవా
సృజైవాన్యాంక్రతుక్రియాం ॥ అన్యాయజ్ఞవుమానస్తుసంత్యేవాన్యా

పాలకాః ॥ ౪౧ ॥ అన్యానాశువిదేహిత్వమృషీనార్త్విజ్యకర్మణి ॥ పున
ర్జగాద దేవీ శ్రుత్వా శంభోరుదీరితం ॥ ౪౨ ॥ పితుర్యజ్ఞోత్సవో నాథద
ష్టవ్యోఽత్రివయా ధ్రువం ॥ దేత్త్యనుజ్ఞాం గమిష్యామి మామేకాపీర్వ
చోన్యథా ॥ ౪౩ ॥ కః ప్రతీపయితుం శక్తశ్చేతో వాజలమేవవా ॥ నిమ్నా
యాభ్యుద్యతం నాథ మాద్య మాం ప్రతిషేధయ ॥ ౪౪ ॥ నిశమ్యేతి పునః
ప్రాహ సర్వజ్ఞో భూతనాయకః ॥ మా యాహి దేవి మాం హిత్వా గతా చన
మిలిష్యసి ॥ ౪౫ ॥ అద్య ప్రాచీం యియాసుం త్వాం వారయే త్వం గువాస
రః ॥ నక్షత్రం చ తథా జ్యేష్ఠా తిథిశ్చ నవమీ ప్రియే ॥ ౪౬ ॥ అద్య సప్తదశో
యోగో వియోగో ద్యతనోఽశుభః ॥ ధనిష్ఠార్ధసముత్పన్నే తవ తారా
ద్యపంచమీ ॥ ౪౭ ॥ మా గా దేవి గతాద్య త్వం న హి దక్షసి మాం పునః ॥ పున
ర్దేవీ బభాషే సా యది నామ్నాప్యహం సతీ ॥ ౪౮ ॥ తదా తన్వంతరేణాపి॥
కరిష్యే తవ దాసతాం ॥ తతో భవః పునః ప్రాహ కో నా వారయితుం ప్రభుః
౪౯ ॥ పరిక్షుబ్ధమనోవృత్తిం స్త్రియం వా పురుషం తు వా ॥ పునర్న దర్శ
నం దేవి మయా సత్యం బ్రవీమ్యహం ॥ ౫౦ ॥ పరం న దేవి గంతవ్యం మహామా
నాన నెచ్ఛుభిః ॥ అనాహూతతయా కాం తె మాతా పితృగృహానపి ॥ ౫౧ ॥
యథా సింధుగతా సింధుర్న పునః పరివర్తతే ॥ తథాద్య గంత్ర్యా నో జాతు
తవాగమనమిష్యతే ॥ ౫౨ ॥ ॥ దేవ్యువాచ ॥ అవశ్యం యద్యహం రక్తా
తవ పాదాంబుజద్వయే ॥ తథా త్వమేవ మే నాథో భవిష్యసి భవాంతరే ॥
౫౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా నిర్యయౌ దేవీ కోపాంధీకృతలోచనా ॥ యియాసుభిశ్చ
కార్యార్థం యత్కర్తవ్యం న తత్కృతం ॥ ౫౪ ॥ ననానామ మహాదేవం న
చ చక్రే ప్రదక్షిణం ॥ అత ఏవ హి సా దేవీ న గతా పునరాగతా ॥ ౫౫ ॥ అప్ర
ణమ్యేశానమకృత్వాపి ప్రదక్షిణం ॥ అద్యాపి న నివర్తంతే గతాః
ప్రాగ్వా సరా ఇవ ॥ ౫౬ ॥ తయా చరణచారిణ్యా రాజ్ఞా త్రిభువనేశితుః ॥
అపి తత్త్వా వనం వర్త్మ మెనెతి కఠినం బహు ॥ ౫౭ ॥ దేవోఽపి తాం సతీం యాం
తీం దృష్ట్వా చరణచారిణీం ॥ అతీవ వివ్యథే చిత్తే గణాంశ్చాథ సమాహ్వయత్ ॥

౫౮ ॥ గణావిమానం సమయుతమనఃపవనచక్రిణం ॥ పంచాస్యాయుతసం-
యుక్తం రత్నసానుధ్వజోచ్ఛ్రితం ॥ ౫౯ ॥ మహావాతపతాకం చమ-
హాబుద్ధ్యక్షలక్షితం ॥ నర్మదాలకనందా చ యత్ర పాదండతాం గతే ।
౬౦ । ధత్రీభూతౌ చ యత్ర స్తః సూర్యాచంద్రమసావపి ॥ యస్మిన్మకరతుం-
డం చ వారాహీశక్తిరుత్తమా ॥ ౬౧ ॥ ధూః స్వయం చాపి గాయత్రీర-
జ్జవస్తత్ర కాదయః ॥ సారథిః ప్రణవో యత్ర కేంకారః ప్రణవస్త్వసౌ ॥ ౬౨
అంగాని రక్షకా యత్ర వరూథశ్ఛందసాం గణః ॥ ఇత్యాజ్ఞప్తా గణాస్తూ-
ర్ణం రథం నిన్యుర్హరాజ్ఞయా ॥ ౬౩ ॥ దేవ్యాసనార్థం తం కృత్వా
విమానం పార్షదా దివి । అనుజగ్ముర్మహాదేవీం దివ్యాం తేజోవిజృంభి-
ణీమ్ ॥ ౬౪ ॥ సా క్షణం త్ర్యక్షరమణీ వీక్ష్య దక్షసభాంగణం । నభోంగణా-
ద్విమానస్థా తతో వేగాదవాతరత్ ॥ ౬౫ ॥ అవిశద్యజ్ఞవాటం చ చకితైర-
క్షివీక్షితా । కృతమంగలనేపథ్యాం ప్రసూం దృష్ట్వా కిరీటినీమ్ ॥ ౬౬ ॥ స-
భర్తృకాశ్చ భగినీర్నవాలంకృతిశాలినీః । సాశ్చర్యాశ్చ నగర్వాశ్చ స-
నందాశ్చ ససాధ్వసాః ॥ ౬౭ ॥ అచింతితా త్వనాహూతా విమానాధ్వరవ-
ల్లభా । కథమేషా పరిప్రాప్తా క్షణమిత్థం ప్రపశ్యతీః ॥ ౬౮ ॥ అసంభాష్యా
పితా తాః సర్వా గతా దక్షాంతికం సతీ । పితా ప్రపృష్టా తు మాతా ప్రపి భద్రం జాతం
త్వదాగమే ॥ ౬౯ ॥ సత్యువాచ ॥ యది భద్రం జనేతర్మే సమాగమనతో
భవేత్ । కథం నాహం సమాహూతా యష్టా త్వమేన హౌదరాః ॥ ౭౦ ।
దక్షఉవాచ ॥ అయి కన్యే మహాధన్యే ధన్యే సర్వమంగలే । అయం తేన
మనాక్ దోషో దోష ఏష మమైవ హి ॥ ౭౧ ॥ తాదృగ్విధాయ యల్పత్వే మ-
యా దత్తాజ్ఞబుద్ధినా । యదహం తం సమాజ్ఞాస్యమీశ్వరోసావనీశ్వరః ।
౭౨ ॥ తదా కథమదాస్యం త్వాం తస్మై మాయాస్వరూపిణే । అహం చ
వాఖ్యయా తుష్టో సజానే శివరూపిణమ్ ॥ ౭౩ ॥ పితామహేన బహుధావ-
ర్ణితోసౌ మమాగ్రతః । శంకరోయమయం శంభురసౌ పశుపతిః శివః ।
౭౪ ॥ శ్రీకంఠోసౌ మహేశోసౌ సర్వజ్ఞోసౌ వృషధ్వజః ॥ అస్మై కన్యాం

ప్రియచ్ఛన్నాం మహాదేవాయ ధన్వినే ॥ ౭౫ ॥ వాఖ్యచ్ఛతస్మృతేస్తస్మాత్తి
స్మై దత్తాను మానఘే । న జానే తం విరూపాక్షం ధురగం విషభక్షణమ్ ॥
౭౬ ॥ పితృకాననసంవాసం శూలినం చకపాలినమ్ । ద్విజిహ్వాసంగసుభగం
జలాధారం కపర్దినమ్ ॥ ౭౭ ॥ కలంకీకృతమూర్తిం చ ధూళిధూసరచ
ర్చితం । క్వచిత్కౌపీనవసనం నగ్నం వాతూలవత్క్వచిత్ ॥ ౭౮ ॥ క్వచి
చ్చర్మవసనం క్వచిద్విభూతిడనపి యమ్ । విటంకభూతానుచరం స్థాణు
మగ్రం తమోగుణమ్ ॥ ౭౯ ॥ రుద్రం రౌద్రపరీవారం మహాకాలవపు
ర్ధరమ్ । నృకరోటీపరికరం జాతిగోత్రవివర్జితం ॥ ౮౦ ॥ న సమ్యగ్వేత్తి
తం కశ్చిజ్జ్ఞానానోపి ప్రతారితః । కింబహూక్తేన తన యేన సమస్తనయశాలిని ॥
౮౧ ॥ క్వ పాంసులపటచ్ఛన్నో మహాశంఖవిభూషణః । క్వ బద్ధసర్పకే
యూరః ప్రలంబితజటాసటః ॥ ౮౨ ॥ డమడ్డమరుకవ్యగ్రహస్తాగ్రః ఖండ
చంద్రభృత్ । తాండవాడంబరరుచిః సర్వామంగలచేష్టితః ॥ ౮౩ ॥ వృ
షాని సహారః ధాటీయ మధ్వాకోమంగలాలయః । అతఏవ సమాహూతా
నేహత్వం సర్వమంగలే ॥౮౪॥ దుకూలాన్యనుకూలాని రత్నాలంకృతయః
శుభాః । ప్రాగేవ ధారితాస్తేత్రిపశ్యాగత్య గృహాణ చ ॥౮౫॥ ఇహ మంగళ
వేశేషు దేవేంద్రేషు సభూలదృక్ । కథమర్హో భవేచ్ఛైతి మంగలే విష
మేక్షణః ॥ ౮౬ ॥ ఇత్యాకర్ణ్య సతీ సాధ్వీ జనేతురుదితం తదా । అత్యంత
దూనహృదయా వక్తుం సముపచక్రమే ౮౭ ॥ సత్యువాచ ॥ నాకర్ణితం
మయా కించిత్త్వయి ప్రబ్రువతి ప్రభో । పదద్వయీం సమాకర్ణ్య తాం చ తే
కథయామ్యహమ్ ॥ ౮౮ । న సమ్యగ్వేత్తి తం కశ్చిజ్జ్ఞానానోపి ప్రతారితః ।
ఏతత్సమ్యక్త్వయాఖ్యాయి కస్తం వేత్తి సదాశివమ్ ॥౮౯॥ త్వం తు ప్రతారి
తః పూర్వమధునాపి ప్రతారితః । కృత్వా తేన చ సంబంధమసంబద్ధప్రలాప
భాక్ ॥ ౯౦ ॥ యాదృశం వక్షి తం శంభుం తాదృశం యద్యమన్యథాః ॥ హు
తో మామదదాస్తస్మై యం చ కశ్చన వేదన ॥ ౯౧ ॥ అథవా తేన సంబం
ధేన హేతుభవతో మతిః । తత్ర హేతురభూత్తాత మమ పుణ్యైకగౌరవం ।

౯౨ ॥ అథోక్త్వైవం బహుతరం త్వంజనేతాస్యవర్ష్మణః । శ్రుత్వాన్న
చదేహేనపత్యుఃపరివిగర్హణా ॥౯౩॥ పురశ్చరణమేవైతద్యదస్యైవవిస
ర్జనం । సుశ్లాఘ్యజన్మయా తావత్ప్రోణితవ్యంసుయోషితా ॥ యస్య
జీవితనాథస్యశ్రవణీయావిగర్హణా ॥ ౯౪ ॥ఇత్యుక్త్వా క్రోధదీప్తాగ్ని
మహాదేవస్వరూపిణీ । జుహావదేహసమిదంప్రాణరోధవిధానతః ॥౯౫॥
తతోవివర్ణతాంప్రాప్తాఃసర్వేదేవాఃసవాసవాః । నాగ్నిర్జజ్వాలచత
థాయథాజ్వాలాభిఃపురా । ౯౬ ॥ మంత్రాఃకుంఠితసామర్థ్యాస్తత్క్షణా
దేవచాభవన్ । అహో మహానిష్టతరంకిమేతత్సముపస్థితమ్ ॥ ౯౭ ॥ కే
చిదూచుర్ద్విజవరామిథఃపరిభియాసవః । మహోజ్ఝంఝానిలఃప్రాప్తః
పర్వతాందోలనక్షమః ॥ ౯౮ ॥ మఖమండపభూస్తేనక్షణతఃస్థపుటీకృ
తా । అకాండతడిదాపాతోజాతోభూద్భూప్రకంపనః ॥ ౯౯ ॥ దివ
శ్చోల్కాఃప్రపతితాఃపిశాచానృత్యమాదధుః । అతాపిగృధ్రైరుపరిగగ
నేమండలాయితమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ రవేరథస్తాదశివంశివాస్తత్రావ్యరాసిషుః ।
మేఘారుధిరవిప్రుడ్భిస్తత్రవృష్టింవ్యధుఃపరామ్ ॥ ౧ ॥ నిర్ఘాతనిస్స్వనో
భూమేరుత్థితోహృత్ప్రకంపనః । దివ్యాయుధానిచమిథోయుధ్యంతిస్మ
భీషణం ॥ ౨ ॥ హవనీయంమహాద్రవ్యందూషితంక్రోష్టుభిశ్శ్వభిః । చ
కోరాఃకరటాస్తత్రవిచేరుర్యజ్ఞమంటపే ॥ ౩ ॥ శ్మశానవాటవజ్జాతోయ
జ్ఞవాటఃసవైక్షణాత్ । యద్యత్రావస్థితంసర్వంతత్తత్రైవపరిస్థితం చి
చిత్రన్యస్తమివాసీచ్చవస్తుజాతమశోభిచ । స్థగితాఇవసంవృత్తాస్తలచ
కాధరాదయః ॥ ౪ ॥ దక్షోపిహతసమ్మానిమవాప్యసపరిచ్ఛదః । పునర్యాతః
కథంచిచ్చయజనంప్రావర్తయద్ద్విజాః ॥౧౦౫॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే
కాశీఖండేసతీదేహవిసర్జనంనామాష్టాశీతితమోఽధ్యాయః ॥౮౮॥

స్కందఉవాచ ॥ పునఃసనారదోఽగస్త్య దేవ్యాఃప్రోక్షముపాగతః ।
తద్వృత్తాంతమశేషంచహరాయవేదితుంయయౌ ॥ ౧ ॥ దృష్ట్వానన

వదఃశంభుంనందినాసహసంకథామ్ । కాంచితర్జనివిన్యాసపూర్వంకు
ర్వంతమానమత్ ॥ ౨ ॥ ఉపావిశచ్ఛశైలాదివిసృష్టాసనముత్తమం ।
వైలక్ష్యంనాటయన్కించిత్తూష్ణీంజోషంసమాస్థితః ॥ ౩ ॥ ఆకాశేనైవస
ర్వజ్ఞస్తద్వృత్తాంతంవివేదహ । అవాదీచ్చమునింశంభుఃకుతోఽమానావ
లంబనమ్ ॥ ౪ ॥ శరీరిణాంస్థితిరియముత్పత్తిప్రలయాత్మికా । దివ్యాన్యపి
శరీరాణికాలాద్యాంత్యేవమేవహి ॥ ౫ ॥ దృశ్యంవినశ్వరంసర్వంవిశేషా
ద్భువనీశ్వరమ్ । తతోఽత్రచిత్రంకింబ్రహ్మన్కాలఃకాలయోన్నవై ॥ ౬ ॥
అభావినోఽపిహిభావస్యభావఃక్వాపినసంభవేత్ । భావినోఽపిహినాభావస్త
తోముహ్యంతినోబుధాః ॥ ౭ ॥ శంభూదీరితమాకర్ణ్యసఇత్థంమునిపుంగ
వః । ప్రోక్తవాన్సత్యమేవైతద్యద్దేవేనప్రభాషితమ్ ॥ ౮ ॥ అవశ్యమేవయ
ద్భావ్యంతద్భూతంనాత్రసంశయః । పరమాంబాధతేత్యంతాంచింతై
కాచిత్తమాథినీ ॥ ౯ ॥ నాపచీయేతతేకించిన్నోపచీయేతతత్త్వతః । అ
వ్యయత్వాచ్చపూర్ణత్వాద్ధానివృద్ధీకుతస్త్వయి ॥ ౧౦ ॥ అహోఽపరా
కఃసంసారిక్వభవిష్యత్యనీశ్వరః ॥ ఆరభ్యాద్యదినంనత్వాచర్చయిష్యం
తికేపియత్ ॥ ౧౧ ॥ యతఃప్రజాపతిర్దక్షోనత్వామాహూతవాన్క్ర
తౌ । తేనాద్యరీడితంద్రష్ట్వాదేవర్షేమనుజాఅపి ॥ ౧౨ ॥ తవరీడాంక
రిష్యంతికిమైశ్వర్యేణరీటినామ్ । ప్రాప్తావహేడనాలోకేజితకాలభయాఅ
పి । అథైశ్వర్యేణసంపన్నాఃప్రతిష్ఠాభాజనంకిము ॥ ౧౩ ॥ మహీయసా
యుషాతేషాంవసుభిర్భూరిభిశ్చకిమ్ । యేఽభిమానధనానేహలబ్ధరీటాః
పదేపదే ॥ ౧౪ ॥ అచేతనాశ్చసావజ్ఞాజీవంతోఽపినకీర్తయే । అభిమాన
ధనాధన్యావరంయోషిత్సుసాసతీ ॥ ౧౫ ॥ యాత్వద్వినిందాశ్రవణాత్తృ
ణీచక్రేస్వజీవితమ్ । ఇత్యాకర్ణ్యమహాకాలఃసమ్యగ్జ్ఞాత్వాసతీక్షయం ॥
౧౬ ॥ సత్యంమునేసతీదేవీతృణీచక్రేస్వజీవితం । జోషంస్థితేమునౌతత్ర
తన్మహాకాలసాధ్వసాత్ ॥ ౧౭ । రుదత్శ్చాతీవరుద్రోఽభూద్బహుశోఽపాగ్ని
దీపితః । తతస్తత్కోపజాద్ధండేరావిరాసీన్మహాద్యుతిః ॥ ౧౮ ॥ వ్రీత్యాతః

ప్రతిమాకారః కాలమృత్యుప్రకంపనః । ఉవాచచప్రణమ్యేశంభక్తిశ్రద్ధాం
మహతీందధత్ ॥ ౧౯ ॥ ఆజ్ఞాందేహిపితఃకింతేకరవైదాస్యముత్తమం ।
బ్రహ్మాండమేకకవలంకరవాణిత్వదాజ్ఞయా ॥ ౨౦ ॥ పిబామిచార్ణ
వాన్సప్తహ్యేకేనచులుకేనవై । రసాతలంవాపాతాలంపాతాలంవారసా
తలమ్ ॥ ౨౧ ॥ త్వదాజ్ఞయానయామీశవినిమయ్యస్వహేలయా । సహ
స్రపాలమింద్రంవాధృత్వాకేశైరిహానయే ॥ ౨౨ ॥ అపివైకుంఠనాథశ్చే
త్సాహాయ్యంకరిష్యతి। తదాతంకుంఠితాస్త్రంచకరిష్యామిత్వదాజ్ఞయా॥
౨౩ ॥ దనుజాదితిజాఃకేవైవరాకారణదుర్బలాః । తేషుచోత్కటతాం
కోపిధత్తేతంప్రణిహన్మ్యహమ్ ॥ ౨౪ ॥ కాలంబధ్నామివాసంఖ్యేమృ
త్యోశ్చాపిమృత్యుమర్దనే । స్థావరేషుచరేష్వత్రమయియుష్మద్ధరణాంగణే॥
౨౫ ॥ త్వద్బలేనమహేశానకోపిస్థైర్యమేష్యతి । మమపాదతలాఘా
తాదేతద్వైక్షోణిమండలమ్ ॥ ౨౬ ॥ కదలీవళవద్వాతాద్వేపతేసరసాతల
మ్ । చూర్ణీకరోమిదోర్దండఘాతాచ్చైతాన్కులాచలాన్ ॥ ౨౭ ॥
కింబహూక్తేనదేహ్యాజ్ఞాంమమాసాధ్యంనకించన । త్వత్పాదబలమాసా
ద్యకృతంవిద్ధ్యచింతితమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఇతిప్రతిజ్ఞాంతస్యేశఃశ్రుత్వాక్షే
మమన్యత । కృతకృత్యమివాత్యంతంతంముదాప్రత్యువాచచ ॥ ౨౯ ॥
మహావీరోసిరేభద్రమమసర్వగణేష్విహ । వీరభద్రాఖ్యయాత్వంహిప్ర
థితంవరమాంవ్రజ ॥ ౩౦ ॥ కురుమేసత్వరంకార్యందక్షయజ్ఞంక్షయం
నయ । యేత్వాంతత్రవిమన్యంతేతేతత్సాహాయ్యవిధాయినః ॥ ౩౧ ॥ తే
త్వయాప్యవమంతవ్యావ్రజపుత్రశుభోదయ । ఇత్యాజ్ఞాంమూర్ధ్నిచా
ధాయసతతఃపారమేశ్వరీమ్ ॥ ౩౨ ॥ హరంప్రదక్షిణీకృత్యజగ్మివానతిరం
హసా । తతస్తదనుగాశ్శంభోఃస్వనిశ్శ్వాససముద్గతాః ॥ ౩౩ ॥ శతశో
మితానుగాన్గణానన్యానవాసృజత్ । తేగణావీరభద్రంతంయాంతంయయుః॥
చిత్సురోగతాః ॥ ౩౪ ॥ కేచిత్తదనుగాజాతాఃకేచిత్తత్పార్శ్వగాయయుః ।
అంబరంతైఃసమాక్రాంతంతేజోవిజితభాస్కరైః ॥ ౩౫ ॥ శృంగాగ్గా

గిరీణాంచకైశ్చిదుత్పాటితానివై ॥ ఆచూడమూలాః కైశ్చిచ్చవిధూతా
వై శిలోచ్చయాః ॥ ౩౬ ॥ ఉత్పాట్యమహతో వృక్షాన్కేచిత్ప్రాస్తామ
ఖాంగణమ్ । కైశ్చిదుత్పాటితాయూపాః కేచిత్కుండాన్యపూపురన్ ॥
౩౭ ॥ మండపంధ్వంసయామాసుః కేచిత్క్రోధోద్ధురాగణాః । అచీఖన
న్వైవేదీశ్చ కేచిద్వై శూలపాణయః । అభక్షయన్హవీంష్యన్యేపృషదా
జ్యంపపుః పరే ॥ ౩౮ ॥ దధ్వంసురన్నరాశీంశ్చ కేచిత్పర్వతసన్నిభాన్ ।
కేచిద్వై పాయసాహారాః కేచిద్వై క్షీరపాయినః ॥ ౩౯ ॥ కేచిత్ప్రక్షావన్న
పుష్టాంగా యజ్ఞపాత్రాణ్యచూర్ణయన్ । అమోటయన్స్రుచాందండా
న్కేచిద్దోర్దండశాలినః ॥ ౪౦ ॥ వ్యభంజచ్ఛకటాన్కేచిత్పశూన్కేచి
దజీగిలన్ । అగ్నింనిర్వాపయామాసుః కేచిదత్యగ్నితేజసః ॥ ౪౧ ॥ స్వ
యంపరిదధుశ్చాన్యేదుకూలానిముదాయుతాః । జగృహుః కేచనపురా
రత్నానాంపర్వతంకృతమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఏకేనచాష్టాదశోదేవః పశ్యంశ్చక్రోవి
లోచనః । పూష్ణోదంతావపీమన్యః పాతయామాసకోపితః ॥ ౪౩ ॥ య
జ్ఞః పలాయితోదృష్టః కేనచిన్మృగరూపధృక్ । శిరోవిరహితశ్చక్రే తేనచ
క్రేణదూరతః ॥ ౪౪ ॥ ఏకః సరస్వతీంయాంతీందృష్ట్వానిర్నాసికాంవ్యధా
త్ । అదితేరోష్ఠపుటకౌభిన్నావన్యేనకోపినా ॥ ౪౫ ॥ అర్యమ్ణోబాహు
యుగలంతథోత్పాటితవాన్పరః । అగ్నేరుత్పాటయామాసకశ్చిజ్జిహ్వాం
ప్రసహ్యచ ॥ ౪౬ ॥ చిచ్ఛేదవాయోర్వృషణంపార్షదోఽన్యః ప్రతాప
వాన్ । పాశయిత్వాయమంకశ్చిత్క్వధర్మ ఇతిపృష్టవాన్ ॥ ౪౭ ॥ య
త్రధర్మోమహేశేనప్రథమంపరిపూజ్యతే । నైరృతంసంగృహీత్వాన్యః కే
శేష్వాతోల్యచాసకృత్ ॥ ౪౮ ॥ అనీశ్వరంహవిర్భుక్తంత్వమేత్యాతా
డయత్పదా । కుబేరమపరోధృత్వాపాదమోరథనోద్బలాత్ ॥ ౪౯ ॥
నామయామాసబహుశో భర్త్సితాద్ధ్వ్యధ్వరావనీః । ఏకాదశాఽపిమేరు
ద్రాలోకపాలైకపంక్తయః ॥ ౫౦ ॥ రుద్రాక్షధారణావేశాత్సమస్తాః
శైవమోహితాః । వరుణోదరమాపీడ్యప్రమథోన్యోబలేనహి ॥ ౫౧ ॥ జ

హారుద్గిరయామాసయద్దత్తంచేశవర్జితమ్ । మాయూరీంతనుమాసా
ద్యసహస్రాక్షోమహామతిః ॥ ౧౨ ॥ ఉడ్డీయగిరిమాశ్రిత్యఛన్నఃకౌతుక
మైక్షత । బ్రాహ్మణాన్ప్రమథాన్గత్వాయాతయాతేతిచాబ్రువన్ ॥ ౧౩ ॥
ప్రమథాఃకారయామాసురన్యానపిచయాచకాన్ । ఇత్థంప్రమథితేయా
గేప్రమథైఃప్రథమాగతైః । వీరభద్రఃస్వతఃప్రాప్తఃప్రమథానీకినీవృతః ॥
౧౪ ॥ యజ్ఞవాటంశ్మశానాభంద్రుష్ట్వాతైఃప్రమథైఃపురా । అతీవోచ్చాం
దశాంనీతంవీరభద్రస్తతోజగౌ ॥ ౧౫ ॥ గణాఃపశ్యతదుర్వృత్తైఃప్రా
ప్తానాంచకిర్మణామ్ । అనీశ్వరైఃరవస్థేయంకుతోద్వేషోమహేశ్వరే ॥
౧౬ ॥ యేద్విషంతిమహాదేవంసర్వకర్మైకసాక్షిణమ్ । ధర్మకార్యేష్వ
వృత్తాస్తేయేప్రాప్స్యంతీదృశీందశామ్ ॥ ౧౭ ॥ క్వసదక్షోదురాచారఃక్వస
యజ్ఞభుజాసురాః । ధృత్వాసర్వానానయతయాతదృతతరంగణాః ॥ ౧౮ ॥
ఇత్యాజ్ఞాంవీరభద్రస్యప్రాప్యతైఃప్రమథాదృతమ్ । యావద్వ్యాంత్యగ్రత
స్తావద్దృష్టఃకృద్ధోగదాధరః ॥ ౧౯ ॥ తేనతైఃప్రమథాఃసర్వేమహాబలప
రాక్రమాః । శుష్కపర్ణతృణావాస్థాంప్రాపితావాత్యయేవహి ॥ ౨౦ ॥
అథనష్టేషుసర్వేషుప్రమథేషుహరేర్భయాత్ । చుకోపవీరభద్రఃసప్రల
యానలసన్నిభః ॥ ౨౧ ॥ దదర్శశార్ఙ్గిణంచాగ్రేస్వాగ్రైశ్చపరిష్టితం
చతుర్భుజైరసంఖ్యాతైర్జితదైత్యమహాబలైః ॥ ౨౨ ॥ చక్రిభిర్గదిభి
ర్జుష్టంఖడ్గిభిశ్చాపిశార్ఙ్గిభిః । వీరభద్రస్తతఃప్రాహదృష్ట్వాతందైత్యసూ
దనమ్ ॥ ౨౩ ॥ త్వంతుయజ్ఞపుమాన్సత్రత్ఖహాయజ్ఞప్రవర్తకః । రక్షి
తానిజవీర్యేణదక్షస్యత్రితువైరిణః ॥ ౨౪ ॥ కింవాదక్షంసమానీయ కేశ
యుష్యస్వవామయా । నదాస్యసిచచేద్దక్షంతతస్తంరక్షయత్నతః ॥ ౨౫ ॥
ప్రియశశ్శంభుభక్తేషుయుతస్త్వంప్రోచ్యసేఽగ్రణీః। ఏకోనేఽబ్జసహస్రే
ప్రాగ్దదానేత్రాంబుజంభవాన్ ॥ ౨౬ ॥ తుష్టేనశంభునాదత్తంతుభ్యం
చక్రంసుదర్శనమ్ । యత్సాహాయ్యమవాప్యాజౌత్వంజయేదానుజాన్
ప్రాక్ ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యాకర్ణ్యవచస్తస్యవీరభద్రస్యచోర్జితమ్ । జ్ఞానస

తద్బలం విష్ణుర్వీరభద్రమువాచ హ ॥ ౧౮ ॥ త్వం శంభోః సుతదేశీయో గ
ణానాం ప్రవరోఽస్య హో । రాజా చేశవసుప్రాప్యతతోఽప్యతిబలో మహాన్ ॥
౧౯ ॥ యోఽసి సోఽస్య హా ప్యత్రో దక్షరక్షణదక్షధీః । సఖ్యామితవసామర్థ్యం
కథం దక్షం హరిష్యసి ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యుక్తో వీరభద్రస్తు తేన వై శార్ఙ్గధన్వనా ॥
విమర్ష దృష్టిభంగైర్యప్రేరయామాస సంగరే ॥ ౨౧ ॥ అథ తైః ప్రమ
థైర్విష్ణోరనుగా గదితారణే । అదదానాస్తృణం నక్రేణాపి తాః పాశవీం
దశామ్ ॥ ౨౨ ॥ తతస్తార్క్ష్యరథః క్రుద్ధస్త్వక్షైః కంఠరణమూర్ధని । సహ
స్రేణ సహస్రేణ బాణానుద్ధృత్య తాడయత్ ॥ ౨౩ ॥ తేభిన్నవక్షసః సర్వే
గణా రుధిరవర్షిణః । వాసంతీం కైంశుకీం శోభాం పరిప్రాపూరణాజిరే ॥
౨౪ ॥ క్షరంత ఇవ మాతంగాః స్రవంత ఇవ పర్వతాః । మదేన ధాతురాగేణ
మిశ్రైః శుశుభిరే గణాః ॥ ౨౫ ॥ తతః ప్రహస్య గణపో భద్రో వీర్యైకుంఠనా
యకమ్ । హే శార్ఙ్గధన్వాజ్ఞానే త్వాం రణాంగణపండితం ॥ ౨౬ ॥ పరం
యుధ్యసి దైత్యేంద్రైర్దానవేంద్రైర్న పార్షదైః । ఇత్యుక్త్వా వీరభ
ద్రేణ భుశుండీకలితాకరే ॥ ౨౭ ॥ గదినాఽథ గదాతూర్ణం దైత్యేంద్రగిరి
రేణుకృత్ । తతః ప్రహతవాన్వీరో భుశుండ్యా తం గదాధరమ్ ॥ ౨౮ ॥ త
దంగసంగమాసాద్య విదదే శతధా తయా । కౌమోదకీ ప్రహారేణ వీరభ
ద్రం ప్రతాపినమ్ ॥ ౨౯ ॥ జఘాన వాసుదేవోఽపి తరసాఽజ్ఞాతవేదనమ్ ॥ త
తః ఖట్వాంగమాదాయ గదాహస్తం గదాధరమ్ ॥ ౩౦ ॥ ఆతాడ్య సవ్య
దోర్దండే గదాం భూమావపాతయత్ ॥ కుపితోఽయం మధుద్వేషీ చక్రేణా
తాడయచ్చ తం ॥ ౩౧ ॥ స చ చక్రం సమాగచ్ఛద్దృష్ట్వా సస్మార శంకరమ్ ॥
శంకరస్మరణాచ్చక్రం మనాగ్వక్రత్వమాప్య చ । కంఠమాసాద్య వీరస్య స
మ్యగ్జాతం సుదర్శనమ్ ॥ ౩౨ ॥ తేన చక్రేణ శుశుభే నితరాం స గణేశ్వరః ।
వీరలక్ష్మ్యా వృత ఇవ సమరే విజయస్రజా ॥ ౩౩ ॥ తతః సుదర్శనం దృష్ట్వా త
త్కంఠాభరణం హరిః । మనాక్ సచక్రితం స్మృత్వా తతో జగ్రాహ నందకం ॥
౩౪ ॥ స నందకం కరం తస్య ప్రోద్యతం మధువిద్విషః । పశ్యతాం దివి సిద్ధా

నాం స్తంభయామాస హుంకృతా ॥ ౮౫ ॥ అభ్యధావచ్చ వేగేన గృహీ
త్వా శూలముజ్జ్వలమ్ । యావజ్జిఘాంసతి హరిం తావదాకాశవాచయా ॥
౮౬ ॥ వారితో గణరాజః స మా కార్షీః సాహసం త్వితి । తతస్తమసహ
యాశు వీరభద్రో గణోత్తమః ॥ ౮౭ ॥ ప్రాప్య దక్షం వినద్యోచ్చైర్ధృ
త్వా మీశ్వరనిందకమ్ । మన్యే దృష్టిసంపత్తిర్యత్ర దేవాః సహాయినః । స
థం నేశ్వరం కర్మ న కుర్యాద్ధృష్టతాం దధత్ ॥ ౮౮ ॥ యేనాస్యేనాపవిత్రేణ
భవతా నిందితః శివః । చూర్ణయామి తదాస్యం తే చపేటాభిః సమంతతః ॥
౮౯ ॥ ఇత్యుక్త్వా తస్య దక్షస్య హరపారుష్యభాషిణః । చిచ్ఛేద వదనం వీర
శ్చపేటశతఘాతనైః ॥ ౯౦ ॥ తతస్త్వదితిముఖ్యానాం మిలితానాం మహో
త్సవే । త్రోటయామాస కర్ణాదీన్యంగప్రత్యంగకాని చ ॥ ౯౧ ॥ కే
దండాశ్చ కామాంచిత్తేన ఛిన్నా మహారుషా । కాసాంచిచ్చ కరాశ్ఛిన్నాః
కాసాంచిత్కర్తితాః స్తనాః ॥ ౯౨ ॥ నాసాపుటాంస్తథాన్యాసాం పా
యామాస పార్షదః । చిచ్ఛేద చాంగులీశ్చాపి తథాన్యాసాం శిఃప్రియః ।
౯౩ ॥ యే యే నినిందుర్దేవేశం యే యే చ శుశ్రువుస్తదా । తేషాం జిహ్వా
శ్రుతీః శ్రోత్రాదచ్ఛినచ్చాకథ్యద్యథా ॥ ౯౪ ॥ కేచిదుల్లంఘితా యూపేపో
యిత్వాద్రుడం గతే । అధోముఖాయై దేవేశం విహాయాత్తం మహాహవే
౯౫ ॥ ద్విజరాజశ్చ ధర్మశ్చ భృగుమారీచిముఖ్యకాః । అత్యంతమవమా
నస్య భాజనం తేన కారితాః ॥ ౯౬ ॥ ఏ తే జామాతర స్తస్య యతో దక్షస్య
దుర్ధియః । హిత్వా మహేశ్వరమమూనోఽపశ్యదధికాన్నివాల్ ॥ ౯౭ ॥
తాని కుండాని తే యూపాస్తే స్తంభాః స చ మండపః । తా వేద్యస్తాని పాత్రా
ణి తాని హవ్యాన్యనేకధా ॥ ౯౮ ॥ తే చ వై యజ్ఞసంభారాస్తే తే యజ్ఞప్రవ
ర్తకాః । తే రక్షపాలాస్తే మంత్రా వినేశుర్హేలయాఽఖిలాః ॥ ౯౯ ॥
స్తోకేనైవ హి కాలేన యథర్ధిః పరవంచనాత్ । అర్చితా నశ్యతిక్షిప్రం దక్ష
సంపద్రతాఽశివా ॥ ౧౦౦ ॥ నీతే...హక్రతౌ తేన సగణే నేదృశీం దశామ్ ।
విధిర్విధివిలోపాచ్చ హారం విజ్ఞాప్య చానయత్ ॥ ౧ ॥ తతో యత్నతమః

సోభూదీదృక్షః శివవర్జితః । ఆజ్ఞయా తేన మహాదేవ వీరభద్రోఽతిలజ్జితః ॥ ౨ ॥ నత్వా న కించిత్ తద్దేవః సర్వమవైత్స్వయమ్ । ప్రసాద్య దేవదేవేశం సురశ్రేష్ఠోఽబ్రవీత్పునః ॥ ౩ ॥ అపరాధ్యాప్యయం దక్షః సంప్రసాద్యః కృపానిధే । యథాపూర్వం పునరముం సర్వానాకారయ శంకర ॥ ౪ ॥ యథావిధిః ప్రవర్తేత వైదికః పునరేవ హి । తథాజ్ఞా దీయతాం శంభో కర్మ సిద్ధ్యతి నేశ్వరం ॥ ౫ ॥ అనీశ్వరాసు సర్వాసు క్రియాసు పరమేశ్వర । ఏవమేవ భవంత్యేవ విఘ్నజాతాః సహస్రశః ॥ ౬ ॥ విచారతో వరాకోఽయం దక్షో భక్తాంతరస్తవ । కుర్వన్యోఽనీశ్వరం కర్మ పరదృష్టాంతతాం గతః ॥ ౭ ॥ అన్యోఽపి యో మహేశానం హిత్వా కర్మ కరిష్యతి । తస్య తత్కర్మసంసిద్ధిర్న దక్షస్యేవ భవిష్యతి ॥ ౮ ॥ అతో న కశ్చిత్కించిచ్చ క్వచిత్కర్మ వినా శివం । విధాస్యతి నిశమ్యాస్య దక్షస్యేదృక్షచేష్టితమ్ ॥ ౯ ॥ విధీరితమితి శ్రుత్వా స్మిత్వా దేవో మహేశ్వరః । వీరమాజ్ఞాపయామాస యథాపూర్వం ప్రకల్పయ ॥ ౧౦ ॥ వీరభద్రోఽపి తత్సర్వం శర్వాజ్ఞాం ప్రతిపద్య చ । వినా దక్షస్య వచనం యథాపూర్వమకల్పయత్ ॥ ౧౧ ॥ ఈశ్వరం యే వినిందంతి తే మూఢాః పశవో ధ్రువం । తతో మేషముఖం దక్షం వీరభద్రో గణోఽవ్యధాత్ ॥ ౧౨ ॥ దేవో బ్రహ్మాణమాపృచ్ఛ్య ధర్మాద్గార్హస్త్యతశ్చ్యుతః । సపార్షదో హి ప్రస్థం జగామ తపసే తతః ॥ ౧౩ ॥ అనాశ్రమవతా పుంసా యతః కాలో మనాగపి । ముధా కలయితవ్యో న తస్మాచ్ఛ్రేయః సదాశ్రమః ॥ ౧౪ ॥ అతః స సర్వతపసాం ఫలదాతా మహేశ్వరః । తపశ్చచార సగణో బ్రహ్మా దక్షం వ్యశిక్షయత్ ॥ ౧౫ ॥ హరనిందాసముద్భూత పాపపంకం సుదుస్త్యజం । యది క్షాలయితుం కాంక్షా తదా వారాణసీం వ్రజ ॥ ౧౬ ॥ ప్రాప్య వారాణసీం పుణ్యాం మహాపాపౌఘహారిణీం । కురు లింగప్రతిష్ఠాం త్వం తేన శంభుః స తుష్యతి ॥ ౧౭ ॥ తుష్టే మహేశ్వరే తుష్టం జగదేతచ్చరాచరమ్ । నాన్యత్ర పాపం తే గంతృ వినా వారాణసీం పురీం ॥ ౧౮ ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం ప్రాయశ్చిత్తం మనీషిభిః । ప్రోక్తం స హరనిందాయాస్త్వత్ర కాశ్యేవ

కేవలం ॥ ౧౯ ॥ కాశ్యాంలింగప్రతిష్ఠాయైఃకృతాఽత్రసుకృతాత్మభిః ।
సర్వేధర్మాఃకృతాస్తైస్తుతఏవపురుషార్థినః ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యాకర్ణ్య
విధేర్వాఖ్యందక్షఃప్రాప్యాథసత్వరం । అవిముక్తంమహాక్షేత్రంతత్రాప
రమంతపః ॥ ౨౧ ॥ సంస్థాప్యలింగంవిధివల్లింగారాధనతత్పరః । నా
త్రిలింగాదపరంసకించిజ్జగతీతలే ॥ ౨౨ ॥ దివానిశంమహేశానంపరిష్ట
తిసమర్చతి । నమతిధ్యాయతిక్షేత్రదక్షోదక్షప్రజాపతిః ॥ ౨౩ ॥ ఏకచి
త్తస్యదక్షస్యధ్యాయతోలింగమైశ్వరం । సమాఃసహస్రమగమన్నితంద్వా
దశసంఖ్యయా ॥ ౨౪ ॥ మేనాంయావత్సతీంప్రాప్యహిమాచలపతిప్రజా
మ్ । ఉమారూపాతితపసాపతింప్రాపపినాకినం ॥ ౨౫ ॥ తావత్సదక్షస్త
పసినిశ్చలోలింగమార్చయత్ । తతఃకాశీంసమాసాద్యసహభర్త్రాగిరీంద్ర
జా ॥ ౨౬ ॥ దృష్ట్వాతంనిశ్చలవ్రతంశివలింగార్చనేరతం । హరంవ్య
జ్ఞపదేవీక్షీణోయంతపసావిభో ॥ ౨౭ ॥ ప్రసాదయకృపాసింధోవర్దై
నంప్రజాపతిం । ఇత్యుక్తోఽపర్ణయాశంభుఃప్రాహతందక్షమీశితా ॥ ౨౮
వరంబ్రూహిమహాభాగదాస్యామిమనసేప్సితం । ఇతీశోదితమాకర్ణ్య
ప్రణమ్యబహుశోహరమ్ ॥ ౨౯ ॥ స్తుత్వానానావిధైఃస్తోత్రైఃప్రసన్నంవీ
క్ష్యశంకరం । ప్రోవాచదేవదేవేశంయదిదేయోవరోమమ ॥ ౩౦ ॥
తత్వదీయపదద్వంద్వేనిర్ద్వంద్వాభక్తిరస్తుమే । ఇదంచతేమహాలింగం
యన్మయాఽత్రప్రతిష్ఠితం । అస్మింల్లింగేత్వయానాథస్థాతవ్యంసర్వదైవ
హి ॥ ౩౧ ॥ మయాపరాద్ధంయద్దేవతత్క్షంతవ్యంకృపానిధే । ఏతఏవవ
రాఃసంతుకిమన్యైరుత్తమైర్వరైః ॥ ౩౨ ॥ ఇతిశ్రుత్వామహాదేవఃప్రస
న్నోఽతితరాంభవః । ప్రోవాచయదుక్తంతేతత్తథాస్తునచాన్యథా ।
అన్యచ్చతేవరందద్యాంతచ్ఛృణుష్వప్రజాపతే । యత్వయాస్థాపితంలిం
గమేతద్దక్షేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౩౪ ॥ అస్యసంసేవనాత్పుంసామపరాధసహ
స్రకం । క్షమిష్యేహంనసందేహస్తస్మాత్పూజ్యమిదంజనైః ॥ ౩౫ ॥ త్వం
తులింగార్చనాదస్మాత్సర్వమాన్యోభవిష్యసి । పరార్ధద్వితయప్రాం

క్షేత్రతో మోక్షమవాప్స్యసి ॥ ౩౬ ॥ ఇత్యుక్త్వా దేవదేవేశస్తస్మింల్లింగే లయం యయౌ । దక్షోఽపి గతవాన్గేహం పరిప్రాప్తమనోరథః ॥ ౩౭ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ ఇత్యగస్త్య సమాఖ్యాతో దక్షేశ్వరసముద్భవః । యం శ్రుత్వా ముచ్యతే జంతురపరాధశతైరపి ॥ ౩౮ ॥ శ్రుత్వాఖ్యానమిదం పుణ్యం దక్షేశ్వరసముద్భవం । నరో న లిప్యతే పాపైరపరాధాలయోఽపి హి ॥ ౩౯ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే దక్షేశ్వరప్రాదుర్భావో నామ నవాశీతితమోఽధ్యాయః ॥ ౮౯ ॥ ... ...

అగస్త్య ఉవాచ ॥ పార్వతీహృదయానందపార్వతీశసముద్భవం । కథయేహ యదుద్దిష్టం భవతా ప్రాక్షడానన ॥ ౧ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ శృణ్వగస్త్య యదా మేనా హిమాచలపతివ్రతా । గిరీంద్రజాం సుతామాహ పుత్రి తేస్య మహేశితుః ॥ ౨ ॥ కిం స్థానం వసతిర్వా క్వా కో బంధుర్వ్వాత్సకించన । ప్రియో గృహం న జామాతురస్య కోఽపి చ కుత్రచిత్ ॥ ౩ ॥ నిశమ్యేతి వచో మాతురతిక్షీణా గిరీంద్రజా । ఆసాద్యావసరం శంభుం నత్వా గౌరీ వ్యజిజ్ఞపత్ ॥ ౪ ॥ మయా శ్వశ్రూగృహం కాంత గంతవ్యమద్య వినిశ్చితం । నాథాత్ర నైవ స్తవ్యం నయ మాం స్వం నికేతనం ॥ ౫ ॥ గిరీంద్రజాగిరం శ్రుత్వా గిరీశ ఇతి తత్వవిత్ । హిత్వా హిమగిరిం ప్రాప్తో నిజమానందకాననమ్ ॥ ౬ ॥ ప్రాప్యానందవనం దేవీ పరమానందకారణం । విస్మృత్య పితృసంవాసం జాతానందరూపిణీ ॥ ౭ ॥ అథ విజ్ఞాపయాంచక్రే గౌరీ గిరిశమేకదా ॥ అభిన్నానందసందోహీకృతక్షేత్రైకత్రిద్యుతః ॥ ౮ ॥ ఇతి గౌరీరితం శ్రుత్వా ప్రీత్యువాచ పినాకధృక్ । పంచక్రోశపరీమాణే క్షేత్రేఽస్మిన్ముక్తిసద్మని ॥ ౯ ॥ తిలాంతరం న దేవ్యస్తి వినా లింగం హి కుత్రచిత్ । ఏకైకం పరితో లింగం క్రోశం క్రోశం చ యావనిః ॥ ౧౦ ॥ అన్యత్రాపి హి సా దేవి భవేదానందకారణం । అత్రానందవనే దేవి పరమానందజన్మని ॥ ౧౧ ॥ పరమానందరూపాణి సంతి లింగాన్యనేకశః । చతుర్దశసు లోకేషు కృతినో

ద్యే వసంతిహి ॥ ౧౨ ॥ త్రైస్స్వనామ్నా మహాలింగాని కృత్వా౽౽ప్తకృతకృత్య
తా । అత్ర యేన మహాదేవి లింగం సంస్థాపితం మమ ॥ ౧౩ ॥ వేత్తి తచ్ఛ్రే
యసః సంఖ్యాం శేషోపి న విశేషవిత్ ॥ ౧౪ ॥ పరిచ్ఛేదవతీ తస్యానందస్య
రకారణం । అతస్త్విదం పరం క్షేత్రం లింగైరర్చ్యామోభిరద్రిజే ॥ ౧౫ ॥
నిశమ్యేతి మహాదేవీ పునః పాదౌ ప్రణమ్య చ । ఇత్యగుజాం మహాదేవలిం
గసంస్థాపనాయ మే ॥ ౧౬ ॥ పత్యురాజ్ఞాం సమాసాద్య యచ్ఛ్రేయః స
తివ్రతా । నతస్యాః శ్రేయసో హానిః సంవర్తేపి కదాచన ॥ ౧౭ ॥ ఇతి ప్రసా
ద్య దేవేశమాజ్ఞాం ప్రాప్య మహేశితుః । లింగం సంస్థాపితం గౌర్యా మహాదే
వసమీపతః ॥ ౧౮ ॥ తల్లింగదర్శనాత్పుంసాం బ్రహ్మహత్యాదిపాతకమ్ ।
విలీయేత న సందేహో దేహబంధోపి నో పునః ॥ ౧౯ ॥ తత్రలింగే వరోఽ
త్తో దేవదేవేన శంభునా । నిశామయ మునే తం తు భక్తానాం హితకామ్య
యా ॥ ౨౦ ॥ లింగం యః పార్వతీశాఖ్యం కాశ్యాం సంపూజయిష్యతి । త
ద్దేహావసతిం ప్రాప్య కాశీలింగం భవిష్యతి ॥ ౨౧ ॥ కాశీలింగత్వమాసా
ద్య మామేవానుప్రవేక్ష్యతి । చైత్రశుక్లతృతీయాయాం పార్వతీశసమర్చ
నాత్ ॥ ౨౨ ॥ ఇహ సౌభాగ్యమాప్నోతి పరత్ర చ శుభాం గతిం । పార్వతీశ్వ
రమారాధ్య యోషిద్వా పురుషోపి వా ॥ ౨౩ ॥ నగర్భమావిశేద్భూయో
భవేత్సౌభాగ్యభాజనం । పార్వతీశస్య లింగస్య నామాపి పరిగృహ్ణతః ।
అపి జన్మసహస్రస్య పాపం క్షయతి తత్క్షణాత్ । పార్వతీశస్య మాహాత్మ్యం
యః శ్రోష్యతి నరోత్తమః । ఐహికాముష్మికాన్కామాన్సప్రాప్స్యతి మ
హామతిః ॥ ౨౪ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే పార్వతీశవర్ణనం నా
మ నవతితమోఽధ్యాయః ॥ ౯౦ ॥ ...

స్కంద ఉవాచ ॥ పార్వతీశస్య మహిమా కథితస్తే మయానఘ । మునే
నిశామయ మేదానీం గంగేశ్వర సముద్భవం ॥ ౧ ॥ యం స్మృత్వాప్యత్రశు
తోపి గంగాస్నానఫలం లభేత్ । చక్రపుష్కరిణీతీర్థే యదా గంగాన

హాగతా ॥ ౨ ॥ తేనదైలీపినాపార్థమస్మిన్నానందకాననే । క్షేత్రప్రభావమతులంజ్ఞాత్వాశంభుపరిగ్రహాత్ ॥ ౩ ॥ స్మృత్వాలింగప్రతిష్ఠాయాఃకాశ్యాంలోకోత్తరంఫలం । గంగయాస్థాపితంలింగంవిశ్వేశాత్పూర్వతఃశుభమ్ ॥ ౪ ॥ గంగేశ్వరస్యలింగస్యకాశ్యాందృష్టిఃసుదుర్లభా ॥ తిథాదశహరాయాంచయోగంగేశంసమర్చయేత్ ॥ ౫ ॥ తస్యజన్మసహస్రస్యపాపంసంక్షీయతేక్షణాత్ । కలౌగంగేశ్వరంలింగంగుప్తప్రాయంభవిష్యతి ॥ ౬ ॥ తస్యసందర్శనంపుంసాంజాయతేపుణ్యహేతవే । దృష్టంగంగేశ్వరంలింగంయేనకాశ్యాంసుదుర్లభమ్ ॥ ౭ ॥ ప్రత్యక్షరూపిణీగంగాతేనదృష్టానసంశయః । కలౌసుదుర్లభాగంగాసర్వకల్మషహారిణీ ॥ ౮ ॥ భవిష్యతినసందేహోమిత్రావరుణనందన । తతోపితిష్యసంప్రాప్తేకాశ్యత్యంతంసుదుర్లభా ॥ ౯ ॥ తతోపిదుర్లభంకాశ్యాంలింగంగంగేశ్వరాభిధం । యస్యసందర్శనంపుంసాంభవేత్పాపక్షయాయవై ॥ ౧౦ ॥ శ్రుత్వాగంగేశమాహాత్మ్యంనరోనిరయీభవేత్ । లభేచ్చపుణ్యసంభారంచింతితంచాధిగచ్ఛతి ॥ ౧౧ ॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణేకాశీఖండేగంగేశ్వరమహిమాఖ్యానంనామైకనవతితమోధ్యాయః ॥ ౯౧ ॥

---:-0-:---

స్కందఉవాచ ॥ నర్మదేశస్యమహాత్మ్యంకథయామిమునేతవ । యస్యస్మరణమాత్రేణమహాపాతకసంక్షయః ॥ ౧ ॥ అస్యవారాహకల్పస్యప్రవేశేమునిపుంగవైః । అపృచ్ఛికాసరిచ్ఛ్రేష్ఠావదతాంత్వంమృకండజ ॥ ౨ ॥ మార్కండేయఉవాచ ॥ శృణుధ్వంమునయఃసర్వేసంతినద్యఃపరంశతం । సర్వాఅప్యఘహారిణ్యఃసర్వాఅపివృషప్రదాః ॥ ౩ ॥ సర్వాభ్యోపినదీభ్యశ్చశ్రేష్ఠాఃసర్వాఃసముద్రగాః । తతోపిహిమహాశ్రేష్ఠాఃసరిత్సుసరిదుత్తమాః ॥ ౪ ॥ గంగాచయమునాచాథనర్మదాచసరస్వతీ । చతుష్టయమిదంపుణ్యంధునీషుమునిపుంగవాః ॥ ౫ ॥ ఋగ్వేదమూర్తిర్గంగాస్యాద్యమునాచయజుర్ధ్రువమ్ । నర్మదాసామమూర్తిస్తుస్యాదథర్వాసరస్వతీ ౬

గంగాసర్వసరిద్యోనిఃసముద్రస్యాపిపూరణీ । గంగాయానలభేత్సామ్యం
కాచిదత్రసరిద్వరా ॥౭॥ కింతుపూర్వంతపస్తప్త్వా రేవయాబహ్వనేహసం ।
వరదానోన్ముఖోధాతా ప్రార్థితశ్చేతిసత్తమ ॥ ౮ ॥ గంగాసామ్యంవిధే
దేహిప్రసన్నోసియదివిభో । బ్రహ్మణాథతతఃప్రోక్తానర్మదాస్మితపూర్వ
కం ॥ ౯ ॥ యదిత్ర్యక్షసమత్వంతులభ్యతేఽన్యేనకేనచిత్ । తదాగంగా
సమత్వంచలభ్యతేసరితాఽన్యయా ॥ ౧౦ ॥ పురుషోత్తమతుల్యస్స్యాత్పు
రుషోన్యోయదిక్వచిత్ । సోపితస్వినీతదాసామ్యంలభతేగంగయాపరా ॥
౧౧ ॥ యదిగౌరీసమానారీక్వచిదన్యాభవేదిహ । అన్యాధునీహస్వర్గ
న్యాస్తదాసామ్యముపైష్యతి ॥ ౧౨ ॥ యదికాశీపురీతుల్యాభవేదన్యాక్వ
చిత్పురీ । తదాస్వర్గతరంగిణ్యాఃసామ్యమన్యానదీంలభేత్ ॥ ౧౩ ॥ ని
మ్యేతివిధేర్వాక్యంనర్మదాసరిదుత్తమా । ధాతుర్వరంపరిత్యజ్యప్రాప్త
వారాణసీంపురీం ॥ ౧౪ ॥ సర్వేభ్యోపిహిపుణ్యేభ్యఃకాశ్యాంలింగప్రతి
ష్ఠితేః ॥ అపరానసముద్దిష్టాకైశ్చిచ్ఛ్రేయస్కరీక్రియా ॥ ౧౫ ॥ అథసా
నర్మదాపుణ్యావిధిపూర్వాప్రతిష్ఠితం । వ్యధాత్త్రిలిపిలాతీర్థేత్రివిష్టప
మీపతః ॥ ౧౬ ॥ తతఃశంభుఃప్రసన్నోభూత్తస్యైనద్యైశుభాత్మనే ॥ వరం
వృణీష్వసుభగేయత్తుభ్యంరోచతేఽనఘే ॥ ౧౭ ॥ సరిద్వరానిశమ్యేతి
రేవాప్రాహమహేశ్వరం । కింవరేణేహదేవేశభృశంతుచ్ఛేనధూర్జటే ॥
౧౮ ॥ నిర్ద్వంద్వాత్వత్పదద్వంద్వేభక్తిరస్తుమహేశ్వర । శ్రుత్వేతిస
రాంతుష్టోరేవాగిరమనుత్తమామ్ ॥ ౧౯ ॥ ప్రోవాచచసరిచ్ఛ్రేష్ఠే
యథోక్తంయత్తథాస్తుతత్ । గృహాణపుణ్యసిలయేవితరామివరాంతరం
౨౦ ॥ యావంతోద్యృషదఃసంతితవరోధసినర్మదే । తావంత్యోలింగ
రూపిణ్యోభవిష్యంతివరాన్మమ ॥ ౨౧ ॥ అన్యంచతేవరందద్యాంతమ
ప్యాకర్ణయ్యోత్తమం । దుష్ప్రాపంయచ్చతపసాంరాశిభిఃపరమార్థతః ॥
౨౨ ॥ సద్యఃపాపహరాగంగాసప్తాహేనకలిందజా । త్ర్యహాత్సరస్వతీరేవే
త్వంతుదర్శనమాత్రతః ॥ ౨౩ ॥ అపరంచవరందద్యాంనర్మదేదర్శనా

ఘహే । భవత్యా స్థాపితం లింగం నర్మదేశ్వరసంజ్ఞకం ॥ ౨౪ ॥ యత్తల్లింగం మహాపుణ్యం ముక్తిం దాస్యతి శాశ్వతీం । అస్య లింగస్య మే భక్త్యా స్తస్పృష్ట్వా సూర్యనందనః ॥ ౨౫ ॥ ప్రణమిష్యతి యత్నేన మమహాశ్రీయోభివృద్ధయే । సంతి లింగాన్యనేకాని కాశ్యాం దేవి వదే వదె ॥ ౨౬ ॥ పరంహి నర్మదేశస్య మహిమా కోపిచాద్భుతః । ఇత్యుక్త్వా దేవదేవేశ స్తస్మిన్ల్లింగే లయం యయౌ ॥ ౨౭ ॥ నర్మదాపి ప్రహృష్టాసీత్ప్రాప్య ప్రాప్యచాద్భుతం । స్వదేశం చ పరిప్రాప్తా దృష్టమాత్రా ఘహారిణీ ॥ ౨౮ ॥ వాక్యం మృకండజమునే స్తేపిశ్రుత్వా మునీశ్వరాః । ప్రహృష్టచేతసో జాతాశ్చక్రుః స్వం స్వం తతో హితం ॥ ౨౯ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ నర్మదేశస్య మాహాత్మ్యం శ్రుత్వా భక్తియుతో నరః । పాపకంచుకముత్సృజ్య ప్రాప్స్యతి జ్ఞానముత్తమం ॥ ౩౦ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే నర్మదేశ్వరాఖ్యానం నామ ద్వినవతితమోఽధ్యాయః ॥ ౯౨ ॥

---:0;---

అగస్త్య ఉవాచ ॥ నర్మదేశస్య మాహాత్మ్యం శ్రుతం కల్మషనాశనం । ఇదానీం కథయ స్కంద సతీశ్వరసముద్భవం ॥ ౧ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ మిత్రావరుణసంభూత కథయామి కథాం శృణు । యథా సతీశ్వరం లింగం కాశ్యాం మావిర్బభూవహ ॥ ౨ ॥ పురా తతాప సుమహత్తపః శతధృతిర్ఘనే । తపసా తేన దేవేశః సంతుష్టో వరదోభవత్ ॥ ౩ ॥ ఉవాచ చాపి బ్రహ్మాణం నితరాం బ్రహ్మణః ప్రియః । సర్వజ్ఞనాథో లోకాత్మా వరం వరయ లోకకృత్ ॥ ౪ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ యది ప్రసన్నో దేవేశ వరం దాస్యసి వాంఛితం । తదా త్వం మే భవ సుతో దేవి దక్షసుతాఽస్తు చ ॥ ౫ ॥ ఇతి శ్రుత్వా మహాదేవః సర్వదో బ్రహ్మణో వరం । స్మిత్వా దేవీముఖం వీక్ష్య ప్రోవాచ చతురాననం ॥ ౬ ॥ బ్రహ్మన్ త్వద్వాంఛితం భూయాత్క్షమదేయం పితామహ । ఇత్యుక్త్వా బ్రహ్మణో భావాదావిరాసీచ్ఛశాంకభృత్ ॥ ౭ ॥ రుదన్ స ఉక్తా నశే మో బ్రహ్మణో ముఖమైక్షత । తతో బ్రహ్మాపి తం బాలం ఘదంతం ప్రవిలోక్య చ ॥ ౮ ॥

కింమాజనకమాప్యాపిత్వంరోదిషిముహుర్ముహుః । శ్రుత్వేతిశ్రృఘుకః ప్ర
హాయథోక్తంపరమేష్టినా ॥ ౯ ॥ నామ్నేరోదిమిమేస్రష్టర్నామదేహి
తాముహః । రోదనాద్రుదఇత్యాఖ్యాంసమాయాడింభకోలభత్ ॥౧౦॥
అగస్త్యఉవాచ ॥ అర్భకత్వంగతోపీశఃకింరురోదషడానన । యదిశ్చే
తదాచక్ష్వమహత్కౌతూహలంహిమే ॥ ౧౧ ॥ స్కందఉవాచ ॥ సర్వ
జ్ఞస్యకుమారత్వాత్కించిత్కించిదవైమ్యహమ్ ।రోదనేకారణంవచ్మిశృ
ణుకుంభసముద్భవ ॥ ౧౨ ॥ మనసీతివిచారోభూద్దేవస్యపరమాత్మనః।
బుద్ధివైభవమస్యాహోవీక్షితుంపరమేష్ఠినః ॥ ౧౩ ॥ సత్యలోకాధినాథ
స్యచతురాస్యస్యవేధసః । ఇత్యానందసముద్భూతోబాష్పపూరోమహే
శితుః ॥ ౧౪ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ కింబుద్ధివైభవంధాతుఃశంభునామనసీ
క్షితం । యేనానందాశ్రుసంభారోబాల్యేప్యభవదీశితుః ॥ ౧౫ ॥ ఏతత్క
థయమేప్రాజ్ఞసర్వజ్ఞానందవర్ధన । శ్రుత్వాగస్త్యుదితంవాక్యంతారకా
రిరువాచహ ॥ ౧౬ ॥ దేవేనమనసిధ్యాతమితికుంభజనేమునే । వినాప
త్యంజనేతారంకఉద్ధర్తుమిహప్రభుః ॥ ౧౭ ॥ ఏకోమనోరథశ్చాయంద్వి
తీయోయంసునిశ్చితం । అపత్యత్వంగతేచాస్మిన్స్మర్తుర్దురత్యయాహారి
ణీ ॥ ౧౮ ॥ క్షణంక్షణంనమాలోక్యమంగన్వశేక్షణాత్క్షణం । ఏకశ
య్యాసనాహారంలప్స్యేహంనేనతత్క్షణే ॥ ౧౯ ॥ యోయంనగోచరశ్శ్వ
పివాణీమనసయోరపి । సమేఽపత్యత్వమాసాద్యకింనదాస్యతిచింతితమ్।
౨౦ ॥ ఘోఽయంనకృతస్నేహశ్శేజంతుర్యోముంపశ్యేత్సకృన్ముదా । సన
భూయోభిజాయేతభవేచ్చానందమేదురః ॥ ౨౧ ॥ గృహక్రీడనకంమే
సాయదిభూయాత్కథంచన । తదాపరస్యసౌఖ్యస్యనిధానంస్యామసంశ
యమ్ ॥ ౨౨ ॥ విధేఃసమీహితంచేతినూనంజ్ఞాత్వాససర్వవిత్ । ఆనంద
బాష్పకలితంచక్షుస్త్రయమదీధరత్ ॥ ౨౩ ॥ శ్రుత్వేత్యగస్తిఃస్కందస్య
భాషితంపర్యమూముదత్ । ననామచాంఘ్రీప్రోవాచజయసర్వజ్ఞనంద
న ॥ ౨౪ ॥ విధేరపిమనోజ్ఞాతంశంభోరపిమనోగతం । సమ్యక్చిత్రంత్వ

యాజ్ఞాతంనమస్తుభ్యంచిదాత్మనే ॥ ౨౫ ॥ స్కందోపినితరాంతుష్టఃశ్రో
తురానందదర్శనాత్ । ధన్యోస్యగస్త్యధన్యోసిశ్రోతుంజానాసితత్వతః ॥
౨౬ ॥ నమేశ్రీమోవృథాజాతోబ్రువతస్తేపురఃకథాం ।ఇత్యగస్త్యంస
మాభావ్యపునఃప్రాహషడాననః । ౨౭ ॥ దేవేపదంత్వమాపన్నే దేవీద
క్షసుతాభవత్ । సాపితస్త్వాతపస్తీవ్రంసతీకాశ్యాంవరార్థినీ ॥ ౨౮ ॥
దదర్శలింగరూపేణప్రాదుర్భూతంహరంపురః । అలంతప్త్వాతపఃపుత్రీ దేవి
ప్రోక్తవంతమితిస్ఫుటం ॥ ౨౯ ॥ ఇదంసతీశ్వరంలింగంతవనామ్నాభవి
ష్యతి । యథామనోరథస్తేఽత్రఫలితోదక్షకన్యకే ॥ ౩౦ ॥ తథైవలిం
గమారాధ్యాన్యస్యాపిహిఫలిష్యతి । కుమారీప్రాప్స్యతిపతింమనసోపిస
ముచ్ఛ్రితం ॥ ౩౧ ॥ ఏతల్లింగంసమారాధ్యకుమారోపివరాంగనాం । య
స్యయస్యహియఃకామస్తస్యతస్యహిసద్ధ్రువం ॥ ౩౨ ॥ భవిష్యతినసందే
హఃసతీశ్వరసమర్చనాత్। సతీశ్వరంసమాభ్యర్చ్య యోయోయంయం
సమీహతె ॥ ౩౩ ॥ తస్యతస్యసనక్షిప్రంభవిష్యతిమనోరథః । ఇతోష్టమే
చదివసేత్వజ్జనేతాప్రజాపతిః ॥ ౩౪ ॥ మహ్యందాస్యతికన్యాంత్వాంస
ఫలస్తేమనోరథః । ఇత్యుక్త్వాదేవదేవేశస్తత్రైవాంతర్హితోభవత్ ॥
౩౫ ॥ సాపిస్వభవనంయాతాసతీదాక్షాయణీముదా । పితాపితస్మైప్రా
దాత్తాంరుద్రాయదివసేష్టమె ॥ ౩౬ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ఇత్థంసతీశ్వరం
లింగంకాశ్యాంప్రాదురభూన్మునె । స్మరణాదపిలింగంచదద్యాత్సత్వగుణం
వరం ॥ ౩౭ ॥ రత్నేశాత్పూర్వతోభాగేదృష్ట్వాలింగంసతీశ్వరం । ముచ్య
తేపాతకైఃసర్వైఃక్రమాజ్జ్ఞానంచవిందతి ॥ ౩౮ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణె
కాశీఖండె సతీశ్వరప్రాదుర్భావోనామత్రినవతితమోఽధ్యాయః ॥ ౯౩ ॥

స్కందఉవాచ ॥ అన్యాన్యపిచలింగానికథయామిమహామునె । అ
మృతేశముఖాదీనియన్నామాప్యమృతప్రదం ॥ ౧ ॥ పురాసనారుసామా
న్యనిరతోగృహాశ్రమీ । బిష్ణుయజ్ఞరతోనిత్యంనిత్యంచాతిథిదైవతః ॥ ౨ ॥

లింగపూజారతోనిత్యంనిత్యంతీర్థపరిగ్రహః । తస్యశ్వేతరభవత్పుత్ర
సనారురుపజంఘునిః ॥ ౩ ॥ సకదాచిద్గతోఽరణ్యంతత్రదష్టః పృదాకునా ।
అథతస్యవయోభిశ్చసఆనీతః స్వమాశ్రమమ్ ॥ ౪ ॥ సనారుణాసమున్
స్యనీతః స ఉపజంఘునిః । మహాశ్మశానభూభాగంస్వర్గద్వారసమీపతః ॥ ౫ ॥
తత్రాసీచ్ఛ్రీఫలాకారంలింగమేకంసుగుప్తవత్ । నిధాయతత్రతంయావ
చ్ఛవంసంచితయేత్సుధీః ॥ ౬ ॥ సర్పదష్టస్యసంస్కారఃకథంభవతిచేతి వై ।
తావత్సజీవన్నుత్తస్థౌసుప్తవచ్చోపజంఘునిః ॥ ౭ ॥ అథతంవీక్ష్యసమునిః
సనారురుపజంఘునిం । పునఃప్రాణితసంపన్నంవిస్మయంప్రాప్తవాన్పరం ।
౮ ॥ ప్రాణితవ్యేత్రకోహేతుస్త్వచ్ఛిశోరుపజంఘునేః । క్షేత్రాద్బహిరహి
ర్యంహిదష్టానైజీత్పరాసుతాం ॥ ౯ ॥ ఇతియావత్సంధత్తేధియంతజ్జ్ఞ
పైకికామ్ । తావత్పిపీలికాత్వేకావృతంకాపిపిపీలికమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఆనా
యచతత్రైవసోప్యసన్నిగర్తస్తతః । అథవిజ్ఞాయసమునిస్తత్వంజ్ఞాత
సూచితం ॥ ౧౧ ॥ మృదుహస్తతవేనైవయాత్ఖనతివైమునిః । తావచ్ఛ్రీ
ఫలమాత్రంహిలింగంతేనసమీక్షితం ॥ ౧౨ ॥ సనారుణాథతల్లింగంతేనత
త్రసమర్చితం । చిరకాలీనలింగస్యకృతంనామాపినాస్వయం ॥ ౧౩ ॥ అ
మృతేశ్వరనామేదంలింగమానందకాననే । ఏతల్లింగస్యసంస్పర్శాదమృత
త్వంలభేద్ధ్రువం ॥ ౧౪ ॥ అమృతేశంసమభ్యర్చ్యజీవత్పుత్రఃసవైమునిః
స్వాస్పదంసమనుప్రాప్తోదృష్టాశ్చర్యవజ్జనైః ॥ ౧౫ ॥ తదాప్రభృతి
ల్లింగమమృతేశంమునీశ్వర । కాశ్యాంసిద్ధిప్రదంనౄణాంకలౌగుప్తంభవే
త్పునః ॥ ౧౬ ॥ అమృతేశ్వరసంస్పర్శాన్మృతాజీవంతితత్క్షణాత్ । అ
మృతత్వంభజంతేఽత్రజీవంతఃస్పర్శమాత్రతః ॥ ౧౭ ॥ అమృతేశసమం
లింగంనాస్తికాప్యపిమహీతలే । తల్లింగంశంభునాతిప్యేకృతంగుప్తంప్రయ
త్నతః ॥ ౧౮ ॥ అమృతేశ్వరనామాపియేకాశ్యాంపరిగృణ్హతే । నతేషా
ముపసర్గోత్థంభయంకాపిభవిష్యతి ॥ ౧౯ ॥ మునేఽన్యచ్చమహాలిం
గంకరుణేశ్వరసంజ్ఞితం । మోక్షద్వారసమీపేతుమోక్షద్వారేశ్వరాగ్ర

తః ॥ ౨౦ ॥ దర్శనాత్తస్యలింగస్య మహాకారుణికస్యవై । నక్షేత్రాన్ని
ర్గమోఽజాతుబహిర్భవతికస్యచిత్ ॥ ౨౧ ॥ స్నాతవ్యంమణికర్ణ్యాంచ
ద్రష్టవ్యఃకరుణేశ్వరః ॥ క్షేత్రోపసర్గజాభీతిర్హాతవ్యాపరయాముదా ॥
౨౨ ॥ సోమవాసరమాసాద్యఏకభక్తవ్రతంచరేత్ । యష్టవ్యఃకరుణా
పుష్పైస్సర్వార్తినాకరుణేశ్వరః ॥ ౨౩ ॥ తేనవ్రతేనసంతుష్టఃకరుణేశఃక
దాచన । సతంక్షేత్రాద్బహిఃకుర్యాత్తస్మాత్కార్యంవ్రతంత్విదం ॥ ౨౪ ॥
తత్పత్రైస్తత్ఫలైర్వాపిసంపూజ్యఃకరుణేశ్వరః । మోనజానాతితల్లింగంస
మ్యజ్ఞానవివర్జితః ॥ ౨౫ ॥ తేనార్చ్యఃకరుణావృత్త్యా దేవేశఃప్రీయతా
మితి । మోవపర్ణాంసోమవారస్యవ్రతంకుర్యాదితిద్విజః ॥ ౨౬ ॥ ప్రస
న్నఃకరుణేశోఽత్రతస్యదాస్యతివాంఛితం । ద్రష్టవ్యఃకరుణేశోఽత్రకాశ్యాం
యత్నేనమానవైః ॥ ౨౭ ॥ ఇతితేకరుణేశస్యమహిమోక్తోమహత్తరః ।
యంశ్రుత్వానోపసర్గోత్థంభయంకాశ్యాంభవిష్యతి ॥ ౨౮ ॥ మోక్షద్వా
రేశ్వరంచైవస్వర్గద్వారేశ్వరంతథా । ఉభౌకాశ్యాంనరోదృష్ట్వాస్వర్గం
మోక్షంచవిందతి ॥ ౨౯ ॥ జ్యోతిరూపేశ్వరంలింగంకాశ్యామస్యత్ప్ర
కాశతే । తస్యసంపూజనాద్భక్త్యాజ్యోతీరూపాభవంతిహి ॥ ౩౦ ॥ చక్రపు
ష్కరిణీతీరేజ్యోతిరూపేశ్వరంపరం । సమభ్యర్చ్యార్కపుష్పైర్యాన్మర్త్యోఽర్కజ్యో
తీరూపంనసంశయః ॥ ౩౧ ॥ యదాభాగీరథీగంగాతత్రప్రాప్తాసరిద్వరా ।
తదారభ్యార్చయేన్నిత్యంతల్లింగంస్వర్ధునీముదా ॥ ౩౨ ॥ పురావిష్ణౌతప
స్యత్రతల్లింగంస్వయమేవహి । తతోఽవిరాసీత్తేజస్వితేనక్షేత్రమిదంశు
భం ॥ ౩౩ ॥ చక్రపుష్కరిణీతీరేజ్యోతీరూపేశ్వరంతదా । దూరస్థోఽపిహృ
దాధ్యాయేత్తస్యసిద్ధిరదూరతః ॥ ౩౪ ॥ ఏతేష్వపిచలింగేషుచతుర్దశ
సుసత్తమ । లింగాష్టకంమహావీర్యంకర్మబీజదవానలం ॥ ౩౫ ॥ ఓంకా
రాదీనిలింగానియాన్యుక్తానిచతుర్దశ । తథాదక్షేశ్వరాదీనిలింగాన్య
ష్టౌమహాంతిచ ॥ ౩౬ ॥ శైలేశాదీనిలింగానితథాయానిచతుర్దశ । వు
సషట్త్రింశద్దేవతానిక్షేత్రసంసిద్ధిహేతవే ॥ ౩౭ ॥ షట్త్రింశత్తత్త్వరూ

ష్ఠోఽసాలింగేష్వేషుసదాశివః । అస్మిన్ క్షేత్రేవసన్నిత్యంతారకంజ్ఞానమా
దిశేత్ ॥ ౩౮ ॥ క్షేత్రస్యతత్త్వమేతద్ధిషట్త్రింశల్లింగరూప్యహో । ఏతే
షాంభజనాత్పుంసాంనభవేద్దుర్గతిఃక్వచిత్ ॥ ౩౯ ॥ మునేరహస్యభూ
తానిలింగాన్యేతానినిశ్చితం । ఏతల్లింగప్రభావాచ్చముక్తిరత్రసునిశ్చి
తా ॥౪౦॥ మోక్షక్షేత్రమిదంకాశీలింగైరేతైర్మహామతే । ఏతాన్యన్యా
నిసిద్ధానిసంభవంతియుగేయుగే ॥ ౪౧ ॥ ఆనందకాననంశంభోఃక్షేత్రమే
తదనాదిమత్ । అత్రసంస్థితిమాపన్నాముక్తాఏవనసంశయః ॥౪౨॥ యో
గసిద్ధిరిహాస్త్యేవతపఃసిద్ధిరిహైవహి । వ్రతసిద్ధిర్మంత్రసిద్ధిస్తీర్థసిద్ధిఃసుని
శ్చితం ॥ ౪౩ ॥ సిద్ధ్యష్టకంతుయత్ప్రోక్తమణిమాదిమహత్తరం । తజ్జ
న్మభూమిరేషైవశంభోరానందవాటికా ॥ ౪౪ ॥ నిర్వాణలక్ష్మ్యాఃసదనమే
తదానందకాననం । ఏతత్ప్రాప్యనమోక్తవ్యంపుంస్యైఃసంసారభీరుణా ।
౪౫ ॥ అయమేవమహాలాభఇదమేవవరంతపః । ఏతదేవమహత్పుణ్యం
లబ్ధావారాణసీహయత్ ॥ ౪౬ ॥ అవశ్యంజన్మినోమృత్యుర్యత్రకుత్రభవి
ష్యతి । కర్మానుసారిణీలభ్యాగతిఃపశ్చాచ్ఛుభాశుభా ॥ ౪౭ ॥ మృత్యుంవి
జ్ఞాయనియతంగతింకర్మానుసారిణీం । అవశ్యంకాశికాసేవ్యాసర్వకర్మని
వారిణీ ॥ ౪౮ ॥ మానుష్యంప్రాప్యయేమూఢానిమేషమితజీవితం । నసే
వంతేపురీంకాశీంతేముష్టామందబుద్ధయః ॥ ౪౯ ॥ దుర్లభంజన్మమాను
ష్యందుర్లభాకాశికాపురీ । ఉభయోఃసంగమాసాద్యముక్తాఏవనసంశ
యః ॥ ౫౦ ॥ క్వచతాదృక్తపాంసీహక్వతాదృగ్యోగఉత్తమః । యా
దృగ్భిఃప్రాప్యతేముక్తిఃకాశ్యాంమోక్షోత్తమోత్తమః ॥౫౧॥ సత్యంసత్యం
పునఃసత్యంసత్యపూర్వంపునఃపునః । నకాశీసదృశీముక్త్యైభూమిరన్యా
మహీతలే ॥ ౫౨ ॥ విశ్వేశోముక్తిదోనిత్యంముక్త్యైచోత్తరవాహినీ ।
ఆనందకాననేముక్తిర్ముక్తిర్నాన్యత్రకుత్రచిత్ ॥ ౫౩ ॥ ఏకఏవహివిశ్వే
శోముక్తిదోనాన్యఏవహి । సఏవకాశీంప్రాప్యాముక్తింయచ్ఛతినాన్య
తః ॥ ౫౪ ॥ సాయుజ్యముక్తిరత్రైవసాన్నిధ్యాద్ధిరథాన్యతః । సులభా

పాపినోఽనూనం కాశ్యాం మోక్షోఽస్తి హేలయా ॥ ౫౫ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥
శృణ్వగస్త్య మహాభాగ భవిష్యం కథయామ్యహం । కృష్ణద్వైపాయనో
వ్యాసోఽకథయద్యన్మహద్వచః । నిశ్చికేతుమనాః పశ్చాద్యత్కృతవ్యతిత
చ్ఛృణు ॥ ౫౬ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే అమృతేశాదిలింగ
ప్రాదుర్భావో నామ చతుర్నవతితమోఽధ్యాయః ॥ ౯౪ ॥ ...

వ్యాస ఉవాచ ॥ శృణు సూత మహాబుద్ధే యథా స్కందేన భాషితమ్ ।
భవిష్యం మమ తస్యాగ్రే కుంభయోనే మహామతే ॥ ౧ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥
నిశామయ మహాభాగ త్వం మైత్రావరుణే మునే । పారాశర్యో మునివరో య
థా మోహముపైష్యతి ॥ ౨ ॥ వ్యస్య వేదాన్మహాబుద్ధిర్నానాశాఖాప్రభే
దతః । అష్టాదశపురాణాని సూతాదీన్పరిపాఠ్య చ ॥ ౩ ॥ శ్రుతిస్మృతిపురా
ణానాం రహస్యం యస్త్వచీకరత్ । మహాభారతసంజ్ఞం చ సర్వలోకమనో
హరం ॥ ౪ ॥ సర్వపాపప్రశమనం సర్వశాంతికరం పరం । యస్య శ్రవణ
మాత్రేణ బ్రహ్మహత్యా వినశ్యతి ॥ ౫ ॥ ఏకదా స మునిః శ్రీమాన్పర్యటన్పృ
థివీతలే । సంప్రాప్తో నైమిషారణ్యం యత్ర సంతి మునీశ్వరాః ॥ ౬ ॥ అష్టాశీ
తిసహస్రాణి శౌనకాద్యాస్తపోధనాః । త్రిపుండ్రితమహాఫాలా లసద్రుద్రా
క్షమాలినః ॥ ౭ ॥ విభూతిధారిణో భక్త్యా రుద్రసూక్తజపప్రియాన్ ॥ లిం
గారాధనసంసక్తాః శివనామకృతాదరాః ॥ ౮ ॥ ఏక ఏవ హి విశ్వేశో ముక్తి
దో నాన్య ఏవ హి । ఇతి బ్రువాణాన్సతతం పరినిశ్చితమానసాః ॥ ౯ ॥ వి
లోక్య స మునిర్వ్యాసస్తాన్సర్వాన్గిరిశాత్మనః । ఉత్క్షిప్య తర్జనీముచ్చైః
ప్రోవాచేదం వచః పునః ॥ ౧౦ ॥ పరినిర్మథ్య వాగ్జాలం సునిశ్చిత్యాసకృ
ద్బహు । ఇదమేకం పరిజ్ఞాతం సేవ్యః సర్వేశ్వరో హరిః ॥ ౧౧ ॥ వేదే రామా
యణే చైవ పురాణేషు చ భారతే । ఆదిమధ్యావసానేషు హరిః శ్లోకోఽత్ర నాప
రః ॥ ౧౨ ॥ సత్యం సత్యం పునః సత్యం త్రిసత్యం న మృషా పునః । న వేదాదప
రం శాస్త్రం న దేవోఽచ్యుతతః పరః ॥ ౧౩ ॥ లక్ష్మీశః సర్వదో నాన్యో లక్ష్మీశో

ష్యపవర్గదః । ఏకఏవహిలక్ష్మీశస్తతోధ్యేయోనచాపరః ॥ ౧౪ ॥ భుక్తే
ర్ముక్తేరిహాన్యత్రినాన్యోదాతాజనార్దనాత్ । తస్మాచ్చతుర్భుజోనిత్యంసే
వనీయఃసుఖేప్సుభిః ॥౧౫ ॥ విహాయకేశవాదన్యంయేసేవంతేల్పమేధసః
సంసారచక్రేగహనేతేపశంతిపునఃపునః ॥ ౧౬ ॥ ఏకఏవహిసర్వేశోహ్య
షీకేశఃపరాత్పరః । తంసేవమానఃసతతంసేవ్యస్త్రిజగతాంభవేత్ ॥౧౭॥
ఏకోధర్మప్రదోవిష్ణుస్త్వేకోబహ్వర్థదోహరిః । ఏకఃకామప్రదశ్చక్రీత్వే
కోమోక్షప్రదోచ్యుతః ॥ ౧౮ ॥ శార్ఙ్గిణంయేపరిత్యజ్యదేవమన్యముపా
సతే । తేసద్భిశ్చబహిష్కార్యావేదహీనాయథాద్విజాః ॥ ౧౯ ॥ శ్రుత్వే
తివాక్యంవ్యాసస్యనైమిషారణ్యవాసినః ।ప్రివేపమానహృదయాఃప్రో
చురిదంవచః ॥ ౨౦ ॥ ఋషయఊచుః ॥ పారాశర్యమునేమాన్యస్త్వమ
స్మాకంమహామతే। యతోవేదాస్త్వయావ్యస్తాఃపురాణాన్యపివేత్సియత్॥
౨౧ ॥ యతశ్చకర్తాత్వమసిమహతోభారతస్యవై । ధర్మార్థకామ
మోక్షాణాంవినిశ్చయకృతోధ్రువమ్ ॥ ౨౨ ॥ తత్వజ్ఞఃకోపరశ్శాస్త్రే
త్వత్తఃసత్యవతీసుత । భవతాయత్ప్రతిజ్ఞాతంనిశ్చితోక్తిర్హ్యతర్జనీమ్।
౨౩ ॥ అస్మిన్మాణవకాస్తత్రపరిశ్రిద్ధతేనహి । ప్రతిజ్ఞాతస్యవచనస్తవ
శ్రిద్ధాభవేత్తదా ॥ ౨౪ ॥ యదాఽఽనందవనేశంభోఃప్రతిజానాసినైవ
చః ॥ ౨౫ ॥ గచ్ఛవారాణసీంవ్యాసయత్రవిశ్వేశ్వరఃస్వయం। నతత్రయు
గధర్మోస్తినచలగ్నావసుంధరా ॥ ౨౬ ॥ ఇతిశ్రుత్వామునిర్వ్యాస.కించి
త్కుపితవద్ధృది । జగామతూర్ణంసహితఃస్వశిష్యైరయుతోన్మితైః।
౨౭ ॥ ప్రాప్యవారాణసీంవ్యాసఃస్నాత్వాపంచనదేహ్రదే। శ్రీమన్మాధవ
మభ్యర్చ్య శ్రియయాపాదోదకంతతః ॥ ౨౮ ॥ తత్రస్నానాదికంకృత్వా
దృష్ట్వాచైవాదికేశవం । పంచరాత్రంతతఃకృత్వావైష్ణవైరభినందితః।
౨౯ ॥ అగ్రతఃపృష్ఠతఃశంఖైర్వాద్యమానైఃప్రమోదితః । జయవిష్ణో
హృషీకేశగోవిందమధుసూదన ॥ ౩౦ ॥ అచ్యుతానంతవైకుంఠమాధవో
పేంద్రకేశవ । త్రివిక్రమగదాపాణేశార్ఙ్గపాణేజనార్దన ॥ ౩౧ ॥ శ్రీవ

శ్రీవత్సశ్రీశాంతపీతాంబరమురఘ్నాంతక । కైటభారేబలిధ్వంసిన్కంసారే
కేశిసూదన ॥ ౩౨ ॥ నారాయణాసురరిపోకృష్ణశౌరేచతుర్భుజ । దేవకీ
హృదయానందయశోదానందవర్ధన ॥౩౩॥ పుండరీకాక్షదైత్యారేదా
మోదరబలప్రియ । బలారాతిస్తుతహరేవాసుదేవవసుప్రద ॥ ౩౪ ॥ వి
ష్వక్చమూస్తార్క్ష్యరథవనమాలిన్నరోత్తమ । అధోక్షజక్షమాధారప
ద్మనాభజలేశయ ॥ ౩౫ ॥ నృసింహయజ్ఞవారాహగోపగోపాలవల్లభ ।
గోపీపతేగుణాతీతగరుడధ్వజగోత్రభృత్ ॥ ౩౬ ॥ జయచాణూరమథనజ
యత్రైలోక్యరక్షణ । జయానాద్యజయానందజయనీలోత్పలద్యుతే ॥
౩౭ ॥ కౌస్తుభోద్భాసితోరస్కపూతనాధాతుశోషణ । రక్షరక్షజగద్గ్రా
మణేనరకహారక ॥ ౩౮ ॥ సహస్రశీర్షపురుషపురుహూతసుఖప్రద।
యద్భూతంయచ్చభావ్యంవైతత్రైకఃపురుషోభవాన్ ॥ ౩౯ ॥ ఇత్యాది
నామమాలాభిఃసంస్తువన్వనమాలినం। స్వచ్ఛందలీలయాగాయన్నృత్యం
శ్చపరయాముదా ॥౪౦॥ వ్యాసోవిశ్వేశభవనంసమాయాతఃసహృష్టవత్।
స్నానవాపీపురోభాగేమహాభాగవతైఃసహ ॥ ౪౧ ॥ విరాజమానసత్కం
ఠతులసీవరదామభిః । స్వయంతాలధరోజాతఃస్వయంజాతఃసునర్తకః॥
౪౨ ॥ వేణువాదనతత్త్వజ్ఞఃస్వయంశ్రుతిధరోభవత్ । నృత్యంపరిసమా
ప్యైతంవ్యాసఃసత్యవతీసుతః ॥ ౪౩ ॥ పునరూర్ధ్వంభుజంకృత్వాదక్షిణం
శిష్యమధ్యగః । పునఃపపాఠతానేవశ్లోకాన్గాయన్నివోచ్చకైః ॥ ౪౪ ॥
పరినిర్మథ్యవాగ్జాలంసునిశ్చిత్యాసకృద్బహు । ఇదమేకంపరిజ్ఞాతంసేవ్యః
సర్వేశ్వరోహరిః ॥ ౪౫ ॥ ఇత్యాదిశ్లోకసంఘాతంస్వప్రతిజ్ఞాప్రబోధకం ।
యావత్పఠతిసవ్యాసఃసవ్యముత్క్షిప్యవైభుజమ్ ॥ ౪౬ ॥ తస్తంభితావ
త్తద్బాహుంసశైలాదిఃస్వలీలయా।వాక్స్తంభశ్చాపితస్యాసీన్మ్రనెశ్వావ్య
వ్యసన్మ్రనె ॥ ౪౭ ॥ తతోగుప్తంసమాగమ్యవిష్ణుర్వ్యాసమభాషత । అ
పరాధంమహచ్చాత్రభవతావ్యాసనిశ్చితం ॥ ౪౮ ॥ తన్వైతదపరాధేనభీ
తిర్మేఽపిమహత్తరా । ఏకఏవహివిశ్వేశోద్వితీయోనాస్తికశ్చన ॥ ౪౯ ॥

తత్ప్రసాదాదహంచక్రీలక్ష్మీశస్తత్ప్రభావతః । త్రైలోక్యరక్షాసామర్థ్యం
దత్తంతేనైవశంభునా ॥ ౫౦ ॥ తద్భక్త్యాపరమైశ్వర్యంమయాలబ్ధంవరా
త్తతః । ఇదానీంస్తుహితంశంభుంయదిమేశుభమిచ్ఛసి ॥ ౫౧ ॥ అన్యథా
పినవైకార్యాభవతాశేముషీదృశీ । పారాశర్యఇతిశ్రుత్వాసంజ్ఞయావ్యా
జహారహ ॥ ౫౨ ॥ భుజస్తంభఃకృతస్తేననందినాదృష్టిమాత్రతః । వాక్
స్తంభస్తద్భయాజ్జాతఃస్పృశమేకంఠకందలీమ్ ॥ ౫౩ ॥ యథాస్తోతుంశ
వానీశంప్రభవామిభవాంతకం । సంస్పృశ్యవిష్ణుస్తత్కంఠంగుప్తమేవజ
గామహ ॥ ౫౪ ॥ తతఃసత్యవతీసూనుస్తథాస్తంభితదోర్లతః । ప్రోద్ధ
వాన్మహేశానంపరిష్టోతుముదారధీః ॥ ౫౫ ॥ వ్యాసఉవాచ । ఏకోరు
ద్రోనద్వితీయోయతస్తద్బ్రహ్మైవైకంనేహనానాస్తికించిత్ । యద్వ్యస్య
న్యఃకోపివాకుత్రచిద్వావ్యాచష్టాంతద్యస్యశక్తిర్మదగ్రే ॥ ౫౬ ॥ యఃక్షీరా
బ్ధేర్మందరాఘాతజాతోజ్వాలామాలీకాలకూటోతిభీమః । తంసోఘం
ఘ్రాణోపరోఽభూన్మహేశాద్యత్కంఠాభిఃకృష్ణతామాపవిష్ణుః ॥ ౫౭ ॥ య
ద్బాణోభూచ్ఛ్రీపతిర్యస్యయంతాలోకేఖ్యోయత్స్యందనంభూఃసమస్తా ।
వాహావేదాయస్యయేనేషుపాతాద్దగ్ధాగౌరీవైత్రిపురాస్తత్సమాఃకః ॥
౫౮ ॥ యంకందర్పోవీక్షమాణఃసమానందేవైరన్యైర్భస్మజాతోఽస్వ
యంహి । పౌష్పైర్బాణైఃసర్వవిశ్వైకజేతాకోవాస్తుత్యఃకామజేతుస్త
తోన్యః ॥ ౫౯ ॥ యంవైవేదోవేదనోనైవవిష్ణుర్నోవావేధానోమనోనై
వవాణీ । తందేవేశంమాదృశఃకోల్పమేధాయాథాత్మ్యాద్దైవవేత్త్యహో
విశ్వనాథం ॥ ౬౦ ॥ యస్మిన్సర్వంయస్తుసర్వత్రసర్వోయోవైకర్తాయోఽ
విత్రాయోఽపహర్తా । నోయస్యాదిర్యఃసమస్తాదిరేకోనోయస్యాంతో
యోంతకృత్తంనతోస్మి ॥ ౬౧ ॥ యస్యైకాఖ్యావాజిమేధేనతుల్యాయ
స్యానత్యాచైకయాలేంద్రలక్ష్మీః । యస్యానుత్యాలభ్యతేసత్యలోకోయ
స్యార్చాతోమోక్షలక్ష్మీరదూరా ॥ ౬౨ ॥ నాన్యందేవంవేద్మ్యహంశ్రీమ
హేశాన్నాన్యందేవంస్తౌమిశంభోర్ఋతేఽహమ్ । నాన్యందేవంవా

నమామిత్రినేత్రాత్సత్యంసత్యంసత్యమేతన్మృషాన ॥౬౩॥ ఇత్థంయావత్
స్తౌతిశంభుంమహర్షిస్తావన్నందీశాంభవాద్దృక్ప్రసాదాత్ । తద్దోః
స్తంభంత్యక్తవాంశ్చాబభాషేస్మాయంస్మయంబ్రాహ్మణేభ్యోనమోవః ॥
౬౪ ॥ నందికేశ్వరఉవాచ ॥ ఇదంస్తవంమహాపుణ్యంవ్యాసతేపరికీర్తి-
తం । యఃపఠిష్యతిమేధావీతస్యతుష్యతిశంకరః । ౬౫ ॥ వ్యాసాష్టకమి
దంప్రాతఃపఠితవ్యంప్రయత్నతః । దుఃస్వప్నపాపశమనంశివసాన్నిధ్యకార
కమ్ ॥ ౬౬ ॥ మాతృహాపితృహావాపిగోఘ్నోబాలఘ్నఏవవా । సురాపీ
స్వర్ణహృద్వాపినిష్పాపోస్యాఃస్తుతేజపాత్ ॥౬౭॥ స్కందఉవాచ ॥ పా
రాశర్యస్తదారభ్యశంభుభక్తిపరోభవత్ । లింగంవ్యాసేశ్వరంస్థాప్యఘం
టాకర్ణహ్రదాగ్రతః ॥౬౮॥ విభూతిభూషణోనిత్యంనిత్యంరుద్రాక్షభూ
షణః । రుద్రసూక్తపరోనిత్యంనిత్యంలింగార్చకోభవత్ ॥ ౬౯ ॥ సకృ
త్త్వాక్షేత్రసంన్యాసంత్యజేన్నాద్యాపికాశికాం। తత్త్వంక్షేత్రస్యవిజ్ఞాయ
నిర్వాణపదదాయినః ॥౭౦॥ ఘంటాకర్ణహ్రదేస్నాత్వాదృష్ట్వావ్యాసేశ్వ
రంనరః । యత్రకుత్రమృతోవాపివారాణస్యాంమృతోభవేత్ ॥ ౭౧ ॥
కాశ్యాంవ్యాసేశ్వరంలింగంపూజయిత్వానరోత్తమః। నజ్ఞానాద్భ్రశ్యతే
క్వాపిపాతకైర్నాభిభూయతే ॥ ౭౨ ॥ వ్యాసేశ్వరస్యయేభక్తానతేషాంక
లికాలతః । నపాపతోభయంక్వాపినచక్షేత్రోపసర్గతః ॥ ౭౩ ॥ వ్యాసే
శ్వరఃప్రయత్నేనద్రష్టవ్యఃకాశివాసిభిః । ఘంటాకర్ణకృతస్నానైఃక్షే
త్రపాతకభీరుభిః ॥౭౪ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణె కాశీఖండె వ్యాసభుజస్తం
భోనామపంచనవతితమోఽధ్యాయః ॥ ౯౫ ॥ ... ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ కృష్ణద్వైపాయనఃస్కందశంభుభక్తిపరోయది ।
యదిక్షేత్రరహస్యజ్ఞఃక్షేత్రసన్యాసకృద్యది ॥ ౧॥ తథాదృష్టప్రభావశ్చే
త్తథాచేత్ జ్ఞానినాంవరః। పురీంవారాణసీంశ్రేష్ఠాంకథంకిలశపిష్యతి॥౨॥
స్కందఉవాచ ॥ సత్యమేతత్త్వయాపృచ్ఛికథయామిమునేశృణు । తస్య

వ్యాసస్యచరితంభవిష్యంత్వయిపృచ్ఛతి ॥ ౩ ॥ యదారభ్యమునేస్తస్య
నందీస్తంభితవాన్భుజం। తదారభ్యమహేశానసంస్థితిపరమాదృతః ॥
౪ ॥ కాశ్యాంతీర్థాన్యనేకానికాశ్యాంలింగాన్యనేకశః । తథాపిస్నా
విశ్వేశఃస్నాతవ్యామణికర్ణికా ॥ ౫ ॥ లింగేష్వేకోహివిశ్వేశస్తీర్థేషు
మణికర్ణికా । ఇతిసంవ్యాహరన్వ్యాసస్తద్ద్వయంబహుమన్యతే ॥ ౬ ॥
త్యక్త్వాసబహువాగ్జాలంప్రాతఃస్నాత్వాదినేదినే । నిర్వాణమండపేవక్తి
మహిమానంమహేశితుః ॥ ౭ ॥ శిష్యాణాంపురతోనిత్యంక్షేత్రస్యమహి
మామహత్ । వ్యాఖ్యాయతేముదాతేనవ్యాసేనపరమర్షిణా ॥ ౮ ॥ అ
త్రియత్క్రియతేక్షేత్రేశుభంవాఽశుభమేవవా । సంవర్తేఽపిసతస్యాంత
స్తస్మాచ్ఛ్రేయఃసమాచరేత్ ॥ ౯ ॥ క్షేత్రసిద్ధింసమీహంతేయేచాత్రకృతి
నోజనాః । యావజ్జీవంనతైస్త్యాజ్యాసుధీభిర్మణికర్ణికా ॥ ౧౦ ॥ చక్రపుష్క
రిణీతీర్థేస్నాతవ్యంప్రతివాసరం । పుష్పైఃపత్రైఃఫలైస్తోయైరర్చ్యోవి
శ్వేశ్వరఃసదా ॥ ౧౧ ॥ స్వపర్ణాశ్రమధర్మశ్చత్యక్తవ్యోనమనాగపి । ప్ర
త్యహంక్షేత్రమహిమాశ్రోతవ్యశ్శ్రద్ధయాసకృత్ ॥ ౧౨ ॥ యథాశక్తి
చదేయానిదానాన్యత్రసుగుప్తవత్ । అన్నాన్యపిచదేయానివిఘ్నాన్వి
జిహీర్షుణా ॥ ౧౩ ॥ పరోపకరణంచాత్రకర్తవ్యంసుధియాసదా । ప
ర్వస్వపివిశేషేణస్నానదానాదికాఃక్రియాః ॥ ౧౪ ॥ విశేషపూజాకర్త
వ్యాసుమహోత్సవపూర్వకమ్ ।కార్యాస్తథాధికాయాత్రాఃసమర్చ్యాః
క్షేత్రదేవతాః ॥ ౧౫ ॥ అత్రమర్మనవక్తవ్యంసుధియాకస్యచిత్క్వచి
త్ । పరదారపరద్రవ్యపరాపకరణంత్యజేత్ ॥ ౧౬ ॥ పరాపవాదోనోవా
చ్యఃపరేర్ష్యాంనచకారయేత్ । అసత్యంనైవవక్తవ్యంప్రాణైఃకంఠగ
తైరపి ॥ ౧౭ ॥ అత్రత్యజంతురక్షార్థమసత్యమపిభాషయేత్ । యేనకే
నప్రకారేణశుభేనాప్యశుభేనవా ॥ ౧౮ ॥ అత్రత్యఃప్రాణియాత్రోపిరక్ష
ణీయఃప్రయత్నతః । ఏకస్మిన్రక్షితేజంతావత్రకాశ్యాంప్రయత్నతః ।
త్రైలోక్యరక్షణాత్పుణ్యంయత్స్యాత్తత్స్యాన్నసంశయః ॥ ౧౯ ॥ దేవసం

లినదాకాశ్యాంక్షేత్రసన్న్యాసకారిణః।తఏవరుద్రామంతవ్యాజీవన్ముక్తానసంశ
యః ॥ ౨౦ ॥ తేపూజ్యాస్తేనమస్కార్యాస్తైసంతోష్యాఃప్రయత్నతః। తే
షువైపరితుష్టేషుతుష్యేద్విశ్వేశ్వరఃస్వయం ॥ ౨౧ ॥ కాశ్యాంవసంతియే
మర్త్యాదూరస్థైరపిసన్నరైః। యోగక్షేమోవిధాతవ్యస్తేషాంవిశ్వే
శతుష్టయే ॥ ౨౨ ॥ పరిసరస్త్రీణాంద్రియాణాంచనివార్యోత్రనివాసిభిః । మ
నసోపిహిచాంచల్యమిహవార్యంప్రయత్నతః ॥ ౨౩ ॥ మరణంనాభికాం
క్షేద్ధికాంక్షేన్మోక్షోపినోపునః । శరీరశోషణోపాయఃకర్తవ్యఃసుధి
యానహి ॥ ౨౪ ॥ శరీరసౌష్ఠవంకాంక్ష్యంవ్రతస్నానాదిసిద్ధయె । ఆయు
ర్బహ్వాత్రవైచింత్యంమహాఫలసమృద్ధయె ॥ ౨౫॥ ఆత్మరక్షాత్రకర్తవ్యా
మహాశ్రేయోభివృద్ధయె । అత్రాత్మత్యజనోపాయంమనసాపినచింతయే
త్ ॥ ౨౬ ॥ ఏకస్మిన్నపియచ్ఛాహ్నికాశ్యాంశ్రేయోభిలభ్యతె । సతువ
ర్షశతేనాపితదన్యత్రాప్యతేక్వచిత్ ॥ ౨౭ ॥ అన్యత్రయోగాభ్యసనా
ద్యావజ్జన్మయదర్జ్యతే । వారాణస్యాంతదేకేనప్రాణాయామేనలభ్య
తే। ౨౮ । సర్వతీర్థావగాహేచ్చయావజ్జన్మయదర్జ్యతే । తదానందవ
నేప్రాప్యంమణికర్ణ్యేకమజ్జనాత్ ॥ ౨౯ ॥ సర్వలింగార్చనాత్పుణ్యం
యావజ్జన్మయదర్జ్యతే । సకృద్విశ్వేశమభ్యర్చ్యశ్రద్ధయాతదవాప్య
తే। ౩౦ ॥ యజ్జన్మనాంసహస్రేణనిర్మలంపుణ్యమర్జితమ్ । తత్పుణ్యా
పరివర్తేనభవేద్విశ్వేశదర్శనం ॥ ౩౧ ॥ గవాంకోటిప్రదానేనసమ్యగ్ద
త్తేనయత్ఫలం । తత్ఫలంసమ్యగాప్యేతవిశ్వేశ్వరవిలోకనాత్ ॥ ౩౨ ॥య
త్షోడశమహాదానైఃపుణ్యంప్రోక్తంమహర్షిభిః । తత్పుణ్యంజాయతే
పుంసాంవిశ్వేశేపుష్పదానతః ॥ ౩౩ ॥ అశ్వమేధాదిభిర్యజ్ఞైర్యత్ఫలం
ప్రాప్యతేఖిలైః। పంచామృతానాంస్నపనాద్విశ్వేశేతదవాప్యతే ॥౩౪॥
వాజపేయసహస్రేణసమ్యగిష్టేనయత్ఫలం । సకృన్మహాహైర్నైవేద్యై
ర్విశ్వేశేతచ్ఛతాధికం ॥ ౩౫ ॥ ధ్వజాతపత్రంచమరంవిశ్వేశేయఃసమర్ప
యేత్ । ఏకఛత్రంసవైరాజ్యంప్రాప్నుయాద్వసుధాతలె । ౩౬ ॥ మహా

పూజోపకరణం యోర్పయేద్విశ్వభర్తరి । నతంసంపత్తిసంభారావిముం
చంతిహాకుత్రచిత్ ॥ ౩౭ ॥ సర్వర్తుకుసుమాఢ్యాంచ యఃకుర్యాత్పుష్ప
వాటికామ్ । తదంగణకల్పవృక్షాశ్ఛాయాంకుర్వంతిశీతలం ॥ ౩౮ ॥
యఃక్షీరస్నపనార్థంవై విశ్వేశేధేనుమర్పయేత్ । క్షీరార్ణవతటేత
స్యనివసేయుఃపితామహాః ॥ ౩౯ విశ్వేశరాజసదనేయఃసుధాంచిత్రమే
వవా । కారయేత్తస్యభవనంకైలాసేచిత్రితంభవేత్ ॥ ౪౦ ॥ బ్రాహ్మ
ణాన్యతినోవాపిత్తైవశివయోగినః । భోజయేద్యోత్రవైకాశ్యామేకైకగ
ణనాక్రమాత్ ॥ ౪౧ ॥ కోటిభోజ్యఫలంతస్యశ్రద్ధయానాత్రసంశయః ।
తపస్తప్త్వాత్రప్రకర్తవ్యం దానమత్రప్రదాపయేత్ ॥ ౪౨ ॥ విశ్వేశస్తోషణే
యోత్రస్నానహోమజపాదిభిః । అన్యత్రకోటిజప్యేనయత్ఫలంప్రాప్యతే
నరైః । అష్టోత్తరశతంజప్త్వాతదత్రసమవాప్యతే ॥ ౪౩ ॥ కోటిహోమే
నయత్ప్రోక్తంఫలమన్యత్రసూరిభిః । అష్టోత్తరాహుతిశతాత్తదత్రా
నందకాననే ॥ ౪౪ ॥ యోజపేద్రుద్రసూక్తానికాశ్యాంవిశ్వేశసన్నిధౌ ।
పారాయణేనవేదానాంసర్వేషాంఫలమాప్యతే ॥ ౪౫ ॥ తస్యపుణ్యంనజా
నామిచింతితేచాక్షరేపరే । కాశ్యాంనిత్యంప్రవస్తవ్యంసేవ్యోత్రవహ
సదా ॥ ౪౬ ॥ ఆపద్యపిహి ఘోరాయాంకాశీత్యాజ్యానకుత్రచిత్ ॥ య
తఃసర్వాపదాంహర్తా త్రాతావిశ్వపతిఃప్రభుః ॥ ౪౭ ॥ అవంధ్యందివసం
కుర్యాత్స్నానదానజపాదిభిః । యతఃకాశ్యాంకృతంకర్మమహాత్వాయ
ప్రకల్పతే ॥ ౪౮ ॥ కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదీనికర్తవ్యానిప్రయత్నతః ।
తథేంద్రియవికారాశ్చనబాధంతేత్రకర్హిచిత్ ॥ ౪౯ ॥ యదీంద్రియాణి
కుర్వంతివిక్రియామిహదేహినాం । తదాత్రవాసనంసిద్ధిర్విఘ్నైర్భోగైర్నవ
లభ్యతే ॥ ౫౦ ॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదీనివ్యాసో
వక్ష్యతియానివై । తేషాంస్వరూపమాఖ్యాహిస్కందేంద్రియవిశుద్ధయే ।
౫౧ ॥ స్కందఉవాచ ॥ కథయామిమహాబుద్ధేకృచ్ఛ్రాదీనితవాగ్రతః ।
యానికృత్వాత్రమనుజోదేహశుద్ధింలభేత్పరాం ॥ ౫౨ ॥ ఏకభక్తేనన

నక్తేనాయాచితేనచ । ఉపవాసేనచైకేనపాదకృచ్ఛ్రః పరికీర్తితః॥౫౩॥
వటోదుంబరరాజీవబిల్వపత్రకుశోదకం । ప్రత్యేకంప్రత్యహంపీతంవర్ణ
కృచ్ఛ్రః ప్రకీర్తితః ॥ ౫౪ ॥ పిణ్యాకఘృతతక్రాంబుసక్తూనాం ప్రతివాసర
మ్ । ఏకైకముపవాసశ్చకృచ్ఛ్రః సౌమ్యః పరికీర్తితః ॥ ౫౫ ॥ హవిషా
ప్రాతరశ్నీతహవిషాసాయమేవచ । హవిషాయాచితంత్రీంస్తుసోపవాస
స్త్ర్యహంవసేత్ ॥ ౫౬ ॥ ఏకైకంగ్రాసమశ్నీయాదహానిత్రీణిపూర్వవ
త్ । త్ర్యహంచోపవసేదంత్యమతికృచ్ఛ్రంచరన్ద్విజః ॥ ౫౭ ॥ కృచ్ఛ్రాతి
కృచ్ఛ్రంపయసాదివసానేకవింశతిః । ద్వాదశాహోపవాసేనపరాకః పరికీ
ర్తితః ॥ ౫౮ ॥ త్ర్యహంప్రాతస్త్ర్యహంసాయంత్ర్యహమద్యాదయా
చితం । త్ర్యహంచోపవసేదంత్యంప్రాజాపత్యంచరన్ద్విజః ॥ ౫౯ ॥ గో
మూత్రంగోమయంక్షీరందధిసర్పిః కుశోదకం । ఏకరాత్రోపవాసశ్చకృ
చ్ఛ్రః సాంతపనః స్మృతః ॥ ౬౦ ॥ పృథక్సాంతపనద్రవ్యైః షడహః సోపవా
సః । సప్తాహేనతుకృచ్ఛ్రోయంమహాసాంతపనః స్మృతః ॥ ౬౧ ॥ తప్తకృ
చ్ఛ్రంచరన్విప్రో జలక్షీరఘృతానిలాన్ । ఏతాంస్త్ర్యహంపిబేదుష్ణాన్స
కృత్స్నాయీసమాహితః ॥ ౬౨ ॥ త్ర్యహముష్ణంపిబేదాపస్త్ర్యహ
ముష్ణంపయః పిబేత్ । త్ర్యహముష్ణంఘృతంప్రాశ్యవాయుభక్షోదినత్ర
యం ॥ ౬౩ ॥ పలమేకంపయః పీత్వాసర్పిషశ్చపలద్వయం । పలమేకంతు
తోయస్యతప్తకృచ్ఛ్రఉదాహృతః ॥ ౬౪ ॥ గోమూత్రేణసమాయుక్తం
యావకంయః ప్రయోజయేత్ । కృచ్ఛ్రమేకాహ్నికంప్రోక్తంశరీరస్యవి
శోధనం ॥ ౬౫ ॥ హస్తావుత్తానతః కృత్వాదివసంమారుతాశనః । రాత్రౌ
జలేస్థితోవ్యుష్టః ప్రాజాపత్యేనతత్సమం ॥ ౬౬ ॥ ఏకైకంహ్రాసయేద్గ్రాసం
కృష్ణేశుక్లేచవర్ధయేత్ । ఉపస్పృశంస్త్రిషవణమేతచ్చాంద్రాయణం
స్మృతం ॥ ౬౭ ॥ ఏకైకంవర్ధయేద్గ్రాసంశుక్లేకృష్ణేచహ్రాసయేత్ ।
భుంజీతదర్శేనాకించిదేషచాంద్రాయణోవిధిః ॥ ౬౮ ॥ చతురః ప్రాతర
శ్నీయాత్పిండాన్విప్రః సమాహితః । చతురోస్తమితేసూర్యేశిశుచాంద్రా

యణంస్మృతం ॥ ౧౯ ॥ అష్టావష్టౌసమశ్నీయాత్పిండాన్మర్త్యందినేస్థితే ।
నియతాత్మామహావిష్ణ్వస్యయతిచాంద్రాయణంస్మృతం ॥ ౨౦ ॥ యథా
కథంచిత్పిండానాంతిస్రోశీతీఃసమాహితః । మాసేనాశ్నన్హవిష్యస్యచంద్ర
స్యైతిసలోకతాం ॥ ౨౧ ॥ అద్భిర్గాత్రాణిశుధ్యంతిమనఃసత్యేనశు
ధ్యతి । విద్యాతపోభ్యాంభూతాత్మాబుద్ధిర్జ్ఞానేనశుధ్యతి ॥ ౨౨ ॥ తచ్చ
జ్ఞానంభవేత్పుంసాంసమ్యక్కాశీనిషేవణాత్ । కాశీనిషేవణేనస్యాద్విశ్వే
శకరుణోదయః ॥ ౨౩ ॥ తతోమహోదయావాప్తిఃకర్మనిర్మూలనక్షమా ।
అతఃకాశ్యాంప్రయత్నేనస్నానందానంతపోజపః ॥ ౨౪ ॥ వ్రతంపురాణశ్ర
వణంస్మృత్యుక్తాధ్వనిషేవణం । ప్రతిక్షణంప్రతిదినంవిశ్వేశపదచింతనం ॥
౨౫ ॥ లింగార్చనంత్రికాలంచలింగస్యాపిప్రతిష్ఠితిః । సాధుభిఃసహసం
లాపోజల్పఃశివశివేతిచ ॥ ౨౬ ॥ అతిథేశ్చాపిసత్కారోమైత్రీతీర్థనివాసి
భిః । ఆస్తిక్యబుద్ధిర్వినయోమానామానసమానధీః ॥ ౨౭ ॥ అకామిత
త్వసాధుత్వమరాగిత్వమహింసనం । అప్రతిగ్రహవృత్తిశ్చమతిశ్చానుగ్ర
హాత్మికా ॥ ౨౮ ॥ అదంభితాత్వమాత్సర్యమప్రార్థితధనాగమః । అ
లోభిత్వమనాలస్యమపారుష్యమదీనతా ॥ ౨౯ ॥ ఇత్యాదిసత్ప్రవృత్తిశ్చ
కర్తవ్యాక్షేత్రవాసినా । ప్రత్యహంచేతిశిష్యేభ్యఃసధర్మముపదేశ్యతే ॥
౩౦ ॥ నిత్యంత్రిషవణస్నాయీనిత్యంభిక్షాకృతాశనః । లింగపూజాప్ర
కోనిత్యమిత్థంవ్యాసోవసేత్పురా ॥ ౩౧ ॥ ఏకదాతస్యజిజ్ఞాసాంకర్తుందే
వీంహరోవదత్ । అన్యభిక్షాటనంప్రాప్తేవ్యాసేపరమధార్మికే ॥ ౩౨ ॥
అపిసర్వగతేక్వాపిభిక్షాంమాయచ్ఛసుందరి । తథేత్యుక్త్వాభవానీసాభ
వంభవనివారణమ్ ॥ ౩౩ ॥ నమస్కృత్యప్రతిగృహంతస్యభిక్షాంన్యషే
ధత్ । సమునిఃసహితఃశిష్యైర్భిక్షామప్రాప్యదూనవత్ ॥ ౩౪ ॥ వేలాతి
క్రమమాలోక్యపునర్బభ్రామతాంపురీం । గృహేగృహేపరిప్రాప్తాభిక్షా
న్యైఃసర్వభిక్షుకైః ॥ ౩౫ ॥ తదహ్నినాలభద్భిక్షాంసశిష్యఃసమునిఃశ్వోపిచేత్ ।
అథసాయంతనంకర్మకృత్వాఛాత్రైఃసమన్వితః ॥ ౩౬ ॥ ఉపోషణపరో

భూత్వాతథైవాసీదహర్నిశం ।, అథాన్యేద్యుర్మునిర్వ్యాసఃకృత్వామా
ధ్యాహ్నికంవిధిమ్ ॥ ౮౭ ॥ యయౌభిక్షాటనంకర్తుంసశిష్యైఃపరితఃపు
రీమ్ । సర్వత్రసపరిభ్రాంతఃప్రతిసౌధంముహుర్ముహుః ॥ ౮౮ ॥ నక్వాపిల
బ్ధవాన్భిక్షాంభాగ్యహీనోధనంయథా । అథచింతితవాన్వ్యాసఃపరిశ్రాం
తఃపరిభ్రమన్ ॥ ౮౯ ॥ కోహేతుర్యన్నలభ్యేతభిక్షాయత్నేనరక్షితా । అం
తేవాసినఆహూయవ్యాసఃపప్రచ్ఛచాఖిలాన్ ॥ ౯౦ ॥ భవద్భిరపినోభి
క్షాపరిప్రాప్తేతిగమ్యతే । కిమత్రపురిసంవృత్తంద్విత్రాయాతమమాజ్ఞ
యా ॥ ౯౧ ॥ ద్వితీయేఽహ్న్యపియద్భిక్షానలభ్యేతాతియత్నతః । అని
ష్టంకించిదత్రాసీన్మహాగురునిపాతజమ్ ॥ ౯౨ ॥ అన్నక్షయోవాసర్వస్యాం
నగర్యాంసుభవత్క్షణాత్ । రాజదండోఽథయుగపజ్జాతఃసర్వపురౌకసామ్ ॥
౯౩ ॥ అథవావారితాభిక్షాకేనాప్యస్మాసుచేర్ష్యయా । పురౌకసోభవ
న్దుష్టాస్తూపసర్గేణకేనచిత్ ॥ ౯౪ ॥ కిమేతదఖిలంజ్ఞాత్వాసమాగచ్ఛత
సత్వరం। ద్విత్రాఃపవిత్రచరణాత్ప్రాప్యాజ్ఞాంగురోరథ । సమాచఖ్యుః
సమాగమ్యయద్దృష్టవద్ధితత్పురౌకసామ్ ॥ ౯౫ ॥ శిష్యా ఊచుః ॥ శృణ్వంత్వా
రాధ్యచరణానోపసర్గోఽత్రకశ్చన । నాన్నక్షయోవాసర్వస్యాంనగర్యా
మిహకుత్రచిత్ ॥ ౯౬ ॥ యత్రవిశ్వేశ్వరఃసాక్షాద్యత్రాఽమరధునీస్వయ
మ్ । తాదృశాయత్రమునయఃక్వభీస్తత్రోపసర్గజా ॥ ౯౭ ॥ సమృద్ధి
ర్యాగృహస్థానామిహవిశ్వేశితుఃపురీ । నసర్ద్ధిరస్తివైకుంఠేత్వల్పాస్తాఅ
లకాదయః ॥ ౯౮ ॥ రత్నాకరేషురత్నానినతావంతిమహామునే । యా
వంతిసంతివిశ్వేశనిర్మాల్యోపభుజాంగృహే ॥ ౯౯ ॥ గృహేగృహేత్రధా
న్యానాంరాశయోయాదృశాఃపునః । నతాదృశాఃకల్పవృక్షదత్తాఐంద్రేపు
రేక్వచిత్ ॥ ౧౦౦ ॥ యత్రసాక్షాద్విశాలాక్షీసువిస్తారఫలప్రదా ॥ నత
త్రపురిసర్వస్యాంనరోవైనిర్ధనఃక్వచిత్ ॥ ౧ ॥ నిర్వాణలక్ష్మ్యాఃసదనేత్వ
స్మిన్నానందకాననే । మోక్షోఽపియత్రసులభఃకిమన్యత్తత్రదుర్లభం ॥ ౨ ॥
సీమంతిన్యఃస్త్రియఃసర్వాఃపతివ్రతపరాయణాః । సర్వాభవానీరూపిణ్యో

విశ్వేశార్పితసత్క్రియాః ॥ ౩ ॥ యాంవతః పురుషాః కాశ్యాంసర్వేప్రమ
ణాధిపాః । సర్వఏవకుమారావై సర్వేశారకదృష్టయః ॥౪॥ త్రిపుండ్రాం
కితభాలాయే తేసర్వేచంద్రమాలయః । ఉపసర్గసహస్రైశ్చపీడ్యమా
నాఅపీహాయే ॥౫॥ నత్యజంతిసదాకాశీంసర్వజ్ఞాఏవతేఖిలాః । గృహేగృ
హేపివటవోబ్రహ్మవాదవివాదినః॥౬॥ స్వధునీధూతకలుషాఃసంటీవ్రచ
తురాననాః।నిర్వాణలక్ష్మీపతయః క్షేత్రసన్యాసకారిణః ॥౭॥సర్వఏవహృషీకే
శాఃసర్వేవైపురుషోత్తమాఃఅచ్యుతాఏవవిజ్ఞేయాఏతత్ క్షేత్రపరిగ్రహాః॥
౮॥ స్త్రియోవాపురుషావాపిసర్వఏవనసంశయః । సర్వఏవత్రినయనాస
ర్వఏవచతుర్భుజాః॥౯॥శ్రీకంఠాఃసర్వఏవాత్రసర్వేమృత్యుంజయాధ్రువం।
మోక్షశ్రీశ్రితవక్షాణస్త్వర్ధనారీశ్వరాయతః ॥ ౧౦॥ ధర్మరాశిపర
శ్చాత్రమహాంతోర్థరాశయః।సర్వేకామాఃఫలంత్యత్రకైవల్యం
చాత్రనిర్మలమ్॥౧౧॥ నగర్భవాససంసర్గః కాశీసంస్థితికారిణాం।నకలిశ్చా
త్రబాధేతకాలోనైవప్రబాధతే॥౧౨॥ ఏనాంసినాత్రిబాధంతేవిశ్వేశశర
ణార్థినః।యత్రవిశ్వేశ్వరఃసాక్షాన్నాదబిందుకలాత్మకః ॥ ౧౩॥ధ్వనిరూ
పీహితత్రిస్త్రిప్రణవోమంత్రవిగ్రహః।అతోవిగ్రహవంతోత్రసంతివేదా
వినిశ్చితం ॥౧౪॥ సరస్వతీసరిద్రూపావ్యాతఃశాస్త్రనికేతనం। ఆనందకా
నంసర్వంధర్మశాస్త్రకృతాలయం ॥౧౫॥ యావంతోదివివైదేవాస్తావం
తోత్రమృషానహి॥ నీరాజయంతివిశ్వేశంరాత్రౌరాత్రౌనదాహయః॥౧౬॥
స్వఘనామణిదీపైశ్చప్రావృకాశీంరసాతలాత్ । సముద్రాఃసర్వఏవాత్ర
కామధేనుప్రజాన్వితాః ॥ ౧౭ ॥ పంచపీయూషధారాభిర్విశ్వేశంస్నప
యంతిహి । మందారఃపారిజాతశ్చసంతానోహరిచందనః ॥ ౧౮ ॥ కల్ప
ద్రుమశ్చపంచైతేతరుభిఃసహసర్వదా ॥ ౧౯॥ సర్వేసురనికాయాశ్చసర్వఏ
వమహార్ణవాః । యోగినఃసర్వఏవాత్రకాశీనాథముపాసతే ॥౨౦॥
విద్యానాంసదనంకాశీకాశీలక్ష్మ్యాఃపరాలయః । ముక్తిక్షేత్రమిదంకాశీకాశీ
సర్వాత్రయీమయీ ॥ ౨౧ ॥ ఇతిశ్రుత్వామునివరఃపారాశర్యోమహాత

పాః । ఏవంబభాషేతాన్శిష్యాన్పునఃశ్లోకంపఠంత్వమమ్ ॥ ౨౨ ॥ శిష్యా
ఊచుః ॥ విద్యానాంచాశ్రియఃకాశీకాశీలక్ష్మ్యాఃపరాలయః ॥ ముక్తిక్షే
త్రమిదంకాశీకాశీసర్వాతిరియామయీ ॥ ౨౩ ॥ స్కందఉవాచ ॥ నిశమ్యే
తిదావ్యాసఃక్రోధాంధీకృతలోచనః । క్షుత్కృశానుజ్వలన్మూర్తిఃకా
శీంశప్తుమతికుంభజ ॥ ౨౪ ॥ వ్యాసఉవాచ ॥ మాభూత్రైపురుషీవిద్యా
మాభూత్రైపురుషంధనం । మాభూత్త్రైపూరుషీముక్తిఃకాశీంవ్యాసఃశ
పన్నితి ॥ ౨౫ ॥ గర్వఃపరోత్రవిద్యానాంధనగర్వోత్రవైషకః । ము
క్తిగర్వేణనోభిక్షాంప్రియచ్ఛంత్యత్రవాసినః ॥ ౨౬ ॥ ఇతికృత్వామతిం
వ్యాసఃకాశ్యాంశాపమదాత్తదా । దత్వాపిశాపంసమునిర్బుభుక్షితుంరోధ
వాన్యయౌ ॥ ౨౭ ॥ ప్రతిగేహంత్వరాయుక్తఃప్రవిశన్వ్యేషదత్తదృక్ ।
భక్షార్థమనగరీంసర్వాంక్వాపిభైక్షుంనలబ్ధవాన్ ॥ ౨౮ ॥ అంశుమాలిన
మావీక్ష్యమనాగ్లోహితమండలం । భిక్షాపాత్రంపరిక్షిప్యనిర్యయావా
శ్రమంప్రతి ॥ ౨౯ ॥ అథగచ్ఛన్మహాదేవ్యాగృహద్వారినిషణ్ణయా । ప్రా
కృతస్త్రీస్వరూపిణ్యాభిక్షార్థైఃప్రార్థితోతిథిః ॥ ౧౩౦ ॥ గృహిణ్యువాచ ॥
భగవన్భిక్షుకాస్తావదద్యదృష్టానకుత్రచిత్ । అసత్కృత్యాతిథింనాథోన
మేభోక్ష్యతికర్హిచిత్ ॥ ౩౧ ॥ వైశ్వదేవాదికంకర్మకృత్వాగృహపతి
ర్మమ । ప్రతీక్షతాతిథిపథంతస్మాత్త్వమతిథిర్భవ ॥ ౩౨ ॥ వినాతిథింగృ
హస్థోయస్త్వన్నమశ్నాతినిషేవతే । నిషేవతేఘంసపరంసహితఃస్వపితామ
హైః ॥ ౩౩ ॥ తస్మాత్త్వరితమాయాహికురుమేపత్యురీహితం । గార్హ
స్థ్యంసఫలంకర్తుమిచ్ఛతోతిథిపూజనాత్ ॥ ౩౪ ॥ ఇతిశ్రుత్వాగతామర్షో
వ్యాసస్తామాహవిస్మితః ॥ వ్యాసఉవాచ ॥ భద్రేకాత్వంకుతఃప్రాప్తాపూ
ర్వందృష్టానకుత్రచిత్ ॥ ౩౫ ॥ మన్యేధర్మమయీమూర్తిఃకాపిత్వంశు
చిమానసా । త్వద్దర్శనాత్పరాంప్రీతింసంప్రాప్తానీంద్రియాణిమే ॥ ౩౬ ॥
త్వంనుశైవభవేత్పార్వతీయఃసర్వావయవసుందరి । మందరాఘాతసంతాప
పాత్ర్యక్షీరార్ణవస్థితిః ॥ ౩౭ ॥ కలాసుధాకరస్యాథకుమహారాజభ

యీూర్దితా । సీమంతినీస్వరూపేణతిష్ఠేఃకాశ్యామనిర్భయా ॥ ౩౭ ॥ అ
థవాకమలాసిత్వంవిహాయకమలాలయమ్ । నిశిసంకోచినంకాశ్యాంవికా
శిన్యాంవసేఃసదా ॥ ౩౯ ॥ కింవానుకరుణామూర్తిరిహకాశీనివాసినాం
సర్వదుఃఖౌఘహారిణీపరానందప్రదాయినీ ॥ ౧౪౦ వారాణస్యాఃకిమథ
వాఽధిష్ఠాత్రీదేవతాత్వము । కింవానిర్వాణలక్ష్మీస్త్వంయాకాశ్యాంపఠి
గీయతె ॥ ౪౧ ॥ శ్వపాకంయాయజూకంవాప్రాంతెఽలంకుర్వతీసమమ్ ।
మద్భాగ్యంవాపరిణతమేతద్యోషిత్స్వరూపతః ॥ ౪౨ ॥ అథవాసాభవ
న్యానంయాక్షేత్రేపరిగీయతె । భక్తపోతప్రదాభక్త్యాభవానీభవనాశి
నీ ॥ ౪౩ ॥ సర్వథైవననారీత్వంనాసురీనైవకిన్నరీ । విద్యాధరీననానాగీ
నోగంధర్వీనయక్షిణీ ॥ ౪౪ ॥ త్వమిష్టదేవతైవాసికాచిన్మేమోహహారిణీ
కేయంచింతాథవామేత్రకాచిత్త్వంభవసుందరి ॥ ౪౫ ॥ పరవానస్య
హంజాతస్తవదర్శనతోఽధునా । అవశ్యమేవకర్తాస్మితవాదేశ్యంతదా
దిశ ॥ ౪౬ ॥ ఏకంతపోవ్యయంహిత్వాకారయిష్యసియత్పునః । తదేవా
హంకరిష్యామివిధేయఃశుభలోచనె ॥ ౪౭ ॥ నవచస్త్వాదృశీనాంహిమహ
త్వంహాపయేత్ఫతాం । పరంత్వంకాసిసుభగేసత్యంబ్రూహివమాగ్రతః ॥
౪౮ ॥ అథవాతవదేహేస్మిన్నాసత్యంనిర్మలేక్షణె । ఇతిపృష్టాహముని
నాసావిశ్వాయుధ్వజోద్భవ ॥ ౪౯ ॥ అత్రిత్యస్యైవహిమునేగృహిణీగృ
హమేధినః । నిత్యంవీక్ష్యచరంతంత్వాంభిక్షాంశివ్యగస్త్యైర్వృతం ॥ ౧౫౦ ॥
త్వామేవమాంనోజానీషెజానేత్వామహమేవహి । తపస్విన్నాంబహూ
క్తేనయావన్నాస్తంవ్రజేద్రవిః ॥ ౫౧ ॥ ప్రాణనాథస్యమేతావదాతిథ్యంస
ఫలీకురు । తచ్ఛ్రుత్వాసమునిఃసాహవినయానతకంధరః ॥ ౫౨ ॥ వ్యా
సఉవాచ ॥ అస్తిమేనియమఃకశ్చిత్తత్సిద్ధించేద్వ్రజేచ్ఛుభె । ఏకభిక్షాంతదా
హంతుకరిష్యేనాన్యథాపునః ॥ ౫౩ ॥ తపస్వ్యదీరితంశ్రుత్వాసాప్రా
హచవచస్తతః । అవిశంకంవదమునేకస్తేస్తినియమఃసుధీః ॥ ౫౪ ॥ మ
మభర్తుఃప్రసాదేనకించిన్న్యూనంయతోఽత్రినః । ఇతిశ్రుత్వాప్రహృష్టాత్మా

సతామాహతపోధనః ॥ ౫౫ ॥ అయుతంమమశిష్యాయే తైఃసహ జేమహం
వృణే । అస్తంయావన్నయాత్యర్కస్తావద్భోక్ష్యేఽన్యథానహి ॥ ౫౬ ॥ ని
శమ్యేతిప్రహృష్టాస్యాసాప్రోవాచమునింతతః। కింవిలంబేనతద్యాహిసర్వా
న్శిష్యాన్సమాహ్వయ ॥ ౫౭ ॥ పునఃప్రాహ సతాంసాధ్వీ త్వేతావత్సిద్ధర
స్తితే । యేనతృప్తింగమిష్యంతిమచ్ఛిష్యాఃసర్వఏవతే ॥ ౫౮ ॥ స్మిత్వ
శసాబ్రవీత్తంతమునే భర్తురనుగ్రహాత్ । సిద్ధమేవసదైవాస్తేసర్వంతా
వన్మమాలయే ॥ ౫౯ ॥ యావతార్థిజనస్తృప్తిమేతిసర్వోఽపిసర్వశః ।
వయంనతాదృఙ్మహిలాభర్త్రాసందేహకారికాః ॥ ౧౬౦ ॥ అయాతో
ర్థియచాగేహేసిద్ధంకార్యంతదైవహి । పరిపూర్ణాదిశఃసర్వాఃపరిపూ
ర్ణామనోరథాః ॥ ౬౧ ॥ పరిపూర్ణంగృహంసర్వంపత్యుఃపాదప్రసాదతః ।
యాహితూర్ణంసమాయాహియావదన్నార్థిభిఃసహ ॥ ౬౨ ॥ పతిర్మేబ
హుకాలీనఃకాలంనసహతేచిరం । ప్రియాతిథిఃప్రియతమస్తదాతిథ్యస
మృద్ధయే ॥ ౬౩ ॥ ఆశుగత్వాసమాగచ్ఛయావన్నాస్తమితోరవిః । ఇ
తిప్రహృష్టస్త్వరితఃశిష్యానాహూయసర్వతః ॥ ౬౪ ॥ ఆగత్యతాంపునః
ప్రాహదృష్ట్వాతన్మార్గలోచనాం । మాతఃసర్వేసమాయాతాస్త్వరి
తందేహిభోజనం ॥ ౬౫ ॥ అస్తాచలంహిసమయాసమియాదేవభాస్క
రః । ఇత్యుక్త్వామందిరస్యాంతర్వివిశుస్తేతపోధనాః ॥ ౬౬ ॥ తన్మండప
మణిజ్యోతిస్తత్యాహితదినశ్రియః । యావద్గచ్ఛంతితత్సౌధమధ్యమాశుత
పస్వినః ॥ ౬౭ ॥ పాదాప్రక్షాల్యతావత్తైఃకైశ్చిత్కైశ్చిత్సమర్చ్యచ । కతి
చిత్పరివిష్టాన్నాభోక్తుమేవోపవేశితాః ॥ ౬౮ ॥ తద్దివ్యపాకసంభారాన్
దృష్ట్వాతద్దృష్టయఃక్షణాత్ । పరాంతృప్తిముపాగచ్ఛన్ఘ్రాణాన్యామోదరా
శిభిః ॥ ౬౯ ॥ అతితృప్తింసమాపన్నాస్తేతదన్ననిషేవణాత్ । ఆచాంతా
శ్చందనైఃస్రగ్భిరంబరైఃపరిభూషితాః ॥ ౧౭౦ ॥ అథసాంధ్యంవిధింకృ
త్వాప్రోపవిశ్యతదగ్రతః । అభినంద్యమహాశీర్భిర్యావద్గంతుంప్రచక్రముః ॥
౭౧ । తావద్వృద్ధగృహస్థేనగృహిణీసాకటాక్షితా । పప్రచ్ఛతీర్థవసతాం

కొధర్మోముఖ్యఏవహి ॥ ౭౨ ॥ తథాతదనుసారేణతీర్థేవర్తామహేవయ
మ్ । సర్వధర్మవిదాంశ్రేష్ఠశ్శ్రుత్వాతద్గృహిణీవచః ॥ ౭౩ ॥ తదాదరసు
ధాక్లిన్నమహాన్నస్వాదతర్పితః । ప్రత్యువాచమునిర్వ్యాసస్మిత్వాతాం
సర్వవిత్తమామ్ ॥ ౭౪ ॥ వ్యాసఉవాచ॥ స్వచ్ఛాంతఃకరణామాతర్బ్రవీమి
ష్టాన్నమానదే । నఏషధర్మోనాన్యోస్తియత్త్వయాపరిచర్యతే ॥ ౭౫ ॥
త్వమేవధర్మంజానాసిపతిశుశ్రూషణేరతా । యదిపృచ్ఛసిమాంసత్యంత
దాకించనవచ్మితే ॥ ౭౬ ॥ వక్తవ్యమేవపృష్టేనమనాగపివిజానతా । న
ఏవధర్మఃసుభగేనాన్యోధర్మోస్తికశ్చన ॥ ౭౭ ॥ యేనైవతోషమా
యాతిభవభర్తాచిరంతనః ॥ గృహిణ్యువాచ ॥ అయంధర్మోభవేన్న
వంకిమియతేచస్వశక్తితః ॥ ౭౮ ॥ సాధారణానిధర్మాణిసంపృచ్ఛేతానిమేవ
ద ॥ వ్యాసఉవాచ ॥ అనుద్వేగకరంవాక్యంపరోత్కర్షసహిష్ణుతా ॥౭౯॥
విచార్యకారితానిత్యంస్వధిష్ణ్యోదయచింతనం ॥ గృహస్థఉవాచ ॥ ఏషు
ధర్మేషుభోవిద్వంస్త్వయికోస్తీహతద్వద ॥ ౮౦ ॥ తతఃస్థగితవద్వ్యా
సస్తస్థౌకించిన్నచోక్తవాన్ । తతఃపునర్గృహస్థేనసహితాప్రోక్తస్తపోధ
నః ॥ ౮౧ ॥ యద్యేతఏవవైధర్మాస్త్వయామేప్రతిపాదితాః । తద్ధాం
తతాతవైవైషీదానంశాపస్యచోత్తమమ్ ॥ ౮౨ ॥ త్వయ్యేవహిదయా
సమ్యగ్యైర్యంత్వయ్యేవచోత్తమమ్ । త్వయిసంభావనాస్త్యేవకామక్రో
ధవినిగ్రహే ॥ ౮౩ ॥ త్వమేవసమ్యగ్జానీషేవక్తుంచోద్వేగవర్జితమ్ ।
త్వయ్యేవసమ్యగ్దృశ్యేతపరోత్కర్షసహిష్ణుతా ॥ ౮౪ ॥ విచార్యకారి
తాయాశ్చత్వమేవనిలయోమహాన్ । స్వస్యదిధిష్ణ్యస్యచభవాంశ్చింత
యేద్ద్రుదయంధ్రువం ॥ ౮౫ ॥ మమైకంబ్రూహిభోవిద్వాన్శాపంద్ద్యా
చ్ఛయఃక్రుధా । అలభన్స్వార్థనంసిద్ధిమభాగ్యాత్తస్యకస్యనః ॥ ౮౬ ॥
వ్యాసఉవాచ ॥ యఃస్వార్థసిద్ధిమలభన్నభాగ్యాచ్ఛపతిక్రుధా । న
శాపఃప్రత్యుతభవేచ్ఛప్తురేవావివేకినః ॥ ౮౭ ॥ గృహస్థఉవాచ ॥
భవతాభ్రమతావిప్రనాప్తాభిక్షాయదాప్యహో । తదాపరాద్ధంకిమిహ

పరాకైః క్షేత్రవాసిభిః ॥ ౮౮ ॥ తపస్విన్ శృణు మే వాక్యం రాజధాన్యాం
మమేహ యః । బుద్ధిం ద్రష్టుం న శక్నోతి పరిశప్తః స ఏవ హి ॥ ౮౯ ॥ అద్య
ప్రభృతి న క్షేత్రే మదీయే శాపవర్జితే । ఆవసక్త్రిధనము నేనవానే యోగ్య
తాత్రితే ॥ ౯౦ ॥ ఇదానీమేవ నిర్గచ్ఛ బహిః క్షేత్రాదితో భవ । త్వ
ద్విధానాం న యోగ్యం మే క్షేత్రం మోక్షైకసాధనమ్ ॥ ౯౧ ॥ అత్రాల్పమ
పి యద్దౌష్ట్యం కృతం మత్క్షేత్రవాసినాం । తద్దౌష్ట్యస్య పరీపాకో రుద్రపై
శాచ్యమేవ హి ॥ ౯౨ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా వేపమానః స పరిశుష్కోష్ఠతాలుకః ।
జగామ శరణం గౌరీం లుఠంస్తచ్చరణాగ్రతః ॥ ౯౩ ॥ ఉవాచ చ వచో మాత
స్త్రాహి త్రాహి భృశం రుదన్ । అనాథస్త్వత్సనాథోఽహం బాలిశస్తవ బాల
కః ॥ ౯౪ ॥ శరణాగతం చ సంత్రాహి రక్ష మాం శరణాగతం । బహూనా
మాగసాం గేహమస్మాకం దుష్టమానసమ్ ॥ ౯౫ ॥ శంభుశాపోఽన్యథా
కర్తుం భవత్యాపి న శక్యతే । అహం చ శరణాయాతస్తదేకం క్రియతాం
శివే ॥ ౯౬ ॥ ప్రత్యష్టమి సదా క్షేత్రే ప్రతిభూతం చ పార్వతి । దిశ ప్రవేశ
నాదేశం నేశస్త్వద్వాక్యలంఘకః ॥ ౯౭ ॥ ఇత్యుక్తా తేన మునినా భవానీక
రుణాజనిః । ముఖం మహేశితుర్వీక్ష్య తథాస్త్వాహ తదాజ్ఞయా ॥ ౯౮ ॥
అథాంతర్హితవంతౌ తౌ శివౌ క్షేత్రశివంకరౌ । వ్యాసోఽపి నిర్యయౌ క్షే
త్రాత్స్వాపరాధవశంవదః ॥ ౯౯ ॥ అహోరాత్రం స పశ్యన్వై క్షేత్రం
ప్రాస్టైరదూరగం । ప్రాప్యాష్టమీం చ భూతాం చ మధ్యే క్షేత్రం సదావిశేత్ ॥
౧౦౦ ॥ లోలార్కాదగ్నిదిగ్భాగే స్వర్ధునీపూర్వరోధసి । స్థితోఽద్యా
ద్యాపి వశ్యేత్స కాశీప్రాసాదరాజికామ్ ॥ ౧ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ ఇత్థం కుం
భజన వ్యాసః క్షేత్రే శాపం ప్రదాస్యతి । క్షేత్రశాపప్రదానాచ్చ బహిర్ధ్యా
స్యతి తత్క్షణాత్ ॥ ౨ ॥ అతఏవావిముక్తస్య క్షేత్రస్య శుభశంసినః । భవి
ష్యతి శుభం నిత్యమన్యథా త్వన్యథైవ హి ॥ ౩ ॥ శ్రుత్వాఽధ్యాయమిమం పు
ణ్యం వ్యాసశాపవిమోక్షణం । మహాదుర్గోపసర్గేభ్యో భయం తస్య న కు
త్రచిత్ ॥ ౧౦౪ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే వ్యాసశాపవిమోక్ష
ణం నామ షణ్ణవతితమోఽధ్యాయః ॥ ౯౬ ॥ ... ...

అగస్త్యఉవాచ ॥ ఏతద్భవిష్యంశ్రుత్వాహంవ్యాసస్యశివనందన।
ఆశ్చర్యభాజనంజాతస్తీర్థానికథయాధునా ॥ ౧ ॥ ఆనందకాననేయాని
యత్రసంతిషడానన। తానిలింగస్వరూపాణిసమాచక్ష్వమమాగ్రతః॥౨॥
స్కందఉవాచ ॥ అయమేవపురాపృష్టఃప్రశ్నోదేవ్యాదేవేనభోఃతదా। యా
దృశఃకథితోవచ్మితాదృశంశృణుకుంభజ ॥ ౩ ॥ దేవ్యువాచ । యాని
యానిహితీర్థానియత్రయత్రమహేశ్వర। తానితానీహమేకాశ్యాం
త్రితత్త్రివదప్రభో ॥ ౪ ॥ దేవదేవఉవాచ ॥ శృణుదేవివిశాలాక్షితీర్థం
లింగముదాహృతమ్ ॥ జలాశయేపితీర్థాఖ్యాజాతామూర్తిపరిగ్రహా
త్ ॥ ౫ ॥ మూర్తయోబ్రహ్మవిష్ణ్వర్కశివవిఘ్నేశ్వరాదికాః। లింగం
శైవమితిఖ్యాతంయత్రైతత్తీర్థమేవతత్ ॥ ౬ ॥ వారాణస్యాంమహాశై
వఃప్రథమంతీర్థముచ్యతే। తదుత్తరేమహాకూపఃసారస్వతపదప్రదః ॥౭॥
క్షేత్రపూర్వోత్తరేభాగేతద్దృష్టంపశుపాశహృత్। తత్పశ్చాద్ద్విగ్రహా
తిపూజ్యావారాణసీనరైః ॥ ౮ ॥ సాపూజితాప్రయత్నేనసుఖవస్తిప్రదా
సదా। మహాదేవస్యపూర్వేణగోప్రేక్షంలింగముత్తమం ॥ ౯ ॥ తద్ద
నాద్భవేత్సమ్యగ్గోదానజనితంఫలమ్। గోలోకాత్ప్రేషితాగావఃపూర్వం
యచ్ఛంభునాస్వయమ్ ॥ ౧౦ ॥ వారాణసీంసమాయాతాగోప్రేక్ష
త్తతఃస్మృతమ్। గోప్రేక్షాద్దక్షిణేభాగేదధీచీశ్వరసంజ్ఞితం ॥ ౧౧ ॥ తద్ద
ర్శనాద్భవేత్పుంసాంఫలంయజ్ఞసముద్భవమ్॥ అత్రీశ్వరంతుతత్ప్రాచ్యాం
మధుకైటభపూజితం॥౧౨॥ లింగందృష్ట్వాప్రయత్నేనవైష్ణవంపదమృచ్ఛతి
గోప్రేక్షాత్పూర్వదిగ్భాగేలింగంజ్వరవిజ్వరంస్మృతం॥౧౩॥ తస్యసంపూజ
నాన్మర్త్యోవిజ్వరోజాయతేక్షణాత్। ప్రాచ్యాంవేదేశ్వరస్తస్యచతుర్వే
దఫలప్రదః ॥ ౧౪ ॥ వేదేశ్వరాదుదీచ్యాంతుక్షేత్రజ్ఞశ్చాదికేశవః। దృ
ష్టంత్రిభువనంసర్వంతస్యసందర్శనాద్ధ్రువం॥ ౧౫ ॥ సంగమేశ్వరమాలో
క్యతత్ప్రాచ్యాంజాయతేనఘః। చతుర్ముఖేనవిధినాతత్పూర్వేణచతుర్ము

ఖమ్ ॥ ౧౬ ॥ ప్రయాగసంజ్ఞకంలింగమర్చితంబ్రహ్మలోకదం । తత్రశాం
కరీగౌరీపూజితాశాంతికృద్భవేత్ ॥ ౧౭ ॥ వరణాయాస్తటేపూర్వేపూ
జ్యంకుంతీశ్వరంనృభిః । తత్పూజనాత్ప్రజాయంతేపుత్రానిజకులోజ్జ్వ
లాః ॥ ౧౮ ॥ కుంతీశ్వరాదుత్తరతస్తీర్థంవైకాపిలోహ్రదః । తత్రవైస్నా
నమాత్రేణవృషభధ్వజపూజనాత్ ॥ ౧౯ ॥ రాజసూయస్యయజ్ఞస్యఫలం
త్వవికలంభవేత్ । గౌరవాదిషుయేకేచిత్పితరఃకోటిసంమితాః ॥ ౨౦ ॥
తత్రశ్రాద్ధేకృతేపుత్రైఃపితృలోకంప్రయాంతితే । అనుసూయేశ్వరం
లింగంగోప్రేక్షాదుత్తరేముసే ॥ ౨౧ ॥ తద్దర్శనాద్భవేత్స్త్రీణాంపాతివ్ర
త్యఫలంస్ఫుటం । తల్లింగపూర్వదిగ్భాగేపూజ్యఃసిద్ధివినాయకః ॥ ౨౨ ॥
యాంసిద్ధింయఃసమీహేతసతామాప్నోతితన్నతః । హిరణ్యకశిపోర్లిం
గంగణేశాత్పశ్చిమేతతః ॥ ౨౩ ॥ హిరణ్యకూపస్తత్రాస్తిహిరణ్యాశ్వస
మృద్ధికృత్ ॥ ౨౪ ॥ ముండాసురేశ్వరంలింగంతత్ప్రతీచ్యాంచసిద్ధిదమ్ ।
అభీష్టదంతునైరుత్యాంగోప్రేక్షాద్వృషభేశ్వరం ॥ ౨౫ ॥ మునేస్కం
దేశ్వరంలింగంమహాదేవస్యపశ్చిమే । తల్లింగపూజనాన్నౄణాంభవే
న్మమసలోకతా ॥ ౨౬ ॥ తత్పార్శ్వతోహిశాఖశోవిశాఖశ్చతతోవై ।
నైగమేయేశ్వరస్తత్రయేస్యేనంద్యాదయోగణాః ॥ ౨౭ ॥ తేషామపిహి
లింగానితత్రసంతిసహస్రశః । తద్దర్శనాద్భవేత్పుంసాంతద్గణసలోక
తా ॥ ౨౮ ॥ నందీశ్వరాత్ప్రతీచ్యాంచశిలాదేశఃకుధీహరః । మహాబల
ప్రదస్తత్రహిరణ్యాక్షేశ్వరఃశుభః ॥ ౨౯ ॥ తద్దక్షిణేట్టహాసాఖ్యంలింగం
సర్వసుఖప్రదం । ప్రసన్నవదనేశాఖ్యంలింగంతస్యోత్తరేశుభం ॥ ౩౦ ॥
ప్రసన్నవదనస్తిష్ఠేద్భక్తస్తద్దర్శనాచ్ఛుభాత్ । తదుత్తరేప్రసన్నోదకుం
డంనైర్మల్యదంనృణామ్ ॥ ౩౧ ॥ ప్రతీచ్యామట్టహాసస్యమిత్రావరుణనా
మనీ । లింగేతల్లోకదేపూజ్యేమహాపాతకహారిణీ ॥ ౩౨ ॥ నైరుత్యాంచా
ట్టహాసస్యవృద్ధవాసిష్ఠసంజ్ఞకం । లింగంతత్పూజనాత్పుంసాంజ్ఞానము
త్పద్యతేమహత్ ॥ ౩౩ ॥ వసిష్ఠేశసమీపస్థఃకృష్ణేశోవిష్ణులోకదః । తద్యా

మాధ్యందినయాజ్ఞవల్క్యేశోబ్రహ్మతేజోవివర్ధనః ॥ ౩౪ ॥ ప్రహ్లాదేశ్వరమ
భ్యర్చ్యతత్పశ్చాద్భక్తివర్ధనం । స్వయంలీనఃశివోయత్రభక్తానుగ్రహ
కామ్యయా॥ ౩౫ ॥ అతఃస్వలీనంతత్పూర్వేలింగంపూజ్యంప్రయత్నతః।
స్తద్వైజ్ఞాననిష్ఠానాంపరమానందమిచ్ఛతామ్ । యాగతిర్విహితాత్ర
షాంస్వలీనేసాతనుత్యజాం ॥ ౩౬ ॥ వైరోచనేశ్వరంలింగంస్వలీనాత్పూ
ర్వతఃస్థితం । తదుత్తరేబలీశంచమహాబలవివర్ధనం ॥ ౩౭ ॥ తత్రైకలిం
గంబాణేశంపూజితంసర్వకామదం। చండేశ్వరస్యపూర్వేణలింగంవిద్యే
శ్వరాభిధం ॥ ౩౮ ॥ సర్వావిద్యాఃప్రసన్నాఃస్యుస్తస్యలింగస్యసేవనాత్।
తద్దక్షిణేతువీరేశోమహాసిద్ధివిధాయకః ॥ ౩౯ ॥ తత్రైవవికటాదేవీసర్వ
దుఃఖౌఘమోచనీ । పంచముద్రంమహాపీఠంతద్జ్ఞేయంసర్వసిద్ధిదం॥౪౦॥
తత్రజప్తామహామంత్రాఃక్షిప్రంసిధ్యంతినాన్యథా । తత్పశ్చిమాయాంనే
తుసంపూజ్యఃసగరేశ్వరః ॥ ౪౧ ॥ తదర్చనాదశ్వమేధఫలంత్వవికలంభ
వేత్ । తదీశానేచవాలీశస్తిర్యగ్యోనినివారకః ॥ ౪౨ ॥ మహాపాపౌఘవి
ధ్వంసిసుగ్రీవేశస్తదుత్తరే । హనూమదీశ్వరస్తత్రబ్రహ్మచర్యఫలప్రదః।
౪౩ ॥ మహాబుద్ధిప్రదస్తత్రపూజ్యోజాంబవతీశ్వరః । ఆశ్వినేయేశ్వరౌపూ
జ్యౌగంగాయాఃపశ్చిమేతటే ॥ ౪౪ ॥ తదుత్తరేభద్రహ్రదోగవాంక్షీరే
ణపూరితః । కపిలానాంసహస్రేణసమ్యక్‌దత్తేనయత్ఫలం ॥ ౪౫ ॥ తత్ఫ
లంలభతేమర్త్యఃస్నాతోభద్రహ్రదేధ్రువం । పూర్వాభాద్రపదాయు
క్తాపౌర్ణమాసీయదాభవేత్ ॥ ౪౬ ॥ తదాపుణ్యతమఃకాలోవాజిమే
ధఫలప్రదః । హ్రదపశ్చిమతీరేతుభద్రేశ్వరవిలోకనాత్ ॥ ౪౭ ॥ గోలో
కంప్రాప్నుయాత్తస్మాత్పుణ్యాన్నైవాత్రసంశయః । భద్రేశ్వరాద్యా
మ్యాయాముపశాంతశివోమునే ॥ ౪౮ ॥ తస్యలింగస్యసంస్పర్శాత్పరంశాం
తింసమృచ్ఛతి । ఉపశాంతశివంలింగందృష్ట్వాజన్మశతార్జితం ॥ ౪౯ ॥
త్యజేద్దౌర్భాగ్యశోరాశిం శ్రేయోరాశించవిందతి । తదుత్తరేచచక్రేశో
యోనిచక్రనివారకః ॥ ౫౦ ॥ తదుత్తరేచక్రహ్రదోమహాపుణ్యవివర్ధ

నః । స్నాత్వా చక్రహ్రదే మర్త్యశ్చక్రేశం పరిపూజ్య చ ॥ ౫౧ ॥ శివలోక
మవాప్నోతి భావితేనాంతరాత్మనా । తస్మిన్ హ్రదే చ శూలేశో ద్రష్టవ్యశ్చ
ప్రయత్నతః ॥ ౫౨ ॥ శూలం తత్ర పురా న్యస్తం స్నానార్థం వరవర్ణిని ।
హ్రదస్తత్ర సముత్పన్నః శూలేశస్యాగ్రతో మహాన్ ॥ ౫౩ ॥ స్నానం కృ
త్వా హ్రదే తత్ర దృష్ట్వా శూలేశ్వరం విభుమ్ । రుద్రలోకం నరా యాంతి త్య
క్త్వా సంసారగహ్వరం ॥ ౫౪ ॥ తత్పూర్వతో నారదేన తపస్తప్తం మహత్త
రం । లింగం చ స్థాపితం శ్రేష్ఠం కుండం చాపి శుభం కృతం ॥ ౫౫ ॥ తత్ర కుం
డే నరః స్నాత్వా దృష్ట్వా వై నారదేశ్వరం । సంసారాబ్ధిం మహాఘోరం సంత
రేన్నాత్ర సంశయః ॥ ౫౬ ॥ నారదేశ్వరపూర్వేణ దృష్ట్వాఽవభ్రాతకేశ్వ
రమ్ । నిర్మలాం గతిమాప్నోతి పాపౌఘం చ విముంచతి ॥ ౫౭ ॥ తదగ్రే తా
మ్రకుండం చ తత్ర స్నాతో న గర్భభాక్ । విఘ్నహర్తా గణాధ్యక్షస్తథా వా
యవ్యే సువిఘ్నహృత్ ॥ ౫౮ ॥ తత్ర విఘ్నహరం కుండం తత్ర స్నాతో న వి
ఘ్నభాక్ । అనారకేశ్వరం లింగం తదుదగ్దిశి చోత్తమమ్ ॥ ౫౯ ॥ కుం
డం చానారకాఖ్యం వై తత్ర స్నాతో న నారకీ । వరణాయాస్తటే రమ్యే వర
ణేశస్తదుత్తరే ॥ ౬౦ ॥ తత్ర పాశుపతః సిద్ధస్త్వక్షపాదో మహామునే । అ
నేనైవ శరీరేణ శాశ్వతీం సిద్ధిమాగతః ॥ ౬౧ ॥ తత్పశ్చిమే చ శైలేశః పరని
ర్వాణకామదః । కోటీశ్వరం తు తద్యామ్యాం లింగం శాశ్వతసిద్ధిదం ॥ ౬౨ ॥
కోటితీర్థే హ్రదే స్నాత్వా కోటీశం పరిపూజ్య చ । గవాం కోటిప్రదానస్య
ఫలమాప్నోతి మానవః ॥ ౬౩ ॥ మహాశ్మశానస్తంభోఽస్తి కోటీశాద్వహ్ని
దిక్స్థితః । తస్మిన్ స్తంభే మహారుద్రస్తిష్ఠతే చోమయా సహ ॥ ౬౪ ॥ తం స్తం
భం సమలంకృత్య నరస్తత్పదమాప్నుయాత్ । తత్రైవ తీర్థం పరమం క
పాలేశసమీపతః ॥ ౬౫ ॥ కపాలమోచనం నామ తత్ర స్నాతోఽశ్వమేధ
భాక్ । ఋణమోచనతీర్థం తు తదుదగ్దిశి శోభనం ॥ ౬౬ ॥ తత్ర తీర్థే న
రః స్నాత్వా ముక్తో భవతి ఋణతః । తత్రైవాంగారకం తీర్థం కుండం చాం
గారనిర్మలం ॥ ౬౭ ॥ స్నాత్వాంగారకతీర్థే తు భవేద్భూమ్యా యో న గర్భ

భాక్ । అంగారవారయుక్తాయాంచతుర్థ్యాంస్నాతియోనరః । వ్యాధిభి
ర్నాభిభూయేతసతుదుఃఖకదాచన ॥ ౧౯ ॥ విశ్వకర్మేశ్వరంలింగంజ్ఞాన
దంచతదుత్తరె । మహాముండేశ్వరంలింగంతస్యదక్షిణతఃశుభమ్ ।౧౬।
కూపఃశుభోదనామాపిస్నాతవ్యంతత్రనిశ్చితం । తత్రముండమయీమా
లామయాక్షిప్తాతిశోభనా ॥ ౨౦ ॥ మహాముండాతతోదేవీసముత్పన్నా
ఘహారిణీ । ఖట్వాంగంచధృతంతత్రఖట్వాంగేశస్తతోభవత్ ॥ ౨౧ ॥
నిష్పాపోజాయతేమర్త్యఃఖట్వాంగేశవిలోకనాత్ । భువనేశస్తతోయా
మ్యాంకుండంచభువనేశ్వరం ॥ ౨౨ ॥ తత్రకుండేనరఃస్నాతోభువనేశోభ
వేన్నరః । తద్యామ్యాంవిమలేశశ్చకుండంచవిమలోదకం ॥ ౨౩ ॥ తత్ర
స్నాత్వావిలోక్యేశంవిమలోజాయతేనరః । తత్రపాశుపతఃసిద్ధస్త్ర్యంబ
కోనామనామతః ॥ ౨౪ ॥ అనేనైవశరీరేణరుద్రలోకమవాప్తవాన్ । భృ
గోరాయతనంతస్యపశ్చిమేఽతీవపుణ్యదం ॥ ౨౫ ॥ విధిపూర్వంతదభ్య
ర్చ్యప్రాప్నుయాచ్ఛివమందిరం । శుభేశ్వరశ్చతద్యామ్యాంమహాశుభఫ
లప్రదః ॥ ౨౬ ॥ తత్రసిద్ధఃపాశుపతఃకపిలర్షిర్మహాతపాః । తత్రాస్తిహిగు
హారమ్యాకపిలేశ్వరసన్నిధౌ ॥ ౨౭ ॥ తాంగుహాంప్రవిశేద్యోవైనసగర్భే
విశేత్క్వచిత్ । తత్రయజ్ఞోదకూపోఽస్తివాజిమేధఫలప్రదః ॥ ౨౮ ॥ ఓం
కారఏషఏవాసావాదివర్ణమయాత్మకః । మత్స్యోదర్యుత్తరేకూలేనా
దేశస్త్వహమేవచ ॥ ౨౯ ॥ నాదేశఃపరమంబ్రహ్మనాదేశఃపరమాగతిః ।
నాదేశఃపరమంస్థానందుఃఖసంసారమోచనం ॥ ౩౦ ॥ కదాచిత్తస్యదే
వస్యదర్శనేయాతిజాహ్నవీ । మత్స్యోదరీసాకథితాస్నానంపుణ్యైరవా
ప్యతే ॥ ౩౧ ॥ మత్స్యోదరీయదాగంగాపశ్చిమేకపిలేశ్వరం । ప్రమా
యాతిమహాదేవితదాయోగఃసుదుర్లభః ॥ ౩౨ ॥ ఉద్దాలకేశ్వరంలింగ
ముదీచ్యాంకపిలేశ్వరాత్ । తద్దర్శనేనసంసిద్ధిఃపరాసర్వైరవాప్యతే ॥ ౩౩
తదుత్తరేబాష్కలీశంలింగంసర్వార్థసిద్ధిదం । బాష్కలీశాద్దక్షిణ
తోలింగంవైకౌస్తుభేశ్వరం ॥ ౩౪ ॥ తస్యార్చనేనరత్నౌఘైర్నవియుజ్యే

తిహీనచేత్ । శంకుకర్ణేశ్వరం లింగం కౌస్తుభేశ్వరదక్షిణే ॥ ౮౫ ॥
సంసేవ్య పరమం జ్ఞానం లభేదద్యాపి సాధకః । అఘోరేశో గుహాద్వారికూ
పస్తస్యోత్తరే శుభః ॥ ౮౬ ॥ అఘోరోద ఇతి ఖ్యాతో వాజిమేధఫలప్రదః । గ
ర్గేశోదమనేశశ్చ తత్ర లింగద్వయం శుభమ్ ॥ ౮౭ ॥ అనేనైవ హి దేహేన య
త్ర తౌ సిద్ధిమాపతుః । తల్లింగయోః సమర్చాతః సిద్ధిర్భవతి వాంఛితా ॥ ౮౮ ॥
తద్దక్షిణే మహాకుండం రుద్రావాస ఇతి స్మృతం । తత్ర రుద్రేశమభ్యర్చ్య కో
టిరుద్రఫలం లభేత్ ॥ ౮౯ ॥ చతుర్దశీ యదార్ణే రుద్రనక్షత్రసంయు
తా । తదా పుణ్యతమః కాలస్తస్మిన్ కుండే మహాఫలః ॥ ౯౦ ॥ రుద్రకుండే
నరః స్నాత్వా దృష్ట్వా రుద్రేశ్వరం విభుం । యత్ర తత్ర మృతో వాపి రుద్రలో
కమవాప్నుయాత్ ॥ ౯౧ ॥ రుద్రస్య నైరృతే భాగే లింగం తత్ర మహాల
యం । తదగ్రే పితృకూపోస్తి పితౄణామాలయః పరః ॥ ౯౨ ॥ తత్ర శ్రా
ద్ధం నరః కృత్వా పిండాన్ కూపే పరిక్షిపేత్ । ఏకవింశకులోపేతః శ్రాద్ధకృ
ద్రుద్రలోకభాక్ ॥ ౯౩ ॥ తత్ర వైతరణీ నామ దీర్ఘికా పశ్చిమాననా । త
స్యాం స్నాతో నరో దేవి నరకం నైవ గచ్ఛతి ॥ ౯౪ ॥ బృహస్పతీశ్వరం లిం
గం రుద్రకుండాచ్చ పశ్చిమే । గురుపుష్యసమాయోగే దృష్ట్వా దివ్యాం లభే
ద్గిరం ॥ ౯౫ ॥ రుద్రావాసాద్దక్షిణతః కామేశం లింగముత్తమం । తద్దక్షి
ణే మహాకుండం స్నానాచ్చింతితకామదం ॥ ౯౬ ॥ చైత్రశుక్లత్రయోద
శ్యాం తత్ర యాత్రా చ కామదా । నలకూబరలింగం చ ప్రాచ్యాం కామేశ్వ
రాచ్ఛుభమ్ ॥ ౯౭ ॥ తదగ్రే పావనః కూపో ధనధాన్యసమృద్ధిదః । నలకూ
బరపూర్వేణ సూర్యాచంద్రమసేశ్వరౌ ॥ ౯౮ ॥ అజ్ఞానధ్వాంతపటలీం
హర్తస్తౌ సమర్చితౌ । తద్దక్షిణే ధ్వకేశశ్చ దృష్టో మోహవినాశనః ॥ ౯౯ ॥
తత్ర సిద్ధీశ్వరం లింగం మహాసిద్ధిసమర్పకం । తత్రైవ మండలేశశ్చ మండలే
శపదప్రదః ॥ ౧౦౦ ॥ కామకుండస్య పూర్వేణ చ్యవనేశః సమృద్ధిదః । త
త్రైవ సనకేశశ్చ రాజసూయఫలప్రదః ॥ ౧ ॥ సనత్కుమారలింగం చ త
త్పశ్చాద్యోగసిద్ధికృత్ । తదుత్తరే సనందేశో మహాజ్ఞానసమర్థకః ॥ ౨

తద్యామ్యామాహుతీశశ్చదృష్టోహోమఫలప్రదః । తద్యామ్యాంపుణ్య
జనకంలింగంపంచశిఖేశ్వరం ॥ ౩ ॥ మార్కండేయహ్రదస్తస్యపశ్చిమేపు
ణ్యావర్ధనః । తస్మిన్హ్రదేనరఃస్నాత్వాకింభూయఃపరిశోచతి ॥ ౪ ॥ త
త్రస్నానంచదానంచభవేదక్షయపుణ్యదం । తదుత్తరేచకుండేశఃసర్వ
సిద్ధైర్నమస్కృతః ॥ ౫ ॥ దీక్షాంపాశుపతీంలబ్ధ్వాద్వాదశాబ్దేనయత్ఫ
లం । తత్ఫలంలభతేవిప్రమర్త్యఃకుండేశదర్శనాత్ ॥ ౬ ॥ మార్కండే
యహ్రదాత్పూర్వంశాండిల్యేశఃసుపుణ్యదః । తత్పశ్చిమేచచండేశ్వం
శాంశుగ్రహణాఘహృత్ ॥ ౭ ॥ దక్షిణేచకపాలేశాత్కుండంశ్రీకంఠసం
జ్ఞితం । తత్రకుండేనరఃస్నాత్వాదాతాస్యాచ్ఛ్రీప్రభావతః ॥ ౮ ॥ మహాల
క్ష్మీశ్వరంలింగంతస్యకుండస్యసన్నిధౌ । మహాలక్ష్మీంసమభ్యర్చ్యస్నాత
స్తత్కుండవారిషు ॥ ౯ ॥ చామరాసక్తహస్తాభిర్దివ్యస్త్రీభిశ్చవీజ్యతే ।
యదామర్త్యోదరీంయాంతిస్వర్గలోకాద్దివౌకసః । తదాతైర్నసమా
గేనాయాంతిస్త్రీభిర్నృత్యాఃసుఖం ॥ ౧౦ ॥ స్వర్గద్వారమతఃఖ్యా
తంతత్స్థానంసుసత్తమ । తత్కుండదక్షిణేభాగేలింగంబ్రహ్మపదప్రదం ।
౧౧ ॥ గాయత్రీశ్వరసావిత్రీశ్వరౌపూజ్యౌప్రయత్నతః । మత్స్యోదర్యా
స్తటేరమ్యంలింగంసత్యవతీశ్వరమ్ ॥ ౧౨ ॥ తయోఃపూర్వేణసంపూజ్యం
తపఃశ్రీపరివర్ధనం । ఉగ్రేశ్వరంమహాలింగంలక్ష్మీశాత్పూర్వదిక్స్థితం ।
౧౩ ॥ జాతిస్మరోభవేన్మర్త్యస్తల్లింగస్యసమర్చనాత్ । తద్దక్షిణేచో
గ్రకుండంస్నానాత్కృత్స్నఖలాధిక్కం ॥ ౧౪ ॥ కరివీశేశ్వరంలింగంతస్యకుండ
స్యపశ్చిమే । తస్యదర్శనతఃపుంసాంజాయతేరోగసంక్షయః ॥ ౧౫ ॥ త
త్త్వాసువ్యామరీచీశకుండంచాఘౌఘనాశనం । తత్పశ్చాచ్చంద్రకుండం
చలింగంచంద్రేశ్వరంమునే ॥ ౧౬ ॥ ఇంద్రేశాద్దక్షిణేభాగేశుభాకర్కోట
వాపికా । తత్రవాపీజలేస్నాత్వాదృష్ట్వాకర్కోటకేశ్వరం ॥ ౧౭ ॥ నా
గానామాధిపత్యంతుజాయతేనాత్రసంశయః । తత్పశ్చాద్దృమిచండేశోబ్ర
హ్మహత్యాహరోహరః ॥ ౧౮ ॥ తద్దక్షిణేమహాకుండంరుద్రలోకఫలప్ర

దమ్ । తత్పశ్చిమేమహాలింగమగ్నీశ ఇతివిశ్రుతం ॥ ౧౯ ॥ ఆగ్నేయంనామకుండంచతత్పూర్వేహ్యగ్నిసలోకదం । ఆగ్నేయేశ్వరతః ప్రాచ్యాంకుండం తద్దక్షిణేశుభం ॥ ౧౨౦ ॥ తత్రకుండేనరఃస్నాత్వాస్వర్గేవసతిపూర్వజైః ॥ తత్ప్రాచ్యాంబాలచంద్రేశశ్చంద్రలోకగతిప్రదః ॥ ౨౧ ॥ పరితోబాలచంద్రేశంగణలింగాన్యనేకశః ॥ విలోక్యతానిలింగానిగాణాపత్యంపదంలభేత్ ॥ ౨౨ ॥ బాలచంద్రసమీపేతుకూపఃపితృగణప్రియః । తత్రశ్రాద్ధప్రదఃస్నాత్వాపితౄనప్యత్రతారయేత్ ॥ ౨౩ ॥ తదంధోఃపూర్వతోలింగంపుణ్యంవిశ్వేశ్వరాహ్వయం । విశ్వేశ్వరస్యపూర్వేణవృద్ధకాలేశ్వరోహరః ॥ ౨౪ ॥ కాలోదోనామకూపోస్తితదగ్రేసర్వరోగహృత్ । యైస్తుతత్రోదకంపీతంస్త్రీభిఃపుంభిఃస్వకర్మభిః ॥ ౨౫ ॥ నతేషాంపరివర్తోస్తికల్పకోటిశతైరపి । తత్పీత్వాజన్మబంధోత్థాద్భయాన్ముచ్యేతమానవః ॥ ౨౬ ॥ తత్కూపేతుయద్దత్తందానంశివరతాత్మనామ్ । సంవర్తేపినతస్యాస్తినాశఃకలశసంభవ ॥ ౨౭ ॥ ఖండస్ఫుటితసంస్కారంతత్రకుర్వంతియేనరాః । తేరుద్రలోకమాసాద్యమోదంతేసుఖినఃసదా ॥ ౨౮ ॥ కాలేశాద్దక్షిణేభాగేమృత్యువేశస్తపమృత్యుహృత్ । లింగందక్షేశ్వరాహ్వంచతత్కూపాదుదగ్దిశి ॥ ౨౯ ॥ అపరాధసహస్రంతునశ్యేత్తస్యసమర్చనాత్ ॥ ౧౩౦ ॥ మహాకాలేశలింగంచదక్షేశాత్పూర్వతోమహత్ । మహాకుండేనరఃస్నాత్వామహాకాలంతుయోర్చయేత్ ॥ ౩౧ ॥ అర్చితంతేనవైతత్రజగదేతచ్చరాచరం । అంతకేశ్వరమాలోక్యతద్యామ్యాంనాంతకస్యభీః ॥ ౩౨ ॥ హస్తిపాలేశ్వరంలింగంతస్యదక్షిణతోమునే । తస్యపూజనతోమాతిపుణ్యంవైహస్తిపూజనం ॥ ౩౩ ॥ తత్రైరావతకుండంచలింగమైరావతేశ్వరం । తల్లింగమర్చయన్మర్త్యోధనధాన్యసమృద్ధిభాక్ ॥ ౩౪ ॥ తద్దక్షిణేశ్వేతనేచలింగంస్యాన్మాలతీశ్వరం । హస్తీశ్వరాదుత్తరేతుజయంతేశోజయప్రదః ॥ ౩౫ ॥ బందీశ్వరోమహాకాలకుండాదుత్తరతఃశుభః ॥ బందికుండంచవిఖ్యాతంవారాణస్యాంమహాఘహృ

త్ ॥ ౩౬ ॥ తత్రస్నానేనదానేనశ్రాద్ధనాత్మయమశ్నుతే । ధన్వంతరీశ్వ
రంలింగంకుండంతన్నామచైవహి ॥ ౩౭ ॥ తస్యలింగస్యనామాన్యత్కుం
డనామాన్యదేవహి । తుంగేశ్వరంలింగనామకుండంవైద్యేశ్వరాభిధం ॥
౩౮ ॥ సుధామయ్యోమహౌషధ్యఃక్షిప్తాస్తత్రమహాధియః । తత్కుండ
స్నానతస్తస్మాత్తల్లింగపరివీక్షణాత్ । నశ్యంతివ్యాధయఃసర్వేసహసాపై
సుదారుణైః ॥ ౩౯ ॥ తదుత్తరేహలీశేశఃసర్వవ్యాధినిషూదనః । శివేశ్వ
రఃశివకరస్తుంగనామ్నశ్చదక్షిణే ॥ ౧౪౦ ॥ జమదగ్నీశ్వరంలింగంశివేశా
ద్దక్షిణేశుభం । తత్పశ్చిమేభైరవేశఃకూపస్తస్యోత్తరేశుభః ॥ ౪౧ ॥ త
దుదస్పర్శమాత్రేణసర్వజ్ఞత్వఫలంలభేత్ ।తత్కూపపశ్చిమేభాగేనుకేశో
యోగసిద్ధిదః ॥ ౪౨ ॥ తన్నైరుత్యాంచవ్యాసేశఃకూపశ్చవిమలోదకః ।
వ్యాసకూపేనరఃస్నాత్వాతర్పయిత్వాసురాన్పితౄన్ ॥ ౪౩ ॥ అక్ష
యంలభతేలోకంయత్రకుత్రాభికాంక్షితం । వ్యాసతీర్థాత్పశ్చిమతోఘం
టాకర్ణోమహాహ్రదోమహాన్ ॥ ౪౪ ॥ ఘంటాకర్ణమహాహ్రదేస్నాత్వావ్యాసేశ
పరిదర్శనాత్ । యత్రయత్రమృతోవాపినారాణస్యాంమృతోభవేత్ ।
౪౫ ॥ ఘంటాకర్ణసమీపేతుపంచచూడాప్సరఃసరః । పంచచూడాజ
లేస్నాత్వాదృష్ట్వాదేవంతమీశ్వరం ॥ ౪౬ ॥ స్వర్గలోకంనరోయాతిపం
చచూడాప్రియోభవేత్ । గౌరీకూపస్తతోవాచ్యాంసర్వజాడ్యవినాశనః ॥
౪౭ ॥ పంచచూడోత్తరేభాగేతీర్థంచాశోకసంజ్ఞితం । మందాకినీమహా
తీర్థంతదుదీచ్యాంమహాఘుహ్యాత్ ॥ ౪౮ ॥ స్వర్గలోకేపిసాపుణ్యాకిం
పునర్మానవేమునే । తదుత్తరేమధ్యమేశోమధ్యేక్షేత్రంస్వపిత్యహో ॥౪౯॥
తత్రజాగరణంకృత్వాఽశోకాష్టమ్యాంమథాన్నరః । నజాతుశ్శోకంలభే
తేనదానందమయోభవేత్ ॥ ౧౫౦ ॥ ముక్తిక్షేత్రప్రమాణంచక్రోశం
క్రోశంచసర్వతః । ఆరభ్యలింగాదస్మాచ్చపుణ్యాద్ధాన్మధ్యమేశ్వరాత్ ॥౫౧
ఏతదేవసదాప్రాహుఃసర్వేవైపరిపితామహాః । కశ్చిదస్మాత్కదేశాత్
మందాకిన్యాజలాప్లుతః ॥ ౫౨ ॥ భోజయేత్ప్రియతోపివిప్రాన్యతీన్వాతప

తానపి । మందాకిన్యాంనరఃస్నాత్వాదృష్ట్వావై మధ్యమేశ్వరం ॥ ౫౩ ॥ ఏకవింశతుకులోపేతో రుద్రలోకేవసేచ్చిరం । మధ్యమేశాదవాచ్యాం చవిశ్వేదేవేశ్వరఃశుభః ॥ ౫౪ ॥ తదర్చనాదర్చితాఃస్యుర్విశ్వేదేవాస్త్ర యోదశ । తత్పూర్వేవీరభద్రేశో మహావీరపదప్రదః ॥ ॥౫౫॥ భద్రదాభద్రకాలీచతస్యదక్షిణతఃశుభా । భద్రకాలహ్రదోనామతత్రా శివశుభప్రదః ॥ ౫౬ ॥ ఆషష్ఠంబేశ్వరంలింగంతత్ప్రాచ్యాంజ్ఞానదంప రం । తదుత్తరేపుణ్యకూపస్తత్పశ్చాచ్ఛౌనకోహ్రదః ॥ ౫౭ ॥ హ్రదపశ్చి మతోలింగంశౌనకేశంసుధీప్రదం । హ్రదేతత్రనరఃస్నాత్వాదృష్ట్వావై శౌనకేశ్వరం ॥ ౫౮ ॥ జ్ఞానంతత్సంలభేద్దివ్యంయేనమృత్యుంతరత్యసౌ । తద్దక్షిణేజంబుకేశో స్తితిర్యగ్యోనినివారకః ॥౫౯॥ తదుత్తరేమతంగేశోగా నవిద్యాప్రబోధకః । మతంగేశస్యవాయవ్యేనానాలింగానిసర్వతః॥౬౦॥ మునిభిఃస్థాపితానీహసర్వసిద్ధిప్రదానిచ । బృహస్పతీశ్వరంలింగంమతం గేశాచ్చదక్షిణే ॥ ౬౧ ॥ తల్లింగదర్శనాదాయునాంతరాచ్ఛిద్యతేక్వచి త్ । తత్రాజ్యపేశ్వరంలింగంపితృలింగాన్యనేకశః । తల్లింగసేవయానర స్త్వేతుష్యంతిప్రపితామహాః ॥ ౬౨ ॥ తద్దక్షిణేసిద్ధకూపఃసిద్ధాఃసంతిసహ స్రశః । వాయురూపాస్తుయేసిద్ధాయేసిద్ధాభానురశ్మిగాః ॥ ౬౩ ॥ తైః స్థాపితంతుయల్లింగంతత్సిద్ధేశ్వరమీరితం । తస్యసందర్శనాదేవసర్వాః స్యుఃసిద్ధయోఽమలాః ॥ ౬౪ ॥ తత్పశ్చిమేసిద్ధవాపీపీతాస్నాతాచసిద్ధిదా పాచ్యాంచసిద్ధకూపాద్వైలింగంవ్యాఘ్రేశ్వరాభిధం ॥ ౬౫ ॥ తల్లింగద ర్శనాన్నౄణాంనభయంవ్యాఘ్రచోరజం । జ్యేష్ఠేశ్వరంచతద్యా మ్యాంజ్యేష్ఠస్థానేతిసిద్ధిదం ॥ ౬౬ ॥ తద్దక్షిణేముదాంధామలింగంప్రహసి తేశ్వరం । తదుత్తరేనివాసేశఃకాశీవాసఫలప్రదః ॥ ౬౭ ॥ చతుస్సము ద్రకూపోస్తితత్రాబ్ధిస్నానపుణ్యదః । జ్యేష్ఠాదేవీతుతత్రాస్తినదాజ్యేష్ఠప దప్రదా ॥ ౬౮ ॥ అపాచ్యాంవ్యాఘ్రలింగాచ్చలింగంచండీశ్వరాభిధమ్। తదుత్తరేదండఖాతంనరఃపితృముదావహమ్ ॥౬౯॥ గ్రహాణానంతరే

స్నానం దండఖాతేతి పుణ్యదం । జైగీషవ్యగుహా తత్ర తత్ర లింగం తదాహ్వ
యం ॥ ౧౭౦ ॥ త్రిరాత్రోపోషితస్తత్ర జ్ఞానం లభ్యేత నిర్మలం । మహాపు
ణ్యప్రదం లింగం తత్పశ్చాద్దేవలేశ్వరం ॥ ౭౧ ॥ శతకాలస్తత్సమీపే శతం శా
లానుమాపతిః । తల్లింగావిర్భవే కాశ్యాం కాలయామాస కుంభజ ॥౭౨॥
తల్లింగదర్శనాదాయుః శతవర్షాణ్యఖండితమ్ । శాతాతపేశస్తద్యా
మ్యాం మహాజపఫలప్రదః ॥ ౭౩ ॥ తత్పశ్చిమే హేతుకేశో హేతుభ్యో
మహాఫలే । తద్దక్షిణే తు పాదేశో మహాజ్ఞానప్రవర్తకః ॥ ౭౪ ॥ తదగ్రే
చకర్ణాదేశస్తత్ర పుణ్యోదకప్రహిః । స్నాత్వా కర్ణాదకూపే యః కర్ణాదే
శం సమర్చయేత్ ॥ ౭౫ ॥ స ధనేన న ధాన్యేన త్యజ్యతే సకి చాచన । తస్యద
క్షిణతో భృశోభ్యోభూతీశో భూతికృత్సతాం ॥ ౭౬ ॥ తత్పశ్చిమేఽఘసంహ
ర్తా ఆషాఢీశ్వరసంజ్ఞితం । సుర్వానేశశ్చ తత్పూర్వే సర్వకామసమృద్ధి
కృత్ ॥ ౭౭ ॥ తద్యామ్యాం భారభూతేశః పాపభారాపహారకః । వ్యాసేశ్వ
రస్య పూర్వేణ ద్వౌ శంఖలిఖితేశ్వరౌ । తౌ దృశ్యౌ యత్నతః కాశ్యాం మహా
జ్ఞానప్రవర్తకౌ ॥ ౭౮ ॥ యత్సమాప్యాఽప్యతే పుణ్యం నిష్ఠాపాశుపతవ్ర
మ్ । తదాప్య క్షేత్రవిశ్వేశసకృదీక్షణతః క్షణాత్ ॥ ౭౯ ॥ తదీశానే వధూ
తేశో యోగజ్ఞానప్రవర్తకః । తీర్థం చైవావధూతేశం సర్వకల్మషనా
కృత్ ॥ ౧౮౦ ॥ అవధూతేశ్వరాత్పూర్వే లింగం పశుపతీశ్వరం । తల్లింగ
సేవయా పుంసాం పశుపాశవిమోక్షణం ॥ ౮౧ ॥ తద్దక్షిణే గోభిలేశో మహా
భిలషితప్రదః । జీమూతవాహనేశశ్చ తత్పశ్చాల్లింగముత్తమమ్ ॥౮౨॥
విద్యాధరపదప్రాప్తిస్తల్లింగపరిసేవనాత్ । మయూఖార్కః పంచనదే గ
భస్తీశశ్చ తత్రవై ॥ ౮౩ ॥ దధికల్పహ్రదో నామ తదుదీచ్యాం మహాప్ర
హిః । దుర్లభం తత్ప్రహిస్నానం దుర్లభం చ తదీక్షణం ॥ ౮౪ ॥ గభ
స్తీశోత్తరే భాగే దధికల్పేశ్వరో హరః । నరస్తమాశు సంవీక్ష్య కల్పంత్యో
క్షపురే వసేత్ ॥ ౮౫ ॥ గభస్తీశాద్దక్షిణే తు మంగలాం మంగలాలయాం ।
ఉద్దిశ్య మంగలాం గౌరీం భోజయేద్ద్విజదంపతీ ॥ ౮౬ ॥ అలంకృత్య యథా

శక్తితత్పుణ్యాంత్యోనకర్హిచిత్ । క్షితిప్రదక్షిణాఫలామంగలైకాప్రద
క్షిణా ॥ ౮౭ ॥ వదనప్రేక్షణాదేవీముఖప్రేక్షేశ్వరోత్తరే । మంగలా
యాఃసమీపేతుసర్వసిద్ధికరీశివా ॥ ౮౮ ॥ లింగేత్వష్టీశవృత్తేశాముఖప్రే
క్షోత్తరేశుభే । సహేమభూమిదానస్యఫలందర్శనతస్తయోః ॥ ౮౯ ॥
తదుత్తరేచర్చికాయాదేవ్యాఃసందర్శనంశుభమ్ । రేవతేశ్వరలింగంచ
చర్చికాగ్రేణశాంతికృత్ ॥ ౯౦ ॥ మహాశుభాయతస్యాగ్రేలింగంపం
చనదేశ్వరమ్ । మంగలోదోమహాకూపోమంగలాపశ్చిమేశుభః ॥ ౯౧ ॥
ఉపమన్యోర్మహాలింగంమంగలాపశ్చిమేశుభం । వ్యాఘ్రీసాదేశ్వరంలిం
గంతత్పశ్చాద్వ్యాఘ్రభీతిహృత్ ॥ ౯౨ ॥ నైరుత్యాంచగభస్తీశాచ్ఛ
శాంకేశోఘసంఘహృత్ । తత్పశ్చిమేచైత్రరథంలింగందివ్యగతిప్రదమ్॥
౯౩ ॥ రేవతేశాత్పశ్చిమతోజైమినీశోమహాఘహృత్ । తత్రలింగాన్యనే
కానిఋషీణామృషిసత్తమ ॥ ౯౪ ॥ జైమినీశాచ్చవాయవ్యేలింగంవై
రావణేశ్వరం । నతద్దర్శనతఃపుంసాంరాక్షసానాంమహాభయం ॥ ౯౫ ॥
తద్దక్షిణేవరాహేశోమాండవ్యేశస్తతోయమె । తద్దక్షిణేప్రచండేశో
యోగేశోదక్షిణేతతః ॥ ౯౬ ॥ తద్దక్షిణేచధాత్రీశఃసోమేశశ్చతదగ్రతః ।
తన్నైరుత్యాంకనకేశోమహాకనకదఃసతామ్ ॥ ౯౭ ॥ తదుత్తరేపాండ
వానాంపంచలింగానిసస్మదె । సంవర్తేశస్తదగ్రేచశ్వేతేశస్తస్యపశ్చి
మే ॥ ౯౮ ॥ తత్పశ్చాత్కలశేశశ్చలింగంకాలాభయప్రదం । కాలేన
పాశితేశ్వేతెమునౌకుంభాత్సముత్థితం ॥ ౯౯ ॥ చిత్రగుప్తేశ్వరంలింగంత
దుదీచ్యాంమఘాపహం । చిత్రగుప్తేశ్వరాత్పశ్చాద్దోర్మృడేశోమహాఫలః॥
౧౦౦ ॥ కలశేశాదవాచ్యాంచగ్రహేశోలింగముత్తమం । గ్రహబాధాం
శమయతితల్లింగపరిలోకనం ॥ ౧ ॥ చిత్రగుప్తేశ్వరాత్పశ్చాద్యదృచ్ఛేశో
మహాఫలః । ఉతథ్యవామదేవేశంలింగంయామ్యాంగ్రహేశ్వరాత్ ॥ ౨ ॥
కంబలాశ్వతరేశౌచతస్యదక్షిణతఃశుభే । తత్రైవనిర్మలంలింగంనలకూబ
రపూజితం ॥ ౩ ॥ తద్యామ్యాంమణికర్ణీశంతదుదక్పలితేశ్వరం । జరా

హారంచతత్రైవతత్పశ్చాత్పాపనాశనం ॥ ౪ ॥ తత్పశ్చిమేనిర్జరేశస్త
స్నైరుత్యాంపితామహః । పితామహస్రోతికాచతత్రశ్రాద్ధంమహాఫలం॥
౫ ॥ తద్వాయవ్యాంవరుణేశశ్చబాణేశస్తస్యదక్షిణే । పితామహస్రోతికా
యాంకూశ్మాండేశస్తుసిద్ధికృత్ ॥ ౬ ॥ తత్పూర్వతోరాక్షసేశోగంగేశ
స్తస్యదక్షిణే । తదుత్తరేనిమ్నగేశాఃసంతిలింగాన్యనేకశః ॥ ౭ ॥ వైవస్వ
తేశ్వరస్తత్రయమలోకనివారకః । తత్పశ్చాదదితీశశ్చకేశస్తస్యచా
గ్రతః ॥ ౮ ॥ తదగ్రేకాలకేశాఖ్యోదృష్టప్రత్యయకృత్పరః । ఛాయాసం
దృశ్యతేతత్రనిష్పాపస్తదవేక్షణాత్ ॥ ౯ ॥ తదగ్రేతారకేశశ్చతదగ్రేస్వ
ర్ణభారదః । తదుత్తరేమరుత్తేశఃశక్రేశశ్చతదగ్రతః ॥ ౧౦ ॥ తద్దక్షి
ణేచరంభేశస్తత్రైవచశశీశ్వరః । తదుత్తరేలోకపేశాస్తత్రలింగాన్యనే
కశః ॥ ౧౧ ॥ నాగగంధర్వయక్షాణాంకింనరాప్సరసామపి । దేవర్షిగ
ణవృందానాంనానాసిద్ధికరాణ్యపి ॥ ౧౨ ॥ శక్రేశాద్దక్షిణేభాగేఫాల్గునేశో
మహాఘహృత్ । మహాపాశుపతేశశ్చతద్వాయవ్యాంశుభకృత్పరః ॥ ౧౩ ॥
తత్పశ్చిమేసముద్రేశఈశానేశస్తదుత్తరే । తత్పూర్వేలాంగలీశశ్చస
ర్వసిద్ధిసమర్పకః ॥ ౧౪ ॥ రాగద్వేషవినిర్ముక్తాఃసిద్ధింయాంతిచపూజకాః।
తేషాంమోక్షోమయాఖ్యాతోనతుతేదేవిమానవాః ॥ ౧౫ ॥ మధుపింగ
శ్వేతకేతూలాంగలీశేతపస్వినౌ। అనేనైవశరీరేణజగ్మతుఃసిద్ధిముత్తమా
మ్ ॥ ౧౬ ॥ తత్రైవనకులీశశ్చకపిలేశశ్చతత్రవై । రహస్యంపరమంచో
ఘామమప్రీతనిషేవిణాం ॥ ౧౭ ॥ తత్సన్నిధావ్రీతికేశస్తత్రప్రీతిర్మమప్రియే
తత్రోపవాసాదేకస్మాత్ఫలమబ్దశతాధికం ॥ ౧౮ ॥ ఏకంజాగరణంకృత్వా
ప్రీతికేశఉపోషితః । గణత్వపదవీతస్యనిశ్చితామమపర్వణి ॥ ౧౯ ॥ దేవ
స్యదక్షిణేభాగేతత్రవాపీశుభోదకా । తదంబుప్రాశనంస్పర్శానామపునర్భ
వహేతవే ॥ ౨౦ ॥ తజ్జలాత్పశ్చిమేభాగేదండపాణిఃసదావతి । తత్ప్రా
చ్యావాచ్యుత్తరస్యాంతారఃకాలఃశిలాదజః ॥ ౨౧ ॥ లింగత్రయంప్రాడ
భ్జయచ్ఛ్రద్ధయావాపీతమ్మపర్ణయేత్ । ఘ్రో స్నాత్రతజ్జలంపీతంశ్రాద్ధా

స్తేనరోత్తమాః ॥ ౨౨ ॥ అవిముక్తసమీపేర్చ్యో మోక్షేశో మోక్షబుద్ధి
దః । కరుణేశో దయాధామ తదుదీచ్యాం సమర్చయేత్ ॥ ౨౩ ॥ స్వర్ణాక్షే
శస్తుతత్ప్రాచ్యాం జ్ఞానదస్తస్య చోత్తరే । సౌభాగ్యగౌరీ సంపూజ్యా బ
హుసౌభాగ్యసంపదే ॥ ౨౪ ॥ విశ్వేశాద్దక్షిణేభాగే నికుంభేశః ప్రయత్నతః ।
క్షేత్రక్షేమకరః పూజ్యస్తత్పశ్చాద్విఘ్ననాయకః ॥ ౨౫ ॥ సర్వవిఘ్నచ్ఛి
దభ్యర్చ్యశ్చతుర్థ్యాంతు విశేషతః । విరూపాక్షో నికుంభేశాద్వహ్నౌ పూ
జ్యః సుసిద్ధిదః ॥ ౨౬ ॥ తద్దక్షిణే చ శుక్రేశః పుత్రపౌత్రప్రవర్ధనః । తదు
దీచ్యాం మహాలింగం దేవయానీశ్వరాభిధం ॥ ౨౭ ॥ శుక్రేశాదగ్రతః పూ
జ్యః కచేశ ఇతి సంజ్ఞితః । శుక్రకూపముపస్పృశ్య హయమేధఫలం లభేత్ ॥
౨౮ ॥ భవానీశో నమస్యశ్చ శుక్రేశాత్పశ్చిమే శుభే । భక్తపోతప్రదా
తా తు నిజభక్తస్య సర్వదా ॥ ౨౯ ॥ అలర్కేశః సమభ్యర్చ్యః శుక్రేశా
త్పూర్వదిక్స్థితః । మదాలసేశ్వరస్తత్ర తత్పూర్వే సర్వవిఘ్నహృత్ ॥ ౩౦ ॥
గణేశ్వరేశ్వరం లింగం సర్వసిద్ధికరం పరం । హాత్వాలంకేశ్వరం శ్రీరఘు
నాథప్రతిష్ఠితం ॥ ౩౧ ॥ తల్లింగస్పర్శనాదాశు బ్రహ్మహాపి విశుధ్యతి । మ
హాపుణ్యప్రదం చాన్యత్తత్రార్చ్యం త్రిపురాంతకం ॥ ౩౨ ॥ దత్తాత్రేయే
శ్వరం లింగం తస్య పశ్చిమతః శుభం । తద్యామ్యాం హరికేశేశో గోకర్ణేశ
స్తతః పరం ॥ ౩౩ ॥ సరస్తదగ్రే పాపఘ్నం తత్పశ్చాచ్చ ధ్రువేశ్వరః । తద
గ్రే ధ్రువకుండం చ పితృప్రీతికరం పరం ॥ ౩౪ ॥ తదుత్తరే పిశాచేశః పైశా
చ్యపదహారకః । పిత్రీశస్తద్యమదిశి పితృకుండం తదగ్రతః ॥ ౩౫ ॥ తత్ర
శ్రాద్ధకృతాం పుంసాం తుష్యేయుః ప్రపితామహాః । అగ్నీధ్రేశాత్తుర
శో వైద్యనాథః స ఏవ హి ॥ ౩౬ ॥ తన్నైరృత్యాం మనోర్లింగం వంశవృద్ధి
కరం పరం । ప్రియవ్రతేశ్వరం లింగం వైద్యనాథపురోగతం ॥ ౩౭ ॥ తద్యా
మ్యాం ముచుకుందేశస్తత్పార్శ్వే గౌతమేశ్వరః । తత్పశ్చిమేన భద్రేశ
స్తద్యామ్యామృష్యశృంగిణః ॥ ౩౮ ॥ బ్రహ్మేశస్తత్పురస్తాచ్చ జనాస్యే
శస్తదీశగః । తత్ప్రాచ్యాం నహుషేశశ్చ విశాలాక్షీ చ తత్పురః ॥ ౩౯ ॥

విశాలాక్షీశ్వరం లింగం తత్రైవ క్షేత్రవస్త్విదం । జరాసంధేశ్వరం లింగం తద్యామ్యాం జ్వరనాశనం ॥ ౪౦ ॥ తత్పురస్తాద్ధిరణ్యాక్షలింగం పూజ్యం హిరణ్యదం । తత్పశ్చిమే గయాధీశస్తత్ప్రతీచ్యాం భగీరథః ॥ ౪౧ ॥ తదగ్రే చ దిలీపేశో బ్రహ్మేశాత్పశ్చిమే మునే । తత్ర లింగం సకుండం చ స్నాతురిష్టఫలప్రదమ్ ॥ ౪౨ ॥ తత్ర విశ్వావసోర్లింగం ముండేశస్తత్ర పూర్వతః । తద్దక్షిణే విధీశశ్చ తద్యామ్యాం వాజిమేధకః ॥ ౪౩ ॥ దశాశ్వమేధికే స్నాత్వా దృష్ట్వా తల్లింగముత్తమం । దశానామశ్వమేధానాం ఫలం ప్రాప్నోతి మానవః ॥ ౪౪ ॥ తదుత్తరే మాతృతీర్థం స్నాతుర్జన్మభయాపహాత్ । తత్ర స్నానం తు యః కుర్యాన్నారీ వా పురుషోఽపి వా ॥ ౪౫ ॥ ఈప్సితం ఫలమాప్నోతి మాతౄణాం చ ప్రసాదతః । దక్షిణే తత్ర కుండాచ్చ పుష్పదంతేశ్వరః పరః ॥ ౪౬ ॥ తదగ్నిదిశి దేవర్షిగణలింగాన్యనేకశః । పుష్పదంతాద్దక్షిణతః సిద్ధీశః పరసిద్ధిదః ॥ ౪౭ ॥ పంచోపచారపూజాతః స్వప్నే సిద్ధిం ప్రయాంది శేత్ । రాజ్యప్రాప్తిర్భవేత్పుంసాం హరిశ్చంద్రేశసేవయా ॥ ౪౮ ॥ తత్పశ్చిమే నైరుతేశోఽంగిరసేశస్తతోఽయమే । తద్దక్షిణే చ క్షేమేశశ్చిత్రాంగేశస్తతోఽయమే ॥ ౪౯ ॥ తద్దక్షిణే చ కేదారో రుద్రానుచరతాప్రదః । చంద్రసూర్యాన్వయైర్భూపైః కేదారాద్దక్షిణాపథే ॥ ౫౦ ॥ ప్రతిష్ఠితాని లింగాని శతశోఽథ సహస్రశః । లోలార్కాద్దక్షిణాశాయాం సర్వాశాపూరకోఽర్చితః ॥ ౫౧ ॥ కరంధమేశ్వరం లింగం తత్ప్రతీచ్యాం మహాఫలం । తత్పశ్చిమే మహాదుర్గా మహాదుర్గతిభంజినీ ॥ ౫౨ ॥ శంకేశ్వరం చ తద్యామ్యాం శుష్కయా సరితార్చితం । జనకేశస్తత్ప్రతీచ్యాం శంకుకర్ణేశ్వరస్తదుత్తరే ॥ ౫౩ ॥ మహాసిద్ధీశ్వరం లింగం తత్ప్రాచ్యాం సర్వసిద్ధిదం । సిద్ధకుండే నరః స్నాత్వా దృష్ట్వా సిద్ధేశ్వరం మహత్ ॥ ౫౪ ॥ సర్వాసామేవ సిద్ధీనాం పారం గచ్ఛతి మానవః । శంకుకర్ణేశ వాయవ్యే లింగం వాడవ్యసంజ్ఞితం ॥ ౫౫ ॥ తదగ్రే చ విభాండేశః కహోలేశస్తదుత్తరే । తతో ద్వారేశ్వరం లింగం దేవీ ద్వారేశ్వరీ శుభా ॥ ౫౬ ॥ తత్పూర్వదిశి నాథ్యేశో సిద్ధి

రానందారణ్యవస్తిదా । రక్షకాశ్చగణాస్తత్రనానారూపాయుధామునే॥
౫౭ ॥ తత్రైవహరిదీశంచలింగంకాత్యాయనంతతః । తత్పార్శ్వేజాం
గళేశశ్చతత్పశ్చాచ్చమకుటేశ్వరః ॥ ౫౮ ॥ తత్రైవకుండంవిమలంసర్వయా
త్రాఫలప్రదం । స్నాత్వామకుటకుండేచదృష్ట్వావైమకుటేశ్వరం॥౫౯॥
యాత్రయాసర్వలింగానాంయత్ఫలంతదవాప్యతే । తపసశ్చాపియోగస్య
సిద్ధిదాసాఽవనీపరా ॥ ౬౦ ॥ మునేశతంసహస్రాణితత్రలింగానిసిద్ధ
యే । ఏకాదిగుత్తరాదేవివారాణస్యాంప్రియామమ ॥ ౬౧ ॥ తత్రాపిపం
చాయతనేరతిర్మేనితరాంప్రియె । ఉత్పత్తిస్థితికాలేపితత్రాహంసర్వదా
స్థితః ॥ ౬౨ ॥ ఏవంయస్తువిజానాతినసపాపైఃప్రలిప్యతే । సత్యంసత్యం
పునఃసత్యంత్రిసత్యంనాన్యతఃప్రియె ॥ ౬౩ ॥ శీఘ్రంతత్రైవగంతవ్యంయ
దిచ్ఛేన్మామకంపదం । ఉద్దేశమాత్రంలింగానికథితానిమయామునే ॥౬౪॥
ద్విస్త్రిఃకృత్వఃస్థాపితానిభక్త్యాలింగానికానిచిత్ । నతానిపునరుక్తాని
శ్రద్ధయాచ్యాణిసర్వతః ॥ ౬౫ ॥ ఏతానియానిలింగానియానికుండా
నియేఽద్రిభవః । యావాప్యస్తానిసర్వాణిశ్రద్ధయానిమనీషిభిః ॥ ౬౬ ॥ ఏ
తేషాందర్శనాత్స్నానాత్ఫలమత్రోత్తరోత్తరం । అతీత్యానాంచలిం
గానాంకూపానాంసరసామపి ॥ ౬౭ ॥ వాపీనాంచాపిమూర్తీనాంకఃసం
ఖ్యాతుంప్రభుర్భవేత్ । ఆనందకాననస్థానిత్ర్యణాన్యపిపరంపరం ॥ ౬౮ ॥ ది
వౌకసోపినాన్యత్రయత్పునర్జన్మభాజనం । సర్వలింగమయీకాశీసర్వ
తీర్థైకజన్మభూః ॥ ౬౯ ॥ స్వర్గాపవర్గయోర్బీజంత్రిసృష్టాదేహాంత
సేవితా । మమప్రియతమాదేవిత్వమేవతపసోబలాత్ ॥ ౭౦ ॥ స్వర్భాన
తస్త్వియంకాశీసుఖవిశ్రామభూర్మమ । యేకాశ్యాంనాగృహ్ణంతిమేతు
మోదంతఏవహి ॥ ౭౧ ॥ తేమేశాఖవిశాఖాభాఃస్కందనందిగణాస్త్వవత్ ।
తఏవభక్తామేదేవితఏవమమసేవకాః ॥ ౭౨ ॥ మముక్షవస్తఏవాత్రయే
హానందవనౌకసః । తపస్తప్తంమహత్తైస్తుకృతంతైస్తుమహావ్రతం॥౭౩॥
తైశ్చదత్తంమహాదానంయేచానందవనౌకసః । తేస్నాతసర్వతీర్థావైతే

ఖిలాధ్వరదీక్షితాః ॥ ౭౪ ॥ తేచీర్ణసర్వధర్మాహి యేచానందవనౌకసః ।
సురాసురోరగనరాభూమిభారాయ తేఽఖిలాః ॥ ౭౫ ॥ వయస్యపిహచర
మేయేనానందవనౌకసః । అంత్యజోపివరఃకాశ్యాంనాన్యత్రశ్రుతిపారగః ।
సంసారపారగఃపూర్వస్త్వంత్యశ్చాంత్యజతోప్యధః ॥ ౭౬ ॥ సఏవసూనాంస
ర్వజ్ఞఃసఏవహ్యాధికేతుణః । యఃపార్థివీంతనుంహిత్వాకాశ్యాంధత్తేన
భామయీం ॥ ౭౭ ॥ శ్రుత్వాధ్యాయమిమంపుణ్యంసర్వతీర్థరహస్యవత్ ।
కాశీదర్శనజంపుణ్యంప్రాప్నోతినియతంనరః ॥ ౭౮ ॥ యఃపఠేదిమమధ్యా
యంప్రాతఃప్రాతర్దినేదినే । దృష్టానితేనసర్వాణితీర్థాన్యేతానినాన్య
థా ॥ ౭౯ ॥ సర్వలింగమయాధ్యాయం మోక్షమునిత్యంజపేత్సుధీః ॥ న
తంయమోనతందూతానైనమంహోపిబాధతే ॥ ౮౦ ॥ బ్రహ్మయజ్ఞఫ
లంతస్యజాయతేసుకృతాత్మనః । మోక్షపేదముమధ్యాయంశుచిస్తద్గ
మానసః ॥ ౮౧ ॥ సస్నాతఃసర్వకుండేషుసర్వవాప్యంబుపఃసచ । సర్వలిం
గార్చకశ్చాపిమోక్ష ముమధ్యాయమాజపేత్ ॥ ౮౨ ॥ కిమన్యైర్బ
హుభిఃస్తోత్రైరతిస్తోకఫలప్రదైః । మత్ప్రేమవద్భిరధ్యామోక్షపుణ్యో
యంమహాఫలః ॥ ౮౩ ॥ షడ్విదానేషుదత్తేషుయత్ఫలంప్రాప్యతేఽత్ర
వై । సకృజ్జపాన్మహాధ్యాయాదముష్మాత్తత్సమాప్యతే ॥ ౮౪ ॥ స్నాత్వా
సర్వాణితీర్థానిదృష్ట్వాలింగాన్యనేకశః । యత్ఫలంలభతేమర్త్యస్తదే
తజ్జపనాద్ధ్రువం ॥ ౮౫ ॥ ఇదమేవతపోత్యుగ్రమయమేవజపోమహాన్ ।
కాశీలింగావలీనామాధ్యాయోజప్యేతయన్మనే ॥ ౮౬ ॥ మమధ్రోహేనా
స్తికాయవేదనిందారతాయచ । నదాతవ్యోనదాతవ్యోనదాతవ్యోజప
స్త్వయం ॥ ౮౭ ॥ అధ్యాయస్యాస్యజపనాత్పాపంబ్రహ్మవధోద్భవం । అ
గమ్యాగమనంచాపితథాభక్ష్యస్యభక్షణం ॥ ౮౮ ॥ గురుదారాభిచారో
త్థంహేమస్తేయసముద్భవం । మాతాపితృవధాజ్జాతంగోభ్రూణహననో
ద్భవమ్ ॥ ౮౯ ॥ మహాపాపానిపాపానిజ్ఞాతాజ్ఞాతానిభూరిశః । ఉపపా
పానిపాపానిమనోవాక్కాయజాన్యపి ॥ ౯౦ ॥ విలయంయాంత్యశేషాణి

నీఃసందేహంమమాజ్ఞయా । పుత్రాన్పౌత్రాన్ధనంధాన్యంకలత్రంక్షేత్రమేవచ ॥ ౯౧ ॥ మనసీసమీహితంసర్వంస్వర్గంమోక్షంసుఖాన్యపి । జప్త్వాధ్యాయమిమంవిద్వాన్ప్రాప్స్యత్యేవనసంశయః ॥ ౯౨ ॥ ఇతియావత్సమాఖ్యాతి దేవోదేవీపురఃకథామ్ । తావన్నందీసమాగత్యప్రణమ్యేతివ్యజిజ్ఞపత్ ॥ ౯౩ ॥ జాతాపరిసమాప్తిశ్చమహాప్రాసాదనిర్మితేః ॥ సజ్జీకృతోరథశ్చాయంబ్రహ్మాద్యామిలితాఃసురాః ॥ ౯౪ ॥ తార్క్ష్యాగఃపుండరీకాక్షోద్వారితిష్ఠతిసానుగః । ప్రతీక్షమాణోఽవసరంపురస్కృత్యమునీశ్వరాన్ ॥ ౯౫ ॥ చతుర్దశసులోకేషుయేయేతిష్ఠంతిసుప్రితాః । తేనిశమ్యాద్యమిలితాః ప్రవేశికమహోత్సవం ॥ ౯౬ ॥ స్కందఉవాచ ॥ ఇతినందివచఃశ్రుత్వాదేవోదేవీసమాయుతః । దివ్యంరథంసమారుహ్యానిర్జగామత్రివిష్టపాత్ ॥ ౯౭ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే క్షేత్రతీర్థవర్ణనంనామసప్తనవతితమోఽధ్యాయః ॥ ౯౭ ॥ ... ...

వ్యాసఉవాచ ॥ శృణుసూతమహాభాగయథాస్కందేనభాషితః ।మహామహోత్సవఃశంభోఃప్రచ్ఛతేకుంభసంభవే ॥ ౧ ॥ స్కందఉవాచ ॥ నిశామయమహాప్రాజ్ఞశంభుప్రావేశికీంకథాం । త్రైలోక్యానందజననీంమహాపాతకకృంతినీం ॥ ౨ ॥ మందరాగగతఃశంభుశ్చైత్రేదమనపర్వణి ॥ ప్రాప్యాప్యానందగహనమితశ్చేతశ్చచారహ ॥ ౩ ॥ మోక్షలక్ష్మీవిలాసేథప్రాసాదేసిద్ధిమాగతే । దేవోవిరజసఃపీఠాన్లంతగేహంవివేశహ ॥౪॥ ఊర్జశుక్లప్రతిపదిబుధరాధానమాయుజి । చంద్రేసప్తమరాశిస్థేశేషేషూచ్చగ్రహేషుచ ॥౫॥ వాద్యమానేషువాద్యేషుప్రసన్నాసుహరిత్సుచ॥బ్రాహ్మణానాంశ్రుతిరవన్యక్కృతాన్యరవాంతరే ॥౬॥ ప్రతిశబ్దితభూర్లోకభువర్లోకాంతరాధ్వని । సర్వంప్రముదితంచాసీచ్ఛంభోఃప్రావేశికోత్సవే ॥౭॥ జగుర్గంధర్వనికరాననృతుశ్చాప్సరోగణాః । చారణాస్తుస్తువుస్తత్రహృష్టదేవతాగణాః ॥ ౮ ॥ వవుర్గంధవహావాతావవృషుః

సుమైఘనాః । సర్వేమంగలనేపథ్యాః సర్వేమంగలభాషిణః ॥ ౯ ॥ స్థా
వరాజంగమాః సర్వేజాతా ఆనందమేదురాః ॥ సురాసురేషు సర్వేషు గం
ధర్వేషూరగేషు చ ॥ ౧౦ ॥ విద్యాధరేషు సాధ్యేషు కిన్నరేషు నరేషు చ ।
శ్రీపుంజా తేషు సర్వేషు రేజుశ్చత్వార ఏవ చ ॥ ౧౧ ॥ నిష్ప్రత్యూహంచ
నితరాంపురుషార్థాః పదేపదే । ధూపధూమభరైర్వ్యోమ్ని యయ్యుద్రక్తం
తుతదాము నె ॥ ౧౨ ॥ నాద్యాపినీలిమానంతంపరిత్యజతి కర్హిచిత్ ।
నీరాజనాయ యేదీపాస్తదా సర్వే ప్రబోధితాః ॥ ౧౩ ॥ తేషాంజ్యోతింషి
ఖేద్యాపి రాజంతే తారకాచ్ఛలాత్ । ప్రతిసౌధం పతాకాశ్చ నానాకారావి
చిత్రితాః ॥ ౧౪ ॥ రమ్యాధ్వజప్రభాధౌతా రేజుః ప్రతిశివాలయం । క్వచి
ద్గాయంతి గీతజ్ఞాః క్వచిన్నృత్యంతి నర్తకాః ॥ ౧౫ ॥ చతుర్విధాని వా
ద్యాని వాద్యంతే చ క్వచిత్క్వచిత్ । ప్రత్యధ్వం చందనరసచ్ఛటాపిచ్ఛిల
భూమయః ॥ ౧౬ ॥ హరితశ్వేతమాంజిష్టనీలపీతబహుప్రభాః । ప్రత్యం
గణం శుభాకారా రంగమాలాశ్చకాశిరే ॥ ౧౭ ॥ రత్నకుట్టిమభూభాగా గో
పురాగ్రేషు రేజిరే । సుధోజ్జ్వలా హర్మ్యమాలాః సౌధనామప్రపేదిరే ॥
౧౮ ॥ అచేతనాన్యపి తదా చేతనానీవ సంబభుః । యానికానీహ కీర్త్యంతే
మంగలాని ఘటోద్భవ ॥ ౧౯ ॥ తేషామేవహి సర్వేషాం తత్తుజన్మదివా
భవత్ । ఆగత్య దేవదేవోథ ముక్తిమండపమావిశత్ ॥ ౨౦ ॥ అథాభిషి
క్తశ్చతురాననేన మహర్షివృందైః సహ దేవదేవః । శుభాసనస్థః సహి
తో భవాన్యా కుమారవృందైః పరితో వృతశ్చ ॥ ౨౧ ॥ రత్నైరసంఖ్యైర్బ
హుభిర్దుకూలైర్మాల్యైర్విచిత్రైర్లసదిష్టగంధైః । అపూపుజన్దేవగణా
మహేశం తదాముదా తేచ మహోరగేంద్రాః ॥ ౨౨ ॥ రత్నాకరైశ్చా
పిగిరీంద్రవర్యైర్యథాస్వమన్యైరపి పుణ్యధీభిః । సంపూజితః కుంభజ తత్రశం
భుర్నీరాజితో మాతృగణైరథేశః ॥ ౨౩ ॥ సంతోష్య సర్వాన్ప్రథమం
మునీంద్రాన్ సైవైః సైవైర్హార్దదృష్టైస్సుచిరాభిలాషైః । బ్రహ్మాణమాభాష్య
శివోథ విష్ణుం జగాద సర్వామరవృందవంద్యః ॥ ౨౪ ॥ ఇతోనిషీదేతిసమా

నపూర్వంత్వంమేనసమస్తప్రభుత్వైకహేతుః । దూరేపితిష్ఠన్నికటస్త్వమేవ
త్వత్తోనకశ్చిన్మమకార్యకర్తా ॥ ౨౫ ॥ త్వయాదివోదాసనరేంద్రవర్యః
సదూపదేశైశ్చతథోపదిష్టః । యథానసిద్ధింపరమామవాపసమీహితంమే
సకలంచసిద్ధం ॥ ౨౬ ॥ విష్ణోవరంబ్రూహియఈప్సితస్తేనాదేయమత్రా
స్తికిమప్యహోతే । ఇదంమయాఽఽనందవనంయదాప్తంహేతుస్తుతత్ర
త్వమసౌగణేశః ॥ ౨౭ ॥ నమేప్రియంకించనవిష్టపత్రయేతథాయథేయం
పరసౌఖ్యభూమిః । వారాణసీబ్రహ్మరసాయనస్యఖనిర్జనిర్యత్రతనదీర్ఘ
శాయినామ్ ॥ ౨౮ ॥ శ్రుత్వేతివాక్యంజగదీశితుశ్చప్రోవాచవిష్ణుర్వరదం
మహేశమ్ । యదిప్రసన్నోసిపినాకపాణేతథాపదాద్దూరమహంనతే
స్యామ్ ॥ ౨౯ ॥ శ్రుత్వేతివాక్యంమధుసూదనస్యజగాదతుష్టోసితరాంపు
రారిః ॥ సదామురారేనుమసన్నిధాత్వంతిష్ఠస్వనిర్వాణరమాశ్రయేత్ర ।
౩౦ ॥ ఆదావనారాధ్యభవంతమత్రయోమాంభజిష్యత్యపిభక్తియుక్తః ॥
సమీహితంతస్యనసేత్స్యతిధ్రువంపరాత్పరాన్మేంబుజచక్రపాణే ॥ ౩౧ ॥
సర్వత్రసౌఖ్యంమమముక్తిమండపేసంతిష్ఠమానస్యభవేదిహాచ్యుత ॥ న
తత్తుకైలాసగిరౌసునిర్మలేసభక్తచేతస్యపినిశ్చలశ్రియి ॥ ౩౨ ॥ విమేష
మాత్రంస్థిరచిత్తవృత్తయస్తిష్ఠంతియేదక్షిణమండపేత్రమే । అనన్యభా
వాఅపిగాఢమానసానతేపునర్గర్భదశాముపాసతే ॥ ౩౩ ॥ సంస్నాయ
యేచక్రసరస్యగాధేసమస్తతీర్థైకశిరోవిభూషణే।క్షణంవిశంతీహనిరీహ
మానసానిరేనసస్తేమమపార్షదాహి ॥ ౩౪ ॥ స్మరంతియేమామపవర్గ
మండపేకించిద్యథాశక్తిదదత్యపిస్వమ్ । శృణ్వంతిపుణ్యాశ్చకథాఃక్షణం
స్థిరాస్తైకోటిగోదానఫలంభజంతి ॥ ౩౫ ॥ ఉపేంద్రతప్తానితపాంసితై
శ్చిరంస్నాతాహితేచాఖిలతీర్థసార్థకైః । స్నాత్వేహయేవైమణికర
ర్ణికాహ్రదేసమాసతేముక్తిజనాశ్రయేక్షణమ్ ॥ ౩౬ ॥ తీర్థానిసంతీ
హ్యపదేపదేహరేతులాక్వతేషాంమణికర్ణికాయాః । కతీహనోసంతిశు
ష్కమండపాఃపరంపరోముక్తిరమాశ్రయోయం ॥ ౩౭ ॥ కైవల్యమం

డపస్యాస్యభవిష్యేద్వాప రేహరే । లోకేఖ్యాతిర్భవిత్రీయమేవకుక్కుట
మండపః ॥ ౩౭ ॥ హరిరువాచ । ఫాలనేత్రసమాఖ్యాహికథంనిర్వాణ
మండపః । తథాఖ్యాతిమసాగంతాయథా దేవేనభాషితం ॥ ౩౯ ॥ దేవ
దేవఉవాచ । మహానందోద్విజోనామభవిష్యోత్రచతుర్భుజ । అగ్నివేది
సమాచారస్త్యక్తతీర్థప్రతిగ్రహః ॥ ౪౦ ॥ అదాంభికోఽక్రూరమనాః స
దైవాతిథివల్లభః । అథయావనమాసాద్యపితర్యుపరతేసహి ॥ ౪౧ ॥ వి
షమేషుశరైస్తీవ్రైః కారితస్త్వపదేపదం । జహారకస్యచిద్భార్యాంమైత్రీం
కృత్వాతు తేనవై ॥ ౪౨ ॥ తయాచ ప్రేరితోఽపేయంపపౌచాపివిమోహి
తః । అభక్ష్యభక్షణరుచిరభూన్మదనమోహితః ॥ ౪౩ ॥ వైష్ణవాన్సనో
దృష్ట్వాక్షణంవైష్ణవవేషభృత్ । శైవాన్నిందతిమూఢాత్మానరకతారణ
కారణమ్ ॥ ౪౪ ॥ శివభక్తాన్సమాలోక్యకించిచ్చపరిదిత్సుకాన్ । గర్హ
యేద్వైష్ణవాన్సర్వాన్స్వలింగోపజీవకాః ॥ ౪౫ ॥ ఇతిపాషండధర్మజ్ఞః సం
ధ్యాస్నానపరాఙ్ముఖః । విశాలతిలకఃస్రగ్వీశుద్ధధౌతాంబరోజ్జ్వలః ॥౪౬॥
శిఖచోపగ్రహాకరః సర్వేభ్యోఽసత్ప్రతిగ్రహీ । తస్యాపత్యద్వయంజాతమ
స్మృత్తపథవర్తినః ॥ ౪౭ ॥ ఏవంతస్యప్రవృత్తస్యకశ్చిత్పర్వతదేశతః । స
మాగమిష్యతిధనీతీర్థయాత్రార్థసిద్ధయే ॥ ౪౮ ॥ స్నాత్వాచక్రసర
సికథంయిష్యతిచేతివై । అహామస్తిధనోదిత్సుర్జాత్యాచాండాలసత్తమః ॥
౪౯ ॥ అస్తికశ్చిత్ప్రతిగ్రాహీయస్మైదద్యామహాధనం । ఇతితస్యవచః
శ్రుత్వాకశ్చిచ్చాంగులిసంజ్ఞయా ॥ ౫౦ ॥ ఉద్దిష్టఉపవిష్టోసౌయోఽబ్జవే
ద్దానముద్రయా ।, ఏషప్రతిగ్రహంత్వత్తోగ్రహీష్యతినచేతరః ॥ ౫౧ ॥
ఇతి తేషాంవచఃశ్రుత్వాసగత్వాతత్సమీపతః । దండవత్ప్రణిపత్యాథతంబ
భాషేతదాంత్యజః ॥ ౫౨ ॥ మాముద్ధరమహావిప్రతీర్థంమేసఫలీకురు ।
కించిదస్త్యస్తిమేతత్త్వంగృహాణానుగ్రహంకురు ॥ ౫౩ ॥ అథాక్షమాలీ
కాంకర్ణేకృత్వాధ్యానంవిసృజ్యచ । కియద్ధనంతవాస్తీహాపప్రచ్ఛకరసం
జ్ఞయా ॥ ౫౪ ॥ తచ్చసంజ్ఞాంసవైబుద్ధ్వాప్రోవాచాతిప్రహృష్టవత్ । సం

తృప్తిర్యావత్తా తేస్యాత్తావద్దాస్యామి నాన్యథా ॥ ౫౫ ॥ ఇతి తద్వచనం శ్రు
త్వాత్యక్త్వామానమునాచహ । సానందః సమహానందో నిఃస్పృహోఽస్మి
ప్రతిగ్రహే ॥ ౫౬ ॥ పరం తేఽనుగ్రహార్థం తు కరిష్యామి ప్రతిగ్రహం ।
కించ మే వచనం త్వం చేత్కరిష్యస్యుత్తమోత్తమ ॥ ౫౭ ॥ యావదస్త్యఖి
లం విత్తం తన్మహ్యం న్యస్య కస్యచిత్ । నస్తోకమపి దాతవ్యం తదాఽఽదాస్యా
మి నాన్యథా ॥ ౫౮ ॥ చాండాల ఉవాచ ॥ యావదస్తి మయానీతం విశ్వే
శప్రీతయే వసు । తావత్తుభ్యం ప్రదాస్యామి విశ్వేశస్త్వం యతో మమ ॥ ౫౯ ॥
యే వసంతీహ విశ్వేశరాజధాన్యాం ద్విజోత్తమ । క్షుద్రాః క్షుద్రా జంతు
మాత్రా విశ్వేశాంశాస్త ఏవ హి ॥ ౬౦ ॥ పరోద్ధరణశీలా యే యే పరేచ్ఛా
ప్రపూరకాః । పరోపకృతిశీలా యే విశ్వేశాంశాస్త ఏవ హి ॥ ౬౧ ॥ ఇతి త
ద్వచనం శ్రుత్వా ప్రహృష్టేంద్రియమానసః । ఉవాచ పార్వతీయం తం సోఽ
గ్రజన్మాంత్యజం తదా ॥ ౬౨ ॥ ఆయాహి దర్భానాదేహి కురూత్సర్గం
త్వరాన్వితః । తథేతి స చకారాశు పార్వతీయో మహామనాః ॥ ౬౩ ॥ విశ్వే
శః ప్రీయతాం చేతి ప్రోచ్య యాతో యథాగతః । స చ ద్విజో ద్విజైరన్యై
ర్ధిక్కృతోఽపి న సన్నిహ ॥ ౬౪ ॥ బహిర్నిర్గతమాత్రస్తు బహుభిః పరిభూ
యతే । చాండాలబ్రాహ్మణశ్చైష చాండాలాత్తధనస్త్వసౌ ॥ ౬౫ ॥
అసావేవ హి చాండాలః సర్వలోకబహిష్కృతః । ఇత్థం తమనుధావంతి ధూ
త్కుర్వంతోఽభితో హరే ॥ ౬౬ ॥ స చ తద్భయతో గేహాత్కాకభీతదివాం
ధవత్ । నసోఽస రేతక్వచిదసిలజ్జాకృతినతాన్యకః ॥ ౬౭ ॥ స ఏకదా సంప్ర
ధార్య గృహిణ్యా లోకదూషితః । జగామ కీకటాన్దేశాంస్త్యక్త్వా వారాణ
సీం పురీం ॥ ౬౮ ॥ మధ్యేమార్గం స గచ్ఛన్నైవ లక్షితస్తు స కాంచనః । అ
పి కార్పటికాంతస్థః స రుద్ధో మార్గరోధిభిః ॥ ౬౯ ॥ నీత్వా తైస్తమరణ్యా
నీం తస్కరాః స పరిచ్ఛదమ్ । ఉల్లుంఠ్య ధనమాదాయ సమాలోచ్య పరస్ప
రం ॥ ౭౦ ॥ ప్రోచుర్భూరిధనం చైతజ్జీర్యత్యస్మిన్న జీవతి । అసౌ ధనీ ప్రయ
త్నేన వధ్యః స పరిచారకః ॥ ౭౧ ॥ సంప్రధార్యేతి తే పాపాః స్మర్తవ్యం

స్మరపాంథిక । త్వాం వయం ఘాతయిష్యామో నిశ్చితం సపరిచ్ఛదం ॥౭౨॥
నిశమ్యేతి మనస్యేవ కథయామాస స ద్విజః । అహో ప్రతిగృహీతం మే యద
ర్థం వసు భూరిశః ॥ ౭౩ ॥ కుటుంబమపి తన్నష్టం నష్టశ్చాపి ప్రతిగ్రహః ।
జీవితం చాపి మే నష్టం న ష్టా కాశీపురిస్థితిః ॥ ౭౪ ॥ యుగపత్సర్వమేవాశు న
ష్టం దుర్బుద్ధిచేష్టయా । న కాశ్యాం మరణం ప్రాప్తం తస్మాద్దుష్టప్రతిగ్రహాత్ ॥
౭౫ ॥ ప్రాంతే కుటుంబస్మరణాత్తథా కాశీస్మృతేరపి । చోరైర్హతోఽపి
స తదా కీకటే కుక్కుటోఽభవత్ ॥ ౭౬ ॥ సా కుక్కుటీ సుతౌ తౌ తు తామ్ర
చూడత్వమాపతుః । ప్రాంతే కాశీస్మరణతో జాతా జాతిస్మృతిః పరా ॥౭౭॥
ఇత్థం బహుతిథే కాలే గతే కార్పటికోత్తమాః । తస్మిన్నేవాధ్వని ప్రాప్తాశ్చ
త్వారోఽత్ర కుక్కుటాః ॥౭౮॥ వారాణస్యాః కథాం ప్రోచ్చైః కుర్వంతోఽ
న్యోన్యమేవ హి । కాశీకథాం సమాకర్ణ్య తదా తే చరణాయుధాః ॥౭౯॥
జాతిస్మృతిప్రభావేణ తత్సంగేన తు నిర్గతాః । తైశ్చ కార్పటికశ్రేష్ఠైః
పథి దృష్ట్వా కృపాలుభిః ॥ ౮౦ ॥ తండులాదివరిష్ఠైః పైః ప్రాపితాః క్షేత్రము
త్తమం । తే తు క్షేత్రం సమాసాద్య చత్వారశ్చరణాయుధాః ॥ ౮౧ ॥ చ
రిష్యంతోఽత్ర పరితో ముక్తిమండపముత్తమం । జితాహారాన్నియమా
న్కామక్రోధపరాఙ్ముఖాన్ ॥ ౮౨ ॥ ప్రహసన్మత్కథాలాపాన్లోభ
మోహవివర్జితాన్ । స్వర్ధునీస్నానసంక్లిన్నసునిర్మలశిరోరుహాన్ ॥౮౩॥
మన్నామోచ్చారణపరాన్మత్కథార్పితసుశ్రుతీన్ । సద్వృత్తచిత్తసద్వృ
త్తీన్ దృష్ట్వా క్షేత్రనివాసినః ॥ ౮౪ ॥ మానయామాసురథ తాన్కుక్కు
టాన్యాఘువత్మనః । ప్రాక్తనాభ్యాసనాయోగాత్సంప్రధార్య పరస్పరం।
క్రమేణాహారసంకుంచ్య ప్రాణాంస్త్యక్ష్యంతి చాత్ర వై ॥ ౮౫॥ శ్రు
త్వాం సర్వలోకానాం పశ్యతాం తే మదనుగ్రహాత్ । విమానమధిరుహ్యాశు కైలా
సం ప్రాప్య మత్పదం ॥ ౮౬ ॥ నిర్విశ్య సుచిరం కాలం దివ్యాన్భోగాననుత్త
మాన్ । తతోఽత్ర జ్ఞానినో భూత్వా ముక్తిం ప్రాప్స్యంతి శాశ్వతీమ్ ॥౮౭॥
తతో లోకాస్తదారభ్య కథయిష్యంతి సర్వతః । ముక్తిమండపమాసాద్య

శ్రియః ప్రాప్స్యంతి తేపిహి ॥ ౮౯ ॥ ఇతియావత్కథాం శంభుర్బ్రవీష్యా
మగ్రతో హరేః । అకరోత్తుములో నాదో ఘంటానాం తావదుద్గతః ॥ ౯౦॥
అథనందినమాహూయ దేవదేవ ఉమాధవః । ప్రోవాచ నందిన్విజ్ఞాయా
గత్య బ్రూహి కుతో రవః ॥ ౯౧ ॥ అథ నందీ సమాగత్య ప్రోవాచ వృషభ
ధ్వజం । నమస్కృత్య ప్రహృష్టాస్యః ప్రబద్ధకరసంపుటః ॥ ౯౨ ॥ నంద్యు
వాచ ॥ దేవదేవ త్రినయన కిమపూర్వం బ్రవీమి తే । మోక్షలక్ష్మీవిలాసో
త్రకైశ్చిత్తైః కైశ్చిత్సమర్చ్యతే ॥ ౯౩ ॥ అథస్మిత్వా బ్రవీచ్ఛంభుః సిద్ధం నస్తు
సమీహితం । ఉత్థాయ దేవదేవేశః సహ దేవ్యా సుమంగలః ॥ ౯౪ ॥ బ్రహ్మ
ణా హరిణా సార్ధం తతో గాద్రంగమండపమ్ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ శ్రు
త్వాధ్యాయమిమం పుణ్యం పరమానందకారణం । నరః పరాం ముదం ప్రా
ప్య కైలాసం ప్రాప్స్యతి ధ్రువం ॥ ౯౫ ॥ ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే
ముక్తిమండపగమనం నామాష్టనవతితమోఽధ్యాయః ॥ ॥ ౯౮ ॥

వ్యాస ఉవాచ ॥ శృణు సూత యథా ప్రోక్తం కుంభజేశరజన్మనా । దే
వదేవస్య చరితం విశ్వేశస్య పరాత్మనః ॥ ౧ ॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥ సేనానీః క
థయ త్వం మే తతో నిర్వాణమండపాత్ । నిర్గత్య దేవో దేవేంద్రైః సహితః
కించకార హ ॥ ౨ ॥ స్కంద ఉవాచ ॥ ముక్తిమండపతః శంభుర్బ్రహ్మావి
ష్ణుపురోగమః । శృంగారమండపం ప్రాప్య యచ్చకార వదామి తత్ ॥ ౩॥
ప్రాఙ్ముఖస్తూపవిశ్యేశః సహాస్మాభిః సహేలయా । బ్రహ్మణాధిష్ఠితః సవ్యేవా
మపార్శ్వేథ శార్ఙ్గిణా ॥ ౪ ॥ వీజ్యమానో మహేంద్రేణ ఋషిభిః పరితో వృ
తః । గణైః పృష్ఠప్రదేశస్థైర్జోషం తిష్ఠద్భిరాదరాత్ ॥ ౫ ॥ ఉదాయు
ధైః సేవ్యమానశ్చావనమ్రైర్నభూరిభిః । బ్రహ్మణే విష్ణవే శంభుః పాణిముత్క్షి
ప్య దక్షిణమ్ ॥ ౬ ॥ దర్శయామాస దేవేశో లింగం పశ్యత పశ్యత । ఇదమే
వ పరం జ్యోతిరిదమేవ పరాత్పరమ్ ॥ ౭ ॥ ఇదమేవ హి మే రూపం స్థావరం
చాతిసిద్ధిదం । ఏతే పాశుపతాః సిద్ధా ఆబాలబ్రహ్మచారిణః ॥ ౮ ॥ జితేం

ద్రియా స్తపోనిష్ఠాఃపంచార్థజ్ఞాననిర్మలాః । భస్మకూటశయాదాంతా
సుశీలాఊర్ధ్వరేతసః ॥ ౯ ॥ లింగార్చనరతానిత్యమనన్యేంద్రియమా
నసాః । సదైవవారుణాగ్నేయస్నానద్వయసునిర్మలాః ॥ ౧౦ ॥ కందమూ
లఫలాహారాఃపరతత్త్వార్పితేక్షణాః । సత్యవంతోజితక్రోధానిర్మోహాని
ష్పరిగ్రహాః ॥ ౧౧ ॥ నిరీహానిష్ప్రపంచాశ్చనిరాతంకానిరామయాః । ని
ర్భగానిరుపాయాశ్చనిఃసంగానిర్మలాశయాః ॥ ౧౨ ॥ నిస్తీర్ణోదగ్రసంసా
రానిర్వికల్పానిరేనసః। నిర్ద్వంద్వానిశ్చితార్థాశ్చనిరహంకారవృత్తయః॥
౧౩ ॥ సదైవమేమహాప్రీతామత్పుత్రామత్స్వరూపిణః । ఏతేపూజ్యాన
మస్యాశ్చమద్బుద్ధ్యామత్పరాయణైః ॥ ౧౪ ॥ అర్చితేష్వేష్వహంప్రీ
తోభవిష్యామినసంశయః । అస్మిన్వైశ్వేశ్వరేక్షేత్రేసంభోజ్యాఃశివయో
గినః ॥ ౧౫ ॥ కోటిభోజ్యఫలంసమ్యగేకైకపరిసంఖ్యయా । అయంవిశ్వే
శ్వరఃసాక్షాత్స్థావరాత్మాజగత్ప్రభుః ॥ ౧౬ ॥ సర్వేషాంసర్వసిద్ధీనాంకర్తా
భక్తిజుషామిహ । అహంకదాచిద్దృశ్యఃస్యామదృశ్యఃస్యాంకదాచన।
౧౭ ॥ ఆనందకాననేచాత్రస్వైరంతిష్ఠామిదేవతాః । అనుగ్రహాయసర్వే
షాంభక్తానామిహసర్వదా ॥ ౧౮ ॥ స్థాస్యామిలింగరూపేణచింతితార్థ
ఫలప్రదః । స్వయంభూన్యస్వయంభూనియానిలింగానిసర్వతః । తాని
సర్వాణిచాయాంతిద్రష్టుంలింగమిదంసదా ॥ ౧౯ ॥ అహంసర్వేషులింగే
షుతిష్ఠామ్యేవనసంశయః । పరంత్వియంపరామూర్తిర్మమలింగస్వరూపి
ణీ ॥ ౨౦ ॥ యేనలింగమిదందృష్టంశ్రద్ధయాశుద్ధచక్షుషా । సాక్షాత్కారే
ణతేనాహందృష్టఏవదివౌకసః ॥ ౨౧ ॥ శ్రవణాదస్యలింగస్యపాతకంజన్మ
సంచితం । క్షణాత్క్షయతిశృణ్వంతుదేవాఋషిగణైఃసహ ॥ ౨౨ ॥ స్మర
ణాదస్యలింగస్యపాపంజన్మద్వయార్జితం । అవశ్యంనశ్యతిక్షిప్రంమహా
క్యాన్నసంశయః ॥ ౨౩ ॥ ఏతల్లింగంసముద్దిశ్యగృహాన్నిష్క్రమణక్షణా
త్ । విలీయంతేమహాపాపమపిజన్మత్రయార్జితం ॥ ౨౪ ॥ దర్శనాదస్య
లింగస్యహయమేధశతోద్భవం । పుణ్యంలభేతనియతంమమానుగ్రహా

త్రోమరాః ॥ ౨౫ ॥ స్వయంభువోఽస్యలింగస్యమమవిశ్వేశితుస్సురాః । రా
జసూయసహస్రస్యఫలంస్యాత్స్పర్శమాత్రతః ॥ ౨౬ ॥ పుష్పమాత్ర
ప్రదానాచ్చచులుకోదకపూర్వకం । శతసౌవర్ణికంపుణ్యంలభతేభక్తి
యోగతః ॥ ౨౭ ॥ పూజామాత్రంవిధాయాస్యలింగరాజస్యభక్తితః ।
సహస్రహేమకమలపూజాఫలమవాప్యతే ॥ ౨౮ ॥ విధాయమహతీం
పూజాంపంచామృతపురస్సరామ్ । అస్యలింగస్యలభతేపురుషార్థచ
తుష్టయం ॥ ౨౯ ॥ వస్త్రపూతజలైర్లింగంస్నాపయిత్వామమామరాః ।
లక్షాశ్వమేధజనితంపుణ్యమాప్నోతిసత్తమః ॥ ౩౦ ॥ సుగంధచందనద్రవై
ర్లింగమాలిప్యభక్తితః । ఆలిప్యతేసురస్త్రీభిస్సుగంధైర్యక్షకర్దమైః ॥
౩౧ ॥ సామోదధూపదానైశ్చదివ్యగంధాశ్రియోభవేత్ । ఘృతదీపప్ర
బోధైశ్చజ్యోతీరూపవిమానగః ॥ ౩౨ ॥ కర్పూరవర్తిదీపేనసకృద్దత్తేన
భక్తితః । కర్పూరదేహగౌరశ్రీర్భవేద్బాలవిలోచనః ॥ ౩౩ ॥ దత్వానై
వేద్యమాత్రంతుసిక్థసిక్థయుగంయుగం । కైలాసాద్రౌవసేద్ధీమాన్మహా
భోగసమన్వితః ॥ ౩౪ ॥ విశ్వేశేపరమాన్నంయోదద్యాత్సాజ్యంసశర్క
రమ్ । త్రైలోక్యంతర్పితంతేనసదేవపితృమానవమ్ ॥ ౩౫ ॥ ముఖవా
సంతుయోదద్యాద్దర్పణంచారుచామరం । ఉల్లోచంసుఖపర్యంకంతస్య
పుణ్యఫలంమహత్ ॥ ౩౬ ॥ సంఖ్యాసాగరరత్నానాంకథంచిత్కర్తుమి
ష్యతే । ముఖవాసాదిదానస్యకస్సంఖ్యామత్రకారయేత్ ॥ ౩౭ ॥ పూజో
పకరణద్రవ్యంయోఘంటాగకుశాదికం । భక్త్యామేభవనేదద్యాత్సవసేద
త్రమేంతికే ॥ ౩౮ ॥ యోగీతవాద్యనృత్యానామేకంమత్ప్రీతయేవ్యధా
త్ । తస్యాగ్రతోదివారాత్రంభవేత్తౌర్యత్రికంమహత్ ॥ ౩౯ ॥ చిత్రశ్రే
ణికర్తాదిప్రాసాదేమేఽత్రకారయేత్ । యస్సచిత్రాన్మహాభోగాన్భుం
క్తేమత్పురతస్స్థితః ॥ ౪౦ ॥ సకృద్విశ్వేశ్వరంనత్వామధ్యాజన్మసుధీర్నరః
త్రైలోక్యవందితపదోజాయతేవసుధాపతిః ॥ ౪౧ ॥ యస్తువిశ్వేశ్వరం
దృష్ట్వాప్యన్యత్రాప్నోతివిపద్యతే । తస్యజన్మాంతరేమోక్షోభవత్యేవననంశ

యః ॥ ౪౨ ॥ విశ్వేశాఖ్యాతుజిహ్వాగ్రేవిశ్వనాథకథాశ్రుతా । విశ్వేశశీ
నంచిత్తేయస్యతస్యజనిఃకుతః ॥ ౪౩ ॥ లింగంమేవిశ్వనాథస్యదృష్ట్వాయ
శ్చానుమోదతే । సమేగణేషుగణ్యేతమహాపుణ్యబలాశ్రితః ॥ ౪౪ ॥ నిత్యం
విశ్వేశవిశ్వేశవిశ్వనాథేతియోజపేత్ । త్రిసంధ్యంతంసుకృతినంజానామ్య
హమపిధ్రువం ॥ ౪౫ ॥ మమాపీదంమహాలింగంసదాపూజ్యతమంసురాః ।
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనపూజ్యందేవర్షిమానవైః ॥ ౪౬ ॥ యైర్నవిశ్వే
శ్వరోదృష్టో యైర్నవిశ్వేశ్వరఃస్మృతః । కృతాంతదూతైస్తేదృష్టాస్తైః
స్మృతాగర్భవేదనా ॥ ౪౭ ॥ యైరిదంప్రణతంలింగంప్రణతాస్తైసురాసు
రైః । యస్యైకేనప్రణామేనదిక్పాలపదమల్పకమ్ । దిక్పాలపదతఃపాతః
పాతఃశివసతేనహి ॥ ౪౮ ॥ శృణ్వంతుదేవర్షిగణాఃసమస్తాస్తథ్యంబ్రు
వేతచ్చపరోపకృత్యై । నభూర్భువఃస్వర్గమహర్జనాంతర్విశ్వేశతుల్యం
క్వచిదస్తిలింగం ॥ ౪౯ ॥ నసత్యలోకేనతపస్యహోసురావైకుంఠకైలాస
రసాతలేషు । తీర్థంక్వచిద్వైమణికర్ణికాసమంలింగంచవిశ్వేశ్వరతుల్య
మన్యతః ॥ ౫౦ ॥ నవిశ్వనాథస్యసమంహిలింగంనతీర్థమన్యన్మణికర్ణి
కాతః । తపోవనంకుత్రచిదస్తినాన్యచ్ఛుభంమమానందవనేనతుల్యమ్ ॥
౫౧ ॥ వారాణసీతీర్థమయీసమస్తాయస్యాస్తునామాపిహితీర్థతీర్థ
మ్ । తత్రాపికాచిన్మమసౌఖ్యభూమిర్మహాపవిత్రామణికర్ణికాసా ॥ ౫౨ ॥
స్థానాదముష్మాన్మమరాజసౌధాత్ప్రాచ్యాంమనాగీశసమాశ్రితాయాం ।
సవ్యేపసవ్యేచకరాఃక్రమేణశతత్రయీచాటిశతద్వయీచ ॥ ౫౩ ॥ హ
స్తాఃశతంపంచసురాపగాయాముదీచ్యవాచ్యోర్మణికర్ణికేయం । సార
స్త్రీలోక్యాఃపరకోశభూమిర్యైఃసేవితాతేమమహ్యాచ్ఛయాహి ॥ ౫౪ ॥
అస్మిన్మమానందవనేయదేతల్లింగంసుధాధామసుధామధామ । ఆసప్తపా
తాలతలాత్స్వయంభుసముత్థితంభక్తకృపావశేన ॥ ౫౫ ॥ యేస్మిన్నసా
కృత్రిమభావబుద్ధ్యాలింగంభజిష్యంతిచహేతువాదైః । తేషాంహిదండః ప
రఏషఏవనగర్భవాసాద్విరమంతితేధ్రువం ॥ ౫౬ ॥ యద్యద్ధితంస్వస్యనహి

పత్రల్లింగేత్ర ద్వేయంమమభక్తిమద్భిః । ఇహావ్యముత్రాపినతస్యసంతు
మోఘథేహపాపస్యకృతస్యపాపిభిః ॥ ౫౭ ॥ దూరస్థితైరప్యధిబుద్ధిభిర్ర్వై
ర్లింగంసమారాధిమమేదమత్ర । మయైవదత్తైఃశుభవస్తుదాతైర్నిః
శ్రేయసశ్రీర్వసయేత్సతస్తా ॥ ౫౮ ॥ శృణుష్వవిష్ణో శృణుస ప్తక
ర్తః శృణ్వంతుదేవర్షిగణాః సమస్తాః । ఇదంహిలింగంపరసిద్ధిదంసతాం
భేదోమనాగత్రనమత్సకాశతః ॥ ౫౯ ॥ అస్మిన్హిలింగేఽఖిలసిద్ధిసాధనే
సమర్పితంయైఃసుకృతార్జితంవసు । తేభ్యోతిమాత్రాఖిలసౌఖ్యసాధ
నందదామినిర్వాణపదంసునిర్భయం ॥ ౬౦ ॥ ఉక్త్వేత్యబాహుంత్వసకృద్బ్రు
వీమిత్రయీమయోఽస్మిన్ప్రణయమేవసారం । విశ్వేశలింగంమణికర్ణి
కాంబుకాశీపురీసత్యమిదంత్రిసత్యమ్ ॥ ౬౧ ॥ ఉక్త్వాయదేవోథసశక్తిరీశ
స్తస్మిన్హిలింగేకృతచారుపూజః । యయావాలయంతేచసురాజయేతిజయే
తిచోక్త్వానునుపుస్తమీశం ॥ ౬౨ ॥ స్కందఉవాచ ॥ క్షేత్రస్యమైత్రావ
రుణేవిముక్తస్యమహామతే । పరిభావస్యైకదేశోయంకథితఃకల్మషాప
హః ॥ ౬౩ ॥ తవాగ్రేతుయథాబుద్ధికాశీవిశ్వేశతాపినః । అచిరేణైవ
కాలేనకాశీంప్రాప్స్యస్యనుత్తమామ్ ॥ ౬౪ ॥ అస్తాచలస్యశిఖరంప్రాప్త
నానేవభానుమాన్ । తవాపిహిమహాప్యేవమానస్యసమయోఽభవత్ ॥
౬౫ ॥ వ్యాసఉవాచ ॥ శ్రుత్వేతిసమునిఃనూతసంధ్యోపాస్త్యైవినిర్గతః ।
ప్రణమ్యామేయమసకృల్లోపాముద్రాసమన్వితః ॥ ౬౬ ॥ రహస్యంపరివి
జ్ఞాయక్షేత్రస్యశశిమౌలినః । అగస్త్యోనిశ్చితమనాఃశివధ్యానపరోభవ
త్ ॥ ౬౭ ॥ ఆనందకాననస్యేహమహిమానర్మమహత్తరమ్ । శ్రోత్రవర్ణ
యితుంశక్తఃనూతవర్షశతైరపి ॥ ౬౮ ॥ యథాదేవ్యైసమాఖ్యాయ
శివేనపరమాత్మనా । తథాస్కందేనకథితంమాహాత్మ్యంకుంభసంభవే ॥
౬౯ ॥ తవాగ్రేచసమాఖ్యాతంశుకాదీనాంచసత్తమ । ఇదానీంపరిష్టు
కామోస్తికింతత్పృచ్ఛవదామితే ॥ ౭౦ ॥ శ్రుత్వాధ్యాయమిదంపుణ్యం
సర్వకల్మషనాశనం । సమస్తచింతితఫలప్రదంమర్త్యోఽభవేత్కృతీ ॥౭౧॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే విశ్వేశ్వరలింగమహిమాఖ్యానం నామన
వనవతితమోఽధ్యాయః ॥ ౯౯ ॥

సూతఉవాచ ॥ ఇదంస్కాందమహాంశ్రుత్వా కాశీఖండమనుత్తమమ్।
నితరాంపరితృప్తోస్మి హృదిచాపివిధారితం ॥ ౧ ॥ అనుక్రమణికాధ్యాయం
తథామాహాత్మ్యముత్తమమ్ । పారాశర్యసమాచక్ష్వయథాపూర్వమి
దంభవేత్ ॥ ౨ ॥ వ్యాసఉవాచ ॥ సూతావధేహిధర్మాత్మన్నాతూకర్ణ్య
నిశామయ । శుకవైశంపాయనాద్యాఃశృణ్వంత్వపిచబాలకాః ॥ ౩ ॥ అ
నుక్రమణికాధ్యాయంమాహాత్మ్యంచాపిఖండజం । ప్రవక్ష్యామ్యఘనా
శాయమహాపుణ్యప్రవర్ధనం ॥ ౪ ॥ వింధ్యనారదసంవాదఃప్రథమేపరి
కీర్తితః । సత్యలోకప్రభావశ్చద్వితీయఃసముదాహృతః ॥ ౫ ॥ అగస్త్యేరా
శ్రమపదేదేవానామాగమస్తతః । పతివ్రతాచరిత్రంచప్రస్థానంకుంభసం
భవః ॥ ౬ ॥ తీర్థప్రశంసాచతతఃసప్తపుర్యస్తతఃస్మృతాః । సంయమి
న్యాఃస్వరూపంచబ్రధ్నలోకస్తతఃపరమ్ ॥ ౭ ॥ ఇంద్రాగ్న్యోర్లోకసం
ప్రాప్తిస్తతశ్చశివశర్మణః । అగ్నేఃసముద్భవస్తస్మాత్క్రవ్యాద్వరుణసంభ
వః ॥ ౮ ॥ గంధవత్యలకాపుర్యోరీశయోస్తుసముద్భవః । చంద్రలోకపరి
ప్రాప్తిఃశివశర్మద్విజన్మనః ॥ ౯ ॥ ఉడులోకకథాతస్మాత్తతఃశుక్రసముద్భ
వః । మాహేయగురుసౌరీణాంలోకానాంవర్ణనంతతః ॥ ౧౦ ॥ సప్త
ర్షీణాంతతోలోకాధ్రువస్యచతపస్తతః । తతోధ్రువపదప్రాప్తిర్ధ్రువ
లోకస్థితిస్తతః ॥ ౧౧ ॥ దర్శనంసత్యలోకస్యతస్యైవశివశర్మణః । చతు
ర్భుజాభిషేకశ్చనిర్వాణంశివశర్మణః ॥ ౧౨ ॥ స్కందాగస్త్యోశ్చసంవా
దోమణికర్ణ్యాఃసముద్భవః । తతస్తుగంగామాహాత్మ్యంతతోదశహరా
స్తవః ॥ ౧౩ ॥ ప్రభావశ్చాపిగంగాయాగంగానామసహస్రకం । వారా
ణస్యాఃప్రశంసాథభైరవావిర్భవస్తతః ॥ ౧౪ ॥ దండపాణేఃసముద్భూతి
ర్జ్ఞానవాప్యుద్భవస్తతః । ఆఖ్యానంచకలావత్యాఃసదాచారస్తతఃపర

ష్ ॥ ౧౫ ॥ బ్రహ్మచారిప్రకరణంతతః స్త్రీలక్షణానిచ । కృత్యాకృత్యప్ర
కరణమవిముక్తేశవర్ణనం ॥ ౧౬ ॥ తతో గృహస్థధర్మాశ్చతతో యోగని
రూపణం । కాలజ్ఞానంతతః ప్రోక్తందివోదాసస్యవర్ణనం ॥ ౧౭ ॥ కా
శ్యాశ్చవర్ణనంతస్మాద్యోగినీవర్ణనంతతః । లోలార్కస్యసమాఖ్యాన
ముత్తరార్కకథాతతః ॥ ౧౮ ॥ సాంబాదిత్యస్యమహిమాద్రుపదాదిత్య
శంసనం । తతస్తుగరుడాఖ్యానమరుణార్కాదయస్తతః ॥ ౧౯ ॥ దశాశ్వ
మేధికంతీర్థంమందరాచ్చగణాగమః । పిశాచమోచనాఖ్యానంగణేశ
ప్రేషణంతతః ॥ ౨౦ ॥ మాయాగణపతేశ్చాథఢుంఢిప్రాదుర్భవస్తతః । వి
ష్ణుమాయాప్రపంచోథదివోదాసవిసర్జనం ॥ ౨౧ ॥ తతఃపంచనదోత్ప
త్తిర్బిందుమాధవసంభవః । తతో వైష్ణవతీర్థానాంమాహాత్మ్యపరివర్ణ
నం ॥ ౨౨ ॥ ప్రయాణంమందారాత్కాశీంవృషభధ్వజశూలినః ॥ జై
గీషవ్యేనసంవాదో జ్యేష్ఠస్థానేమహేశితుః ॥ ౨౩ ॥ తతః క్షేత్రరహస్యస్య
కథనంపాపనాశనం । అథాతః కందుకేశస్యవ్యాఘ్రేశస్యసముద్భవః ॥ ౨౪ ॥
తతః శైలేశ్వరకథారత్నేశస్యచదర్శనం । కృత్తివాసః సముత్పత్తిస్తత
శ్చాయతనాగమః ॥ ౨౫ ॥ దేవతానామధిష్ఠానందుర్గాసురపరాక్ర
మః । దుర్గాయావిజయశ్చాథతతఓంకారవర్ణనం ॥ ౨౬ ॥ పునరోం
కారమాహాత్మ్యంత్రిలోచనసముద్భవః । త్రిలోచనప్రభావోథకేదారా
ఖ్యానమేవచ ॥ ౨౭ ॥ తతోథ ధర్మేశమహిమాతతఃపక్షికథాశుభా । త
తో విశ్వభుజాఖ్యానందుర్దమస్యకథాతతః ॥ ౨౮ ॥ తతో వీరేశ్వరాఖ్యా
నంవీరేశమహిమాపునః । గంగాతీర్థైశ్చసంయుక్తాకామేశమహి
మాతతః ॥ ౨౯ ॥ విశ్వకర్మేశమహిమాదక్షయజ్ఞసముద్భవః । సత్యా
దేహవిసర్గశ్చతతో దక్షేశ్వరోద్భవః ॥ ౩౦ ॥ తతో వై పార్వతీశస్యమహి
మ్నిపరికీర్తితం । గంగేశస్యాథమహిమానర్మదేశసముద్భవః ॥ ౩౧ ॥
సతీశ్వరసముత్పత్తిరమృతేశాదివర్ణనం । వ్యాసస్యహిభుజస్తంభోవ్యా
సశాపవిమోక్షణమ్ ॥ ౩౨ ॥ క్షేత్రతీర్థకదంబంచముక్తిమండపసంక

థా । విశ్వేశావిభవశ్చాథతతోయాత్రాపరిక్రమః ॥ ౩౩ ॥ ఏతదా
ఖ్యానశతకంక్రమేణపరికీర్తితం । యస్యశ్రవణమాత్రేణసర్వఖండశ్రుతె
ఫలం । అనుక్రమణికాధ్యాయేప్యస్తియాత్రాపరిక్రమః ॥ ౩౪ ॥ సూత
ఉవాచ ॥ యాత్రాపరిక్రమంబ్రూహిజనానాంహితకామ్యయా । యథా
వత్సిద్ధికామానాంసత్యవత్యాఃసుతోత్తమ ॥ ౩౫ ॥ వ్యాసఉవాచ । నిశా
మయమహాప్రాజ్ఞలోమహర్షణవచ్మితె । యథాప్రథమతోయాత్రాక
ర్తవ్యాయాత్రికైర్ముదా ॥ ౩౬ ॥ సచైలమాదౌసంస్నాయచక్రపుష్కరి
ణీజలె । సంతర్ప్యదేవాన్సపితౄన్బ్రాహ్మణాంశ్చతథార్థితః ॥ ౩౭ ॥ ఆ
దిత్యంద్రౌపదీంవిష్ణుందండపాణింమహేశ్వరం।నమస్కృత్యతతోగచ్ఛేత్
ద్రష్టుందుంఢివినాయకం ॥ ౩౮ ॥ జ్ఞానవాపీముపస్పృశ్యనందికేశంతతో
ర్చయేత్ । తారకేశంతతోభ్యర్చ్యమహాకాలేశ్వరంతతః ॥౩౯॥ తతః
పునర్దండపాణిమిత్యేషాపంచతీర్థికా ॥ ౪౦ ॥ దైనందినీవిధాతవ్యామ
హాఫలమభీప్సుభిః । తతోవైశ్వేశ్వరీయాత్రాకార్యాసర్వార్థసిద్ధిదా ।
౪౧ ॥ ద్విసప్తాయతనానాంచకార్యాయాత్రాప్రయత్నతః । కృష్ణాంప్ర
తిపదంప్రాప్యభూతావధియథావిధి ॥ ౪౨ ॥ అథవాప్రతిభూతంచక్షేత్ర
సిద్ధిమభీప్సుభిః । తత్తత్తీర్థకృతస్నానస్తత్తల్లింగకృతార్చనః ॥౪౩॥
మౌనేనయాత్రాంకుర్వాణఃఫలంప్రాప్నోతియాత్రికః । ఓంకారంప్రథమం
పశ్యేన్మత్స్యోదర్యాంకృతోదకః ॥ ౪౪ ॥ త్రివిష్టపంమహాదేవంతతోవై
కృత్తివాససమ్ । రత్నేశంచాథచంద్రేశంకేదారంచతతోవ్రజేత్ ॥౪౫॥
ధర్మేశ్వరంచవీరేశంగచ్ఛేత్కామేశ్వరంతతః । విశ్వకర్మేశ్వరంచాథ
మణికర్ణీశ్వరంతతః ॥ ౪౬ ॥ అవిముక్తేశ్వరందృష్ట్వాతతోవిశ్వేశమర్చ
యేత్ । ఏషాయాత్రాప్రయత్నేనకర్తవ్యాక్షేత్రవాసినా ॥౪౭॥ య
స్తుక్షేత్రముషిత్వాతునైతాంయాత్రాంసమాచరేత్ । విఘ్నాస్తస్యోప
తిష్ఠంతెక్షేత్రోచ్చాటనసూచకాః ॥ ౪౮ ॥ అష్టాయతనయాత్రాన్యాక
ర్తవ్యావిఘ్నశాంతయె । దక్షేశఃపార్వతీశశ్చతథాపశుపతీశ్వరః ॥౪౯॥

గంగేశోనర్మదేశశ్చగభస్తీశస్సతీశ్వరః । అష్టమస్తారకేశశ్చప్రోక్త్యష్టమివి
శేషతః ॥ ౫౦ ॥ దృశ్యాన్యేతానిలింగానిమహాపాపోపశాంతయే । అప
రాపిశుభాయాత్రాయోగక్షేమకరీసదా ॥ ౫౧ ॥ సర్వవిఘ్నాపహాంత్రీ
చకర్తవ్యాక్షేత్రవాసిభిః । శైలేశంప్రథమంవీక్ష్యవరణాస్నానపూర్వ
కం ॥ ౫౨ ॥ స్నానంతుసంగమేకృత్వాదృష్టవ్యస్సంగమేశ్వరః । స్వలీన
తీర్థేసుస్నాతఃపశ్యేత్స్వలినమీశ్వరం ॥ ౫౩ ॥ స్నాత్వామందాకినీతీర్థే
దృష్టవ్యోమధ్యమేశ్వరః । పశ్యేద్ధిరణ్యగర్భేశంతత్రతీర్థేకృతోదకః ॥
౫౪ ॥ మణికర్ణ్యాంతతఃస్నాత్వాపశ్యేదీశానమీశ్వరం । తతఃకూపముప
స్పృశ్యగోప్రేక్షమవలోకయేత్ ॥ ౫౫ ॥ కాపిలేయహ్రదేస్నాత్వావీక్షే
తవృషభధ్వజం । ఉపశాంతశివంపశ్యేత్తత్కూపవిహితోదకః ॥ ౫౬ ॥
పంచచూడాహ్రదేస్నాత్వాజ్యేష్ఠస్థానంతతోర్చయేత్ । చతుస్సముద్ర
కూపేతుస్నాత్వాదేవంసమర్చయేత్ ॥ ౫౭ ॥ దేవస్యాగ్రేతయావాపీత
తోయస్పర్శనేకృతే । శుక్రేశ్వరంతతఃపశ్యేత్తత్కూపకృతోదకః ॥ ౫౮ ॥
దండఖాతేతతఃస్నాత్వావ్యాఘ్రేశంపూజయేత్తతః । శౌనకేశ్వరకుండే
తుస్నానంకృత్వాతతోర్చయేత్ ॥ ౫౯ ॥ జంబుకేశమహాలింగంకృత్వా
యాత్రామిమాంనరః । క్వచిన్నజాయతేభూయస్సంసారేదుఃఖసాగ
రే ॥ ౬౦ ॥ సమారభ్యప్రతిపదంయావత్కృష్ణాచతుర్దశీ । ఏతత్క్రమే
ణకర్తవ్యాన్యేతదాయతనానివై ॥ ౬౧ ॥ ఇమాంయాత్రాంనరఃకృత్వా
నభూయోప్యభిజాయతే । అన్యాయాత్రాప్రకర్తవ్యైకాదశాయతనో
ద్భవా ॥ ౬౨ ॥ ఆగ్నీధ్రకుండేసుస్నాతఃపశ్యేదాగ్నీధ్రమీశ్వరం । ఉర్వ
శీశంతతోగచ్ఛేత్తతస్తునకులీశ్వరం ॥ ౬౩ ॥ ఆషాఢీశంతతోదృష్ట్వాభా
రభూతేశ్వరంతతః । లాంగలీశమథాలోక్యతతస్తుత్రిపురాంతకం ॥ ౬౪ ॥
తతోమనఃప్రకామేశంప్రీతికేశమథోవ్రజేత్ । మదాలసేశ్వరంతస్మాత్తిల
పర్ణేశ్వరంతతః ॥ ౬౫ ॥ యాత్రైకాదశలింగానామేషాకార్యాప్రయ
త్నతః । ఇమాంయాత్రాంప్రకుర్వాణోరుద్రత్వంప్రాప్నుయాన్నరః ॥ ౬౬ ॥

అతఃపరంప్రవక్ష్యామిగౌరీయాత్రామనుత్తమామ్ । శుక్లపక్షేతృతీయా
యాంయాయాత్రావిశ్వగృద్ధిదా ॥ ౬౭ ॥ గోప్రేక్షతీర్థేసుస్నాయము
ఖనిర్మాలికాంవ్రజేత్ । జ్యేష్ఠావాప్యాంనరఃస్నాత్వాజ్యేష్ఠాంగౌరీంసమ
ర్చయేత్ ॥ ౬౮ ॥ సౌభాగ్యగౌరీంసంపూజ్యజ్ఞానవాప్యాంకృతోదకైః ।
తతఃశృంగారగౌరీంచతత్రైవచకృతోదకః ॥ ౬౯ ॥ స్నాత్వావిశాలగం
గాయాంవిశాలాక్షీంతతోవ్రజేత్ । సుస్నాతోలలితాతీర్థేలలితామ
ర్చయేత్తతః ॥ ౭౦ ॥ స్నాత్వాభవానీతీర్థేఽథభవానీంపరిపూజయేత్ ।
మంగలాంచతతోఽభ్యర్చ్యబిందుతీర్థకృతోదకైః ॥ ౭౧ ॥ తతోగచ్ఛే
న్మహాలక్ష్మీంస్థిరలక్ష్మీసమృద్ధయే । ఇమాంయాత్రాంనరఃకృత్వాక్షేత్రే
స్మిన్ముక్తిజన్మని ॥ ౭౨ ॥ నదుఃఖైరభిభూయేతఇహాముత్రాపికుత్రచిత్ ।
కుర్యాత్ప్రతిచతుర్థీహియాత్రాంవిఘ్నేశితుఃసదా ॥ ౭౩ ॥ బ్రాహ్మణేభ్య
స్తదుద్దేశాద్దేయావైమోదకాముదే । భౌమేభైరవయాత్రాచసర్వా
పాతకహారిణీ ॥ ౭౪ ॥ రవివారేరవేర్యాత్రాషష్ఠ్యాంవారవిసంయుజి । త
థైవరవిసప్తమ్యాంసర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥ ౭౫ ॥ నవమ్యామథవా
ష్టమ్యాంచండీయాత్రాశుభావహా । అంతర్గృహస్యవైయాత్రాకర్త
వ్యాప్రతివాసరం ॥ ౭౬ ॥ ప్రాతఃస్నానంవిధాయాదౌనత్వాపంచవినాయ
కాన్ । నమస్కృత్వాథవిశ్వేశంస్థిత్వానిర్వాణమండపే ॥ ౭౭ ॥ అంతర్గృ
హస్యయాత్రాంవైకరిష్యేఘౌఘశాంతయే । గృహీత్వానియమంచేతి
గత్వాథమణికర్ణికామ్ ॥ ౭౮ ॥ స్నాత్వామౌనేనచాగత్యమణికర్ణీశ
మర్చయేత్ । కంబలాశ్వతరౌనత్వావాసుకీశంప్రణమ్యచ ॥ ౭౯ ॥ పర్వ
తేశంతతోదృష్ట్వాగంగాకేశవమప్యథ । తతస్తులలితాంద్రష్ట్వాజరాసంధే
శ్వరంతతః ॥ ౮౦ ॥ తతోవైసోమనాథంచవారాహంచతతోవ్రజేత్ ।
బ్రహ్మేశ్వరంతతోనత్వానత్వాగస్తీశ్వరంతతః ॥ ౮౧ ॥ కశ్యపేశంనమ
స్కృత్యహరికేశవనంతతః । వైద్యనాథంతతోదృష్ట్వాధ్రువేశమథవీక్ష్య
చ ॥ ౮౨ ॥ గోకర్ణేశ్వరమభ్యర్చ్యహాటకేశమథోవ్రజేత్ । అస్థిక్షేప

తడాగేచదృష్ట్వావైకీకసేశ్వరం ॥ ౭౩ ॥ భారభూతంతతోనత్వాచిత్రగు
ప్తేశ్వరంతతః । చిత్రఘంటాంప్రణమ్యాథతతఃపశుపతీశ్వరం ॥ ౭౪ ॥ పి
తామహేశ్వరంగత్వాతతస్తుకలశేశ్వరం । చంద్రేశ స్తథవీరేశోవిద్యే
శోగ్నీశఏవచ ॥ ౭౫ ॥ నాగేశ్వరోహరిశ్చంద్రశ్చింతామణివినాయకః । సే
నావినాయకశ్చాథద్రష్టవ్యఃసర్వవిఘ్నహృత్ ॥ ౭౬ ॥ వసిష్ఠవామదేవౌ
చమూర్తిరూపధరావుభౌ । ద్రష్టవ్యౌయత్నతఃకాశ్యాంమహావిఘ్నవి
నాశినౌ ॥ ౭౭ ॥ సీమావినాయకంచాథకరుణేశంతతోర్చయేత్ । త్రిసం
ధ్యేశోవిశాలాక్షీధర్మేశోవిశ్వబాహుకా । ఆశావినాయకశ్చాథవృద్ధాది
త్య స్తతఃపునః ॥ ౭౮ ॥ చతుర్వక్త్రేశ్వరంలింగంబ్రహ్మేశస్తుతతఃపరః ।
తతోమనఃప్రకామేశ ఈశానేశ స్తతఃపరం ॥ ౭౯ ॥ చండీచండీశ్వరాదృ
శ్యాభవానీశంకరాతతః । ఢుండింప్రణమ్యచతతోరాజరాజేశమర్చయే
త్ ॥ ౮౦ ॥ లాంగలీశ స్తతోభ్యర్చ్య స్తతస్తునకులీశ్వరః । పరాన్నేశమ
థోనత్వాపరద్రవ్యేశ్వరంతతః ॥ ౮౧ ॥ ప్రతిగ్రహేశ్వరంవాపినిష్కలం
కేశమేవచ । మార్కండేయేశమభ్యర్చ్యతతఅప్సరసేశ్వరం ॥ ౮౨ ॥
గంగేశోర్చ్య స్తతోజ్ఞానవాప్యాంస్నానంసమాచరేత్ । నందికేశంతార
కేశంమహాకాలేశ్వరంతతః ॥ ౮౩ ॥ దండపాణింమహేశంచమోక్షేశం
ప్రణమేత్తతః । వీరభద్రేశ్వరంనత్వాఅవిముక్తేశ్వరంతతః ॥ ౮౪ ॥ వినా
యకాం స్తతఃపంచవిశ్వనాథంతతోర్చయేత్ । తతోమౌనంవిసృజ్యాథమం
త్రమేతముదీరయేత్ ॥ ౮౫ ॥ అంతర్గృహస్యయాత్రేయంయథావద్యా
మయాకృతా । న్యూనాతిరిక్తయాశంభుఃప్రీయతామనయావిభుః ॥ ౮౬ ॥
ఇతిమంత్రంసముచ్చార్యక్షణంవైముక్తిమండపే । విశ్రమ్యయాయాద్భ
వనంనిష్పాపఃపుణ్యవాన్నరః ॥ ౮౭ ॥ సంప్రాప్యవాసరంవిష్ణోర్విష్ణుతీర్థే
ఘుసర్వతః । కార్యాయాత్రాప్రయత్నేనమహాపుణ్యసమృద్ధయే ॥ ౮౮ ॥
నభస్యపంచదశ్యాంచకులస్తంభంసమర్చయేత్ । దుఃఖద్రుద్రపిశాచ
త్వేనభవేద్యన్యపూజనాత్ ॥ ౮౯ ॥ శ్రద్ధాపూర్వమిమాయాత్రాః

కర్తవ్యాఃక్షేత్రవాసిభిః । పర్వస్వపివిశేషేణకార్యాయాత్రాశ్చసర్వతః ।
౧౦౦ ॥ నవంధ్యందివసంకుర్యాద్వినయాత్రాంక్వచిత్కృతీ । యాత్రా
ద్వయంప్రయత్నేనకర్తవ్యంప్రతివాసరం ॥ ౧ ॥ ఆదావస్వర్గతరంగిణ్యా
స్తతోపివిశ్వేశితుర్ధ్రువం । యస్యవంధ్యందినంయాతంకాశ్యాంనివసతఃక్షి
తౌ ॥ ౨ ॥ నిరాశాఃపితరస్తస్యతస్మిన్నేవదినేఽభవన్ । నదష్టఃకాలసర్పే
ణనదృష్టోమృత్యునాస్ఫుటం ॥ ౩ ॥ సమృష్టస్తత్రదివసేవిశ్వేశోయత్రనే
క్షితః । సర్వతీర్థేషుసస్నాసనసర్వయాత్రాంవ్యధాత్సచ ॥ ౪ ॥ మణిక
ర్ణ్యాంతుయఃస్నాతోయోవిశ్వేశంనిరైక్షత । సత్యంసత్యంపునఃసత్యం
సత్యంసత్యంపునఃపునః । దృశ్యోవిశ్వేశ్వరోనిత్యంస్నాతవ్యామణికర్ణి
కా ॥ ౫ ॥ వ్యాసఉవాచ ॥ సూతస్కాందమిదంశ్రుత్వాకాశీమాహాత్మ్య
ముత్తమం । నరోననిరయంయాతికృత్వాప్యఘసహస్రకం ॥ ౬ ॥ స్నా
త్వాసర్వాణితీర్థానియచ్ఛ్రేయఃసముపార్జ్యతే । కాశీఖండస్యశ్రవణా
త్తత్స్యాత్సూతనసంశయః ॥ ౭ ॥ దత్వాదానానిసర్వాణికృత్వాయజ్ఞాన
నేకశః । యత్పుణ్యంలభ్యతేమర్త్యైస్తదేతచ్ఛ్రవణాద్ధ్రువం ॥ ౮ ॥ త
ప్త్వాతపాంసిచోగ్రాణిప్రాప్యతేయన్మహత్ఫలం । శ్రవణాదస్యఖండస్యల
భతేతన్నసంశయః ॥ ౯ ॥ అధీత్యచతురోవేదాన్సాంగాన్యత్ఫలమాప్య
తే । కాశీఖండంసమాకర్ణ్యతత్ఫలంలభతేనరః ॥ ౧౧౦ ॥ గయాయాం
శ్రాద్ధదానాచ్చయథాతృప్యంతిపూర్వజాః । తథైతచ్ఛ్రవణాన్నూనంతృ
ప్యంతిచపితామహాః ॥ ౧౧ ॥ తైశ్చసర్వపురాణానిశ్రుతానిస్థిరబుద్ధిభిః ।
కాశీఖండంశ్రుతంయైశ్చసర్వేషాంశ్రేయసాంపదం ॥ ౧౨ ॥ శ్రుతాశ్చసర్వ
ధర్మాస్తైర్మహాపుణ్యైకరాశిభిః । శ్రుతంయైఃస్థిరచేతోభిఃకాశీమాహా
త్మ్యముత్తమం ॥ ౧౩ ॥ ఇదమేవహిదేవేజ్యాపరమాపరికీర్తితా । జపే
త్తత్ఖండమఖిలంశ్రోతవ్యంశ్రద్ధయాద్విజాః ॥ ౧౪ ॥ శృణుయాదేకమ
పియఆఖ్యానంకాశిఖండకమ్ । శ్రుతానితేనసర్వాణిధర్మశాస్త్రాణ్యసంశ
యమ్ ॥ ౧౫ ॥ మహాధర్మైకజననంమహాధర్మప్రతిష్ఠాదకం । కారణంస

ర్వకామాప్తైః కాశీఖండమిదం స్మృతం ॥ ౧౬ ॥ ఏతచ్ఛ్రవణతః పుంసాం
కైవల్యం నైవ దూరతః । ష్యంతి సర్వే పితరః శ్రుత్వైతత్ఖండముత్తమం ॥
౧౭ ॥ ప్రీణంత్యమర్త్యాః సర్వే బ్రహ్మావిష్ణుశివాదయః । మునయః పరిమో
దం తేమాద్యంతి సనకాదయః ॥ ౧౮ ॥ హృష్టః సర్వోఽభవే దేవభూతగ్రామ
శ్చతుర్విధః । మహిమా శ్రవణాదస్మాద్వారాణస్యా న సంశయః ॥ ౧౯ । య
ఇదం శ్రావయేద్విద్వాన్సమస్తం త్వర్ధమేవ వా । పాదమాత్రం తదర్ధం
వా త్వేకం వ్యాఖ్యానముత్తమమ్ ॥ ౧౨౦ ॥ స నమస్యః ప్రయత్నేన సంపూ
జ్యస్త్విష్టదేవవత్ । తస్మై దేయం ప్రయత్నేన విశ్వేశప్రీతయే సదా ॥ ౨౧ ॥
తస్మింస్తుష్టే హి సంతుష్టో విశ్వేశో నాత్ర సంశయః । యత్రైతత్పూజ్యతే ఖం
డం పరానందసమాశ్రయం ॥ ౨౨ ॥ న తత్ర ప్రభవేత్కశ్చిదమంగలసము
ద్భవః । య ఇదం శృణుయాద్విద్వాన్యశ్చేదం శ్రావయేత్సుధీః ॥ ౨౩ ॥
యః పఠేదపి పుణ్యాత్మా తే సర్వే రుద్రమూర్తయః । య ఏతత్పుస్తకం ర
మ్యం లేఖయిత్వా సమర్పయేత్ ॥ ౨౪ ॥ అఖిలాని పురాణాని తేన దత్తాని
నాన్యథా । అత్రాఖ్యానాని యావంతి శ్లోకా యావంత ఏవ హి ॥ ౨౫ ॥ త
థా పదాని యావంతి వర్ణా యావంత ఏవ హి । యావంత్యపి చ మాత్రాణి
యావత్యః పదపంక్తయః ॥ ౨౬ ॥ గుణే సూత్రాణి యావంతి యావంతః ప
త్రతంతవః । చిత్రరూపాణి యావంతి రమ్యపుస్తకసంచయే ॥ ౨౭ ॥ తావ
ద్యుగసహస్రాణి దాతా స్వర్గే మహీయతే । ఏతద్ద్వాదశకృత్వో యః శృ
ణుయాత్ఖండముత్తమమ్ ॥ ౨౮ ॥ బ్రహ్మహత్యాపి తస్యాశు నశ్యేచ్ఛంభో
రనుగ్రహాత్ । అపుత్రః శృణుయాద్యస్తు సుస్నాతః శ్రద్ధయాన్వితః ॥ ౨౯ ॥
తస్య పుత్రో భవత్యేవ శంభో రాజ్ఞాప్రభావతః । కిం బహూక్తేన నూతేహ
యస్య యస్య మనోరథః ॥ ౧౩౦ ॥ మోయస్తం తం స స సదా శ్రుత్వైతత్ప్రా
ప్నుయాత్కృతీ । శృణుయాద్దూరదేశోఽపి యః కాశీఖండముత్తమమ్ ॥
౩౧ ॥ స కాశీవాసపుణ్యస్య భాజనం స్యాచ్ఛివాజ్ఞయా । ఏతచ్ఛ్రవణతః
పుంసాం సర్వత్ర విఘ్నశాంతిర్భవేత్ । సౌభాగ్యం చాపి సర్వత్ర ప్రాప్నుయాన్ని

ర్మలాశయః ॥౩౨॥ యస్యావిశ్వేశ్వరస్తుష్టస్తస్యైతచ్ఛివజ్ఞామతిః । జాయ
తేపుణ్యయుక్తస్యమహానిర్మలచేతసః ॥౩౩॥ సర్వేషాంమంగలానాంచ
మహామంగలముత్తమం । గృహేపిలిఖితంపూజ్యంసర్వమంగలసిద్ధయే ।
౧౩౪ ॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే అనుక్రమణికానామశతతమో
ధ్యాయః ॥౧౦౦॥ ... ...

॥ సమాప్తంచేదంకాశీఖండమ్ ॥

